This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

Digitized by Google

LELAND STANFORD JUNIOR UNIVERSITY
ORGANIZED 1891
STANFORD UNIVERSITY LIBRARIES

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

SANSKRIT-WÖRTERBUCH

IN KÜRZERER FASSUNG

BEARBEITET

VON

OTTO BÖHTLINGK.

ERSTER THEIL.

DIE VOCALE.

ST. PETERSBURG,
BUCHDRUCKEREI DER KAISERLICHEN AKADEMIE DER WISSENSCHAFTEN.
(Wass.-Ostr. 9. L. No. 12.)
1879.

Zu beziehen durch Eggers & Comp. in St. Petersburg und durch Leopold Voss in Leipzig.

Preis dieses Theiles: 3 Rbl. 50 Cop. Silb. = 11 Mark 70 Pf.

Digitized by Google

PK935
G5 B73
f
v.1

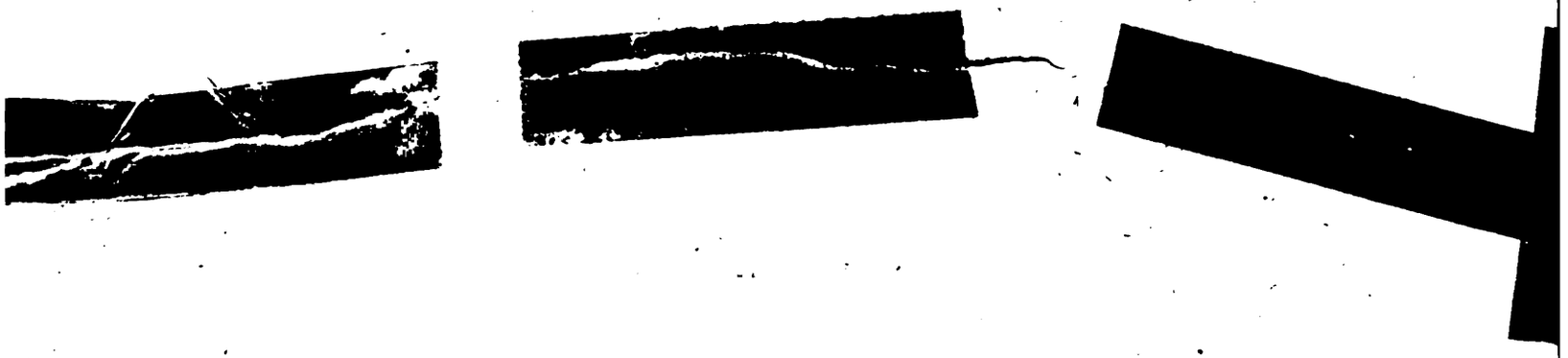

Digitized by Google

ERSTER THEIL.

DIE VOCALE.

ST. PETERSBURG.
BUCHDRUCKEREI DER KAISERLICHEN AKADEMIE DER WISSENSCHAFTEN.
(Wass.-Ostr. 9. L. No. 12.)
1879.

Zu beziehen durch Eggers & Comp. in St. Petersburg und durch Leopold Voss in Leipzig.

Preis dieses Theiles: 3 Rbl. 50 Cop. Silb. = 11 Mark 70 Pf.

Digitized by Google

Digitized by Google

leisten. Das gegebene
ganzend gelöst, indem sie mehr ver-
Neues hinzuthaten, als ich erwarten konnte
durfte. An Verbesserungen hat es Keiner von ihnen
fehlen lassen, des Neuen spendeten aber Roth und Kern am meisten. Aber auch andere Gelehrte beeilten sich ihre grösseren oder kleineren Beiträge zu liefern. Mit Dankbarkeit gedenke ich der Herren C. Cappeller, B. Delbrück, R. Garbe, K. Geldner, J. Jolly, A. Leskien, J. Muir, R. Pischel, A. Schiefner, Leopold Schröder und W. O. E. Windisch; der grösste Dank gebührt aber immer den zuerst genannten vier Freunden.

Das neue Wörterbuch sollte also nicht das ältere verdrängen, sondern in einem mehr oder weniger abhängigen Verhältniss von diesem auftreten. Es sollte verbessern, wo Etwas zu verbessern war, und hinzufügen, wo Etwas fehlte, dagegen aber durch Weglassung aller dort gegebenen Citate und Stellen stets daran mahnen, dass das grössere Wörterbuch die Hauptquelle bleiben müsse. Jeder wird bald selbst gewahr werden, ob er mit dem kürzeren Werke sich begnügen könne, oder ob er auch nach dem ausführlicheren zu greifen habe; wer aber dieses besitzt, wird das andere nicht entbehren wollen, weil es, wie schon vorhin bemerkt wurde, berichtigt und ergänzt, weil es das an verschiedenen Orten nur ad hoc von ihm erfunden
vorführt, sondern als selbstständiger An-
wendet, so ist ein solches Wort als ein in der Literatur niedergelegtes betrachtet worden. Das hier und da citirte Bhaṭṭikâvja hat als blosse Exemplification von Pâṇini's Grammatik keinen Anspruch auf den Namen eines selbstständigen Literaturwerkes. Ein früher angeführtes Citat wird man in der Regel nur dann wiederholt finden, wenn es zu einer anderen Bedeutung des Wortes gestellt oder verbessert worden ist. Hier und da ist ein Citat nur ein scheinbar neues, insofern nur eine bessere Ausgabe oder ein mehr zugängliches Buch an die Stelle gesetzt wurde; in der Regel geschieht dieses aber nur dann, wenn Misstrauen zur abermaligen Prüfung einer Stelle Veranlassung gab. Dass oft nachgeprüft worden ist, davon wird man sich bald überzeugen können; dass aber nicht alle Stellen noch einmal angesehen worden sind, brauche ich wohl kaum zu erwähnen. Bei Büchern, die vollständige Indices haben, sind die Zahlen nicht ohne Noth beigefügt worden, insbesondere in den späteren Bogen. Die mangelnden Belege für neu aufgenommene Compositа findet man im grösseren Werke entweder unter dem ersten oder unter dem zweiten Worte. Wörter, in denen व und व oder श, ष und स wechseln, werden nur in der älteren oder besser beglaubigten Schreibart aufgeführt.

Digitized by Google

...m. Sâjaṇa's.
...g. von Bühler.
... Çrautasûtra, Hdschr. (Garbe und Roth).
...bh. = ...bhaṭa, Ausg. von Kern (Kern).
Ârjav. = Ârjavidjâsudhâkara, Bombay 1868 (Kern).
Ârsh. Br. = Ârshejabrâhmaṇa, Ausg. von Burnell.
Âruṇ. Up. = Âruṇejopanishad in der Bibl. ind. (Geldner und Roth).
Âtmopan. = Âtmopanishad in der Bibl. ind. (Geldner und Roth).
AV. = Atharvaveda, Ausg. von Roth und Whitney (Roth).
AV. Ǵjot. = Ǵjotisha zum AV., Hdschr. (Roth).
AV. Paipp. = AV. der Paippalâda-Schule, Hdschr. (Roth).
AV. Pariç. = Pariçishṭa zum AV., Hdschr. (Roth).
AV. Prâjaçḱ. = Prâjaçḱitta zum AV., Hdschr. (Roth).
Bâdar. = Bâdarâjaṇa's Brahmasûtra in der Bibl. ind.
B. A. J. = Bombay Asiatic Journal (Geldner).
Bâlar. = Bâlarâmâjaṇa, Benares 1869 (Kern).
Beitr. z. K. d. ig. Spr. = Beiträge zur Kunde der indogermanischen Sprachen.
Benf. Chr. = Benfey's Chrestomathie.
Bhag. = Bhagavadgîtâ, Ausg. von Schlegel.
Bhâg. P. = Bhâgavatapurâṇa. Die 9 ersten Skandha nach Burnouf's Ausgabe, wenn nicht ausdrücklich ed. Bomb. hinzugefügt wird; die letzten Skandha nach der ed. Bomb. In Klammern eingeschlossene Zahlen verweisen auf ed. Bomb.
Bhar. Nâṭjaç. = Bhâratîjaṇâṭjaçâstra am Schluss von Daçar. in der Bibl. ind.
Bhâshâp. = Bhâshâpariḱḱheda in der Bibl. ind.
Bhaṭṭ. = Bhaṭṭikâvja, Calcutta 1828.
Bhâvapr. = Bhâvapraḱâça, Calcutta 1875 und Hdschr. (Roth).
Bhavishjott. P. = Bhavishjottarapurâṇa nach Citaten in andern Werken.
Bhoǵa-Ḱar. = Bhoǵaḱaritra, Madras 1862 (Stenzler).
Bhoǵa-Pr. = Bhoǵaprabandha, Benares 1925 (Kern).
Bibl. ind. = Bibliotheca indica.
Bîǵag. = Bîǵagaṇita, Calcutta 1846 (Kern).
Brahmabindûp. = Brahmabindûpanishad in der Bibl. ind. (Geldner und Roth).
Brahma-P. = Brahmapurâṇa nach Citaten in verschiedenen Werken.
Brahmas. = Bâdar.

(Cappeller).
Çvetâçv. Up. = Çvetâçvatar...
Daçak. = Daçakumâra, Ausg. von B...
Daçar. = Daçarûpa in der Bibl. ind.
Daiv. Br. = Daivatabrâhmaṇa, Calcutta 1875 und A... galore 1873 (Roth).
Devatâdhj. Brâhm. = Daiv. Br.
Dhammap. = Dhammapada, Ausg. von Fausböll.
Dhanv. = Dhanvantari's Wörterbuch, Hdschr. (Roth).
Dhâtup. = Dhâtupâṭha, Ausg. von Westergaard.
Dhjânab. Up. = Dhjânabindûpanishad in der Bibl. ind. (Geldner und Roth).
Dhûrtan. = Dhûrtanartaka, Hdschr. (Cappeller).
Dhûrtas. = Dhûrtasamâgama in Lassen's Anthologie.
Dh. V. = Dhanaṁǵajaviǵaja, Calcutta 1871 (Cappeller).
Divjâv. = Divjâvadâna, Hdschr. (Schiefner).
Ǵâbâlop. = Gâbâlopanishad in der Bibl. ind. (Geldner und Roth).
Ǵaim. = Ǵaimini's Mîmâṁsâdarçana in der Bibl. ind.
Ǵaim. Bhâr. = Ǵaimini's Bhârata, nach Citaten in Ind. St.
Gal. = Galanos' Wörterbuch, Abschrift von Weber; vgl. Monatsbericht der Kön. Pr. Akad. der Wissensch. 1876, S. 801. fgg. (Cappeller).
gaṇa im Gaṇapâṭha zu P.
Gaṇar. = Gaṇaratnamahodadhi, nach der im Druck befindlichen Ausg. von Eggeling. Nur ein paar Mal gelegentlich citirt.
Gaṇit. = Gaṇitâdhjâja in Bhâskara's Siddhântaçiromaṇi, Benares 1866 (Kern).
Gaṇit. Adhim. = Gaṇita, Adhimâsanirṇaja (Kern).
Gaṇit. Bhagaṇ. = Gaṇita, Bhagaṇâdhjâja (Kern).
Gaṇit. Grah. = Gaṇita, Grahânajanâdhjâja (Kern).
Gaṇit. Pratjabd. = Gaṇita, Pratjabdaçuddi (Kern).
Gaṇit. Tripr. = Gaṇita, Tripraçnâdhikâra (Kern).
Garbhop. = Garbhopanishad in Bibl. ind. (Geldner und Roth).
Gauḍap. = Gauḍapâda, Commentator der Sâṁkhjakârikâ.
Gaut. = Gautama's Dharmaçâstra, Ausg. von Stenzler.
Gît. = Gîtagovinda, Ausg. von Lassen.
Gobh. = Gobhila's Gṛhjasûtra in der Bibl. ind. (Roth).
Golâdhj. = Bhâskara's Golâdhjâja (Kern).

Digitized by Google

...ka und Suçruta, Hdschr. (Roth).

...efner).

...janîtisâra in der Bibl. ind.

... Vaiçeshikadarçana in der Bibl. ind.

Kaṇḍûpâkhjâna in LA.

Kaṇḍak. = Kshemîçvara's Ḱaṇḍakauçika (Pischel).

Kap. = Kapila's Sâṁkhjapravaḱana. Einen vollständigen Index hat Windisch zur Verfügung gestellt.

Kâr. = Kârikâ.

Ḱaraka = Ḱarakasaṁhitâ, Calcutta 1929 und 1877 und Hdschrr. im Besitz von Roth (Kern und Roth).

Karmapr. = Karmapradîpa (Stenzler). Steht unter dem falschen Titel Kâtjâjanasmṛti im Dharmaçâstrasaṁgraha, Vol. I, S. 603—644.

Kâṭh. = Kâṭhaka (Weber).

Kathâs. = Kathâsaritsâgara, Ausg. von Brockhaus.

Kâtj. Çr. = Kâtjâjana's Çrautasûtra, nach Weber's Index.

Kâtj. Dh. = Kâtjâjana's Dharmaçâstra (Stenzler).

Kâtj. Snânas. = Kâtjâjana's Snânasûtra (Stenzler).

Kauç. = Kauçika's Sûtra zum AV., Hdschrr. (Roth und Weber).

Ḱaurap. = Ḱaurapaṅḱâçikâ, Ausg. von Bohlen.

Kaush. Âr. = Kaushîtakâraṇjaka (Weber).

Kaush. Up. = Kaushîtakibrâhmaṇopanishad in der Bibl. ind.

Kautukar. = Katukaratnâkara, Hdschr. (Cappeller).

Kâvjapr. = Kâvjaprakâça, Calcutta 1866. Nach Ullâsa und Sûtra citirt, wenn nicht S. (Seite) und Z. (Zeile) hinzugefügt werden.

Kenop. = Kenopanishad in der Bibl. ind.

Ḱhandom. = Ḱhandomanǵarî, herausg. von Brockhaus in Berichte über die Verhandlungen der Kön. Sächsischen Gesellschaft der Wissenschaften zu Leipzig. Phil.-hist. Kl. Bd. VI, 1854.

Ḱhând. Up. = Ḱhândogjopanishad in der Bibl. ind.

Kir. = Kirâtârǵunîja, Calcutta 1814.

Kṛshis. = Parâçara's Kṛshisaṁgraha, Calcutta 1862 (Roth).

Kshitîç. = Kshitîçavaṁçâvalîḱarita, Ausg. von Pertsch.

Kshurikop. = Kshurikopanishad in der Bibl. ind.

Kull. = Kullûka, Commentator des Manu.

Kumâras. = Kumârasaṁbhava, Ausg. von Stenzler.

medical works by ...

a Glossary of Indian Plants by Ge. ...

Calc. and the author. Calcutta 1877.

Mayr, Ind. Erb. = Das indische Erbrecht von Aurel Mayr, Wien 1875.

MBh. = Mahâbhârata, citirt nach Parvan, Adhjâja und Çloka der Bomb. Ausg. Die ältere Calcuttaer Ausg. mit zwei Zahlen wird nur dann angeführt, wenn sie eine abweichende Lesart bietet.

Med. = Medinîkoça.

Med. avj. = Avjajânekârthavarga am Ende des Medinîkoça.

Megh. = Meghadûta, Ausg. von Stenzler.

Mit. = Mitâksharâ. Bei zwei Zahlen ist der Vjavahârâdhjâja, Calcutta 1829, gemeint, bei zwei Zahlen mit folgendem *a* oder *b* nebst Angabe der Zeile — das vollständige Werk in 4to.

M. K. S. = Mân. K. S.

Mṛḱḱh. = Mṛḱḱhakaṭika, Ausg. von Stenzler. Comm. zu Mṛḱḱh. sind die Auszüge in den Anmerkungen zu meiner Uebersetzung dieses Schauspiels.

Mudrâr. = Mudrârâkshasa, nach zwei Ausgaben, Calcutta 1831 und 1926 (Cappeller).

Nâgân. = Nâgânanda, nach zwei Calcuttaer Ausgaben (Cappeller).

Naish. = Naishadhaḱarita.

Nâr. = Nârada's Dharmaçâstra (Jolly).

Nigh. Pr. = Nighaṇṭuprakâça (Roth).

Nîl. = A rational Refutation of the Hindu Phisosophical Systems, by Nehemiah Nîlakaṇṭha S'ástrí Gore. Translated etc. by Fitz-Edward Hall. Calcutta 1862.

Nîlak. mit einer Zahl = Nîl.

Nîlak. = Nîlakaṇṭha, Commentator des MBh.

Nîlar. Up. = Nîlarudropanishad in der Bibl. ind. (Geldner und Roth).

Nir. = Nirukta, Ausg. von Roth (Roth).

Njâjam. = Ǵaiminîjanjâjamâlâvistara, Ausg. von Goldstücker und Cowell (Kern).

Njâjas. = Gotama's Njâjadarçana in der Bibl. ind. Die Ausg. Calcutta 1828 wird durch Beifügung von (1828) bezeichnet. (Kern).

Nj. K. = Nyâyakośa or Dictionary of the technical Terms of the Nyâya Philosophy, by Bhîmâchârya Jhaḷakîkar. Bombay 1875.

Digitized by Google

...ILEN.

... = Prâtiçâkhja zum Ṛgveda.

...m. P. 4 = das 4te Kapitel des Saddharmapuḍṇarîka, lithographirt in Parabole de l'Enfant egaré. Par Ph. Éd. Foucaux. Paris 1854.

Sâh. D. = Sâhitjadarpaṇa in der Bibl. ind.

Sâj. = Sâjaṇa.

Sâmav. Br. = Sâmavidhânabrâhmaṇa, Ausg. von Burnell.

Sam̃hitopan. = Sam̃hitopanishad, Ausg. von Burnell.

Sâm̃khjak. = Sâm̃khjakârikâ, Ausg. von Wilson.

Sam̃nj. Up. = Sam̃njâsopanishad in der Bibl. ind. (Geldner und Roth).

Sam̃sk. K. = Anantadeva's Sam̃skârakaustubha, obl. fol.

Sâras. = Sârasundarî, ein Commentar zu AK.

Sârâv. = Sârâvalî, citirt bei Utpala zu Varâh. Bṛh.

Sarvad. = Sarvadarçanasam̃graha in der Bibl. ind. (Kern).

Sarvopan. = Sarvopanishatsâra in der Bibl. ind. (Geldner und Roth).

Sâv. = Sâvitrî, herausg. von Bopp.

Shaḍv. Br. = Shaḍvim̃çabrâhmaṇa (Weber).

Siddh. Çir. = Siddhântaçiromaṇi (Kern).

Spr. = Indische Sprüche, herausg. von O. Böhtlingk. 2te Aufl. Von 7614 an in Mélanges asiatiques, T. VIII, S. 217. fgg. Ebendaselbst S. 203. fgg. stehen die durch «zu Spr.» bezeichneten Varianten.

S. S. S. = Sam̃gîtasârasam̃graha, Calcutta 1932 (Cappeller).

Subhâshitar. = Subhâshitaratnâkara, Bombay 1872.

Suçr. = Suçruta (Roth).

Vârtt. = V...

Vâs. = Vâsant...

Vâsav. = Vâsavadattâ in der Bibl. ind.

Veṇîs. = Veṇîsam̃hâra, Ausg. von Grill (Cappe...

Verz. d. B. H. = Weber, Verzeichniss der Berliner Han...

Verz. d. Oxf. H. = Aufrecht, Verzeichniss der Oxforder Han...

Vet. = Vetâlapańḱavim̃çati in LA.

Viddh. = Viddhaçâlabhańǵikâkhjanâṭikâ in der Zeitschrift Pratnakanandinî (Cappeller).

Vikr. = Vikramorvaçî, Ausg. von Bollensen.

Vikramâñkaḱ. = Vikramâñkadevaḱarita, Ausg. von Bühler.

Vishṇus. = Vishṇusûtra, zur Herausgabe vorbereitet von J. Jolly (Jolly).

VP. = Vishṇupurâṇa, ed. Bomb.

VP.² = 2te Auflage von Wilson's Uebersetzung des Vishṇupurâṇa, herausgegeben von Hall.

VS. = Vâǵasânejisam̃hitâ (Roth und Weber).

VS. Prât. = Prâtiçâkhja zu VS. in Ind. St. 4.

Weber, Ǵjot. = Weber, Ueber den Vedakalender, Namens Ǵjotisham.

Weber, Kṛshṇaǵ. = Weber, Ueber die Kṛshṇaǵanmâshṭamî. Berlin 1868.

Weber, Nax. = Weber, Die vedischen Nachrichten von den naxatra. Berlin 1860.

Wilson, Sel. W. = Select Works of H. H. Wilson.

Wise = Commentary on the Hindu System of Medicine, by T. A. Wise. Calcutta 1845.

Z. d. d. m. G. = Zeitschrift der deutschen morgenländischen Gesellschaft.

Jena, den 1sten Mai 1879.

O. Böhtlingk.

Digitized by Google

1. अ Pron. der 3ten Person. Davon अस्मै, अस्यै, अस्मात्, अस्याम्, अस्य, अस्मिन्, अस्याम्, आभ्याम्, एभिस्, आभिस्, एभ्यस्, आभ्यस्, एषाम्, आसाम्, एषु, आसु. *Diesem, diesem hier* u. s. w. Unbetont Subst. *ihm, ihr* u. s. w. — Vgl. अयम्, अया, इदम्, इम, इयम्, एन, एना.

2. अ° vor Consonanten, अन्° vor Vocalen = ā, āv priv. अब्राह्मण *kein Brahman*, अनध्याय *kein Lesen*, अस्वेद *schweisslos*, अनङ्ग *körperlos*, अशुचि *unrein*, अनर्ह *unwürdig*, अकृत्वा *nicht gethan habend*, अनर्चितुम् (selten) *nicht ehren*, अस्पृकयत्ति (Bhâg. P. Çiç. 15,33) *sie begehren nicht.*

3. *अ Interj.

4. *अ m. 1) Vishṇu. — 2) fingirter Mannsname.

अऋणिन् Adj. *frei von Schulden.*

अंश m. 1) *Theil:* स्वांशतस् 139,1. — 2) *Antheil, Erbtheil.* — 3) *Einsatz bei Wetten* RV. 5,86,5. Tândja-Br. 25,13,3. — 4) *Partei.* — 5) *Grad eines Kreises.* — 6) **Tag* Gal. — 7) N. pr. eines Âditja.

अंशक 1) m. *a) Theil* Ind. St. 10,165. — *b) Grad eines Kreises.* — 2) *n. *Tag.*

*अंशकरण n. *Theilung.*

अंशकल्पना f. *Bestimmung —, Zumessung eines Antheils, — Erbtheils* 195,18.

अंशप्रकल्पना f. dass. M. 8,211.

अंशप्रदान n. *Gewährung eines Erbtheils* 201,15.

अंशभागिन् Adj. *einen Antheil habend:* गोत्रर्क्षांश° 198,20.

अंशभाज् Adj. *Theil habend, — nehmend:* धर्मस्य Gaut. 11,11. मखांश° Chr. 98,13.

अंशभू m. *Theilhaber, Parteigenosse* TS. 6,4,8,2.

अंशभूत adj. *einen Theil von* (Gen.) *bildend, — seiend* 106,22.

*अंशय्, अंशयति *theilen.*

अंशकर Adj. *ein Erbtheil empfangend.*

अंशावतरण n. *die Herabkunft der Theile* (der Götter).

अंशिता f. *das Erbesein, — Erhalten eines Erbtheils.*

अंशी Adv. mit कर् *theilen.*

अंशु m. 1) Soma-*Stengel* (Kâtj. Ça. 9,4,20) und *-Saft.* — 2) *Strahl* 93,5. 102,13. 170,27. — 3) N. pr. eines Mannes.

अंशुक n. 1) *Gewand, Ueberwurf, Tuch* 252,9. 326, 2. Spr. 7813. — 2) *Band am Rührstab.*

अंशुकान्त m. *Zipfel eines Gewandes, — Tuches* 296,10 (am Ende eines adj. Comp. f. आ).

*अंशुधर m. *die Sonne.*

अंशुधान n. N. pr. eines Dorfes.

अंशुनदी f. N. pr. eines *Flusses.*

अंशुपट्ट n. *eine Art Zeug.*

*अंशुपति m. *die Sonne.*

*अंशुमत्फला f. *Musa sapientum.*

अंशुमत् 1) Adj. *a) reich an* Soma-*Pflanzen* oder *-Saft.* — *b) faserig.* — *c) strahlenreich.* — 2) m. *a) die Sonne* 250,18. — *b)* N. pr. α) verschiedener Männer 106,18. — β) eines Berges. — 3) f. °मती *a) Hedysarum gangeticum.* — *b)* N. pr. eines Flusses.

अंशुमालिन् m. *die Sonne.*

*अंशुल m. N. pr. = चाणक्य.

अंशुविमर्द m. *ray-obliteration* Sûrjas. 7,19.

*अंशुहस्त m. *die Sonne.*

अंस m. 1) *Schulter* 112,1. 129,11. — 2) *Ecke eines Vierecks* Çulbas. 1,34. 40. — 3) Du. *die beiden oberen Arme des Altars.*

अंसकूट m. 1) *Achsel* 135,31. — 2) **Buckel am Buckelochsen.*

अंसत्र n. *Panzer.*

अंसत्रकोश Adj. *einen Panzer zum Fass habend.*

अंसघ्नी f. *ein best. Geräth zum Kochen.*

अंसपृष्ठ n. *Achsel* 136,25.

अंसफलक n. *Schulterblatt.*

*अंसभार m. *Schulterlast.* *°भारिक Adj. *auf der Schulter eine Last tragend.*

अंसमूल n. *Schulterhöhe* Râgân.

अंसय्, °यति mit वि 1) *unschädlich machen, abwehren.* — 2) *entläuschen.*

अंसल Adj. *kräftig, stark.*

*अंसेभार m. und *°भारिक Adj. = अंसभा°.

(अंस्य) अंसिय Adj. *an den Schultern befindlich.*

*अंकू, अंकते *gehen.* — Caus. अंकयति *schicken.* — Desid. अञ्चिकिषते *gehen wollen.*

अंकति f. 1) *Bedrängniss, Noth.* — 2) **Krankheit.* — 3) **Gabe, Geschenk* (auch *अंकती).

अंकस् n. 1) *Bedrängniss, Noth* 1,10. 6,18. अंकस् am Versschluss = अंकसस् RV. 6,3,1. — 2) *Sünde.*

अंकसस्पति und अंकस्पति m. *Herr der Noth,* N. des Schaltmonats.

*अंकिति f. *Gabe, Geschenk.*

अंकीयंस् Adj. *enger.*

अंकु 1) *Adj. *eng.* — 2) *n. *Drangsal.*

अंकुभेद Adj. (f. ई) *engspaltig.*

अंकुर Adj. *bedrängt.*

अंकूरण 1) Adj. (f. आ) *eng.* — 2) n. *Drangsal.*

अंकोमुच् Adj. *aus der Noth befreiend.*

अंकोयु Adj. *bedrängend.*

अंक्रि m. 1) *Fuss.* — 2) **Wurzel.*

*अंक्रिप m. *Baum.*

*अंक्रिशिरस् n. = अंक्रिस्कन्ध Gal.

*अंक्रिस्कन्ध m. *der obere Theil des Fussblatts.*

1. अंक n. 1) (*Nichtfreude*) *Leid, Schmerz* TS. 5,3, 3,1. — 2) **Sünde.*

2. अक m. *das Suffix* aka 238,6. 239,3. 4.

*अकच m. Ketu, *der niedersteigende Knoten.*

अकतुक Adj. *unverdrossen.*

*अंकतुफल m. *eine best. Pflanze* Gal.

अकठोर Adj. *nicht hart, zart* Vidḍh. 72,11.

अकडम und °चक्र n. *ein best. Diagramm.*

अकण्टक Adj. (f. आ) 1) *dornenlos.* — 2) *frei von Feinden.* — 3) *unbehindert, ungehemmt.*

अकण्ठ Adj. *keinen Hals habend* Spr. 2.

अकण्ठताल्वोष्ठ Adj. *nicht mit der Kehle, nicht mit dem Gaumen und nicht mit den Lippen hervorgebracht* Ind. St. 9,33.

अकत्थन n. *das Nichtprahlen.*

अकथम् Adv. *ohne vieles Reden, ohne Weiteres.*

अकथक und °चक्र n. *ein best. Diagramm.*

अकथित Adj. *unerwähnt, unbesprochen* 221,10.

अकनिष्ठ 1) Adj. pl. *von denen keiner der jüngste ist.* — 2) m. pl. *eine best. Klasse von Göttern* (bei

Digitized by Google

den Buddhisten).

*अकनिष्ठग m. *ein Buddha.*

अकन्या f. *keine Jungfrau mehr.*

अकपीवत् m. N. pr. eines der sieben Ṛshi unter dem vierten Manu.

अकम्पन m. N. pr. 1) eines Fürsten. — 2) eines Rákshasa.

अकम्पित 1) Adj. *nicht zitternd, fest* 111,26. — 2) *m. N. pr. eines Gaṇâdhipa bei den Gaina.

अकर Adj. *steuerfrei* Gaut. 10,11.

1. अकरण n. *das Nichtthun, Unterlassen* 254,21. Gaut. 12,27. 18,32.

2. अकरण Adj. 1) *nicht durch Kunst erzeugt, natürlich* Spr. 4103. — 2) *unthätig* oder *ohne Organe* Ind. St. 9,165.

*अकरणि f. *Nichtvollbringung* (als Verwünschung).

*अकरणीय Adj. P. 6,2,160, Sch.

*अकरा f. *Phyllanthus Embelica.*

अकरुण Adj. *nicht mitleidig, grausam, unbarmherzig.* °म् Adv. R. 2,78,8. Nom. abstr. °त्व n. Spr. 3.

अकर्कर m. N. pr. eines Schlangendämons.

अकर्कश Adj. *nicht hart, weich, zart.*

अकर्ण Adj. (f. आ) 1) *nicht langohrig* TS. 6,1,6,7. Çat. Br. 3,3,2,16. — 2) *taub* 288,12. — 3) *ohne Steuerruder.* — 4) *ohne eine ausspringende Unebenheit, — Zapfen.* — 5) *ohne* Karṇa (den Sohn der Kuntî) Veṇis. 97.

अकर्णक Adj. (f. °र्णिका) 1) *ohrenlos.* — 2) *ohne Steuerruder.*

*अकर्ण्य Adj. P. 6,2,156, Sch.

*अकर्तन m. *Zwerg.*

अकर्तर् Nom. ag. *kein Thäter, — Handelnder* 273,5. 19.

अकर्तव्य Adj. *was nicht gethan werden darf;* n. *Unthat* 87,30.

अकर्मक Adj. *kein Object habend, intransitiv* 225,21.

*अकर्मकृत् Adj. *den Geboten einer Secte entgegen handelnd* Gal.

अकर्मण्य Adj. 1) *Nichts zu leisten im Stande seiend* R. 2,64,33 (34). — 2) *womit Nichts mehr zu machen ist, unrettbar verloren.* — 3) *einem Ritus nicht entsprechend* Verz. d. Oxf. H. 60,*a*,7. 8.

अकर्मधारय m. *kein* Karmadhâraja P. 6,2,130.

1. अकर्मन् n. *Unthätigkeit.*

2. अकर्मन् Adj. 1) *Nichts thuend, faulenzend* Spr. 4. — 2) *kein gutes Werk übend, ruchlos.*

अकर्मशील Adj. *unthätig, faul.*

अकल Adj. *ohne Theile.*

अकलङ्क 1) Adj. *fleckenlos* zu Spr. 2468. — 2) m. N. pr. eines Gaina.

अकल्कक Adj. *ohne Falsch, ehrlich* MBh. 3,82, 11. 13,23,29. 53.

अकल्कता f. *Ehrlichkeit.*

*अकल्कन Adj. *ohne Falsch, ehrlich* H. 490.

*अकल्का f. *Mondschein.*

अकल्प Adj. (f. आ) 1) *nicht geeignet zu* (Acc.). — 2) *nicht im Stande seiend, — vermögend;* die Ergänzung im Loc., Inf. oder im Comp. vorangehend. Spr. 7614. Bhâg. P. 3,30,13. 14. 31,8. 4,3,21. 5, 14,25. 7,12,23.

अकल्मष Adj. (f. आ) *fleckenlos* MBh. 3,221,20. Kâṇḍ. 28.

अकल्माष m. N. pr. eines Sohnes des vierten Manu.

अकल्य Adj. (f. आ) *nicht gesund, krank* 213,14. 22. Gaut. 9,28.

अकल्याण Adj. (f. ई) *unfreundlich, unwirsch* AK. 1,1,5,18.

अकव Adj. *nicht karg* (subj. und obj.)

अकववर्च Adj. *panzerlos.*

अकवारि Adj. (f. ई) *nicht geizig.*

अकवि Adj. *nicht weise.*

अकस्मात् Adv. *ohne wahrnehmbare Veranlassung, unerwartet, mir Nichts dir Nichts* 111,22. 121,19. 125,17. 251,21. Gaut. 9,7. 51.

अकाण Adj. (f. आ) *nicht einäugig* TS. 6,1,6,7. Çat. Br. 3,3,2,16.

अकाण्ड Adj. *ohne wahrnehmbare Veranlassung erscheinend, unerwartet.* अकाण्डे *ohne wahrnehmbare Veranlassung, unerwartet, plötzlich.*

*अकाण्डतिक्त m. *ein best. Baum* Gal.

अकाम Adj. (f. आ) 1) *keine Neigung —, keine Liebe zu Etwas* oder *zu Jmd habend, nicht gern Etwas thuend* 29,23. Gaut. 15,19. — 2) *mit Unlust verbunden, unfreiwillig.* — 3) Bez. eines best. Samâdhi.

अकामकर्शन Adj. *die Wünsche nicht schmälernd.*

अकामतस् Adv. *unfreiwillig, unabsichtlich.*

अकामता f. *das Freisein von Neigung, — Liebe.*

अकामकृत Adj. *nicht von Liebe getroffen, frei von Begierden* Çat. Br. 14,7,2,35.

अकाय Adj. *körperlos.*

अकायस्थ m. *kein Schreiber* Spr. 3591.

अकार m. *der Laut* अ 20,20.

अकारक Adj. *der Etwas nicht erreicht, zu Etwas nicht gelangt* 233,11. Nom. abstr. °त्व n. ebend.

1. अकारण n. *kein Grund.* °णात्, °णेन und °णे (305,22. 317,2. 325,11) *ohne Veranlassung, — Grund.* अकारण° dass. 177,23.

2. अकारण Adj. *grundlos* Soṃa. 1,310,4. °णम् Adv.

अकारणपूर्वक Adj. *nicht schon in der Ursache enthalten* Z. d. d. m. G. 29,246.

*अकारिन् Adj.

अकारुणिक Adj. *mitleidlos* Nigân. 83,9.

अकार्पण्य n. *das nicht kläglich Thun, — nicht Jammern* Gaut. 8,23. MBh. 14,38,2.

अकार्य Adj. 1) *was nicht gethan werden kann* oder *darf;* n. *Unthat, eine unerlaubte Handlung* 41,25. 26. 46,10. 181,23. 315,32. °तम *was vor Allem nicht gethan werden darf.* — 2) *der nicht zur Thätigkeit angetrieben werden kann.* Davon °त्व n. Nom. abstr.

अकार्यकारण n. *das Thun dessen, was man nicht thun sollte,* Spr. 17.

अकार्यकारिन् Adj. *der eine unerlaubte Handlung begangen hat.*

अकाल m. *Unzeit:* °ले *zur Unzeit, ausser der Zeit;* °लतस् dass. 170,18. अकाल° dass. ebend.

अकालचर्या f. *unzeitiges Handeln* Spr. 21.

अकालजलद m. N. pr. eines Dichters.

अकालजलदोदय m. 1) *das Aufsteigen von Wolken ausser der Zeit.* — 2) *Nebel.

अकालभव Adj. *vor der Zeit erfolgend.*

अकालमृत्यु m. *frühzeitiger Tod,* N. pr. eines mythischen Wesens.

अकालवेला f. *Unzeit, ungewöhnliche Zeit* Spr. 5279.

अकालसह Adj. *nicht lange sich zu halten vermögend.*

अकालहीनम् Adv. *ohne Zeitverlust, alsbald* Milav. 71,10. Veṇis. 100,12.

अकालिकम् Adv. dass. MBh. 4,27,7. 5,32,22. Auch 1,105,46 ist wohl so zu lesen st. अकालिकः.

अकाशार m. N. pr. eines Lehrers.

अकिंचन Adj. *Nichts besitzend, arm.*

अकिंचनता f. und अकिंचनत्व n. *Besitzlosigkeit, Armuth.*

अकिंचित्कर Adj. *Nichts zu Wege bringend,* zu *Nichts nutze* Spr. 7785. Veṇis. 44,16. Pâṇḍ. 187,24.

अकितव m. *Nicht-Spieler.*

अकिल्बिष Adj. *fehlerlos.*

अकीर्तन n. *das Nichterwähnen* Veṇis. 10,22.

अकीर्ति f. *Unehre, Schande* Spr. 7710 (Pl.). °कर Adj. *Schande bringend* Chr. 160,17.

अकीर्तित Adj. *unerwähnt* 225,12. 17.

अकुटिललेख Adj. *geradlinig* Çulbas. 2,33.

अकुण्ठ Adj. *nicht stumpf, scharf* (eig. und übertr.).

अकुतश्चिद्भय Adj. *von keiner Seite her gefährdet.*

अकुतस् Adv. in Verbindung mit अपि *von kei-*

Digitized by Google

ner Seite her.

अकुतोभय und अकुत्रचभय Adj. = अकुतश्चिद्भय.

अकुत्रा Adv. *dahin wohin es sich nicht gehört.*

अकुत्सित Adj. *tadellos* Spr. 3929.

(अकुर्ध्यक्) अकुर्धिअक् Adv. *stellos.*

*अकुप्य n. *Gold und Silber* und auch = कुप्य.

अकुप्यत्त् Adj. *nicht aufwallend* AV. 20,130,8.

अकुमार m. *kein Knabe mehr.*

अकुर्वत्त् Adj. *nicht thuend, unterlassend* 170,23.

अकुल Adj. *von niedrigem Geschlecht* 161,22. Davon °ता f. Nom. abstr.

अकुली v. l. für अङ्कुली.

अकुलीन Adj. dass. Spr. 34.

अकुशल 1) Adj. (f. आ) *a) unerspriesslich, unheilvoll, schlimm:* कर्मन् Bhag. 18,10. गति Bhâg. P. 2,10,40. — *b) dem es schlimm ergeht, unglücklich.* — *c) ungeschickt, unerfahren* Ind. St. 1,45. 10,62. — 2) n. *a) Unheil, Uebel.* — *b) ein unheilvolles, — böses Wort.*

अकुसुमित Adj. *nicht blühend* Mâlav. 47.

अकुक्क m. *kein Charlatan* Suçr. 1,30,3.

अकूट Adj. (f. आ) 1) *nicht ungehörnt* TS. 6,1,6,7. — 2) *nicht trügerisch* (Waffen) Jâgñ. 1,323. *nicht falsch* (Münze) 2,241.

अकूपार 1) Adj. *nirgend eine Grenze habend, unbegrenzt.* — 2) m. *a) Meer:* °वत् 170,2. — *b) Schildkröte.* — *c)* N. pr. einer Schildkröte. — *d) *ein Âditja.* — *e)* N. pr. eines Mannes. — 3) f. आ N. pr. einer Âṅgirasi. — कू = कु Pron. interr.

*अकूर्च m. *ein Buddha.*

अकृत 1) Adj. (f. आ) *a) ungethan, unvollbracht* 32,33. 38,15. 161,24. 163,3. — *b) unbearbeitet, unzubereitet.* — *c) unausgebildet, unvollkommen, unreif.* — *d) ungeschaffen, von Ewigkeit her bestehend.* — *e) unaufgefordert.* — 2) n. *eine bisher ungethane, — unerhörte That.*

अकृतकत्व n. *das Nichtgemachtsein* Tattvas. 17.

*अकृतकारम् Adv. *auf eine Weise, wie es früher nicht gethan worden ist.*

अकृतज्ञ Adj. *undankbar* Spr. 36.

अकृतपूर्व Adj. *früher nicht gethan* 315,4. Spr. 7733.

अकृतप्रयत्न Adj. *der sich nicht angestrengt hat* Mahâbh. Einl. 17,*a*.

अकृतबुद्धि Adj. *von unreifem Verstande* 60,22. M. 7,30. Jiñ. 1,254. Davon °त्व n. Nom. abstr.

अकृतव्रण m. N. pr. verschiedener Männer.

अकृतसंकेत Adj. *noch nicht in die Saṁhitâ umgesetzt* RV. Prât. 4,7.

अकृतात्मन् Adj. *von ungebildetem Geiste* 65,14. 67,21. 94,10. M. 6,73. 7,28.

अकृताग्न n. *unzubereitete Nahrung* Gaut. 16,48.

अकृतार्घ Adj. *dem der Argha nicht erwiesen wird* Pân. Grhj. 1,3,31.

अकृतार्थ Adj. (f. आ) *unbefriedigt* 108,2. Çiç. 34.

अकृतास्त्र Adj. *der sich nicht in den Waffen geübt hat* MBh. 3,239,14.

अकृताह्निक Adj. *der die Tagesgebräuche unterlässt* MBh. 3,289,17.

अकृत्तनाभि Adj. *dessen Nabelschnur noch nicht abgeschnitten ist* Çat. Br. 11,8,3,6.

अकृत्तरुच् Adj. *von unverkürztem Glanze* RV.

अकृत्य Adj. *nicht zu thun, zu unterlassen;* n. *ein zu unterlassendes Werk, Unrecht* Suçr. 1,86,4. Spr. 40. fg. 1879. fg. Sâh. D. 1,14. Pañkat. 128,12. °कारिन् MBh. 3,269,22.

अकृत्रिम Adj. (f. आ) *ungekünstelt, nicht durch Kunst erzeugt, natürlich* Spr. 6964. 7290.

अकृत्स्न Adj. (f. आ) *unvollständig* 32,2. 33,12.

अकृपण Adj. *nicht kläglich thuend* 158,1.

अकृश Adj. *nicht mager.*

अकृशाश्व m. N. pr. eines Sohnes des Saṁhatâçva.

अकृषीवल Adj. (f. आ) *den Acker nicht bebauend.*

अकृष्ट 1) Adj. *a) ungepflügt,* Subst. *ungepflügter Boden* Çat. Br. 7,2,2,5. — *b) wildwachsend* Spr. 47. — 2) m. Pl. Bez. bestimmter Ṛshi MBh. 12,166,25. अकृष्टा माषाः desgl. Harîv. 11533.

अकृष्टपच्य Adj. (f. आ) 1) *auf unbestelltem Boden wachsend, wildwachsend.* — 2) *ungepflügt Getraide wachsen lassend:* पृथिवी VP. 1,13,50.

अकृष्णकर्मन् Adj. *der keine schwarze That vollbracht hat, unschuldig.*

अकृष्णतेजस् m. *der Mond* Weber, Gjot. 35,2.

अकेतु Adj. *formlos, ununterschieden.*

अकेश Adj. (f. आ und ई) *haarlos.*

अकेशव Adj. *ohne* Keçava d. i. Kṛshṇa Venis. 87.

अकैतव Adj. *nicht geheuchelt:* कोप Çiç. 69,2.

*अकोट m. *Areca Faufel* oder *Catechu.*

अकोप m. N. pr. eines Ministers des Daçaratha.

अकोविद् Adj. (f. आ) *nicht kundig, unbekannt mit* (Gen.).

*अकौशल n. = अकौशल.

*अक्का f. *Mutter.*

अक्त 1) Partic. von अञ्ज् und अञ्ज्. — 2) f. आ *Nacht.*

अक्तु m. 1) *Licht, Glanz* 2,18. — 2) *Dunkel, Nacht.*

अक्तुभिस् *bei Nacht* 9,25.

अक्त Partic. von अच्.

अक्तोपन Adj. *nicht nässend* Nir. 7,14.

1. अक्र Adj. *unthätig.*

2. अक्र m. *Banner* 2,26.

अक्रत 3. Pl. Med. von 1. कृ.

अक्रतु Adj. 1) *unmächtig, kraftlos.* — 2) *unverständig.* — 3) *frei von Verlangen.*

1. अक्रम m. *gestörte Ordnung, Ungehörigkeit, Verkehrtheit* Spr. 1103. Bhâg. P. 4,16,7. अक्रमात् *gegen alle Ordnung, widernatürlich.*

2. अक्रम Adj. *nicht allmählich —, mit einem Male erfolgend.*

अक्रविक्रस्त Adj. *keine blutigen Hände habend.*

अक्रव्याद् (AV.) und °ट् Adj. *kein Fleisch essend.*

अक्रान्त Adj. *nicht verdoppelt* RV. Prât. 6,14.

अक्रिया f. *das Nichtthun, nicht zu Wege Bringen von* (Gen.), *Unterlassung* 252,15. Gaut. 19,2.

अक्रीडत् Adj. *nicht spielend.*

अक्रूर 1) Adj. *nicht rauh, weich, zart.* — 2) m. *a)* N. pr. verschiedener Männer. — *b)* mystische Bez. des Anusvâra.

अक्रूरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

1. अक्रोध m. *das Nichtzürnen, sich nicht dem Zorn Hingeben* Gaut. 10,51.

2. अक्रोध Adj. *dem Zorn sich nicht hingebend* R. 4,26,12. Spr. 7427.

अक्रोधन 1) Adj. *dem Zorn sich nicht hingebend.* — 2) m. N. pr. eines Fürsten VP. 4,20,3.

अक्रोधधर्मिण Adj. *dessen Wesen nicht Zorn ist* Çat. Br. 14,7,3,6.

*अक्लिका f. *Indigopflanze.*

अक्लिन्नवर्त्मन् n. *eine best. Augenkrankheit.*

अक्लिष्ट Adj. 1) *nicht abgenutzt, frisch, integer* Çiç. 115. 147. — 2) *nicht zu Schanden werdend:* व्रत R. 1,34,4. वचन 38,6.

अक्लिष्टकर्मन् (R. 1,34,17) und °कारिन् (MBh. 3, 41,42. 43,10. R. 1,77,19) Adj. *unermüdlich thätig.*

अक्लिष्टभाव m. *Lebhaftigkeit* R. 5,1,61.

अक्लीब Adj. *männlich.* Davon °ता f. *männliches Benehmen.*

अक्लेद्य Adj. *nicht feucht zu machen* Bhag. 2,24.

अक्लेश m. *keine Beschwerde* (Abl. *ohne Anstrengung*) Spr. 50. 7748.

अक्त्, *अक्तति und *अक्ष्णोति, Partic. अक्ष्ट. 1) *erreichen, erlangen:* आक्ताणाम्. — 2) *durchdringen, erfüllen.* — Mit निस् *entmannen, verschneiden.* — Mit सम् (अक्तसे) *durchdringen.*

1. अक्त m. 1) *Würfel* 224,7. — 2) **Würfelspiel.* — 3) Bez. *der Zahl fünf.* — 4) *Terminalia Bellerica (die Pflanze* und *die Nuss).* — 5) **der Same von Elaeocarpus Ganitrus u. einer anderen Pflanze.* — 6) auch n. *ein best. Gewicht* = कर्ष.

2. अक्त m. 1) *Wagenachse.* — 2) *das auf zwei Stützen ruhende Querstück, an welches eine Wage gehängt wird.* — 3) *Schlüsselbein.* — 4) *Schläfe-*

Digitized by Google

bein. — 5) *geographische Breite.* — 6) *ein best. Längenmaass,* = 104 Aṅgula Çulbas. 1,11. — 7) **Rad.* — 8) **Karren.*

3. अक्ष 1) m. n. *Sinnesorgan.* — 2) am Ende eines adj. Comp. (f. ई) = अक्षि *a) Auge* 163,2. 174,5. 175,25. 184,1. 186,6. — *b) Masche.* — 3) m. *Seele* Ind. St. 14,382.

4. अक्ष m. N. pr. verschiedener Männer.

5. *अक्ष m. 1) *Schlange.* — 2) Bein. Garuḍa's. — 3) *Process.* — 4) *Kenntniss.* — 5) *ein Blindgeborener.*

6. *अक्ष n. 1) *Sochalsalz.* — 2) *blauer Vitriol.*

अक्षक 1) m. oder n. wohl *Schlüsselbein.* — 2) *m. *Dalbergia ougeinensis.* — 3) f. ई *eine best. Schlingpflanze.*

अक्षकाम Adj. (f. आ) *Würfel liebend.*

*अक्षकितव m. *Würfelspieler* Ind. St. 13,472.

अक्षक्षपण und °क m. N. pr. eines Würfelspielers.

अक्षचरण m. Bein. des Philosophen Gautama.

*अक्षज्ञ m. 1) *Donnerkeil.* — 2) Bein. Vishṇu's.

अक्षण m. n. *Ungelegenheit, Verdruss* Lalit. 344,5. 456,13. 458,13.

1. अक्षण्वत् Adj. *mit Augen versehen.*

2. अक्षण्वत् Adj. *nicht verletzend, — beschädigend.*

अक्षत 1) Adj. *a) unverletzt, unbeschädigt* 149,11. °योनि Adj. 199,9. — *b) ungemahlen.* — 2) n. Sg. und m. Pl. *unenthülstes Korn.* — 3) m. Pl. N. pr. eines Geschlechts. — 4) f. आ *a) eine unverletzte Jungfrau* Jâtâ. 1,67. — *b) eine best. Pflanze.*

अक्षत्र Adj. *ohne Kriegerkaste.*

*अक्षदर्शक und *अक्षदृश् m. *Richter.*

अक्षदृक्कर्मन् n. *operation for latitude* J. A. O. S. 6,310.

*अक्षदेविन् und *अक्षद्यू m. *Würfelspieler.*

अक्षद्यूत n. *Würfelspiel.*

अक्षद्रुघ Adj. *von den Würfeln gehasst, im Spiel Unglück habend* oder *mit Würfeln schadend, ein betrügerischer Spieler.*

*अक्षधर m. *Trophis aspera.*

अक्षधुर् und °धुरा f. *Zapfen der Achse.*

*अक्षधूर्त m. *Würfelspieler.*

*अक्षधूर्तिल m. *Bulle.*

अक्षन् n. 1) *Auge.* In der klassischen Sprache nur अक्षणा (230,18), अक्षणे, अक्षणास् (Spr. 7620), अक्षणि und अक्ष्णा (अक्षन् in der älteren Sprache), अक्षणोस् (Spr. 7696), अक्षणाम् (98,11). Im ṚV. अक्षीणि und अक्षीभिस्. — 2) *Sinnesorgan:* अक्षभिस् Bhâg. P. 4,29,5.

अक्षपटल n. *Archiv.*

अक्षपद m. Bein. des Philosophen Gautama.

*अक्षपरि Adv. *mit Ausnahme eines Würfels.*

अक्षपराजय m. *Niederlage im Würfelspiel.*

*अक्षपाटक m. *Richter.*

अक्षपाद m. Bein. des Philosophen Gautama.

*अक्षपिण्ड m. = अक्षपीड.

अक्षपीड 1) m. *Chrysopogon aciculatis.* — 2) f. *आ *eine best. Pflanze.*

अक्षप्रपातन n. *Wendung des Auges* Hariv. 9141.

अक्षभङ्ग m. *Achsenbruch* Ind. St. 5,371.

अक्षभा f. *shadow of latitude* J. A. O. S. 6,250.

अक्षभूमि f. *ein Platz zum Würfelspiel.*

अक्षभेद् m. *Achsenbruch* Ind St. 5,353.

अक्षम Adj. (f. आ) 1) *einer Sache nicht gewachsen, nicht vermögend, unfähig;* mit Loc., Inf. oder am Ende eines Comp. 179,32. — 2) *missgünstig.*

अक्षमा f. *Missgunst, Neid* 223,12.

अक्षमाला f. 1) *ein Rosenkranz aus den Samenkörnern des Elaeocarpus Ganitrus.* — 2) Bein. der Arundhati 189,23. — 3) N. pr. der Mutter Vatsa's.

अक्षमालिका f. 1) = अक्षमाला 1) 119,13. — 2) Name einer Upanishad.

अक्षमालिन् Adj. *mit einem Rosenkranz versehen.*

अक्षय 1) Adj. (f. आ) *unvergänglich* 88,26. 96,16. — 2) f. आ *der 7te Tag eines Mondmonats, der mit einem Sonn- oder Montag beginnt,* oder *der 4te Tag eines solchen, der mit einem Dienstag anhebt.*

अक्षयता f. *Unvergänglichkeit:* स्त्रीषु *unerschöpfliches geschlechtliches Vermögen* Suçr. 2,159,13.

अक्षयतृतीया f. *der dritte Tag in der lichten Hälfte des Monats* Vaiçâkha.

अक्षयत्व n. *Unvergänglichkeit.*

अक्षयमति m. N. pr. eines Buddhisten.

अक्षयसेन m. N. pr. eines Fürsten. उक्षसेन v. l.

अक्षयिणी f. *die Unvergängliche,* viell. Bez. der Durgâ.

अक्षय्य Adj. *unvergänglich, unerschöpflich* Mucn. IX. अक्षय्यम् als Glückwunsch an einen Vaiçja so v. a. *mögest du nie Mangel haben* MBh. 13,23,36.

अक्षय्यनवमी f. *der 9te Tag in der lichten Hälfte des* Âçvina.

अक्षर 1) Adj. *nicht zerrinnend, unvergänglich* 284,32. — 2) n. *a)* (ausnahmsweise auch m.) *Wort; Silbe; die heilige Silbe* ओम्; *Laut; Vocal.* — *b) Schriftstück, Urkunde* Spr. 4235. — *c) Wasser.* — *d) die höchste Gottheit, der letzte Grund alles Seins.* — *e) Seele.* — *f) *Luft, Atmosphäre.* — *g) *Befreiung der Seele von ferneren Wiedergeburten.* — *h) *Kasteiung.* — *i) *Gesetz, Recht.* — *k) *Opfer.* — *l) *Achyranthes aspera.* — 3) m. *a) *Schwert.* — *b) *Bein. Vishṇu's und Çiva's. — Vgl. अक्षरा.

अक्षरक n. *Vocal.*

*अक्षरकोश m. *Birkenrinde und andere Stoffe, auf denen man schreibt,* Gal.

*अक्षरचञ्चु, *°चण und *°चुञ्चु m. *Schreiber.*

अक्षरच्छन्दस् n. *ein nach der Zahl und nach der Quantität der Silben gemessenes Metrum.*

*अक्षरजननी f. *Schreibrohr.*

*अक्षरजीवक, *°जीविक u. *°जीविन् m. *Schreiber.*

*अक्षरतूलिका f. *Schreibrohr.*

*अक्षरन्यास m. *Schrift.*

1. अक्षरपङ्क्ति f. *ein best. Metrum.*

2. अक्षरपङ्क्ति Adj. *eine Fünfzahl von Silben enthaltend.*

अक्षरप्रकृति Adj. *von unvergänglicher Natur* und *Laute zur Voraussetzung habend* Ind. St. 14,386.

अक्षरभाज् Adj. *Antheil an einer Silbe habend.*

अक्षरमाला (Spr. 7827) und °मालिका f. *ein* (vom Schicksal Einem an die Stirn geschriebener) *Buchstabenkranz.*

*अक्षरमुख m. *Anfänger, Schüler.*

अक्षरमुष्टिका f. *Fingersprache.*

अक्षरयमक n. *Aufeinanderfolge von zwei gleichlautenden Silben* Comm. zu Vâmana 4,1,2.

अक्षरवर्जित Adj. *analphabet* Spr. 4778.

अक्षरविन्यास m. *Schrift.*

अक्षरव्यक्ति f. *deutliche Aussprache der Laute.*

अक्षरशस् Adv. *silbenweise.*

*अक्षरसंस्थान n. *Schrift.*

अक्षरसंहिता f. *die Saṁhitâ in Bezug auf das Zusammenfliessen von Silben* TS. Prât. 24,2. 4.

अक्षरसमाम्नाय m. *Alphabet.*

अक्षरसंपद् f. *das Zutreffen der Silbenzahl.*

अक्षरा f. *Rede, Worte.*

अक्षराङ्ग n. *ein zum Vocal gehöriger Theil.*

अक्षराज m. *König der Würfel.*

*अक्षराधार m. = अक्षरकोश Gal.

अक्षरार्ध Adj. (f. आ) *der Silbenzahl entsprechend.*

*अक्षवती f. *Würfelspiel.*

*अक्षवाट m. *Kampfplatz für Ringer.*

*अक्षशौण्ड Adj. *den Würfeln ergeben.*

अक्षसूक्त n. *das Würfellied,* Bez. der Hymne ṚV. 10,34.

अक्षसूत्र n. = अक्षमाला *Rosenkranz.*

अक्षकृत Adj. *im Würfelspiel abgenommen* Ind. St. 13,472.

*अक्षाग्रकील und *°क m. *Achsennagel.*

अक्षातिवाप m. wohl = अक्षावाप MBh. 4,70,7.

अक्षानक् Adj. *an die Achse gebunden.*

अक्षान्ति f. *Missgunst, Neid.*

अक्षारलवण n. *Nicht-Gesalzenes.*

अक्षारलवणाशिन् Adj. *nichts Gesalzenes essend* 38,10. अक्षाराल° v. l.

Digitized by Google

अक्षावँपन n. *Spielbrett* Cat. Br. 5,3,2,10.

अक्षावापँ m. *ein best. Beamter, der das Würfelspiel leitet* oder *überwacht*, ebend.

अक्षि n. 1) *Auge.* Davon nur अक्षि (230,20), अक्षिणी, अक्षिभ्याम्, अक्षीणि (auch अक्षी in der älteren Sprache), अक्षिभिस्, अक्षिभ्यस्, अक्षिषु; auch am Anf. eines Comp. Vgl. अक्षन् und अक्षी. — 2) Bez. *der Zahl zwei.* — 3) *Sinnesorgan.* — 4) Name einer Upanishad.

*अक्षिक m. *ein best. Baum.*

*अक्षिकनीनिका f. *Augenstern* Gal.

अक्षिकूट n. *der Vorsprung über dem Auge, Rand der Augenhöhle* Jâgn. 3, 96. Suçr. 2, 93, 1. 273, 9. 359, 3. 376, 12. *°क n. dass.

अक्षिगत Adj. 1) *vor Augen seiend.* — 2) *ein Dorn im Auge seiend.*

अक्षिगम्य Adj. *den Augen zugänglich, wahrnehmbar* Verz. d. Oxf. H. 259, *b*, 8.

अक्षिगोचरय्, °यति *Jmd* (Acc.) *ansehen, des Anblickes würdigen.*

*अक्षिजाक् n. = अक्ष्णो मूलम्.

अक्षित 1) Adj. *a) unverletzt.* — *b) unvergänglich.* — 2) n. *a) 100000 Millionen.* — *b) * Wasser.*

अक्षितावसु Adj. *unvergänglichen Reichthum besitzend.*

अक्षिति 1) f. *Unvergänglichkeit.* — 2) Adj. *unvergänglich.*

अक्षितोति Adj. *unvergängliche Hülfe gewährend.*

अक्षिनिमेष m. *Augenblick* Suçr. 1, 19, 2.

अक्षिपक्ष्मन् n. *Augenwimper.*

अक्षिपत् Adv. *klein wenig* 19, 6.

अक्षिपाक m. *Augenentzündung* Suçr. 1, 361, 7. 2, 305, 21. 312, 7.

*अक्षिब m. n. = अक्षीब.

अक्षिभू Adj. *vor Augen seiend, augenscheinlich.*

*अक्षिभेषज n. *eine best. Pflanze.*

अक्षिभ्रुव n. *die Augen und die Brauen.*

अक्षियत् Adj. *keinen festen Wohnsitz habend, unstät.*

अक्षिरोग m. *Augenkrankheit* Comm. zu Kâtj. Ça. 20, 3, 14.

*अक्षिलोमन् n. *Augenwimper.*

*अक्षिविकूणित n. *Seitenblick.*

अक्षिसंतर्जन *eine best. mythische Waffe.*

अक्षी f. *Auge.* Davon अक्ष्यौ AV. Ait. Br. Ça. Br. Pâr. Gṛhj. 2, 6, 12. अक्षीभ्याम् RV. AV. अक्ष्योस् VS. अक्ष्यौस् (अक्षोस् gewiss fehlerhaft) AV. — Vgl. अक्षि.

अक्षीण 1) Adj. *a) nicht erschöpft, nicht zu Ende gehend.* — *b) nicht abnehmend* (vom Monde). — *c) nicht an Gewicht verlierend.* — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Viçvâmitra.

*अक्षीब 1) Adj. *nicht berauscht, nüchtern.* — 2) n. *Hyperanthera (Guilandina) Moringa.* — 3) n. *Meersalz.*

अक्षीयमाण Adj. *nicht vergehend, unvergänglich* 3, 7. *unerschöpflich.*

अक्षु m. *eine Art Netz.*

अक्षुण्ण Adj. 1) *unverletzt:* विधि 176, 28. ब्रह्मचर्य R. 1, 8, 9. — 2) *nicht abgedroschen, neu* Mâlatîm. 51, 7 (49, 5). — 3) *ununterbrochen, dauernd* Venis. 2.

अक्षुद्र Adj. (f. आ) 1) *nicht gering,* — *unbedeutend* Spr. 3593. — 2) *nicht gemein,* — *niedrig* MBh. 2, 5, 18.

अक्षुध् f. *Nicht-Hunger, das Sattsein.*

अक्षुध्य Adj. *keinen Hunger zulassend.*

1. अक्षेत्र n. *kein Feld, unbeackerter Boden.*

2. अक्षेत्र Adj. *ohne Felder, unbebaut.*

*अक्षेत्रज्ञ Adj. P. 7, 3, 30.

अक्षेत्रविद् Adj. *der Gegend unkundig.*

अक्षेत्रिन् Adj. *kein eigenes Feld habend* 191, 11. 15.

*अक्षेत्रिय n. = अक्षे° P. 7, 3, 30.

*अक्षोट, अक्षोड und *अक्षोडक m. *Wallnussbaum.*

*अक्षोभ m. *ein Pfosten zum Anbinden eines Elephanten.*

अक्षोभ्य 1) Adj. *unerschütterlich.* — 2) m. N. pr. eines Mannes.

अक्षौहिणी f. *ein vollständiges Heer* = 10 Anikini. °पति *Heerführer* Venis. 14, 19.

अक्ष्ण Adj. = अक्षण Uṇâdis.

अक्ष्णया Adv. 1) *in die Quere; diagonal* Çulbas. 3, 35. — 2) *in verkehrter, sündhafter Weise* Çat. Br. 14, 4, 2, 26.

अक्ष्णयादेश m. *Zwischengegend* Çat. Br. 8, 1, 4, 2.

अक्ष्णयाद्रुक् Adj. *ungeschickt kränkend.*

अक्ष्णयापच्छेदन n. *diagonale Theilung* Çulbas. 3, 65.

अक्ष्णयारज्जु f. *Diagonale* Çulbas. 1, 45. fgg.

अक्ष्णयावन् Adj. *in die Quere gehend.*

अक्ष्णयास्तोमीया Adj. f. Bez. *best.* Ishṭakâ TS. 5, 3, 2, 1. Çat. Br. 8, 4, 4, 3.

अक्ष्यामय m. *Augenkrankheit.*

अक्ष्यामयिन् Adj. *augenkrank.*

*अक्षट् m. *Buchanania latifolia.*

*अक्षट्टि m. *Grille, Laune.*

अक्षण Adj. *ungetheilt, ganz, untheilbar.* तिथि *ein lunarer Tag, der ganz in einen bürgerlichen Tag fällt.* °द्वादशी *der 12te Tag in der lichten Hälfte des Monats* Mârgaçîrsha.

*अक्षणत्व m. *Zeit.*

अक्षणानन्दमुनि und अक्षणानुभूति N. pr. zweier Männer.

अक्षण्णित Adj. *unverletzt.* Mit einem Abl. *unzerbrechlicher als* 111, 30. *unverletzt* in übertr. Bed. so v. a. *ununterbrochen, ungestört:* प्रेमन् Kumâras. 7, 28. °उद्दामधैर्य Adj. Kathâs. 84, 68. ब्रह्मचर्य Bhâg. P. 1, 3, 6. *unabgelenkt:* °धी Adj. 3, 31, 37.

*अक्षण्णितर्तु Adj. *die Jahreszeit nicht verletzend, d. i. sie einhaltend, ihr entsprechend.*

अक्षनत्र् Adj. *nicht grabend.*

अक्षर्व 1) Adj. *unverstümmelt.* — 2) *अक्षर्वा f. *eine best. Pflanze* Gal.

अक्षात 1) Adj. *nicht vergraben.* — 2) *n. *a) ein nicht gegrabener, ein natürlicher Teich.* — *b) Höhle* Gal.

अक्षादत् Adj. *nicht zerkauend* Pâr. Gṛhj. 2, 10, 15.

अक्षिप्र Adj. (f. आ) *nicht schlaff, nicht kränklich, frisch.*

अक्षिप्रयामन् Adj. *unermüdlichen Ganges.*

अक्षिल Adj. (f. आ) *ohne Lücke, ganz, sämmtlich, all;* n. *Alles* 253, 11. अक्षिलेन *ganz, vollständig.*

*अक्षेटिक m. *Jagdhund.* — Vgl. आक्षेटिक.

अक्षेद् m. *Nichtermüdung, das Frischbleiben* 123, 23.

अक्षेदिव n. *das nicht ermüdend Sein.*

अक्ष्वल Interj. der Freude und Ueberraschung.

अक्ष्वली mit कर् *diesen Freuderuf ausstossen:* °कृत्या Absol. 15, 28.

1. *अग m. 1) *Schlange.* — 2) *die Sonne.* — 3) *Wasserkrug* (wegen अगस्ति).

2. अग 1) *Adj. *nicht gehend, sich nicht bewegend.* — 2) m. *a) Baum.* — *b) Berg.*

*अगच्छद m. *Baum.*

अगज 1) n. *Erdharz.* — 2) f. आ Bein. der Pârvatî (*die Berggeborene*) Subhâshitar. 3, 1.

अगणित Adj. *für Nichts angeschlagen* VP. 4, 4, 44.

अगणेय Adj. *unzählbar, unberechenbar.*

अगण्य Adj. dass. Spr. 7688. 7745.

अगत 1) Adj. *noch nicht gegangen* TBr. 2, 1, 2, 3. — 2) n. *das noch nie betretene Gebiet* (des Todes) AV.

अगति f. 1) *Unmöglichkeit irgendwohin zu gehen,* — *zu gelangen.* — 2) *das seinem Weibe Nichtbeiwohnen.* — 3) *das nicht zum Ziele Gelangen, das nicht zu Stande Kommen* (von Wünschen).

अगतिक Adj. (f. आ) 1) *keinen Ausweg habend, nicht wissend was zu thun.* — 2) *kein anderes Mittel neben sich habend.* गति so v. a. *das allerletzte Mittel.* — 3) *mit keiner Präposition oder mit keinem sich eng anschliessenden Adverb verbunden.*

अगतीक Adj. (f. आ) *nicht zu gehen, nicht zu wandeln.*

1. अगद् m. *Nicht-Kranksein, Gesundheit.*

Digitized by Google

2. अगद 1) Adj. *frei von Krankheit, gesund.* — 2) m. *Arznei*, insbes. *Gegengift.*

*अगदंकार m. *Arzt.*

*अगद्य्, °यति 1) *gesund sein* oder — *werden.* — 2) *heilen.*

अगन् 2te und 3te Sg. Imperf. von गम्.

अगन्तव्य Adj. *worauf man nicht treten kann* Ind. St. 9,164.

अगन्ध Adj. *geruchlos.*

अगम 1) Adj. *a) unbeweglich.* — *b) unzugänglich.* — 2) m. *a) Baum.* — *b) *Berg.*

अगम्य Adj. 1) *unzugänglich.* — 2) *zu dem man nicht gehen soll* Spr. 58. — 3) f. आ *der man nicht beiwohnen darf.* — 4) *unverständlich* 181,32.

अगम्यागमन n. *das Beiwohnen einer Frau, der man nicht beiwohnen darf.* Davon °गमनीय Adj. *darauf bezüglich, darin bestehend.*

अगम्यागामिन् Adj. *einer Frau beiwohnend, der man nicht beiwohnen darf,* Gaut. 15,18.

*अगरी f. *Andropogon serratus.*

*अगरु m. n. = अगुरु 2) *a*).

अगरुसार m. = अगुरुसार Viddh. 86,3.

अगर्तमित् Adj. *nicht in eine Grube versenkt.*

अगर्भा Adj. f. *nicht trächtig.*

अगर्हित Adj. 1) *nicht getadelt, nicht geringschätzig behandelt.* — 2) *untadelhaft.*

अगव्यूति Adj. *ohne Weideland, unfruchtbar.*

अगस्ति m. 1) N. pr. eines alten Ṛshi. Die Sage lässt ihn aus dem in einen Wasserkrug gefallenen Samen von Mitra und Varuṇa entstehen und das Meer austrinken. Er steht in besonderer Beziehung zum Süden. Pl. *seine Nachkommen.* — 2) *der Stern Canopus.* — 3) *Agati grandiflorum Desv.* Suça. 1,223,8.

*अगस्तिद्रु m. = अगस्ति 3).

*अगस्ती f. *das Weib des* Agastja.

*अगस्तीय Adj. von अगस्त्य.

अगस्त्य und अगस्तिय m. = अगस्ति.

अगस्त्यतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

अगस्त्याय्, °यते *dem* Agastja *gleichen.*

अगस्त्यार्घ m. *ein dem Canopus bei seinem heliakischen Aufgange dargebrachter* Argha.

अगस्त्येश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha Verz. d. Oxf. H. 66,*a*,26.

अगस्त्योदय m. (*Aufgang des Canopus*) *der 7te Tag in der dunklen Hälfte des Monats* Bhâdra.

*अगा ved. Adj. *nicht gehend.*

अगाय n. *Berggipfel* 87,2.

अगातरु Nom. sg. *schlechter Sänger* Târṇa-Br. 13,10,8.

अगात्मजा f. Bez. der Pârvatî.

अगाध 1) Adj. (f. आ) *nicht seicht, tief* (eig. und übertr.) 128,2. °हृदय Adj. Spr. 7617. 7643. — 2) m. *a) *Grube.* — *b)* Bez. *eines best. Feuers.*

1. अगाधजल n. *tiefes Wasser* Spr. 59.

2.*अगाधजल 1) Adj. *mit tiefem Wasser.* — 2) m. *ein tiefer See.*

अगार m. (selten) und n. *Behausung, Haus.*

अगारदाहिन् Adj. *der ein Haus in Brand steckt, Brandstifter* Gaut. 15,18.

अगारिन् Adj. *ein eigenes Hauswesen habend;* m. *Hausherr* so v. a. *Laie* bei den Gaina.

अगावक् m. N. pr. verschiedener Männer.

*अगिर् m. 1) *Feuer.* — 2) *die Sonne.* — 3) *ein* Rakshas.

अगिरौकस् Adj. *der sich durch kein Lied zum Verweilen bringen lässt.*

अगु 1) Adj. *der keine Kühe hat.* — 2) m. Bez. Râhu's (*strahlenlos*).

1. अगुण m. *schlechte Eigenschaft, Untugend* 184,17.

2. अगुण Adj. 1) *ohne Qualitäten.* — 2) *der Vorzüge ermangelnd, werthlos.*

अगुणज्ञ Adj. *Verdienste nicht schätzend* Mudrâr. 61,3.

अगुणत्व n. *Qualitätslosigkeit.*

अगुणवत्त् Adj. *qualitätslos* Kân. 1,1,16.

अगुणिन् Adj. *ohne Vorzüge* Spr. 3544.

अगुणीभूत Adj. *nicht zu etwas Untergeordnetem geworden* 226,16.

अगुप्त Adj. *ungehütet* Mṛicch. 113,6.

अगुरु 1) Adj. *a) nicht schwer, leicht.* — *b) prosodisch kurz.* — 2) m. n. *a) Amyris Agallocha, Aloeholz* (sehr wohlriechend). — *b) *Dalbergia Sissoo.*

अगुरुप्रयुक्त Adj. *nicht vom Lehrer angewiesen* Gobh. 3,1,33.

*अगुरुशिंशपा f. *Dalbergia Sissoo.*

*अगुरुसार m. *ein best. Parfum.*

अगूढ Adj. *nicht versteckt* Kâtjâpr. 2,13.

*अगूढगन्धा n. *Asa foetida.*

अगृभीत Adj. *unergreifbar, unbezwinglich.*

अगृभीतशोचिस् Adj. *von unfassbarem Glanze.*

अगृह्य Adj. *unfassbar* Çat. Br. 14,6,11,6.

अगृह्यमाणाकारण Adj. *bei dem keine eigennützigen Motive wahrgenommen werden.*

अगोःप्रापणम् Adv. *so dass eine Kuh es nicht erreicht* Kâtj. Çr. 5,10,18.

अगोचर Adj. *nicht im Bereich von Etwas seiend, unzugänglich für* (Gen. oder im Comp. vorangehend). वाचाम् so v. a. *nicht zu schildern* Spr. 6408. दृष्ट्यगोचर *für's Auge unerreichbar* Pañcat. 106,13.

अगोचरता f. *das nicht im Bereich Liegen von* (Gen.) Spr. 4475.

अगोता f. *Mangel an Kühen.*

अगोत्र Adj. *ohne Geschlechtsnamen* Çat. Br. 14, 6,8,8.

अगोपा Adj. *ohne Hirten, ungehütet.*

अगोरुध Adj. *die Kühe nicht von sich fern haltend* d. i. *sie zulassend.*

(अगोह्य) अगोह्य Adj. *nicht zu verhüllen.*

*अगोकस् m. 1) *Vogel.* — 2) *Löwe.* — 3) *das* शरभ *genannte Thier.*

अगर्धात् Adj. *Ungegessenes essend.*

*अग्रामरुत् m. Du. Agni *und* Marut.

अग्नायी f. 1) Agni's *Gattin.* — 2) **das zweite Weltalter, das* Tretâjuga.

अग्नाविष्णु m. Du. Agni *und* Vishṇu AV.

अग्नि m. 1) *Feuer.* — 2) *der Gott des Feuers.* — 3) *Feuersbrunst.* — 4) *das Brennen des Arztes.* — 5) *das Feuer im Magen, Verdauungskraft.* — 6) *Schichtung des Feueraltars* Ind. St. 13,217. — 7) *Feueraltar* Çulbas. 2,1. — 8) **Galle.* — 9) *Semecarpus Anacardium* Suça. 2,119,18. **Plumbago zeylanica* und **Citrus acida.* — 10) Bez. *der Zahl drei.* — 11) mystische Bez. *des Lautes* r. — 12) Bez. *der Nominalstämme auf* इ *und* उ.

अग्निक m. 1) wohl *Semecarpus Anacardium,* n. *Acajounuss.* — 2) *eine best. Schlangenart.* — 3) **Coccinelle.*

*अग्निकण m. *Feuerfunken.*

अग्निकर्मन् n. 1) *Feuergeschäft* (*Schichtung des Feuers* u. s. w.) Çat. Br. 6,6,2,4. 7,3,2,4. 4,2,12. 9,2,2,6. 13,8,6,11. — 2) *das Brennen* (des Arztes). — 3) Agni's *Thätigkeit.*

अग्निकल्प Adj. *feuerartig* Çat. Br. 6,1,2,10.

*अग्निकश्यपीय Adj. *über* Agni *und* Kaçjapa *handelnd.*

*अग्निकारिका f. *Anlegung des heiligen Feuers.*

अग्निकार्य n. 1) dass. — 2) *die dabei hergesagten Gebete.*

*अग्निकाष्ठ n. *Aloeholz.*

*अग्निकुक्कुट m. *Feuerbrand.*

अग्निकुण्ड n. 1) *ein Becken mit glühenden Kohlen* R. 5,10,16. Spr. 62. — 2) *eine Höhlung in der Erde zur Aufbewahrung des heiligen Feuers.*

अग्निकुमार m. 1) *eine best. Mixtur.* — 2) N. pr. eines Mannes.

अग्निकेतु 1) Adj. *Feuer zum Wahrzeichen habend.* — 2) m. N. pr. eines Râkshasa.

*अग्निकोण m. *Südost* (unter Agni's Herrschaft).

अग्निकोतुक n. *eine durch Feuer hervorgebrachte*

Digitized by Google

absonderliche Erscheinung.

अग्निक्रिया f. *Feueranlegung, Sorge um's Feuer.*

अग्निक्षेत्र n. *der für den Feueraltar bestimmte Platz* Ind. St. 13,235.

अग्निगर्भ 1) Adj. (f. आ) *Feuer im Schooße bergend.* — 2) m. *a) der Stein Sûrjakânta. — b) Krystall* Gal. — *c) ein best. aus dem unterseeischen Feuer entstandener schaumartiger Stoff auf dem Meere.* — *d)* N. pr. eines Mannes. — 3) *f. आ *eine best. Pflanze.*

अग्निगृह n. 1) *der Ort, wo das heilige Feuer aufbewahrt wird.* — 2) *ein zum Dampfbad eingerichtetes Gemach.*

अग्निग्रन्थ m. Titel einer *Schrift.*

अग्निचक्र n. *Feuerbereich* Ind. St. 14,137.

अग्निचय m. 1) *das Schichten des Feueraltars* Çulbas. 1,1. — 2) *ein brennender Scheiterhaufen.*

अग्निचयन n. *das Schichten des Feueraltars* Ind. St. 13,217.

अग्निचित् Adj. *der den Feueraltar schichtet.*

अग्निचित्या f. *Schichtung des Feueraltars.*

*अग्निचित्वत् Adj. *reich an* Agnikit's.

अग्निज 1) Adj. *feuergeboren, von* Vishṇu. — 2) *m. = अग्निगर्भ 2) *c*).

*अग्निजन्मन् Adj. *feuergeboren,* m. Bein. Skanda's.

अग्निजा Adj. *feuergeboren.*

*अग्निजार und *°जाल m. = अग्निगर्भ 2) *c*).

अग्निजिह्व Adj. *den* Agni *zur Zunge habend, durch's Feuer die Opfer verzehrend.*

अग्निजिह्वा f. 1) *Feuerzunge, Feuerflamme.* — 2) *Methonica superba.*

अग्निजीविन् Adj. *durch Feuer seinen Lebensunterhalt habend* (wie z. B. ein Schmied) Ind. St. 10,319.

अग्निज्योतिस् Adj. *flammend* Kâṭ. Ça. 4,14,18.

अग्निज्वलिततेजन Adj. *mit einer im Feuer glühend gemachten Spitze versehen.*

अग्निज्वाला f. 1) *Feuerflamme.* — 2) *Grislea tomentosa.* — 3) *Commelina salicifolia* (und andere Species) *Roxb.*

अग्नितप् Adj. *sich am Feuer wärmend.*

अग्नितपस् Adj. *wie Feuer glühend.*

अग्नितप्त Adj. *feuerglühend.*

अग्नितप्ता f. *das Feuersein.*

अग्नितीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

अग्नितेजस् 1) Adj. *mit* Agni's *Schärfe (zerstörender Kraft) versehen.* — 2) N. pr. eines der 7 Ṛshi im 11ten Manvantara.

अग्नित्रय n. und अग्नित्रेता f. *die drei heiligen Feuer.*

अग्निद् Adj. *Feuer anlegend, Brandstifter.*

अग्निदग्ध und अग्निदग्ध Adj. *durch Feuer gebrannt, — verbrannt.* — 2) m. Pl. Bez. best. Manen.

अग्निदत्त 1) m. ein Mannsname. — 2) f. आ ein Frauenname.

*अग्निदमनी f. *Solanum Jacquini.*

अग्निदायक Adj. = अग्निद्.

अग्निदाह m. 1) *Brandwunde.* — 2) *brandähnliches Glühen* (des Horizonts) Hariv. 8287.

अग्निदिश् f. *Südost* Ind. St. 14,320.

अग्निदीपन Adj. (f. ई) *die Verdauung fördernd.*

अग्निदीप्त 1) Adj. *feuerglühend.* — 2) *f. आ = अग्निज्वाला 3).

अग्निदीप्ति f. *Thätigkeit der Verdauung.*

अग्निदूत Adj. Agni *zum Boten habend, von A. überbracht.*

अग्निदेवत Adj. Agni *zur Gottheit habend* Çat. Ba. 14,6,9,25.

*अग्निदेवा f. und अग्निदेवत (Varâh. Bṛh. S. 71,6) = अग्निनक्षत्र.

अग्निध् m. *der mit dem Anzünden des heiligen Feuers beauftragte Priester.*

*अग्निधमनी f. *eine best. Pflanze* Gal.

अग्निधान n. *Feuerbehälter.*

अग्निधारा f. N. pr. eines Tîrtha.

अग्निनक्षत्र n. Agni's *Mondhaus, d. i.* Kṛttikâ Çat. Ba. 2,1,2,1.

अग्निनयन n. = अग्निप्रणयन.

अग्निनामन् n. *ein Name* Agni's Çat. Ba. 5,3,5,8.

अग्निनित्यधारिन् Adj. *stets das Feuer unterhaltend* Kâṭ. Ça. 4,10,16.

अग्निनिधान n. *das Einsetzen des Feuers* Kâṭ. Ça. 6,2,2. 16,1,4. 17,7,5.

*अग्निनिर्यास m. = अग्निगर्भ 2) *c*).

अग्निनुद Adj. *durch Feuer (einen Blitzstrahl) vertrieben.*

अग्निपद Adj. *dessen Tritte Feuer sind,* Beiw. und als m. Name *des Rosses.*

अग्निपरिक्रिया f. *Pflege des heiligen Feuers.* Richtiger °परिष्क्रिया.

अग्निपरिच्छद m. *das zu einem Feueropfer erforderliche Geräthe.*

अग्निपरिष्क्रिया f. *Pflege des heiligen Feuers.*

अग्निपरीक्षा f. *Feuerprobe* (als Gottesurtheil).

अग्निपर्वत m. *ein feuerspeiender Berg.*

अग्निपात m. *Sprung in's Feuer.*

अग्निपानीयव्रत n. *die Observanz, zuerst in's Feuer und dann in's Wasser sich zu stürzen,* Comm. zu Hâla 188. 215.

अग्निपुच्छ n. *der Schwanz des in Vogelgestalt geschichteten Feueraltars.*

अग्निपुर 1) n. N. pr. einer *Stadt.* — 2) f. आ Agni's *Burg* Çat. Ba. 6,3,2,25.

अग्निपुराण n. Titel eines Purâṇa.

अग्निप्रणयन n. *das Herbeibringen des Feuers auf den geschichteten Altar* Ind. St. 13,279. °प्रणयनीय Adj. *darauf bezüglich.*

अग्निप्रदान n. *das dem Feuer Uebergeben* Pañcat. 188,1.

अग्निप्रभा f. *ein best. giftiges Insect.*

अग्निप्रवेश m. und °प्रवेशन n. *das Besteigen des Scheiterhaufens, freiwilliger Tod im Feuer.*

*अग्निप्रस्तर m. *Feuerstein.*

अग्निप्रायश्चित्त n. (Ind. St. 13,233) und °प्रायश्चित्ति f. (Çat. Ba. 6,6,4,11. 14) *Sühnungsceremonie beim Schichten des Feuers.*

अग्निबाहु m. 1) *Rauch.* Vgl. अग्निवाहु. — 2) N. pr. eines Sohnes des ersten Manu und des Prijavrata (VP. 2,1,7).

अग्निबिन्दु m. ein Mannsname.

अग्निबीज n. 1) *Gold.* — 2) Bez. *des Lautes* r.

*अग्निभ n. *Gold.*

अग्निभू (*aus Feuer entstanden,* Agni's *Sohn*) 1) m. *a)* *ein N. Skanda's. — *b)* N. pr. verschiedener Männer. — 2) *n. °भु *Wasser.*

*अग्निभूति m. ein Mannsname.

अग्निभ्राजस् Adj. *von feurigem Glanze.*

*अग्निमणि m. *der Stein* Sûrjakânta.

*अग्निमन् m. *das Feuersein.*

अग्निमत् Adj. 1) *am Feuer befindlich.* — 2) *das heilige Feuer unterhaltend.* — 3) *mit guter Verdauung begabt.*

अग्निमन्थ m. *Premna spinosa.*

अग्निमन्थन n. *das Erzeugen von Feuer durch Reibhölzer.* °मन्थनीय Adj. *darauf bezüglich.*

अग्निमय Adj. (f. ई) *feurig.*

अग्निमाठर m. N. pr. eines Lehrers VP. 3,4,18.

अग्निमान्द्य n. *träge Verdauung.*

अग्निमित्र m. N. pr. eines Fürsten.

अग्निमिन्ध् m. *der mit dem Anzünden des Feuers beauftragte Priester.*

अग्निमुख 1) m. *a) Gottheit. — b) ein Brahman. — c) Plumbago zeylanica. — d) Semecarpus Anacardium.* — *e)* N. pr. einer Wanze. — 2) *f. ई *a) Semecarpus Anacardium. — b) Methonica superba.*

अग्निमूढ Adj. *durch Feuer (einen Blitzstrahl) verwirrt.*

अग्निमुत oder अग्निमूप m. N. pr. des Verfassers von ṚV. 10,116.

अग्नियोजन n. *das Anschirren des Feueraltars* (eine best. Ceremonie) Ind. St. 13,289.

*अग्निरक्षण n. *Pflege des heiligen Feuers.*

Digitized by Google

*अग्निरङ्ग m. *Coccinelle.*

अग्निरहस्य n. *das Geheimniss des Feuers*, N. des 10ten Kâṇḍa im Çat. Br.

अग्निराजन् Adj. Agni *zum Fürsten habend.*

अग्निराशि m. *ein brennender Scheiterhaufen* Ind. St. 14,16.

*अग्निरुहा f. *eine best. wohlriechende Pflanze.*

अग्निरूप Adj. *feuerfarbig.*

अग्निरेतस् Adj. *aus* Agni's *Samen entstanden.*

अग्निरोगिणी f. *eine best. Krankheit.*

अग्निलोक m. Agni's *Welt.*

*अग्निलोचन m. Bein. Çiva's Gal.

अग्निवत् Adv. *wie beim Schichten des Feuers* Kâts. Ça. 22,1,45.

अग्निवत्त् Adj. 1) *am Feuer befindlich.* — 2) *mit einem* (andern) *Feuer verbunden*, Beiw. Agni's TS. 2,2,4,6.

अग्निवर्चस् m. N. pr. eines Lehrers VP. 3,6,16.

अग्निवर्ण 1) Adj. (f. आ) *a) feuerfarbig.* — *b) glühend heiss.* — 2) m. N. pr. eines Mannes.

*अग्निवर्धक und *°वर्धन Adj. *die Verdauung befördernd.*

*अग्निवल्लभ m. *Shorea robusta* und *das Harz derselben.*

अग्निवादिन् m. *Verehrer des Feuers.*

अग्निवार्त्त Adj. = अग्निजीविन् Vaitân. Bṛh. S. 17,13.

अग्निवासस् Adj. *mit feuerfarbenem Gewande.*

*अग्निवाह् m. *Rauch.*

अग्निविधी f. *Weise des Feuers* Çat. Br. 13,8,2,17.

अग्निविमोचन n. *das Ausspannen des Feueraltars* (eine best. Ceremonie) Ind. St. 13,289.

अग्निविभाग n. *Feuervertheilung, das Wegnehmen der Feuerbrände vom* Gârhapatja *und Vertheilung derselben auf die Feuerplätze des* Sadas.

*अग्निवीर्य n. *Gold.*

अग्निवेताल m. N. pr. eines Mannes Ind. St. 14,130.

अग्निवेला f. *die Zeit, da man die Feuer zu entzünden pflegt, Nachmittag.*

अग्निवेश m. N. pr. eines Arztes und anderer Männer.

अग्निवेश्मन् m. *der 14te Tag des* Karmamâsa Ind. St. 10,296.

अग्निवेश्य m. 1) N. pr. eines Mannes. — 2) *der 22te* Muhûrta Ind. St. 10,296.

अग्निशरण n. *der Ort, wo das heilige Feuer aufbewahrt wird.*

अग्निशर्मन् m. N. pr. eines Mannes.

अग्निशाल m. und °शाला f. = अग्निशरण.

अग्निशिख 1) Adj. *dessen Spitze wie Feuer brennt*, von Pfeilen. — 2) m. *a) *Pfeil.* — *b) *Lampe.* — *c) *Carthamus tinctorius* und *Crocus sativus.* — *d)* ein Mannsname. — 3) *n. *a) Gold.* — *b) Safran* und *die Blüthe von Carthamus tinctorius.*

अग्निशिखा f. 1) *Feuerflamme.* — 2) *Gloriosa superba* und *Menispermum cordifolium.

अग्निशुश्रूषा f. *aufmerksame Pflege des Feuers.*

*अग्निशेखर n. *Safran.*

अग्निशेष m. 1) *Feuerrest.* — 2) *Nachtrag zu dem die Anlegung des heiligen Feuers betreffenden Theile der* TS.

अग्निश्रयी Adj. *von der Pracht des Feuers.*

अग्निश्रोणि f. *Schenkel des Feueraltars* Kâts. Ça. 17,2,11.

अग्निष्टुत् m. 1) *der erste Tag des* Agnishṭoma (Agni *verherrlichend*). — 2) N. pr. *eines Sohnes des* Manu Kâkshusha Harîv. 1,2,18 (अग्निष्टुभ् die ältere Ausg.). VP. 1,13,5.

अग्निष्टुभ् m. = अग्निष्टुत् 2).

अग्निष्टोम m. 1) *eine best. liturgische Handlung, die eine* Samsthâ *des* Gjotiḥshṭoma *bildet.* °सामन् Ind. St. 10,353. Vaitâna 25. — 2) *ein darauf bezüglicher* Mantra oder Kalpa.

अग्निष्टोमसद् Adj. *den* Agnishṭoma *begehend* Çat. B. 4,2,4,7. Dazu Nom. abstr. °सद्य n. 12.

अग्निष्टोमसाम und °सामन् n. *das* Sâman *des* Agnishṭoma Çat. Br. 13,5,2,1. 2. 4,10. 20.

अग्निष्टोमहोत्र (oder °होत्र) n. Titel eines vedischen Buchs.

अग्निष्ठ 1) m. *a) der unter den 21* Jûpa *beim* Açvamedha *dem Feuer zunächst stehende mittlere (11te)* Jûpa. — 2) *Pfanne* oder *Feuerbecken.* — 3) f. ई *die unter den 8 Ecken des* Jûpa *dem Feuer zugewandte Ecke.*

अग्निष्ठिका f. *Feuerbecken.*

अग्निष्वात्त Adj. *vom Feuer verzehrt*, Bez. *der Manen* und später m. Pl. Bez. *bestimmter Manen.*

अग्निसंस्कार m. *das mit Feuer vollzogene Sacrament, Verbrennung eines Verstorbenen.*

अग्निसंकाश Adj. *wie Feuer glänzend.*

अग्निसञ्ज्ञा f. etwa *Stockung der Verdauung.*

अग्निसंदीपन Adj. *die Verdauungskraft erregend.*

*अग्निसंभव m. 1) *Chylus.* — 2) *wilder Safflor.* — 3) = अग्निगर्भ 2) *c).*

अग्निसरस् n. N. pr. eines Tîrtha.

अग्निसव m. *Weihe des Feuers* TS. 5,6,2,1. Çat. Br. 9,3,4,7. 9. 10,1,5,3.

*अग्निसकाय m. *wilde Taube.*

अग्निसाक्षिक Adj. Agni *zum Zeugen habend.*

अग्निसात् Adv. mit कर् *verbrennen* 121,22.

अग्निसाद् m. *Nachlass der Verdauung* Suça. 1,53,8.

*अग्निसार n. *ein aus Kupfervitriol und Curcuma bereitetes Kollyrium.*

*अग्निसिंह m. N. pr. des Vaters des 7ten schwarzen Vâsudeva bei den Gaina, °नन्दन N. des 7ten schwarzen Vâs.

*अग्निसुत m. Agni's *Sohn*, d. i. Skanda Gal.

अग्निस्तम्भ (Ind. St. 14,4) m. und अग्निस्तम्भन n. *Stillung des Feuers* (durch Zaubermittel).

*अग्निस्तोक m. *Funke* P. 2,1,65, Sch.

अग्निस्थल n. *Feuerplatz* Ind. St. 13,276.

अग्निस्मृति f. Titel eines Werkes.

अग्निस्वामिन् m. ein Mannsname 121,7.

अग्निहवन n. *Brandopfer* Gaut. 2,4.

अग्निहुत् Adj. *im Feuer geopfert.*

अग्निहोतर् Adj. Agni *zum Opferer habend.*

1. अग्निहोत्र n. 1) *Feueropfer, Brandopfer* und *das dabei Geopferte* (227,11.12). — 2) *geheiligtes Feuer.*

2. अग्निहोत्र 1) Adj. Agni *opfernd.* — 2) f. ई *eine zum Feueropfer bestimmte Kuh* Çat. Br. 11,3,1, 1. 5. 2,1. 5,2,2. 5. अग्निहोत्रीवत्स m. 12,4,1,11.

अग्निहोत्रस्थाली f. *Feueropfertopf* Çat. Br. 12, 4,2,11.

अग्निहोत्रहवणी f. *Feueropferlöffel.*

अग्निहोत्रहुत् Adj. *Feueropfer darbringend.*

अग्निहोत्रहोम m. *Feueropferspende* Kâts. Ça. 4, 2,17. 6,11. 5,6,35.

अग्निहोत्रायणिन् Adj. *der bloss das Feueropfer darbringt* Kâts. Ça. 4,6,11.

अग्निहोत्रावृत् f. *das blosse Feueropfer ohne Sprüche* Kâts. Ça. 26,6,20.

अग्निहोत्राहुति f. *Feueropferspende.*

अग्निहोत्रिन् Adj. *Feueropfer darbringend, das heilige Feuer unterhaltend.*

अग्निहोत्रेष्टि f. *Feueropferdarbringung* Kâts. Ça. 4,15,29.

अग्निहोत्रोच्छिष्ट und °होत्रोच्छेषण (TS. 2,5,2,6) n. *Ueberrest vom Feueropfer.*

अग्निहोम m. *Feueropfer* Kâts. Ça. 7,1,34.

अग्नीत्य m. Pl. N. pr. eines Volkes.

अग्नीध् m. *der mit dem Anzünden des heiligen Feuers beauftragte Priester.*

अग्नीध्र m. 1) N. pr. eines Sohnes des Prijavrata VP. 2,1,7. eines der 7 Ṛshi im 14ten Manvantara. — 2) Pl. v. l. für अग्नीत्य.

अग्नीन्द्र m. Du. Agni *und* Indra.

अग्नीन्धन n. *das Anzünden des heiligen Feuers* Gaut. 23,20.

अग्नीपर्जन्य m. Du. Agni *und* Parǵanja ṚV.

*अग्नीय Adj. *auf* Agni *bezüglich.*

*अग्नीवरुण m. Du. Agni *und* Varuṇa.

Digitized by Google

अग्नीश्वर m. *eine Statue des* Agni.

अग्नीषोम m. Du. Agni *und* Soma. अग्नीषोमाणाम् Kâtj. Ça. 14, 1, 13. अग्नीषोमप्रणयन n. *das Hinüberbringen des Feuers und des* Soma Ind. St. 16, 367.

अग्नीषोमभूत Adj. Agni *und* Soma *seiend* 102, 1.

अग्नीषोमात्मक Adj. *die Natur* Agni's *und* Soma's *habend.*

अग्नीषोमीय Adj. *dem* Agni *und* Soma *geweiht* u. s. w. Davon अग्नीषोमीयत्व n. Nom. abstr.

अग्नीकरण n. *Brandopfer* Cit. im Comm. zu Kâtj. Ça. 4, 1, 7.

अग्न्यगार m. *Aufbewahrungsort des heiligen Feuers.*

अग्न्यत्त m. *Rand des Feueraltars* Çulbas. 2, 24.

अग्न्यन्वाधान n. *das Hinzulegen von Brennholz* Kâtj. Ça. 2, 1, 2.

अग्न्यागार m. = अग्न्यगार.

अग्न्यात्मक Adj. (f. °त्मिका) Agni's *Natur habend.*

अग्न्याधान und अग्न्याधेय n. *das Anlegen des heiligen Feuers.* अग्न्याधेयत्रपे n. Çat. Br. 11, 1, 8, 7. °शर्करा f. 13, 8, 4, 11. °कृविस् 10, 1, 5, 1.

अग्न्याधेयिक Adj. (f. ई) wohl fehlerhaft für आ° Comm. zu Kâtj. Ça. 4, 11, 13.

*अग्न्यालय m. wohl = अग्न्यगार.

अग्न्याकित Adj. *der das heilige Feuer angelegt hat.*

अग्न्युक्थ n. Agni-*Spruch* Kâtj. Ça. 18, 3, 3.

*अग्न्युच्छिष्ट n. *Asche* Gal.

अग्न्युत्पात m. *eine feurige Erscheinung* Kâraka 1, 8.

अग्न्युत्सादिन् Adj. *der das heilige Feuer ausgehen lässt.*

अग्न्युपस्थान n. *Verehrung des Feuers.*

अग्न्येध m. *Feuerentzünder.*

*अग्मन् n. *Kampf, Schlacht.*

1. अग्र n. (ausnahmsweise m.) 1) *Spitze, äusserstes Ende, Gipfel* 93, 10. — 2) *das Oberste, Oberfläche.* — 3) *Anfang, Anbruch.* — 4) *das Vorzüglichste, Beste.* — 5) **Menge;* **ein best. Gewicht;* **best. Almosen.* — 6) अग्रम् mit einem Gen. oder am Ende eines Comp. *vor, vor — hin:* नोतस्तीर्नपस्थाग्रम् 128, 25. 24. (मम) चक्षुषो ऽग्रं प्राप्तः *vor Augen* R. 6, 36, 72. — 7) अग्रेण *a) vorn* Çat. Br. 3, 3, 2, 5. — *b)* mit Acc. *vor* Çat. Br. 4, 4, 5, 9. — 8) अग्रे *a) vorn, voran, vor sich* 290, 7. Spr. 7618. भू *sich voranstellen* Chr. 323, 25. Mit einem Gen. oder am Ende eines Comp. *vor, vor — hin, zu — hin* 151, 16. In der Reihenfolge von Gesprochenem oder Geschriebenem ist अग्रे *unten, später.* — *b) vor* so v. a. *in Gegenwart von* (Gen. oder im Comp. vorangehend) 144, 10. 165, 3. 310, 15. — *c) am Anfange, zuerst, zuvörderst* 19, 18. 20. 27, 26. 38, 5. 47, 18. — *d)* nach einem Abl. 2) von — *an* (आ *bis* folgt) Çat. Br. 2, 3, 2, 1. 3, 1, 2, 19. 12, 6, 2, 11. — β) *vor* (zeitlich) Ait. Up. 4, 3. M. 3, 114. 2. अग्र 1) *Adj. *der erste; der beste; überschüssig.* — 2) f. आ *measure of amplitude.*

अग्रकर m. *Finger* und zugleich *der erste Strahl* 132, 27. Çiç. 9, 34.

*अग्रकाय m. *Vorderkörper.*

अग्रग Adj. *vorangehend.* Am Ende eines Comp. *durch das Ende von — gehend.*

अग्रगण्य Adj. *würdig an der (die) Spitze von* (Gen.) *gerechnet (gestellt) zu werden.*

अग्रगामिन् Adj. *vorangehend.*

अग्रच्छद m. *Blattspitze* Vidjân. 64, 4.

अग्रज 1) Adj. *zuerst geboren.* — 2) m. *a) ein älterer Bruder.* — *b) ein Brahman.* — *c)* **eine Krähenart* Dravjav. — 3) *f. आ *eine ältere Schwester.*

*अग्रजङ्घा f. *Schienbein.*

अग्रजन्मन् m. 1) **ein älterer Bruder.* — 2) *ein Brahman.* — 3) **ein Mann aus einer der drei oberen Kasten.*

अग्रजा Adj. *zuerst geboren.*

*अग्रजातक und *°जाति m. *ein Brahman.*

अग्रजिह्वा n. *Zungenspitze.*

अग्रज्या f. *the sine of amplitude.*

अग्रणी 1) Adj. (Nom. °णीस्, n. °णि) *anführend, der erste, vorzüglichste* 126, 18. — 2) m. Name eines Agni.

अग्रणीति f. *die erste Darbringung.*

अग्रतस् 1) Adv. *a) vorn, voran, vor sich, vor sich hin* 294, 17. 308, 31. 311, 33. कर् *vor sich kommen lassen; voranstellen, vorangehen lassen* (eig. und übertr.). — *b) am Anfange, zuerst, zuvörderst.* — 2) Praep. mit Gen. *a) vor, vor — hin* 40, 1. — *b) in Gegenwart —, im Beisein von* 98, 4. 180, 5. 214, 10.

*अग्रतःसर Adj. (f. ई) *vorangehend.*

अग्रतीर्थ m. N. pr. eines Fürsten.

अग्रदानिन् Adj. *vorher für Andere bestimmte Gaben annehmend.*

अग्रदिधिषु m. = अग्रेदिधिषु.

अग्रद्वीप N. pr. einer *Insel.*

अग्रनख *Nagelspitze* Spr. 86.

अग्रनासिका f. *Nasenspitze; Schnabelspitze* Ind. St. 8, 376 (adj. Comp. f. आ).

अग्रपयोधर m. *Brustwarze* (adj. Comp. f. आ).

*अग्रपर्णी f. *Carpopogon pruriens.*

अग्रपा Adj. *zuerst von Etwas trinkend.*

अग्रपाक m. *die Erstlinge einer Frucht* Kâtj. Ça. 4, 6, 1.

अग्रपाद m. *Fussspitze* Çiç. 18, 51.

अग्रपूजा f. *die erste Ehre, Vorrang, Ehrengabe.*

अग्रपेय n. *Vorrang im Trinken, der erste Trunk.*

अग्रप्रदायिन् Adj. *zuerst reichend* MBh. 5, 40, 35.

अग्रप्रशीर्ण Adj. *am Gipfel zerbrochen* Çat. Br. 11, 1, 8, 6.

*अग्रबीज Adj. *durch Ableger sich fortpflanzend.*

अग्रभर्ण Adj. *ungreifbar, unfassbar.*

अग्रभाग m. *Obertheil, Spitze, Gipfel.*

अग्रभुज् Adj. *zuerst essend.*

अग्रभू Adj. *an der Spitze stehend.*

अग्रभूमि f. *oberstes Stockwerk* Megh. 68.

अग्रमक्षिषी f. *die erste, vornehmste Gemahlin eines Fürsten.*

अग्रमांस n. 1) **Herz.* — 2) *Leberanschwellung.*

अग्रयातर् Nom. ag. *vorangehend.*

*अग्रयान n. *das Hinaustreten vor das Heer in der Absicht den Feind herauszufordern.*

अग्रयायिन् Adj. *vorangehend; der beste unter —.*

अग्रयावन् Adj. *vorangehend.*

अग्रयोधिन् Adj. *vorkämpfend, Vorkämpfer.*

*अग्रलोकिता f. *eine dem Spinat verwandte Gemüsepflanze.*

अग्रवक्त्र n. *ein best. chirurgisches Instrument.*

अग्रवर्त् Adj. *zuoberst befindlich.*

अग्रवीर m. *Hauptheld.*

अग्रवेग m. *Hauptströmung* Kâraka 1, 8.

अग्रशस् Adv. *von Anfang an.*

अग्रसंध्या f. *Morgenröthe.*

अग्रसर Adj. *vorangehend.* Davon Nom. abstr. °ता f.

1. अग्रक् Adj. *vielleicht das Beste zerstörend.*

2. *अग्रक् m. *ein Brahman auf der 3ten Lebensstufe.*

अग्रकृणा Adj. *nicht ausdrücklich erwähnt, — genannt.*

अग्रकस्त m. 1) *Finger.* — 2) *Spitze des Elephantenrüssels.*

*अग्रकायण m. *der Anfang des Jahres, der Monat* Mârgaçîrsha. — Vgl. आ°.

अग्रकार m. *ein mit bestimmten Vorrechten an Brahmanen verliehenes Grundstück.*

अग्रात्तन् n. *Seitenblick.*

अग्राहन् Adj. *zuerst essend* RV.

अग्रानीक n. *Spitze des Heeres, Vordertreffen.*

अग्राम्यभोजिन् Adj. *keine im Dorfe bereitete Speise geniessend* Gaut. 3, 28.

*अग्रायणीय n. Titel der 2ten der 14 älteren Schriften der Gaina.

अग्राशन Adj. *vor Jmd* (Abl.) *essend.*

अग्रासन n. *Ehrensitz* Ind. St. 13, 406.

अग्राकिन् Adj. *nicht fassend* (von Werkzeugen und Blutegeln).

Digitized by Google

अग्राह्य Adj. 1) *nicht zu packen, — fassen:* मूर्धन्येषु Mṛkkh. 122, 23. *nicht fassbar* Spr. 75. — 2) *nicht wahrnehmbar* 86, 21. *nicht begreifbar* Spr. 75. — 3) *nicht anzuerkennen* MBh. 13, 163, 9.

अग्राह्यक Adj. *unfassbar, unerkennbar* MBh. 12, 81, 1.

अग्राह्यत्व n. *Unwahrnehmbarkeit* Schol. zu Gaim. 1, 3, 22.

अग्राह्यनामक f. *einen unbegreiflichen Namen führend.* Davon Nom. abstr. °ता f. Dhûrtas. 75, 1.

अग्रि m. ein zur Erklärung von अग्नि erfundenes Wort Çat. Br. 2, 2, 4, 2. 6, 1, 2, 11.

अग्रिम 1) Adj. (f. आ) *a) voranstehend, der vordere.* In der Reihenfolge von Gesprochenem oder Geschriebenem so v. a. *folgend.* — *b) der erste.* — *c) *der älteste.* — 2) *f. आ *die Frucht der Anona reticulata.*

अग्रियँ 1) Adj. *a) an der Spitze stehend, der erste.* — *b) vorzüglich;* n. *das Beste.* — *c) erstgeboren.* — 2) °यम् Adv. *vorn an* RV. 4, 34, 3. — 3) *m. *ein älterer Bruder.*

*अग्रीय 1) Adj. *vorzüglich.* — 2) m. *ein älterer Bruder.*

अग्रु Adj. (f. अग्रू) *ledig, unverheirathet.* Pl. f. Bez. *der Finger.*

अग्रेगँ und °गाँ (TBr. 2, 4, 3, 6) Adj. *voran gehend.*

अग्रेगू Adj. *sich vorwärts bewegend.*

अग्रेणी Adj. *vorangehend, Anführer.*

अग्रेतन Adj. *vorn befindlich, nächst folgend.*

अग्रेत्वरी Adj. f. *voran gehend.*

अग्रेदिधिषु 1) m. *ein Mann, der in erster Ehe mit einer Wittwe verheirathet ist,* Gaut. 15, 16 (°षू). Angeblich *ein Vater, der eine jüngere Tochter vor einer älteren verheirathet.* — 2) f. °षु und °षू *eine vor der älteren Schwester verheirathete jüngere Schwester.*

अग्रेपा und °पू Adj. *voran —, zuerst trinkend.*

*अग्रेभू Adj. etwa *voran —, zuerst sich drehend.*

*अग्रेवण n. *Waldrand.*

अग्रेवध Adj. *treffend was vor Einem steht.*

अग्रेसर Adj. (f. ई) 1) *voran gehend:* मरणाग्रे° *im Tode.* — 2) **vorzüglich.*

*अग्रेसरिक Adj. *voran gehend.*

अग्रेसरी Adv. mit कर् *an die Spitze stellen.*

अग्रोपकरणीय Adj. *bezüglich auf das, was zuerst anzuwenden ist* (bei einem Kranken).

अग्र्य 1) Adj. (f. आ) *an der Spitze stehend* so v. a. *vorzüglich, der vorzüglichste* 91, 21. 98, 17. 130, 30. Mit einem Gen. oder am Ende eines Comp. *der vorzüglichste, beste, erste unter* — 66, 7. 97, 12. Mit einem Loc. *ausgezeichnet in Etwas.* — 2) *m. *ein älterer Bruder.* — 3) *f. आ *die drei Myrobalanen* Vaidjabh.

अघ्यतपस् m. N. pr. eines Muni.

*अघ्लास्नु Adj. *gesund* Gal.

अघ 1) Adj. *a) schlimm, gefährlich.* — *b) mit Sünden beladen, verunreinigt.* — 2) n. *a) Uebel, Gefahr, Schaden.* — *b) Sünde, Schuld* 104, 27. Spr. 7678. — *c) Unreinheit* (in rituellem Sinne). — *d) *Schmerz, Leid.* — 3) f. आ Pl. *das Sternbild* Maghâ.

अघकृत् Adj. *Schaden zufügend.*

अघटितघटित Adj. *schlecht zusammengefügt* Spr. 79.

अघटिस्थान n. N. pr. einer Oertlichkeit.

अघदेव m. N. pr. eines Mannes.

*अघन Adj. *nicht dick, flüssig.*

अघमर्षण 1) Adj. *Sünden vergebend;* n. (sc. सूक्त) *ein best. Gebet* (wohl RV. 10, 190) Gaut. 19, 12. 24, 10. 12. — 2) m. N. pr. des angeblichen Verfassers von RV. 10, 190. Pl. *seine Nachkommen.*

अघमार Adj. *schlimmen Tod bringend.*

*अघय्, °यति *sündigen.*

अघरुद् Adj. *hässlich heulend.*

अघर्मधामन् m. *der Mond.*

अघर्त Adj. (f. आ) *schlimm.*

*अघवत् Adj. *schuldvoll.*

अघविघातकर्तर् Nom. ag. *Sünden —, Schuld tilgend* 104, 27.

अघविनाशिन् Adj. dass. Spr. 7853.

अघविष Adj. (f. आ) *gefährliches Gift führend.*

अघवृद्धिमत् Adj. *mit einem Wachsen der Sünde verbunden* Verz. d. Oxf. H. 272, *b*, No. 644.

अघशंस Adj. *Böses wünschend, auf Unheil bedacht, böswillig.*

अघशंसकृन् Adj. *Böswillige vernichtend.*

अघशंसिन् Adj. *eine Schuld bekennend* R. 2, 64, 19.

अघकार m. *ein schlimmer Räuber, Räuberhauptmann.*

अघात m. *Nichtverletzung.*

*अघातिन् und अघातुक (Maitr. S. 1, 4, 7. 6, 4) Adj. *nicht schädigend, unschädlich.*

अघापह Adj. *Sünden tilgend;* n. N. pr. eines Liṅga.

अघाय्, °यति *Schaden zufügen wollen.* — Mit अभि dass.

अघायु Adj. *der Schaden zufügen will, boshaft.*

अघारिन् Adj. *nicht salbend* (die Haare).

1. अघाश्व Adj. *ein schlimmes Pferd habend.*

2. अघाश्व (अघ + श्व von श्वस्) m. wohl *eine best. Schlangenart.*

अघासुर m. N. pr. eines Asura.

अघाहन् n. *Unglückstag* Çiṅkh. 4, 15, 11.

अघृण Adj. *ohne Mitleid, hartherzig* 165, 23.

अघोर 1) Adj. *nicht grausig.* — 2) m. *eine Form* Çiva's. — 3) f. आ *der 14te Tag in der dunklen Hälfte des Monats* Bhâdra.

अघोरघण्ट m. *ein Verehrer der* Devi *in einer best. Form.*

अघोरघोररूप Adj. *von nicht grausiger und zugleich grausiger Gestalt,* von Çiva.

अघोरचक्षुस् Adj. *kein grausiges Auge —, keinen bösen Blick habend.*

अघोररुद्र m. *eine Form des* Çiva Verz. d. Oxf. H. 44, *b*, 15.

अघोरशिवाचार्य m. N. pr. eines *Lehrers.*

1. अघोष m. *Tonlosigkeit* (bei der Aussprache der harten Consonanten u. der verschiedenen Hauche).

2. अघोष Adj. *tonlos* (von Lauten).

अघोषमकप्राणाप्रयत्नवत् Adj. *mit Tonlosigkeit und starkem Hauche articulirt.*

अघोषवत् und अघोषिन् Adj. = 2. अघोष.

*अघोस् Voc. von अघवत्.

अघ्नत् Adj. *nicht tödtend, — verletzend* Gaut. 12, 45.

अघ्न्य und अघ्न्याघ्न, अघ्न्यर्घ und अघ्न्यर्घ m. *Stier;* f. आ *Kuh.*

अघ्राणत्व n. *Geruchlosigkeit* (act.) Tattvas. 35.

अघ्रातर् Nom. ag. *nicht riechend* (trans.) Maitrjup. 6, 11.

अघ्रेय Adj. *woran man nicht riechen darf.*

*अङ्क्, अङ्कते (लक्षणे, गत्यां लक्ष्मणि).

अङ्क m. (adj. Comp. f. आ) 1) *Haken.* — 2) *Biegung zwischen Arm und Hüfte, Brust, Schooss* 90, 11. 97, 9. 126, 11. 184, 29. — 3) *Seite, Nähe* 25, 4. — 4) *ein best. Theil des Wagens.* — 5) *Mahl, Zeichen, Mahlzeichen, Brandmahl* 119, 22. 249, 3. अङ्कं दा 118, 5. — 6) *Zahlzeichen, Ziffer; Anzahl; Coefficient.* — 7) *die Zahlen eins und neun.* — 8) *Act* (im Schauspiel) 297, 21. — 9) *eine besondere Art Schauspiel.* — *10) *Schmuck; Linie; Platz, Stelle; Vergehen; Körper.* — 11) Du. N. pr. zweier mythischer Wesen TS. 1, 1, 3, 2. Taṇḍja-Br. 1, 7, 5. Pâr. Gṛhj. 3, 14, 6.

अङ्ककरण n. *Brandmarkung* Gaut. 12, 47.

अङ्कार m. *ein von einer Partei zur Entscheidung einer Sache erwählter Kämpfer* Bâlar. 214, 3. 5. 216, 13. Davon °त्व n. Nom. abstr. 214, 9. °कारी Adv. mit कर् *zu einem solchen Kämpfer erwählen* 17.

अङ्कच्छेद m. *Abschluss eines Actes* Bhar. Nâṭjaç.

Digitized by Google

18, 26. 28. 29.

अङ्कतन्त्र n. Titel eines Werkes.

अङ्कति m. 1) *Feuer. — 2) *Wind. — 3) *ein Brahman; *ein Brahman, der das heilige Feuer unterhält. — 4) N. pr. eines Mannes. — Vgl. अङ्गति.

अङ्कधारणा f. Geradehaltung der Brust Âçv. Ça. 1, 1, 9.

अङ्कन 1) Adj. (f. आ) Zeichen machend, — 2) n. Aufdrückung eines Mahls (auch bildlich); Brandmarkung.

अङ्कपात m. Conto Spr. 3038.

*अङ्कपालि und *°का f. Umarmung.

अङ्कपाली f. 1) dass. Ind. St. 14, 156, 2. — 2) *Amme. — 3) *Medicago esculenta.

अङ्कबन्ध m. Aufdrückung eines Mahls.

अङ्कभाज् Adj. in den Schooss kommend, zufallend.

अङ्कभृत् Adj. auf dem Schooss haltend.

अङ्कमुख n. Exposition im Schauspiel.

अङ्कय्, °यति kennzeichnen, ein Mahl einbrennen, brandmarken Ind. St. 13, 466, N. 1 (दक्षिणास्फिजि प्लूलम्). अङ्कित gekennzeichnet, gebrandmarkt Chr. 99, 4. 11. 30. 115, 14. 118, 15. 174, 26.

अङ्कलक्षण n. Mahl, Brandmarke.

अङ्कलोड्य m. eine best. Pflanze.

अङ्कस् n. Biegung, Krümmung.

अङ्कस् Seite, Weiche (beim Rosse).

अङ्काङ्क n. Wasser.

अङ्कावतरण n. und अङ्कावतार m. Uebergang zu einem andern Acte, Vorbereitung der Zuhörer am Schlusse eines Actes zum folgenden Acte.

अङ्कास्य n. diejenige Schlussscene eines Actes, welche, indem sie eine Unterbrechung herbeiführt, den Uebergang zum folgenden Acte vermittelt.

अङ्किन् 1) Adj. einen Haken habend. — 2) *m. eine Art Tamburin. — 3) *f. °नी Collectivum.

*अङ्की f. = अङ्किन् 2).

*अङ्कुट und *अङ्कुटक m. Schlüssel.

अङ्कुप n. Wasser.

अङ्कुर (adj. Comp. f. आ) m. 1) junger Schoss, Sprössling 63, 9. 183, 4. junges Gras. — 2) Warze; vgl. मांसाङ्कुर. — 3) eine best. Frauenkrankheit. — 4) *Haar. — 5) *Wasser. — 6) *Blut. — 7) *Beryll Gal.

*अङ्कुरक m. Vogelnest.

अङ्कुरण n. das Aufschiessen, Aufgehen, Sprossen (auch übertr.).

अङ्कुरय् aufschiessen. अङ्कुरित aufgeschossen, aufgegangen, gesprosst: नयेनाङ्कुरितं शौर्यम् so v. a. von Klugheit begleiteter Heldenmuth Spr. 3390.

अङ्कुरवत् Adj. mit jungen Trieben versehen.

अङ्कुराय्, °यते aufschiessen, sprossen 186, 2.

अङ्कुली f. Katze Tândja-Br. 7, 9, 11. अकुली v. l.

अङ्कुश 1) m. *n. a) Haken, insbes. zum Antreiben eines Elephanten 185, 12. — b) in übertr. Bed. so v. a. Sporn, Reizmittel, oder auch Mittel gegen Etwas. — c) eine best. Stellung der Hand. — d) *Clitoris Gal. — e) *Riegel oder Schlüssel Gal. — 2) *f. आ oder ई N. pr. einer Göttin bei den Gaina.

अङ्कुशग्रह m. Elephantentreiber.

*अङ्कुशदुर्धर m. ein auch mit dem Haken schwer zu leitender Elephant.

अङ्कुशित Adj. mit einem Haken angetrieben.

अङ्कुशिन् Adj. mit einem Haken versehen so v. a. an sich ziehend.

अङ्कूयंत्त् Partic. Krümmungen —, Seitenwege suchend.

*अङ्कूर = अङ्कुर 1).

अङ्कूरय्, °यति = अङ्कुरय्.

*अङ्कूष m. Ichneumon.

अङ्कूशय Adj. auf Jmdes Schoosse liegend, — sitzend.

अङ्कोट, अङ्कोठ, अङ्कोल und *अङ्कोलक m. Alangium hexapetalum.

*अङ्कोलिका f. Umarmung.

अङ्कोल्ल m. = अङ्कोट u. s. w.

अङ्कोल्लतीर्थ n. N. pr. eines Tirtha.

*अङ्कोल्लसार m. ein best. Pflanzengift.

1. *अङ्क्ष m. eine Art Tamburin. Vgl. अङ्किन्.

2. अङ्क्ष Adj. zu zeichnen, zu brandmarken.

अङ्क्ष्य्, °यति (Partic. अङ्क्ष्यंत्त्) umrühren, vermengen. — Mit परि Med. durcheinandermengen, zerstören RV.

अङ्ग्, अङ्गति gehen. — Vgl. पत्यङ्ग्.

1. अङ्ग Part. 1) gerade, nur, ein nächst vorhergehendes oder nur durch हि oder ईम् getrenntes, in der Regel am Anfange eines Stollens (anders 11, 21) stehendes Wort hervorhebend 6, 11. 19, 27. 20, 5. — 2) anrufend oder auffordernd 236, 9. — 3) किमङ्ग wievielmehr Spr. 2706.

2. अङ्ग m. N. pr. 1) Pl. eines Volkes und Landes (auch Sg.) 220, 7. — 2) verschiedener Männer.

3. अङ्ग (adj. Comp. f. ई) n. (m. verdächtig) 1) Glied des Körpers, Körpertheil 167, 30. 172, 3. 230, 18. मुखाङ्गानि 251, 27. acht Körpertheile 136, 16. 137, 30. sieben Kâṭh. 14, 6. — 2) männliches Glied. — 3) Körper 47, 24. 94, 16. 95, 8. 125, 15. अङ्गं प्रदा sich (einem Manne) hingeben Ind. St. 14, 155, Çl. 33. — 4) Glied —, Theil eines Ganzen, Bestandtheil 98, 17. 206, 27. — 5) unwesentlicher, secundärer Theil Daçar. 1, 11. — 6) Anhang, ergänzendes Werk, insbes. die sechs zum Veda (शिक्षा, व्याकरण, छन्दस्, निरुक्त, कल्प und ज्योतिष) 72, 20. Daher — 7) die Zahl sechs. — 8) Name der heiligen Texte der Gaina. — 9) Hülfsmittel 152, 13. 285, 23. — 10) in der Grammatik Thema, Stamm (aber nicht vor allen Suffixen) P. 1, 4, 13. 15. 17. — 11) *Geist.

*4. अङ्ग Adj. 1) mit Gliedern versehen. — 2) nahe, anstossend.

अङ्गक n. = 3. अङ्ग 1) 3) (Spr. 7645. 7657).

अङ्गयक्ष्म m. Gliederschmerz Suça. 2, 232, 7.

अङ्गग्लानि f. Erschlaffung des Körpers Megh. 69. Spr. 1637.

*अङ्गचय m. Perinaeum Nigh. Pa.

अङ्गज 1) Adj. a) im, am, aus dem Körper entstanden, daran haftend, körperlich. — b) *schön, hübsch. — 2) *m. a) Sohn. — b) Kopfhaar. — c) Geschlechtsliebe, der Liebesgott. — d) Trunkenheit. — e) Krankheit. — 3) *f. आ Tochter. — 4) *n. Blut.

अङ्गजनुस् m. Sohn.

अङ्गजात m. Sohn; Pl. Kinder.

अङ्गज्वर m. Gliederschmerz.

अङ्गण n. Hof.

अङ्गणादेव m. N. pr. eines Mannes B. A. J. 4, 112.

अङ्गता f. Nom. abstr. zu 3. अङ्ग 1) Nâgân. 87, 12.

*अङ्गति m. 1) Feuer. — 2) ein Brahman; ein Brahman, der das heilige Feuer unterhält. — 3) Bein. Vishṇu's. — Vgl. अङ्कति.

अङ्गत्व n. Nom. abstr. zu 3. अङ्ग 3), 5) und 6) (Ind. St. 13, 453, N. 2).

अङ्गद 1) m. N. pr. verschiedener Männer und eines Affen. — 2) f. आ a) *N. pr. des Weibchens des Weltelephanten des Südens. — b) Name der 14ten Kalâ des Mondes. — 3) n. (adj. Comp. f. आ) ein am Oberarm getragenes Geschmeide.

अङ्गदिन् Adj. ein Geschmeide am Oberarm tragend Ind. St. 13, 383. Suça. 2, 170, 18.

अङ्गदीय Adj. dem Aṅgada gehörig.

अङ्गदेव m. N. pr. eines Mannes.

अङ्गद्वीप m. N. pr. einer der kleineren Weltinseln.

अङ्गन 1) n. a) *Gang, Bewegung. — b) Hof. — c) N. pr. einer Stadt. — 2) f. आ a) Frau, Frauenzimmer. — b) Weibchen eines Thieres: गजाङ्गना, हरिणाङ्गना, भृङ्गाङ्गना (297, 18), पिकाङ्गना Spr. 7697. — c) die Jungfrau im Thierkreise. — d) *N. pr. des Weibchens des Weltelephanten des Nordens oder des Südens.

*अङ्गनाप्रिय m. Jonesia Asoca.

अङ्गबन्धन n. das Einfangen: विहंगानाम् Spr. 7814.

*अङ्गवलिन् m. Büffel Nigh. Pa.

Digitized by Google

*अङ्गभ m. *eine Reisart* Gal.

*अङ्गभङ्ग m. = अङ्गक्षय Nigh. Pr.

अङ्गभञ्जन n. *Seitenschmerzen.*

अङ्गभाग m. *Körpertheil* Ind. St. 14,390.

अङ्गभू m. *Sohn* Çiç. 1,1.

अङ्गभेद् m. *Gliederreissen.*

अङ्गमन्त्र m. *ein unwesentlicher, secundärer Spruch* Ind. St. 13,101. — Vgl. मूलमन्त्र.

*अङ्गमर्द्, *°मर्दक und *°मर्दिन् m. *der das Gliederreiben als Geschäft betreibt.*

अङ्गमुद्रा f. *eine best. Fingerstellung.*

अङ्गमेजयत्व n. *das Zittern des Körpers.*

अङ्गयष्टि f. *ein schlanker Körper.*

*अङ्गरक्त m. *eine best. Pflanze.*

अङ्गरक्षक m. *Leibwächter.*

*अङ्गरक्षणी f. *Panzer.*

अङ्गरक्षा f. *Leibwache.*

*अङ्गरक्षिणी = अङ्गरक्षणी.

अङ्गराग m. (adj. Comp. f. आ) *Puder, Salbe, Schminke* 127,22. n. R. ed. Bomb. 2,118,18.

*अङ्गराज् m. *König der* Aṅga, Bez. Karṇa's.

अङ्गरुह् n. 1) *Haar am Körper; Fell.* — 2) *Feder.*

अङ्गलोक m. N. pr. einer Oertlichkeit.

अङ्गलोध्र m. *Amomum Zingiber.*

*अङ्गवस्त्रोत्था f. *Kleiderlaus* Gal.

अङ्गविकार m. *Gebrechen des Körpers* 230,16.

*अङ्गविकृति f. *Ohnmacht.*

*अङ्गविक्षेप m. *Körperstellung.*

अङ्गविद्या f. *Chiromantie* M. 6,50.

*अङ्गविकृत n. *Wink, Zeichen.*

अङ्गव्यथा f. *körperlicher Schmerz* Kathis. 6,8.

अङ्गशस् Adv. *in Theile* Çat. Br. 3,8,2,10. 37.

*अङ्गस् n. *Vogel.*

अङ्गसंस्कार m. und *°संस्क्रिया f. *Pflege des Körpers.* °संस्कारकर्म कर् *sich putzen, sich schmücken.*

अङ्गसंहिता f. *die* Saṁhitâ *in Bezug auf das Verhältniss zwischen Consonant und Vocal in einem Worte* TS. Prât. 24,2.

अङ्गस्पर्श m. *Körperberührung* (सक् *mit*) 154,23.

अङ्गहार (Kâthas. 97,33) und *°हारि m. *Gesticulation.*

अङ्गहीन 1) Adj. *dem ein Glied fehlt.* — 2) *m. *der Liebesgott (körperlos).*

अङ्गहीनत्व n. Nom. abstr. von अङ्गहीन 1).

अङ्गहोम m. *ein den Körpertheilen geltendes Opfer* TBr. 3,8,22,4.

अङ्गाङ्गिभावसंकर m. in der Rhet. *fehlerhafte Vermengung von Haupt- und Nebenbegriffen* Kuval. 166,*a* (199,*a*).

*अङ्गाधिप m. *Oberherr der* Aṅga, Bez. Karṇa's.

अङ्गानुकूल Adj. (f. आ) *dem Körper angenehm* Mrch. 31.

अङ्गार 1) m. und ausnahmsweise n. *Kohle* (sowohl glühend, als kalt) 179,21. °निकर m. *Kohlenhaufe* Spr. 7751. — 2) *m. *der Planet Mars.* — 3) *m. *ein best. Heilmittel.* — 4) m. N. pr. eines Mannes, Pl. eines Volkes MBh. 6,9,60.

अङ्गारक 1) m. *a) Kohle* 176,17. — *b) der Planet Mars.* — *c) das Männchen des Vogels* Kâlikâ. — *d) *weisser oder gelber Amaranth und Eclipta prostrata.* — *e)* N. pr. eines Mannes, eines Rudra, eines Asura und *eines Piçâka (Gal.). — 2) *f. °रिका *a) Zuckerrohrstengel.* — *b) Knospe der Butea frondosa.* — 3) n. *ein best. gegen Fieber angewandtes öliges Präparat.*

अङ्गारककर्मान्त m. *Kohlenbrennerei.*

अङ्गारकचतुर्थी f. *ein best. vierter Tag* Verz. d. B. H. 134,2 v. u.

अङ्गारकतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

अङ्गारकदिन n. *der 14te Tag in der dunklen Hälfte des* Kaitra.

*अङ्गारकमणि m. *Koralle.*

*अङ्गारकर्कटी f. *eine Art Gebäck* Gal.

अङ्गारकर्मान्त m. = अङ्गारककर्मान्त MBh. 12,146,11.

अङ्गारकारक und °कारिन् m. *Kohlenbrenner.*

*अङ्गारकित Adj. von अङ्गारक.

*अङ्गारकुष्ठक m. *ein best. Heilmittel.*

अङ्गारकेश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

अङ्गारगर्ता f. N. pr. eines Flusses.

*अङ्गारग्रन्थि m. *eine best. Pflanze* Gal.

अङ्गारजीविका f. *Kohlengewerbe, d. i. ein Gewerbe, bei dem man Kohlen braucht.*

*अङ्गारधानिका, *°धानी und *°धारिका (Nigh. Pr.) f. *Kohlenbecken.*

*अङ्गारपरिपाचित Adj. *auf Kohlenfeuer geröstet.*

अङ्गारपर्ण 1) m. Bein. Kitraratha's. — 2) *f. ई *Clerodendrum Siphonanthus R. Br.*

*अङ्गारपात्री f. *Kohlenbecken.*

*अङ्गारपुष्प m. *Terminalia Catappa.*

*अङ्गारपूरिका f. *Brodkuchen, Laib* Nigh. Pr.

*अङ्गारभक्तक m. *der Vogel* Kâkora Gal.

*अङ्गारमञ्जरी und *°मञ्जी f. *Caesalpina Bonducella.*

*अङ्गारमणि m. *Koralle* Gal.

*अङ्गारमण्डक m. *eine Art Gebäck* Gal.

अङ्गारवती f. N. pr. einer Tochter des Asura Aṅgâraka.

*अङ्गारवल्लरी und *अङ्गारवल्ली f. *eine Karañja-Species, rother Abrus precatorius und Clerodendrum Siphonanthus R. Br.* Nigh. Pr.

अङ्गारवार m. *dies Martis.*

*अङ्गारवृत्त m. *Terminalia Catappa* Nigh. Pr.

*अङ्गारशकटी f. *ein Kohlenbecken auf Rädern.*

*अङ्गारसदन n. *Kohlenpfanne* Nigh. Pr.

*अङ्गारसार m. *Dalbergia Sissoo Roxb.* Nigh. Pr.

अङ्गारावर्तणा n. *Kohlenschaufel* oder *Kohlenzange* Çat. Br. 14,9,6,19.

*अङ्गारि f. *Kohlenbecken.*

*अङ्गारित 1) Adj. *verbrannt.* — 2) f. आ *a) Kohlenbecken.* — *b) Knospe.* — *c) Schlingpflanze.* — 3) n. *das Hervorbrechen der Knospen der Butea frondosa.*

अङ्गारिन् 1) Adj. *so eben von der Sonne verlassen.* — 2) *f. °रिणी *a) Kohlenbecken.* — *b) Schlingpflanze.*

*अङ्गारीय Adj. *zu Kohlen bestimmt.*

*अङ्गार्या f. *Kohlenhaufe.*

*अङ्गिका f. *Frauenjacke.*

अङ्गिन् Adj. 1) *mit Gliedern versehen;* m. *Besitzer von Gliedern oder Körpertheilen* 230,18.252,5. *ein mit Gliedern versehenes —, ein lebendes Wesen.* — 2) *mit allen Gliedern versehen.* — 3) *mit Hülfsmitteln versehen* 152,18. *von Hülfsmitteln begleitet* 286,15. — 4) *der wichtigste, Haupt-.*

अङ्गिर m. N. pr. eines Mannes.

अङ्गिर 1) m. 1) = अङ्गिरस् 1) 3). — 2) *Rebhuhn* Nigh. Pr.

अङ्गिरस् m. 1) Bez. höherer Wesen, die als Vermittler zwischen Göttern und Menschen auftreten. Agni heisst der erste unter ihnen. — 2) Pl. Bez. *des* Atharvaveda. — 3) N. pr. eines Ṛshi. — 4) *der Stern ε im grossen Bären* 218,22. — 5) *der Planet Jupiter* Ind. St. 14,313. — 6) अङ्गिरसामयनम् *ein best.* Sattra Ind. St. 10,393.

अङ्गिरस m. = अङ्गिरस् 3).

अङ्गिरस्तम Adj. (f. आ) *der würdigste unter den* Aṅgiras.

अङ्गिरस्वत् Adv. *wie* Aṅgiras oder *die* A.

अङ्गिरस्वत् Adj. *von den* Aṅgiras *begleitet.*

अङ्गिरोवत् Adv. *wie* Aṅgiras Verz. d. B. H. 56,2.

अङ्गी (von 3. अङ्ग) Adv. mit कर् Act. mit Acc. 1) *sich aneignen, Gewalt bekommen über.* — 2) *sich mit Jmd oder Etwas einverstanden erklären, sich gefallen —, über sich ergehen lassen, einwilligen* 135,9. — 3) *versprechen, zusagen, sich zu Etwas verpflichten* 163,6. — 4) *einräumen, zugestehen, annehmen.* — 5) *berücksichtigen, beherzigen.* — Caus. mit doppeltem Acc. *bewirken, dass Jmd einwilligt.*

Digitized by Google

अङ्गीकरण n. *Einräumung, Zugeständniss, Annahme* 277,20. 279,30.

अङ्गीकार m. dass. 277,30. 281,28.

*अङ्गीकृति f. dass.

*अङ्गीय Adj. *auf die Aṅga bezüglich.*

अङ्गुरि und *°री f. *Finger, Zehe.*

*अङ्गुरीय und अङ्गुरीयक n. *Fingerring.*

अङ्गुल 1) m. n. *die Breite des Daumens als Längenmaass,* = 1/24 Hasta 103,8. 217,16. = 14 Aṇu Çulbas. 1,4,5. — 2) *m. *Finger, Daumen.* *n. *Finger des Elephantenrüssels* Gal. — 3) *m. N. pr. eines Ṛshi, = Kâṇakja, = Kâtjâjana (Gal.).

अङ्गुलक am Ende eines adj. Comp. = अङ्गुल 1).

अङ्गुलि und अङ्गुली f. 1) *Finger, Zehe.* — 2) *Finger am Elephantenrüssel.*

अङ्गुलिका f. *eine Ameisenart.*

*अङ्गुलित्र m. *Fingernagel* Gal.

*अङ्गुलितोरण n. *die zum Packen in Form eines Thorbogens gestellten Finger* Gal. — Vgl. अर्धचन्द्र.

अङ्गुलित्र und °त्राण n. *eine Art Fingerhut der Bogenschützen zum Schutz vor dem Anstreifen der Bogensehne.*

अङ्गुलिपर्वन् n. *Fingergelenk.*

अङ्गुलिप्रक्षालन n. *Waschwasser für die Finger.*

अङ्गुलिमुख n. *Fingerspitze* Çiç. 9,64.

अङ्गुलिमुद्रा und *°मुद्रिका f. *Siegelring.*

*अङ्गुलिमोटन n. *das Knacken mit den Fingern.*

अङ्गुलिविन्यास m. *Fingerstellung* Verz. d. Oxf. H. 217,*a*, N. 5.

*1. अङ्गुलिषङ्ग m. *Berührung mit den Fingern.*

*2. अङ्गुलिषङ्ग Adj. (f. आ) *mit den Fingern berührt.*

*अङ्गुलिसंदंश (so zu lesen Hâr. 203) m. *zangenartig zusammengelegte Finger.*

अङ्गुलिस्फोटन n. *das Knacken mit den Fingern.*

*अङ्गुलीक n. *Fingerring.*

*अङ्गुलीग्रन्थि m. *Fingergelenk* Nigh. Pr.

अङ्गुलीपर्वन् n. dass. Kâtj. Ça. 3,4,9.

*अङ्गुलीफला f. *eine Bohnenart* Nigh. Pr.

*अङ्गुलीभव m. *Fingernagel* Nigh. Pr.

अङ्गुलीमुद्रा f. *Fingerabdruck, Fingerspur* 114,28.

अङ्गुलीय 1) m. N. pr. eines Mannes. — 2) n. *Fingerring.*

अङ्गुलीयक n. 1) *Fingerring.* — 2) **Zehenring* Gal.

*अङ्गुलीसंभूत m. *Fingernagel.*

अङ्गुल्यग्र n. *Fingerspitze* Çat. Ba. 8,1,3,9. Spr. 87.

अङ्गुल्यग्रनख m. *Fingernagelspitze* Spr. 86.

अङ्गुल्यन्तर n. *Zwischenraum zwischen den Fingern* Kâtj. Ça. 9,4,11.

अङ्गुष्ठ m. 1) *Daumen; grosse Zehe.* — 2) = अङ्गुल 1).

अङ्गुष्ठपर्वन् n. *Daumengelenk* 73,29.

अङ्गुष्ठमूल n. *Daumenwurzel, der unterste Theil des Daumens* M. 2,59.

अङ्गुष्ठाग्र n. *Spitze des Daumens* Schol. zu TS. Prât. 23,17.

अङ्गुष्ठिका f. *ein best. Strauch.*

अङ्गुष्ठ्य Adj. *am Daumen befindlich.*

अङ्गोष्ठा Adj. *in einem Gliede sitzend.*

*अङ्गोष्ठ्य m. und *अङ्गोष्ठ्य n. *Handtuch* Gal.

अङ्गोषिन् Adj. *tönend, rauschend (?).*

(अङ्ग्य) आङ्गिय Adj. *in den Gliedern befindlich.*

*अङ्ग्, अङ्गते (गत्यादौ).

*अङ्ग und अङ्गस् n. *Sünde.*

आङ्गारि m. N. pr. eines himmlischen Soma-Wächters.

आङ्घ्रि m. 1) *Fuss* 104,7. 132,29. — 2) *Fuss eines Sessels.* — 3) *Stollen* (metrisch). — 4) *Wurzel.*

*अङ्घ्रिकारक m. *Carissa Carandas Lin.* Nigh. Pr.

*अङ्घ्रिकवच n. *Schuh* Nigh. Pr.

*अङ्घ्रिगन्धिक n. *Wurzel des langen Pfeffers* Nigh. Pr.

अङ्घ्रिप m. *Baum* Vaṇis. 45.

*अङ्घ्रिपर्णी *Hedysarum lagopodioides.*

*अङ्घ्रिपिच्छ m. *Taube* Gal.

*अङ्घ्रिवल्लिका f. = अङ्घ्रिपर्णी.

*अङ्घ्रिसंधि m. *Fussknöchel* Râgan.

*अङ्घ्र्य m. dass. Nigh. Pr.

अच्, अञ्च्, अंचति, °ते, अंक्ते, °ते 1) *biegen.* अञ्चित *gebogen; kraus, lockig.* — 2) *gehen.* संकोचमञ्चति त्वयि (d.i. सरसि) *kommen in, theilhaft werden* Spr. 7734. — 3) *verfahren, zu Werke gehen* Comm. zu TBa. 2,1,4,3. — 4) *in Ehren halten.* अञ्चित *ausgezeichnet, ausserordentlich.* — 5) अञ्चितम् Adv. *behutsam, aufmerksam.* °ञ्चित häufig fehlerhaft für °चित (चि mit आ). — Caus. अञ्चयति *erregen, bewirken* Gît. 10,11. — Mit अनु *nachgehen, folgen.* — Mit अप *fortdrängen, vertreiben.* — Mit अव, Partic. अवाञ्चित *gesenkt.* — Mit आ *biegen, krümmen.* Absol. आच्य 37,28. Partic. आक्त. — Mit उद् 1) *aufheben, in die Höhe ziehen; ausschöpfen, leeren.* Partic. उदक्त. — 2) *erregen, bewirken* Prasannar. 136,1 v. u. — 3) *sich erheben* Bâlar. 203,8. *ertönen.* — Caus. 1) *in die Höhe ziehen; erheben* Bâlar. 208,4 v. u. — 2) *ertönen lassen.* — Mit व्युद् Caus. (°अञ्चयति) *erheben* Viddhaç. 76,13. — Mit समुद् *in die Höhe heben.* Partic. समुदक्त. — Caus. °अञ्चयति *erregen, bewirken.* — Mit उप *schöpfen.* — Mit नि 1) *niederbiegen.* Partic. न्यक्त und न्यक्त. — 2) *sich beugen, sich senken, herabhängen* Bâlar. 64,2 v. u. 204,4. 208,3 v. u. — Mit उपनि *hinbiegen* Çat. Ba. 11,4,2,4. — Mit परि *herumbiegen, umwenden* 19,4. — Mit प्रति Pass. *sich anschliessen an* Ait. Âr. 1,4,1. Partic. प्रत्यञ्चित *geehrt.* — Mit वि *auseinanderbiegen; ausweiten, ausbreiten.* — Mit सम् *zusammenbiegen, zusammendrängen.* Partic. समक्त.

अचक्र Adj. (f. आ) 1) *räderlos.* — 2) *der Räder nicht bedürfend, von selbst sich bewegend.*

अचक्रिवंस् Adj. *an einer Kṛtjâ unschuldig.*

1. अचक्षुर्विषय m. *dem Auge sich entziehender Bereich* 93,20.

2. अचक्षुर्विषय Adj. *dem Gesichtskreis entzogen, mit dem Auge nicht zu bemeistern.*

अचक्षुष्क Adj. *augenlos* Çat. Ba. 14,6,8,8.

*1. अचक्षुस् n. *ein böses —, unglückbringendes Auge.*

2. अचक्षुस् Adj. *augenlos* 273,5. 288,12. so v.a. *blind* Spr. 5760.

*अचण्डी f. *eine fromme (nicht böse) Kuh.*

*अचतुर Adj. *ohne Vier* und *ungeschickt.*

अचर und अचरत् Adj. *sich nicht von der Stelle bewegend, unbeweglich.*

अचरण n. *unrichtiges Benehmen* Çat. Ba. 2,6,1,3.

अचरम Adj. *nicht der letzte, auf den stets ein Anderer folgt.*

अचर्मक Adj. *hautlos.*

अचल 1) Adj. (f. आ) *unbeweglich* (eig. und übertr.) 56,5. 93,12. 219,15. 286,33. Spr. 7857. — 2) m. *a) Berg* 219,16. 220,11. — *b) *Nagel, Bolzen.* — *c)* N. pr. *des ersten der 9 weissen Bala bei den Gaina, eines Dichters und eines Lexicographen. — 3) f. आ *a) die Erde* 219,15. — *b)* Bez. *einer der 10 Stufen, die ein Bodhisattva zu ersteigen hat, bevor er Buddha wird.* — *c)* N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's und N. pr. einer Râkshasî.

*अचलकीला f. *die Erde.*

*अचलत्विष् m. *Cuculus indicus.*

अचलधृति f. *ein best. Metrum* Ind. St. 8,318. fg.

अचलन n. 1) *das sich nicht Bewegen, Verbleiben an einem und demselben Orte* Pañcat. 214,16. — 2) *das nicht Ablassen von* (Abl.) 137,16. Daçar. 2,12.

अचलत् Adj. *sich nicht fortbewegend von* (Abl.) Sarvad. 13,18.

अचलपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

*अचलभ्रातर् m. N. pr. eines Gaṇâdhipa bei den Gaina.

अचलमति m. N. pr. eines Mâraputra Lalit. 394,16.

अचलस्वामिन् m. N. pr. eines Mannes B. A. J. 2,4,5.

अचलासप्तमी f. *der 7te Tag in der lichten Hälfte*

Digitized by Google

des Âçvina und Mâgha.

अचलेश m. eine Form des Çiva.

अचषाल Adj. ohne चषाल Lâṭj. 8,5,7.

अचाक्षुष Adj. nicht wahrnehmbar Kap. 1,60.

अचाण्डाल m. kein Kâṇḍâla Çat. Br. 14,7,2,22.

अचामर Adj. ohne Fliegenwedel Sâh. D. 340,10.

*अचार m. kein Weg Gal.

*अचारु Adj. P. 6,2,160.

अचाल्य Adj. nicht von der Stelle zu rücken MBh. 13,35,20.

अचिकित्वंस् Adj. sich auf Etwas nicht verstehend.

अचिकित्स्य Adj. unheilbar, nicht wieder gut zu machen Gaim. S. 628, Z. 8.

*अचिक्काण Adj. nicht glatt, rauh.

1. अचित् f. Nicht-Geist, Materie Sarvad. 46,3. 4.

2. अचित् Adj. unverständig 14,4.

अचित Adj. ungeschichtet Çat. Br. 7,2,2,15.

अचित्त Adj. 1) ungesehen, unbemerkt. — 2) vernunftlos, unverständig, dumm Ind. St. 13,480.

अचित्तपाज्ञस् und अचित्तमनस् m. N. pr. zweier Ṛshi Kâṭh. 9,12. Maitr. S. 1,9,1. 5. — Vgl. अच्युतपाज्ञस् und अच्युतमनस्.

अचित्ति f. 1) Thorheit, Verblendung. — 2) ein Verblendeter.

अचित्र n. das Dunkel.

अचित्ता f. das Nichtdenken an Etwas 161,19.

अचित्तित Adj. unerwartet 145,22.

अचित्तेन्द्रवर (?) m. N. pr. eines Mannes B. A. J. 10,54,16.

अचित्य Adj. mit den Gedanken nicht zu erreichen, wovon man sich keine Vorstellung machen kann 300,31. Spr. 7620.

अचिर 1) Adj. nicht lang, kurz (von der Zeit). अचिरम् (am Anf. eines Comp. अचिर) Adv. vor Kurzem; in Kurzem, bald; in kurzen Zwischenräumen, wiederholt 187,19. अचिरेण und अचिरात् (65,16. 124,23. 139,6. 320,24) nach kurzer Zeit in Kurzem, bald. — 2) f. आ N. pr. einer Frau.

अचिरद्युति, °प्रभा, °भास्, *°रोचिस्, *अचिरांशु und *अचिराभा f. Blitz (von kurzem Lichte).

*अचिरोढा f. junge Ehefrau Gal.

अचिष्णु Adj. beweglich.

अचेतन Adj. (f. आ) vernunftlos, unverständig, seines Verstandes nicht mächtig, bewusstlos. Davon Nom. abstr. °ता f.

अचेतयितव्य Adj. nicht denkbar Ind. St. 9,165.

अचेतस् Adj. unverständig 67,3. bewusstlos.

अचेतान Adj. bethört, verblendet.

अचेष्ट Adj. regungslos. अचेष्टम् Adv. Spr. 91.

अचेष्टता f. Regungslosigkeit.

अचेष्टमान Adj. sich nicht bewegend, Nichts thuend Spr. 91, v. l.

अचैतन्य n. das Fehlen der Intelligenz, — des Bewusstseins MBh. 12,184,17.

अचोदक Adj. keine Anweisung enthaltend Gaim. 2,2,18.

अचोदन n. und °ना f. keine Anweisung Gaim. 4,2,23. 1,2,27. 3,6,27. 5,3,16.

अचोदत्त् Adj. nicht antreibend.

अचोदस् Adj. unangespornt.

अचोदित Adj. nicht angewiesen Gaim. 3,2,2. 5,2,17. Davon Nom. abstr. °त्व n. 3,8,35.

अचोद्यमान Adj. unangetrieben 162,3.

1. अञ्च् (ausnahmsweise) und अञ्चा Adv. nahe dabei, coram ṚV. 8,33,13. In Verbindung mit Verben der Bewegung, des Redens und Hörens zu, zu — hin, versus. Als Präp. mit Acc. (Loc. nur einmal).

2. अच्छ 1) Adj. a) klar, durchsichtig; blank, rein (auch übertr.). — b) lauter (ohne Zusatz) Karaka 1,13. — 2) *m. a) Krystall. — b) eine best. Pflanze. 3. *अच्छ m. = ऋक्ष Bär.

अच्छन्दस् n. kein vedisches Lied Lâṭj. 3,1,31.

अच्छन्दसम् Adv. ohne das Wort छन्दस्.

*अच्छभल्ल m. Bär.

अच्छम्बट्कार m. das nicht Etwas Fehlenlassen Çat. Br. 11,5,6,9. 13,4,2,12. Maitr. S. 1,5,5.

अच्छल n. kein Betrug, Wahrheit Mudrâr. 46,12. °वादिन् Adj. wahr redend Hariv. 11638.

अच्छाच्छ Adj. vollkommen klar, — durchsichtig.

अच्छादीतित m. N. pr. eines Mannes.

अच्छार्य Adj. schattenlos.

अच्छावाक m. der Einlader, N. eines best. Priesters, eines der drei Gehülfen des Hotar, Ind. St. 10,144. अच्छावाकचमस Kâṭj. Çr. 9,12,13. °विग्रह 14,16. 22,10,3. °वाद m. der Ort wo der A. ruft Vait. 18. °शस्त्र n. Titel eines Werkes. °सामन् n. Tâṇḍja-Br. 18,11,10.

अच्छावाकीय Adj. auf den Akkhâvâka bezüglich, ihm gehörig. — 2) n. das Geschäft —, Amt des Akkhâvâka.

अच्छिद्यमान Adj. nicht splitternd, nicht brechend.

अच्छिद्र 1) Adj. a) unbeschädigt, unversehrt, fehlerlos. — b) ununterbrochen. अच्छिद्रम् und अच्छिद्रेण ohne Unterbrechung, von Anfang bis zu Ende. — 2) n. N. eines Sâman.

अच्छिद्रकाण्ड n. N. eines Prapâṭhaka im TBr.

अच्छिद्रता f. Vollständigkeit Tâṇḍja-Br. 18,5,4. 21,7,5.

अच्छिद्रयामन् Adj. von ununterbrochenem Gange.

अच्छिद्रोक्थ Adj. dessen Sprüche lückenlos sind Ait. Br. 2,38.

अच्छिद्रोति Adj. vollkommenen Schutz gewährend.

अच्छिद्रोधी Adj. f. ein unversehrtes Euter habend.

अच्छिन्न Adj. 1) nicht abgeschnitten Pâr. Gṛhj. 1,16,3. — 2) unversehrt.

अच्छिन्नपत्त्र Adj. 1) mit unversehrten Schwingen versehen. — 2) unversehrte Blätter habend.

अच्छिन्नपर्ण Adj. unversehrte Blätter habend.

*अच्छुप्ता f. N. pr. einer Vidjâdevî.

अच्छूरिका f. Schild oder Rad.

अच्छेत्त Adj. genaht.

अच्छेदन n. das Nichtabschneiden Kâṭj. Çr. 6,1,23.

*अच्छेदिक Adj. nicht verdienend abgehauen u. s. w. zu werden.

अच्छेद्य Adj. nicht abzuhauen Bhag. 2,24.

अच्छोक्ति f. Anrede.

अच्छोद 1) n. N. pr. eines Sees. — 2) f. आ N. pr. eines Flusses.

अच्युत und अच्युति (Çat. Br. von Agni und einer ihm geweihten Gabe) 1) Adj. a) nicht umfallend, feststehend, unerschütterlich (eig. und übertr.). — b) beständig, unvergänglich. — 2) m. a) Bein. Vishṇu's 104,24. 105,5. 269,14. — b) Bhauma, ein best. Erdgenius. — c) N. pr. eines Arztes und eines Dichters.

अच्युतकृष्णानन्दतीर्थ m. N. pr. eines Autors.

अच्युतक्षितिं Adj. auf unerschütterlichem Grunde ruhend.

अच्युतचरित n. Titel eines Gedichts.

अच्युतच्युत् Adj. Unerschütterliches erschütternd.

*अच्युतज्ञ m. Pl. Bez. einer Klasse von Göttern bei den Gaina.

अच्युतज्ञल्लकिन् m. N. pr. eines Autors.

अच्युतठक्कुर m. N. pr. eines Mannes.

*अच्युतदत्त und *अच्युतत्त m. N. pr. eines Mannes.

अच्युतपाज्ञस् m. N. pr. eines Maharshi Taitt. Âr. 3,5,1. — Vgl. अचित्तपाज्ञस्.

अच्युतभट्ट m. N. pr. eines Mannes B. A. J. 4,166,8.

अच्युतमनस् m. N. pr. eines Maharshi Taitt. Âr. 3,5,1. — Vgl. अचित्तमनस्.

अच्युतमूर्ति m. Bein. Vishṇu's.

अच्युतस्थल n. N. pr. eines Ortes.

*अच्युतायज्ञ m. Bein. Balarâma's und Indra's.

अच्युताश्रम m. N. pr. eines Mannes.

अञ्, अञ्जति und अजते (selten) 1) treiben, antreiben; wegtreiben. आजिम् einen Wettlauf anstellen. — 2) schleudern. — Mit अति hinübertreiben Lâṭj. 3,6,2. — Mit अप wegtreiben 1,12. — Mit अभि 1) hintreiben. — 2) vereinigen, verbinden. — Mit अव herabtreiben. — Mit आ 1) herbeitreiben. —

Digitized by Google

2) *fahrend herbeikommen.* — Mit अभ्या *herantreiben.* — Mit उद् 1) *heraustreiben* 3,17. — 2) *herausholen.* — Mit उप *herantreiben.* — Mit निस् *heraustreiben.* — Mit प्र *antreiben.* — Mit वि 1) *vertreiben.* — 2) *durchfurchen.* — Mit सम् 1) *zusammentreiben.* — 2) *feindlich zusammenbringen.* — 3) *zu Paaren treiben.*

1. अज् 1) m. *a) das Treiben, Zug.* — *b) Treiber.* एकपाद् *der einfüssige*, ein Genius des Sturmes. — *c) Ziegenbock* Spr. 7698. — *d) Widder im Thierkreise.* — *e) *penis* Gal. — *f)* Pl. N. pr. α) eines Volkes. — β) einer Klasse von Ṛshi MBh. 1,211,5. — *g)* N. pr. verschiedener Männer. — 2) f. आ *a) Ziege* 31,19. 191,9. 239,13. 258,30 (gedeutet als *die Ungeborene, die Natur*). — *b) eine best. Pflanze, deren Knolle einem Ziegeneuter gleicht.*

2. अज् 1) Adj. *ungeboren, von Ewigkeit her da seiend* 284,32. Çat. Br. 14,7,2,23. — 2) m. *a) der Ungeborene, Ewige*, Bez. eines uranfänglichen, ungeschaffenen göttlichen Wesens. Später Bez. Brahman's, Vishṇu's, Çiva's und *Kâmadeva's. — *b)* (in Folge einer gezwungenen Erklärung) *eine Art Getreide.* — *c) die Zeit.* — *d) *der Mond.* — 3) f. आ *die unerzeugte, ewige Natur.* Auch als Mâjâ gedeutet. — 4) n. आयवम् Name eines Sâman.

अजक m. N. pr. eines Asura und eines Fürsten (VP. 4,7,3).

अजकर्ण m. 1) *Ziegenohr.* — 3) *Pentaptera tomentosa.*

*अजकर्णक m. *Shorea robusta.*

*अजकव n. = अजकाव 3) Gal.

अजका f. 1) **eine junge Ziege.* — 2) **Ziegenwamme* Comm. zu Kâṭy. Çr. 9,2,6. — 3) *eine best. Krankheit des Augensterns.*

अजकाजात n. = अजका 3).

अजकाव 1) Adj. *mit einer wammenähnlichen Verzierung versehen.* — 2) m. oder n. *ein best. giftiges Thierchen*, etwa *Scorpion.* — 3) m. n. **Çiva's Bogen.*

अजकूला f. N. pr. einer Stadt.

*अजक्षीर n. *Ziegenmilch.*

अजगन्धा f. *Ocimum villosum* Râǵan. 4,180. *Carum Carvi* Ratnam. 104.

*अजगन्धिका f. *Ocimum villosum.*

*अजगन्धिनी f. *Odina pinnata.*

अजगर 1) m. *a) eine grosse Schlange, Boa.* — *b)* N. pr. eines Asura. — 2) f. ई *eine best. Pflanze.*

अजगल्लिका f. *eine best. Kinderkrankheit.*

अजगव 1) m. N. pr. eines Schlangenpriesters. — 2) n. *a) *Çiva's Bogen.* — *b) das mittlere Drittel der Mondbahn.* — Vgl. आजगव.

*अजगाव n. Çiva's *Bogen.*

अजघन्य Adj. *nicht der letzte, — schlechteste, der vorzüglichste.*

अजघ्नुषी Adj. f. *die nicht getödtet hat.*

*अजजीवन (Gal.) und *अजजीविक m. *Ziegenhirt.*

*अजटा f. *Flacourtia cataphracta* Râǵan. 5,92.

अजड 1) Adj. (f. आ) *nicht geistesschwach, bei Verstande* 134,6. °धी Adj. *verständig, klug* Bhâg. P. 7,5,46. — 2) *f. आ *Carpopogon pruriens* und *Flacourtia cataphracta.* — Vgl. अजटा und जडा.

*अजतुन्द n. P. 6,1,155, Sch.

1. अजत्व n. = अजात्व.

2. अजत्व n. *das Ungeborensein* Ind. St. 9,153.

*अजदुग्धा f. *gelber Jasmin.*

*अजदुग्धी f. *eine best. Pflanze* Râǵan. 5,134.

*अजदेवता f. *das 25te Mondhaus, Pûrvabhadrapadâ.*

1. अजन 1) *Adj. *treibend.* — 2) m. Bez. Nârâjaṇa's. — 3) *n. *das Treiben.*

2. अजन Adj. *menschenleer;* n. *Einöde* 29,27.28.

अजनजन्मन् m. Bez. Prâǵâpati's (von Nârâjaṇa *erzeugt*). °जन्मर्क्ष n. *das Mondhaus* Rohiṇî Bhâg. P. 10,3,1.

अजननि f. *das Nichtgeborensein* (bei Verwünschungen).

अजनयोनि m. Bez. Brahman's.

अजनाभ Bez. Bhâratavarsha's.

*अजनामक m. *eine best. mineralische Substanz.*

*अजनाशन m. *Wolf* Râǵan. 19,9.

*अजनि *Bahn.*

*अजन्य n. *ein Unglück verheissendes Naturereigniss.*

1. अजप m. *Ziegenhirt.*

2. अजप 1) Adj. (f. आ) *a) keine Gebete kennend* Gaut. 6,13. 15,18. — *b) ohne Murmeln der* Vjâhṛti Âit. Âr. 5,1,4. — 2) *m. *ein Brahman, der ketzerische Werke liest.* — 3) *f. *ein best. Zauberspruch,* = कृसमन्त्र.

*अजपथ m. vielleicht = अजवीथी.

*अजपद् und *°पाद् Adj. *ziegenfüssig.*

अजपार्श्व m. N. pr. eines Sohnes des Çvetakarṇa.

अजपाल m. 1) *Ziegenhirt.* — 2) N. pr. des Vaters von Daçaratha.

अजबधु? AV.

अजबस्त m. N. pr. eines Mannes Verz. d. Oxf. H. 55,*b*,23. — Vgl. अजवस्ति.

*अजभक्त m. und *°भक्ता f. (Gal.) *eine best. Pflanze mit langen Stacheln* Râǵan. 8,37.

*अजभङ्ग m. *eine best. Pflanze* Gal.

अजमाय Adj. *wie ein Ziegenbock meckernd.*

*अजमार m. vielleicht N. pr. eines Mannes.

अजमीढ und °मीळ्ह m. N. pr. eines Mannes. Angeblich auch ein Bein. Judhishṭhira's. Pl. Name einer Völkerschaft.

अजमुखी f. N. pr. einer Râkshasî.

अजमोद् m. und °मोदा f. *Carum Carvi* (*Kümmel*), *Apium involucratum* (*Eppich* Roxb. 2,97) und *Ligusticum Ajowan.*

*अजमोदिका f. *Ligusticum Ajowan.*

*अजम्भ m. *Frosch.*

1. अजय m. *Niederlage* in ज्ञयाजयौ.

2. अजय 1) m. *a)* Bein. Vishṇu's. — *b)* N. pr. eines Lexicographen, = °पाल. — *c)* *N. pr. eines Flusses in Râḍha. — 2) *f. आ *a) Hanf.* — *b)* N. pr. einer Freundin der Durgâ.

अजयगर्ग m. N. pr. eines Mannes.

अजयपाल m. N. pr. zweier Männer.

अजयान Adj. AV. 18,2,53 fehlerhaft für अज्ञेयान.

अजर्य Adj. 1) *unbesiegbar.* — 2) **unbesiegbar.*

अजर 1) Adj. (f. आ) *nicht alternd, sich nicht abnutzend, ewig jung* 162,5. — 2) *f. आ *a) Aloe perfoliata* Râǵan. 5,45. *Flacourtia cataphracta* 90. *Argyreia speciosa* 3,106. — *b)* Bein. des Flusses Sarasvatî Nigh. Pa.

अजरत्व n. *das Nichtaltern* Ind. St. 9,153.

अजरत्त् (f. °त्ती), अजरयु und *अजरस् Adj. *nicht alternd.*

अजरामरत्व n. *ewige Jugend und Unsterblichkeit* Ind. St. 14,384.

अजर्य 1) Adj. *nicht alternd, — vergehend.* — 2) n. *Freundschaft.*

अजर्षभ m. *Ziegenbock.*

*अजलम्बन n. *Antimonium.*

अजलोम *Ziegenhaar* Çat. Br. 6,5,2,4.

अजलोमन् 1) n. dass. Çat. Br. 6,4,4,22. 7,5,2,43 (könnte überall auch °लोम n. sein). — 2) *m. *Carpopogon pruriens.*

अजलोमी f. = अजलोमन् 2).

अजवस् Adj. *nicht rasch.*

*अजवस्ति m. N. pr. eines Mannes. Pl. *seine Nachkommen.*

*अजवाक् N. pr. einer Gegend.

अजवीथी f. *Ziegenbahn*, Bez. der Strecke der Mondbahn, welche die Mondhäuser Hasta, Kitrâ und Viçâkhâ (oder Mûla, Pûrvâshâḍhâ und Uttarâshâḍhâ) umfasst.

अजशृङ्गी f. *Odina pinnata* und = कर्कटशृङ्गी Bhâvapr. 2,67,17.

*अजश्री f. *Alaun* Nigh. Pa.

*अजस्तुन्द n. N. pr. einer Stadt.

Digitized by Google

अजस्र Adj. (f. आ) *nicht ermattend, ewig frisch* 20,13. अजस्रम् (44,21. Am Anfange eines Comp. अजस्र 98,14. 99,24) und अजस्रेण Adv. *ununterbrochen, beständig, wiederholentlich* (mit einer Negation *niemals*).

अजस्वार्थ Adj. (f. आ) *seine ursprüngliche Bedeutung nicht aufgebend.* — Vgl. अजलक्षणा.

अजलक्षणा f. *eine Etwas mittelbar ausdrükkende Bezeichnungsweise mit Nichtaufgabe der ursprünglichen Bedeutung des Wortes* 279,10.14.

*अजलोमन् Adj. *sein ursprüngliches Geschlecht nicht aufgebend.*

*अजाकृपाणीय Adj. *nach Art der Ziege und der Scheere geschehen.*

*अजाती f. *Ficus oppositifolia* Râǵan. 11,136.

अजातीर् n. *Ziegenmilch* Çat. Br. 14,1,2,13.

*अजागर m. *Verbesina prostrata.*

अजागलस्तन m. *die* (zu Nichts nutzende) *Zitze* (d. i. Wamme) *am Halse der Ziege.*

अजाग्रत् Adj. *ohne Wachen, nicht wachend* Ind. St. 9,131.

अजाङ्गल n. *feuchte Gegend* Suçr. 2,135,11.

अजाजि und अजाजी f. *Kümmel.*

*अजाजीव m. *Ziegenhirt.*

अजात Adj. *nicht geboren, noch nicht geboren.*

*अजातककुद् Adj. *dem der Buckel noch nicht gewachsen ist.*

अजातपक्ष Adj. *dem die Flügel noch nicht gewachsen sind* 77,10.

अजातरोम Adj. *noch unbehaart* MBh. 3,112,3.

अजातलोमी Adj. f. dass. so v. a. *noch nicht mannbar.*

अजातव्यञ्जन Adj. *dem der Bart noch nicht gewachsen ist.*

अजातव्यञ्जनाकृति Adj. *bei dem sich noch keine Spur von Bart zeigt* MBh. 1,157,35.

अजातशत्रु 1) Adj. *keine Feinde habend; dem kein Gegner gewachsen ist.* — 2) m. Bein. Judhishṭhira's und N. pr. verschiedener Männer.

अजातशोक Adj. *kummerlos* Çat. Br. 12,3,2,9.

अजातसार Adj. (f. आ) *kraftlos* R. ed. Gorr. 1,39,17.

*अजातारि m. Bein. Judhishṭhira's.

अजातुष Adj. *nicht klebrig* Suçr. 1,101,13.

*अजातैलत्वलि m. *Ziegen-Taulvali* als Neckname.

अजात्व n. Nom. abstr. von अजा *Ziege.*

*अजाद् m. N. pr. des Hauptes eines Kriegerstammes.

*अजादनी f. *eine Art Nachtschatten.*

अजानत् Adj. *nicht kennend, Etwas nicht wissend, unbekannt mit* (Acc.) 120,21. Spr. 99. fg.

अजानि und *अजानिक Adj. *unbeweibt.*

अजानुसम Adj. *höher oder niedriger als das Knie.*

*अजानेय 1) Adj. *furchtlos.* — 2) m. *ein Pferd von edler Race.* — Vgl. आजानेय.

*अजान्त्री f. *Convolvulus argenteus.*

अजापयस् n. *Ziegenmilch.*

*अजापाल (Gal.) und *अजापालक m. *Ziegenhirt.*

अजामि Adj. 1) *nicht verschwistert, nicht verwandt.* — 2) *Geschwistern nicht geziemend.* — 3) *nicht gleichartig, — parallel.*

*अजामिकृत् *Brühe* Gal.

अजामिता f. und अजामित्व n. *Nichtgleichförmigkeit, Abwechselung.*

अजामिल m. N. pr. eines Mannes.

अजाविं m. Pl. (31,20) und अजाविकं n. Sg. (191,23. 195,23. 24) *Ziegen und Schafe.*

1. *अजाश्व n. *Ziegen und Pferde.*

2. अजाश्व Adj. *Ziegen zu Rossen* (d. i. *zum Gespann*) *habend.*

अजासुत m. *Zicklein* Bhâvapr. 2,9,18.

*अजिका f. *junge Ziege.*

अजिगमिषत् Adj. *zu gehen nicht beabsichtigend* Sarvad. 19,4.

अजिज्ञासु Adj. *nicht wissbegierig* Tattvas. 37.

अजित 1) Adj. *unbesiegt.* — 2) m. *a) ein best. mächtiges Gegengift* (auch अजितं सर्पिः genannt). — *b) ein best. zu den Mäusen gezähltes giftiges Thier* (v. l. अजिर). — *c)* ein N. Vishṇu's. — *d)* Pl. N. einer Klasse von Göttern. — *e)* N. pr. einer der 7 Ṛshi im 14ten Manvantara und vieler anderer Personen. — 3) f. आ N. pr. eines Wesens im Gefolge der Devî.

अजितकेशकम्बल m. N. pr. eines Mannes.

*अजितबला f. N. pr. einer Göttin bei den Ǵaina.

अजितभृत्य Adj. *der seine Diener nicht im Zaum zu halten vermag.* Davon Nom. abstr. °ता f. Kâd. 120.

अजितविक्रम m. Bein. Kandragupta's des Zweiten.

अजितशान्तिस्तव m. Titel eines *Lobliedes.*

अजितात्मन् Adj. *der sich nicht beherrscht.*

अजितापीड m. N. pr. eines Fürsten.

अजितेन्द्रिय Adj. *der seine Sinne nicht beherrscht* 93,18.

अजिन 1) n. *Fell* 22,15. 37,4. 94,1. *ein Schlauch oder Beutel von Leder.* — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Havirdhâna VP. 1,14,2.

*अजिनपत्रा, *°पत्रिका und *°पत्री f. *Fledermaus.*

*अजिनफला f. wohl *eine best. Pflanze.*

अजिनयोनि 1) m. f. *die Stätte der Felle,* d. i. *Alles was Felle liefert.* — 2) *m. *Antilope.*

अजिनवासिन् Adj. *in ein Fell gekleidet.*

अजिनसंधि m. *Kürschner.*

अजिनावती f. N. pr. einer Vidjâdharî.

*अजिनिन् m. *Brahmanenschüler* Gal.

अजिर 1) Adj. (f. आ) *rasch, beweglich.* अजिरम् Adv. — 2) m. *a) eine Mansart* (v. l. अजित). — *b) eine best. Verfluchungsceremonie.* — *c)* N. pr. eines Schlangenpriesters. — 3) *f. आ ein N. der Durgâ. — 4) n. *a) Hof* (am Ende eines adj. Comp. f. आ). — *b) *Sinnesobject.* — *c) *Frosch.* — *d) *Wind.*

अजिरवती f. N. pr. eines Flusses.

अजिरशोचिस् Adj. *mit beweglichem Feuerschein.*

अजिराधिराज m. *der rasche Oberkönig.*

अजिराय् °यते *rasch sein, eilen* Ṛv.

*अजिरीय Adj. von अजिर.

अजिह्म 1) Adj. (f. आ) *nicht krumm, gerade; redlich* (von Personen und Thätigkeiten). अजिह्मम् Adv. *gerade aus* Gaut. 23,10. — 1) *m. *a) Fisch.* — *b) Frosch.*

अजिह्मग 1) Adj. *geradaus gehend.* — 2) m. *Pfeil.*

अजिह्माग्र Adj. *mit einer geraden Spitze versehen.*

*अजिह्मक m. *Frosch.*

अजिह्मिका f. N. pr. einer Râkshasî MBh. 3, 280,45.

*अजीकव n. Çiva's *Bogen.*

अजीगर्त m. N. pr. eines Ṛshi.

अजीत Adj. *unversehrt; unverwelkt, frisch.*

अजीतपुनर्वसु n. *Ungeschundenheit oder Wiedergewinnung* (*des Geraubten*).

अजीति f. *Unversehrtheit.*

अजीर्ण n. *Unverdaulichkeit, Indigestion.*

*अजीर्णहरण n. *eine Art Curcuma* Nigh. Pr.

अजीर्णभुक्त Adj. *der Gegessenes nicht verdaut hat* Bhâvapr. 1,91,15.

अजीर्णिन् Adj. *an Indigestion leidend.*

अजीर्ति f. *Unverdaulichkeit.*

*अजीला f. *das Weibchen einer Affenart* Gal.

अजीव Adj. *leblos* Bhâg. P. 3,29,28.

अजीवन Adj. *ohne Lebensmittel.*

अजीवनार्ह Adj. *nicht würdig zu leben* R. 2,38,7.

*अजीवनि f. *Nichtleben, Tod* (bei Verwünschungen).

अजीवत् Adj. *nicht lebend, — leben könnend, sich nicht ernähren könnend.*

अजीवित n. *Nichtleben, Tod* MBh. 1,158,33.

अजुगुप्सु Adj. *keinen Widerwillen gegen Etwas habend, nicht wählerisch* Ind. St. 10,63.

अजुर् und अजुर्य (auch अजुरिर्य) Adj. *nicht alternd, unvergänglich.* °र्यम् Adv. Ṛv. 1,146,4. 5,69,1.

Digitized by Google

अनुष्ट Adj. *unangenehm, widerwärtig, unheimlich.*

अनुष्टि f. *Unzufriedenheit.*

अनुक्त Adj. *nicht opfernd* TBr. 1,4,9,1.

अनूर्यत् Adj. *nicht alternd.*

अनेय 1) Adj. *unbesieglich.* — 2) m. *a) *Terminalia Arǵuna* Nigh. Pr. — *b)* N. pr. eines Fürsten. — 3) n. *ein best. Gegengift.*

अनेकप m. = अनेकपद् und अनेकपाद्दर्त.

अनेकपद् (Nom. °पाद्) und *°पाद् m. = अज एकपाद् (s. 1. अज 1, *b*) als N. eines Rudra und Bein. Vishṇu's.

*अनेकपाद्दैवत्य (Gal.) und अनेकपाद्दर्त n. *das unter Aǵaikapad stehende Mondhaus Pûrvabhadrapadâ.*

*अनेडक n. *Ziegen und Schafe.*

*अनोडुम्बरफला f. *eine best. Pflanze* Gal.

अनोष Adj. *kein Genüge habend, unersättlich.*

(अनोष्य) अनोषिअ Adj. *nicht beliebt, — willkommen.*

*अञ्जुका f. *Hetäre* (im Drama) Daçar. 2,65.

*अञ्कटा f. *Flacourtia cataphracta.* — Vgl. अञटा.

*अञ्कल m. *Kohle.*

अञ्ज 1) Adj. *a) unwissend, einfältig, dumm, unerfahren* 152,25. 159,12. 162,7. 258,15. 272,7. Spr. 7684. *keinen Verstand habend*, von Thieren und Unbelebtem. — *b)* angeblich *allwissend.* — 2) °म् Adv. *unvermerkt* Cit. im Comm. zu TBr. 3,580,3 v. u.

*अञ्जक Adj. (f. आ und अञ्जिका) *recht unwissend.*

अञ्जता f. *Unwissenheit, Dummheit* 187,5.

अनज्ञात Adj. *unbekannt* 141,28. 281,4. Spr. 7622. *ungekannt als* Chr. 199,3. °भुक्त *was man ohne zu wissen gegessen hat.* अज्ञातम् Adj. *ohne Wissen von* (Gen.) 61,6. 73,10.

*अज्ञातक Adj. *recht unbekannt.*

अनज्ञातकेत Adj. *unbekannte Absichten habend.*

अज्ञातयक्ष्मन् m. *verborgene Krankheit* (Ind. St. 9,400).

अज्ञाति m. *kein Blutsverwandter.*

1. अज्ञान n. 1) *das Nichtwissen; Unwissenheit, Unverstand* 211,32. 257,14. Spr. 110. 7853. अज्ञानात् und अज्ञानतस् *ohne Wissen* 43,9. 153,25. 28. — 2) Bez. *der Urmaterie als der letzten materiellen Ursache.* Je nachdem sie als ein Gesammt- oder als ein Einzelding betrachtet wird, steht ihr als ein von ihr bedingter Intellect der allwissende Gott oder der sogenannte Vernünftige (प्राज्ञ) gegenüber. 258,11. fgg.

2. अज्ञान Adj. *unklug, unerfahren* Spr. 112.

अज्ञानपूर्वम् Adv. *ohne Wissen* Gaut. 20,8.

अज्ञानबोधिनी f. Titel einer Schrift.

अज्ञानवत् Adj. *unwissend* Ind. St. 14,386.

अज्ञानाध्यापन n. *Unwissenheit und das Nichtunterrichten* Gaut. 21,12.

अज्ञानार्थ Adj. *nicht die Bedeutung «wissen» habend* 235,16.

अज्ञाम् Adj. *keine Verwandte habend.*

अज्ञेय Adj. *nicht zu wissen, nicht erkennbar* 120,11. Ind. St. 1,19.

अज्म m. und अज्मन् n. *Bahn, Zug.*

अज्यानि f. *Unversehrtheit.*

अज्येयता f. *Ununterdrückbarkeit* Çat. Br. 11,5,1,1. Ind. St. 10,60. fgg.

अज्येष्ठ Adj. 1) *nicht der älteste* 201,20. Pl. von denen keiner der älteste ist. — 2) *nicht der beste* 195,32.

अज्येष्ठवृत्ति Adj. *sich nicht wie ein ältester Bruder betragend* 195,6.

अज्येष्ठिनेय Adj. *nicht der älteste aus der ersten Ehe des Vaters* Gaut. 28,16.

अज्र m. *Ebene, Flur, Gefilde* 7,18.

(अज्र्य) अज्रिअ Adj. *auf der Ebene befindlich.*

अज्विन् Adj. *sich treibend, sich bewegend* Âçv. Çr. 6,5,2.

1. अञ्च् s. अच्.

2. °अञ्च् Adj. (*gebogen*) *gerichtet nach, zu.*

*अञ्चति m. 1) *Wind.* — 2) *Feuer.*

*अञ्चन n. 1) *das Biegen.* — 2) *Fussfessel für ein Pferd* Gal. — R. 6,98,24 wohl fehlerhaft für अञ्चल; ed. Bomb. 115,33 दृत्तानां चैव पी° st. नयनाञ्चनपी°.

अञ्चल m. *Saum —, Borte —, Zipfel eines Gewandes* oder *Tuches* Spr. 5502. 7813. — Vgl. नयनाञ्चल und लोचनाञ्चल.

*अञ्चितभ्रू f. *Weib* Râǵan. 18,5.

अञ्चु bei den Grammatikern Bez. von 2. °अञ्च् 231,26.

अञ्ज्, अनक्ति und अङ्क्ते 1) *salben, bestreichen, beschmieren;* Med. *sich salben, sich Salbe überstreichen* 13,16. 237,18. घृताक्त 192,1. रुधिराक्त 101,22. — 2) *schmücken, ausrüsten;* Med. *sich schmükken.* — 3) *verherrlichen, ehren.* — 4) *an den Tag legen.* — Caus. *bestreichen.* — Mit अनु *bestreichen* 30,32. — Mit अन्तर् *in sich aufnehmen.* — Mit अभि 1) *salben, bestreichen;* Med. *sich salben, sich bestreichen* 237,18. तैललवणाभ्यक्त 218,4. — 2) *schmücken.* — Mit आ 1) *salben.* — 2) *glätten, ebnen.* — 3) *verherrlichen, ehren.* — Mit समा *gemeinsam salben* Kauç. 79. — Mit उद् (अनक्ति) *in die Höhe heben* RV. 4,6,3. Gehört der Bed. nach zu अच्. — Mit उप *einschmieren.* — Mit नि 1) *einsalben.* — 2) Med. *hineinschlüpfen in* (अन्तर्) न्यक्त *in einem Andern enthalten, inhärirend.* — Mit प्रति 1) *bestreichen.* — 2) *schmücken.* — Mit वि 1) Med. *durchsalben.* — 2) Med. *sich salben, — herausputzen; sich ein Ansehen verschaffen.* — 3) *offenbaren, an den Tag legen* Spr. 7820. व्यक्त (s. auch bes.) *offenbar, sinnlich wahrnehmbar, verständlich.* व्यक्तम् Adv. *offenbar, deutlich; sicher, gewiss* 38,23. 180,2. 319,26. 326,7. — Caus. *offenbaren, an den Tag legen, klar machen* 190,18. Ind. St. 9,20. — Mit अनुवि *deutlich —, klar werden* (!) Comm. zu AV. Prât. 4,107. — Mit अभिवि Pass. *an den Tag treten, erscheinen* 267,30. अभिव्यक्त *offenbar, deutlich hervortretend.* °म् Adv. *offenbar.* — Mit सम् 1) *besalben, schmücken* 37,20. 21. — 2) *zubereiten, ausrüsten, ausstatten.* — 3) *verherrlichen.* — 4) *zusammenfügen, vereinigen.* — 5) *belecken, verzehren;* Med. *sich nähren mit* (Instr.), *geniessen.*

अञ्जक m. N. pr. eines Sohnes des Viprakitti VP. 1,21,11.

अञ्जन 1) n. *a) das Salben, Bestreichen, Beschmieren.* — *b) das Offenbaren, Klarmachen,* insbes. *der Bedeutung eines mehrdeutigen Wortes* Kâvjapr. 2,19. — *c) Salbe.* — *d) schwarze Augensalbe* und *die dazu verwandten Stoffe,* wie z. B. *Antimonium* 53,11. — *e) *Dinte.* — *f) *Nacht.* — *g) *Feuer.* — *h) *Bein. Çiva's* Gal. — 2) m. *a) *Hauseidechse.* — *b)* N. pr. α) eines Weltelephanten. — β) einer mythischen Schlange. — γ) eines Fürsten von Mithilâ VP. 4,5,12. — δ) eines Berges. — 3) f. आ *a) *eine Eidechsenart.* — *b)* N. pr. einer Frau und einer Aeffin (der Mutter Hanumant's). — 4) f. ई *a) *eine bossirte weibliche Figur;* vgl. अञ्जलिकारिका. — *b) *N. zweier Pflanzen* Râǵan. 4,139. 6,132. — *c)* N. pr. der Mutter Hanumant's Bhâvapr. 1,101,2 v. l.

अञ्जनक 1) *Adj. *das Wort* अञ्जन *enthaltend.* — 2) f. ई *eine best. Pflanze.* — 3) f. *अञ्जनिका *a) eine Eidechsenart.* — *b) eine Mausart* (fehlerhaft für अञ्जलिका).

अञ्जनकेश 1) Adj. (f. ई) *eine Mähne so schwarz wie Augensalbe habend.* — 2) *f. ई *ein best. vegetabilischer Parfum.*

*अञ्जनकोशी (°केशी?) f. *eine best. Pflanze* Gal.

अञ्जनगिरि m. N. pr. eines *Berges* Spr. 3468. — Vgl. कृष्णाञ्जनगिरि.

अञ्जनचूर्ण n. *pulverisirtes Antimonium* 217,5.

*अञ्जनत्रय und *°त्रितय n. *die drei Arten Kollyrium* Râǵan. 22,12

अञ्जननामिका f. *Auswuchs am Augenlide.*

अञ्जनपर्वत m. N. pr. eines *Berges* Pârâç. 120,9.

Digitized by Google

अञ्जनपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

*अञ्जनप्रभ m. *Moringa pterygosperma Gaertn.* Rágan. 7,28.

अञ्जनवृत m. *ein best. Baum:* °दारुमय *aus dem Holze dieses Baumes gemacht* Pañcat. 10,7.

*अञ्जनागिरि, अञ्जनाचल und अञ्जनाद्रि m. N. pr. eines *Berges.*

*अञ्जनाधिका f. *eine Eidechsenart.*

*अञ्जनान्वय m. *ein Elephant mit besonderen Kennzeichen* Gal.

अञ्जनाभ m. N. pr. eines Berges.

*अञ्जनावती f. N. pr. des Weibchens des Welt-elephanten Supratîka oder Aṅgana.

*°अञ्जल = अञ्जलि.

अञ्जलि m. *die beiden hohl und offen an einander gelegten Hände, zwei Handvoll* (auch als *best. Hohlmaass*) 37,9. °पान Adj. *aus den Händen trinkend,* मूषिकाञ्जलि *die an einander gelegten Vorderpfötchen einer Maus,* कुसुमाञ्जलि *zwei H. Blumen* 290,4. उदकाञ्जलि 107,23. अञ्जलिमात्र n. Çat. Br. 4,5,10,7. Die Hände hohl an einander legen und dieselben zur Stirn führen ist ein Zeichen der Ehrerbietung und Unterwürfigkeit. 96,12. अञ्जलिं कृ Spr. 7690 (Med.). Chr. 70,31. 176,25. बन्ध् 314,13.

अञ्जलिक 1) m. *eine Art von Pfeilen.* — 2) *f. आ *eine junge Maus.*

अञ्जलिकर्मन् n. *das Aneinanderlegen der hohlen Hände* (als Zeichen der Ehrerbietung).

*अञ्जलिकारिका f. 1) *eine bossirte menschliche Figur;* vgl. अञ्जन 4) *a).* — 2) *Mimosa pudica.*

अञ्जलिपात m. = अञ्जलिकर्मन्.

*अञ्जलिपुटिका f. *zweischalige Muschel* Rágan. 13,182.

अञ्जली Adv. mit कृ *die Hände hohl an einander legen.*

अञ्जस् 1) n. *a) Salbe, Mischung.* — *b)* Name eines Sâman Ârsh. Br. 2,1,1. — 2) Acc. Adv. *rasch, plötzlich, alsbald.* — 3) अञ्जसा Instr. Adv. *a) stracks, gerades Weges, geradeaus.* — *b) alsbald, sogleich.* — *c) in Wahrheit, der Wahrheit gemäss.*

अञ्जस 1) *Adj. *gerade, ehrlich.* — 2) f. ई *die Rasche,* N. eines in den Lüften gedachten Stromes.

अञ्जसायन Adj. (f. ई) *geradeaus gehend, — führend.*

अञ्जसीन Adj. (f. आ) dass.

अञ्जस्पा Adj. *alsbald trinkend.*

अञ्जःसव m. *beschleunigte Soma-Kelterung* 24,32. Çat. Br. 12,3,2,6. fgg.

*अञ्जाना f. *eine kleine Traubenart.*

अञ्जि 1) Adj. *a) salbend* (ein Opfer). — *b) schlüpfrig* (vom penis). — 2) m. f. n. *Salbe, Farbe, Schmuck* 13,16.

अञ्जिक m. N. pr. eines Sohnes des Jadu.

अञ्जिग m. N. pr. eines Dânava.

अञ्जिमत् Adj. *gesalbt, geschmückt.*

अञ्जिवि Adj. *schlüpfrig, glatt.*

*अञ्जिष्ठ und *अञ्जिष्ठु m. *die Sonne.*

अञ्जिसक्थि Adj. *gefleckte Hüften habend.*

*अञ्जिक्षीषा f. *Verlangen zu gehen.*

अञ्जीर m. *Feigenbaum.*

अञ्जोयान (Conj.) Adj. *stracks zum Ziele führend.*

अञ्जोवेद्रूप n. N. eines Sâman.

अञ्ज्येति Adj. *schwarzweiss gefleckt.*

अट्, अटति *einen Streifzug unternehmen, herumschweifen, umherlaufen, durchirren.* भिक्षाम् *betteln gehen.* — Intens. अटाट्यते *hinundher irren, durchirren.* — Mit परि *herumschweifen, umhergehen, lustwandeln, durchirren* 107,27. Gaut. 9,35.

*अटज m. n. = उटज Gal.

अटन n. *das Hinundhergehen, Herumschweifen.*

अटनि und °नी f. *das eingekerbte Ende des Bogens* 145,25. — Vgl. आटनी.

अटमान m. N. pr. eines Fürsten.

अटरूष, °रूष und °रूषक m. *Adhatoda Vasica Nees.* oder *Gendarussa vulgaris Nees.*

*अटवि und अटवी f. *Wald* 107,11.27. 119,27.

अटविक m. *Förster.* Wohl fehlerhaft für आटविक.

अटवीबल n. *ein aus Waldbewohnern bestehendes Heer* Spr. 3610.

अटवीशिखर m. Pl. N. pr. eines Volkes MBh. 6,9,48.

*अटा, *अटाटा und *अटाट्या f. *das Herumschweifen, Umhergehen* (als Bettler).

*अटाट्, °यते *herumschweifen, umhergehen.*

*अट्, अट्टते *überschreiten; tödten.* — Caus. *अट्टयति *geringschätzen.*

1. *अट् Adv. *laut.*

2. अट् 1) *Adj. *trocken.* — 2) m. *a) Wachtthurm.* — *b) Marktplatz.* — *c) *Uebermaass.* — *d)* N. pr. eines Jaksha. — 3) *f. आ Vârtt. zu P. 3,1, 17. — 4) n. *Speise.*

*अटक m. *Thucm.*

*अट्ट Adv. *laut.*

अट्टकास m. *lautes Lachen* Mârk. P. 89,21. अट्टाट्ट° v. l.

*अट्टन n. *eine scheibenförmige Waffe.*

अट्टपतिभाग m. *Marktherrnantheil,* Bez. *einer best. Steuer* in Kaçmîra.

*अट्टस्थली f.

अट्टहसित n. *lautes Lachen.*

1. अट्टहास m. dass. 111,24.

2. अट्टहास 1) *Adj. *laut lachend.* — 2) m. *a)* Bein. Çiva's. — *b)* N. pr. eines Jaksha. — *c)* N. pr. eines Berges. — *d) *= अट्टहासक Gal. — 3) f. आ Bein. der Durgâ.

*अट्टहासक m. *Jasminum hirsutum Lin.*

*अट्टहासिन् m. Bein. Çiva's.

अट्टहासेश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

अट्टहास्य n. *lautes Lachen.*

अट्टाट्टहास m. *lautes Lachen.* अट्ट° v. l.

*अट्टाय्, °यते.

अट्टाल und °क 1) m. *Wachtthurm.* — 2) f. अट्टालिका *a) *königlicher Palast.* — *b)* N. pr. einer Gegend.

अट्टालिकाकार m. *Maurer* (als Sohn eines Malers und einer unzüchtigen Çûdra-Frau).

*अट्टालिकाबन्धम् Adv.

अट्टिलिका f. N. pr. einer Stadt.

अट्टारि m. N. pr. eines Mannes.

अट्या f. *das Umherschweifen, Sichherumtreiben.*

*अठ्, अठति und °ते *gehen.*

अठिर m. Pl. N. pr. eines Volkes MBh. 6,9,64.

*अड्, अडति *sich anstrengen.*

°अड *Stachel, Spitze.*

अडकवती f. N. pr. einer mythischen Stadt Lalit. 247,10.

*अडगज m. *eine best. Pflanze* Gal.

*अडिनी f. *Zehenschmuck* Gal.

*अडु, अडुति (अभियोगे, समन्ताद्योगे, समाधाने).

अडुचल m. *ein best. Theil des Pfluges.*

*अडुन n. *Schild.*

*अण्, अणति *tönen.* अणयते *athmen.*

*अणक Adj. *klein, gering, verachtet.*

*अणकीय Adj. von अणक.

*अणव्य Adj. *mit Panicum miliaceum besäet.*

*अणि und *अणी m. f. 1) *Achsennagel.* — 2) *Ecke eines Hauses.* — 3) *Grenze.*

अणिकर्तर् m. *das Subject im Nicht-Causativum* 225,21.

अणिमन् 1) m. *a) Dünne, Feinheit* Çat. Br. 14, 7,2,20. — *b) Magerkeit.* — *c) die feinsten Bestandtheile von Etwas.* — *d) die Zauberkraft sich unendlich klein zu machen.* — 2) अँणिमन् n. *das kleinste Stück.*

अणिमत् Adj. *kleiner, kürzer* Çulbas. 1,55.72.87.

अणिष्ठ Adj. *der feinste, kleinste; sehr fein, sehr klein.*

अणीचिन् m. N. pr. eines Mannes.

अणीमाण्डव्य m. N. pr. eines Ṛshi.

अँणीयंस् Adj. *feiner, kleiner; sehr fein, sehr klein, sehr gering.*

Digitized by Google

अणीयस Adj. = अणीयंस्.

अणीयस्क Adj. *feiner, dünner, kleiner.*

अणीयस्त्व n. Nom. abstr. von अणीयंस्.

*अणीव gaṇa प्रुधादि.

अैणु 1) Adj. f. (अैणवी) *fein, dünn, schmal, sehr klein, von geringem Umfange* 64,22. 162,9. Çat. Br. 14,7,3,11. *sehr gering, unbeträchtlich; fein, subtil* in übertr. Bed. अणु Adv. *schwach.* अणुतर *sehr schwach.* — 2) m. *a) Panicum miliaceum.* — *b) Atom* Ind. St. 14,366. — *c) ein überaus kleiner Zeittheil,* = 2 Paramâṇu = 1/3 Trasareṇu Bhâg. P. 3,11,5. — *d) Spruch.* — *e)* *Bein. Çiva's. — *f)* N. pr. eines Sohnes des Jajâti; vgl. अनु. — 3) f. अैणवी *die Zarte, Feine,* Bez. des *Fingers.* — 4) n. *der vierte Theil einer Mora.*

अणुक 1) Adj. (f. आ) *a) überaus klein, — wenig.* — *b)* **geschickt.* — 2) m. oder n. *Atom.*

अणुजङ्घ Adj. *kleinbeinig* Mantrabr. 2,5,6.

अणुता f. *Dünne, Verengerung.*

अणुतैल n. *eine Art Oel.*

अणुत्व n. *Kleinheit, Feinheit, atomistische Natur.*

*अणुभा f. *Blitz.*

अणुभाष्य n. Titel eines Werkes.

अणुमध्यबीज m. Titel einer Hymne.

अणुमात्रा f. *eine Viertel-Mora.*

अणुमात्रिक Adj. 1) *aus feinen Atomen bestehend.* — 2) *eine Viertel-Mora habend* Comm. zu TS. Prât. 19,4.

अणुमुख Adj. (f. ई) *kleinmäulig* 217,8.

अणुरक्त Adj. *fein und roth* Kshuraikop. 8.

*अणुरेवती f. *Croton polyandrum.*

अणुवेदान्त m. Titel eines Werkes. °रसप्रकरण n. desgl.

अणुव्रत n. *eine kleine Pflicht* oder — *Gelübde* bei den Gaina.

अणुव्रतिन् (Conj.) m. *ein Mann, der diese Gelübde hält.*

*अणुव्रीहि m *eine best. feinkörnige Reisart.*

अणुशस् Adv. *fein, in kleine Stückchen.*

अणुक् m. N. pr. eines Sohnes des Vibhrâga.

अणूभाव m. *das Fein—, Dünn—, Schwachwerden.*

*अणठ्, अणठते *gehen.* °रुगणिठत Suçr. 2,455,11 wohl fehlerhaft für °रुगन्वित.

अण्ड 1) *m. n. *a) Ei* 52,1. 2. 152,1. 268,17. — *b) Hode* 148,9. — *c)* **Hodensack.* — *d)* **männlicher Same.* — *e)* **Moschus.* — 2) m. Bein. Çiva's.

अण्डक n. 1) *Ei.* — 2) **Hode.*

अण्डकटाह m. *die Schale des Weltei's* VP. 2,4,96.

*अण्डकोटरपुष्पी f. *Convolvulus argenteus.*

अण्डकोश m. 1) **Hodensack.* — 2) *das Weltei, Weltall* Spr. 7761.

*अण्डकोशक m. *Hodensack.*

अण्डगत Adj. *im Ei steckend* 75,29.

अण्डज 1) Adj. *aus einem Ei geboren* 268,12. 17. — 2) m. *a) Vogel* (अैण्डज Ind. St. 14,3,2 fehlerhaft für आण्डज). — *b)* **Schlange.* — *c)* **Eidechse.* — *d)* **Fisch.* — *e) eine best. Constellation* (= विकृत) Varâh. Bṛh. 12,3. 5. — 3) *f. आ *Moschus.*

अण्डजेश्वर m. *Gebieter der Vögel,* Bein. Garuḍa's.

अण्डधर m. Bein. Çiva's.

*अण्डर und davon *अण्डराय्, °यते.

*अण्डवर्धन n. und अण्डवृद्धि f. *Anschwellung der Hoden.*

*अण्डसमुद्भवा f. *eine Eidechsenart* Gal.

*अण्डालु m. *Fisch.*

अण्डिन् Adj. *hodensackähnlich* Bhâvapr. 6,173,24.

*अण्डिर m. *Mensch* Gal.

*अण्डीर 1) Adj. *a) uncastrirt.* — *b) kräftig.* — 2) m. Bein. Indra's Gal.

अण्डस्थ Adj. *nicht mit dem Character des Causativs* इ *versehen* 225,23.

अैण्व n. *feiner Zwischenraum in der* Soma-*Seihe.*

अैण्वक्ष m. *eine Frage mit einer feinen, spitzfindigen Lösung* Çat. Br. 14,6,10,1.

अण्वी s. u. अणु.

अत्, अैतति, °ते *gehen, wandern, laufen* 10,19. — Mit *अभि *besuchen, einkehren.* — Mit *अव *hinabgehen.* — Mit सम् *sich hinbegeben zu.*

अतच्छेषत्व n. *das nicht Ergänzung Sein davon, Selbstständigkeit.*

अतट m. *ein jäher Abhang, Abgrund* Çik. 137.

अतत्त्व n. *Unwirklichkeit.* °तस् *nicht in Wirklichkeit, nur scheinbar* 274,11.

अतत्त्वज्ञ Adj. *die Wahrheit nicht kennend* Spr. 124.

अतत्पर Adj. *nicht das bezweckend.* Davon Nom. abstr. °त्व n. Daçar. 4,36.

अतत्संस्कारार्थ Adj. *nicht zu dessen Förderung dienend.* Davon Nom. abstr. °त्व n. Gaim. 6,4,45.

अैतथा Adj. *nicht «ja» sagend, verneinend.*

अतथोचित Adj. *nicht so gewohnt, nicht gewohnt an* (Gen.).

अतथ्य Adj. *unwahr* Spr. 125.

अतदर्थ Adj. *nicht dazu dienend* Gaim. 1,2,1.

अतद्गुण 1) Adj. *nicht von dessen Eigenschaften.* Davon Nom. abstr. °त्व Gaim. 6,7,16. — 2) m. *eine rhetorische Figur, in der an einem Dinge eine bei ihm erwartete Eigenschaft oder Zustand negirt wird,* Kâvjapr. 10,52.

अतद्धर्मन् Adj. *nicht von dessen Eigenthümlichkeit.* Davon Nom. abstr. °र्मत्व n. Kap. 1,52.

अतद्विकार m. *keine Modification davon* Gaim. 6, 5,47.

*अतन und *अतनवत् Adj. *laufend, wandernd.*

अतनु 1) Adj. *nicht gering, — unbedeutend* Çik. 105. Spr. 4472, v. l. 7623. — 2) m. *der Liebesgott, Geschlechtsliebe* Spr. 7623.

अतन्त्र n. *Nebensache, das worum es sich nicht handelt, das worauf es nicht ankommt.*

अतन्त्री Adj. f. *saitenlos.*

अैतन्द्र Adj. (f. आ) *unermüdlich.*

अतन्द्रचन्द्रक n. Titel eines Schauspiels Hall in der Vorrede zu Daçar. 30.

अतन्द्रित (91,18. 207,25) und अतन्द्रिन् Adj. *unermüdlich, unverdrossen.*

अतन्निमित्तत्व n. *das nicht Ursache Sein davon* Gaim. 1,1,24.

अतप m. Pl. Name einer Klasse von Göttern bei den Buddhisten.

अतपस् und अतपस्क Adj. *keine Kasteiungen übend.*

अैतप्ततनू Adj. *dessen Körper (Masse) undurchglüht (roh) ist.*

अैतप्यमान Adj. *kein Leid empfindend.*

अतमआविष्ट Adj. *nicht von Finsterniss erfüllt* Maitrjup. 6,24.

अतमैस् Adj. *ohne Finsterniss* Çat. Br. 14,6,8,8.

अतमस्क Adj. *ohne die Qualität* तमस् Ind. St. 9,165.

अैतमेरु Adj. *nicht schlaff.*

अतर्क Adj. *von spitzfindigen Erwägungen sich fern haltend* MBh. 13,23,29.

अतर्कित Adj. *an den* oder *woran man nicht gedacht hat, unerwartet* 123,14.

अतर्क्य Adj. *undenkbar, unbegreiflich* Spr. 4463.

अतल n. Name einer Hölle 268,4.

*अतलस्पर्श, *°स्पृश् und *अतलेस्पर्श (Gal.) Adj. *unergründlich.*

अैतव्यंस् Adj. *nicht stärker, schwächer.*

1. अैतस् Adv. 1) als Abl. von 1. अ *dieser* sowohl in subst. als in adj. (würde hier unbetont sein) Bed. Mit एकैक 32,3. भूयंस् 33,10. अधिक 182,22. उत्तर 24,20. पर 48,12. 328,7. 32. अतो ऽर्धात्, अतः स्थानात्. — 2) *von da,* — *hier* (örtlich und zeitlich); *darauf; von hier an, von nun an* 18,10. 27,10, 110,29. 24,20. 26,22. 35,20. 216,27. 247,24. अत ऊर्ध्वम् *nach dieser Zeit, darauf, alsdann, von da an, von nun an* 25,3. 37,2. 38,9. 199,32. अतः परम् dass. 191,26. 213,12. 216,11. *noch immer* 291,8. — 3) *in Folge dessen, daher, darum, also* 40,29. 79,8. 91,30. 95,24. 113,28. 153,18. 278,27. 279,30.

Digitized by Google

2. अतस् *das Suffix* अतस् (z. B. in दक्षिणातस्) 232,5.

अतसी 1) *m. *a) Wind. — b) Geschoss. — c) Seele. — d) ein Gewand aus Bast.* — 2) f. ई *Linum usitatissimum* (auch *Crotolaria juncea*). — 3) n. *Gebüsch, Gestrüpp* RV.

(अतसीय्य) अतसीयिष्य Adj. *zu erbetteln, zu erbitten.*

अतसिन् m. *Bettler.*

अतसुच् = 2. अतस् 232,6.

अतापकर Adj. *keine Hitze —, keine Qual verursachend* Spr. 7639.

अतापस m. *kein Asket* Çat. Br. 14,7,1,22.

अतार् n. *einer der 8 Gegensätze der* Siddhi im Sâṁkhja Tattvas. 37.

अति 1) Adv. *a) vorbei, vorüber. — b) über das gewöhnliche oder gehörige Maass: überaus, sehr, vorzüglich, in hohem Grade* (2,18); *allzu, allzusehr, allzuviel.* — 2) Praep. mit Acc. *über, über — weg, über — hinaus* (im Raume, in der Zeit, an Zahl, an Macht, an Intensität einer Thätigkeit u. s. w.) 1,16. 4,25. 5,14. Mit Gen. (selten) *über, oben an.* — Mit Abl. (?) *über.* — 3) Adj. *darüber hinausgehend* Çat. Br. 6,6,1,1.

*अतिकठिनतण्डुल m. *eine Reisart* Gal.

अतिकठोर Adj. *sehr rauh* (Wind) Paṅkat. 93,1.

*अतिकण्ट und *°क m. *Tribulus lanuginosus* und *Alhagi Maurorum* Nigh. Pr.

*अतिकथ Adj. 1) *übertrieben, unglaublich.* — 2) *für den kein Gesetz mehr besteht.*

*अतिकथा f. *übertriebene, unwahre Erzählung.*

*अतिकन्द (Gal.) und *°क m. *ein best. Knollengewächs.*

अतिकर्शन n. *zu grosse Abmagerung* Suçr. 1,322,1. °कर्षण gedr.

अतिकल्यम् Adj. *zu früh am Tage.*

अतिकल्याण Adj. (f. ई) *unschön.*

अतिकश Adj. *der Peitsche nicht mehr gehorchend.*

अतिकष्ट Adj. (f. आ) *überaus streng* (व्रत) Prab. 52,9. *schlimmer:* ततस् Spr. 7717.

*अतिकामुक m. *Hund* Râǵan. 19,12.

अतिकाय 1) Adj. *a) einen sehr grossen Körper habend, von starkem Körperbau* Suçr. 2,397,13. — *b) von grossem Umfange* überh. — 2) m. N. pr. eines Râkshasa.

*अतिकारक Adj. = अतिक्रान्तः कारकान्.

*अतिकारीषगन्ध्य Adj. Ind. St. 13,418.

अतिकिरिट (°किरीट Comm.) Adj. *zu kleine Zähne habend* TBr. 3,4,1,19.

*अतिकुत्सित Adj. *sehr verachtet.*

अतिकुपित Adj. *sehr erzürnt* 162,11.

अतिकुत्व und °कूत्व *allzu kahl.*

अतिकृच्छ्र m. *eine best. zwölftägige Kasteiung.*

अतिकृत Adj. 1) *zu weit getrieben, übertrieben.* — 2) *ausserordentlich, überaus gross.* °प्रमाण Adj. (= अतिकृश Comm.) MBh. 3,112,4.

अतिकृतार्थ Adj. *überaus geschickt, — gewandt* MBh. 3,86,15.

अतिकृति f. *Uebermaass* Vaṛis. 138.

अतिकृश Adj. *allzu mager.*

अतिकृष्ण Adj. *allzu oder sehr dunkelfarbig.*

अतिकेसर m. *Trapa bispinosa.*

1. अतिकोप m. *heftiger Zorn* MBh. 3,286,14.

2. अतिकोप Adj. *dessen Zorn vergangen ist.*

अतिकोपसमन्वित Adj. *heftig zürnend, sehr ergrimmt* 108,3.

अतिक्रम m. 1) *das Hinüberschreiten.* — 2) *Ueberschreitung des Maasses.* — 3) *das Verstreichen, Vorübergehen* (der Zeit) 297,7. — 4) *das Sichvergehen, Versehen, Missgriff* 184,13. Gaut. 12,17. — 5) *Uebertretung, Verletzung* (eines Gelübdes), *das Sichnichtkümmern um Etwas* Gaim. 5,4,6. — 6) *Nichtbeachtung, Vernachlässigung* (einer Person). — 7) *fehlerhaft für अभिक्रम.

अतिक्रमण n. 1) *das Vorübergehen* Çat. Br. 11,4,3,3. — 2) *das Ueberschreiten des Maasses, Zuvielthun.* — 3) *das Verstreichen* (der Zeit) 70,2. — 4) *das Ueberschreiten.* — 5) **das Zubringen der Zeit.*

°अतिक्रमिन् Adj. *übertretend, verletzend.*

अतिक्रान्तभावनीय Adj. Bez. *eines* Jogin *auf einer best. Stufe.*

अतिक्रान्तयोगिन् Adj. *mit dem* (factisch) *vorübergegangenen* (Monde) *in* (theoretische) *Conjunction tretend.*

अतिकुष्ट n. *heftiges, verzweifeltes Geschrei.*

अतिक्रूर Adj. *überaus furchtbar, — schrecklich* 53,17.

अतिक्लेश m. *grosse Beschwerde* Spr. 128.

*अतिक्ष्व Adj.

अतिक्षार Adj. *sehr rauh, — scharf* (von Tönen).

°अतिग Adj. 1) *hindurchgehend, hinübergehend über, überschreitend, überwältigend* 62,6. — 2) *überschreitend so v. a. zuwiderhandelnd.*

*अतिगण्ड Adj. 1) *dickbackig.* — 2) m. *eine best. Constellation.*

*अतिगन्ध 1) m. *Michelia Champaca, eine Jasminart* und ein *duftendes Gras* (भूतृण). — 2) n. *Schwefel.*

*अतिगन्धक m. *eine best. Pflanze* Gal.

*अतिगन्धालु m. *eine best. Pflanze.*

अतिगम्भीर Adj. *überaus tief, unergründlich* (dem Charakter nach).

अतिगर्व m. *grosser Hochmuth* Siṁh. D. 139.

अतिगर्वित Adj. *überaus hochmüthig* Miṁk. P. 88,24.

*अतिगव Adj. = गामतिक्रान्तः.

अतिगल्भ Adj. (f. आ) *überaus tief* Spr. 1047.

अतिगल्भत्व n. *Dichtigkeit* Siṁh. D. 12,5.

अतिगाढ Adj. *sehr bedeutend* (गुण) Siṁh. D. 304,13. °म् Adv. *zu sehr* MBh. 4,4,36.

*अतिगार्ग्य m. *ein vorzüglicher* Gârgja Pat. zu P. 6,2,191.

अतिगुण Adj. *ausserordentlich, ausgezeichnet.* °ता f. Nom. abstr. Spr. 4824.

अतिगुप्त Adj. *gut versteckt* Spr. 6089, v. l.

अतिगुरु Adj. *überaus gewichtig, gewichtiger als* (Abl.) Spr. 7857.

*अतिगुल्फा f. *Haemionites cordifolia Roxb.*

*अतिगो f. *eine vorzügliche Kuh.*

अतिग्रह m. 1) *der mächtigere Ergreifer,* Bez. der den acht Graha entsprechenden Objecte oder Functionen Çat. Br. 14,6,2,1. — 2) *das Ueberfügeln, Uebertreffen.*

अतिग्राह्य m. = अतिग्रह 1).

अतिग्राह्य m. (sc. ग्रह) *haustus insuper hauriendus,* Bez. dreier Füllungen des Bechers, welche beim Soma-Opfer geschöpft werden, Ind. St. 9, 235. Lâṭj. 3,6,11. Davon °त्व n. Nom. abstr. TS. 6,6,9,1 und °ग्राह्यवत् Adj.

अतिग्लान m. Pl. N. pr. eines Geschlechts. अभि° v. l.

अतिघन Adj. *überaus dicht:* °तर Paṅkat. 148,5.

अतिघोर Adj. *überaus furchtbar* Kauç. 46. Vaṛis. 63.

अतिघ्री f. *die höchste Stufe* Çat. Br. 14,5,1,22.

(अतिघ्र्य) अतिघ्रिय Adj. *am höchsten stehend* AV. 11,7,16.

अतिचण्ड 1) Adj *sehr heftig* (Wind) Varâh. Bṛh. S. 32,24. — 2) f. आ N. pr. einer Nâjikâ der Devî.

अतिचतुर Adj. *überaus rasch* 136,2.

अतिचन्द्र m. N. pr. eines Daitja.

अतिचन्द्रार्कभास्वर Adj. *leuchtender als Mond und Sonne* Hariv. 8971.

*अतिचमू Adj.

अतिचरण Adj. (f. आ) = प्राङ्चरण.

*अतिचरा f. *Hibiscus mutabilis.*

अतिचापल्य n. *ausserordentliche Beweglichkeit.*

अतिचार m. 1) **das Ueberholen.* — 2) **vorzeitiger Eintritt eines Planeten in ein anderes Sternbild.* — 3) *Uebertretung.*

अतिचारिन् Adj. *sich vergehend* Gaut. 22,35.

अतिचारु Adj. *überaus lieblich* Hâs. 33.

Digitized by Google

अतिचिरम् Adv. *sehr lange* Lâṭj. 18,16,11.

अतिच्छत्र 1) *m. *Pilz* und Name *zweier anderer Pflanzen.* — 2) f. आ *Anethum Sowa* oder *gemeiner Anis*; **Asteracantha longifolia Nees.*

अतिच्छत्रक 1) *m. Name *zweier Pflanzen.* — 2) f. आ *Anethum Sowa* oder *gemeiner Anis.*

अतिच्छन्द m. vielleicht *Rechthaberei.*

अतिच्छन्दस् 1) Adj. *frei von Verlangen* Çat. Br. 14,7,2,22. — 2) f. *a*) Bez. *zweier Reihen von Versmaassen.* — *b*) *ein best. Backziegel bei der Schichtung des Feueraltars* Ind. St. 13,262. — 3) n. = 2) f. *a*).

अतिच्छान्दस m. *ausgezeichneter Metriker* Ind. St. 8,279.

अतिच्छेद m. *das Splitterrichten.*

अतिजगती f. *ein Versmaass von 4×13 Silben.*

अतिजन n. *jenseits menschlicher Wohnsitze gelegener Raum.*

*अतिजर und *°जरस् Adj. *von hohem Alter.*

1. अतिजव m. *ausserordentliche Geschwindigkeit.*

2. अतिजव Adj. *sich sehr rasch bewegend.* Davon Nom. abstr. °ता f. *grosse Eile* Mudrâr. (a. A.) 45,4.

अतिजवनता f. *grosse Eile* Mudrâr. (a. A.) 76,2.

1. अतिजागर m. *zu langes Wachen* Amṛt. Up. 27.

2. *अतिजागर m. *der schwarze Reiher.*

अतिजात Adj. *mit Vorzügen* (im Vergleich zu den Eltern) *geboren* Spr. 2378. fg.

अतिजीर्व Adj. *überaus lebenskräftig.*

अतिजीवन्मृतक Adj. *mehr todt als lebend* 106,8.

अतिज्वलत् Adj. *über dem Leuchtenden stehend* Ind. St. 9,155.

अतिडीन n. *schneller Flug* MBh. 8,1900. °डीनक n. dass. MBh. 9,41,27.

अतितपस्विन् 1) Adj. *überaus asketisch* 71,29. — 2) *f. °नी *eine best. Pflanze* Nigh. Pr.

अतितमाम् Adv. *in sehr hohem Grade* Schol.

अतितर° Adv. *überaus* Spr. 3801.

अतितराम् 1) Adv. *a*) *stärker, heftiger, besser.* — *b*) *überaus, in hohem Grade* 97,32. 170,9. — *c*) *ganz und gar* 285,9. — *d*) *mehr.* कान्त *lieblicher als* (Abl.) Spr. 6044. — 2) Praep. mit Acc. *über* (dem Range nach).

अतितर्पित Adj. *zu stark mit* तर्पण *behandelt* Bhâvapr. 2,153,21.

अतितानव n. *grosse Schmächtigkeit, — Magerkeit* Spr. 85.

अतिताम्र Adj. *dunkelroth* Taitt. Âr. 191,6.

अतितारिन् Adj. *hinübersetzend, — führend* 22,14.

अतितार्य Adj. *zu überwältigen.*

अतितितीर्षु Adj. *über Etwas hinwegzukommen wünschend.*

अतितीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

*अतितोत्रा f. *eine Art* Dûrvâ-*Gras.*

अतितृप्ति f. *Uebersättigung.*

अतितृष्ण Adj. *von heftigem Durst gequält.*

अतितृष्णा f. *zu heftige Begierde* Spr. 129.

*अतितेजनी f. *eine best. Pflanze* (त्रिपर्णी) Nigh. Pr.

अतितेजस् 1) Adj. *überaus glanzvoll; von gewaltiger Kraft, — Macht* Spr. 6902. 1435. — 2) f. *a*) *Blitz* Suçr. 1,39,10. — *b*) *die 14te Nacht im* Karmamâsa Ind. St. 16,296.

अतितेजस्विन् Adj. = अतितेजस् 1) 106,1. Spr. 130.

*अतित्यद् und *अतित्वम् Adj.

अतित्वरत् Adj. *sehr eilend* R. 4,15,18.

अतिथि m. 1) *Gast.* — 2) am Ende eines Comp. *obliegend; gelangt —, gekommen zu.* कर्णपथातिथि *zu Ohren gelangt* Râǵa-Tar. 7,1264. Vikramâṅkaṅ. 6,9. — 3) N. pr. eines Fürsten.

अतिथिक्रिया f. *die einem Gaste zukommende Ehrenbezeigung, Bewirthung.*

अतिथिग्व m. N. pr. verschiedener Männer.

अतिथिता f. *Gastverhältniss* Naish. 22,45.

अतिथित्व n. 1) *Gastverhältniss.* — 2) am Ende eines Comp. Nom. abstr. von अतिथि 2): श्रवणपथातिथित्वमेति so v. a. *gelangt zu Ohren von* (Gen.) 302,28.

अतिथिदेव Adj. *den Gast verehrend.*

अतिथिधर्म m. *die gerechten Ansprüche eines Gastes.*

अतिथिधर्मिन् Adj. *Ansprüche auf den Namen eines Gastes habend.*

अतिथिन् 1) Adj. *wandernd.* — 2) m. N. pr. eines Fürsten.

अतिथिपति m. *Gastwirth, hospes.*

अतिथिपूजन n. und °पूजा f. *ehrenvolle Aufnahme eines Gastes.*

अतिथिमत् Adj. *das Wort* अतिथि *enthaltend.*

अतिथिव्रत Adj. *stets Gastfreundschaft übend* MBh. 13,31,12.

अतिथिसंविभाग m. *Gastfreundschaft.*

अतिथिसत्कार m. *Bewirthung eines Gastes.*

*अतिध्यर्चा f. dass. Gal.

अतिदग्ध Adj. *übermässig gebrannt* Suçr. 2,47,19.

अतिदत्त m. N. pr. zweier Männer.

अतिदत्तुर Adj. *zu sehr hervorstehende Zähne habend* TBr. 3,4,2,19.

1. अतिदर्प m. *grosser Uebermuth, arge Frechheit* Spr. 135.

2. अतिदर्प m. N. pr. einer Schlange.

अतिदर्शिन् Adj. *weit sehend.*

अतिदातर् Nom. ag. *gar zu freigebig* Spr. 174.

अतिदान n. 1) *zu grosse Freigebigkeit* Spr. 136. fg. — 2) *eine sehr grosse Gabe.*

अतिदान्त m. N. pr. eines Fürsten Hariv. 2,59,58. अरिदान्त v. l.

अतिदारुण Adj. 1) *sehr hart* Suçr. 2,349,2. — 2) *sehr schrecklich* Ind. St. 8,459. °म् Adv. R. 2,64,51.

अतिदारुणता f. *ausserordentliche Heftigkeit* (der Hitze) Prij. 5,19.

अतिदार्ढ्य m. *heftiges Brennen* 185,26.

*अतिदीप्ति f. *weiss blühende Vitex Negundo* Nigh. Pr.

*अतिदीप्य und *°क (Gal.) m. *Plumbago rosea.*

अतिदीर्घ Adj. *allzu lang.*

अतिदुःखान्वित Adj. *sehr betrübt* 69,18.

अतिदुःखित Adj. dass. Râǵa-Tar. 5,246.

अतिदुर्गामनु m. *ein best. Spruch.*

अतिदुर्बल Adj. *überaus schwach, — elend* Spr. 1478.

अतिदुर्मनायमान Adj. *sich stark grämend* Mâlatîm. 69,13.

*अतिदुर्लम्भ Adj. *sehr schwer zu erlangen.*

अतिदुर्वह Adj. *überaus schwer zu ertragen.* Davon Nom. abstr. °त्व n. Venis. 42,1.

अतिदुर्वृत्त Adj. (f. आ) *sich sehr schlecht betragend* 140,6. R. 2,37,21.

अतिदुःश्रव Adj. *überaus unangenehm zu hören* Venis. 133.

अतिदुष्कर Adj. *überaus schwierig* 162,19. Spr. 4096, v. l. Venis. 19,18.

*अतिदुष्ट m. *Asteracantha longifolia* Nigh. Pr.

अतिदुस्तर Adj. *überaus schwer zu passiren* MBh. 3,283,24.

अतिदूर Adj. *sehr weit* Spr. 138. *zu weit entfernt* 3554. °त्व n. *weite Entfernung* 7849.

अतिदेव m. *ein mächtiger Gott.*

अतिदेविन् Adj. *leidenschaftlich Würfel spielend.*

अतिदेश m. *Uebertragung, Ausdehnung auf* 243, 6. 7. Njâjam. S. 7. 7,1,1. fgg.

अतिदेशक Adj. *übertragend, ausdehnend auf* Comm. zu Njâjam. 7,3,20.

अतिदेशन n. *das Uebertragen, Ausdehnen auf* Njâjam. 7,3,8.

अतिदेश्य Adj. *zu übertragen, auszudehnen auf* Njâjam. 7,2,1. Davon Nom. abstr. °त्व n. S. 7.

अतिदेष्टव्य Adj. dass. Comm. zu Njâjam. 7,1,10. 8,1,15.

अतिद्युम्न Adj. *sehr ausgezeichnet, — bedeutend* Ait. Âr. 315,12.

अतिद्वितीयम् Adv. *mehr als zweimal* Gaut. 18,8.

अतिधनलुब्ध Adj. *sehr habsüchtig* Ind. St. 8,376.

Digitized by Google

अतिधन्वन् m. N. pr. eines Mannes.

अतिधूसर Adj. *dunkelgrau* H. 1327.

अतिधृति f. *ein Versmaass von 76 Silben* und später *von 4 X 19 Silben*. Daher auch Bez. *der Zahl 19*.

*अतिधेनु Adj.

अतिधैर्य n. *übertriebener Ernst* MBh. 4,4,37.

अतिननामिन् Adj. *über dem* nanâmin *stehend* Ind. St. 9,155.

अतिनामन् m. N. pr. eines der 7 Ṛshi im 6ten Manvantara.

अतिनाष्ट्र Adj. *den Gefahren entronnen*.

अतिनिचृत् f. *ein best. Metrum*.

अतिनिद्र Adj. *überaus tief schlafend*.

*अतिनिद्रम् Adv. *über die Zeit des Schlafens hinaus*.

*अतिनिद्रा f. *Schlafsucht* Gal.

अतिनिद्रालु Adj. *sehr schlafsüchtig* MBh. 3, 286,20.

अतिनिर्दय Adj. *ohne alles Mitleid* Pañcat. 214,25.

अतिनिर्बन्ध m. *grösste Angelegentlichkeit*. °र्बन्धेन und °र्बन्धतस् *angelegentlichst, auf's Dringendste* 106,26. Kathâs. 26,161.

अतिनिर्मथन n. *heftiges Quirlen* MBh. 1,18,41.

अतिनिर्वमुत्व n. *grösste Armuth* Râga-Tar. 6,49.

अतिनिवृत् f. fehlerhaft für अतिनिचृत्.

अतिनिष्करुण Adj. *über die Maassen grausam* Çik. 180.

अतिनिष्णात Adj. *sehr erfahren* Benf. Chr. 190,19.

अतिनीचैस् Adv. *in überaus geneigter Stellung, gar zu ehrerbietig* Spr. 3555.

अतिनीला f. N. pr. einer buddhistischen Göttin.

अतिनृसिंह Adj. *über* Nṛsiṁha *stehend* Ind. St. 9,155.

अतिनैरन्तर्य n. *Ununterbrochenheit im strengsten Sinne des Wortes* Comm. zu Ragh. 3,58.

*अतिनौ Adj. *aus dem Schiff gestiegen, ausgeladen*

अतिपक्क Adj. *überreif, überständig* Bhâvapr. 2, 42,21.

अतिपञ्चगुण Adj. *mehr als fünffach* Gaut. 12,36.

*अतिपतन n. *das Ueberschreiten*.

°अतिपत्ति f. *das Verstreichen*.

*अतिपत्र m. *ein best. Knollengewächs* Râgân. 7,80.

*अतिपत्रक m. *Tectona grandis* Râgân. 9,130.

अतिपद् Adj. *mit einem überschüssigen Versfuss*.

अतिपद्म Adj. *mit grossen rothen Flecken versehen*. अभिपद्म v. l.

*अतिपन्थास् Nom. m. *ein guter Weg*.

अतिपर् Adj. (f. आ) *auf* अति *folgend* Ind. St. 8,467.

अतिपरिक्लिष्ट Adj. *sehr leidend* R. 4,24,17.

अतिपरिक्षत Adj. *stark verwundet* M. 7,93.

अतिपरिचय m. *zu nahe Bekanntschaft, zu grosse Vertrautheit* Spr. 139. fg. 7722.

अतिपरुष Adj. *überaus rauh, — stechend*.

अतिपरोक्ष Adj. *sehr dem Auge entzogen, überaus dunkel*.

अतिपात m. 1) *das Weiterhinausweichen* Ait. Br. 4,18. — 2) *das Verstreichen*. — 3) *Versäumniss, Vernachlässigung*. — 4) *Angriff auf*; s. गुणाति° und प्राणाति°.

अतिपातक n. *Todsünde* MBh. 13,63,16.

अतिपातिन् Adj. 1) *einen schnellen Verlauf habend, acut*. — 2) *überholend* 97,18. — 3) *versäumend, vernachlässigend* 213,15.

अतिपार् m. *das Zuweitgehen, Ueberschreiten*.

अतिपादनिचृत् f. *ein best. Metrum*. °निवृत् fehlerhaft.

अतिपार् (Conj.) Adj. *zu breit*.

अतिपार्य Adj. *übersetzend, errettend*. Wohl zu lesen अतिं पार्यो नः.

*अतिपिच्छिल 1) m. *eine Batate*. — 2) f. आ *Aloe perfoliata* Nigh. Pr.

अतिपितर् Adj. *den Vater übertreffend*.

अतिपितामह Adj. *den Grossvater übertreffend*.

अतिपीडन n. *heftiges Drücken* Kathâs. 18,370.

अतिपीडित Adj. *von einem Unglück verheissenden Gegenstande stark bedeckt* Varâh. Bṛh. S. 53,81.

अतिपुण्य Adj. *vollkommen rein, — unschuldig* Spr. 7678.

अतिपुण्यवत् Adj. *sehr glücklich* Kathâs. 44,13.

अतिपूत Adj. *zu sehr gereinigt*.

अतिपूरुष m. *ein grosser Held*.

अतिपूर्व Adj. *lange vergangen* Spr. 7233, v. l.

अतिपेशल Adj. *überaus geschickt, — gewandt* Spr. 125, v. l.

अतिप्रकाश Adj. *allgemein bekannt*.

अतिप्रगे Adv. *allzu früh am Morgen*.

अतिप्रचण्ड Adj. *überaus ungestüm*.

अतिप्रणय m. *zu grosse Vertraulichkeit*.

अतिप्रणयन Adj *einem Andern* (Abl.) *entnommen* Comm. zu Lâṭj. 2,2,22.

अतिप्रताप m. *grosse Hitze* Suçr. 2,372,3.

अतिप्रपीडित Adj. *zu stark gedrückt* Suçr. 2, 201,19.

अतिप्रबन्ध m. *Ununterbrochenheit* 99,9.

अतिप्रमाण Adj. (f. आ) *von aussergewöhnlicher Grösse* 42,11. R. ed. Gorr. 1,29,8. Kathâs. 11,44.

अतिप्रयुक्त Adj. *sehr häufig gebraucht* Vîmana 5,1,13.

अतिप्रवरण n. *das Berufen in zu grosser Anzahl, Uebertreibung des* Pravara.

अतिप्रवर्तिन् Adj. *zu sehr den Lüsten fröhnend* MBh. 1,140,70; vgl. 9,60,21.

अतिप्रवृद्ध Adj. 1) *sehr vorgerückt* (Alter) 49,18. — 2) *allzu übermüthig* 208,9.

अतिप्रश्न m. *eine die Grenzen überschreitende Frage*.

अतिप्रसक्त Adj. *zu sehr an Jmd* oder *Etwas hängend* Spr. 3556.

अतिप्रसक्ति f. und °प्रसङ्ग m. 1) *zu starkes Hängen an*, — *Fröhnen*. मृगयातिप्रसङ्गतस् *im grossen Jagdeifer* 112,14. — 2) *zu weite Anwendbarkeit, zu weite Ausdehnung* (einer Regel). — 3) (°प्रसङ्ग) *das Zuweitgehen, übertriebene Weitschweifigkeit* Vaiç. 4,2. Râga-Tar. 4,54. 307.

अतिप्रसङ्गिन् Adj. *zu sehr den Lüsten fröhnend* MBh. 9,60,21; vgl. 1,140,70.

अतिप्रसिद्ध Adj. *allgemein bekannt* AK. 3,4,28,226.

अतिप्रस्ताव m. *eine recht passende Gelegenheit*.

अतिप्रहार m. *starker Schlag, — Schuss* MBh. 8,51,38.

अतिप्रांशु Adj. *überaus hoch* Prab. 21,10.

अतिप्राकृत Adj. *ganz gewöhnlich, — gemein, — ungebildet* 270,30.

अतिप्राचीन Adj. *sehr alt* Ind. St. 2,251.

अतिप्राप्ति f. *zu weites Zutreffen* Comm. zu TS. Prât. 3,1.

अतिप्राणप्रिय Adj. *theurer als das Leben*.

अतिप्रेषित n. *die Zeit nach den* Praisha's.

अतिप्रौढयौवन Adj. (f. आ) *in der Blüthe der Jugend stehend* 146,2.

अतिप्लवन n. *das Hinübersetzen über* (Gen.) Mârk. P. 74,10.

अतिबल 1) Adj. *überaus stark, — mächtig* 166, 11. — 2) m. N. pr. eines Fürsten, eines Wesens im Gefolge Skanda's und einer buddhistischen Gottheit. — 3) f. आ *a) Sida cordifolia* und *rhombifolia*. — *b) ein best. Zauberspruch*. — *c)* N. pr. einer Tochter Daksha's.

अतिबलिन् Adj. *überaus kräftig* Kathâs. 38,132.

अतिबहिर्मुख Adj. *sehr abgeneigt* Comm. zu Bhâg. P. 10,33,7.

अतिबहु Adj. *sehr viel* Varâh. Bṛh. S. 51,29. Kathâs. 30,93. Comm. zu Kâṭj. Ça. 88,16.

अतिबहुप्रलाप Adj. *sehr geschwätzig* Bhâvapr. 1,85,16.

अतिबाल 1) Adj. (f. आ) *überaus jung*. — 2) *eine zweijährige Kuh* Prâjaçittat.

अतिबाहु m. N. pr. eines Gandharva und eines der 7 Ṛshi im 14ten Manvantara.

*अतिबीज m. *Mimosa arabica* Nigh. Pr.

Digitized by Google

अतिबीभत्स Adj. *überaus ekelhaft, — widrig, — schlimm* R. 3,1,21. Mâlatîm. 159,20. Veṇis. 68,6. Mârk. P. 16,18.

अतिबृंहण Adj. *zu feist machend* Bhâvapr. 1; 40,12.

*अतिबृहत्फल m. *Brodfruchtbaum* Nigh. Pr.

अतिब्रह्मचर्य n. *übertriebene Enthaltsamkeit, — Keuschheit.*

*अतिब्राह्मण m. *ein vorzüglicher Brahman* Ind. St. 13,342.

अतिभद्र Adj. *über dem* bhadra *stehend* Ind. St. 9,155.

अतिभय n. *grosse Gefahr* AK. 2,8,2,68.

*अतिभवती f.

अतिभानु m. N. pr. eines Sohnes des Kṛshṇa.

1. अतिभार m. *schwere Last* 152,26. चिन्ता° *von Sorgen* 311,11. so v.a. *eine zu schwere Arbeit* Spr. 1926. 3307. 3557. R. 3,74,30. 6,23,22 (अतिभाव gedr.). नास्ति वचनस्यातिभारः so v. a. *eine ausdrückliche Bestimmung ist mächtiger als Alles.*

2. अतिभार 1) Adj. *sehr schwer* Çat. Br. 3,4,4,8, v.l. — 2) N. pr. eines Fürsten. °भार v. l.

*अतिभारग m. *Maulthier.*

अतिभाव fehlerhaft für अतिभार.

*अतिभी f. *Blitz.*

अतिभीरु Adj. *gar zu furchtsam.*

1. अतिभीषण Adj. *gar fürchterlich* 107,12.29. MBh. 1,177,24. Spr. 5906.

2. अतिभीषण Adj. *über dem* bhîshaṇa *stehend* Ind. St. 9,155.

अतिभू Adj. *Alle überragend.*

अतिभूमि f. *Höhepunkt, hoher Grad.* °मिं गतो न शक्यते निवर्तयितुम् *zu weit gegangen* Kâd. 178.

अतिभूरि Adj. *ausserordentlich viel* 220,30.

अतिभैरव Adj. *überaus grausig* 54,12. Veṇis. 73,18.

अतिभोजन n. *zu vieles Essen.*

अतिभ्रू Adj. *starke Brauen habend* Suçr. 2,314,20.

*अतिम Adj.

*अतिमङ्गल्य m. *Aegle Marmelos.*

*अतिमञ्जुला f. *Rosa glandulifera* Nigh. Pr.

1. अतिमति f. *Uebermuth.*

2. अतिमति Adj. *überaus klug.*

अतिमध्यंदिन n. *gerade die Mittagsstunde.*

अतिमनोरम Adj. (f. आ) *sehr reizend* Mârk. P. 97,19.

अतिमनोहर Adj. dass. R. 1,9,55.

अतिमर्त्य Adj. *übermenschlich.*

*अतिमर्याद Adj. *übermässig.*

अतिमलिन Adj. *sehr schmutzig, — gemein* 162,15.

अतिमहत् Adj. *über dem* mahant *stehend* Ind. St. 9,155.

अतिमहा° Adj. *überaus gross* Suçr. 2,397,14.

अतिमांस Adj. *zu fleischig.*

अतिमात्र Adj. *übermässig; keine Grenzen kennend.* °मात्रम् (am Anf. eines Comp. °मात्र) Adv. *über die Maassen, überaus, sehr* 175,30. 217,9. 316,8. °शस् dass.

अतिमान m. *Hochmuth, Uebermuth* Spr. 145.

*अतिमानवत् m. *Taube* Gal.

अतिमानिन् Adj. 1) *hochmüthig.* — 2) *zartes Ehrgefühl besitzend* zu Spr. 3443.

अतिमानुष Adj. *übermenschlich* MBh. 1,154,1. 3,270,10. Râga-Tar. 7,329.

अतिमार m. N. pr. eines Fürsten. °भार v. l.

अतिमारुत m. *heftiger Wind.*

अतिमिर्मिर Adj. *stark blinzelnd* TBr. 3,4,4,19.

अतिमुक्त 1) Adj. *a) *frei von aller Begierde.* — *b) *zeugungsunfähig.* Vgl. मुच् mit अति. — 2) *m. *Gaertnera racemosa, Diospyros glutinosa* (Nigh. Pr.) und *Dalbergia ongeinensis.*

अतिमुक्तक 1) m. = अतिमुक्त 2) und *Premna spinosa.* — 2) n. *die Blüthe einer dieser Pflanzen* Hariv. 2,89,29.

अतिमुक्तकमला f. ein Mädchenname Lalit. 331,18.

अतिमुक्ति f. *vollständige Befreiung.*

अतिमुखर Adj. *überaus geschwätzig* 181,22.

अतिमुद् f. *übergrosse Freude* Hâs.

अतिमूढ Adj. *sehr thöricht* 261,32.

अतिमूत्रल Adj. *viel Urin erzeugend* Bhâvapr. 2,65,6.

अतिमूर्ति f. *eine best. Ceremonie.*

अतिमूर्धम् Adv. *übermässig* Amṛt. Up. 21.

अतिमृत्यु Adj. *den Tod besiegend.*

अतिमृत्युमृत्यु Adj. *über dem* mṛtjumṛtju *stehend* Ind. St. 9,155.

अतिमृडुगमना f. N. pr. einer buddh. Göttin.

अतिमेमिष Adj. *die Augen aufreissend, stier blickend* TBr. 3,4,4,19.

अतिमैथुन n. *allzu häufiger Geschlechtsgenuss.*

अतिमोक्ष m. *vollständige Befreiung.*

अतिमोक्षिन् Adj. *sich losmachend, entrinnend.*

*अतिमोदा f. *Jasminum heterophyllum Roxb.*

अतियत्न m. *grosse Bemühung, — Anstrengung* Spr. 147.

अतियम m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Skanda's.

अतियव m. *eine Gerstenart.*

अतियश Adj. (f. आ) *von grossem Ruhm* MBh. 3,60,4.

अतियशस् Adj. dass.

अतियाज्ञ Adj. *fleissig verehrend, fromm.*

अतियुक्तता f. *grosse Geschicklichkeit* Sarvad. 13,13.

*अतियुवन् m. *ein beginnender Jüngling.*

*अतियूयम् Adj.

अतियोग m. *Uebermaass, Ueberfülle.*

अतिरंहस् Adj. *von ausserordentlicher Geschwindigkeit.*

*अतिरक्त 1) n. *Zinnober* Nigh. Pr. — 2) f. आ *eine der 7 Zungen des Feuers.*

अतिरक्तता f. *zu grosse Geneigtheit zu* (Loc.) Spr. 2238.

*अतिरक्ताङ्ग m. *ein best. Fisch* (चिलिचीम) Gal.

अतिरत्न n. *kostbarer Edelstein* Spr. 5910.

अतिरथ m. *grosser Kriegsheld.*

अतिरमणीय Adj. *sehr angenehm, — anmuthig, — schön* Spr. 148.

अतिरम्य Adj. dass. 104,23.

1. अतिरस m. *zu starker Grundton* (in einem Kunstwerke) Daçar. 3,29.

2. अतिरस 1) Adj. (f. आ) *sehr wohlschmeckend* Çiç. 5,65. — 2) *f. आ *Sanseviera ceylanica Roxb.* und *eine andere Pflanze.*

*अतिराजकुमारि Adj. *eine Prinzessin übertreffend.*

*अतिराजन् m. *ein vorzüglicher König* und Adj. *einen König übertreffend.*

*अतिराजय्, °यते *sich vornehmer als ein König gebärden.*

अतिरात्र 1) Adj. *übernächtig* 16,1. — 2) m. *a) übernächtiger Opferdienst,* Bez. einer der Grundformen des Soma-Opfers Ind. St. 18,352. — *b)* Bez. *der überschüssigen Tage im Sonnenjahr im Vergleich zum Jahre von 360 Tagen* Ind. St. 18,309.

अतिरिक्तता f. *Uebermaass.*

अतिरुच् f. *Fessel beim Pferde.*

अतिरुचिरा f. *ein best. Metrum.*

अतिरुष् Adj. *überaus zornig, wüthend* Spr. 7045.

*अतिरुक्ता f. *eine best. Pflanze* (रोहिणी) Nigh. Pr.

*अतिरूढ m. *eine Bohnenart* Nigh. Pr.

1. अतिरूप n. *grosse Schönheit* Spr. 149.

2. अतिरूप Adj. (f. आ) *schön, hübsch* 121,8.

अतिरेक m. 1) *Ueberschuss, Ueberbleibsel.* — 2) *Uebermass, hoher Grad.* Davon Nom. abstr. °त्व n.

अतिरेखा f. *ein best. Metrum.*

*अतिरै Adj. (n. °रि).

*अतिरोग m. *Schwindsucht.*

अतिरोगिन् Adj. *schwindsüchtig.*

अतिरोदन Adj. *heulerisch* Bhâvapr. 1,87,2.

अतिरोप्य Adj. *zu verpflanzen, verpflanzt werdend* Suçr. 1,196,14.

Digitized by Google

*अतिरोमश wilde Ziege oder eine Affenart.

अतिरौद्रता f. sehr ungestümes Wesen.

*अतिल und *°क Adj. keinen Sesam erzeugend Mahâbh. 6,82,a.

*अतिलक्ष्मी Adj.

अतिलङ्घन n. übertriebenes Fasten.

°अतिलङ्घिन् Adj. überschreitend, ein Versehen machend bei.

अतिललाटंतप Adj. stark die Stirn erhitzend Vidgh. 82,11.

अतिललित Adj. überaus anmuthig, — lieblich 188,1.

अतिलाघव n. grosse Leichtigkeit, — Gewandtheit Ind. St. 14,381.

अतिलिङ्गा f. ein best. Metrum.

अतिलुब्ध Adj. überaus gierig, — habsüchtig 169, 26. Davon Nom. abstr. °ता f. Spr. 328.

अतिलोभ m. heftiges Verlangen, Habgier Spr. 130.

अतिलोभता f. dass. Spr. 328, v. l.

अतिलोम Adj. (f. आ) überaus haarig.

अतिलोमश 1) Adj. (f. आ) allzu behaart. — 2) f. आ eine best. Pflanze.

अतिलोल Adj. überaus schwankend Çâk. 10.

अतिलोहित Adj. dunkelroth Kumâras. 3,29. Çâk. 119. f. °लोहिनी Chr. 229,5.

अतिलौल्य n. zu heftiges Verlangen, zu grosse Gier 161,17.

अतिवक्तृ Nom. ag. 1) *geschwätzig. — 2) tadelnd, mit Worten beleidigend.

अतिवक्र Adj. in einem best. Stadium der rückläufigen Bewegung begriffen (Planet). n. eine solche Bewegung.

*अतिवपस् Adj.

अतिवर्तन n. das Entgehen, Freikommen von.

अतिवर्तिन् Adj. 1) überschreitend, übersetzend (mit Acc.). — 2) übertretend, verletzend. — 3) nicht beachtend. — 4) überschlagend, aussetzend.

*अतिवर्तुल m. eine Erbsenart.

अतिवर्त्तव्य Adj. zu übergehen, — vernachlässigen.

अतिवर्ष m. n. (MBh. 2,33,5) und °वर्षण n. zu viel Regen.

अतिवल्लभ Adj. (f. आ) überaus lieb Kathâs. 36, 118. Davon Nom. abstr. °त्व n. Venis. 36.

अतिवात m. heftiger Wind Gobh. 3,3,28.

अतिवाद् m. 1) hartes Wort, liebloses Urtheil, Lästerung Spr. 151. fgg. — 2) Machtwort, ein die Sache entscheidender Ausspruch MBh. 3,31,7. — 3) liturgischer Name des Verses AV. 20,135,4.

अतिवादिन् Adj. im Disputiren den Sieg davontragend. भवति तेनातिवादी (so lese ich) Mund. Up. 3,1,4.

अतिवाक्य n. das Verbrachtwerden. निशाति° Kathâs. 18,106.

अतिविकट 1) Adj. (f. आ) ungeheuerlich, scheusslich Sarvad. 178,11. — 2) m. *böser Elephant.

अतिविद्धभेषज् Adj. (f. ई) Stichwunden heilend.

अतिविधुर Adj. in einem sehr kläglichen Zustande sich befindend 187,27.

अतिविपुल Adj. sehr gross, — umfangreich Ind. St. 8,391.

अतिविलक्षण Adj. (f. आ) ganz anders als sonst Vidgh. 62,4.

अतिविशुष्क Adj. sehr trocken Suçr. 2,349,2.

अतिविश्व m. N. pr. eines Muni.

अतिविषम Adj. überaus gefährlich, — bösartig. Mit Abl. noch gefährlicher als Spr. 6214.

अतिविषा f. Birke und Aconitum ferox.

अतिविषादि m. N. pr. eines Arztes.

अतिविष्णु Adj. über Vishṇu stehend Ind. St. 9,155.

अतिविसारिन् Adj. umfangreich.

अतिविस्तर m. grösstes Detail, übertriebene Weitschweifigkeit 290,15. Vikr. 3,6. Varâh. Bṛh. S. 1,8. °तम् ganz ausführlich Chr. 320,25.

अतिविस्तार m. grosser Umfang. °विस्तीर्ण zu umfangreich Pañkat. 245,24.

अतिविस्मयनीय Adj. grosses Staunen erregend Lalit. 295,13.

अतिवीत Adj. über und über verhüllt Ait. Âr. 468,20.

अतिवीर् Adj. über dem Vira stehend Ind. St. 9,155.

अतिवीर्यपराक्रम Adj. von ausserordentlicher Tapferkeit und Macht 105,28.

अतिवीर्या f. N. pr. einer buddhistischen Göttin.

अतिवृत्त Adj. längst vergangen.

अतिवृत्ति f. 1) Ueberfluss, zu starker Erguss (des Blutes). — 2) Uebertretung, Nichtbeachtung.

अतिवृद्ध Adj. sich stark hervorthuend durch (Instr.) R. 1,28,8.

अतिवृद्धि f. starkes Wachsen, starke Zunahme.

*अतिवृषल m. ein vorzüglicher Çûdra Ind. St. 13,342.

अतिवृष्टि f. Uebermaass von Regen 220,21.

अतिवेग m. grosse Geschwindigkeit, — Hast Râǵat. 3,406.

अतिवेगित Adj. mit stark beschleunigter Bewegung Sûryas. 2,10.

अतिवेगिन् Adj. sehr geschwind, reissend Mârk. P. 74,10.

अतिवेदन Adj. (f. आ) sehr schmerzhaft Kâraka 1,17.

अतिवेपथु Adj. heftig zitternd VP. 1,15,44.

अतिवेलम् Adv. über die Maassen.

अतिवेष्टृ Nom. ag. der über Etwas (Acc.) hinüberführt.

अतिव्यक्तम् Adv. zu deutlich TS. Prât. 17,8.

अतिव्यथन n. das Verursachen von heftigen Schmerzen.

*अतिव्यथा f. heftiger Schmerz.

अतिव्यय m. Verschwendung Spr. 154.

अतिव्याधिन् Adj. durchbohrend, verwundend.

अतिव्याप्ति f. das Umfassen von zu Vielem.

अतिव्रत Adj. überaus —, zu fromm Spr. 174.

अतिशंसना f. das Weiteraufsagen Ait. Âr. 1,4,1.

*अतिशकटि Adj.

*अतिशक्तिता f. Besitz überaus grosser Kraft.

अतिशक्र Adj. über Indra hinausgehend, wie es nicht einmal bei Indra sich findet MBh. 3,168,11. Am Anf. eines Comp. Adv. Ragh. 19,30.

अतिशक्वरी f. ein Metrum von 60 Silben; später ein Metrum von 4×15 Silben.

अतिशङ्कित Adj. sich sehr scheuend vor (Abl.) Mârk. 116,12.

अतिशय 1) Adj. (f. आ) hervorragend, besser, vorzüglicher als (Abl.). — 2) m. a) Ueberschuss, Ueberfluss, ein Mehr von Etwas 249,24. वीर्याति° 99,18. 210,6. 211,28. 323,19. कस्यापि को ऽप्यतिशयो ऽस्ति so v. a. Einer hat immer Etwas vor einem Andern voraus Spr. 7805. अतिशयेन und अतिशय° in höherem —, in hohem Grade, überaus 177,21. 187,19. 304,28. — b) Macht über (Gen.) so v. a. die Macht Etwas aus sich zu erzeugen Comm. zu Brahmas. 2,1,18.

अतिशयन 1) Adj. (f. ई) vorzüglich, ausgezeichnet. — 2) *n. = अतिशय 2) a).

अतिशयवत् Adj. die Macht besitzend, Etwas aus sich zu erzeugen. Davon Nom. abstr. °वत्त्व n. Comm. zu Brahmas. 2,1,18.

अतिशयिन् Adj. = अतिशयन.

अतिशयोक्ति f. Uebertreibung, Hyperbel Kâvjâd. 10,14.

अतिशयोपमा f. ein übertriebenes Gleichniss (term. techn.) 248,18.

अतिशर्वर् n. Tiefe —, Mitte der Nacht.

अतिशस्त्र Adj. Waffen übertreffend.

अतिशाक्वर Adj. im Metrum Atiçakvarî.

अतिशायन 1) Adj. übertreffend. — 2) = अतिशय 2) a).

अतिशायिन् 1) Adj. a) übertreffend; gesteigert. — b) steigernd. — 2) f. °नी ein best. Metrum.

अतिशिशिर Adj. sehr kühl Spr. 543.

Digitized by Google

अतिशीघ्र Adj. *überaus rasch, — schnell.*

अतिशीघ्रकारिन् Adj. *allzu rasch wirkend* Kâraka 1,12.

*अतिशीतम् Adv. *über die Kälte hinaus.*

अतिशीतल Adj. (f. आ) *sehr kalt* Suçr. 2,397,10.

अतिशुक्र Adj. *allzu hell.*

अतिशुक्रल Adj. *stark auf Samenerzeugung wirkend* Bhâvapr. 2,8,9.

अतिशुक्ल Adj. *überaus weiss* H. 1309.

अतिशुद्ध Adj. *vollkommen rein* (eig. und übertr.) 147,13. Spr. 155.

अतिशुष्क Adj. *ganz ausgetrocknet, — dürr* Hiss.

*अतिशूक m. *Gerste* Nigh. Pr.

*अतिशूकज m. *eine Weizenart* Nigh. Pr.

अतिशून्य n. *gesteigerte Leere*, Bez. *eines best. geistigen Zustandes beim* Jogin.

अतिशूर m. *ein gar zu Heldenmüthiger* Spr. 174.

अतिशेष m. *Ueberbleibsel.* अतिशेषेण Kâṭh. Up. 8,15 fehlerhaft für अवि°.

*अतिशोभन Adj. *überaus prächtig, — schön.*

अतिशौच n. *zu grosse Reinlichkeit* Spr. 156.

अतिश्रम m. *grosse Ermüdung* Spr. 1493.

*अतिश्री Adj.

अतिश्रेष्ठ Adj. *der allervorzüglichste.* Davon Nom. abstr. °त्व n. *Vorzug* (mit Abl.).

अतिश्लक्ष्ण Adj. *zu zart* TBr. 3,4,2,19.

*अतिश्व Adj. (f. ई) *einen Hund übertreffend; mehr als hündisch.*

अतिश्वन् (?).

अतिषड्ज m. इन्द्रस्य N. verschiedener Sâman.

अतिष्कंद् f. *Ueberspringung, Ueberschreitung* 17,14.

अतिष्कंदरी Adj. f. *überspringend, überschreitend.*

अतिष्ठत् Adj. 1) *nicht stehen bleibend, rastlos sich bewegend.* — 2) *nicht Stand haltend, sich einer Sache* (Loc.) *entziehend* 213,26.

अतिष्ठा 1) Adj. *darüber stehend, hinüberragend.* — 2) f. *Vorstandschaft, Vortritt.* °काम Adj. Kâtj. Çr. 21,1,1.

अतिष्ठावन्, °ष्ठावत् Adj. *überragend, vorstehend.*

अतिसक्ति f. 1) *grosse Nähe von.* — 2) *innige Neigung zu.*

अतिसक्तिमत् Adj. *zu sehr hängend an* (Loc.) Spr. 4450. 6802.

अतिसखि m. *grosser Freund* Spr. 7683.

अतिसंकुद्ध Adj. *sehr erzürnt* 59,3.7. R. 6,72,47.

अतिसंक्षेप m. *zu grosse Kürze.*

अतिसंचय m. *zu grosser Vorrath* 145,27.28.

अतिसंधम् Adv. *gegen die festgesetzte Ordnung.*

अतिसंधान n. *das Betrügen* und अतिसंधित Adj. *betrogen.* Schlecht für अभि°.

अतिसंधेय Adj. *ganz beizulegen, — zu dämpfen.*

अतिसंनिधान n. *allzu grosse Nähe* 144,2.

अतिसमीपता f. dass.

अतिसंबाध Adj. *gedrängt voll* R. ed. Gorr. 2,4,16.

अतिसंभ्रम m. *heftige Aufregung* 325,6. Bhâg. P. 10,81,5.

अतिसर् m. *Anlauf, Anstrengung.*

अतिसरस Adj. *sehr schmackhaft*, mit Abl. *schmackhafter* 187,17.

अतिसर्ग m. 1) *Verleihung, Gewährung, Bewilligung* 51,24. — 2) *Abtretung* Nir. 3,4.

अतिसर्जन n. 1) *Freigebigkeit.* — 2) **Mord.*

अतिसर्पण n. *heftige Bewegung.*

अतिसर्व Adj. 1) *mehr als vollständig.* — 2) *über Alles* oder *Alle erhaben.*

अतिसर्वतोमुख Adj. *über dem* sarvatomukha *stehend* Ind. St. 9,155.

अतिसकृत्सा Instr. Adv. *in allzu grosser Uebereilung* 50,26.

अतिसांवत्सर Adj. (f. ई) *überjährig, über ein Jahr hinausgehend* Gaut. 3,35. 12,30.

अतिसाधस n. *grosse Bestürzung; allzu grosse Scheu vor* (Gen.) Spr. 4914.

*अतिसाम्या f. *der Saft der Rubia Manjith.*

अतिसायम् Adv. *zu spät am Abend.*

अतिसार m. *Durchfall* 220,14.

*अतिसारकिन् Adj. *mit Durchfall behaftet.*

*अतिसारघ्नी f. *Birke* Nigh. Pr.

अतिसारिन् Adj. *mit Durchfall behaftet.*

अतिसाहस n. *eine sehr verwegene, unbesonnene Handlung* 162,19. Mârk. 64,24.

*अतिसिक्त Adj. *zu stark begossen;* n. impers. P. 1,4,95, Sch.

अतिसिद्धि f. *eine grosse Vollkommenheit.*

अतिसुकुमार Adj. *überaus zart* Bhâg. P. 5,5,31.

अतिसुख 1) Adj. *höchst angenehm* R. 2,63,19. — 2) n. *übergrosse Freude* Dhûrtan.

अतिसुन्दरा f. *ein best. Metrum.*

अतिसुरभि Adj. *überaus wohlriechend* Çiç. 6,67.

अतिसुलभ Adj. *sehr leicht zu haben* zu Spr. 553.

अतिसूक्ष्म Adj. (f. आ) *überaus fein* 247,4. 260,17.

अतिसृज्य Adj. *zu beurlauben* Çat. Br. 1,9,3,2.

अतिसृष्टि f. *eine höhere Schöpfung* 31,27.

अतिसेन m. N. pr. eines Mannes.

अतिसेवा f. *zu häufiger Gebrauch, Missbrauch.*

अतिसोपर्ण Adj. *über das — des* Garuḍa *gehend.*

*अतिसौम्या f. *eine best. Pflanze* Gal.

अतिसौरभ 1) Adj. *sehr wohlriechend* AK. 2,4,2, 14. — 2) *n. *Mangofrucht* Nigh. Pr.

अतिसौकित्य n. *Uebersättigung.*

*अतिस्कन्धा f. *eine best. Pflanze* Nigh. Pr.

अतिस्तन Adj. *von der Brust entwöhnt.*

अतिस्तब्ध (Ausg. °स्वच्छ्) Adj. *zu steif, — spröde* Bhâvapr. 2,88,13.

अतिस्तुत Adj. *sehr oder zu stark gelobt* Schol. zu P. 1,4,95. 6,2,144.

अतिस्तुति f. *überschwängliches Lob.*

*अतिस्त्रि Adj. *ein Weib übertreffend.*

*अतिस्थिर Adj. *überaus fest, — dauerhaft.*

अतिस्थूल Adj. *allzu dick, überaus dick, allzu plump.*

अतिस्नेक m. *zu grosse Anhänglichkeit* R. 6,21,34.

अतिस्पर्श m. *zu starke Berührung.*

अतिस्पष्टम् Adv. *zu deutlich* Comm. zu TS. Prât. 17,8.

*अतिस्फिर Adj. *sehr beweglich.*

*अतिस्रवा f. *Sanseviera Roxburghiana* Nigh. Pr.

अतिस्वप्न n. (!) *übermässiger Schlaf.* अतिस्वप्नातिजागरम् Ind. St. 9,34.

अतिस्वल्प Adj. *ganz klein, — unbedeutend* Pañcat. 118,28.

अतिस्वार् und °स्वार्य m. *ein best.* Svara.

*अतिकृमित n. *anhaltendes* oder *lautes Lachen.*

*अतिकृस्तपू, °पति *die Hände ausstrecken* und *einen Elephanten überholen.*

*अतिकृास m. *anhaltendes* oder *lautes Lachen.*

अतिक्रस्व Adj. *allzu kurz.*

अतिक्रेपण Adj. *sehr beschämend* Kâd. 159. 178.

अतीकाश m. 1) *Schein.* — 2) *Oeffnung, Zwischenraum.*

अतीक्ष्ण Adj. 1) *nicht scharf, stumpf* P. 6,2,161. — 2) *nicht scharf, — streng, milde.* Spr. 5143. R. 1,7,12.

अतीक्ष्णाग्र Adj. *stumpf auslaufend* Çat. Br. 5,2,2,7.

अतीत m. Pl. N. einer Çiva'itischen Secte.

अतीतत्व n. *das Vorübersein* Nj. K.

अतीत्वरी Adj. f. *übertretend, ausschlagend.*

अतीन्द्रिय 1) Adj. *a) übersinnlich* 98,8. — *b) Uebersinnliches schauend.* — 2) n. *Geist, Seele.*

अतीन्द्रियत्व n. *Uebersinnlichkeit* Kap. 5,41. Nyâyas. 2,1,34.

अतीरेक m. *Ueberschuss* Çat. Br. 4,5,10,8.

अतीर्थ n. 1) *ungebräuchlicher Weg, etwas Ungebräuchliches* Anupadas. 1,8. अतीर्थेन *nicht auf die gebräuchliche Weise* Çat. Br. 11,4,2,14. Lâṭj. 3,4,5. — 2) *unpassende Gelegenheit, Unzeit* Bhâg. P. 5,26, 24. — 3) *ein Theil der Hand, der nicht* Tîrtha *heisst*, Gobh. 1,2,17. — 4) *eine unwürdige Person* MBh. 12,34,5.

अतीव 1) Adv. *über die Maassen, in hohem Grade,*

Digitized by Google

sehr. शान्तिं न च गच्छत्यतीव *erlöscht nicht ganz* MBh. 3,270,11. कारणं भुवा वैरस्यातीव so v. a. *den wahren Grund* R. 4,8,29. अतीव स ज्ञायते so v. a. *alsbald* MBh. 5,33,120. मन्ये *ich glaube fest* Çiç. 137, v. l. (Paṇkat. 43,2 falsche Lesart). — 2) Praep. *a*) mit Acc. *über, vor, im Vorzug vor.* — *b*) mit Abl. *im höheren Grade als* Spr. 4589.

अतीवाद् m. = अतिवाद् 3) Vaitân. 32.

अतीषङ्ग m. Name eines Sâman.

अतीसार m. *Durchfall.*

*अतीसारकिन् Adj. *mit Durchfall behaftet.*

अतुर Adj. *nicht reich.*

अतुल 1) Adj. (f. आ) *unvergleichlich, sonder Gleichen* 52,27. 165,27. zu Spr. 3140. — 2) m. *a*) **Sesamum orientale.* — *b*) *das Jahr von 360 Tagen.* — 3) *f. आ Bein. der Gaurî Gal.

अतुल्य Adj. *sonder Gleichen* (Schmerz) Suçr. 2, 470,18.

अतुल्यत्व n. *Ungleichheit* Gaim. 2,2,26. 3,2,35.

अतुष Adj. *ohne Hülsen* Çat. Bh. 2,5,2,14.

अतुष्ट Adj. *unzufrieden* Kâm. Nitis. 13,48.

अतुष्टि f. *das Nichtbefriedigtsein* (neun Arten im Sâmkhja) Tattvas. 20. 36.

अतुष्टिदान n. *das Nichtbefriedigen der Wünsche eines Andern* Spr. 196, v. l.

अतूतुजि Adj. *nicht rasch bei der Hand, säumig.*

1. अतूर्त Adj. *unüberwältigt, unbesiegt.*

2. अतूर्त 1) Adj. *unübertroffen, unübertrefflich.* — 2) n. *der unüberschrittene Raum, das Unendliche.*

अतूर्तदक्ष Adj. *dessen Kraft unübertroffen ist* ṚV.

अतूर्तपन्थास् Adj. Nom. *dessen Pfad nicht überschritten wird, unnahbar.*

अतूलपूर्ण Adj. *nicht mit Baumwolle gefüllt* MBh. 11,23,19.

अतृण n. *etwas Anderes als Gras* Spr. 7848.

अतृणात् 3te Sg. Imperf. von तर्द्.

अतृणाद् Adj. *noch kein Gras fressend* Çat. Bh. 14,4,2,5.

*अतृणता f. *Mangel an Gras.*

अतृदिल Adj. *nicht löcherig, — porös.*

अतृप Adj. *unzufrieden mit* (Instr.).

अतृप्णुवत् Adj. *unersättlich.*

अतृप्त Adj. *ungesättigt, unbefriedigt* Kathâs. 9,46.

अतृप्तता f. *das Ungesättigt —, Unbefriedigtsein.*

अतृप्यत् Adj. *nicht satt werdend* Kathâs. 26,237.

अतृषित Adj. *nicht gierig.*

अतृष्ण Adj. *begierdenlos* Veṇis. 4.

अतृष्णज् Adj. *nicht durstig.*

अतृष्य Adj. *dem Durst unzugänglich.*

अतृष्यत् Adj. *nicht gierig.*

*1. अतेजस् n. *Abwesenheit von Licht, Schatten.*

2. अतेजस् und अतेजस्क Adj. *lichtlos, glanslos.*

अतेजोमय Adj. *nicht aus Licht bestehend* Çat. Bh. 14,7,2,6.

अतोनिमित्तम् Adv. *aus dem Grunde, dadurch* MBh. 3,61,34.

अतोऽर्थम् Adv. *zu diesem Endzweck, deshalb* R. 3,8,15.

अत्क m. 1) *Gewand, Hülle, Mantel.* — 2) *Blitz.* — 3) **Reisender.* — 4) **Körpertheil.* — 5) N. pr. eines Mannes.

अत्कील m. N. pr. eines Mannes.

अत्तर् Nom. ag. *Esser, Verzehrer.* f. अत्त्री TS. 6,4,10,4. 5.

अत्तव्य Adj. *zu essen, zu geniessen.*

*अत्ता f. 1) *Mutter.* — 2) *ältere Schwester.* — 3) *der Mutter ältere Schwester.*

अत्ति 1) Adj. *essend, verzehrend.* — 2) **ältere Schwester* (im Drama).

*अत्तिका f. = अत्ति 2).

अत्तिच्छन्दस् f. etym. Spielerei Çat. Bh. 3,6,2,13.

अत्तु Nom. act. अत्तवे *zum Essen, Geniessen.* अत्तुम् Infin.

*अत्त m. *die Sonne.*

अत्त्य und अत्तिय Adj. *eilend, rennend;* m. *Renner; Ross;* f. आ *Stute.*

अत्त्यंसल Adj. *allzu kräftig, —feist* TBr. 3,4,1,19.

अत्यंक m. N. pr. eines Mannes.

अत्यंकस् Adj. *über jede Noth hinweg.*

अत्यग्नि m. *allzu rasche Verdauung.*

अत्यग्निष्टोम m. *eine der sieben Grundformen des* Soma-*Opfers.*

अत्यग्र Adj. *dessen Spitze übersteht.*

अत्यङ्कुश Adj. *über den Haken hinaus, nicht mehr sich damit lenken lassend.*

*अत्यङ्ग Adj. *der das Land der* Aṅga *passirt hat.*

*अत्यङ्गुल Adj. *mehr als eine Daumenbreite messend.*

अत्यच्छ Adj. *überaus durchsichtig, — rein* (auch übertr.) Spr. 165.

अत्यद्भुत 1) Adj. *überaus wunderbar* 63,12. MBh. 3,72,25. — 2) m. N. pr. des Indra im 9ten Manvantara VP. 3,2,21. — 3) n. *grosses Wunder* R. 3,15,9.

अत्यध्वन् m. *zu vieles Reisen.*

अत्यनिलोग्रवेग Adj. *rascher als der Wind* MBh. 3,269,6.

अत्यन्त 1) Adj. *a) bis zu Ende während, fortwährend, ununterbrochen* 227,19. — *b) vollständig, vollkommen* 242,1. — *c) übermässig, sehr bedeutend.* — 2) अत्यन्तम् und अत्यन्त° Adv. *a) bis zu Ende, das ganze Leben hindurch, auf immer, fortwährend, beständig* 200,30. — *b) vollständig, durchaus.* — *c) in hohem Grade, überaus* 83,16. 86,3. 26. 162,21. 175,20. 324,31. 327,28. — 3) *अत्यन्ताय *für immer, stets.*

*अत्यन्तग Adj. *sehr viel gehend.*

अत्यन्तगत Adj. *für immer fortgegangen.*

*अत्यन्तगामिन् Adj. *sehr viel gehend.*

*अत्यन्तपद्मा f. = कमलिनी Nigh. Pa.

*अत्यन्तर Adj. *sehr befreundet* Bhar. zu AK.

अत्यन्तशैकरी f. Bein. der Dâkshâjaṇî.

*अत्यन्तशोणित n. *Röthel* Nigh. Pa.

अत्यन्तसुकुमार m. *Fennich, Panicum italicum.*

अत्यन्ताभाव m. *vollkommenes Nichtsein, — Negation.*

अत्यन्तिक n. *zu grosse Nähe.* सञ्चात्यन्तिके.

*अत्यन्तीन Adj. *viel gehend.*

अत्यपतर्पण n. *zu strenges Fasten* Suçr. 1, 370,6.

अत्यमर्षण (MBh. 1,154,30) und °र्षिन् (Bhâg. P. 3,1,37) Adj. *sehr ungehalten.*

अत्यम्बुपान n. *zu vieles Wassertrinken* Spr. 170.

अत्यम्ल 1) Adj. *überaus sauer.* — 2) *f. आ *wilder Citronenbaum.* — 3) *n. *Spondias mangifera.*

*अत्यम्लपर्णी f. *eine best. Schlingpflanze.*

*अत्यम्लरसा f. *eine best. Pflanze* Gal.

अत्यय m. 1) *Hinübergang.* — 2) *Vorübergang, das Verstreichen, zu Ende Gehen* 84,9. 16. — 3) *das in Gefahr —, in eine bedenkliche Lage Gerathen oder sich darin Befinden* 137,16. 123,16. *periculum in mora* Jâǵñ. 2,12. — 4) *Leiden, Beschwerden.* — 5) *Vergehen, Versehen.* — 6) **Tod.* — 7) **Strafe.*

*अत्ययिन् Adj. P. 3,2,157, Sch.

अत्यराति m. N. pr. eines Mannes.

*अत्यर्क m. *die weisse Calotropis gigantea* Râǵân. 10,29.

अत्यर्थ 1) *Adj. *übermässig, heftig.* — 2) अत्यर्थम् und अत्यर्थ° Adv. *über die Maassen, in hohem Maasse, heftig, überaus* 54,16. 313,8.

अत्यर्थानुराग Adj. (f. आ) *sehr geliebt* AK. 3,4,76.

अत्यर्द् m. etwa *Bedrängniss* im Namen eines Sâman Ârsh. Br. 1,448.

अत्यर्ध 1) Adj. *mehr als halb.* — 2) m. विश्वामित्रस्य Name eines Sâman.

अत्यल्प Adj. *sehr klein, — wenig* Spr. 771. zu *klein, — wenig.* °ल्प n. *grosse Unbedeutendheit* Ind. St. 2,434.

अत्यवि Adj. *über die Schafwolle rinnend.*

1. अत्यशन n. *Uebermaass im Essen.*

Digitized by Google

2. अत्यशन m. *der 12te Tag im* Karmamâsa Ind. St. 16,296.

अत्यश्नत् Adj. *zu viel essend* Bhag. 6,16.

अत्यष्टि f. *ein Metrum von 68 Silben; später ein Metrum von 4×17 Silben.* Daher Bez. *der Zahl siebzehn* Comm. zu Ârjabh. S. 50.

अत्यष्टिसामन् n. Titel eines Werkes.

अत्यक्रम् Adj. *über dem Ich stehend* Ind. St. 9,155.

*अत्यङ्ग Adj. *über einen Tag während.*

*अत्याकार m. *Verachtung, Geringschätzung.*

अत्याकुल Adj. *sehr verworren* Mṛicch. 130,8.

अत्यागिन् Adj. 1) *nicht verlassend, — im Stich lassend, — verstossend* Gaut. 21,1. — 2) *nicht verschmähend* Bhag. 18,12.

अत्यादर m. *grosse —, allzu grosse Rücksicht* 162, 13. °र *recht vorsichtig* Spr. 172. अत्यादरेण *überaus dringend.*

अत्यादान n. 1) *ein Wegnehmen im Uebermaass.* — 2) *= अत्याधान 2) Gal.

अत्यादित्य Adj. *die Sonne übertreffend.*

अत्याधान n. 1) *das Darüberlegen, Auflegen.* — 2) *Vergehen.

1. अत्यानन्द m. *übermässige Geilheit* Çat. Br. 6,2,2,6.

2. अत्यानन्द Adj. (f. आ) *überaus geil* Soṇa. 2,397,6.

अत्यापत्ति f. *volle Erreichung* AV. 11,7,22.

*अत्यामर्द m. *Kampf* Gal.

*अत्याय m. Nom. act. P. 3,1,141.

अत्यायत Adj. *hoch aufgeschossen* Mṛicch. 34,5.

(अत्यायम्) अतिक्रायम् Absol. *mit Ueberschreitung.*

अत्यायुस् Adj. *sehr alt* Vṛish. 194.

अत्यारूढि f. *zu hohes Steigen.*

अत्यार्य Adj. *zu ehrenhaft* Spr. 174.

*अत्याल m. *ein best. Strauch.*

अत्याश m. *Uebermaass im Essen.*

अत्याशा f. *übertriebene Hoffnung, — Erwartung.*

अत्याश्चर्य Adj. *überaus wunderbar* 162, 19.

अत्याश्रमिन् Adj. *über die vier* Âçrama *erhaben.*

अत्यासन्न Adj. *gar zu nahe* Spr. 176.

*अत्यासम् Absol. *mit Ueberspringung von.*

अत्यासारिन् Adj. *übermässig zuströmend.*

अत्याहार m. *Uebermaass im Essen* Ind. St. 9,34.

अत्याहित Adj. *widerwärtig, unerwünscht;* n. *Widerwärtigkeit, Unglück.*

अत्युक्त n. und अत्युक्ता f. *ein best. Metrum.*

अत्युक्ति f. 1) *vieles Reden.* — 2) *Uebertreibung* Spr. 177.

अत्युक्था f. = अत्युक्ता.

1. अत्युग्र 1) Adj. (f. आ) *überaus gewaltig, über die Massen stark, — grausig* 143,23. Kathâs. 18,331. — 2) *n. *Asa foetida.*

2. अत्युग्र Adj. *über dem* ugra *stehend* Ind. St. 9,155.

*अत्युग्रगन्धा f. *Sanseviera guineensis* Nigh. Pr.

अत्युच्चगामिन् m. N. pr. eines Buddha.

*अत्युच्चैस् Adv. *überaus hoch, — laut.*

अत्युच्छ्राय m. *das Hochaufrichten* MBh. 1,63,20.

अत्युच्छ्रित Adj. *zu hoch gestiegen* Spr. 178.

अत्युत्कट Adj. *übermässig, sehr bedeutend* Spr. 2642, v. l.

अत्युत्साह m. *gesteigerte Kraft, — Energie.*

अत्युत्सेक (Conj.) m. *allzu grosser Hochmuth* Spr. 179.

अत्युदात्त Adj. *überaus hervorragend* 162,25.

अत्युन्नत Adj. *überaus hoch* Spr. 181. 183.

अत्युन्नति f. *hoher Standpunkt, hohe Stellung* 185, 2. Spr. 182 (Conj.).

*अत्युपध Adj. *auf die Probe gestellt, ehrlich befunden.*

अत्युर्वीश m. *Oberkönig* Varâh. Bṛ. 19,3.

अत्युल्बण Adj. *übermässig, sehr heftig, — stark.*

अत्युष्ण Adj. *sehr heiss.*

*अत्यूमशा Adv.

अत्यूर्ध्वात्त Adj. *mit hoch emporgerichteten Augen* Taitt. Âr. 191,7.

अत्यूर्मि Adj. *überwallend.*

अत्यूह् 1) m. *Pfau* Kâraka 1,27. दात्यूह् v. l. — 2) *f. आ *Nyctanthes arbor tristis.*

1. अत्र und अत्रा (metrisch im Veda) Adv. 1) als Loc. zu अ Subst. und Adj. *an —, in —, auf ihn, — diesen* 16,22. 231,33. 289,28. आरुक्ष 111,21. लोलुपा बुद्धिः 107,21. *unter diesen* 69,32. 131,27. कृते 13,19. 39,26. 44,18. 65,27. 110,13. 111,28. अस्रे so v. a. *inzwischen* 142,15. 145,20. 150,13. — 2) *hier, da, daselbst* 1,4. 3,12. 67,12. 77,33. 87,7. 111,7. *hierher* 150,17. 151,17. 19. 153,18. *da hinein* 67,7. 78,7. 110,1. — 3) *hierbei, in diesem Falle, in dieser Sache, in Bezug darauf* 34,26. 35,7. 48,23. 53,3. को ऽत्र क्रतुः 180,24. — 4) *hier im Leben* 174,14. 180, 2. 182,16. — 5) *da, damals, dann* 7,5. 8,5. 15,21.

2. अत्र (अत्त etym.) m. *Fresser.*

3. अत्र (अत्त etym.) n. *Nahrungsstoff.*

4. अत्र Adj. *keinen Beschützer habend.* Etym. Spielerei.

अत्रत्य Adj. *hiesig, hier wohnend.*

अत्रदृश् Adj. (f. आ) *bis dahin reichend.*

अत्रप Adj. (f. आ) *schamlos.*

अत्रभवत् Adj. (f. °भवती) *verehrungswürdig.* Im Drama ehrenvolle Bez. einer anwesenden dritten Person: *der Herr —, die Dame hier.*

अत्रस्थ Adj. *hier befindlich, — weilend* Pañcat. 136,6.

अत्रसु Adj. *nicht erbebend, — furchtsam.*

अत्रासित Adj. *nicht erschreckt* Vṛish. 96.

अत्रि (etym. अत्त्रि) 1) Adj. *Alles verzehrend.* — 2) m. *a*) N. pr. eines alten Ṛshi 11,22. Aus seinen Augen entspringt der Mond Spr. 7620. 7828. Pl. Atri's *Nachkommen.* — *b*) *der Stern δ im grossen Bären* 218,22. — 3) f. अत्री angeblich Atri's *Gattin* Anasûjâ MBh. 13,17,38.

अत्रिकाश्रम n. N. pr. eines Tirtha.

अत्रिचतुरक् m. *ein best. Opfer.*

1. अत्रिज्ञात m. *der Mond* (Atri's *Sohn*).

2. अत्रिज्ञात m. *ein Angehöriger einer der drei oberen Kasten* (*nicht dreimal geboren*).

*अत्रिदृग्ज m. *der Mond.*

अत्रिन् (etym. अत्त्रिन्) Adj. *gefrässig.*

*अत्रिनेत्रज, *°नेत्रप्रसूत und *°नेत्रभू m. *der Mond.*

*अत्रिभरद्वाजिका f. *eine eheliche Verbindung zwischen den Nachkommen* Atri's *und* Bharadvâga's.

अत्रिवत् Adv. *nach Art des oder der* Atri.

अत्रीश्वर n. N. pr. eines Tirtha.

अत्र्यार्षेय Adj. *keine drei* Ṛshi-*Stammbäume habend* Gaim. 6,1,43.

अत्वक् und अत्वच् Adj. *hautlos, rindelos.*

अत्वर Adj. *ohne Hast, bedächtig* Jîân. 1,239.

अत्वरत् (MBh. 12,138,90. 91) und *अत्वरमाण *nicht eilend.*

अत्वरा f. *Nichtübereilung, Bedächtigkeit* Spr. 186.

अत्सरुक Adj. *ohne Stiel.* चमस Kâtj. Ça. 24,4, 40. Tândja-Br. 25,4,4. Lâṭj. 16,12,13.

अथ (अथा metrisch im Veda) Adv. 1) *darauf, dann, alsdann, da.* Insbes. nach einem Relativum, einer Temporal- oder Conditional-Partikel (यद्, यदा, चेद्). *darauf* so v. a. *dafür, in Anbetracht dessen* 17,6. — 2) anreihend: *und, sodann, ferner.* शतशो ऽथ सहस्रशः 84,9. Statt des einfachen अथ auch अथापि. — 3) am Anfange eines Werkes, eines Abschnittes und bei den Lexicographen am Anfange eines neuen Artikels so v. a. *von hier an, jetzt.* Statt des einfachen अथ auch अथातः. — 4) *und dennoch* 29,6. — 5) *aber, jedoch, dagegen* 21,26. 31,25. 32,15. 82. 82,30. 179,4. 241,31. Bisweilen folgt noch तु, पुनर् oder च. — 6) *wenn aber* 79, 17. 218,2. — 7) = अथ वा *oder* 177,5. — 8) bedeutungslos zur Completirung des Verses 196,9. — 9) अथो (अथ-उ) = अथ 1) 2) 3) (bei den Lexicographen) 4). — 10) अथो वा = अथ वा *oder auch.* — 11) अथ वा und अथ — वा *a*) *oder auch, oder* 66, 1. 67,9. 147,22. Spr. 7703. अथ वा — अथ वा *entweder — oder* MBh. 1,159,13. 14. न — अथ वा und

Digitized by Google

न — अथ वा न *weder — noch.* अथ वा können das zu ihnen gehörende Wort auch zwischen sich nehmen. Gleichbedeutend mit अथ वा ist वाथ (Spr. 5538), अथ वापि (Chr. 66,3), अथापि वा, अथापि — वा, वाप्यथ. — *b) jedoch* 143,10. 145,21. 152,5. 313,8. — *c) oder wenn* MBh. 3,72,17. अथ वा च dass. 12,128,27. — *d) sogar, selbst.* — 12) अथ किम् *wie denn anders? so ist es, allerdings.*

अथर्री f. etwa *Spitze (eines Pfeils* oder *einer Lanze).*

*अथर्य्, अथर्यति (गतिकर्मन्).

अथर्य (VS.) und अथर्यु Adj. *Spitzen (Pfeile* u. s. w.) *zeigend, — werfend.*

अथर्व 1) Adj. st. अथर्य in derselben Formel. — 2) m. N. pr. = अथर्वन्.

अथर्वण 1) m. *a) der* Atharvaveda. — *b)* **Bein. Çiva's.* — 2) Adj. *zum* Atharvan *in Beziehung stehend* Ind. St. 9,90. 120.

*अथर्वणि m. schlechte Form für आ°.

अथर्वन् m. 1) *Feuerpriester.* — 2) N. pr. des ersten Feuerpriesters; Pl. *sein Geschlecht.* — 3) Sg. und Pl. *die Zauberspräche* Atharvan's, der Atharvaveda. Nach einer Aut. auch n. — 4) Bein. Çiva's und Vasishṭha's.

अथर्वभूत Adj. Atharvan *seiend,* Bez. best. Maharshi.

अथर्ववत् Adv. *wie der* oder *die* Atharvan.

अथर्वविद् Adj. *den* Atharvaveda *kennend* Ind. St. 18,138.

अथर्ववेद m. *die vierte der vedischen Liedersammlungen.*

अथर्ववेदिन् Adj. *den* Atharvaveda *kennend, — lehrend.*

अथर्वशिखा f. Name verschiedener Upanishad.

अथर्वशिरस् n. 1) desgl. — 2) Bez. *best. Backsteine* Comm. zu TBa. 1,5,8,1.

अथर्वशीर्ष Adj. *den* Atharvaveda *zum Haupt habend* MBh. 13,17,91.

अथर्वहृदय n. Name eines Pariçishṭa zum Atharvaveda.

अथर्वाङ्गिरस् 1) m. Pl. *a) die Geschlechter des* Atharvan *und* Añgiras. — *b) die ihnen zugeschriebenen Sprüche;* speciell *die des* Atharvaveda 34,15. — 2) m. Sg. Añgiras *in seinem Bezug zum* Atharvaveda MBh. 5,18,6.

अथर्वाङ्गिरस 1) Adj. (f. ई) *von* Atharvan *und* Añgiras *stammend.* — 2) m. *a)* Sg. und Pl. *die Lieder des* Atharvaveda. — *b)* = अथर्वाङ्गिरस् 2) MBh. 5,18,7.

अथर्वाण *die Lieder des* Atharvaveda. °विद् MBh. 12,342,100. °शिरस् Ind. St. 9,16.

अथर्वरी f. Adj. etwa *von einer Spitze (einem Pfeil* u. s. w.) *getroffen.*

अथर्व्यु Adj. wohl fehlerhaft für अथर्यु.

अथा und अथो s. u. अथ.

1. अद्, अत्ति (अदस्व ausnahmsweise) *essen, verzehren* (auch uneig.), *geniessen* 30,18. 108,2. 245,1. Nâsâm. 3,5,35. — Caus. आदयति und °ते *essen lassen* 225,31. *füttern, auffüttern.* — Mit अपि *abfressen.* — Caus. *mehr zu fressen geben.* — Mit अव *abspeisen.* — Mit आ *essen.* — Mit प्र *verzehren.* — Mit प्रति *dagegen —, zur Vergeltung —, zur Ausgleichung essen.* — Mit वि *zerfressen, benagen.* — Mit सम् *verzehren, aufzehren.*

2. °अद् und °अद Adj. *essend, verzehrend.*

अदत्त Adj. (f. आ) *nicht rührig, träge, faul* MBh. 18,3,20.

1. अदक्षिण Adj. (f. आ) 1) *nicht recht, link.* — 2) *unerfahren, einfältig.* — 3) *unliebenswürdig, ungefällig* 319,30. R. ed. Bomb. 5,9,72.

2. अदक्षिण Adj. *kein Geschenk —, keinen Lohn gebend; von keinem G.* oder *L. begleitet.*

अदक्षिणत्व n. *das von keinem Geschenk* oder *keinem Lohn Begleitetsein.*

अदक्षिणीय Adj. *eines Geschenkes* oder *Lohnes unwürdig.*

अदक्षिण्य Adj. *zu einem Geschenk* oder *Lohn sich nicht eignend* TS. 1,5,2,2.

अदण्ड्य Adj. *der Strafe* (auch *Geldstrafe*) *nicht unterworfen; keine Strafe verdienend* 209,26. 212,1.

अदत्क Adj. *zahnlos.*

अदत्त Adj. (f. आ) 1) *nicht gegeben.* — 2) *nicht zur Ehe gegeben* (von einem Mädchen). — 3) *nicht definitiv gegeben* von einer Gabe, die noch zurückgenommen werden kann. — 4) *nicht gegeben habend.*

अदत्तदान n. *das Nichtspenden* Spr. 189.

अदत्तफल n. *der Lohn dafür, dass man nicht gespendet hat* 180,10.

अदत्तादान n. *das Nehmen dessen, was Einem nicht freiwillig gegeben wird,* Gaut. 2,17.

अदत्रयी (etym. °त्रया) Adv. *ohne Lohn, umsonst.*

अददत् Adj. *nicht gebend* 200,30. *nicht wiedergebend* Jâḍ. 2,36.

*अदध्यञ् Adj.

अदधि n. *Anderes als saure Milch* Gaut. 17,14.

अदन n. 1) *das Essen, Geniessen.* — 2) *Futter.*

1. अदत् Adj. *essend, geniessend.*

2. अदत् Adj. *zahnlos.*

1.*अदत्त m. 1) *Eber.* — 2) *Vogel* Gal.

2. अदत्त Adj. *auf kurzes* अ *auslautend* 223,8.

अदन्तक (TS.) und अदन्तक Adj. (f. आ) *zahnlos* Çat. Br. 11,4,2,5.12.

अदन्तजात Adj. *dem die Zähne noch nicht gewachsen sind* Âçv. Gṛhj. 4,4,24.

अदन्तत्व n. *Zahnlosigkeit* Gaim. 3,3,45.

अदन्ताघातिन् Adj. *nicht an den Zähnen anstossend* (शब्द) Liṭ. 6,10,18.

*अदन्त्य 1) Adj. *nicht dental.* — 2) n. *Zahnlosigkeit.*

अदब्ध Adj. 1) *unversehrt, ungefährdet; unverletzlich.* — 2) *ungetäuscht.* — 3) *nicht täuschend, zuverlässig, treu.* — 4) *lauter, rein.*

अदब्धचक्षुस् Adj. *dessen Auge sich nicht täuscht* AV. 13,2,44.

अदब्धनीति Adj. *dessen Führung zuverlässig ist.*

अदब्धव्रतप्रमति Adj. *um die unverrückte Ordnung besorgt.*

अदब्धायु Adj. *der die Menschen nicht schädigt* VS. 2,20.

अदब्धायु Adj. *dessen Leben ungefährdet ist.*

अदभ्र Adj. *nicht schädigend, wohlwollend.*

अदभ्र Adj. *nicht wenig, viel.*

*अदमुयज् Adj.

1. अदम्भ m. *Nichtverstellung, Aufrichtigkeit.*

2. अदम्भ Adj. *ehrlich.* °वृत्ति Adj. Hariv. 4137.

अदर्य Adj. *unbarmherzig.* °यम् Adv. so v. a. *heftig* (umarmen).

*अदर्क m. N. pr. eines Mannes.

*अदर्श m. 1) *Neumondstag* (richtig दर्श). — 2) *Spiegel* (richtig आदर्श).

1. अदर्शन n. 1) *das Nichtsehen, Nichtwahrnehmen* 163,1. Gaim. 1,1,13. — 2) *das Nichtprüfen* 209,24. — 3) *das Nichtbesuchen, Sichfernhalten von Jmd.* — 4) *das Nichterscheinen, Nichtvorkommen, Nichtsichtbarsein, Unsichtbarkeit* 222,8. अदर्शनात् *ausserhalb des Gesichtskreises von* (Abl.). — 5) **Finsterniss* Gal. (m.!).

2. अदर्शन Adj. *unsichtbar.*

अदर्शनपथ m. *ein Bereich, wohin Jmdes* (Gen.) *Auge nicht reicht,* MBh. 3,42,31.

अदर्शनी Adv. mit भू *unsichtbar werden.*

*अदर्शनीय Adj. *unsichtbar.* °यम् Pañcat. 138,24 fehlerhaft für °यत्वम् oder °यताम्.

*अदल 1) m. *Barringtonia acutangula Gaertn.* — 2) f. आ *Aloe indica Royle.*

अदशन् *nicht zehn.*

अदशमास्य Adj. *noch nicht zehn Monate alt.*

अदशरात्र Adj. *ohne* Daçarâtra-*Feier* Liṭ. 6,2,30.

अदस् 1) Nom. und Acc. Sg. n. *jenes; es* 128,24. Vgl. असौ, अमु und अमि. — 2) Acc. Adv. *dort* 29,19. *dorthin.*

Digitized by Google

अदस्त Adj. *nicht abnehmend, unerschöpflich.*

*अदस्य्, °स्यति Denom. von अदस्.

अदाक्षिणात्य m. Pl. *keine Südländer* so v. a. Gauḍa's Kâvjâd. 1,80.

अदातृ Nom. ag. 1) *nicht gebend; geizig, karg* 176,6. — 2) *keine Zahlung leistend, zur Z. nicht verpflichtet.* — 3) *ein Mädchen nicht verheirathend* 188,13.

1. अदान Partic. *gegessen —, gefressen werdend* 7,21.

2. अदान n. *das Nichtgeben, Vorenthalten* 212,21. Spr. 7140.

3. अदान Adj. *nicht spendend* und *keinen Brunstsaft entlassend* Spr. 6753.

अदान्त Adj. *ungezähmt, ungebändigt* Gaut. 2,28. MBh. 18,3,20. Bhâg. P. 7,5,30.

अदान्य Adj. *nicht schenkend.*

अदाभ्य und अदाभिय 1) Adj. *dem man Nichts anhaben kann, unverletzbar, unvertilgbar.* — 2) m. *ein best.* Graha (*Becherfüllung*) *beim* Soma-*Opfer.*

अदाभ्यत्व n. *Unantastbarkeit* Maitr. S. 4,7,7.

1. अदामन् Adj. *keine Gaben spendend.*

2. अदामन् Adj. *ungebunden.*

अदायाद Adj. (f. ई und später आ) *nicht erbend, nicht erbberechtigt* 198,6. Çat. Br. 11,5,8,11.

अदायिक Adj. *wozu keine Erben da sind.*

अदायिन् Adj. *nicht gebend.*

अदार Adj. *unbeweibt.*

अदारसृत् 1) Adj. *in keine Spalte gerathend.* — 2) n. Name eines Sâman. Davon Nom. abstr. °सृत्र n. Tâṇḍja-Br. 15,3,7.

अदारुण Adj. *nicht hart, — unbarmherzig, mild* 181,27.

अदाशु, अदाशुरि und अदाश्वंस् Adj. *den Göttern nicht huldigend.* Compar. vom letzten अदाशूष्टर.

अदास m. *kein Sclave, freier Mann.*

अदाह्क Adj. *nicht brennend, — sengend* Maitr. S. 1,8,9.

अदाह्य Adj. *unverbrennbar* Bhag. 2,24.

अदिक्क Adj. *keine Weltgegend für sich habend.*

1. अदिति f. *Mangel an Besitz, Dürftigkeit.*

2. अदिति 1) Adj. *schrankenlos, ungebunden, unendlich; unaufhörlich, unerschöpflich.* — 2) f. *a) Ungebundenheit, Unendlichkeit, Unvergänglichkeit.* — *b)* personificirt als Mutter der Âditja. Später Mutter aller Götter. — *c) Milchkuh.* — *d) Milch.* — *e) Weib.* — *f)* Bez. *des Todes* Çat. Br. 10,6,5,5. — *g) *Erde.* — *h) *Rede, Stimme.* — *i) *Du. Himmel und Erde.*

*अदितिज m. *ein Gott.*

अदितित्व n. 1) *Unvergänglichkeit.* — 2) *das Wesen der* Aditi Çat. Br. 10,6,5,5.

*अदितिदेवत्य n. *das Mondhaus* Punarvasu Gal.

*अदितिनन्दन und *अदितिपुत्र (Gal.) m. *ein Gott.*

अदितिवन n. N. pr. eines *Waldes.*

अदितीश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

अदित्सत्तृ und अदित्सु (195,22) Adj. *nicht geneigt zu geben.*

*अदिव्यगन्ध m. *Schwefel* Gal.

अदीक्षित Adj. *ungeweiht.*

अदीक्षितायन n. *eine best. Begehung* Ind. St. 2,299.

अदीन Adj. *nicht niedergedrückt, wohlgemuth.*

अदीनमनस् (MBh. 3,166,12), अदीनसत्त्व (Chr. 46,2. MBh. 3,165,7. R. 4,29,25) und अदीनात्मन् (MBh. 3,54,27. R. 1,1,16) Adj. *wohlgemuth.*

अदीयमान Adj. *nicht gegeben werdend;* f. आ *zur Ehe* 193,31.

अदीर्घ Adj. *nicht lang* 273,15.

अदीर्घसूत्र Adj. *nicht saumselig.* Davon Nom. abstr. °ता f.

अदुःख Adj. *frei von Leiden, heilbringend.*

अदुःखनवमी f. *der 9te Tag in der lichten Hälfte des* Bhâdrapada.

अदुग्ध Adj. *unausgemolken; unausgesogen.*

अदुच्कुन Adj. *kein Unheil mit sich führend.*

अदुरुक्त Adj. *nicht falsch —, nicht verletzend gesprochen* Tâṇḍja-Br. 17,1,9.

अदुर्ग Adj. *ohne Burg* Spr. 193.

अदुर्मख Adj. *unverdrossen.*

अदुर्मङ्गल Adj. (f. ई) *kein Unglück bringend.*

अदुष्कृत् Adj. *nicht übelthuend.*

अदुष्ट Adj. 1) *untadelhaft, wogegen sich Nichts sagen lässt, gut* 43,6. — 2) *unschuldig* R. 5,91,2.

अदुष्टत्व n. Nom. abstr. zu अदुष्ट 1) 215,30.

अदुष्प्राप Adj. (f. आ) *nicht schwer zu erreichen* 113,12.

अदुहाना Adj. f. *keine Milch gebend* Kâtj. Çr. 25,1,18.

अदूढ Adj. *gabenlos* (?).

अदून Adj. *ungequält, unbeschädigt.*

अदूर 1) Adj. *nicht fern, nahe, benachbart.* — 2) n. *Nähe.* अदूरे, अदूरात् und अदूरतस् *in der Nähe, nahe bei* 114,5. 232,10.

अदूरकोप Adj. (f. आ) *zum Zorn geneigt* Kâd. 160.

अदूरगामिन् Adj. *nicht weit weg gehend* Lâṭj. 6,8,8.

*अदूरत्रिंश Adj. Pl. *gegen 30* P. 2,2,25, Sch.

अदूरभव, °वर्तिन् (Ragh. 1,87) und °स्थ Adj. *in der Nähe befindlich; nahe bevorstehend.*

अदूषण n. *das nicht zu Grunde Gehenlassen* Kâm. Nîtis. 14,17.

अदूषित Adj. 1) *untadelhaft, gut* 206,5. — 2) f. आ *nicht verunehrt, — geschändet* Hariv. 8544.

अदूषितकौमारा Adj. f. *deren Jungfräulichkeit nicht verletzt ist* Kathâs. 26,180.

*अदृक्पथ m. = बुध Gal.

अदृपित und अदृप्त Adj. *nicht verblendet, besonnen, aufmerksam.*

अदृप्तक्रतु Adj. *aufmerkend, besonnen.*

अदृप्यत् Adj. *aufmerkend.*

*अदृभ्र Adj. *blind.*

अदृश्य 1) Adj. *a) unsichtbar* 88,6. 157,10. 30. *nicht zum Vorschein kommend, versteckt.* — *b) unansehnlich, hässlich* MBh. 3,173,66. — 2) *f. आ N. pr. einer Apsaras Gal.

अदृश्यकरण n. *das Unsichtbarmachen.*

अदृश्यत् 1) Adj. *unsichtbar* MBh. 1,210,19. — 2) f. °त्नी N. pr. der Gattin Çakti's MBh. 1,177,11.

अदृश्यमान Partic. *ungesehen* AV. 18,8,13.

अदृश्यरूप Adj. (f. आ) *unsichtbar* Sûrjas. 2,1.

अदृश्याञ्जन n. *eine unsichtbar machende Salbe* Spr. 6978.

अदृश्यीकरण n. *ein Mittel sich unsichtbar zu machen.*

अदृष्ट und अदृष्ट (Çat. Br.) 1) Adj. *a) bis dahin nicht gesehen, unbekannt.* — *b) dem Auge entrückt, unsichtbar* 163,3. 4. — *c) unvorhergesehen, unerwartet, unverhofft* 39,1. — *d) nicht gutgeheissen, — vorgeschrieben, unerlaubt.* — *e) erst später —, nach dem Tode sich zeigend.* — *f) übernatürlich.* — 2) m. *dem Auge sich entziehendes giftiges Gewürm.* — 3) n. *a) *eine unvorhergesehene Gefahr.* — *b) Schicksal.* — *c) eine sittliche* oder *unsittliche Handlung als Ursache künftiger Wirkungen.*

अदृष्टकारित Adj. *durch eine unsichtbare höhere Macht bewirkt* 219,12. Suçr. 1,21,10. Kan. 5,2,17.

अदृष्टदर्शन n. *Schauen von Nichtgesehenem* Simav. Br. 3,4,1.

अदृष्टनर und अदृष्टपुरुष Adj. *ohne Mittelsperson abgeschlossen* (संधि *Bündniss*).

अदृष्टपूर्व Adj. (f. आ) *früher nicht gesehen, — gekannt.*

अदृष्टरज्ञस् Adj. *blank* (Spiegel) Simav. Br. 3,4,4.

अदृष्टरूप Adj. (f. आ) *von unbekanntem Aeussern* R. 2,55,29.

अदृष्टवत् Adv. *unerwartet, in Folge guter oder böser Handlungen* MBh. 12,204,5.

अदृष्टकृन् Adj. *dem Auge sich entziehendes* (giftiges Gewürm) *tödtend.*

*अदृष्टि und *अदृष्टिका f. *ein Blick des Missfallens.*

Digitized by Google

अदृष्टिदान n. *das Sichnichtzeigen, das Nichtvorlassen* Spr. 196.

अदेय Adj. *nicht zu geben, was nicht gegeben zu werden braucht, was man nicht geben mag* 96,22. Spr. 7764.

अँदेव 1) Adj. (f. ई) *den Göttern feindlich.* — 2) m. *Nichtgott* 207,32. *ein* Asura.

अँदैवक Adj. (f. आ) *an keinen Gott gerichtet.*

अदेवता f. *keine Gottheit.*

अँदैवत्र Adj. *den Göttern nicht zugewandt.*

अँदैवयत् und अँदैवयु Adj. *die Götter nicht liebend.*

अदेवर m. *ein Anderer als ein Schwager* Gaut. 18,7.

अँदैवघ्नी Adj. f. *den Schwager nicht tödtend.*

अदेश m. *unrechter Ort.*

अदेशकाल *unrechter Ort und unrechte Zeit.*

अदेश्य Adj. *nicht am Orte befindlich, der bei einer Sache gar nicht zugegen gewesen ist.*

*अदेष्ण m. *der Liebesgott* Gal.

अदैन्य n. *gehobene Stimmung, guter Muth* MBh. 12,274,18.

अदैव Adj. *wobei die Götter nicht betheiligt sind.*

अदैवकृत Adj. *nicht vom Schicksal bewirkt* MBh. 3,65,40.

अदोमर्द und अदोमर्ध Adj. *keine Beschwerden verursachend.*

अदोमँय Adj. *aus Jenem gebildet, Jenes enthaltend.*

अदोमूल Adj. (f. आ) *darin wurzelnd* R. 1,53,25.

1. अदोष m. 1) *kein Uebel, — Missstand* Kâtj. Ça. 25,5,25. — 2) *kein Vergehen, keine Sünde* Gaut. 23,29.

2. अदोष Adj. (f. आ) *schuldlos* 120,18. Ragh. 14,34.

अदोषगुणात्मता f. *das Freisein von Fehlern und Vorzügen* Sâh. D. 246,20.

अदोषता f. *Fehlerlosigkeit* Sâh. D. 603.

अदोह m. *das keine Milch Geben.*

अदौर्बल्य n. *kein Gefühl der Schwäche* Kâraka 1,16.

अँद्र m. 1) etwa *Rohrstab, Stengel.* — 2) **aus Reismehl gebackener Opferkuchen.*

अद्धा Adv. *fürwahr.* अद्धातम Adj. *ganz deutlich, — offenbar* Ait. Âr. 47,16. अद्धातमाम् Adv. *ganz sicher.*

अद्धातिँ m. *der im Besitz der Wahrheit ist, Weiser.*

अद्धाबोधेय m. Pl. Name einer Schule.

अद्यालोक्कर्ण (vielleicht अध्या°) Adj. *ganz rothe Ohren habend.* अधिरूढाकर्ण v. l.

अद्भिस् Instr. Pl. von अप् *Wasser.*

अँद्भुत und einmal अद्भुतँ 1) Adj. (f. आ) *a) unsichtbar.* — *b) geheimnissvoll; wunderbar* 38,8. 51,21. 65,6. — 2) m. *a) das Wunderbare als poetischer* Rasa. — *b) eine best. künstliche Schreibart.* — *c)* N. pr. des Indra im 11ten Manvantara. — 3) n. *Wunder, ein ausserordentliches Naturereigniss* 220,32. Spr. 7861. °तम n. *ein sehr grosses Wunder.*

अँद्भुतक्रतु Adj. *geheimnissvoll wirkend.*

अद्भुतगीता f. Titel eines Werkes Bühl. Guj. 4,36.

अद्भुततरंगिणी f. desgl. Cat. C. Pr. 222.

अद्भुतत्व n. *Wunderbarkeit.*

अद्भुतधर्म m. *die wunderbare Natur*, Bez. eines der 9 buddhistischen Aṅga Childers s. v.

अद्भुतपुण्य m. N. pr. eines Dichters.

अद्भुतब्राह्मण n. Titel eines Brâhmaṇa.

अद्भुतरामायण n. Titel zweier Werke.

अद्भुतविधि Adj. *wunderbar verfahrend* Kathâs. 18,267.

अद्भुतविवेक m. Titel eines Werkes Cat. NW. Pr. 174.

अद्भुतशान्ति f. Titel eines Pariçishṭa zum Atharvaveda.

अद्भुतसागर m. Titel eines Werkes Bühl. Guj. 4,114.

अद्भुतसार m. 1) **das Harz der Mimosa Catechu.* — 2) Titel eines Werkes.

*अद्भुतस्वन m. Bein. Çiva's.

*अद्भुताध्यापक m. *ein Mann, der die über Wunder handelnden Bücher lehrt.*

अद्भुतार्थ Adj. (f. आ) *wunderbare Dinge enthaltend* Kâvjâd. 1,38.

अद्भुतावक् Adj. (f. आ) *Staunen erregend* Râgat. 7,552. 570.

अँद्भुतेनस् Adj. *an dem kein Fehler wahrzunehmen ist.*

अद्भुतोत्तरकाण्ड n. Titel eines Nachtrags zum Râmâjaṇa.

अद्भुतोपम Adj. *einem Wunder gleichend* MBh. 3,166,41.

अद्भुतोपमा f. *ein Gleichniss, bei dem ein Wunder, etwas Unmögliches, vorausgesetzt wird*, 248,22.

अद्भ्यस् Dat. und Abl. Pl. von अप् *Wasser.*

अँद्मन् n. *Speise, Mahl.*

*अद्मनि m. *Feuer.*

*अद्मर Adj. *gefrässig.*

अद्मसँद् m. *Tischgenosse.*

अद्मसँद्य n. *Tischgenossenschaft.*

अद्मसँद्वन् m. *Tischgenosse.*

अद्य्यँ und selten अद्दिँय, auch अद्यौ (ved.) Adv. *heute; jetzt.* अद्यैव *schon heute, alsbald* 48,16. 163,7. अद्यापि *noch heute, noch jetzt* 128,28. Spr. 7705. 7726. *schon heute, — jetzt.* अद्यापि mit einer Negation im Satze *noch immer nicht* 43,12. 163,5. 250,5. *jetzt noch nicht; jetzt nicht mehr.* अद्य पूर्वम् und अद्य यावत् (142,2) *bis jetzt.* अद्य प्रभृति und अद्यारभ्य *von heute an, von jetzt an* 146,29. 155,30. अद्येदानीम् = अद्य = इदानीम्.

अद्यतन 1) Adj. *a) heutig, jetzig; jetzt lebend.* — *b) am selben Tage erfolgend.* — 2) f. ई *Aorist.*

अद्यतनीय Adj. *heutig.*

अद्यतस् Adv. *von heute an* Dhûrtan.

अद्यत्व n. *Jetztzeit.*

अद्यदिन n. und अद्यदिवस m. *der heutige Tag.*

अद्यश्व Adj. *das Heute und Morgen enthaltend* Târ̤ḍja-Br. 9,4,18.

*अद्यश्वीन Adj. 1) *was heute oder morgen erfolgen kann.* — 2) f. आ *unmittelbar vor der Niederkunft sich befindend.*

अद्यसुत्यँ f. Soma-*Kelterung innerhalb eines und desselben Tages* Kâtj. Ça. 12,6,26. Âçv. Ça. 6,11,15. Lâṭj. 1,4,15.

अद्याह्नँ n. *das Heute und Morgen.*

अद्याकृतँ Adj. *heute herbeigeholt.*

अँद्यु Adj. *nicht brennend.*

अँद्युत् Adj. *glanzlos.*

(अद्यूत्य) अद्यूतिँग्न n. *unglückliches Spiel.*

अद्रव Adj. *nicht flüssig* Kâç. zu P. 4,1,54.

अद्रवपायिन् Adj. *nichts Flüssiges trinkend* Suçr. 1,239,8.

1. अद्रव्य n. *ungeeigneter Gegenstand, untaugliches Subject* Mâlav. 14,23.

2. अद्रव्य Adj. *besitzlos.* Dazu Nom. abstr. °त्व n. Gaim. 6,1,10.

अद्रष्टृ Nom. ag. *nicht sehend* Maitrâjan. 6,11.

अँद्रि m. 1) *Fels, Berg* 7,13. 10,4. 99,19. *Gebirge.* — 2) *Schleuderstein.* — 3) *Stein zum Schlagen des* Soma. — 4) *Wolke.* — 5) Bez. *der Zahl sieben* (wegen der *sieben Hauptgebirge*). — 6) N. pr. eines Sohnes des Vishvagaçva MBh. 3,202,3. — 7) **Baum.* — 8) **die Sonne.*

*अद्रिकदली f. *eine Species der* Kadali Gal.

*अद्रिकर्णी *Clitoria Ternatea Lin.*

अद्रिका f. 1) **Koriander* Nigh. Pa. — 2) N. pr. einer Apsaras.

*अद्रिकीला f. *die Erde.*

अद्रिकृतस्थली f. N. pr. einer Apsaras.

*अद्रिज 1) n. *Erdharz.* — 2) f. आ *a) eine Pfefferart* Râgân. 6,18. — *b) die Göttin* Pârvatî.

*अद्रिजतु n. *Erdharz* Nigh. Pa.

अद्रिजा Adj. *felsgeboren.*

अद्रिजूत Adj. *durch die Presssteine beschleunigt.*

अद्रितनया f. 1) *die Göttin* Pârvatî. — 2) *ein best. Metrum.*

अँद्रिदुग्ध Adj. *mit Steinen gemolken, — ausgepresst.*

Digitized by Google

*अद्रिद्विष् m. Bein. Indra's.

*अद्रिधन्वन् m. Bein. Çiva's Gal.

*अद्रिनन्दिनी f. *die Göttin* Pârvatî.

अद्रिबर्हस् Adj. *felsenfest* RV. TBa. 2,7,18,2.

अद्रिबुध्न Adj. *Felsen zum Boden habend, auf Felsen gegründet.*

अद्रिभिद् 1) Agj. *Felsen spaltend.* — 2) *m. Bein. Indra's.

*अद्रिभू f. *Salvinia cucullata.*

अद्रिभेदन n. 1) *das Entzweigehen eines* Soma-*Steines* Kâtj. Ça. 25,12,15. — 2) *das Spalten der Felsen* Spr. 7616.

अद्रिमातृ Adj. *den Felsen zur Mutter habend, felsentsprossen.*

*अद्रिमाष m. Pl. *eine Bohnenart* Nigh. Pa.

अद्रिमूर्धन् m. *Berggipfel* MBh. 12,321,44.

*अद्रिराज् und अद्रिराज (MBh. 3,42,24) m. *Fürst der Berge,* Bein. des Himâlaja.

अद्रिवत् Adj. (Voc. °वस्) *mit Schleudersteinen versehen* RV.

*अद्रिशय्य Adj. *auf dem Berge ruhend,* Beiw. Çiva's.

अद्रिषुत Adj. *mit Steinen gekeltert.*

अद्रिसंकृत Adj. *mit Steinen zermalmt.*

अद्रिसानु Adj. *auf Bergesrücken weilend* RV.

*अद्रिसानुजा f. *eine best. Pflanze* Nigh. Pa.

*अद्रिसार m. *Eisen.*

अद्रिसारमय Adj. *eisern* MBh. 3,173,55.

*अद्रीश m. *Fürst der Berge,* Bein. des Himâlaja und Çiva's.

अद्रुत Adj. *nicht beschleunigt* TS. Prât. 23,20.

अद्रुह्वक् Adj. (Nom. अद्रुग्) *nicht schädigend, wohlwollend.*

अद्रुक्वाण und अद्रुक्वन् Adj. dass. RV.

*अद्रुष्क m. *Melia sempervirens* Nigh. Pa.

अद्रोगधृक् Nom. sg. *nicht übelwollend.*

अद्रोघ und अद्रोघ Adj. *arglos, wohlwollend.* अद्रोघम् Adv. *ohne Gefährde.*

अद्रोघवाच् Adj. *dessen Rede arglos ist.*

अद्रोघावित Adj. *Arglosigkeit liebend.*

1. अद्रोह् m. *keine Feindseligkeit, Wohlwollen.* अद्रोहसमयं कृ *Frieden geloben.*

2. अद्रोह् Adj. *nicht feindselig* Spr. 3591.

अद्रोहिन् Adj. dass.

°अद्वन् Adj. *essend.*

अद्वय 1) Adj. *nicht zweierlei, zweifellos, einig* 258,7. 284,33. — 2) m. *a) *ein Buddha. — b)* N. pr. = अद्वयानन्द. — 3) n. *Nichtdualismus, Monismus.*

अद्वयतारक Titel einer Upanishad.

अद्वयत्व n. *das nicht zweierlei Sein, Einheit* 288,16.

अद्वयस् Adj. *nicht doppelzüngig, aufrichtig, ergeben.*

*अद्वयवादिन् m. *ein Buddha.*

अद्वयम् Adj. = अद्वयस्.

अद्वयानन्द 1) Adj. *dessen Wonne die Einheit ist* 253,15. — 2) m. N. pr. eines Lehrers 253,15.

अद्वयामृतपति m. N. pr. eines Mannes B.A.J. 10,54.

अद्वयाविन् und अद्वयु Adj. = अद्वयस्.

अद्वार् f. *was keine Thür —, kein Thor ist* Çat. Br. 11,1,2,3. MBh. 13,123,11.

अद्वार् n. 1) dass. Çat. Br. 14,6,7,9. Kâtj. Çr. 3,4,26. 21,4,28. — 2) *nicht die rechte Ausgangsgegend* Ind. St. 14,321.

1.*अद्विज m. *ein Brahman, der durch das Ausgehenlassen des heiligen Feuers seiner Kaste verlustig gegangen ist.*

2. अद्विज Adj. *keine Brahmanen habend.*

अद्वितीय Adj. *zweitlos* 282,25. 286,8.

अद्वियोनि Adj. *nicht aus zwei* (Vocalen) *hervorgegangen, nicht diphthongisch* RV. Prât. 11,2.

अद्विरुक्तव n. *das nicht zweimal Gesagtsein* Gaim. 3,6,2.

अद्विर्वचन n. *keine Wiederholung* Gaim. 2,4,16.

(अद्विषेण्य), अद्विषेणिअ und अद्वेष Adj. *nicht übelwollend, wohlwollend.*

अद्वेषरागिन् Adj. *frei von Ab- und Zuneigung.*

अद्वेषस् Adv. *ohne Abneigung, in friedlicher Gesinnung.*

अद्वेष्टृत्व n. *Wohlwollen* 289,3. 6.

1. अद्वैत n. *Nichtdualität, Einheit* 288,27. अद्वैतेन *mit Ausschluss eines Andern, einzig und allein.*

2. अद्वैत 1) Adj. *ohne Dualität, zweitlos, einig* 261,7. 284,25. — 2) m. N. pr. = अद्वैतानन्द.

अद्वैतकौस्तुभ m., °चन्द्रिका f., °चिन्तामणि m. und °ज्ञानसर्वस्व n. Titel von Schriften.

अद्वैतत्व n. Nom. abstr. zu 2. अद्वैत 1) Ind. St. 9,154.

अद्वैतदर्पण m., °दीपिका f., °ब्रह्मसिद्धि f., °मकरन्द m. und °रत्नरक्षण n. Titel von Schriften.

*अद्वैतवादिन् m. Bein. Çaṁkarâkârja's Gal.

अद्वैतविद्याविनोद m. und °सिद्धि f. Titel von Schriften.

अद्वैताचार्य m. N. pr. eines *Lehrers.*

1. अद्वैतानन्द m. 1) *die Wonne über den Monismus.* — 2) Titel einer Schrift.

2. अद्वैतानन्द m. N. pr. eines Lehrers.

अद्वैतामृत n. Titel einer Schrift.

अद्वैतोपनिषद् f. Titel einer Upanishad.

अद्वैधम् Adv. *gleichmässig* R. ed. Bomb. 2,118,3.

अध und अधा (älter als अधा, अधा) Adv. 1) *darauf, dann, alsdann, da.* Insbes. nach einem Relativum, einer Temporal- oder Conditional-Partikel. — 2) *und, sodann.* अध — अध *sowohl — als auch* 30,13. अध — अध वा *entweder — oder.* — 3) *aber, dagegen, jedoch.* — 4) *darum, deshalb.*

अधउपासन n. euphemistische Bez. des *Beischlafs* Çaṁk. zu Bṛh. Âr. Up. 6,4,2.

*अधःकर m. *der untere Theil der Hand* (vom Handgelenk bis zu den Wurzeln der Finger).

अधःकरण n. *das Unterordnen* Sâh. D. 296,10.

अधःकृष्णाजिनम् Adv. *unter das schwarze Fell.*

अधःक्रिया f. *Erniedrigung, Geringschätzung.*

अधःखनन n. *das Untergraben* Spr. 1516.

*अधःपटु m. *Kampher* Gal.

अधःपात m. 1) *ein Fall nach unten* (auch uneig.) Spr. 2887. — 2) = अधःपातन Bhâvapr. 2,99,19.

अधःपातन n. *das Fällen* (in der Chemie).

अधःपिण्ड Adj. *mit den Knöpfchen nach unten* Kâtj. Ça. 17,4,2.

*अधःपुट n. *Nuss der Buchanania latifolia* Nigh. Pa.

*अधःपुष्पी 1) *Pimpinella Anisum.* — 2) *Elephantopus scaber.* — 3) *Phlomis esculenta* Râgân. 4,88.

अधःप्रदेश m. *Schamtheile* Hariv. 8735.

अधःप्राङ्शायिन् (richtig अधःप्राक्शा°) Adj. *auf dem Erdboden, nach Osten gewendet, schlafend.*

अधन Adj. *keinen eigenen Besitz habend, besitzlos; unbemittelt, arm* 147,22. zu Spr. 2939.

अधन्य Adj. (f. आ) 1) dass. Vielleicht aber fehlerhaft für अधान्य *keine Getraide habend.* — 2) *unglücklich* Pañc. 23,1.

अधप्रिय Adj. *jetzt erfreut* RV.

अधम 1) Adj. (f. आ) *a) der unterste. — b) der niedrigste, am Tiefsten stehende, geringste* 104,31. 161,16. 163,11 (auch in der 1ten Bed.). 13. पन्नगाधम *der niedrigste unter* 46,9. कुरुकुलाधम 59,14. अधमैः पदीष्ट *sinke auf die tiefste Stufe.* विश्वस्मात् *niedriger als Alles.* समोत्तमाधमाः *Gleiche, Stärkere, Schwächere.* — 2) m. *eine Art Nebenmann.* °प्रभव Adj. (पुत्र) Sârâvalî bei Utpala im Eingange zu Varâh. Bṛh. 23(21). — 3) f. आ *eine best. Heroine.*

अधमचेष्ट Adj. *von der niedrigsten Handlungsweise* 104,33.

*अधमद्विज m. *ein mit Idolen herumgehender Brahmane* Gal.

अधमधी Adj. *von ganz geringem Verstande* 165,16.

अधमयोनिज Adj. (f. आ) *von einer ganz niedrigen Mutter stammend* 189,23.

अधमर्ण und अधमर्णिक m. *Schuldner.*

*अधमशाख m. und *°शाखीय Adj.

*अधमाङ्ग n. *Fuss.*

Digitized by Google

अधमाधम Adj. *unter Allen am Tiefsten stehend* Spr. 2379.

*अधमार्ध m. *der unterste Theil* und *अधमार्ध्य Adj. *zu unterst befindlich.*

अधर 1) Adj. (f. आ) *a) der untere.* अधरं कर् *sich unterwerfen, überwältigen* 3,19. अधरः पद् *unterworfen werden.* — *b) niedriger —, tiefer stehend.* मद् *als ich.* — *c) *in einer Disputation* (Gal.) oder *in einem Process unterliegend.* — 2) m. *a) Unterlippe; Sg. collect. die Lippen* 167,29. 219,17. 251, 21. 23. Spr. 7627. fg. Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b) *eine Reisart* Gal. — *c) *auch n. *pudendum muliebre.* — 3) *f. आ *Nadir.* — 4) *n. *der untere Theil.*

*अधरकण्टक 1) m. *Alhagi Maurorum* Nigh. Pr. — 2) f. °कण्टिका *Asparagus racemosus* Râgân. 4,118.

अधरकण्ठ m. *der untere Hals; der untere —, hintere Theil der Kehle.*

*अधरतस् Adv. *unten.*

*अधरमधु n. *Lippenhonig, Speichel.*

अधरमूल Adj. *mit nach unten gehenden Wurzeln* Çat. Br. 1,3,3,10.

अधरय्, °यति *übertreffen, beschämen* Prasannar. 33,1.

अधरसपत्न Adj. *der seine Nebenbuhler besiegt hat* Maitr. S. 3,4,10.

*अधरस्तात् und *अधरस्मात् Adv. *unten.*

अधरहनु f. *der untere Kinnbacken.*

अधराचीन, (अधराच्य) अधरार्चिस् und अधरञ्च् (f. °ञ्ची) Adj. 1) *nach unten gerichtet.* — 2) *nach Süden gerichtet, südlich.* अधराक् Adv. *von Süden her.*

अधरात् und अधरात्तात् Adv. *unten.*

अधरारणि f. *das untere Reibholz* (bei der Erzeugung des Feuers) 31,1.

अधरी Adv. mit कर् *sich unterwerfen, besiegen, übertreffen.* Mit भू *unterliegen.*

*अधरीण Adj. *unterliegend.*

*अधरेण 1) Adv. *unten.* — 2) Praep. mit Acc. und Gen. *unterhalb.*

*अधरेद्युस् Adv. *den Tag zuvor, vorgestern.*

अधरोत्तर 1) Adj. *a) unterliegend oder gewinnend.* — *b) vorangehend und nachfolgend, früher und später.* — 2) n. *a) eine niedrigere und höhere Stufe, Rangordnung.* — *b) ein Drunter und Drüber, ein Durcheinander.* — *c) Anrede und Entgegnung.*

*अधरोरुक n. vielleicht *ein bis zum Unterschenkel reichendes Gewand* (vgl. अर्धोरुक) Ind. St. 13,471.

अधरोष्ठ und अधरौष्ठ n. 1) *Unterlippe.* — 2) *Unter- und Oberlippe, die Lippen.* Am Ende eines adj. Comp. f. ई.

अधर्म m. *Ungesetzlichkeit, Unrecht; Schuld* 182, 11. 203,28. 221,16. अधर्मेण *auf eine ungerechte —, ungesetzliche Weise* 41,31. 163,15. Erscheint personificirt.

अधर्मज्ञ Adj. *das Gesetz —, das Rechte nicht kennend* M. 8,59.

अधर्मदण्डन n. *ungerechte Bestrafung* M. 8,127.

अधर्ममय Adj. *nicht aus Recht bestehend.*

अधर्मिष्ठ Adj. *das Rechte nicht thuend; ungesetzlich.*

अधर्मशरण Adj. *nicht auf das Gesetz sich stützend* Spr. 464.

अधर्म्य Adj. = अधर्मिष्ठ.

अधर्षण (MBh. 13,17,52) und °णीय Adj. *dem man nicht zu nahe treten darf.*

*अधवा f. *Wittwe.*

*अधश्चर m. *Dieb.*

अधश्चरणावपात m. *das sich Jmden zu Füssen Werfen* 184,15.

*अधश्चौर m. *Dieb.*

अधःशय्य Adj. (f. आ) *auf der Erde liegend.*

अधःशय्य Adj. *auf dem Erdboden schlafend.*

अधःशय्या f. *das Schlafen auf dem Erdboden.*

अधःशय्यासनिन् Adj. *auf dem Erdboden schlafend und sitzend* Gaut. 2,21. 14,37.

*अधःशल्य m. *Achyranthes aspera* Râgân. 4,90.

अधःशायिता f. *das Schlafen auf dem Erdboden* Gaut. 19,15.

अधःशायिन् Adj. *auf dem Erdboden schlafend* 38,10.

अधःशिरस् 1) Adj. *mit nach unten gerichtetem Kopfe.* — 2) m. *eine best. Hölle* VP. 2,6,4.

अधःशीर्ष Adj. = अधःशिरस्.

अधस् 1) Adv. *a) unten* 19,11. 22. 80,12. 106,28. 173,28. *auf dem Erdboden* 35,32. 299,21. अधो ऽधो विद्यमानानाम् *tiefer und tiefer gelegen* 268,4. — *b) hinunter, hinab* 67,6. 152,23. 168,28. 170,27. 173, 16. 180,12. 290,10. अधः कर् *nach unten thun* 163, 9. auch so v. a. *übertreffen* Kâd. 202. — 2) Praep. *a) unter, unterhalb.* α) mit Acc. (gewöhnlich nur auf die Frage *wohin*) 56,10. verdoppelt 227,6. — β) mit Gen. (gewöhnlich auf die Frage *wo*) 56,19. 110,25. 111,7. — γ) mit Abl. (auf die Frage *wo*). — δ) am Ende eines Comp. (auf die Frage *wo*) 154,22. — *b) vor* (zeitlich) mit Abl. Cit. im Comm. zu Gobh. 1,4,29.

अधस्तन Adj. 1) *der untere.* — 2) *vorangehend* (in einem Buche).

अधस्तराम् Adv. *sehr niedrig, nahe der Erde.* °अधस्तल n. *die unter Etwas ausgebreitet Fläche, — Stelle.*

अधस्तात् 1) Adv. *a) unten; auf dem Erdboden* 154,12. 169,13. — *b) hinunter, hinab.* — *c) von unten her* 35,22. — *d) in Unterwürfigkeit* 32,21. — *e) vorher* Jâgñ. 1,106. — 2) Praep. *unter, unterhalb* (auf die Frage *wo* und *wohin*). *a)* mit dem Gen. 160, 2. — *b)* mit dem Abl. — *c)* am Ende eines Comp.

अधस्तादृश् f. *Nadir.*

अधस्तान्निर्बाधम् Adv. *mit den Knöpfchen nach unten* Çat. Br. 7,4,2,10.

अधस्पद् 1) Adj. (f. आ) *unter den Füssen befindlich, unterwürfig.* °पदं कर् *unter die Füsse treten; überwinden.* °पदम् Adv. *unter den Füssen, — die Füsse.* — 2) n. *Ort unter den Füssen* (des Unterworfenen).

अधःस्थ Adj. (f. आ) *unten befindlich, — liegend* Spr. 224. Bhâvapr. 2,100,23.

अधःस्थानासन n. *das Niedrigerstehen oder -sitzen* Gaut. 2,27.

अधा s. अध.

*अधामार्गव m. *Achyranthes aspera.*

अधारणाक Adj. *unerträglich.*

अधार्मिक Adj. *ungerecht, seine Pflichten nicht erfüllend.*

अधार्य Adj. 1) *nicht zu tragen, zu schwer zum Tragen.* — 2) *nicht zurückzuhalten, — aufzuhalten* MBh. 13,35,20. — 3) *dem man obzuliegen nicht vermag.*

1. अधि 1) Adv. *a) in der (die) Höhe.* — *b) in hohem Grade.* — *c) inwendig* 19,20. — *d) ausserdem, überdies* 8,12. — 2) Praep. *a)* mit Acc. α) *über, oberhalb* 227,5. — β) *auf — hin, über — hin* Spr. 4035. Auch verdoppelt. — γ) *hin — zu, an — heran* Gaut. 12,41. 13,27. — δ) *in.* — ε) *in Bezug auf.* — *b)* mit Instr. *über — hinweg.* — *c)* mit Abl. α) *über* (örtlich und im Vergleich). — β) *von — herab, von — her* (örtlich und zeitlich), *von — hinweg, aus — hervor* 8,11. 14,12. 16,13. — γ) *nach* (zeitlich) Ait. Up. 4,3. — δ) *um — willen.* — ε) *anstatt* RV. 1, 140,11. — ζ) *in Bezug auf.* — *d)* mit Gen. *nach* (zeitlich). — *e)* mit Loc. α) *über* (der Zahl und dem Range nach). *über und zugleich unter* (der Stellung nach) 228,10. 11. — β) *auf, auf — hin, in, an* 8,9. 14,17. 15,27. — γ) *gegen, in Bezug auf* 36, 22. *wider* VS. 20,17. — *f)* am Ende eines Comp. *über* (der Zahl nach).

2. *अधि 1) m. = आधि *Seelenleiden.* — 2) f. = अधि *eine Frau zur Zeit der Katamenien.*

Digitized by Google

अधिक 1) Adj. (f. आ) *a) überschüssig, den Ueberschuss bildend, hinzukommend, mehr seiend.* — *b) das gewöhnliche Maass überschreitend, überfliessend, mit einem Ueberschuss versehen, mehr oder grösser als gewöhnlich, gesteigert, ausserordentlich* 40,4. 303,14. 310,17. Spr. 7818. Das den Ueberschuss oder Ueberfluss ausdrückende Wort steht im Instr. (Spr. 6681, v. l.) oder geht im Comp. voran Chr. 99,31. 195,19. 233,23. 235,4. एकमधिकं शतम् = एकाधिकं शतम् 101 MBh. 3,72,9. — *c) der höchste, beste* Spr. 6089. — *d) überwiegend, überlegen, höher stehend, mehr, grösser, stärker, heftiger, vorzüglicher, mehr geltend* 130,22. 250,7. गुणतस् *überlegen an*, सह्याधिक desgl. Vet. in LA. 29,1. Das beim Vergleich Zurücktretende steht im Abl. (63,25. 168,23. 176,14. 182,22. 197, 30. 228,7. Spr. 7687), Instr. oder Gen. oder geht im Comp. voran (51,27. 122,27. 171,30). शताधिका *über das Hundert hinausgehend* 75,2. In dieser Bed. auch अधिकतर Spr. 2316. — *e) darüber* (Abl.) *hinaus liegend, entfernter* (von der Zeit) Suça. 2, 295,5. द्व्यधिके ततः *zwei* (Jahre) *später* M. 2,65. — *f) *dem Maasse nach niedriger stehend, kleiner als* (Abl.). — 2) अधिकम् und अधिक° Adv. *a) mehr als gewöhnlich, in hohem Grade, sehr* 165,6. 175, 21. 319,3. — *b) mehr, in höherem Grade, stärker* 96,26. Das beim Vergleich Zurücktretende im Abl. oder im Comp. vorangehend 126,20. 113,26. अधिकतरम् dass. — 3) n. *a) Ueberschuss.* — *b)* in der Rhetorik *das Uebermaass,* —, *Grössersein* u. s. w. *des Enthaltenden* (Beispiel Spr. 1764) *oder des Enthaltenen* Vâmana 4,2,11. Kâvjapr. 10, 42. Sâh. D. 723.

*अधिककपटक m. *Alhagi Maurorum* Râgân. 4,44.

अधिकक्रोध Adj. *überaus erzürnt* Ragh. 12,90.

अधिकगुण Adj. *vorzügliche Eigenschaften besitzend* Suça. 1,187,17. Davon Nom. abstr. °ता Mâlîn. 20, 1.

अधिकत्व n. *das Zuviel.* Am Ende eines Comp. *das Ueberwiegen* —, *Vorherrschen von.*

अधिकदन्त m. *Ueberzahn* Suça. 2,127,4.

अधिकमास m. *Schaltmonat.*

अधिकरण n. (am Ende eines adj. Comp. f. आ) 1) *Substrat, das worauf Etwas bezogen wird.* — 2) *Stoff, Substanz.* — 3) *Fach, Zweig, Branche* Spr. 6926. — 4) *ein einem speciellen Gegenstande gewidmeter Abschnitt, Artikel, Paragraph.* — 5) *Gericht, Gerichtshof.* — 6) in der Gramm. *das worauf, worin, woran, wo oder wann Etwas geschieht* oder *Statt findet, der Begriff des Locativs* 224,13. 233,3. 237,23. 238,17.

अधिकरणकौमुदी f., °चन्द्रिका f. und °चुलक m. Titel von Schriften.

अधिकरणन्यायमाला f. Titel einer Schrift.

अधिकरणमण्डप *Gerichtshalle* Kâd. 98.

अधिकरणमाला f. und °रत्नमाला f. Titel von Schriften.

अधिकरणलेखक m. *Gerichtsschreiber* Kâd. 98.

अधिकरणसिद्धान्त m. *eine Hauptwahrheit, aus der andere Wahrheiten sich von selbst ergeben,* Nyâjas. 1,1,30. Kâraka 3,8.

अधिकरणिक m. *Richter.* Vgl. आधि°.

*अधिकर्द्धि Adj. = समृद्ध.

अधिकर्मकर und °कर्मकृत् m. *Oberaufseher über die Arbeiter.*

अधिकर्मकृत m. *Oberaufseher, Verwalter, Schaffner.*

*अधिकर्मिक m. *Oberaufseher über einen Markt.*

अधिकल्पेन् Adj. etwa *Uebervortheiler* (im Spiele).

अधिकवयस् Adj. *in vorgerückten Jahren* Vaitâl. 85.

*अधिकषाष्टिक Adj. *über sechzig werth* u. s. w.

अधिकष्ट n. *grosses Elend, grosser Jammer.*

*अधिकसप्ततिक Adj. *über siebzig werth* u. s. w.

अधिकाक्षर Adj. (f. आ) *eine überschüssige Silbe habend* Nir. 7,13.

अधिकाङ्ग 1) Adj. (f. ई) *ein überzähliges Glied habend.* — 2) m. n. **eine auf dem Panzer über die Brust getragene Schärpe.*

अधिकाधिक Adj. *stets wachsend,* —*zunehmend* 175,28.

अधिकार m. (am Ende eines adj. Comp. f. आ) 1) *Oberaufsicht, Verwaltung, Amt* 149,3. — 2) *Berechtigung, Anspruch, Befähigung zu* (Loc.). — 3) **Prärogative eines Fürsten.* — 4) *das Trachten nach* (Loc.). — 5) *das worauf Etwas bezogen wird;* am Ende eines adj. Comp. *bezüglich auf.* — 6) *ein der Besprechung eines bestimmten Gegenstandes gewidmeter Abschnitt in einem Lehrbuch, das Kapitel von* (geht im Comp. voran) 239,8. — 7) bei den Grammatikern *der an die Spitze eines neuen Abschnittes gesetzte Gegenstand, über den von da an gehandelt werden soll und der in allen folgenden Regeln bis zu einem neuen Abschnitte in derselben grammatischen Form, in der er am Anfange auftritt, zu ergänzen ist.* 221,6. 226,25.

अधिकारक Adj. *einen Gegenstand vorführend, einleitend* TS. Prât. 22,6.

अधिकारपुरुष m. *Beamter.*

अधिकारमाला f. und °संग्रह m. Titel von Schriften.

अधिकारस्थ Adj. *in einem Amte stehend.* पुरुष *Beamter* Spr. 7638.

अधिकारिता f. und **अधिकारित्व** n. *Oberaufsicht über* (Loc. oder im Comp. vorangehend).

अधिकारिन् 1) Adj. *a) ein Amt bekleidend; die Oberaufsicht über Etwas* (geht im Comp. voran) *habend* 109,25. — *b) Ansprüche auf Etwas* (geht im Comp. voran) *habend; zu Etwas geeignet, tauglich* 233,28. 254,3. 256,24. — 2) *m. *Mensch.*

अधिकार्थवचन n. *Uebertreibung.*

*अधिकार्म.

अधिकृत m. *Haupt, Aufseher, Verwalter, Chef, Beamter* (das Amt im Loc. oder im Comp. vorangehend).

°**अधिकृतत्व** n. *das über Etwas Gesetztsein, das Bestimmtsein zu.*

*अधिकृष्णम् Adv. *in Bezug auf* Kṛshṇa.

*अधिक्रम m. *Angriff.*

अधिक्षित् m. *Beherrscher.*

अधिक्षेप m. *Beschimpfung, Verspottung.*

अधिगन्तर् Nom. ag. *Finder* Gaut. 10,38.

अधिगन्तव्य Adj. 1) *zu erlangen, zu gewinnen* 191, 32. — 2) *zu erreichen, zu ergründen* Spr. 1339. — 3) *zu studiren.*

अधिगम m. 1) *Auffindung, Erlangung, Antreffung, Habhaftwerdung* Gaut. 10,39. — 2) *Gewinn.* — 3) *Erfahrung, Erleidung.* — 4) *Gewinnung einer Ueberzeugung, Erkenntniss* Gaut. 11,23. — 5) *Studium, das Lernen, Lesen.*

अधिगमन n. 1) *das Erlangen, Antreffen, Habhaftwerden.* — 2) *Studium, das Lesen.*

अधिगम्य Adj. 1) *wohin man zu gelangen hat* Bhâg. P. 5,10,10. — 2) *zugänglich.* — 3) *erkennbar, fassbar.* — 4) *zu studiren.*

(**अैधिगर्त्य**) **अैधिगर्तिक** Adj. *auf dem Wagensitze befindlich.*

अधिगवि Adj. *vom Rind* —, *von der Kuh kommend* AV. 9,6,39.

अधिगुण Adj. *mit hohen Eigenschaften begabt.*

अधिगोप्तर् Nom. ag. *Hüter.*

अधिचङ्क्रम Adj. (f. आ) *über Etwas kriechend* AV. 11,9,16.

अधिचर Adj. *überschüssig.*

अधिचरण in स्वधि°.

*अधिज Adj.

अधिजनन n. *Geburt.*

अधिजानु Adv. *auf das Knie.*

अधिजिह्विक m. *Ueberzunge, Geschwulst an der Zunge.*

अधिजिह्विका f. 1) dass. — 2) **Zäpfchen im Halse* Nigh. Pr.

अैधिष्य Adj. *mit aufgezogener Sehne* Cat. Br. 14,

Digitized by Google

6, 9, 2. अधिज्यधन्वन् Adj. *an dessen Bogen die Sehne aufgezogen ist* 9,1,2,6. Chr. 96,2. अधिज्यता f. Nom. abstr.

अधिज्योतिषम् Adv. *in Bezug auf das Leuchtende.*

अधित्यका f. *Bergebene, Bergplateau* Çiç. 4, 10.

अधिदण्डनेतृ m. *der oberste Richter,* Jama Bhâg. P. 3,16,10.

अधिदत्त m. *Ueberzahn.*

अधिदिन n. *überschüssiger Tag.* Pl. *die höhere Zahl der Lunartage im* Ahargaṇa *im Vergleich zu den Solartagen* Siddh. Çir.

अधिदीधितिभाष्य m. Titel einer Schrift.

अधिदेव m. *ein höchster Gott.*

अधिदेवतम् Adv. *in Bezug auf die Götter.*

अधिदेवता f. *eine höchste Gottheit, Schutzgottheit.*

अधिदेवन n. *Spielbrett beim Würfelspiel.*

अधिदैव n. *die den Agens einer Thätigkeit leitende Gottheit* Gop. Br. 1,4,2.

अधिदैवत n. *Schutzgottheit* und = अधिदैव.

अधिदैवतम् Adv. *in Bezug auf die Gottheit, — das göttliche Princip.*

अधिदैवत्य n. *die oberste göttliche Stellung unter* (Abl.) Maitrjup. 4,4.

अधिनाथ m. 1) *Oberherr.* — 2) N. pr. eines Autors.

अधिनिर्णिज् Adj. *in ein Prachtgewand gehüllt.*

अधिप m. *Gebieter, Herr, Oberhaupt; Regent* in der Astrol.

अधिपति m. 1) dass. — 2) *Wirbel auf dem Kopfe.*

अधिपतिवती Adj. f. *den Herrn in sich enthaltend* Maitrjup. 6,5.

अधिपत्नी f. *Oberherrin.*

अधिपथम् Adv. *über einen Pfad hinweg.*

अधिपा m. *Gebieter, Herrscher.*

अधिपांसुल Adj. *überaus staubig.*

अधिपाश m. *Knebel* Kauç. 49.

अधिपुरुष m. *der höchste Geist* Gaim. 6,2,16.

अधिपूतभृतम् Adv. *über dem den gereinigten* (Soma) *enthaltenden* (Kübel).

अधिपूरुष m. *der höchste Geist* VP. 1,12,59.

अधिपेषण Adj. *worauf Etwas zermalmt wird.*

अधिपौरुष n. *die höchste Manneskraft* MBh. 13, 16, 18.

अधिप्रज्ञम् Adv. *in Bezug auf die Nachkommenschaft, — Familie.*

अधिप्रज्ञम् Adv. *in Bezug auf die Erkenntniss* Kaush. Up. 3,8.

अधिप्रष्टिपुग n. *das Joch am* Prashṭi-*Pferde.*

अधिप्लवन n. *das Hinüberspringen über* (im Comp. vorangehend).

अधिफाणित Adj. *mit verdicktem Zuckerrohrsaft übergossen* MBh. 13, 64, 26.

अधिबल n. 1) *das Ueberbieten* (Rede durch Rede). — 2) in der Dramatik *hinterlistiger Anschlag.*

अधिबाधितृ Nom. ag. *Belästiger, Quäler.*

अधिबुभूषु Adj. *der die Oberhand bekommen will.*

*अधिभू m. *Herrscher, Gebieter.*

अधिभूत n. *das Gebiet* oder *Object des Agens.*

अधिभूतम् Adv. *in Bezug auf die Wesen* Kaush. Up. 3,8.

अधिभोजन n. *Zugabe.*

अधिमञ्चम् Adv. *bei Gelegenheit eines Opfers.*

अधिमन्थ m. *eine best. Krankheit des Auges.*

अधिमन्थन 1) Adj *womit gerieben wird.* — 2) n. *das* (harte) *Holzstück, welches auf dem* (weichen) *gerieben wird.*

अधिमांस und °क n. *von Speichelfluss begleitete schmerzhafte Anschwellung des Zahnfleisches in der Gegend des Weisheitszahnes.*

अधिमांसार्मन् n. *eine best. Krankheit des Weissen im Auge* Suçr. 2,310,9.

अधिमात्र Adj. *übermässig* Jogas. 2, 34. Davon Nom. abstr. °त्व n. 1,22.

अधिमात्रकाकृणिक (अतिमात्र°?) n. N. pr. eines Mannes.

अधिमात्रम् Adv. *in Bezug auf die Lautmaasse.*

अधिमास und °क m. *Schaltmonat.*

अधिमासदिन n. = अधिदिन Comm. zu Siddh. Çir.

अधिमित्र n. in der Astrol. *gelegentlicher Freund* Varâh. Bṛh. 13,1. Davon Nom. abstr. °ता f. Utpala zu 22,3.

अधिमुक्ति f. *Neigung, starker Zug nach; Vertrauen* (buddh.).

अधिमुक्तिक 1) m. Bein. Mahâkâla's. — 2) am Ende eines adj. Comp. = अधिमुक्ति Lalit. 312,2.

*अधिमुक्तिका f. *Perlmutter* Nigh. Pr.

अधिमोक्ष m. buddh. = अधिमुक्ति.

1. अधियज्ञ m. *das höchste Opfer.*

2. अधियज्ञ Adj. *auf das Opfer bezüglich.* °यज्ञम् Adv. *in Bezug auf das Opfer.*

*अधियाग n. = अधिकाङ्ग 2).

अधियोग m. *eine best. Constellation* Varâh. Bṛh. 13,2.

अधियोध R. Gorr. fehlerhaft. युधि यो ed. Bomb. 6,48,24.

अधिरज्जु Adj. *einen Strick mit sich führend.*

अधिरथ 1) Adj. *a) auf dem Wagen stehend, zu Wagen seiend;* m. *Kämpfer zu Wagen, Wagenlenker.* — *b) durch einen Wagen vermehrt, nebst einem Wagen.* — 2) m. N. pr. verschiedener Männer. — 3) n. *Wagenlast.*

अधिरथीय n. कुत्सस्य Name eines Sâman.

अधिराज und °राजन् (137,29. 139,6) m. *Oberherrscher, Oberhaupt.*

अधिराजता f. *Oberherrschaft über* (Gen.).

अधिराजन् m. *Oberherrscher, Oberhaupt.*

अधिराज्य n. 1) *Oberherrschaft.* — 2) N. pr. eines *Reiches.*

अधिराज्यकुशाग्र m. N. pr. eines Reiches MBh. 6, 9, 44.

अधिराष्ट्र n. N. pr. eines *Reiches.*

अधिरुक्म Adj. *Goldschmuck an sich tragend.*

अधिरूढाकर्णा Adj. v. l. zu अध्यारूढकर्णा Maitr. S. 3,13,5.

अधिरोढव्य n. impers. *zu steigen auf* (Loc.).

अधिरोपण n. *das Aufsteigenlassen, Aufsetzen auf* (im Comp. vorangehend).

अधिरोहण 1) n. *das Steigen auf* (Loc. oder im Comp. vorangehend), *Besteigen* Çat. Br. 7,3,2,17. — 2) *f. ई *Leiter.*

*अधिरोहिणी f. *Leiter.*

अधिलोक m. *die höchste Welt.*

अधिलोकम् Adv. *in Bezug auf die Welten.*

अधिवक्तृ Nom. ag. *Fürsprecher* oder *Segner.*

अधिवङ्ग n. N. pr. eines Waldes.

*अधिवचन n. *Beiwort, Name, Benennung.*

अधिवत्सर n. *das Jupiterjahr von 361 Tagen.*

अधिवपन n. *das Aufstreuen.*

अधिवर्चस् n. *Abtritt* Gobh. 1,4,10. °वर्च n. v. l.

अधिवर्तन n. *das an's Feuer Rücken.*

अधिवसति f. *Wohnstätte, Wohnung.*

अधिवस्त्र Adj. *mit Gewändern bekleidet.*

अधिवाक् m. *Fürsprache* oder *Segen.*

अधिवाज्यकुलाग्र m. N. pr. eines Reiches MBh. 6,352.

अधिवाद m. *Beleidigung mit Worten* Maitr. S. 3,2,2.

1. अधिवास m. 1) *Bewohner.* — 2) *Nachbar* 215, 6. 11. — 3) *Wohnung, Wohnort, Sitz* 216, 28 (am Ende eines adj. Comp. f. आ).

2. अधिवास m. *Ueberwurf, Decke.*

3. अधिवास m. *Parfüm* MBh. 3,43,17. Davon Nom. abstr. °ता Spr. 2562.

अधिवासन n. 1) *das Parfümiren* 246, 28. — 2) *Einweihen* (einer Götterstatue). °मण्डप *die Festhütte, in der dieses geschieht.*

अधिवासना f. *Willfahrung* (buddh.).

अधिवासभूमि f. *Wohnort.*

*अधिवासित n. *Wohnung* Gal.

*°अधिवासिन् Adj. *wohnend, wachsend in.*

अधिवाक् m. *Aufseher über das Gespann.*

Digitized by Google

अधिवाकून m. N. pr. eines Mannes.

अधिविकर्तन n. *ferneres Zerschneiden.*

अधिविज्ञान n. *höchstes Wissen.*

अधिविद्यम् Adv. *in Bezug auf das Wissen.*

अधिवृत्तसूर्य Loc. *zur Zeit, wo nur noch die Baumwipfel von der Sonne beschienen werden.* Am Anf. eines Comp. °सूर्य° Gaut. 5, 40.

अधिवेत्तव्या Adj. f. *durch eine zweite Frau hintanzusetzen* 193, 10. 14.

अधिवेदन n. *das Heirathen einer zweiten Frau bei Lebzeiten der ersten* Verz. d. Oxf. H. 85, *a*, 27.

अधिवेदम् Adv. *in Bezug auf den* Veda.

*अधिवेदिका und *°वेदिनी f. *eine zweite Frau bei Lebzeiten der ersten* Gal.

अधिवेद्या Adj. f. = अधिवेत्तव्या 193, 1.

अधिवेश्म Adv. *im Hause.*

अधिशय m. *Zuschuss* Lâṭj. 6, 5, 13. 18. 19. 23. 24. 28.

अधिशिरस् Adv. *über den Kopf* Kauç. 27.

अधिश्रयण 1) n. *das auf's Feuer Setzen.* — 2) *f. ई *Ofen.*

अधिश्रयणीय Adj. *auf das* Adhiçrajaṇa *bezüglich.*

अधिश्रयितवै Dat. Inf. *auf's Feuer zu setzen.*

अधिश्री Adj. *auf der Höhe des Glücks stehend.*

अधिश्रोत्रम् Adv. *an den Ohren.*

अधिषवण 1) Adj. *zum Pressen* (des Soma) *dienend.* — 2) n. *a) Presse,* namentlich Du. *die beiden Theile derselben: der Deckel und der durchlöcherte Trog.* — *b) das Fell, auf welchem der ausgepresste* Soma-*Saft läuft.*

(अधिषवणय) अधिषवणिन्ध्र m. Du. *die beiden Theile der* Soma-*Presse.*

अधिष्ठातृ Nom. ag. (f. °त्री) *Vorsteher, der über Jmd oder Etwas gesetzt ist.* Davon Nom. abstr. °तृत्व n.

अधिष्ठान n. 1) *Standort, Grundlage, Sitz, Platz* 106, 12. — 2) *Standplatz des Kriegers auf dem Wagen* Sâmav. Br. 3, 6, 4. — 3) *Residenz.* — 4) *Anwesenheit* Hem. — 5) *Herrschaft, hohe Stellung, Macht.* — 5) *Segen* (buddh.).

अधिष्ठानवत् Adj. *auf fester Grundlage ruhend.*

अधिष्ठायक Adj. *über Etwas stehend, beaufsichtigend.*

अधिष्ठेय Adj. *zu beherrschen; was beherrscht wird.*

अधिष्ण्य und °वत् (Vaitân. 18) Adj. *keinen* Dhishṇja *genannten Nebenaltar habend.*

अधिसीमकृष्ण m. N. pr. eines Fürsten VP. 4, 21, 3.

अधिसेनापति m. *Oberheerführer.*

*अधिस्त्रि Adv. = स्त्रियाम्.

अधिस्त्री f. *eine hochstehende Frau.*

अधिस्पर्शम् Adv. *in Bezug auf die Berührung.*

*अधिकरि Adv. = करौ.

अधिकस्ति Adv. *auf einem Elephanten.*

अधिकस्त्य n. *ein in der Hand gehaltenes Geschenk, mit dem man vor seinem Lehrer u. s. w. erscheint.*

अधीक् *die Wurzel* इ, एति *mit* अधि 235, 20.

अधीकार m. 1) *Oberaufsicht, Verwaltung* (mit Loc.). — 2) *Befähigung.*

अधीतवेद (!) Adj. *der den* Veda *durchstudirt hat* Çat. Br. 14, 6, 11, 1.

अधीति f. 1) *Erinnerung.* — 2) *Studium.*

अधीतिन् Adj. 1) *belesen, bewandert in* 233, 8. — 2) *mit dem Studium der heiligen Schriften beschäftigt.*

अधीन Adj. (f. आ) meist am Ende eines Comp. 1) *liegend auf* Spr. 6012. — 2) *Jmdn gehörig.* — 3) *untergeben, untergeordnet, abhängig von.*

अधीनत्व n. *Unterthanenschaft, Abhängigkeit.*

अधीमन्थ m. = अधिमन्थ.

1. अधीर 1) Adj. (f. आ) *a) nicht fest, beweglich.* — *b) unentschlossen, wankelmüthig, ängstlich, kleinmüthig.* Eine solche Heroine geschildert Spr. 7028. — 2) *f. आ *Blitz.*

2. अधीर Adj. (f. आ) *unverständig.*

अधीरता f. *Kleinmuth.*

अधीरात्त Adj. *mit beweglichen Augen* 249, 31.

1. अधीवास m. *Wohnung, Wohnort, Sitz.*

2. अधीवास m. *Ueberwurf, Mantel.*

1. अधीवासस् n. dass. Vaitân. 36.

2. अधीवासस् Adv. *über dem Kleide.*

अधीश m. *Oberherr, Fürst, Gebieter.* Davon Nom. abstr. °ता f. 139, 19.

*अधीशितृ Nom. ag. *Gebieter* so v. a. *Gatte, Geliebter.*

*अधीश्वर m. 1) *Oberkönig.* — 2) *ein* Arhant *bei den* Gaina.

अधुना Adv. *jetzt.*

अधुनातन Adj. *jetzig.*

*अधुर Adj. *unbelastet.*

अधूमक Adj. *rauchlos.*

अधृत Adj. *sich nicht ruhig verhaltend* TS. 5, 3, 2, 1. Auch als Beiw. Vishṇu's.

अधृति f. 1) *Unruhe, Unbehaglichkeit.* — 2) *Wankelmuth.*

अधृष्ट Adj. 1) *unwiderstehlich, unbezwinglich* 11, 9. 18, 2. — 2) *nicht keck, bescheiden, schüchtern* Paṇḍat. III, 193.

अधृष्य 1) Adj. *a) an den man sich nicht wagt.* — *b) *stolz.* — 2) f. आ N. pr. eines Flusses.

अधेनु f. *eine nicht milchende Kuh* Gaut. 9, 19. Uebertr. so v. a. *etwas Unfruchtbares.*

अधैर्य n. *Wankelmuth, Kleinmuth.*

अधोअर्त Adj. *nicht bis zur Achse reichend.*

*अधोऽशुक n. *Untergewand.*

अधोक् 3. Sg. Imperf. vom दुह्.

अधोऽक्षज Adj. *unter einer Achse geboren;* m. Bein. Vishṇu's.

अधोऽक्षम् und °क्षेण Adv. *unter der Achse.*

अधोगत Adj. 1) *untergegangen* und *tief sich verneigend* Spr. 3076. — 2) *nach unten verschoben* (eine Art des Beinbruchs) Çâṅkh. S. 1, 7, 58. Bhâvapr. 5, 125.

1. अधोगति f. *Gang nach unten* (auch *zur Hölle*), *das Sinken.*

2. अधोगति Adj. *nach unten gehend; zur Hölle fahrend.*

अधोगमन n. *das Abwärtsgehen* Tattvas. 32.

*अधोघण्टा f. *Achyranthes aspera.*

अधोजानु Adv. *unterhalb des Knies* Çat. Br. 13, 8, 3, 12. Kâtj. Çr. 21, 4, 18.

*अधोजिह्विका f. *Zäpfchen im Halse.*

*अधोदारु n. *Säulenstuhl von Holz.*

*अधोदिश् f. *Nadir.*

1. अधोदृष्टि f. *Blick zur Erde.*

2. अधोदृष्टि Adj. *den Blick nach unten gerichtet.*

अधोदेश m. *der untere Theil des Leibes* Mahidh. zu VS. 29, 58.

अधोनयन n. *das Herunterbringen.*

अधोनिलय m. *Hölle* Spr. 5177.

अधोनिवीत Adj. *mit heruntergestreifter Opferschnur* Âçv. Gṛhj. 4, 2, 9.

अधोपकास m. *ein Spiel in den unteren Regionen* so v. a. *Beischlaf.*

अधोबिन्दु Adj. *dessen Tropfen nach unten laufen* Jogat. Up. 9.

अधोभक्त m. *nach dem Essen genommene Arznei.*

अधोभग Adj. = अधोगत 2) Bhâvapr. 5, 125.

अधोभाग m. 1) *der untere Theil; Tiefe.* — 2) *der untere Theil des Leibes* 217, 8.

*अधोभुवन n. *Unterwelt.*

*अधोभूमि f. *unten —, am Fusse eines Berges gelegenes Land.*

*अधोमर्मन् n. *After.*

अधोमुख 1) Adj. (f. ई) *a) mit nach unten gerichtetem Gesicht* 65, 17. 27. — *b) nach unten gerichtet* 99, 8. 317, 7. zu Spr. 1519. — 2) m. *a) eine best. Hölle* VP. 2, 6, 17. — *b)* *Bein. Vishṇu's. — 3) *f. आ *eine best. Pflanze,* = गोजिह्वा. — 4) *f. ई *ein best. Vogel* Gal.

Digitized by Google

अधौराम Adj. *unten am Leibe dunkelfarbig.*

अधोलम्ब m. *Senkrechte* Colebr. Alg. 68.

*अधोलोक m. *Unterwelt.*

*अधोवदन Adj. 1) *mit nach unten gerichtetem Gesicht.* — 2) *nach unten gerichtet.*

अधोवर्चस् Adj. *nach unten taumelnd, zu Boden sinkend.*

अधोवायु m. *Furz.*

अधोऽवेक्षिन् Adj. *zur Erde blickend* Spr. 989, v.l.

अधोऽश्वम् Adv. *unter das Pferd.*

अधौत Adj. *ungewaschen* Pâr. Gṛhj. 2,6,20.

अध्यंस Adj. *auf der Schulter liegend.*

अध्यक्ष 1) Adj. (f. आ) *a) mit eigenen Augen sehend, Augenzeuge.* — *b) wahrnehmbar.* — 2) m. *a) Aufseher* 19,27. — *b) *Mimusops Kauki.*

अध्यक्षम् Adv. *in Bezug auf die Silben.*

अध्यग्नि Adv. *über dem Feuer* (bei der Trauung).

*अध्यञ्च् Adj. *nach oben gerichtet.*

अध्यणुमात्रिक Adj. *um ein Viertel einer Mora länger* Comm. zu TS. Prât. 22, 13.

अध्यण्डा f. *Carpopogon pruriens* und *Flacourtia cataphracta.*

अध्यधिक्षेप m. *frecher Tadel.*

अध्यधीन Adj. *vollkommen abhängig, Sclave.*

अध्यन्तेन Instr. Adv. *in die Nähe von, dicht zu — hin* 30, 1.

अध्ययन n. *Studium, das Lesen* (insbes. der heiligen Schriften); *das Lernen von Jmd* (Abl.)

अध्ययनदानिक Adj. *in der Unterweisung im Studium bestehend* Suçr. 1, 8, 6.

अध्ययनसंप्रदान n. *Unterweisung im Studium.* Davon °दानीय Adj. *darauf bezüglich* Suçr. 1, 8, 2.

अध्ययनादान n. *Empfang von Unterricht von Jmd* (Abl.)

*अध्ययनीय Adj. *zu studiren, zu lesen.*

अध्यर्ध 1) Adj. (f. आ) *anderthalb.* — 2) f. आ *ein Backstein von best. Grösse* Çulbas. 3, 58. 121. 127.

*अध्यर्धक Adj. *für anderthalb gekauft* u. s. w.

*अध्यर्धकंस 1) m. *anderthalb* Kaṃsa (*ein best. Maass*). — 2) Adj. *so viel enthaltend.*

*अध्यर्धकाकिणीक Adj. *anderthalb* Kâkiṇi *werth* u. s. w.

*अध्यर्धकार्षापण 1) m. *anderthalb* Kârshâpaṇa. — 2) Adj. *so viel werth* u. s. w.

*अध्यर्धकार्षापणिक Adj. = अध्यर्धकार्षापण 2).

*अध्यर्धखारीक Adj. *anderthalb* Khârî *enthaltend.*

*अध्यर्धपण्य Adj. *anderthalb* Paṇa *werth* u. s. w.

*अध्यर्धपाद्य Adj. *anderthalb Viertel werth* u. s. w.

*अध्यर्धप्रतिक Adj. *anderthalb* Kârshâpaṇa *werth* u. s. w.

*अध्यर्धमाष्य Adj. *anderthalb* Mâsha *wiegend.*

*अध्यर्धविंशतिकीन Adj. *dreissig werth* u. s. w.

*अध्यर्धशत 1) n. *hundertundfünfzig.* — 2) Adj. *so viel werth* u. s. w.

*अध्यर्धशतमान 1) m. *anderthalb* Çatamâna. — 2) Adj. *so viel werth* u. s. w.

*अध्यर्धशत्य Adj. *hundertundfünfzig werth* u. s. w.

*अध्यर्धशाण 1) m. *anderthalb* Çâṇa. — 2) Adj. *so viel wiegend.*

*अध्यर्धशाणीय Adj. = अध्यर्धशाण 2).

*अध्यर्धशातमान Adj. = अध्यर्धशतमान 2).

*अध्यर्धशूर्प 1) m. n. *anderthalb* Çûrpa. — 2) Adj. *so viel enthaltend.*

*अध्यर्धसहस्र 1) n. *tausendfünfhundert.* — 2) Adj. *so viel werth* u. s. w.

*अध्यर्धसाहस्र Adj. = अध्यर्धसहस्र 2).

*अध्यर्धसुवर्ण 1) m. n. *anderthalb* Karsha *Gold.* — 2) Adj. *so viel werth* u. s. w.

*अध्यर्धसौवर्णिक Adj. = अध्यर्धसुवर्ण 2).

अध्यर्धेड Adj. *anderthalb* Iḍâ *enthaltend.* n. Name eines Sâman Tâṇḍya-Br. 16, 11, 1. सोमसामन् n. dass.

अध्यर्बुद n. *Uebergeschwulst, Uebergewächs.*

अध्यर्क्षणीय Adj. *hoher Ehren werth.*

अध्यवसान n. (adj. Comp. f. आ) *das Gewinnen einer festen Ansicht, das sich für Etwas Bestimmen.*

अध्यवसाय m. 1) dass. — 2) *Beschlussfassung, fester Vorsatz.* — 3) buddh. *blosse Meinung* Sarvad. 22, 17.

अध्यवसायक m. = अध्यवसाय 2).

अध्यवसायित Adj. *fest beschlossen.*

अध्यवसायिन् Adj. *sich zu Etwas entschliessend* 105, 29.

अध्यवसिति f. *Voraussetzung.*

अध्यवसेय Adj. buddh. *was man sich bloss vorstellt* Sarvad. 22, 16.

अध्यवहनन Adj. *worauf gedroschen wird.*

अध्यशन n. *das Zusichnehmen von Speisen, bevor die vorangegangene Mahlzeit verdaut ist.*

*अध्यश्व Adj. *zu Pferde sitzend.*

अध्यस्थि n. *Oberfläche eines Knochens.*

अध्यस्थि n. *Ueberknochen.*

अध्याण्डा f. *eine best. Pflanze* (vgl. अध्यण्डा).

अध्यात्म 1) Adj. *der Person angehörig, persönlich eigen.* — 2) n. *a) die höchste Seele.* — *b) die Seele als Agens einer Thätigkeit.*

अध्यात्मकल्पतरु m. und °चिन्तामणि m. Titel von Schriften.

अध्यात्मम् Adv. 1) *in Bezug auf die Person,* — *das Selbst,* — *die Allseele.* — 2) *zu sich hin; an sich, am Leibe* Gop. Br. 2, 5, 2.

अध्यात्मप्रदीपिका f., °बोध m., °मीमांसा f., °रामायण n., °विद्योपदेशविधि m., °शास्त्र n. und °सुधातरंगिणी f. Titel von Schriften.

अध्यात्मिक Adj. *auf den höchsten Geist oder auf die Seele bezüglich.* Richtiger आध्या°.

अध्यात्मोत्तरकाण्ड n. *das letzte Buch des* Adhjâtmarâmâjaṇa.

अध्यापक m. *Lehrer.*

अध्यापन n. *das Unterrichten.*

अध्यापय्, °यति Caus. von इ, एति mit अधि.

अध्यापयितर् Nom. ag. *Lehrer.*

अध्याप्य Adj. *zu unterrichten.*

अध्याय 1) *Adj. *studirend, lesend, belesen.* — 2) m. *a) Studium, das Lesen* (insbes. der heiligen Schriften. — *b) die für das Studium der heiligen Schriften angemessene Zeit.* — *c) grösserer Abschnitt in einem Werke, lectio.*

अध्यायशतपाठ m. Titel eines Werkes.

अध्यायिन् Adj. *studirend, lesend.*

अध्यारोप m. (257, 31. 258, 3) und अध्यारोपणा f. *falsche Uebertragung.*

अध्यारोह m. *das Aufsteigen* (auch uneig.).

अध्यावाप m. *das Aufstreuen, Aufschütten.*

अध्यावाहनिक n. *das aus dem elterlichen Hause mitgebrachte Vermögen einer Frau* 200, 13.

अध्याशय m. buddh. *Neigung, Gesinnung* Lalit. 10, 18. 11, 5. 15, 2. 215, 7.

अध्यास m. 1) *das Aufsetzen, Aufstellen.* — 2) *falsche Uebertragung.* — 3) *Anhang, Zusatz.*

अध्यासन n. *Sitz, Aufenthaltsort.*

अध्यासभाष्य n. Titel einer Schrift.

अध्यासित n. *das Sitzen auf* Râgân. 2, 52.

अध्यासितव्य Adj. *zu übernehmen.*

अध्यासिन् Adj. *sitzend auf* Spr. 4829.

अध्यास्या f. *eine anzuhängende* Ṛk Lâṭj. 3, 6, 29.

*अध्याकरण n. *das Erwägen, Betrachten.*

अध्याकर्तव्य Adj. *zu ergänzen* Comm. zu Nâjân. 2, 1, 38.

अध्याकार m. 1) *Aufbürdung, Zuschiebung.* — 2) *Ergänzung, Supplirung.* — 3) *Erwägung, Betrachtung.*

अध्याकार्य Adj. *zu ergänzen.*

अध्युष्ट Adj. *viertehalb.*

*अध्युष्ट m. *ein mit einem Kamel bespannter Wagen.*

अध्यूढ 1) Adj. *reich. — 2) m. *a) ein Sohn, mit welchem die Mutter schon schwanger war, als sie heirathete.* — *b) Bein. Çiva's.* — 3) f. आ *eine Frau, deren Mann nach ihr wieder geheirathet hat.* — Vgl. ऊढ mit अधि.

Digitized by Google

अध्यूढ्न m. = अध्यूढ 2) a).

अध्यूधी f. *ein best. über dem Euter gelegener Körpertheil.*

अध्येतर् Nom. ag. (f. °त्री) *Student, Leser.*

अध्येतव्य Adj. *zu studiren, zu lesen.* Davon Nom. abstr. °त्व n.

अध्येष Adj. dass.

अध्येषणा 1) n. und °णा f. *Bitte, Aufforderung.* — 2) f. *Ehrenerweisung* Nir. K.

अध्योढ m. = अध्यूढ 2) a).

अधि Adj. *unaufhaltsam* AV. 5,20,10 (अधृषि gedr.).

अधिगु 1) Adj. *unaufhaltsam vordringend.* — 2) m. a) *eine best. Thieropferformel, die das Wort* अधिगु *enthält.* — b) N. pr. eines Mannes.

अधिर्धन Adj. *unaufhaltsam.*

*अधियमाण gaṇa चार्वादि.

अधुव Adj. (f. आ) 1) *nicht am Ort verharrend, beweglich* Çat. Br. 8,2,2,2. Dazu Nom. abstr. °त्व n. Mahâbh. 1,281,b. — 2) *nicht beständig, schnell vergehend* Çat. Br. 10,2,6,19. Chr. 183, 22. — 3) *nicht bestimmt, ungewiss.* — 4) *ablösbar* (von einem Theile des Körpers, dessen Verlust nicht den Tod herbeiführt.)

अधुष m. *eine schmerzhafte harte und rothe Anschwellung in der Gegend des Gaumens.*

अधौव्य n. *das Nichtverharren am Orte* Mahâbh. 1,282,a.

°अध und °अधक m. = अधन्.

*अधतमिन् m. *Vogel* Nigh. Pr.

अधर्ग 1) Adj. (f. आ) *auf dem Wege befindlich.* परलोकाधग *zur anderen Welt* Spr. 2204. — 2) m. a) *Reisender, Wanderer, Spaziergänger* 133, 18. 176, 28. 234, 7. Spr. 5713. — b) **Kamel.* — c) **Maulthier.* — d) **Vogel* Nigh. Pr. — 3) *f. आ *die Gaṅgâ.*

अधर्गत् Adj. *einen Weg zurücklegend, wandernd.*

*अधगभोग्य m. *Spondias mangifera.*

*अधगमन n. *das Reisen.*

*अधजा f. *eine best. Pflanze.*

अधन् m. 1) *Weg.* — 2) *Reise, das Reisen, Wandern* 34, 21. 127, 4. — 3) *Wegemaass, Entfernung; Längenmaass, Länge* 227, 19. 231, 23. — 4) *Reise in's Jenseits:* दुर्मरं पुरुषेणेक मन्ये क्षधन्यागते *so v. a. wenn man noch nicht sterben will* MBh. 14, 80, 24. — 5) *Schule* (eines Veda). — 6) *Zeit* Lalit. 101, 1. — 7) **Luft.* — 8) *= संस्थान, अवस्कन्द (अवस्कन्ध, स्कन्ध).

अधनीन m. *Reisender* Râǵat. 7, 1011.

अधन्य 1) *Adj. *zur Reise geeignet.* — 2) m. *Reisender, Wanderer* 177, 9.

अधप m. *Wegemeister, ein mit der öffentlichen Sicherheit betrauter Beamter.*

अधपति m. 1) *Herr der Wege* VS. — 2) = अधप.

अधर् 1) Adj. *nicht zu Fall bringend, — schädigend* AV. 7, 58, 1. TS. 3, 1, 9, 2. — 2) m. a) *religiöse Feier, Opferfest;* Soma-*Opfer.* — b) **Luft.* — c) N. pr. α) *eines Vasu. — β) verschiedener Männer. — 3) f. आ a) *eine dem Ingwer ähnliche Wurzel* Bhâvapr. 1, 170, 21. — b) Bein. der Dâkshâjaṇî.

अधरकर्मन् n. *jede zum* Soma-*Opfer gehörige Ceremonie* Çat. Br. 7, 3, 2, 4.

अधरकृत् Adj. *Opfer verrichtend.*

अधरग Adj. *zum Opfer bestimmt.* सोम MBh. 3, 269, 21.

अधरतत्त्व n. Titel einer Schrift.

अधरत्व n. *das Wesen der Opferfeier* Maitr. S. 3, 6, 10.

*अधरथ m. *Reisewagen.*

अधरदीक्षणीया f. *zum* Soma-*Opfer gehörige Weihe.*

अधरधिष्ण्य m. *Nebenaltar beim* Soma-*Opfer* Çat. Br. 9, 4, 2, 5.

अधरपद्धति f. Titel eines Werkes.

अधरप्रायश्चित्ति f. *die zum* Soma-*Opfer gehörige Sühnceremonie.*

अधरमय Adj. Bez. der Mahânâmni-Verse Ârsh. Br. 2, 26.

अधरवत् Adj. *das Wort* अधर् *enthaltend.*

अधरश्री Adj. *das Opferfest verschönend.*

अधरस् Adj. = अधर् Çat. Br. 1, 7, 2, 15.

अधरसमिष्टयजुस् n. *ein zum* Soma-*Opfer gehöriger Schlussopferspruch (sammt Spende).*

अधरक्षेत्र n. bei den Maga so v. a. अग्निक्षेत्र der Brahmanen.

अधरीय्, °यति *den Opferdienst besorgen.*

अधरेष्ठा Adj. *bei der Opferfeier ausharrend.*

अधर्य्, Partic. अधर्यत् *den Opferdienst besorgend.*

अधर्यु m. *diensthuender Priester* 16, 4. Bez. *eines best. beim Cultus thätigen Priesters.* In der ältesten Zeit tritt neben ihm noch der Hotar auf, später ausser diesem noch der Brahman und der Udgâtar (oder Âgnidhra) 24, 9. 36, 7. Sein Ritual ist der Jagurveda, woher der Pl. des Wortes zur Bez. dieses Veda dient. Der Du. umfasst den Adhvarju und den Pratiprasthâtar. अधर्युविकार Kâts. Ça. 5, 5, 26. °ब्राह्मण n. (Sây. zu ṚV. 10, 61) und °सूत्र n. Titel von Schriften.

*अधशल्य m. *Achyranthes aspera.*

अधस्मन् Adj. *unbefleckt, unverdunkelt.*

अधाधिप m. = अधप.

1. अधान m. = अधन् *Weg, Reise.*

2. अधान m. *Lautlosigkeit, das Stummsein* Mṛicch. 77, 3.

*अधात्तशात्रव m. *Bignonia indica.*

अधीश m. = अधप.

1. अन् ° s. 2. अ°.

2. अन्, अनिति und अनिति 1) *athmen* 19, 17. — 2) *nach Luft schnappen, lechzen.* — 3) **gehen.* — Mit अप *ausathmen, aushauchen.* — Mit अभ्यप *anathmen.* — Mit अव *einathmen.* — Mit व्यव *dazwischen athmen* Maitr. S. 4, 7, 7. Taṇḍya-Br. 7, 1, 9. — Mit उद् (उदानिति fehlerhaft für उदनिति). — Mit उद् 1) *hinaufathmen.* — 2) *ausathmen.* — Mit अभ्युद् *anathmen, anhauchen.* — Mit *परा und *परि. — Mit प्र 1) *einathmen.* — 2) *athmen* 32, 2. — 3) *leben.* — 4) *wehen.* — Caus. *athmen machen, beleben.* प्राणित 1) *am Leben erhalten.* — 2) *beseelt, von Verlangen erfüllt Etwas zu thun* (Inf.). — Mit अनुप्र *nachathmen, hinterher athmen.* — Mit अभिप्र *einathmen; beeinathmen.* — Mit वि 1) *athmen.* — 2) *den Athem durch den Körper durchathmen.* — Mit अभिवि *beshauchen, durchathmen.* — Mit सम् *athmen, leben.* — Mit अनुसम् *darnach athmen* Ait. Br. 4, 30.

1. अन Pron. der 3ten Person *dieser, dieser hier.* Davon nur अनेन, अनेना und अनयोस् (260, 26. 281, 27). — Vgl. अनौ.

2. अन m. *Hauch, Athem.*

3. *अन Adv. *nicht.*

अनंश Adj. *keinen Erbtheil erhaltend* 200, 27.

*अनंशुमत्फला f. *Musa sapientum.*

*अनक 1) Adj. = अणाक. — 2) m. = आनक *Trommel* Gal.

*अनकदुन्दुभ m. N. pr. des Vaters von Vasudeva.

*अनकस्मात् Adv. *nicht plötzlich, — unerwartet.*

अनकाममार Adj. *nicht unerwünscht tödtend* Ait. Âr. 250, 14.

अनक्त Adj. *ungesalbt* Çat. Br. 2, 6, 2, 6. 3, 4, 2, 20.

अनत् (Nom. अनक्) und अनत्त Adj. *augenlos, blind.*

अनदर् Adj. 1) *lautlos, stumm* Spr. 6434. °म् Adv. *ohne Worte* Kâd. 161. — 2) **was nicht gesagt werden dürfte.*

अनदसङ्गम् (Maitr. S. 3, 9, 2) und अनदस्तम्भम् Adv. *so dass die Wagenachse nicht gehemmt wird.*

*अनदि n. *böser Blick.*

अनदिक Adj. *augenlos.*

*अनगाध Adj. *nicht tief, flach* Gal.

*अनगार m. *ein Einsiedler, der sein Haus verlassen hat.*

Digitized by Google

अनगारिका f. *das Leben eines religiösen Bettlers.*

अनग्न 1) Adj. (f. आ) *nicht nackt; — entblösst* (Speise) Jâǵñ. 1,106. Davon Nom. abstr. अनग्नता f. — 2) *f. आ *die Baumwollenstaude* Nigh. Pr.

अनग्नभावुक Adj. *sich nicht* (schamlos) *entblössend.*

1. अनग्नि m. *Nicht-Feuer, etwas Anderes als Feuer.*

2. अनग्नि Adj. 1) *kein Feuer unterhaltend.* — 2) *wobei kein Feuer angewandt wird.* — 3) *wobei kein* अग्निचयन *Statt gefunden hat.* — 4) *unverheirathet, caelebs.* — 5) *an Verdauungslosigkeit leidend.*

अनग्निक Adj. *ohne Feuer, nicht mit Feuer in Berührung kommend* Gop. Br. 1,2,23. Çulbas. 2,7. Spr. 3471.

अनग्निचित् Adj. *der das Feuer nicht schichtet* Çat. Br. 13,8,2,11. Kâtj. Çr. 21,4,11.

अनग्निचित्य Adj. *wobei kein* अग्निचयन *Statt gefunden hat* Kâtj. Çr. 8,3,3.

अनग्निचित्या f. *das Nichtschichten des Feuers* Çat. Br. 6,6,2,1.13.

अनग्निमत्रा Adj. *kein Feuer pflegend.*

अनग्निदग्ध 1) Adj. *nicht im Feuer —, nicht auf dem Scheiterhaufen verbrannt.* — 2) m. Pl. *eine best. Klasse verstorbener Väter.*

अनघ 1) Adj. (f. आ) *a) nicht schadhaft, makellos.* — *b) keinen Schaden nehmend, unbeschädigt* Ragh. 5,7. — *c) *gefällig, hübsch.* — *d) frei von Schuld, unschuldig* 166,23. Häufig in der Anrede 46,18. 50, 32. 51,21. *frei von Schuld in Bezug auf Jmd* (Gen.). — 2) m. *a) *weisser Senf* Gal. — *b)* Bein. Çiva's. — *c)* Bein. Skanda's — *d)* N. pr. eines Gandharva, eines Sâdhja, eines Sohnes des Vasishṭha (VP. 4, 10,13) und des Surodha. — 3) f. आ *a)* Pl. *ein best. Mondhaus,* = अघा und मघा. — *b)* N. pr. einer Göttin.

अनघाष्टमी f. *ein best. achter Tag.*

अनङ्कुरित Adj. *nicht hervorgesprossen, — gewachsen.* Bart Spr. 7631.

अनङ्कुश Adj. *dem Leithaken nicht gehorchend, unbändig, auf Nichts hörend.*

1. अनङ्ग n. *kein unwesentlicher Theil* (einer Opferhandlung) Gaim. 4,4,19. Davon Nom. abstr. °त्व n. 6,3,30.

2. अनङ्ग 1) Adj. *gliedlos, körperlos* 52,16. — 2) m. *a) der Liebesgott* 130,11. 296,15. — *b) Geschlechtsliebe* Spr. 5776. — *c)* in der Astrol. *das 7te Haus* Varâh. Bṛh. 9,2. — 3) f. आ *a)* Name der Dâkshâjaṇî. — *b)* N. pr. eines Flusses. — 4) *n. *a) Luft, Luftraum.* — *b) der Geist.*

*अनङ्गक m. *der Geist.*

अनङ्गक्रीडा f. 1) *Minnespiel* 147,3. — 2) *ein best. Metrum* Ind. St. 8,321. fg.

अनङ्गत्रयोदशी f. *ein best. dreizehnter Tag.*

अनङ्गत्व n. *Glied —, Körperlosigkeit* 296,15.

अनङ्गद Adj. *Liebe spendend* und *ohne Armband* Vâs.

अनङ्गदनिष्कधृक् Adj. *kein Armband und keinen Brustschmuck tragend* R. ed. Bomb. 1,6,11.

अनङ्गद्वादशी f. *ein best. zwölfter Tag.*

अनङ्गपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

अनङ्गभीम m. N. pr. eines Fürsten.

अनङ्गमञ्जरी f. N. pr. einer Tochter Anaṅgodaja's.

*अनङ्गमेजय Adj. *die Glieder —, den Körper nicht bewegend.*

अनङ्गरङ्ग m. Titel einer *erotischen* Schrift.

अनङ्गरति f. N. pr. einer Tochter Viradeva's 130,12.

अनङ्गलेखा f. N. pr. einer Tochter Balâditja's.

अनङ्गविद्या f. *ars amandi* Bhartṛ. Chr. 180,6.

अनङ्गशेखर m. *ein best. Metrum.*

अनङ्गसुन्दरी f. ein Frauenname Ind. St. 14,104.

अनङ्गसेन 1) m. ein Mannsname. — 2) f. आ ein Frauenname.

अनङ्गहीन Adj. *dem kein Glied fehlt* Ind. St. 10,147.

अनङ्गापीड m. N. pr. eines Fürsten.

*अनङ्गामुकृद् m. Anaṅga's *Feind* d. i. Çiva.

अनङ्गीकार m. *Nichteinräumung* Sarvad. 2,11.

अनङ्गीकृत Adj. 1) *womit man sich nicht einverstanden erklärt hat* Kathâs. 7,58. — 2) *nicht beherzigt, — berücksichtigt* Kathâs. 18,326.

अनङ्गुरि Adj. *fingerlos.*

अनङ्गुलीयक Adj. *ohne Fingerring* Mṛkkh. 89,24.

अनङ्गुष्ठ Adj. *ohne Daumen* Gaut. 1,46.

अनङ्गोदय m. N. pr. eines Fürsten.

*अनच्क् Adj. *nicht klar, trübe.*

*अनञ्चका und *अनञ्चिका f.

*अनञ्जन n. *Luft.*

अनञ्जित Adj. *ungesalbt* Spr. 239.

अनट् Adj. *ohne Augment* (अट्) AV. Prât. 14,86 (अनक्ष gedr.).

अनडुच्छत n. *hundert Stiere.*

*अनडुञ्छिक्षा f. *Elephantopus scaber.*

*अनडुत्क Adj.

अनडुत्पुच्छ n. *Stierschwanz.*

अनडुद् Adj. *einen Stier schenkend.*

अनडुद्धन n. N. zweier Sâman.

अनडुह् 1) m. am Ende eines copul. Comp. *Stier.* — 2) f. ई *Kuh.*

*°अनडुहम् Adv.

*अनडुह्य्, °यति = अनडुानिवाचरति.

अनड्वह् 1) m. (अनड्वान्, अनड्वन्, अनड्वाहम्, अनडुहा, अनडुद्भ्याम्) *Stier.* — 2) f. अनड्वाही *a) *Kuh.* — *b)* N. pr. eines Flusses.

अनण 1) Adj. *nicht fein.* Adv. *stark, laut* Sâh. D. 235,15. — 2) n. *grobes Korn* (Erbsen u. s. w.).

अनत Adj. *nicht in einen cerebralen Laut verwandelt* RV. Prât. 4,11.

अनतिकृच्छ्रेण Instr. Adv. *ohne grosse Beschwerde* Vikr. 45.

अनतिकृच्छ्र Adj. *nicht zu dunkel, — schwarz* Liṭ. 1,1,7.

अनतिक्रम m. *das Nichtüberschreiten* Çat. Br. 3,3,1,5.

अनतिक्रमण n. dass. Mit. 150,9.

अनतिक्रमणीय Adj. 1) *unvermeidlich* Spr. 6625. — 2) *nicht zu übergehen, — ausser Acht zu lassen, — zu vernachlässigen, zu berücksichtigen* (von Personen und Sachen) 42,30. Mṛkkh. 49,16. 50,3. Çik. 22,12. 29,20. 95,19. 99,21.

अनतिक्रामत् Adj. *nicht übertretend, — dawider handelnd* Gaut. 23,25.

अनतिक्रुद्ध Adj. *nicht gar zu sehr erzürnt auf* (Gen.) Çik. 112,9.

अनतिक्षार m. *das Nichtüberfliessen* Tândja-Br. 13,7,9.

अनतिथि m. *Nicht-Gast.* Gaut. 5,43.

अनतिदग्ध Adj. *nicht ganz ausgedörrt* Çat. Br. 1,4,2,14.

अनतिदाह m. *nicht zu heftiges Brennen* Çat. Br. 6,7,2,15. 16. 26.

अनतिदूरे Loc. *nicht in zu grosser Entfernung* Pañkat. 174,10.

अनतिदृश्य Adj. *undurchsichtig.*

अनतिद्रुत Adj. *unübertroffen.*

अनतिनेद् m. *das Nichtüberschäumen* Maitr. S. 3,10,4.

अनतिपक्व Adj. *nicht sehr reif, — gesetzt* Bhartṛ. Chr. 195,13.

अनतिपात्य Adj. *nicht zu versäumen, — vernachlässigen* Çik. 60,17.

अनतिपृथु Adj. *nicht zu umfänglich, — gross* Kâtj. Çr. 2,5,20.

अनतिप्रकाशक Adj. *nicht in hohem Grade erleuchtend.* Davon Nom. abstr. °त्व n. 260,5.

अनतिप्रयुक्त Adj. *nicht sehr häufig gebraucht* Comm. zu Vâmana 5,1,13.

अनतिप्रश्य Adj. (f. आ) *in Bezug worauf eine die Grenzen überschreitende Frage unangemessen ist.*

अनतिभोग m. *nicht zu starke Benutzung* Gaut. 12,39.

अनतिमानिन् Adj. *keine zu hohe Meinung von*

Digitized by Google

sich habend Çat. Br. 5,3,5,19.

अनतिरात्र m. *kein* Atirâtra Çat. Br. 5,1,2,2. Liṭ. 8,12,9.

अनतिरिक्त Adj. *nicht überschüssig, — zu viel* Çat. Br. 3,9,2,15. 7,3,2,39. 13,8,2,15.

अनतिरिक्ताङ्ग Adj. *kein Glied zu viel habend* Liṭ. 1,1,7.

अनतिलम्बिन् Adj. *nicht sehr weit herabhängend* Mâlav. 82.

अनतिवाद् m. *das Nichtniederdisputiren* Tâṇḍja-Br. 11,3,6.

अनतिवादन (Kâṭh. 31,12), अनतिवादिन् (Tâṇḍja-Br. 11,3,7) und अनतिवादुक (TS. 6,4,5,2) Adj. *nicht niederdisputirend* (mit Acc.)

अनतिविस्तीर्ण Adj. *nicht sehr umfangreich* Kâtjâṇ. 1,18.

अनतिवृत्ति f. *das Nichthinübergehen über* P. 2, 1,6, Schol.

अनतिवेलम् Adv. *nicht in gar zu langer Zeit* Bhâg. P. 4,21,39.

अनतिव्याध्य Adj. *unverwundbar, stichfest.*

अनतिशंस m. *das Nichtüberpreisen* Gop. Br. 2,4,15.

अनतिशङ्का f. *keine allzu grosse Furcht* R. 2,23,6.

अनतिशङ्क Adj. *kein grosses Misstrauen erregend.* Davon Nom. abstr. °त्व n. Gaim. 4,1,3.

अनतिशयनीय Adj. *unübertrefflich* Kir. 5,52.

अनतिश्वेत Adj. *nicht allzu weiss* Liṭ. 1,1,7.

अनतिसृष्ट Adj. *keine Erlaubniss habend, nicht autorisirt* AV. 15,12,8. 11.

अनतीत Adj. *nicht verstrichen* 37,2.

अनत्यन्तगत Adj. *nicht ganz zutreffend, — genau* Nir. 12,40.

अनत्यन्तगति f. *das nicht zum Abschluss Kommen* P. 5,4,4.

1. अनत्यय m. *das Nichthinübergehen* Çat. Br. 13, 8,4,1.2.

2. अनत्यय Adj. *nicht abgehend* (Klystier) Bhâvapr. 2,125,6.

अनत्याश m. *kein Uebermaass beim Essen* Gaut. 5,37.

अनत्युग्र Adj. *quo superior dici non potest.*

अनदत् Adj. *nicht essend, — verzehrend.*

*अनदम् Nom. Sg. n. *nicht Jenes* P. 1,1,15, Vârtt., Sch.

अनड्वा Adv. *ungewiss, unsicher, unbestimmt.*

अनड्वापुरुष m. *Scheinmann, kein wirklicher Mensch.* (*Thor* Gal.).

अनद्भुत Adj. *nicht wunderbar* oder n. *kein Wunder* Spr. 240.

अनद्यतन m. *der nichtheutige Tag, nicht derselbe Tag* 240,25. P. 3,3,15. 5,3,21. भूतान° *nicht derselbe Tag in der Vergangenheit,* भविष्यदन्° *nicht derselbe Tag in der Zukunft* Chr. 243,33. Spitzfindig erklärt als *den heutigen —, denselben Tag nicht enthaltend* 240,27. 28. °वत् Adv. 243,30.

अनधःपतन n. *das Nichtherabstürzen* Comm. zu Tâṇḍja-Br. 17,4,2.

अनधस् Adv. *nicht unten.*

अनधिकार m. *Nichtberechtigung* Verz. d. Oxf. H. 276,*b*,7.

अनधिकृत Adj. *nicht als zu behandelnder Gegenstand vorangesetzt.* Davon Nom. abstr. °त्व n. Comm. zu TS. Prât. 7,15.

अनधिगत Adj. *nicht erreicht* 163,17.

अनधिगमनीय Adj. *nicht erreichbar von* (Gen.) Paṇḍat. 203,10.

अनधिग्नयण n. *das nicht auf's Feuer Stellen* Kâtj. Çr. 4,15,25.

अनधिष्ठान n. 1) *das Nichtstehen auf* Kâtj. Çr. 15,8,29. — 2) *Abwesenheit* Spr. 466.

अनधिष्ठित Adj. *nicht besetzt, — eingenommen* Kap. 6,60.

*अनधीन (Taik. 3,3,317) und °क Adj. *unabhängig.*

अनधीयत् Adj. *nicht studirend* Ait. Âr. 469,9.

अनध्यक्त Adj. *nicht wahrnehmbar* Bhâshâp. 48.

अनध्ययन n. *Unterlassung des Studiums* M. 3, 63. Spr. 2991.

अनध्यवसाय m. *falsche Auffassung* Ns. K.

अनध्यात्मविद् Adj. *den höchsten Geist nicht kennend* M. 6,82.

अनध्याय m. *Unterlassung —, Einstellung des Studiums* M. 2,105. fg. 4,103.

अनध्यायिन् Adj. *nicht studirend* Spr. 6270.

अनध्याय Adj. (f. आ) *ohne Anhang, — Zusatz* Liṭ. 6,3,18.

अनध्वन्य Adj. *unbewandert in* (Loc.) Spr. 242.

*अनन n. *das Athmen, Leben.*

अननुध्याति f. *das Nichterschauen* Maitr. S. 4,7,5.

अननुतिष्ठत् Adj. *nicht ausführend* Râǵat. 1,79.

अननुदर्शन n. *das Nichtanweisen, Nichtlehren* Comm. zu AV. Prât. 1,8.

अननुध्यायिन् Adj. 1) *Nichts vermissend* Ait. Br. 3,47. — 2) *nicht nachstellend* TBr. 2,1,2,8.

अननुनासिक Adj. *nicht nasal* Comm. zu AV. Prât. 1,8. °म् Adv. *nicht näselnd* Suçr. 1,13,5.

अननुप्रज्ञान n. *das Nichtauffinden* Çat. Br. 6, 3,2,31.

अननुबन्धक Adj. *ohne grammatischen* Anubandha.

अननुभावक Adj. *unverständlich.* Davon Nom. abstr. °ता f. Bhâshâp. 83.

अननुभाषण n. *das Schweigen zu einem dreimal formell ausgesprochenen Argument des Gegners* Nyâyas. 5,2,17.

अननुमेय Adj. *nicht zu erschliessen* Kull. zu M. 1,5.

अननुयाज Adj. *ohne Nachopfer.*

अननुयोग m. *das Nichtrügen* (eines vorgebrachten Arguments) Comm. zu Nyâyas. 5,2,22.

अननुरागिन् Adj. *nicht zugeneigt* Sâm. D. 76,21.

अननुरूप Adj. *nicht angemessen* Çiç. 6.

अननुवषट्कृत n. *Nichtwiederholung des schliessenden Einladungsrufes zu einem Opfer* Âçv. Çr. 6,11,3.

अननुवृत्ति f. *Ungehorsam gegen* (Gen.) Kull. zu M. 9,62.

अननुव्रत Adj. (f. आ) *ungehorsam, nicht ergeben.*

अननुष्ठान n. *Vernachlässigung* Kap. 1,8. Hit. 4,13.

अननुसंधान n. *das aus dem Auge Lassen* Kâtjâpr. S. 199, Z. 7.

अननुसरण n. *das Nichtnachgehen* (um Dienste zu leisten) Spr. 7722.

अननुकार m. *das Nichtgleichen* Kâtjâpr. 10,52.

अननूक्त Adj. *nicht studirt* (beim Lehrer).

अननूक्ति Adj. *der den* Veda *nicht studirt hat.*

अननूचान Adj. *nicht gelehrt.*

अननूयाज Adj. *ohne Nachopfer* TS. 6,1,5,3.

अनन्त 1) Adj. (f. आ) *endlos, unendlich* 2,10. 34, 24. 56,17. 165,28. — 2) m. *a*) Bein. Vishṇu's 104, 29. 105,4. Rudra's oder Çiva's, *Baladeva's, *Agni's (Gal.), Çesha's (des Fürsten der Schlangen) 56,19. *Vâsuki's (eines andern Schlangenfürsten). — *b*) N. pr. α) eines der Viçvedevâs. — β) *des 14ten Arhant's der gegenwärtigen Avasarpiṇi. — γ) verschiedener Männer. — *c*) **Vitex Negundo.* — *d*) mystische Bez. *des Lautes* आ. — 3) f. आ *a*) **die Erde.* — *b*) Bein. der Pârvati. — *c*) N. pr. α) *einer buddhistischen Göttin. — β) der Gattin Ǵanameǵaja's. — *d*) **ein best. Fisch.* — *e*) *Hemidesmus indicus RBr.,* **Alhagi Maurorum Tournef.,* **Agrostis linearis L.,* **Terminalia citrina Roxb.,* **Emblica officinalis,* **Cocculus cordifolius DC.,* **Premna spinosa,* **Piper longum,* **Jussiaea repens* und *= विशल्या. — 4) *n. *a*) *Luft, Luftraum.* — *b*) *Talk.*

अनन्तःपादम् Adv. *nicht innerhalb eines Stollens* P. 3,2,66.

अनन्तक Adj. *unendlich.*

अनन्तकर् Adj. *unendlich machend.*

अनन्तकाय (?) Hem. Joc. 3,6. 46.

*अनन्तग Adj. *in's Unendliche fortgehend.*

Digitized by Google

अनन्तगण्य m. N. pr. eines buddh. Heiligen.

अनन्तचतुर्दशी f. *der 14te Tag in der lichten Hälfte des* Bhâdra.

अनन्तचारित्र m. N. pr. eines Bodhisattva.

*अनन्तजित् m. N. pr. des 14ten Arhant's der gegenwärtigen Avasarpiṇi.

अनन्तता f. *Unendlichkeit.*

अनन्ततीर्थ 1) m. N. pr. eines Autors. — 2) n. N. pr. eines Tîrtha.

*अनन्ततीर्थकृत् m. = अनन्तजित्.

अनन्ततृतीया f. *ein best. dritter Tag.*

*अनन्तदृष्टि m. Bein. Çiva's.

अनन्तदेव m. N. pr. verschiedener Männer.

अनन्तनाथ m. N. pr. eines Lehrers (= शेष).

अनन्तनाथकथा f. Titel einer Gaina-Schrift.

अनन्तनारायण m. N. pr. eines Mannes.

अनन्तनेमि m. N. pr. eines Fürsten von Mâlava.

अनन्तपद् n. Vishṇu's *Pfad, der Luftraum* Spr. 7632.

अनन्तपार Adj. *womit man nie zu Ende kommt* Spr. 243.

अनन्तपिङ्गल m. Pl. N. pr. eines Volkes.

अनन्तपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

अनन्तपुरी m. N. pr. eines Lehrers.

अनन्तभट्ट m. N. pr. eines Gelehrten B. A. J. 4, 116. °दीपिका f. Titel einer Schrift.

अनन्तभट्टीय Adj. *von* Anantabhaṭṭa *verfasst.*

अनन्तमति m. N. pr. eines Bodhisattva.

*अनन्तमूली f. *Alhagi Maurorum* Nigh. Pr.

अनन्तर् 1) Adj. (f. आ) *a) Nichts im Innern habend. — b) durch keinen Zwischenraum getrennt, unmittelbar angrenzend, — folgend, zunächst gelegen, der nächste* 74,17. 199,21. 226,20. Ind. St. 10,411. Mit Abl. — *c) ohne Verzug an Etwas* (Loc.) *gehend* MBh. 3,280,7. — *d) zu einer unmittelbar folgenden niederen Kaste gehörig.* — 2) अनन्तरम् Adv. *a) unmittelbar daneben. — b) unmittelbar darauf, alsdann* 107,21. 142,26. *unmittelbar nach;* die Ergänzung im Abl. (96,4. 97,28. 29), Gen. oder im Comp. vorangehend.

अनन्तरज 1) Adj. *a) der nächstälteste* 83,7. — *b) geboren aus der Verbindung eines Mannes aus einer höheren Kaste mit einer Frau aus einer unmittelbar darauf folgenden.* — 2) f. आ *jüngere Schwester* Ragh. 7,29.

अनन्तरजात Adj. = अनन्तरज 1) *b*).

अनन्तरज्ञ Adj. *keinen Unterschied kennend* Spr. 1301.

*अनन्तरन्धका f. *ein poröser Kuchen aus Reismehl* Nigh. Pr.

अनन्तरय m. *keine Unterbrechung, — Hemmung* Taṇḍya-Br. 4,1,6.

अनन्तराम m. N. pr. eines Mannes.

अनन्तरायम् Adv. *in ununterbrochener Folge, nach einander.*

अनन्तराशि m. *eine unendliche Grösse.*

अनन्तरित Adj. 1) *nicht getrennt, — geschieden* Çat. Br. 7,5,1,28. 12,3,5,3. fgg. *durch* (Instr.) Vop. 3,18, Sch. — 2) *nicht vermittelt durch* (im Comp. vorangehend) Sâh. D. 10,10.

अनन्तरिति f. *Nichtausschliessung, Nichtübergehung* TS. 5,2,5,6. Ait. Br. 1,22.

अनन्तरीय Adj. in Verbindung mit *Sünde* so v. a. *Todsünde* (buddh.).

अनन्तर्गर्भ Adj. *keinen Schössling in sich habend* Kâtj. Çr. 2,3,31. Âçv. Gṛhj. 1,3,3.

अनन्तर्भाव m. *das Nichtenthaltensein* Sarvad. 4,19.

अनन्तर्वासस् Adj. *ohne Untergewand* Bhâg. P. 9,8,6.

अनन्तर्हित Adj. 1) *durch Nichts getrennt, unmittelbar zusammenhängend, — folgend* Ind. St. 10,418. — 2) *unbedeckt* Gobh. 2,6,3. *bloss* (Erde). — 3) *nicht mit Anderm versetzt, rein.*

अनन्तवत् 1) Adj. *kein Ende habend, unendlich* Khând. Up. — 2) m. Bez. *des 2ten Fusses* Brahman's ebend.

अनन्तवर्मन् m. N. pr. eines Fürsten.

अनन्तविक्रमिन् m. N. pr. eines Bodhisattva.

अनन्तवीर्य 1) m. N. pr. *a)* *des 23ten Arhant's der zukünftigen Utsarpiṇi. — *b)* eines Autors. — 2) f. आ N. pr. einer buddh. Göttin.

अनन्तव्रत n. *ein dem* Vishṇu *geheiligter Festtag am 14ten Tage der lichten Hälfte des* Bhâdra. °कथा f. Titel einer Schrift.

अनन्तशक्ति m. N. pr. eines Fürsten.

अनन्तशयन n. N. pr. einer Oertlichkeit.

*अनन्तशीर्षा f. N. pr. der Gattin Vâsuki's.

अनन्तपुष्प Adj. *von unendlichem Ungestüm.*

अनन्तानन्द m. N. pr. eines Lehrers. °गिरि m. und °रघुनाथयति m. desgl.

अनन्तेवासिन् m. *kein Schüler.*

अनन्तेश्वर N. pr. eines Heiligthums.

अनन्तोदात्त Adj. *nicht auf der letzten Silbe betont* TS. Pâr. 16,5.

अनन्त्य 1) Adj. *nicht der letzte* Ind. St. 10,410. — 2) n. *Unendlichkeit.*

अनन्द् m. Pl. N. pr. einer Welt.

अनन्ध Adj. *nicht blind* 43,10.

अनन्धता (!) f. *Nichtblindheit* Ind. St. 14,1.

अनन्न n. *Nichtspeise, verbotene Speise.*

1. अनन्य Adj. *nicht verschieden von* (Abl.) RV. Pâr. 6,10.

2. अनन्य Adj. (f. आ) *nur auf einen Gegenstand* (Loc.) *gerichtet.*

अनन्यकारित Adj. *nicht durch ein anderes* (Wort) *hervorgerufen* RV. Pâr. 10,7.

अनन्यकार्य Adj. *dem es um nichts Anderes als um* (Loc.) *zu thun ist.*

अनन्यग Adj. (f. आ) *nicht ehebrüchig.*

अनन्यगति Adj. *an den Ort gebunden* Bhâvapr. 1,34,6.

अनन्यगतिक Adj. *keine andere Zuflucht habend.* Davon Nom. abstr. °ता f. Comm. zu Mṛicch. 71,9.

अनन्यचित्त Adj. (f. आ) und अनन्यचेतस् (104,17) Adj. *dessen Gedanken auf keinen andern Gegenstand als* (Loc.) *gerichtet sind.*

अनन्यज 1) Adj. *nicht unehelich erzeugt* Spr. 3593. — 2) *m. Bein. Kâma's.

अनन्यता f. *Identität* Sâh. D. 31,7.

अनन्यथा Adv. *nicht anders* Tarkas. 21.

अनन्यदेव Adj. *keine andern Götter habend.*

अनन्यपरायण Adj. *keinem* oder *keiner Anderen zugethan* Çik. 67.

अनन्यपूर्व Adj. 1) m. *früher mit keiner Anderen vermählt.* — 2) f. आ *früher mit keinem Andern vermählt.*

अनन्यमनस् Adj. *an keinen Andern* oder *an keine Andere denkend* Nigh. 36.

अनन्यमानस Adj. (f. आ) dass. MBh. 3,46,4.

अनन्ययोगम् Adv. *nicht in Folge eines andern* (Wortes) RV. Pâr. 11,13.

अनन्यराधस् Adj. *nach nichts Anderem strebend* Bhâg. P. 9,21,17.

अनन्यरुचि Adj. *an nichts Anderm Gefallen findend* Mâlav. 54.

*अनन्यविकृति Adj. = एकाग्र Gal.

अनन्यविषय Adj. *auf nichts Anderes sich beziehend, nichts Anderm zukommend.*

*अनन्यवृत्ति Adj. *nur mit einem Gegenstande beschäftigt.*

अनन्यसंतति Adj. *ohne andere Nachkommenschaft* Râgat. 3,83.

अनन्यसम Adj. (f. आ) *keinem Andern* (keiner Anderen) *gleichend, unübertroffen* 126,19.

अनन्यसाधारण Adj. (f. ई) *mit keinem Andern gemein, k. A. gehörig.*

अनन्यसामान्य Adj. *unübertroffen* 130,6.

अनन्यादृश Adj. *nicht nach der Art Anderer, aussergewöhnlich.*

अनन्यानुभव m. N. pr. eines Lehrers.

अनन्यार्थ Adj. *nicht eines Andern wegen daseiend* Ind. St. 1,15.

Digitized by Google

अनन्याश्रित Adj. *nicht auf einen Andern übergegangen* Jâán. 2,51.

अनन्वगभाव m. *das Nichtnachkommen* Maitr. S. 3,8,5.

अनन्वय m. *eine Redefigur, in welcher ein Gegenstand, weil ihm nichts Anderes gleichkommt, mit sich selbst verglichen wird,* Kâvjapr. 10,5.

अनन्ववचार m. *das Nichtnachschleichen.*

अनन्ववजय m. *das Nichtgewinnen nach* — Maitr. S. 3,9,5. 10,6.

अनन्ववायन n. *das Nichtnachschleichen.*

अनन्वागत Adj. *unbetroffen von* (Instr.).

अनन्वाभक्त Adj. *unbetheiligt bei* (Loc.) Çat. Br. 1,5,2,4.

अनन्वारब्ध Adj. *nicht von hinten angefasst habend oder seiend* Kâts. Çr. 4,2,27.

अनन्वित Adj. *nicht richtig getroffen, — gemeint* Nir. 1,14.

अनन्वितार्थत्व n. *das Nichtgemeintsein der Bedeutung* P. 3,1,40, Scb.

*अनप Adj. *wasserlos.*

अनपक्रर्मन् n. *Nichtablieferung.*

अनपकारिन् Adj. *Niemanden Etwas zu Leide thuend, — gethan habend* 38,27.

अनपकृत n. *keine Beleidigung* MBh. 3,63,5.

अनपक्रम m. *Nichtweggang.*

अनपक्रमिन् Adj. *nicht fortgehend, bleibend, treu anhängend.*

अनपक्राम m. *das Stehenbleiben auf der Stelle.*

अनपक्रामुक Adj. (f. आ) *nicht entlaufend* Maitr. S. 4,2,4. Tândja-Br. 6,10,10.

अनपक्रिया f. *Nichtablieferung.*

अनपगा Adj. (f. आ) *sich nicht fortbewegend, — trennend von* (Abl.); *nicht weichend von* (im Comp. vorangehend).

अनपचित Adj. *ungeehrt* Lâṭj. 9,10,2.

अनपच्युत Adj. *sich nicht ablösend, fest haftend.*

अनपजय्यम् Adv. *so dass es nicht wieder erobert werden kann.*

अनपत्य 1) Adj. (f. आ) *kinderlos* 43,6. 200,5. 201,27. — 2) n. *Kinderlosigkeit.*

अनपत्यता f. *Kinderlosigkeit* Kâd. 70.

अनपत्यवत् Adj. *kinderlos.*

अनपत्रपणीय Adj. *vor dem man sich nicht schemt.*

अनपदेश m. *kein Grund* Kân. 3,1,7.15.

अनपदेश्य Adj. *nicht zu bezeichnen, von zweifelhaftem Geschlecht* Gaut. 17,17.

अनपर्ध्यता f. wohl fehlerhaft für अनपत्यता.

अनपनय m. *Nichtwegnahme.*

अनपनिक्षितम् Adv. *ohne Etwas wegzulegen, — wegzulassen.*

अनपनोद m. *Nichtzurückweisung.*

अनपप्रोषित n. *das Nichtverreistsein.*

अनपप्रंश m. *Nichtfall, Nichtsturz* Tândja-Br. 17,4,2.

*अनपयति Adv. *früh am Morgen.*

अनपर Adj. *Keinen hinter sich habend.*

अनपराद्ध 1) Adj. *a) unfehlbar, fehlerlos* Çat. Br. 2,1,2,19. — *b) der Niemanden Etwas zu Leide gethan hat* MBh. 3,284,12. — 2) अनपराद्धम् Adv. *ohne Schaden für* (Gen.).

अनपराध 1) Adj. *schuldlos, unschuldig* Nir. 10,11. — 2) अनपराधम् Adv. *unfehlbar* Çat. Br. 1,3,5,10.

अनपराधत्व n. *Schuldlosigkeit* Nir. 11,24.

अनपराधिन् Adj. *Niemanden Etwas zu Leide thuend, — gethan habend* 46,7.

अनपरोध m. *Nichtverwehrung.*

*अनपलाषुक Adj. P. 6,2,160, Scb.

अनपवर्ग m. *Nichtabschluss* Mahâbh. in Z. d. d. m. G. 29,184.

अनपवाचन Adj. *nicht wegzusprechen, — abzuwehren.*

अनपवाद Adj. *unbestreitbar* Karaka 1,12.

अनपवृक्त Adj. 1) *nicht abgeschlossen* Mahâbh. in Z. d. d. m. G. 29,184. — 2) *nicht ausgebraucht* Kâts. Çr. Comm. 1066,18.

अनपवृत्य Adj. *nicht zu Ende zu bringen.*

अनपव्यत्त् Adj. *nicht ablassend.*

अनपश्रित Adj. *unverhüllt* Lâṭj. 2,6,2. Ait. Âr. 468,1 v. u.

अनपसर Adj. *von einer früheren Aussage nicht abgehend* (?).

अनपसरण n. *das auf seinem Platze Bleiben.*

अनपस्पृश् Adj. *sich nicht weigernd.*

अनपस्फुर, अनपस्फुर (f. आ) und अनपस्फुरत् Adj. *sich nicht sträubend, nicht ausschlagend.*

अनपकृतपाप्मन् Adj. *nicht übelfrei* Çat. Br. 2,1,2,4.7,4,2,1.

अनपाकरण n. = अनपाकर्मन् Gold. u. अपाकरण.

अनपाकर्मन् n. *Nichtablieferung.*

अनपानयितव्य Adj. *kein Object des* Apâna *bildend* Ind. St. 9,165.

1. अनपाय m. *das Jmdn* (Abl.) *Nichtentzogenwerden* Gaim. 3,5,46.

2. अनपाय 1) Adj. *ohne Hindernisse —, glücklich von Statten gehend.* — 2) m. Bein. Çiva's.

अनपायित्व n. Nom. abstr. von अनपायिन्.

अनपायिन् Adj. *sich nicht fortbewegend, am Platz verharrend, sich nicht trennend, beharrlich, beständig.*

अनपावृत् Adj. *unabgewandt, unablässig.*

अनपिनद्ध Adj. *ungebunden.*

अनपिहित Adj. *nicht verdeckt* Çat. Br. 7,4,2,37.

अनपेक्ष Adj. 1) *keine Rücksicht nehmend, auf Nichts achtend.* — 2) *unabhängig.*

अनपेक्षत्व n. *Unabhängigkeit.*

अनपेक्षम् Absol. *ohne sich umzusehen* Çat. Br. 12,9,2,8. 14,3,2,28. Kâts. Çr. 5,10,23.

अनपेक्षमाण Adj. *sich nicht umsehend* Çat. Br. 13,6,2,20.

अनपेक्षा f. 1) *keine Rücksicht* 284,24. — 2) *Unabhängigkeit von* Comm. zu TS. Prât. 14,18.

अनपेक्षित Adj. *unberücksichtigt* M. 8,309. Mṛkkh. 147,12.

अनपेक्षिन् Adj. *keine Rücksicht nehmend auf* (Gen.).

अनपेत Adj. 1) *nicht vergangen.* — 2) *sich nicht entfernt habend von* (Abl.) MBh. 11,23,32.

अनपोढ Adj. 1) *nicht weggeschoben* Ragh. ed. Calc. 16,6. — 2) *nicht aufgegeben, — fahren gelassen* Ragh. 12,31.

अनपोह्यार्य Adj. *wovon Nichts weggenommen werden darf.*

अनप्र Adj. *nicht wässerig.*

अनप्रस् Adj. *ohne Habe, inops.*

अनफा f. = ἀναφή.

अनभिगत Adj. *nicht aufgefasst, — begriffen* Çat. Br. 1,4,5,9. 4,6,7,19.

अनभिगमनीय Adj. *unzugänglich für* (Gen.).

अनभिघात m. *Nichthemmung.*

अनभिघारित Adj. *nicht besprengt* TBr. 2,1,2,3. Kâts. Çr. 25,10,7.

अनभिचरणीय Adj. *nicht zu behexen* Kull. zu M. 11,197.

अनभिजात Adj. (f. आ) *unedel, gemein* Mudrâr. 35,11 (62,1).

अनभिजित Adj. *noch nicht gewonnen.*

अनभिज्ञ Adj. *unkundig, sich nicht verstehend auf* (Gen., Loc. oder im Comp. vorangehend) Spr. 246. Davon Nom. abstr. °ज्ञत्व n. Kull. zu M. 2,125.

अनभिज्ञेय Adj. *nicht wiederzuerkennen* Kâd. 173.

अनभितप Adj. *keinen Hass hegend gegen* (Loc.) Gaut. 13,2.

अनभिदाह m. *das Nichtanbrennen* Tândja-Br. 8,7,6.

अनभिद्रुह् Adj. *nicht befeindend.*

अनभिद्रोह m. *Nichtbeleidigung, Nichtkränkung* Spr. 3167.

अनभिधर्ष m. *das Nichtbewältigen* Tândja-Br. 14,2,6.

अनभिधान n. *das Nichtaussagen, Nichtaus-*

Digitized by Google

drücken 210,31. Sâh. D. 575.

अनभिधायक Adj. *nicht besagend, — ausdrückend.* Davon Nom. abstr. °त्व n.

अनभिध्या f. *das Nichtbegehren nach* (Loc.) Spr. 247.

अनभिध्येय Adj. *an den man nicht denken mag* MBh. 1,30,12.

अनभिनिकृत Adj. *sich nicht berührend mit* (Instr.).

अनभिनीत 1) Adj. *nicht von Gesten begleitet.* Davon °म् Adv. Suçr. 1,13,6. — 2) *unwahrscheinlich* Mahâbh. 3,95,*a*.

अनभिपरिक्रार् m. *das Nichtumfahren.*

अनभिप्राप m. *das Nichthinanreichen* Kauç. 7.

अनभिप्रापण n. *das nicht zum Schluss Kommen* Ind. St. 8,120.

अनभिप्रेषित Adj. *nicht anbefohlen.*

अनभिभवगन्ध Adj. (f. आ) *keine Spur von Geringachtung verrathend* Spr. 4253, v. l.

अनभिभाषिन् Adj. *nicht anredend* 58,21.

अनभिमत Adj. *unerwünscht* Hit. 9,8.

अनभिमानुक Adj. *nicht nachstellend* (mit Acc.).

*अनभिम्लात m. N. pr. eines Mannes. °म्लान v. l.

अनभिम्लातवर्ण Adj. *von unverwischter —, frischer Farbe.*

*अनभिम्लान m. s. अनभिम्लात.

अनभिरूप Adj. 1) *nicht entsprechend.* — 2) *ununterrichtet, ungelehrt* Ind. St. 13,380.

*अनभिलाष m. *Mangel an Appetit* Râgân. 20,18.

अनभिलुलित Adj. *unberührt* Çâk. 61.

अनभिवात Adj. (f. आ) *nicht krank* Lâṭ. 8,5,3.

अनभिवादुक Adj. *nicht grüssend* Gop. Br. 1,3,19. Vaitân. 11.

अनभिवाद्य Adj. *nicht zu begrüssen.*

अनभिव्यक्त Adj. *matt leuchtend* Vikr. 40,2.

अनभिशङ्क्य Adj. *dem man nicht misstrauen kann.*

अनभिशस्त, अनभिशस्ति, अनभिशस्तेन्य und *अनभिशस्त्य Adj. *unbescholten.*

अनभिषङ्ग m. *das Nichthängen an den Dingen* Suçr. 1,312,19.

अनभिषेचनीय Adj. *der Weihung nicht würdig.*

अनभिष्ठान n. *das Nichttreten auf* Comm. zu Kâṭ. Çr. 15,8,30.

अनभिषङ्ग m. *das Nichthängen an* (Loc.).

अनभिसंक्षितम् Adv. *ohne Absicht* 107,5.

अनभिसंधान n. *keine Rücksicht auf einen Vortheil.*

अनभिसंधिपूर्वक° Adv. फल° *ohne Rücksicht auf irgend einen Vortheil* Comm. zu Mṛicch. 1,17.

अनभिसंबन्ध m. *kein Zusammenhang* Gaim. 4,1,5. Kâç. zu P. 1,4,88.

अनभिस्नेक् Adj. *kein Verlangen habend nach* (Loc.).

अनभिक्त Adj. 1) *nicht befestigt, — gebunden.* — 2) *nicht ausgedrückt, — bezeichnet* 226,24. fgg.

अनभीक्ष्ण° Adv. *selten.*

अनभीशु Adj. *ohne Zügel.*

अनभ्यक्त Adj. *ungeschmiert* TS. 7,1,2,3.

अनभ्यनुज्ञा f. *keine Erlaubniss.*

अनभ्यनुज्ञात Adj. *nicht die Erlaubniss habend von* (Instr.) M. 2,229.

अनभ्यसनशील Adj. *faul im Studiren* R. 5,19,22.

अनभ्यागमिष्यत् Adj. *zu besuchen nicht beabsichtigend.*

अनभ्यारूढ Adj. 1) *unerstiegen* AV. 11,5,23. — 2) *unerreicht* Çat. Br. 2,4,2,7. 12,2,2,10.

अनभ्यारोक् m. *das Nichthinaufsteigen.*

अनभ्यारोक्य Adj. *nicht zu erklimmen.*

अनभ्यावर्तिन् Adj. *nicht wiederkehrend.*

अनभ्यावृत्ति f. *Nichtwiederkehr.* Instr. *nicht wiederum* Spr. 4697.

*अनभ्याशमित्य Adj. *in dessen Nähe man nicht gehen soll.*

1. अनभ्यास m. *Nichtbeschäftigung mit* (Gen.), *das Nichtobliegen* Spr. 248.

2. अनभ्यास Adj. *ohne Wiederholung* Lâṭ. 2,10,19.

अनभ्युत्कृष्ट Adj. *nicht durch lauten Zuruf ermuntert.*

अनभ्युत्थायिन् Adj. *sich nicht vor Jmd erhebend.*

अनभ्युदृष्ट Adj. *bei dessen Opfer der Mond gar nicht sichtbar geworden ist.*

अनभ्युपगम m. *Nichteinräumung.*

अनभ्युपाय m. *kein geeignetes Mittel* Mahâbh. Einl. 10,*b*. 11,*a*.

अनभ्र Adj. (f. आ) *ohne Wolke* 316,10.

अनभ्रक m. Pl. N. pr. einer Klasse buddh. Götter.

अनभ्रि Adj. *ohne Spatel hervorgebracht.*

*अनम m. *ein Brahman.*

अनमस्यु Adj. *sich nicht beugend* RV. 10,48,6.

अनमामि Indecl. *vor dem man sich (ich mich) nicht verneigt (verneige)* Ind. St. 9,148.

*अनमितंपच Adj. *geizig.*

अनमित्र Adj. 1) *frei von Feinden, unangefeindet.* — 2) m. N. pr. eines Mannes. — 3) n. *Feindlosigkeit.*

अनमित्रलाभ m. *das Nichtbekommen von Feinden* 166,28.

अनमीव 1) Adj. (f. आ) *a) ohne Leiden, gesund, munter* 6,19. — 2) *kein Leid bringend* 12,18. 13,5. — 2) n. *Wohlsein.*

अनमुत्र Adj. *für den es kein «dort» giebt.*

अनम्बर m. *ein nackt einhergehender Gaina-Mönch.*

अनम्बूकृत Adj. *nicht von Speien begleitet.*

अनम्भस् n. *kein Wasser* Kâṭjâp. S. 297, Z. 2.

अनम्र Adj. *sich nicht beugend, widerspänstig* Spr. 249.

अनम्ल Adj. *nicht sauer.*

1. अनय m. *unkluges Benehmen.*

2. अनय m. 1) *Missgeschick, Unglück, Elend.* — 2) *Gang zur Linken (der Figuren in einem best. Spiele).*

अनयसिन्धु m. N. pr. eines fingirten Fürsten Hit.

अनरक und अनरकेश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

1. अनरण्य n. *Nichtoede.*

2. अनरण्य m. N. pr. verschiedener Männer.

अनरवत् Adj. *ohne Speichen.*

अनराल Adj. *gerade.*

अनरिप्रतिष्ठित Adj. *bei einem Feinde nicht vorkommend* Ind. St. 13,457.

अनरुस् Adj. *nicht wund, heil.*

अनर्गल Adj. *ungehemmt frei* 98,3.

1. अनर्घ m. *falscher Preis* Jâtâk. 2,250.

2. अनर्घ Adj. = अनर्घ्य Kathâs. 24,148. 172.

अनर्घराघव n. Titel eines Schauspiels.

अनर्घेय Adj. = अनर्घ्य.

अनर्घ्य Adj. *unschätzbar an Werth* 110,4. 121,9. Spr. 7621. Davon Nom abstr. °त्व n. Spr. 6928.

अनर्घ्यराघव n. = अनर्घराघव.

अनर्चित Adj. 1) *ungeehrt* M. 3,100. 4,28.29. — 2) *nicht mit Ehrerbietung gereicht* Gaut. 17,21. M. 4,213.

1. अनर्थ m. 1) *Unnützes, Ungehöriges, Unsinn.* — 2) *Nachtheil, Schaden, Uebel* 94,3. 163,19. 164,26.

2. अनर्थ Adj. 1) *unnütz.* — 2) *unglücklich.* — 3) *Unheil bringend.* — 4) *bedeutungslos.*

अनर्थक Adj. 1) *unnütz* 214,17. *werthlos.* — 2) *unglücklich* Spr. 3577. — 3) *bedeutungslos.*

अनर्थज्ञ Adj. *den Sinn nicht kennend.*

अनर्थदण्ड und °क m. (?) Hem. Joc. 3,73. 113.

*अनर्थनाशिन् Adj. *Unheil zu Nichte machend,* von Çiva.

अनर्थपण्डित Adj. *auf Unheil sich verstehend* 182,16.

अनर्थबुद्धि Adj. 1) *auf Unheil sinnend* R. 1,2,32. — 2) *dem der Verstand Nichts nützt, einfältig.* Davon Nom abstr. °ता f. R. 5,85,5.

अनर्थलुप्त Adj. *von allem Unnützen befreit.* °म् Adv.

अनर्थान्तर n. *keine andere —, dieselbe Bedeutung* 214,30. 221,8.

अनर्थित्व n. *das Nichtbegehren, Nichtverlangen* Spr. 256.

Digitized by Google

अनर्थिन् Adj. *keine Bedeutung für Jmd* (Gen.) *habend* R. 2,41,16.

अनर्घ्य Adj. *zu Nichts gut, unnütz* 28,23.

अनर्घक Adj. *keine* (speciellen) *Wünsche erfüllend* Gobh. 1,1,18.

अनर्पण n. *das Nichtweggeben.*

अनर्व Adj. (f. आ) *unangefochten, unwiderstehlich, schrankenlos.*

अनर्वण 1) Adj. dass. — 2) m. N. pr. eines Gottes.

अनर्वन् Adj. = अनर्व. Loc. अनर्वन् *in Sicherheit.*

अनर्विप्र Adj. *dessen Wohnung der Wagen ist.*

अनर्शनि m. N. pr. eines Mannes.

अनर्शरति Adj. *der keine verletzende Gabe giebt.*

अनर्ह Adj. (f. आ) 1) *unwürdig; sich nicht eignend für* (im Comp. vorangehend) 119,18. — 2) *Etwas nicht verdienend* (in gutem Sinne); *der Nichts verschuldet hat.*

अनर्हता f. *das Nichtgeeignetsein, Nichtvermögen* 281,17.

अनर्हत्त् Adj. *unwürdig* MBh. 3,269,20.

अनल 1) m. *a) Feuer.* — *b) der Gott des Feuers* und als solcher einer der acht Vasu. — *c) das Verdauungsfeuer.* — *d) *Galle.* — *e) *Wind.* — *f) *Plumbago zeylanica* und **rosea, *Semecarpus Anacardium.* — *g)* mystische Bez. *des Lautes r.* — *h) *Bein.* Vasudeva's. — *i)* N. pr. eines Affen. — 2) f. आ N. pr. eines mythischen Wesens und einer Tochter Mâljavant's.

अनलंकरिष्णु Adj. P. 6,2,160, Sch.

अनलंकृत Adj. *nicht geschmückt* Sâh. D. 44,10.

अनलंकृति Adj. *ohne rhetorischen Schmuck* Kâvjapr. 1,4.

अनलदीपन Adj. *die Verdauung fördernd.*

*अनलप्रभा f. *Cardiospermum Halicacabum Lin.*

*अनलप्रिया f. Agni's *Gattin.*

अनलम् Adv. *nicht im Stande zu* (Inf.) Çiç. 7,10.

अनलवाट N. pr. einer Stadt.

*अनलविवर्धनी f. *Gurke* Nigh. Pr.

अनलस Adj. *nicht träge, fleissig* Gaut. 9,65.

अनलसाद् m. *Schwäche der Verdauung.*

अनलाय्, °यते *wie Feuer sich benehmen.*

*अनलि m. *Agati grandiflora Desc.*

अनल्प Adj. *nicht wenig, viel* Kathâs. 18,293.

अनवकर Adj. *wohin man nichts wegschüttet* Tândja-Br. 1,6,5.

अनवकाश Adj. (f. आ) *keinen Platz findend, nicht zur Anwendung kommend* P. 1,4,1, Sch. Davon Nom. abstr. °ल n.

अनवकाशित Adj. *zu den* Avakâça *genannten Sprüchen nicht zugelassen* Harisv. zu Çat. Br. 4,5,6,5.

अनवकॢप्त Adj. *nicht entsprechend, — richtig* 35,23.

अनवकॢप्ति m. *Unwahrscheinlichkeit.*

अनवगत 1) Adj. *nicht erlangt.* — 2) *unverstanden* Nir. 4,1.

अनवगम m. *Nichtverständniss* Sâh. D. 214,18.

अनवगाढ Adj. *nicht tief gehend.*

अनवग्रह Adj. *dem* Avagraha (Gramm.) *nicht unterliegend* Ind. St. 4,199.

अनवग्रह m. *kein* Avagraha (Gramm.).

अनवग्लायत्त् Adj. *nicht erschlaffend* AV. 4,4,7.

अनवच्छित्ति f. *Ununterbrochenheit.*

अनवच्छिन्न Adj. 1) *ununterschieden.* — 2) *nicht bestimmt, — definirt, — begrifflich begrenzt* Spr. 2789. Dazu Nom. abstr. °त्व n. Sarvad. 84,21.

अनवच्छेद m. *das Unbestimmtsein, Unbestimmtheit* Sâh. D. 17,13.

अनवतप्त m. N. pr. 1) eines Schlangenfürsten Lalit. 249,14. — 2) eines Sees (wohl = रावणह्रद).

अनवतप्तपरिपृच्छा f. Titel einer Schrift.

अनवतृष्ण Adj. *nicht durchlöchert* Çat. Br. 11,1,6,33.

*अनवत्व n. *das mit Leben Begabtsein.*

अनवदनीय Adj. *nicht zur Theilung geeignet* TBr. 1,3,8,4.

अनवद्य (einmal अनवदिय) 1) Adj. (f. आ) *tadellos, makellos.* — 2) f. आ N. pr. einer Apsaras.

अनवद्यता f. und अनवद्यत्व n. *Untadelhaftigkeit.*

अनवद्यद्रुप Adj. (f. आ) *von tadellosem Aeussern.*

अनवद्याङ्ग Adj. (f. ई) *von tadellosem Körper* 70,28.

अनवद्राण Adj. *nicht einschlummernd.*

(अनवधर्ष्य) अनवधर्षिय Adj. *dem man nicht trotzen kann.*

1. *अनवधान n. *Unachtsamkeit.*

2. *अनवधान Adj. *unachtsam.*

*अनवधानता f. *Unachtsamkeit.*

अनवधारण 1) Adj. *nicht fest bestimmend* Ind. St. 10,419,8. — 2) n. *keine feste Bestimmung* ebend. 23.

अनवधारणीय Adj. *nicht genau zu bestimmen.*

*अनवधि Adj. *unbegrenzt.*

अनवधृत Adj. *nicht genau bestimmt.* °म् Adv. so v. a. *nach eigenem Gutdünken.*

अनवधृष्य Adj. *dem man nicht zu nahen wagt.*

अनवन n. *das Nichtbeschützen, Nichtbeherrschen* P. 1,3,66.

अनवनामितवेत्रयष्टि m. N. pr. einer Welt (buddh.).

अनवनिक्तपाणि Adj. *der sich nicht die Hände gewaschen hat* Ind St. 10,17.

अनवपात m. *Nichtherabfall.*

अनवपृक्त Adj. *ungetrennt.*

अनवबद्ध Adj. *nicht stockend* Suçr. 2,184,15.

अनवबोध m. *das Nichterkennen.*

अनवब्रव Adj. *wider den man Nichts sagen kann.*

अनवभास m. *das Nichterscheinen* 285,9.

अनवमाराधस् Adj. *bleibenden Lohn gebend.*

अनवम Adj. (f. आ) 1) *nicht der niedrigste, hoch* MBh. 3,268,11. — 2) am Ende eines Comp. *nicht schlechter als* Ragh. 9,14.

अनवमत Adj. *nicht geringgeschätzt* Kâraka 1,11.

अनवमर्शम् Adv. *ohne zu berühren.*

अनवमृश्य Adj. *unberührbar, unantastbar.*

अनवमेकनीय Adj. *nicht zu bepissen* so v. a. *höher als bis zum penis reichend* (Wasser) Gobh. 3,3,15.

अनवर Adj. *nicht niedriger, — geringer, höher als* (Abl.).

अनवरत Adj. und °म् Adv. *ununterbrochen, beständig* 106,28. 284,14.

अनवराध m. N. pr. eines Fürsten VP. 4,12,16.

*अनवरार्घ्य Adj. *der vorzüglichste.*

अनवरुद्ध Adj. *nicht erlangt auf seinen Theil, Jmdn* (Gen.) *nicht gegeben, — zukommend* Çat. Br. 1,6,4,10. 3,2,2,22. 4,6,9,20. 5,2,2,3.

अनवरोध्य Adj. *nicht zu Etwas anzuhalten, — zu zwingen* Gaut. 13,4.

अनवलम्बन n. *das Sichnichtklammern an, Fahrenlassen* 286,19.22.25.29.

अनवलेप Adj. *ungesalbt* und zugleich *frei von Hochmuth* Çiç. 9,51.

अनवलोक्य Adj. *nicht anzusehen.*

अनवलोप m. etwa *das Nichtzukurzkommen* Tândja-Br. 6,3,13. = अविनाश Comm.

अनवलोभन n. *das Nichtabgehen der Leibesfrucht,* Bez. einer best. Ceremonie während einer Schwangerschaft. Alter Fehler für अनवलोपन.

अनवसित Adj. *keinen Halt machend, rastlos.*

अनवसर m. *nicht die rechte Gelegenheit, ungünstiger Augenblick, das nicht am Platz Sein* Spr. 4011. °प्रवेश Hit. 53,11.

अनवसर्ग m. *das Nichtloslassen* Gaim. 5,2,8.

अनवसित 1) Adj. = अनवस. Davon Nom. abstr. °त्व n. — 2) f. आ *ein best. Metrum* Ind. St. 8,376.

*अनवस्कर Adj. *nicht besudelt, rein.*

अनवस्थ 1) Adj. *unbeständig.* — 2) m. Bez. eines der 7 Ullâsa bei den Kaulika.

अनवस्था f. *das kein Ende Nehmen, regressus in infinitum* 216,12. Njâjas. 4,2,25. Comm. zu TS. Prât. 14,22.

1. अनवस्थान n. *Unbeständigkeit* Njâjas. 2,2,63.

2. *अनवस्थान 1) Adj. *unbeständig.* — 2) m. *Wind.*

अनवस्थायिन् Adj. *unbeständig, schwankend*

Digitized by Google

Suçr. 1,335,21. Nâiâs. 3,2,45. Davon Nom. abstr. °त्व n. 2,2,54.

अनवस्थित Adj. *unbeständig, schwankend.* राज्ञो भाव: R. 5,51,10. Von einer Person so v. a. *rathlos* Kathâs. 80,10 (zulesen तत्रानवस्थितस्ति°). Von einer Frau so v. a. *leichtsinnig, untreu.* Von einem Begriff so v. a. *relativ.* °विद्ध *unsicher geschlagen* (Ader) Suçr. 1,362,5.

अनवस्थितचित्त Adj. *unbeständigen Sinnes* Spr. 258. fg.

अनवस्थितत्व n. 1) *Unstätigkeit, Unbeständigkeit* Kâç. zu P. 2,1,47. — 2) *Unbestimmtheit.*

अनवस्थिति f. 1) *kein Stillstand, keine Ruhe.* — 2) *Unstätigkeit.* — 3) = अनवस्था Nj. K.

अनवस्यत् Adj. *nicht ablassend, — aufgebend.*

अनवकरण n. *das Nichtwegwerfen.*

अनवकित °Adv. *unaufmerksam* Venis. 153.

अनवक्लृप्त Adj. *ränkelos, redlich.*

अनवानत् Adj. *keinen Athem holend* Çat. Br. 1,3,2,13. fgg. 4,6,1,5. 11,1,6,31. 13,8,2,4.

अनवानम् Adv. *ohne Athem zu holen, ohne Pause.*

अनवाप्त Adj. *nicht erlangt, — erreicht* 201,11. Spr. 4153.

अनवाप्ति f. *Nichterlangung.*

अनवाप्य Adj. *nicht zu erlangen, — erreichen* 163,21.

अनवार्य Adj. *nicht weichend, — aufhörend.*

अनविप्रयुक्त Prâçnop. 5,6 fehlerhaft für अनतिप्र°.

अनवीकृत Adj. *nicht erneuert, — in eine neue Form gekleidet, — anders gesagt* Kâvjâpr. 7,8.

°अनवेक्षक Adj. *keine Rücksicht nehmend auf.*

अनवेक्षण n. *das Nichtaufpassen, Sorglosigkeit* Spr. 2991. 6607.

अनवेक्षम् Adv. *ohne sich umzusehen.*

अनवेक्षमाण Adj. *sich nicht umsehend* Âçv. Grhj. 4,4,9.

अनवेक्षा f. *Rücksichtslosigkeit.*

अनवेक्षितम् Adv. *ohne darauf zu blicken* Gobh. 1,2,19.

अनशन n., अनशनता f. und *अनशना (Gal.) f. *das Nichtessen, Fasten.*

अनशनार्य Adj. *keinen Hunger empfindend.* Davon Nom. abstr. अनशनार्यत्व n. Ind. St. 9,154.

अनशित Adj. *nicht gegessen* 35,25.26.

अनशितुम् Infin. *nicht zu essen* Khând. Up. 4, 10,3.

अनश्नत् Adj. *nicht essend.* अनश्नत्सांगमन: Bez. *des in der* Sabhâ *befindlichen Feuers.*

अनश्नान Partic. (f. आ) dass. MBh. 5,191,22.

अनश्रु Adj. *thränenlos.*

1. अनश्व m. *Nicht-Pferd, etwas Anderes als ein Pferd.*

2. अनश्व Adj. *rosselos.*

अनश्वदा Adj. *keine Rosse gebend.*

अनश्वन् m. N. pr. eines Fürsten.

अनश्वर Adj. *unvergänglich* Spr. 2578.

अनष्टक Adj. *die* Ashṭakâ *vernachlässigend* Âçv. Grhj. 2,4,11.

अनष्टपशु Adj. *von dessen Heerde Nichts verloren geht.*

अनष्टवेदस् Adj. *von dessen Habe Nichts verloren geht.*

अनष्टापदी f. *kein achtfüssiges* d. i. *kein trächtiges Mutterthier* Çat. Br. 4,5,2,12.

अनस् n. 1) *Wagen, Lastwagen* 6,7.9. 8,7.8. — 2) **gekochter Reis.* — 3) **Mutter.* — 4) **Geburt.* — 5) **lebendes Wesen.*

*°अनस n. = अनस् 1).

अनसूय 1) Adj. *nicht murrend, — ungehalten,* insbes. *über das Glück Anderer.* — 2) m. N. pr. eines Mannes. — 3) f. आ N. pr. verschiedener Frauen.

अनसूयक Adj. (f. °सूयिका) = अनसूय MBh. 3, 122,29.

अनसूयत् Partic. dass. MBh. 1,140,76.

अनसूया f. *das Nichtmurren, Nichtungehaltensein,* insbes. *über das Glück Anderer.*

अनसूयातीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

अनसूयितर् Nom. ag. = अनसूय 1) MBh. 1,140,71.

अनसूयु Adj. = अनसूय.

अनसूरि m. *kein Unweiser, ein Weiser.*

अनस्त Adj. *nicht geschleudert* Çat. Br. 3,7,2,2.

अनस्तमित Adj. 1) *noch nicht untergegangen* (von der Sonne). — 2) *unaufhörlich.*

अनस्तमितके Loc. *vor Sonnenuntergang.*

अनस्थ, अनस्थक (Maitr. S. 3,7,5), अनस्थन्, अनस्थि, अनस्थिक (TS. 7,5,22,2) und अनास्थिक Adj. *knochenlos.* अनस्थि Subst. *ein knochenloses Thier.*

अनस्वत् 1) Adj. *mit einem Wagen verbunden, an einen Wagen gespannt.* — 2) f. अनस्वती *Wagenzug, Heereszug.*

अनर्कवादिन् Adj. *nicht nur von sich redend, nicht eingebildet.*

अनर्कर्तव्य Adj. *kein Object des Ichbewusstseins bildend* Ind. St. 9,165.

अनर्कृत Adj. *uneigennützig.*

*अनर्कृति f. *Nichthochmuth, Bescheidenheit.*

अनर्कम् Nom. *Nicht-Ich* Ind. St. 9,148.

अनर्क्षजात Adj. *an einem unglücklichen Tage geboren.* Davon Nom. abstr. °ता f.

अनर्च Adj. s. अनृच.

अनार्ं Adv. *je, je und je;* mit einer Negation *nie.*

अनाकम्प Adj. *unerschütterlich.*

अनाकर्णितकेन Instr. *mit einer Miene, als ob man Nichts gehört hätte,* Prasannar. 21. 38. 113.

अनाकाङ्क्ष Adj. *keiner Ergänzung bedürfend* Nj. K.

अनाकाल 1) *Unzeit.* — 2) *schlechte Zeit, Hungersnoth.* °भृत *in schlechter Zeit unterhalten.*

1. अनाकाश n. *kein freier Raum, erfüllter Raum* R. 3,29,7.

2. अनाकाश Adj. *ätherlos.*

अनाकुल 1) Adj. (f. आ) *unverworren, unverwirrt* (eig. und übertr.) 214,20. 118,25. *sicher vom Gange.* — 2) *f. ई *ein best. Knollengewächs* Gal.

अनाकृत Adj. 1) *ungetrieben, ungerufen.* — 2) *nicht gewartet, — gepflegt.*

अनाकृष्ट Adj *nicht angezogen, — fortgerissen* Ragh. 1,23.

अनाक्ताक्ष Adj. *an den Augen nicht gesalbt* AV. 20,128,6.

अनाक्रमणीय und °क्रम्य Adj. *nicht zu besteigen.*

*अनाक्रान्ता f. *Solanum Jacquini Willd.*

अनातित् Adj. *nicht ruhend.*

अनाख्यात Adj. *nicht angezeigt, — angegeben.*

अनाख्येय Adj. *nicht mitzutheilen, — zu sagen.*

अनाग Adj. (f. आ) *schuldlos, sündlos.*

अनागच्छत् Adj. *nicht kommend* Sarvad. 13,7.

अनागत Adj. 1) *noch nicht angekommen, — angelangt* 142,26. MBh. 14,80,24. — 2) *bevorstehend, zukünftig* 105,26. 161,11. अनागतं कर् *für die Zukunft sorgen* Spr. 263. — 3) *noch nicht erreicht.* — 4) *nicht anzutreffen, — zu finden* R. 3,56,15 (50,9).

अनागतयोगिन् Adj. *mit dem* (factisch) *noch nicht erschienenen Monde in* (theoretische) *Conjunction tretend.*

अनागतवत् Adj. *die Zukunft betreffend* Spr. 266. fg.

अनागतविधातर् Nom. ag. 1) *Vorkehrungen für die Zukunft treffend.* — 2) N. pr. eines Fisches.

अनागतविधान n. *das Treffen von Vorkehrungen für die Zukunft* Spr. 270.

अनागतार्तवा Adj. f. *noch nicht die Katamenien habend.*

अनागम m. *das nicht Herbeikommen, — Erscheinen* Gaim. 1,1,13.

अनागमक Adj. *ohne* Âgama (gramm.).

अनागमिष्यत् Adj. *der nicht herbeikommen wird.*

1. अनागस् Adj. *schuldlos, sündlos* 71,1.10.

2. अनागस् Adj. *unschädlich* RV. 10,165,2.

Digitized by Google

*अनागा f. N. pr. eines Flusses.

अनागामिन् m. *der nicht Wiederkehrende*, bei den Buddhisten Bez. der 3ten Stufe auf dem Wege zum Nirvâṇa.

*अनागामुक Adj. P. 6,2,160, Sch.

अनागास्त्व n. *Schuldlosigkeit, Sündlosigkeit* 11,5.

अनागूर्तिन् Adj. *der die* Âgur *nicht verrichtet hat.*

अनागोकृत्या f. *Mord an einem Schuldlosen.*

अनाग्नेय Adj. *dem* Agni *nicht zuständig.*

अनाघ्रात Adj. *woran man nicht gerochen hat* Spr. 271. °पूर्व Adj. *nie früher gerochen* Kâd. 162.

अनाचरण n. *das Nichtbewerkstelligen, Unterlassen* Kull. zu M. 6,92.

अनाचार m. 1) *kein Brauch* Lâṭj. 10,1,15. — 2) *ungewöhnliche Erscheinung.* — 3) *schlechtes Betragen, Unsitte* Ind. St. 10,98.

अनाचारवत् Adj. (f. आ) *von ungewöhnlichem Aussehen.*

अनाज्ञानत् Adj. *nicht inne werdend.*

अनाज्ञिगमिषु Adj. *zu kommen nicht beabsichtigend* Mahâbh. 1,87,*b*.

अनाज्ञा f. *Nichterlaubniss* 200,24.

अनाज्ञात Adj. *unbekannt, unbemerkt.* अनाज्ञातम् Adv. *auf unbekannte —, unerklärliche Weise.*

अनाज्ञाताज्ञातकृत Adj. *auf erklärliche oder unerklärliche Art vollbracht* Vaitân. 23.

अनाज्यलिप्त Adj. *nicht mit Opferschmalz gesalbt* Kâṭj. Ça. 4,4,10.

अनाढ्यतर Adj. *nicht sehr wohlhabend* Çat. Br. 9,5,2,16.

*अनाढ्यंभविष्णु Adj. P. 6,2,160, Sch.

*अनातङ्क Adj. *gesund* Râgân. 20,46.

अनातत Adj. *nicht angespannt.*

1. *अनातप m. *Schatten.*

2. अनातप Adj. *schattig* 172,20.

अनातपत्र Adj. *ohne Sonnenschirm* Sâh. D. 340,9.

अनातुर Adj. 1) *unversehrt, gesund.* — 2) *unverdrossen.* — 3) *nicht von Liebe gequält* Spr. 272.

अनात्त Adj. *nicht genommen, — entzogen* Kâṭj. Ça. 9,5,12.

अनात्मक Adj. *ohne Substanz, unreal* (buddh.).

अनात्मज्ञ Adj. (f. आ) *unverständig, einfältig.*

अनात्मत्व n. *das nicht Seele Sein* 272,27.31.

1. अनात्मन् m. 1) *was nicht Seele (Geist) ist* 273,8. — 2) **nicht selbst, ein Anderer.*

2. अनात्मन् Adj. *ohne Geist, — Verstand.*

अनात्ममुख Adj. (f. ई) *nicht zu sich gekehrt* Mahîdh. zu VS. 12,62.

अनात्मवत् Adj. *seiner nicht mächtig, sich nicht zügelnd, — gehörig haltend* (von einem Kranken)

अनात्मश्लाघाकर Adj. *sich nicht selbst rühmend* Sâh. D. 32,21.

अनात्मसंपन्न Adj. *geistlos, dumm* Spr. 437.

अनात्मसात्कृत Adj. *nicht sich angeeignet* Comm. zu Mṛicch. 113,6.

अनात्मीय Adj. *was Einem nicht angehört.*

अनात्म्य 1) Adj. *unpersönlich.* — 2) n. *Thorheit* Bhâg. P. 4,4,29.

अनात्रेयी f. *eine Frau, welche nicht eben das Reinigungsbad nach den Katamenien vollzogen hat,* Gaut. 22,17.

अनाथ 1) Adj. (f. आ) *schutzlos, hülflos.* °वत् Adv. 66,28. — 2) अनाथ n. *Schutzlosigkeit, Hülflosigkeit.*

अनाथपिण्डद und °पिण्डिक m. Bein. Sudatta's.

अनाथपुरी m. N. pr. eines Autors.

अनाथशरण Adj. (f. आ) *an Niemanden einen Schutz habend* Kâraṇḍ. 21.

अनाद् m. *Ton —, Klanglosigkeit.*

1. अनादर m. *Nichtachtung, Mangel an Rücksicht, Nichtbeachtung, Gleichgültigkeit gegen* (Loc.) 173,15. 233,22. अनादरात् *ohne Weiteres, mir Nichts dir Nichts* Spr. 6012.

2. अनादर Adj. *Nichts hoch anschlagend* Çat. Br. 10,6,3,2. Kâṇḍ. Up. 3,14,2.

अनादरण n. *das Nichtbeachten, das sich gleichgültig Verhalten.*

अनादरवत् Adj. *Gleichgültigkeit verrathend.*

अनादरोक्ति m. in der Rhet. *eine Erklärung, dass man mit Etwas nicht einverstanden sei, die man dadurch an den Tag legt, dass man sich zur Sache gleichgültig stellt.*

अनादृवत् Adj. *keinen Laut von sich gebend* Ind. St. 9,12.

अनादातर् Nom. ag. *Nichts nehmend, — empfangend.*

अनादातव्य Adj. *nicht zu greifen* Ind. St. 9,164.

अनादि Adj. *ohne Anfang* 104,26. Davon Nom. abstr. °ता f. Nil. 35.

अनादिमत् Adj. dass. Çvetâçv. Up. 4,4, (°मास्त्वं zu lesen).

*अनादिवार्त्ता f. *Ueberlieferung.*

अनादिष्ट Adj. 1) *unaufgezeigt, unbestimmt.* — 2) *nicht angewiesen, — angegeben, — vorgeschrieben* Lâṭj. 1,1,5. — 3) *keinen Befehl habend* Spr. 274.

अनादृत Adj. 1) *nicht —, gering geachtet* (Jmd). — 2) *unbeachtet, unberücksichtigt* (Etwas). Dazu Nom. abstr. °त्व n. Sâh. D. 213,4.

अनादेय Adj. 1) *was man nicht nehmen darf* Spr. 275. fg. — 2) *nicht anzunehmen, unzulässig* 213,4. 215,27.

1. अनादेश m. *das Fehlen einer Anweisung, — Vorschrift.*

2. अनादेश Adj. आकूपारम् N. eines Sâman.

अनादेशकर Adj. *eine Anweisung nicht ausführend* Bhâg. P. 8,20,14.

1. अनाद्य Adj. 1) *was nicht gegessen werden darf.* — 2) *den man nicht aussaugen darf.*

2. अनाद्य Adj. *ohne Anfang* Brahmabindûp. 9.

अनाद्यनन्त Adj. *ohne Anfang und ohne Ende.*

अनाद्यन्त Adj. (f. आ) dass. Spr. 277. Ârjabh. 3,11.

अनाद्युदात्त Adj. *nicht auf der ersten Silbe betont* TS. Prât. 8,10.

अनाधि Adj. *sorgenlos* Ragh. 9,54.

अनाधृष् Adj. *Niemanden Etwas anhabend.*

अनाधृष्ट Adj. *an den oder woran sich Niemand heranwagt, unangreifbar, unantastbar* Çâṅkh. Br. 27,5. Ait. Âr. 386,11.12.

अनाधृष्टि m. N. pr. verschiedener Fürsten.

अनाधृष्य Adj. = अनाधृष्ट Çâṅkh. Br. 27,5. Chr. 54,12. प्रजापतेस्तनूः Ait. Br. 5,25. Âçv. Ça. 8,13,13.

अनाध्यान n. *kein wehmüthiges Zurückdenken.*

अनानत 1) Adj. *ungebeugt.* — 2) m. N. pr. eines Ṛshi.

अनानन्दयितव्य Adj. *nicht das Object der Wollust bildend* Ind. St. 9,164.

अनानार्थ m. *kein neuer Satz* Ind. St. 4,155.

अनानुकृत्य Adj. *unnachahmlich.*

अनानुजा f. *keine jüngere Schwester* TS. 4,3,11,3.

अनानुद Adj. *nicht nachgebend.*

अनानुदिष्ट Adj. *unaufgefordert.*

अनानुपूर्व्य n. *gestörte Reihenfolge* ṚV. Prât. 2, 43. 11,8.

अनानुभूति f. *nicht dienstbereit, ungehorsam.*

अनापद् f. *Nicht-Noth.* अनापदि *ohne Noth, in normalen Verhältnissen.*

अनापान m. N. pr. eines Fürsten.

अनापि Adj. *ohne Freunde* oder *Verwandte.*

अनापूयित Adj. *nicht stinkend* Çat. Br. 1,1,2,5.

अनाप्त Adj. 1) *nicht hinanreichend* 36,21. — 2) *unerreicht, unerreichbar* Çâṅkh. Br. 27,5. Ait. Âr. 386,12. प्रजापतेस्तनूः Ait. Br. 5,25. Âçv. Ça. 8,13, 13. — 3) *ungeschickt.*

अनाप्ति f. *Zielverfehlung* 206,14.

अनाप्य und अनापिय Adj. *unerreichbar* Çâṅkh. Br. 27,5. प्रजापतेस्तनूः Ait. Br. 5,25. Âçv. Ça. 8,13,13.

अनाप्रीत Adj. *nicht mit den* Âprî-*Versen besprochen* Çat. Br. 6,2,2,37.

अनाप्लुताङ्ग Adj. *der sich nicht gebadet hat* MBh. 3,43,5.

अनाबयु m. *eine best. Pflanze* AV. 6,16,1.

Digitized by Google

अनाबाध Adj. *unbelästigt, ungehemmt* (Weg).

अनाभयिन् Adj. *furchtlos* RV.

अनाभू Adj. *nicht dienstfertig, ungehorsam.* Rudra Maitr. S. 1,8,5.

अनाभ्युदयिक Adj. *Unheil bringend.*

अनामक 1) m. *Schaltmonat.* — 2) *n. *Hämorrhoiden.*

अनामत्व n. *Namenlosigkeit.*

अनामन् 1) Adj. *namenlos.* — 2) *m. *Ringfinger.*

अनामन् *eine best. Krankheit.*

अनामय 1) Adj. (f. आ) *a) nicht verderblich* AV. 9,8,13. — *b) gesund, in gutem Wohlbefinden, dem Nichts fehlt.* — *c) wo Wohlergehen herrscht.* — *d) Gesundheit schaffend* 166,27. — *e) verschont von* (Abl.) 79,20. — 2) m. Bein. Çiva's. — 3) n. *Gesundheit, Wohlergehen.*

अनामयत्त् Adj. *nicht wehe thuend, — schmerzend.* °यता Instr. *in vollkommenem Wohlbefinden.*

अनामयित्नु Adj. *nicht krank machend, heilend.*

*अनामा und अनामिका f. *Ringfinger.*

अनामिन् Adj. *sich nicht beugend, unbeugsam.*

अनामृण Adj. *unverletzlich.*

अनामृत Adj. *nicht vom Tode berührt* TS. 5,2,8, 1. 2. Mantrabr. 1,5,11.

अनाम्नात Adj. *nicht überliefert, — gelehrt.*

अनाम्नाय m. *Nichtüberlieferung* Spr. 278.

अनाम्य Adj. *sich nicht biegen lassend* Spr. 3578.

अनायक Adj. (f. आ) *führerlos.*

अनायत Adj. *nicht angebunden.*

1. अनायतन n. *nicht der entsprechende —, nicht der heimatliche Platz.*

2. अनायतन und अनायतनवत् Adj. *keinen entsprechenden —, keinen eigenen Platz habend.*

*अनायत्तवृत्तिता f. *Unabhängigkeit, Freiheit.*

1. अनायास m. 1) *Nichtanstrengung.* — 2) *Unermüdlichkeit* MBh. 5,34,72.

2. अनायास Adj. *keine Anstrengung —, keine Mühe verursachend* MBh. 12,242,13.

अनायुध Adj. *ohne Opfergeräthe.*

अनायुवान Partic. *nicht ansichziehend* (die Flügel) Çat. Br. 4,1,2,26.

अनायुषा f. N. pr. einer Tochter Daksha's.

अनायुष्य Adj. *dem Leben nicht zuträglich, das Leben verkürzend.*

अनायुस् f. = अनायुषा.

अनारत Adj. und °म् Adv. *unaufhörlich, beständig.*

अनारभ्य Adj. 1) *nicht zu beginnen* Spr. 280. Davon Nom. abstr. °त्व n. Kâtj. Ça. 20,8,27. — 2) *unmöglich* Comm. zu Gaim. S. 215, 1 v. u.

अनारभ्यवाद् m. *eine nicht ad hoc gegebene, sondern allgemeine Bestimmung* Gaim. 3,6,14. Davon Nom. abstr. °त्व n. 6,6,3.

अनारभ्यविधि m. und अनारभ्यविधान n. dass. Comm. zu Kâtj. Ça. 1, 3,30. 16,1,1.

अनारभ्यविहित Adj. *nicht ad hoc vorgeschrieben* Comm. zu Çat. Br. 809,9.

अनारभ्यसमधीत (Comm. zu Kâtj. Ça. 19,6,2) und अनारभ्याधीत Adj. *ohne einen besondern rituellen Zweck recitirt.*

अनारम्बण Adj. *ohne Stütze* Kâṭh. Up. 2,9,5.

1. अनारम्भ m. 1) *das Nichtgehen an* (Gen.), *das Nichtbeginnen* Bhag. 3,4. Spr. 281. — 2) *das Nichtgründen eines eigenen Haushalts* Kap. 4,12.

2. अनारम्भ Adj. *Nichts unternehmend* MBh. 12, 246,24.

अनारम्भण Adj. *woran man sich nicht halten kann.*

अनारम्भिन् Adj. *Nichts unternehmend* Gaut. 3,25.

अनाराशंस Adj. *ohne die* नाराशंस *genannten* Soma-*Becher* Gop. Br. 2,4,15.

अनारूढ Adj. 1) *nicht enthalten in, — liegend in* (Loc.) Comm. zu Kap. 1,87. — 2) *sich nicht begeben habend, nicht gerathen in* (Acc.) Veṇis. 106.

अनारोग्य Adj. *der Gesundheit nicht zuträglich.*

अनारोग्यकर Adj. dass. Kâraka 3,8.

अनार्जव n. 1) *unehrliches Benehmen* 189,11. — 2) *Krankheit.*

अनार्त Adj. *nicht krank, gesund.*

अनार्तव Adj. *der Jahreszeit nicht entsprechend.*

अनार्ति f. *Leidlosigkeit.*

अनार्य Adj. (f. आ) und Subst. *unehrenhaft, kein* Ârja, *sich nicht wie ein* Ârja *betragend, für einen* Ârja *sich nicht schickend, nicht arisch* 105,1. 179, 18. 204,18.

*अनार्यक n. *Aloeholz.*

अनार्यकर्मिन् Adj. *der Werke eines Nicht-*Ârja *vollbringt.*

*अनार्यज n. *Aloeholz.*

अनार्यजुष्ट Adj. *woran Ehrenhafte keinen Gefallen finden* Bhag. 2,2. R. 2,82,13.

अनार्यता f. *Unehrenhaftigkeit.*

अनार्यतिक्त m. *Gentiana Chiraita Wall.*

अनार्यवृत्त Adj. *von unehrenhaftem Betragen* Spr. 282.

अनार्ष Adj. *nicht von den* Ṛshi *herstammend, nicht der* Saṁhitâ *entsprechend; keinem* Ṛshi *zukommend, nicht an den Namen eines* Ṛshi *gefügt* (Suffix).

अनार्षेय Adj. *nicht von den* Ṛshi *stammend.*

अनार्ष्यविलोप m. *keine Nichtstörung der* Saṁhitâ d. i. *Störung der* Saṁhitâ RV. Prât. 11,28.

अनालपन n. *keine Unterhaltung mit* (Gen.) Çâṅkh. 7,10.

अनालब्ध Adj. 1) *nicht angefasst, — berührt* MBh. 5,48,102. — 2) *nicht geschlachtet* Çat. Br. 13,1,2,1.

अनालमर्घ्य n. *das nicht die Bedeutung von* अलम् *Haben* Mahâbh. 3,95,a.

अनालम्ब 1) Adj. *ohne Stütze, — Halt.* — 2) *f. ई Çiva's *Laute.*

अनालम्बनम् Adv. *ohne Haltpunkt, phantomartig* Prab. 71,1.

अनालम्बुक (!) und अनालम्भुक Adj. (f. आ) *unberührbar.*

अनालस्य n. *Unverdrossenheit* Spr. 2183.

अनावयस् Adj. *keine Empfängniss zu Stande bringend* AV. 7,90,3.

अनावरण Adj. *unverhüllt* (buddh.).

अनावरणज्ञानविशुद्धगर्भ und अनावरणास्वरमण्डलमधुरनिर्घोषगर्भ m. N. pr. zweier Bodhisattva.

अनावरणिन् m. Pl. N. pr. einer buddh. Secte.

अनावर्तिन् Adj. *nicht wiederkehrend* Spr. 284.

अनावह् Adj. *nicht hervorbringend, — bewirkend* Sâh. D. 249,20.

अनाविद्ध Adj. 1) *unverwundet; undurchbohrt* Spr. 271. *unversehrt.* — 2) *keine langen Composita enthaltend* Vâmana 1,3,25.

अनाविल Adj. 1) *nicht trübe, klar, durchsichtig.* — 2) *gesund,* von Personen (Spr. 2140) und Gegenden.

अनाविष्कृत Adj. *nicht an den Tag gelegt* Kumâras. 7,35.

अनावृत् Adj. *nicht wiederkehrend* 30,12.

अनावृत Adj. 1) *unverhüllt* Çat. Br. 14,5,5,18. — 2) *ungeschlossen* R. 2,88,19. Spr. 285. *uneingezäunt* Gaut. 12,21. *nicht gedeckt, — verschanzt* (Heer) R. 2,88,20.

अनावृत्त Adj. *unbetreten.*

अनावृत्ति f. *Nichtwiederkehr* (zu einem neuen Leben).

अनावृष्टि f. *Mangel an Regen, Dürre.*

अनाव्याध Adj. (f. आ) *unerbrechbar, fest.*

1. अनाव्रस्क m. 1) *Nichtabfall* TS. 3,1,5,1. — 2) *Unversehrtheit.*

2. अनाव्रस्क Adj. *nicht abfallend.*

अनाशक n. *das Nichtessen, Fasten; das zu Tode Hungern.*

अनाशकायन n. *das Fasten.*

अनाशस्त Adj. *auf den man nicht vertrauen kann.*

अनाशास्य Adj. *was man sich nicht wünscht.*

अनाशित Adj. *hungrig* R. 5,17,34. 24,31.

1. अनाशिन् Adj. *nicht essend.* Davon Nom. abstr.

Digitized by Google

°शित्व n. *das Nichtessen.*

2. अनाशिन् Adj. *nicht verloren gehend.*

अनाशिष्ठ Adj. *der langsamste* Ait. Br. 4,9.

अनाशिस् Adj. *nicht erwünscht* Râǵat. 7,1377.

अनाशीर्दा Adj. *die Erwartung nicht erfüllend.*

1. अनाशु Adj. *nicht schnell, langsam.*

2. अनाशु Adj. *keine raschen Rosse besitzend.*

अनाश्रम m. *keiner der* 4 oder 3 Âçrama Jiǵñ. 3,241.

अनाश्रमिन् Adj. *zu keinem* Âçrama *gehörend.* Davon Nom. abstr. °मित्व n.

1. अनाश्रय m. *Unabhängigkeit von* (Gen.) ṚV. Prât. 11,36.

2. अनाश्रय Adj. *keinen Halt gewährend.* Davon Nom. abstr. °ता f. Kull. zu M. 3,180.

अनाश्रव fehlerhaft für अनास्रव.

अनाश्रित Adj. *sich nicht an Jmd* oder *Etwas haltend, unabhängig, keine Rücksicht nehmend auf* Gaudap. zu Sâṁkhjak. 10. Bhag. 6,1. R. 3,10,6. Bhâg. P. 1,13,42. — पाषण्डानाश्रिताः Jiǵñ. 3,6 wohl ein alter Fehler für पाषण्डमाश्रिताः.

अनाश्वांस् Adj. *nicht gespeist habend* 240,16. TS. 1,6,3,3. TBr. 1,1,4,2.

अनाष्ट्र Adj. *keiner Gefahr unterworfen* 36,12.

अनास् Adj. *ohne Mund* oder *Antlitz.*

अनासन n. *das Nichtsitzen* Kâtj. Ça. 25,4,7.

अनासन्न Adj. *nicht nahe bei* (Gen.) Lâṭj. 5,10,20. Âpast. 1,6,21.

अनासाद्य Adj. *unerreichbar* 96,2.

अनासिक Adj. (f. आ) 1) *nasenlos.* — 2) *nicht nasal* Ind. St. 9,32.

अनास्तिक Adj. *ungläubig, gottlos* MBh. 1,74,96.

अनास्तिक्य n. *Unglauben, Gottlosigkeit* MBh. 1, 212,17.

अनास्तीर्ण Adj. *unüberdeckt, blose* Vaṁs. 28,11.

अनास्था f. *Gleichgültigkeit gegen* (Loc.) Ragh. 2, 57. Kumâras. 6,12. 63. Vîs. 2. Sarvad. 22,8.

अनास्थान Adj. *keinen Standpunkt gewährend.*

अनास्रव Adj. *frei von sündhaften Neigungen,* — *unreinen Leidenschaften* Lalit. 303,7.

अनास्रावि Adj. *kein Gebrechen bewirkend.*

अनास्वादित Adj. *nicht geschmeckt* Spr. 274. °पूर्व Adj. *früher nicht geschmeckt* R. 1,9,36. Chr. 99,2.

अनाहत 1) Adj. *a) nicht angeschlagen, nicht geschlagen* (ein musik. Instr.). °कता दुन्दुभयो विनेदुः MBh. 5,182,24. 14,80,55. शङ्ख *nicht geblasen* Siddh. K. श्या *nicht gespannt.* MBh. 5,48,102. *nicht angeschlagen,* von einem Laute. — *b) *beim Waschen nicht geschlagen, nicht gewaschen, neu* (von Zeugen). — *c) *nicht multiplicirt.* — 2) n. *der 4te von den 6 mystischen Kreisen am Körper.*

अनाहनन n. *das Nichtaufschlagen.*

अनाहवनीय m. *kein* Âhavanîja-*Feuer* Çat. Br. 12,9,3,13.

1. अनाहार m. *das nicht zu sich Nehmen von Speise.*

2. अनाहार Adj. *keine Speise zu sich nehmend.* Davon Nom. abstr. °ता f. Lalit. 320,20. 321,1.

अनाहार्य Adj. *nicht herbeizuschaffen.*

अनाहिताग्नि Adj. *der kein heiliges Feuer angelegt hat,* — *unterhält.* Davon Nom. abstr. अनाहिताग्निता.

अनाहुति f. 1) *Unterlassung der Opferspenden.* — 2) *ungeeignete Opferspende.*

अनाहूत Adj. *ungerufen, unaufgefordert* MBh. 1,136,18. Spr. 287. fg.

अनाह्रियमाण Adj. *nicht herbeigeschafft werdend* Lâṭj. 2,5,19.

अनाह्वान n. *das Nichtherbeirufen* Lâṭj. 1,4,16. Spr. 289. *das Nichtcitiren vor Gericht* Chr. 213,6.

अनिकामम् Adv. *ungern.*

अनिकृत्तन n. *das Nichtabschneiden* Pâr. Gṛhj. 2,10,24.

अनिकेत 1) Adj. *wohnungslos.* Davon Nom. abstr. °ता f. Bhâg. P. 11,3,25. — 2) m. Bez. *eines best. Krankheitsdämonen* Hariv. 9560.

अनिक्षिप्तधुर (°धूर gedr.) m. N. pr. eines Bodhisattva.

*अनिक्षु m. *Saccharum spontaneum* Lin.

अनिखात Adj. *nicht eingegraben* Çat. Br. 3,6,2,14.

अनिगड Adj. *wo* (nur) *die Ketten fehlen* 134,6.

अनिगद Adj. *ohne* Nigada Kâtj. Ça. 6,10,25.

अनिगीर्ण Adj. *nicht verschluckt,* — *unterdrückt* Siç. D. 17.

1. अनिग्रह m. 1) *Nichtzügelung* Spr. 248. — 2) *kein Versehen im Beweise* Nyâyas. 5,2,22. 23.

2. अनिग्रह Adj. *ohne Handgriff* Suçr. 1,24,11.

अनिघ Adj. *unverletzt* Lalit. 458,5.

अनिङ्ग Adj. *unlösbar, untrennbar* AV. Prât. 4,12.

अनिङ्गन n. *das Nichtschütteln* Kâtj. Ça. 10,1,6.

अनिङ्गयत् Adj. *nicht lösend,* — *trennend* ṚV. Prât. 13,11.

अनिङ्ग Adj. = अनिङ्ग ṚV. Prât. 5,20. 9,13. Davon Nom. abstr. °त्व n. Comm. zu AV. Prât. 4,76.

अनिङ्गमान Adj. *nicht berührt* —, *nicht geschüttelt werdend.*

अनिचय Adj. *keine Vorräthe habend* Gaut. 3,11.

अनिच्छत् Adj. *Etwas nicht wollend* MBh. 13, 16,20. Chr. 121,14.

अनिच्छा f. *das Nichtwollen, Abneigung* 289,11. Instr. *ohne es zu wollen.*

अनिज्या f. *kein Opfer* Gaim. 4,4,2.

अनित n. *das Nichtabgehen,* — *Nichtabweichen von* (Abl.) Çiñkh. Br. 1,4. 8,2. 18,10. 29,3.

अनितभा f. N. pr. eines Flusses.

अनितरेतरकारण Adj. (f. आ) *nicht gegenseitig verursacht* Kan. 3,1,10.

अनित्थंविदंस् Adj. *so nicht wissend* Çat. Br. 7, 2,2,9.

अनित्य 1) Adj. *a) nicht ewig dauernd, vergänglich* 163,23. 183,17. 255,23. — *b) nicht beständig, vorübergehend, zufällig* oder *gelegentlich zur Erscheinung kommend.* — *c) ungewöhnlich, extraordinär.* — *d) unbeständig, wankelmüthig.* — *e) dessen Ausgang sich nicht bestimmen lässt.* — 2) °म् Adv. *nicht beständig, nur dann und wann.*

अनित्यता f. *Vergänglichkeit, Unbeständigkeit* 225,28.

अनित्यत्व n. 1) dass. 255,27. 273,6. — 2) *Zufälligkeit, Ungewissheit.* — 3) *Unbeständigkeit, Wankelmuth.*

अनित्यसम m. *eine auf die Vergänglichkeit sich stützende Einwendung* Nyâyas. 5,1,32. Sarvad. 114,12.

अनिदंविद् Adj. *dieses nicht kennend* Nir. 2,3. Ait. Âr. 469,14.

अनिद्र Adj. (f. आ) *schlaflos, wach.*

अनिद्रा f. *Schlaflosigkeit.*

अनिध्म Adj. *ohne Brennstoff, dessen nicht bedürfend.*

अनिन Adj. *unkräftig, feig.*

अनिन्द् m. Pl. N. pr. eines Volkes.

अनिन्दत्तृ Adj. *nicht tadelnd* Gaut. 9,59.

अनिन्दा f. *nicht tadelnde Worte* AV. 11,8,22. Spr. 295.

अनिन्दित Adj. *tadellos.*

अनिन्द्य und अनिन्द्रिय 1) Adj. dass. — 2) m. N. pr. einer Einsiedelei.

अनिन्द्र Adj. (f. आ) Indra *nicht verehrend, ihm feind.*

अनिन्द्रक Adj. *des* Indra *beraubt.*

1. अनिन्द्रिय n. *Geist.*

2. अनिन्द्रिय Adj. *keine Sinne habend* Ind. St. 9,165.

अनिपद्यमान Adj. *sich nicht zur Ruhe legend.*

अनिपान n. *das Nichttrinken, Durst* Bhâg. P. 5, 26,8.

अनिपुण Adj. (f. आ) *ungeschickt, tactlos* Vaṁs. 25,18.

अनिबद्ध Adj. 1) *unangebunden.* — 2) *nicht gebunden an, sich nicht kümmernd um* (Loc.). गुरुशास्त्रे MBh. 1,29,21. — 3) *nicht gebunden,* — *durch einen vorangehenden Act zu Etwas verpflichtet*

Digitized by Google

Gaut. 13,4. 8. M. 8,76. — 4) *unzusammenhängend, ungereimt.* °प्रलापिन् Jâgñ. 3,135. Mit वाचा wohl dass. MBh. 13,163,9. — 5) *einfach, einförmig* Vaimâna 1,3,28. 30.

अनिबाध m. *Unbedrängtheit, Freiheit.*

अनिभृत Adj. 1) *nicht fest, beweglich, unruhig, unstät* Nir. 10,4. Megh. 67. Kir. 13,66. — 2) *unbescheiden* Bhar. Nâṭjaç. 34,119.

अनिभृतत्व n. *Beweglichkeit* Nir. 10,4.

अनिभृष्ट Adj. *nicht erliegend, — erlahmend.*

अनिभृष्टसविषि Adj. *von nicht erlahmender Kraft.*

अनिमान Adj. *unermesslich.*

1. अनिमित्त n. *kein Grund, keine Ursache* Gaim. 1, 1,4. अनिमित्ततस् (Bhar. Nâṭjaç. 34,106) und अनिमित्त° *ohne Grund, ohne Veranlassung.*

2. अनिमित्त 1) Adj. (f. आ) *a) das Ziel verfehlend* R. 6,91,26. — *b) wofür keine Vorzeichen sind, nicht im Voraus bestimmbar* 161,25. — *c) grundlos.* — *d) uneigennützig.* — 2) °म् Adv. *ohne Grund, ohne Veranlassung* Bhâg. P. 3,15,31.

अनिमित्तनिमित्त Adj. *uneigennützig.* धर्म Bhâg. P. 3,15,14.

अनिमिष 1) Adj. *a) die Augen nicht schliessend, wachsam* 4,30. Bhâg. P. 3,20,12. — *b) nicht blinzelnd, sich nicht schliessend* (von den Augen) R. 3, 60,10. Kathâs. 18,13 (zu lesen ऽनिमिषे). — 2) °षम् Adv. *rastlos.* — 3) m. *a) ein Gott.* — *b) *Fisch.* — *c) die Fische im Thierkreise.* — *d)* N. pr. *α)* eines Kinderdämons Pâr. Gṛhj. 1,16,23. — *β)* eines Sohnes des Garuḍa.

अनिमिषदृश् m. *Fisch* Spr. 4376.

अनिमिषत् Adj. *die Augen nicht schliessend, wachsam* 2,28.

अनिमिषम् und अनिमिषा Adv. *wachsam.*

*अनिमिषाचार्य m. Bein. Bṛhaspati's.

अनिमिषीय fehlerhaft für नैमिषीय.

1. अनिमेष m. *das Nichtblinzeln, Nichtsichschliessen* (der Augen) 98,11. °विलोकनीय Ind. St. 14,366.

2. अनिमेष 1) Adj. *nicht blinzelnd, sich nicht schliessend.* — 2) m. *a) ein Gott* Bhâg. P. 6,10,1. — *b) *Fisch.*

अनिमेषता f. *das Nichtblinzeln, Sichnichtschliessen* Çiç. 9,11.

अनिमेषम् Adv. *wachsam.*

अनियत Adj. 1) *ungebunden, unbeschränkt, nicht fest bestimmt* Varâh. Bṛh. S. 5,5. 11,15. — 2) *nicht hergebracht, ungewöhnlich, auffallend.* वेष MBh. 3, 260,12. — 3) *nicht unbetont, betont* RV. Prât. 11,26. Ind. St. 13,423.

अनियतवृत्ति Adj. *keinen bestimmten Lebensunterhalt habend* Pat. zu P. 5,2,21.

अनियतात्मन् Adj. *den Geist nicht in der Gewalt habend* Spr. 3052.

अनियम m. 1) *Nichtbeschränkung, das so aber auch anders sein Können* Gaut. 6,6. — 2) *das Sichgehenlassen* Spr. 7336.

अनियमोपमा f. *ein Gleichniss, bei dem es unentschieden bleibt, ob nicht noch etwas Anderes zur Vergleichung herbeigezogen werden könnte,* 248,14.

अनियम्य Adj. *nicht zu bändigen.*

अनियामक Adj. *nicht bestimmend.* Davon Nom. abstr. °त्व n. Sarvad. 16,14.

अनियुक्त Adj. *nicht beauftragt, nicht speciell angewiesen* 197,7. 210,25. 26. Jâgñ. 3,288. Hariv. 7338. R. Gorr. 2,62,2. 95,16. Kathâs. 60,112. *nicht betraut mit* (Loc.) Spr. 299.

अनियुज्यमान Adj. *was Jmden nicht aufgetragen wird* Kull. zu M. 9,259.

अनियोग m. 1) *Nichtverwendung* Lâṭj. 8,1,9. — 2) *unpassender Auftrag* MBh. 12,327,47. R. ed. Gorr. 2,68,17.

अनियोग्य R. 2,66,7 fehlerhaft für अनियोग.

अनियोज्य Adj. *nicht aufzutragen* (ein Geschäft).

अनिर Adj. *kraftlos, matt.*

अनिरवसित Adj. *nicht aus der Gemeinschaft verstossen* Ind. St. 13,358.

अनिरशित Adj. *nicht aufgegessen* Çat. Br. 2,5,2,16.

अनिरा f. *Entkräftung, Siechthum.*

अनिराकरण n. *das Nichtsondern* Sarvad. 10,1.

*अनिराकरिष्णु Adj. P. 6,2,160, Sch.

अनिराकृत Adj. *nicht abzubringen.*

अनिरुक्त Adj. 1) *nicht ausgesprochen, — unmittelbar verständlich, — von selbst sich ergebend, was* oder *worin Etwas erst zu erschliessen ist* 38, 16. Ait. Br. 6,27. Tândja-Br. 17,1,8. VS. Prât. 4, 192. अनिरुक्तगान *eine best. Art den Sâmaveda zu singen.* °त्व n. Nom. abstr. Sâj. zu Çat. Br. 1,3,5,10.

अनिरुद्ध 1) *Adj. *a) ungehemmt, frei* Med. (चानर्गले zu lesen). — *b) beweglich.* — 2) m. *a)* N. pr. *α)* eines Sohnes des Kâmadeva. Bez. des ersten aus dem goldenen Weltei entstandenen Wesens, betrachtet als 4ter Vjûha Vishṇu's (Sarvad. 54, 2) und identificirt mit dem Ahaṁkâra Golâdhj. 2,1, Comm. — *β)* eines Bhikshu und eines Autors. — *b)* Bein. Çiva's. — 3) f. ई Titel eines Werkes des Aniruddha. — 4) *n. *Strick.*

अनिरुद्धचम्पू f. Titel eines Werkes.

*अनिरुद्धपथ n. *Luftraum.*

*अनिरुद्धभाविनी f. Aniruddha's *Gattin* Ushâ.

अनिरुप्त Adj. *nicht vertheilt* Gaim. 6,5,16.

अनिर्घात m. *Nichtentreissung* TS. 3,1,9,3. TBr. 1,8,9,1.

अनिर्घात्य Adj. *nicht herauszuschaffen.*

अनिर्जित Adj. *nicht erobert* Mṛkkh. 113,6.

अनिर्णिक्त Adj. *nicht gereinigt* (eig. und übertr.) M. 11,189.

अनिर्दश Adj. (f. आ) *aus den zehn Tagen* (nach einer Geburt oder einem Sterbefall) *noch nicht heraus* Gaut. 17,22.

अनिर्दशाक् Adj. (f. आ) dass.

अनिर्दिष्ट Adj. *nicht angegeben, — genannt, — näher bestimmt* 226,26. Çâṅkh. Çr. 8,15,14. M. 5,11.

अनिर्दिष्टकारिन् Adj. *der nicht thut, was ihm aufgetragen wird,* MBh. 12,247,17.

अनिर्देश m. *keine nähere Bezeichnung* Gaim. 3,5,34.

अनिर्देश्य Adj. *nicht anzugeben, — näher zu bestimmen* Gaut. 21,7. Vikr. 59. Bhâvapr. 2,32,3.

अनिर्बन्धरुष् Adj. *dessen Zorn nicht anhält* Râgh. 16,80.

अनिर्भिन्न Adj. *ununterbrochen* und *ununterschieden* Spr. 300.

*अनिर्मात्या f. *Trigonella corniculata Lin.*

अनिर्वचनीय Adj. *nicht in Worte zu fassen, — näher zu bestimmen* 258,11. Kap. 5,54.

अनिर्वर्णनीय Adj. *nicht zu betrachten* Çâṅkh. 64,8.

अनिर्वाच्य Adj. = अनिर्वचनीय Spr. 300.

अनिर्वाण 1) Adj. *a) nicht erloschen, noch nicht zu Ende gegangen* (Tag). — *b) noch nicht beruhigt, noch wild* (Elephant). — 2) *m. *Phlegma, Schleim* Nigh. Pr.

अनिर्वृत्त Adj. *nicht erfolgt, — zu Stande gekommen* 192,4.

अनिर्वेद m. *Nichtverzagung, Selbstvertrauen, moralischer Muth* Spr. 301. fgg.

अनिर्वेदित Adj. *nicht an den Tag gelegt* Mṛkkh. 50,9.

अनिर्वेश Adj. *der seine Sünden nicht gesühnt hat.*

अनिर्कृत Adj. *nicht verjagt von* (Abl.) Çat. Br. 9,1,2,23.

अनिर्क्रादिन् Adj. *nicht schallend, — laut* 301,11.

अनिल m. 1) *Wind* 104,5. 219,11. — 2) *der Gott des Windes* 76,24. 219,21. Wird zu den Marut und zu den Vasu gezählt. *Pl. *eine best. Klasse von Göttern* (49 an der Zahl). — 3) *der Wind im Körper* (einer der drei Rasa desselben). — 4) mystische Bez. *des Lautes j.* — 5) N. pr. *a)* eines Sohnes des Tamsu VP. 4,19,2. — *b)* *des 17ten Arhant's der vergangenen Utsarpiṇi. — *c)* eines Râkshasa.

Digitized by Google

*अनिलकुमार m. Pl. *eine best. Klasse von Göttern.*

*अनिलघ्नक m. *Terminalia Bellerica Roxb.* Rágan. 11,238.

अनिलज m. Bein. Hanumant's.

*अनिलनिर्यास m. *Terminalia tomentosa* Nigh. Pr. Wohl fehlerhaft für नील°.

अनिलप्रकृति m. *der Planet Saturn.*

अनिलम्भ m. *eine best. Meditation* (buddh.).

अनिलय Adj. (f. आ) *nicht rastend, ruhelos.* प्रजापतेस्तनूः Ait. Br. 5,25. Âçv. Çr. 8,13,13.

अनिलयन n. *keine Zufluchtsstätte* Taitt. Up. 2,6. 7.

*अनिलसख und अनिलसारथि (MBh. 1,15,1) m. *Feuer, der Gott des Feuers.*

अनिलात्मक Adj. *rheumatisch* Káraka 1,17.

*अनिलान्तक m. *Terminalia Catappa.*

अनिलायन n. *Luftweg.*

अनिलाकृति f. *Windstoss* 294,26.

अनिवर्तक Adj. *nicht umkehrend, — fliehend.*

अनिवर्तन Adj. *keine Rückkehr gestattend* Bhâg. P. 6,5,21.

अनिवर्तनीय Adj. *nicht rückgängig zu machen, — zu hemmen.*

अनिवर्तित्व n. *Nichtumkehr, tapferer Widerstand.*

अनिवर्तिन् 1) Adj. *a) nicht umkehrend, — fliehend, tapfern Widerstand leistend. — b) nicht rückgängig zu machen, — zu hemmen* Hariv. 4836. अभिवर्तिन् (wohl besser) v. l. — 2) m. N. pr. eines Mannes Lalit. 392,6.

1. अनिवारण n. 1) *das Nichtabhalten, Nichtzurückhalten* 210,31. — 2) *Unvermeidlichkeit* Sarvad. 7,13.

2. अनिवारण Adj. = अनिवार्य Bhâg. P. 3,15,35.

अनिवारित Adj. *ungehemmt* Venis. 140.

अनिवार्य Adj. *nicht abzuhalten, — abzuwehren, — zurückzuhalten, unhemmbar, unwiderstehlich.*

अनिविशमान Adj. (f. आ) *nicht rastend* 12,23.

अनिवीर्य (!) Adj. *nicht impotent.*

अनिवृत Adj. *nicht zurückgehalten.*

अनिवृत्त 1) Adj. *nicht umkehrend, — fliehend* MBh. 7,140,12. Bhâg. P. 6,10,33. — 2) °म् Adv. *ohne dahin zurückzukehren* Gaut. 3,15.

अनिवृत्तमांस Adj. *des Fleischgenusses sich nicht enthaltend* Uttarar. 72,5.

अनिवृत्ति f. 1) *Nichtumkehr, tapferer Widerstand* Gaut. 10,16. — 2) *das Nichtaufhören, Nichtunterbleiben* Gaut. 14,46. Kâtj. Çr. 22,2,14. 3,51. — 3) Bez. *der 9ten unter den 14 Stufen, die nach dem Glauben der Gaina zur Seligkeit führen.*

अनिवेदन n. *das Nichtkundthun* R. 5,15,38.

अनिवेशन Adj. (f. आ) *keine Einkehr gestattend.*

अनिशम् Adj. *ununterbrochen, beständig* Spr. 7634. अनिश° dass. 104,28.

अनिशित Adj. und अनिशितम् Adv. *rastlos.*

अनिशितसर्ग Adj. *rastlos sich ergiessend.*

1. अनिश्चय m. *Unentschiedenheit* Mudrâr. 34,13 (59,11).

2. अनिश्चय Adj. *unentschieden, unsicher* Tattvas. 37.

अनिश्चित Adj. *unentschlossen* Spr. 305.

अनिश्चित्य Adj. *unergründlich.*

अनिःशस्त Adj. *nicht abgewiesen.*

अनिःशेषित Adj. *nicht vollständig vernichtet* Venis. 26.

अनिषङ्ग Adj *ohne Wehrgehäng, unbewehrt.*

अनिषव्य Adj. (f. आ) *Pfeilen nicht zugänglich* 18,1.

अनिषुचारिन् Adj. *nicht mit Pfeilen* (sondern mit Schlingen auf die Jagd) *gehend* Gaut. 17,17.

अनिषेङ्ग Adj. (f. आ) *ungehemmt.*

अनिष्कषाय Adj. *nicht frei von Schmutz, — schlechter Leidenschaft.*

अनिष्कृत Adj. *ungeschmückt.*

अनिष्कृति Adj. *für den es keine Sühne giebt.*

1. अनिष्ट 1) Adj. *a) unerwünscht, unlieb, unangenehm;* n. *Unerwünschtes* u. s. w. 58,15. 139,25. 189,19 (mit Gen.). 217,15. 254,18. — *b) unheilvoll, schädlich;* n. *Unheil.* — *c) verboten, verrufen* 208,7. — 2) *f. आ *Sida alba Lin.*

2. अनिष्ट Adj. 1) *nicht geopfert.* — 2) *dem nicht geopfert worden ist.*

अनिष्टक Adj. *ohne Backsteine* Çat. Br. 9,5,1,57.

अनिष्टकर्मन् m. N. pr. eines Fürsten.

अनिष्टका f. *kein wirklicher Backstein* Çat. Br. 6,2,1,10. Çulbas. 2,39.

अनिष्टयज्ञ Adj. *dessen Opfer nicht* (mit Erfolg) *dargebracht ist* Gop. Br. 1,5,25.

अनिष्टिज्ञ Adj. *die Aussprüche einer Autorität nicht kennend* Mahâbh. 8,46,*b*.

अनिष्टिन् Adj. *der nicht geopfert hat.*

अनिष्टुत Adj. *nicht abgeschüttelt, unvertrieben.*

अनिष्ठुर Adj. *nicht rauh, — hart, — roh* 158,2. Laute, Worte Bhar. Nâtjaç. 18,125. Kâvjâd. 1,69.

अनिष्पन्न Adj. *uneingeweiht, ungebildet* R. 3,17,29.

अनिष्पत्त्रम् Adv. *so dass die Federn des Pfeils nicht herausstehen, so dass der Pfeil sammt den Federn eindringt.*

अनिष्पन्द् MBh. 6,8,13 fehlerhaft für °ष्यन्द्.

अनिष्पन्न Adj. *nicht gerathen, — reif geworden* 243,24. Nom. abstr. °त्व n. ebend.

अनिष्पन्द् Adj. *schweisslos* MBh. 6,8,13.

*अनिस्तब्ध Adj. *ungehemmt.*

अनिस्यन्दिन् Adj. *keine Flüssigkeit träufelnd, — durchlassend.*

अनिक् Adj. *für den es kein «hier» giebt* Âpast. 2,21,10.

अनिकृत Adj. *nicht getödtet* Venis. 106,11.

अनिकृत्त Adj. 1) *nicht niedergesetzt —, hingestellt* Kâtj. Çr. 9,13,36. 11,1,15. — 2) *nicht consonantisch auslautend* (अनिकृत्तम् st. अनिकृत्ते zu lesen) VS. Prât. 5,29.

अनीक n. 1) *Angesicht* eig. und übertr. *acies, Vorderseite, Front* Çulbas. 3,57.167. = मध्य (Comm.) *Mitte* 2,72. — 2) *Glanzerscheinung Agni's.* — 3) *Schärfe* (eines Beils), *Spitze* (eines Pfeils). — 4) *Reihe, Zug.* — 5) *Heer* 98,32. — 6) *Schlacht.*

अनीकपति m. *Herrführer* LA. 89,4.

अनीकवत् Adj. *glanzvoll* (von Agni).

अनीकविदारण m. N. pr. eines Bruders des Gajadratha MBh. 3,265,12.

*अनीकस्थ m. 1) *Kämpfer.* — 2) *Leibwache.* — 3) *Abrichter von Elephanten.* — 4) *Kriegstrompete.* — 5) *Zeichen.*

अनीकाग्र n. *Spitze des Heeres* R. 6,3,16.

अनीकाधिपति m. *Heerführer* Ind. St. 10,313.

*अनीकिनी f. *Heer* und *der 10te Theil eines vollständigen Heeres* (अक्षौहिणी).

अनीच Adj. (f. आ) *nicht niederen Standes* Daçar. 2,59.

*अनीचदर्शिन् m. N. pr. eines Buddha.

अनीचानुवर्तिन् Adj. *nicht Gemeinem sich hingebend* MBh. 3,73,14.

अनीज्ञान Adj. *der nicht geopfert hat.*

अनीड, अनीळ Adj. *nestlos.*

अनीत Adj. *nicht hingebracht* Çat. Br. 4,5,1●, 7. Kâtj. Çr. 25,11,7. 12,26.

अनीति f. *unkluges Benehmen, dummer Streich.*

अनीतिज्ञ Adj. *der es nicht versteht sich klug zu benehmen* 156,4.

अनीप्सित Adj. *unerwünscht, unlieb* 225,4.

अनीर्षु MBh. 12,230,13 fehlerhaft für °र्ष्यु.

अनीर्ष्य (Spr. 3592) und अनीर्ष्यु (MBh. 12,8441. Spr. 310) Adj. *nicht neidisch, — eifersüchtig.*

अनील m. N. pr. eines Schlangendämons.

1. अनीश 1) Adj. (f. आ) *nicht Herr, nicht im Stande* oder *kein Recht habend über Etwas* (Gen.) *zu verfügen.* — 2) f. आ *Ohnmacht, Gefühl der Nichtigkeit.*

2. *अनीश Adj. *keinen Herrn über sich habend,* Bein. Vishṇu's und Çiva's.

अनीशत्व n. Nom. abstr. zu 1. अनीश 1).

अनीशान Adj. *machtlos* Ait. Âr. 171,8.

1. अनीश्वर Adj. (f. आ) = 1. अनीश 1) Spr. 3561. Mit Inf. *nicht vermögend zu.*

Digitized by Google

2. अनीश्वर Adj. 1) *herrenlos, keinen Herrn über sich habend* Kumâras. 2,9. — 2) *dem höchsten Wesen nicht zukommend.*

अनीश्वरत्व n. Nom. abstr. zu 1. अनीश्वर 260,1.

अनीक् m. N. pr. eines Fürsten.

अनीक्षा f. *Genügsamkeit, Zufriedenheit.*

अनीक्षित Adj. *nicht erstrebt, — gewünscht* 187,25.

1. अनु 1) Adv. *a) hinterher, nach Andern* R. 2,109,9. — *b) später, darauf.* — *c) wiederum.* — 2) Praep. *a) entlang, über — hin, längs, an,* mit Acc. und *Gen. — b) durch — hin,* mit Acc. — *c) zu — hin, nach — hin,* mit Acc. — *d) hinter, hinter — her,* mit Acc. und *Abl. — e) zur Zeit von, um* (mit Uebergang in die distributive Bedeutung), mit Acc. — *f) unmittelbar nach, nach, auf* (zeitlich), mit Acc. Abl. und Gen. — *g) nach* (in der Reihenfolge), mit Acc. Lâṭj. 9,2,29. — *h) gemäss, nach Art, entsprechend,* mit Acc. — *i) für* (Gegensatz *gegen, wider*), mit Acc. — *k) in Betreff von, in Bezug auf,* mit Acc. — *l) in Folge, wegen,* mit Abl.

2. अनु m. 1) im ṚV. Bez. *nicht-arischer Leute.* — 2) N. pr. eines Fürsten.

अनुक 1) Adj. (f. आ) *a) *hinter Etwas her, begierig. — b) abhängig.* — 2) *m. *Liebhaber* Gal.

अनुकच्छम् Adv. *am Ufer* Megh. 21.

अनुकथन n. 1) *spätere Erwähnung. — 2) *Berichterstattung.*

*अनुकदली f. *eine Art Musa* Nigh. Pr.

अनुकनखलम् Adv. *über* Kanakhala Megh. 50.

*अनुकनीयस् Adj. *der nächst jüngste.*

अनुकम्पक 1) Adj. am Ende eines Comp. *Mitgefühl habend mit.* — 2) m. N. pr. eines Fürsten.

अनुकम्पन n. *Mitleiden, Mitgefühl.*

अनुकम्पनीय Adj. *bemitleidenswerth.*

अनुकम्पा f. *Mitleid, Mitgefühl mit* (Gen. und Loc. oder im Comp. vorangehend) 40,19. 157,27.

अनुकम्पिन् Adj. *Mitgefühl habend mit* (Gen. oder im Comp. vorangehend).

अनुकम्पोक्ति f. *Beileidsbezeugung* Spr. 6253.

अनुकम्प्य Adj. 1) *bemitleidenswerth* Spr. 490. — 2) *rasch, ungestüm.*

अनुकर 1) Adj. *nachthuend.* — 2) m. *Handlanger, Gehülfe.*

अनुकरण n. *Nachahmung* 294,31. Spr. 6282. Kâtjâpr. 7,11.

अनुकरणशब्द m. *Klangwort* Ind. St. 13,107.

अनुकर्तर् Nom. ag. *Nachahmer, Darsteller.*

अनुकर्मन् m. N. pr. eines der Viçve Devâs.

अनुकर्ष 1) m. *a) das hinter sich Herziehen.* In der Gramm. *Heranziehung* (aus dem Vorangehenden). — *b) Boden eines Wagens.* — *c) Vorrathsstück zu einem Wagen.* — 2) n. (!) *das in Schulden Stecken* (nach Nîlak.) MBh. 2,13,13.

अनुकर्षण 1) Adj. (f. ई) *an sich ziehend* Kâraka 1,13. — 2) n. *a)* = अनुकर्ष 1) *a)* in der gramm. Bed. 239,19.22. — *b)* fehlerhaft für अनुतर्षण.

*अनुकर्षन् m. = अनुकर्ष 1) *b).*

अनुकर्षिन् Adj. *nach sich ziehend* Spr. 5590, v. l.

अनुकलम् Adv. *auf je ein Sechzehntel* Çat. Br. 12,8,2,13.

1. अनुकल्प m. *eine secundäre Vorschrift, die an die Stelle der primären tritt, wenn diese nicht zum Vollzuge gelangen kann,* 211,5.

2. अनुकल्प 1) Adj. *allen Forderungen entsprechend* MBh. 5,46,15. — 2) °म् Adv. *nachträglich* Gobh. 1,5,20.

अनुकाङ्क्षिन् Adj. *nachstrebend* 94,11.

1. अनुकाम m. *Verlangen, Begehr.*

2. अनुकाम Adj. *dem Wunsche entsprechend.* °मम् Adv. *nach Wunsch.*

अनुकामकृत् Adj. *die Wünsche erfüllend.*

अनुकामिन् Adj. *begierig.*

*अनुकामीन Adj. *nach seiner Neigung verfahrend.* Davon *°ता f. N. abstr.

अनुकार 1) Adj. *gleichend* 313,18. — 2) *m. *Nachahmung.*

अनुकारक Adj. *gleichend* Dhûrtan. 17.

अनुकारिन् Adj. 1) *nachahmend, gleichend, ähnlich* 106,20. *darstellend.* — 2) *sich richtend nach* Spr. 3162. *einschlagend* (einen Weg) 2903.

1. अनुकार्य Adj. *darzustellen* Daçar. 4,36.

2. अनुकार्य n. *ein später zu vollbringendes Werk.*

अनुकालम् Adv. *immer zu seiner Zeit* Spr. 4639.

अनुकीर्तन n. *das Hersagen, Nennen* 215,7. *Weitererzählen.*

अनुकीर्त्य Adj. *auf —, herzuzählen.*

अनुकूल 1) Adj. (f. आ) *a) am Ufer wohnend, — gelegen. — b) *abschüssig. — c) günstig* (Wind, Schicksal, Vorzeichen) Spr. 7635. fg. — *d) entsprechend, zusagend, geeignet, angenehm* 186,12. — *e) gut mit Jmd stehend* Spr. 6648. — *f) treu ergeben, nur Eine liebend.* — 2) Adv. अनुकूलम् *a) am Ufer* Spr. 6634. — *b) dem Zuge —, dem natürlichen Laufe entsprechend* AV. 5,14,13. — 3) f. आ *a) *Croton polyandrum. — b) ein best. Metrum.* — 4) n. eine best. rhetorische Figur: *Darstellung von Unangenehmem, das zu Angenehmem führt.* Beispiel Spr. 1799.

*अनुकूलका f. *Croton polyandrum* Nigh. Pr.

अनुकूलज m. *ein am Ufer wachsender Baum.*

अनुकूलता f. 1) *Geneigtheit* (des Schicksals). दृक्नस्य *zu brennen.* — 2) *das Gutstehen mit Jmd.*

अनुकूलत्व n. *Geneigtheit, Günstigkeit.*

अनुकूलन n. *Geneigtmachung, das Freundlichthun, Schmeicheln.*

अनुकूलय्, °यति 1) *Jmd* (Acc.) *geneigt, — freundlich sein, schmeicheln.* — 2) *weiter erhärten* Ânandâc. in Bṛh. Âr. Up. S. 759.

अनुकूलवत् Adj. wohl fehlerhaft.

अनुकूलवेदनीय Adj. *als angenehm empfunden werdend.* Davon Nom. abstr. °त्व n.

*अनुकूलिनी f. = अनुकूलका Nigh. Pr.

अनुकृति f. 1) *Nachahmung, nachahmende Darstellung.* तदनुकृति Adv. *dem entsprechend* 21,13. — 2) *Willfahrung.*

अनुकृत्य Adj. *nachahmenswerth.*

अनुकृष्टत्व n. *das Herangezogensein, aus dem Vorangehenden Ergänztwerden* P. 8,4,55, Sch.

अनुकृत्ति f. *Eigenthümlichkeit.*

अनुक्त Adj. *nicht ausgesprochen, nicht ausgedrückt, unbesprochen* Kâtj. Ça. 19,7,13. Nâjâs. 5, 1,22. Chr. 226,26. 253,8. Davon Nom. abstr. °त्व n. Nâjâs. 5,1,22.

अनुक्तसिद्धि f. *ein feines und verstecktes Compliment bei guter Gelegenheit.*

अनुकर्थ Adj. 1) *liederlos, nicht spruchkundig.* — 2) *nicht von* Uktha *begleitet* Ait. Br. 6,13.

अनुक्रम m. 1) *Reihenfolge.* °क्रमेण (218,23) und °क्रमात् (101,4. 211,18) *der Reihe nach.* — 2) *Stammtafel.* — 3) *Verzeichniss, Inhaltsverzeichniss.*

अनुक्रमण 1) n. *das Aufzählen der Reihe nach.* — 2) f. ई *Inhaltsverzeichniss.*

अनुक्रमणिका f. *Inhaltsverzeichniss.*

अनुक्री adj. *nachträglich gekauft;* m. *ein best.* Ekâha.

अनुक्रोश 1) m. *Mitleid, Mitgefühl mit* (प्रति Loc. Gen. oder im Comp. vorang.) 45,18. — 2) n. इन्द्रस्य N. eines Sâman.

अनुक्रोशवत् Adj. *mitleidig.*

अनुक्रोशात्तेप m. in der Rhetorik *eine durch Bedauern an den Tag gelegte Erklärung, dass man mit Etwas nicht einverstanden sei.*

अनुक्रोशात्मता f. *Mitleidigkeit* 61,15.

अनुक्षणम् Adv. *in Einem fort* 149,20.

अनुक्षत्तर् m. *Diener des Thürstehers.*

अनुख्यातर् Nom. ag. *Verkündiger.*

अनुख्याति f. *Erschauung.*

Digitized by Google

अनुगँ 1) Adj. (f. आ) *a) nachgehend, nachfolgend* Taitt.-Br. 2,8,2. 11,11,8. 15,6,3. *dem Manne im Tode* Chr. 155,16. — *b) sich richtend nach, entsprechend* 197,6. — 2) m. *a) Begleiter*, Sg. (Râgat. 7,1742) und Pl. (Chr. 113,6) *Gefolge.* — *b) *Geliebter, Gatte.*

अनुगङ्गम् Adv. *an der Gañgâ* Ind. St. 13,377.

*अनुगणितिन् Adj. *der durchgezählt hat* (mit Loc.).

अनुगण्डिका f. *Hügelkette* MBh. 6,7,28.

*अनुगत n. *der gemässigte Tact.*

अनुगति f. 1) *das Nachgehen, Folgen.* — 2) **Einwilligung.* — 3) *das Erlöschen.*

अनुगन्तर् Nom. ag. (f. °त्री) *nachgehend, nachfolgend* Comm. zu Taitt.-Br. 15,6,3.

अनुगन्तव्य Adj. *dem man nachgehen —, nachwandeln soll, zu begleiten* 163,28.

अनुगम m. 1) *das Nachgehen, Folgen.* — 2) *das Sichhingeben.* — 3) *das Eindringen in Etwas, Erfassung.* — 4) *Folgerung.*

अनुगमन n. 1) *das Nachgehen, Folgen* (auch übertr.) Gaut. 7,2. 14,31. *dem Manne im Tode.* — 2) *das Erlöschen.*

अनुगम्य Adj. *dem man nachgehen —, folgen soll.*

अनुगर m. *die an den Recitirer ergehende Aufforderung* 223,32.

*अनुगव Adj. *so weit entfernt als Kühe gehen.*

*अनुगवीन m. *Kuhhirt.*

*अनुगादिन् Adj. *nachsprechend* P. 5,4,13.

अनुगान n. *Nachgesang.* Davon °शम् Adv.

अनुगामिन् Adj. 1) *nachgehend, folgend; folgsam,* mit Acc. — *b) sich hingebend, — ergebend.* — 2) m. *Begleiter, Diener.*

*अनुगामीन Adj. *schnell, feurig* (Ross) Gal.

अनुगामुक Adj. *nachgehend, folgend.*

अनुगिरम् Adv. *am Berge.*

अनुगीता f. *Nachgesang*, Titel eines Parvan im MBh.

अनुगीति f. *ein best. Metrum.*

*अनुगु Adv. *hinter den Kühen.*

अनुगुण 1) Adj. (f. आ) *von entsprechenden Eigenschaften, entsprechend, gleichartig* 256,17. 284,14. Davon °त्व n. Nom. abstr. — 2) °म् Adv. *je nach den Verdiensten.*

अनुगुणित Adj. *angepasst, entsprechend* Bhâg. P. 3,28,31.

अनुगुणी Adv. Vikr. 49 schlechte Lesart für शतगुणी.

अनुगेय Adj. *nachzusingen* Gobh. 3,3,8.

अनुगोप्तर् Nom. ag. *Schützer, Helfer.*

अनुग्र und अनुगँ 1) Adj. *nicht gewaltig, schwach* Ind. St. 9,148. — 2) f. आ *eine best.* Çakti.

*अनुग्रधन्वन् m. Bein. Indra's Gal.

अनुग्रह 1) m. *a) Gunst-, Gnadenbezeugung, Genügethun, Willfahrung, Gefallen* 45,19. 107,22. 137,11. 181,9. 216,18. 290,19. Gaut. 3,24. 28,51. — *b) Förderung einer Sache, Beitragen zu Etwas* RV. Prât. 11,10. — *c) das Insichenthalten, Miteinschliessen* Gaim. 4,1,47. 6,7,20. — *d) das Ichbewusstsein.* — *e)* mystische Bez. von ओ३म्. — *f) ein best. Schöpfungsact* VP. 1,5,22. °सर्ग m. dass. Tattvas. 45. — 2) f. आ *eine best.* Çakti.

अनुग्रहकृत् Adj. *Genüge thuend, genehm* Jâǵñ. 2,253.

अनुग्रहण n. = अनुग्रह 1) *a).*

अनुग्रामम् Adv. *in ein Dorf* Lâṭj. 9,2,24.

अनुग्राहक Adj. (f. °हिका) 1) *Genüge thuend, Hülfe leistend, zu Jmdes Partei stehend.* Dazu Nom. abstr. °ता f. Sarvad. 154,18. °त्व n. Brahmabindûp. 22. — 2) *Etwas begünstigend, — fördernd, zu Etwas beitragend* Nâjâm. S. 1, Çl. 3. Çañk. zu Bṛh. Âr. Up. S. 758. Mit. 3,45,*a*,10.

अनुग्राह्य Adj. *dem man eine Gunst —, einen Gefallen erzeigen will* Gaut. 6,24. *begünstigt werdend, in Gunst stehend bei* (Gen.) R. 4,7,2. 6,106,11. Kâd. 68,8 v. u. Davon °ता f. Nom. abstr.

अनुघटन n. *das Fortsetzen* (einer Erzählung) Kâd. II,2.

अनुघण (!) Adj. *hinterher schlagend* Taitt. Âr. 2,4,1.

अनुचर 1) Adj. (f. ई) *nachgehend, folgend* 141,22. — 2) m. *a) Begleiter, Diener.* Pl. *Gefolge.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b) Folgestrophe.* — 3) f. ई *Begleiterin, Dienerin.* °रोज्ञातीय Adj. Lâṭj. Ça. 20,2,11.

अनुचरण n. *das Wandern* Kauç. 43.

अनुचारक m. *Diener*, °रिका f. *Dienerin* Bhar. Nâṭjaç. 34,56.

अनुचित Adj. 1) *woran man nicht gewohnt ist* 121,4. — 2) *unpassend, ungebührlich* 115,2. 152,3. 157,2. Spr. 7637. — 3) *nicht gewohnt an.*

अनुचितार्थ Adj. *eine ungewöhnliche* oder *unpassende Bedeutung habend* Kâtjâpr. S. 133, Z. 8. Davon Nom. abstr. °ता f. und °त्व n. Sâh. D. 212,9. 213,3.

अनुचिन्तन (284,14) n. und °चिन्ता f. *das Sichbeschäftigen der Gedanken mit Etwas, das Nachsinnen über.*

अनुच्च Adj. = अनुदात्त *unbetont* AV. Prât. S. 261 (II, 3).

अनुच्चलत्न् Adj. *sich nicht entfernend von* (Abl.) Çâk. 28.

अनुच्चार m. *das Nichtaussprechen, Nichthörbarmachung* Vop. 1,2, Sch.

अनुच्चारक Adj. *nicht aussprechend, — hörbar machend.*

अनुच्चारण n. 1) = अनुच्चार Comm. zu TS. Prât. 4,23. — 2) *das Stillschweigen zu Etwas* Nâjâs. 5,2,17.

अनुच्छार्द् m. *ein best. Vorgang bei Anlage eines Gewebes.*

अनुच्छित्तिधर्मक (Çañk. zu Khând. Up. 3,12,9) und अनुच्छित्तिधर्मन् Adj. *nicht der Vernichtung unterliegend* Çat. Br. 14,7,3,15.

अनुच्छिद्यमानता f. *das nicht Unterbrochenwerden, — Gehemmtwerden* Sâh. D. 75,2.

अनुच्छिन्न Adj. *nicht unterbrochen, — gehemmt* Sâh. D. 76,9.

1. अनुच्छिष्ट n. *kein blosser Rest* Ragh. 12,15.

2. अनुच्छिष्ट Adj. *an dem kein Speiserest haftet, rein.*

अनुच्छेदात्मक Adj. (f. °त्मिका) = अनुच्छित्तिधर्मक Çañk. zu Khând. Up. 3,12,9.

अनुच्छ्वसत् Adj. *nicht athmend* R. 1,64,20. Spr. 7614.

अनुज 1) Adj. (f. आ) *nachgeboren, jünger* 83,2. 191,27. 195,19. — 2) m. *jüngerer Bruder* 91,22. — 3) f. ओ३ *a) jüngere Schwester.* — *b) *eine best. Pflanze.* — 4) *n. *ein best. Parfum.*

अनुजन्मन् m. *jüngerer Bruder.*

अनुजात 1) Adj. s. u. जन्. — 2) f. आ *jüngere Schwester.*

अनुजिघृक्षा f. 1) *das Verlangen Jmd zu willfahren.* — 2) *das Miteinschliessenwollen* Nâjâm. 6,7,10.

अनुजिघ्रक्षु Adj. *anschnuppernd.*

अनुजीविन् 1) Adj. *von einem Andern lebend.* Subst. *Untergebener* 148,18. — 2) m. N. pr. einer Krähe.

अनुजीव्य Adj. *wonach man zu leben hat.*

अनुज्ञा f. 1) *Einwilligung, Erlaubniss.* Davon °त्व n. Nom. abstr. Ind. St. 9,134. — 2) *Einwilligung zum Fortgehen, Entlassung.*

अनुज्ञापेप m. in der Rhetorik *eine Erklärung, dass man mit Etwas nicht einverstanden sei, die man dadurch an den Tag legt, dass man seine Einwilligung dazu giebt.* Beispiel Spr. 3237.

अनुज्ञातर् Nom. ag. *Einwilliger, Erlaubnisstheiler* Ind. St. 9,133. Davon °तृत्व n. Nom. abstr. 134.

अनुज्ञान n. 1) *Einwilligung, Erlaubniss* Gop. Br. 2,2,5. — 2) *Entlassung, Freilassung* Gaut. 12,52.

*अनुज्येष्ठ Adj. *der nächst älteste.*

अनुज्येष्ठम् Adv. *dem Alter nach.*

अनुतटम् und अनुतट° *am Ufer* Megh. VIII.

Digitized by Google

अनुतप्ता f. N. pr. eines Flusses VP. 2,4,11.

अनुतर्माम् Adv. *am Meisten.*

*अनुतर n. *Fährgeld.*

*अनुतर्ष m. 1) *Durst.* — 2) *Verlangen, Begierde.* — 3) *Trinkschale,* insbes. *für berauschende Getränke.*

*अनुतर्षणा n. = अनुतर्ष 3).

अनुतर्षुल Adj. *Durst —, Verlangen bewirkend.*

अनुताप m. 1) *Reue* Spr. 7782. — 2) *Leid, Weh.*

अनुतापन Adj. *Leid —, Weh bewirkend.*

*अनुतिलम् Adv. gaṇa परिमुखादि.

अनुतिष्ठासु Adj. *im Begriff stehend Etwas* (Acc.) *auszuführen.*

*अनुतूलय्, °यति = तूलेनानुकुञ्चाति Kâç. zu P. 3,1,25.

अनुतोद् m. *Nachstoss* so v. a. *Wiederholung* (im Gesang) Tâṇḍja-Br. 8,9,13. गौतमस्य Name eines Sâman Ârsh. Br. 1,337.

अनुत्कर्ष m. *Nichtaufschub, Nichtverzögerung* Gaim. 6,5,38.

अनुत्त Adj. *nicht zu verrücken, unbezwinglich.*

1. अनुत्तम Adj. *nicht der letzte* (im Varga) d. i. *kein Nasal.*

2. अनुत्तम 1) Adj. (f. आ) (*nichts Höheres über sich habend*) *der höchste, vorzüglichste, stärkste, heftigste* 90,16. Beiw. Çiva's. — 2) *f. आ N. pr. einer Apsaras Gal.

अनुत्तमन्यु Adj. *dessen Grimm nicht zu verscheuchen ist.*

अनुत्तमाम्भसिका f. im Sâṁkhja *Hingabe an Sinnengenuss ohne Rücksicht auf das für Andere daraus entstehende Weh.*

1. अनुत्तर 1) *Adj. *a*) *der untere.* — *b*) *südlich.* — *c*) *niedrig, schlecht.* — 2) n. *das Nichtantworten.*

2. अनुत्तर 1) Adj. *a*) *ohne Höheres, der vorzüglichste.* — *b*) *fest.* — *c*) *keine Antwort gebend.* — *d*) *wogegen man Nichts erwiedern kann.* — 2) *m. Pl. *eine best. Klasse von Göttern* bei den Gaina.

अनुत्तरोपपातदशन् n. Titel eines Tantra (buddh.).

अनुत्तरोपपातिक Adj. in Verbindung mit दश Pl. Titel eines heiligen Buches der Gaina.

अनुत्तान Adj. *nicht flach* Suçr. 1,45,12.

अनुत्तुण्डित Adj. *nicht mit der Spitze hervorragend* Suçr. 1,100,15.

अनुत्थान n. *Mangel an Energie* Râgat. 5,252.

अनुत्पत्ति f. 1) *Nichtentstehung* Gaudap. zu Sâṁkhjak. 10. — 2) *das nicht ausdrücklich Erwähntsein* Gaim. 4,3,36.

अनुत्पत्तिक Adj. (f. ई) *noch nicht entstanden* (buddh.).

अनुत्पत्तिसम m. *eine auf das Nichtentstandensein sich stützende Einwendung* Nyâyas. 5,1,12. Sarvad. 114,11.

अनुत्पन्न Adj. *nicht entstanden* Sarvad. 15,20.21.

अनुत्पाद् m. 1) *Nichtentstehung* Sarvad. 21,9.12. — 2) *das nicht zum Vorschein Kommen* 177,5.

अनुत्पाद्यत्व n. *das Nichterzeugtwerden* Tattvas. 17. 18. Gaudap. zu Sâṁkhjak. 10.

अनुत्सन्न Adj. *nicht verschwunden, — abhanden gekommen* Çat. Br. 7,3,1,42.

अनुत्साहता f. *Mangel an Thatkraft.*

अनुत्सिक्त Adj. *nicht aufgefüllt.*

अनुत्सुकता f. *Anspruchlosigkeit.*

अनुत्सूत Adj. *nicht aufgegangen* (Sonne).

अनुत्सृष्ट Adj. *kein zum Opfer bestimmtes Thier freilassend* Âçv. Gṛhj. 4,8,37.

अनुत्सेक m. *Nichtüberhebung, Bescheidenheit* 179,15.

अनुत्सेकिन् Adj. *sich nicht überhebend* Çik. 93.

अनुदक 1) Adj. (f. आ) *wasserlos* Gaut. 20,4. *wozu kein Wasser gegossen ist, wobei k. W. angewandt wird* Verz. d. Oxf. H. 282,*b*,35. — 2) अनुदकम् Adv. *ohne Wasser zu berühren* und *ohne Wasser hinzugiessen.*

अनुदण्डि *Rückgrat.*

अनुदपान n. *kein Wassertrinken, Durst* Bhâg. P. ed. Bomb. 5,26,7.

अनुदय m. *das nicht zum Vorschein Kommen* 177,6.

*अनुदर Adj. (f. आ) *keinen starken Bauch habend.*

अनुदर्श m. *Vorstellung, Ermahnung.*

अनुदर्शन n. *das in Betracht Ziehen, Erwägung.*

अनुदर्शिन् Adj. *in Betracht ziehend, erwägend.*

अनुदात्त 1) Adj. *a*) *nicht erhaben, gewöhnlich, gemein* (Sprache). — *b*) *nicht erhoben, gesenkt* (Ton); m. *der gesenkte Ton.* — *c*) *mit dem gesenkten Tone gesprochen.* — 2) m. N. pr. eines Schlangendämons (buddh.).

अनुदात्ततर m. *der gesenkte Ton vor einem* Udâtta *oder* Svarita P. 2,1,40, Sch.

अनुदात्तत्व n. Nom. abstr. zu अनुदात्त 1) *b*).

अनुदानयितव्य Adj. *nicht das Object des* Udâna *bildend* Ind. St. 9,165.

1. अनुदार Adj. *unedel.*

2. अनुदार Adj. *in der Gewalt seines Weibes stehend.*

अनुदासीन Adj. *nicht gleichgültig gegen* (प्रति) Mudrâr. 35,20 (63,4).

1. अनुदित Adj. *nicht aufgegangen* (Sonne).

2. अनुदित Adj. 1) *nicht besprochen.* अनुदितप्राय Adj. *so zu sagen n. b.* Bhâg. P. 1,5,8. — 2) *nicht auszusprechen, nefandus* Chr. 30,6.

अनुदिनम् und अनुदिन° Adv. *Tag für Tag* 104,24. 105,2. 315,4. Kâd. 120,16.

अनुदिवसम् Adv. dass.

अनुदीर्ण Adj. *sich nicht überhebend.* Davon Nom. abstr. °त्व n. MBh. 12,274,18.

*अनुदृष्टि f. ein Frauenname.

अनुदेय 1) n. *Geschenk* RV. 6,20,11. — 2) f. अनुदेयी etwa *Mitgabe.*

अनुदेश m. 1) *eine nachfolgende, zu einer vorangehenden in Bezug stehende Aufzählung* 228,2. — 2) *Anweisung, Belehrung.*

अनुदेशिन् Adj. 1) *in einem* Anudeça *erscheinend* Vâmana 4,3,17. — 2) *am selben Orte wohnend* Âçv. Gṛhjas. 1,23,20.

अनुदेश्य Adj. *womit man auf Jmd hinweist.*

अनुदेक्म् Adv. *im Rücken, von hinten.*

अनुदृङ्क्तम् Adj. *nicht aufhörend* Ait. Âr. 311,9 (अनू° gedr.).

अनुद्घाटन n. *das Nichteröffnen* Kuvalay. 6,*a* (7,*b*).

अनुद्घात m. *kein Ruck, — Stoss* Çik. 192. Râgân. 2,72 (vgl. ed. Calc.).

अनुद्धत Adj. *nicht hochfahrend* 180,26.

अनुद्धान n. *das Nichtverlassen* Tâṇḍja-Br. 5,5,3. 18,10,10.

अनुद्धृत 1) Adj. *nicht herausgenommen,* vom Âhavanîja-Feuer, *wenn es noch nicht aus dem* Gârhapatja *herausgenommen ist.* — 2) *nicht ausgelesen, — im Voraus für sich genommen* 195,18.

अनुद्धृताभ्यस्तमय m. *Untergang der Sonne, ehe der* Âhavanîja *aus dem* Gârhapatja *herausgenommen ist.*

अनुद्भट Adj. (f. आ) 1) *nicht leidenschaftlich, ruhigen Charakters* Bhâr. Nîtiç. 34,46.49. — 2) *voller Vertrauen, nicht argwöhnisch.*

*अनुद्य Adj. *nicht zu sagen* P. 3,1,101, Sch. (अनूद्य fehlerhaft).

अनुद्यम m. *keine Anstrengung* zu Spr. 3306.

अनुद्यमान Adj. *nicht gesprochen werdend* Çat. Br. 4,2,2,11.

अनुद्यूत n. *Fortsetzung des Würfelspiels.*

अनुद्योग m. *keine Bemühung, — Anstrengung* Spr. 3306.

अनुद्योगिन् Adj. *sich nicht anstrengend, träge* Spr. 7769.

अनुद्र Adj. *wasserlos.*

अनुद्रष्टव्य Adj. *zu erschauen.*

*अनुद्रुत n. *ein best. Tact,* = ½ Druta = ¼ Mâtrâ.

अनुद्वमत् Adj. *nicht ausspeiend* d. h. — *entweichen lassend* (Dampf) Kâraka 1,14.

अनुद्वात Adj. *nicht verlöscht.*

अनुद्विग्न Adj. *nicht aufgeregt, — erschrocken.* °म् Adv. Mṛkkh. 142,22.

Digitized by Google

अनुद्वेग m. *keine Aufregung, Ruhe des Gemüths* MBh. 12,274,18. R. 3,14,20. Sin. D. 38,14.

अनुद्वेगकर Adj. *nicht aufregend, — in Angst versetzend* 211,11.

अनुद्वेजक Adj. *nicht aufregend, keinen Anstoss erregend bei* (Gen.). Nom. abstr. °त्व n. Comm. zu Mṛicch. 63,2.

अनुद्वेजयत् Adj. *nicht aufregend* Mṛicch. 141,12.

1. अनुधावन n. *das Nachlaufen, Nachrennen.*

2. अनुधावन n. *das Abwaschen, Reinigen.*

अनुध्यै f. *Sorge* AV. 7,114,2.

अनुध्यान n. 1) *das Gedenken, Denken an.* — 2) *religiöse Betrachtung* Gop. Br. 2,2,5.

अनुध्येय Adj. *dessen man gedenken muss.*

अनुनय 1) Adj. *freundlich* (Rede). — 2) m. *a) Zufriedenstellung, Versöhnung, Gewinnung für sich* 151,14. 171,14. — *b) freundliches Benehmen, Freundlichkeit.* — *c) * Begrüssung.*

अनुनयवत् Adj. = अनुनय Comm. zu R. ed. Bomb. 4,27,33.

अनुनाद m. 1) *Nachklang.* — 2) *Klang* Çiç. 7,18.

अनुनादिन् Adj. *nachtönend, widerhallend.*

अनुनायन Adj. *versöhnend.*

अनुनायिका f. *Heroine zweiten Ranges.*

*अनुनाश m. gaṇa संकाशादि.

अनुनासिक 1) Adj. *a) von einem nasalen Klange begleitet, nasal.* — *b) näselnd.* Davon °त्व n. Nom. abstr. — 2) n. *das Näseln.*

अनुनासिका Adj. = अनुनासिक 1) *a).*

अनुनिधानम् Adv. *nach der Lage* d. h. — *Reihe* Gobh. 1,4,7.

अनुनिर्वाप्य 1) Adj. *hinterdrein herauszunehmen, — zu vertheilen* TS. 2,5,8,1. — 2) f. आ *eine best. Ceremonie.*

अनुनिशम् Adv. *jede Nacht.*

अनुनिष्पादिन् Adj. *in zweiter Reihe Etwas zu Wege bringend* Nyâyam. 4,1,18.

अनुनेय Adj. *zufrieden zu stellen, zu versöhnen.*

अनुन्मदित Adj. *nicht toll.*

अनुन्माद m. *das Nichttollsein* Maitr. S. 3,1,2.

अनुन्यास m. Titel einer gramm. Schrift.

अनुपकारण Adj. *mittellos* Karaka 1,11.29.

अनुपकारिन् Adj. *keinen Dienst erweisend* oder *zu erweisen vermögend* 140,30. Kathâs. 22,28.

अनुपक्रान्त Adj. 1) *nicht ärztlich behandelt* Karaka 1,18. — 2) *nicht begonnen* Gaim. 6,2,14.

अनुपक्षित Adj. *unvergänglich.*

अनुपगीतम् Adv. *so dass kein Anderer mitsingt.*

अनुपघात m. *kein Ungemach* Gaim. 3,4,29, v. l.

अनुपघातिन् Adj. *nicht beschädigend, — verletzend.*

अनुपघ्नत् Adj. *nicht beeinträchtigend* 201,9.

अनुपचारयुक्त Adj. *nicht aufgeputzt, — geschmückt* R. 5,13,69 (9,72).

अनुपजात Adj. *nicht entstanden, — zum Vorschein gekommen* Çaṃk. zu Khând. Up. 1,10,1.

अनुपजीवनीय Adj. 1) *ohne Lebensunterhalt.* — 2) *keinen Leb. gewährend.*

*अनुपठितिन् Adj. *der wiederholt hat.*

अनुपतप्त *nicht unwohl, gesund* Kâtj. Çr. 22,3,23.

अनुपति Adv. *hinter dem Gatten her.*

*अनुपत्रिका f. etwa *Brief.*

अनुपत्यक Adj. *freistehend* (Haus) Karaka 1,15.

1. अनुपथ m. *ein nach Jmd betretener Weg.*

2. अनुपथ 1) Adj. *a) den Weg entlang gehend.* — *b) hinter Jmd hergehend* Bhâg. P. 10,87,22. — 2) m. *Diener.* — 3) अनुपथम् Adv. *am Wege.*

अनुपर्वन् Adj. *eintreffend.*

अनुपद् 1) *Adj. *auf dem Fusse folgend.* — 2) °म् Adv. *a) * am Fusse.* — *b) bei jedem Schritt.* — *c) auf dem Fusse, unmittelbar hinter her, — hinter* (Gen.). — *d) unmittelbar nachher, — nach* (Gen.). — *e) wiederholentlich* 187,19. — 3) *m. N. pr. eines Mannes, Pl. *seine Nachkommen.* — 4) n. Titel eines zum SV. gehörenden Upâṅga. वसिष्ठस्य Name eines Sâman.

अनुपदवी f. *ein nach Jmd betretener Pfad.*

अनुपदसूत्र n. Titel eines zum SV. gehörenden Werkes.

अनुपदस्य und अनुपदस्वत् Adj. *unerschöpflich, unversiegbar.*

अनुपदाह्य Adj. *nicht anbrennend* Gobh. 3,7,7.

अनुपदामुक Adj. *nicht ausgehend.*

अनुपदिन् 1) Adj. *auf dem Fusse folgend, suchend.* — 2) *m. *Nachsteller, Feind* Gal.

अनुपदिष्ट Adj. *nicht gelehrt* Sarvad. 4,22.

*अनुपदीना f. *Stiefel.*

अनुपदेशक Adj. *keine Anweisung enthaltend.* Davon Nom. abstr. °त्व n. Comm. zu Gaim. S. 217, Z. 7.

अनुपधान n. *das Nichthinzufügen* Comm. zu Lâṭj. 7,9,9.

अनुपधि m. *Nichthinzufügung* Lâṭj. 7,9,9.

अनुपन्यस्त Adj. *nicht auseinandergesetzt, — dargelegt* Jâgñ. 2,19.

अनुपपत्ति f. *das Nichtzutreffen, Unstatthaftigkeit, Unmöglichkeit.*

अनुपपद्यमान Adj. *nicht zutreffend* Lâṭj. 10,8,5.

अनुपपन्न Adj. *nicht zutreffend, — passend, unstatthaft* Lâṭj. 6,2,5. Çik. 111,1. Mâlav. 57,8. Davon °ता f. Nom. abstr. Comm. zu TS. Prât. 4,23.

अनुपपन्नार्थ Adj. (f. आ) 1) *dem Sinne nach nicht zutreffend* Nir. 1,15. — 2) *in Wirklichkeit nicht bestehend* Bhâg. P. 5,14,5.

अनुपपात m. *kein Unfall* Gaim. 3,4,29.

अनुपपादक m. *eine best. Klasse von Buddha's.*

अनुपबार्ह्य Adj. (f. आ) *unbedrängt* Çat. Br. 2,5,2,3.

अनुपभोग m. *Nichtgenuss* Kap. 6,40.

अनुपभोग्य Adj. *ungeniessbar* 85,20.

अनुपम 1) Adj. (f. आ) *unvergleichlich, unübertrefflich.* — 2) f. आ N. pr. *a) *des Weibchens eines Weltelephanten.* — *b) eines Frauenzimmers.* — *c) einer Stadt.*

अनुपममति m. N. pr. eines Mannes.

अनुपयत् Adj. *nicht beiwohnend* (einer Frau) 188,13.

अनुपयुक्त Adj. *nicht anwendbar, sich zu Etwas nicht eignend, untauglich* 156,24. Çik. 97,3. Kathâs. 72,113. Ind. St. 1,16,10.

अनुपयुज्यमान Adj. *zu Nichts nütze* Uttarar. 73,16 (95,1).

अनुपयोगिन् Adj. *nicht zu Etwas dienend.* Davon Nom. abstr. °गित्व n.

अनुपरत Adj. *unermüdlich* Çat. Br. 1,3,1,6.

अनुपरिक्रमण n. *das der Reihe nach Umschreiten* Ait. Âr. 409,7.

अनुपरिक्रमम् Adv. *der Reihe nach umhergehend* Çat. Br. 11,8,2,6. Pâr. Gṛihj. 1,16,16.

अनुपरिधि Adv. *an den um das Altarfeuer gelegten grünen Hölzern.*

अनुपरिपाटिक्रम m. *regelmässige Reihenfolge* Varâh. Bṛih. S. 107,13.

अनुपरिश्मित् Adv. *an den kleinen Steinen, mit denen der Altar umlegt wird.*

अनुपरोध m. *Nichtbeeinträchtigung, Nichtschädigung* (einer Person oder Sache) Pâr. Gṛihj. 2,17,6.

अनुपलक्षण n. *kein Bezeichnen* Gaim. 3,2,30.

अनुपलक्षित Adj. 1) *nicht bloss angedeutet, ganz eigentlich* Bhâg. P. 5,17,1. — 2) *unbemerkt.*

अनुपलब्धि f. *Nichtwahrnehmung, Nichtwahrnehmbarkeit* Nyâyas. 5,1,29. 30. Sarvad. 8,18. TS. Prât. 23,7. Kuvalay. 196,*b* (164,*a*).

अनुपलब्धिसम m. *eine auf den Nichtwahrnehmbarkeit sich stützende Einwendung* Nyâyas. 5,1,29. Sarvad. 114,12.

अनुपलभमान Adj. *nicht wahrnehmend* Kuvalay. 196,*b*.

अनुपलभ्यमान Adj. *nicht wahrgenommen werdend* P. 6,3,80, Sch.

अनुपलम्भ m. *Nichtwahrnehmung* Kap. 1,156. Nyâyas. 5,1,29. Sarvad. 7,20. °त्मकत्व n. *Nicht-*

Digitized by Google

wahrnehmbarkeit Nâiâs. 5,1,30.

अनुपलाभ m. *Nichterhaschung.*

अनुपलाल m. N. pr. eines den Kindern gefährlichen Dämons. **पलालानुपलालौ** AV. 8,6,2.

अनुपशान्त m. N. pr. eines Mannes Lalit. 393,2.

अनुपश्य Adj. *erschauend.*

अनुपसंहारिन् Adj. *nicht Alles Andere ausschliessend* Tarkas. 41.

अनुपसन्न Adj. *nicht genaht* (um Belehrung zu erhalten) Nir. 2,3.

अनुपसर्ग Adj. *nicht mit einer Präposition verbunden* 237,3.

अनुपसर्जन n. *kein in einer Zusammensetzung oder in einer Ableitung seine ursprüngliche Selbstständigkeit einbüssendes Wort* P. 4,1,14.

अनुपसृष्ट Adj. *ohne Einschübe* Ind. St. 13,146.

अनुपसेचन Adj. *ohne Begoss, — Brühe.*

अनुपसेवन n. *das Sichenthalten* (einer Speise u. s. w.) Kâraka 1,11.

अनुपस्तीर्ण Adj. *unbelegt, unbedeckt* Âpast. 2, 22,3. **°शायिन्** Adj. *auf der blossen Erde schlafend* MBh. 12,176,13.

अनुपस्थकृत Adj. *nicht mit angezogenen Beinen sitzend* Âpast. 1,6,14.

अनुपस्थान n. 1) *das Sichnichthinstellen zu* Lâṭj. 2,7,3. — 2) *das nicht zu Diensten oder zu Willen Sein* R. 6,72,49.

अनुपस्थापन n. *das nicht gegenwärtig —, nicht zur Hand Haben* Hem. Jog. 3,114. 116.

अनुपस्थित Adj. *unvollständig* Çat. Br. 2,3,1,13.

अनुपस्थिति f. *Unvollständigkeit* ebend.

अनुपस्पृशत् Adj. *nicht berührend* Vaitân. 3.

अनुपकृत Adj. *mit keinem Uebel behaftet, gesund* Kâraka 3,5.

अनुपकृतकर्णेन्द्रियता f. *die Eigenschaft ein mit einem Uebel nicht behaftetes Gehörorgan zu besitzen* Lot. de la b. l. 603.

अनुपकृतकृष्ट Adj. ebend.

अनुपकृतात्मक Adj. *nicht niedergeschlagen, wohlgemuth* Kathâs. 27,130.

अनुपकृत Adj. *unbedingt* 261,5. 270,18.

अनुपकृत Adj. 1) *nicht eingeladen.* — 2) *wozu nicht eingeladen worden ist.*

अनुपकृपमान Adj. *nicht eingeladen werdend* Maitr. S. 2,2,13.

अनुपाकृत Adj. *ungeweiht* M. 5,7. Jâgñ. 1,171.

अनुपाक्त Adj. *nicht geschmiert* TS. 2,6,2,3.

अनुपाख्य Adj. *nicht unmittelbar wahrzunehmen* P. 6,3,80.

अनुपाङ्ग m. *das Nichtschmieren* (eines Wagens) Kâraka 3,3.

अनुपात m. 1) *das Nachgehen, Folgen* Spr. 5027 (Conj.). — 2) *Proportion* (mathem.).

अनुपातक n. *eine einer Todsünde gleichkommende Sünde.*

अनुपातिन् Adj. *nachgehend, folgend.*

अनुपात्त Adj. 1) *nicht aufgefangen* (Feuer) Nir. 7,23. — 2) *nicht erwähnt, — ausdrücklich genannt* Sâh. D. 217,6.

अनुपादान n. *Nichterwähnung, Unterdrückung eines Wortes* Kâtjâpr. S. 173, Z. 15.

अनुपाधि m. *keine Voraussetzung, — Bedingung.* **°रमणीय** *unbedingt reizend.*

अनुपान n. *das Trinken* und *der Trunk* (zu einer Speise oder Arzenei) Suçr. 1,236,16. 2,134,19. Varâh. Bṛh. S. 76,4.

अनुपानत्क Adj. *unbeschuht* Kâtj. Çr. 15,8,30.

अनुपानमञ्जरी f. Titel einer Schrift.

अनुपानीय 1) Adj. (f. आ) *zum Trunk gehörig, ihn begleitend.* — 2) n. *in der Nähe befindliches Wasser* Çâṅk. zu Khând. Up. 1,10,3.

अनुपाय m. *kein rechtes Mittel* MBh. 2,17,5.

अनुपालक Adj. *wahrend, hütend.*

अनुपालन n. *das Wahren, Beobachten.*

अनुपालम्भ m. *kein Vorwurf, — Tadel* Nir. 1,14. Gaim. 1,2,45.

अनुपालिन् Adj. 1) = **अनुपालक**. — 2) *Jmd die ihm gebührende Achtung erweisend.* Dazu Nom. abstr. **°लिता** Lalit. 23,10.

अनुपाल्य Adj. *zu wahren, — hüten.*

अनुपावृत्त m. Pl. N. pr. eines Volkes MBh. 6,9,48.

***अनुपुरुष** m. 1) *ein Mann, von dem die Rede war.* — 2) *ein nachfolgender Mann.*

***अनुपुष्प** m. *Saccharum Sara Roxb.*

अनुपूर्व 1) Adj. (f. आ) *a) je einem Vordern nachstehend.* **°र्वीं** Çat. Br. 12,1,1,10.11. — *b) regelmässig, symmetrisch.* — 2) **अनुपूर्वम्** und **अनुपूर्व°** Adv. *a) nach einander.* — *b) vorwärts.* — *c) nach wie vor* Spr. 6706.

अनुपूर्वज Adj. *je das nächste Mal geboren* Kâtj. Çr. 15,3,25.

अनुपूर्ववत्स Adj. (f. आ) *ein Kalb nach dem andern werfend.*

अनुपूर्वशस् Adv. *der Ordnung nach, nach der O. der* (Gen.).

अनुपूर्व्य und **°पूर्विय** (RV. Conj.) Adj. (f. आ) 1) *sich an Mehreren hin bewegend.* — 2) = **अनुपूर्व** 1) *a).*

अनुपृष्ठम् Adv. *hinter dem Rücken* Gobh. 2,2,2.8,3.

अनुपृष्ठ Adj. (f. आ) *der Länge nach genommen* Kâtj. Çr. 16,8,7.

अनुपेत (Çat. Br. 11,4,1,9. 2,20) und **अनुपेतपूर्व** Adj. *der sich noch nicht zum Lehrer in die Lehre begeben hat* 38,15.

अनुपोढ Adj. *nicht vorgeschoben* (Riegel) Rigv. 16,6 fehlerhaft für **अनपोढ**.

अनुपोप्त Adj. *worauf nicht aufgeschüttet ist* TS. 6,5,2,2.

अनुप्रदातृ Nom. ag. *Vermehrer.*

अनुप्रदान n. *Vermehrung, das Hinzukommende* TS. Prât. 2,8. 23,2. Ind. St. 4,356. m. (!) AV. Prât. 1,12.

अनुप्रपत्तव्य n. impers. *zu folgen, sich anzuschliessen.*

***अनुप्रपातम्** und ***अनुप्रपाद्म्** Absol. **गेकं गेकमनु°, गेकमनु° अनु°** und **गेकानु°** *von Haus zu Haus gehend.*

अनुप्रमाण Adj. *dem Maasse u. s. w. entsprechend.*

अनुप्रयोक्तव्य Adj. *hinzuzufügen.*

अनुप्रयोग m. 1) *Hinzufügung.* — 2) *Nachahmung.*

अनुप्रक्षेप m. *nachfolgendes Aufschiessen* Gaim. 6,5,36.

***अनुप्रवचन** n. *das Lernen des* Veda *bei einem Lehrer.*

अनुप्रवचनीय Adj. *zum* **अनुप्रवचन** *gehörig, — erforderlich* 38,6.7. Gobh. 3,2,49. **°कर्म** *das Opfer, welches der Lehrer vollzieht, wenn er einen Abschnitt der* Veda-*Recitation mit dem Schüler beendet hat.*

अनुप्रवण Adj. (f. आ) *entsprechend.*

अनुप्रवेश m. 1) *Eintritt, das Eindringen* 97,3. Kâd. 168,12. — 2) *Erforderniss, Motiv* Çâṅk. zu Bâdar. S. 74, Z. 5.

***अनुप्रवेशन** n. = **अनुप्रवेश** 1).

अनुप्रवेशनीय Adj. *auf das Hereintreten bezüglich.* **विशिखानु°** *in's Krankenzimmer* d. i. *in die Praxis* Suçr. 1,29,18.

***अनुप्रवेशम्** Absol. **गेकं गेकमनु°, गेकमनु° अनु°** und **गेकानु°** *Haus für Haus betretend.*

अनुप्रवेशिन् Adj. *eindringend* Mantrabr. 2,5,1.

अनुप्रवेष्टव्य Adj. 1) *zu betreten* Suçr. 1,30,4. — 2) *weiter zu verfolgen, — auszuführen* Lalit. 168,11. 169,18.20.

अनुप्रशमन n. *das Beruhigen, Beschwichtigen.*

अनुप्रशान्ति Adj. *vollkommene Beruhigung im Gefolge habend.*

अनुप्रश्न m. *Frage, Erkundigung nach* (Gen.) Gaut. 5,41.

अनुप्रसक्ति f. *Anschluss.*

अनुप्रसर्पिन् Adj. *nachschleichend* Gaim. 3,5,52.

अनुप्रक्षेपण n. *das Werfen in's Feuer.*

Digitized by Google

अनुप्रकारम् Adv. *mit einem Schlage* Ind. St. 3,371.

अनुप्रकृतभाजन n. *was die Stelle des* Anuprahara*ṇa vertritt* Çat. Br. 3,4,2,21.

अनुप्रक्षेत्य Adj. *in's Feuer zu werfen.*

अनुप्रापान n. *das Beleben, Verstärken.*

अनुप्रास m. *Alliteration* Vâmana 4,1,3. fgg. Kâvjapr. 9,2.

अनुप्रेषण n. *das Nachsenden.*

अनुप्रैष m. *nachträgliche Aufforderung* Çat. Br. 12,8,2,20.

अनुप्लव m. *Begleiter, Gefährte.*

अनुबन्ध 1) m. *a) das Anbinden. — b) das Hängen an, Anhänglichkeit. — c) zusammenhängende Reihe, ununterbrochene Folge, Fortdauer, stete Wiederholung* 293,11. 306,20. 308,20. 325,16. Gaut. 12,51. Benf. Chr. 195,8. Ind. St. 10,415. *— d) Folge, die Folgen* 163,29. Spr. 318. fg. 4059. 4525. *— e) Grund, Motiv, Absicht* MBh. 3,298,28 (Sîv. 6,28). Spr. 2937. *— f) Anhängsel, Alles was zu Einem gehört, Weib und Kind* R. 2,7,28. 97, 27. *— g) begleitende Krankheitsursache, — Affection. — h)* im Vedânta *Erforderniss* (deren vier) 253, 24. 28. *— i)* in der Gramm. *ein stummer Buchstab oder eine stumme Silbe, die an eine Wurzel, ein Thema, Suffix u. s. w. gefügt werden, um eine Eigenthümlichkeit derselben zu bezeichnen. — k) *Anfang. — l) *ein Bischen. — m)* *=प्रकृत्यादि. *— n)* *=मुख्यानुयायी शिष्यः. — 2) *f. ई *a) Durst. — b) Schluchzen, singultus.*

अनुबन्धन n. = अनुबन्ध 1) *c).*

°अनुबन्धित्व n. *das Verbundensein mit.*

अनुबन्धिन् Adj. 1) *sich weithin erstreckend, — ausbreitend.* — 2) *während, lange —.* — 3) am Ende eines Comp. *zusammenhängend —, verbunden mit* 214,21. 254,24.

अनुबन्ध्य Adj. 1) *begleitend* Kâṭh. zu Suça. 1,83. — 2) wohl nur fehlerhaft für अनू°.

अनुबल n. *Nachtrab eines Heeres.*

अनुबिम्ब n. *Gegenbild.*

*अनुबोध m. *Wiedererregung eines verflüchtigten Geruchs.*

अनुबोध्य Adj. *zu erkennen.*

अनुब्राह्मण n. *ein* Brâhmaṇa*-ähnliches Werk.*

अनुब्राह्मणम् Adv. *laut dem* Brâhmaṇa.

अनुब्राह्मणिक (Comm. zu Liṭ. 6,9,1) und °ब्राह्मणिन् Adj. *ein* Anubrâhmaṇa *studirend* Vaitân. 17.

अनुभ Adj. Du. *keiner von Beiden* MBh. 12,239,6.

अनुभय Adj. *keines von Beiden* Sarvad. 147,14.

अनुभयात्मन् Adj. *weder von dieser, noch von jener Art.* Davon Nom. abstr. °त्मता f. Sâh. D. 603.

अनुभर्तृ Nom. ag. etwa *eindringend.*

अनुभव m. 1) *Empfindung, Gefühl* 285,15. 270,31. 272,30. 273,7. Spr. 7627. Ind. St. 9,163. Sarvad. 16,9. — 2) *Geist* R. 4,42,9. Kâd. 196,16.

अनुभवपञ्चरत्नप्रकरण n., अनुभवप्रदीपिका f. und अनुभवादर्शार्या f. Titel von Schriften.

अनुभवानन्द m. N. pr. eines Lehrers.

अनुभाव (am Ende eines adj. Comp. f. आ) m. 1) *Genuss, Sinn für* Kathâs. 3,37. — 2) *Macht, Gewaltigkeit, Kraft* R. 4,63,20. 51,9. Ragh. 1,37. 2,75. Kathâs. 4,117. Bâlar. 258,12. — 3) in der Rhetorik *das einem Gemüthszustande entsprechende und denselben verrathende Symptom* Kâvjapr. 4,28. — 4) *=सतां मतिनिश्चयः und *=निश्चय.

अनुभावन n. *das Erregen der* Anubhâva *genannten Symptome.*

अनुभाविन् Adj. *Augen-* oder *Ohrenzeuge* Âpast. 1,10,6.

अनुभाव्य Adj. *zu empfinden, empfunden werdend* Sarvad. 16,9.

अनुभाषण s. अननुभाषण.

अनुभाषितृ Nom. ag. *zu Jmd sprechend, — sagend.*

*अनुभास m. *eine Krähenart* Nigh. Pr.

अनुभित्ति Adv. *der Matte entlang.*

°अनुभू Adj. *wahrnehmend.*

अनुभूताख्या f. *Erzählung des Wahrgenommenen, — Erlebten.*

अनुभूति f. *Gewinnung eines Begriffs, — einer Vorstellung von Etwas* Ind. St. 9,154. 162.

अनुभूतिप्रकाश m. Titel eines Werkes.

अनुभूतिस्वरूपाचार्य m. N. pr. eines Grammatikers.

अनुभोग m. *Genuss.*

अनुमत n. *Einwilligung.* °मते *mit E. von* (Gen.).

अनुमति f. 1) *Einwilligung, Zustimmung, Einverständniss.* Als Genie personificirt. — 2) *der Mond einen Tag vor dem Vollmond.* Personif. als Tochter des Aṅgiras und der Smṛti VP. 1,10,8.

*अनुमध्यम Adj. *auf den mittlern* (Bruder) *folgend.*

*अनुमनन n. *das Einwilligen, Zustimmen.*

अनुमन्तृ Adj. *einwilligend, zustimmend.*

अनुमन्तव्य Adj. *wozu die Zustimmung erforderlich ist.*

अनुमन्त्रण n. *das Hersagen eines Spruches an* (Gen. oder im Comp. vorangehend) Gaut. 27,5.8.

अनुमरण n. *das Nachsterben, im Tode Folgen;* insbes. *Selbstverbrennung der Wittwe* 105,26.29. 155,12.

अनुमरु m. Pl. N. pr. einer Gegend.

अनुमर्शम् Absol. *greifend, anfassend* Çat. Br. 4, 5,2,1.

अनुमल्ल N. pr. einer Gegend.

अनुमा f. *Schluss, Folgerung.*

अनुमातव्य Adj. *zu schliessen, — folgern.*

अनुमाद्य und अनुमादिष्य Adj. *dem man zujauchzen muss.*

1. अनुमान m. *Einwilligung, Erlaubniss.*

2. अनुमान n. (fehlerhaft auch m.) 1) *das Schliessen, Folgern, Beweismittel einer Schlussfolgerung* Gaim. 1,3,2. 3. 15. Nyâyas. 2,1,28. Dazu Nom. abstr. °त्व n. Comm. ebend. °अनुमानतस् *gemäss.* — 2) *eine best. rhetorische Figur* Kâvjapr. 10,31. Beispiel Spr. 5065.

अनुमानखण्डतर्क m., °चिन्तामणि m., °चिन्तामणिदीधिति f., °जागदीशीक्रोड m., °तत्त्वचिन्तामणि m. und °दीधिति f. Titel von Werken oder Abschnitten in denselben.

अनुमानन n. *das Bereden, zu gewinnen Suchen.*

अनुमानपरिच्छेद m., °प्रकाश m., °प्रामाण्यव्यवस्थापन n., °प्रामाण्यरहस्य n., °मणिदीधिति f., °मयूख m., °माथुरी f., °मूलरिप्पणी f. und °शिरोमणि m. Titel von Schriften.

*अनुमानोक्ति f. *Logik.*

अनुमापक Adj. *durch eine Schlussfolgerung beweisend für.* Davon Nom. abstr. °त्व n. Comm. zu Nyâyam. 1,3,17.

अनुमार्ग m. *das Hinterhersein.* Instr. *hinter* — (Gen.) *her* Kathâs. 86,85 (°मार्गेणास्याः zu lesen). 104. Kâd. 170,6.

अनुमार्जन n. Titel best. zum Veda gehöriger Vorschriften.

अनुमालिनीतीरम् Adv. *am Ufer der* Mâlinî Çân. 7,10.

*अनुमोषम् Adv. gaṇa परिमुखादि.

अनुमिति f. *Schluss.* Davon °त्व n. Nom. abstr. अनुमितिदीधिति f., °परामर्शकार्यकारणविचार m., °परामर्शवाद m., °परामर्शविचार m., °मानसवाद m. und °लक्षणावतरण n. Titel von Werken.

अनुमित्सा f. *die Absicht, einen Schluss zu machen,* Kusum. S. 4, Z. 16.

अनुमृग्य Adj. *was man sucht, wonach man trachtet.*

अनुमृत् Adj. *im Tode folgend.*

अनुमेय Adj. *zu erschliessen.* Davon Nom. abstr. °ता f. Sarvad. 18,14. °त्व n. 47,5.

अनुमोदन n. *das Sichfreuen über.*

अनुमोक m. wohl Bez. eines verderblichen Agni AV.

अनुलोचत्ती und अनुलोचा f. N. pr. einer Apsaras.

Digitized by Google

अनुयज्ञम् Adv. *dem Spruche gemäss.*

*अनुयवम् Adv. gaṇa परिमुखादि.

अनुयायिन् Adj. *nachfolgend.*

*अनुयाग m. P. 7,3,62, Sch.

अनुयाज्ञ m. *Nachopfer.*

अनुयाज्ञवत् Adj. *von Nachopfern begleitet.*

अनुयातृ Nom. ag. *Begleiter.*

अनुयातव्य Adj. *dem man nachgehen muss.*

अनुयात्र n. und °यात्रा f. *Geleit, Gefolge* 132,26.

अनुयात्रिक m. Pl. *Gefolge.* Vgl. अनु°.

अनुयान n. *das Nachgehen, Folgen.*

अनुयायिन् 1) Adj. *nachgehend, folgend* (eig. und übertr.); m. *Begleiter*, Pl. *Gefolge.* Davon °यायिता f. Nom. abstr. — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra.

*अनुयुक्तिन् Adj. gaṇa इष्टादि.

अनुयुगम् Adv. *je nach dem Weltalter.*

अनुयुञ्जक Adj. *gern rügend.*

अनुयूय Adj. *abhängig.*

*अनुयूपम् Adv. gaṇa परिमुखादि.

अनुयोक्तृ Nom. ag. *Befrager, Lehrer*, insbes. *ein bezahlter.*

अनुयोक्तव्य Adj. *zu befragen.*

अनुयोग m. 1) *Befragung, Erkundigung nach, das Ausfragen.* — 2) *Rüge* Nâjâs. 5,2,28. P. 8,2,94.

अनुयोगद्वारसूत्र n. Titel eines Gaina-Werkes Ind. St. 10,285.295.

*अनुयोजन n. *Frage.*

अनुयोज्य Adj. 1) *zu Jmdes Befehlen stehend.* — 2) *zu befragen.*

अनुरक्ति f. *Zuneigung, Anhänglichkeit* Spr. 6480, v. l.

अनुरज्जु Adv. *nach der Schnur.*

अनुरञ्जन n. *das für sich Gewinnen, Sichverpflichten.*

अनुरणन n. *das Widerhallen.*

अनुरथ m. N. pr. eines Fürsten VP. 4,12,16.

*अनुरथम् Adv. *hinter dem Wagen* P. 2,1,6, Sch.

अनुरथ्या f. *Rand der Strasse, Fussweg.*

अनुरस m. *Beigeschmack.*

*अनुरहस्यम् Adv. P. 5,4,81.

अनुराग (am Ende eines adj. Comp. f. आ) m. 1) *Färbung.* — 2) *Röthe.* — 3) *Zuneigung* 96,9. *Wohlgefallen an.* — 4) *Zufriedenheit* Spr. 5665.

अनुरागवत् 1) Adj. *a) roth.* — *b) verliebt, ein Liebesverhältniss habend mit* (सक्) 156,18. — 2) f. °वती N. pr. eines Frauenzimmers.

अनुरागप्रङ्गारवत्यौ Nom. Du. f. Anurâgavatî und Çṛṅgâravatî Kathâs. 123,336.

अनुरागिता f. *Zuneigung.*

अनुरागिन् Adj. 1) *zugeneigt* (einer Person oder Sache), *verliebt* 123,12. — 2) *lieblich* Kathâs. 18,328.

अनुरात्रम् Adv. *zu nächtlicher Weile.*

अनुराध 1) *Adj. *unter dem Mondhause* Anurâdhâ *geboren.* — 2) m. *a)* Pl. *ein best. Mondhaus.* — *b)* N. pr. eines Mannes. — 3) f. ई *a) ein best. Mondhaus.* — *b)* N. pr. eines Frauenzimmers.

अनुराधपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

अनुरुद्ध m. N. pr. eines Vetters des Çâkjamuni.

अनुरुध् Adj. *anhänglich.* Vgl. अनूरुध्.

*अनुरुधा f. *eine Cyperus-Art* Nigh. Pr.

अनुरूप 1) Adj. (f. आ) *a) entsprechend, angemessen, gleichkommend* 39,3. 58,5. 71,12. 72,18. °अनुरूपम्, °अनुरूपेण und °अनुरूपतस् *entsprechend, gemäss.* — *b) fähig, einer Sache* (Gen.) *gewachsen.* — 2) m. *Antistrophe.*

अनुरूपक Adj. *entsprechend, angemessen.*

*अनुरेचनी oder *अनुरेवती f. *Croton tiglium* Râgan. 6,161.

अनुरोध m. (am Ende eines adj. Comp. f. आ) *Willfahrung, Rücksicht* (auf Personen und Sachen) 115,9. 129,13.

अनुरोधन n. 1) *Rücksichtnahme, Bevorzugung* Spr. 4326. — 2) *Mittel Jmd zu gewinnen.*

अनुरोधिता f. = अनुरोधन 1).

अनुरोधिन् Adj. *Rücksicht nehmend, Etwas beobachtend.*

अनुरोध m. *Nachstieg, Nachwuchs* Tâṇḍja-Br. 1,10,10.

*अनुरोधन् m. N. pr. eines Mannes.

अनुलम्ब Adj. (f. आ) *abhängig, untergeordnet* Tâṇḍja-Br. 18,9,16. 20,12,5.

*अनुलाप m. *Wiederholung des Gesagten.*

*अनुलासक m. *Pfau* Râgan. 19,94.

अनुलेप m. 1) *Salbung.* — 2) *Salbe* R. 3,3,19 (अनुलेपश्च zu lesen).

अनुलेपन n. (am Ende eines adj. Comp. f. आ) 1) *das Salben.* — 2) *Salbe.*

*अनुलेपिका f. gaṇa मक्षिप्यादि.

°अनुलेपिन् Adj. *eingesalbt, gesalbt mit.*

अनुलोम 1) Adj. (f. आ) *a) dem Haarwuchs —, dem Strich —, einer natürlichen* oder *vorgezeichneten Richtung* oder *Ordnung folgend.* f. *zu einer niedrigeren Kaste gehörig als der Mann, mit dem sie sich verheirathet.* — *b)* = अनुलोमज्ञ Gaut. 4, 16. — *c) gütlich.* संभाषा Kâraka 3,8. — 2) *m. N. pr. eines Mannes, Pl. *seine Nachkommen.* — 3) f. आ *ein best. Zauberspruch.* — 4) अनुलोमम् und अनुलोम° Adv. *in der natürlichen Richtung* oder *Ordnung, von oben nach unten* u. s. w. 218,5. — 5) अनुलोमेन *freundlich* Spr. 324.

अनुलोमकल्प m. Titel eines Werkes.

अनुलोमज Adj. *aus der Verbindung eines Mannes höherer Kaste mit einer Frau niederer Kaste geboren.*

अनुलोमता f. *entsprechendes —, richtiges Verhältniss, Angemessenheit* Kâraka 1,16. Sârvad. 21,10.17.

अनुलोमन 1) Adj. *in die rechte Richtung bringend, fördernd;* insbes. *Winde abführend.* — 2) n. *Förderung, Abführung.*

अनुलोमय्, °यति 1) *in die richtige Lage bringen* Suçr. 1,368,18. — 2) *abführen* (Winde).

अनुलोमिन् 1) Adj. am Ende eines Comp. *fördernd, abführend.* — 2) m. N. pr. eines Mannes, Pl. *seine Nachkommen.*

अनुल्बण Adj. (f. आ) *das Maass einhaltend, nicht zu gross und nicht zu klein, nicht zu viel und nicht zu wenig, correct* Vâmana 4,1,9. Davon °त्व n. Nom. abstr. Daçar. 2,33.

अनुल्लङ्घित Adj. *nicht übertreten.* शासन Kathâs. 56,162. VP. 4,24,5. Bhâg. P. 5,26,6. 12,1,9.

1. अनुवंश m. 1) *Reihenfolge des Geschlechts, genealogische Zusammenstellung.* — 2) *Neben-, Seitengeschlecht.*

2. अनुवंश 1) Adj. (f. आ) *ebenbürtig.* — 2) °म् Adv. *dem Geschlecht nach.*

अनुवंश्य Adj. (f. आ) *auf die Genealogie bezüglich.*

अनुवक्तव्य Adj. *zu lehren, mitzutheilen.*

अनुवक्र Adj. (f. आ) Bez. *einer best. Bewegung eines Planeten.* n. *diese Bewegung.* In °ग Adv.

अनुवचन n. 1) *das Nachsprechen, Wiederholen, Hersagen* Gaut. 1,53.55. — 2) *Abschnitt, Lection.*

*अनुवचनीय Adj. von अनुवचन.

अनुवत्सर m. *das vierte Jahr im fünfjährigen Cyclus.*

*अनुवनम् Adv. *nach der Richtung des Waldes hin* P. 2,1,15, Sch.

°अनुवन्दिन् Kathâs. 11,52 wohl fehlerhaft für °अनुवर्तिन्.

अनुवर्तन n. 1) *Fortdauer.* — 2) *Nachgeltung eines Wortes in einem nachfolgenden* Sûtra Comm. zu TS. Prât. 9,9. 10,14. 13,16. — 3) *das Willfahren; Folgsamkeit* Spr. 4813. — 4) *das Sichfügen in, Sichschicken zu* (Gen.) Kâraka 1,13.

अनुवर्तनीय Adj. 1) *dem man folgen muss, nach dem man sich zu richten hat.* — 2) *dem man sich hinzugeben hat, wozu man sich entschliessen muss.*

अनुवर्ति Adj. *begleitet von* (Instr.) AV. Paipp. 1,15.

°अनुवर्तित्व n. *das Willfahren.*

अनुवर्तिन् Adj. 1) *nachgehend, folgend* (eig. und

Digitized by Google

übertr.). Mit Acc., gewöhnlich aber am Ende eines Comp. — 2) *folgsam, gehorsam.* — 3) *gleich, ähnlich.*

1. अनुवर्त्मन् n. *ein von einem Andern schon gewandelter Weg.*

2. अनुवर्त्मन् Adj. *nachfolgend, dienend.*

अनुवर्त्मम् Adv. *den Weg entlang* Kâts. Ça. 15,6,31.

अनुवर्त्य Adj. 1) *dem man folgen muss, wonach man sich zu richten hat.* — 2) *aus dem Vorhergehenden zu ergänzen.*

1. अनुवश m. *Gehorsam.*

2. अनुवश Adj. *zu Jmdes Willen seiend.*

अनुवषट्कार m. und अनुवषट्कृत n. *Wiederholung des schliessenden Einladungsrufes zu einem Opfer.*

अनुवक् m. *eine der 7 Zungen des Feuers.*

अनुवाक m. 1) *das Nachsprechen; Wiederholung.* — 2) *Lection, Abschnitt* 227,27.

अनुवाकसंख्या f., अनुवाकानुक्रमणी f. und अनुवाकानुनयविवरण n. Titel von Schriften.

अनुवाक्य 1) Adj. *a) zu recitiren.* — *b) nachzusprechen* Gobh. 3,3,8. — 2) f. आ *der von dem* Hotar oder Maitrâvaruṇa *zu recitirende Vers, in welchem die Gottheit von der ihr bestimmten Gabe in Kenntniss gesetzt und dazu eingeladen wird,* Ind. St. 9,189.

अनुवाक्यावत् und अनुवाक्यावत् (Âçv. Çr. 1,5,30) Adj. *von einer* Anuvâkjâ *begleitet.*

अनुवाच् f. = अनुवाक्या.

अनुवाचन n. *das Veranlassen von Seiten z. B. des* Adhvarju, *dass z. B. der* Hotar *seine Formel recitirt.*

*अनुवाचनीय Adj. von अनुवाचन.

अनुवात m. *vom Rücken her blasender Wind.* °म् Adv. *vor dem Winde.*

अनुवाद m. 1) *Wiederholung* 209,22. *abermalige Besprechung, das Zurückkommen auf einen schon besprochenen Gegenstand* (insbes. zur Erhärtung und Bestätigung einer Aussage) Bṛih. P. 5,10,15. Davon Nom. abstr. °ता f. und °त्व n. Njâjam. 2,2,5 und Comm. — 2) *Uebersetzung* Comm. zu Mṛicch. 163,20. — 3) **Schmähung.*

अनुवादक Adj. *wiederholend* (zur Erhärtung oder Bestätigung) Njâjam. 2,2,6. Davon Nom. abstr. °त्व n. Comm. zu 3,34.

अनुवादिन् Adj. 1) *nachsprechend, wiederholend.* — 2) *übereinstimmend, gleichkommend* 205,28.

अनुवाद्य Adj. *zu wiederholen* Kâtjâpr. S. 183, Z. 8. Davon Nom. abstr. °त्व n. Sâh. D. 214,4.

अनुवास m. *öliges Klystier.*

अनुवासन 1) m. und n. *öliges Klystier,* n. *das Setzen eines öligen Klystiers* Kâraka 10,4. — 2) n. *ein best. mit Mineralien vorgenommener Process.* — 3) n. **das Beräuchern.*

*अनुवासनीय Adj. von अनुवासन.

अनुवासरम् Adv. *Tag für Tag.*

°अनुवासिन् Adj. *sich aufhaltend.*

अनुवास्य Adj. *dem ein öliges Klystier zu setzen ist.*

अनुविति f. *Auffindung.*

अनुविद्ध Adj. *gefunden habend* AV. 12,2,38.52.

अनुविध Adj. *sich nach Jmd richtend, an Jmd hängend.*

अनुविधातव्य Adj. *einer Anordnung gemäss zu thun.*

अनुविधान n. *das Sichrichten nach Etwas, Gemässheit* Kâṭh. zu Kâraka 1,13. Abl. am Ende eines Comp. *gemäss.*

अनुविधायिन् Adj. 1) *sich wonach richtend.* — 2) *gehorsam, folgsam.*

अनुविधेय Adj. 1) *wonach man sich zu richten hat* Spr. 4354. — 2) *in Uebereinstimmung mit* (Instr.) —, *gemäss vorzuschreiben.*

अनुविन्द m. N. pr. eines Fürsten MBh. 2,31,10.

अनुविश m. N. pr. eines Volkes Varâh. Bṛh. S. 14,31.

अनुविष्टम्भ m. *allmähliches Sichfestsetzen,* — *Platzgreifen.*

अनुवृत् Adj. *nachwandelnd* Tâṇḍja-Br. 1,10,9.

अनुवृत्त 1) Adj. *rundlich, gewölbt.* — 2) n. *Gehorsam* Spr. 3093.

°अनुवृत्तत्व n. *das Begleitetsein von* Nj. K.

अनुवृत्ति f. 1) *Fortdauer* 142,2. 288,22. 23. — 2) in der Gramm. *Nachgeltung eines Wortes in einem nachfolgenden* Sûtra 240,15. — 3) *Wiederkehr, Wiederholung.* — 4) *Willfahrung.* — 5) *das Sichrichten nach Etwas, Berücksichtigung, das Entsprechen.* — 6) *das Nachgehen, hinter Etwas her Sein* Sâh. D. 54,21.

अनुवेदान्तरसप्रकरण n. s. अणुवेदान्त°.

अनुवेदि Adv. *längs der Opferstätte.*

अनुवेद्यन्तम् Adv. *längs der Grenze der Opferstätte.*

अनुवेध m. *das Besetztsein mit so v. a. Enthalten von.*

अनुवेलम् Adv. *von Zeit zu Zeit, gelegentlich.*

अनुवेल्लित n. *eine Art von Verband.*

अनुवेश m. *das Hereintreten.*

अनुवेश्य m. wohl nur fehlerhaft für आनु°.

अनुवैनेय Adj. Lalit. 277,7.

अनुव्यञ्जन n. *ein secundäres Merkmal* (buddh.) Lalit. 114,10.

अनुव्यम् Adv. mit अस् *unterliegen,* mit भू *hinterher folgen.*

अनुव्यवसाय m. *richtiger Begriff* Nj. K.

अनुव्याख्या f. Titel einer Schrift.

अनुव्याख्यान n. *eine best. Klasse von exegetischen Texten.*

अनुव्याकरण n. *wiederholtes Hersagen.*

अनुव्याकार m. *Verfluchung.*

अनुव्याकारिन् Adj. *verfluchend, schmähend.*

*अनुव्रजन n. *das Nachfolgen, Begleiten.*

अनुव्रजम् Adv. *in Schaaren.*

अनुव्रज्या f. *das Begleiten eines Fortgehenden* Gaut. 5,38. Râǵat. 7,762.

अनुव्रत Adj. (f. आ) *nach Gebot handelnd, gehorsam, ergeben* (mit Acc. und Gen.). — n. fehlerhaft für अणुव्रत.

अनुशंस Adj. *Uebles nachredend* Taitt. Âr. 2,4,1.

*अनुशतिक Adj. P. 7,3,20.

अनुशब्द m. *Nachruf, Nachhall* Dhûrtan. 16.

अनुशय 1) m. *a) Reue.* — *b) Rückgängigmachung* (eines Kaufes oder Verkaufes) 212,22. — *c) unüberwindlicher Hass* MBh. 6,95,15. R. Gorr. 1,2, 13. — *d) Eindruck im Geiste, Vorstellung* Bhâg. P. 10,87,22. — *e) der in der anderen Welt nicht verbrauchte Rest der Folgen der Werke, der die Seele wieder zur Erde führt.* Davon Adj. °वत् *mit einem solchen Rest behaftet* Bâdar. 3,1,8. Eine ähnliche Bed. hat das Wort अनुशय bei den Buddhisten. — 2) f. ई *Geschwür auf der Oberfläche des Fusses.*

अनुशयातिक्षेप m. in der Rhetorik *eine durch Reue an den Tag gelegte Erklärung, dass man mit Etwas nicht einverstanden sei.* Beispiel Spr. 621.

अनुशयाना f. *eine nach dem Verlust des Geliebten der Reue sich hingebende Heroine.*

अनुशयिन् Adj. 1) *treu anhängend.* — 2) *Reue empfindend* Spr. 3528, v. l. — 3) am Ende eines Comp. *mit der Vorstellung von — behaftet* Jogas. 2,7.8.

*अनुशर m. *ein* Râkshasa.

अनुशस्त्र n. *ein die Stelle eines chirurgischen Instruments vertretender Gegenstand.*

*अनुशाय m. wohl fehlerhaft für अनुशय.

*अनुशायिन् Adj. *sich erstreckend.*

अनुशाल्व m. N. pr. eines Daitja.

अनुशासन n. *Unterweisung, Lehre.* Auch Bez. *einer Klasse von Texten.*

अनुशासनीय Adj. 1) *zu unterweisen.* — 2) *zu bestrafen* Vens. 23,9.

अनुशासितर् Nom. ag. 1) *Lenker, Regierer.* — 2) *Unterweiser, Lehrer.*

अनुशासिन् Adj. *züchtigend, strafend.*

Digitized by Google

अनुशास्ति f. *Unterweisung.*

अनुशिक्षितिन् Adj. *erlernend, sich übend in* R. 2, 64, 56.

अनुशिख m. N. pr. eines Schlangenpriesters Tâṇḍya-Br. 25, 15, 3.

*अनुशिवम् Adv. *nach* Çiva.

अनुशिष्य Adj. (f. gleich) *von Jungen* (*Füllen* u. s. w.) *begleitet.*

अनुशीलन n. 1) *Uebung, Studium.* — 2) *das Nachthun, Nachleben.*

अनुश्रुषूषा f. *Gehorsam.*

अनुशोचन n. *das Wehklagen.*

अनुशोचिन् Adj. *wehklagend um.*

*अनुशोणाम् Adv. *am Flusse* Çoṇa.

अनुशोभिन् Adj. *prächtig, schön.*

*अनुश्योत (°श्योत) m. *das Beträufeln* Gal.

*अनुश्रव m. *Ueberlieferung.*

*अनुश्राद्ध n. *Manenopfer* Gal.

अनुश्लोक m. Name eines Sâman.

*अनुषक् Adv. neben आनुषक्.

अनुषङ्ग m. 1) *das Hängenbleiben —, Haften an* (Loc.). — 2) *das Hängen mit den Gedanken —, das Denken an* Spr. 2416, v. l. 2488. 2522, v. l. Kathâs. 22, 258. — 3) *unmittelbare Folge.* — 4) *Anhängsel, Refrain.* — 5) *der im* Dhâtupâṭha *dem consonantischen Auslaut einiger Wurzeln vorangehende Nasal.* — 6) *Herbeiziehung eines Wortes aus der Umgebung zur Ergänzung* Comm. zu VS. Prât. 4, 173. — 7) *Mitleid.

अनुषङ्गिन् Adj. 1) *anhaftend.* — 2) *nothwendig folgend, — sich ergebend* Comm. zu Njâyas. 1, 30. — 3) *im* Dhâtupâṭha *vor dem consonantischen Auslaut einen Nasal habend.*

अनुषञ्जनीय Adj. *aus der Umgebung als Ergänzung herbeizuziehen.*

*अनुषट् Adv. gaṇa चादि und स्वरादि.

*अनुषण्ड Bez. oder N. pr. einer Gegend.

अनुषत्यँम् Adv. *der Wahrheit gemäss, aufrichtig.*

*अनुषूक m. *Nachtrieb der Reispflanze* Comm. zu TS. 2, 3, 4, 2.

अनुष्टुक् Nom. in TS. st. अनुष्टुप्.

अनुष्टुति f. *Lob, Preis.*

अनुष्टुपूर्मिणि Adj. *mit einer* Anushṭhubh *geschehend* Çat. Br. 8, 6, 2, 8.

अनुष्टुप्शिरस् Adj. *die* Anushṭubh *zum Kopf habend.*

अनुष्टुप्शीर्षन् Adj. dass. Ait. Âr. 2, 6.

अनुष्टुप्संपद् f. *Herstellung einer* Anushṭubh.

अनुष्टुब्गर्भा f. *ein best. Metrum.*

अनुष्टुभ् 1) Adj. *nachjauchzend* ṚV. 10, 124, 9. — 2) f. *a) Lobgesang.* — *b) *Rede.* — *c) ein Metrum von 4×8 Silben.* — *d)* Bez. *der Zahl acht.*

अनुष्टोभन n. *das Nachträllern* Daiv. Br. 3.

अनुष्ठा Adj. Pl. *auf einander folgend.*

अनुष्टातृ Nom. Ag. *Ausführer, Vollführer.*

अनुष्ठान 1) n. *das Obliegen, Verrichten, Ausführen* 244, 2. 254, 4. 282, 20. 283, 22. Gaut. 8, 16. — 2) f. ई *Ausführung, Handlung.*

अनुष्ठानपद्धति f. Titel einer Schrift.

अनुष्ठानशरीर n. *der zwischen dem feinen und dem groben Körper angenommene Körper.*

अनुष्ठापन n. *das Obliegen-, Verrichtenlassen.*

अनुष्ठायज्ञयज्ञीय n. Name eines Sâman.

अनुष्ठायिन् Adj. *obliegend, verrichtend.*

अनुष्ठितत्व n. *das Ausgeführtsein* TBr. Comm. 1, 126.

अनुष्ठु und अनुष्ठुया Adv. *sogleich.*

अनुष्ठेय Adj. *zu verrichten, auszuführen* 156, 6. 158, 27. Davon Nom. abstr. °त्व n. Comm. zu Njâyam. 6, 1, 3.

अनुष्ठ्यौ Adv. *unmittelbar* (*persönlich*), *sofort.*

अनुष्ण 1) Adj. (f. आ) *a) nicht heiss, kalt* 42, 26. 43, 9. Dazu Nom. abstr. °त्व n. Tarkas. 48. — *b) *apathisch, träge.* — 2) *m. *Thor* Gal. — 3) f. आ N. pr. eines Flusses MBh. 6, 9, 24. — 4) *n. *die Blüthe der Nymphaea coerulea.*

अनुष्णगु m. *der Mond.*

*अनुष्णवल्लिका und *°वल्ली (Gal.) f. *Panicum dactylon* Râgan. 8, 108.

अनुष्णाशीत Adj. *weder warm noch kalt* Tarkas. 14.

अनुष्यन्द m. *Hinterrad.*

अनुषधर्म् Adv. *nach Wunsch, gern.*

अनुषर्षापम् Absol. *fortschlafend.*

अनुसंयान n. *das Besuchen der Reihe nach.*

अनुसंवत्सर m. *Jahr.*

*अनुसंवरण n. gaṇa अनुशतिकादि.

अनुसंसर्पम् Adv. *nachschleichend.*

अनुसंस्कार m. *Zurückziehung, Aufhebung.*

अनुसंस्कृतम् Adv. *nach der* Saṁhitâ.

अनुसक्थम् Adv. *den Schenkel entlang* Lâṭy. 8, 8, 31.

*अनुसंचरण n. v. l. für अनुसंवरण.

अनुसंतति f. *Fortsetzung* Maitr. S. 2, 2, 8.

अनुसंतान m. *Sprössling, Sohn* Gaut. 15, 28.

अनुसंधान n. 1) *das Untersuchen, Richten der Aufmerksamkeit auf Etwas.* — 2) *die Anwendung, der 4te Theil im Syllogismus.*

*अनुसंधि m. *Vereinigung.*

अनुसंधेय Adj. *worauf man seine Aufmerksamkeit zu richten hat.*

अनुसमय m. *das der Reihe nach Vorsichgehen* Njâyam. 5, 2, 6. 7. Gaim. S. 557. fgg.

अनुसमापन n. *Vollendung, Schluss.*

*अनुसमुद्रम् Adv. *am Meere.*

अनुसमेतव्य Adj. *der Reihe nach abzumachen* Comm. zu Njâyam. 5, 2, 8. 10.

अनुसर Adj. (f. ई) *nachgehend, sich richtend nach.*

अनुसरण n. *das Nachgehen, Folgen, Verfolgen* 151, 24. 156, 30. 157, 2. *das hinter Etwas her Sein* Sâh. D. 54, 21. तदनुसरणाक्रमेण *stets hinter ihm her.*

अनुसर्ग m. *secundäre Schöpfung.*

अनुसर्तव्य 1) Adj. *dem man nachgehen muss.* — 2) n. impers. *gemäss zu verfahren* Kâtjapr. S. 171, Z. 14.

अनुसर्प m. *schlangenartiges Geschöpf.*

अनुसर्पण n. *das Nachgehen, Suchen.*

अनुसवनम् Adv. 1) *bei jedem* Savana Gaut. 26, 10. — 2) *beständig, in Einem fort.*

अनुसहायीभाव m. *das zum Gehülfen Werden, Beitragen zu Etwas.*

°अनुसाधिन् Adj. *zu Stande bringend.*

*अनुसामम् Adv. P. 5, 4, 75.

*अनुसायम् Adv. *jeden Abend.*

अनुसार m. 1) *das Nachgehen, Folgen, Verfolgen.* — 2) *Gemässheit* 209, 18 (Jiân. 2, 1). 210, 1. — 3) *gesetzliche Vorschrift.*

°अनुसारक 1) *nachgehend, trachtend nach.* — 2) *sich richtend nach.*

अनुसारिता f. (Sarvad. 21, 17) und °रित्व n. *das sich Richten nach, Gemässsein* Comm. zu TS. Prât. 13, 16.

अनुसारिन् Adj. 1) *nachgehend, folgend* 106, 31. — 2) *nachgehend* so v. a. *trachtend nach, zu erreichen sich bestrebend* Spr. 1656. 5403. — 3) *anhängend, Anhänger* (einer Schule). — 4) *sich richtend nach, entsprechend, gemäss seiend.* — 5) *klebend, haftend an.*

*अनुसार्यक *ein best. wohlriechendes Moos* Nigh. Pr.

अनुसीतम् Adv. *der Furche nach.*

*अनुसीरम् Adv. *dem Pfluge nach.*

*अनुसू 1) N. pr. eines Mannes oder einer Frau. — 2) Titel eines Werkes.

अनुसूयक Adj. und अनुसूया f. fehlerhaft für अन°.

अनुसृति f. 1) *das Nachgehen, Verfolgen.* — 2) *N. pr. eines Frauenzimmers.

*अनुसृष्टि f. N. pr. eines Frauenzimmers.

अनुसेवा f. *Dienst, Aufwartung.*

°अनुसेविन् Adj. *obliegend.*

*अनुसैन्य n. *Hintertreffen.*

अनुसोमम् Adv. *wie beim* Soma.

*अनुस्कन्दम् Absol. गेक् गेक्मनु°, गेक्मनु° अनु° und गेक्नु° *in jedes Haus springend.*

अनुस्तरण 1) m. *erst in zweiter Reihe zu schlach-*

Digitized by Google

tendes Opferthier Ind. St. 9,246. 13,348. — 2) अनुस्तरणी f. *eine bei einem Todtenopfer geschlachtete Kuh, mit deren Gliedern der Leichnam Glied für Glied belegt wird.*

अनुस्तरणिकी f. = अनुस्तरणी.

अनुस्तोत्र n. Titel einer Schrift.

अनुस्फुर् Adj. *hinschnellend.*

अनुस्मरण n. *das Gedenken.*

अनुस्मृति f. 1) *das Gedenken* Lalit. 34,20. fgg. — 2) Titel einer Schrift.

°अनुस्यूतत्व n. *das sich Hindurchziehen durch* 266,6.

अनुस्रयामन् Adj. *nicht bei Tageslicht ausgehend.*

अनुस्रोतस् Adv. *mit der Strömung.*

अनुस्वान m. *Widerhall.*

अनुस्वार m. *das nasale Lautelement eines nasalirten Vocals.*

अनुस्वारवत् Adj. *mit einem Anusvâra versehen.*

अनुस्वारी Adv. mit भू *zu einem Anusvâra werden.*

अनुकृ m. N. pr. eines Mannes VP. 4,19,12.

अनुकरण n. *das Nachtragen* Kâtj. Çr. 5,8,28. 14,1,16.

अनुकरत्त् m. N. pr. eines Mannes.

अनुकर्व m. *Nachruf, Zurückruf.*

*अनुकार m. 1) *Nachahmung.* — 2) *Gleichheit.*

°अनुकारक Adj. *gleichend.*

*अनुकार्य m. = अन्वाकार्य.

*अनुकोड gaṇa अनुशतिकादि.

अनुकोम m. *Nachspende* Vaitân. 19. Kâtj. Çr. 23,2,20.

अनुक्रुद् m. N. pr. eines Bruders des Anuhrâda.

अनुक्राद und अनुक्लाद् m. N. pr. eines Sohnes des Hiraṇjakaçipu.

अनूक 1) m. n. *Rückgrat*, insbes. *dessen oberer Theil.* — 2) m. *der den Rückgrat des Feueraltars bildende Streifen.* — 3) *aufsteigende Linie.* त्रिपुरुषानूकम् Adv. *drei Generationen hinauf.* — 4) n. *Geschlecht, Familie.* — 5) m. *ein vorangehendes Leben* Utpala zu Varâh. Bṛh. S. 68,103 und zu Bṛh. 25(23),13. — 6) n. *Temperament, Charakter* Varâh. Bṛh. S. 68,103. Bṛh. 25(23),13. — 7) f. आ N. pr. einer Apsaras.

अनूकाश m. 1) *Schein, Beleuchtung.* — 2) *das Sichtbarsein.* — 3) *Hinblick, Rücksicht.*

अनूकाशिन् Adj. *beschauend.*

अनूक्त n. und अनूक्ति f. (Nâjâm. 2,3,24) 1) *Nacherwähnung, wiederholte Erwähnung.* — 2) *Veda-Studium.*

अनूक्य und अनूकिक्य 1) Adj. *im Rückgrat befindlich.* मज्जन् *Rückenmark* Çat. Br. — 2) n. *Rückgrat.*

अनूखर falsche Schreibart für अनूषर.

अनूचान Adj. 1) *gelehrt.* — 2) **bescheiden.*

अनूचानपुत्र m. *der Sohn eines Gelehrten* Çat. Br. 10,6,1,3.

अनूचानवत् Adj. *einen gelehrten Priester habend* Kâtj. Çr. 7,1,18.

अनूचो s. u. अन्वच्.

अनूचीन Adj. *auf einander folgend* Çulbas. 1,67. 3,85. °म् Adv. *der Länge nach* 259.

अनूचीनगर्भ Adj. *nach einander geboren.*

अनूचीनत्व n. *Aufeinanderfolge.*

अनूचीनाकम् Adv. *an aufeinanderfolgenden Tagen.*

1. अनूच्य Adj. *zu studiren.*

2. अनूच्य n. *Armlehne eines Sessels.*

अनूजावरी f. = अनु°.

अनूढा 1) Adj. f. *unverheirathet* 93,8. — 2) Subst. *Concubine.*

अनूति f. *Nicht-Hülfe.*

अनूदक n. *Mangel an Wasser, Dürre.*

अनूदर्य m. N. pr. eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra.

अनूदर 1) Adj. *bauchlos.* — 2) v. l. für अनूदर्य.

अनूद्देश m. eine best. rhetorische Figur: *entsprechende Anweisung für jeden einzelnen Fall.*

*अनूद्य Adj. *nachzusprechen.*

अनूर्धस् Adj. *euterlos.*

अनून 1) Adj. (f. आ) *a) woran Nichts fehlt, vollständig, voll, ganz.* — *b) nicht schlechter —, nicht geringer als* (Abl.). — 2) Adv. am Anf. eines Comp. *überaus, sehr* Spr. 181. — 3) f. आ N. pr. einer Apsaras.

*अनूनक Adj. = अनून 1) *a*).

अनूनवर्चस् Adj. *vollständigen Glanz habend.*

अनूप 1) *Adj. *am Wasser gelegen, wasserreich.* — 2) m. (am Ende eines adj. Comp. f. आ) *a) wasserreiche Gegend, Sumpfland.* — *b) Wasserbecken.* — *c) Gestade, Ufer.* — *d)* N. pr. eines best. *Küstenlandes.* — *e)* *(statt आनूप) *Büffel.* — *f)* N. pr. eines Ṛshi. Auch = अनूपसिक्त.

अनूपज 1) Adj. *in der Nähe von Wasser wachsend.* — 2) *n. *Ingwer.*

अनूपराम und अनूपविलास m. Titel von Werken.

अनूपसद्म् Adv. *bei jeder* Upasad-*Feier.*

अनूपसिक्त m. N. pr. eines Fürsten.

*अनूपालु m. *ein best. giftiges Knollengewächs* Gal.

*अनूपोत्थ n. *frischer Ingwer* Gal.

(अनूप्य) अनूपिश Adj. *in Teichen oder Sümpfen befindlich.*

अनूबन्ध m. = अनु° *Fortdauer, Ununterbrochenheit* Ind. St. 10,418.

अनूबन्ध्य Adj. (f. आ) *nachträglich anzubinden d. i. zu schlachten.* Auch Subst. m. f. mit Ergänzung von पशु oder वशा.

अनूयाज m. = अनुयाज *Nachopfer* TS. 6,1,5,3. 4.

अनूराध 1) Adj. *Gelingen schaffend.* — 2) m. f. (आ) Pl. *ein best. Mondhaus*, = अनुराध.

अनूरु m. *Morgenröthe*, person. als *Wagenlenker der Sonne* Spr. 7671. Râǵat. 8,50. als *Bruder d. S.* 3242.

अनूरुध् Adj. *folgend, anhänglich.*

अनूरुसारथि m. *die Sonne.*

अनूर्ध्वभास् Adj. *dessen Licht nicht in die Höhe strebt.*

अनूर्मि Adj. *vorwärts drängend, — eilend.*

अनूला f. N. pr. eines Flusses.

अनूवध्र Du. *ein best. Körpertheil.* Vgl. वक्क.

अनूषर Adj. *nicht salzhaltig* Âçv. Gṛhj. 2,7,2.

अनूष्मन् Adj. *nicht aspirirt.*

अनूष्मवत् Adj. *keine Spirans enthaltend* TS. Prât. 4,15.

अनूह्य Adj. *unbegreiflich* Maitrjup. 6,17.

*अनृक्क (so st. अनृच्क zu lesen) Adj. *keine Lieder enthaltend.*

अनृक्तर Adj. *ohne Spitzen, dornenlos.*

अनृग्यजुस् Adj. *weder mit dem Ṛg —, noch mit dem Jaǵurveda vertraut* MBh. 12,60,44.

अनृच् Adj. 1) *keine Lieder enthaltend.* — 2) *nicht mit dem Ṛgveda vertraut.*

अनृच 1) Adj. = अनृच् 2). — 2) °म् Adv. *nicht an die Ṛk sich haltend.*

*अनृचवत् Adj. *reich an Männern, die nicht mit dem Ṛgveda vertraut sind.* Compar. *अनृचीयस्.

अनृजु 1) Adj. *a) nicht gerade, rücklaufig* (Planet) Sidd. Çir. — *b) unredlich.* — 2) *n. *Tabernaemontana coronaria* Nigh. Pa.

अनृजुगामिन् Adj. *nicht gerade gehend* Karaka 1,14.

अनृण Adj. (f. आ) *schuldlos, sch. an, in Bezug auf* (Gen.) 42,6. Davon Nom. abstr. °ता f. und °त्व n.

अनृणाकर्तोम् Gen. Inf. (in Verbindung mit ईश्वर) *von der Schuld zu befreien* Ait. Br. 1,14.

अनृणिन् Adj. *schuldlos* Spr. 7741.

अनृण्यता f. *Schuldlosigkeit.*

अनृत 1) Adj. (f. आ) *a) unrecht, unwahr.* — *b) der Unwahrheit ergeben, Lügner.* — 2) n. *a) Unwahrheit, Lüge, Betrug.* Personif. als Sohn Adharma's und der Himsâ. — *b)* Bez. *eines best. mystischen Geschosses.* — *c)* *Ackerbau.

अनृतदूत m. *ein lügnerischer Bote* Âpast. bei Sây. zu Çat. Br. 5,3,2,11.

अनृतदेव Adj. *unwahre Götter habend* (Grassmann bleibt bei *falscher Spieler*).

Digitized by Google

अनृतद्विष् Adj. *Lüge hassend.*

अनृतपशु m. *Thierfigur* Kâṭh. 36,6.

अनृतपूर्वम् Adv. *unwahr* 41,1.

अनृतमय Adj. *unwahr, lügenhaft.*

अनृतवाच् und अनृतवादिन् Adj. *unwahr redend.*

अनृताभिशंसन n. *falsche Beschuldigung* Gaut. 21,10.

अनृताभिशस्त Adj. *fälschlich angeklagt* Verz. d. Oxf. H. 282,*b*,29.

अनृताभिसंध Adj. *unwahr redend* Khând. Up. 6,16,1.

अनृतिक und अनृतिन् Adj. *lügnerisch*, m. *Lügner.*

अनृतो Adv. mit कर् *Jmd* (Acc.) *zum Lügner machen* R. ed. Gorr. 2,21,3.

अनृतु m. 1) *unrechte Jahreszeit.* — 2) *unrechte Zeit zum Beischlaf.*

अनृतुपा Adj. *ausser der Zeit trinkend.*

अनृतुभव Adj. (f. आ) *ausser der Jahreszeit erfolgend* Varâh. Bṛh. S. 46,33.

अनृतेष्टका f. *kein richtiger Backstein* Çat. Br. 6,2,1,38.

अनृत्तदर्शिन् Adj. *keinem Tanze zuschauend* Âpast. 1,3,11.

अनृत्विज् m. *kein Priester* Çat. Br. 2,1,4,4.

अनृध्यमान Adj. *nicht gedeihend* Çat. Br. 3,6,2,24.

अनृशंस Adj. (f. आ) *nicht boshaft, wohlwollend.* Davon Nom. abstr. °ता f. und °त्व n.

अनृषि m. *kein* Ṛshi Ind. St. 13,337.

अनृषिकृत Adj. *nicht von einem* Ṛshi *verfasst* Ind. St. 1,44.

अनेक Adj. *mehr als Einer, vielfach;* Pl. *mehrere, verschiedene, viele.*

अनेककर्मन् Adj. *verschiedene Thätigkeiten bezeichnend* Nir. 4,19.

अनेककाम Adj. *Mannichfaches wünschend.*

अनेककृत् Adj. *Mannichfaches thuend*, von Çiva.

*अनेकज्ञ m. *Vogel.*

अनेकत्र Adv. *an vielen Orten* Vidḍh. 26,11.

अनेकत्व n. *Vielheit* 259,19.20.

अनेकधा Adv. *in viele Theile, auf vielfache Weise.*

अनेकप m. *Elephant.*

अनेकपद् Adj. *viele* (mehr als vier) *Worte enthaltend* VS. Prât. 1,157.

अनेकपितृक m. Pl. *Enkel mit verschiedenen Vätern* Jâḍ. 2,120.

अनेकरूप Adj. (f. आ) *mannichfaltig* Spr. 6739.

*अनेकलोचन m. Bein. Çiva's.

*अनेकवर्ण m. *Feldmaus* Gal.

अनेकवर्णसमीकरण n. *eine Gleichung mit mehr als einer unbekannten Grösse.*

अनेकवर्षशतिक Adj. *viele hundert Jahre alt* R. ed. Gorr. 2,1,25. 3,73,26.

अनेकविकल्प Adj. *mannichfach.*

अनेकविजयिन् Adj. *der öfters gesiegt hat* Spr. 6740, v. l.

अनेकविध Adj. *mannichfach* 43,29. Davon Nom. abstr. °त्व n. 209,20.

अनेकशफ Adj. *kein Einhufer* Vârtt. zu P. 1,2,73.

अनेकशब्द Adj. *durch mehrere Wörter bezeichnet, synonym.*

अनेकशस् Adv. *vielfach, in grosser Anzahl* oder *Menge, von verschiedener Art, zu wiederholten Malen* 107,27. 140,6.

अनेकशास्त्रिपद्धति f. Titel eines Werkes.

अनेकसंस्थान Adj. *von mannichfachem Aussehen, mannichfach verkleidet* 204,20.

अनेकसहस्ररश्मि Adj. *Tausende von Strahlen habend* (Mond) R. 5,11,1.

अनेकाकिन् Adj. *nicht allein, begleitet von* (Instr.).

अनेकात्मन् Adj. *mehrsilbig* AV. Prât. 4,15.

अनेकान्त m. *kein absoluter Fall, der Fall, dass Etwas so und auch anders sein kann*, Suçr. 2,556, 7. 559,2 (अनेकार्थ: gedr.). Sarvad. 41,20. 43,1. Davon Nom. abstr. °त्व n. 45,6.

अनेकान्तवाद m. *Skepticismus.* °प्रवेशक n. Titel eines Werkes.

*अनेकान्तवादिन् m. 1) *ein* Gaina. — 2) *ein* Arhant *bei den* Gaina.

अनेकार्थ Adj. *mehr als eine Bedeutung habend.* Davon Nom. abstr. °त्व n. Comm. zu TS. Prât. 1,1. 8,8. अनेकार्थकोश m. (auch bloss अनेकार्थ), °तिलक n., °ध्वनिमञ्जरी f., °संचय m. und °समुच्चय m. Titel von Wörterbüchern.

अनेकीभवत् Adj. *nicht zu Eins werdend, geschieden bleibend* ṚV. Prât. 13,15.

*अनेकीय Adj. von अनेक.

*अनेड Adj. *dumm.*

*अनेडमूक Adj. 1) *taubstumm.* — 2) *blind.* — 3) *böse.*

(अनेन) अनेनस् Adj. *untadelig.*

अनेनस् Adj. *ohne Hirsche.*

अनेनस् 1) Adj. *fehlerlos, schuldlos, sündlos.* — 2) m. N. pr. verschiedener Männer.

अनेनस्य n. *Schuldlosigkeit.*

*अनेनमन् Adj. = प्रशस्य.

अनेनवंविद् und अनेनवंविद्वस् Adj. *so* oder *Solches nicht wissend.*

अनेनवम् Adv. *nicht so* Bâdar. 3,1,8.

अनेनस् 1) Adj. *a) unerreichbar, unvergleichlich. — b) unbedroht, sicher.* — 2) m. *Zeit* Bâlar. 84,14. — 3) n. *Sicherheit, Schutz.*

अनेकान्तिक Adj. *so und auch anders sein könnend.* Davon Nom. abstr. °त्व n. Nyâyas. 5,1,22.

अनेकात्म्य n. *Nicht-Absolutheit, das so und auch anders Seinkönnen* Sarvad. 30,6. Spr. 3955 (अनेकात्म्यात् die richtige Lesart).

अनैडक Adj. (f. ई) *nicht vom Thiere* Eḍaka *kommend.*

अनैन्द्र Adj. *nicht an* Indra *gerichtet* Gaim. 3,2,27.

अनैपुण n. *Ungeschicklichkeit, Unerfahrenheit.*

अनैमित्तिक Adj. *nicht gelegentlich, — der erste beste* Kauç. 67.

अनैश्वर्य n. *Nichtherrschaft.*

*अनो Adv. *nicht.*

अनोकह m. *Baum.*

अनोकृत Adj. *nicht von* ओम् *begleitet.*

अनोजस् Adj. *kraftlos, schwach* Spr. 4739.

अनोरथ m. Pl. *Last- und Streitwagen.*

अनोवाह् Adj. *einen Wagen ziehend.*

अनोवाह्य Adj. *auf Wagen zu fahren.* °म् Adv. *fuderweise.*

अनौचित्य n. 1) *Unangemessenheit.* — 2) *Ungewöhnlichkeit* Comm. zu Mṛicch. 44,14.15.

अनौजस्य n. *Mangel an Energie.*

अनौद्धत्य n. *Nicht-Hoffart.*

अनौषध n. *kein Heilmittel* Spr. 7666.

अन्त m. (selten n.; am Ende eines adj. Comp. f. आ) 1) *Rand, Saum, Grenze, Endpunkt, Ende im Raume* 26,6. दिशो ऽप्यन्तात् *vom Ende der Welt sogar* 291,5. °अन्तम् Adv. *bis zu* (im Raume). — 2) *Ende eines Gewebes, Zettelende, Leiste, Saum.* — 3) *unmittelbare Nähe.* अन्ते *bei, neben* 30,22. 110,25. *in Gegenwart von.* — 4) *Ende, Ausgang, Schluss* 96,31. 100,17. 103,11. 104,5. 119,29. 138,10. 106,22 (n.). 172,4. 283,4. 290,15. अन्ते *schliesslich* 139,8.20. मरणान्तम् Adv. *bis zur Erlernung* 38,5. Am Ende eines adj. Comp. *schliessend mit* 38,14. 166,21. 185,29. 220,4. 262,20. M. 1,50. — 5) *Lebensende, Tod* 108,4. — 6) *Endsilbe, Endung, Auslaut* 229,16. 235,7. *das letzte Wort* 227,4. — 7) *Pause.* — 8) *Höhepunkt, das non plus ultra von* (Gen.) Kâd. 139,11. — 9) *Lösung, Entwirrung.* — 10) *Abrechnung* 33,18. — 11) *100,000 Millionen.* — 12) *Zustand.* — 13) *das Innere.* °अन्ते (auf die Frage *wo*) und °अन्तम् (auf die Frage *wohin*) *in.* — Nach den Lexicographen und Grammatikern noch *Theil* und *Entschluss* und als Adj. *nahe; lieblich* (Çiç. 4,40 so erklärt).

अन्तःकरण n. *das innere Organ* 263,27.29. 266,17. 287,33. 289,12. *Herz* Spr. 7642. °प्रबोध m. Titel einer Schrift.

Digitized by Google

*अन्तःकुटिल m. *Muschel.*

अन्तःकृमि m. *Wurmkrankheit.*

*अन्तःकोटरपुष्पी f. = अण्डकोटरपुष्पी.

अन्तःकोप m. *innerer Groll* Spr. 1876.

अन्तःकोश m. *das Innere einer Vorrathskammer* u. s. w.

अन्तःक्रतु Adv. *während eines Opfers* Gaim. 6,2,29.

अन्तःपञ्चमकारयजन n. *das im Innern Opfern der fünf* म (मद्य, मांस, मत्स्य, मुद्रा und मैथुन).

अन्तःपद्म्, °पदे und अन्तःपद° *innerhalb eines Wortes.*

अन्तःपरिधि Adv. *innerhalb der* Paridhi *genannten Hölzer.*

अन्तःपरिमार्जन n. *innerlich gebrauchtes Heilmittel* Kâraka 1,11.

अन्तःपर्शव्य n. *das an den Rippen befindliche Fleisch.*

अन्तःपवित्र *der innerhalb der Seihe sich befindende* Soma.

अन्तःपशु Adv. *zur Zeit, da das Vieh im Stall ist.*

अन्तःपात m. 1) *ein in der Mitte der Opferstätte eingeschlagener Pflock.* — 2) Bez. eines best. Samâdhi: *Einschiebung eines Consonanten.*

°अन्तःपातित्व n. *das Enthaltensein in.*

अन्तःपात्य = अन्तःपात 1).

अन्तःपात्र n. *der innere Raum eines Gefässes* (vielleicht *der hohle Leib*) AV. 11,9,15.

अन्तःपादम् Adv. *innerhalb eines Stollens.*

अन्तःपार्श्व n. *das an den Seiten befindliche Fleisch.*

अन्तःपाल m. *Haremswächter.* अन्तपाल v. l.

अन्तःपुर n. 1) *königliche Burg.* — 2) *Harem, Gynaeceum, Frauengemach* 42,19. — 3) Sg. und Pl. *die Bewohnerinnen des Gynaeceums.* Sg. *Gattin* Râgat. 8,1. collect. *Frauenzimmer, das schöne Geschlecht* Varâh. Bṛh. S. S. 7, Z. 5. 6.

अन्तःपुरचर m. *Diener im Harem* R. 2,78,10. Spr. 336.

अन्तःपुरजन m. Sg. *die Frauen im Harem.*

अन्तःपुरवृद्धा f. *alte Dienerin im Harem* Kâd. 66,20.

*अन्तःपुराध्यक्ष m. *Aufseher des Harems.*

अन्तःपुरिका f. *eine Frau im Harem* Kâd. 69,24. 70,6. °जन m. *die Frauen i. H.* 100,18.

अन्तःपुरीय, °यति *wie im Harem sich benehmen.*

अन्तःपूजा f. *innere d. i. stille Verehrung.*

अन्तःपेय n. *das Einschlürfen, Trinken.*

अन्तःप्रकृति f. Pl. *die constitutiven Elemente des eigenen Staates mit Ausnahme des Fürsten* Pañcat. ed. orn. 38,16.

अन्तःप्रज्ञ Adj. *dessen Erkenntniss nach innen gerichtet ist.*

अन्तःप्रतिकारम् Adv. *innerhalb der* Pratihâra *genannten Silben* Lâṭj. 6,10,25.

अन्तःप्रवेश m. *das Hineinschlüpfen* Suçr. 2,22,16.

अन्तःप्रसवा Adj. f. *schwanger* Hariv. 1348.

अन्तःप्राणिन् m. *Wurm* VP. 3,11,16. अणुप्राणिन् v. l.

1. अन्तक m. *Saum, Rand.*

2. अन्तक 1) Adj. *das Ende bereitend, den Tod bringend.* — 2) m. *a) der Endemacher, Tod; der Todesgott* (Jama) 85,25. 150,8. Spr. 7644. — *b) ein best. Fieber.* — *c)* N. pr. zweier Männer.

3. °अन्तक Adj. 1) *auslautend auf* Taik. 3,5,21. H. 242. — 2) *enthaltend* Taik. 2,1,5.

अन्तकज्वर m. *ein best. Fieber* Verz. d. Oxf. H.

अन्तकदूत m. *Unhold (Dämon) des Todes.*

अन्तकर Adj. *das Ende —, den Tod bereitend.* Gewöhnlich am Ende eines Comp. 84,5. f. आ R. 3,43,28 fehlerhaft.

अन्तकरण 1) Adj. dass. 74,25. — 2) n. *Vernichtung* (Conj.).

*अन्तकारिन् Adj. = अन्तकर.

अन्तकाल m. 1) *Todesstunde* Spr. 7644. — 2) *Ende der Welt* Ind. St. 9,133.

अन्तकृत् 1) Adj. *das Ende bereitend.* जीवितान्त°. — 2) *Tod, der Todesgott.*

अन्तकृद्दश m. Pl. Titel eines Gaina-Werkes.

अन्तग Adj. 1) *bis zum Ende von — gehend.* — 2) am Ende eines Comp. *vollständig vertraut mit.*

अन्तगत Adj. 1) *zu Ende gegangen* Târaka-Ba. 4, 9,17. Spr. 2306. — 2) *am Ende stehend, auslautend.*

अन्तगति Adj. *mit dem es zu Ende geht.*

अन्तगमन n. 1) *das zu Ende Kommen mit* (Gen.). — 2) *\das Sterben.*

अन्तगामिन् Adj. *zum Tode gehend.*

°अन्तचर Adj. *an den Grenzen von — lebend.*

अन्तचार m. Pl. N. pr. eines Werkes.

अन्ततस् Adv. 1) *vom Ende* (von den Enden) *aus.* — 2) *am Ende, — Umkreise; aus der Nähe von* (Gen.) Çat. Br. 12,4,3,3. — 3) *am Schluss von* (Gen.); *schliesslich* 32,22. 33,1. Spr. 7703. 7781. — 4) *in der letzten, schlechtesten Weise.* — 5) *wenigstens.* — 6) *innerhalb* Çulbas. 3,199. 207.

अन्तत्वाष्ट्री f. Name eines Sâman.

अन्तद्वीप N. pr. eines Landes. °द्वीपिन् m. *ein Bewohner dieses Landes.*

अन्तपात m. in Verbindung mit दृशाम् so v. a. *Seitenblick* Dhûrtan. 48. नयनान्त° dass. 29.

अन्तपाल m. 1) *Grenzwächter.* — 2) = अन्तःपाल R. ed. Bomb. 2,37,26.

अन्तबल N. pr. einer Oertlichkeit.

अन्तभाज् Adj. *am Ende stehend, auslautend.*

1. अन्तम Adj. 1) *der nächste.* — 2) *sehr nahe stehend* so v. a. *befreundet; überaus lieb.*

2. अन्तम Adj. 1) *der letzte.* In °चारिन् Adv. *zuletzt.*

अन्तमस्था f. *ein Metrum von 46 Silben.*

अन्तर 1) Adv. *innen, innerhalb; zwischen durch; in's Innere, hinein* 166,11. 248,25. 304,27. 310, 18. — 2) Praep. *a)* mit Loc. *innerhalb, in, zwischen, unter, inmitten; in — hinein.* अन्तरा *inmitten.* — *b)* mit Acc. *zwischen.* — *c)* mit Gen. *in, innerhalb, zwischen, inmitten* 76,10. 137,20. 299,26. 304,28. Spr. 7646. 7732. *aus — heraus* Çiç. 3,77. — *d)* am Ende eines Comp. *in, innerhalb* 135,32. *in — hinein.*

अन्तर 1) Adj. (f. आ) *a) nahe, ganz nahe* RV. Çat. Br. 3,5,2,15. — *b) nahe stehend* so v. a. *befreundet, überaus lieb.* अन्तरतर *Jmd* (Gen.) *sehr n. st.* 32,7. TS. 6,2, 2,7. अन्तरतम *am Nächsten verwandt* (von Lauten). — *c) (dem Mittelpuncte nahe) im Innern befindlich, der innere* 217,17.20. Çvetâçv. Up. 1,7. Von Kleidungsstücken so v. a. *Unter-.* Mit einem Abl. *mehr nach innen befindlich als* (von Kleidungsstücken *dem Körper näher liegend*) Çat. Br. 3,2, 2,11. 5,2,2,8. Kâṭj. Ça. 7,3,26. 14,5,4. *innerhalb von — befindlich* Çat. Br. 14,6,3,7. fgg. — *d) ein anderer, verschieden von* (Abl.). — 2) n. (adj. Comp. f. आ) *a) das Innere:* अविद्यायामन्तरे *mitten in der Unwissenheit.* मुनिमन्तरमाविशत् *drang in den* Muni. अन्तरम् *hinein, in — hinein.* अन्तरात् *aus — heraus.* अन्तरे *in, hinein, in — hinein* 127, 6. °अन्तरेषु dass. 297,19. अन्तर° dass. 133,14. 181,14. — *b) Zwischenraum.* अन्तरमन्तरम् so v. a. *Platz gemacht!* अन्तरम् mit Gen. oder am Ende eines Comp. *zwischen* (auf die Frage *wohin*). अन्तरे *dazwischen* 290,4. *unterwegs.* Mit Gen. oder am Ende eines Comp. *zwischen, unter.* — *c) Entfernung, Abstand.* लक्षान्तरे 173,1. — *d) Loch, Oeffnung.* — *e) Eingang.* नाप्नोति खेदो ऽन्तरम् 132,4. शोकस्य नान्तरं दातुमर्हसि R. 4,6,13. LA. 52,15. — *f) Zwischenglied, was sich zwischen zwei Gegenständen befindet.* — *g) Zwischenzeit, Zeitraum* Pañcat. 183,3. एतस्मिन्नन्तरे *inzwischen, mittlerweile* 39,16. 43,21. 45,2. तस्मिन्नन्तरे, अत्रान्तरे (142, 15. 145,20. 150,13) und तत्रान्तरे (106,24) dass. किं चित्क्षणान्तरम् *eine kleine Weile.* क्षणान्तरे *nach einer Weile* 114,22. कतिपयदिनान्तरे 106,1. निमिषान्तरात् *einen Augenblick darauf.* कालान्तरेण *nach Verlauf einiger Zeit* 41,27. कथान्तरे *während der Erzählung* 117,15. — *h) Periode.* — *i) Gelegenheit.* — *k) Gelegenheit zum Angriff, Blösse,*

Digitized by Google

Schwäche. — *l) Unterschied* 145,1. 171,2. 181,2. त्वया समुद्रेण च 152,2. Pañcat. 167,6. — *m) Unterschied zwischen zwei Grössen, Rest bei einer Subtraction.* — *n) Besonderheit, Species* 165,7. अस्मिन्नवस्थान्तरे *in dieser eigenthümlichen Lage* Spr. 4012. उरगत्वग्ब्रह्मसूत्रान्तर Adj. *eine Schlangenhaut als eine besondere Art von Brahmanenschnur tragend* Çiṅ. 170, v. l. — *o) Klausel.* — *p) Verschiedenheit.* देशान्तराणि *andere Gegenden* 121,26. 124,24. नरान्तर *ein anderer Mann* 150,12. 151, 6. 158,26. अन्यत्स्थानान्तरम् *ein anderer Ort.* सभान्तरेषु *in verschiedenen Sälen* Kâd. 70,18. — *q) Abwesenheit, Entfernung.* — *r) Bürgschaft.* — *s) Bezug, Rücksicht.* °अन्तरे *in Bezug auf* R. 2,90,16. *wegen* 16,15. MBh. 3,268,15. — *t) *Seele.* — *u) *Untergewand.*

अन्तरगत Adj. 1) *steckend in* (Gen. oder im Comp. vorangehend) 120,25. R. 5,31,9. 83,7. — 2) *entfernt* Spr. 5801. अत्यन्तरगत *nicht weit entfernt* R. 4,18,17.

1. अन्तरग्नि m. *das Feuer der Verdauung.*

2. अन्तरग्नि Adj. *im Feuer befindlich.*

1. अन्तराङ्ग n. 1) *ein innerer Körpertheil.* — 2) *Herz* 176,4.

2. अन्तराङ्ग Adj. 1) *das Innere —, das Wesen einer Sache betreffend, wesentlich, vor allem Andern in Betracht kommend.* Dazu Nom. abstr. °त्व n. — 2) *Jmd nahe stehend, mit Jmd vertraut, wohlbekannt.* — 3) in der Gramm. *das Thema betreffend, — berührend.* Comp. °तर und °तरक, Nom. abstr. °त्व n.

अन्तरचक्र n. *Alles was zu den* (32) *Zwischenräumen* (der Windrose) *gehört* Varâh. Bṛh. S. 87, Unterschr.

°अन्तरचारिन् Adj. *steckend in* MBh. 1,153,25.

अन्तरज्ञ Adj. *zu unterscheiden verstehend, die Menschen gut kennend.* Davon Nom. abstr. °ता f. Râǵat. 8,43.

अन्तरण n. *das Uebergangenwerden.*

अन्तरतस् 1) Adv. *im Innern, innerhalb* Çulbas. 3,199.208. fg. — 2) Praep. mit Gen. *innerhalb.* Am Ende eines Comp. *aus — hervor.*

अन्तरदिशा f. *Zwischengegend.*

अन्तरन्त[:]स्थ Adj. *in der Mitte einen Halbvocal enthaltend* Ind. St. 13,457.

अन्तरपूरुष m. *Seele.*

अन्तरप्रभव Adj. *dazwischen* (*aus der Vermischung zweier Kasten*) *geboren.*

अन्तरप्रेक्षिन् Adj. *auf eine Blösse lauernd* MBh. 1,128,30. 7,117,5. R. 3,52,13. 5,9,46.

अन्तरभावना f. *composition by the difference* Colebr. Alg. 171.

*अन्तरयण n. *Hinderniss.*

*अन्तरयन m. N. pr. einer Gegend.

अन्तरलग्नासु m. Pl. *equivalent respirations of the interval* J. A. O. S. 6,268.

अन्तरवचारिन् Adj. *sich einschleichend, eindringend.*

अन्तरवयव m. *der innere Theil.*

अन्तरस्थ 1) Adj. (f. आ) *im Innern von* (Gen. oder im Comp. vorangehend) *befindlich* 103,5. MBh. 3,165,2. *der innere* Spr. 3809. — 2) m. *Bürge.*

°अन्तरस्थित Adj. *stehend innerhalb von* 133,14.

अन्तरा 1) Adv. *a) mitten inne, darin, dazwischen; hinein.* Mit स्था *sich dazwischenstellen.* — *b) unterweges.* — *c) in der Nähe.* — *d) beinahe.* — *e) in der Zwischenzeit.* — *f) dann und wann.* अन्तरान्तरा dass. Kâd. 65,9. *hie und da* 136. अन्तरा — अन्तरा — अन्तरा *das eine Mal, d. andere M., d. dritte M.* 133,1. — 2) Praep. *a) zwischen,* mit Acc. und Loc. — *b) während,* mit Acc. Sâh. D. 425. — *c) ohne, mit Ausnahme von,* mit Acc. R. ed. Bomb. 2,11,18.

अन्तरांस m. *Brust.*

अन्तराकाश m. *Station in der Luft* Ind. St. 9, 252. 360.

अन्तरागमन n. *das dazwischen Durchgehen* Kâtj. Çr. 25,4,17. M. 4,126.

अन्तरागार n. *das Innere eines Hauses.*

अन्तराग्नि m. = 1. अन्तरग्नि Garbhop. 2.

अन्तरात्मक Adj. (f. ई) *der innere* Maitrjup. 6,1.

अन्तरात्मन् m. *Seele, Herz, das Selbst.*

अन्तरात्मेष्टकम् Adv. *zwischen dem Mittelkörper des* Agni *und den Backsteinen.*

अन्तरादिश् f. *Zwischengegend.*

अन्तराधान Adj. *aufgesäumt.*

अन्तराधि m. *Rumpf* Suçr. 1,125,12.

अन्तरान्वेषिन् Adj. *auf eine günstige Gelegenheit wartend* Çiṅ. 101,11.

अन्तरापण m. (Ende eines adj. Comp. f. आ) etwa *Budenreihe auf dem Markte.*

*अन्तरापत्या Adj. f. *schwanger.*

अन्तराभक्त n. *eine Arznei, die zwischen zwei Mahlzeiten genommen wird,* Suçr. 2,555,4.

अन्तराभर Adj. *herbeischaffend, mittheilend.*

अन्तराभव m. *Zwischenexistenz* (zwischen Tod und Wiedergeburt) AK. 3,4,135.

अन्तराय m. 1) *Hinderniss.* — 2) *Zwischenzeit.*

अन्तरायाम Adj. *am Innern seine Freude habend.*

अन्तराल 1) *Adj. (f. आ) *dazwischenliegend.* — 2) n. *a) Zwischenraum* Çulbas. 1,68. °ले *unterweges.* — *b) Zwischenzeit.* अङ्गान्तराल Bhar. Nâṭjaç. 18,53. °ले *inzwischen* Âpast. 2,1,18. Mṛṅkh. 146,21, v. l. — *c) Vermittelung* Çiṅ. 37. — *d) Zwischenkaste.*

*अन्तरालक n. *Zwischenraum.*

अन्तरालभू f. *der zwischen* (Gen.) *gelegene Raum.*

अन्तरालव्रत n. *Zwischenobservanz* Ind. St. 10, 338.

अन्तराली Adv. mit कर् *Etwas als Vermittelung gebrauchen* Comm. zu Çiṅ. 37.

*अन्तरावेदी f. *Veranda.*

अन्तराशृङ्गम् Adv. *zwischen den Hörnern.*

अन्तरिक्ष 1) n. *a) Luftraum.* — *b)* Name eines Sâman. — 2) m. N. pr. verschiedener Männer VP. 3,3,14 (आन्त°). 4,22,8.

अन्तरिक्षक्षित् Adj. *im Luftraum wohnend* Khând. Up. 2,24,9.

अन्तरिक्षग 1) Adj. *im Luftraum sich bewegend* 52,19. — 2) m. *Vogel* MBh. 3,53,21.

अन्तरिक्षचर Adj. (f. ई) *durch den Luftraum wandelnd* MBh. 1,152,30.

*अन्तरिक्षज्ञ n. *Regen* Gal.

अन्तरिक्षप्रा Adj. *die Luft durchziehend.*

अन्तरिक्षप्रुत् Adj. *die Luft durchschwimmend.*

अन्तरिक्षलोक m. *die Luft* (als besondere) *Welt.*

अन्तरिक्षसंशित Adj. *durch die Luft angetrieben.*

अन्तरिक्षसद् Adj. *in der Luft sich aufhaltend.*

अन्तरिक्षसद्य n. *Aufenthalt in der Luft.*

अन्तरिक्षायतन Adj. *die Luft zum Sitz habend* Çat. Br. 4,5,2,13. 8,3,2,12.

(अन्तरिक्ष्य) अन्तरिक्षिय Adj. *in der Luft befindlich.*

अन्तरित 1) Adj. s. इ mit अन्तर्. — 2) f. आ *eine Art Räthsel* Kâvjâd. 3,102.

अन्तरिति f. *das Ausschliessen* Maitr. S. 4,3,4.

अन्तरिन्द्रिय n. *inneres Organ* 269,15. 286,8.

अन्तरी Adv. mit कर् *zwischen sich nehmen.*

अन्तरीत n. 1) *Luftraum.* — 2) **Talk.* — Richtiger अन्तरित.

अन्तरीतग und अन्तरीतचर schlechte Lesarten für अन्तरित°.

*अन्तरीतजल n. *das Wasser im Luftraum.*

अन्तरीतन् m. N. pr. = अन्तरित.

अन्तरीतावचर m. *dessen Gebiet die Luft ist* Lot. de la b. l. 354.

*अन्तरीप n. *Insel.*

*अन्तरीय n. *Untergewand.*

अन्तरूप्य m. *Station.*

*अन्तरूढा f. *das weisse* Dûrvâ-*Gras* Râǵân. 8,112.

अन्तरेचर Adj. *im Innern* (des Hauses) *sich tummelnd.*

अन्तरेण 1) Adv. *dazwischen.* — 2) Praep. mit

Digitized by Google

Acc. *a) innerhalb.* — *b) zwischen.* Auch am Ende eines Comp. — *c) während.* — *d) ohne* 209,12. — *e) ausser, mit Ausnahme von* 39,10. — *f) in Bezug auf, wegen.* Auch mit Gen.

*अन्तर्गडु Adj. *untauglich, unnütz.* काव्यान्तर्गडुभूत Sin. D. 646 ist काव्यान्तर् गडुभूत.

अन्तर्गतमनस् Adj. *in sich gekehrt.*

अन्तर्गर्भ und °र्भिन् Adj. in अनन्त°.

अन्तर्गलगत Adj. *im Halse steckend* Pañkat. 265,10.

अन्तर्गिरि m. N. pr. eines Landes.

अन्तर्गिर्य m. Pl. N. pr. eines Volkes.

अन्तर्गृह् n. *inneres Gemach.*

*अन्तर्घण und *अन्तर्घन m. 1) *Platz vor dem Hause.* — 2) N. pr. eines Dorfes.

*अन्तर्घात m. P. 3,3,78, Sch.

अन्तर्ज Adj. *im Innern entstehend, — lebend.*

*अन्तर्जठर n. *Magen.*

अन्तर्जम्भ m. *das Innere des Rachens.*

अन्तर्जलचर (R. 4,40,21) und °र्जलनिवासिन् (219, 9.) Adj. *im Wasser lebend.*

अन्तर्जलसुप्त Adj. *im Wasser schlafend* Kathâs. 18,310.

अन्तर्जलौघ m. *innere Wassermasse* Megh. 60.

अन्तर्जानु 1) Adj. *die Hände zwischen den Knieen haltend.* — 2) Adv. *zwischen den Knieen.*

अन्तर्ज्योतिस् Adj. *der sein Licht nach innen gekehrt hat.*

*अन्तर्दधन n. *Ferment.*

अन्तर्दशा f. *Zwischenperiode in Jmds Loose.*

अन्तर्दशाह m. *Zwischenraum von zehn Tagen.*

अन्तर्दाव m. *Mitte des Brandes.*

अन्तर्दाह m. *innere Gluth.*

अन्तर्दिवाकीर्त्य Adj. *einen Kâṇḍâla bergend* Pân. Gaṇ. 2,11,4.

अन्तर्दुःख Adj. (f. आ) *im Innern betrübt* Kathâs. 18,256.

अन्तर्देश m. *Zwischengegend.*

अन्तर्दोह 1) *Eingeweide. — 2) m. *eine Art Fieber* Bhâvapr. 3,79,12.

*अन्तर्द्वार n. *innere Thür.*

अन्तर्द्वीपिन् m. v. l. für अन्तर्द्वीपिन्.

अन्तर्धन n. *innerer Schatz* Spr. 7371.

*अन्तर्धा f. *Verhüllung, Verbergung.*

अन्तर्धान 1) n. *a) das Bedecken. — b) das Verschwinden, Unsichtbarwerden.* °धानं गम् (107,13), इ, व्रज् (63,20) *verschwinden.* — *c)* etwa *ein versteckter, abgelegener Raum* MBh. 13,104,49. — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Pṛthu.

अन्तर्धानकट n. *Deckelgefäss.*

अन्तर्धानचर Adj. *unsichtbar gehend* R. 6,19,48

अन्तर्धि m. 1) **das Dazwischentreten.* — 2) *Verbergung, Verhüllung* 222,3. अन्तर्धिं गम् *verschwinden.* — 3) *Zwischenzeit.* — 4) = अन्तर्धान 2).

अन्तर्धिन् Adj. etwa *im Hause beschäftigt* Âpast. 1,3,41.

अन्तर्नख Adj. *soviel man zwischen den Nägeln (mit den Fingerspitzen) fassen kann.*

अन्तर्नगर n. *Burg, Palast des Königs.*

अन्तर्निधन n. *ein in der Mitte befindliches* Nidhana Tâṇḍya-Br. 7,6,13.

अन्तर्निकृत Adj. *hineingelegt* Mâlav. 29.

अन्तर्न्यस्त Adj. dass. AK. 2,2,3.

1. अन्तर्बाष्प m. *verhaltene Thränen* 308,23.

2. अन्तर्बाष्प Adj. *die Thränen verhaltend.*

अन्तर्बाष्पशीतल Adj. *unter Dampf erkaltet* Bhâvapr. 3,16,13.

अन्तर्भवन° Adv. *im Hause, in's Haus* Megh.

अन्तर्भाव m. *das Enthaltensein in* (Loc.) 263,31.

अन्तर्भावित Adj. *in Etwas enthalten.*

अन्तर्भूतत्व n. *das Enthaltensein in* (Loc.) 230,24.

अन्तर्भूमिगत Adj. *unter die Erde gegangen, u. der E. befindlich* MBh. 1,210,8. 3,172,8.

अन्तर्भौम Adj. *unterirdisch.*

अन्तर्मदावस्थ Adj. *dessen Brunst noch im Innern ist, — noch nicht äusserlich hervorgetreten ist* Ragh. 2,7.

*अन्तर्मनस् Adj. *in sich gekehrt, betrübt.*

अन्तर्मलिनचेतस् Adj. *eine schwarze Seele habend* Pañkar. 1,2,38.

*अन्तर्मकरानाद m. *Muschel* Râgân. 13,124.

अन्तर्मातृका f. (?) Verz. d. Oxf. H. 93,*a*,4 v. u.

अन्तर्मुख 1) Adj. *in den Mund gehend.* — 2) f. ई *ein best. Fehler der weiblichen Scham* Çâṅkh. Sâṁh. 1,7,102. — 3) n. *ein best. chirurgisches Instrument.*

अन्तर्मुखता f. Sarvad. 17,16 fehlerhaft; vgl. Pandit 9,216,*a*.

अन्तर्मुद्र m. *eine best. Andachtsform.*

अन्तर्मृत Adj. *im Mutterleibe gestorben.*

*अन्तर्य Adj. *innerlich.*

अन्तर्यज्ञन n. *inneres Opfer.*

अन्तर्याग m. 1) dass. — 2) Titel eines Werkes.

*अन्तर्यागीय Adj. Vop. 26,4.

अन्तर्याम und अन्तर्यामग्रह m. *eine* Soma-*Füllung unter Einhaltung des Athems.* अन्तर्यामग्रहण n. Nom. act. अन्तर्यामपात्र n. *das dazu gebrauchte Gefäss.*

अन्तर्यामिन् m. *der innere Lenker* 259,1.

अन्तर्योग m. *innere Versenkung.*

अन्तर्लम्ब Adj. *spitzwinkelig.*

अन्तर्लापिका f. *ein Räthsel, das zugleich die Lösung enthält.* Beispiel Spr. 7803. fg.

अन्तर्लोम Adj. *mit den Haaren nach innen gekehrt.*

अन्तर्वंशिक m. *Aufseher im Harem.*

*अन्तर्वक्र m. *Muschel* Gal.

*अन्तर्वण Adj. *im Walde gelegen.*

अन्तर्वत्नी Adj. (f. अन्तर्वती und अन्तर्वत्नी) *schwanger* 105,24.

*अन्तर्वमि m. *Indigestion.*

अन्तर्वर्त m. *das Ausfüllen von Ritzen mit Gras* TS. 6,2,10,7.

अन्तर्वर्तिन् Adj. *drinnen befindlich, latent.*

अन्तर्वसु m. *ein best. dreitägiges* Soma-*Opfer.*

अन्तर्वस्त्र n. *Untergewand.*

अन्तर्वाणि Adj. *gelehrt* Spr. 7645.

अन्तर्वावत् Adv. *innen.*

अन्तर्वास m. *Station* Ind. St. 9,360.

अन्तर्वासस् n. *Untergewand.*

अन्तर्वासिक m. = अन्तर्वंशिक Pañkat. ed. Bomb. 3,58,1 v. u.

अन्तर्विकारागम Adj. *im Innern einen* Vikâra *oder* Âgama *zeigend* VS. Prât. 4,22.

*अन्तर्विगाहन n. *das Hineindringen.*

अन्तर्विद्वंस् Adj. *genau kennend, internoscens.*

अन्तर्विष Adj. (f. आ) *im Innern Gift enthaltend* Spr. 7643.

अन्तर्वेग Adj. *in Wirksamkeit befindlich* Bhâvapr. 3,49,8.

अन्तर्वेदि 1) m. Pl. *die Bewohner von* Antarvedi. — 2) f. ई (*°दि) *das Land zwischen der* Gaṅgâ *und der* Jamunâ. — 3) °वेदि Adv. *innerhalb der Opferstätte.*

*अन्तर्वेशिक (Gal.) und *अन्तर्वेश्मिक m. = अन्तर्वंशिक.

*अन्तर्वृणान n. Nom. act. P. 8,4,24, Sch.

*अन्तर्वृनन m. N. pr. eines Dorfes.

अन्तर्वृस्तम् Adv. *in der Hand.*

अन्तर्वृस्तीन Adj. *in der Hand befindlich.*

अन्तर्वृहास m. *verhaltenes Lachen.*

अन्तर्वृहित Partic. von घा, दधाति mit अन्तर्.

अन्तर्वृहितात्मन् Adj. *verborgenen Geistes* (Çiva).

अन्तर्वृहिति f. *Verborgenheit.*

अन्तर्वृदय Adj. *in sich gekehrt* Maitrjup. 6,30.

अन्तर्लीला f. Titel eines Werkes.

अन्तवत् Adv. *wie ein Auslaut.* Davon Nom. abstr. अन्तवत्त्व n. und अन्तवद्भाव m.

अन्तवत् Adj. 1) *endlich, vergänglich.* — 2) *ein Wort in der Bedeutung von* अन्त *enthaltend* Ait. Br. 5,1. Ind. St. 9,284.

अन्तवास m. Pl. N. pr. eines Volkes.

*अन्तवासिन् m. *Schüler.*

Digitized by Google

अन्तविपुला f. *ein best. Metrum.*

अन्तवेला f. *Todesstunde.*

*अन्तशय्या f. 1) *Lager auf der Erde.* — 2) *Todtenbahre.* — 3) *Friedhof.* — 4) *Tod.*

अन्तश्चर Adj. *im Körper sich bewegend.*

अन्तश्चाण्डाल Adj. *einen Kâṇḍâla bergend* Âpast. 1,9,15.

अन्तश्चैतन्य Adj. = अन्तःसंज्ञ Kull. zu M. 1,49.

अन्तःशर m. *inneres Rohr* TS. 5,2,6,3. 6,1,3,5.

अन्तःशरीरवृत्ति Adj. *im Körper weilend.* Davon Nom. abstr. °त्व n. Nyâyas. 3,2,27.

अन्तःशरीरस्थ Adj. dass. MBh. 3,291,28.

1. अन्तःशल्य n. *ein Pfeil* (bildlich) *im Herzen* Spr. 7685.

2. अन्तःशल्य Adj. *einen Pfeil* (bildlich) *im Herzen tragend.*

अन्तःशव Adj. *eine Leiche enthaltend* Pâr. Gṛhj. 2,11,4. Gaut. 16,19. Âpast. 1,9,14. 16,20.

अन्तःशिला f. v. l. für अन्त्रशिला.

अन्तःशैलज्ञ m. *ein Bewohner von* Antargiri.

अन्तःश्मि Adv. von einer best. Aussprache.

अन्तःश्लेष m. (Maitr. S. 2,8,12) und °श्लेषण n. *das Gerüste, wodurch Etwas getragen wird.*

अन्तसंक्रिया f. *die letzte Ehre* (die man einem Verstorbenen bezeigt) Râgat. 7,1738.

1. अन्तस्ताप m. *innere Gluth* Mâlatîm. 50,4.

2. अन्तस्ताप Adj. *im Innern Gluth empfindend.*

अन्तस्तारम् Adv. *in den Augensternen* Vidḍh. 75,3.

अन्तस्तोय Adj. *Wasser bergend.*

अन्तस्त्य n. *Eingeweide.*

अन्तस्थ Adj. *am Ende stehend.* — Vgl. अन्तःस्थ.

*अन्तस्थीय (अन्तःस्थीय?) Adj. gaṇa गहादि.

अन्तस्पथ Adj. *auf dem Wege befindlich.*

अन्तस्वरित Adj. *den* Svarita *auf der Endsilbe habend.*

अन्तःसंज्ञ Adj. *das Bewusstsein verhaltend, kein B. äussernd,* von Pflanzen Gaut. 8,2. M. 1,49.

1. अन्तःसत्त्व n. *inneres Wesen* Spr. 867.

2. *अन्तःसत्त्व 1) Adj. (f. आ) *schwanger.* — 2) f. आ *Semecarpus Anacardium.*

अन्तःसदसम् Adv. *innerhalb des* Sadas.

अन्तःसलिल Adj. (f. आ) *mit verhülltem Wasser* 96,8.

अन्तःसलिलम् Adv. *im Wasser* Vens. 89,1.2. °सलिलस्थ Adj. *im Wasser stehend* Pañcat. 257,3.

अन्तःसानु Adv. *im Bergrücken* Kir. 5,36.

अन्तःसाम Adv. *innerhalb eines* Sâman Lâṭj. 7,8,5.

1. अन्तःसार n. *innerer Gehalt* (eig. und übertr.) Spr. 350. zu 867.

2. अन्तःसार Adj. 1) *im Innern Kraft* (oder *Wasser*) *besitzend.* — 2) *im Innern hart,* — *fest.*

अन्तःसुख Adj. *am Innern seine Freude habend.*

अन्तःस्तोभ Adj. Stobha *enthaltend* Ârsn. Br. 1 am Ende.

अन्तःस्तोभभागम् Adv. *innerhalb der* Stomabhâgâ *genannten Backsteine* Çat. Br. 8,6,1,4.

अन्तःस्थ 1) Adj. *im Innern befindlich* Çat. Br. 1,4,2,8. *dazwischen befindlich* Ind. St. 9,253. Bhag. 8,22. *stehend* —, *befindlich in* (Gen. oder im Comp. vorangehend) Chr. 112,1. Spr. 7828. — 2) f. आ *a) Zwischenzeit* Tâṇḍya-Br. 12,13,21. — *b) Halbvocal.* — Gewöhnlich defectiv अन्तस्थ geschrieben.

अन्तःस्थाकृन्दस् n. *eine best. Klasse von Metren.*

अन्तःस्थीभाव m. *Uebergang in einen Halbvocal.*

*अन्तःश्लेष्मफला f. *Solanum diffusum* Nigh. Pr. — Vgl. निःश्लेष्म°.

अन्तःस्पन्द्य Adj. *innerhalb der Schnur gelegen* Çulbas. 3,82.

अन्तःस्पर्श Adj. *im Innern Gefühlssinn habend* (Pflanzen) Bhâg. P. 3,10,18.

अन्तःस्मित n. *verhaltenes Lachen* Kaurap. 14.

*अन्तःस्वेद् m. *Elephant.*

*अन्तादि m. Du. *Anfang und Ende.*

अन्तावसायिन् m. 1) *ein* Kâṇḍâla Gaut. 20,1. f. °नी 20,1. 23,32. — 2) **Barbier.* — 3) *N. pr. eines Mannes.

1. अन्ति 1) Adv. *a) gegenüber, davor.* — *b) Angesichts, in Gegenwart, nahe.* — 2) Praep. mit Gen. oder am Ende eines Comp. *in der (die) Nähe von, zu.*

2. *अन्ति f. im Schauspiel *ältere Schwester.*

अन्तिक 1) *Adj. *nahe.* — 2) * f. आ *a)* im Dṛama *ältere Schwester.* — *b) eine best. Pflanze.* — *c) Ofen* Gal. — 3) n. *Nähe.* अन्तिकम् *in die Nähe, herbei; zu — hin, auf — zu, vor — hin;* mit Gen. und *Abl. oder am Ende eines Comp. (so auch bei den folgenden Casus). अन्तिकेन *nahe bei.* अन्तिकात् *aus der Nähe; in der (die) Nähe, dicht bei* 54,7. 78,25. *von* (z. B. kaufen) 199,5. अन्तिके *in der Nähe, dicht an; in Gegenwart von.* अन्तिक° *in der Nähe.*

*अन्तिकादागत Adj. *aus der Nähe gekommen* P. 6,3,2, Sch.

*अन्तिकाश्रय m. *Stütze.*

अन्तिकी Adv. mit भू *nahe kommen.*

अन्तिगृह m. *Nachbar.*

*अन्तितम Adj. *sehr nahe.*

अन्तितम् Adv. *aus der Nähe.*

अन्तिदेव Adj. *die Götter um sich habend.*

अन्तिनार m. N. pr. eines Fürsten.

अन्तिम Adj. 1) *der letzte.* — 2) am Ende eines Comp. *unmittelbar folgend auf.* — 3) **sehr nahe.*

अन्तिमित्र Adj. *Freunde um sich habend.*

अन्तिवाम Adj. (f. आ) *Werthes nahe bringend.*

अन्तिषद् angeblich ved. Adj.

अन्तिसुम्न Adj. *mit Huld nahe* AV. 7,112,1.

*अन्ती f. *Ofen.*

*अन्तेगुरु Adj. P. 6,3,11, Vârtt.

अन्तेऽवसायिन् m. *ein am Ende der Stadt* oder *des Dorfes Wohnender, ein Mann aus niedrigstem Stande.*

अन्तेवास m. *Nachbar, Gefährte.*

*अन्तेवासि Adv. gaṇa द्विदण्ड्यादि. Fehlt in Kâç.

अन्तेवासिन् 1) *Adj. *am Ende —, an der Grenze sich befindend* oder *lebend.* — 2) m. *a) Schüler.* Dazu Nom. abstr. °सित्व n. Duûrtan. 11. — *b)* * = अन्तेऽवसायिन्.

अन्तोदात्त Adj. *oxytonirt.* Davon Nom. abstr. °त्व n.

अन्त्य 1) Adj. (f. आ) *a) am Ende befindlich, der letzte.* — *b)* am Ende eines Comp. *unmittelbar folgend auf.* — *c) der niedrigste, unterste, elendeste.* — 2) m. *a) ein Mann aus der niedrigsten Kaste.* — *b)* **Cyperus hexastachyus communis Nees.* — 3) f. आ *a) eine Frau aus der niedrigsten Kaste.* °गमन Râgat. 5,399. — *b) day-measure, radius ± the sine of ascensional difference.* — 4) n. *a) die Zahl 1000,000,000,000,000.* — *b) die Fische im Thierkreise.*

*अन्त्यक m. = अन्त्य 2) *a).*

अन्त्यकर्मन् n. *letzte Handlung, Leichenverbrennung.*

अन्त्यज (f. आ), अन्त्यजन्मन् und अन्त्यजाति Adj. *in einer niedrigen Kaste geboren.* Auch Subst.

अन्त्यजातिता f. Nom. abstr. von अन्त्यजाति.

अन्त्यपत् Adj. *auf das Aeusserste fallend* (Donnerkeil) Maitr. S. 2,1,8.

अन्त्यपद् n. *last root* Colebr. Alg. 363.

अन्त्यभ n. 1) *die Fische im Thierkreise.* — 2) **das Mondhaus* Revatî.

अन्त्यमूल n. = अन्त्यपद्.

अन्त्ययोनि Adj. *von der niedrigsten Herkunft.*

*अन्त्यवर्ण m. *ein* Çûdra.

अन्त्यविपुला f. *ein best. Metrum* Ind. St. 8,297. fgg.

अन्त्यानुप्रास m. *Endalliteration.*

अन्त्यावसायिन् m. = अन्तेऽवसायिन्.

अन्त्याश्रमिन् Adj. *auf der letzten Lebensstufe stehend.* Fehlerhaft für अन्त्याश्रमिन्.

(अन्त्यूति) अन्तिऊति Adj. *mit Hülfe nahe.*

अन्त्येष्टि f. *Todtenopfer.* °पद्धति f., °प्रयोग m. und °विधि m. Titel von Werken.

अन्त्र 1) n. *Eingeweide.* — 2) * f. ई *Ipomoea pes caprae Roth.*

Digitized by Google

अन्नकूड m. *Kollern im Leibe.*

*अन्नगुण m. *Mastdarm.*

*अन्नंधमि *Indigestion.*

अन्नपाचक *eine best. Pflanze* (deren Harz giftig ist).

अन्नवर्ध्मन् n. und °वृद्धि f. *Leistenbruch.*

*अन्नवल्लिका f. *eine* Soma-*Pflanze* Râgân. 3,88.

अन्नविकूजन n. = अन्नकूड.

अन्नशिला f. N. pr. eines Flusses. v. l. चित्रशिला und अन्नःशिला.

*अन्नाद् m. *Eingeweidewurm* Nigh. Pr.

*अन्निका f. *eine best. Pflanze* Gal.

*अन्द्, अन्दति *binden.*

अन्दु (Çiç. 20,51) und *अन्दू f., *अन्दुक und *अन्दूक m. *Kette*, insbes. *Fusskette* (auch als Frauenschmuck).

अन्दोलन n. *das Schwingen.*

*अन्दोलय्, °यति *schwingen.*

अन्दूक m. N. pr. v. l. आर्द्रक.

अन्ध् 1) Adj. (f. आ) *a) blind.* Am Ende eines Comp. *geblendet* (in übertr. Bed.), *berauscht durch* 176,16. परिमलान्ध Kâd. 33,2. 212,9. *getrübt durch* (vom Geiste) Chr. 127,23. — *b) blind* so v. a. *trübe, beschlagen* (von einem Spiegel) 86,10. — *c) blind* so v. a. *stockfinster* Spr. 7647. 7750. — 2) m. N. pr. *a)* eines Flusses. — *b)* Pl. eines Volkes MBh. 6,357. अन्ध्र ed. Bomb. — 3) m. n. *Finsterniss. — 4) *n. *trübes Wasser* und *Wasser* überh.

अन्धक 1) Adj. *blind.* — 2) m. *a) Koriander* Bhâvapr. 1,169,9. *= अन्धपुष्पिका Dhanv. 4,88. — *b)* N. pr. α) eines von Çiva erschlagenen Asura. — β) verschiedener Männer. Pl. *ihr Geschlecht.* — 3) f. *a)* अन्धका *das Mondhaus* Invakâ. — *b)* *अन्धिका α) *Nacht.* — β) *ein best. Spiel.* — γ) *krankes Auge.* — δ) *Frauenzimmer.* — ε) = सर्षपी und सिद्धा.

अन्धकघातिन् und अन्धकरिपु (Spr. 7620) m. Bein. Çiva's.

*अन्धकवर्त m. N. pr. eines Gebirges. *°वर्तीय m. Pl. *die Bewohner desselben.*

अन्धकार 1) Adj. (f. आ) *finster, dunkel.* — 2) n. (Ende eines adj. Comp. f. आ) *Finsterniss* 104,27. Davon Nom. abstr. °ता f. Kâd. 39,21. 54,2.

अन्धकारक N. pr. 1) m. eines Sohnes des Djutimant, n. des von ihm beherrschten Varsha VP. 2,4,48. — 2) m. eines Berges VP. 2,4,50.

अन्धकारमय Adj. *finster.*

अन्धकारि m. Bein. Çiva's.

अन्धकारित Adj. *verfinstert, in Finsterniss gehüllt* Kâd. 32,14. 38,4. 56,2. 71,12. 91,10. 116,18.

*अन्धकामुकृद् m. Bein. Çiva's.

अन्धकूप m. *blinder —, verdeckter Brunnen* 128,2.

*अन्धंकरण Adj. (f. ई) *blind machend.*

अन्धतमस n. *dichte Finsterniss.*

अन्धता f. *Blindheit.*

*अन्धतामस n. = अन्धतमस.

अन्धतामिस्र 1) m. *dichte Finsterniss* (des Geistes) Tattvas. 34. तामिस्रो ऽन्धसंज्ञितः st. dessen Mârk. P. 47,15. VP. 2,5,5. — 2) n. *eine best. Hölle.*

अन्धत्व n. *Blindheit.*

*अन्धपुष्पिका f. *eine best. Pflanze* Dhanv. 4,88.

अन्धपूतना f. N. pr. eines den Kindern verderblichen Dämons.

*अन्धमूषिका f. *Lepeocercis serrata Trin.*

*अन्धंभविष्णु und अन्धंभावुक Adj. *blind werdend.*

अन्धय्, °यति *blind machen.*

1. अन्धस् n. *Finsterniss.*

2. अन्धस् n. 1) *Kraut*, insbes. Soma-*Kraut* und *der daraus gepresste Saft.* — 2) *Rasenufer.* — 3) *Saft, Flüssigkeit.* — 4) *Speise* MBh. Bhâg. P. Spr. 7826, N.

*अन्धाक m. = अन्धपुष्पिका Dhanv. 4,88.

*अन्धातमस n. = अन्धतमस.

अन्धालजी f. *ein blinder* (sich nicht öffnender) *Abscess im Auge.*

अन्धाहि 1) m. *eine best. ungiftige Schlange.* — 2) m. f. *ein best. Fisch.*

अन्धी Adv. mit कर् *blind machen*, mit भू *blind werden* 40,29.

अन्धीगु m. N. pr. eines Ṛshi.

अन्धु m. *Brunnen* Râgat. 8,2417.

*अन्धुल m. *Acacia Sirissa Buch.*

अन्धूकभट्ट m. N. pr. eines Mannes.

अन्ध्र m. N. pr. 1) eines Volkes MBh. 6,9,49. — 2) einer Mischlingskaste. °जातीय VP. 4,24,12. Bhâg. P. 12,1,20.

अन्ध्रभृत्य m. Pl. N. pr. einer Dynastie VP. 4,24,13.

अन्न 1) *Adj. *gegessen.* — 2) n. *a) Speise, Nahrung;* insbes. *Reis* (gekocht oder roh). न त्वामं मन्ये so v. a. *ich achte dich weniger als ein Reiskorn* 230,1. — *b) *Wasser.* — *c) *Wolke* Gal.

अन्नकाम Adj. *nach Speise verlangend.*

अन्नकाल m. *der Zeitpunkt, wo der Appetit* (bei einem Kranken) *sich wieder einstellt*, Bhâvapr. 3, 37,16. 40,10.

*अन्नकोष्ठक m. *Kornkammer.*

अन्नगति m. *Speiseröhre.*

*अन्नगन्धि m. *eine Species von Durchfall.*

अन्नजा f. *eine Species des singultus* Çârṅg. Saṃh. 1,7,18.

अन्नजित् Adj. *Speise erstegend* Çat. Br.

अन्नजीवन Adj. *von Speise lebend.*

अन्नतम m. Maitrjup. 3,5 und °माम् Adv. Ait. Âr. 96,4 v. u. wohl fehlerhaft.

अन्नतेजस् Adj. *dessen Lebenskraft Speise ist.*

अन्नद 1) Adj. *Speise gebend.* Auch von Çiva. — 2) f. आ *eine 16jährige nicht menstruirende Jungfrau, die bei der* Durgâ-*Feier diese Göttin vertritt.*

अन्नदाकल्प m. Titel einer Schrift.

अन्नदातर् Nom. sg. *Geber von Speise, Brodherr* Spr. 2328.

अन्नदान n. *das Geben von Speise.*

अन्नदोष m. *Versehen beim Genuss von Speisen, Genuss unerlaubter Speisen.*

अन्नपक्ति f. *Zubereitung von Speisen* M. 9,11.

अन्नपति m. *Herr der Speise.* Bein. Savitar's, Agni's und Çiva's.

अन्नपतीया f. wohl Bez. *des Verses* VS. 11,83 Pâr. Grhj. 3,1,5.

अन्नपत्नी f. *Herrin der Speise.* प्रजापतेस्तनूः Ait. Br. 5,25. Âçv. Çr. 8,13,18.

अन्नपत्य n. *Herrschaft über Speise* Maitr. S. 1,6,1.2.

*अन्नपाकतोद् und *°पाकमूल m. *Cholik* Gal.

अन्नपाश m. *Speiseband* (das Leib und Seele zusammenhält) Mantrabr. 1,38. Gobh. 2,3,21.

अन्नपूं Adj. *Speise reinigend.*

अन्नपूर्णा 1) wohl *ein mit Speise gefülltes Gefäss.* — 2) Titel einer Upanishad. — 3) f. आ *a) eine Form der* Durgâ. — *b)* N. pr. eines Frauenzimmers.

अन्नपूर्णाकल्पलता f. und °पूर्णापटल m. n. Titel von Werken.

अन्नपूर्णाभैरवी und अन्नपूर्णेश्वरी f. *eine Form der* Durgâ.

अन्नपेय n. als Erkl. von वाजपेय.

अन्नप्रद् Adj. *Speise verleihend* Çat. Br. 11,2,6,5.6.

अन्नप्रसवनीय Adj. Umschreibung von वाजप्र° Çat. Br. 9,3,6,1.

अन्नप्राशन n. *erste Fütterung des Kindes mit Reis.* Auch Titel eines Pariçishṭa zum SV.

अन्नभट्ट m. N. pr. eines Autors Tarkas. 59. Auch अन्नंभट्ट geschrieben.

अन्नभाग m. *Speiseantheil.*

अन्नभुज् Adj. *Speise geniessend*, von Çiva.

अन्नमय Adj. *aus Speise gebildet, daraus bestehend* 268,32. 269,7. Davon °त्व n. Nom. abstr.

अन्नमल n. 1) *Excremente. — 2) *eine Ausscheidung des Reises* Kull. zu M. 11,93. *Arack.

अन्नंभट्ट s. अन्नभट्ट.

अन्नयोनि *Arack.*

अन्नरक्षा f. *Schutz der Speisen* (vor Gift u. s. w.).

अन्नरस n. Sg. und m. Pl. *Speise und Trank.*

Digitized by Google

अन्नरसमय Adj. *aus Speise und Trank gebildet, daraus bestehend.*

अन्नवस् Adj. *mit Speise versehen.*

अन्नविकार m. 1) *Umwandelung von Speise.* Davon Nom. abstr. °त्व n. 269,7. — 2) **männlicher Same.*

अन्नविद् Adj. *Speise erwerbend.*

अन्नसंस्कर्तृ Nom. ag. *Speisebereiter, Koch* Âpast. 2,6,16.

अन्नसंस्कार m. *Zubereitung der Speisen* MBh. 3,67,3.

अन्नहोम m. *Speiseopfer (ein best. Opfer).*

अन्नाकाल m. fehlerhaft für अनाकाल.

अन्नाद् Adj. (f. ई und आ) *Speise essend.* प्रजापतेस्तनूः Ait. Br. 5,25. Âçv. Çr. 9,13,13. Von अन्नादी f. Superl. अन्नादितमा Adj. f. *am meisten essend, als Bez. des Zeigefingers.*

अन्नादिन् Adj. dass.

अन्नाद्य n. 1) *das Zusichnehmen von Speisen; Nahrung.* °काम Adj. *nach Nahrung verlangend.* — 2) **das Blatt der Flacourtia cataphracta* Gal.

अन्नाभिरुचि f. *Appetit* Suçr. 2,136,9.

अन्नायु Adj. erfunden zur Erklärung von वायु.

अन्नावृध् Adj. *an Speise sich erlabend.*

अन्नाहार m. *der die Speisen aufträgt* Kauç. 92.

अन्नेप्सु Adj. *nach Speise verlangend.*

1. अन्य (ausnahmsweise अनिय) Adj. (f. आ, n. अन्यद्) 1) *ein anderer, der andere.* Wie पर im Gegens. zu आत्मन् und स्व. Wiederholt und auf dasselbe Subst. bezogen *immer wieder ein anderer.* Am Anfange eines Comp. in substantivischer Bed. auch im f. अन्या. अन्यच्च *und etwas Anderes* so v. a. *ferner.* अन्यः कश्चित् oder कश्चन (ausnahmsweise auch क allein) *irgend ein anderer.* अन्य (oder एक und क mit चित्) — अन्य *der eine — der andere.* Bei einer mehr als zweifachen Theilung werden noch अपर und die Ordinalia zu Hülfe genommen. Das zweite अन्य fehlt 94,28. Oft müssig, indem der Gegensatz sich von selbst versteht. — 2) *ein anderer als, verschieden von,* mit Abl., Instr. (? 193,23), अन्यतस्, अन्यत्र, ऋते, विना, मुक्त्वा, °वर्जम् und °वर्जितम्. In dieser Bed. auch im Comp. nachstehend. — 3) *ein anderer* so v. a. *ein zweiter* (bei Vergleichen) 300, 27. — 4) in Verbindungen wie अन्यस्मिन्नकृनि so v. a. *ein* (als unbestimmter Artikel). — 5) *gewöhnlich, gemein* 183,27. — 6) अन्यत्कोषि *du machst etwas Anderes* so v. a. *einen Fehler* Ind. St. 13,404.

2. अन्य 1) Adj. (f. अनिया) *nie versiegend.* — 2) n. *Unerschöpflichkeit.*

अन्यक Adj. *ein anderer.*

अन्यकर्तृक Adj. *einen andern Agens habend* 222,27.

अन्यकाम Adj. (f. आ) *einen Andern liebend.*

*अन्यकारुका f. *ein in Excrementen lebender Wurm.*

अन्यकृत Adj. *von Andern gethan.*

अन्यक्षेत्र n. *fremdes Gebiet.*

अन्यगत Adj. *auf einen Andern sich beziehend* 314,14 (im Prâkrit).

अन्यगामिन् Adj. *ehebrüchig.*

अन्यगोचरा f. N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

अन्यङ्गशेत Adj. *ganz weiss.*

अन्यचित्त Adj. (f. आ) *an einen Andern (eine Andere) denkend* 169,20.

अन्यचेतस् Adj. *zerstreut* 302,12.

अन्यच्छायायोनि Adj. *entlehnt.*

अन्यजन्मन् n. *das künftige Leben* Spr. 7855.

अन्यजात Adj. *von einem Andern gezeugt, — hervorgebracht.* m. *Bastard.*

अन्यतरणी Adj. f. *auf einer Seite bunt* VS. 24,8.

अन्यतःदर्णीत् Adj. *von einer Seite scharf.*

अन्यतःप्लक्षा f. N. pr. eines Lotusteiches.

अन्यतम Adj. (f. आ) 1) *einer von Mehreren, entweder der eine oder der andere;* mit Gen. (st. dessen auch अतस्) oder am Ende eines Comp. — 2) *ein anderer* so v. a. *ein zweiter* (bei Vergleichen).

अन्यतर Adj. (f. आ) *einer von Zweien* (Gen.). अन्यतर — अन्यतर *der eine — der andere.* अन्यतरस्याम् *auf die eine oder die andere Weise.*

अन्यतरतस् Adv. 1) *auf einer von zwei Seiten.* — 2) *auf die eine oder die andere Weise.*

अन्यतरतोदत्त Adj. (f. आ) *nur auf einer Seite Zähne habend.*

अन्यतरतोनमस्कार Adj. *nur auf einer Seite* नमस् *habend* Çat. Br. 9,1,2,20.

अन्यतरतोयुक्त Adj. *nur von einer Seite bespannt.*

अन्यतरत्र Adv. *auf den einen oder andern von Zweien.*

*अन्यतरेद्युस् Adv. *an dem einen oder an dem andern Tage.*

अन्यतःशितिबाहु Adj. *dessen Vorderfüsse nur von einer Seite weiss sind* VS. 24,2.

अन्यतःशितिरन्ध्र Adj. *dessen Ohrhöhle nur von einer Seite weiss ist* VS. 24,2.

अन्यतस् 1) Adv. *a*) = Abl. von अन्य oder अन्या Sg. und Pl. 171,17. 197,15. — *b*) = Loc. von अन्य oder अन्या Sg. und Pl. 166,15. — *c*) *auf der einen Seite, nach einer Seite hin.* अन्यतस् — अन्यतस् *auf der einen Seite — auf der anderen Seite.* — *d*) *anderswoher* 184,32. — *e*) *anderswo* Spr. 85. — *f*) *anderswohin* 77,11. 173,18. 297,24. — 2) Praep. mit Abl. *ausser* Âçv. Gṛhj. 4,5,7, v. l.

अन्यतस्त्यज्ञार्यिन् Adj. *Gegner überwindend.*

अन्यता f. *Verschiedenheit.*

अन्यतोघातिन् Adj. *nach einer Seite hinschlagend.*

अन्यतोज्योतिस् Adj. *nur auf einer Seite Licht* — und — *einen Gjotis-Tag habend* Çat. Br. 12,2,2,1.

अन्यतोदत्त Adj. *nur auf einer Seite bezahnt.*

अन्यतोमुख Adj. *nur auf einer Seite ein Gesicht habend.*

अन्यतोऽरण्य n. *Land mit Wald nur auf einer Seite.*

अन्यतोवात m. *eine best. rheumatische Krankheit des ganzen Auges* Suçr. 2,314,20. Çâñg. Saṃh. 1,7,97.

अन्यत्काम Adj. *nach etwas Anderm verlangend.*

*अन्यत्कारक P. 6,3,99.

अन्यत्र Adv. 1) ohne Casus. *a*) = Loc. von अन्य oder अन्या 134,1. — *b*) *anderswo.* Abwechselnd mit क्व चित् und अपरत्र. — *c*) *bei einer anderen Gelegenheit, in einem andern Falle, sonst.* — *d*) *anderswohin.* — 2) mit einem Abl. *a*) *anderswo —, anders —, in einem andern Falle als in; anders, als wenn* (Partic.); *mit Ausnahme von, ausser durch, — von, — vor, — in, — auf.* — 3) mit विना *anderswo als.* — 4) am Ende eines Comp. *zu einer anderen Zeit als.*

अन्यत्रमनस् Adj. *mit den Gedanken anderswo seiend.*

अन्यत्व n. *das Anderssein, Verschiedenheit.*

अन्यत्स्थानगत Adj. *an anderer Stelle befindlich* Lâṭj. 2,10,21.

अन्यथय्, °यति *ändern.*

अन्यथा Adv. 1) *anders.* अन्यथा — अन्यथा *anders — und wieder anders* 164,1. fgg. Mit भू *anders werden, eine Aenderung erfahren* 60,1. 73, 23. Mit या dass. Mit कर् *anders handeln; ändern* 43,16. 61,9. *etwas Anderes mit Etwas thun* 251, 24. *zuwiderhandeln, vereiteln.* अन्यथा कृत्वा *aus einem andern Grunde* Mahâbh. Mit अतस्, इतस् oder ततस् *auf eine davon verschiedene Weise.* — 2) *andernfalls, sonst* 42,10. 73,24. — 3) *in Folge einer anderen Veranlassung.* — 4) *anders als es sich in Wirklichkeit verhält, fälschlich* 153,21. Mit कर् *fälschlich verfahren, Etwas nicht so machen, wie es sein sollte,* 202,29. 210,27. 213,31. *falsch auffassen* 115,16. *als falsch erweisen.*

*अन्यथाकारम् Adv. *auf andere Weise.*

अन्यथाख्याति f. *die Behauptung, dass ein Ding*

Digitized by Google

nicht das sei, als was es erscheine, Kap. 5,55. Als Titel eines Werkes = °तत्त्व n.

अन्यथाजातीयक Adj. *anders geartet.*

अन्यथात्व n. *Verschiedenheit.*

अन्यथादर्शन n. *falsche Prüfung* (eines Processes) 209,25.

अन्यथाप्रथा f. *das Anderswerden* 274,10.11.

अन्यथाभाव m. 1) *Veränderung.* — 2) *Verschiedenheit.*

अन्यथाभिधान n. *falsche Aussage* (vor Gericht) 210,31.

अन्यथाभूत Adj. *verändert.*

अन्यथावाद m. Titel einer Schrift.

अन्यथावादिन् Adj. 1) *für falsch erklärend.* — 2) *eine Klage in anderer Weise als ursprünglich vorbringend.* Davon Nom. abstr. °दित्व n. 214,14.

अन्यथावृत्ति Adj. *verändert* Mṛcch. 3. Kathās. 77,39.

अन्यथासिद्ध Adj. *falsch bewiesen.* Davon Nom. abstr. °त्व n.

अन्यथासिद्धि f. *falscher Beweis.* °विचार m. Titel eines Werkes.

अन्यथास्तोत्र n. *ironisches Lob.*

*अन्यदर्थ P. 6,3,100.

अन्यदा Adv. 1) *zu einer anderen Zeit, sonst* Spr. 368. — 2) *eines Tages, einst.*

*अन्यदाशा f., *अन्यदाशिस् f., *अन्यदास्था f. und *अन्यदास्थित Adj. P. 6,3,99.

अन्यदीय Adj. *einem Andern gehörig, — eigen.*

*अन्यदुत्सुक Adj. und *अन्यदूति f. P. 6,3,99.

*अन्यदुर्वचलेखनी f. *eine best. Fertigkeit* Gal.

अन्यदेवत, °दैवत्य (Çat. Br. 12,7,3,16. Maitr. S. 2,4,2) und °दैवत Adj. *an eine andere Gottheit gerichtet, einer anderen G. geweiht.*

*अन्यद्राग m. P. 6,3,99.

अन्यधर्म Adj. *von anderer Eigenthümlichkeit.* Davon Nom. abstr. °त्व n. Kap. 1,53.153.

अन्यनाभि Adj. *von anderer Sippe* AV. 1,30,1.

अन्यपदार्थप्रधान Adj. *wobei die Bedeutung eines andern (nicht im Compositum befindlichen) Wortes die Hauptsache ist* (wie im Bahuvrihi) Schol. zu P. 2,2,24.

अन्यपुष्ट m. *der indische Kuckuck.* f. आ *das Weibchen desselben.*

अन्यपूर्वा Adj. f. *die mit einen Andern früher versprochen* oder *verheirathet war* oder *geschlechtlichen Umgang gepflogen hat* R. 5,13,68.

अन्यपूर्विका Adj. f. dass. Satja bei Utpala zu Varāh. Bṛh. 18,20.

अन्यबीजज Adj. *aus dem Samen eines Andern entsprossen* 199,19.

अन्यभाव m. *Veränderung.*

*अन्यभृत् m. *Krähe.*

अन्यभृत m. = अन्यपुष्ट Ind. St. 4,108. f. आ.

अन्यमनस् Adj. 1) *an Anderes* oder *Andere denkend.* — 2) *etwas Anderes meinend* Ait. Br. 2,6.

अन्यमनस्क Adj. (f. आ) = अन्यमनस् 1) Pañkad. 20.

अन्यमातृज m. *der Sohn von einer anderen Mutter.*

अन्यमानस Adj. (f. आ) = अन्यमनस् 1).

अन्ययुक्त Adj. *mit etwas Anderm verbunden.*

अन्ययोग m. *Verbindung mit etwas Anderm.*

अन्यराजन् Adj. *einem Andern unterworfen.*

अन्यराष्ट्रीय Adj. *aus einem andern Königreiche.*

1. अन्यरूप n. (adj. Comp. f. आ) *eine andere (fremde) Gestalt.*

2. अन्यरूप (f. आ) und अन्यरूपिन् Adj. *anders gestaltet, von veränderter Gestalt.*

*अन्यर्कि Adv. = अन्यदा.

अन्यलिङ्ग und °क Adj. *das Geschlecht eines andern Wortes annehmend, adjectivisch.*

अन्यलोक Adj. *für eine andere Welt bestimmt* 105,8.

*अन्यलोह n. *Messing* Nigh. Pa.

अन्यवत् Adv. (dem Geschlecht nach) *wie ein anderes (Wort)*, d. i. *adjectivisch* Med. dh. 42.

अन्यवर्ण Adj. (f. आ) *andersfarbig.* Davon Nom. abstr. f. ता MBh. 13,77,23.

अन्यवादिन् Adj. = अन्यथावादिन् 2) 214,15.

अन्यवाप m. *der indische Kuckuck.*

अन्यविषय Adj. (f. आ) *ein anderes Object habend, auf etwas Anderes gerichtet, — sich beziehend, Anderes betreffend.*

अन्यव्रत Adj. *Andern ergeben, ungetreu.*

*अन्यशाखक m. *ein zu einer anderen Schule übergegangener Brahman.*

अन्यस्त्रीग Adj. *der Frau eines Andern beiwohnend, Ehebrecher.*

अन्यादृत्त, °दृश्म् und °दृश (f. ई) Adj. *anders aussehend, — geartet.*

अन्यापदेशशतक n. Titel einer Schrift.

अन्याय m. *ungebührliches —, unrechtmässiges Verfahren* 184,28. 210,29. °वर्तिन् und °वृत्त (Gaut. 28,40) Adj. *sich ungebührlich betragend.*

अन्यायसमास m. *unregelmässiges Compositum* VS. Prāt. 5,89.

अन्याय्य Adj. *ungesetzlich* 212,17.

1. अन्यार्थ m. *eines Andern Sache* Gaim. 6,2,8.

2. अन्यार्थ 1) Adj. (f. आ) *a) einen andern Zweck habend* Gaim. 2,3,29. Dazu Nom. abstr. °त्व n. — *b) einen andern Sinn habend, zweideutig* Daçar. 3,18. — 2) n. *Gebrauch eines Wortes in nicht herkömmlicher Bedeutung.*

अन्यार्थवत् Adj. *von anderer Bedeutung.*

अन्यून Adj. (f. आ) *nicht zu wenig, hinreichend.* दशतस् *nicht weniger als zehn.*

अन्यूनाङ्ग Adj. *kein Glied zu wenig habend* Liṅg. 1,1,7.

अन्यूनातिरिक्त (Çat. Br. 11,2,3,9) und अन्यूनाधिक Adj. *nicht zu wenig und nicht zu viel.*

अन्येद्युष्क Adj. *andertägig.*

अन्येद्युस् Adv. 1) *am andern, folgenden Tage.* — 2) *eines Tages.*

अन्योकस् Adj. *nicht an seinem Sitze befindlich.*

अन्योक्ति f. 1) *variirender Ausspruch über einen und denselben Gegenstand.* — 2) *allegorischer Ausspruch.* — 3) Titel einer Schrift. °परिच्छेद m. Pl. desgl.

अन्योढा Adj. f. *mit einem Andern verheirathet.*

अन्योदर्य 1) Adj. *einem andern Mutterleibe entsprossen.* — 2) m. = अन्यमातृज.

अन्योऽन्य (Çat. Br.) 1) Subst. nur in den obliquen Casus des Sg. (Pl. R. 5,74,36. Çiç. 18,32) im Gebrauch, mit Unterscheidung des weiblichen Geschlechts am zweiten Gliede. *Einer den Andern u. s. w.* अन्योऽन्यम् und अन्योऽन्य° Adv. *gegenseitig, im Verhältniss zu einander.* — 2) n. *eine best. rhetorische Figur, bei der zwei Dinge als auf gleiche Weise auf einander einwirkend vorgestellt werden*, Kāvjādarç. 10,34.35.

अन्योऽन्यता f. *Gegenseitigkeit.*

अन्योऽन्यधर्मिन् Adj. *Einer des Andern Eigenthümlichkeiten habend* MBh. 14,23,21.22.

अन्योऽन्यभाव m. *Wechsel des Einen mit dem Andern* Spr. 1111.

अन्योऽन्याभाव m. *gegenseitiges Nichtsein.*

अन्योऽन्याश्रय Adj. *Eines vom Andern abhängig.*

*अन्योऽन्योक्ति f. *Unterhaltung.*

अन्योऽन्योपमा f. *ein Gleichniss von der Formel: a gleicht b und b gleicht a.* 248,10.

*अन्योपभुक्तपतिका f. *die Frau eines ehebrecherischen Mannes* Gal.

अन्वक्त 1) *Adj. *nachfolgend.* — 2) °म् Adv. *hinterher, unmittelbar darnach* Gaut. 14,9.

अन्वक्तरवक्र und अन्वक्तरसंधि m. *ein best. Samādhi* ṚV. Prāt. 4,12 nebst Comm.

अन्वकस्थानिन् und °स्थानीय Adj. *an Würde nachstehend* Āpast. 1,6,29.34.

अन्वगभानु m. N. pr. eines Sohnes des Raudrāçva.

*अन्वगभावम् Adv. *in freundlicher Weise.*

अन्वङ्क्रम् Adv. *für jeden Theil einer Handlung.*

Digitized by Google

अन्वँच् 1) Adj. (f. अनूचँी und अनूँची) *a) hinterher folgend* (mit Acc.). — *b) der Länge nach genommen.* — 2) Adv. अन्वक् *a) hinterher* 132,3. *hinter* — (Acc.) *her.* — *b) * mit भू sich geneigt erweisen.*

अन्वध्यायम् Adv. *dem heiligen Text gemäss.*

अन्वन्तरापणम् Adv. etwa *längs den Budenreihen am Markte* R. ed. Bomb. 2,57,15. Der Comm. trennt अनु als selbständiges Wort.

अन्वय m. (adj. Comp. f. आ) 1) *Nachkommenschaft.* — 2) *Geschlecht, Familie* 113,13. 124,27. — 3) *Verbindung, Zusammenhang.* — 4) *grammatischer Zusammenhang der Wörter, grammatische Construction; logischer Zusammenhang.* — 5) *Anziehungsmittel* Kâm. Nîtis. 5,61.

अन्वयबोधिका und °बोधिनी f. Titel von Commentaren.

अन्वयवत् Adv. *in Gegenwart eines dabei Betheiligten (des Besitzers u. s. w.).*

अन्वयव्यतिरेकिन् Adj. *mit Etwas zusammenhängend und auch davon ausgeschlossen* Tarkas. 37.

अन्वयागत Adj. *ererbt* Spr. 7652. Pañkat. ed. Bomb. 3,70,4.

अन्वयार्थप्रकाशिका f. Titel eines Commentars.

अन्वयिन् Adj. 1) *zur selben Familie gehörig.* — 2) *mit Etwas zusammenhängend, sich aus Etwas ergebend.* Dazu Nom. abstr. °यिता f. Verz. d. Oxf. H. 229,*b*,20. °यित्व n. 34.

अन्वर्तितॄ (metrisch für अनुव°) Nom. ag. *Bewerber.*

अन्वर्तिष्ये AV. 14,1,56 metrisch für अनुव°.

अन्वर्थ Adj. (f. आ) *der Sache entsprechend, von selbst verständlich* 132,18. 222,20.

अन्वर्थमुक्तावली f. Titel einer Schrift.

अन्ववचार m. in अनन्ववचार.

अन्ववलम्ब Adj. *entlang hängend* (mit Acc.) Gobh. 1,2,2.3.

अन्ववसर्ग m. 1) *Abspannung, Erschlaffung.* — 2) *Gewährung.*

अन्ववसायिन् Adj. *sich anschliessend an, abhängig von* (Gen.) Çat. Br. 11,4,2,13.

अन्ववाय m. *Geschlecht, Familie* MBh. 1,209,2.

अन्ववायन n. in अनन्व°.

अन्ववेक्षण n. *das Sehen nach, Aufsicht über* (Gen).

अन्ववेक्षा f. *Rücksichtnahme.*

अन्ववेक्षितृ Adj. *sich umschauend, bedächtig* Spr. 538.

अन्वष्टका f. *der Tag nach der* Ashṭakâ. Auch °की (?).

अन्वष्टक्य n. *die an den* Anvashṭakâ *stattfindende Ceremonie.*

अन्वह्नँम् Adv. *Tag für Tag.*

अन्वा (für अनुवा) f. *das Nachwehen* Taṇḍja-Br. 1,9,8. Gop. Br. 2,2,13 (zu lesen प्रवास्यन्वासि).

अन्वाकर्षक Adj. *aus dem Vorangehenden herauziehend* Comm. zu TS. Prât. 1,34. 10,17.

अन्वाकृति f. *Nachbildung, bildliche Darstellung.*

अन्वाख्यान n. 1) *eine* (dem Text) *sich anschliessende Erklärung.* — 2) *genaue Angabe.*

अन्वाख्यायक Adj. *genau angebend.*

अन्वाचय m. *Anreihung einer Nebensache an eine Hauptsache.*

*अन्वाञ्चे Adv. in Verbindung mit कर्.

अन्वादेश m. *Zurückverweisung.*

अन्वादेशक Adj. *zurückverweisend* TS. Prât. 22,5.

अन्वाधान n. *das Hinzulegen,* in अग्न्यन्वाधान.

अन्वाधि m. *ein Gegenstand, den man einer Person übergiebt, damit sie ihn einem Dritten einhändige,* Gaut. 12,42.

अन्वाधेय und °क n. *Besitz, zu dem eine Frau nach ihrer Verheirathung gelangt ist.*

अन्वाध्यँ m. Pl. *eine best. Klasse von Göttern.*

अन्वान्त्य Adj. *in den Eingeweiden befindlich.*

अन्वापट्टीन m. N. pr. eines Fürsten. अब्भापट्टीन v.l.

अन्वायात्य Adj. *was angereiht —, supplirt wird.*

अन्वारभ्य Adj. *von hinten anzufassen.*

अन्वारम्भ m. und अन्वारम्भण n. *das Anfassen von hinten.*

अन्वारम्भणीया f. *Eingangsceremonie.*

अन्वारोक्ँ m. Pl. Bez. *best.* Gaṇa *bei* Soma-*Libationen* TS. 3,2,2,1. Personif. Ind. St. 3,459,2.3.

*अन्वारोहण n. *das Besteigen des Scheiterhaufens nach dem Gatten.* Davon *°णीय Adj.

अन्वालभन und °लम्भन (?) n. etwa *Griff, Handhabe.*

अन्वावर्तम् Adv. *in Bezug auf die Reihenfolge* Çat. Br. 3,4,4,1. 6,2,23.

1. अन्वासन n. 1) *das Sichsetzen nach einem Andern.* — 2) *das Bedienen, Aufwarten* Spr. 4546. Auch *f. आ Gal. — 3) * *Werkstube eines Künstlers.* — 4) * *Trauer.*

2. अन्वासन n. *öliges Klystier.* Vgl. अनुवासन.

अन्वासेचन n. *das Besprengen.*

अन्वास्थान n. (Comm.) und °स्थाय m. *Erreichung* Taṇḍja-Br. 16,11,16.

अन्वाकरण n. und °कार m. *Fortsetzung.*

अन्वाकार्य 1) m. *Reisspeise, welche an den* Darça-Pûrṇamâsa-*Feiern dem* Ṛtvig *als Geschenk gereicht wird.* — 2) n. *das an jedem Neumondstage zu Ehren der Manen gefeierte Todtenmahl.* Auch °क

अन्वाकार्यपचन m. *das südliche Altarfeuer.*

अन्वाकार्यवत् Adj. *mit dem* अन्वाकार्य *genannten Todtenmahl verbunden* Gobh. 1,1,5.

अन्विति f. 1) *Nachfolge.* — 2) * *Verbindung.*

अन्वीतक Adj. (f. °तिका) *besorgt um.*

अन्वीक्षण n. *das Untersuchen, Nachforschen* Nyâyas. Comm. S. 3, Z. 4 v. u.

अन्वीक्षा 1) *das Schauen.* — 2) *Untersuchung, logische Prüfung* Nyâyas. Comm. S. 3, Z. 4 v. u.

अन्वीक्षितव्य Adj. *im Auge zu behalten, zu bedenken.*

अन्वीत Adj. = अन्वित *begleitet von* Bâlar. 172, 6 v. u. Kir. 12,55.

अन्वीपँम् Adv. *den Strom entlang* Maitr. S. 4,4,1.

अन्वृचँम् Adv. *in der Reihenfolge der Verse.*

अन्वेजु Adj. *in richtigem Lauf sich bewegend,* Beiw. Indra's Maitr. S. 2,2,10.

अन्वेतवँ Dat. Inf. um — (Acc.) *entlang zu gehen* RV. 7,44,5.

अन्वेतव्य Adj. *worauf Etwas* (Instr.) *folgen muss* Comm. zu Nyâyam. 6,1,1.

अन्वेष m. *das Suchen, Forschen nach.*

अन्वेषक Adj. *suchend, forschend nach.*

अन्वेषण n. (106,26. 172,7. 310,19) und °णा f. (Kap. 1,122) = अन्वेष.

अन्वेषणीय Adj. *zu suchen* so v. a. *bedenklich, fraglich.*

अन्वेषिन् Adj. und अन्वेष्टृ Nom. ag. *suchend.*

अन्वेष्टव्य Adj. *zu suchen, ausfindig zu machen* Megh. XII. *zu durchsuchen* Mâlav. P. 22,2.

अन्वेष्य Adj. 1) dass. 40,26. — 2) = अन्वेषणीय.

1. अप् *thätig sein, arbeiten.* अपो यँदग्ने वँनेषु RV. 3,6,7.

2. अँप् *Werk.* Gen. अपँस् (abhängig von धुरिँ) RV. 1,151,4. Vgl. अपुरँ.

3. अँप् f. Pl. (im Veda auch Sg.) 1) *Wasser, Gewässer.* — 2) *der Stern δ Virginis.* — 3) * *Luft.*

1. अँप Adv. 1) *ab, fort, weg* (Gegens. उप) in Verbindung mit Verben und Substantiven. * Praep. mit Abl. *von — weg, mit Ausschluss von.* — 2) *hinab* (= अव und im Gegens. zu उद्).

2. °अप = 3. अप्.

*अपकार m. N. pr. einer Gegend. Davon *°क Adj. *daselbst gebürtig.*

अपकर्तृ Nom. Ag. *Beleidiger.*

अपकर्मन् n. *Ablieferung,* in अनप°.

अपकर्ष m. 1) *Abzug, Abnahme* (z. B. der Bogensehne). — 2) *Abnahme* (Gegens. *Zunahme*), *Schmälerung, Verminderung, Verschlechterung.* — 3) *Auf-*

Digitized by Google

hebung, Ungültigmachung Mahâbh. 3,113,*a*. — 4) *das Vorgreifen, Anticipation* Njâjam. 5,1,23.27.31. Chr. 232,3.

अपकर्षक Adj. *schmälernd, vermindernd.*

अपकर्षण 1) Adj. dass. — 2) n. *a*) *das Fortschleppen, Entfernen, Wegschaffen, Entziehen* MBh. 12, 137,5. — *b*) *das Herunterziehen* (Gegens. उत्कर्षण). — *c*) *das Erniedrigen* Spr. 6. — *d*) *das Aufheben, Ungültigmachen.* — *e*) *das Vorgreifen, Anticipiren* Njâjam. 5,1,28.

अपकर्षसम m. im Njâja *das Sophisma: a und b haben eine Eigenschaft gemein, folgt fehlt auch Beiden eine andere Eigenschaft.* Njâjam. 5,1,4. Sarvad. 114,10.

अपकर्षिन् Adj. *fortziehend* Spr. 2177.

अपकल्मष Adj. *frei von Sünde.*

अपकाम 1) m. *Unlust, Verdruss, Tort* AV. 9,8,8. — 2) °म् Adv. *wider den Willen.*

अपकार m. 1) *Schadenzufügung, Beleidigung, Beeinträchtigung* 161,4. — 2) *Verschmähung, Zurückweisung* Ind. St. 10,166,1. — Fehlerhaft für अपचार Spr. 2841, v. l.

*अपकारगिर् f. *ein beleidigendes Wort.*

अपकारता f. = अपकार 1) MBh. 3,73,13.

अपकारशब्द m. = अपकारगिर्.

अपकारिन् Adj. *Jmd zu nahe tretend, Schaden —, Leid zufügend.*

अपकीर्ति f. *Schande, Schmach* Pañkad. 15.

अपकीर्त्य Adj. (f. आ) *unehrenhaft* Râgat. 7,874.

*अपकुत्ति P. 6,2,187.

अपकुञ्ज m. N. pr. eines Schlangendämons. अपकुर्तार् v. l.

अपकृत n., °कृति f. und °कृत्य n. = अपकार 1).

*अपकृष्ट m. *Krähe.*

अपकोश Adj. *aus der Scheide gezogen* Bhoǵa-Kar. 5,1.

1. अपक्रम 1) m. 1) *Weggang.* — 2) **Flucht.* — 3) *Declination* (astron.) Siddh. Çir. Ârjabh.

2. अपक्रम Adj. *nicht in der gehörigen Reihenfolge stehend.* n. in der Rhetorik Bez. *eines best. Fehlers* Vâmana 2,2,22.

अपक्रमण n. *das Weggehen, Entkommen.*

अपक्रममण्डल n. *Ekliptik* Comm. zu Ârjabh. 4,1.

अपक्रमिन् Adj. *fortgehend,* in अनप°.

अपक्रान्तमेध Adj. *ohne Saft und Kraft* Çat. Br. 1,2,3,9.

अपक्रान्ति f. *Weggang* Maitr. S. 1,8,4.

अपक्राम m. *das Entlaufen,* in अनप°.

अपक्रामुक Adj. (f. आ) *entlaufend, davongehend* TS. 5,7,9,2. Tândja-Br. 18,5,16.

अपक्रिया f. 1) *Ablieferung,* in अनप°. — 2) = अपकार 1) Spr. 7748. — 3) *eine verkehrte Weise zu verfahren* Spr. 2229.

*अपक्रोश m. *Schmähung.*

अपक्व Adj. (f. आ) 1) *ungebrannt* Spr. 394. — 2) *unverdaut.* — 3) *unreif* (auch von Geschwüren). — 4) *unreif* so v. a. *unausgebildet.* — 5) *nicht reif zu sterben, noch nicht dem Tode verfallen.*

अपक्वता f. *Unreife, Unfertigkeit.*

अपक्षत् Adj. 1) *unbeflügelt* AV. 11,5,21. Çulbas. 2, 20. — 2) *ohne Anhang* MBh. 1,146,27.

अपक्षपुच्छ् Adj. *ohne Flügel und Schwanz* Çat. Br. 13,8,2,18. Çulbas. 2,21.

अपक्षय m. *Abnahme.*

अपक्षलोप (Vikr. ed. Pisch. 43) und अपक्षसाद् (Vikr. ed. Boll. 44) m. *Nichtverlust der Flügel.*

अपक्षितिगणासंपात Adj. *wo sich keine Vögel zeigen* R. 7,34,27.

*अपक्षित m. N. pr. eines Mannes.

अपक्षीयमाणापक्ष m. *die zweite Hälfte des Monats, da der Mond abnimmt,* Çat. Br. 11,1,3,4.14,9,1,19.

अपक्षेपण n. v. l. für अवक्षेपण, z. B. Tarkas. 55.

अपख्याति f. *Unehre, Schande* Bhoǵa-Pr. 66,14.

अपग Adj. (f. आ) *sich abwendend von* (Abl.).

अपगम m. und अपगमन n. *Fortgang, Schwund, das Weichen, Scheiden, Verstreichen.*

अपगार् m. *Tadler* (ein Amt bei einem Opfer) Lâṭj. 4,3,2.

अपगर्जित Adj. *donnerlos.*

अपगल्भ Adj. *unkeck, verzagt, verlegen, beschämt.*

*अपगा f. = आपगा *Fluss.*

*अपगारम् Absol. *schmähend, tadelnd.*

अपगुण Adj. *ohne Vorzüge.* Davon Nom. abstr. °ता f. Sâh. D. 603. Die richtige Lesart ist aber अदोषताथ गुणता.

अपगोरण n. *das Bedrohen.*

*अपगोरम् Absol. = अपगारम्.

अपगोक् m. *Versteck.*

अपग्राम Adj. *aus der Gemeinde gestossen.*

1.*अपघन m. *Körpertheil.*

2. अपघन Adj. *wolkenlos* 106,28.

अपघाटिला f. *ein best. musikalisches Instrument.*

अपघात m. *Abwehr, Verscheuchung* Çat. Br. 11, 5,5,1.

अपघातक Adj. *abwehrend, verscheuchend.*

अपघृण Adj. *mitleidlos, grausam* Spr. 7782.

*अपच Adj. *nicht kochend, nicht kochen könnend.*

अपचय m. 1) *Abnahme, Verminderung* Gaut. 10, 35. 27,12. — 2) in der Astrol. *das 1te, 2te, 4te, 5te, 7te, 8te, 9te und 12te Haus.*

अपचरित n. *Vergehen.*

अपचायिन् Adj. *schmälernd, beeinträchtigend; Jmd die gehörige Achtung versagend.* Oefters mit उपचायिन् verwechselt.

अपचार m. 1) *das Fehlen, Mangeln* 38,12. Comm. zu Njâjam. 6,3,5.12. — 2) *Hingang, Tod.* — 3) *Vergehen, Versehen* Gaut. 25,8. — 4) *das Misslingen, Missrathen.*

अपचारिन् Adj. 1) *abgehend —, abfallend von.* — 2) *ein Versehen begehend.* — 3) *untreu* (von einer Gattin).

*अपचिकीर्षा f. *die Absicht, Jmd zu nahe zu treten.*

अपचित् f. *ein best. schädliches Insect.*

अपचिति f. 1) *Vergeltung* (im Guten und im Bösen) 46,6.15. अपचितिकाम Adj. Tândja-Br. 19,8,1. Kâtj. Çr. 22,10,28. — 2) *Sühne.* — 3) **Verlust.* — 4) **Ausgabe.* — 5) *ein best.* Kratu Tândja-Br. 19, 8,1. Kâtj. Çr. 22,10,28. Âçv. Çr. 9,8,21 (Comm. m.). Vaitân. 40. — 6) N. pr. einer Tochter Marki's.

अपचितिमत् Adj. *geehrt.*

अपची f. *scrophulöse Knoten am Nacken u. s. w.*

अपच्छत्र Adj. *ohne Sonnenschirm.*

अपच्छिद् f. *Abschnitzel* Çat. Br. 5,3,4,9. Tândja-Br. 11,11,2. 13,6,2. 14,6,1. 18,6,28.

अपच्छेद् m. 1) *das Abschneiden* Çulbas. 3,73.157. — 2) *Ablösung, Trennung* (von einer geschlossenen Reihe) Gaim. 6,5,56. Comm. zu Njâjam. 6,5,21.

अपच्छेदन n. 1) *Theilung* Çulbas. 1,11. 3,65. — 2) = अपच्छेद् 2) Njâjam. 6,5,21.

अपच्यव m. *das Hinwegstossen.*

*अपजग्ध m. N. pr. eines Mannes.

अपजन्य s. अनप°.

अपजिघांसु Adj. *abzuwehren beabsichtigend.*

अपजिक्रीर्षा f. *das Verlangen zu rauben.*

अपजिक्रीर्षु Adj. *zu rauben beabsichtigend.*

*अपज्ञान n. *das Abläugnen, Verheimlichen.*

अपज्य Adj. *ohne Bogensehne.*

अपज्वर Adj. *fieberlos* 62,3.13.

अपञ्चम m. *kein Nasal* VS. Prât. 4,160.

अपञ्चीकृत und °भूत n. Pl. *die noch nicht unter einander gemischten feinen Elemente* 263,13. 274,17.

अपटान्तेप m. schlechte Lesart für अपटीक्षेप.

*अपटान्तर Adj. *unmittelbar anstossend.*

*अपटी f. *Schirm um ein Zelt.* Vgl. पटी.

अपटीक्षेप m. *das Nichtwegschieben des Vorhanges.* °क्षेपेण प्रविश् *so v. a. unerwartet und ungestüm auf der Bühne erscheinen.*

अपटु 1) Adj. *a*) *nicht scharf, — stechend,* von Strahlen 219,26. — *b*) *untauglich, unfähig* Spr.

Digitized by Google

7002. — c) *krank. — 2) *m. Mutterblutfluss Gal.

अपटुत्व n. Unfähigkeit 287,32.

*अपठ Adj. nicht lesend, nicht lesen könnend.

अपण्डित Adj. ungelehrt, ungebildet, dumm 187, 6. Davon Nom. abstr. °ता f. Spr. 7163.

अपण्य Adj. was nicht verkauft werden darf; n. eine Waare, die nicht verkauft werden darf, Gaut. 7,8.

अपतनधर्मिन् Adj. was nicht abzufallen pflegt Suçr. 1,117,19. Davon Nom. abstr. °र्मित्व n. ebend.

अपतन्त्रक m. ein best. Starrkrampf.

अपतरम् Adv. weiter weg Maitr. S. 1,4,12.

अपतर्पण n. das Sichnichtsattessen, Beobachtung von Diät.

अपतानक m. Starrkrampf. °किन् Adj. damit behaftet.

1. अपति m. kein Gatte.

2. अपति (Gaut. 18,4) und अपतिका Adj. f. ohne Gatten, d. i. sowohl unverheirathet, als auch die den Gatten verloren hat.

अपतिघ्नी Adj. f. den Gatten nicht tödtend.

अपतित Adj. 1) nicht herabgefallen, — herabgesunken (Brüste) MBh. 3,281,18. — 2) nicht aus der Kaste gestossen Gaut. 21,1. M. 8,389. Mṛicch. 131, 20. — 3) nicht zu spät kommend, — verscherzt Gaut. 1,12.

अपतितान्योऽन्यत्यागिन् Adj. Einer den Andern verlassend, ohne dass Einer aus der Kaste gestossen wäre, Jiṅ. 2,237.

अपतिव्रता Adj. f. dem Gatten untreu 189,17.

अपतुषार Adj. frei von Nebel. Davon Nom. abstr. °ता f.

अपतूल Adj. (f. आ) ohne Wedel, — Rispe.

*अपत्ना f. Capparis aphylla Nigh. Pr.

अपत्नीक Adj. 1) keine Gattin habend Spr. 7625. — 2) wobei die Gattin fehlt.

अपत्य n. 1) Abkömmling, Nachkommenschaft, Kind (von Menschen und Thieren). — 2) ein patronymisches Suffix.

*अपत्यञ्जीव und *°क m. Putranjiva Roxburghii Râǵan. 9,145.

*अपत्यदा f. ein best. Strauch Râǵan. 4,161.

अपत्यपथ m. Scheide (des Weibes).

अपत्यप्रत्यय m. Patronymicum.

अपत्यवत् Adj. mit Nachkommenschaft gesegnet.

*अपत्यवल्लिका f. Soma-Pflanze Râǵan. 3,89.

*अपत्यशत्रु m. Krebs.

अपत्यसौच् Adj. von Nachkommenschaft begleitet.

*अपत्यसिद्धिकृत् m. = अपत्यञ्जीव Nigh. Pr.

अपत्यात्त m. Patronymicum AK. 3,6,37.

अपत्रपण n. und °त्रपा f. Scham, Verlegenheit.

*अपत्रपिष्णु Adj. schamhaft, verschämt.

*अपत्राप्य Adj. P. 3,1,126.

*अपत्रिगर्तम् Adv. mit Ausnahme von Trigarta P. 6,2,33, Sch.

अपथ्, °पथि, °पन्थन्, °पन्था m. = 1. अपथ.

1. अपथ n. 1) Nichtweg, Wegelosigkeit. अपथेन nicht auf dem gewöhnlichen Wege. — 2) Abweg (eig. und übertr.); unrechter Ort Spr. 5001.

2.*अपथ Adj. (f. आ) wegelos, schlechte Wege habend.

*अपथकल्पना f. das Bauen von Luftschlössern Gal.

अपथ्य Adj. nicht förderlich, — zuträglich, — heilsam Gaut. 7,12. Spr. 396.

°अपथ्यकारिन् Adj. gegen Jmd Ränke schmiedend Mudrâr. 25,10. 27,14. 28,4. Davon Nom. abstr. °रित्व n. 27,16.

अपद् (f. अपद्द् und अपद्दी) und अपद्द् Adj. fusslos.

1. अपद् n. 1) kein Aufenthaltsort. — 2) unrechter Ort.

2. अपद् Adj. fusslos Spr. 7655.

अपदक्षिणम् Adv. nach links hin.

अपदंश Adj. ohne Verbrämung, — Fransen.

अपदमुक्त Adj. nicht an der richtigen Stelle abbrechend Kâvjapr. S. 181, N. 101. Statt dessen im Text 7,9 weniger gut अपदयुक्त.

*अपदरुहा und *°रोहिणी f. Vanda Roxburghii Nigh. Pr.

अपदस्थ Adj. nicht an, auf seinem Platze seiend MBh. 1,146,27. Kâvjapr. 7,6.

अपदान n. glorreiche That.

अपदात्तर 1) *Adj. unmittelbar anstossend. — 2) °म् Adv. ohne Verzug, alsbald.

*अपदिशम् Adv. in einer Zwischengegend.

अपद्डुष्पद् f. sicherer Tritt ṚV. 10,99,3.

अपदेश m. 1) Anweisung, nähere Bezeichnung Gaim. 3,4,2. — 2) Bezeichnung, Benennung. — 3) Vorwand 170,16. — 4) Schein R. 1,63,12. — 5) Verläugnung Karaka 1,29. — 6) Argument, Grund Kan. 9,2,4. das zweite Glied in einem Syllogismus Njâjas. 2,1,25. — 7) *Ziel. — 8) *Ort.

°अपदेशिन् Adj. den Schein —, das Aussehen von Etwas annehmend.

अपदेश्य Adj. anzugeben, anzuzeigen.

अपदोष Adj. fehlerlos. Davon Nom. abstr. °ता f.

अपद्म Adj. (f. आ) ohne Lotusblüthe Mṛicch. 82,20.

अपद्रव्य n. schlechte Waare.

अपद्वार n. Seitenthür, Hinterthür Gal.

अपधा f. Versteck.

अपधुरम् Adv. weg von —, neben den Jocharmen.

अपधूम Adj. rauchlos. Davon Nom. abstr. °त्व n.

अपध्यान n. Missgunst, Bosheit.

अपधर्स m. 1) Verborgenheit. — 2) Sturz, Entwürdung. °ज m. ein Kind aus gemischter Ehe.

अपधर्सिन् Adj. zu Nichte machend.

अपधात्त Adj. misstönend.

1. अपनय m. 1) Wegnahme. — 2) Vertreibung, Verscheuchung. — 3) Entziehung Gaim. 3,2,30. 31. 5,44. 8,33. 5,4,16. 6,5,2. 11. — 4) das Abbringen (von einer Meinung).

2. अपनय m. unkluges Benehmen 74,26.

अपनयन 1) Adj. wegnehmend, raubend Spr. 5609. — 2) n. a) das Wegschaffen, Fortbringen an einen andern Ort. — b) das Vertreiben, Verscheuchen, Entfernen. — c) das Escamotiren Njâjas. 5,2,5. — d) das Eliminiren Colebr. Alg. 207.

अपनयिन् Adj. sich unklug benehmend.

अपनाभि Adj. ohne Nabel.

अपनाम m. Biegung Çulbas. 3,114. 141. 156. 159.

*अपनामन् n. P. 6,2,187.

अपनिद्र Adj. aufgeblüht.

अपनिधि Adj. schatzlos, arm.

अपनिनीषु Adj. Etwas (Acc.) zu vertreiben beabsichtigend Kâd. 35,16.

अपनिर्वाण Adj. noch nicht zu Ende gegangen.

अपनीत 1) Adj. schlecht ausgeführt, verpfuscht MBh. 5,39,54. — 2) n. unkluges —, schlechtes Benehmen.

अपनीति f. Entziehung (mit Abl. der Person) Njâjam. 3,5,29.

°अपनुद् Adj. vertreibend, verscheuchend.

अपनेतर् Nom. sg. Verscheucher.

अपनेतव्य Adj. fortzuführen.

अपनेय Adj. zu verscheuchen, — entfernen Spr. 399.

अपनोद् 1) *Adj. verscheuchend in शोकापनोद् MBh. 3,64,b. — 2) m. a) Forttreibung, Abweisung, Zurückweisung. — b) Verscheuchung, Entfernung Spr. 7765. so v. a. Sühnung.

अपनोदन 1) Adj. vertreibend, entfernend. — 2) n. das Vertreiben, Verscheuchen, Entfernen.

अपनोद्य Adj. fortzutreiben, zurückzuweisen.

अपन्थद्दायिन् Adj. nicht aus dem Wege gehend, den Weg für sich in Anspruch nehmend Gobh. 3,2,16.

अपन्थन् und अपन्था s. अपथ्.

अपन्नगृह Adj. dessen Haus nicht gefallen ist.

अपन्नद् Adj. dem die Zähne noch nicht ausgefallen sind Gaut. 17,31.

अपन्नदत्त Adj. (f. °दती) dass. TS. 2,1,2,7. TBr. 1,3,4,5.

अपन्याय्य Adj. ungeziemend. Davon Nom. abstr. °त्व n. Comm. zu Kâtj. Ça. 25,4,9.

अपपाठ m. 1) Verstoss beim Recitiren. — 2) fal-

Digitized by Google

scher Wortlaut, falsche Lesart.

अपपात्र (Âpast. 1,3,25) und °पात्रित Adj. *vom Gebrauch der Geschirre ausgeschlossen.*

अपपादत्र Adj. *ohne Fussbekleidung.*

अपपित्व॑ n. *Trennung, Entfernung.*

अपप्रीडा f. *plötzlicher und lebensgefährlicher Krankheitsanfall* Râǵat. 8,2000.

*अपपूत n. P. 6,2,187.

अपप्रज्ञाता Adj. f. *die eine Fehlgeburt gemacht hat.*

अ॒पबर्हिस् Adj. *ohne* Barhis-*Abschnitt.*

अपभय Adj. (f. आ) *furchtlos.* प्रजापतेस्तनू: Âçv. Ça. 8,13,13.

अपभ॑रणी f. Pl. *das letzte Mondhaus.*

अपभर्तृ॑ Nom. ag. *Hinwegnehmer.*

अ॒पभर्त्वे॑ Dat. Inf. *hinwegzunehmen* RV. 10,14,2.

*अपभाषण Adj. *eine falsche* d. i. *fremde Sprache redend.*

अपभी Adj. *furchtlos.*

अ॒पभूति f. *das Nichtgerathen.*

अपधर्श m. 1) *Herabfall, Sturz.* — 2) *falsche sprachliche Form.* — 3) *ein best. gering geachteter Dialect.* Dazu Nom. abstr. °ता f.

अपभ्रष्ट Adj. *verdorben* (Sprache), *provinciell.*

अपम॑ 1) Adj. *der entfernteste, letzte.* — 2) m. *Declination eines Planeten.*

अपमङ्गल (Conj.) Adj. *Unheil bringend.*

अपमज्या f. *Sinus der Declination* Goliâdh. 7,47.

अपमण्डल n. *Ekliptik.*

अपममण्डल n. dass. Goliâdh. 6,9. 7,16.

अपमर्ण n. विश्वेदेव° Name eines Sâman.

अपमर्ज् m. *feuchter Schmutz.*

अपमर्श m. (adj. Comp. f. आ) *Berührung.*

अपमल Adj. *rein* Spr. 4019, v. l.

अपमक्षिञ्जिनी f. = अपमज्या Gaṇit. Tripa. 46.

अपमान m. und weniger gut n. *Verachtung, Geringschätzung.*

अपमानिन् Adj. *geringachtend, verschmähend.*

अपमार्ग॑िन् Adj. *wegsterbend, hinsiechend.*

1. अपमार्ग m. *Abwischung.*

2. अपमार्ग m. *Seitenweg.*

अपमार्जन 1) Adj. *abwischend, entfernend, zu Nichte machend.* — 2) n. *a) das Abwischen, Reinigen* Gaut. 2,2. — *b) Reinigungsmittel* Suçr. 2,357,7.

अपमित्य und *अपमित्यक n. *Schulden.*

*अपमुख P. 6,2,186.

अपमूर्धन् Adj. *kopflos.*

अपमृग Adj. *wildlos* 107,11.

अपमृत्यु m. *grosse Todesgefahr.*

अपमेघोदय Adj. *ohne Wolkenaufzug* Kumâras. 6,54.

अपयशस् n. *Unehre, Schande* 184,20. Vṛṇis. 11,2.

अपयस्य Adj. *ohne Milchknollen.*

अपयातव्य n. impers. *aufzugiendum.*

अपयान n. 1) *Rückzug, Flucht.* — 2) *das Weichen, zu Schanden Werden.* — 3) *Declination* (astron.) Comm. zu Âryabh. 1,6. 4,1.

अपयोधरसंसर्ग Adj. (f. आ) *wobei keine Berührung der Brüste stattfindet* Ragh. 12,65.

अपर्यदीक्षित m. v. l. für अप्पदी°.

1. अ॒पर 1) Adj. (f. आ) *a) der hintere, weiter gelegen.* — *b) der spätere* M. 9,99. — *c) der folgende.* — *d) westlich.* ततस् *westlich davon* 218,21. — *e) nachstehend, geringer, niedriger.* — *f) ein anderer.* किमपरम् *was Anderes?* und auch so v. a. *was thut dieses zur Sache? gleichviel. Ein anderer als* (Abl.; ausnahmsweise Gen. Spr. 7036); *der andere, ein anderer, — zweiter* (bei Vergleichungen); im Gegens. zu स्व *ein fremder.* Gegenüber von एक, अन्य oder क mit चिद् *der eine — der andere. Entgegengesetzt.* Gegenüber von अशुचि so v. a. *rein* Spr. 6522, von महीयस् so v. a. *geringer* 5692. — *g) absonderlich, aussergewöhnlich* 176,1. — 2) m. *Hinterfuss des Elephanten* Çiç. 5,48. — 3) f. आ *a) *Westen. — b) *Hintertheil des Elephanten. — c) Nachgeburt* (v. l. अवरा). — *d) *Uterus.* — 4) *n. *Hintertheil des Elephanten.*

2. अपर॑ n. und अपर॑ी f. *Zukunft.*

*अपरकान्यकुब्ज m. N. pr. eines Dorfes *im Westen von* Kânjak. Adj. *dort befindlich.*

अपरकार्य n. *ein später zu vollbringendes Geschäft* Spr. 5012.

अपरकाल Adj. *von späterer Zeit.* Davon Nom. abstr. °त्व n. Kâtj. Ça. 5,4,30. 9,13,10.

*अपरकाशकृत्स्न m. Pl. *die im Westen wohnenden Schüler des* Kâçakṛtsna.

अपरकाशि m. Pl. *die westlichen* Kâçi MBh. 6,9,42.

अपरकुन्ति m. Pl. *die westlichen* Kunti MBh. 6,9,43.

*अपरकृष्णमृत्तिका f. N. pr. eines Dorfes.

अपरगोदानीय m. N. pr. eines Dvîpa.

अपरचीन m. Pl. *die westlichen* Kîna.

अपरज॑ Adj. *später geboren.*

अपरजन m. Sg. und Pl. *die westlichen Völker* Gop. Br. 2,6,16.

अपरजलधि m. *der westliche Ocean* Kâd. II,37,4.

अपरतस् Adv. 1) *an einem andern Orte.* — 2) *auf der Westseite* Çulbas. 3,71.

अपरताल N. pr. einer Gegend.

*अपरति f. = अवरति.

अपरत्र Adv. 1) *an einem andern Orte, anderswohin* Bhâvapr. 2,97. — 2) *im andern Falle.*

*अपरत्रिगर्तक Adj. Manâdh. in Ind. St. 13,372.

अपरत्व und °क n. in der Phil. *das Nichtfernsein.*

अपरथा Adv. *anders.*

*अपरदक्षिणाम् Adv. *südwestlich.*

अपरदिश् f. *Westen* Spr. 7639.

अपरनन्दा f. N. pr. eines Flusses.

अपरपक्ष॑ m. *die zweite Hälfte eines Mondmonats.* Davon Adj. *अपरपक्षीय.

*अपरपञ्चाल m. Pl. *die westlichen* P.

*अपरपर Adj. Pl. = अपरे च परे च.

अपरपर्यट m. Pl. N. pr. eines Volkes.

अपरपर्वत m. Pl. v. l. für अपरपर्यट.

*अपरपाञ्चालक Adj. von अपरपञ्चाल.

अपरपुरुष॑ m. *Nachkomme* Çat. Br. 10,3,5,11.

अपरबल्लव m. Pl. *die westlichen* Ballava MBh. 6,9,62.

अपरभाव m. *Folge.*

1. अ॒परम् Adv. 1) *in der Folge, künftighin* 29,1. *darauf, nachher* 40,8. ततो ऽपरम् 25,17. — 2) *ferner, überdies, noch.* अपरं च 140,23. — 3) *westlich von* (Abl.).

2. अपर॑म् Adv. *künftig.*

*अपरमागधक Adj. Manâdh. in Ind. St. 13,384.

*अपरयायात n. Titel einer Erzählung.

अपरयोग Adj. *ohne andere Zuthat, unvermischt* Âpast. 1,17,20.

अपररात्र॑ m. *die zweite Hälfte der Nacht.*

अपरवक्त्र n. *ein best. Metrum.*

अपरवर्त्तृ॑ Adj. *ohne ein Folgendes.*

*अपरविदेह m. Pl. *die westlichen* Videha.

अ॒परशुवृक्ण Adj. *nicht mit einem Beile abgehauen* TS. 5,1,10,1. Çat. Br. 6,6,3,5.

अपरशैल m. Pl. N. pr. einer buddh. Schule.

अपरश्वस् Adv. *übermorgen* Gobh. 4,2,1.

अपरसक्थ॑ n. *Hinterschenkel.*

अपरसद् Adj. *hinten sitzend* Tândja-Br. 1,5,2.

*अपरसमम् Adv. gaṇa तिष्ठद्वादि in der Kâç.

*अपरस्पर Adj. Pl. *ununterbrochen.*

अपरस्परसंभूत Adj. *nicht Eines aus dem Andern entstanden.*

*अपरहैमन Adj. *auf die zweite Hälfte des Winters bezüglich* u. s. w.

अपराग m. *Abneigung, feindliche Gesinnung.*

अपराग्नि m. Du. *das westliche und südliche Feuer.*

अपराङ्ग n. *Theil eines Andern.* Davon Nom. abstr. °त्व n. Ind. St. 4,276.

अपराङ्मुख Adj. *nicht den Rücken kehrend.*

अ॒पराजयिन् Adj. *niemals verlierend* (im Spiele).

Digitized by Google

अपराजित 1) Adj. (f. आ) *a) unbesiegt, unbesiegbar, unüberwindlich.* — *b)* दिश् *Nordosten.* — 2) m. *a) ein best. giftiges Insect.* — *b)* *Bein. Vishṇu's und Çiva's. — *c)* N. pr. α) eines Rudra. — β) eines Schlangendämons. — γ) eines Sohnes des Kṛshṇa. — δ) eines Wesens im Gefolge Padmapâṇi's. — ε) *Pl. einer Klasse von Göttern bei den Gaina. — ζ) eines mythischen Schwertes. — 3) f. आ *a) *Clitoria Ternatea Lin., Marsilea quadrifolia Lin., Sesbania aegyptiaca Pers.* — *b) ein best. Metrum.* — *c) die 10te Nacht im* Karmamâsa Ind. St. 10,296. — *d) eine Form der* Durgâ. — *e) ein zehnjähriges nicht menstruirendes Mädchen, welches bei der* Durgâ-*Feier diese Göttin vertritt.* — *f)* N. pr. eines Wesens im Gefolge der Durgâ. — *g)* N. pr. der Burg Brahman's Kâṇḍ. Up. 8,5,3. — 4) n. = 3) *g)* Kaush. Up. 1,3. 5.

अपराजिष्णु Adj. *niemals unterliegend.*

*अपराद्धपृषत्क Adj. *dessen Pfeil das Ziel verfehlt, ungeschickt im Bogenschiessen.*

अपराद्धि f. *Versehen, Missgriff.*

*अपराद्धेषु Adj. = अपराद्धपृषत्क.

अपराध m. (adj. Comp. f. आ) *Vergehen, Versehen, Fehler, Schuld; Beleidigung.*

अपराधभञ्जनस्तोत्र n. Titel einer *Hymne.*

*अपराधय gaṇa ब्राह्मणादि.

अपराधिक Adj. = अपराधिन् und zugleich *ohne* Râdhikâ Spr. 7765.

अपराधिता f. Nom. abstr. von अपराधिन्.

अपराधिन् Adj. *eines Vergehens schuldig, der Jmdn beleidigt hat.*

अपराधीन Adj. *von keinem Andern abhängig* Çat. Br. 11,5,2,1.

अपरान्त 1) Adj. *im äussersten Westen wohnend, — befindlich.* — 2) m. *a) das Land im äussersten Westen.* Pl. *die Bewohner desselben.* — *b) Ende, Schluss.* — *c) Tod.* — *d) Untertheil des Hinterfusses eines Elephanten* Çiç. 11,7. Kir. 7,37.

अपरान्तक 1) m. Pl. *die Bewohner des äussersten Westens.* f. अपरान्तिका. — 2) f. °न्तिका *ein best. Metrum.* — 3) n. *ein best. Gesang.*

अपरापरज्ञ Adj. *ohne Nachkommenschaft* AV. 12,5,45.

अपरापरोत्पत्ति f. *Entstehung Eines nach dem Andern* Nyâyas. 3,2,11. Comm. zu 15.

*अपरापरकारणा f. gaṇa अजादि in der Kâç.

अपराभाव m. *das Nichtunterliegen, Nichtverkommen.*

अपराभूत Adj. *nicht unterlegen, — verkommen.*

अपरार्क m. N. pr. eines Commentators und eines Werkes.

अपरार्ध n. *die andere Hälfte* Çaut. 8.

अपराशा f. *Westen* Ind. St. 14,328.

अपरासिक्त Adj. *nicht verschüttet, — vorbei gegossen.*

अपराकृत Adj. *unvertrieben* AV. 18,4,38.

अपराह्ण m. *Nachmittag.*

*अपराह्णक m. ein Mannsname.

*अपराह्णतन und *अपराह्णेतन Adj. *nachmittägig.*

अपरिक्रम Adj. *der nicht umhergehen kann* R. 2,63,40.

अपरिक्रामम् Absol. *ohne umherzugehen.*

अपरिक्लिष्ट 1) Adj. *nicht leidend, — schwächlich* (Kuh) Jâiṅ. 1,208. — 2) °म् Adv. *nicht ungern, gern* MBh. 3,2,62.

अपरिक्लेश m. *Wohlergehen* Mudrâr. 24,14. 25,1.

अपरिक्षत Adj. *unverletzt* Çiç. 72.

अपरिगणित Adj. *nicht aufgezählt, — aufgeführt.* Davon Nom. abstr. °त्व n.

अपरिगण्य Adj. *nicht zu berechnen, — genau anzugeben.*

अपरिगत Adj. *unbekannt, unerforschlich* Kâd. 90,19.

1. अपरिग्रह m. 1) *das Nichtumfassen, Nichteinschliessen* Comm. zu TS. Prât. 16,29. — 2) *Besitzlosigkeit* 285,28.

2. अपरिग्रह Adj. 1) *besitzlos.* — 2) *unbeweibt* Kumâras. 1,54.

अपरिचारक Adj. *ohne Pfleger.*

अपरिचित Adj. *unbekannt, mit Jmd nicht vertraut* Kâd. 117,3. 119,1. Mallin. zu Kir. 3,2. 21.

अपरिच्छद Adj. *ohne Gefolge, — Reisezeug* 169,15.

अपरिच्छिन्न Adj. *unbegrenzt* 261,23. Spr. 300.

अपरिच्छेद m. *Mangel einer Entscheidung* Çâṅk. 106.

अपरिज्ञात Adj. *unreif geboren, nicht lebensfähig zur Welt gekommen.*

अपरिज्ञातपूर्व Adj. *früher nicht gekannt* MBh. 13,23,20.

अपरिज्यानि f. *das nicht zu Schanden Werden.* इष्टापूर्तस्य *eine best. Spende.*

अपरितोष Adj. *unbefriedigt.*

अपरित्याग m. *das Nichtaufgeben, das Nichtfahrenlassen* 279,13.

अपरित्याज्य Adj. *nicht aufzugeben, — fahren zu lassen* Kathâs. 3,37.

1. अपरिनिष्ठान n. *das nicht ganz fest Fixirtsein* J. R. A. S. 1863.

2. अपरिनिष्ठान Adj. *ohne Endziel* Comm. zu Nyâyas. 3,2,42.

अपरिपक्व Adj. *nicht ganz reif* (Frucht, Geschwür, Verstand).

अपरिपर Adj. *keinen Umweg machend* Maitr. S. 3,7,7. 4,8,5.

अपरिपादिन् Adj. *dem Nichts zustösst* (von einem Schiffe) Mantrabr. 2,5,14.

अपरिपूत Adj. *ungereinigt* (Korn) M. 8,330.

अपरिभक्त m. *das Nichtumgehen Jmds beim Essen,* N. einer best. Begehung Lâṭj. 3,2,1.

अपरिभिन्न Adj. *nicht zerbröckelt* Çat. Br. 5,3,3,7.

अपरिमाण n. *Unbegrenztheit* Gaim. 6,4,36.

अपरिमित Adj. *ungemessen, unbegrenzt,* von *unbestimmtem Maasse* u. s. w. Çulbas. 1,99.

अपरिमितधा Adv. *in unzählbaren (-bare) Theilen (Theile).*

अपरिमितविध Adj. *unbestimmt wie vielfach* Çat. Br. 10,2,3,17.

अपरिमितालिखित Adj. *unbestimmt mit wie viel Strichen versehen* Çat. Br. 8,7,3,17. Kâtj. Çr. 16,4,25.

अपरिमेय Adj. *unzählbar, unzählig* Mâlatîm. 49,5.

*अपरिम्लान m. *rother Kugelamaranth.*

*अपरियाण f. *das Nichtumhergehenkönnen* (als Verwünschung).

अपरिलोप m. *Nichteinbusse* RV. Prât. 1,26(16).

अपरिवर्गम् Adv. *ohne Ausnahme.*

अपरिवाद्य Adj. *nicht zu tadeln* Gaut. 8,13.

अपरिविष्ट Adj. *nicht umhüllt.*

अपरिवीत Adj. dass.

अपरिवृत Adj. *unumfangen, unumschlossen; uneingehegt* Gaut. 12,28.

अपरिशङ्कित Adj. *nicht geahnt* Spr. 194.

अपरिप्लुत Adj. *ungereinigt, unrein* (eig. und übertr.) Suçr. 2,190,11.

अपरिशेष Adj. *ohne Rest, allumfassend.*

अपरिष्वक्तम् Adv. *recht stark, — fest* (umarmen) Uttarar. 108,18 (147,8).

अपरिसंवत्सर Adj. (f. आ) *kein volles Jahr bestehend* Âpast. 1,10,11.

अपरिसंख्यान n. *Unzählbarkeit, unendliche Verschiedenheit* Nyâyas. 3,1,15.

अपरिसंख्येय Adj. *unzählbar, unendlich verschieden* Comm. zu Nyâyas. S. 1, Z. 10. Davon Nom. abstr. °त्व n. ebend.

अपरिसमाप्तिक Adj. *endlos.*

*अपरिस्कन्दम् Absol. *ohne umherzuhüpfen* Bhaṭṭ. 9,75.

अपरिकृत Çiç. 69,12 fehlerhaft für अपरिकृत.

अपरिहार m. *Nichtvermeidung* 279,21.

अपरिहार्य Adj. *nicht zu vermeiden* Gaut. 8,13. Kâraka 1,11. Spr. 2383.

अपरिक्षित n. *ein noch nicht getragenes, reines*

Digitized by Google

Kleid Âpast. 1,16,30.

अपरिकृत Adj. *nicht vermieden* Çik. 69,12 (Conj.).

अपरिक्षत Adj. *unbeschädigt, ungefährdet.*

अपरीक्षित Adj. *unüberlegt, unbesonnen* (von Sachen und Personen). °कारक n. Titel des 5ten Buches im Pañkat. nach der ed. Bomb.; °कारिण und °कारित n. (wohl °कारित्व) bei Kos.

अपरीत 1) Adj. *unbezwungen, unbezwinglich.* — 2) m. Pl. N. pr. eines Volkes.

अपरीवृत Adj. *unumschlossen* RV. 2,10,3.

अपरुष् Adj. *frei von Zorn.*

अपरुष Adj. (f. आ) *nicht barsch, — roh.*

अपरूप n. *Missgestalt, Missgeburt.*

अपरेण Praep. *hinter; westlich von* (mit Acc.).

*अपरेतरा f. *Osten.*

अपरेद्युस् Adv. *am folgenden Tage.* संप्राप्ते *nachdem der folgende Tag gekommen war.*

*अपरेद्युकामशम Adj. Ind. St. 13,393.

अपरोक्ष 1) Adj. *vor Augen liegend, wahrnehmbar.* — 2) °म् Adv. *im Angesicht von.* — 3) अपरोक्षात् *vor aller Augen, offenbar.* — 4) अपरोक्षे *in Jmds Beisein* 242,15.

अपरोक्षत्व n. *das vor Augen Stehen* 276,9.

अपरोक्षय्, °यति *sich von Etwas* (Acc.) *durch Augenschein überzeugen* 43,8.

अपरोक्षानुभव und अपरोक्षानुभूतिसुधार्णव m. Titel einer Schrift.

अपरोद्धृ Nom. ag. *Abhalter.*

अपरोध m. *Ausschluss, Verbot,* in अनप°.

अपरोधक Adj. *abhaltend* Maitr. S. 2,2,1.

अपर्कर्कपृष्ठ m. *ein best.* Ekâha Çâñkh. Çr. 10,8,33.

अपर्ण 1) Adj. *blattlos.* — 2) f. आ Bein. der Umâ.

1. अपर्तु m. *nicht die rechte Jahreszeit* Gaut. 16,10.24. Âpast. 1,11,27. 31. 39.

2. अपर्तु Adj. *unzeitig; nicht der Jahreszeit entsprechend.* Adv. *ausserhalb der Jahreszeit* Gaut. 3,21.

*अपर्ण्, अपर्णति Denom. von अपर्.

अपर्णाग्निकृत Adj. *den der Feuerbrand nicht umkreist hat* Çat. Br. 12,9,2,9.

अपर्यन्त Adj. 1) *unbegrenzt* 43,28. — 2) *mit Etwas nicht zu Ende (Stande) kommend* Lalit. 167,12.

अपर्यागत Adj. *kein Jahr alt* (Korn) Suçr. 1,199,17.

अपर्याप्त Adj. *nicht genügend, — ausreichend.*

अपर्याप्तवत् Adj. *nicht vermögend* (mit Inf.) Ragh. 16,28.

अपर्युषित Adj. 1) *ganz frisch, — neu* (eig. und übertr.) Venis. 84,10. 89,17. — 2) *nicht alt geworden, alsbald getilgt* (Sünde) MBh. 1,170,21.

अपर्वक Adj. *ohne Gelenk.*

अपर्वतनदीवृत्त Adj. *ohne Berge, Flüsse und Bäume* R. ed. Bomb. 4,43,19.

*अपर्वदण्ड m. *ein best. Rohr* Rigan. 8,78.

अपर्वन् n. 1) *eine Stelle, wo kein Gelenk ist,* 1,10. — 2) *kein natürlicher Haltepunkt in einer Erzählung* Kâm. Nitis. 5,44. — 3) *ein Tag, der kein* Parvan *ist, ein gewöhnlicher Tag.* — 4) *die Zeit, da keine Sonnen- oder Mondfinsterniss Statt finden sollte,* MBh. Mâlav. Bhâg. P.

अपर्वभङ्गनिपुण Adj. Kâm. Nitis. 11,40 vielleicht fehlerhaft für आपर्व°.

*अपल n. *Keil.*

अपलताभवन Adj. (f. आ) *ohne Lauben.*

अपलाप m. 1) *Läugnung, Verneinung.* — 2) *Zuneigung.* — 3) *Achselhöhle* Bhâvapr. 1,58.

अपलापिन् Adj. *verschweigend, verhehlend.*

अपलाल m. N. pr. eines Râkshasa.

अपलाश Adj. *unbelaubt.*

*अपलाषिका f. *Durst.*

*अपलाषिन् und *अपलाषुक Adj. *frei von Verlangen.*

अपलित Adj. *nicht ergraut.*

*अपलुपम् Acc. Inf. *abzureissen.*

अपल्यूलनकृत Adj. *ungebeizt.*

अपवर्तृ Nom. ag. *Abwehrer.*

अपवक्त्र und °क n. *ein best. Metrum.*

अपवत्स Adj. (f. आ) *kalblos.*

*अपवन n. *Park.*

अपवत्त् Adj. *wässerig.*

अपवमान m. *kein* Pavamâna *genanntes* Stotra. Loc. *ausser beim* P. St. Kâtj. Çr. 11,1,27.

अपवरक m. n. *Schlafgemach.*

अपवर्ग m. 1) *Abschluss, Ende* 227,25. — 2) *die letzte Befreiung der Seele, endliche Erlösung* 83,28. — 3) *der Ort, wo die endliche Erlösung Statt findet,* Bhâg. P. 5,20,45. — 4) *plötzliches zu Nichte Werden.* — 5) *Gabe, Geschenk.* — 6) *Beschränkung* (einer Regel) Çulbas. 2,50.

अपवर्जन n. 1) *das Beschliessen, Beendigen.* — 2) *das Abtreten, Geben* (z. B. einer Tochter zur Ehe). — 3) *das Verlassen.* — 4) *die letzte Befreiung der Seele.*

अपवर्ण Adj. *fehlerhaft dem Laute nach.*

अपवर्त m. 1) *der zur Reduction angewandte Divisor, der grösste gemeinschaftliche Divisor zweier Grössen.* — 2) *Reduction durch Division ohne Rest* Bîjag. 39. 40.

अपवर्तन n. 1) *Umkehr, Flucht.* — 2) *das Wegrücken, Entfernen.* — 3) *das Entziehen.* — 4) und 5) = अपवर्त 1) und 2) Colebr. Alg. 153.

अपवर्तिका f. *Schurz.*

अपवर्त्य Adj. *durch Division auf die geringsten Grössen zu reduciren* Bîjag. 46.

अपवाचन n. in अनप°.

अपवाद m. 1) *Widerlegung* 257,31. — 2) *Aufhebung, Zurücknahme; Ausnahme* 227,15. 228,11. 29. 238,19. — 3) *Tadel, üble Nachrede.* — 4) *Befehl, Geheiss* Kir. 14,27.

अपवादक Adj. *aufhebend, annullirend* Comm. zu TS. Prât. 14,5. 6. तदपवादकत्व n. Nom. abstr. ebend.

°अपवादिन् Adj. *tadelnd.*

अपवाद्य Adj. *was aufgehoben, — annullirt wird* Comm. zu TS. Prât. 14,5.

*अपवारण n. *das Verbergen, Verstecken.*

अपवारितम्, °तकेन und °वार्य (307,25) Adv. im Drama *im Geheimen, so dass es nur die zunächst betheiligte Person hört* oder *sieht.*

अपवास m. 1) *das Verlöschen.* — 2) *eine best. Pflanze,* = यवास.

अपवाह् m. 1) *Abfluss.* अपवाहम् *auf der Seite des Abflusses.* — 2) *Wegführung.* वसिष्ठस्य oder वसिष्ठाप° N. pr. einer Oertlichkeit. — 3) *Abnahme, Verminderung.* — 4) *ein best. Metrum.* — 5) Pl. N. pr. eines Volkes.

अपवाहक m. = अपवाह 3).

अपवाहन n. 1) *das Wegführen.* — 2) *Abnahme, Verminderung.*

अपवाह्य Adj. *wegzuführen.*

अपविक्षत Adj. *unverletzt.*

अपविघ्न Adj. *frei von Hindernissen* Ragh. 3,38. कच्चित्तातापविघ्नं ते *geht es ohne Hindernisse bei dir her?*

अपविद्ध Partic. von व्यध् mit अप.

*अपविषा f. *Kyllingia monocephala Lin.*

*अपवीण P. 6,2,187.

अपवीरवत् Adj. *nicht mit einem Speere bewaffnet.*

अपवृक्तत्व n. *das Fertigsein, Nichts mehr zu thun Haben* Comm. zu Kâtj. Çr. 493,24. 528,19.

अपवृज्य Adj. in अनप°.

1. अपवृत्त n. *Ekliptik* Golâdh. 8,69. 11,3.

2. अपवृत्त Adj. *von schlechtem Benehmen* 106,18.

अपवृत्ति f. *das Ablaufen, Abrutschen* Spr. 52.

अपवेध m. *fehlerhafte Durchbohrung.*

अपव्याख्या f. *falsche Erklärung.*

अपव्यापार Adj. *ohne Beschäftigung, — Amt.*

अपव्रत Adj. 1) *ungehorsam.* — 2) *das gewohnte Thun aufgebend.*

अपशङ्कम् Adv. *furchtlos.*

अपशब्द m. 1) *üble Nachrede* Spr. 2911. 7854. — 2) *verdorbene Wortform, ungrammatische Sprache* ebend.

Digitized by Google

अपशब्दखण्डन n. Titel eines Werkes.

अपशव्य Adj. *für das Vieh nicht dienlich.*

अपशशितिलक Adj. *ohne Mond als Stirnmahl.*

अपशस्त्र Adj. *waffenlos.*

अपशिरस्, अपशीर्ष und अपशीर्षन् Adj. *kopflos.*

1. अपशु m. *zum Opfer untaugliches Vieh* Nâjam. 1,4,43. Davon Nom. abstr. °त्व n. Comm. ebend.

2. अपशु Adj. *ohne Vieh, — Opferthier* Âçv. Grhj. 4, 8,38.

अपशुघ्नी Adj. f. *kein Vieh tödtend.*

*अपशुच् m. *die Seele.*

अपशुष्क Adj. (f. आ) *abwendig* (Comm.).

अपशूद्र m. *kein* Çûdra Gaim. 6,1,33.

अपशूल Adj. *ohne Spiess.*

अपशोक 1) Adj. *kummerlos.* — 2) *m. *Jonesia Asoka Roxb.*

अपश्चाद्ध्वन् und अपश्चाद्ध्वन् Adj. *nicht zurückbleibend, — zu kurz kommend* Maitr. S. 3,9,4.

1. अपश्चिम Adj. *nicht der letzte.*

2. अपश्चिम Adj. *der allerletzte, äusserste.* °म् Adv. *zum allerletzten Mal* Mṛicch. 155,12.

अपश्य Adj. *nicht sehend.*

अपश्यना f. *das Nichtsehen* (buddh.).

अपश्यत् Adj. *nicht sehend* Mṛicch. 111,3.

अपश्रय m. *Polster.*

अपश्री Adj. *der Schönheit beraubt.*

अपश्रुति Adj. *den Ohren unangenehm.*

*अपष्ठ m. n. *Spitze des Wiederhakens, mit dem ein Elephant geleitet wird.*

अपष्ठु 1) *Adj. *a) entgegengesetzt. — b) der linke.* — 2) Adv. *a) in verkehrter Weise, falsch* Çiç. 15,17 (अपष्ठु प° zu lesen). — *b) *tadellos. — c) *schön, reizend.* — 3) *m. *Zeit.*

*अपष्ठुर und *अपष्ठुल Adj. *entgegengesetzt.*

1. अपस् n. 1) *Werk, Handlung,* insbes. *das heilige Werk am Altar.* — 2) *bewegliche Habe.*

2. अपस् 1) Adj. *werkthätig, werkkundig.* — 2) f. Pl. *a) die Finger. — b) die drei Göttinen der heiligen Rede.*

3. अपस् Adj. *aquosus.*

अपसद् m. *ein Ausgestossener, der Schlechteste unter.* विहंगाप° *ein niederträchtiger Vogel* Kâd. 218,21. — Pl. *Kinder aus gemischten Ehen, wenn der Vater einer niedrigeren Kaste als die Mutter angehört.*

*अपसमम् Adv. gaṇa तिष्ठद्वादि. v. l. अपरसमम्.

अपसर m. 1) wohl *das Abgehen von Etwas* (in अनप°). — 2) *Entfernung, Distanz* Golâdh. 13,26.

अपसरण n. *das Fortgehen, Rückzug* Spr. 408. °तस् Çat. Br.

*अपसर्जन n. 1) *das Verlassen.* — 2) *das Spenden.* — 3) *die letzte Befreiung der Seele.*

अपसर्प m. *Späher* Bâlar. 13,2.

अपसर्पण n. *das Fortgehen, Sichentfernen, Weichen.* Mit प्रति *das Zurückkehren nach.*

अपसर्पिणी f. = अवसर्पिणी.

अपसव्य Adv. 1) *nach links hin.* — 2) *mit der Stelle zwischen Daumen und Zeigefinger.*

अपसव्य Adj. 1) *nicht der linke, der rechte.* °म् mit कर् *Jmden* (Acc. und Loc.) *die rechte Seite zukehren* und *die heilige Schnur auf die rechte Schulter hängen.* — 2) in der Auguralkunde von *rechts nach links gerichtet, zur Linken stehend, nach links sich bewegend.* Dazu Adv. °म् und °सव्येन *zur Linken, von rechts nach links.* — 3) **entgegengesetzt* (= 2).

अपसव्यवत् Adj. *wobei die heilige Schnur auf der rechten Schulter hängt.*

अपसार m. *Ausgang, Ausweg.*

अपसारण n. *das Entfernen, Fortlassen.*

अपसारिन् Adj. *abnehmend, sich vermindernd.*

अपसार्य Adj. *fortzuschicken, zu entfernen.*

*अपसार्वसेनि Adv. *mit Ausnahme von* Sârvaseni Kâç. zu P. 6,2,33.

अपसिद्धान्त m. *eine Behauptung* oder *ein Dogma im Widerspruch mit dem eigenen System* Njâjas. 5,2,1.24. Sarvad. 13,4.

अपसी s. 2. अपस्य.

*अपसीर P. 6,2,187.

अपसृति f. *Entfernung, Distanz* Golâdh. 13,27.

अपसृप्ति f. *Fortgang, Weggang aus* (Abl.).

*अपसौवीरम् Adv. *mit Ausnahme von* Sauvira Kâç. zu P. 6,2,33.

अपस्कम्भ m. *Befestigung.*

अपस्कर m. 1) *Theil eines Wagens.* Auch n. — 2) *Excremente* LA. 4,6. — 3) **Schamtheile.*

अपस्खल m. *das Ausgleiten.*

अपस्तम्ब und °स्तम्भ m. *ein luftführendes Gefäss an der Seite der Brust* Bhâvapr. 1,58.

अपस्नान n. 1) *Wasser, in dem sich ein Anderer gebadet hat.* — 2) **Abwaschung nach einem Todesfall.*

अपस्पति m. N. pr. eines Sohnes des Uttânapâda.

अपस्पर्श Adj. (f. आ) *unempfindlich.*

1. अपस्पृश् Adj. *nicht hart berührend, — wehe thuend.*

2. अपस्पृश् Adj. *sich nicht berühren lassend,* in अनप°.

*अपस्फिग n. P. 6,2,187.

अपस्फुर, अपस्फुर (in अनप°) und अपस्फुरत् (in अनप°) Adj. *wegschnellend, ausschlagend.*

अपस्मय Adj. *ohne Hochmuth.*

अपस्मार m. (*Verlust des Bewusstseins*) *Besessensein; Fallsucht* Karaka 2,8. 8,8.

अपस्मारिन् Adj. *besessen; von Fallsucht behaftet.*

अपस्मृति Adj. 1) *keine Erinnerung von Etwas habend.* — 2) *an Etwas nicht denkend, zerstreut.* — 3) *kein klares Bewusstsein habend, ausser sich.*

अपस्य्, °स्यति *thätig sein.*

1. अपस्य 1) Adj. *geschäftig.* — 2) अपस्या f. *Geschäftigkeit, Thätigkeit.*

2. अपस्य 1) Adj. अपसिंध्र (f. अपसिंधी) *aquosus.* — 2) f. आ Bez. *bestimmter Backsteine.*

अपस्यु Adj. *geschäftig.*

अपस्वान m. *Orkan* Âpast. 1,11,30.

°अपक् Adj. (f. आ) *abwehrend, vertreibend, zu Nichte machend* 72,18. 101,12. Spr. 7853.

अपकृतपाप्मन् Adj. *vom Uebel befreit* Çat. Br. 2,1,2,4. 6,2,2,19.

अपकृति f. *Abwehr, Vertreibung.*

अपकृनन n. *das Abhalten,* in अनप°.

अपकृत्तर् Nom. ag. (f. °कृत्री) *Abwehrer, Vertreiber.*

अपकृत्य n. 1) *das Forttragen, Entwenden.* — 2) *das Weiterbefördern* (eines Flüchtlings) Mṛicch. 111,9. — 3) *das Entfernen, Vertreiben, zu Nichte Machen.* अमाप° *der Müdigkeit* Kâd. II,36,18.

अपकृत्र् Adj. *nicht verderblich* Tândja-Br. 12, 13,4.

अपकर्त m. = अपकर्तर् *Wegnehmer.*

अपकर्तर् Nom. sg. 1) *Hinwegführer.* — 2) *Wegnehmer, Entwender.* — 3) *Entferner, zu Nichte Macher.* — 4) N. pr. eines Schlangendämons.

अपकर्तव्य Adj. *hinwegzuführen* 152,2.

अपकर्ष Adj. *keine Freude verrathend* (Blick) Kâd. II,60,19.

*अपकल P. 6,2,187, Sch.

अपकस्त m. *Stoss mit der Hand* (*Rücken der Hand* Comm.).

अपकस्तय्, °यति *von der Hand schlagen, von sich stossen, zur Seite schieben, abschütteln, zurückweisen* Sarvad. 124,7. °कस्तित Partic. Kâd. 227,15. 262,20.

अपकानि f. *das Schwinden.*

अपकार m. 1) *das Fortreissen, Mitsichreissen.* — 2) *Fortnahme, Entwendung, Raub.* — 3) *Verscheuchung, Entfernung.* — 4) *Verheimlichung, Verläugnung* Çâk. 13,21.22. — 5) *Vorenthaltung.* — 6) *ein abgerissenes Stück.* — 7) *Verlust.*

अपकारक Adj. 1) *entwendend, stehlend, Dieb.* — 2) *verheimlichend, verläugnend.*

अपकारण n. *das Wegführenlassen* Spr. 7312, v. l.

Digitized by Google

अपकारवर्मन् m. N. pr. eines Mannes.

अपकारिन् Adj. 1) *mit sich fortreissend* (auch in übertr. Bed.). — 2) *wegnehmend, entwendend.* — 3) *entfernend, zu Nichte machend.* — 4) *verheimlichend, verläugnend.*

अपकास m. 1) *spöttisches Lachen.* — 2) **Lachen ohne Veranlassung.*

अपकास्य Adj. *zu verlachen, — verspotten.*

अपंकिंकार Adj. *ohne Silbe* किङ्.

अपकृति f. *das Fortnehmen, Entfernen* Spr. 7759.

अपक्रवि m. 1) *Läugnung, das in Abrede Stellen* 242, 1. — 2) *Verhüllung, Einkleidung.* — 3) *Genugthuung* Çat. Br. — 4) **Zuneigung.*

अपक्रुति f. *Läugnung* und auch *Verhüllung, Einkleidung* (als eine best. rhet. Figur) Vâmana 4, 3, 5.

अपक्रोतर् Nom. ag. *Läugner, etwas in Abrede stellend.*

अपक्राम m. *Verminderung.*

अपक्रेपण n. *das Beschämen.*

अपांवत्स m. *ein best. Stern.*

अपाक् s. अपाञ्च्.

1. अपाक Adj. *von fern kommend, aus der Ferne sichtbar.*

2. अपाक m. *Unverdaulichkeit.*

3. अपाक Adj. *unreif* (Geschwüre u. s. w.).

अपाकचक्षस् Adj. *fernglänzend.*

अपाकज Adj. (*nicht gereift*) *ursprünglich, natürlich.*

अपाकरण n. 1) *das Wegtreiben.* — 2) *das Abliefern, Abtragen* (einer Schuld).

अपाकरिष्णु Adj. *übertreffend* (mit Acc.) Spr. 5896.

*अपाकर्तोस् Abl. Inf. mit पुरा *vor dem Wegtreiben.*

अपाकर्मन् n. *Ablieferung, Abtragung,* in अनपा°.

*अपाकशाक n. *Ingwer.*

अपाकौ Adv. *fern.*

अपाकौत् Adv. *aus der Ferne.*

अपाकिन् Adj. 1) *unverdaulich.* — 2) *unreif* (Geschwüre u. s. w.).

अपाकृति f. *Fernhaltung.*

अपाकेस्थ Adj. *fern stehend.*

अपाक्षात् Adv. *von hinten.*

*अपात Adj. = अधात, प्रत्यत.

*अपाग्भव Adj. = अपाचीन Gal.

अपाङ्क्य und अपाङ्क्त्र (Gaut. 17, 18. 21, 11) Adj. *nicht würdig mit andern geachteten Personen an Etwas Theil zu nehmen.* Dazu Nom. abstr. अपाङ्क्यत्व n.

अपाङ्ग 1) *Adj. *glied —, körperlos.* — 2) m. (adj. Comp. f. आ und ई) *a) der äussere Augenwinkel.* — *b) gefärbtes Mal auf einem Körpertheile.*

*अपाङ्कक m. *Achyranthes aspera.*

*अपाङ्गदर्शन n. und अपाङ्गदृष्टि f. (Spr. 3395) *Seitenblick.*

*अपाङ्गदेश m. = अपाङ्ग 2) *a).*

अपाङ्गनेत्र Adj. (f. आ) *zur Seite blickend.*

अपाङ्गप्रेक्षित n. und अपाङ्गमोक्ष m. *Seitenblick.*

अपाचक Adj. *nicht für sich selbst kochend* MBh. 12, 12, 10.

*अपाचीतरा f. *Norden.*

अपाचीन Adj. 1) *rückwärts —, westlich belegen.* — 2) **südlich.* — 3) **umgekehrt.*

अपाच्य, अपाचिर्य Adj. 1) *westlich.* — 2) *südlich.*

अपाञ्च् 1) Adj. (f. अपाची) *a) rückwärts —, westlich gelegen, — gewandt* AV. 3, 3, 6. — *b)* **südlich.* — 2) Adv. अपाक् *im Westen.* — 3) *f. अपाची *Süden.*

*अपाञ्जस् P. 6, 2, 187.

*अपाटव n. *Unwohlsein.*

अपाणि Adj. *ohne Hände.*

अपाणिनीय Adj. *nicht Pâṇini eigen* Ind. St. 13, 149.

अपाणिपाद् Adj. *ohne Hände und Füsse* 273, 15.

अपाण्डव Adj. *ohne Pâṇḍava* Venis. 87.

अपातक n. *kein Verbrechen* 120, 16. Gaut. 5, 34.

अपात्त Partic. von दा, ददाति mit अपा.

*अपात्यय m. *das Abläugnen, Verheimlichen.*

1. अपात्र m. (selten) und n. *unwürdige Person* 172, 30. 184, 14.

2. अपात्र Adj. *ohne Gefäss.* Davon Nom. abstr. °त्व n. Gaim. 4, 1, 34. °ता Comm. ebend.

अपात्रकृत्या f. *eine Handlung, die Jmdn zu einer unwürdigen Person macht.*

अपात्रवर्षण n. *das Spenden an Unwürdige* Spr. 413.

अपात्रवर्षिन् Adj. *Unwürdigen spendend* 158, 2.

अपात्रीकरण Adj. *zu einer unwürdigen Person machend.*

अपाद् 1) Adj. *ohne Stollen, nicht metrisch* Kâtj. 1, 23. — 2) *f. आ = वल्गुली Gal.

अपादक Adj. *fusslos.*

अपादातर् Nom. ag. *Wegnehmer.*

अपादादि m. *nicht der Anfang eines Stollens* VS. Prât. 2, 17.

अपादान n. 1) *das bei einer Trennung am Platz Verbleibende* (der Begriff des Ablativs). — 2) *das wovon ein Stück abgeschnitten worden ist, das zurückgebliebene St.* Comm. zu Nâjam. 6, 4, 1. Dazu Nom. abstr. °त्व n. ebend.

अपाद्य Adj. (f. आ) Bez. *bestimmter* Ishṭi.

*अपाधन् P. 6, 2, 187.

अपान m. 1) *der eingezogene, von oben nach unten sich bewegende Hauch im Körper* 264, 20. 24.

अपानद्रूप n. Çat. Br. 11, 2, 3, 27. — 2) *After* 44, 27. 28. — 3) Name eines Sâman Tâṇḍya-Br. 5, 4, 2. वसिष्ठस्य अ° desgl.

अपानदा Adj. *den Einhauch schenkend.*

*अपानपवन m. = अपान 1).

अपानपा Adj. *den Einhauch schützend.*

अपानभृत् Adj. Bez. *best. Ziegeln.*

अपानृत Adj. *frei von Lüge, wahr.*

अपानोदार m. Farz Spr. 2259.

अपान्तरतमस् m. N. pr. eines alten Weisen.

*अपांनप्तर् m. = अपां नपात्.

*अपांनप्त्रीय und °नप्तीय Adj. P. 4, 2, 27. 28.

*अपांनाथ m. 1) *das Meer.* — 2) Bein. Varuṇa's.

अपांनिधि m. 1) *Bein. Çiva's. — 2) Name eines Sâman.

अपाप Adj. (f. आ) *nicht schlecht, unschuldig* 105, 6. Mârk. 154, 1. 2. 155, 11.

अपापकाशिन् Adj. *nicht hässlich aussehend.*

अपापकृत् Adj. *nicht Böses thuend.*

अपापचेतस् Adj. *von guter Gesinnung, unschuldig* MBh. 3, 63, 17.

अपापपुरी f. N. pr. einer *Stadt.*

अपापक्वस्यस n. *keine verkehrte Ordnung, kein Wirrwarr.*

अपापविद्ध Adj. *nicht mit Fehlern behaftet.*

अपामंभविष्णु (अपामनंभ°?) Adj. *nicht krätzig werdend* Maitr. S. 3, 6, 8.

अपामार्ग m. *Achyranthes aspera.* अपामार्गतैल n. Mat. med., अपामार्गतण्डुल m. und अपामार्गक्षार m.

अपामार्जन n. *das Abwischen, Wegkehren, Abwehren.* °स्तोत्र n. Titel einer *Hymne.*

अपामीव n. und अपामीवन् m. n. Name eines Sâman (auch आदित्यस्य, इन्द्रस्य).

अपांपति m. 1) *das Meer.* — 2) Varuṇa.

*अपांपित्त n. *Feuer.*

अपाय m. 1) *Weggang, das Sichentfernen.* — 2) *das Entzogenwerden von* (Abl.) Nâjam. 3, 5, 29. — 3) *Ausgang, Ende.* — 4) *Verfall.* — 5) *Vergehen* LA. 25, 17. — 6) *Nachtheil, Schaden, Gefahr* ṚV. Prât. 11, 34.

अपायति f. (?) Kâṭh. 28, 3.

अपायन n. *das Weggehen, Sichentfernen.*

अपायिन् Adj. *abgehend, mangelnd.*

1. अपार m. *diesseitiges Ufer.*

2. अपार Adj. (f. आ) 1) *unbegrenzt, unermesslich.* अपारे so v. a. *auf hohem Meere.* — 2) *auf hohem Meere befindlich.*

अपारपार Adj. *über das unermessliche Meer* (des Lebens) *hinüberführend* VP. 1, 15, 56.

अपारयत् Adj. *nicht vermögend, — könnend* Kâv.

Digitized by Google

259,24. II,42,14.

अपार्ण Adj. *entfernt von* (Abl.).

अपार्थ Adj. 1) *zwecklos, unnütz.* °म् Adv. *ohne eigennützige Motive* Gaupap. zu Sâṁkhjak. 60. — 2) *sinnlos.*

अपार्थक 1) Adj. (f. अपार्थिका; अपार्थका fehlerhaft) = अपार्थ 1) und 2). n. *Unsinn* Nyâyas. 5,2,10. °म् Adv. *in unzweckmässiger Weise* Sâṁkhjak. 60.

अपार्थिव Adj. *nicht irdisch* Ragu. 8,34.

अपार्धक्षेत्र Adj. *nur ein halbes Feld einnehmend* Ind. St. 9,442. 10,287.

अपार्ध्य m. Pl. N. pr. der Verfasser eines Mantra Ind. St. 3,458.

अपाल 1) Adj. (f. आ) *ohne Hüter, — Hirten* R. ed. Bomb. 2,14,54. Bhaṭṭ. 5,66. — 2) f. ई N. pr. einer Tochter Atri's.

*अपालङ्क m. *Cathartocarpus fistula.*

अपालम्बि m. *ein vom Wagen herabhängendes Holz zum Hemmen desselben.*

अपालयत्न् Adj. *nicht schützend* Spr. 6416.

अपावृत् in अनपावृत्.

अपावृति f. *Verschluss.*

अपावृत्त* n. *das Sichwälzen eines Pferdes.*

अपावृत्तक Adj. *flüchtig geworden.*

*अपावृत्ति f. = उद्वर्तन.

अपाव्य Adj. als Bez. bestimmter Götter und Mantra. Davon Nom. abstr. °त्व n. Kâṭh. 30,9.

*अपाश्या f. P. 6,2,156, Sch.

अपाश्रय m. 1) *Rücklehne* Daçak. 90,13. — 2) *Stütze, Halt.* — 3) etwa *Zelt* R. 5,11,19. — 4) **Gitter, Geländer.*

अपाश्रयण n. *das Sichanlehnen* Gaut. 2,14.

अपाश्रयवत् Adj. *eine Stütze habend an* (Instr.). °अपाश्रयिन् Adj. dass.

अपाषण्ड Adj. *nicht ketzerisch* Bhâg. 5,26,22 (अपाषाण्ड Burn., अपाखण्ड ed. Bomb.).

अपाष्टि f. in अयोऽपाष्टि = अपाष्ठ, अपाष्ठि.

अपाष्ठि m. (adj. Comp. f. आ) *Haken.*

अपाष्ठिवत् Adj. *mit Haken versehen.*

अपाष्ठिक् und °कृन् Adj. *mit den Krallen tödtend* Çat. Br. 12,7,2,6. 2,15.

अपासङ्ग m. 1) von unbekannter Bed. Kâṭh. 25,2. — 2) *= उपासङ्ग *Köcher.*

अपासन n. 1) *das Wegwerfen, Weglegen.* — 2) **Mord.*

अपि 1) Praep. mit Verben oder in Verbindung mit einem Loc. (im ṚV.) *dicht an, hinein in, in, bei.* — 2) Adv. *a) dazu, auch, ferner, desgleichen.* अपि च, चापि, अपि चैव, चैवापि und तथैवापि dass. अपि — अपि (oder च) *sowohl — als auch.* ये ऽपि — ते ऽपि *auch diejenigen, welche.* न केवलम् — अपि *nicht nur — sondern auch* 96,28. 97,20. वापि und अपि वा *oder auch.* वापि — अथ वा — वापि *entweder — oder — oder auch.* यदि वा — यदि वापि — यदि वापि mit Potent. *sei es, dass — oder dass — oder auch dass.* न — नापि — न चैव (auch ohne Wiederholung der Negation) *weder — noch — noch auch.* — *b) auch* so v. a. *sogar, selbst, obgleich.* अपि च dass. यद्यपि, अपि कु यदि (27,20) und यदि चेत् *selbst wenn.* तथापि *dennoch.* In einem negativen Satze *nicht einmal.* अपि च — न चापि *sogar — nicht aber* so v. a. *lieber — als.* — *c) aber,* insbes. beim Wechsel des Subjects. — *d) nur.* — *e) wenigstens, doch, tamen.* — *f)* giebt einem Interrogativum die Bed. eines Indefinitum. — *g)* nach Zahlwörtern so v. a. *alle.* Eben so अपि च und अपि चैव. अन्ये ऽपि und परे ऽपि *die übrigen.* Pleonastisch nach उभ, उभय, सर्व und अशेषतस्. — *h)* am Anfange eines Satzes Fragepartikel. — *i)* am Anfange eines Satzes mit einem Potent. *ach wenn doch.* — *k)* अपि नाम am Anfange eines Satzes *ob wohl, vielleicht.* — *l)* न च — अपि तु *nicht — sondern* Spr. 5257. — *m)* *vor einem Imperat. bei einer freundlichen Aufforderung. — *n)* *सर्षिषो ऽपि स्यात् = सर्षिषो बिन्दुरपि स्यात्.

अपिकर्त m. 1) *die Gegend der Achselgruben und Schulterblätter.* — 2) N. pr. eines Mannes; Pl. *seine Nachkommen.*

(अपिकर्त्य) °कर्तिन Adj. *in der Gegend der Achselgruben befindlich.*

अपिकर्णि m. *die Gegend des Ohres.*

अपिगुण Adj. *vorzüglich, vollkommen.*

*अपिगृह्य (ved.) und *ग्राह्य Adj.

*अपिच्छा f. *ein best. Vogel* Gal.

अपिज Adj. *nachgeboren, hinzugeboren.*

अपित्त् Adj. *versiegt, vertrocknet.*

अपितर् m. *Nicht-Vater* Çat. Br. 14,7,2,22.

अपितृक Adj. *vaterlos* Âpast. 1,11,2.

अपितृदेवत्य Adj. *nicht an die Manen als Gottheit sich richtend* 35,26. Çat. Br. 11,1,2,3.

अपित्र्य Adj. *nicht väterlich* 201,4.

अपित्व n. *Betheiligung, Antheil* 28,13.

अपित्विन् Adj. *betheiligt, Antheil habend.*

अपिदृष्टर् Nom. ag. *Zuschauer, Aufseher* Ind. St. 10,144.

अपिधान 1) n. *a) das Bedecken.* — *b) Bedeckung, Hülle, Decke.* — *c) Verschluss.* — *d) Schloss, Riegel.* — 2) अपिधानी f. etwa *Teppich.*

अपिधानवत् Adj. *verdeckt.*

अपिधि m. *dargereichte Gabe.*

अपिनद्धमुख Adj. *dessen Maul verbunden ist* AV. Paipp. 19,8.

अपिनेतर् Nom. ag. *Hingeleiter zu* (Gen.) Çat. Br. 12,4,4,1.

अपिपर्त m. *Seitengegend.*

अपिपार्त Adj. *durstlos, kein Verlangen mehr empfindend.* Davon अपिपार्तत्व n. *Durstlosigkeit* Ind. St. 9,154.

अपिप्राण Adv. (f. ई) *jeden Athemzug begleitend.*

अपिभाग Adj. *Antheil habend.*

अपिमत्र Adj. *Rede stehend* Kâṭh. 13,1.

अपिवत् Adj. अपि *enthaltend.*

अपिवान्यवत्सा f. = अभिवान्यवत्सा.

अपिवाप m. Bez. *eines best.* Puroḍâça.

अपिव्रत Adj. *an einer religiösen Feier betheiligt, blutsverwandt.*

अपिशर्वर 1) Adj. *in die Nacht reichend, nächtlich.* — 2) n. *Nachtzeit.*

अपिशल m. N. pr. eines Mannes; Pl. *seine Nachkommen.*

अपिशसम् Abl. Inf. mit पुरा *ohne wegzuschneiden.*

अपिष्ट Adj. *ungemahlen* Çat. Br. 2,6,2,5.

अपिधित Partic. von धा, दधाति mit अपि.

अपिधिति f. *Verschluss* Maitr. S. 2,4,2. Tâṇḍja-Br. 18,5,4. 21,7,5.

अपी f. s. अप्य.

अपीच्य, अपीचिन्त्र Adj. 1) *geheim, verborgen.* — 2) *sehr schön, reizend.*

अपीर्तृ Adj. *antreibend.*

अपीडयत्न् Adj. 1) *nicht anstrengend, — ermüdend* Spr. 441. — 2) *nicht beeinträchtigend, nicht brechend* (व्रतम्, धर्मम्).

अपीडा f. *Nichtschädigung, Nichtbeeinträchtigung* MBh. 12,87,32.

अपीडित Adj. 1) *nicht gepresst, — gedrückt* Spr. 3590. — 2) *unverletzt, unversehrt* Gaut. 1,25.

अपीडितवर्णम् Adv. *ohne einen Laut zu quetschen* Suçr. 1,13,5.

1. अपीत Adj. *eingegangen in* (Acc.), *sich vereinigt habend mit* Çat. Br. 10,5,2,15. Khând. Up. 6,8,1.

2. अपीत Adj. 1) *nicht getrunken* Spr. 442. — 2) *noch nicht getrunken habend* MBh. 2,52,44.

अपीति f. *das Eingehen in Etwas, Verschwinden.*

अपीनस m. *verstopfte Nase, Schnupfen.*

अपीव्य Adj. v. l. für अपीच्य 2).

अपुंश्चलीय Adj. *kein Hurenkind* Spr. 3591.

अपुंस् s. अपुमंस्. अपुंस्त्व n. *Unmannheit.*

अपुंस्का Adj. f. *gattenlos* Bhaṭṭ. 5,70.

*अपुच्छा f. *Dalbergia Sissoo Roxb.*

अपुण्यभाज् Adj. *unglückselig* Kâd. II,82,2.

Digitized by Google

अपुण्यवत्त् Adj. dass. Kâd. II, 89, 9. 123, 13.

1. अपुत्र m. *Nichtsohn.*

2. अपुत्र (f. आ) und अपुत्रक (f. अपुत्रिका) *sohnlos.*

अपुत्रता f. *Sohnlosigkeit.*

अपुत्रिक Adj. *der keine Tochter hat, die er an Sohnes Statt annehmen könnte.*

अपुत्रिन् (108, 6), अपुत्रिय und अपुत्र्य Adj. *sohnlos, kinderlos* Mantrabr. 1, 4, 2. Çâṅkh. Gṛhj. 1, 18.

अपुनःपराजय m. *das nicht wieder Verlieren.*

अपुनर् Adv. 1) *ein für allemal.* — 2) mit भू *noch nicht wieder zusichkommen* Çat. Br. 12, 7, 2, 10.

अपुनरुपगम m. *das nicht wieder Fortgehen.*

अपुनरावर्तन n. *Nichtwiederkehr* (in's Leben) Saṁkhj. Up. 3.

अपुनरावृत्ति f. dass. und auch so v. a. *Tod.*

अपुनरुक्त 1) Adj. *nie zu viel, wovon man nicht genug haben kann* Kâd. II, 69, 8. 127, 1. 142, 22. — 2) n. (Nâiṣâs. 5, 2, 15) und °क्ति f. *keine unnütze Wiederholung.*

*अपुनर्गेय Adj. *nicht zum zweiten Mal zu singen* Ind. St. 13, 485.

अपुनर्जन्मन् Adj. *nicht wiedergeboren werdend.*

अपुनर्दर्शन n. *das Nichtwiedersehen.*

अपुनर्दीयमान Adj. *nicht zurückgegeben werdend* AV. 12, 5, 44.

अपुनर्निवर्तम् Absol. *ohne Wiederkehr* Tâṇḍja-Br. 4, 3, 10.

अपुनर्भोज्य Adj. *nicht wieder zu geniessen* TBr. 3, 2, 2, 11.

अपुनर्भव m. 1) *Nichtwiederkehr* (z. B. von Krankheiten). — 2) *das Nichtwiedergeborenwerden, endliche Erlösung.*

अपुनर्भाव m. = अपुनर्भव 2).

अपुनर्भाविन् Adj. 1) *nicht wiederkehrend, der letzte* Vaṇis. 115. — 2) *nicht wiedergeboren werdend.*

अपुनःसंभव Adj. (f. आ) *nicht wieder erstehend.*

अपुमंस् m. *Nichtmann, Eunuch* Bhâr. Nâṭṣâç. 34, 53.

अपुरस्तात् Adv. *nicht von Osten* Kâtj. Ça. 21, 4, 10.

अपुरुषाभिवीत Adj. *nicht von Menschen angetrieben* Çat. Br. 4, 5, 8, 11.

अपुरोगव Adj. *führerlos* Ait. Br. 6, 35.

अपुरोडाश Adj. (f. आ) *ohne* Puroḍâça Kâtj. Ça. 25, 3, 23.

अपुरोऽनुवाक्यक Adj. *ohne* पुरोऽनुवाक्या.

अपुरोरुक्क Adj. *ohne* पुरोरुच्.

1. अपुरोहित m. *kein* Purohita Çat. Br. 6, 6, 3, 12.

2. अपुरोहित Adj. *ohne* Purohita Ait. Br. 8, 24.

अपुवाय्, °यते *schlecht werden, verderben.*

अपुष्कल Adj. *nicht zutreffend* Vaṇis. 70, 22.

अपुष्ट Adj. 1) *nichtssagend, überflüssig* Kâvjâd. 7, 7. Dazu Nom. abstr. °ता f. und °त्व n. — 2) * *leise.*

अपुष्टार्थ n. in der Rhetorik *ein gesuchter und dabei nichtssagender Ausdruck.* Dazu Nom. abstr. °त्व n.

अपुष्पं 1) Adj. (f. आ) *blüthenlos.* — 2) *m. *Ficus glomerata* Nigh. Pa.

*अपुष्पफलद् m. *Artocarpus integrifolia* und *Ficus glomerata* (Nigh. Pa.).

*अपुस् n. v. l. für वपुस् Naigh. 3, 7.

अपूजित Adj. *ungeehrt* Spr. 445.

अपूज्य Adj. *unehrenwerth* Spr. 446. fg.

अपूत Adj. 1) *ungereinigt.* — 2) *unrein* Gaut. 25, 6.

अपूप m. 1) *Kuchen, feines Brot.* — 2) *Honigwaben.* — 3) * *Weizen.*

अपूपक m. und अपूपिका f. *Kuchen.*

अपूपनाभि Adj. *dessen Nabel (Mitte) durch einen Kuchen gebildet ist.*

*अपूपमय Adj. *aus Kuchen bestehend.*

अपूपवत्त् Adj. *von Kuchen begleitet.*

अपूपशाला f. *Bäckerei.*

अपूपापिहित Adj. *mit Kuchen bedeckt.*

अपूपोय्, °यति *Kuchen wünschen* Kâtj. Ça. 12, 2, 12.

*अपूपोय und *अपूप्य Adj. *zu Kuchen dienend.*

*अपूप्य m. *Weizenmehl.*

अपूरण 1) Adj. *unersättlich* Spr. 124. — 2) *f. ई *Salmalia malabarica Sch. u. End.*

अपूरुष Adj. *unbelebt.*

अपूरुषघ्न Adj. *nicht Männer tödtend.*

अपूर्ण 1) Adj. *a) nicht voll.* एकेन *woran nur Eins fehlt* 91, 2. — *b) nicht ganz, gebrochen* (Zahl). — 2) n. *Anakoluth.*

अपूर्ति f. *Nichterfüllung der Wünsche* MBh. 12, 285, 26.

अपूर्यमाण Adj. *nicht voll werdend* Kâtj. Ça. 24, 1, 4.

1. अपूर्व 1) Adj. (f. आ) *a) keinen Vorderen —, kein Vorderes habend.* — *b) keinen Vorgänger habend* P. 4, 2, 13. *noch nicht dagewesen, ganz neu* Gaim. 3, 8, 31. प्रजापतिस्तेनूः Âçv. Ça. 8, 13, 18. *unvergleichlich.* — 2) m. (sc. यज्ञ) mit oder ohne प्रजापतेस् *ein best. Opfer* Tâṇḍja-Br. 17, 10, 4. Vaitân. 39. — 3) n. *die wunderthätige Wirkung einer religiösen Handlung* Nâiṣâm. 2, 1, 1. fgg. Comm. zu Gaim. 2, 1, 1. fgg.

2. अपूर्व Adj. अ *zum vorangehenden Laut habend.*

अपूर्वकरण n. bei den Gaina Bez. *der achten zur Erlösung führenden Stufe.*

अपूर्वता f. 1) *das keinen Vorderen —, kein Vorderes Haben* Comm. zu Tâṇḍja-Br. 17, 10, 4. — 2) *Neuheit* 282, 28.

अपूर्वत्व n. 1) *das keinen Vorderen —, kein Vorderes Haben.* — 2) *Neuheit* 283, 18. Gaim. 6, 5, 5.

अपूर्वदर्शन Adj. *früher nie gesehen* Kâd. 215, 9.

अपूर्वपति Adj. f. *die früher keinen Gatten gehabt hat, zum ersten Mal verheirathet* Ind. St. 13, 469.

अपूर्वपद् Adj. *ohne vorangehendes Wort, nicht am Ende eines Compositum stehend* P. 4, 1, 140.

अपूर्ववाद् m. Titel eines Werkes.

अपूर्विन् Adj. *der Etwas früher nicht gethan hat* Spr. 450.

अपूर्वेण Adv. *nie zuvor.*

(अपूर्व्य) अपूर्विय Adj. (f. आ) 1) *dem Nichts vorangeht, der erste.* — 2) *der vorzüglichste, unvergleichlich.*

अपृक्त Adj. *aus einem einzigen Vocal oder Laute bestehend.* °पूर्व Adj. VS. Prât. 4, 184. °मध्य Adj. 181.

अपृणाक् 3. Sg. Imperf. von पर्च्.

अपृणान्त् Adj. *nicht spendend, geizig.*

अपृथक्त्व n. *das Nichtgesondertsein.*

अपृथक्त्वन् Adj. *der kein Gesondertsein annimmt* MBh. 12, 320, 176.

अपृथक्श्रुति Adj. *nicht einzeln hörbar* ṚV. Prât. 13, 16.

अपृथग्दर्शन Adj. *keine Verschiedenheit sehend in* (Loc.) MBh. 12, 239, 3.

अपृथग्धर्मिन् Adj. *keine gesonderten Eigenschaften habend* Maitrjup. 6, 22.

अपृथग्विवेक्य Adj. *nicht als gesondert zu unterscheiden* ebend.

अपृथात्मज्ञ Adj. *ohne* Arguna Vaṇis. 97.

अपृश्नि Adj. *nicht scheckig* Kâtj. Ça. 14, 2, 12.

अपृष्ट Adj. *ungefragt* Gaut. 13, 5. Spr. 3594. अपृष्टे *wenn nicht gefragt worden ist* 289.

अपृष्टशमन Adj. *ohne* पृष्टशमनीय Kâtj. Ça. 24, 6, 14.

अपृष्टशमनीय Adj. dass. Lâṭj. 10, 17, 19.

अपेत 1) m. N. pr. eines Sohnes des Çvaphalka. उपेत v. l. — 2) f. आ *a) das Sichumsehen, Lauern auf Etwas.* — *b) Beachtung, Berücksichtigung, Betracht, Rücksicht* 238, 8. 285, 8. Instr. *in Betracht von* so v. a. *im Vergleich zu* 266, 11. 20. तदपेत Adj. *darauf Rücksicht nehmend* Gaut. 8, 7. — *c) Erwartung, das Verlangen, Erforderniss* 279, 1. 2. 280, 4. निमित्तापेक्षत्व n. *das Erfordern einer Ursache* Comm. zu TS. Prât. 9, 22.

अपेक्षण (Conj.) Adj. *hinschauend auf.*

अपेक्षणीय Adj. *zu berücksichtigen* Spr. 3093, v. l. Dazu Nom. abstr. °त्व n.

अपेक्षाबुद्धि f. *Relativitätsbegriff* Sarvâd. 107, 11. fgg.

अपेक्षाव्याख्यान n. Titel eines Commentars.

अपेक्षितत्व n. *das Erwartetwerden, das Erfor-*

Digitized by Google

derlichsein 282,20. Kaṇ. 9,2,5.

अपेक्षिता f. *Erwartung.*

अपेक्षिन् Adj. 1) *berücksichtigend, beachtend.* — 2) *erwartend, abwartend.*

अपेक्ष्य Adj. *auf den man Rücksicht zu nehmen hat* Kathâs. 12,132 (अप्रेक्ष्य gedr.).

अपेतप्रजनन Adj. *nicht mehr zeugungsfähig* Kâtj. Çr. 22,4,7.

अपेतप्राण Adj. *verstorben* 107,6.

*अपेतराक्षसी f. *Ocimum sanctum.*

अप्पेन्द्र Adj. *wovon* Indra *ausgeschlossen ist.*

अपेय Adj. *nicht trinkbar* Spr. 2130. *zu trinken verboten* Gaut. 17,24.

अपेशल Adj. *ungeschickt, unpassend* Comm. zu Gaim. S. 216, Z. 10.

अपेशस् Adj. *gestaltlos.*

अपेषण n. *das Nichtmahlen* Kâtj. Çr. 8,2,18.

*अपेक्किका (besser अपोक्कका Kâç.), *अपेक्किद्वितीया, *°प्रघसा, *°वाणिज्ञा und *°स्वागता f. gaṇa मयूरव्यंसकादि.

अपैशुन n. *keine Hinterbringerei* Bhag. 16,2.

अपोगण्ड Adj. 1) *nicht unerwachsen.* — 2) **jugendlich.* — 3) **sehr furchtsam.* — 4) **ein Glied zu viel oder zu wenig habend.* — 5) **runzelig.*

अपोढ Partic. von वह् mit अप.

अप्पोदक Adj. (f. आ) 1) *wasserlos, — dicht.* — 2) *nicht wässerig, — flüssig* AV. 5,13,2.6.

*अपोदिका f. = उपोदिका *Basella cordifolia Lam.*

अपोर्दित्य n. impers. *abzugehen von* (Abl.).

अपोह्यार्य in अनपोह्यार्य.

*अपोनप्तर् = अपां नपात् P. 4,2,27.

अपोनप्त्रिय und °नप्तीय Adj. *den* अपां नपात् *betreffend, ihm geweiht.*

अपौम्भन n. *Hemmung, Fessel.*

अपोह् m. 1) *Vertreibung, Verdrängung, Entfernung* Sarvad. 13,18. Comm. zu Njâjas. 5,1,37. — 2) *Bestreitung, Absprechung, Negirung.*

*अपोक्कका und *अपोक्कर्दमा f. gaṇa मयूरव्यंसकादि in der Kâç.

अपोक्न 1) Adj. (Conj.) *vertreibend, verscheuchend.* — 2) n. *a) das Vertreiben, Entfernen* Bhag. 15,15. — *b) das Bestreiten, Absprechen, Negiren.*

अपोक्नीय und अपोक्य Adj. *zu vertreiben, zu verscheuchen, zu entfernen.*

अपोरादर° *ohne Bemühung der Bürger* Kumâras. 6,41.

अपोरुषेय Adj. *nicht von Menschen kommend, — herstammend.*

अप्पौल्कस n. *kein* Paulkasa Çat. Br. 14,7,2,22.

अप्कृत्त्र m. *eine best. Meditation* (buddh.).

अप्घर् m. *Wasserthier.*

अप्त Adj. in अनप्त.

*अप्तस् n. *Werk, Handlung* Uṇâdis. 4,208.

अप्तु (अ + प्तु von पत्) 1) Adj. *federleicht, winzig* Maitr. S. 3,9,1. — 2) *m. *Körper.*

अप्तुमत् Adj. *das Wort* अप्तु *enthaltend* Maitr. S. 3,9,1.

अप्तुर् Adj. *geschäftig, emsig.*

(अप्तूर्य) अप्तूरिम n. *Geschäftigkeit, Emsigkeit.*

अप्तोर्याम und °र्यामन् (Tâṇḍja-Br. 20,3,5. Lâṭj. 9,5,12) m. *eine best. Art das* Soma*-Opfer zu feiern.* Davon Nom. abstr. °त्व n. Tâṇḍja-Br. 20,3,5.

(अप्त्य) अप्तिर्य Adj. *wässerig.*

अप्प्रराज् Adj. *über Besitz gebietend.*

अप्रवान m. 1) N. pr. eines Mannes. — 2) **Arm.*

अप्रम् 1) n. *a) Besitz, Habe, Reichthum.* — *b) Werk.* — *c) *Nachkommenschaft.* — *d) *Gestalt.* — 2) Adj. *thätig, emsig.*

अप्रस्वती Adj. f. *einträglich, ertragreich.*

अप्रःस्थ m. *Gutsherr.*

अप्यइष्टीक्षित m. = अप्यदीक्षित.

अप्पति m. 1) Varuṇa. — 2) **Meer* Gal.

अप्पदीक्षित (die richtige Form) und अप्पय्यदीक्षित m. N. pr. des Verfassers des Kuvalajânanda.

*अप्पित्त n. *Feuer.*

अप्पिदीक्षित m. = अप्पदीक्षित.

अप्पूर्वम् Adv. *nach vorangegangener Wasserdarbringung* Âçv. Gṛhj. 4,7,13.

अप्य und अप्पिय Adj. (f. आ und अप्पी) *im Wasser befindlich, von ihm stammend, zu ihm gehörig.*

अप्यदीक्षित m. = अप्पदीक्षित.

अप्यय m. 1) *das Eingehen in Etwas, Verschwinden; das Vergehen, Ende,* im Gegens. zu प्रभव, भव oder उत्पत्ति. — 2) *Einmündung, Zusammenfluss* Tâṇḍja-Br. 25,10,15. — 3) *Zusammenstoss, Fuge, Verbindungsstelle* Çulbas. 3,52. 87. 129. — 4) N. pr. eines Mannes.

अप्ययदीक्षित und अप्पय्य m. = अप्पदीक्षित.

अप्यर्धम् Adv. *in der Nähe von* (Gen.).

अप्यायदीक्षित m. = अप्पदीक्षित.

अप्रकट Adj. (f. आ) *nicht zu Tage liegend.* °म् Adv. *unbemerkt.*

अप्रकटीकृत Adj. *nicht an den Tag gelegt* Spr. 460.

अप्रकम्प Adj. *nicht bebend, unbeweglich.* °म् Adv. *fest.*

अप्रकम्पिन् Adj. dass. Ait. Âr. 405,11.

अप्रकरण n. *kein Gegenstand der Rede* Gaim. 2,3,12. 3,4,20. 6,35.

अप्रकरणोत्पत्ति Adj. *ohne Gegenstand der Rede oder ausdrücklich erwähnt zu sein* Kâtj. Çr. 1,3,28; vgl. Gaim. 4,3,34. 35 und उत्पत्तिवाक्य.

*अप्रकाण्ड m. *Strauch, Busch* Gal.

अप्रकाश 1) Adj. (f. आ) *a) nicht hell, dunkel.* — *b) versteckt, heimlich, von Andern nicht gesehen* Mârk. 61,8, v. l. — 2) °म् Adv. *im Geheimen.* — 3) m. *a) Dunkel* 272,18. — *b) *geheime Mittheilung.*

अप्रकाशक Adj. 1) *nicht erhellend* Tattvas. 26. — 2) **versteckt, geheim* Gal.

अप्रकाशन n. *das Nichtoffenbaren, Nichtverrathen* Spr. 496.

अप्रकाशत्व Adj. *unsichtbar* 52,9.

अप्रकाश्य Adj. *nicht vor die Oeffentlichkeit zu bringen, — zu zeigen.*

अप्रकीर्णप्रसृत Adj. *nicht verworren und nicht weitschweifig.* Davon Nom. abstr. °त्व n. H. 68.

अप्रकीर्ति f. *Unberühmtheit* Nilak. zu MBh. 12, 158,5.

अप्रकृत Adj. *wovon nicht die Rede ist, nicht hingehörig* Karaka 1,29. 3,8. Dazu Nom. abstr. °त्व n. Gaim. 2,2,10. 15. Kâtj. Çr. 6,7,2, v. l.

अप्रकृति Adj. *nicht im normalen Zustande befindlich* Jolly, Schuld. 308.

अप्रकृतिक Adj. *ohne Stamm, — Thema, — Wurzel.*

*अप्रकृष्ट m. = अपकृष्ट *Krähe.*

अप्रकृतत्व n. *Nichthingehörigkeit, Unwesentlichkeit.*

अप्रकेत Adj. *nicht unterscheidbar, unerkennbar.*

अप्रक्षालित Adj. *ungespült* Gop. Br. 1,3,12. Vaitân. 7.

अप्रक्षित Adj. *unerschöpflich.*

अप्रख्यता f. *Unberühmtheit, Unansehnlichkeit* MBh. 12,158,5.

अप्रगल्भ Adj. (f. आ) *feig, ängstlich, verzagt* 86,28. 181,30. Spr. 461. 7002. Çik. 26,10. Vens. 31,15.

*अप्रगुण Adj. *verwirrt.*

अप्रगृह्य Adj. (ṚV. Prât. 1,16) und अप्रगृह्यक m. (TS. Prât. 15,6) *kein* प्रगृह्य *genannter Vocal.*

अप्रचक्रुश Adj. (f. आ) *ohne Sehkraft.*

अप्रचेतस् Adj. *unverständig.*

अप्रच्छिन्न Adj. *nicht gespalten* Âçv. Gṛhj. 1,3,3.

अप्रच्छेद्य Adj. *nicht zu spalten.*

अप्रच्याव m. *das Nichtzusammenstürzen* Tâṇḍja-Br. 9,2,1.

अप्रच्यावुक Adj. (f. आ) *nicht hinfällig.*

अप्रच्युत Adj. 1) *unerschüttert.* — 2) *nicht abfallend von* (Abl.), — *untreu werdend.*

अप्रच्युति f. *das Nichthinfälligwerden.*

अप्रज Adj. (f. आ) 1) *kinderlos.* मैथुन so v. a. *unfruchtbar.* — 2) f. *nicht gebärend, das Kind im*

Digitized by Google

Mutterleibe zurückhaltend.

1. अप्रज्ञ Adj. *nicht zeugungskräftig.*

2. अप्रज्ञ Adj. *unkundig.*

अप्रज्ञन Adj. *nicht zeugend.* Davon Nom. abstr. °त्व n. Gaut. 3,3.

अप्रज्ञनिष्णु Adj. *nicht zeugungsfähig* Maitr. S. 1, 6,10.

अप्रज्ञस् und अप्रज्ञस् Adj. *kinderlos.*

अप्रज्ञस्ता f. und अप्रज्ञस्य n. *Kinderlosigkeit.*

अप्रज्ञाता Adj. f. *niemals niedergekommen* MBh. 5,86,8.

अप्रज्ञास्त्व n. *Kinderlosigkeit.*

अप्रज्ञ Adj. *nicht erkennend.*

अप्रज्ञात Adj. *ungekannt* M. 1,5.

अप्रज्ञात्र Adj. *sich verirrend, fehl gehend.*

अप्रणाश m. 1) *das Nichtverschwinden* Tândja-Br. 14,2,6. — 2) *das Nichtzugrundegehen.*

1. अप्रणीत Adj. *nicht zum Altar hingetragen* M. 9,317.

2. अप्रणीत n. *eine Begehung, bei der kein heiliges Wasser gebraucht wird,* Âçv. Çr. 1,1,5.

अप्रणोद्य Adj. *nicht abzuweisen* Gaut. 17,8.

अप्रतर्क्य Adj. *wovon man sich keine Vorstellung machen kann.* क्वाप्यप्रतर्क्यौ ययौ *so v. a. er gieng, man wusste nicht wohin,* 120,25.

अप्रतो Loc. Adv. *ohne Entgelt, umsonst.*

अप्रतिष्ठ Adj. *unwiderstehlich.*

1. अप्रतिकार m. *kein Entgelt.* Instr. *ohne E.*

2.*अप्रतिकार Adj. 1) *vertrauend.* — 2) *des Vertrauens würdig.*

अप्रतिकर्मन् Adj. *von unvergleichlichen Thaten.*

अप्रतिकार Adj. *wogegen sich Nichts thun lässt* Venis. 154.

अप्रतिकारिन् Adj. *keine Gegenmittel anwendend, sich nicht ärztlich behandeln lassend.*

अप्रतिकूल Adj. (f. आ) *sich Jmd* (Gen.) *nicht widersetzend* Ind. St. 5,301. *willig zu* (Loc.).

अप्रतिकृत Adj. *wogegen Nichts gethan worden ist* Veṇis. 119.

अप्रतिकृष्ट Adj. *unverknittert* Âpast. 1,30,13.

अप्रतिख्यात Adj. *nie gesehen.*

अप्रतिगृह्य Adj. *von dem man Nichts annehmen darf.*

अप्रतिग्रहण n. *das Nichtannehmen, Zurückweisen.*

अप्रतिग्राहक Adj. *Nichts annehmend.*

अप्रतिग्राह्य Adj. 1) *was nicht angenommen werden darf.* — 2) *von dem man Nichts annehmen darf* Sâmav. Br. 1,7,2.

अप्रतिघ Adj. *nicht zurückzuschlagen, unwiderstehlich, überall hindringend.*

अप्रतिघात m. *Unbehindertheit* Nyâyas. 3,1,46.

अप्रतिघातक Adj. *auf keinen Widerstand stossend.*

अप्रतिचक्र Adj. 1) *einen unvergleichlichen Discus besitzend.* — 2) *dem kein anderer Discus gewachsen ist.*

अप्रतिज्ञा f. *Nichteinwilligung in* (Loc.).

अप्रतिज्ञात Adj. *nicht genehmigt* Kâtj. Çr. 4,11,1.

अप्रतिद्वंद und °द्वंद्विन् Adj. *ohne Nebenbuhler, unangefochten, unanfechtbar.* Dazu Nom. abstr. °द्वंद्वता f.

अप्रतिधुर् Adj. *keinen würdigen Deichselgenossen habend.*

अप्रतिधृष्टशवस् Adj. *von unwiderstehlicher Kraft.*

अप्रतिधृष्य Adj. *nicht auszuhalten* Ait. Âr. 386, 13. प्रज्ञापतेस्तनूः Âçv. Çr. 8,13,13.

अप्रतिनोद् n. *Nichtzurückweisung.*

अप्रतिपत्ति f. 1) *das Nichtkennenlernen.* शब्दानाम् Mahâbh. Einl. 18,a. — 2) *das Nichtverstehen, Nichtbegreifen* Nyâyas. 1,1,60. 5,2,19. — 3) *Unentschlossenheit, Verblüfftheit, Rathlosigkeit* Daçak. 4, 12. Sâh. D. 175. 33,21. Kâd. 180,1.

अप्रतिपद् Adj. *verblüfft, rathlos.*

अप्रतिपश्यमान Adj. *sich nicht einverstanden erklärend mit* (Acc.) Çâk. 119.

अप्रतिपादक Adj. *nicht zukommen lassend, — spendend an* (Loc.).

अप्रतिपादन n. *das Nichtzukommenlassen, Vorenthalten* 184,14.

अप्रतिपालन n. *Mangel an Schutz.*

अप्रतिपूरुष Adj. *seines Gleichen nicht habend.*

अप्रतिप्रसव m. *kein Gegengeheiss* Gaim. 2,4,28.

अप्रतिबद्ध Adj. *nicht fern gehalten, zum Gefolge gehörend* Kâd. II,102,20.

1. अप्रतिबन्ध m. *Abwesenheit eines Hindernisses.*

2. अप्रतिबन्ध Adj. *unbehindert, ungehemmt.*

1. अप्रतिबल Adj. *einer Sache nicht gewachsen.*

2. अप्रतिबल Adj. *dem Niemand gewachsen ist.*

अप्रतिबुद्ध Adj. *nicht erleuchtet, dumm* Spr. 7662.

अप्रतिबुद्धक Adj. dass. MBh. 12,308,4.

अप्रतिबोध° *um nicht wieder zu erwachen* Ragh. 8,57.

अप्रतिब्रुवत् Adj. *nicht widerredend.*

*अप्रतिभ Adj. *verblüfft.*

अप्रतिभा f. 1) *das Nichterscheinen, Ausbleiben* Gaut. 13,28. — 2) *das Nichtanstehen, Nichtpassen.* — 3) *Verblüfftheit* Nyâyas. 5,2,1. 19.

अप्रतिम Adj. (f. आ) *unvergleichlich.*

अप्रतिमन्यूयमान Partic. *unfähig, den Zorn gegen Jmd geltend zu machen.*

अप्रतिमान und अप्रतिमेय Adj. *unvergleichlich.*

अप्रतिमुक्त Adj. *nicht beurlaubt* Kâd. II,48,5.

अप्रतियत्नपूर्व Adj. (f. आ) *nicht künstlich erzeugt* Çiç. 3,54.

अप्रतियोगिन् Adj. *nicht correlativ; in keinem Gegensatz stehend zu* — Bhâshâp. 68. Davon Nom. abstr. °गित्व n. Tarkas. 45.

अप्रतियोधिन् Adj. *dem Niemand zu widerstehen vermag.*

अप्रतिरथ 1) Adj. *keinen ebenbürtigen Gegner habend.* — 2) m. N. pr. *a*) eines Ṛshi, eines Sohnes des Indra. — *b*) eines Sohnes des Rantinâra VP. 4,19,2. — 3) n. *die von* Apratiratha *verfasste Hymne.* Dazu Nom. abstr. अप्रतिरथत्व n. Maitr. S. 3,3,7.

1. अप्रतिरूप Adj. (f. आ) 1) *unangemessen, unpassend.* — 2) *hässlich, widerlich.*

2. अप्रतिरूप Adj. (f. आ) *ohne Gegenbild, unvergleichlich.*

*अप्रतिरूपकथा f. = संगणिका.

अप्रतिरूप्य n. fehlerhaft für अप्राति°.

(अप्रतिवाच्य) °वाचिन Adj. *dem man nicht zu widersprechen vermag* Pâr. Gṛhj. 3,13,4.

अप्रतिवातम् Adv. *nicht gegen den Wind* Âpast. 1,6,28.

अप्रतिवाद् m. *Widerspruchslosigkeit* Ait. Âr. 459,5.

अप्रतिवादिन् Adj. *nicht widersprechend, fügsam.*

अप्रतिवार् Adj. *unabwehrbar* Suçr. 1,307,8.20.

1. अप्रतिवारण n. *das Nichtabwehren, Nichtwiderstehenkönnen.*

2. अप्रतिवारण Adj. *nicht abzuwehren.*

अप्रतिवार्य Adj. *nicht abzuwehren, unaufhaltsam.*

(अप्रतिवाश्य) °वाशिन Adj. = अप्रतिवाच्य Pâr. Gṛhj. 3,13,4, v. l.

अप्रतिवाश्यमान Adj. *nicht zubellend, — zublökend u. s. w.* Lâṭj. 9,8,17. 19.

अप्रतिविधेय Adj. *gegen den oder wogegen nicht anzukämpfen ist* Kâd. 70,22.

अप्रतिवीर्य Adj. *dem Niemand gewachsen ist.*

अप्रतिशंसत् Adj. *nicht entgegenrufend* Çat. Br. 11,5,5,9.

अप्रतिशर् m. *das Nichtserbrechen* (intrans.).

अप्रतिशस्त Adj. *nicht entgegengerufen* Çat. Br. 11,5,5,10.

अप्रतिशीन Adj. *nicht erkältet.* Comm. zu Nyâyas. 5,2,10.

अप्रतिषिक्त Adj. *nicht begossen* Maitr. S. 1,8,3.

अप्रतिषिद्ध Adj. *nicht verboten* Suçr. 1,330,8.

अप्रतिषेक्य Adj. *nicht zu begiessen* Maitr. S. 1,8,3.

अप्रतिषेध m. *ungültige Einwendung* Nyâyas. 2,

Digitized by Google

1,53. 5,1,5. 8.

अँप्रतिष्कुत Adj. *unaufhaltsam.*

*अप्रतिष्कृत Adj. *dem man Nichts entgegensetzt* Nir. 6,16.

अप्रतिष्टब्ध Adj. *nicht gestützt auf* (Instr.) Âpast. 1,6,16.

अप्रतिष्ठ 1) Adj. *nicht fest stehend, keinen Bestand habend, beständigem Wechsel unterliegend, Gefahren aller Art ausgesetzt* (von Personen und Sachen) M. 3,180. MBh. 1,227,11. 13,26,45. Bhag. 6,38. — 2) m. *eine best. Hölle* VP. 2,6,5.

अप्रतिष्ठानँ Adj. *ohne festen Ort* AV. 11,3,49.

अप्रतिष्ठायुक Adj. *keinen Halt habend* Maitr. S. 4,1,12.

अँप्रतिष्ठित Adj. 1) = अप्रतिष्ठ. — 2) *unbegrenzt* Bhâg. P. 3,10,11.

अप्रतिसंक्रिन Adj. *nicht gegenseitig verknüpft* Comm. zu Njâjas. 3,2,42.

अप्रतिसंख्यानिरोध m. *unbewusste Vernichtung* (buddh.) Bâdar. 2,2,22.

अप्रतिसङ्गिन् Adj. *auf kein Hinderniss stossend, unwiderstehlich.*

अप्रतिसंचर m. *keine Rückbewegung.*

अप्रतिसंधान n. 1) *das nicht wieder in's Bewusstsein Rufen* Comm. zu Njâjas. 3,1,14. — 2) *das Nichtwiedergeborenwerden* Comm. zu Njâjas. 4,1,64.

अप्रतिसंधि m. *Nichtwiedergeburt* Comm. zu Njâjas. 3,2,72.

अप्रतिसंधेय Adj. *unwiderstehlich.*

अप्रतिसमाधेय Adj. *nicht gut zu machen* Comm. zu Gaim. 6,1,42.

अप्रतिसंबद्ध Adj. *in keinem Zusammenhang stehend* Njâjas. 5,2,7. 10.

*अप्रतिस्खलित Adj. *an Nichts hängen bleibend* Nir. 6,16.

*अप्रतिस्तब्ध Adj. *ungehemmt* Bhaṭṭ. 9,89.

अप्रतिकृत Adj. 1) *ungehemmt, ununterbrochen, unbeschränkt, unverwehrt, unangefochten, unaufhaltsam, unwiderstehlich. Ungehemmt* so v. a. *nicht vermieden* Çik. 69,12, v. l. — 2) *nicht abgelaufen, — verstrichen* Pâr. Gṛhj. 2,1,2.

अप्रतिकृतनेत्र m. N. pr. eines Devaputra Lalit. 346,11.

अप्रतिकृतव्य Adj. *nicht aufzugeben, — zu scheuen* Comm. zu Njâjas. 1,1,2.

1. अप्रतिकार m. *das Nichtzuhalten* Tâṇḍja-Br. 24,1,12.

2. अप्रतिकार Adj. (f. आ) *ohne die* Pratihâra *genannten Silben* Lâṭj. 7,2,6. 3,13.

अप्रतिकार्य Adj. *unwiderstehlich.*

अप्रतीकार Adj. 1) *sich nicht widersetzend.* — 2) *wogegen es keine Abhülfe giebt, unheilbar* Kâd. 36,24. 173,21.

अँप्रतीक्षम् Adv. *ohne zurückzublicken.*

अप्रतीघात m. = अप्रतिघात Comm. zu Njâjas. 3,1,46. 50.

अँप्रतीत Adj. 1) *unwiderstehlich.* — 2) *nicht allgemein verständlich* Vâmana 2,1,8. Dazu Nom. abstr. °त्व n. Sâh. D. 213,6. — 3) *nicht froh, traurig.*

अप्रतीति f. *das nicht allgemein verständlich Sein, das sich nicht von selbst Ergeben* 279,1.

अप्रतीतिक Adj. = अप्रतीत 2).

अँप्रतीत्त Adj. *nicht zurückerstattet.*

अप्रतीप 1) *sich nicht widersetzend.* अप्रतीपेन *ohne Widerrede.* — 2) m. N. pr. eines Fürsten.

अप्रतीभा f. *das Nichtverfallen auf Etwas* Âpast. 2,9,4.

अप्रतीवाप Adj. *ohne Beimischung.*

अप्रत्ता Adj. f. *unverheirathet* Gaut. 28,24. Nir. 3,5.

अप्रत्यक्त Adj. *nicht vor Augen liegend, — sichtbar* Kaṇ. 4,2,2. Davon Nom. abstr. °त्व n. ebend.

अप्रत्यक्षित Adj. *nicht mit eigenen Augen geschaut* Kâd. II,111,15.

अप्रत्यभिघारण n. *das Nichtwiederbegiessen* Kâtj. Çr. 5,6,22.

अप्रत्यभिज्ञान n. *Nichtwiedererkennung* Njâjas. 3,2,5. 7.

1. अप्रत्यय m. 1) *Misstrauen* Verz. d. Oxf. H. 216,*b*, 12. — 2) *kein Suffix* P. 1,1,69.

2. अप्रत्यय Adj. 1) *Misstrauen setzend in* (Loc.). — 2) *Misstrauen erweckend* Spr. 7700.

अप्रत्ययक Adj. (f. °यिका) *ohne Suffix.*

अप्रत्यवरोक्रिन् Adj. *sich nicht vom Sitz erhebend.*

अप्रत्यवाय m. *keine Sünde* Gaim. 6,3,10.

अप्रत्यवेक्षण n. *das Sichnichtkümmern um —, Vernachlässigung.*

अप्रत्याख्यायिन् Adj. *nicht abweisend* 38,5. 6.

अप्रत्याख्येय Adj. 1) *nicht zurückzuweisen* Cit. im Comm. zu Mṛkkh. 63,2. — 2) *nicht zu läugnen* Comm. zu Njâjas. 3,1,27. — 3) *unheilbar.* Davon Nom. abstr. °ता.

अप्रत्याम्नातव्य Adj. *nicht zu verwerfen.*

अप्रत्याम्नाय m. *keine Gegenbestimmung* RV. Prât. 1,15 (25).

अँप्रत्यालभमान Adj. *sich nicht zur Wehr setzend* Çat. Br. 1,6,3,33.

अप्रत्युच्चारण n. *das Nichtergreifen des Wortes zur Erwiederung* Njâjas. 5,2,17 (nach der richtigen Lesart).

अप्रत्युच्चारयत् Adj. *nicht das Wort ergreifend zur Erwiederung* Comm. zu Njâjas. 5,2,17.

अप्रत्युत्थायिक Adj. *gegen den man sich nicht erhebt* Gop. Br. 1,3,19. Vaitân. 11.

अप्रत्यूत Adj. *keinen Widerstand findend an* (Loc.) Nir. 4,27.

अप्रथित Adj. *nicht ausgebreitet* Nir. 1,14.

अप्रदक्षिणम् Adv. *nach links* Kâtj. Çr. 4,13,12, v. l. Jâgñ. 1,282.

अँप्रदग्ध Adj. *nicht verbrannt* Çat. Br. 11,1,6,33.

अप्रदातृ Nom. Ag. 1) *nicht gebend.* — 2) *eine Tochter nicht verheirathend* Spr. 1699, v. l.

अप्रदान n. *das Nichtgeben, Nichtgewähren* Jâgñ. 3,79.

अप्रदानवत् Adj. *nicht spendend, geizig.*

अँप्रदाह् m. *das Nichtverbrennen.*

अप्रदीप Adj. (f. आ) *ohne Leuchte* Garga in Varâh. Bṛh. S. 2,9.

अँप्रदुग्ध Adj. *nicht ausgemolken.*

अँप्रदृपित Adj. *nicht achtlos.*

अप्रधान Adj. *nicht obenan stehend, eine untergeordnete Stellung einnehmend* Spr. 453. 464. P. 2,3,19 (könnte hier auch n. *etwas Untergeordnetes* sein).

अप्रधानकाल Adj. *nicht zur eigentlichen Zeit gehörig* Kâtj. Çr. 1,7,15.

अप्रधानकालीन Adj. dass. Davon Nom. abstr. °त्व n. Comm. zu Kâtj. Çr. 1,7,15.

अप्रधानता f. (Hit. 52,1) und अप्रधानत्व n. *das Untergeordnetsein, untergeordnete Stellung.*

अप्रधृष्य Adj. *dem man Nichts anhaben kann.*

अप्रनष्ट Adj. *nicht verschwunden* MBh. 12,293,13.

अँप्रपदन n. *schlechter Zufluchtsort.*

अँप्रपाद् m. *kein vorzeitiges Abgehen des Fötus.*

अँप्रपादुक Adj. *nicht vorzeitig abgehend* (Fötus) Maitr. S. 3,7,5.

अप्रबोध m. 1) *das Nichterwachen.* — 2) *Unwissenheit.*

अप्रबोधिता f. *Nichterwachen, spätes Erwachen* MBh. 12,248,15.

अप्रभव m. *keine Quelle —, kein Veranlasser von* (Loc.) Gaut. 28,51.

अप्रभविष्णु Adj. *unvermögend, machtlos.*

अप्रभात Adj. (f. आ) *noch nicht hell geworden, — dem Tageslicht gewichen* Kâd. II,67,8.

अप्रभाव Adj. = अप्रभविष्णु. Davon Nom. abstr. °त्व n. Spr. 4436.

अँप्रभु Adj. dass. Mit Loc. eines Nom. act. Als m. *nicht Herr von* (Gen.). अप्रभुरस्यात्मनः सीदति मे हृदयम् Kâd. 39,20. Davon Nom. abstr. अप्रभुता f. (R. 2,23,38) und अप्रभुत्व n. MBh. 12,228,73.

अँप्रभूती Instr. *ohne Anwendung von Gewalt.*

Digitized by Google

अप्रबंश m. *das Nichtkommen um Etwas* (Abl.).

अप्रमत्त Adj. *nicht fahrlässig, aufmerksam, achtsam.* Davon Nom. abstr. °त्व n. Râǵat. 6,362.

अप्रमेय Adj. *unvergänglich.*

अप्रमा f. *falscher Begriff* Bhâshâp. 125. Tarkas. 53.

अप्रमाण n. *keine Autorität* MBh. 13,163,25. Çâk. 121. *etwas Nichtssagendes* Tarkas. 50.

अप्रमाणविद् Adj. *die Bedeutung einer Sache nicht kennend* Bhâg. P. 8,9,13.

अप्रमाणप्रभ und अप्रमाणाभ m. Pl. *zwei Klassen von Göttern* (buddh.) Lalit. 171,4. 2.

अप्रमाणी Adv. mit कर् *Jmd* (Acc.) *nicht als Autorität behandeln* Kâd. 11,17. 221,15.

1. अप्रमाद् m. *Aufmerksamkeit, Sorgsamkeit* MBh. 14,1,14.

2. अप्रमाद् Adj. = अप्रमत्त. Davon Nom. abstr. °ता f.

अप्रमाद्म् Absol. 1) *aufmerksam, sorgfältig* AV. 12,1,7. 18. — 2) *unablässig, unverändert.*

अप्रमादिन् und अप्रमाद्यत् (Nir. 4,19) Adj. = अप्रमत्त.

अप्रमायुक Adj. *nicht plötzlichen Todes sterbend.*

अप्रमीय Adj. *was nicht zu Grunde gehen sollte.*

अप्रमुदिता f. im Sâṁkhja *eine best. Unvollkommenheit* (असिद्धि).

अप्रमूर् Adj. *besonnen.*

अप्रमृष्य Adj. *unvertilgbar, unverwüstlich.*

अप्रमेय Adj. 1) *unmessbar, unergründlich.* — 2) *unbeweisbar* M. 1,3.

अप्रमेयात्मन् Adj. *von unergründlichem Wesen* (Çiva).

अप्रमोद् m. *keine Freude, — Lust* M. 3,61.

अप्रमोदमाना f. im Sâṁkhja *eine best. Unvollkommenheit* (असिद्धि).

अप्रयच्छत् Adj. 1) *nicht abliefernd* Jâǵñ. 2,256. — 2) *ein Mädchen nicht verheirathend* Gaut. 18,22.

अप्रयत Adj. *nicht innerlich und äusserlich zu einer ernsten Handlung vorbereitet, unrein* Âpast. 1,14,18.20. 16,21.22. auch von einer Speise 21.

1. अप्रयत्न *keine Anstrengung.* अप्रयत्न° *ohne A.* 181,9.

2. अप्रयत्न Adj. *sich nicht bemühend um, gleichgültig gegen* (Loc.).

अप्रयाज Adj. *ohne* Prajâǵa TS. 6,1,5,4.

अप्रयाणक n. *Unterbrechung einer Reise.*

*अप्रयाणि f. *das Nichtaufbrechen* (als Drohung).

*अप्रयापणि f. *das Nichtaufbrechenlassen* (als Drohung).

अप्रयावन् Adj. wohl fehlerhaft für अप्रयावम्.

अप्रयावम् Absol. *achtsam.*

अप्रयास m. *keine Anstrengung.* Instr. *ohne A.*

अप्रयुक्त Adj. *unangewandt, ungebräuchlich* Z. d. d. m. G. 29,189. fg. Davon Nom. abstr. °ता f. und °त्व n. Sâh. D. 213,3.

अप्रयुच्छत् Partic. *nicht lässig, achtsam.*

अप्रयुत und अप्रयुवन् Adj. *nicht lässig, achtsam.*

अप्रयोग m. *Ungebräuchlichkeit* Mahâbh. Einl. 16,*a*. 1. अप्रयोजक Adj. *Etwas nicht veranlassend, — bewirkend* Ǵaim. 4,1,25. Davon Nom. abstr. °त्व n. 2. अप्रयोजक Adj. *unmotivirt, zwecklos.*

*अप्रलम्बम् Adv. *ohne Zögern.*

अप्रवक्तर् Nom. ag. *nicht unterrichtend, untauglich zum Unterricht* Ait. Âr. 370,18. Spr. 6608.

अप्रवर्ग्य Adj. *ohne* Pravargja Çat. Br. 14,2,2,48. 3,2,30. Kâtj. Çr. 8,2,16.

अप्रवर्तिन् Adj. *unbeweglich* Çat. Br. Khând. Up.

अप्रवात n. *windstiller Ort* Karaka 1,13.

अप्रवाद् MBh. 14,13 fehlerhaft für अप्रमाद्.

अप्रवासगमन n. *das Verbleiben in der Heimath* Spr. 1943.

अप्रवासिन् Adj. *nicht in die Fremde ziehend* Spr. 3009.

अप्रवीण Adj. *ungeschickt, untüchtig* Mahâbh. Einl. 17,*a*. Comm. zu AV. Prât. 4,107.

अप्रवीता Adj. f. *ungeschwängert, unbelegt.*

अप्रवृत्ति f. 1) *Unwirksamkeit* Suçr. 1,23,14. — 2) *das nicht mehr am Platz Sein, kein ferneres Fortgelten* Kâtj. Çr. 4,3,22. 7,5,25.

*अप्रवृद्ध Adj. gaṇa प्रवृद्धादि.

अप्रवृद्धि f. *das Nichtwachsen* H. 63.

अप्रवेद् Adj. (f. आ) *nicht aufspürend* (in feindlicher Absicht).

अप्रव्रज्य n. *das Nichtausziehen in die Fremde* MBh. 5,27,17.

1. अप्रशस्त Adj. 1) *nicht lobenswerth, tadelhaft.* — 2) *verrufen, Unglück verheissend.* — 3) *mangelhaft, schadhaft* Kathâs. 49,19. — 4) *unrein,* n. *Unrath.*

2. अप्रशस्त Adj. = अप्रशस्त 1).

अप्रशान्त Adj. *nicht zur Ruhe des Gemüths gelangt* MBh. 12,247,16.

अप्रशीर्णाग्र Adj. *dessen Spitze nicht abgebrochen ist* Kâtj. Çr. 2,3,31.

अप्रश्न m. *keine Frage* Njâjas. 4,2,11.

अप्रसक्त Adj. *aus etwas Vorangehendem nicht folgend* Comm. zu TS. Prât. 14,4.

अप्रसक्ति f. *das Nichthängen an* (Loc.).

अप्रसङ्ग m. *keine Anwendbarkeit auf Etwas.*

अप्रसन्न Adj. 1) **nicht klar, trübe* Gal. — 2) *nicht beruhigt* (Sinne) R. Gorr. 2,15,7.

अप्रसव m. *kein Keltern von* Soma Kâtj. Çr. 10,7,13.

अप्रसवधर्मिन् Adj. *nicht die Eigenschaft des Fortpflanzens besitzend* Tattvas. 17. 18.

अप्रसह्य Adj. *unerträglich, nicht auszuhalten, unwiderstehlich.*

अप्रसाद् m. 1) *Getrübtheit* (der Sinne) Suçr. 2,47, 21. — 2) *Ungunst, unfreundliches Benehmen* Spr. 466.

अप्रसादित Adj. *nicht klar gemacht* Spr. 442.

अप्रसाद् Adj. *keiner Macht unterworfen, in Allem Herr seiner selbst.*

अप्रसिद्ध Adj. 1) *nicht zu Stande gekommen* Kumâras. 3,19. — 2) *unbekannt* Comm. zu TS. Prât. 13,14.15. *nicht allgemein bekannt, — verständlich* Kân. 3,1,15. *unerhört* Chr. 215,16.18.

1. अप्रसूत Adj. 1) *keine Erlaubniss habend* Çâṅkh. Çr. 14,7,2. — 2) *unerlaubt* Çat. Br. 4,1,4,3.6.

2. अप्रसूत Adj. (f. आ) *nicht geboren habend, unfruchtbar* Spr. 2055. Bhâvapr. 2,9.

अप्रसृत Adj. 1) *nicht gäng und gäbe, ungewöhnlich.* — 2) *nicht weitschweifig;* s. अप्रकीर्णप्रसृत.

अप्रस्ताव्य Adj. *mit keinem* Prastâva *zu versehen.*

अप्रस्तुत Adj. 1) *nicht löblich, unpassend* R. 6,5,6. — 2) *nicht in Rede stehend, warum es sich nicht handelt, nicht dahin gehörig.*

अप्रस्तुतप्रशंसा (Vâmana 4,3,4) und अप्रस्तुतस्तुति f. in der Rhet. *mittelbare oder implicirende Redeweise.*

अप्रकृत Adj. 1) **unbearbeitet, unbebaut.* — 2) *nicht abgedroschen, — plattgetreten* Kâd. II,98,11.

अप्रकृन् Adj. *nicht beschädigend.*

अप्रकर्ष m. *Betrübniss, Leidwesen.*

अप्रकाण n. *das Nichtaufgeben, Nichtfahrenlassen* Comm. zu Njâjas. 1,1,22.

अप्रकावरी Adj. f. *nicht schwindend* Maitr. S. 4,4,1.

अप्रकित Adj. 1) *nicht angetrieben.* — 2) *nicht ausgesandt.*

अप्रकृत Adj. *womit kein Schlag ausgeführt wird* Çat. Br. 3,7,2,2.

अप्रकृष्ट Adj. *nicht erfreut, — froh.*

अप्राकरणिक Adj. *nicht zu dem in Rede stehenden Gegenstande gehörig.*

अप्राकृत Adj. (f. ई) *nicht ursprünglich, secundär* Ǵaim. 6,5,19.

अप्रागल्भ्य n. *Nichtüppigkeit* Comm. zu Ǵaim. 6,3,39.

*अप्राग्र्य Adj. *untergeordnet.*

अप्राज्ञ Adj. *unverständig, dumm.* Davon Nom. abstr. °ता M. 4,167.

अप्राण Adj. *ohne Athem, unbelebt* 273,5.

अप्राणत् Partic. *nicht athmend, unbelebt* Lâṭj.

Digitized by Google

2,7,16.

अप्राणयितव्य Adj. *nicht durch den* Prâṇa *zu erreichen* Nṛs. Up. in Ind. St. 9,165.

अप्राणिन् Adj. *unbelebt.*

अप्राणिभव Adj. *nicht von einem lebenden Wesen kommend, durch ein Instrument bewirkt* (Ton) S.S.S. 21.

अप्रातराश Adj. *kein Frühstück einnehmend.*

अप्रातिकूल्य n. *Nichtwidersetzung.*

अप्रातिरूप्य n. *Unvergleichlichkeit.*

अप्रातिलोम्य n. *kein feindseliges Entgegentreten.*

अप्रादेशिक Adj. *nicht nachzuweisen, — zu belegen.*

अप्राधान्य n. *das nicht die Hauptperson* (*Hauptsache*) *Sein* 209,24. 230,18.

अप्राप्त Adj. 1) *nicht angelangt bei* (Acc.) Çat. Br. 5,3,4,13. Ragh. 12,96. — 2) *noch nicht gekommen, — da seiend* Hit. 54,8. — 3) *nicht erlangt* Gaudap. zu Sâṁkhjak. 62. *nicht erfahren* Kumâras. 7,50. — 4) *nicht zum Abschluss gekommen* Jâgñ. 2,243. — 5) *was aus keiner Regel folgt, — sich ergiebt* P. 8,2,33, Schol. — 6) *keine Geltung habend* Gaim. 1,2,9. — 7) *unerwachsen* 193,26.

अप्राप्तकाल 1) Adj. *dessen Zeit noch nicht gekommen ist* (von Personen und Sachen) Spr. 468. 3395. — 2) n. *Nichtbeobachtung der gehörigen Reihenfolge* (in einer Disputation) Njâjas. 5,2,1.11.

अप्राप्तवयस् Adj. *unerwachsen* MBh. 1,157,35.

अप्राप्तविकल्प m. *eine Wahl zwischen Zweien, ohne dass das Eine sich aus irgend einer Regel ergäbe.* Davon Nom. abstr. °त्व n. 226,14.

अप्राप्तावसर Adj. *ungelegen* (Wort) Hit. 54,11.

अप्राप्ति f. *das Nichtzutreffen* Kâtj. Çr. 9,13,25.

अप्राप्तिसम m. *ein Sophisma, bei dem der Zusammenhang zwischen dem Beweisgrunde und dem zu Beweisenden fehlt,* Njâjas. 5,1,7. Sarvad. 114,11.

अप्राप्नुवत् Adj. *nicht findend* MBh. 10,16,11.

अप्राप्य Adj. *nicht zu erreichen.* Superl. °तम.

अप्राप्यकारिन् Adj. *wirkend ohne in unmittelbarer Berührung mit dem wahrgenommenen Objecte zu stehen* Comm. zu Njâjas. 3,1,44.47. Davon Nom. abstr. °रित्व n. 45.

अप्राप्यग्रहण n. *Wahrnehmung ohne unmittelbare Berührung mit dem wahrgenommenen Objecte* Njâjas. 3,1,44.

अप्रामाणिक Adj. *auf keiner Autorität beruhend.*

अप्रामाण्य n. *das keine Autorität Sein* Kap. 1,1,8. Njâjas. 2,1,8. *das Mangeln eines Beweises* Chr. 267,21.

अप्रामिसत्य Adj. *ewig wahr* RV.

अप्रायत्य n. *nicht gehöriges Vorbereitetsein zu einer ernsten Handlung* Âpast. 1,11,25.

अप्रायश्चित्त n. *keine Sühnung* Kâtj. Çr. 7,5,10.

अप्रायश्चित्तिकृत् Adj. *eine Sühnung unterlassend* Çat. Br. 11,1,5,1.

अप्राय Adj. *unablässig.*

अप्रायस् Adj. *nicht lässig, eifrig.*

अप्रार्थक Adj. *sich nicht bewerbend* (um ein Mädchen).

अप्रार्थित Adj. *ungebeten* Spr. 7663.

अप्रावृत Adj. *unverhüllt* Çat. Br. 7,5,2,41.

अप्राशन n. *das Nichtessen, Nichtgeniessen* MBh. 12,180,33.

अप्राशितृ Nom. ag. *nicht essend, — geniessend* MBh. 12,34,24.

अप्राशित्रिय Adj. *ungeeignet für die* प्राशित्र *genannte Speise* TS. 2,6,8,5.

अप्रिय 1) Adj. *unlieb, widerwärtig;* n. *etwas Unangenehmes, Widerwärtigkeit, eine unangenehme Nachricht* u. s. w. 71,19. 140,23. 319,26. — 2) m. *a) Feind.* — *b)* N. pr. eines Jaksha. — 3) *f. आ *Silurus pungentissimus.*

अप्रियंवद् Adj. (f. आ) *unfreundlich redend, grob* Jâgñ. 1,73.

अप्रियकर् Adj. *unerfreulich* M. 7,204.

अप्रियभागिन् Adj. *reich an Widerwärtigkeiten* Spr. 3150.

अप्रियवादिन् Adj. = अप्रियंवद्.

अप्रीति f. *Feindschaft* Mṛkkh. 131,14.

अप्रीतिकर् Adj. *keine Freude bewirkend* M. 12,28.

अप्रेक्षणीय Adj. *nicht sehenswerth, hässlich anzuschauen* 47,28.

अप्रेक्षाकारिन् Adj. *ohne Ueberlegung handelnd.* Davon Nom. abstr. °रिता f. Daçar. 4,28.

अप्रेक्षापूर्वकारिन् Adj. dass. Râgat. 4,610. Davon Nom. abstr. °रिता f. 58.

अप्रेक्ष्य Adj. *unsichtbar.* — Kathâs. 12,132 fehlerhaft für अपेक्ष्य.

अप्रेत Adj. *noch nicht fortgegangen* Çat. Br. 2,3,2,9.

*अप्रेतरात्रसी f. = *अपेतरात्रसी.

*अप्रेमन् Adj. *unfreundlich.*

अप्रोक्षित Adj. *unbesprengt, ungeweiht* Çat. Br. 4,2,2,13. Kâtj. Çr. 9,10,5.12. Âpast. 1,15,12.

*अप्रोट m. *Lerche* Nigh. Pr.

अप्रोदित Adj. *unausgesprochen* TS. 2,2,9,5.

अप्रोषित Adj. *nicht verreist, — abwesend* Kâtj. Çr. 3,4,29. Vṛṣ. 18.

अप्रोषिवंस् Adj. *nimmer weichend, am Orte verweilend.*

अप्रौढ Adj. (f. आ) 1) *nicht stark genug um zu* (Inf.) Râgat. 7,1462. — 2) *schüchtern* Spr. 1396.

अप्लव (f. आ) und अप्लववत् (MBh. 12,236,18) *ohne Schiff, wo es kein Schiff giebt.*

अप्लुत Adj. *nicht auseinandergezogen* (Vocal) Av. Prât. 1,97. 4,120.

अप्वा, अप्वा f. *eine best. Krankheit.* Auch personif.

अप्सर् m. *Wasserthier* M. 7,72, v. l.

*अप्सरःपति m. Bein. Indra's.

अप्सरस् und अप्सरा f. Bez. weiblicher Wesen geisterhafter Art, die als Weiber der Gandharva erscheinen. In der epischen Poesie werden sie auf Bitten der Götter von Indra auf die Erde gesandt, um Büsser in ihren Kasteiungen zu stören.

अप्सरस्तीर्थ n. N. pr. eines mythischen *Teiches.*

अप्सरापति m. *Herr der* Apsaras.

*अप्सराय्, °यते *sich wie eine* Apsaras *benehmen.*

अप्सरेश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

अप्सव Adj. *Wasser spendend.*

अप्सव्य Adj. *im Wasser befindlich* u. s. w. Beiw. Varuṇa's Maitr. S. 2,3,3.

अप्सस् n. *Stirn, Gesicht* überh.

अप्सा Adj. (*Nass spendend*) *erquickend, stärkend.*

अप्सुक्षित् Adj. *in den Gewässern wohnend.*

अप्सुज and °जा Adj. *in den Wassern geboren.*

अप्सुजित् Adj. *in den Wassern siegend.*

अप्सुदीक्षा f. *Weihe im Wasser* Ind. St. 10,358.

*अप्सुमति P. 6,3,1, Vârtt. 6.

अप्सुमत् Adj. 1) *dem die Bezeichnung* अप्सु *zukommt,* d. h. *im Wasser erscheinend* Maitr. S. 2,1,9. Çat. Br. 12,4,4,4. AV. Prâjaçc. 2,7. — 2) *das Wort* अप्सु *enthaltend.*

अप्सुयोग m. *die bindenden Kräfte im Wasser.*

अप्सुयोनि Adj. *aus den Gewässern stammend.*

अप्सुवह् Adj. *im Wasser fahrend.*

अप्सुषद् Adj. *im Wasser wohnend.*

अप्सुषोम m. *ein mit Wasser gefüllter Becher.*

अप्सुसंशित Adj. *in den Wassern erregt.*

अप्सुहोम्य m. N. pr. eines Mannes.

अफल 1) Adj. (f. आ) *a) ohne Frucht.* — *b) fruchtlos, unfruchtbar, keinen Nutzen bringend, ohne Erfolg, vergeblich* 71,26. 75,8. Gaut. 9,46. Spr. 424. 479. Dazu Nom. abstr. °ता f. MBh. 3,79,14. — *c) entmannt, castrirt* 88,13.30. — 2) *m. *Tamarix indica.* — 3) *f. आ *Aloe indica Royle* und *Flacourtia cataphracta Roxb.*

अफलप्रेप्सु Adj. *keinen Lohn verlangend* Bhag. 18,23.

अफलयुक्त Adj. *mit keinem Lohn verbunden* Kâtj. Çr. 1,2,4.

अफलाकाङ्क्षिन् Adj. *keinen Lohn erwartend* Bhag. 17,11.

अफल्गु Adj. *kostbar* Çiç. 3,76.

Digitized by Google

अफालकृष्ट Adj. *nicht auf gepflügtem Acker wachsend* Jâóñ. 3,46.

*अफुल्ल Adj. (f. आ) *unaufgeblüht* Gal.

1. अफेन Adj. (f. आ) *schaumlos* 42,26.

2. *अफेन n. *Opium.*

अबाहु Adj. (f. आ) *unverkrüppelt* Çat. Br. 3,3,2,16.

अबद्ध Adj. 1) *nicht gebunden, — angebunden* Kull. zu M. 8,342. — 2) *ungereimt, sinnlos.*

*अबद्धक Adj. = अबद्ध 2).

*अबद्धमुख Adj. *ein loses Maul habend.*

अबद्धमूल Adj. *nicht fest wurzelnd* Suçr. 1,88,10.

अबद्धवत्त् Adj. *fehlerhaft, ungrammatisch* Bhâg. P. 1,5,11.

अबधा f. *Segment der Basis eines Dreiecks* Lilâv. 140.

अबधिर Adj. *nicht taub.*

*अबध्य Adj. = अबद्ध 2).

अबन्द्र (अबन्धु) Adj. *bandlos, auseinanderfallend.*

अबन्धक 1) Adj. *wobei kein Pfand gegeben wird* Mit. bei Gold. — 2) * m. N. pr. eines Mannes. Pl. *seine Nachkommen.*

अबन्धन Adj. *nicht angebunden.*

अबन्धु Adj. *ohne Verwandte, — Genossen.*

अबन्धुकृत् Adj. *Mangel an Genossen verursachend.*

अबन्ध्य Adj. *der nicht gefesselt oder gefangen gesetzt werden darf* Gaut. 8,13.

अबन्धु s. अबन्द्र.

*अबर्बर = शबल Gal.

अबर्ह Adj. *noch ohne Schwanzfedern* 77,8.

1. अबल n. *Schwäche, Unbedeutsamkeit u. s. w., in* बलाबल.

2. अबल 1) Adj. (f. आ) *kraftlos, schwach.* — 2) m. *a) *Crataeva Roxburghii R. Br. — b)* N. pr. eines Fürsten. — 3) f. आ *a) Weib* 92,28. 108,4. — *b)* v. l. für अचला in der Bed. 3) *b).* — *c)* ein Frauenname.

अबलधन्वन् Adj. *dessen Bogen kraftlos ist.*

अबलवत्त् Adj. *schwach* Venis. 18,2.

अबलाबल Adj. *ohne Kraft und Schwäche* (Çiva).

अबलासा Adj. *nicht Schleim erzeugend.*

अबलीयस् Adj. *schwächer.*

अबल्य und अबल्य n. *Schwäche, Krankheit.*

*अबष्कयणी f. = बष्कयणी Sâras. zu AK.

अबहिर्धा Adv. *nicht ausserhalb.*

अबहिष्कार्य Adj. *nicht auszuschliessen* Gaut. 8,13.

अबकुवादिन् Adj. *nicht geschwätzig* Gobh. 1,5,23.

अबकुश्रुत Adj. *nicht sehr gelehrt.*

1. अबाध m. *das Nichtvorhandensein eines Widerspruchs.*

2. अबाध Adj. *ungehemmt, ungeplagt, ungequält.*

अबाधक Adj. (f. आ) *ungehemmt.*

अबाधकर Adj. *keinen Schmerz —, keine Leiden verursachend* Suçr. 1,130,7.

अबाधकव्रत n. *eine best. Begehung.*

अबाधित Adj. 1) *ungehemmt.* — 2) *nicht verboten, erlaubt.* — 3) *wogegen sich Nichts einwenden lässt.*

अबान्धव Adj. *ohne Angehörige* M. 10,55. Suçr. 2,79,12.

अबान्धवकृत Adj. *nicht durch Angehörige bewirkt* Çik. 92.

अबालसत्त्व Adj. *nicht den Charakter eines Knaben habend* Çik. 101,21.

अबालिश Adj. *nicht kindisch, — dumm.*

अबालेन्दु m. *Vollmond.*

1. अबाह्य Adj. *nicht äusserlich, innerlich.*

2. अबाह्य Adj. *Nichts ausser sich habend.*

अबिन्धन Adj. *Wasser zum Brennstoff habend.* वह्नि *das unterseeische Feuer* Ragh. 13,4.

अबिभीवस् (अबिभ्युस्) und अबिभ्यत् Adj. *furchtlos.*

1. अबीज n. *schlechter Same, schlechtes Korn* 206,15.

2. अबीज 1) *a)* Adj. *ohne Samen* Spr. 3597. — *b) zeugungsunfähig* 193,7. — 2) *f. आ *Rosine ohne Kerne* Nigh. Pr.

अबीजक Adj. *unbesäet* M. 10,71.

अबीभत्स Adj. (f. आ) *nicht widerlich, einen angenehmen Eindruck machend* MBh. 5,30,38.

अबुद्ध Adj. *dumm, thöricht.* Davon Nom. abstr. °त्व n.

1. अबुद्धि f. 1) *Unverstand, Thorheit* MBh. 12,204,4. — 2) *keine Absicht.* Instr. *ohne A.*

2. अबुद्धि Adj. *unverständig, thöricht.* Davon Nom. abstr. °ता f. MBh. 3,3023. Râgat. 1,79.

अबुद्धिपूर्व 1) Adj. *a) unbeabsichtigt* MBh. 3,77,13. — *b) mit Nichtintellect beginnend* Vâju-P. bei Gold. — 2) °म् Adv. *ohne Vorbedacht* Âpast. 2,26,18. MBh. 1,161,7.

अबुद्धिपूर्वक Adj. 1) *unbeabsichtigt* Vâju-P. bei Gold. — 2) *mit Nichtintellect beginnend* VP. 1,5,4.20.

अबुद्धिमत् Adj. *dumm, einfältig* 153,6.

अबुद्धिस्थ Adj. *dem Geiste nicht gegenwärtig* Kull. zu M. 3,266.

अबुध् und अबुध Adj. *unvernünftig, thöricht.*

अबुर्ध Adj. *bodenlos.*

अबुध्य Adj. *nicht zu wecken.*

अबुध्यमान Adj. *nicht erwachend.*

अबुभुत्समान Adj. *nicht zu kennen wünschend* Comm. zu Nâsâs. 4,2,39.

अबोद्धव्य (!) Adj. *nicht mit dem Verstande zu erreichen* Nṛs. Up. in Ind. St. 9,165.

1. अबोध m. 1) *Unkenntniss* Nâsâm. 1,3,22. 27. — 2) *Mangel an Einsicht, Unverstand* Spr. 4488.

2. अबोध Adj. 1) *keine Einsicht habend, unverständig* Spr. 641. 3677. — 2) *unkenntlich* Bhâg. P. 3,7,11.

अबोधक Adj. *nicht belehrend, — begreiflich machend* Nâsâm. 1,1,19. Davon Nom. abstr. °त्व n. Comm.

अबोधपूर्वम् Adv. *ohne es zu wissen* Spr. 5715.

अब्ज, अब्जति *zu einer Lotusblume werden.*

अब्ज 1) Adj. *wassergeboren.* — 2) m. *a) Muschel.* — *b) der Mond* Golâdh. 10,3. — *c) *Barringtonia acutangula Gaertn.* — *d)* Bein. Dhanvantari's. — *e)* N. pr. eines Sohnes des Viçâla. — 3) n. *a) Lotusblume* 297,17. Ragh. 4,61. — *b) die Zahl 1000,000,000.* — *c) diejenige Constellation, bei der die Planeten promiscue in den vier* Kendra *stehen.*

*अब्जकर्णिका f. *Samenkapsel der Lotusblume* Nigh. Pr.

अब्जज m. Bein. Brahman's.

अब्जनाभ m. Bein. Vishṇu's.

अब्जपाणि m. N. pr. eines Buddha, = पद्मपाणि.

*अब्जबान्धव m. *die Sonne.*

*अब्जबीजकृत् m. *weisser Oleander* Nigh. Pr.

अब्जभव m. Bein. Brahman's.

*अब्जभोग m. *Lotuswurzel.*

*अब्जयोनि m. Bein. Brahman's.

*अब्जवाकृन m. Bein. Çiva's.

*अब्जस् n. *Gestalt.*

अब्जसंभव m. Bein. Brahman's.

अब्जसरस् n. *Lotusteich* 133,19.

*अब्जकुस्त m. *die Sonne.*

अब्जा Adj. *wassergeboren.*

अब्जाद् m. *Gans, Schwan.*

अब्जासन n. *eine best. Art zu sitzen,* = पद्मासन.

अब्जिन्वत् Adj. *Wasser gewinnend.*

अब्जिनी f. *Lotuspflanze; Lotusteich.*

अब्जिनीपति m. *die Sonne.*

*अब्जिनीबन्धु m. dass. Gal.

अब्द m. 1) *Jahr.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 2) **Wolke* Bhatt. 2,30. — 3) *Cyperus hexastachyus Nees.* — 4) *N. pr. eines Berges.

°अब्द Adj. *—jährig.*

अब्दतन्त्र n. Titel eines astronomischen Werkes.

अब्दप und अब्दपति m. *der planetarische Jahresregent* Ganit. Pratjabd. 1. 13.

*अब्दमुक्ता f. *eine Perlenart* Gal.

अब्दर्या Instr. Adv. *aus Lust zur Wasserspende.*

अब्दारकस्य n. Titel eines Werkes.

Digitized by Google

*अब्द्वाकृन m. Bein. Çiva's.
*अब्द्सार m. *eine Art Kampher.*
अब्दाधिप m. = अब्द्प Ganit. Pratjabd. 11.
अब्दिमंत् Adj. *wolkenreich.*
अब्देवत Adj. *die Wasser zur Gottheit habend.*
अब्धि m. 1) *Meer* Spr. 7671. — 2) **Teich, See.* — 3) Bez. *der Zahl vier.* — 4) Titel eines Werkes.
अब्धिकन्या f. Patron. der Lakshmî Spr. 3719.
*अब्धिकफ m. *os sepiae.*
*अब्धिज 1) m. *a) ein edles Pferd* Gal. — *b) os sepiae* Nigh. Pa. — *c)* Du. *die beiden* Açvin. — 2) f. आ *Branntwein.*
अब्धिजीविन् m. *Fischer.*
अब्धितनय m. Du. *die beiden* Açvin.
*अब्धिद्वीपा f. *die Erde.*
*अब्धिनगरी f. *die Stadt* Dvârakâ.
*अब्धिनवनीतक m. *der Mond.*
*अब्धिफल n. *ein best. Arzneimittel* Râgân. 6,219.
*अब्धिफेन m. *os sepiae.*
*अब्धिमण्डूकी f. *Perlenmuschel.*
*अब्धिवल्लभ m. *Koralle* Gal.
*अब्धिवस्त्रा f. *die Erde* Gal.
*अब्धिशयन m. Bein. Vishṇu's.
*अब्धिसद्मन् m. Bein. Varuṇa's Gal.
*अब्धिसार m. *Perle* Râgân. 13,147.
*अब्धिसेतुकृत् m. Bein. Râma's Gal.
*अब्ध्यग्नि m. *das unterseeische Feuer.*
अब्बिन्दु m. *Wassertropfen.*
अब्भक्त 1) Adj. *nur Wasser geniessend* Gaut. 26, 20. Jâgñ. 3,286. — 2) *m. *Schlange.*
अब्भक्षण n. *Genuss blossen Wassers* Bhâg. P. 9,4,40.
अब्रह्मचर्य Adj. *unkeusch.*
*अब्रह्मचर्यक n. *geschlechtliche Nichtenthaltsamkeit.*
अब्रह्मण्य 1) Adj. *Brahmanen nicht hold.* — 2) n. *Gewalt und Unrecht,* insbes. als Ausruf eines Brahmanen, dem Gewalt angethan wird.
अब्रह्मण्यता f. *unheilige Gesinnung.*
अब्रह्मदत्त m. *kein* Brahmadatta Ind. St. 13,379.
1. अब्रह्मन् n. *nicht das* Brahman TBr. 3,12,6,2.
2. अब्रह्मन् m. *ein Anderer als ein Brahman* Çat. Br. 12,6,1,38.
3. अब्रह्मन् Adj. 1) *von keiner Andacht u. s. w. begleitet.* — 2) *ohne Brahmanen.*
*अब्रह्मबन्धूक Adj. *ohne* ब्रह्मबन्धू Kâç. zu P. 6, 2,173.
1. अब्राह्मण 1) m. *kein Brahman.* — 2) f. अब्राह्मणी *keine Brahmanin* Ind. St. 10,87.
2. अब्राह्मण und अब्राह्मणक Adj. *ohne Brahmanen.*
अब्राह्मण्य n. 1) *Verletzung des für Brahmanen gültigen Gesetzes* Âçv. Çr. 9,3,20. — 2) = *ब्रह्मण्य 2).
अब्रुवत् Adj. *nicht aussagend* Jâgñ. 2,76.
अब्लिङ्ग 1) n. Pl. Bez. *der Verse* RV. 10,9,1—3. — 2) f. आ Pl. dass. Gaut. 25,7.
अभक्त Adj. 1) *nicht zugetheilt.* — 2) *keinen Theil von Etwas bildend, nicht zu Etwas gehörig* Mahâbh. 6,57,*a.* Davon Nom. abstr. °त्व n. P. 7,2,43, Sch. — 3) *nicht zugethan, — ergeben* Spr. 4469. 6806. mit Loc. der Person Bhâg. P. 6,10,29.
अभक्तच्छन्द m. *Mangel an Appetit.*
अभक्षित Adj. *nicht verzehrt.*
अभक्ष्य Adj. *nicht zu essen, — geniessen* Âpast. 1,17,38.
अभग Adj. (f. आ) 1) *unglücklich.* — 2) *unschön* Gobh. 1,3,17.
अभग्नकाम Adj. (f. आ) *dessen Begehren nach* — (Loc.) *von* — (Instr.) *nicht gestört wird* Ragh. 5,7.
अभग्नमान Adj. *wobei die Ehre nicht leidet* Spr. 5023.
अभग्नयोग Adj. *dessen Meditation nicht gestört wird* MBh. 13,18,80.
अभङ्ग m. *ein best. Tact* S. S. S. 211.
अभङ्गश्लेष m. *eine Zweideutigkeit ohne verschiedene Zerlegung eines Wortes* Kâvjapr. S. 226, Z. 3.
अभङ्गुर Adj. (f. आ) 1) *eben* (Boden). — 2) *unvergänglich, dauerhaft.*
अभद्र Adj. *unheilvoll;* n. *Unheil* Gaut. 9,20. Âpast. bei Kull. zu M. 4,139; anders der gedr. Text 1,31,13.
1. अभय 1) Adj. (f. आ) *ohne Gefahr, sicher.* वाच् *Sicherheit versprechend* MBh. 4,67,6. — 2) m. *a)* Bein. Çiva's. — *b)* N. pr. eines Sohnes des Dharma und eines natürlichen Sohnes des Bimbisâra. — 3) f. आ *a) Terminalia Chebula.* — *b)* Bein. der Dâkshâjaṇî. — 4) n. *a) Sicherheit der Person* (adj. Comp. f. आ) 128,25. अभयतम n. *grösste Sicherheit.* — *b) ein auf die Sicherheit der Person gerichteter Opferspruch.* — *c) *die Wurzel von Andropogon muricatus.*
2. अभय Adj. *keine Furcht kennend.*
अभयगिरिवासिन् m. Pl. Bez. einer Schule des Kâtjâjana.
अभयंकर und अभयंकृत् Adj. *Sicherheit schaffend.* इन्द्रस्याभयंकरम् Name eines Sâman.
*अभयजात m. N. pr. eines Mannes.
*अभयडिण्डिम m. *Kriegstrommel.*
अभयत्व n. *Gefahrlosigkeit* Ind. St. 9,154.
अभयद 1) Adj. *Sicherheit gewährend.* — 2) m. *a) *ein* Arhant bei den Gaina. — *b)* N. pr. eines Fürsten VP. 4,19,1.
अभयदक्षिणा f. *Sicherheitsversprechen.*
अभयदत्त m. N. pr. eines Arztes Mudrâr. 45(76),17.
अभयदान n. *Gewährung von Sicherheit.* °सार Titel eines Werkes.
अभयदेव m. N. pr. eines Mannes Ind. St. 14,361.
अभयंदद् m. Bein. Avalokiteçvara's.
अभयप्रद् 1) Adj. *Sicherheit gewährend* 51,10. — 2) m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Padmapâṇi's.
अभयप्रदान n. = अभयदान.
अभययाचना f. *das Bitten um Sicherheit der Person* Ragh. 11,78.
अभयवचन n. und अभयवाच् f. *Sicherheitsversprechen.*
अभयसंनि Adj. *Sicherheit schenkend.*
अभयाकरगुप्त und अभयानन्द् m. N. pr. zweier Männer.
अभव m. *Vernichtung.*
अभवन्मतयोग und अभवन्मतसंबन्ध m. in der Rhet. *fehlerhafte Construction.*
अभव्य Adj. *wie Jmd nicht sein sollte.*
*अभव्यकुंस m. *ein Schwan mit schwarzen Flügeln* Gal.
*अभस्त्रका und *अभस्त्रिका f.
अभागं Adj. *ohne Antheil, — Erbtheil.*
अभागधेय Adj. *dem Etwas nicht zu Theil werden soll* Spr. 3599.
अभागिन् Adj. *an Etwas nicht betheiligt, von Etwas ausgeschlossen* Gaim. 1,2,5. *zu Etwas* (Gen.) *nicht berechtigt* Comm. zu Mânḍ. 22,25.
अभाग्य 1) Adj. (f. आ) *unglücklich* MBh. 3,281, 20. — 2) n. *Unglück.*
अभाजन n. *kein Gefäss für* (Gen.), so v. a. *nicht würdig* Kâd. 68,23. 75,9.
अभान n. *das Nichterscheinen* 285,17.
अभार्य Adj. *ohne Gattin.*
अभाव m. 1) *das Nichtdasein, Fehlen, Unterbleiben, Abwesenheit.* — 2) *das Nichtsein.* — 3) *Vernichtung, Tod.*
°अभाववत् Adj. *Etwas nicht habend, ermangelnd* Tarkas. 19. 40.
अभाववाद् m. Titel eines Werkes.
अभाविन् Adj. 1) *nicht geschehen sollend* 159,1. — 2) *wie Jmd nicht sein sollte* Hariv. 11190.
अभाषमाण Adj. *Nichts sagend* MBh. 4,66,25.
अभाषितपुंस्क Adj. *kein entsprechendes Masculinum habend* P. 7,3,38.
अभास्वर Adj. *nicht glänzend.*
अभि 1) Adv. *a) herbei.* — *b) darüber hinaus.* — 2) Praep. *a)* mit Acc. α) *zu — her, zu — hin, nach — hin, gegen.* — β) *in — hinein* Çat. Br. 6,7,4,7. — γ) *um, für, zur Gewinnung von.* — δ) *über —*

Digitized by Google

hinaus. — ε) *um — willen.* — ζ) *gegen, in Bezug auf, auf, über.* — η) *in distributiver Bed., die aber schon im wiederholten Acc. liegt. — b) mit Abl. α) *mit Ausschluss von, ohne* RV. 1,139,8. 10, 25,3. — β) *hervor — aus* Spr. 3573 (wohl fehlerhaft für अधि).

अभिक Adj. *begierig, lüstern.*

अभिकर् m. *der Ausführende* Gop. Br. 1,5,24.

अभिकरण s. स्वप्राभिकर्ण.

अभिकाङ्क्षा f. *Verlangen, Begehren nach* (Acc. oder im Comp. vorangehend).

अभिकाङ्क्षिन् Adj. *verlangend, begehrend nach* (Acc. oder im Comp. vorangehend).

1. अभिकाम m. *Liebe, Zuneigung; Verlangen nach, Wunsch.*

2. अभिकाम Adj. (f. आ) *in Liebe zugethan; hingezogen zu, verlangend nach* (Acc. oder im Comp. vorangehend).

अभिकाल m. N. pr. eines Dorfes.

अभिकृति f. *ein best. Metrum.*

अभिकैतवी f. *eine Art Hexe.*

अभिक्रतु Adj. *übermüthig.*

अभिक्रन्द् m. *das Anschreien, Anbrüllen.* इन्द्रस्य Name eines Sâman.

अभिक्रम m. 1) *das Herantreten* Lalit. 231,1. — 2) *muthiger Angriff.* — 3) *Unternehmung.* — 4) *Bewältigung* Tândja-Br. 20,1,2. — 5) *das Hinaufsteigen.* — 6) *das erste Glied der* Krama-*Recitation.*

अभिक्रमण n. *das Hinzutreten* Gaut. 2,26. Gaim. S. 233, Z. 3. Nyâjam. 3,1,20.

अभिक्रान्त n. = अभिक्रान्ति Tândja-Br. 20,1,2.

अभिक्रान्ति f. *Bewältigung* Tândja-Br. 20,1,2. Gaut. 25,5.

अभिक्रान्तिन् Adj. *der mit Etwas* (Loc.) *begonnen hat.* Superl. °क्रान्तितम Lâṭj. 8,6,1.

अभिक्रामम् Absol. *hinzutretend.*

अभिक्रोशक m. *Anschreier, Schelter.*

अभिक्षत्तर् Nom. ag. *Vorleger, Vorsetzer* (von Speisen), *Wirth.*

अभिक्षादी Adj. *ohne Bitte gebend.*

अभिक्षित Adj. *nicht angebettelt* Çat. Br. 11,3,3,7.

अभिख्या f. 1) *Anblick.* — 2) *Schein, Glanz, Schönheit.* — 3) *Klarheit, Deutlichkeit* Comm. zu TS. Prât. 23,7. — 4) *Berühmtheit.* — 5) *Name, Benennung.* — 6) *Einsicht, Verstand.* — 7) *Bericht, Erzählung.*

अभिख्यातर् Nom. ag. *Aufseher, Hüter.*

अभिगन्तर् Nom. ag. 1) *Nachsteller.* — 2) *Beischläfer.* — 3) *Begreifer, Versteher.*

अभिगन्तव्य Adj. *aufzusuchen* Spr. 6761. Varâh. Bṛh. S. 2,11.

अभिगम m. 1) *Herbeikunft.* — 2) *Besuch* Mnch. 49. — 3) *Beschlafung.* — Wird mit अधिगम verwechselt.

अभिगमन n. 1) *das Herankommen, Herbeikommen, Annäherung, das Hingehen zu* Gaut. 18,15. — 2) *das Besuchen, Aufsuchen.* — 3) *das Beschlafen* Gaut. 12,2. — 4) *das Reinigen und Bestreichen (mit Kuhmist) des Weges zu einer Götterstatue.*

अभिगम्य Adj. 1) *adeundus, zu besuchen.* — 2) *zugänglich, einladend.*

अभिगर् m. 1) *beifälliger Zuruf* (in der Liturgie). — 2) *eine best. beim Opfer fungirende Person, welche einen beistimmenden Zuruf zu sprechen hat,* Maitr. S. 1,9,1. Lâṭj. 4,3,4. 10,20,12.

अभिगर्जन n. *wildes Geschrei.*

अभिगर्जिन् (Conj.) Adj. *anbrüllend.*

अभिगामिन् Adj. *beschlafend.* Mit Acc. VP. 2,6,12.

अभिगुप्ति f. *Bewahrung, Behütung.* आत्माभि° MBh. 12,299,7.

अभिगूर्ति f. *Lobgesang.*

अभिगृध्र Adj. *heftig nach Etwas verlangend.*

अभिगोप्तर् Adj. *zurufend.*

अभिगोप्तर् Nom. sg. *Bewacher, Hüter.*

अभिग्रक् m. 1) *das Anfassen.* — 2) *Angriff, Herausforderung.* — 3) *Raub.* — 4) *Ansehen, Autorität.*

अभिग्रकरण n. *das Rauben, Raub.*

अभिग्रकीतर् Nom. sg. *Ergreifer* Maitr. S. 1,3,12.

अभिग्लान m. Pl. N. pr. eines Geschlechts. अतिग्लान v. l.

अभिघात 1) m. *a) Schlag, Anprall.* — *b) unangenehme, schädliche Einwirkung* M. 12,77. Kathâs. 17,38. Sâṁkhjak. 1. — *c) krankhafte Veränderung* Suçr. 2,125,11. — *d) Entgegenwirkung, Niederdrückung.* अधिभौतिकस्य दुःखस्य रक्तादिना Gaupap. zu Sâṁkhjak. 1. इच्छा° Comm. zu einem Jogas. bei Gold. — *e) eine best. Aussprache* VS. Prât. 1, 31. — 2) n. *unerlaubte Consonantenverbindung.* — 3) Adj. (f. आ) *beschädigt.*

अभिघातक Adj. *entgegenwirkend, entfernend.*

अभिघातिन् 1) Adj. *treffend.* — 2) m. *Feind.*

अभिघार् m. 1) *Besprengung.* — 2) *Bestreuung, Mischung* Gobh. 4,2,13. — 3) *geklärte Butter.*

अभिघारण n. *das Besprengen, Begiessen.*

अभिघाण n. = अभिज्ञिघ्रण Comm. zu Gobh. 2,8,25.

अभिचक्षण 1) n. *Besprechung.* — 2) f. आ *Umblick, Ausblick.*

अभिचक्षे Dat. Inf. *um zu sehen* 2,9.

अभिचक्ष्य Adj. *conspicuus* RV. 8,4,7.

अभिचन्द्र m. *der 6te* Muhûrta Ind. St. 10,296.

अभिचर् m. *Begleiter, Diener.*

अभिचरणीय Adj. 1) *zum Behexen geeignet* Lâṭj. 6,2,10. Tândja-Br. 8,1,1. — 2) *zu behexen,* in अनभि°.

अभिचरित (Conj.) n. *Behexung* Kâṭh. 37,14.

अभिचरितवे Dat. Inf. *zu behexen* (praedicativ) TBr. 1,7,2,5.

अभिचरितोस् Gen. Inf. in Verbindung mit ईश्वर *zu behexen* Kâṭh. 37,14 (Conj.).

अभिचार m. *Behexung, Bezauberung.* °कल्प m. Titel eines Werkes.

अभिचारक und °चारिक Adj. *auf Behexung bezüglich.*

अभिचारिन् Adj. *behexend, bezaubernd.*

अभिचार्य Partic. fut. pass. von चर् mit अभि.

अभिचेष्टा f. *Thätigkeit* Kap. 2,46.

अभिच्छायम् Adv. *in der Schattenlinie.*

अभिज्ञन m. 1) *Abstammung, Herkunft* Lâṭj. 8, 6,1. — 2) *edle Abstammung, Adel der Geburt* Spr. 2388. — 3) *Geschlecht, Familie.* — 4) *Familienhaupt.* — 5) *Geburtsort der Vorfahren; Geburtsort* überh. — 6) *guter Ruf* Râgat. 7,317.

अभिज्ञनन n. *das Geborenwerden* Spr. 5960, v. l.

अभिज्ञनवत् Adj. *von edler Herkunft.*

अभिज्ञनितोस् Abl. Inf. (abhängig von निरवधीत् *hielt ab, verwehrte*) *zur Welt zu kommen als* (Acc.).

अभिज्ञय m. *Besiegung.*

अभिज्ञात 1) m. *der 11te Tag im* Karmamâsa Ind. St. 10,296. — 2) n. *edle Abstammung* Spr. 4395. 6101.

अभिज्ञातता f. *Adel der Geburt* Spr. 4284.

अभिज्ञाति f. *Herkunft, Geburt.*

अभिज्ञिघ्रण n. *das Küssen auf* (Loc.) Gobh. 2,8,25.

अभिज्ञित् 1) Adj. *siegreich.* — *b) unter dem Sternbild* Abhigit *geboren.* — 2) m. *a) ein best. eintägiges* Soma-*Opfer.* अभिज्ञिद्विश्वज्ञितौ Çat. Br. 12,2,2,21. — *b) das 20te (22te) Mondhaus* 220,9. — *c) die 8te Stunde des Tages, Mittagsstunde* AV. Gjot. 1,8. R. 6,112,70. — *d)* N. pr. des Sohnes oder des Vaters (VP. 4,14,4) des Punarvasu.

अभिज्ञित m. 1) = अभिज्ञित् 2) *b)* MBh. 13,64,27. — 2) = अभिज्ञित् 2) *c)* MBh. 1,123,6. Hariv. 3248. 3317.

अभिज्ञिति f. *Sieg, Erkämpfung.*

अभिज्ञ 1) Adj. (f. आ) *kundig, erfahren, vertraut mit* (Gen. oder im Comp. vorangehend). शापाभिज्ञां करोति माम् *lässt mich erfahren,* so v. a. *empfinden* Kâd. 160,17. Davon Nom. abstr. °ता f. und °त्व n. — 2) f. आ *a) das Gedenken, Sicherinnern.* — *b) höhere, übernatürliche Kenntniss und Macht*

Digitized by Google

eines Buddha.

अभिज्ञान n. 1) *das Erkennen, Wiedererkennen Jmdes.* — 2) *Kenntniss.* — 3) *Erkennungszeichen, Erkennungsmahl.* — 4) *Zeichen, Beweis für* (प्रति oder Loc.). — 5) *Erinnerungen* R. 5,68,1.43. — 6) = अभिज्ञानशकुन्तल.

अभिज्ञानशकुन्तल n. Titel eines Schauspiels.

अभिज्ञापक Adj. *zur Erkenntniss bringend.*

अभिज्ञायम् in यथाभिज्ञायम्.

अभिज्ञु Adv. 1) *knielings, kniend.* — 2) *bis an's Knie.*

अभिज्ञेतर् Adj. *unbekannt mit Etwas.*

अभिज्ञेय in अनभिज्ञेय.

अभितरम् (Maitr. S. 1,4,12) und **अभितराम्** Adv. *näher hinzu.*

अभितस्थर् m. Pl. *Gefolge.*

अभितस् Adv. Praep. 1) *herbei, hinzu* MBh. 3, 295,11. *zu — hin,* mit Acc. — 2) *nebenbei, daneben, nahebei, coram* Spr. 1269. *in der Nähe von* (Gen.); *im Angesicht von* (Acc.) so v. a. *gleichzeitig* Spr. 76. — 3) *auf —, zu beiden Seiten von* (Acc.) Spr. 5844. — 4) *vor und nach* (Acc.) Gaut. 16,40. — 5) *von allen Seiten, ringsum; um — herum,* mit Acc. — 6) *hinter,* mit Acc. R. 2,103,21. — 7) *durchaus, vollkommen.* तेषां कालो ऽभितः प्राप्त इक्षोपयातुम् so v. a. *es ist die höchste Zeit, dass* MBh. 3,266,7. क्षीणदोषमकं मन्ये चाभितस्त्वाम् 216,16. गुणवत्तः R. ed. Bomb. 1,7,18. — 8) **schnell.*

अभितःसर् Adj. *zu beiden Seiten laufend* Nilak. Up. 25.

अभिताप m. 1) *Hitze* 324,31. Çiç. 9,1. — 2) *Schmerz* (des Körpers oder der Seele).

अभितापन Adj. *Hitze* oder *Schmerz bereitend* Suçr. 2,362,12.

अभिताम्र Adj. (f. आ) *dunkelroth.*

अभितिग्मरश्मि Adv. *zur Sonne hin.*

अभितृष्णवत् Adj. *Ableitungen von* तर्ड् *mit* अभि *enthaltend* Ait. Br. 6,11. Gop. Br. 2,2,20.

अभितृप्ति f. *Eröffnung für sich, Gewinnung* Kâṭh. 25,4.

अभितोदेवयजनमात्रदेश Adj. *dessen Platz nach allen Seiten hin zu einer Opferstätte hinreicht* Kâtj. Çr. 7,1,14.

अभितोभाविन् Adj. *auf beiden Seiten befindlich* P. 6,2,182.

अभितोरात्रम् Adj. *gegen die Nacht hin.*

अभितोऽस्थि Adj. *von Knochen umgeben.*

अभित्ति f. *das Nichtbersten.*

अभित्राम m. *Einschüchterung* Âpast. 1,8,30.

अभित्रिपिष्टपम् Adv. *über den Himmel* (Herr).

अभित्सार m. *Beschleichung, Erwischung* Kâṭh. 27,9.

अभिदक्षिणाम् Adv. *rechtshin* Lâṭj. 5,12,20.

अभिदर्दि m. *in Opferschmalz schwimmendes Mus* TS. 6,6,2,2.

अभिदर्शन n. *das Erblicken* oder *das sich dem Auge Darbieten* 205,13. 212,13.

अभिदिप्सु Adj. *feindselig, arglistig.*

अभिदूति Adv. *an eine —, zu einer Botin* Çiç. 9,56.

अभिदेवन n. *Würfelbrett* MBh. 9,15,8.

अभिद्रुक् Adj. *feindselig.*

अभिद्रोह m. *Beleidigung, Kränkung.*

अभिधर्म m. *die Metaphysik der Buddhisten.* °कोश m., °धर्मप्रज्ञान n., °पिटक m. und °समुच्चय m. Titel verschiedener Werke.

***अभिधर्षणा** n. *das Besessensein.*

अभिधा 1) Adj. *umgebend.* — 2) f. *a) Name, Benennung.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b) die ursprüngliche Bedeutung eines Wortes* Sâh. D. 252. 267. — *c)* **Laut* Çabdar. bei Gold.

अभिधातर् Nom. ag. *sagend, sprechend* Çiç. 13,62.

अभिधातव्य Adj. *zu sprechen, zu sagen* MBh. 13,23,36.

अभिधान 1) n. *a) Zusammenlegung, Verknüpfung.* °तस् Loc. (v. l. °तस्) *enger zusammen.* — *b) das zur Sprache Bringen, Aussagen, Kundthun* 209,15. — *c) einfache Aussage* (keine Vorschrift) Gaim. 2,1,31. — *d) Nennung, Benennung* Bidar. 1,1,24.25. Dazu Nom. abstr. °त्व n. Gaim. 2,1,13. — *e) Name.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ 126,19. — *f) Wort* M. 2,33. — *g)* **Rede.* — *h) Wörterbuch.* — 2) f. °धानी *Halfter.*

अभिधानकोश m. *Wörterbuch.*

अभिधानचिन्तामणि m., °चूडामणि m. und °तन्त्र n. Titel von *Wörterbüchern.*

अभिधानमाला f. *Wörterbuch* und Titel eines best. *Wörterbuchs.*

अभिधानरत्नमाला f. Titel eines *Wörterbuchs.*

अभिधायक Adj. *bezeichnend, besagend, ausdrückend.*

अभिधायम् in गोत्राभिधायम्.

अभिधायिन् Adj. 1) *aussagend, lehrend.* पृष्टाभि° *auf eine Frage Bescheid zu geben wissend.* — 2) *sagend, sprechend.* — 3) *bezeichnend, besagend.*

अभिधावक Adj. *herbeilaufend.*

अभिधावृत्तिमातृका f. Titel eines Werkes Ind. St. 14,179. 404.

अभिधित्सा f. *der Wunsch zu bezeichnen, — auszusagen* Kâvjâdh. 10,20.

अभिधृष्णु Adj. *bewältigend, beherrschend* (mit Acc.).

अभिधेय 1) Adj. *a) zu bezeichnen, — besagen, auszudrücken; was besagt —, ausgedrückt —, benannt wird.* — 2) n. *a) Sinn, Bedeutung* 215,19. — *b) das näher Bezeichnete, Gemeinte* so v. a. *Substantiv.* °वत् (dem Geschlecht nach) *wie das dazu gehörige Substantiv,* d. i. *movirt* Mbh. dh. 3.

अभिधेयत्व n. *Benennbarkeit.*

अभिध्या f. 1) *Begehren, Verlangen.* — 2) **Begehren nach fremdem Gute.*

अभिध्यान n. 1) *das Richten der Gedanken auf* (Gen.). — 2) *Begehren, Verlangen nach* (Loc.) M. 12,5. °अभिध्यायिन् Adj. *seine Gedanken richtend auf.*

अभिध्येय Adj. *worauf man seine Gedanken richten soll.*

अभिनन्द m. 1) *Wollustgefühl.* — 2) *Verlangen nach.* — 3) *der erste Monat* Ind. St. 10,298. — 4) *ein best. Tact* S. S. S. 235. — 5) N. pr. verschiedener Männer. Auch °पण्डित.

अभिनन्दन m. 1) *ein best. Tact* S. S. S. 211. — 2) N. pr. zweier Männer.

अभिनन्दनीय Adj. *zu beloben, anzuerkennen.* °अभिनन्दितर् Nom. ag. *Erfreuer, Zufriedensteller* MBh. 12,231,1.

अभिनन्दिन् Adj. *seine Freude an Etwas habend, verlangend nach.*

अभिनन्द्य Adj. = अभिनन्दनीय.

अभिनभस् Adv. *zum Himmel* Ind. St. 14,385.

अभिनभ्यम् Adv. *in Wolkennähe.*

अभिनम्र Adj. (f. आ) *stark geneigt.*

अभिनय 1) m. *Pantomime; theatralische Darstellung.* — 2) v. l. für अधिबल und अभिबल. — Fehlerhaft für अभिनव (so ed. Bomb.) Pañcat. 127,22.

अभिनव 1) Adj. (f. आ) *ganz neu,* — *frisch.* — 2) m. N. pr. zweier Männer.

अभिनवकालिदास m. *der moderne K.* = माधवाचार्य.

अभिनवगुप्त m. N. pr. eines Autors.

अभिनवचन्द्रार्घविधि m. *die Darbringung des* Argha *an den Neumond,* Titel eines Abschnittes im Bhavishjott. P.

अभिनवचिन्तामणि m. Titel eines Werkes.

अभिनवतामरस 1) n. *ein best. Metrum.* — 2) f. आ Titel eines Werkes.

अभिनवनृसिंहभारती m. N. pr. eines Lehrers.

अभिनवयौवन (Hit. ed. Johns. 1336) und **अभिनववयस्क** (Chr. 148,12) Adj. (f. आ) *in der ersten Jugend stehend.*

अभिनववृत्तरत्नाकर m. Titel eines Werkes.

अभिनवशाकटायन m. *der moderne* Çâk.

अभिनवसच्चिदानन्दभारती m. N. pr. eines Lehrers.

Digitized by Google

अभिनवी Adv. mit भू *sich erneuern* Comm. zu Bhaṭṭ. bei Gold.

अभिनक्तन n. *Binde* (z. B. über die Augen).

अभिनासिकाविवरम् Adv. *zu den Nasenlöchern hin.*

अभिनिधन n. Name verschiedener Sâman.

अभिनिधान 1) n. *das Darüberlegen* Kâtj. Ça. 5, 1,31. 25,3,13. — 2) n. und m. *Annäherung* (der Laute in der Aussprache).

अभिनिपात m. = अभिनिधान 2).

अभिनिम्लोचन n. *das Untergehen der Sonne darüber* Comm. zu Kâtj. Ça. 25,3,24. 25.

°अभिनियम m. *das Bestimmtsein je nach* Âpast. 2,16,7.

*अभिनिर्याण n. *Auszug gegen den Feind.*

अभिनिर्वृत्ति f. *das Zustandekommen, Gelingen.*

अभिनिलीयमानक Adj. *Angesichts eines Beobachters sich in sein Nest legend* (Vogel).

अभिनिवर्तम् Absol. *sich wieder zurückwendend zu* (Acc.) TS. 6,4,11,4. Kâṭh. 27,9.

अभिनिविष्टता f. *Hartnäckigkeit* Sâh. D. 184.

अभिनिवेश m. 1) *Hang —, Drang zu* (Loc. oder im Comp. vorangehend) 224,23. Kâd. 165,2. — 2) *das Festhalten an Etwas* Gaut. 28,52. *Bestehen auf* (Loc.), *Hartnäckigkeit* Kumâras. 5,7. Ragh. 14, 43. Prab. 67,14. — 3) *Lebenslust, Lebensdrang.* — 4) *Betriebsamkeit* Varâh. Bṛh. S. S. 4, Z. 19.

अभिनिवेशन n. *Hang zu Etwas.* तत्त्वाभि° Adj. Karaka 3,8.

अभिनिवेशिन् Adj. 1) *einen Hang zu Etwas habend.* Davon Nom. abstr. °शित्व n. Kâd. 215,5. — 2) *hartnäckig auf Etwas bestehend.*

अभिनिष्कारिन् Adj. *der es auf Jmd abgesehen hat.*

अभिनिष्क्रमण n. *das Verlassen des Hauses um Mönch zu werden* (buddh.).

अभिनिष्टान m. *Endlaut*, insbes. *Endvocal* und Visarga.

अभिनिष्पत्ति f. *das Hervortreten, Erscheinen.*

अभिनिष्यन्द् m. *das Träufeln.*

*अभिनिस्तान m. = अभिनिष्टान.

अभिनिहित Partic. von धा, दधाति mit अभिनि.

अभिनिह्नव m. Name eines Sâman.

अभिनील Adj. *sehr dunkelfarbig* Lalit. 120,15.18.

अभिनृम्ण Adj. (f. आ) *überaus heilbringend.*

अभिनेतर् Nom. ag. *Herbeiführer* ṚV. 4,20,8. Ça. Bṛ. 10,1,2,4.

अभिनेतव्य und °नेय Adj. *aufzuführen, darzustellen.*

अभिन्न Adj. 1) *nicht durchbohrt, — verwundet* Spr. 2605, v. l. — 2) *nicht durchdrungen* Çâk. 37. — 3) *unverletzt.* — 4) *nicht zerbrochen* Ça. Bṛ. 6,6,4,8. — 5) *ganz* (von einer Zahl). — 6) *nicht unterbrochen, zusammenhängend* ṚV. अभिन्नै AV. — 7) *ungetheilt, einheitlich.* — 8) *nicht verschieden, identisch, derselbe; nicht verschieden von* (Abl. oder im Comp. vorangehend) 281,4.

अभिन्नगति Adj. *seinen Gang nicht ändernd* Çâk. 14.

अभिन्नतरक Adj. *gar nicht verschieden* Mahâbh. 2,307,*a*.

अभिन्नत्व n. *das Einssein, Uebereinstimmung* R. 5,82,7.

अभिन्नवेल Adj. *die Schranken nicht durchbrechend* Spr. 489.

अभिन्नस्थिति Adj. dass. Çâk. 107.

अभिन्यास m. *eine best. Form des Fiebers* Bhâvapr. 3,77.96.

अभिपतन n. *das Herbeifliegen* Spr. 392.

अभिपत्ति f. *das Erfassen.*

अभिपन्न Adj. *mit rothen Flecken auf der Haut versehen.*

अभिपरिहार in अनभि°.

अभिपात m. *das Herbeieilen* Kâd. II. 137,13.

अभिपातिन् Adj. 1) *herbeieilend* Spr. 4525. — 2) *beispringend.*

अभिपाल m. *Hüter, Wächter.*

अभिपालन n. *das Hüten, Schützen.*

अभिपित्व n. 1) *Einkehr.* — 2) *Abend.*

अभिपुष्प Adj. *mit Blüthen bedeckt.*

अभिपूरण n. *das Füllen, Ausfüllen.*

अभिपूर्त n. *Erfülltes* AV. 9,5,13.

अभिपूर्व 1) Adj. *in der bestimmten Reihe folgend* Tâṇḍja-Br. 18,4,9. — 2) अभिपूर्वम् und अभिपूर्वेण (Tâṇḍja-Br. 17,2,2) Adv. *der Reihe nach.*

अभिप्रक्रम्य Adj. *zu beschreiten* Tâṇḍja-Br. 20,11,6.

अभिप्रचक्षे Dat. Inf. *um zu sehen* ṚV. 1,113,6.

अभिप्रतारिन् m. N. pr. eines Mannes.

अभिप्रदक्षिणाम् Adv. *rechtshin.* Mit कर् und Acc. *Jmd r. umwandeln.*

अभिप्रदर्शन n. *das Zeigen, Vorführen.*

अभिप्रधर्षणा n. *das Anthun eines Leides.*

अभिप्रभङ्गिन् Adj. *zerbrechend.*

अभिप्रमुर् Adj. *zermalmend.*

अभिप्रयायम् Absol. *hinzutretend.*

अभिप्रयायिन् Adj. *herbeikommend.*

अभिप्रव m. = अभिप्लव Kâṭh. 33,8.

अभिप्रवर्तन n. *das Austreten* (des Schweisses).

अभिप्रवेश m. *das Betreten* (eines Ortes).

अभिप्रश्निन् Adj. *fragelustig.*

अभिप्रसारण n. *das Ausstrecken der Beine gegen Jmd* (Gen.) *hin* Âpast. 1,6,4.

अभिप्रातर् Adv. *gegen Morgen.* Nach einem Comm. *am vierten Tage in der Frühe.*

अभिप्रापण n. in अर्थाभि°.

अभिप्राप्ति f. *Ankunft.*

अभिप्राय m. 1) *Ziel.* कर्त्रभिप्राय Adj. *dessen Ziel der Agens ist* P. 1,3,72. — 2) *Absicht, Wille* 302,6. 328,11. Spr. 490. 492. — 3) *Meinung, Ansicht.* — 4) *Sinn, Bedeutung, Inhalt.* — 5) *Auffassung —, Betrachtung als* 258,19.22. 259,20. — 6) *blosser Schein; Erscheinung, Phantom.* — 7) in der Dramatik *Darstellung einer Unmöglichkeit als solcher an einem Gleichniss.* — 8) = विवक्त्यभिप्राय ṚV. Prât. 14,11.

अभिप्रीत Adj. *erfreuend.*

अभिप्रीति f. *Befriedigung* Tâṇḍja-Br. 6,4,15.

अभिप्रेप्सु Adj. *verlangend nach* (Acc.).

अभिप्रेरण n. *das in Bewegung Setzen.*

अभिप्लव m. *eine best. sechstägige* Soma-*Feier.* पृष्ठाभिप्लवौ.

अभिबल n. = अधिबल 2).

अभिबाधितर् Nom. ag. *Belästiger, Quäler.*

अभिबुद्धि f. *eine Function des Intellects.*

अभिभर्तृ Adv. *am Gatten, in Gegenwart des G.*

अभिभव 1) Adj. *übermächtig.* — 2) m. (adj. Comp. f. आ) *a) Uebermacht* Bhag. 1,41. Pañcat. 224,15. — *b) das Ueberwältigtwerden, Unterdrücktwerden, Unterliegen durch* (Abl., Instr. oder im Comp. vorangehend) 325,15. Njâjas. 3,1,42. Ragh. 4,21.9,4. Kumâras. 5,43. Çâk. 40. Mâlav. 86. Sâṁkhjak. 7. 12. Kathâs. 10,43. 19,93. — *c) Erniedrigung, Geringachtung* Spr. 4401.

अभिभवन n. 1) *das Ueberwältigen* Lalit. 6,6. — 2) *das Ueberwältigtwerden* M. 6,62.

अभिभी f. *Unglückszeichen.*

अभिभार Adj. *belastet, schwer.*

अभिभावक Adj. *überwältigend* Comm. zu Njâjas. 2,2,14.

°अभिभाविन् Adj. dass. Kâd. 192,4.

अभिभाषण n. *das Anreden, Reden.*

अभिभाषिन् Adj. *redend, sprechend.*

अभिभाष्य Adj. *anzureden.*

अभिभु und °भूं 1) Adj. *übermächtig, überlegen* (mit Acc.). Compar. °भूतर. — 2) m. °भु *ein best. Monat.* — 3) m. °भूं *a) ein best. Würfel.* — *b)* N. pr. eines Schlangenfürsten Pâr. Gṛhj. 2,14,16.

अभिभूति 1) f. *a) Ueberlegenheit, Uebermacht.* — *b) * Erniedrigung, Geringachtung.* — 2) Adj. *übermächtig, überlegen* ṚV. 4,41,4.

(अभिभूत्यौजस्) °भूतिऔजस् Adj. *von überlegener Kraft.*

Digitized by Google

अभिभूय n. *Ueberlegenheit.*

अभिभूवरी Adj. f. *überlegen.*

अभिमति f. *das in Beziehung Bringen der Objecte zum Ich.*

अभिमन्स् Adj. *strebend —, verlangend nach.*

*अभिमनाय्, °यते *streben —, verlangen nach.* — *Desid. अभिमिमानयिषते.

अभिमन्तर् Nom. ag. 1) *Bedroher* Gop. Br. 1,3,20. — 2) *der die Objecte in Beziehung zu sich bringt* Ind. St. 9,162.

अभिमन्तव्य Adj. *zu halten —, anzusehen für* 146,18.

अभिमन्तोस् Gen. (von ईश्वर abhängig) Inf. *Jmd* (Acc.) *Etwas anzuhaben.*

अभिमन्त्रण n. 1) *das Anrufen, Anreden.* — 2) *das Besprechen, Einsegnen.*

अभिमन्थ m. = अधिमन्थ.

अभिमन्थन n. *das Drehholz bei der Feuerreibung* Kauç. 69.

अभिमन्यु m. N. pr. verschiedener Männer 228, 18. परिक्षिदभिमन्युज: 57,11. 58,18. °पुर n. N. pr. einer *Stadt.* °स्वामिन् m. N. pr. eines Heiligthums.

*अभिमर m. 1) *Todtschlag.* — 2) *Kampf, Schlacht.* — 3) *Aufstand des Heeres.* — 4) *Fesselung.*

अभिमर्द m. 1) *Gewaltthat* MBh. 3,269,8. — 2) **Kampf, Schlacht.* — 3) **berauschendes Getränk.*

°अभिमर्दिन् Adj. *bedrückend, Gewalt anthuend.*

अभिमर्श m. (adj. Comp. f. आ) *Berührung, Antastung.*

अभिमर्शक Adj. *berührend, antastend.*

अभिमर्शन 1) Adj. dass. — 2) n. *das Berühren* Gaut. 1,38.

अभिमा f. *Maass* (in die Breite) Maitr. S. 1,4,11.

अभिमाति 1) f. *a) feindlicher Anschlag, Nachstellung.* — *b) Nachsteller, Angreifer.* — 2) Adj. *nachstellend, feindlich.*

अभिमातिजित् Adj. *Nachsteller besiegend.*

अभिमातिन् Adj. *nachstellend.*

अभिमातिषाक् und °षाच् Adj. *Feinde überwindend.* Dazu Nom. abstr. (°षाच) °षाकिय n.

अभिमातिहन् Adj. *Gegner schlagend.*

अभिमाय्यत्क Adj. *ein wenig angeheitert.*

अभिमान m. 1) *feindliche Absicht, Nachstellung.* — 2) *Selbstgefühl, Hochmuth, Stolz.* — 3) *Selbstgefühl,* so v. a. *das in Beziehung Bringen der Objecte zum Ich.* — 4) *Voraussetzung bei sich; die falsche Meinung, dass man Etwas besitze.* — 5) *Voraussetzung,* insbes. *eine falsche.* — 6) *Zuneigung* Spr. 1060.

अभिमानवत् Adj. 1) *Selbstgefühl besitzend, stolz* Spr. 496. — 2) am Ende eines Comp. *bei sich voraussetzend, zu besitzen wähnend.*

*अभिमानित n. *geschlechtliche Vermischung.*

अभिमानिता f. *Selbstgefühl* Spr. 6063.

°अभिमानित्व n. *das Sichhalten für* 264,9. 268,28.

अभिमानिन् 1) Adj. *a) eingebildet, stolz, hochmüthig.* — *b)* am Ende eines Comp. α) *bei sich voraussetzend, zu besitzen wähnend.* — β) *sich haltend für, sich einbildend zu sein.* — γ) *geltend für, vorstellend.* — 2) m. *ein best.* Agni VP. 1,10,14. Bhâg. P. 4,1,59.

अभिमानुक Adj. *nachstellend* (mit Acc.).

*अभिमाय Adj. *verwirrt, confus.*

अभिमारुतम् Adv. *gegen den Wind* Spr. 6122.

अभिमिक्ष Adj. *zu beharnen.*

अभिमुख 1) Adj. (f. ई; *in einigen Fällen auch आ) *a) mit zugewandtem Gesicht, zugewandt* (die Ergänzung im Acc., Dat., Gen. oder im Comp. vorangehend). — *b) Jmd* (Gen., Instr.) *geneigt, es mit Jmd haltend.* — *c) nahe bevorstehend* Vikr. 28. — *d)* am Ende eines Comp. *einem best. Zeitpunkt nahe* (यौवनाभि°, पाकाभि°); *im Begriff stehend zu* (Nom. act.); *bedacht auf* (मङ्गलाभि°). — 2) °म् und अभिमुख° Adv. *entgegen* 133,9. °कृत und °निकृत so v. a. *von vorn* R. 4,23,12. Spr. 499. इतो ऽभि° *hierherwärts.* Mit Acc., Gen. oder am Ende eines Comp. *nach der Richtung von, gegen* (feindlich), *gegenüber von, zu — hin, nach — hin* 153,4. 291, 26. — 3) °खे *gegenüber* (mit Gen. oder am Ende eines Comp.). — 4) *f. ई Bez. *einer der 10 Stufen, die ein* Bodhisattva *zu ersteigen hat, bevor er* Buddha *wird.*

अभिमुखी Adv. mit भू *sich Jmd zuwenden, sich als günstig erweisen* (Schicksal) 291,6.

अभिमुखीकरण n. *das Sichzuwenden zu Jmd* Pârâsar. 25,*b*,9.

अभिमेथिका f. Pl. *Schimpfreden.*

अभियष्टव्य Adj. *mit Opfern zu begehen* Gobh. 1,5,5.

अभियाचन n. *Bitte,* in सत्याभि°.

अभियातर् Nom. ag. *Angreifer.*

*अभियाति und *°यातिन् m. *Feind.* — Vgl. °माति, °मातिन्.

अभियान n. 1) *das Herankommen.* — 2) *feindlicher Angriff.*

अभियायिन् Adj. 1) *herankommend, — ziehend.* — 2) *sich hinbegebend zu* (Acc. oder im Comp. vorangehend) Spr. 7383. — 3) *losgehend auf, angreifend.*

अभियुग्वन् m. und अभियुङ्ग् f. *Angreifer.*

अभियोक्तर् Nom. Ag. 1) *Angreifer.* — 2) *Ankläger.*

अभियोक्तव्य Adj. *anzuklagen.*

अभियोग m. 1) *Anwendung, häufige A.* — 2) *Bemühung, Anstrengung, Fleiss; Richtung der Thätigkeit auf, das Sichhingeben, Bemühung um* (Loc. oder im Comp. vorangehend). — 3) *feindlicher Angriff.* — 4) *Anklage* 213,23.

अभियोगिन् Adj. *anklagend.*

अभियोजन n. *nachträgliches Anschirren.*

अभियोज्य Adj. *anzugreifen, angreifbar.*

अभिरक्षण n. und °रक्षा f. *das Schützen, Hüten.*

अभिरक्षितर् Nom. ag. *Beschützer, Hüter.*

अभिरति f. 1) *Freude an* (Loc. oder im Comp. vorangehend). — 2) N. pr. einer Welt (buddh.).

अभिराज् Adj. *ringsum herrschend.*

अभिराधन n. *das Zufriedenstellen Jmds* (Gen.).

1. अभिराम 1) Adj. (f. आ) *erfreulich, angenehm, Wohlgefallen bewirkend für* oder *durch* (im Comp. vorangehend). °अभिरामम् und °अभिराम° Adv. — 2) m. *a) Lust —, Freude an* (im Comp. vorangehend). — *b)* N. pr. eines Scholiasten des Çâkuntala.

2. अभिराम n. *eine auf* Râma *bezügliche Dichtung.*

अभिरामपप्पुपति m. N. pr. eines Dichters.

अभिराममणि n. Titel eines Schauspiels.

अभिराष्ट्र Adj. *Reiche bewältigend.*

अभिरुचि f. *Gefallen an* (Loc. oder im Comp. vorangehend) Kâd. II,140,23.

अभिरुचित m. N. pr. eines Vidjâdhara-Fürsten.

अभिरुचिर Adj. *prächtig.*

अभिरुत n. *Gesang* R. Gorr. 1,9,15 (17 Schl.). *Geschrei* 6,70,19.

अभिरूप 1) Adj. (f. आ) *a) entsprechend, angemessen.* — *b) hübsch, schön* 230,8. — *c) gebildet, gelehrt* Gaut. 10,44. — 2) *m. *a) der Mond.* — *b)* Bein. Vishṇu's, Çiva's und Kâma's.

अभिरूपक Adj. *unterrichtet* Ind. St. 13,348.

अभिरूपता f. *feine Bildung, Wohlerzogenheit* Kâd. 233,16.

अभिरूपवत् Adj. *hübsch, schön.*

अभिरोद्धर् Nom. ag. *Abwehrer* Maitr. S. 2,2,13.

अभिरोहरि Adj. *zu Thränen rührend.*

अभिलक्ष्य Adj. *erkennbar an* (im Comp. vorangehend) 292,18.

अभिलक्ष्यम् Adv. *nach dem Ziele hin* 93,22.

अभिलङ्घन n. 1) *das Hinüberspringen über* (Gen.). — 2) *das Uebertreten, Zuwiderhandeln.*

°अभिलङ्घिन् Adj. *übertretend, zuwiderhandelnd.*

अभिलप्य Adj. *auszudrücken,* in निरभि°.

अभिलषणीय (Spr. 1769) und °लष्य (Spr. 503) Adj. *zu dem* oder *wozu man sich hingezogen fühlt, begehrenswerth.*

अभिलषित n. *das Begehrte, Gewünschte, Wunsch.*

Digitized by Google

°चिन्तामणि m. Titel eines Werkes.

अभिलाप m. 1) *Rede, Ausdruck.* — 2) *Ankündigung* Kâd. 202,22.

*अभिलाव m. *das Abschneiden, Mähen.*

अभिलाष m. (adj. Comp. f. आ) *Verlangen, Lust nach* (Loc. oder im Comp. vorangehend). In der Poetik *die erste Regung der Liebe.*

अभिलाषक Adj. *verlangend nach* (Acc.).

अभिलाषिन् Adj. *verlangend nach* (Loc. oder im Comp. vorangehend) 108,6.

अभिलाषुक Adj. (f. आ) *verlangend nach* (Acc. oder im Comp. vorangehend).

अभिलूता f. *ein best. spinnenartiges Insect.*

*अभिलोटक m. = लोटुल.

अभिवदन n. *Anrede.* — Auch fehlerhaft für °वादन.

अभिवर्तस् Adj. *das Wort* अभि *enthaltend.*

अभिवन्दन n. *ehrfurchtsvolle Begrüssung.*

अभिवत्सर Adj. *erlabend* Maitr. S. 3,12,4.

अभिवर्णन n. *Beschreibung, Schilderung.*

अभिवर्तिन् Adj. 1) *herankommend* Hariv. 2,31, 56. — 2) *entgegengehend.*

अभिवर्धन n. *das Verstärken, Vermehren* Kâd. II, 36,16.

अभिवर्ष m. *Regen.*

अभिवर्षण n. *das Beregnen, Regnen.* कामाभि° so v. a. *das Gewähren von Wünschen* Bhâg. P. 12,10,33.

अभिवर्षिन् Adj. *regnend.*

अभिवहन n. *das Herbeifahren.*

अभिवाञ्छा f. *Verlangen nach* (im Comp. vorangehend).

अभिवात Adj. (f. आ) *siech, krank* Lâṭj. 8,5,3.

अभिवातम् Adj. *gegen den Wind.*

अभिवाद् m. 1) *Begrüssung* Gaut. 6,5.6. — 2) = अति° *harte Worte.*

अभिवादक Adj. 1) *begrüssend, Begrüsser* Kull. zu M. 2,125. *salutaturus* (mit Acc.). — 2) **höflich.*

अभिवादन n. *Begrüssung* Lâṭj. 2,4,17. Gaut. 9,45.

अभिवादनीय Adj. 1) *der Begrüssung würdig.* — 2) *zur Begrüssung in Beziehung stehend, bei der B. gebraucht* (Namen).

अभिवादयितर् Nom. ag. *Begrüsser* Kull. zu M. 2,123.

अभिवादिन् Adj. 1) *erklärend, Erklärer.* — 2) *Etwas aussagend, besagend.*

अभिवाद्य 1) Adj. *zu begrüssen, begrüssungswürdig* Lâṭj. 2,6,17. n. impers. *zu grüssen,* mit Dat. der Person Âpast. 1,14,14.15.18. — 2) m. Bein. Çiva's.

अभिवान्यवत्सा und अभिवान्या f. *eine Kuh, die ein angewöhntes (fremdes) Kalb nährt.*

अभिवास m. (Nâjâm. 5,1,31) und °वासन n. (Comm. zu TS. 1,142,12 und zu Nâjâm. 5,1,31) *Bedeckung.*

1. अभिवासम् n. अङ्गिरसाम् Name eines Sâman.

2. अभिवासम् Adv. *über dem Kleide.*

अभिवास्य Adj. *zu bedecken.*

अभिवाह् m. *das Heranfliessen.* °तस् TS. 6,6,5,4.

अभिवाह्य n. *das Hingeführtwerden.*

अभिविक्रम Adj. *von grossem Muth.*

अभिविधि m. *das Allumfassen, das »bis inclusive« Sein.*

अभिविपण्यु Adj. etwa *von allem Getriebe fern.*

अभिविमान Adj. *den Jedermann bei sich voraussetzt.*

अभिविवृद्धि f. *grösseres Gedeihen, Segen.*

अभिविशङ्किन् Adj. *sich fürchtend vor* (Abl.) Spr. 4013.

अभिवीर Adj. *von Helden umgeben.*

अभिवृत्ति f. *das Herankommen.*

अभिवृद्धि f. *Wachsthum, Zuwachs, Gedeihen.*

अभिवेग m. *das Schwanken.*

अभिवेधिन् Adj. *durchschneidend* Comm. zu Âpast. 4,19.

अभिवोढर् Nom. ag. *Zuführer* Kâraka 1,12.

अभिव्यक्ति f. *Offenbarwerdung, Erscheinung* Nâjâs. 3,1,42.

अभिव्यञ्जक Adj. 1) *offenbarend, zur Erscheinung bringend.* — 2) *symbolisch bezeichnend.*

अभिव्यादान n. *das Verschlingen, Verschlucken* (eines Vocals) ṚV. Prât. 14,27.

अभिव्यादिधिन् Adj. *verwundend.*

अभिव्यापक und °व्यापिन् Adj. *allumfassend.*

अभिव्याप्ति f. *das Allumfassen.*

अभिव्याप्य Adj. *was mit umfasst wird, in Etwas enthalten ist.*

अभिव्याहरण n. (Durga zu Nir. 1,10) und °हार m. *das Reden, Aussprechen.* Letzteres auch *Ausspruch.*

*अभिव्याहारिन् Adj. *sprechend.* कोकिलाभि° *wie.*

अभिव्रश्च m. *das Umdrehen, Wegschleudern.*

अभिशंसन n. 1) *Beleidigung durch Worte.* — 2) *Beschuldigung,* in अनृताभि° und मिथ्याभि°.

अभिशंसिन् Adj. *beschuldigend,* in मिथ्याभि°.

अभिशङ्का f. 1) *Misstrauen gegen* (Gen.). — 2) *Besorgniss.*

अभिशङ्किन् Adj. *misstrauend, nicht glaubend an.*

अभिशङ्क्य Adj. *dem man misstraut, woran man nicht glaubt.*

*अभिशपन n. *Verleumdung.*

अभिशप्ति f. *Verwünschung.*

अभिशस्तक Adj. 1) *verklagt, bescholten.* — 2) *aus Fluch entsprungen.*

अभिशस्ति f. 1) *Verwünschung, Fluch.* — 2) *das durch Fluch herbeigeführte Unheil, Unglück.* — 3) *Verwünscher, Flucher.* — 4) *Tadel.* — 5) *Beschuldigung,* in मिथ्याभि°. — 6) **schlechter Ruf, böser Leumund.* — 7) **das Bitten, Betteln.*

अभिशस्तिषाचन Adj. *Fluch abwehrend.*

अभिशस्तिपा und °पावन् Adj. *vor Fluch schützend.*

अभिशस्तेन्य und °शस्त्य Adj. in अनभि°.

अभिशाप m. 1) *Fluch.* — 2) *schwere Beschuldigung.* — 3) **Verleumdung.*

अभिशिरस् Adj. *den Kopf richtend nach* (Acc.).

अभिशिराज्य Adj. (f. आ) *mit zum Kopf gerichteten Spitzen* Gobh. 2,9,14.

अभिष्णुत Adj. *im Vortheil befindlich* (Ringer).

अभिशोक m. *Gluth.*

अभिशोचि Adj. *glühend, leuchtend.*

अभिशोचन n. *Qual.*

अभिशोचयिष्णु Adj. *Hitze oder Qual verursachend.*

अभिश्रथस् Abl. Inf. *vor dem Durchbohren* (sich fürchten) ṚV. 10,138,5.

अभिश्रावण m. *Erhörung.*

अभिश्रिष् f. *Binde* ṚV. 8,1,12.

1. अभिश्री 1) Adj. *a) sich aneinander schliessend, — lehnend* ṚV. 1,144,6. AV. 8,2,14. — *b) ordnend,* mit Acc. TBr. 2,4,3,11. — 2) m. *Anreiher, Ordner.* Auch f. ṚV. 10,130,5.

2. अभिश्री f. *Beimischung* ṚV. 9,79,5. 86,27.

अभिश्वसस् Abl. Inf. *vor dem Herblasen* (sich fürchten) ṚV. 10,92,8.

अभिश्वास m. *Anhauchung, Anfachung.*

अभिषङ्ग m. (adj. Comp. f. आ) 1) *Hang zu, Gefallen an* Bhâg. P. 10,90,11. — 2) *Verwünschung.* — 3) *das Besessensein;* vgl. भूताभि°. मनस: so v. a. *Trübung des Geistes.* — 4) *Niederlage, erlittene Demüthigung.* — 5) **Schwur.* — 6) **Verleumdung.* — 7) *Umarmung.*

अभिषङ्गिन् Adj. *eine Niederlage beibringend, demüthigend.*

अभिषञ्च् (stark °षाच्) Adj. 1) *folgend, begleitend.* — 2) *anhänglich, zugethan.*

अभिषव m. 1) *das Keltern* (des Soma). — 2) **Gährungsmittel.* — 3) **vorgeschriebene Abwaschung.* — 4) **Opfer.* — 5) **saurer Reisschleim* Hâlâs. 2,163; vgl. 2).

अभिषवण 1) n. *das Keltern* Nir. 4,16. — 2) f. °षवणी Pl. *Kelter.*

*अभिषक् m. = निगम् Gal.

अभिषिषेणयिषु Adj. *im Begriff mit seinem Heere heranzurücken.*

अभिषुक m. *eine best. Pflanze mit ölhaltigem Samen.*

Digitized by Google

अभिषुत *n. *saurer Reisschleim.*

अभिषेक m. 1) *Besprengung, Weihung durch Besprengung mit Wasser* (namentlich zum Königthum). — 2) *Weihwasser.* — 3) *vorgeschriebene Abwaschung* 92,15. Kâd. 42,6.

अभिषेक्तृ Nom. ag. *Besprenger, Weiher.*

अभिषेक्तव्य Adj. *zu weihen.*

अभिषेक्य Adj. *zur Weihung bestimmt, der W. würdig.*

अभिषेचन n. 1) *das Besprengen, Uebergiessen.* — 2) *das Weihen* (insbes. zum Königthum).

अभिषेचनीय 1) Adj. *a) der Weihung würdig.* — *b) zur Weihung gehörig, — bestimmt.* — 2) m. *Weihungsfeier.* °वत् Adv. Kâts. Çr. 18,6,15.

अभिषेच्य Adj. *zu weihen.*

अभिषेणं Adj. *Geschosse richtend.*

अभिषेणान n. *Kriegszug gegen* (im Comp. vorangehend).

अभिषेणय्, °यति *Jmd* (Acc.) *mit Krieg überziehen* Spr. 441. Venis. 52.

अभिषेतृ Nom. ag. *der den* Soma *auspressende Priester.*

अभिष्टनि m. *Getöse.*

अभिष्टव m. *Lob, Preis.*

1. अभिष्टि m. Adj. *überlegen, siegreich.*

2. अभिष्टि f. *Hülfe, Förderung.*

अभिष्टिकृत् Adj. *Hülfe schaffend.*

अभिष्टिद्युम्न Adj. *an Hülfe reich.*

अभिष्टिपौ(सि) RV. 2,20,2 nach Grassmann für अभिष्टी पासि.

अभिष्टिमत् Adj. *hülfreich.*

अभिष्टिशवस् Adj. *kräftigen Beistand gewährend.*

अभिष्ठान n. *das Betreten,* in अनभि°.

अभिष्णात m. Pl. N. pr. eines Geschlechts.

अभिष्यत्त् oder °त्त m. N. pr. eines Sohnes des Kuru MBh. 1,94,50.

अभिष्यन्द m. 1) *das Träufeln.* — 2) *Triefäugigkeit, Augenentzündung.* — 3) *Ueberfülle, Ueberschuss.*

अभिष्यन्दिन् Adj. 1) *träufelnd, flüssig.* — 2) *auflösend, laxativ.* — 3) *zu Blutandrang reizend, congestiv* Mat. med. 6.

अभिषङ्ग m. *Zuneigung, das Hängen an* (Loc. und Instr.).

अभिषङ्गिन् Adj. *auf Etwas versessen* Maitrjup. 7,10.

अभिसंयोग m. *Verbindung, Relation* Gaim. 6,1,3.

अभिसंरम्भ m. *Wuth.*

अभिसंराधन n. *das Befriedigen, Zufriedenstellen.*

अभिसंवर्धन n. *Wachsthum.*

अभिसंग्रय m. 1) *Verbindung, Zusammenhang.* — 2) *Zuflucht.*

अभिसंसारम् Absol. *in Menge hinzueilend.*

अभिसंस्कार m. 1) *Bearbeitung, Zubereitung.* — 2) *Bildung, Formation.* — 3) *Conception, Gedanke, Idee* (buddh.).

अभिसंस्तव m. *höhere Berechtigung* Gaim. 4,1, 24. 4,30.

अभिसंस्थम् Adv. *nach der Reihe, — Ordnung* Gop. Br. 2,3,1.

*अभिसंक्षेप m. *Einschrumpfung.*

अभिसंख्य Adj. *ersichtlich* Comm. zu Gaim. 6,7,40. Davon Nom. abstr. °त्व n. Gaim. 6,7,40.

अभिसंख्या f. *Zahl, Anzahl.*

अभिसंख्येय Adj. *zu zählen.*

अभिसंचारिन् Adj. *wandelbar.*

अभिसंज्ञित Adj. *benannt, geheissen.*

अभिसत्कृ s. u. सत्.

अभिसंवन् Adj. *von Mannen umgeben.*

अभिसंदेक् n. Du. *penis et vulva.*

अभिसंदेाक् n. v. l. für अभिसंदेक्.

°अभिसंधक Adj. *betrügend.* Nach den Erklärern *schmähend.*

अभिसंधा f. *Aussage, Rede,* in अनृताभि° und सत्याभि°

अभिसंधान n. 1) *das Zusammenhalten, Verbundensein.* — 2) *Aussage, Rede,* in सत्याभि°. — 3) *bestimmte Absicht, Interesse an einer Sache.* — 4) *das Betrügen.*

अभिसंधि m. 1) *Absicht, Beabsichtigung.* — 2) *Anschlag, consilium* Daçar. 1,37. Sâh. D. 375. — 3) *Intention, Meinung* (eines Autors). — 4) **Meinung, das Dafürhalten* Bhaṭṭ. bei Gold. — 5) *Bedingung* Çâk. ed. Pisch. 64,3. Mâlav. 9,5.

*अभिसंधित Adj. in Verbindung mit पुत्री *so v. a. an Sohnes Statt angenommen* Gal.

°अभिसंधिन् Adj. 1) *aussagend, redend,* in सत्याभि°. — 2) *betrügend,* in सर्वाभि°.

अभिसंधिपूर्व Adj. *beabsichtigt* Gaut. 25,7.

अभिसंधिपूर्वकम् Adv. *in einer bestimmten Absicht* 107,5.

अभिसमय m. 1) *Verabredung, Uebereinkommen.* — 2) *klare Erkenntniss* (buddh.).

अभिसंपत्ति und °संपद् f. *das Werden zu Etwas, das Gleichwerden.*

अभिसंपराय m. *Loos im Jenseits* Lalit. 101,8.

*अभिसंपात m. *Zusammenstoss, Kampf.*

अभिसंप्लव m. *das Ineinanderfliessen* Comm. zu Nyâyas. 1,1,3.

अभिसंबन्ध m. *Verbindung, Relation, das in Zusammenhang Stehen mit* (Instr.) Gaim. 6,2,8. 3,8. 6,10.11. *das zu Etwas Gehören.*

अभिसंबाध Adj. *gedrängt voll* R. 2,5,16.

अभिसंबोधन n. *Erlangung der* Bodhi (buddh.).

अभिसंभव m. *Erreichung* und °न n. *das Erreichen* Çaṅk. zu Bâdar. 4,3,5.6.

अभिसंमुख Adj. (f. आ) *mit dem Antlitz zu Jmd* (Acc.) *gerichtet, ehrerbietig.*

अभिसर m. (adj. Comp. f. आ) *Gefährte.*

अभिसरण n. *Besuch in Liebesangelegenheiten* Sarvad. 9,6. Kâd. 183,16.

अभिसर्ग m. *Schöpfung, Schöpfungsperiode.*

*अभिसर्जन n. 1) *das Spenden.* — 2) *Mord.* — Vgl. अतिस°.

अभिसर्तृ Nom. ag. *Angreifer.*

अभिसर्पण n. 1) *das Herankommen, Annäherung.* — 2) *das Aufsteigen* (des Saftes im Baume).

अभिसान्त्व m. *gute, — beschwichtigende Worte* R. 5,56,44.

अभिसायम् Adv. *gegen Abend.*

अभिसार 1) m. (adj. Comp. f. आ) *a) Angriff.* — *b) Angriffstruppen.* — *c) Besuch in Liebesangelegenheiten, Stelldichein.* — *d) Lohn für Meldung* (buddh.). — *e) *Gefährte.* — *f) *= साधन. — *g)* Pl. N. pr. eines Volkes. — 2) f. ई N. pr. einer Stadt MBh. 2,25,19.

अभिसारस्थान n. *Ort zum Stelldichein* Sin. D. 47,14.

अभिसारिका f. *ein Mädchen, das sich zum Stelldichein begiebt.*

अभिसारिन् 1) Adj. *sich wohin begebend; f. zum Geliebten sich b.* Vikr. 68,6. — 2) °f. णी *ein best. Metrum.*

*अभिसावकीय्, °यति Denom.

*अभिसुमूसम् Adj.

अभिसेवन n. *Ausübung, Gebrauch.*

अभिस्कन्दम् Absol. *herbeispringend.*

अभिस्थिरम् Adv. *sehr nachdrücklich.*

अभिस्नेक् m. *Hinneigung zu, Verlangen nach.*

अभिस्यन्द m. und °स्यन्दिन् Adj. s. °ष्यन्द und °ष्यन्दिन्.

*अभिस्यन्दिरमण n. *Vorstadt.*

अभिस्रवत्त् Adj. *strömen lassend* MBh. 13,14,309.

अभिस्वयमातृणाम् Adv. *auf den* Svajamâtṛṇâ *genannten Backstein.*

अभिस्वर् f. *Zuruf.*

अभिस्वरे Loc. Praep. *hinter* (mit Gen.).

अभिस्वर्तृ Nom. ag. *Anrufer, Sänger.*

अभिकृति f. 1) *Anprall* (eines Pfeils) Kâd. II,134,5. — 2) *Multiplication und das Product zweier mit einander multiplicirter Zahlen* Lîlâv. 147. Bîjag. 123.

अभिकरण n. *das Herbeibringen.*

Digitized by Google

अभिकर्तर् Nom. ag. *Entwender, Entführer.*

अभिकर्तव्य Adj. *herbeizubringen, was herbeigebracht wird.*

अभिकव m. *Ausgiessung des Opfers* Mân. K. S. bei Gold.

अभिकार m. 1) *Herbeibringung.* — 2) *Raub.* — 3) **feindlicher Angriff.* — 4) **Anstrengung.* — 5) *Untermengung* Kâraka 1,11.

अभिकाम m. *Scherz, Kurzweil.*

अभिकिङ्कर् s. u. किङ्.

अभिकिङ्कार m. *der Laut* किङ् *mit dem* Gâpa (भूर्भुवः स्वरोम्).

अभिकित Partic. von धा, दधाति mit अभि.

अभिकितता f. *das Gesagtwordensein* Sarvad. 22,7.

अभिकितव n. *das Genanntwordensein* Çaṃk. zu Bidar. 1,25.

अभिकूति f. *Herbeirufung.*

अभिकोतवै Dat. Inf. *zu opfern* Cit. bei Kumârila nach Gold.

अभिक्राम m. = अभिकव Kumârila bei Gold.

अभिक्रुत् und अभिक्रुति 1) Adj. *zu Fall bringend.* — 2) f. *Fall, Niederlage.*

अभिक्षार m. *ein Ort, an dem man in's Wanken kommt, — fällt.*

अभी Adj. *furchtlos.*

1. अभीक 1) n. *das Zusammentreffen.* — 2) अभीके Loc. *a) gleichzeitig, gerade da, zumal.* — *b) zu rechter Zeit, gelegen.* — 3) m. *Liebhaber* Vidḍh. 63,4.

2. अभीक Adj. *furchtlos.*

3. *अभीक 1) Adj. *grausam.* — 2) m. *a) Herr.* — *b) Dichter.*

अभीक्ष्णम् Adv. *a) jeden Augenblick, wiederholt, beständig.* — 2) *sofort, alsbald* Spr. 6128. — 3) *sehr, in hohem Grade.* अभीक्ष्ण° Râǵat. 7,1052.

अभीक्ष्णशस् Adv. *beständig, ununterbrochen.*

अभीचार m. *Behexung* Âpast. 1,29,15.

अभीत Adj. (f. आ) *furchtlos.* °वत् Adv. Spr. 2550.

अभीति f. *Anlauf, Angriff* RV. 2,33,3.

अभीवरी Adj. f. *anlaufend, anstürmend.*

अभीषतस् Adv. *zutreffend, zu rechter Zeit.* Vgl. समीष.

अभीषद् m. N. pr. eines Ṛshi. °षाद् v. l.

°अभीप्सिन् Adj. *verlangend —, begehrend nach.*

अभीप्सु Adj. dass., mit Acc.

अभीमान m. = अभिमान, in निरभी°.

अभीमानिन् m. = अभि° *ein best.* Agni.

अभीमोदमुद् Adj. *fröhlich zujubelnd.*

*अभीर fehlerhaft für आभीर.

अभीराजी f. *ein best. giftiges Insect.*

अभीरु 1) Adj. *a) furchtlos.* — *b) nicht furchtbar, harmlos.* — 2) m. *a)* euphem. Bein. Bhairava's. — *b)* N. pr. eines Fürsten. — 3) f. अभीरू (*°रू) *Asparagus racemosus.*

अभीरुणा Adj. *Nichts zu befürchten habend, arglos.*

*अभीरुपत्नी f. = अभीरु 3).

अभीलापलम्प् Adj. *klagewimmernd.*

अभीवर्ग m. *Bereich.*

अभीवर्त 1) Adj. *Sieg verleihend.* — 2) m. *a) siegreicher Angriff, Sieg.* — *b)* Name verschiedener Sâman, insbes. *das Lied* ṚV. 10,174. Liṭ. 8,12, 12. 10,8,6 (°स्तोत्रीय).

अभीवृत् Adj. (nach Sây.) *herankommend, in der Nähe befindlich.* Besser अभीवृत Partic.

अभीशाप m. *schwere Beschuldigung.*

अभीशु m. 1) *Zügel.* — 2) *Lichtstrahl* Çiç. 1,22. — 3) **Finger.;* **Arm.* — 4) N. pr. eines Ṛshi.

अभीशुमत् Adj. *strahlend.*

*अभीषङ्ग = अभिषङ्ग *Verwünschung.*

अभीषह् 1) Adj. *übergewaltig.* — 2) f. *Gewalt.*

अभीषाह् m. Pl. N. pr. eines Volkes MBh. 7,157, 29. 8,5,38.

अभीष्ट 1) n. *Wunsch* 130,7. — 2) *f. आ *Piper Betle Lin.* Çabdam. nach Gold.

अभीष्टता f. *Beliebtheit* Spr. 7712.

अभीष्टतृतीया *der dritte Tag in der lichten Hälfte des* Mârgaçîrsha.

अभीष्टदेवता f. *Herzensgottheit.* Ihrer gedenkt man, wenn es an's Sterben geht.

अभीष्मद्रोण Adj. *ohne* Bhîshma *und* Droṇa Veṇis. 79.

अभुक्त Adj. *ungenossen* Spr. 507.

अभुक्तपूर्व Adj. *früher nicht genossen* MBh. 12, 180,32.

अभुक्तवत् Adj. *noch nicht gegessen habend, nüchtern* MBh. 2,52,44. Suçr. 1,330,7.

अभुञ्ज् Adj. *der Etwas nicht genossen hat.*

अभुञ्जिष्या f. *ein unabhängiges Frauenzimmer.* Davon Nom. abstr. °त्व n.

अभुञ्जित्वत् Adj. *nicht zu Theil werden lassend, karg.*

अभुञ्जान Adj. *keine Speise zu sich nehmend* Gaut. 23,21. R. 1,64,20.

अभुर m. v. l. für अक्रूर Gobh. 2,10,29.

अभुव n. = अभ्व *Ungethüm* Maitr. S. 4,1,12.

अभूत Adj. *nicht gewesen* Kân. 9,1,9. *was sich nicht zugetragen hat* Kim. Nitis. 13,48. °त्व n. *Unmöglichkeit* Comm. zu Kâvjâd. 2,38.

अभूततद्भाव m. *das zu dem Werden, was Jmd oder Etwas früher nicht gewesen ist.*

अभूतदोष Adj. *schuldlos* Spr. 4851.

अभूतपूर्व Adj. *früher nicht dagewesen* R. 1,9,20. Veṇis. 57. Kuvalaṣ. 197,*a* (164,*a*).

अभूतरजस् m. Pl. N. pr. einer Klasse von Göttern im 5ten Manvantara VP. 3,1,21.

अभूतलस्पर्श Adj. *den Erdboden nicht berührend.* Davon Nom. abstr. °ता f. Çât. 169.

अभूतार्थ m. *etwas Unmögliches.*

अभूताकरण n. *das Bringen einer falschen Nachricht, das Irreleiten.*

अभूति f. 1) *das Nichtsein.* — 2) *Schwäche, Armseligkeit.* — 3) *Unheil, Unglück* MBh. 1,74,113. 2,81,24.

अभूतोपमा f. *ein Gleichniss, bei dem etwas Unmögliches vorausgesetzt wird,* 249,20.

अभूमि f. 1) *irgend Etwas mit Ausnahme des Erdbodens.* — 2) *ein ungeeigneter Boden, kein Bereich für* (Gen.) Kâd. 49,24. 250,7.

अभूमिज Adj. *auf ungeeignetem Boden gewachsen.*

अभूमिसाकूय m. *Lippe.*

अभूयःसंनिवृत्ति f. *Nichtwiederkehr* Ragh. 10,28.

अभूयिष्ठ Adj. *nicht zahlreich* Spr. 2821.

अभूष Adj. *schmucklos* Bhaṭṭ. 3,37.

अभृत Adj. *keinen Lohn beziehend.*

अभृत्यात्मन् Adj. *sich nicht als Diener benehmend, ungehorsam gegen* (Loc.) Kâd. II,54,20.

अभेत्तर् Nom. ag. *kein Durchbrecher* (der Schranken) 97,11.

1. अभेद् m. 1) *Ungetrenntheit, Ungetheiltheit* 163,2. Spr. 509. — 2) *kein Unterschied, Nichtverschiedenheit* 260,26.31. 285,17.

2. अभेद् Adj. *nicht verschieden, ein und derselbe* 104,3.

अभेदक Adj. *keinen Unterschied bewirkend* Mahâbh. 1,49,*a.b.*

अभेदिन् Adj. = 2. अभेद् Sarvad. 18,1.

अभेद्य 1) Adj. *nicht spaltbar, undurchdringlich.* Dazu Nom. abstr. °त्व n. — 2) *n. *Diamant.* *m. Gal.

अभोग m. *Nichtgenuss* Spr. 3754. Megh. 109.

अभोगघ्न Adj. *den Kargen schlagend.*

अभोग्य 1) Adj. *ungeniessbar* Megh. 109, v. l. von einem Frauenzimmer, *der man nicht beiwohnen kann* MBh. 13,93,132. — 2) n. *Atom, Urstoff.*

अभोजन n. (auch Pl.) *das Nichtessen, keine Nahrung zu sich Nehmen* Liṭ. 8,8,40.

अभोज्य Adj. 1) *zu essen verboten* 107,20. Gaut. 17,8. 23,23. 24,3. — 2) *dessen Speise man nicht geniessen darf.*

अभोज्यान्न Adj. = अभोज्य 2) M. 4,221.

अभौक्तृत्व n. *Nichtsclaverei, Freiheit* Suparṇâdh. 12,2.

आभौतिक Adj. *nicht aus den Elementen hervorgegangen, — materiell* Gaupar. zu Sâṃkhjak. 54.

Digitized by Google

Comm. zu Nâiâs. 3,1,30. 31. Davon Nom. abstr. °त्व n. ebend.

अभ्यग्नि 1) m N. pr. eines Mannes. — 2) Adv. *in's Feuer.*

अभ्यग्र Adj. (f. आ) 1) *ununterbrochen* Âpast. 1, 11,25. — 2) *schnell.* — 3) *frisch.* — 4) **nahe.*

**अभ्यङ्क Adj. (f. आ) *vor Kurzem gekennzeichnet* (Vieh) Kâç. zu P. 2,1,14.

अभ्यङ्ग m. 1) *Salbung, Bestreichung mit fetten Stoffen* Spr. 7711. — 2) *Salbe.*

अभ्यङ्गक Adj. *salbend, einreibend.*

अभ्यञ्जन, अभिअञ्जन n. 1) *das Einreiben mit fettigen Stoffen.* Neben आञ्जन so v. a. *das Salben der Füsse.* — 2) *ölige Salbe, Oel.* — 3) **Rahm* Nigh. Pr. — 4) *Schmuck.*

अभ्यञ्जन्य Adj. *dem die Fusssalbung zukommt.*

अभ्यञ्ज्य Adj. *zu salben, einzureiben.*

अभ्यधिक 1) Adj. (f. आ) *a) überschüssig, hinzukommend, mehr seiend. — b) das gewöhnliche Maass überschreitend, vorzüglich, ausserordentlich* 51,25. — *c) überlegen, vorangehend, mehr geltend, höher stehend, mehr, grösser, stärker, heftiger, vorzüglicher.* Ein Abl., Instr. oder ein in Comp. vorangehendes Wort bezeichnet entweder den Ueberschuss (शतमभ्यधिकं षष्टितः *hundertundsechzig* 221,2. कतिपयतृणेरभ्यधिकं मुष्टिम् Kumârila bei Gold.) oder das Uebertroffene (शरीराभ्य° *lieber als die eigene Person* 112,12). In Congruenz mit einem Adj. so v. a. das Adj. im Compar. Spr. 3277. — 2) °म् Adv. *in hohem Grade, ausserordentlich, sehr.*

°अभ्यध्ययन n. *das Studium an* (einem Orte) Gaut. 1,61.

अभ्यध्वम् Adv. *nach dem Wege hin, auf den W.* अभ्यध्वे Loc. *auf dem Wege.*

अभ्यनुज्ञा f. (adj. Comp. f. आ) 1) *Zustimmung, Gutheissung* (eines Arguments) Nâiâs. 3,2,12. — 2) *Ermächtigung, Erlaubniss* Âçv. Grhs. 4,7,21. ṚV. Prât. 15,6. — 3) *Entlassung, Beurlaubung.*

अभ्यनुज्ञान n. 1) *das Zustimmen, Gutheissen* (eines Arguments) Comm. zu Nâiâs. 1,1,40. 42. — 2) *Ermächtigung, Erlaubniss.*

अभ्यनुज्ञापन n. *das Veranlassen Etwas gutzuheissen* 244,6.

अभ्यनुज्ञेय Adj. *anzuerkennen, gutzuheissen* Comm. zu Nâiâs. 3,2,14.

अभ्यन्तर 1) Adj. (f. आ) *a) der innere, innerlich, im Innern sich befindend, enthalten in* (Loc., Gen. oder im Comp. vorangehend). — *b) eingeweiht in, vertraut mit* (Loc.) Mugdh. 28. — *c) der nächste, ein Angehöriger* Spr. 2618. — *d) geheim.* — 2) n. *a) das Innere.* °म् *hinein, hinein in* (im Comp. vorangehend) 297,10. 317,25. नासाभ्यन्तरचारिन् *in der Nase.* — *b) Zeitraum.* °रे *zwischen durch* (zeitlich) Mṛicch. 48,23. षण्मासाभ्यन्तरे *in einem Zeitraum von sechs Monaten.*

अभ्यन्तरतस् Adv. *im Innern, einwärts.*

अभ्यन्तरदोषकृत् Adj. *im Lande Aufruhr stiftend, Staatsverbrecher.*

अभ्यन्तरायाम m. *eine best. von Krämpfen begleitete Nervenkrankheit.*

अभ्यन्तरी Adv. mit कर् 1) *dazwischensetzen, einfügen.* — 2) *einweihen in* (Loc.). — 3) *zu seinem Nächsten machen* Spr. 2618.

अभ्यन्तरीकरण n. *das Einweihen in* (Loc.).

अभ्यन्तरीकरणीय Adj. *einzuweihen in* (Loc.) Kâd. 114,3.

**अभ्यमन* n. *Bedrängung, Plage.*

**अभ्यमनवत्* Adj. *bedrängend, plagend.*

अभ्यमित्रम् Adv. *gegen den Feind* Vaitân. 154.

**अभ्यमित्रीण* (Bhaṭṭ. 5,47), **अभ्यमित्रीय*, **अभ्यमित्र्य* (Bhaṭṭ. 5,46) und **अभ्यमिन्* Adj. *muthig den Feind angreifend.* °त्रीणता f. *eine günstige Gelegenheit den Feind anzugreifen* Râgat. 7,1318.

अभ्यय m. 1) *Herbeikunft, Eintritt* (der Finsterniss). — 2) *Untergang* (der Sonne).

अभ्ययोध्यम् Adv. *gegen Ajodhjâ* Bhaṭṭ. bei Gold.

अभ्यरि Adv. *gegen den Feind.*

अभ्यर्कबिम्बम् Adv. *gegen die Sonnenscheibe.*

अभ्यर्चन n. *Verehrung, Anbetung.*

अभ्यर्चनीय und अभ्यर्च्य (Varâh. Bṛh. S. 2,21) Adj. *hoch zu ehren.*

अभ्यर्ण 1) Adj. *nahe* (örtlich und zeitlich) 313,10. — 2) n. *Nähe, Nachbarschaft* 133,21.

अभ्यर्णता f. *Nähe* Kâd. 140,12.

अभ्यर्थन n. (Spr. 1985) und °ना f. *das Bitten, Bettein.*

अभ्यर्थनीय Adj. *mit einer Bitte anzugehen* Spr. 3379.

अभ्यर्थित n. *Bitte* Jâgñ. 2,88.

°अभ्यर्थिन् Adj. *bittend um.*

अभ्यर्ह्य Adj. = अभ्यर्थनीय Spr. 4354.

(अभ्यर्घयँ)श्वन् अभिअर्घ° Adj. *besondere Opferer habend, — Opfer empfangend.*

अभ्यर्धम् Adv. *abseits —, gesondert von* (Abl.) Maitr. S. 2,5,4. TS. 2,3,3,1.

अभ्यर्हण n. *Ehrenbezeugung, Verehrung.*

अभ्यर्हणीय Adj. *ehrenwerth, ehrwürdig* Spr. 1960. Davon Nom. abstr. °ता f.

अभ्यर्हितत्व n. *das Mehrgelten als* (Abl.) Comm. zu Nâiâm. 1,3,7.

**अभ्यवकर्षण* n. *das Herausziehen.*

अभ्यलंकार m. (adj. Comp. f. आ) *Schmuck.*

अभ्यल्प Adj. *recht klein.*

अभ्यवकाश m. *freier Raum, das Freie.*

अभ्यवदान्य (Çat. Br.) Adj. *Jmd* (Acc.) *um Etwas* (Gen.) *bringend.*

**अभ्यवस्कन्द* m. und **°न* n. *Ueberfall.*

अभ्यवकरण n. 1) *das Hinabschaffen, Fortschaffen.* — 2) *das Zusichnehmen von Speise und Trank.*

अभ्यवकार m. = अभ्यवकरण 2) Gaut. 1,44.

अभ्यवकारिन् Adj. *essend,* in सतृणाभ्य°.

अभ्यवकार्य 1) Adj. *essbar, geniessbar.* — 2) n. *Speise.*

अभ्यवतरण n. *das Hinabgehen.*

**अभ्यशन* n. *das Erreichen.*

अभ्यसन n. *das Obliegen, das Sichbeschäftigen mit Etwas* Spr. 2054.

अभ्यसनीय Adj. *dem man obzuliegen hat, dessen man sich zu befleissigen hat.*

अभ्यसितव्य Adj. dass. Comm. zu Nâiâm. 2,4,1.

अभ्यसूयक Adj. *unwillig* Bhag. 16,18.

अभ्यसूया f. 1) *Unwille, Zorn* Mugdh. 39. — 2) *Neid, Missgunst.*

अभ्यस्तम् Adv. mit इ oder गा *über Jmd* oder *Etwas* (Acc.) *untergehen* (von der Sonne) Ait. Br. 1,3. Çat. Br. 3,2,2,27. 9,2,8. 12,4,2,6. अभ्यस्तमित Adj. *der bei Sonnenuntergang schläft* Gaut. 23,21.

अभ्यस्तमय m. s. अनुद्गताभ्यस्तमय.

अभ्यस्य Adj. = अभ्यसनीय.

अभ्याकर्ष m. *das Ansichziehen.*

**अभ्याकाङ्क्षित* n. *falsche Anklage.*

अभ्याकारम् Absol. *unter Heranlockung* Ait. Br. 3,5.

अभ्याक्रामम् Absol. *unter wiederholtem Zurückkehren.*

अभ्याख्यान n. *falsche Anklage.*

अभ्यागत m. *Gast.*

अभ्यागम m. 1) *Annäherung* Kâd. II,33,6. — 2) *Besuch.* — 3) *das Theilhaftigwerden* Nâiâs. 3,2,41. — 4) **Nähe.* — 5) **Schlag.* — 6) **Kampf.* — 7) **Feindschaft.*

अभ्यागमन n. *das Herankommen, Herankunft.*

अभ्यागामिन् Adj. *herankommend* Ind. St. 8,369.

अभ्यागारम् Adv. *zum Hause hin* Çâṅkh. Br. 17,8.

**अभ्यागारिक* Adj. *für sein Haus Sorge tragend.*

अभ्याघात m. 1) *Ueberfall.* — 2) *Anstoss, Unterbrechung* Comm. zu Tândja-Br. 14,9,30.

**अभ्याघातिन्* Adj. *zu überfallen pflegend.*

अभ्याघात्य Adj. *mit Anstoss* (d. h. Unterbrechung

Digitized by Google

und Wiederholung) *gesprochen werdend* ṬÂṆḌJA-Br. 14,9,30.

अभ्याचार् m. 1) *feindlicher Angriff.* — 2) *Unfall* ÇÂṄKH. Br. 9,4.

अभ्याज्ञा m. *Anweisung, Befehl.*

अभ्याति f. *Bestrickung* Comm. zu TS. III,261,10.

अभ्यातान m. Pl. Bez. *best. kriegerischer Sprüche.* Davon Nom. abstr. °त्व n. TS. 3,4,6,2.

अभ्यात्मम् Adv. *gegen sich, zu sich hin.* Compar. अभ्यात्मतरम् *näher zu sich hin* ÂÇV. ÇR. 5,5,12.

अभ्यात्माग्र Adj. *mit zu sich hin gekehrten Spitzen* ÂÇV. GṚHJ. 1,17,8.

अभ्यादान n. *Beginn.*

अभ्याधान n. *das Hinzulegen.*

अभ्यानन Adj. *mit zugekehrtem Gesicht.*

अभ्यान्त Partic. praet. pass. von अम् mit अभि.

अभ्याप्ति f. *Erreichung, Erlangung* AIT. ÂR. 1,4,2.

*अभ्यामर्द् m. *Kampf, Schlacht.*

अभ्यायंसैन्य Adj. *der sich herbeiziehen lässt.*

अभ्यार् Adv. *zur Hand, bereit.*

अभ्यारम्भ m. 1) *Anfang, Beginn.* — 2) *Wiederbeginn, -holung* ṬÂṆḌJA-Br. 13,10,2. 14,4,2.

अभ्यारोह m. 1) *das Hinaufsteigen.* — 2) *Zunahme.* — 3) *das Beten bestimmter Gebete.*

अभ्यारोहणीय m. *eine best. Ceremonie* ÂÇV. ÇR. 9,3,2. LÂṬJ. 9,1,2. 7. 8. 3,13. MAÇ. 4,7.

अभ्यारोहक Adj. *besteigend* MAITR. S. 3,8,10.

अभ्यारोह्य Adj. *zu erklimmen,* in अनभ्या°.

अभ्यावर्तम् Absol. *unter Wiederholung, wiederholentlich.*

अभ्यावर्तिन् 1) Adj. *wiederkehrend.* — 2) m. N. pr. eines Mannes.

अभ्यावृत्ति f. *Wiederholung* GAIM. 5,2,3.

अभ्याश 1) Adj. *nahe,* — *bevorstehend.* — 2) °म् Adv. *in der Nähe, zur Hand* ṬÂṆḌJA-Br. 9,5,2. AIT. ÂR. 315,11. — 2) m. *a) Erlangung, Erreichung.* — *b) wahrscheinliches Ergebniss,* — *Folge.* — *c) Nähe* 34,18. Mit Gen. oder Abl. 232,29. 233,7.

*अभ्याशी Adv. mit भू *nahe kommen.*

अभ्यास m. 1) *Hinzufügung* ÇULBAS. 2,4. — 2) *Waffenübung. — 3) *Wiederholung* 282,28. 283,12. — 4) *Reduplication* (gramm.). — 5) *Refrain.* — 6) *Multiplication.* — 7) *das Obliegen, Uebung, anhaltende Beschäftigung mit Etwas, wiederholte Anwendung, Gebrauch, Gewohnheit;* insbes. *wiederholtes Recitiren, Studium.*

अभ्यासङ्ग Adj. *mit einem Vorangehenden zu verketten* ṬÂṆḌJA-Br. 21,13,9. 22,3,1. 6. 16,1. 18,1. VAITÂN. 41.

अभ्यासवत् Adj. als Bez. *eines* Jogin *auf der ersten Stufe.*

अभ्यासाकूपार n. Name eines SÂman.

*अभ्यासादन n. *Ueberfall.*

अभ्यासादयितव्य Adj. *was man in die Nähe kommen lassen darf.*

अभ्यासारिणी Adj. f. = अभिसारिणी KÂṬJ. 25,5.

अभ्यासिन् Adj. 1) am Ende eines Comp. *obliegend, nachgehend* GAUT. 21,1. — 2) = अभ्यासवत् SARVAD. 178,21.

अभ्याक्नन n. *Anstoss, Unterbrechung* Comm. zu ṬÂṆḌJA-Br. 14,9,30.

अभ्याहार m. 1) *Herbeischaffung.* — 2) *Raub.*

अभ्याहित Partic. praet. pass. von धा, दधाति mit अभ्या. *°पभ्रु m. Bez. *eines best. Geschenkes.*

अभ्युक्षण n. *das Besprengen* LÂṬJ. 4,4,16. 5,4,7.

अभ्युच्चय m. *Vermehrung, Zunahme.*

अभ्युच्छ्रयवत् Adj. *hoch, höher als* (Abl.).

अभ्युज्जयिनि Adv. *nach* Ujjajinî *hin.*

अभ्युत्थान n. 1) *das sich vor Jmd vom Sitze Erheben* (eine Höflichkeit) Spr. 7665. — 2) *Erhebung, Aufbruch.* — 3) *das Emporkommen, Erreichen einer hohen Stellung,* — *eines hohen Grades, zur Geltung Gelangen.* अभ्युत्थानेन दैवस्य so v. a. *durch die Macht des Schicksals.*

अभ्युत्थायिन् Adj. in अनभ्यु°.

अभ्युत्थितार्घ m. als N. pr. eines Fürsten fehlerhaft für ध्युषितार्घ.

अभ्युत्थेय Adj. *vor dem man sich zu erheben hat.*

अभ्युत्पतन n. *das an Jmd Hinaufspringen.*

अभ्युत्सेक m. fehlerhaft für अत्युत्सेक; vgl. Spr. 179.

अभ्युदय m. 1) *Aufgang der Sonne, während Etwas noch geschieht,* KÂTJ. ÇR. 25,3,20. GAIM. 6,5,1. — 2) *Beginn, Anfang, Eintritt, Anbruch* 85,9 (der Finsterniss). — 3) *glücklicher Erfolg, Glück, Heil* R. 4,26,8. 62,24. Pl. Chr. 291,16. — 4) *Festlichkeit;* insbes. *ein Manenopfer bei freudigen Anlässen* M. 3,254. — 5) *das Obenaufsein, gesteigertes Selbstgefühl.* — 6) *fortune, Vermögen, Reichthum.*

अभ्युदयन in मायाभ्युदयन.

अभ्युदयिन् Adj. *sich einstellend* Spr. 532.

अभ्युदाचारिन् Adj. *sich auflehnend gegen* (Acc.).

अभ्युदित 1) n. *das Aufgehen über* (*während*) *einer Handlung.* — 2) f. आ *eine best. Ceremonie, die in einem solchen Falle zu vollziehen ist.*

अभ्युदितशायिता f. *das bei Sonnenaufgang noch Schlafen.*

अभ्युदितेष्टि f. *eine Ceremonie, über die der Mond bereits aufgegangen ist.*

अभ्युद्ग PAT. zu P. 3,3,38.

अभ्युद्गतराज m. *ein best.* Kalpa (buddh.).

अभ्युद्गता f. in der Tonkunst *eine best.* Mûrkhanâ S. S. S. 31.

अभ्युद्गम m. und *°न n. = अभ्युत्थान 1).

अभ्युद्दृष्टा und अभ्युद्दृष्टेष्टि f. *eine Ceremonie, die erst nach dem Sichtbargewordensein des Mondes beginnt.*

अभ्युद्द्रवण n. *das Hinauslaufen.*

अभ्युन्नति f. fehlerhaft für अत्युन्नति; vgl. Spr. 182.

अभ्युपगन्तव्य 1) n. impers. *zu gehen an* (Dat.). — 2) Adj. *a) einzuräumen, zuzugeben.* — *b) anzuerkennen, anzunehmen* ÇAṄK. zu BÂDAR. 2,2,10. Comm. zu NJÂJAM. 2,1,2.

अभ्युपगम m. 1) *Annäherung. — 2) *Einräumung, Eingeständniss* 308,12. — 3) *Annahme* ÇAṄK. zu BÂDAR. 2,2,10. — 4) *Zusage, Versprechen* 223,27.

अभ्युपगमवाद् m. *ein Streit in versöhnlichem Geiste.*

अभ्युपगमसिद्धान्त m. *ein Dogma, das man argumenti causa zugiebt,* NJÂJAS. 1,1,31.

अभ्युपपत्तृ Nom. sg. *Beispringer, Helfer.*

अभ्युपपत्ति f. 1) *das Beispringen, zu Hülfe Kommen, Sichannehmen Jmds.* — 2) *Anerkennung* Comm. zu NJÂJAS. 3,2,78.

अभ्युपाय m. 1) *Mittel* GAUT. 11,23. °तस् *mit allen Mitteln, nach besten Kräften.* सूक्ष्मेणाभ्युपायेन oder अतीक्ष्णेना° *auf ganz zarte Weise.* — 2) *Einwilligung, Versprechen.*

अभ्युपायन n. *Geschenk.*

अभ्युपेतव्य Adj. *anzuerkennen, anzunehmen* Comm. zu NJÂJAM. 2,1,18.

अभ्युपेतकान n. *das Aufgeben von etwas früher Angenommenem* ÇAṄK. zu BÂDAR. 2,2,7.

अभ्युपेत्याशुश्रूषा f. *Kündigung des Dienstverhältnisses nach eingegangener Verpflichtung.*

*अभ्युष n. *nur ein wenig geröstetes Korn u. s. w.* Davon *Adj. अभ्युषीय und अभ्युष्य.

अभ्युषस् Gen. Inf. (abhängig von ईश्वर) *zu verbrennen* KÂṬJ. 26,1.

अभ्युष्टमिश्र Adj. *halb angebrannt* ÇAT. Br. 11,2,3,23.

अभ्यूढि f. *das Hinfahren zu.*

अभ्यूष m. = अभ्युष, °खादिका f. *ein best. Spiel.*

*अभ्यूषीय und *अभ्यूष्य Adj. von अभ्यूष.

अभ्यूह m. 1) *Vermuthung* MÂLATÎM. 7,8 (10,4). — 2) *Erschliessung; das Schliessen, Folgern.*

अभ्यूहितव्य (NIR. 1,3) und अभ्यूह्य Adj. *zu erschliessen.*

*अभ्येष m. und *Adj. अभ्येषीय, अभ्येष्य gaṇa अपूपादि.

Digitized by Google

*अभ्येषण n. und *अभ्येषणीय Adj. bei Sâj. zur Erklärung von अभिष्टि.

*अभ्योष m. und *Adj. अभ्योषीय, अभ्योष्य = अभ्युष u. s. w.

*अभ्र्, अभ्रति *umherirren.*

अभ्र 1) m. (selten) und n. *trübes Wetter; Gewölk, Gewitterwolke, Wolke.* — 2) n. *Luftraum* Çiç. 9,3. — 3) n. Bez. *der Null* Ganit. 1,21. Âryabh. S. 58, Z. 4 v. u. — 4) n. *Staub* (?). — 5) n. *Talk* Mat. med. 76. — 6) n. **Gold.*

अभ्रंलिह् 1) Adj. *bis an die Wolken reichend.* — 2) m. *Wind.*

अभ्रक n. *Talk* Bhâvapr. 2,104.

अभ्रगङ्गा f. *die himmlische Gañgâ* Kâd. 157,18.

अभ्रंकष 1) Adj. *bis an die Wolken reichend* Kâd. 36,14. 97,11. — 2) *m. *Wind.*

अभ्रच्छाया f. *der* (schnell vorübergehende) *Schatten einer Wolke* Spr. 514. fgg.

अभ्रज्ञा Adj. *durch Dünste veranlasst.*

अभ्रतरु m. *eine best. Lufterscheinung.*

*अभ्रनाग m. *Weltelephant.*

*अभ्रपथ m. *Luftraum, Atmosphäre.*

*अभ्रपिशाच und *°क m. Bez. Râhu's.

अभ्रपुष्प n. 1) *Wasser-* oder *Luftblume* (als Unding) Naish. bei Gold. — 2) **Calamus Rotang.*

अभ्रप्रुष् f. *das Sprühen einer Wolke.*

*अभ्रमतङ्गज m. Indra's *Elephant.*

*अभ्रमांसी f. *eine kleinere Species der Valeriana Jatamansi Jones* (im Gebirge Kedâra) Râgân. 12,104.

*अभ्रमातङ्ग m. Indra's *Elephant.*

अभ्रमु f. N. pr. des Weibchens von Indra's Elephanten Bâlar. 140,19.

*अभ्रमुप्रिय und *अभ्रमुवल्लभ m. Indra's *Elephant.*

अभ्रयन्ती Adj. f. *Gewitterwolken bildend;* als Subst. Name einer der 7 Kṛttikâ.

*अभ्रलोह् n. *Beryll* Râgân. 13,194. *अभ्रलोह् m. n. Gal.

*अभ्रलिप्त Adj. (f. ई) *hier und da mit Wolken bezogen.*

अभ्रवर्ष Adj. *aus dem Gewölk regnend.*

*अभ्रवाटिक m. *Spondias mangifera.*

*अभ्रविलिप्त Adj. (f. ई) = अभ्रलिप्त Kâç. zu P. 4,1,51.

अभ्रवृत्त m. = अभ्रतरु.

अभ्रसंनि Adj. *Wolken verschaffend.*

*अभ्रसार m. *Kampher* Nigh. Pr.

अभ्राङ्ग n. Name eines Sâman Ârsh. Br. 2,23,6. Sâmav. Br. 2,1,6.

अभ्रातर् Adj. f. *bruderlos.* अभ्रात्री in einem Citat in Nir.

अभ्रातृक Adj. (f. आ) dass. Gaut. 28,20.

अभ्रातृघ्नी Adj. f. *nicht den Bruder tödtend.*

अभ्रातृमती Adj. f. = अभ्रातर्.

अभ्रातृव्य 1) Adj. (f. आ) *ohne Nebenbuhler* ṚV. 8, 21,18. प्रजापतेस्तनूः Ait. Br. 5,25. Âçv. Çr. 8,13,18. — 2) n. Name eines Sâman.

अभ्रानध्याय m. *Einstellung des Studiums wegen trüben Wetters* Gobh. 3,3,16.

*अभ्राय्, °यते *Wolken erregen.*

अभ्रावकाशिक und अभ्रावकाशिन् Adj. *sich dem Regen aussetzend.*

अभ्रि und *अभ्री f. *Hacke, Spate.* अभ्रिवत् *wie es bei der Hacke geschehen ist.*

अभ्रिखात Adj. *mit der Hacke ausgegraben* AV.

अभ्रित Adj. (f. आ) *mit Wolken bezogen.*

अभ्रिय und अभ्रियं 1) Adj. *aus der Wetterwolke kommend, zur W. gehörig.* — 2) m. n. *Gewitterwolke.*

अभ्रीय Adj. *auf Talk bezüglich.*

अभ्रूणाकृन् Adj. *kein Tödter einer Leibesfrucht.*

अभ्रूविलास Adj. *nicht mit den Brauen spielend* Spr. 517.

अभ्रेष m. *das Nichtfehlgehen, in Ordnung Sein* Vaitân. 33.

*अभ्रेष्ठ n. Indra's *Donnerkeil.*

*अभ्र्य Adj. von अभ्र.

अभ्रु, अभ्रू (AV.) und अभ्रूं (Çat. Br.) 1) Adj. *ungeheuer, unheimlich.* — 2) n. *a) ungeheure Grösse, — Macht.* — *b) Unheimlichkeit, Grauen.* — *c) Ungethüm.* — *d) *Wasser; *Wolke.*

1. अम्, *अमति, *अमिति (गत्यादिषु, गतौ शब्दे संभक्तौ) und अमोति *festmachen, festsetzen.* — एमुषम् Acc. des Partic. perf. *schädlich, verderblich.* — Caus. आमयति *Schaden leiden, schadhaft —, krank sein.* — Mit अभि Act. und Med. *gegen Jmd* (Acc.) *andringen, plagen.* *अभ्यमित und *अभ्यात्त *krank.* — Mit परि *bedrängen, plagen* Kâṭh. 13,1. — Mit *वि Partic. ved. व्येमान. — Mit सम् Med. 1) *sich Jmd verbinden.* — 2) *sich verbünden.* — 3) *unter sich festsetzen.*

2. *अम् Adv. 1) *schnell.* — 2) *ein wenig.*

1. अम Pron. *dieser.* Von den Commentatoren als प्राण gedeutet.

2. अम 1) m. *a) Andrang, Wucht, Ungestüm.* — *b) Betäubung, Schrecken.* — *c) *= आम *Krankheit.* — 2) *Adj. = आम *unreif.*

अमङ्गल 1) Adj. *unheilbringend.* — 2) *m. *Ricinus communis L.* — 3) n. *Unheil* Vṛis. 5,6. 8.

अमङ्गल्य 1) Adj. *unheilbringend* Pushpadanta im ÇKDa. — 2) n. *Unheil* Bhâg. P. 4,23,24. °वादिन् *U. verkündend* Nâgân. 67,3.

अमज्जक m. *marklos.*

*अमण्ड m. = आमण्ड, मण्ड *Ricinus communis L.*

1. अमत Adj. 1) *unempfunden, unvermuthet* Kâṭh. Up. 6,1,3. — 3) *nicht gebilligt, — gutgeheissen.*

2. *अमत m. 1) *Krankheit.* — 2) *Tod.* — 3) *Zeit.* — 4) *Staub.*

अमतपरार्थ Adj. *eine zweite nicht zu billigende Bedeutung habend.* Dazu Nom. abstr. °ता f.

1. अमति f. 1) *Schein, Schimmer, Erscheinung;* = रूप Naigh. 3,7. — 2) **Zeit.* — 3) **der Mond.*

2. अमति f. 1) *Armuth, Dürftigkeit.* — 2) *dürftig, arm.*

3. अमति f. *das Nichtwissen.* Instr. *ohne es zu wissen, absichtslos* Gaut. 23,2. 33.

अमतीवन् Adj. *dürftig, arm.*

1. अमत्र Adj. *fest.*

2. अमत्र (ṚV. 3,36,4) und अमत्रक n. *Krug, Trinkschale; Gefäss* überh.

अमत्रिन् Adj. *mit einer Trinkschale versehen.*

अमत्सर Adj. *uneigennützig, nicht an seine Person denkend* 211,3. M. 3,231. Kathâs. 16,111.

अमद् Adj. *freudlos* Bhaṭṭ. 7,58.

अमद्यप Adj. *keine berauschenden Getränke trinkend* Suçr. bei Gold.

अमधव्य Adj. *der Süssigkeit (des Soma) nicht würdig.*

अमधु n. *keine Süssigkeit* Çat. Br. 6,2,2,39.

अमध्यम Adj. Pl. *von denen keiner der mittlere ist.*

अमनःप्रयोग Adj. *gedankenlos* TS. Prât. 23,6.

1. अमनस् n. *kein geistiges Vermögen.*

2. अमनस् Adj. 1) *ohne geistiges Vermögen* Mund. Up. 2,2. — 2) *unverständig.*

अमनस्क 1) Adj. *a) ohne geistiges Vermögen* Sarvad. 33,7. fgg. — *b) unverständig.* — *c) nicht aufgelegt, — guter Dinge* Kâd. II,66,23. — 2) n. = °योगविवरण.

अमनस्कयोगविवरण n. Titel einer Schrift.

अमनस्कलय m. = शून्याशून्य, परापर.

*अमनि f. Uṇâdis. 2,103. = गति Uéġval.

अमनी Adv. mit भू *sich von seinem* Manas *befreien.* Davon Nom. act. अमनीभाव m. Maitrâyaṇ. 6,34.

अमनुष्य m. 1) *kein Mensch, ein anderes Wesen als ein Mensch* Kâtj. Çr. 1,6,17. नामनुष्ये भवत्यग्निः *kein Feuer ohne Menschen.* — 2) *Unhold.*

अमनोज्ञ Adj. *unangenehm* Kâtj. Çr. 25,11,20.

अमन्तर् Nom. ag. *nicht denkend* Maitrâyaṇ. 6,11.

अमन्तव्य Adj. *dem* Manas *nicht zugänglich* Nṛis. Up. in Ind. St. 9,165.

अमन्तु Adj. *ohne Berather, rathlos, unberathen.*

1. अमन्त्र n. *kein Zauberspruch* Spr. 7666.

2. अमन्त्र Adj. (f. आ) 1) *von keinem* Veda-*Spruch begleitet.* — 2) *die* Veda-*Sprüche nicht kennend.*

1. अमन्त्रक n. *kein vedischer Spruch* Varâh. Bṛh.

Digitized by Google

S. 1,3.

1 अमत्रक Adj. (f. अमत्रिका) = 2. अमत्र 1).

अमत्रतत्त्व Adj. *ohne Zauberspruch und Beschwörungsformel* Spr. 6898.

1. अमत्रत्व n. *das kein Veda-Spruch Sein* Gaim. 2,1,34.

2. अमत्रत्व n. Nom. abstr. zu 2. अमत्र 1) Gaim. 3,2,27.

अमत्रवत् Adj. *von keinem Veda-Spruch begleitet* Âçval. Up. 2.

अमत्रविद् 1) Adj. *die Veda-Sprüche nicht kennend.* — 2) m. N. pr. eines Fürsten.

अ³मन्द् 1) Adj. *a) nicht träge, munter.* — *b) reichlich* Spr. 6757. Râgat. 1,24. n. *Vieles, Grosses* Spr. 2294. — *c) klug* LA. 88,5. — 2) Adv. अमन्दम् und अमन्दं° *heftig, stark* Bhatt. 11,11. 2,31. Çrut. 22. — 2) *m. *Baum.*

अमन्दता f. *das Klugsein, Verständigsein* Spr. 4714.

अ³मन्यमान Adj. *sich einer Sache nicht versehend.*

अ³मन्युत Adj. (f. आ) *keinen Groll hegend.*

अमम 1) Adj. *a) ohne Selbstgefühl.* — *b) gleichgültig, unbekümmert um* (Loc.). — 2) m. *a) der 25te* Muhûrta Ind. St. 10,296. — *b)* *N. pr. eines Arhant's bei den Gaina.

अ³ममि Adj. *unsterblich.*

अ³मर 1) Adj. (f. आ und ई) *unsterblich, unvergänglich.* °वत् Adv. 162,5. — 2) m. *a) ein Gott.* — *b)* Bez. *der Zahl 33* Ganit. 2,2. — *c)* **Quecksilber.* — *d) Euphorbia Tirucalli L.* und **Tiaridium indicum Lehm.* — *e)* mystische Bez. *des Lautes* उ. — *f)* N. pr. α) eines Marut. — β) = अमरसिंह. — 3) f. आ *a)* **Nachgeburt.* — *b)* **Nabelschnur.* — *c)* **Hauspfosten.* — *d)* **Panicum dactylon,* **Cocculus cordifolius DC.,* **Coloquinthen-Gurke,* **Aloe perfoliata L.* und *indica Royle* u. s. w. Nach dem Rudrajâmala: Dûrvâ-*Gras, Vitex Negundo L., schwarzes Basilienkraut.* — *e)* *Indra's *Stadt.* — 4) *f. ई *Sanseviera Roxburghiana* Râgan. 3,7.

अमरक m. N. pr. eines Fürsten.

अमरकण्टक n. N. pr. eines Gebirges.

अमरकोश m. Titel eines *Wörterbuches.*

अमरगर्भ m. *ein Götterkind* 47,5.

अमरगुरु m. Bṛhaspati, *der Planet Jupiter* Kâd. 6,23.

अमरचन्द्र m. N. pr. eines Autors.

*अमरज्ञ m. *ein der Acacia Catechu Willd. verwandter Baum.*

अमरंजय Adj. *die Götter besiegend.*

अमरतटिनी f. *die Gañgâ* Spr. 1525.

अमरतरु m. *ein best. Baum* Spr. 7667.

अमरता f. (Sâh. D. 213,2) und अमरत्व n. *das Gottsein, Zustand eines Gottes.*

अमरदत्त m. ein Mannsname.

*अमरदारु n. *Pinus Deodora Roxb.* Nigh. Pa.

*अमरदेव m. = अमरसिंह.

*अमरद्विज m. *Tempelhüter.*

अमरद्विष् m. *ein* Asura.

अमरप und अमरपति m. Bein. Indra's.

अमरपतिकुमार m. Bez. Gajanta's Kâd. 80,20.

अमरपर्वत m. N. pr. eines *Berges* MBh. 2,32,11.

अमरपुरी f. *die Residenz der Götter.*

*अमरपुष्प m. *Saccharum spontaneum L., Pandanus odoratissimus* und *Mangifera indica.*

*अमरपुष्पक 1) m. *Saccharum spontaneum L.* — 2) f. °ष्पिका *Anethum Sowa Roxb.*

अमरमङ्गल m. = अमरसिंह.

अमरमय Adj. *aus Göttern bestehend.*

अमरमाला f. Titel eines Wörterbuches.

अमरमृगीदृश् f. *eine* Apsaras.

अमरंमन्य Adj. *für einen Gott geltend* oder *sich f. e. G. haltend.*

*अमररत्न n. *Krystall.* Vgl. अमलरत्न.

अमरराज् und °राज m. Bein. Indra's.

अमरराजमन्त्रिन् m. Bṛhaspati, *der Planet Jupiter* Varâh. Bṛh. 5,14.

अमरराजशत्रु m. Bein. Râvaṇas.

अमररामायण n. Titel eines Werkes.

अमरलिङ्ग n. N. pr. einer Oertlichkeit.

अमरलोक Adj. *die Welt der Götter bewohnend.* Davon Nom. abstr. °ता f.

*अमरवल्लरी f. *Cassyta filiformis L.*

अमरविनोद m. Titel eines Werkes.

अमरशक्ति f. N. pr. eines Fürsten.

अमरसदस् n. *Götterversammlung* 219,14.

अमरसरित् f. *die Gañgâ.*

अमरसिंह m. N. pr. eines Lexicographen.

अमरागार n. *Tempel* Kâd. 83,21.

अमराङ्गना f. *eine* Apsaras.

अमराचार्य m. Bez. Bṛhaspati's Bhâg. P. 6,7,15.

अमराद्रि m. N. pr. eines *Berges,* = अमरपर्वत. Auch *Bein. des Sumeru.

अमराधिप m. Bein. 1) Indra's. — 2) Çiva's.

अमरापगा f. *die himmlische Gañgâ* Kâd. 147,18.

अमरारि m. 1) *ein Feind der Götter.* — 2) *ein* Asura.

अमरारिपूज्य m. Çukra, *der Planet Venus.*

अमरावति f. = अमरावती 1).

अमरावती f. 1) *die Götterstadt,* Indra's *Residenz.* — 2) N. pr. einer Stadt in Berar.

अमरी Adv. mit भू *unsterblich werden,* so v. a. *in den Himmel kommen, im Heldenkampfe fallen* Bâlar. 73,13.

अमरु, अमरू oder अमरूक m. N. pr. eines Erotikers. अमरुशतक n. heissen seine *hundert* Strophen. Z. d. d. m. G. 27,7.

अमरेज्य m. Bṛhaspati, *der Planet Jupiter* Varâh. Bṛh. 23,14. Ind. St. 14,317.

अमरेन्द्रमुनि m. N. pr. eines Mannes.

अमरेश m. Bein. 1) Çiva's. — 2) Indra's.

अमरेश्वर 1) m. Bein. *a)* Vishṇu's. — *b)* Indra's. — 2) n. N. pr. eines Liñga.

अमरेश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

अ³मर्त Adj. *unsterblich.*

अमर्त्य, अ³मर्तिय 1) Adj. *a) unsterblich.* — *b) unvergänglich, göttlich.* — 2) *m. *ein Gott.*

अमर्त्यभाव m. *Unsterblichkeit* Ragh. 7,50.

*अमर्त्यभुवन n. *Götterwelt, Himmel.*

अ³मर्धत् Adj. 1) *nicht lässig werdend.* — 2) *nicht ermüdend.*

1. अमर्मन् n. *keine gefährliche Stelle am Körper* Spr. 6018.

2. अ³मर्मन् Adj. *ohne gefährliche Stelle am Körper.*

अमर्मवेधिन् Adj. *nicht die gefährlichen Stellen am Körper treffend.* Davon °वेधिता f. Nom. abstr. in übertr. Bed. H. 69.

अमर्याद Adj. *keine Grenzen habend, alle Schranken überschreitend.*

1. अमर्ष m. 1) *das Nichtdulden, Nichtleiden.* तर्षामर्ष *unerträglicher Durst* Spr. 2924. — 2) *das Ungehaltensein, Unmuth, Aerger., Zorn* 152,21. 210,6. 223,11.

2. अमर्ष m. N. pr. eines Fürsten VP. 4,4,47.

अमर्षण 1) Adj. *a) der Nichts hingehen lässt, sich Etwas nicht gefallen lässt.* — *b) Etwas nicht erwarten könnend, mit Ungeduld verlangend nach.* रणामर्षण Voc. R. 4,22,5. — 2) m. N. pr. = 2. अमर्ष. — 3) n. *das Sichauflehnen gegen* (Gen.) MBh. 13,35,18.

अमर्षित Adj. = अमर्षण 1) *a)* 54,6. 106,5.

अमर्षित्व n. *das Nichtruhighinnehmen einer Beleidigung* Kâm. Nitis. 8,10. Vaṇis. 30,9.

अमर्षिन् Adj. = अमर्षण 1) *a)* 60,23.

अमल 1) Adj. (f. आ) *fleckenlos, makellos, rein, hell, klar, lauter* (eig. und übertr.) 104,18. नभस् 250,21. कर्मन् 103,15. मति 105,4. Tattvas. 17.18. — 2) m. *a) Bergkrystall.* — *b)* *Bein. Nârâjaṇa's Gal. — *c)* N. pr. eines Dichters. — 3) *f. आ *a)* = अमरा *Nabelschnur.* — *b) Emblica officinalis Gaertn.* und = मसला. — *c)* Bein. der Lakshmi. — 4) *n. *a) Talk.* — *b) Schwefelkies* Nigh. Pa.

Digitized by Google

*अमलगर्भ m. N. pr. eines Bodhisattva.

अमलभास्कर m. *klare Sonne* Karaka 1,13.

*अमलमणि m. 1) *Krystall* Râgan. 13,204. — 2) = कर्पूरमणि Nigh. Pr.

अमलय्, °यति *rein, — weiss machen.*

*अमलरत्न n. = अमररत्न *Krystall* Râgan. 13,204.

अमलश्रीगर्भ m. = अमलगर्भ.

अमलसंयुत Adj. *an dem kein Flecken haftet* MBh. 12,261,18.

*अमलाङ्करा f. *Emblica officinalis Gaertn.*

*अमलातक und *अमलानक n. = अम्लान *Kugelamaranth.*

अमलानन्द् m. N. pr. eines Mannes.

अमलिन Adj. *rein* Spr. 4019. °धी Adj. *lauteren Geistes* 4143.

अमली Adv. mit कर् *läutern* Varâh. Bṛh. S. S. 4, Z. 20.

अमलीमस Adj. *nicht unlauter* Râgat. 8,48.

अमलोदरी f. N. pr. einer Dichterin.

अ॒मवत् 1) Adj. *a) ungestüm, mächtig vordringend. — b) gewaltig, kräftig, tüchtig.* — 2) अ॒मवत् Adv. *ungestüm.*

अ॒मविष्णु (मू = मीव्) Adj. *unbeweglich* RV. 10,94,11.

*अमस m. 1) *Krankheit.* — 2) *Thor.* — 3) *Zeit.*

अमसृण Adj. *hart, rauh* AK. 3,4,28,219.

अमस्तु Adj. *ohne Buttermilch.*

*अमकृत्तर m. *ein* Çûdra Gal.

अमकृत्त Adj. *nicht gross* Comm. zu Njâjas. 2,1,34.

अमकात्मन् Adj. *nicht hohen Sinnes* Spr. 1092.

अमकाधन Adj. *nicht sehr reich* MBh. 12,119,14.

अ॒मकीयमान Adj. (f. आ) *niedergeschlagen, betrübt* Tândja-Br. 7,5,1.

अमकीय m. N. pr. eines Ṛshi.

1. अमा Adv. 1) *daheim, heimwärts; bei uns, euch* u. s. w. Mit कर् *zu sich nehmen, bei sich haben.* — 2) **zusammen.*

2. अमा f. = अमावास्या.

3. अमा f. *keine Autorität* Njâjam. 1,3,10.

1. अमांस n. *kein Fleisch.*

2. *अमांस Adj. *mager, schwach.*

अमांसक Adj. *fleischlos.*

अमांसभक्ष (Kathâs. 7,37) und अ॒मांसाशिन् (Çat. Br. 14,1,2,29. Kâtj. Çr. 22,7,19. Pâr. Gṛhj. 2,8,2) Adj. *kein Fleisch essend.*

अमाक्षिक Adj. *nicht von Bienen kommend.*

अमाङ्गलिक Adj. *infaustus.* Davon Nom. abstr. °त्व n. Bâlar. 41,17.

अमाजुर् Adj. f. *daheim alternd, ledig im Vaterhause bleibend.*

अ॒मात् Abl. Adv. *aus der Nähe* oder *von Hause.*

अ॒मातर् f. *keine Mutter* Çat. Br. 14,7,1,22.

*अमातापुत्र° Adj. *weder Mutter, noch Sohn habend, d. i. in seinem Eifer um das Allernächste unbekümmert.*

अमातृक Adj. *mutterlos* Âpast. 1,11,1.

अ॒मात्य, अ॒मातिय m. 1) *Hausgenosse, Eigener, Angehöriger.* — 2) *Gefährte des Fürsten, Minister.*

1. अमात्र Adj. 1) *maasslos, unermesslich.* — 2) *kein prosodisches Maass enthaltend.*

2. अमात्र Adj. *das Maass von* अ *habend.*

अमात्रालोप m. *kein Wegfall einer Mora* Lâṭj. 6,10,21.

अमात्व n. *das keine Autorität Sein* Njâjam. 1,3,6. 30.

अमाधुर्य n. *Unlieblichkeit* S. S. S. 197.

1. अमान n. = 3. अमा Njâjam. 1,4,1.

2. अमान m. *keine Ehrenerweisung* LA. 11,10, v. l.

अमानता f. = अमात्व Njâjam. 1,3,13.

अमानन n. *Geringachtung* Spr. 196, v. l.

अमानव Sg. Collect. *Nichtmenschen, Himmelsbewohner* MBh. 3,3,56.

*अमानस्य n. = अमनस्य.

अमानित Adj. *nicht hoch angeschlagen* Spr. 4299.

अमानित्व n. *Bescheidenheit, Demuth* 289,3. Bhag. 13,7.

अमानिन् Adj. *bescheiden, demüthig* MBh. 13,141, 72. 14,19,3.

1. अ॒मानुष 1) Adj. (f. ई) *a) nicht menschlich, übermenschlich, göttlich, himmlisch* 35,17. Kâd. 145,17. Dazu Nom. abstr. °ता f. 148,19. — *b) unmenschlich.* — 2) m. *kein Mensch* 24,14. 206,2. Spr. 48. — 3) f. ई *ein weibliches Thier* Gaut. 22,36.

2. अमानुष Adj. (f. आ) *menschenlos.*

अमानुषलोक m. *Himmelswelt* Kâd. 156,12.

*अमामसी und *अमामासी f. = अमावास्या *Neumondsnacht.*

अ॒मायु Adj. 1) *ungeschickt, nicht schlau* Çat. Br. 13,5,4,12. Ind. St. 9,346. — 2) *nicht der Mâjâ entrückt* Ind. St. 9,165.

अमाया f. *keine Hinterlist.* Instr. *mit Offenheit, ehrlich* M. 2,51. Spr. 4188.

अमायिक Adj. *kein Blendwerk seiend.*

अमायिन् Adj. *kein Blendwerk anwendend, nicht hinterlistig verfahrend* MBh. 3,34,4.

अमार् m. *Nichttödtung* Râgat. 5,64.119.

अमारक Adj. *nicht tödtend* Sâj. zu RV. 1,84,4.

अमार्ग m. *unrichtiger Weg* (eig. und übertragen) Kathâs. 105,18. Râgat. 5,379. Instr. *auf unredliche Weise* MBh. 2,59,6.

अमार्गप्रसृत् Adj. *auf einem Irrwege befindlich* Karaka 1,11.

अमार्जित Adj. *ungewaschen* MBh. 3,65,46.

अमार्तण्डीय Adj. *nicht von der Sonne kommend* Bâlar. 53,20.

*अमावसी f. = अमावास्या *Neumondsnacht.*

अमावसु m. N. pr. eines Fürsten.

अमावस्या f. = अमावास्या *Neumondsnacht* Kâṭh.

अमावासी f. = अमावास्या *Neumondsnacht.*

1. अमावास्य 1) n. *Nachbarschaft.* — 2) f. ई *a)* mit oder ohne रात्रि *Neumondsnacht, — tag.* — *b) Neumondsopfer* Z. d. d. m. G. 9, LVI, N. — *c)* Bein. der Akkhodâ.

2. अमावास्य 1) *Adj. (auch °क) *in einer Neumondsnacht geboren.* — 2) m. N. pr. eines Lehrers Vañçabr. 2.

*अमाष Adj. *keine Bohnen erzeugend* Mahâbh. 6, 32,a.

अमाकृक 1) m. *eine best. Erscheinung an der Sonne.* — 2) n. *ein bei dieser Gelegenheit den* Maga *zu verabfolgendes Geschenk.*

अमाकृकेश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

अमाकृठ m. N. pr. eines Schlangendämons.

अ॒मित 1) Adj. *a) ohne bestimmtes Maass, an kein Maass —, an keine Zahl gebunden. — b) unermesslich, unzählbar, ungeheuer.* — 2) अ॒मितम् Adv. *unermesslich.* — 3) m. wohl = अमिताभ 2).

अ॒मितक्रतु Adj. *von ungemessenem Muth.*

अमितगति m. N. pr. 1) eines Vidjâdhara. — 2) eines Autors.

अमितगुण Adj. *mit unzähligen Vorzügen* Spr. 7668.

अमिततेजस् Adj. *von unermesslichem Glanze* 76,26.

अमितत्व n. *Unermesslichkeit.*

अमिततद्युति Adj. = अमिततेजस् Ind. St. 9,84.

अमिततघ्न m. N. pr. eines Sohnes des Dharmadhvaga VP. 5,6,6.

अमितप्रभव m. N. pr. eines Scholiasten.

अमितबुद्धिमत् Adj. *von ungeheuerem Verstande* 72,25.

अमितरुचि m. N. pr. einer buddh. Gottheit.

अमितवीर्य Adj. *von ungemessenen Kräften* AV.

अमितात्तर् Adj. *von unbeschränkter Silbenzahl.*

अमितात्मन् Adj. *von unermesslichem Geiste* MBh. 3,166,8.

अमिताभ m. N. pr. 1) Pl. einer Klasse von Göttern im 8ten Manvantara VP. 3,2,15. — 2) eines Dhjânibuddha.

अमितायुस् m. = अमिताभ 2).

अमिताशन 1) Adj. *essend ohne Maass.* — 2) f. आ N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

Digitized by Google

अम्भोज 1) *m. *a) Lotusblüthe* und *Calamus Rotang* Nigh. Pr. — *b) der indische Kranich.* — 2) *f. आ *Süssholz* Nigh. Pr. — 3) *f. ई *eine best. Pflanze* Gal. — 4) n. (Ende eines adj. Comp. f. आ) *eine am Tage sich öffnende Lotusblüthe* 248,9.30. °गर्भ 319,8. कुद्म्भोज 119,12.

*अम्भोजखण्ड n. *Lotusgruppe.*

अम्भोजजन्मन् m. Bein. Brahman's.

अम्भोजन्मन् n. = अम्भोज 4). °जन्मजनि m. Bein. Brahman's Bhâg. P. 10,13,15.

अम्भोजयोनि m. Bein. Brahman's.

अम्भोजिनी f. *Lotuspflanze.* °वन n. Spr. 544.

अम्भोद् m. 1) *Wolke.* — 2) **Cyperus hexastachyus communis Nees.*

अम्भोधर् m. 1) *Wolke.* — 2) * = अम्भोद् 2).

अम्भोधि m. *Meer* 167,16. Spr. 7672.

*अम्भोधिपल्लव (Râgan. 13,161) und *अम्भोधिवल्लभ m. *Koralle.*

अम्भोनिधि m. *Meer* 163,6. 219,6.

*अम्भोबीज n. *Hagel* Gal.

अम्भोमुच् m. *Wolke* Kâd. II,70,11.

*अम्भोराशि m. *Meer.*

अम्भोरुह् n. = अम्भोज 4).

अम्भोरुह् 1) m. *a) *der indische Kranich.* — *b)* N. pr. eines der Söhne des Viçvâmitra. — 2) n. (Ende eines adj. Comp. f. आ) = अम्भोज 4) 248,3.

अम्भोरुहमय Adj. *voller Lotusblüthen* Spr. 7674.

अम्मय Adj. (f. ई) *aus Wasser bestehend, wässerig.*

अँम्यक् 3. Sg. Aor. von म्यच्.

*अम्म m. = आम्म.

*अम्मात m. = आम्मात.

अम्मातक m. = आम्मातक *Spondias mangifera* Varâh. Bṛh. S. 55,11.

अम्ल 1) Adj. *sauer.* — 2) m. *Sauerklee* und **Sauerampfer.* — 3) f. *ई *Sauerklee.* — 4) n. *Buttermilch* Suçr. 2,365,11.

*अम्लक 1) m. *Artocarpus Lacucha Roxb.* — 2) f. अम्लिका *a) saures Aufstossen.* — *b) Tamarindus indica, eine Art Sauerampfer* und *eine best. Schlingpflanze.*

अम्लकाञ्जिक n. *saurer Reisschleim* Kâraka 1,27.

*अम्लकाण्ड n. *eine Grasart.*

*अम्लकासिका und *अम्लकुञ्जिका f. *eine best. Pflanze* Gal.

*अम्लकेसर m. *Citronenbaum.*

*अम्लगोरस m. *Buttermilch* Nigh. Pr.

*अम्लचुक्रिका f. und *अम्लचूड m. *eine Art Sauerampfer.*

*अम्लजम्बीर m. *Citronenbaum.*

अम्लता f. *Säure.*

*अम्लत्वच् m. *Buchanania latifolia* Nigh. Pr.

अम्लद्रव m. *saurer Fruchtsaft* Bhâvapr. 3,97.

*अम्लनायक m. *Rumex vesicarius.*

*अम्लनिम्बूक m. *Citronenbaum.*

*अम्लनिशा f. *Curcuma Zerumbet Roxb.* und *Meriandra bengalensis* (Nigh. Pr.).

*अम्लपञ्चक (Nigh. Pr.) und *अम्लपञ्चफल n. *eine Verbindung von fünf best. sauren Vegetabilien.*

*अम्लपत्र 1) m. *eine best. Pflanze.* — 2) f. आ *eine Art Sauerampfer* und *eine best. Schlingpflanze.* — 3) f. ई *eine best. Pflanze* Gal.

*अम्लपत्रक 1) m. *Bauhinia tomentosa* Râgan. 9,39. — 2) f. °त्रिका *Oxalis* Nigh. Pr.

*अम्लपनस m. *Artocarpus Lacucha Roxb.*

*अम्लपाद्प m. *Garcinia purpurea* Nigh. Pr.

अम्लपित्त n. *status gastricus* Bhâvapr. 4,57.

*अम्लपूर n. = अम्लबीज.

अम्लफल 1) *m. *Mangifera indica.* — 2) n. *Tamarindenfrucht.*

*अम्लबीज n. *die Frucht der Spondias mangifera.*

*अम्लभेदन m. *Rumex vesicarius.*

*अम्लरुक्षा f. *eine Art Betel.*

अम्ललोणिका und अम्ललोणी f. *Oxalis corniculata Lin.* Mat. med. 124.

*अम्लवती f. *eine Art Sauerampfer.*

अम्लवर्ग m. *die Gruppe der sauren Stoffe* Suçr. 1,157,4.

*अम्लवल्ली f. *Pythonium bulbiferum Schott.*

*अम्लवाटिका f. *eine Art Betel.*

*अम्लवाटी f. *eine best. Pflanze* Gal.

*अम्लवास्तूक n. *Sauerampfer.*

*अम्लविषा f. *eine best. Pflanze,* = षड्ग्रन्था Gal.

*अम्लवृत n. = अम्लबीज.

अम्लवेतस 1) m. *Rumex vesicarius.* — 2) *n. *Fruchtessig* H. 417.

*अम्लशाक 1) m. *eine Art Sauerampfer.* — 2) n. *a) = अम्लबीज. — b) Fruchtessig.*

*अम्लसार 1) m. *Rumex vesicarius, Citronenbaum* und *Phoenix paludosa Roxb.* — 2) f. आ *Piper Betle L.* Gal. — 3) n. *saurer Reisschleim.*

*अम्लसारक m. *eine best. Pflanze* Gal.

*अम्लस्तम्भनिका f. *Tamarinde* Nigh. Pr.

*अम्लहरिद्रा f. *Curcuma Zerumbet Roxb.*

*अम्लाङ्कुश m. *Rumex vesicarius.*

*अम्लातक 1) m. *Kugelamaranth.* — 2) f. ई *eine best. Pflanze* Gal.

अम्लाध्युषित n. *eine durch Genuss saurer Speise erzeugte Augenentzündung* Wise 293. Suçr. 2,305,8. 315,1.

अम्लान 1) Adj. *a) unverwelkt, nicht verwelkend* MBh. 13,42,14. Hariv. 7008. R. ed. Bomb. 5,10,31. Kathâs. 13,84. Pañkar. 1,11,37. Spr. 7675. — *b) ungeschwächt, frisch,* von Personen MBh. 4,4,44. °मनस् Adj. *frischen Muthes* 7,10,45.23,45. °दर्शन Adj. *ein scharfes Auge habend* Kathâs. 18,133. °मुखच्छाय Adj. 39,49. °माना Adj. Spr. 1106. °लक्ष्मी Adj. Bhâg. P. 2,2,10. — 2) *m. *Kugelamaranth.*

*अम्लानिनी f. *eine Gruppe von Kugelamaranthen.*

अम्लिकावटक m. *Tamarindenklösschen* Bhâvapr. 2,19.

अम्लीका f. 1) *saures Aufstossen.* — 2) **Tamarindus indica.*

*अम्लीय m. *Sauerampfer* Nigh. Pr.

*अम्लोटक m. *Bauhinia tomentosa.*

*अम्लोद्गार m. *saures Aufstossen.*

अय् s. इ.

अँय m. 1) am Ende eines Comp. *Gang.* — 2) *Lauf, Umlauf.* In Verbindung mit गवाम् Bez. *eines best. periodischen Opfers* MBh. 13,106,46. 151,50. — 3) *in einem best. Spiele mit Figuren *Gang zur Rechten.* — 4) *gutes Geschick, Glück.* — 5) *Würfel.* — 6) Bez. *der Zahl vier.*

अयःकाण्ड m. *eine best. eiserne Waffe* MBh. 1,227,25.

अयःकाय m. N. pr eines Daitja.

*अयःकिट्ट n. *Eisenrost* H. an. 3,280.

अयःपिण्ड m. n. *ein Klumpen Eisen, eine eiserne Kugel.*

*अयःप्रतिमा f. = सूर्मी Gal.

अयक्ष्मँ 1) Adj. (f. आ) *a) nicht krank, gesund.* — *b) heilsam.* — 2) n. *Gesundheit.*

अयक्ष्मंकरण Adj. (f. ई) *gesund machend.*

अयक्ष्मँता ति f. und अयक्ष्मत्व n. *Gesundheit.*

अयज्यमान Adj. *kein Opfer zu veranstalten beabsichtigend* Gaim. 5,4,8.9.

अँयज्ञमान Adj. *kein Opfer veranstaltend* VS. 12,62. Âçv. Çr. 9,3,13. Lâṭ. 10,16,7.

अयज्ञुँष्क Adj. *ohne Opferspruch.* °म् Adv. TBr. 3,2,8,8.

अँयज्ञुष्कृत Adj. *mit keinem Opferspruch geweiht.*

अयज्ञुम् n. *kein* Jagus. Instr. *ohne Opferspruch* Maitr. S. 3,6,8.

1. अँयज्ञ m. 1) *kein wirkliches Opfer* TBr. 2,1,5,6. — 2) *das Nichtvorsichgehen eines Opfers* Lâṭ. 2,8,30. Gaut. 5,43.

2. अयज्ञँ Adj. *nicht opfernd.* Auch अयज्ञँन zu lesen.

अँयज्ञसच् (stark °साच्) Adj. *keinen Opfern obliegend.*

अयज्ञिय und einmal अँयज्ञिय Adj. 1) *nicht zum*

Digitized by Google

Opfer taugend (act. und pass.). — 2) *nicht verehrungswerth, unheilig.*

अयज्ञोपवीत Adj. *ohne Opferschnur* Ind. St. 9,149.

अयँज्यु und अयँज्वन् Adj. *nicht Götter verehrend, unfromm.*

अयँत्र Adj. *ungezügelt* Çat. Br. 3,2,4,18. 13,3,8,5. 14,1,2,25. In übertr. Bed. Kaṇ. 6,2,7.

अयँतत्त् Adj. *nicht Seite an Seite gehend.*

अयति m. 1) *kein Asket* Bhag. 6,37. — 2) N. pr. eines Sohnes des Nahusha.

अयत्न m. *keine Anstrengung.* अयत्नेन, अयत्नात् (Pañcat. 176,8), अयत्नतस् (Chr. 289,7. Kathâs. 18, 350) und अयत्न° (Chr. 170,11. 183,3) *ohne Mühe.*

अयत्नवालव्यजनी Adv. mit भू *ohne Bemühung zum Fliegenwedel werden* Ragh. 16,33.

अयँथ n. 1) *Fuss.* — 2) Pl. *Gutes, Ersprossliches* Pân. Gaṇ. 1,5,11.

अयथाकृत Adj. *nicht recht gemacht.*

अयथातथम् Adv. *nicht so wie es sein sollte.*

अयथादृष्ट Adj. *nicht so aussehend wie sonst.* Davon Nom. abstr. °त्व n. Kaṇ. 2,2,19.

अयँथादेवतम् Adv. *nicht der Gottheit entsprechend.*

*अयथापुरम् Adv. *nicht wie ehemals.*

अयँथापूर्व 1) Adj. *nicht so seiend wie ehemals.* — 2) °म् Adv. *nicht in richtiger Folge.*

अयथाभिप्रेत Adj. *unerwünscht, unangenehm* P. 3,4,59.

अयथामात्रम् Adv. *nicht nach der Quantität.*

अयँथायथम् Adv. *nicht wie es sein sollte, unangemessen.*

अयथार्थ Adj. (f. आ) *unrichtig, unwahr* Tarkas. 33.

अयथार्थवादिन् m. ein Mannsname (*unwahr redend*) Hâs.

अयथावत् Adv. *unrichtig, falsch* Bhag. 18,31.

अयथास्थित Adj. *in Unordnung gerathen* Kâd. II,68,4. 123,2.

अयथेष्ट Adj. *unbeliebt, nicht beabsichtigt* Mahâbh. 8,26,*a*.

अयथोक्तम् Adv. *gegen die Anweisung.*

अयथोचित Adj. *ungebührlich, unpassend* Spr. 6283.

अयँन 1) Adj. *gehend, kommend* VS. 22,7. — 2) n. *a) Gang, Weg.* In der Astr. *das Vorrücken.* — *b) Lauf, Umlauf.* Mit einem Gen. oder am Ende eines Comp. Bez. *bestimmter ein Jahr und länger dauernder* Soma-*Opfer* Lâṭj. 10,13,2. Gaim. 2,3,5. — *c) der Lauf der Sonne nach Süden* oder *Norden, die Zeit von einem Solstitium zum andern, Halbjahr.* — *d) Solstitium.* — *e) Zufluchtsort, Ruhestätte* M. 1,10. — *f) Vorgang, Art und Weise.* — *g) *Bestechung* Gal.

अयनकला f. Pl. *the correction, in minutes, for ecliptic deviation* J. A. O. S. 6,310.

अयनग्रह् m. *the planet's longitude as corrected for ecliptic deviation* ebend.

अयनचलन n. *Verrückung der Solstitialpuncte* Golâdhj. 6,18.

अयनदृक्कर्मन् n. *operation for ecliptic deviation* J. A. O. S. 6,310.

अयनांश m. *degree of the* Ajana J. A. O. S. 6,249.

अयनान्त m. *Solstitium.*

अयँत्त n. *kein lenkender Zügel.*

अयत्नत्रा Adj. *ungebunden, frei.*

अयत्रित Adj. *ungezügelt, frei einhergehend* R. 2, 88,19. *seinen Lüsten freien Lauf gewährend.*

अयँभ्या Adj. f. *non futuenda.*

अयँम् Nom. Sg. m. *dieser.* अयं लोकः पार्श्वेव 60, 17. द्विपो ऽयम् *dies ist ein Elephant* R. 2,64,14. को ऽयमायाति *wer kommt da?* Chr. 144,1. सो ऽयं देवदत्तः *dies ist jener* Dev. 276,7. अयं स कालः संप्राप्तः प्रियो यस्ते *dies ist jene Jahreszeit, welche* 85,17. अयमस्मि *da bin ich* 39,26. अयमकस्मागत एव मकरन्दोद्यानम् 204,10. अयमस्मिन्कूपे पतितो ऽस्मि 40,28.

अयमित Adj. *nicht in Ordnung gehalten;* von Nägeln so v. a. *unbeschnitten* Megh. 89. XII.

1. अयँव m. *die dunkele Monatshälfte.*

2. अयव 1) *Adj. *keine Gerste erzeugend* Mahâbh. 6,82,*a*. — 2) m. *ein best. Eingeweidewurm.*

*अयवक Adj. = 2. अयव 1) Mahâbh. 6,82,*a*.

अयँवन् m. = 1. अयँव.

अयवत्त् Adj. *glücklich.*

अयवाक् (oder आय°) m. Pl. N. pr. eines Volkes MBh. 6,9,45.

1. अयशस् n. *Unehre, Schande.*

2. अयशँस् Adj. *kein Ansehen geniessend* Kâtj. Çr. 15,3,38.

अयशस्कर Adj. (f. ई) *Unehre machend* 59,6.

अयशस्य Adj. dass.

अयशूर्ण n. *Eisenfeilicht.*

अयःशङ्कु m. 1) *eiserner Nagel.* — 2) N. pr. eines Asura.

अयःशर्यँ Adj. (f. आ) *im Erz —, im Eisen ruhend.*

अयँःशिप्र Adj. *eherne Backenstücke am Helm habend.*

अयःशिरस् m. N. pr. eines Asura.

अयँःशीर्षन् Adj. *mit ehernem Haupte* RV. 8,90,3.

*अयःशूल n. *eiserner Wurfspiess,* übertr. so v. a. *gewaltsames Mittel.*

अयँस् n. 1) *Erz, Metall,* insbes. *Eisen.* — 2) *eisernes Werkzeug, Schwert, Messer.* — 3) *Gold.

°अयस n. = अयस् 1).

*अयस्कंस m. *eiserner Becher.*

*अयस्कर्णी f. und *अयस्काण्ड n.

अयस्कान्त m. *Magnet.*

*अयस्काम m. *Eisenschmied.*

अयस्कार m. *Grobschmied* Ind. St. 13,358, N. 3.

*अयस्कुम्भ m, *अयस्कुम्भी f. und *अयस्कुशा f.

अयस्कृति f. *Herstellung von Eisenpräparaten.*

अयस्तापँ Adj. *Eisen glühend.*

अयस्तुण्ड Adj. *mit einer eisernen Spitze versehen.*

अयस्पात्रँ m. *ehernes* oder *eisernes Gefäss.*

अयस्मँय 1) Adj. (f. ई) *ehern, eisern.* — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Manu Svârokisha.

अयँःस्थूण 1) Adj. *auf ehernen Säulen ruhend.* — 2) m. N. pr. eines Ṛshi. Pl. *seine Nachkommen.* °गृक्पति Adj.

अयाँ Instr. Adv. *auf diese Weise.*

अयाचक MBh. 12,342 fehlerhaft für अपाचक.

अयाचत् Adj. *nicht um Etwas bittend* MBh. 13, 60,10.

अयाँचित 1) Adj. *nicht erbeten, — erbettelt* Taitt. Âr. 10,48. अयाचिताकृत *ungebeten dargereicht* Jâgñ. 1,215. — 2) *m. N. pr. eines Ṛshi, = Upavarsha. — 3) *n. *das Aehrenlesen* Gal.

*अयाचितवल्ली f. *eine best. Pflanze* Gal.

*अयाचिन् Adj. *nicht bittend, — bettelnd.*

अयाज्यमाना Adj. f. *um die nicht geworben wird* MBh. 3,293,31.

अयाज्यँ Adj. 1) *für den nicht geopfert werden darf* 22,3. Lâṭj. 2,10,9. — 2) *was nicht geopfert werden darf.* Davon Nom. abstr. °त्व n. Gaim. bei Gold.

अयाट्टारँ m. *das Aussprechen von* अयाट् Çat. Br. 1,7,2,12.

अयँातयाम 1) Adj. *nicht erschöpft, — vergeblich, — ohne Erfolg, wirksam.* — 2) n. Pl. Bez. *best.* Jagus 102,25.

अयातयामँता f. und अयँातयामत्व n. *ungeschwächte Kraft, Wirksamkeit.*

अयँातयामन् Adj. (f. °मी) = अयँातयाम 1).

अयँातु m. *kein Dämon.*

अयात्रा f. *Unpassirbarkeit* (des Meeres) R. 4,27,16.

अयात्रिक m. ein Mannsname Hâs.

*अयाथातथ्य n. = अयथातथ्य.

*अयाथापुर्य n. = अयथापुर्य.

*अयान n. *natürliche Beschaffenheit, Natur.*

*अयानय 1) m. *eine best. Stellung in einem best. Spiele mit Figuren.* — 2) n. *Glück oder Unglück, Schicksal.*

*अयानयीन Adj. von अयानय 1).

*अयान्वित m. Bein. Çaṁkarâkârja's Gal.

Digitized by Google

अयाम m. *Tagesstunde.* Loc. Pl. so v. a. *am hellen lichten Tage* Vidde. 82,1.

अयामन् n. *keine Kriegsfahrt* ṚV. 1,181,7. Vâlaks. 4,5.

1. अयाव Adj. *nicht aus Gerste bereitet* Kâtj. Çr. 5,12,5.

2. अयाव und °न् m. *Monat* TS. 5,6,8,1.

अयावन n. *keine Mischung* ṚV. Prâit. 11,12.

*अयावस् v. l. im gaṇa कृशाश्वादि in der Kâç.

अयाशय Adj. v. l. für अयःशय Maitr. S. 1,2,7.

अयार्ग्वी Adj. *unfähig zur Begattung.*

अर्यास् 1) Adj. (auch dreisilbig) *unermüdlich, sich nicht abnutzend.* — 2) *indecl. *Feuer.*

अयासोमीय n. Name eines Sâman.

अयास्य und अयासिस 1) Adj. *unermüdlich.* — 2) m. N. pr. eines Ṛshi 24,9.

अयि 1) Interj. in Verbindung mit einem Voc. (304, 32. 315,32) oder diesen vertretend. — 2) Fragepartikel.

*अयुक्कर् m. *Alstonia scholaris R. Br.*

अयुक्त 1) Adj. *a) nicht angespannt, ledig. — b) unbespannt, unangeschirrt. — c) unverbunden. — d) nicht beigefügt, fehlend, zu ergänzen* H. an. 7,34. Med. avj. 48. — *e) nicht angestellt* R. 3,37,7. 10. 41,2. — *f) nicht hängend an* (Loc.) Spr. 1224, v. l. — *g) unandächtig, nicht gesammelt, nicht ganz bei einer Sache seiend* Bhag. 2,66. 18,28. R. 4,31,4. — *h) unverständig* Bhâg. P. 10,73,11. — *i) nicht am Platze seiend, unangemessen, ungehörig, unpassend* 117,2. 9. °बुद्धि Adj. *nicht die gehörige Einsicht habend zu* (Loc.) R. 3,37,23. — 2) n. *eine unangemessene Metapher* 252,4.

अयुक्तत्व n. *das Nichtamplatzesein* 278,19.

अयुक्तरूप Adj. *unangemessen, unpassend.*

अयुक्ति f. *Unangemessenheit, Unrichtigkeit* Sarvad. 18,4. °युक्त *unrichtig angewandt* Bhâvapr. 2,59.

*अयुकपलाश m. = अयुक्कर्.

अयुकपादयमक n. *Paronomasie im ersten und dritten Stollen* Comm. zu Bhaṭṭ. 10,10.

अयुग n. *kein Paar,* so v. a. *Eins* Varâh. Bṛh. S. 5,28.

अयुगपद् Adv. *nicht gleichzeitig* Kaṇ. 5,1,16. Njâjas. 3,2,6.

अयुगपद्भाव m. *keine Gleichzeitigkeit* Njâjas. 3,2,34.

अयुगपद्भाविन् Adj. *nicht gleichzeitig bestehend* Comm. zu Njâjas. 1,1,11.

*अयुगिषु m. Bein. Kâma's.

अयुगू f. *ein Mädchen als einziges Kind einer Mutter* Gobh. 3,5,4.

अयुग्धातु Adj. *unpaare Bestandtheile habend* Kâtj. Çr. 1,3,14.

अयुग्म Adj. (f. आ) *unpaar.*

*अयुग्मच्छद् m. = अयुक्कर्.

अयुग्मनेत्र m. Bein. Çiva's.

*अयुग्मपत्र und *अयुग्मपर्ण m. = अयुक्कर् Nigh. Pr.

अयुग्मपादयमक n. = अयुकपादयमक Comm. zu Bhaṭṭ. 10,10.

अयुग्मलोचन m. Bein. Çiva's Kâd. 146,21.

अयुग्मशर m. Bein. Kâma's.

अयुङ्ग Adj. *unpaar.*

*अयुङ्नेत्र m. = अयुग्मनेत्र.

अयुज् Adj. *unpaar.*

अयुज्ञ Adj. 1) *ohne Genossen, ohne Gleichen.* — 2) *unpaar.*

अयुञ्जिन् Adj. *unpaar* Taṇḍja-Br. 3,9,3.

1. अयुत 1) Adj. *ungehemmt.* — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Râdhika.

2. अयुत 1) m. n. *Myriade.* °दक्षिणा Adj. Kâtj. Çr. 22,11,6. — 2) am Anfange eines Comp. als Ausdruck eines grossen Lobes.

अयुतजित् m. wohl nur fehlerhaft für अयुतानजित्.

अयुतनायिन् m. N. pr. eines Fürsten MBh. 1,95, 20. Davon Nom. abstr. °यित्व n. ebend.

अयुतशस् Adv. *myriadenweise* MBh. 3,43,8.

अयुतहोम m. *ein best. Opfer* Verz. d. Oxf. H. 35,a,19.

अयुतानजित् m. N. pr. zweier Fürsten VP. 4,13,2.

अयुतायु m. desgl. VP. 4,20,3. 23,3.

अयुताश्व m. N. pr. eines Fürsten VP. 4,4,18.

अयुद्ध 1) Adj. *unbekämpft, unwiderstehlich.* — 2) n. *kein Kampf.*

अयुद्धसेन Adj. *dessen Geschoss unwiderstehlich ist.*

अयुद्धी Absol. *ohne zu kämpfen.*

अयुध्य Adj. *nicht zu bekämpfen.*

अयुध्यमान Adj. *nicht kämpfend* MBh. 7,29,22.

अयुपित Adj. *nicht verstört* Maitr. S. 1,1,2.

अयुवमारिन् Adj. *wo keine Jünglinge sterben* Ait. Br. 8,25.

अये Interj. 187,16. 290,20. 291,24. 26. 312,18.

अयोग्रय Adj. (f. आ) *eisenspitzig* ṚV. 10,99,6.

1. अयोग m. 1) *Trennung;* insbes. *das Nichtzusammenkommen von Geliebten* Daçar. 4,47. — 2) *ungenügende oder unrichtige Anwendung.* — 3) *schlechte Beschaffenheit* 218,8. — 4) *das Nichtamplatzesein* 251, 32. 252,4. — 5) *Unmöglichkeit* 271,21. Mallin. zu Kumâras. 3,14. — 6) *heftige Anstrengung. — 7) *eine schlechte Constellation. — 8) Bez. einer best. Constellation.

2. अयोग 1) m. = अयोगू, अयोगव MBh. 12,296,9. — 2) n. Bez. *der letzten unter den 14 Stufen, die nach dem Glauben der Gaina zur Erlösung führen.*

अयोगक्षेम m. *keine Wohlfahrt, Ungemach.*

अयोगवाक् m. Pl. Bez. *des* Anusvâra, Visarganîja, Upadhmânîja, Gihvâmûlîja *und der* Jama. Sie heissen *ohne Anschirrung Ziehende,* weil sie, ohne in's Alphabet eingereiht zu sein, als vollberechtigte Laute anerkannt werden.

अयोगवे M. 10,32 wohl fehlerhaft für अयोगुवि (von अयोगू).

अयोगिन् m. *kein Mönch.*

अयोगुड m. *eiserne Kugel.*

अयोगू f. (wenn M. 10,32 °गुवि gelesen wird) und auch wohl m. (VS.) *eine best. Mischlingskaste.*

अयोग्य Adj. 1) *unbrauchbar, untauglich* Kâtj. Çr. 22,4,11. Spr. 735. 7666. *sich zu Etwas nicht eignend, nicht befugt* Jâgñ. 2,235. *Jmd* (Loc.) *nicht gewachsen* Vṛṣ. 120. — 2) *sinnlich nicht wahrzunehmen* Kap. 5,44.

अयोग्यत्व n. *das sich zu Etwas Nichteignen* Kap. 5,47.

*अयोघ्न und *°क n. *Mörserkeule.*

अयोघन m. *eiserner Hammer.*

*अयोच्छिष्ट n. *Eisenfeilicht* Nigh. Pr.

1. अयोजाल n. *eisernes Netz* R. ed. Bomb. 3,35,35.

2. अयोजाल Adj. *mit einem eisernen Netze versehen.*

अयोदंष्ट्र Adj. *mit eisernem Gebiss versehen.*

*अयोदंष्ट्री f. *die Eisenzähnige,* wohl N. pr. einer Unholdin Kâç. zu P. 5,4,143.

अयोदर्वि f. *ein eiserner Löffel* Bhâvapr. 2,90.

1. अयोद्रु Nom. ag. *nicht kämpfend* Spr. 3009, v. l.

2. अयोद्रु Adj. *unüberwindlich.*

अयोध्य 1) Adj. (f. आ) *nicht zu bezwingen.* — 2) f. आ N. pr. einer Stadt. °काण्ड n. Titel des 2ten Buchs im Râmâjaṇa.

1. अयोनि m. f. 1) *etwas Anderes als die weibliche Scham* Gaut. 25,7. — 2) *Mörserkeule.

2. अयोनि Adj. 1) *ohne Ursprung, — Anfang* Kumâras. 2,9. — 2) *geringen Ursprungs* MBh. 13,27,20. — 3) *nicht entlehnt, originell.*

अयोनिक Adj. *ohne den Spruch* एष ते योनिः (VS. 23,2).

अयोनिज Adj. (f. आ) *keinem Mutterleibe entsprossen* MBh. 1,67,69. Kaṇ. 4,2,5. 10. Feuer Spr. 277. Davon Nom. abstr. °त्व n. Comm. zu Kaṇ. 4,2,5.

अयोनिजतीर्थ und °जेश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

(अयोपाष्टि), अयोग्रपाष्टि Adj. *eiserne Krallen habend.*

अयोबाकु m. N. pr. eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra.

अयोमय Adj. (f. ई) *eisern.*

*अयोमल n. *Eisenrost* und *Eisenfeilicht* Nigh. Pr.

Digitized by Google

अयोमुख 1) Adj. *a) mit einem eisernen Maul* oder *Schnabel versehen. — b) mit einer eisernen Spitze versehen.* — 2) m. *a) Pfeil.* — *b)* N. pr. α) eines Dânava. — β) eines Berges.

अयोरजस् n. *Eisenrost* und *Eisenfeilicht* Nigh. Pr. Kauç. 8.

अयोरसि m. *Eisenrost, Abgeschabtes vom Eisen.*

अयोक्त Adj. *aus Erz* oder *Eisen getrieben.*

अयोक्नु Adj. *mit ehernen Kinnbacken versehen*

अयोहृदय Adj. *dessen Herz von Eisen ist* Ragh. 9,9.

अयौक्तिक Adj. *unpassend, ungereimt.*

अयौगपद्य n. *Nichtgleichzeitigkeit* Nyâyas. 2,1,24.

*अयौधिक Adj. Kâç. zu P. 6,2,160.

अय्याज्ञीभट्ट m. N. pr. eines Scholiasten.

अर्, ईयर्ति, ऋणोति, ऋण्वति 1) *bewegen, aufregen, aufwirbeln, erregen, erheben* (die Stimme). — 2) *Jmd* (Dat.) *Etwas* (Acc.) *darbringen.* — 3) *Jmd* (Acc.) *ein Leid anthun* Çat. Br. 7,3,2,14. — 4) *sich in Bewegung setzen, sich erheben.* — 5) *rinnen, zerrinnen.* — 6) *stossen auf, treffen, gerathen in* oder *auf, erreichen, erlangen.* — 7) *Jmd* (Acc.) *zu Theil werden.* — Caus. अर्पयति 1) *schleudern, werfen.* — 2) *durchbohren.* — 3) *hineinstecken, hineinlegen, anstecken, befestigen, infigere* 44,18. — 4) *aufsetzen, auflegen, auftragen* 113,22. 176,2. 315,27. अर्पित *besetzt mit* (Instr.) MBh. 13,50,20. — 5) (Blicke, Gedanken) *richten auf* Spr. 7765. — 6) *darreichen, hingeben, übergeben* 296,31. Spr. 7623. — 7) *zurückgeben, wiedererstatten* 109,13. — 8) *aufgeben, fahren lassen* Sâh. D. 12,12. — *Intens. आरर्पते *umherirren; zu Jmd* (Acc.) *sich hinbegeben.* — Mit अनु 1) Med. *nach Jmd sich erheben.* — 2) **folgen.* — Mit अप *öffnen, aufschliessen.* — Mit अभि *hineilen zu* (Acc.). — Mit आ 1) *einfügen, einsetzen.* — 2) *herbeibringen, schaffen.* — 3) *besetzen, erfüllen mit* (Instr.) — 4) *Jmd* (Acc.) *Etwas anthun.* — 5) *herbeieilen.* — 6) *gerathen in* (Unglück). — Vgl. आर्त. — Mit उद् 1) *aufregen, auftreiben, erheben.* — 2) Act. Med. *sich erheben.* — Caus. *emporbringen, gedeihen machen.* — Mit उप 1) *hingehen zu* (Acc.). — 2) *Jmd* (Acc.) *zu Hülfe eilen.* — 3) *zu nahe treten, beleidigen.* — 4) *anstossen, ein Versehen machen.* — Mit नि 1) *niederlegen, niedersetzen.* — 2) *einfügen in* (Loc.), *verleihen.* — 3) *unterliegen* RV. 4,16,9. — Caus. *niederwerfen.* — Mit निस् 1) *hinfällig machen* RV. 1,119,7. — 2) *absondern* AV. 10,2,2. — 3) *verlustig gehen* (mit Abl. oder Gen.). — Caus. *auseinandergehen machen, auflösen.* — Mit प्र 1) *in Bewegung setzen, erregen.* — 2) *Jmd* (Dat.) *Etwas* (Acc.) *zuführen.* — 3) *sich in Bewegung setzen, vordringen.* — Caus. *in Bewegung setzen, anregen.* — Mit प्रति *einfügen.* — Caus. 1) *entgegenwerfen.* — 2) *befestigen, anfügen, auflegen* Çat. Br. 10,5,4,4. — 3) *übergeben.* — 4) *zurückgeben* 215,2. *von Neuem geben.* — Mit वि 1) *aufschliessen, erschliessen.* — 2) *sich öffnen.* — Mit सम् 1) *zusammenfügen, zu Stande bringen.* — 2) *zusammenraffen.* — 3) *zu Stande kommen.* — 4) *zusammenlaufen, — kommen, — hineilen zu* (Acc. oder Loc.), — *treffen mit* (Instr.), *sich zusammenfügen.* — Caus. 1) Act. Med. *schleudern, treffen.* — 2) *zusammenstossen lassen* Çat. Br. 13,3,3,7. — 3) *befestigen, hineinstecken, hineinlegen.* — 4) *auflegen, auftragen* 96,20. — 5) *übergeben.* — 6) *wiedergeben.* — 7) *absenden* Spr. 6989. — Partic. समर्पित *erfüllt von* Lalit. 97,9. — Mit अभिसम् *treffen, ergreifen.*

1. अर् 1) m. und *n. *Radspeiche.* — 2) m. *speichenähnlicher Theil an einem radähnlichen Altar* Çulbas. 3,182. — 3) m. bei den Gaina *Speiche im Zeitenrade,* deren zwölf angenommen werden. — 4) m. *N. pr. eines Arhant und eines Cakravartin bei den Gaina.

2. अर m. Name eines Meeres in Brahman's Welt.

3. *अर Adj. *schnell, geschwind.*

अरक m. 1) = 1. अर 1). — 2) = 1. अर 2). — 3) **Blyxa octandra Rich.* und *Gardenia enneandra Koen.*

अरक्षत् Adj. *nicht schützend* M. 8,304. 307.

अरक्षितृ Adj. *nicht schädigend, harmlos, treu.*

अरक्षित Adj. *ungehütet* 188,16. 189,1. MBh. 12,82,4. Spr. 567.

अरक्षितर् Nom. ag. *kein Schützer* 89,6. Spr. 568. 1699. 6609.

अरक्ष्यमाण Adj. *ungeschützt* Spr. 569.

अरगरा ? AV. 6,69,1.

*अरग्वध m. = आरग्वध.

अरघट्ट m. 1) *Schöpfrad.* — 2) *Brunnen* Râgat. 6,48.

*अरघट्टक m. = अरघट्ट 1).

अरंकृत् Adj. *zurecht machend, ein Opfer zurichtend.*

अरंकृति f. *Dienst.*

अरंगम Adj. *hülfreich, förderlich.*

अरंगर m. (?) AV. 20,135,13.

अरङ्गिसत्त्व m. Pl. *eine best. Götterordnung* (buddh.).

अरंघुष Adj. *laut tönend, vernehmlich.*

अरजस् 1) Adj. *a) staublos.* — *b) ohne Leidenschaft* MBh. 14,46,25. — 2) f. *ein noch nicht mannbares Mädchen.*

अरजस्क Adj. *ohne die Qualität* Rağas Ind. St. 9,165.

अरजा f. N. pr. einer Tochter des Uçanas.

*अरजाय्, °यते Denom. von अरजस्.

अरज्जु f. *kein Strick.*

अरज्जुबद्ध Adj. *nicht angebunden* Kâtj. Çr. 7,6,11.

*अरटु m. *Calosanthes indica Bl.*

अरट्टु m. N. pr. eines Mannes.

*अरडु m. = अरटु. Davon Adj. *अरडुक.

1. अरण Adj. (f. ई) *fern, fremd.*

2. अरण n. 1) **das Hineingehen, Sichhineinfügen.* — 2) *Zuflucht.*

1. अरणि 1) *m. und f. (auch अरणी) *Reibholz.* — 2) m. *Premna spinosa.* Auch *f. ई Gal. — 3) *die Sonne.*

2. अरणि f. *Unbehagen.*

*अरणिका f. *Premna spinosa* Nigh. Pr.

अरणिमत् Adj. *in den Reibhölzern enthalten.*

*अरणीकेतु m. *Premna spinosa.*

अरण्य 1) n. *a) Ferne, Fremde.* — *b) Wildniss, Wald.* °वत् Adv. 154,25. — 2) m. *a) *ein best. Baum,* = कट्फल. — *b)* N. pr. eines Sâdhja, eines Sohnes des Manu Raivata und eines Lehrers.

अरण्यक n. *Wald.*

*अरण्यकणा f. *wilder Kümmel* Nigh. Pr.

*अरण्यकदली f. *wilde* Kadali.

*अरण्यकर्पासी f. *wilde Baumwollenstaude* Gal.

*अरण्यकाक m. *Waldkrähe* Nigh. Pr.

अरण्यकाण्ड n. Titel des 3ten *Buches* im Râmâjaṇa.

*अरण्यकार्पासी f. *wilde Baumwollenstaude.*

*अरण्यकुलत्थिका f. *Glycine labialis L.*

*अरण्यकुसुम्भ m. *Carthamus tinctorius L.*

*अरण्यकेतु m. *eine best. Pflanze* Gal.

अरण्यगज m. *wilder Elephant.*

*अरण्यघोली f. *eine best. Gemüsepflanze.*

*अरण्यचटक m. *wilder Sperling.*

अरण्यचर Adj. *im Walde lebend, wild.*

*अरण्यज Adj. *im Walde lebend, — wachsend.*

*अरण्यजार्द्रका f. *wilder Ingwer.*

*अरण्यजीर m. *wilder Kümmel.*

*अरण्यजीव Adj. = अरण्यचर.

*अरण्यतुलसी f. *Ocimum adscendens* Nigh. Pr.

अरण्यद्वादशी f. *der zwölfte Tag in der lichten Hälfte des* Mârgaçirsha.

अरण्यधर्म m. *wildes Wesen, Wildheit.*

*अरण्यधान्य n. *wilder Reis.*

अरण्यनृपति m. *König des Waldes,* Bein. des *Tigers.*

अरण्यपर्वन् n. Titel des 1ten *Abschnitts* im 3ten

Digitized by Google

Buch des MBh.

अरण्यभव Adj. *im Walde wachsend.*

अरण्यभाग Adj. *einen Theil des Waldes bildend* Çat. Br. 13,2,4,3.

*अरण्यमक्षिका f. *Bremse.*

अरण्यमार्जार m. *wilde Katze.*

*अरण्यमुद्ग m. *eine Bohnenart.*

*अरण्यरजनी f. *Curcuma aromatica* Nigh. Pr.

अरण्यराज् m. *König des Waldes*, Bein. des *Löwen* und *Tigers.*

अरण्यराज्य n. *Herrschaft über den Wald* 155,29.

अरण्यरुदित n. *ein Weinen im Walde*, so v. a. *vergebliches Klagen* Spr. 283 (Pl.). 570.

*अरण्यवायस m. *Rabe.*

अरण्यवास m. *der Wald als Aufenthaltsort* 92,32.

अरण्यवासिन् 1) Adj. *im Walde lebend* MBh. 3, 267,17. m. *Waldthier* Chr. 156,1. — 2) *f. ॰नी *eine best. Schlingpflanze.*

*अरण्यवास्तुक (Gal.) und *॰वास्तूक m. *Melde.*

*अरण्यशालि m. *wilder Reis.*

*अरण्यशूरण m. *ein best. Knollengewächs.*

*अरण्यश्वन् m. 1) *Wolf.* — 2) *Schakal.*

अरण्यषष्टिका f. *eine best. Begehung* Comm. zu Mṛicch. 54,16.

अरण्यषष्ठी f. *der 6te Tag in der lichten Hälfte des* Gjeshṭha.

अरण्यहरिद्रा f. *Curcuma aromatica* Bhâvapr. 1,177.

अरण्याधीति f. und अरण्याध्ययन n. *das Studium im Walde* Sâj. in der Einl. zu Taitt. Âr.

अरण्यानि und अरण्यानी f. 1) *Wildniss, grosser Wald.* — 2) *die Genie der Wildniss.*

अरण्यायन n. *das Sichzurückziehen in den Wald.*

*अरण्येय Adj. von अरण्य.

अरण्येगेय Adj. *im Walde zu singen* Lâṭj. 7,5,13. Saṃhitopan. 27,6. 29,1.

*अरण्येतिलक m. Pl. *im Walde wachsende* Tilaka, so v. a. *was keinen Nutzen bringt.*

अरण्येऽनुवाक्य Adj. *im Walde herzusagen.*

अरण्येऽनूच्य m. *eine best. Spende.*

अरण्यौकस् m. *Waldbewohner, Eremit.*

अरतत्रप m. *Hund.*

1. अरति m. *Diener, Gehülfe, Verwalter, administer.*

2. अरति f. 1) *Gefühl des Unbehagens, Verstimmtheit.* — 2) * *Aufregung;* * *Ungeduld,* * *Sehnsucht.*

अरतिक Adj. *der* Rati (*Gattin des Liebesgottes*) *ermangelnd.*

अरतिज्ञ Adj. *Lust nicht kennend* Bhâg. P. 4,25,38.

अरत्नालोकसंकाश Adj. *durch den Glanz von Edelsteinen nicht zu Nichte zu machen* Spr. 571.

1. अरत्नि m. 1) *Ellbogen.* f. Bhâg. P. — 2) *Elle, die Entfernung vom Ellbogen bis zur Spitze des kleinen Fingers,* = 2 Prâdeça oder 24 Aṅgula Çulbas. 1,16. — 3) *Winkel, Ecke.*

2. अरत्नि Adj. *ungenügsam, unzufrieden* ṚV. 8,69,8.

अरत्निक m. *Ellbogen.*

अरत्निन् Adj. *keine Kostbarkeiten besitzend.*

1. अरत्निमात्र n. *eine Entfernung von nur einer Elle* Çat. Br. 6,3,1,30.

2. अरत्निमात्र Adj. (f. ई) *eine Elle lang.* अरत्निमात्राङ्गी Adj. Kâṭj. Çr. 7,9,27.

अरथ Adj. *ohne Wagen.*

अरथी m. *kein Wagenlenker.*

अरध Adj. *nicht willig, — gehorsam.*

अरनेमि m. Brahmadatta, N. pr. eines Fürsten.

अरत्तुक n. N. pr. eines Tîrtha.

अरपस् Adj. *unbeschädigt.*

अरपचन m. Name einer Dhâraṇî des Maṅgucrî.

अरपस् Adj. 1) *unbeschädigt, heil.* — 2) *nicht beschädigend.*

अरम् Adv. 1) *passend, gemäss, angemessen, entsprechend* (mit Dat.). — 2) *genug, hinreichend.* — Vgl. कर्, करोति und भू mit अरम्.

अरमण Adj. *dem Willen folgend.*

1. अरमति 1) f. *Ergebenheit, Genie der gehorsamen Frömmigkeit.* — 2) Adj. *geduldig* ṚV. 10,92,4. 5.

2. अरमति (ṚV. 2,38,4. 8,31,12) und अरममाण Adj. *nicht rastend.*

अरमिष् Adj. *herbeieilend.*

*अरर 1) n. *Hülle, Deckel.* — 2) m. f. (ई) und n. *Thürflügel.*

*अरराक 1) m. *a*) N. pr. eines Mannes gaṇa गर्गादि. — *b*) Pl. *die Nachkommen der* Araraká Mahâbh. 6,48,*b*. — 2) f. आ ein Frauenname ebend. Ind. St. 13,389. fg.

अरारि m. 1) *Thürflügel* Râgat. 7,809. 1085. द्वारारि 1086. — 2) **eine best. Pflanze* Gal.

अरारिन्द n. 1) *ein best. bei der* Soma-*Bereitung gebrauchtes Werkzeug.* — 2) * *Wasser.*

अरारिवंस् (schwach अरारुस्) Adj. *missgünstig, feindlich.*

अरारु 1) Adj. dass. ein Asura Maitr. S. 4,1,10. TBr. 3,2,9,4. — 2) * m. *Geschoss.*

*अरारे Interj.

*अरार्य्, ॰र्यति (आराकर्मणि).

अरालु und ॰क m. *Colosanthes indica Bl.*

*अरावत् Adj. *mit Speichen versehen.*

अरविन्द 1) n. *die am Tage blühende wohlriechende Blüthe von Nelumbium speciosum oder Nymphaea Nelumbo.* Davon Nom. abstr. ॰ता f. 251,27. ॰त्व n. Tarkas. 43. — 2) * *Kupfer.*

*अरविन्ददलप्रभ m. *Kupfer* Nigh. Pr.

अरविन्दनाभ m. Bein. Vishṇu's.

अरविन्दिनी f. *Nelumbium speciosum* Râgat. 7, 1516. Kâd. II,88,22.

अरश्मन् Adj. *ohne Strang oder Zügel.*

अरश्मिक Adj. *ohne Zügel.*

अरस Adj. (f. आ) 1) *geschmacklos, unschmeckbar* Ind. St. 9,164. — 2) *ohne Geschmacksinn.* — 3) *kraftlos, matt.*

अरसज्ञ Adj. *keinen Geschmack —, keinen Sinn für Etwas habend* MBh. 12,180,30.

अरसयितर् Nom. ag. *Nichtschmecker* Maitrjup. 6,11.

अरसाश m. *Nichtgenuss von Säften* Kauç. 141.

अरसाशिन् Adj. *keine Säfte geniessend* Kauç. 42.

अरसिक Adj. *keinen Geschmack für das Schöne besitzend* 167,26.

अरसीठक्कुर m. N. pr. eines Dichters Z. d. d. m. G. 27,8.

अरक्स्यम् Adv. *in Gegenwart Anderer* MBh. 13, 123,12.

*अरा f. = आरा *Ahle.*

अरातस Adj. *von* Râkshasa *befreit* MBh. 3. 284,16.

अराग Adj. *ohne Leidenschaft, — Zuneigungen* Venis. 4.

अरागिन् Adj. 1) *nicht farbig* Suçr. 2,343,5. — 2) = अराग Spr. 3593.

अराजक 1) Adj. *königslos* Spr. 3616. fgg. — 2) n. *Anarchie* Spr. 561.

अराजता f. *Königslosigkeit.*

अराजन् m. *Nichtkönig.*

अराजन्य Adj. *ohne die Kriegerkaste* Çat. Br. 4, 1,4,6.

अराजान्वयिन् Adj. *zu keinem königlichen Geschlecht gehörend* Râgat. 3,488.

अराडिन् Adj. *glanzlos, dunkel.*

अराटकी f. *eine best. Pflanze.*

अराड Adj. *langhörnig.*

अराण Partic. Aor. von अर्.

अराणि m. N. pr. eines Sohnes des Viçvâmitra MBh. 13,257. v. l. अरालि.

अराति 1) f. *a) Missgunst, Feindseligkeit.* — *b) Ungemach, Unheil, Leid.* — *c) Feind, Gottloser.* — *d) Unhold, Unholdin.* — 2) m. *Feind* 105,28.

अरातिदूषण und ॰दूषि Adj. *Unheil zu Schanden machend.*

अरातिय्, अरातियति = अरातीय्.

अरातिकृ Adj. *Unheil vernichtend.*

Digitized by Google

अरातीय्, °यति *feindselig gesinnt sein* (mit Dat.).

अरातीयु und अरातीवन् Adj. *feindselig gesinnt.*

अराधि f. *Misslingen, Ungemach.*

अराधस् Adj. *nicht wohlthätig, — freigebig, eigennützig, geizig.*

1. अराय Adj. *geizig, karg.*

2. अराय m. und अरायी f. *eine best. Gattung von Dämonen.*

अरायत्यण n. *ein Mittel Unholde zu vernichten.*

अरायचातन n. *ein Mittel Unholde zu verscheuchen.*

अराल 1) Adj. *gebogen, krumm, kraus* (von Haaren). — 2) m. *a) eine best. Stellung der Hand.* — *b) *Harz der Shorea robusta.* — *c) *ein brünstiger Elephant.* — *d)* N. pr. eines Lehrers. — 3) *f. आ und ई *a) ein unkeusches Weib.* — *b) ein bescheidenes Weib.* — *c)* ein Frauenname. — 4) n. *a) *der gekrümmte Anfang des Elephantenschwanzes* Gal. — *b) eine Art Tanz* S.S.S. 260.

अरालखटकामुख m. *eine best. Stellung der Hände* Verz. d. Oxf. H. 202,*a*,28.

अरालकस्त m. *eine best. Stellung der Hand* ebend. 86,*a*,28. 202,*a*,8.

अरालि m. N. pr. eines Sohnes des Viçvâmitra MBh. 13,4,58. अराणि v. l.

*अरालु n. ein von Nilak. erfundenes Wort.

*अरालुक m. *Calamus Rotang* Nigh. Pr.

1. अरावन् Adj. *feindselig.*

2. अरावन् m. = अर्वन् *Ross* RV. 7,68,7.

अराष्ट्र n. *kein Reich, — Volk* Çat. Br. 9,4,1,5. 13,4,2,17.

1. अरि Adj. *treu, anhänglich;* m. *ein Getreuer.*

2. अरि (auch अरी AV.) 1) Adj. *feindlich, missgünstig* RV. 6,13,5. 10,42,1. — 2) m. *a) Feind.* — *b) Feind* in astrol. Sinne. °गृह und °भ n. *das Haus eines feindlichen Planeten.* — *c) das 6te astrol. Haus.* — 3) f. **eine Mimosa-Art* Râgân. 8,30 (आरि Hdschr.).

3. अरि m. = अरिन् *Rad* Spr. 5349, v. l.

अरिकर्षण Adj. *Feinde hart mitnehmend.*

अरिक्त 1) Adj. *nicht leer* Kâtj. Çr. 5,6,31. — 2) *n. *berauschendes Getränk* Gal.

अरिक्थभाज् (Mit. bei Gold.) und अरिक्थीय (M. 9,147) Adj. *keine Ansprüche auf ein Erbtheil habend.*

अरिगूर्त Adj. *von Treuen gepriesen.*

अरिजन n. *Schaar der Feinde* 112,10.

अरिजित् m. N. pr. eines Sohnes des Kṛshṇa von der Bhadrâ.

अरितर् Nom. ag. *Ruderer.*

1. अरित्र 1) Adj. *treibend.* — 2) m. *Ruder* Çat. Br. 4,2,5,10.

2. अरित्र n. (Ende eines adj. Comp. f. आ) *Ruder* AV. 5,4,5.

*अरित्रगाध Adj. *rudertief* Kâç. zu P. 6,2,4.

अरित्रपर्णा Adj. (f. ई) *durch Ruder übersetzend.*

अरिदात्त m. N. pr. eines Fürsten. अतिदात्त v. l.

अरिधायस् Adj. *treulich nährend.*

अरिन् n. *Rad; Discus.*

अरिनन्दन Adj. *Feinde erfreuend,* so v. a. *der Feinde Schadenfreude erweckend* Hit. II,6.

अरिंदम 1) Adj. *Feinde im Zaum haltend.* — 2) m. *a)* Bein. Çiva's. — *b)* N. pr. zweier Männer.

अरिप्र Adj. *fleckenlos* (eig. und übertr.).

अरिफित Adj. *nicht in r übergehend* RV. Prât. 1,17(27). 2,9. 4,14. VS. Prât. 7,6.

*अरिमर्द m. *Cassia Sophora.*

अरिमर्दन 1) Adj. *Feinde zermalmend.* — 2) m. N. pr. *a)* eines Sohnes des Çvaphalka. — *b)* eines Eulenkönigs.

अरिमेजय m. N. pr. eines Schlangenpriesters (Tândja-Br. 25,15,3) und verschiedener Fürsten.

अरिमेद m. 1) **Vachellia farnesiana W. u. A.* — 2) Pl. N. pr. eines Volkes.

अरिमेदक m. *ein best. Insect.*

*अरिष्म m. wohl N. pr. eines Mannes. अरोष्म v. l.

अरिषण्य und अरिषण्यत् Adj. *nicht fehlend, sicher, zuverlässig.*

अरिष्ट 1) Adj. (f. आ) *a) unversehrt.* — *b) unverletzlich.* — *c) keiner Gefahr ausgesetzt, sicher.* — *d)* (euphem.) *Unglück bringend, — verheissend.* गृहोत्तम so v. a. *Unglücksgemach* R. 2,42,22. — 2) m. *a) Unheil, Unglück.* — *b) *Reiher.* — *c) *Krähe.* — *d) Sapindus detergens Roxb.* (oder *emarginatus*), *Seifenbaum; Azadirachta indica A. Juss.* und **Knoblauch.* — *e) Liqueur, weinartiges Getränk.* — *f)* N. pr. α) eines in Gestalt eines Stieres auftretenden Asura. — β) eines Mannes VP.^{2} 3,240. दिष्ट v. l. — 3) f. आ *a) Binde, Verband.* — *b) *eine best. Pflanze.* — *c) eine Form der* Durgâ. — *d)* N. pr. einer Tochter Daksha's und Gattin Kaçjapa's. — 4) n. *a) Glück, Heil* MBh. 4,66,22. Jogat. Up. 15. — *b)* (euphem.) *Unheil, Unglück.* — *c) ungünstiges Symptom, Anzeichen des Todes.* — *d) *Gemach einer Wöchnerin.* — *e) *Buttermilch.* — *f) *Liqueur.* — *g)* Name eines Sâman.

अरिष्टक 1) m. *Seifenbaum.* — 2) f. अरिष्टका und अरिष्टिका *eine best. Pflanze.*

अरिष्टकर्मन् m. N. pr. eines Fürsten VP. 4,24,12.

अरिष्टगातु Adj. *einen sichern Wohnplatz habend.*

अरिष्टगु Adj. *dessen Heerden unversehrt sind.*

*अरिष्टगृह n. *Gemach einer Wöchnerin.*

अरिष्टग्राम Adj. *dessen Schaar unversehrt ist.*

अरिष्टताति 1) f. *Unversehrtheit, Sicherheit.* — 2) *Adj. *Glück bringend.*

अरिष्टनवनीत m. (!) Titel eines Werkes.

अरिष्टनेमि 1) Adj. *dessen Radfelge unversehrt bleibt.* — 2) m. N. pr. eines Gandharva und verschiedener anderer Personen.

अरिष्टनेमिन् m. N. pr. eines Bruders des Garuḍa, eines Muni und *eines Arhant bei den Gaina.

*अरिष्टपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

*अरिष्टफल m. *Azadirachta indica A. Juss.* Gal.

अरिष्टभर्मन् Adj. *sichern Schutz gewährend* RV.

अरिष्टमथन m. Bein. Çiva's (eig. Vishṇu's).

अरिष्टरथ Adj. *dessen Wagen unversehrt ist.*

अरिष्टवर्ग m. *Reihe von Heilsprüchen* Sâmav. Br. 2,1,5.

अरिष्टवीर Adj. *dessen Mannen unversehrt sind.*

अरिष्टशय्या f. *Lager einer Wöchnerin* 96,19.

*अरिष्टसूदन und *अरिष्टसूदन् m. Bein. Vishṇu's.

*अरिष्टाश्रमपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

अरिष्टासु Adj. *dessen Lebenskraft unversehrt ist.*

अरिष्टि f. *Unversehrtheit.*

अरिष्टुत Adj. *eifrig gepriesen.*

अरिष्यत् Adj. *keinen Schaden nehmend.*

अरिसिंह m. N. pr. eines Autors.

अरिसोम m. *eine best.* Soma-*Pflanze.*

अरिह m. N. pr. zweier Fürsten.

अरिहन् Adj. *Feinde vernichtend.*

अरीळ, अरीळ्ह Adj. *ungeleckt.*

अरीति und °क n. *ein best. Fehler des Ausdrucks: das Nichtstilgemässe.*

*अरोष्म m. wohl N. pr. eines Mannes Kâç. zu P. 4,2,80. अरिष्म v. l.

*अरीकण P. 4,2,80.

1. अरु = अरुस् in अरुतुद.

2. *अरु m. 1) *die Sonne.* — 2) *roth blühender* Khadira.

अरुंषिका f. *Kopfgrind.*

अरुग्ण Adj. *ungebrochen.*

अरुच् Adj. *lichtlos.*

अरुचि f. 1) *Mangel an Appetit, Ekel.* — 2) *Widerwille, Abneigung gegen* (उपरि) Kâd. 165,3.

अरुचित Adj. *nicht zusagend, — schmeckend* Çat. Br. 14,1,2,33.

अरुज् Adj. *schmerzlos.*

अरुज 1) Adj. (f. आ) *a) schmerzlos* Suçr. 2,300, 14. 309,8. 20. — *b) nicht krank, gesund* 183,13. 217,30. — *c) wohl auf* R. 7,84,16. — 2) m. *a) *Cassia fistula.* — *b)* N. pr. eines Dânava.

Digitized by Google

अरुण 1) Adj. (f. आ, ved. auch ई) *a) röthlich, hellbraun, goldgelb.* तुषारारुण *in Folge von* 86,9. धूमारुण 83,18. सिन्दूरारागारुण 292,22. — *b) *verwirrt. — c) *stumm.* — 2) m. *a) Röthe, rothe Farbe.* — *b) Morgenröthe*, personif. als *Wagenlenker der Sonne* 52,20. — *c) die Sonne.* — *d)* Pl. Bez. *bestimmter* Ketu. — *e) ein best. kleines giftiges Thier.* — *f) *Rottleria tinctoria.* — *g) *eine Art Zucker.* — *h) *eine Art Aussatz.* — *i)* N. pr. verschiedener menschlicher und übermenschlicher Personen. अरुण Çat. Br. 14,9,4,33. — 3) f. आ **a) eine Birkenart, indischer Krapp, Ipomoea Turpethum R. Br., Abrus precatorius, Koloquinthengurke,* = मुण्डितिका und = श्यामा. — *b)* N. pr. eines Flusses. — 4) ई *a) eine röthliche Kuh.* — *b) Morgenröthe.* — 5) n. *a) Röthe.* — *b) Gold.* — *c) Rubin.*

*अरुणकमल n. *rothe Lotusblüthe.*

अरुणकर m. *die Sonne* Kâd. 28,8.

अरुणकिरण m. dass. Varâh. Bṛh. S. 5,55.

अरुणकेतुब्राह्मण n. *das* Brâhmaṇa *der Aruṇi* Ketavaḥ (s. u. केतु) Ind. St. 3,394.

*अरुणचूड m. *Hahn* Nigh. Pr.

अरुणज्योतिस् m. Bein. Çiva's.

अरुणता f. *Röthe.*

अरुणदत्त m. N. pr. eines Autors.

अरुणदूर्वा f. *röthliches Fennichgras.*

*अरुणनेत्र m. *Taube* Nigh. Pr.

* अरुणपुष्प n. *eine röthliche Blume* Çat. Br. 4,5, 10,2,3. *die Blüthe eines best. Grases* (Comm.) Kâtj. Çr. 25,12,18.

*अरुणपुष्पी f. *Pentapetes phoenicea* Nigh. Pr.

अरुणप्रिया f. N. pr. einer Apsaras.

अरुणप्सु Adj. *von röthlichem Aussehen.*

अरुणबभ्रु Adj. *rothgelb.*

अरुणय्, °यति *röthen* Kâd. 198,7. 254,5. अरुणित *geröthet* Çiç. 6,32.

अरुणरुचि Adj. *mit röthlichen Strahlen angethan.*

अरुणलोचन 1) Adj. *rothäugig* Mârk. P. 83,7 (vor Zorn). — 2) *m. *Taube.*

*अरुणशतपत्री f. *eine best. Pflanze* Gal.

*अरुणसारथि m. *die Sonne.*

अरुणास्मृति f. Titel eines Werkes.

अरुणाचलस्थल n. N. pr. einer Oertlichkeit.

*अरुणात्मज m. Bein. des Gaṭâju.

अरुणादित्य m. *eine der zwölf Formen der Sonne.*

अरुणानुज m. Bein. Garuḍa's Kâd. 34,12.

*अरुणाभ n. *eine Art Stahl.*

अरुणाम्नायविधि m. Titel eines Abschnittes im Kaṭhaka Ind. St. 3,392. 394. Vgl. अरुणीयविधि.

अरुणार्चिस् m. *die aufgehende Sonne.*

*अरुणावरज m. Bein. Garuḍa's.

अरुणाश्व Adj. *mit röthlichen Rossen fahrend.*

अरुणि m. N. pr. eines Muni. Vgl. आरुणि.

अरुणिमन् m. *Röthe* Bâlar. 21,5. Comm. zu Nyâyam. 3,1,10.

अरुणी Adv. mit कर् *röthen* Kâd. 255,8.

अरुणीयविधि m. = अरुणाम्नायविधि Sâj. in der Einl. zu Taitt. Âr.

अरुणोद् n. N. pr. eines Sees VP. 2,2,24.

अरुणोदयसप्तमी f. *der 7te Tag in der lichten Hälfte des* Mâgha.

*अरुणोपल m. *Rubin.*

अरुतकरु Adj. *dessen Kinnbacken nicht zerschlagen ist.*

अरुतुद् Adj. (f. आ) *auf eine Wunde schlagend, eine wunde Stelle* (eig. und übertr.) *berührend; qualvoll.*

अरुन्धती f. 1) *eine best. heilkräftige Schlingpflanze.* — 2) N. pr. der Gattin Vasishṭha's (83, 15; zugleich in der Bed. 3) und Dharma's. — 3) *der kaum sichtbare Stern Alkor im grossen Bären* 83,15. fgg. 218,24. Wer den nicht sieht, soll dem Tode verfallen sein. Später in dieser Verbindung als *Zunge* gefasst. — 4) *eine best. übernatürliche Kraft.*

*अरुन्धतीज्ञानि und *अरुन्धतीनाथ m. Bein. Vasishṭha's.

अरुन्धतीवट N. pr. eines Tirtha.

अरुन्धतीसहचर m. Bein. Vasishṭha's.

अरुन्मुख m. Pl. Bez. *bestimmter* Jati Kaush. Up. 3,1. Die richtigere Form ist अरुर्मघ.

अरुर्मघ m. Pl. Bez. *best. habsüchtiger Dämonen.*

अरुश n. Name eines Tantra.

अरुशल्कन् m. *Stöpsel* oder dgl. *am Ausguss eines Fasses.*

1. अरुष् Adj. *nicht erzürnt* Spr. 6898, v. l.

2.*अरुष्, अरुषति und अरुष्यति (गतिकर्मन्).

अरुष 1) Adj. (f. अरुषी) *roth, feuerfarben.* — 2) m. *a)* Pl. *die rothen Hengste* Agni's, *die Flammen.* — *b) die Sonne, der Tag.* — 3) f. अरुषी *a) Morgenröthe.* — *b) eine rothe Stute.* Als Gespann Agni's so v. a. *Flammen.* — 4) *n. = रूप.

अरुषस्तूप Adj. *einen rothen Haarbusch habend.*

*अरुष्क m. *Semecarpus Anacardium L.*

अरुष्कर 1) Adj. *wund machend.* — 2) m. *Semecarpus Anacardium L.*, n. *die Nuss dieses Baumes* Suçr. 1,214,2.

अरुष्कृत Adj. *verwundet* Çat. Br. 13,3,3,6.

अरुष्यत् Adj. *nicht zürnend* Spr. 577.

अरुस् 1) Adj. *wund.* — 2) n. *Wunde.* — 3) *indecl. *Gelenk.*

अरुःस्राण n. *ein best. Wundmittel.*

*अरू Adv. mit कर् *verwunden.*

अरूक्ष Adj. *weich.* Davon Nom. abstr. अरूक्षता f. *Weiche.*

अरूक्षित und अरूक्षण Adj. *weich, geschmeidig.*

अरूप Adj. (f. आ) 1) *gestaltlos* Tândja-Br. 24,1,3. — 2) *missgestaltet.* — 3) *farblos*, so v. a. *dem Auge nicht zugänglich* Ind. St. 9,164.

अरूपक Adj. *gestaltlos, unkörperlich* MBh. 3, 189,35.

अरूपज्ञ Adj. *die Gestalt —, die Farbe nicht unterscheidend* Çat. Br. 14,7,2,2.

अरूपणा n. *keine bildliche Bezeichnung* 252,5.

अरूपत्व n. 1) *das Missgestaltetsein.* — 2) *Blindheit.* — 3) *Nichtbesitz einer besonderen Eigenthümlichkeit* Gaim. 2,2,13.

अरूपवत् Adj. *unschön, hässlich.*

अरूपिन् Adj. *gestaltlos, unkörperlich* Kan. 4,1,12.

*अरूष m. 1) *die Sonne.* — 2) *eine Schlangenart.*

अरे tonlose Interj. *der Anrede* VS. Prât. 2,16.

अरेणु 1) Adj. *a) staublos.* — *b) nicht irdisch, himmlisch.* — 2) m. Pl. *die Götter.*

अरेतस् Adj. *keinen Samen empfangend.*

अरेतस्क Adj. *samenlos.*

अरेपस् Adj. *fleckenlos.*

अरेफज्ञात Adj. *ohne irgend ein r* Ind. St. 9,32.

अरेफवत् Adj. *kein r enthaltend* RV. Prât. 4,16.

अरेफिन् Adj. *nicht in r übergehend* RV. Prât. 4,10.

अरेरे (wohl अरे ऽरे) Interj.

*अरेवत m. *eine best. Pflanze*, = रेवत Gal.

*अरोक Adj. *dunkel, schwärzlich.*

*अरोकदत्त m. N. pr. eines Mannes.

*अरोकदत्त 1) Adj. *schwarzzähnig.* — 2) m. N. pr. eines Mannes.

1. अरोग m. *Gesundheit* Spr. 6449.

2. अरोग 1) Adj. (f. आ) *gesund.* — 2) f. आ Name der Dâkshâjaṇi in Vaidjanâtha.

अरोगण Adj. *von Krankheit helfend.*

अरोगता f. (Bhâvapr. 1,125), अरोगत्व n., अरोगिता f. und अरोग्यता f. *Gesundheit.*

अरोचक 1) Adj. *nicht glänzend.* — 2) m. (n. Gal.) *Mangel an Esslust, Ekel.*

अरोचकिन् Adj. 1) *an Appetitlosigkeit leidend* 229,7. — 2) *wählerisch, feinsinnig* Vimâna 1,2,1.

अरोचमान 1) Adj. *a) nicht glänzend.* — *b) nicht zusagend, — schmeckend* Spr. 5108. — 2) *m. (संज्ञायाम्) Kâç. zu P. 6,2,160.

अरोमश n. *das Vermeiden einer best. fehlerhaften Aussprache der Sibilanten* Mânp. Çikshâ 5,4.

Digitized by Google

अरोरुपूर्व Adj. *wobei die Töne nicht aufsteigen* Saṃhitopan. 17,2.

अरोहिणीक Adj. *ohne* Rohiṇi.

अर्क m. 1) *Strahl.* — 2) *Blitzstrahl.* — 3) *die Sonne, der Sonnengott* (100,10). *Pl. als Gottheiten eine Unterabtheilung der Gjotishka (bei den Gaina). — 4) Bez. *der Zahl zwölf.* — 5) *Sonntag.* — 6) *Feuer.* — 7) *Krystall* R. 2,94,6. — 8) **Kupfer.* — 9) *das aufgerichtete Glied.* — 10) *Calotropis gigantea.* — 11) *eine best. Ceremonie.* — 12) *Lobgesang, Lied.* Auch vom *Rauschen* der Winde und dem *Gedonner* Indra's. अर्केः, इन्द्रस्य u. s. w. अर्कः (auch अर्कम्) Namen von Sâman. — 13) *Preisender, Sänger.* दिवो अर्काः heissen die Marut RV. 5, 57,5. — 14) *Bein. Indra's. — 15) **Gelehrter.* — 16) **älterer Bruder.* — 17) **Speise* (auch n.). — 18) N. pr. eines Arztes.

*अर्ककान्ता f. *Polanisia icosandra W. u. A.*

अर्ककाष्ठ n. *Holz von der Calotropis gigantea* Kâṭj. Çr. 18,1,1.

अर्ककुण्डतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

अर्ककोशी f. *Knospe der Calotropis gigantea* Çat. Br. 10,3,4,3.5.

अर्कक्षीर n. *Milchsaft der Calotropis gigantea* Suçr. 2,282,8.

अर्कक्षेत्र n. N. pr. einer Oertlichkeit in Orissa.

अर्कग्रह m. *Sonnenfinsterniss* Varâh. Bṛh. S. 5,8.

अर्कग्रीव m. Name eines Sâman.

*अर्कचन्दन n. *rother Sandel* Râgân. 12,21.

अर्कचिकित्सा f. Arka's *Heilkunde.*

अर्कज 1) Adj. *von der Sonne kommend, zu ihr in Beziehung stehend.* — 2) m. *a) der Planet Saturn. — b)* *Du. Bez. der Açvin.

अर्कतनय 1) m. *a) der Planet Saturn. — b)* Bez. *Karṇa's. Im MBh. (angeblich) auch des Jama, Manu Vaivasvata und Manu Sâvarṇi. — 2) f. आ Bez. der Flüsse Jamunâ und Tapatî im MBh. (angeblich).

अर्कत्व n. Nom. abstr. von अर्क in unbest. Bed.

*अर्कदल m. *Calotropis gigantea.*

अर्कधानी f. Pl. *Samenkörner der Calotropis gigantea* Çat. Br. 10,3,4,3.5.

अर्कनन्दन m. 1) *der Planet Saturn.* — 2) *Bein. Karṇa's.

अर्कनयन m. N. pr. eines Asura.

1. अर्कपत्र n. *Blatt der Calotropis gigantea* 40,22.

2. *अर्कपत्र 1) m. *Calotropis gigantea.* — 2) f. आ *Aristolochia indica.*

1. अर्कपर्ण n. *Blatt der Calotropis gigantea* Çat. Br. 9,1,1,4.9.42. 10,3,4,3.5. Kâṭj. Çr. 18,1,1.

2. *अर्कपर्ण m. 1) *Calotropis gigantea.* — 2) N. pr. eines Schlangendämons.

*अर्कपर्याय (Gal.) und *अर्कपादप m. *Azadirachta indica Juss.*

अर्कपुत्र m. 1) *der Planet Saturn.* — 2) *Bein. Jama's Gal.

अर्कपुष्प n. 1) *Blüthe der Calotropis gigantea* Çat. Br. 10,3,4,3.5. — 2) Name eines Sâman.

अर्कपुष्पाद्य n. Name eines Sâman.

*अर्कपुष्पिका f. *Gynandropsis pentaphylla DC.*

अर्कपुष्पी f. 1) *Hibiscus hirtus* Nigh. Pr. Suçr. — 2) **eine best. stachelige Wasserpflanze* Mad. 27,270.

अर्कपुष्पोत्तर n. Name eines Sâman.

अर्कप्रकाश 1) Adj. (f. आ) *hell wie die Sonne.* — 2) n. Titel zweier Werke.

अर्कप्रभाताल n. *Sonnenstrahlen* 84,10.

*अर्कप्रिया f. *Hibiscus rosa sinensis L.*

*अर्कबन्धु und *अर्कबान्धव m. Bein. Çâkjamuni's.

*अर्कभक्ता f. *Polanisia icosandra W. u. A.*

*अर्कमार्ग m. *Himmelsraum* Gal.

अर्कमूल n. *Wurzel der Calotropis gigantea* Çat. Br. 10,3,4,3.5.

*अर्कमूला f. *Aristolochia indica.*

*अर्कय्, अर्कयति (स्तवने, तपने).

अर्करिपु m. Bez. Râhu's Kâd. 2,12.

*अर्करेतस् m. Bein. Revanta's.

*अर्कलवण n. *Salpeter* Nigh. Pr.

अर्कलिन् m. *Sonnenstrahl* Ait. Âr. 342,10.

*अर्कलूष m. N. pr. eines Mannes.

अर्कवत् Adj. *den Blitzstrahl haltend.*

*अर्कवल्लभ m. *Pentapetes phoenicea L.*

अर्कविध Adj. Arka-*artig* Çat. Br. 10,6,2,10.

अर्कविवाहप्रयोग m. Titel eines Werkes.

*अर्कवेध m. *eine best. Pflanze.*

अर्कव्रत n. *die Weise der Sonne* 207,12.

अर्कशशिशत्रु m. Bez. Râhu's.

अर्कशिरस् n. Name eines Sâman.

अर्कशोक m. *Strahlengluth.*

अर्कसमुद्ग m. *Knospenspitze der Calotropis gigantea* Çat. Br. 10,3,4,3.5.

अर्कसाति f. *Liederfindung, dichterische Begeisterung.*

अर्कसावन Adj. *der wahren Sonnenzeit entsprechend* Ganit. 1,20.

*अर्कसुत 1) m. Bein. Karṇa's Gal. — 2) f. आ *a)* Bein. der Jamunâ Gal. — *b) Clitoria ternatea* Nigh. Pr.

अर्कसूनु m. 1) *der Planet Saturn* J. R. A. S. 1870, S. 454. — 2) *Bein. Jama's.

*अर्कसोदर m. Indra's *Elephant.*

*अर्काकान्ता f. *Polanisia icosandra W. u. A.*

अर्काया f. *the sun's measure of amplitude* Sûrjas. 3,28. Ârjabh. 4,30.

*अर्काश्मन् m. *der Stein* Sûrjakânta und *Krystall.*

अर्काश्वमेध* n. Sg. (Kâç. zu P. 2,6,4) und °धौ m. Du. *die Begehung* Arka *und das Rossopfer* AV. 11,7,7. Çat. Br. 9,4,2,18. 10,6,5,8. °धवत् Adj. *den A. u. d. R. erhaltend* TS. 2,2,2,5. °धिन् Adj. *den A. u. d. R. begehend* 5,7,5,3.

अर्काष्ठीला f. *Fruchtkorn der Calotropis gigantea* Çat. Br. 10,3,4,3.5.

*अर्काह्व m. 1) *der Stein* Sûrjakânta. — 2) *Pinus Webbiana* Nigh. Pr.

अर्किन् Adj. 1) *strahlenreich.* — 2) *gesangreich, lobsingend.*

*अर्कीय Adj. von अर्क.

*अर्कोपल m. *der Stein* Sûrjakânta.

अर्क्य n. Name eines Çastra und eines Sâman TS. 5,3,4,7. 7,5,9,1. Tândja-Br. 16,7,4. 11,11.

*अर्क्, ऋक्णोति (हिंसायाम्).

अर्ग m. N. pr. eines Ṛshi.

अर्गट m. 1) **Barleria caerulea* Nigh. Pr. — 2) N. pr. eines Dichters.

अर्गड in सार्गड = अर्गल.

अर्गल 1) m. f. (आ) und n. Am Ende eines adj. Comp. f. आ. *a) Riegel* Ragh. 5,45. — *b) Hinderniss, Hemmschuh. — c) *Welle.* — 2) m. oder n. *eine best. Hölle.*

अर्गलानिर्गम m. Titel eines astrol. Tractats.

अर्गलास्तुति f. und अर्गलास्तोत्र n. Bez. eines dem Devîmâhâtmja vorangehenden und dasselbe *verschliessenden Lobgesanges.*

*अर्गलिका f. Demin. von अर्गल 1) *a).*

अर्गलित Adj. *verriegelt, verschlossen* Kâd. II, 82,17.

*अर्गलीय und *अर्गल्य Adj. von अर्गल.

अर्घ्, अर्घति *einen Werth haben* Spr. 3969. *Etwas einbringen* Pañcat. 228,10.

अर्घ m. 1) *Preis, Werth.* अर्घापचयेन *billiger* Gaut. 10,35. — 2) *feierliche Aufnahme eines Gastes.* Häufig mit अर्घ्य verwechselt. — 3) *eine Anzahl von 20 Perlen, die zusammen ein* Dharaṇa *wiegen.*

*अर्घट n. *Asche.*

अर्घपात्र (richtiger अर्घ्य°) n. *eine Schüssel, in der einem Gaste das Wasser gereicht wird.*

*अर्घीश m. Bein. Çiva's.

अर्घेय in अनर्घेय.

अर्घेश्वर m. Bein. Çiva's B. A. J. 1,218.

अर्घ्य 1) Adj. *a) schätzbar,* in अनर्घ्य. — *b) eines*

Digitized by Google

ehrenvollen Empfanges würdig, ehrenvoll aufzunehmen (als Gast) Pâr. Grhj. 1,3,1. — c) zum Empfang eines Gastes dienend. — 2) n. a) das beim Empfang eines Gastes dargereichte Wasser Gaut. 5,32. Râgn. 11,69. — b) *eine Art Honig; vgl. आर्घ्य.

अर्घ्यपात्र n. s. अर्घपात्र.

*अर्घ्यार्क m. Pterospermum suberifolium Râgân. 10,105.

1. अर्च्, अर्चति und *अर्चति 1) strahlen, glänzen. — 2) singen, lobsingen, besingen. — 3) Jmd (Dat.) Etwas (Acc.) anpreisen. — 4) Jmd ehren, seine Achtung erweisen; Etwas achten. Ausnahmsweise auch Med. अर्चित geehrt, dem Verehrung erwiesen worden ist, in hohem Ansehen stehend; mit Achtung gereicht. — 5) schmücken. अर्चित geschmückt R. 1,2,29. — Caus. अर्चयति 1) strahlen machen. — 2) Jmd ehren, seine Achtung erweisen. Auch Med. — Mit अनु Jmd (Acc.) zujauchzen. — Mit अभि Act. Med. 1) singen, besingen, preisen. — 2) ehren, verehren, seine Achtung erweisen. अभ्यर्चित wird mit अभ्यर्थित verwechselt. — Mit समभि ehren, verehren, begrüssen. — Mit प्र 1) vorleuchten. — 2) anheben zu singen. — 3) besingen. — 4) Jmd (Dat.) Etwas (Acc.) anpreisen. — 5) ehren. — *Caus. ehren. — Mit अभिप्र besingen. — Mit प्रति 1) entgegen strahlen. — 2) einen Gruss erwiedern. — Caus. einzeln begrüssen. — Mit सम् 1) feststellen. — 2) ehren, verehren. — 3) schmücken. — Caus. ehren.

2. अर्च् Adj. strahlend.

अर्चक Adj. verehrend, m. Verehrer.

अर्चित्र Adj. singend, donnernd.

(अर्चन्य) अर्चित्रिघ्र Adj. zu preisen.

अर्चिद्धूम Adj. glänzenden Rauch habend.

अर्चन 1) *Adj. (f. ई) preisend, lobsingend. — 2) n. und f. आ Ehrenerweisung, Verehrung.

अर्चनमणि m. Ehrenschmuck Spr. 7105.

अर्चनानस् m. N. pr. eines Ṛshi.

अर्चनीय Adj. zu ehren, verehrungswürdig.

अर्चत् m. N. pr. eines Mannes.

अर्ची f. 1) Verehrung. — 2) ein zur Verehrung bestimmtes Bild, Götterstatue.

अर्चि m. 1) Strahl, Flamme. f. AV. 8,3,23. — 2) N. pr. eines der 12 Âditja.

अर्चितर् Nom. ag. Verehrer.

*अर्चितिन् Adj. der Jmd (Loc.) seine Verehrung bezeigt hat.

अर्चिन् 1) Adj. singend. — 2) m. N. pr. eines Mannes.

*अर्चिनेत्राधिपति m. N. pr. eines Jaksha.

अर्चिमत् und अर्चिवत् Adj. strahlenreich, flammend.

अर्चिष्मत् 1) Adj. dass. — 2) m. a) Feuer, Gott Agni. — b) Flamme. — 3) *f. ष्मती Bez. einer der 10 Stufen, die ein Bodhisattva zu ersteigen hat, bevor er Buddha wird.

अर्चिस् 1) n. (nur dieses in der ältesten Sprache) und f. (Çat. Br. 2,3,2,12. Chr. 44,28. 80,13). Strahl, Flamme. नक्षार्चिषस् Pl. 251,13. रुक्षार्चिषस् Pl. 253,4. — 2) f. N. pr. der Gattin Kṛçâçva's Bhâg. P. 6,6,20.

अर्घ्य Adj. zu verehren, verehrungswürdig.

अर्छ्, ऋच्छति. Nur in den Präsensformen vorhanden. 1) auf Jmd oder Etwas stossen, begegnen, gerathen in oder auf, erreichen, theilhaftig werden (meist zum Schaden). MBh. 4,32,23. नाशमृच्छति 3,2,38. — 2) feindlich entgegentreten, angreifen; beleidigen TBr. 2,1,2,9. Auch Med. — 3) treffen, zu Theil werden (von einem Uebel). — 4) *gehen, sich hinbewegen. — 5) *अतीन्द्रियप्रलयमूर्तिभावेषु. — Mit *अप, अपार्छति. — Mit अभि, अभ्यर्छति 1) zu Jmd (Acc.) kommen, heimsuchen (von einer Jahreszeit). — 2) gegen Etwas (Acc.) anstreben, zu bewältigen suchen. — Mit अव, अवार्छति zu Fall —, zu Schaden kommen. — Mit आ in Etwas (Schaden) gerathen, erlangen, theilhaftig werden. Ohne Acc. Schaden nehmen Çat. Br. 6,6,4,8. 12,6,1,2. — Mit उद् herfallen über AV. 5,14,11. — Mit *उप, उपार्छति. — Mit नि hinfallen, zu Grunde gehen. — Mit निस् dahinfahren. — Mit संनिस् verlustig gehen, mit Abl. Gop. Br. 2,2,2. — Mit *प्र, प्रार्छति. — Mit वि auseinandergehen. — Mit सम् Med. zusammenstossen Çat. Br. 13,3,2,7. Kauç. 77.

1. अर्ज् 1) अर्जति sich verschaffen Naish. Bhaṭṭ. — 2) *अर्जते (गतिस्थानार्जनोर्जनेषु, auch स्थैर्य st. स्थान und उपार्जन st. ऊर्जन). — Caus. अर्जयति und °ते 1) sich verschaffen, erwerben, erlangen. — 2) = *सतो गुणान्तराधाने. — Mit अति 1) hinüberschaffen, zulassen. — 2) wegschaffen, beseitigen. — Mit अप्यति hinzufügen zu. — Mit अभ्यति hinüberschaffen in, übertragen auf (Acc.). — Mit अनु loslassen. — Mit अपि hinwerfen. — Caus. dass. Gobh. 1,8,28. — Mit अव entlassen. — Mit अन्वव 1) entlassen nach einer best. Richtung. — 2) heimsuchen. — Mit समव zusammenlassen. — Mit समा Caus. समार्जित erworben, erlangt. — Mit उद् herausschaffen. — Mit उप hinzubringen, zulassen. — Caus. Act. Med. sich verschaffen, erwerben, erlangen. — Mit समुप Caus. verschaffen Bhâvapr. 3,30. — Mit प्र Caus. verschaffen.

2. अर्ज्, ऋञ्जति, °ते s. ऋञ्ज्.

अर्जक 1) Adj. sich verschaffend, erwerbend. — 2) *m. Ocimum pilosum Râgân. 10,159.

अर्जन n. das Sichverschaffen, Erwerben, Erlangen, Einsammeln.

अर्जनीय Adj. sich zu verschaffen, zu erwerben, — erlangen.

*अर्जल m. ein schlechtes Pferd Gal.

अर्जुन 1) Adj. (f. ई) a) weiss, licht, silberfarben. — b) silbern. — 2) m. a) *Pfau. — b) Terminalia Arjuna W. u. A. — c) *eine best. Hautkrankheit. — d) Bein. Indra's. — e) N. pr. eines Sohnes des Pâṇḍu und des Kṛtavîrja und auch verschiedener anderer Personen. Pl. Arǵuna's Nachkommen. — f) *der einzige Sohn einer Mutter. — 3) f. ई a) Du. und Pl. ein best. Mondhaus (= फल्गुनी). — b) Kuh. — c) eine Schlangenart. — d) *Kupplerin. — e) *Bein. der Ushâ, der Gemahlin Aniruddha's. — b) *Bein. des Flusses Karatojâ. — 4) n. a) Silber. — b) *Gold. — c) eine Krankheit des Weissen im Auge. — d) ein best. Gras (ein Surrogat für die Soma-Pflanze) Tâṇḍja-Br. 8,4,1. 9,5, 7. AV. Prâjaçc. 6,4. — e) *= नूप Naigh.

अर्जुनक m. 1) N. pr. eines Jägers. — 2) *ein Verehrer Arǵuna's.

अर्जुनकाण्ड Adj. mit weisslichen Absätzen versehen (Pflanze).

अर्जुनगीता f. Titel eines Werkes.

अर्जुनताल m. ein best. Tact S.S.S. 226.

अर्जुनदेव m. N. pr. eines Fürsten Spr. 4894, v. l.

*अर्जुनध्वज m. Bein. Hanumant's.

*अर्जुनपाकी f. eine best. Pflanze und deren Frucht.

अर्जुनपाल m. N. pr. eines Fürsten.

अर्जुनपुर n. N. pr. einer Stadt.

अर्जुनमिश्र m. N. pr. eines Scholiasten.

*अर्जुनस Adj. mit Arǵuna bewachsen.

*अर्जुनसखि m. Bein. Kṛshṇa's Gal.

अर्जुनसिंह m. N. pr. eines Fürsten.

अर्जुनाभ्र n. ein best. medic. Präparat Mat. med. 78.

अर्जुनार्चनकल्पलता f. und °चंपारिजात m. Titel zweier Werke.

*अर्जुनाव N. pr. v. l. आर्जुनाद्.

*अर्जुनाह्व m. ein best. Baum.

अर्जुनीया f. N. pr.

अर्जुनेश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

*अर्जुनोपम m. Teakbaum.

*अर्ण्, अर्णोति und अर्णुते, ऋणोति und ऋणुते (गतौ).

अर्ण 1) m. n. Rinnsal, Strom. RV. 1,174,2 अर्णा, nicht mit Padap. अर्णाः. — 2) m. a) Buchstab, Silbe. — b) ein best. Metrum. — c) *Teakbaum. — d) N. pr. eines Mannes. — 3) *f. आ Fluss Gal.

अर्णवँ 1) Adj. a) wallend, wogend. — b) aufbrau-

Digitized by Google

send. unruhig. — 2) m. *a) Woge, Fluth.* — *b) wogende See, Meerfluth; Meer.* Auch n. — *c)* Bez. *der Zahl vier.* — *d) Luftmeer, Wolkenmeer.* Auch als *Dämon* aufgefasst. — *e)* Name *zweier Metra.* — *f)* Titel eines Werkes.

*अर्णवज्ञ m. *os sepiae.*

अर्णवनेमि f. *die Erde.*

अर्णवपति m. *Ocean* Bâlar. 291,18.

*अर्णवभव m. *Muschel* Gal.

*अर्णवमन्दिर m. Bein. Varuṇa's.

*अर्णवमल n. *os sepiae* Nigh. Pr.

अर्णवयान n. *Schiff* Ind. St. 14,319.

*अर्णववर्णन n. Titel eines Werkes.

अर्णवसरिदाश्रित m. (im Comp.) *Anwohner des Meeres und der Flüsse* 220,21.

*अर्णवोद्भव m. = अग्निगर्भ 2) *c).*

अर्णस् n. 1) *Woge, Fluth, Strom.* — 2) *Meerfluth, See.* — 3) *Luftmeer.* — 4) **Fluss.* — 5) *Wasser.* Am Ende eines adj. Comp. अर्णस्क Bâlar. 290,19. — 6) Name *verschiedener Metra.*

अर्णस् Adj. *wogend, wallend.*

अर्णसाति f. *Gewinnung der Ströme.*

*अर्णस्वत् Adj. *fluthenreich.*

*अर्णोद् m. 1) *Wolke.* — 2) *Cyperus rotundus.*

अर्णोदर m. N. pr. eines Lehrers. ऊर्णोदर v. l.

अर्णोनिधि m. *Meer* Bâlar. 58,12.

*अर्णोभव m. *Muschel.*

अर्णोवृत् Adj. *die Fluthen einschliessend.*

*अर्त् scheinbar in (तास्) अन्वर्तिष्ये (verkürzt aus अनुवर्तिष्ये; vgl. अन्वर्तितर) *ich werde (ihr Acc.) nachgehen* AV. 14,1,56 und in अभ्यर्तिढ्वम् (fehlerhaft für अभ्यर्धिढ्वम्) Tândja-Br. 7,8,2.

*अर्तगल Adj. = आर्तगल.

अर्तन 1) Adj. etwa *schmähend* (= दुःखिन् Schol.). — 2) *n. *Tadel.*

अर्ति f. 1) = आर्ति *Schmerz.* — 2) *= आर्त्नी *Bogenende.*

*अर्तिका f. *ältere Schwester* (im Drama).

अर्तुक Adj. *herausfordernd, streitlustig.*

अर्थ् s. अर्थय्.

अर्थ m. (in der späteren Sprache) und n. Am Ende eines adj. Comp. f. आ. 1) *Geschäft, Arbeit.* अर्थम् mit इ und गम् *an eine Arbeit gehen, eine Arbeit treiben.* Mit कर् *arbeiten für* (Gen.) 191,16. — 2) *Ziel, Zweck.* Am Ende eines adj. Comp. so v. a. *bezweckend, dienend zu.* °अर्थम् (Çat. Br. 14, 3,2,21) und °अर्थ° (Gaut. 20,1) *zum Behuf von, wegen, für, um.* अर्थेन mit Gen., अर्थाय und अर्थे mit Gen. oder am Ende eines Comp. dass. — 3) *Grund, Veranlassung.* — 4) *Vortheil, Nutzen, das Nützliche, utile.* *Mit Dat. oder Gen. der Person als Wunsch so v. a. *möge es ihm zum Vortheil gereichen.* — 5) *Lohn* Spr. 3587. — 6) *das Zuthunhaben mit, Bedürfen von* (Instr.). वरार्था *der es um einen Gatten zu thun ist* Bhâg. P. 3,8,5. — 7) *Gut, Besitz, Reichthum, Vermögen, Geld.* — 8) *das 2te astrologische Haus, das Haus des Reichthums* Ind. St. 14,314, Çl. 18. — 9) *Sache, Gegenstand, Ding, Object.* — 10) *Sinnesobject.* — Daher 11) Bez. *der Zahl fünf.* — 12) euphem. *penis.* — 13) *Sache, Angelegenheit.* अयम् so v. a. *dieses* 67,26. कमर्थम् *was?* 39,28. कं चिदर्थम् *Etwas* 11. भाव्यर्थ *etwas Zukünftiges* 82,18. अवश्यभाविन् *was nothwendig erfolgen muss* 165,30. प्रतिपन्न *etwas Versprochenes* 123,16. — 14) *gerichtliche Sache, Klage* 212,33. 213,26. 214,12. — 15) *Sinn, Bedeutung.* अर्थात् so v. a. *nämlich, scilicet.* — 16) **Art und Weise.* — 17) **das Aufhören, Unterbleiben.* — 18) **Preis* (fehlerhaft für अर्घ). — 19) personif. als Sohn des Dharmâ und der Buddhi Bhâg. P. 4,1,51.

अर्थक 1) m. *Bedeutung* AK. 3,3,32,*d.* — 2) am Ende eines adj. Comp. *die Bedeutung von — habend* AK. 2,8,2,62. 3,2,59. 3,32,*b.*

अर्थकर Adj. (f. ई) *nützlich* Spr. 600.

अर्थकर्मन् n. *eine Handlung ad hoc* Gaim. 4,2,21. Comm. zu Kâtj. Çr. 3,7,18. 8,4,14. Davon Nom. abstr. °र्मता Nâjam. 4,2,12. °र्मत्व n. 7.

1. अर्थकाम n. Sg. (R. 2,86,6. m. Du. ed. Bomb.), m. Du. (M. 4,176) und Pl. (M. 2,23) *utile et dulce.*

2. अर्थकाम Adj. 1) *Andern nützen wollend* Spr. 5648. 7148. — 2) *nach Reichthümern verlangend* Spr. 5408.

अर्थकारक m. N. pr. eines Sohnes des Djutimant.

°अर्थकारणात् Abl. *zum Behuf von, wegen* R. 1, 15,22. 3,4,19.

अर्थकाशिन् Adj. *nur scheinbar Gewinn bringend* Bhâg. P. 4,29,47.

अर्थकृच्छ्र n. *verwickelte Sache, schwieriger Fall.*

अर्थकृत् Adj. *Nutzen bringend.*

अर्थकृत 1) Adj. *a) einem best. Zweck angepasst* Gaim. 5,1,6. °त्व n. Nom. abstr. Comm. ebend. — *b) eigennützig.* — *c) durch die Bedeutung bewirkt, auf dieser beruhend.* — 2) °अर्थकृते Loc. *zum Behuf von, wegen* MBh. 3,296,25.

अर्थकृत्य n. und °त्या f. *Ausführung einer Angelegenheit, — eines Geschäftes.*

अर्थकोविद Adj. *sachkundig* R. ed. Bomb. 6,4,8.

अर्थकोश m. *Schatzkammer* Ind. St. 14,319.

अर्थक्रम m. *Zusammenhang der Worte dem Sinne nach* Ind. St. 13,485. N. 1.

अर्थक्रिया f. 1) *eine Handlung mit einem best. Zweck* Sarvad. 9,11. fgg. — 2) *Dienstfertigkeit, Behülflichkeit* Lalit. 183,9. 218,16.

*अर्थगत Adj. = गतार्थ.

अर्थगति f. *das Sichergeben des Sinnes.*

अर्थगुण m. *Vorzug in Betreff der Bedeutung* Vimana 3,2,1. Kâvjâdr. 8,8.

अर्थगृह् n. *Schatzkammer.*

अर्थग्रहण n. 1) *das Wegnehmen von Geld* Spr. 7687. — 2) *das Meinen —, Gemeintsein der Bedeutung* 228,26. 231,15.28.

अर्थघ्न Adj. (f. ई) 1) *Schaden bringend* Verz. d. Oxf. H. 216,*b*,24. — 2) *verschwenderisch.*

*अर्थचम्पिका f. *Galläpfel auf Rhus succedanea* Nigh. Pr.

अर्थचित्त Adj. *auf Reichthümer bedacht* Spr. 7780.

अर्थचित्र n. *Wortspiel* Kâvjâdr. 6,1.

अर्थचित्तक Adj. *Kenner des Nützlichen.*

अर्थचिन्तन n. und °चिन्ता f. *Sorge um die Angelegenheiten* (insbes. des Staates).

अर्थज्ञात n. Sg. und Pl. 1) *Geld* Mṛkkh. 33,3. — 2) *Sachen, Gegenstände.*

अर्थज्ञ Adj. 1) *die Sache —, das Wesen verstehend, sich auf Etwas* — R. ed. Bomb. 3,73,1. — 2) *den Sinn —, die Bedeutung verstehend* Spr. 4824. °ता f. Nom. abstr. ebend.

अर्थतत्त्व n. 1) *das wahre Sachverhältniss.* — 2) am Ende eines Comp. *der wahre Sinn.*

1. अर्थतन्त्र n. *die Lehre vom Nützlichen*

2. अर्थतन्त्र Adj. *sich vom Vortheil bestimmen lassend.*

अर्थतस् 1) *eines Zweckes wegen, für Etwas* Sâṁkhjak. 13. Mahâvîrak. 1,12. Spr. 3186. Am Ende eines Comp. *wegen* 5187. — 2) *des Vortheils wegen* Mudrâr. 7,1. — 3) *in der That, in Wahrheit.* — 4) *dem Sinne nach* 253,15.

अर्थतृष्णा f. *Geldgier* 104,33. Bhâg. P. 7,6,10.

°अर्थत्व n. *das Dienen zu* 211,33.

अर्थद् Adj. 1) *Nutzen bringend.* — 2) *freigebig.*

अर्थदत्त m. N. pr. *reicher Kaufleute.*

*अर्थदर्शक m. *Richter* Gal.

अर्थदर्शन n. *das Beurtheilen einer Sache* Mâlav. 64.

अर्थदान n. *Geschenke* 72,13.

अर्थदूषण n. *Geldverschleuderung* und *ein Angriff auf fremdes Eigenthum.*

अर्थदृश् f. *ein Auge für das Wahre.*

अर्थदृष्टि f. *das Erblicken eines Gewinnes* Bhâg. P. 4,29,47.

अर्थदोष m. *Fehler in Betreff der Bedeutung* Kâvjâdr. S. 173, Z. 1.

अर्थद्योतनिका f. Titel eines Werkes.

अर्थद्रव्यविरोध m. *Widerspruch zwischen Zweck*

Digitized by Google

und (vorgeschriebenem) *Stoff* Gaim. 6,3,39. Kâtj. Çr. 1,4,16.

अर्थना f. *Bitte.*

अर्थनाश m. *Verlust des Geldes* Spr. 583.

अर्थनिबन्धन Adj. *durch Gewinn bedingt* MBh. 1,131,8.

अर्थनिर्देश m. *das Bezeichnen —, Meinen des Sinnes* 229,3.

अर्थनिर्वृत्ति f. *Erfüllung des Zweckes* Kâtj. Çr. 1,5,2. R. 5,59,10.

अर्थनिश्चय m. 1) *Entscheidung einer Sache* R. 4,31,32. — 2) *bestimmte Ansicht in einer Sache* AK. 3,4,22,12.

अर्थनीय Adj. *zu erlangen, — fordern von* (सकाशात्).

अर्थन्यून Adj. *arm* MBh. 3,82,15. 13,107,3.

अर्थपञ्चकनिरूपण n. Titel eines Werkes.

अर्थपति m. 1) *reicher Mann, grosser Herr* Spr. 583. 762. 2029. — 2) *König.* — 3) *Bein. Kubera's. — 4) N. pr. des Grossvaters des Dichters Bâṇa* Kâd. 3,14.

अर्थपद n. (nach dem Schol.) Bez. *der Vârttika zu Pâṇini's Sûtra* R. 7,36,45.

अर्थपरिग्रह Adj. *vom Gelde abhängig* MBh. 3,33,29.

अर्थपाल m. N. pr. eines Mannes.

अर्थपुनरुक्त n. *Wiederholung derselben Sache mit andern Worten* Nj. K.

अर्थपुष्टि f. *Erweiterung des Sinnes, grössere Bedeutsamkeit.*

अर्थपूर्वक Adj. *einen best. Zweck habend.* °त्व n. Nom. abstr.

अर्थप्रकाशक Adj. *den Sinn erläuternd.*

अर्थप्रकृति f. Bez. *der fünf Hauptmomente im Drama.*

अर्थप्रदीप m. *ein den Zweck einer Lampe erfüllender Gegenstand.*

अर्थप्रयोग m. *das Ausleihen von Geld auf Zinsen* Spr. 5246.

अर्थप्रसंख्या f. *Zweckerwägung* Kâtj. Çr. 1,10,3.

***अर्थप्रसादनी** f. *Helicteres Isora* Nigh. Pr.

अर्थप्राप्ति f. 1) *Erwerbung von Reichthümern* MBh. 1,157,24. — 2) *das Sichvonselbstverstehen.*

अर्थबन्ध m. *bedeutungsvolle Worte.*

अर्थभंश m. 1) *Verlust des Vermögens* Varâh. Bṛh. S. 45,8. — 2) *das Misslingen einer Sache* Comm. zu R. ed. Bomb. 2,19,40.

अर्थमात्र 1) n. und f. आ *Besitz, Geld.* — 2) n. *nur die Sache selbst.*

अर्थय्, अर्थयते (seltener °ति, episch auch अर्थते) 1) *sich Etwas vornehmen, streben —, verlangen nach.* — 2) *Jmd* (Acc.) *um Etwas* (Acc.) *angehen, sich Etwas erbitten von* (Abl. 138,14), *bitten zu* (Inf.). — 3) *einen Sinn geben, erklären* Comm. zu Mṛkkh. 85,23. — Mit अभि *Jmd* (Acc.) *um Etwas* (Acc., Dat., Loc. oder °अर्थम् 108,7) *angehen, Etwas* (Acc.) *von Jmd* (Acc.) *fordern.* Vgl. u. अर्त्. — Mit प्र 1) *begehren —, verlangen nach* (Acc.), *Jmd* (Acc.) *um Etwas* (Acc. oder Loc.) *angehen, sich Etwas erbitten von* (Abl.), *begehren zu* (Inf.), *Jmd bitten zu* (Inf.), *werben um* (ein Mädchen) 291,14. 324,17. — 2) *in Anspruch —, zu Hülfe nehmen.* — Mit अभिप्र *begehren.* — Mit संप्र *bitten, Jmd bitten zu* (Inf.). — Mit *प्रति *herausfordern.* — Mit सम् 1) *bereit machen.* — 2) *abschliessen, beendigen* AK. am Schluss. — 3) *Etwas mit Etwas* (Instr.) *in Verbindung setzen; grammatisch construiren.* — 4) *urtheilen, bei sich denken.* — 5) *inne werden, wahrnehmen, hinter Etwas kommen.* — 6) *auf Etwas sinnen, in Betracht ziehen.* — 7) *beurtheilen, halten für.* — 8) *für gut halten, beschliessen.* — 9) *aufrichten, aufmuntern.* — समर्थयति mit समर्पयति verwechselt.

अर्थयुक्त Adj. *bedeutsam* Kumâras. 1,13.

अर्थयुक्ति f. *Gewinn, Vortheil* Spr. 589. 3678. 5679.

अर्थरुचि Adj. *geldgierig, habsüchtig* 180,31. Mudrâr. 24,13 (44,6).

अर्थरूप n. *Ding, Etwas* Mahâbh. (K.) Einl. 1,6.

अर्थलोप m. *Wegfall des Zweckes* Gaim. 3,1,9. Kâtj. Çr. 4,3,22.

अर्थलोलुपता f. *Geldsucht* Spr. 591.

अर्थवत् Adv. *dem Zwecke gemäss.*

अर्थवत्ता f. und °वत्त्व n. (210,32) *Bedeutsamkeit.*

अर्थवत्सूत्रवाद m. Titel eines Njâja-Werkes.

अर्थवत् 1) Adj. *a) zweckdienlich, — mässig. — b) begütert, reich. — c) bedeutungsvoll, bedeutsam, einen verständlichen Sinn habend* 214,20. — 2) *m. *Mensch.*

अर्थवर्गीय Adj. Bez. *best. buddhistischer Sûtra.*

***अर्थवर्तन** n. *Geldausgabe, Verschwendung* Gal.

अर्थवर्जित Adj. *bedeutungslos.*

अर्थवर्मन् m. N. pr. eines Mannes.

अर्थवाद m. 1) *Erklärung des Zweckes* Njâjas. 2,1,63. Chr. 282,28. 283,31. Gaim. 1,2,43. 2,3,17. 3,4,29. 4,4,16. 24. 6,7,25. Dazu Nom. abstr. °त्व n. Njâjam. 1,2,8. — 2) *Lob.*

अर्थवादिन् Adj. *Thatsachen berichtend* Pañcat. 161,19.

***अर्थविज्ञान** n. *Erkenntniss der Dinge.*

अर्थविद् Adj. *den Sinn —, die Bedeutung kennend* 96,32.

अर्थविद्या f. *die Kenntniss des practischen Lebens* MBh. 7,7,1.

अर्थविनाश m. *Verlust der Habe.*

अर्थविनाशन Adj. *Schaden bringend* 83,12.

अर्थविनिश्चय m. Titel eines buddh. Sûtra.

अर्थविपत्ति f. *das Misslingen einer Sache* R. 2,19,40.

अर्थविपर्यय m. *Verarmung, Armuth* Spr. 1804. 2826.

अर्थविवर्जित Adj. *arm* Ind. St. 14,324.

अर्थवैकल्य n. *ungenaues Sachverhältniss* M. 8,95.

अर्थव्यक्ति f. *Deutlichkeit des Sinnes* Vâmana 3,1,21. 2,13. Kâvjapr. S. 218, Z. 3. S. 220, Z. 2. Kâvjâd. 1,41. 73.

अर्थव्ययनाश° *Ausgabe oder Verlust des Geldes* Bhâg. P. 5,26,36.

***अर्थव्ययसक्** Adj. *verschwenderisch.*

अर्थव्यवहार m. *Geldprocess* 215,1.

अर्थशालिन् Adj. *reich, ein Reicher.*

अर्थशास्त्र n. *ein das praktische Leben —, die Politik behandelndes Lehrbuch* 210,1.14. Ind. St. 10,165.

अर्थशौच n. *Unbescholtenheit in Geldangelegenheiten* Kâm. Nitis. 5,16.

अर्थश्री f. *grosser Reichthum* Kathâs. 54,163.

अर्थसंशय m. *eine Gefahr, das Vermögen zu verlieren,* MBh. 5,178,54.

अर्थसंग्रह m. 1) *das Sammeln von Reichthümern* Ragh. 17,60. — 2) *Schatzkammer Hal. 4,54. — 3) Titel eines Werkes der Pûrvamîmâṁsâ.

अर्थसंग्रहिन् Adj. *Reichthümer sammelnd.*

अर्थसंचय m. Sg. und Pl. *Vermögen, Besitz, Reichthum* MBh. 12,87,31. Spr. 1797.

अर्थसंदेह m. *ein zweifelhafter —, kritischer Fall* Hit. 10,11, v. l.

अर्थसंन्यासिन् Adj. *jeglichem Vortheil entsagend.*

अर्थसंपादन n. *das in Ordnung Bringen einer Sache* M. 7,168.

अर्थसंबन्धिन् Adj. *bei einer Sache betheiligt.*

अर्थसाधक 1) Adj. (f. °धिका) *eine Sache fördernd, nützlich, ersprieslich.* — 2) m. *a) *Putranjiva Roxburghii* Nigh. Pr. — *b)* N. pr. eines Ministers des Daçaratha.

अर्थसाधन n. *das Zustandebringen von Etwas, ein zum Ziele führendes Mittel* Ragh. 1,19. Kathâs. 15,59.

अर्थसार m. n. *bedeutender Reichthum* Spr. 4741.

अर्थसिद्ध 1) Adj. *selbstverständlich* 213,7. 25. — 2) m. *a) der 10te Tag des* Karmamâsa Ind. St. 10, 296. — *b)* Name Çâkjamuni's als Bodhisattva.

***अर्थसिद्धक** m. *Vitex Negundo L.*

Digitized by Google

werden. — 2) *theilhaft werden* (mit Instr.) — संमृद्ध 1) *erfüllt, gelungen, vollständig, vollkommen.* — 2) *theilhaft, versehen —, ausgerüstet mit* (Instr., Abl. oder im Comp. vorangehend). — 3) *reich, wohlhabend* 135, 8. — 4) *reichlich, viel* 290, 14. — Caus. 1) *erfüllen, gelingen machen.* — 2) *theilhaft machen, versehen mit* (Instr.). — 3) *Jmd* (Dat.) *Etwas* (Acc.) *verleihen.* — Desid. *vollenden wollen* SV. Âr. 3, 7. 1. अर्ध 1) Adj. *halb, hälftig, die Hälfte ausmachend.* अर्धे मार्गे *auf halbem Wege* LA. 17, 15. घट *ein halbvoller Krug.* अर्ध — अर्ध und नेम — अर्ध *der Eine — der Andere,* Pl. *die Einen — die Andern.* — 2) m. n. *Hälfte.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 3) n. *Mitte* Çâk. 9. — 4) *Partei.* अर्धं कर् *Jmd* (Acc.) *auf gleiche Weise theilnehmen lassen an* (Gen.).

2. अर्ध m. 1) *Seite, Theil.* — 2) *Ort, Platz, Gegend.*

अर्धऋचे m. = अर्धर्चे VS. 19, 25.

अर्धक 1) Adj. *a) hälftig* Bhâvapr. 3, 17. — *b)* Adj. und n. *eine best. fehlerhafte Aussprache der Vocale.* — 2) *m. *Wasserschlange* Nigh. Pr. Eher अन्धक.

*अर्धकंसिक Adj. = आर्ध°.

अर्धकघातिन् Adj. von Rudra. Wohl fehlerhaft für अन्धक°; AV. Paipp. liest अधग°.

अर्धकथन n. *das nicht zu Ende Erzählen* Vernis. 39.

अर्धकथित Adj. *halb erzählt* ebend. v. l.

अर्धकपिश Adj. (f. आ) *in's Braune fallend* Spr. 6238.

अर्धकर्ण Adj. ? Ind. St. 3, 470, 2.

अर्धकलास m. *eine best. Art die Trommel zu schlagen* S. S. S. 194.

अर्धकाय Adj. *mit einem halben Leibe* Ind. St. 14, 327.

*अर्धकाल m. Bein. Çiva's.

अर्धकील n. N. pr. eines Tîrtha.

*अर्धकुड्यक n. *Beinhaus* Gal.

*अर्धकूट m. Bein. Çiva's.

अर्धकृष्ट Adj. *halb herausgezogen.* तृणार्ध° *aus dem Köcher* Çâk. 131.

अर्धकेतु m. N. pr. eines Rudra.

अर्धकेश Adj. LA. 1, 12 fehlerhaft für ऊर्धकेश.

अर्धकैशिक Adj. (f. ई) *halb haarbreit* Suçr. 1, 27, 19.

अर्धकोटी f. *fünf Millionen* 135, 13.

*अर्धकौडविक Adj. = आर्ध°.

अर्धक्षेत्र n. Bez. *best. Mondhäuser* Ind. St. 10, 306.

*अर्धखार n. und °री f. *eine halbe* Khârî.

*अर्धगङ्गा f. Bein. des Flusses Kâverî.

अर्धगर्भ m. *Halbsprössling.*

अर्धगुच्छ m. *ein Perlenschmuck aus 16 (*24) Schnüren.*

अर्धघन Adj. *halb eingedickt* Bhâvapr. 1, 143.

*अर्धचक्रवर्तिन् und *°चक्रिन् m. Bez. der 9 schwarzen Vâsudeva bei den Gaina.

अर्धचतुर्थ Adj. Pl. *viertehalb* Suçr. 2, 167, 11.

अर्धचन्दनलिप्त Adj. *halb mit Sandel bestrichen* MBh. 13, 14, 295.

अर्धचन्द्र 1) m. *a) Halbmond.* — *b) *das Auge im Pfauenschwanz.* — *c) *eine mit einem Fingernagel hervorgebrachte halbmondförmige Verletzung.* — *d) Pfeil mit halbmondförmiger Spitze.* — *e) die zum Packen halbmondförmig gebogene Hand.* °चन्द्रं दा *Jmd am Halse packen.* — *f)* Bez. des Anusvâra. — *g) eine best. Constellation.* — 2) *f. आ *Convolvulus Turpethum.*

अर्धचन्द्रक 1) m. = अर्धचन्द्र 1) *e).* — 2) *f. °चन्द्रिका *Gynandropsis pentaphylla* Râgân. 3, 125. *Convolvulus Turpethum* Nigh. Pr. — 3) n. *halbmondförmige Pfeilspitze.*

अर्धचन्द्रकुण्ड n. *eine best. mystische Figur.*

अर्धचन्द्रभागिन् Adj. *am Halse gepackt* Pañkat. 29, 8.

अर्धचन्द्रमुख Adj. *mit einer halbmondförmigen Spitze versehen* Ragh. 12, 96.

अर्धचन्द्रार्धभास्कर m. *Mittagszeit in der Mitte eines Monats* R. 3, 55, 33.

अर्धचारिणी f. *eine best. Art die Trommel zu schlagen* S. S. S. 194.

*अर्धचोलक m. *kurzes Wamms.*

अर्धजरतीय n. *Inconsequenz in der Argumentation.*

*अर्धजाह्नवी f. Bein. des Flusses Kâverî.

अर्धजीवका und अर्धज्या f. *Sinus* Comm. zu Ârjabh. S. 28. fgg.

अर्धज्वलित Adj. *halb brennend* Pañkat. 254, 20. 21.

अर्धतिक्त 1) *Adj. *halb bitter.* — 2) m. *Gentiana Chirata* Bhâvapr. 1, 173. Râgân. 9, 15. Auch *°क Gal.

अर्धतूर m. *ein best. musikalisches Instrument.*

अर्धतृतीय Adj. Pl. (f. आ) *drittehalb* Âçv. Çr. 12, 5, 19. Ait. Âr. 415, 7 v. u. R. 2, 92, 10.

अर्धत्रयोदश Adj. Pl. (f. आ) *12½* Ait. Âr. 415, 6 v. u. Bhâvapr. 2, 115. Jâgñ. 2, 165. 204 (°दशान् v. l. besser). v. l. °दशन्.

अर्धदग्ध Adj. *halb verbrannt* Pañkat. 254, 25.

अर्धदण्ड m. *halbe Strafe* M. 8, 243.

अर्धदिवस m. *Mittagszeit.*

अर्धदेव m. *Halbgott.*

*अर्धद्रोणिक Adj. = आर्ध°.

अर्धधार m. *einschneidiges chirurgisches Messer.*

अर्धनारीनर m. *halb Weib halb Mann.*

अर्धनारीनटेश्वर (Verz. d. B. H. No. 1339), *°नारीश und °नारीश्वर m. *eine Form Çiva's.*

*अर्धनाव n. *halbes Schiff.*

अर्धनिगृहीत Adj. Bez. *einer best. Art die Trommel zu schlagen* S. S. S. 194.

अर्धपक्व Adj. *halbreif* Bhâvapr. 2, 30.

अर्धपञ्चन् (Varâh. Bṛh. S. 73, 4) und °पञ्चम (Pl. Gaut. 16, 2. Âpast. 1, 9, 8. M. 4, 95) Adj. *fünftehalb.*

*अर्धपञ्चमक Adj. Mahâbh. 1, 91, *b.*

अर्धपञ्चाशत् f. *fünfundzwanzig* M. 8, 268.

अर्धपण m. *halber* Paṇa M. 8, 404.

अर्धपथ m. *Hälfte des Weges.*

अर्धपद् n. *Hälfte eines Stollens* Lâṭj. 7, 7, 5.

अर्धपद्या f. *ein Backstein von der Grösse eines halben* Pada Kâtj. Çr. 17, 1, 15. 11, 7.

अर्धपर्यङ्क m. *eine best. Art zu sitzen* Lalit. 177, 2.

*अर्धपाञ्चालक Adj. Mahâbh. in Ind. St. 13, 379.

अर्धपाद् m. *Fussspitze.*

अर्धपादभाग m. *Achtel* Ind. St. 13, 239.

*अर्धपादा f. *Phyllanthus Niruri* Nigh. Pr.

अर्धपादिक Adj. *mit einem halben Fuss.*

*अर्धपारावत m. 1) *eine Taubenart.* — 2) *Rebhuhn.*

अर्धपिष्ट Adj. *halb gemahlen* Kâtj. Çr. 5, 1, 11.

अर्धपीत Adj. *halb getrunken* Çâk. 173.

अर्धपुरुष m. *halbe Manneslänge* Kâtj. Çr. 16, 8, 4. 7. 11.

अर्धपुरुषीय Adj. *von halber Manneslänge* Kâtj. Çr. 16, 8, 8. 16.

*अर्धपुष्पा f. *Sida rhomboidea* Râgân. 4, 110.

अर्धपूर्ण Adj. *halb gefüllt* Kâtj. Çr. 9, 6, 26.

*अर्धप्रस्थिक Adj. = आर्ध°.

अर्धप्रकारिका oder °कारिका f. (?) Verz. d. Oxf. 86, *a*, 43.

अर्धबृगल n. *halbes Stück* 31, 15.

अर्धबृहती f. Bez. *best. Backsteine* Ind. St. 13, 242.

अर्धभक्षित Adj. *halb verzehrt* 66, 32.

अर्धभाग m. *Hälfte.*

अर्धभाज् 1) Adj. *die Hälfte von Etwas* (Gen.) *erhaltend, — enthaltend* Tândja-Br. 2, 15, 3. — 2) m. *Theilhaber, Genosse.*

अर्धभास्कर m. *Mittagszeit.*

अर्धभूमि f. *Hälfte des Landes, — Reiches.*

अर्धभेद् m. *Hemiplegie* Suçr. 2, 377, 8.

अर्धभोगिन् Adj. *einen halben Antheil geniessend.*

*अर्धभोजन n. *halbe Mahlzeit* Gal.

*अर्धमागधक Adj. Mahâbh. 1, 174, *b.*

अर्धमागधी f. *Art des Mâgadhî-Dialects.*

*अर्धमाणव und °क m. *Perlenschmuck von 12 Schnüren.*

1. अर्धमात्र 1) n. *Hälfte, Mitte.* — 2) f. आ *halbe Mora.*

2. अर्धमात्र 1) Adj. *von einer halben Mora* TS. Prât. 22, 13. Davon Nom. abstr. °त्व n. Comm. zu 1, 34. — 2) m. Bez. *eines best. Lautes.*

Digitized by Google

अर्धमात्रिक Adj. *von einer halben Mora.*

अर्धमात्रिका f. *halbe Mora.*

अर्धमार्ग m. *Hälfte des Weges* 114,1. Ragh. 7,42.

अर्धमास m. *halber Monat.* °मासभाज् Adj. Çat. Br. 10,4,2,4. °मासलोक m. Pl. 2,19. °मासमक्त n. 4,4.

*अर्धमासतम Adj. *halbmonatlich.*

अर्धमासशस् Adv. *halbmonatlich.*

अर्धमासिक Adj. *einen halben Monat während.*

अर्धमुक्त Adj. *halb befreit aus* (Abl.) R. 5,28,17.

*अर्धमुष्टि und *°क (Gal.) m. *halb geschlossene Hand.*

अर्धय्, °यति *halbiren* Lilâv. 18,2.

अर्धयाम m. *halbe Wache* Bhâvapr.

अर्धरथ m. *halber Kriegsheld* MBh. 5,168,7. 12.

अर्धराज्य n. *Hälfte der Herrschaft* LA. 28,19.

अर्धरात्र m. *Mitternacht.*

अर्धरात्रार्धदिवस m. *Aequinoctium* R. 3,55,33.

अर्धरूढ Adj. *halb hervorgewachsen* Megh. 21.

अर्धरूप Adj. *hälftig.* Davon Nom. abstr. °ता f. Sarvad. 18,21.

अर्धरेचित m. *eine best. Stellung der Hände beim Tanze.*

अर्धर्च m. *n. *Halbvers.* अर्धर्चोत्तर n. Kâtj. Çr. 6,8,17. °शस् Adj. *in Halbversen zu recitiren* Vaitân. 26.

अर्धर्चशस् Adj. *halbversweise.*

अर्धर्च्य Adj. (f. आ) *in Halbversen zu recitiren* Ait. Âr. 429,1 v. u. 448,3 v. u.

*अर्धलक्ष्मीकरि m. *halb* Lakshmi *halb* Vishṇu.

अर्धलिखित Adj. *halb gemalt* Çâk. 86,17.

अर्धवारिक Adj. *hälftig Wasser* Bhâvapr. 2,47.

*अर्धवाक् m. gaṇa वेतनादि in der Kâç. °न n. v. l.

अर्धविचारिन् Adj. *die Hälfte von* (Gen.) *durchstreifend* Varâh. Bṛh. S. 11,31.

अर्धविधु m. *Halbmond* Bâlar. 252,20.

अर्धविसर्ग m. *der* Visarga *vor* क, ख, प *und* फ.

*अर्धवीक्षण n. *Seitenblick.*

*अर्धवृद्ध Adj. (f. आ) *von mittlerem Alter* AK. 2,6,2,17.

अर्धवृद्धि f. *Hälfte der Zinsen* M. 8,150.

अर्धवैनाशिक m. Bez. *eines Anhängers des* Kaṇâda.

अर्धव्याम m. *halbe Klafter* Kâtj. Çr. 7,2,3. 16,7,29.

अर्धव्रत n. *halbe Portion Milch* Çat. Br. 3,6,2,4. 9,2,2,18. Kâtj. Çr. 8,3,17. 6,30.

अर्धशत n. *150* M. 8,267. 311 (*50* Kull.).

*अर्धशन n. = अर्धाशन.

*अर्धशफर m. *ein best. Fisch.*

अर्धशब्द Adj. *halbwegs redend* (von Thieren).

अर्धशस् Adv. *halbweise* Kâtj. Çr. 12,1,15.

*अर्धशृङ्ग Adj. *mit halb ausgewachsenen Hörnern* Gal.

अर्धशेष Adj. (f. आ) *zur Hälfte übriggeblieben* R. 5,14,51. 15,20.

अर्धश्याम Adj. *halb schwarz, — bewölkt* Çâk. 60.

अर्धश्रुत Adj. *halb gehört* Veṇis. 39.

अर्धश्लोक m. *Halb-Çloka.*

अर्धसंजात Adj. *halb hervorgewachsen* MBh. 3,76, 52.

अर्धसप्तदश Adj. Pl. *16½* Kâtj. Çr. 8,3,10.

अर्धसप्तशत 1) Adj. (f. आ) Pl. *550* R. 2,34,13. — 2) n. Pl. dass. R. 2,39,36.

अर्धसम Adj. *zur Hälfte gleich,* Bez. *der Metra, in denen die Stollen 1 und 3 und 2 und 4 gleich sind.* °मुक्तावली f. Titel eines Werkes.

*अर्धसक्थ m. *Ohreule* Nigh. Pr. Fehlerhaft für अन्ध°.

*अर्धसार n. = न्याय्य.

अर्धसिद्ध Adj. 1) *halb vollendet* Spr. 621. — 2) *halb gar* Mârk. P. 51,33.

अर्धसीरिन् m. *Ackerbauer, der die Hälfte des Ertrages (Pfluges) für seine Arbeit erhält.*

अर्धसुप्तक Adj. (f. °तिका) *halb schlafend* Weber, Kṛshṇaj. 273.

अर्धसोम m. *Hälfte des* Soma Kâtj. Çr. 9,1,5.

अर्धसौकित्य n. *das Halbsattsein.*

अर्धस्थान n. *die Stelle, an der halbirt werden soll.*

अर्धस्पृष्ट Adj. *halb berührt, mit halber Thätigkeit ausgesprochen.* Davon Nom. abstr. °ता f. Comm. zu VS. Prât. 1,72.

अर्धस्फोटित Adj. *halb gespalten.*

अर्धस्रगनुलेपिन् Adj. *halb bekränzt und gesalbt* MBh. 13,14,295.

अर्धस्विन्न Adj. *halb gedämpft* Bhâvapr. 2,30.

अर्धहार m. *Perlenschmuck aus 64 (*40) Schnüren.*

अर्धह्रस्व Adj. *eine halbe Mora lang* P. 1,2,32.

अर्धाक्षि n. *Seitenblick* Mṛicch. 131,23.

अर्धाङ्गी Adv. mit कर् *zu einem halben Körper machen* Spr. 7763.

अर्धाङ्गुल m. n. *halbe Breite des Daumens* Ind. St. 8,218.

अर्धाचित Adj. *halb* (mit Juwelen) *besetzt* Ragh. 7,10 = Kumâras. 7,61.

अर्धाणुमात्रा f. *Achtel einer Mora.*

अर्धाधीत Adj. *halb erlernt* Spr. 625.

अर्धानूक *Hälfte des den Rückgrat des Feueraltars bildenden Streifens* Kâtj. Çr. 17,6,10.

अर्धान्तरैकपदता f. *Verstellung eines einzelnen Wortes in einen andern Vers.*

अर्धाम्बु Adj. *halb mit Wasser versetzt* AK. 2,9,53. H. 409.

अर्धायाम m. *halbe Länge* Kâtj. Çr. 8,6,7.

अर्धार्ध Adj. *Viertel* Spr. 232, v. l.

अर्धार्धभाग m. dass.

अर्धार्धकानि f. *ein jedesmaliger Abzug einer Hälfte* Jâgn. 2,207.

अर्धार्धिका f. *jedesmalige Halbirung* Comm. zu Kâtj. Çr. 5,10,21. 15,3,45. 16,7,24.

*अर्धालिग m. *Wasserschlange* Nigh. Pr. Fehlerhaft für अन्धा°.

अर्धावलीढ Adj. *halb beleckt* Çâk. 7.

अर्धावशेष Adj. *zur Hälfte übrig geblieben* R. 5, 14,49.

अर्धाविष्ट Adj. *halb stockend* (Stimme) Kathâs. 14,46.

*अर्धाशन n. *halbe Mahlzeit* Gal.

अर्धासन n. *Hälfte des Sitzes* (wird dem Gaste als Ehrenbezeugung angeboten).

अर्धास्तमय m. *halber Untergang* (der Scheibe der Sonne oder des Mondes).

अर्धिक Adj. *die Hälfte betragend.* तदर्धिक *davon.*

अर्धिन् Adj. 1) *hälftig.* — 2) *den halben Opferlohn gebend* Lâtj. 9,1,11. — 3) *d. h. O. empfangend* Comm. zu Njâjam. 3,7,26.

अर्धी Adv. mit कर् *halbiren.*

अर्धुक Adj. *gedeihend.*

अर्धेडा f. *halbe* Iḍâ, d. i. *die in gewisse* Sâman *eingeschobene Silbe* उप्, Tândja-Br. 8,9,14. fgg. 13,12,11.

अर्धेन्दु m. = अर्धचन्द्र 1) *a)* (Naish. 6,25), **c*), **d*), **e*), *g)* (Varâh. Bṛh. 12,17) und * = अतिप्रौढस्त्रीयोन्यङ्गुलियोजन.

अर्धेन्दुमौलि m. Bein. Çiva's Megh. 55. Bâlar. 88,13.

अर्धेन्द्र Adj. *halb dem* Indra *gehörig* TS. 5,4,6,3. Çat. Br. 9,3,2,9.

अर्धेष्टका f. *halber Backstein* Çulbas. 3,47.50.52.

अर्धोक्त Adj. *halb gesagt, nicht zu Ende gesprochen, — aufgezählt* MBh. 8,45,35. Chr. 293,32. Çâk. 12,11. 15,3.

अर्धोदय m. *halber Aufgang* (der Sonne oder des Mondes).

अर्धोदित Adj. *halb aufgegangen* Pañcat. 256,22.

अर्धोद्यत Adj. *halb erhoben* Hariv. 6300.

अर्धोन Adj. (f. आ) *um eine halbe* (Mora) *geringer* RV. Prât. 1,7(17).

अर्धोरुक 1) *Adj. *bis zur Mitte der Schenkel reichend.* — 2) n. *kurzer Ueberrock* Râgat. 7,924.

1. (अर्ध्य) अर्धिय Adj. *zu vollbringen, zu erreichen.*

2. अर्ध्य Adj. *die Hälfte von* (Gen.) *ausmachend* Çulbas. 3,44.

Digitized by Google

अर्पण 1) Adj. (f. ई) *a) verschaffend. — b) übergebend, übertragend* Spr. 3813. — 2) n. अर्पण *a) das Schleudern, Werfen. — b) das Einstossen, Durchbohren. — c) das Hineinstecken, Anheften. — d) das Aufsetzen. — e) das Darreichen, Darbringen* (auch einer Opfergabe), *Hingeben, Uebergeben. — f) das Zurückerstatten.*

अर्पणामीमांसा f. Titel eines Werkes.

अर्पणीय Adj. *hinzugeben, zu übergeben.*

अर्पय्, °यति Caus. von अर्.

*अर्पितोष्ण Adj. gaṇa राजदन्तादि.

*अर्पिस m. *Herz.*

*अर्ब्, अर्बति (गतौ हिंसायां च).

अर्बुक m. Pl. N. pr. eines Volkes MBh. 2,31,14.

अर्बुद 1) m. अर्बुद *Schlange.* — 2) m. अर्बुद *ein best. dämonisches Schlangenwesen* mit dem Metron. Kâdraveja. — 3) n. *das Lied* ṚV. 10,94 Âçv. Çr. 5,12,9. — 4) m. n. *länglich runde Masse;* insbes. vom *Fötus im zweiten Monate.* — 5) m. n. *Geschwulst, Knoten, Polyp.* — 6) अर्बुद *m. n. *die Zahl 10,000,000.* — 7) m. N. pr. eines Berges. — 8) m. Pl. N. pr. eines Volkes.

अर्बुदशिखर m. N. pr. eines Berges 149,5.

*अर्बुदाकार m. *Cordia Myxa* Nigh. Pr.

अर्बुदाचलखण्ड m. n. Titel eines *Abschnittes* in einem best. Werke.

अर्बुदारण्य n. N. pr. eines *Waldes.*

अर्बुदि m. *ein best. dämonisches Schlangenwesen.*

अर्बुदिन् Adj. *mit Geschwulst u. s. w. behaftet.*

अर्बुदोदासर्पणी f. Name *eines best. Pfades bei einem Opfer* 21,14.

अर्बुध m. = अर्बुद 2).

अर्भ 1) Adj. (f. आ) *klein.* अर्भ AV. — 2) m. *Knabe.*

अर्भक 1) Adj. *a) klein. — b) schwach. — c) schwach an Zahl, wenig. — d) *mager. — e) *ähnlich.* — 2) m. *a) Knabe* 184,29. Spr. 7712. — *b) Thierjunges.* Dazu Nom. abstr. °ता f. Kâd. 29,22. — *c) *Thor, Einfaltspinsel.*

अर्भग Adj. *jugendlich.*

अर्म m. *n. 1) Pl. *Trümmer, Ruinen.* — 2) * = अर्मन्.

अर्मक Adj. *trümmerhaft* oder n. *Trümmerstätte.*

अर्मकपाल m. n. (Taitt. Âr. 5,2,13) und °कपालिका f. *Scherbe aus einer Trümmerstätte.*

अर्मण m. n. *ein best. Hohlmaass,* = द्रोण Suçr. 2,420,21.

अर्मन् n. Bez. *verschiedener Krankheiten des Weissen im Auge.*

1. अर्य (einmal अरिय) Adj. 1) *gütig, hold.* — 2) *treu, ergeben, fromm* (auch von einem Gesange). — 3) **der beste.*

2. (अर्य) अरिय Adj. *hold.*

3. अर्य m. und अर्या f. *ein Mann —, eine Frau aus einer der drei oberen Kasten,* insbes. *der dritten.*

*अर्यी f. *Frau eines Mannes der dritten Kaste.*

अर्यक m. N. pr. eines Krankheitsdämons Hariv. 9362.

अर्यजारा f. *Geliebte eines Ariers.*

अर्यपत्नी f. *rechtmässige Gattin.*

*अर्यमदत्त m. ein Mannsname.

*अर्यमदेवा f. und *°दैवत n. (Gal.) = उत्तरफल्गुनी.

अर्यमन् m. 1) *Busenfreund, Gefährte, Kamerad.* — 2) *Brautwerber.* — 3) N. pr. eines Âditja. Steht an der Spitze der Manen. अर्यम्णो: पन्था: *die Milchstrasse.* अर्यम्णो ऽयनम् *eine best. Feier* Âçv. Çr. 12, 6,21. अर्यम्णामिति च ऋचम् M. 11,254. — 4) **die Sonne.* — 5) **eine best. Pflanze.*

अर्यमभूति und अर्यमराध m. N. pr. zweier Lehrer.

अर्यमाष्य n. *das Mondhaus* Uttaraphalgunî Ind. St. 14,321.

*अर्यमिक, *अर्यमिय und *अर्यमिल m. Hypokoristika von अर्यमदत्त.

(अर्यम्य) अर्यमिय Adj. *innig befreundet.*

अर्यल m. N. pr. eines Mannes.

*अर्यशेत m. N. pr. eines Mannes. आर्य° v. l.

*अर्याणी f. 1) *Herrin.* — 2) *Frau eines Mannes der dritten Kaste.*

*अर्व्, अर्वति (हिंसायाम्).

अर्व und अर्वण in अनर्व und अनर्वण.

1. अर्वन् 1) Adj. *rennend, eilend, schnell.* — 2) m. *a) Ross und Mann.* — *b)* *N. pr. eines der Rosse des Mondes. — *c)* *Bein. Indra's. — *d) *Spanne des Daumens und kleinen Fingers.*

2. *अर्वन् Adj. *niedrig, gemein.*

1. अर्वत् 1) Adj. *rennend, eilend.* — 2) m. *a) Renner, Rennpferd, Ross.* — *b) Rosselenker.* — *c) ein best. Theil der Opferhandlung.* — 3) f. अर्वती *a) Stute.* — *b) *Kupplerin.*

2. *अर्वत् Adj. = 2. अर्वन्.

*अर्वनस् Adj. *mit einer Pferdenase.*

अर्वनानस् m. N. pr. eines Mannes Comm. zu Taṇḍja-Br. 8,5,9. Fehlerhaft für अर्च°.

अर्वरीवत् m. N. pr. eines Sohnes des Pulaha. उर्वरीवत् v. l.

अर्वश und अर्वश Adj. *rennend, eilend.*

अर्वाक् Loc. *in der Nähe.*

अर्वाक्कालिकता f. *das der Zeit nach uns näher Liegen.*

अर्वाक्त्वारिंश Adj. Pl. *unter 40* Çat. Br. 10,2,6,8.

अर्वाक्तन Adj. (f. आ) *nicht hinanreichend.*

अर्वाकपञ्चाश Adj. Pl. *unter 50* Çat. Br. 10,2,6, 8. 11,5,5,6.

अर्वाकशत Adj. Pl. *unter 100* Çat. Br. 10,2,6,8.

अर्वाकषष्ट Adj. Pl. *unter 60* ebend.

अर्वाक्सामन् m. *ein best.* Soma-*Opfertag.*

अर्वाक्स्रोतस् m. Bez. *des herwärts (zur Erde) gezogenen Menschen* VP. 1,5,22.

अर्वागशीत Adj. Pl. *unter 80* Çat. Br. 10,2,6,8.

अर्वागगति f. MBh. 14,490 fehlerhaft für अवागगति.

अर्वाग्बिल Adj. *die Mündung herwärts habend.*

*अर्वाग्भाग Adj. *niedergebogen* (Ast) Gal.

अर्वाग्वसु 1) Adj. *Güter entgegenbringend.* — 2) m. = अर्वावसु 1) *a)* Gop. Br. 2,1,1.

अर्वाग्विंश Adj. Pl. *unter 20* Çat. Br. 10,2,6,8.

अर्वाचिन् Adj. *hergewandt* Kaush. Âr. 2,14.

अर्वाचीन und अर्वाचीन 1) Adj. (f. आ) *a) hergewandt, zugewandt* (meist in freundlichem Sinne). — *b) diesseits —, unterhalb von* (Abl.) *befindlich.* — *c) uns näher liegend* (zeitlich). — *d) verkehrt* Spr. 5360, v. l. Richtiger अवाचीन. — 2) अर्वाचीनम् Adv. Praep. *a) diesseits, von* (Abl.) *an* (im Raume oder in der Zeit). — *b) weniger als* (Abl.).

अर्वाञ्च् 1) Adj. (f. अर्वाची) *a) hergewandt, zugekehrt, entgegenkommend. — b) *diesseitig,* vom Ufer. — *c) unterhalb befindlich, nach unten gerichtet.* — 2) अर्वाक् Adv. Praep. *a) herwärts. — b) diesseits, von — aus, von — an,* vor oder *nach* (je nachdem von etwas Bevorstehendem oder Vorangegangenem die Rede ist). Mit Abl. oder Instr. — *c) unterhalb. — d) in der Nähe von* (Loc.).

अर्वादेवी f. ein Frauenname.

अर्वावत् f. *Nähe.*

अर्वावसु m. 1) N. pr. *a)* eines Hotar oder Brahman der Götter. — *b)* eines Sohnes des Raibhja. — 2) Bez. *eines der 7 Strahlen der Sonne* VP.^{2} 2, 297. सर्वावसु v. l.

*अर्श und अर्शस् n. *Hämorrhoiden,* Pl. *Hämorrhoidalknoten.*

अर्शस Adj. *an Hämorrhoiden leidend.*

अर्शसान Adj. *zu schaden suchend, boshaft.*

*अर्शिन् Adj. = अर्शस.

अर्शोघ्न 1) Adj. *Hämorrhoiden vertreibend.* — 2) *m. *a) Amorphophallus campanulatus Blume. — b) ein Theil Buttermilch mit drei Theilen Wasser.* — 3) *f. ई *Curculigo orchioides L.*

*अर्शोघ्नवल्कला f. *Xanthoxylon Rhetsa* Nigh. Pr.

*अर्शोयुज् Adj. = अर्शस.

अर्शोवर्मन् n. etwa *Gerstenkorn* (am Auge).

*अर्शोक्षित m. *Semecarpus Anacardium L.*

1. अर्ष्, अर्षति 1) *dahin schiessen.* — 2) *schnell fliessen, strömen.* — 3) *Etwas* (Acc.) *herbeiströ-*

Digitized by Google

men. — Mit अनु *Jmd* (Acc.) *nachströmen.* — Mit अभि 1) *hinströmen zu* (Acc.). — 2) *Etwas* (Acc.) *herbeiströmen.* — Mit परि 1) *rings strömen.* — 2) *Etwas* (Acc.) *umströmen.* — 3) *Etwas* (Acc.) *von allen Seiten herbeiströmen.* — Mit प्र 1) *hervorströmen.* — 2) *Etwas* (Acc.) *hervorströmen.* — Mit वि *Etwas* (Acc.) *durchströmen.* — Mit सम् 1) *zusammenkommen mit Jmd* (Instr.). — 2) *gemeinsam kommen zu* (Acc.).

2. अर्ष्, ऋषति 1) *stechen, stossen.* — 2) *vollstopfen, füllen* Mantrabr. 1,7,5. — 3) *गतौ. — Mit अधि, Partic. अध्यृष्ट *der auf einen Andern gestossen ist* Ait. Âr. 32,14. — Mit उद् *aufspiessen.* — Mit उप, उपर्षति und उपा° *anstechen, anspiessen, stacheln.* — Mit नि 1) *hineinstecken, — stopfen; verstecken.* — 2) *verstopfen, füllen.* — Mit परि *ringsum stopfen, umstécken, umfangen* (zur Stütze) Ait. Âr. 405, 11. पर्यारिषन् = पर्यार्षन् Tândja-Br. 4,5,11. — Mit *प्र, प्रार्षति. — Mit वि *spiessen, durchbohren.*

*अर्षण und *अर्षणिन् Adj. *fliessend, beweglich.*

अर्षणी f. *stechender Schmerz* AV. 9,8,13.16.21.

अर्ष्टृ Nom. ag. (= आर्तिगच्छन् Comm.).

अर्क्, अर्कति (ep. auch अर्कते) 1) *Ansprüche —, ein Recht auf Etwas* (Acc.) *haben.* Mit Infin. *dürfen.* — 2) *verpflichtet sein zu, unterliegen, verdienen* (ein Uebel), *verfallen in* (Acc.). Mit Inf. *müssen.* अर्थना भवद्भिः कर्तुमर्कति *muss von euch erfüllt werden.* — 3) *werth sein, aufwiegen.* न तच्छ्लोकमितुमर्कति *verdient nicht gepriesen zu werden* 164,24. — 4) *einer Sache* (Acc.) *fähig sein.* Mit Infin. *vermögen, können.* — Caus. अर्कयति *Jmd Ehre erweisen, mit Etwas* (Instr.) *beehren, — beschenken.* — Mit अति *besonders werth sein.* — Mit अभि, अभ्यर्कित Partic. Caus. *sehr hoch geehrt* Kâd. 234,22. *höher geehrt* II,72,5. *würdiger, höher in Ansehen stehend, grösseres Gewicht habend als* (Abl.) Çaṃk. zu Bâdar. 2,2,1. — Mit प्र Med. *sich auszeichnen.* — Mit सम् Caus. *Jmd Ehre erweisen.*

अर्क 1) Adj. (f. आ) *a) verdienend, würdig, Ansprüche —, ein Recht habend auf;* die Ergänzung im Acc., Infin. oder im Comp. vorangehend. *स्तोतुम् *gelobt zu werden.* — *b) verdienend* (ein Uebel), *unterworfen, unterliegend;* die Ergänzung im Acc. oder im Comp. vorangehend. — *c) dürfend,* mit Infin. नार्को मत्पुरुषैर्नेतुम् *darf nicht fortgeführt werden* MBh. 3,297,16. — *d) passend, angemessen für* (Gen. oder im Comp. vorangehend). — *e) gestattet, erlaubt* Njâjam. 6,3,7. — 2) *m. Bein. Indra's. — 3) f. आ *a) Ehrenbezeugung. — b) *Ficus heterophylla* Nigh. Pr. nach Râgan. 5,55, wo jedoch मङ्गल्यार्का als ein Wort zu fassen ist. — 4) n. Pl. *Ehrenbezeugung.*

अर्कचन्द्रसूरि m. N. pr. eines Autors.

अर्कण 1) Adj. *Ansprüche habend auf* (im Comp. vorangehend). — 2) f. आ *a) Ehrenbezeugung, Verehrung. — b)* अर्कणा Instr. *nach Verdienst, — Gebühr* Mantrabr. 2,8,1. — 3) n. *a) das Verdienen, Werthsein. — b) Ehrenbezeugung, Verehrung. — c) Ehrengeschenk. — d) kostbarer Edelstein* (Comm.).

अर्कणीय Adj. *einer Ehrenbezeugung würdig.* °तम MBh. 2,36,27.

*अर्कत m. *ein* Buddha Gal.

°अर्कत्व n. *Würdigkeit.*

अर्कत्व n. *Würde eines* Arhant.

अर्कत् 1) Adj. *a) verdienend, Ansprüche auf Etwas* (Acc.) *habend. — b) vermögend, dürfend. — c) würdig, ein Würdiger.* अर्कत्तम Superl. — *d) *gepriesen.* — 2) m. *a) ein* Buddha. — *b)* Bez. *der höchsten Würde in der buddh. Hierarchie. — c) Obergott* bei den Gaina.

अर्कत्त 1) *Adj. *würdig.* — 2) m. *a) *ein* Buddha. — *b) *ein buddh. Mönch. — c)* Bez. Gina's. — *d) *Bein. Çiva's.

अर्करिर्षणि Adj. *ausgelassen, tobend.*

अर्कसे Dat. Infin. *um aufzuwiegen* (mit Acc.) RV. 10,77,1.

*अर्क्य Adj. *würdig.* स्तोतुम् *gelobt zu werden.*

*अर्ल्, अर्लति (भूषणपर्याप्तिवारणेषु).

*अर्ल n. 1) *Stachel des Scorpions.* Vgl. अड in आड. — 2) = आल, कृत्रिताल *Auripigment.*

अर्लक 1) m. n. *Haarlocke, lockiges Haar.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 2) m. *= अर्लर्क *toller Hund.* — 3) m. Pl. N. pr. *a)* eines Volkes. — *b)* der Bewohner von Alakâ (Kubera's Stadt). — 4) f. आ *a) *ein junges Mädchen von 8 bis 10 Jahren. — b) *Fett* Nigh. Pr. — *c)* N. pr. α) der Residenz Kubera's Spr. 7792 (zugleich *Locke*). — β) einer Stadt der Nishadha.

अर्लकनन्दा f. 1) *junges Mädchen.* — 2) N. pr. eines Quellstroms der Gaṅgâ VP. 2,2,32.34. 8, 114. fg. Davon Nom. abstr. °ता f. MBh. 1,170,22.

*अर्लकप्रभा f. N. pr. der Residenz Kubera's.

*अर्लकप्रिय m. *Terminalia alata.*

अर्लकम् Adv. *vergeblich, umsonst.*

*अर्लकाधिप und अर्लकाधिपति m. Bein. Kubera's.

*अर्लकाह्वय m. *eine best. Pflanze,* = केउर्य Râgan. 9,13.

अर्लकेश्वर m. Bein. Kubera's.

अर्लक m. *rother Lack,* namentlich *der in Wasser aufgelöste.* °रस m. dass. Bhâvapr. 1,76.

अर्लकक m. n. (dieses selten) dass. und *mit solchem Lack getränkte Baumwolle.*

1. अर्लक्षण n. *Unheil verheissendes Zeichen.*

2. अर्लक्षण Adj. (f. आ) 1) *ohne Merkmale.* — 2) *ohne glückliche Merkmale, Unheil bringend.*

अर्लक्षित Adj. 1) *ungezeichnet, ohne Merkmale.* — 2) *unbemerkt* 110,32. 126,12. 127,13. 157,30. Ragh. 2,27.

1. अर्लक्ष्मी f. *böses Geschick* (auch personif.) AV. Paipp. 16,21,10. Spr. 7816. — 2) *Noth, Armuth.*

2. अर्लक्ष्मी Adj. *Unheil bringend.*

अर्लक्ष्मीक Adj. 1) dass. Subst. *ein Ort wo kein Segen ist.* — 2) *unglückselig* Spr. 576 (Superl.).

अर्लक्ष्य 1) Adj. *a) unsichtbar, unbemerkt* 83,19. — *b) unansehnlich. — c) was nicht mittelbar ausgedrückt wird.* Dazu Nom. abstr. °त्व n. Sâh. D. 30,21. — 2) m. *ein best. über Waffen gesprochener Spruch.*

अर्लक्ष्यजन्मता f. *das von unansehnlicher Geburt Sein* Kumâras. 5,72.

अर्लखान m. N. pr. eines Fürsten von Gurgara.

अर्लगर्द 1) m. *eine Schlangenart* oder *ein best. Schlangendämon* Ind. St. 14,21. — 2) f. आ *eine Blutegelart.*

*अर्लगर्ध m. = अर्लगर्द 1).

अर्लग्नम् (अर्लग्नलम् der Text) Adv. *unzusammenhängend.*

अर्लघु Adj. 1) *schwerfällig* Mâlav. 65,15. अर्लस v. l. — 2) *langsam* Mṛicch. 110,4. — 3) *prosodisch lang.*

अर्लंकरण n. 1) *das Zurüsten, Schmücken.* — 2) *Schmuck.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ.

अर्लंकरिष्णु Adj. *mit einem Schmuck versehen.*

अर्लंकरिष्णु 1) Adj. *a) putzsüchtig. — b) *mit Acc. *schmückend, putzend* 238,27. — 2) m. *a) *Schmuck* Gal. — *b)* Bein. Çiva's.

*अर्लंकर्तृ Nom. ag. *Schmücker.*

*अर्लंकर्मीण Adj. *einem Geschäft gewachsen.*

अर्लंकार m. 1) *das Schmücken.* — 2) *Schmuck* TBr. 2,3,10,2. 4. Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 3) *Schmuck der Rede.*

अर्लंकारक m. *Schmuck.*

अर्लंकारकारिका f., °कौस्तुभ m., °क्रममाला f., °चन्द्रिका f., °चूडामणि m. (Kumârasv. zu Pratâpar.), °मञ्जरी, °माला und °मुक्तावली f. Titel *rhetorischer* Werke.

अर्लंकारवती f. Titel des 9ten Lambaka im Kathâs.

अर्लंकारविमर्शिनी und अर्लंकारवृत्ति f. Titel *rhetorischer* Werke.

Digitized by Google

अलंकारशास्त्र n. *Lehrbuch der Rhetorik.*

अलंकारशील m. N. pr. eines Fürsten der Vidjâdhara.

अलंकारशेखर m., °कारसर्वस्व n. und °सुधानिधि m. (Kumârasv. zu Prataparudrîja.) Titel *rhetorischer* Werke.

अलंकारसूर m. *eine best. Meditation* (buddh.).

अलंकारावतार m. Titel eines Werkes.

अलंकारोपाध्याय m. N. pr. eines Mannes.

अलंकार्य Adj. *zu schmücken, was geschmückt wird.* Davon Nom. abstr. °त्व n.

*अलंकाल m. = अलंकार *Schmuck.*

*अलंकुमारि Adj. Mahâbh. 1,199,*b.*

अलंकृति f. 1) *Schmuck.* — 2) *Schmuck der Rede.*

अलंक्रिया f. 1) *das Schmücken.* — 2) *Schmuck der Rede.*

अलंगामिन् Adj. *gehörig nachgehend, hütend.*

अलङ्घनीय Adj. *nicht zu ereilen* Çik. 8.

अलङ्घित Adj. 1) *unbetreten, unangetastet* Mṛkkh. 66,10, v. l. — 2) *über den man sich nicht hinweggesetzt hat.*

अलङ्घितात्मन् Adj. *der sich nicht zu vergessen pflegt* Spr. 843.

अलङ्घ्य Adj. 1) *nicht zu passiren* (Fluss) Kathâs. 18,350. — 2) *unbetretbar, unantastbar* Mṛkkh. 66,10. — 3) *unübertretbar* (Befehl) Bhâg. P. 4,4,14.

अलर्क m. *ein best. Vogel.* अलकचिंत् und °चित (Çulbas. 3,153) Adj. *in der Form dieses Vogels geschichtet.*

अलर्क und अलकी f. *eine best. Augenkrankheit.*

अलज्ज Adj. *schamlos* MBh. 3,94,9.

अलज्जा f. *Schamlosigkeit* MBh. 3,94,8.

*अलञ्जर m. = अलिञ्जर.

*अलंजीविक Adj. *zum Lebensunterhalt hinreichend.*

अलंजुष Adj. *genügend, hinreichend.*

*अलति f. *eine Art Gesang* Uṇâdik.

अलत्तम Adj. *gar wohl vermögend* (mit Infin.).

*अलंधूम m. *dicker Rauch.*

अलपद्म und °क m. *eine best. Stellung der Hand.*

अलपत्त् Adj. *nicht schwatzend, — irre redend.*

अलब्ध Adj. *nicht erlangt, — erreicht* 165,21. 203,32.

अलब्धनिद्र Adj. *nicht zum Schlafen kommend* Bhâg. P. 4,13,47.

अलब्धभूमिकत्व n. *das Nichterreichen irgend einer Stufe* (der Vertiefung) Jogas. 1,30.

अलब्धवत् Adj. *nicht erlangt habend* (mit Acc.) 71,4.

अलब्धोपवास Adj. Âpast. 1,24,17 fehlerhafte Lesart.

अलभ्य Adj. *nicht zu erlangen, — haben, dessen man nicht theilhaftig werden kann* oder *darf* MBh. 1,281,21. Kumâras. 5,43.

अलम् Adv. *zur Genüge, gehörig, wie es sich gebührt, in hohem Grade, assez* Spr. 7708. Bâlar. 172,19. अलं धैर्यम् *der Muth genügt, es kommt nur auf den Muth an.* — 1) mit Dat. *a) genügend —, hinreichend für; Jmdn* oder *einer Sache gewachsen.* तस्मै — यद् mit folgendem Condit. oder Optativ Çat. Br. — 2) mit Loc. eines Nom. act. *gewachsen.* — 3) mit Instr. *genug des, lass' ab von.* ममाप्यलं त्वया *auch ich will Nichts von dir wissen* 101,21. अलमेभिरनुमृतैः *stehe davon ab ihnen nachzugehen* 106,7. — 4) mit Gen. *hinreichende Menge von* Tândja-Br. 18,5,9. — 5) mit Infin. *a) genügend zu. — b) im Stande seiend, vermögend. — c) genug des, lass' ab von.* — 6) mit Absol. *genug des, lass' ab von.* — 7) *mit Fut. *im Stande Etwas zu thun.* — 8) mit भू *hinreichen, genügen.* — 9) mit कृ *a) zurecht machen. — b) bewirken, hervorbringen. — c) schmücken.* Med. auch *sich schmükken. — d) Gewalt anthun,* mit Gen. M. 8,16. — *e)* mit vorangehendem अभि, उप und सम् *schmücken.*

अलमर्थता f. und अलमर्थत्व n. *das Haben der Bedeutung von* अलम् Mahâbh. 3,95,*a.*

*अलमार्दन Adj. *leicht zu durchbohren* Nir. 6,2.

अलम्पट Adj. *nicht lüstern, keusch.*

अलंपशु Adj. *Vieh zu halten im Stande.*

*अलंपुरुषीण Adj. *für einen Menschen hinreichend.*

अलंपूर्व Adj. *dem* अलम् *vorangeht* Mahâbh. 1,199,*b.*

अलंप्रजनन Adj. *zeugungsfähig.*

अलम्बम् Adv. *ohne Aufenthalt.*

अलंबल Adj. *jeder Kraft gewachsen* (von Çiva).

अलम्बुष 1) m. *a) *die Hand mit ausgestreckten Fingern. — b) *eine best. Pflanze. — c)* N. pr. eines Râkshasa. — 2) f. आ *a) *Barriere. — b) eine der Mimosa pudica ähnliche Pflanze* Bhâvapr. 1, 220. 4,176. **Sphaeranthus hirtus* Ratnam. 39. — *c) eine best. Ader. — d)* N. pr. einer Apsaras.

*अलंबुस Adj. *reich an Spreu* Ind. St. 13,483, N. 2.

*अलंभूष्णु Adj. *vermögend, gewachsen.*

अलम्भ m. N. pr. eines Ṛshi.

अलंमद् Adj. *gehörig berauscht* Dhûrtan. 9.

अलंमनस् Adj. *befriedigt.*

1. अलय m. *das Nichtzugrundegehen, Bestand* R. 3,71,10. v. l. अनय ed. Bomb. 3,66,12.

2. अलय Adj. *rastlos.*

अलर्क m. 1) *toller Hund.* — 2) *ein best. fabelhaftes achtbeiniges Thier.* — 3) *Calotropis gigantea alba.* — 4) N. pr. eines Fürsten.

अलर्ति 3. Sg. und अलर्षि 2. Sg. Intens. von अर्.

अलर्षिराति Adj. *ungeduldig in Betreff des Gebens.* अनर्शराति v. l.

अललाभवत् Adj. *munter rauschend.*

*अलवणा Adj. *nicht salzig* P. 5,1,121.

अलवस् barbarische Aussprache für अरयम् (von अरि). अलयम् Mahâbh. 1,6,*a.*

*अलवाल und *°क m. = आलवाल.

अलष्टिका f. *eine best. Methode die Trommel zu schlagen* S. S. S. 193.

अलसे 1) Adj. (f. आ) *a) träge, müde, matt, stumpf, ohne Energie.* Am Anfange eines Comp. als Adv. — *b) *nicht blühend* Gal. — 2) m. *a) Geschwüre —, Schrunden zwischen den Zehen.* *n. Gal. — *b)* = अलसक Bhâvapr. 4,25. — *c) ein best. kleines giftiges Thier. — d) *eine best. Pflanze.* — 3) *f. आ *Vitis pedata Wall.*

अलसक m. *Trommelsucht* oder *eine andere Form von Flatulenz.*

अलसगमन Adj. (f. आ) *trägen Ganges* Megh. 79. Spr. 7618.

अलसीला f. AV. 6,16,4.

अलसी Adv. mit भू *müde werden* Bhâvapr. 4,25.

अलसेक्षण Adj. (f. आ) *matten Auges* Râgat. 5,408.

अलाङ्कृन Adj. *fleckenlos* Bâlar. 142,10.

अलाएडु m. *eine Art Gewürm* AV. 2,31,2.

अलात n. *Feuerbrand.*

अलातशान्ति f. Titel des 4ten Prakaraṇa von Gauḍapâda's Commentar zur Mâṇḍukjopanishad.

अलातादी f. N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

अलातृण Adj. *karg, geizig.*

अलाबु f. (auch °बू) *Flaschengurke;* m. n. *die Frucht* und *ein daraus verfertigtes Gefäss* (auch zum Schröpfen gebraucht).

अलाबुक n. *Flaschengurke* (*die Frucht*). *अलाबुका f. *die Pflanze* Nigh. Pr.

अलाबुकेश्वर n. N. pr. eines Tîrtha.

अलाबुगन्धि Adj. *nach Gurken riechend* AV. Paipp. 17,3,1.

*अलाबुनी f. = अलाबुका Nigh. Pr.

अलाबुपात्र n. *als Gefäss verwandte Flaschengurke.*

अलाबुमय Adj. *aus einer Flaschengurke gemacht.*

अलाबुवीणा f. *eine Laute in Gestalt einer Flaschengurke.*

*अलाबुसुहृद् m. *Sauerampfer* Nigh. Pr.

*अलाबूकट n. *Blüthenstaub der Flaschengurke.*

Digitized by Google

अलाभ m. 1) *Nichterlangung.* — 2) *Ermangelung.* — 3) *Verlust.*

अलाभकाल m. *nicht die geeignete Zeit zur Erlangung von Etwas* Spr. 3653.

अलायुध m. N. pr. eines Rákshasa MBh. 7,176,1.

(अ३लाव्य) अ३लायिम्न m. wohl Bein. Indra's.

*अलार् 1) m. *eine Aloeart* Gal. — 2) n. *Thür.*

अलास m. *Zungengeschwulst.*

अलास्य Adj. *nicht tanzend.*

1. अलि m. 1) *Biene* 220,19. 248,25. Spr. 7691. — 2) **Scorpion.* — 3) *der Scorpion im Thierkreise* (könnte auch अलिन् sein). — 3) **Krähe.* — 4) **der indische Kuckuck.* — 5) **Branntwein.*

2. *अलि m. Apabhraṁça-Form für अरि *Feind.*

अ३लिंश m. *ein best. dämonisches Wesen.*

अलिक m. = अलीक *Stirn* Bâlar. 63,6. °फलक n. *Stirnplatte* 175,15. °लेखा f. Kâd. 67,16.

अलिकातीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

अलिकुल n. *Bienenschwarm* 220,12.

*अलिकुलप्रिया f. *Rosa glandulifera* Nigh. Pr.

*अलिकुलसंकुल 1) m. *Trapa bispinosa.* — 2) f. आ *Rosa glandulifera* Nigh. Pr.

अ३लिक्काव m. *ein best. Aasvogel.*

*अलिगन्ध m. *Michelia Champaka Lin.* Gal.

*अलिगर्द् und *अलिगर्ध m. = अलगर्द्.

*अलिगु m. N. pr. eines Mannes.

1. अलिङ्ग n. *kein entscheidendes Merkmal* Comm. zu Nyâyas. 2,2,29.

2. अलिङ्ग Adj. 1) *ohne Kennzeichen* Mundp. Up. 3, 2,4. — 2) *geschlechtslos* (gramm.). — 3) *ohne feinen Körper.* Dazu Nom. abstr. °त्व n. Bhâg. P. 1, 15,31.

अलिङ्गग्रहण n. *keine specielle Angabe* Kâtj. Çr. 15,2,11.

*अलिजिह्वा und *°जिह्विका f. *Zapfen im Halse.*

अलिञ्जर m. *grosser Wassertopf* MBh. 3,187,11.

*अलिदूर्वा f. *eine best. Pflanze.*

अलिन् 1) m. *a) Biene.* — *b) *Scorpion.* — *c) der Scorpion im Thierkreise.* — 2) f. °नी *a) Bienenweibchen* Çiç. 6,72. °नाथ m. *Bienenmännchen* Prasannar. 107,14. — *b) Bienenschwarm* Spr. 5896.

अ३लिन m. Pl. N. pr. eines Volkes.

अलिन्द m. 1) *Terrasse vor der Hausthür.* — 2) Pl. N. pr. eines Volkes.

*अलिन्दक m. = अलिन्द 1).

*अलिपक्क m. 1) *Biene.* — 2) *der indische Kuckuck.* — 3) *Hund.*

*अलिपत्रिका f. *Boerhavia procumbens.*

*अलिपत्री f. *eine best. Pflanze* Gal.

*अलिपर्णी f. *Tragia involucrata Lin.*

अलिपि Adj. *unbefleckt* und zugleich *ungeschrieben* Ind. St. 14,386.

*अलिप्रिय 1) n. *rothe Lotusblüthe.* — 2) f. आ *Bignonia suaveolens.*

*अलिमक m. 1) *Biene.* — 2) *Frosch.* — 3) *der indische Kuckuck.* — 4) *Bassia latifolia.* — 5) *Staubfäden einer Lotusblüthe.*

अलिमद्गलिन् Adj. *mit Blüthenblättern versehen, auf denen Bienen sitzen,* Spr. 2340.

अलिमत्त् Adj. *mit Bienen versehen* Spr. 2340.

अलिमाला f. *Bienenschwarm* Mâlatîm. 1,7.

*अलिमोदा f. *Premna spinosa.*

*अलिमोक्तिनी f. *eine best. Pflanze,* = केविका Râgan. 10,118.

*अलिम्पक m. = अलिमक 2) 3) 4) 5).

*अलिम्बक m. = अलिमक 1) 2) 3) 5).

*अलिवल्लभा f. *Bignonia suaveolens* Nigh. Pr.

*अलिसमाकुल m. *Chrysanthemum indicum* Nigh. Pr.

अलीक 1) Adj. *a) widerwärtig, unangenehm* AV. n. *etwas Unangenehmes.* — *b) unwahr, falsch, nicht in Wirklichkeit Etwas seiend;* n. *Unwahrheit, Falschheit* 186,11. 324,18. — *c) *wenig.* — 2) n. *a) Stirn* Spr. 1670. 2606 (an beiden Stellen zugleich *Falschheit*). — *b) *Kopf* Gal. — *c) *Himmel.*

अलीकनिमीलन n. *erheucheltes Schliessen* (der Augen) Spr. 7110.

अलीकपण्डित Adj. *afterweise* Spr. 7285.

अलीकमत्स्य m. *Betelblatt mit Bohnenmehl in Oel geschmort* Bhâvapr. 2,20.

अलीकमन्त्रिन् m. *falscher —, kein redlicher Minister* Kathâs. 68,110.124.

अलीकयु m. N. pr. eines Mannes.

अलीकवादिन् Adj. *lügend* Nâgân. 72,9.

अलीकसुप्त (127,3) und °क (Kathâs. 68,9. 77,57) n. *erheuchelter Schlaf.*

*अलीकाय्, °यते *getäuscht werden.*

*अलीकिन् und *अलीक्य Adj. von अलीक.

*अलीगर्द् m. = अलगर्द्.

*अलीष्ट m. *Clerodendrum phlomoides* Râgan. 10,43.

*अलु f. = आलु *kleiner Wasserkrug.*

अलुप्त Adj. *nicht zu Nichte geworden, — verloren, — dahin.*

अलुप्तमन्त्रकोश Adj. *einen vollen Schatz an Muth besitzend* Spr. 646.

अलुब्ध Adj. *nicht habsüchtig* Gaut. 28,48.

अ३लुभ्यत् Adj. *nicht in Unordnung gerathend.*

अलून Adj. *nicht rauh, weich, sanft.*

अ३लूनात्तव n. *keine rauhe Nachbarschaft* TBr. 1,1,6,6.

अलून Adj. *nicht abgepflückt* Spr. 271.

अलेपक Adj. *unbefleckt, rein* 284,33.

1. अ३लोक m. 1) *Nichtwelt, Untergang der Welt.* — 2) *Nicht-Leute.* — 3) **die übersinnliche Welt.*

2. अ३लोक Adj. *nicht Raum habend, keine Stelle findend.*

अलोकसामान्य Adj. *nicht den gewöhnlichen Menschen eigen* Mâlatîm. 6,8.

अ३लोक्य Adj. (f. आ) 1) *ungewöhnlich, unstatthaft.* — 2) *um die andere Welt bringend, zur Hölle führend* Spr. 3645.

अ३लोक्यता f. *Verlust der anderen Welt.*

अलोचन Adj. (f. आ) *ohne Fensteröffnung* Kâraka 1,14.

अलोप m. 1) *kein Schwund* Lâṭj. 6,10,15. TS. Prât. 11,2. — 2) *Schwund von* अ VS. Prât. 4,10.

अलोपाङ्ग Adj. *dem kein Glied fehlt.*

1. अलोभ m. 1) *Nichtverwirrung, richtiger Gang.* — 2) *Nichthabsucht, Genügsamkeit.*

2. अलोभ Adj. *nicht habsüchtig* zu Spr. 716.

अ३लोमक, अ३लोमक (f. °मका und °मिका) und अलोमन् Adj. *unbehaart* Gaut. 17,28.

अलोल 1) Adj. *nicht unbeständig* oder — *gierig* Spr. 716. — 2) f. आ *ein best. Metrum* Ind. St. 8,390.

अलोलत्व n. *Beständigkeit* Bhag. 16,2.

अलोलुप 1) Adj. *frei von aller Begierde* Âpast. — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra.

अलोलुपत्व und अलोलुप्त्व n. *das Freisein von aller Begierde.*

अलोलुप्यमान Adj. *nicht gierig* Gaut. 2,41.

*अलोक् m. N. pr. eines Mannes.

अ३लोक्तित (TS.) und अ३लोकित (Çat. Br. 14) 1) Adj. *blutlos.* — 2) *n. *rothe* (!) *Lotusblüthe.*

अलौकिक Adj. (f. ई) *nicht im gewöhnlichen Leben vorkommend, ungewöhnlich, ungebräuchlich.* Davon Nom. abstr. °त्व n. Sâh. D. 44.

अ३ल्गु m. Du. *die Leisten, Weichen.*

अ३ल्प Adj. (f. आ) *klein, gering, schwach, wenig;* n. *Kleines, Weniges.* अल्पम् Adv. *ein wenig, in geringem Grade.* अल्पेन *für ein Weniges, billig; leicht, schnell* Spr. 514. *अल्पात् *leicht, schnell.* अल्पेन und अल्पात् werden in dieser Bedeutung mit einem Partic. praet. pass. componirt 232,19. Compar. अल्पीयस् (*weniger* Kâtj. Çr. 2,7,13. *ganz gering* Spr. 649. n. *etwas ganz Unbedeutendes*) und अल्पतर, Superl. *अल्पिष्ठ.

अल्पक 1) Adj. (f. अल्पिका) dass. m. *elender Wicht* Spr. 3919. n. *Weniges.* अ३ल्पकम् Adv. *ein wenig.* अ३ल्पकात् *bald darauf.* — 2) m. **Hedysarum Alhagi* und **Premna herbacea* (Nigh. Pr.). — 3) f. *अल्पिका

Digitized by Google

f. *eine Bohnenart* Nigh. Pr.

अल्पकण्ठ Adj. *eine schwache Stimme habend.*

अल्पकालत्व n. *Kürze der Zeit* 215,21.

*अल्पकेशी f. *eine best. Pflanze.*

अल्पक्रीत Adj. *billig gekauft* Prab. 61,2.

*अल्पगन्ध m. *rothe Lotusblüthe.*

अल्पचेतस् Adj. *von geringer Einsicht* R. 5,85,15.

अल्पज्ञ Adj. *Weniges wissend.* Davon Nom. abstr. °त्व n. 260,1. 275,6.

*अल्पतनु Adj. *klein von Wuchs* AK. 2,6,2,48.

अल्पतेजस् Adj. *des Feuers ermangelnd, schwächlich* 101,15.

अल्पता f. und अल्पत्व n. (215,22) *Geringheit, Geringfügigkeit; Kürze* (eines Tages) Spr. 5567.

अल्पदक्षिण Adj. *mit geringem Opferlohn* M. 11, 39.40.

अल्पदर्शन Adj. *kurzsichtig* (übertr.) MBh. 1,151, 38.

अल्पदुःख Adj. *wenig Leid erfahrend.* Davon Nom. abstr. °ता f. MBh. 3,173,8.

अल्पदेह Adj. *klein an Leib* Bhâvapr. 2,12.

अल्पद्वारा Adj. f. *eine enge Scheide habend* Suçr. 1,290,14.

अल्पधन Adj. *wenig begütert, arm* M. 3,66. 11,40.

अल्पधी Adj. *von geringer Einsicht* 142,3.

अल्पनिष्पत्ति Adj. *selten vorkommend* (Worte) Nir. 2,2.

*अल्पपक्षिका f. *Desmochaeta atropurpurea* Râgân. 4,94.

*अल्पपत्री f. *eine Art Basilienkraut, Curculigo orchioides* und *Anethum Sowa* Nigh. Pr.

*अल्पपद्म n. *rothe Lotusblüthe.*

अल्पपशु Adj. *wenig Vieh besitzend.*

अल्पपायिन् Adj. *wenig, — schlecht saugend* (Blutegel) 217,28.

अल्पपुण्य Adj. (f. आ) *der wenig Gutes gethan hat, der Manches auf seinem Gewissen hat* MBh. 3,67,17. R. 6,95,20.

*अल्पपुष्पिका f. *gelber Oleander* Nigh. Pr.

*अल्पप्रमाणक m. *eine Gurkenart.*

अल्पप्रयोग Adj. *von seltenem Gebrauch* Nir. 1,14.

1. अल्पप्राण m. *schwacher Hauch* (gramm.).

2. अल्पप्राण Adj. 1) *kurzathmig,* so v. a. *nicht ausdauernd.* — 2) *mit schwachem Hauche ausgesprochen* Kâvjâd. 1,43.

अल्पबलप्राण Adj. *schwach und kurzathmig* (Pferd) MBh. 3,71,15.

अल्पबहुत्व n. *Geringheit und (oder) Vielheit.*

अल्पबाध Adj. 1) *geringen Schaden bringend.* — 2) *wenige Leiden habend.*

अल्पबुद्धि Adj. *geringen Verstandes* M. 12,74.

अल्पभाग्य Adj. (f. आ) *unglücklich* (Person) 66,18. R. 2,53,24. Davon Nom. abstr. °त्व n. R. 6,74,11.

अल्पभुक्तान्तर् Adj. (f. आ) *schmalbrüstig* Vikr. 112.

अल्पमति Adj. *von geringer Einsicht* Suçr. 1,35,6.

*अल्पमारिष m. *Amaranthus polygamus L.*

अल्पमूर्ति Adj. *von geringer Masse* (Stern). Davon Nom. abstr. °त्व n. Sûrjas. 2,10.

अल्पमूल Adj. *schmal an der Basis* Bhâvapr. 5,98.

अल्पमेधस् Adj. *von geringer Einsicht.*

*अल्पंपच Adj. *wenig kochend.*

अल्पय्, °यति *verringern* Bâlar. 136,1. *um sein Ansehen bringen* Spr. 549.

अल्परुज् und °रुज Adj. *nicht schmerzhaft* Bhâvapr. 5,93. 99.

अल्पवयस् und *°वयस्क (Gal.) Adj. *jung* (von Pferden) H. 1233.

*अल्पवर्तिका f. *eine Wachtelart,* = वर्तीरि Madanav. 125,44.

अल्पविद् Adj. *Weniges wissend* Khând. Up. 7,5,2.

अल्पविद्य Adj. *wenige Kenntnisse besitzend* M. 11,36.

अल्पविषय Adj. (f. आ) *von geringem Umkreis* (Verstand) Ragh. 1,2.

अल्पव्याहारिन् Adj. *wenig redend* Lâṭj. 9,8,7.

अल्पशःपङ्क्ति f. *ein best. Metrum.*

अल्पशक्ति Adj. *von geringer Kraft, schwach* Hit. 15,9.

अल्पशयु m. *ein best. lästiges Insect.*

अल्पशरीर Adj. *klein von Körper* R. 5,35,31.

अल्पशस् Adv. 1) *in geringem Maasse, wenig.* — 2) *selten.*

अल्पशेष Adj. *woran wenig fehlt, beinahe vollendet, — zu Ende* R. 5,37,29. Kâd. 41,21. 52,8.

अल्पसत्त्व Adj. *wenig Muth habend, feig* Bhâr. Nâṭj. 34,57. Kathâs. 18,131. 25,98.

अल्पसंनिचय Adj. *geringe Vorräthe habend, arm* R. 1,6,7.

अल्पसंभार Adj. *wenig Zubehör habend, unbemittelt.* Superl. Gobh. 4,1,18.

अल्पसर्वतोभद्रमण्डल n. *ein best. mystischer Kreis.*

अल्पसार Adj. 1) *schwach.* — 2) *werthlos, unbedeutend* Spr. 7692.

अल्पसुखित Adj. *wenig Freude habend* R. 5,86,7.

अल्पस्पर्श Adj. (f. आ) *unempfindlich* v. l. zu Suçr. 2,397,20. 398,10.

अल्पस्व Adj. *wenig besitzend* Gop. Br. 1,3,17. Vaitân. 14.

अल्पस्वर Adj. 1) *mit schwacher Stimme, kleinlaut* Kathâs. 62,75. — 2) *wenige Vocale habend.* Compar. Ind. St. 10,420.

अल्पाङ्ग Adj. *einen kleinen Körper habend.* Davon Nom. abstr. °त्व 301,11.

अल्पाज्य Adj. *mit wenig Opferschmalz* Çat. Br. 11,4,3,18.

अल्पाक्षि Adj. *fein gefleckt.*

अल्पात्यय Adj. *geringe Leiden verursachend* Suçr. 1,353,14. 2,189,17.

अल्पान्तरगत Adj. *ganz in der Nähe befindlich* R. 4,18,17.

अल्पाम्बुतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

अल्पायुस् 1) Adj. *ein kurzes Leben habend.* — 2) * m. *Ziege.*

अल्पात्य Adj. *ganz wenig.*

अल्पात्पभास् Adj. *von ganz geringem Glanze* Megh. 78.

अल्पावशिष्ट Adj. *wenig übriggeblieben.* Davon Nom. abstr. °त्व n. 65,26.

अल्पावशेष Adj. dass. R. 3,32,2.

*अल्पास्थि n. *Frucht der Grewia asiatica* Râgân. 11,112.

अल्पाहार Adj. *wenig Nahrung zu sich nehmend.* Davon Nom. abstr. °ता f. Lalit. 320,9.

अल्पी Adv. mit भू *sich verringern.*

अल्पीयःखा Adj. f. *eine sehr enge Scheide habend* Suçr. 1,296,20.

अल्पेच्छु Adj. *genügsam* Spr. 650.

अल्पेतर Adj. *gross, bedeutend.* °त्व n. *Grösse* Ragh. 5,22.

अल्पेशाख्य Adj. *von niedriger Herkunft* (buddh.).

अल्लम und °प्रभुदेव m. N. pr. eines Mannes.

*अल्ला f. *Mutter.*

अल्लाड und °नाथ m. N. pr. eines Mannes.

अल्लापदीन m. N. pr. = العابدين.

अल्लाल und °सूरि m. N. pr. eines Mannes.

अल्लालदेश m. N. pr. eines *Landes* Bhoǵa-Pr. 73, 17. 23. 74,4. 11.

अल्लोपनिषद् f. Titel einer Upanishad.

अव्, अवति 1) *in Gang bringen, antreiben.* — 2) *darbringen* (ein Loblied). — 3) *Jmd fördern, begünstigen, wohl wollen.* — 4) *laben, erquicken, sättigen.* — 5) *Jmd* (Acc.) *zu Etwas* (Dat. Loc.) *verhelfen.* — 6) *beschützen, behüten.* — 7) *beherrschen, regieren.* — 8) *Etwas gern haben, — annehmen.* — Caus. *verzehren.* — Mit अनु *erfrischen, aufmuntern.* — Mit अभि *erquicken.* — Mit उद् 1) *in Gang bringen, antreiben.* — 2) *fördern, unterstützen.* — 3) *gnädig annehmen.* — 4) *lauern.* — Mit उप 1) *liebkosen.* — 2) *erfrischen.* — 3) *zustimmen, ein-*

Digitized by Google

stimmen. — Mit प्र 1) *in Gang bringen, antreiben.* — 2) *fördern, unterstützen.* — 3) *laben, erquicken.* — 4) *gern annehmen.* — Mit संप्र *behülflich sein.* — Mit सम् 1) *zusammentreiben, feindlich an einander bringen.* — 2) *laben, erquicken.*

1. अव् in Verbindung mit Verben und in Comp. mit Nominibus *ab, herab.* Mit Abl. *von — herab* AV.

2. अव् m. *Gunst, Huld.*

अवक्षति f. = अवर्ति.

1. अवंश m. *niedriges Geschlecht* Spr. 653.

2. अवंश् n. *das Balkenlose, d. i. der Luftraum.*

अवंश्य Adj. *nicht zur Familie gehörig.* Davon Nom. abstr. °त्व n. Mahâbh. 4,56,1.

*अवकट P. 5,2,80.

*अवकटिका f. *Verstellung.*

अवकर m. *Kehricht* Gaut. 20,4. 23,13. Spr. 5220. °कूट *Kehrichthaufen* Kâd. II,129,21. °स्थान n. *der Ort wohin man den Kehricht bringt.*

अवकरितव्य Adj. *zustreuen* Comm. zu Gaim. 5,1,4.

अवकर्णय्, °यति *Etwas in den Wind schlagen* Kâd. II,115,4.

अवकर्त m. *Abschnitt.* वस्त्राव° MBh. 3,62,22.

अवकर्तन n. *das Abschneiden* MBh. 3,62,16.

°अवकर्तिन् Adj. *ab-, beschneidend.*

°अवकर्तृ Nom. ag. *Ab-, Beschneider.*

अवकल्कन n. *das Mischen, Zusammenrühren.*

अवकल्प m. *das Machen zu, Erklären für* (geht im Comp. voran) Vidbh. 7,11.

*अवकल्पितिन् Adj. = अवकल्पितं येन सः.

अवका f. *Blyxa octandra Rich.*

अवकाद् Adj. *die Blyxa fressend.*

अवकाश् m. (Adj. Comp. f. आ) 1) *freier Platz, Raum, Stelle.* — 2) *Zwischenraum.* अवकाशेन *dazwischen* Târ̤ḍja-Br. 18,9,6. — 3) *Zwischenzeit.* — 4) *Platz für, Gelegenheit zu* (Gen.). °काशं कृ oder दा *Platz machen, Raum —, Gelegenheit geben, Einlass gewähren* (mit Dat. und Gen.). °काशं लभ् oder आप् (mit und ohne Präp.) *Platz —, Gelegenheit finden, sich Eingang zu verschaffen wissen.* °काशं रुध् *hemmen, hindern.* — 5) *freie Zeit, Musse* Spr. 6240. — 6) Bez. *gewisser Sprüche, bei deren Recitation auf gewisse Gegenstände geblickt wird.*

*अवकाशक m. *Platz, Stelle* Gal.

अवकाशद् Adj. *beherbergend* 205,3.21. Jâgñ. 2,276.

अवकाशवत् Adj. *geräumig.*

अवकाश्य Adj. *zu den Sprüchen* अवकाश *zuzulassen.*

अवकिन् Adj. *mit Avaká bewachsen.*

अवकिरण n. *Kehricht* Karaka 3,3.

अवकीर्णिन् Adj. *der sein Gelübde der Keuschheit gebrochen hat.*

अवकोलक m. *Pflock, Nagel.*

अवकुञ्चन n. *Krümmung, Zusammenziehung.*

*अवकुटार P. 5,2,30.

*अवकुटारिका f. *Verstellung.*

अवकुण्ठन n. vielleicht fehlerhaft für अवगुण्ठन.

अवकेश् Adj. *mit herabhängenden Haaren.*

*अवकेशिन् Adj. *unfruchtbar.*

*अवकोकिल Adj. = अवकृष्टः कोकिलया Mahâbh. 2,355,b.

अवकोत्व Adj. (f. आ) *von Avaká umhüllt.*

अवक्कार् Nom. ag. *nicht redend* Maitrjup. 6,11.

अवक्तव्य Adj. *unsagbar* Ind. St. 9,164. Sarvad. 41,8. 9.

अवक्त्र Adj. (f. आ) *ohne Mündung.*

अवक्र Adj. *nicht krumm, — schief.*

अवक्रन्दिन् Adj. *herabstürmend.*

अवक्रन्द् m. *das Brüllen, Wiehern.*

अवक्रमण n. *descensio in uterum, Empfängniss* Lalit. 39,18.

अवक्रय m. 1) *Vermiethung, Verpachtung.* — 2) *Pachtgeld.*

अवक्रयकुटी f. *Marktbude.*

अवक्रान्ति f. *das Hinabsteigen, in* गर्भाव°.

अवक्रामिन् Adj. *entfliehend.*

*अवक्लिन्नपक्व Adj. *vor Reife triefend.*

अवक्लेद m. *das Triefen.*

°अवक्षयण n. in अङ्गाराव°.

अवक्षाम Adj. *abgemagert, mager.*

अवक्षायम् Absol. *verscheuchend* Âpast. im Comm. zu Kâtj. Çr. 666,6.

अवक्षालन n. *das Abwaschen durch Eintauchung.*

अवक्षेप m. *Verspottung, Verhöhnung.*

अवक्षेपण 1) m. *a) das Hinabwerfen, Niederdrängen* Kân. 1,1,7. Tarkas. 3. — *b) das Verspotten, Verhöhnen.* — 2) *f. ई *Zügel.*

अवक्षोदन n. *das Zertheilen, Zersplittern, Zerstückeln* Kâd. 206,7.

अवक्षाद् m. *Aufzehrung.*

अवगण Adj. *allein stehend* MBh. 3,82,15. अवगुण v. l.

*अवगणन n. *Geringachtung.*

*अवगण्ड m. = युवगण्ड *Blüthe auf dem Gesicht.*

अवगति f. *das Kommen auf Etwas, das Erkennen, Errathen.*

*अवगध Adj. *der sich früh Morgens gebadet hat.*

अवगध m. *Kraut* Ait. Âr. 136,5 v. u.

अवगत्तर् Nom. ag. *der da erkennt* Çaṁk. zu Bâdar. 2,2,28.

अवगत्तव्य Adj. *zu beurtheilen, aufzufassen; zu erkennen, — erschliessen aus* (Abl.) Comm. zu Ârjabh. 2,2.

अवगम m. und °न n. *Verständniss, Erkenntniss, das Kennenlernen, Erfahren.*

अवगमयितर् Nom. ag. *der zu Etwas verhilft.*

अवगमिन् Adj. *erkennend.*

अवगम्य Adj. *erkennbar.* Davon Nom. abstr. °त्व n. Çaṁk. zu Bâdar. 2,2,28.

*अवगत्भ्, °त्भते und *अवगात्भाय्, °यते Kâç. zu P. 3,1,11.

अवगाण m. Pl. *die Afghanen* Varâh.

*अवगाद् m. v. l. für अवगाह् *Eimer.*

अवगाह् m. 1) *Eintauchung, Waschung, Baden.* — 2) *Eimer.*

अवगाहन n. *das Eintauchen, Baden* Âpast. 2,2,9.

*अवगाहितव्य n. impers. *einzutauchen* Kâç. zu P. 3,4,14.

°अवगाहिन् Adj. *sich einlassend auf, sich zu schaffen machend mit* Tarkas. 52.

*अवगाहे ved. Dat. Inf. *einzutauchen* Kâç. zu P. 3,4,14.

अवगुण Adj. *der Vorzüge ermangelnd.* अवगण v. l.

अवगुण्ठन n. 1) *das Verhüllen.* कृतावगुण्ठन Adj. *verhüllt* 312,27. *eingehüllt in* (Instr.). कृतशिरोव° Adj. Kâd. 183,10. — 2) *Hülle, Schleier* 314,9. — 3) *eine best. mystische Fingerverbindung.* — 4) **das Kehren.*

अवगुण्ठनवत् Adj. *verhüllt, verschleiert* Mâlav. 73,13.

*अवगुण्ठिका f. *Hülle, Schleier.*

अवगूरण n. *das Tosen* Uttarar. 57,11.

*अवगूलिका f. *Hure* Gal.

अवगूहन n. 1) *das Verstecken.* — 2) *das Umfangen, Umfassen.*

अवगृह्य Adj. *trennbar* (Compositum).

अवगोरण n. *das Bedrohen* Gaut. 21,20. Comm. zu Gaim. 324,9 und zu Njâjam. 3,4,19.

*अवगोर्य Adj. *zu bedrohen.*

अवग्रह m. 1) *Hemmniss, Hinderniss.* — 2) *Regenmangel, Dürre.* — 3) *die im* Padapâṭha *übliche Abtheilung der* Pada, *Aufhebung des* Saṁdhi Comm. zu Njâjas. 2,2,55. — 4) *die Pause zwischen in solcher Weise abgetheilten* Pada. — 5) *die Silbe oder der Laut, nach denen diese Abtheilung erfolgt.* — 6) *ein auf diese Weise abgetheiltes* Pada, insbes. *das vorangehende.* — 7) **natürlicher Zustand.* — 8) **Fluch* (eher *ein best. Fluch*). — 9) **Elephantenstirn.* — 10) **Elephantenheerde.*

*अवग्रहण 1) n. *a) das Hemmen, Hindern.* — *b) Geringachtung.* — 2) f. ई = गृहावग्रहणी *Thürschwelle* Gal.

Digitized by Google

अवयक्शकम् Indecl. Titel eines Pariçishṭa zum SV.

अवयक्तर n. = अवयक् 4) ṚV. Paiṭ. 1,6(16).

अवयाक् m. 1) *Hemmniss, Hinderniss (als Fluch). — 2) *Dürre* Riǵat. 8,1237. — 3) *Elephantenstirn. — 4) *Eimer.

अवयाकम् Absol. *mit Abtheilung der Worte* Ait. Br. 2,19.

अवघटरिका f. *ein best. musik. Instrument.*

*अवघट् m. *Grube.* Vgl. अवघात.

अवघट्टन n. *das Berühren, Betasten, Anstossen an.*

अवघट्टित n. *das Anstossen* Hariv. 4720.

अवघर्षण n. *das Abreiben.*

अवघात m. 1) *Schlag. — 2) das Entfernen der Hülsen durch Stampfen in einem Mörser* Gaim. 483,8. — 3) *= अवघट् *Grube.* — 4) *grosse Todesgefahr.*

अवघातिन् Adj. *durch Stampfen (Hülsen) entfernend.*

अवघूर्ण Adj. *sich hinundher bewegend, schwankend.*

अवघोष m. *Verkündigung.*

अवघ्राण n. *das Beriechen, Riechen.*

अवघ्रायम् Absol. *beriechend* Kâṭs. Ça. 5,9,13.

अवघ्रेय Adj. *zu beriechen.*

अवच Adj. *der niedere*, in उच्चावच.

*अवचक्षणम् Adv. gaṇa गोत्रादि.

अवचक्षे Dat. Inf. *zu erblicken von* (Instr.) ṚV. 4,58,5.

अवचलुक N. pr. einer Gegend.

1. अवचन 1) Adj. *Etwas nicht ausdrückend* Gaim. 1,1,24. — 2) n. *das Fehlen einer bestimmten Angabe.*

2. अवचन Adj. (f. आ) *sprachlos, nicht sprechend.*

अवचनकर Adj. *Jmds Rath nicht befolgend* Spr. 1865.

अवचनीय Adj. *nicht zu sagen.*

अवचन्द्रमस् n. *das Verschwinden des Mondes.*

अवचय m. *das Abpflücken, Lesen.*

°अवचर m. *Tummelplatz, Gebiet* (buddh.).

अवचरत्तिका Adj. f. *herabtrippelnd.*

अवचायिका f. *Lese.*

अवचायिन् Adj. *abpflückend, lesend.*

अवचारण n. *das Anwenden* (medic.)

अवचूड m. *herabhängender Büschel.*

अवचूरि und °का f. *Glosse, Erklärung.*

अवचूर्णन n. *das Bestreuen.*

अवचूर्णय्, °यति *bestreuen.* °चूर्णित *bestreut.*

अवचूल m. = अवचूड Kâd. 126,7. 128,8.

*अवचूलक n. *Fliegenwedel.*

अवच्छद् m. *Decke.*

अवच्छित्तत्व n. *das Bestimmtsein* Nj. K.

*अवच्छुरित und *°क n. *lautes Auflachen.*

अवच्छेद् m. 1) *Abschnitt* (eines Kleides). — 2) *Abschnitt* (einer Recitation u. s. w.) Âçv. Ça. 1,2,25. — 3) *Trennung, Absonderung.* — 4) *genaue Bestimmung.*

अवच्छेदक Adj. *genau bestimmend.* Davon Nom. abstr. °त्व n.

अवच्छेद्य Adj. *was getrennt —, gesondert wird.*

अवज्ञप m. *Ersiegung, Besiegung.*

अवज्ञा f. *Verachtung, Geringschätzung* (das Obj. im Loc. oder Gen.). अवज्ञया *geringschätzig*, so v. a. *ganz gleichgültig.*

अवज्ञान n. dass.

अवज्ञानगस्तोत्र n. Titel eines Stotra.

अवज्ञेय Adj. *zu verachten, gering zu achten.*

अवज्योतन n. *das Beleuchten.*

अवज्वलन n. *das Anzünden.*

अवट् m. 1) *Grube.* °कोम Kâṭs. Ça. 8,8,13. — 2) *Grube am Körper.* — 3) *Zahnhöhle.* — 4) *Nacken* Gal. — 5) *Taschenspieler.* — 6) N. pr. eines Mannes.

*अवटकच्छप m. *eine Schildkröte in einer Grube*, bildlich von *einem Manne, der die Welt nicht kennt.*

अवटनिरोधन m. *eine best. Hölle.*

*अवटि m. = अवट *Grube.*

*अवटीट 1) Adj. (f. आ) *herabhängend* (von einer Nase), *mit einer herabhängenden Nase.* — 2) n. *eine herabhängende Nase.*

अवटु m. oder f. 1) *Nacken.* — 2) *Grube und *Brunnen.* Auch n. — 3) *ein best. Baum.*

अवटोदा f. N. pr. eines Flusses.

अवट्य Adj. *in einer Grube befindlich.*

*अवडङ्ग m. *Markt.*

*अवण n. = तिलपर्णी Gal.

अवर्त् m. *Brunnen.*

अवर्तंस 1) m. n. *Kranz, reifenförmiger Schmuck.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 2) m. N. pr. eines Berges Ind. St. 10,281.

अवर्तंसक m. n. 1) = अवर्तंस 1). Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 2) Titel einer buddh. Schrift.

*अवर्तंसन n. *Diadem* Gal.

अवर्तंसी Adv. mit कर् *als Kranz verwenden* Kâd. 162,3.

अवर्तत्तण n. *Zerschnittenes, Häckerling.*

अवर्ततधन्वन् Adj. *mit abgespanntem Bogen.*

*अवर्ततनेनकुलस्थित n. *das Stehen eines Ichneumons auf erhitztem Boden*, bildlich von *der Beweglichkeit und Unbeständigkeit eines Menschen.*

अवर्तमस n. *abnehmende Finsterniss.*

अवर्तरण n. 1) *das Hinabsteigen, — schiessen, — fahren* 294,13. — 2) *das Zustandekommen, Gelingen* Bhâg. 117 (127).

अवर्तरणमङ्गल n. *feierliche Bewillkommnung* Kâd. 105,9.

अवर्तरणिका f. *Vorrede, Einleitung.*

अवर्तरम् Adv. *weiter weg.*

अवर्तरितव्य n. impers. *descendendum.*

अवर्तर् m. *Durchbohrung, Spaltung* Kaush. Âr. 1,8.

अवर्तपण n. *Linderungsmittel.*

अवर्तान् m. 1) *Decke von Schlingpflanzen.* — 2) *Abspannung des Bogens* als Bez. *der Verse* VS. 16, 54-63 Çat. Br. 9,1,1,21. 27. — 3) *N. pr. eines Mannes Kâç. zu P. 2,4,67.

अवतार्पिन् Adj. *von oben her von der Sonne erwärmt.*

अवतार् m. 1) *das Herabsteigen, Herabkunft.* Insbes. *das Herabkommen überirdischer Wesen auf die Erde in veränderter Gestalt*, so wie *die Erscheinung selbst.* — 2) *Erscheinung, Offenbarwerdung, das zu Tage Treten.* — 3) *Gelegenheit zu* (Gen.) Çâṃk. zu Bâdar. 4,2,21. — 4) buddh. *Blösse.* °रं लभ् *Jmd beikommen können.* — 5) *heiliger Badeplatz, Tîrtha.* — 6) Titel eines buddh. Werkes.

अवतारक Adj. *auftretend, betretend*, in रङ्गाव°.

अवतारण n. 1) *das Absteigen —, Herabkommenlassen.* — 2) *das Ablegen* Kâd. 130,17. — 3) *das Herabsteigen, — fahren.* — 4) *das Verehren. — 5) *das Besessensein.* — 5) *Saum eines Kleides.*

अवतारप्राडुर्भाव m. Titel eines Werkes.

अवतारमन्त्र m. *ein Zauberspruch, mittels dessen man sich aus der Luft herablässt,* Kathâs. 20,180.

अवतारवादावली f. Titel eines Werkes.

अवतारसौष्य n. Titel eines Abschnitts im Ṭoḍarânanda.

अवतारिन् Adj. 1) *auftretend, betretend*, in रङ्गाव°. — 2) *erscheinend.* आलोकपथाव° Mâlatîm. 76, 13 (68,17). *auf der Erde erscheinend als.*

अवतितीर्षु Adj. *herabsteigen wollend.*

*अवतूलय्, °यति = तूलैरवकुन्तति.

अवतोका Adj. f. *die eine Fehlgeburt gemacht hat.*

अवत्क n. *ein best. Heilmittel.* AV. Paipp. 19,8,2 fälschlich अवतक.

अवत्त Partic. von दा, यति mit अव.

अवत्तरम् Adv. *lieber* TS. 4,6,2,2; vgl. jedoch VS. 17,6.

°अवत्तिन् Adj. (in so und so viele Theile) *zertheilend.*

अवत्सार् m. N. pr. eines Mannes.

*अवत्सीय Adj. *Kälbern nicht zuträglich.*

अवदंश m. 1) *Reizmittel, Gewürz, Zukost.* — 2) *Meerrettig* Nigh. Pr.

अवदत्त Adj. *nicht redend* ṚV. 10,117,7.

*अवदत्त m. *Kind* Nigh. Pr.

Digitized by Google

अवदरण n. *das Aufbrechen, Bersten.*

*अवदाघ m. gaṇa न्यङ्कादि.

अवदात Adj. 1) *rein* (eig. und übertr.). — 2) *weiss.* — 3) *klar, deutlich, verständlich.* — 4) **reizend, angenehm.*

*अवदातकर m. *der Mond* Gal.

अवदातता f. *die Weisse* Spr. 7708.

अवदातव्य n. impers. *abzuschneiden* Comm. zu Njâjam. 3,4,35. 6,4,1 und zu Gaim. 1,4,30.

1. अवदान n. 1) *das Abschneiden, Zerstücken, Zerschneiden.* — 2) *Abschnitt, Stück.* °क्रम Kâtj. Çr. 1,1,16.

2. अवदान n. *Heldenthat.* °शतक n. Titel einer buddh. Legendensammlung.

3.*अवदान m. = अवदाक्.

अवदानक n. = 1. अवदान 1) Njâjam. 5,2,6.

अवदानीय Adj. *was einen Abschnitt* oder *Theil bilden soll.*

*अवदान्य Adj. gaṇa चार्वादि.

*अवदाय m. Vop. 26,37, v. l.

अवदार m. *Durchbruch.* °रम् इ *durchbrechen.*

*अवदारक Adj. *grabend.*

अवदारण 1) Adj. *bersten machend, zertrümmernd.* — 2) n. *a) das Zerspalten, Zertrümmern.* — *b) das Aufbrechen, Bersten.* — *c) *Spaten.*

*अवदालक m. *eine Art Weis* Gal.

अवदावद् Adj. *unbestritten.*

*अवदाक्, *°दाक्षेष्ट und *°दाक्षेष्टकापथ m. *die Wurzel von Andropogon muricatus.*

अवदेय Adj. *abzutheilen* Comm. zu Njâjam. 1,4,55.

अवदोल m. *das Schaukeln.*

*अवदोक् m. *Milch.*

अवद्य 1) Adj. *a) tadelnswerth, schlecht.* — *b) *unangenehm.* — 2) n. *a) Tadelnswerthes, Mangel, Unvollkommenheit, Fehler.* — *b) Tadel, Schmähung.* — *c) Schande, Schmach.*

अवद्यगोक्न Adj. *Fehler —, Mängel verdeckend* RV.

अवद्यभी f. *Scheu vor Tadel, Ehrgefühl.*

अवद्यवत् Adj. *schmählich, beklagenswerth.*

°अवद्योतक Adj. *verdeutlichend* Comm. zu Njâjas. 5,2,7.

अवद्योतन n. *das Verdeutlichen* Comm. zu Njâjas. 2,1,15.

°अवद्योतिन् Adj. *beleuchtend, verdeutlichend.*

*अवद्रङ्ग m. *Markt.*

1. अवध m. 1) *kein Schlagen* Gaut. 2,42. — 2) *keine Tödtung.*

2. अवध्य Adj. *unzerstörbar.*

अवधर्ष्य Adj. in अनव°.

अवधातव्य n. impers. *aufzupassen, aufzumerken.*

अवधान n. *das Aufpassen, Aufmerksamkeit, Andacht.*

*अवधानिन् Adj. *aufpassend, aufmerkend.*

अवधारक Adj. 1) *begreifend, verstehend* Bhar. Nâṭjaç. 34,98. — 2) *beschränkend* TS. Prât. 22,6.

अवधारण 1) n. *a) Bestätigung, Bejahung.* — *b) genaues Bestimmen, das Beschränken auf etwas Bestimmtes mit Ausschliessung alles Andern.* — 2) *f. आ *Grenze* Gal.

अवधारणीय Adj. 1) *für ausgemacht anzusehen.* — 2) *zu beschränken auf* (Instr.) Çaṃk. zu Bâdar. 2,2,1. — Vgl. अनव°.

*अवधारितिन् Adj. = अवधारितमनेन.

अवधार्य Adj. 1) *womit man sich vertraut zu machen hat* Spr. 2122. — 2) *zu begreifen, — verstehen,* in दुरवधार्य.

अवधि m. 1) **Aufmerksamkeit.* — 2) *Grenze, Grenzpunkt* Çat. Br. 8,7,2,12. *das Non plus ultra* Prasannar. 57,17. Bâlar. 253,13. Kâd. 139,12. II, 42,14. *Frist, Termin* Bhâvapr. 3,17. Megh. 84. °अवधि Acc. und अवधेस् (nach einem Gen. oder am Ende eines Comp.) Abl. Adv. *bis.* मासत्रयावधि Adv. *drei Monate lang.* — 3) *Umgegend* P. 4,2,124. — 4) **Höhle.* — 5) **Zeit.*

अवधिज्ञानिन् m. Pl. Bez. eines best. Gefolges des Vîra.

अवधित्व n. *das Grenzpunktsein* Comm. zu Taitt. Pr. 4,23.

अवधिमत्त् Adj. *begrenzt, dessen Grenze bestimmt wird.*

अवधीरण n. und °णा f. *Zurückweisung, Verschmähung.*

अवधीरय्, °यति 1) *zurückweisen, verschmähen, nicht beachten.* — 2) *übertreffen* Spr. 7756. — Mit सम् *nicht beachten* Kâd. 203,16.

°अवधीरिन् Adj. *übertreffend.*

अवधूत 1) m. N. pr. eines Philosophen Ind. St. 14,404. — 2) n. *das Vonsichstossen* MBh. 4,13,27.

अवधूतगीता, अवधूतानुभूति und अवधूतोपनिषद् f. Titel von Werken.

अवधूनन n. 1) *das Schütteln.* — 2) *das Beben* (der Erde) Kâraka 1,12.

अवधूलन n. *das Bestreuen* Bhâvapr. 5,89.

अवधूलित Adj. *bestreut.*

अवधृत n. Pl. im Sâṃkhja *die Sinnesorgane* Tattvas. 15.

अवधृति f. = अवधारण 1) *b).*

अवधृष्य Adj. in अनव°.

अवध्य Adj. *unverletzbar.*

अवध्यता f., अवध्यत्व n. und अवध्यभाव (153, 22) m. *Unverletzbarkeit.*

अवध्यान n. *Geringachtung.*

अवध्यायिन् Adj. 1) am Ende eines Comp. *gering achtend.* — 2) *gering geachtet* Saṃhitopan. 25,2.

अवध्याश्व m. N. pr. fehlerhaft für वध्यश्व.

अवध्येय Adj. *gering zu achten* Bhâg. P. 4,13,33.

अवर्ध Adj. *unzerstörbar.*

अवर्धस m. 1) **Bestreuung.* — 2) *Staub, Mehl.* — 3) **in Stich Lassung.* — 4) **Verachtung.*

अवन 1) n. *a) Begünstigung, Gunst.* — *b) *Labung, Erquickung.* — *c) Beschützung, Behütung.* — *d) *Freude, Wohlgefallen.* — *e) *Wunsch.* — *f) *Eile.* — 2) *f. ई *Ficus heterophylla* Râǵan. 5,56.

अवनक्षत्र n. *das Verschwinden der Gestirne.*

अवनति f. 1) *Niedergang, Untergang* (eines Gestirns). — 2) *Erniedrigung.* — 3) *Parallaxe in Breite.*

अवनद्ध* n. *Trommel.*

अवनम Adj. (f. आ) *gebeugt, geneigt.*

*अवनय m. = अवनाय.

अवनयन n. 1) **das Niedersetzen* Gal. — 2) *das Hinabgiessen.*

*अवनाट Adj. (f. आ) und n. = अवटीट.

अवनामिन् Adj. *sich beugend, — neigend.*

*अवनाय m. *Niedersetzung.*

अवनि 1) *Lauf* oder *Bahn eines Flusses, Strombett.* — 2) *Strom, Fluss.* — 3) *die Erde, Erdboden, Platz auf dem Erdboden, Platz* überh. — 4) *Pl. *die Finger.*

अवनिज्ञ m. *der Planet Mars.*

अवनिप, °पति, °पाल und °पालक m. *Fürst, König.*

अवनिरुह् m. *Baum.*

अवनिसुत m. *der Planet Mars.*

अवनिःसरण n. *das Sichfernhalten von* (Abl.) Lalit. 216,21.

अवनी f. *die Erde.* — Vgl. u. अवन.

अवनीधर und °ध्र m. *Berg.*

अवनीपति und °पाल m. *Fürst, König.*

अवनेय Adj. *abzugiessen.*

अवनीश und °नीश्वर (Varâh. Bṛh. S. 5,27) m. *Fürst, König.*

अवनेग m. *Abwaschung,* in प्रातरवनेग.

अवनेग्य Adj. *zum Abwaschen dienend* Çat. Br. 1,8,2,1.

अवनेज m. *Abwaschung.*

अवनेजन 1) Adj. (f. ई) *abwaschend, zum Abwaschen dienend.* — 2) n. *a) das Abwaschen, Abspülen.* — *b) Waschwasser.*

अवनेज्य in पादावनेज्य.

Digitized by Google

अवनेय Adj. *abzuführen.*

अवन्त् m. N. pr. eines Mannes.

अवन्त m. N. pr. eines Sohnes des Dhṛshṭa Hariv. 1,36,25. आवन्त v. l.

अवन्तक m. Pl. N. pr. 1) eines Volkes Varâh. Bṛh. S. 14,12. — 2) einer buddh. Schule.

अवन्ति m. 1) Pl. N. pr. eines Volkes. — 2) *N. pr. eines Flusses.

अवन्तिका f. 1) *die Stadt* Avanti. °खण्ड m. n. Titel eines *Abschnittes* in einem best. Werke. — 2) *die Sprache der* Avanti.

अवन्तिदेव und अवन्तिन् m. N. pr. eines Fürsten.

अवन्तिनगरी f. *die Stadt* Uǵǵajinî Kâd. II,102,11.

अवन्तिपुर 1) n. *a) die Stadt* Uǵǵajinî. — *b)* N. pr. eines von Avantivarman errichteten Heiligthums. — 3) f. ई *die Stadt* Uǵǵajinî.

*अवन्तिब्रह्मन् m. *ein Brahman bei den* Avanti Kâç. zu P. 5,4,104.

अवन्तिभूपाल m. Bein. des *Fürsten* Bhoǵa.

अवन्तिमातृ und °मातृका f. Pl. *die göttlichen Mütter der* Avanti Kâd. II,102,12. 106,7.

अवन्तिवती f. ein Frauenname.

अवन्तिवर्धन m. ein Mannsname.

अवन्तिवर्मन् m. N. pr. eines Fürsten und eines Dichters.

अवन्तिसुन्दरी f. ein Frauenname.

अवन्तिसेन m. ein Mannsname Kâd. II,103,14.

*अवन्तिसोम m. *saurer Reisschleim.*

अवन्तिस्वामिन् m. N. pr. eines von Avantivarman errichteten Heiligthums.

अवन्ती f. 1) Uǵǵajinî, die Hauptstadt der Avanti. — 2) *eine Fürstin der Avanti. — 3) N. pr. eines Flusses.

अवन्तीनगर n. = अवन्तिनगरी Kâd. 259,8.

अवन्तीश्वर m. N. pr. eines von Avantivarman errichteten Heiligthums.

अवन्तीसरस् n. N. pr. eines Tîrtha.

*अवन्त्यक m. Pl. AV. Par. 56 wohl fehlerhaft für आव°.

*अवन्त्यश्मक n. Sg. und m. Pl. *die* Avanti und Açmaka. आवन्त्य° v. l.

अवन्ध्य 1) Adj. *nicht unfruchtbar, — fruchtlos, — vergeblich* 97,16. — 2) m. (oder n.) und f. आ N. pr. einer Oertlichkeit. — 3) f. आ *Momordica mixta* Rîǵân. 7,183.

अवन्ध्यरूप Adj. *dessen Schönheit nicht vergeblich ist.* Davon Nom. abstr. °ता Kumâras. 5,2.

अवपतन n. *das Herabfallen.*

अवपाक Adj. *ohne Netzhaut (omentum)* Kâtj. Ça. 21,2,5.

अवपाटिका f. *Zerreissung der Vorhaut.*

अवपात m. 1) *Herabfall, Niederfall.* — 2) *Herabflug.* — 3) *das Sichbegeben auf* Spr. 5563. — 4) *Fanggrube.*

अवपातन n. 1) *das Niederfällen, Niederwerfen, Umwerfen.* — 2) in der Dramatik *eine Scene, in der eine Person erschrocken die Bühne betritt und am Schluss in froher Stimmung die Flucht ergreift.*

अवपात्रित Adj. *von der Gemeinschaft der Geschirre ausgeschlossen.*

अवपार्द् m. *das Fallen.*

अवपान n. 1) *das Trinken, Trunk.* — 2) *Tränke.*

अवपाशित Adj. *über den eine Schlinge gezogen worden ist.*

अवपीड m. 1) *Druck.* — 2) *ein best. Niese- oder Kopfreinigungsmittel.*

अवपीडक m. = अवपीड 2).

अवपीडन 1) n. *a) Druck; das Zudrücken* (des Auges) Comm. zu Njâjas. 3,1,11. — *b) Niesemittel.* — 2) f. आ *Verletzung.*

अवपोथिका f. *Steine u. s. w., die man von den Mauern einer Stadt auf den Feind herabwirft.*

अवप्रज्ञन n. *Ende eines Gewebeaufzuges.*

अवबधा f. *Segment der Basis eines Dreiecks.*

अवबन्ध und °क m. *Lähmung,* in वर्त्मावबन्ध°.

अवबाहुक m. *Krampf im Arm.*

अवबोढव्य Adj. *zu beherzigen.*

अवबोध m. 1) *das Wachen, Wachsein.* — 2) *Wahrnehmung, Erkenntniss* 219,21. 289,6.

अवबोधक Adj. *erweckend.*

अवबोधन n. *das Unterweisen, Lehren.*

अवबोधनीय Adj. *zu erkennen an* (Instr.) Kâd. II,53,24.

अवब्रव in अनवब्रव.

अवभङ्ग m. 1) *das Zerbrechen, Entzweigehen.* — 2) *das Einfallen* (der Nase).

अवभञ्जन n. *das Zerbrechen, Abreissen.*

अवभर्त्सन Adj. *röstend,* so v. a. *zu Nichte machend.*

अवभाषणा n. *das Reden.*

अवभास m. 1) *Glanz, Schein, Aussehen.* — 2) *das Erscheinen, Zutagetreten* 285,10. — 3) *Bereich.* अवणाव° *des Hörens* (buddh.)

अवभासक Adj. *erhellend, zur Erscheinung bringend* 289,12. Davon Nom. abstr. °त्व n. 259,6. 260,1.

अवभासकर m. N. pr. eines Devaputra Lalit. 346,10.

अवभासन n. 1) *das Scheinen* Bhâvapr. 1,69. — 2) *Erscheinen, Zutagetreten.* — 3) *das Erhellen, Erleuchten* 281,16.17.

*अवभासनाशिखिन् m. N. pr. eines Schlangendämons (buddh.).

अवभासप्रभ m. Pl. *eine best. Klasse von Göttern* (buddh.).

अवभासप्राप्त m. N. pr. einer Welt (buddh.).

अवभासिन् Adj. 1) *glänzend, schimmernd* 219,26. — 2) *erhellend, zu Tage treten lassend.* Davon Nom. abstr. °सिता f. Njâjam. 1,1,17.

अवभास्य Adj. *zu erleuchten, erleuchtet werdend* Çañk. zu Bâdar. 2,2,28.

अवभृति f. N. pr. eines Flusses.

अवभृथ (°भृथ AV.) m. 1) *Reinigungsbad für die Opfernden und die gebrauchten Gefässe.* °इष्टि f. Lâṭj. 2,12,9. Kâtj. Ça. 19,5,12.7,12. °स्नपन n. °सामन् n. Name eines Sâman Lâṭj. 2,12,1.7. °न्यङ्क m. 5,1,8.10. 10,12,1. °न्यङ्कस्थान 5,4,6. — 2) *Ende.* जीवितावभृथ° *Lebensende* Gobh. 1,3,13.

अवभेदक und °भेदिन् Adj. *zerspaltend.*

अवभृ in अनवभृ.

*अवभृट Adj. (f. आ) und n. = अवटीट.

अवम 1) Adj. (f. आ) *a) der unterste* (örtlich und im Range). अवमतम *der allerniedrigste* Maitr. S. 4,7,6. — *b) der nächste* (zeitlich und dem Verhältnisse nach). — *c) der letzte, jüngste.* — *d)* nach einem Zahlwort *um — weniger.* — 2) m. Pl. Bez. *best. Manen* Tâṇḍja-Br. 1,5,9. Lâṭj. 2,5,14. — 3) n. *ein bei der Zeitausgleichung auszuscheidender Tag* Comm. zu Golâdhj. 4,12. gew. Pl. *der Unterschied zwischen einem Mond- und einem* Sâvana-*Monat;* insbes. *der zu 24 Stunden angewachsene Unterschied, welcher bei der Ausgleichung abgezogen wird.* °दिवस m. Comm. zu Ârjabh. 3,6 und °रात्र m. Ind. St. 10,309 dass.

*अवमताङ्कुश m. *ein hartnäckiger Elephant, der des Hakens spottet.*

*अवमति m. *Herr, Gebieter.*

अवमन्तृ Nom. ag. *Verächter, verachtend,* mit Acc. Bâlar. 110,6.

अवमन्तव्य Adj. *gering zu achten, zu verachten.*

अवमन्थ und °क m. *eine Beulenkrankheit.*

अवमन्यक Adj. *gering achtend, verachtend, verschmähend* 101,17.

अवमर्द् m. 1) *Aufreibung, hartes Mitnehmen.* — 2) *eine best. Art von Eklipse.* — 3) N. pr. einer Eule.

अवमर्दन 1) Adj. *aufreibend, hart mitnehmend.* — 2) n. *a) das Reiben.* — *b) das Aufreiben, hartes Mitnehmen.*

अवमर्दिन् Adj. *aufreibend, hart mitnehmend.*

अवमर्श m. (adj. Comp. f. आ) 1) *Berührung.* — 2) *das Bedenken, Erwägung.*

Digitized by Google

अवमर्शन 1) n. = अवमर्श 2). — 2) *f. आ *Verwünschung* Gal. (अवमर्षणा).

अवमर्शम् Absol. *unter Berührung* Çat. Br. 1,2,5, 24.26.

अवमान m. (adj. Comp. f. आ) *Geringachtung; Schimpf, Schande.*

अवमानन n. und °ना f. *Geringachtung, Verachtung; Beschimpfung* Bâlar. 57,5.

अवमानिन् Adj. *gering achtend, verachtend, verschmähend.* Davon Nom. abstr. °निता LA. 30,3.

अवमान्य Adj. *gering zu achten, zu verachten.*

अवमार्जन n. 1) *das Abwischen, Wegkehren.* — 2) *das Abgeriebene, Abgestreifte.*

अवमुक्तशैव s. अविमुक्त°.

अवमूत्रण n. *das Bepissen* Kâraka 1,18.

*अवमूर्धशय Adj. *mit herabhängendem Kopfe ruhend.*

अवमृश्य Adj. in अनवमृश्य.

अवमेकृन n. *das Bepissen.*

अवमोचन n. *Station, Aufenthaltsort.*

अवमोटन (f. ई) und °टिन् Adj. *verdrehend* Bhâvapr. 4,157.

अवयज्ञन n. 1) *Sühnung, Reinigung.* — 2) *Sühnungsmittel* Tândja-Br. 1,6,10.

अवयव m. (adj. Comp. f. आ) *Glied, Theil.*

अवयवधर्म m. *die Anwendung von pars pro toto* 230,19.

अवयवयोग Adj. (f. आ) *in der Beziehung von «ein Theil davon» stehend.*

अवयवरूपक n. *ein Gleichniss, in dem aus den verglichenen Theilen zu bestimmen ist, womit das Ganze verglichen wird,* 251,24.

अवयवशस् Adv. *gliedweise, Theil für Theil* Çâṅk. zu Bâdar. 2,2,15.

अवयविन् Adj. *aus Gliedern oder Theilen bestehend;* Subst. *ein Ganzes.*

अवयविरूपक n. *ein Gleichniss, in dem aus dem verglichenen Ganzen zu bestimmen ist, womit die einzelnen Theilen verglichen werden,* 251,28.

अवयवी Adv. mit भू *zu einem Bestandtheile werden* Comm. zu Mṛicch. 3,16. fgg.

*अवयस = आवयस fehlerhaft für अपवस und आपवस.

अवयाज् (nur Nom. °यास्, viersilbig zu sprechen) f. *Opferantheil.*

*अवयात n. N. pr. eines Tîrtha gaṇa धूमादि in der Kâç.

अवयातर् Nom. ag. *Abwender, Besänftiger.*

अवयातक्रुध् Adj. *dessen Groll besänftigt ist.*

अवयान 1) *das Heruntergehen.* — 2) *Rückzug* Lalit. 178,16. — 3) *Besänftigung.*

अवयास् m. N. pr. eines Plagegeistes in Jama's Welt.

अवयुन Adj. *unkenntlich, dunkel.*

अवर 1) Adj. (f. आ) *a) der untere.* Compar. अवरतर. — *b) niedrig, gering, wenig geachtet.* — *c) näher.* — *d) der hintere, nachstehend, nachfolgend, später, jünger.* — *e) vorangehend* (mit Abl.). — *f) westlich.* — 2) f. आ *a) Nachgeburt.* — *b) *Hintertheil eines Elephanten.* — *c) *Bein. der Durgâ.* — 3) n. *a)* am Ende eines adj. Comp. (f. आ) *das Mindeste, das niedrigste Maass, der niedrigste Betrag.* त्र्यवरम् Adv. *wenigstens dreimal.* — *b) *Hintertheil eines Elephanten.*

अवरङ्गसाह् m. N. pr. *Aurungzeb.*

अवरज 1) Adj. (f. आ) *a) niedrig geboren.* — *b) nachgeboren, jünger.* — 2) m. *a) ein Çûdra.* — *b) jüngerer Bruder* (mit Abl.). — 3) f. आ *jüngere Schwester.*

*अवरतस् Adv. *unterhalb* u. s. w.

*अवरति f. *das Nachlassen, Aufhören.*

अवरपर 1) Adj. (f. आ) *vorangehend und nachfolgend* Ait. Âr. 327,5.4 v. u. — 2) °रम् Adv. *nach —, auf einander.*

अवरपुरुष m. *Nachkomme* Khând. Up. 1,11,2.

अवरवयस् Adj. *jünger an Jahren* Âpast.

1. अवरवर्ण m. *niedrige —, verachtete Kaste.* °ज्ञ = 2. अवरवर्ण.

2. *अवरवर्ण und *°क *ein Çûdra.*

*अवरवृत्त m. *die Sonne.*

अवरशैल m. 1) *der westliche Berg.* °संघाराम m. Name eines darauf belegenen *Klosters.* — 2) Pl. Name einer buddh. Schule.

*अवरस्तात् Adv. = अवरतस्.

अवरस्पर Adj. *der hintere voran, verkehrt.*

*अवरक्स n. P. 5,4,81.

अवरार्ध 1) m. *a) Untertheil.* °तस् Adv. *von unten her.* — *b)* am Ende eines adj. Comp. *das Mindeste, Minimum.* — 2) °म् Adv. *mindestens.*

अवरार्ध्य 1) Adj. *a) auf der unteren (näheren) Seite befindlich.* — *b) von unten anfangend.* — *c) die mindeste Zahl seiend* Lâṭ. 9,11,4. — 2) am Ende eines adj. Comp. *das Mindeste, Minimum.*

अवरावपतन n. *das Abgehen der Nachgeburt* Pâr. Gṛhs. 1,16,2.

अवरावर Adj. *der allerniedrigste* R. 5,53,24. 69,21.

*अवरिका f. = अवारिका.

*अवरीण Adj. *getadelt.*

अवरीयस् m. N. pr. eines Sohnes des Manu Sâvarṇa.

अवरुणद्ध Adj. *nicht* Varuṇa *gehörig, nicht ihm verfallen* Çat. Br. 3,2,4,18. 6,4,3,8. 5,2,13.

अवरुद्धि f. *Erlangung, Erreichung.*

अवरुद्धिका f. *eine Frau im Harem* Râgat. 7,736.

अवरूप Adj. (f. आ) *ungestalt, ausgeartet.*

अवरेण Instr. Praep. *unter,* mit Acc.

अवरोकिन् Adj. (weiss) *durchscheinend,* d. i. *weiss gefleckt.*

अवरोक्त Adj. *zuletzt genannt* Kâtj. Çr. 1,10,5.

अवरोचक m. *Mangel an Appetit.*

1. अवरोध m. 1) *Bewegung nach unten, Senkung.* — 2) *Senker, Wurzeltrieb.*

2. अवरोध m. 1) *Hemmung, Unterdrückung, Beseitigung.* — 2) *Störung, Beeinträchtigung.* — 3) *Einsperrung* Âpast. 1,9,25. *Gefangensetzung* Chr. 214,5. — 4) *Einschliessung, Belagerung.* — 5) *Gewinnung, Erlangung* Njâjam. 1,2,6. — 6) *Verbergung. — 7) *Harem,* Pl. *die Frauen eines Harems.* — 8) *Palast eines Fürsten.*

3. अवरोध Suçr. 1,89,4. 90,3 fehlerhaft für अववोध.

अवरोधक Adj. *im Begriff einzuschliessen, zu belagern* (mit Acc.).

अवरोधगृह n. Sg. und Pl. *Harem.*

1. अवरोधन n. *absteigende Bewegung, das Absteigen.*

2. अवरोधन n. 1) *Einschliessung, Belagerung.* — 2) *das Einsperren* Âpast. 2,28,4. — 3) *verschlossener Ort, innerstes Heiligthum.* — 4) n. *Harem,* Pl. *die Weiber eines Harems* Spr. 2418.

अवरोधशिखण्डिन् m. *Hauspfau* Kâd. 93,22.

*अवरोधिक m. *Aufseher in einem Harem.*

°अवरोधिन् Adj. *einschliessend, verdeckend* Kâd. II,88,24.

अवरोपण n. *das Pflanzen.*

अवरोह m. 1) *das Herabsteigen. — 2) *absteigendes Verhältniss, Herabstimmung; Uebergang von einem höhern Tone zu einem tiefern* Comm. zu Mṛicch. 44,14.15. — 3) *das Aufsteigen. — 4) *Luftwurzel* (des indischen Feigenbaums). — 5) *Himmel.*

*अवरोहक 1) m. in अश्वाव°. — 2) f. °हिका *Physalis flexuosa L.*

अवरोहण 1) Adj. (f. ई) *herabsteigend.* — 2) n. *a) das Herabsteigen, Sichherablassen von.* — *b) absteigendes Verhältniss, Herabstimmung; Uebergang von einem höhern Tone zu einem tiefern* Comm. zu Mṛicch. 44,14.15. — *c) Absteigeort.*

*अवरोहतु m. *Ficus infectoria Willd.* Gal.

अवरोहवत् Adj. *mit Luftwurzeln versehen.*

*अवरोहशाखिन् m. *Ficus infectoria* Râgân. 11,125.

*अवरोहितीय Adj. von अवरोहित.

अवरोहिन् 1) *niedersteigend* Varâh. Bṛh. 8,6. *ab-*

Digitized by Google

steigend (von Tönen) S. S. S. 34. — 2) *m. *indischer Feigenbaum.*

अवर्चस् Adj. *energielos, schwächlich.*

अवर्जनीय Adj. *unvermeidlich.* Davon Nom. abstr. °ता f. und °त्व n. (Gaim. 6,4,17. Comm. zu Nyâyas. 2,1,22).

अवर्जुषी Adj. f. *nicht vorenthaltend.*

1. अवर्ण m. *Vorwurf, Tadel.* °भाज् Adj. Râgat. 8,614.

2. अवर्ण m. *der Laut* अ *oder* आ.

3. अवर्ण Adj. 1) *keine Erscheinungsform habend.* — 2) *farblos.*

अवर्णसंयोग m. *kein Zusammenhang mit einer Kaste* Âpast.

अवर्ण्य Adj. 1) *nicht zu beschreiben* Âtmopan. 3. — 2) *nicht auszusagen, — zu prädiciren* Comm. zu Nyâyas. 5,1,4.

अवर्ण्यसम m. *ein best. Sophisma, das auf der Verwechselung des zu beweisenden mit dem beweisenden Beispiele beruht,* Nyâyas. 5,1,4. Sarvad. 114,10.

अवर्तमान Adj. *im Augenblick nicht vorsichgehend, nicht gegenwärtig.*

अवर्ति f. *Herabgekommenheit, Mangel, Noth.* Davon Nom. abstr. °त्व n. Z. d. d. m. G. 29,183.

अवर्त्र Adj. *ungedämmt, ungehemmt.*

*अवर्धमान (संज्ञायाम्) gaṇa चार्वादि.

अवर्मन् Adj. *ohne Rüstung.*

*अवर्ष्, °यति Denom. von अवर्.

अवर्ष und °ण (Spr. 729) n. *Mangel an Regen, Dürre.* अवर्षा f. MBh. 13,94,33, das nach dem Comm. gleichbedeutend sein soll, ist verdächtig; vgl. ebend. 93,80.

अवर्षशतिक Adj. *noch nicht hundert Jahre alt.*

अवर्षुक Adj. *nicht regnend.*

अवर्ष्य Adj. *bei regenlosem Wetter thätig.*

*अवलक्त Adj. *weiss.*

अवलगित n. *ein Hors d'oeuvre im Prolog.*

अवलग्न m. n. *Taille.*

*अवलत्तिका f. (?) Uṇâdis.

अवलम्ब 1) Adj. (f. आ) *herabhängend.* — 2) m. a) *das Hängen an* Megh. 69. — b) *Halt, Stütze* Spr. 6641, v. l. 7740. — c) *senkrechte Linie.*

अवलम्बक 1) m. *Senkrechte* Âryabh. 4,23. Comm. zu 2,13. Bîjag. 113. — 2) n. *ein best. Metrum.*

अवलम्बन 1) Adj. (f. ई) *sich an Etwas hängend* Bhâvapr. 1,35.36. — *haltend, — lehnend.* — 2) n. a) *das Herabhängen.* — b) *das Hängen —, Sichanhalten —, Sichheften an, Sichstützen auf* (eig. und übertr.). — c) *Halt, Stütze.* — d) *das Verweilen, Bleiben.*

अवलम्बितव्य Adj. *woran man sich zu halten hat* 159,9.

अवलम्बिन् Adj. 1) *herabhängend, sich neigend.* — 2) *sich haltend an, — stützend —, —lehnend auf* (eig. und übertr.), *beruhend auf, abhängig von* Çaṃk. zu Bâdar. 3,5,52. — 3) *sich befindend an.*

*अवलिन्द् m. = उपरिकुटी.

अवलिप्तता f. und °लिप्तत्व n. *Hochmuth.*

अवलिप्स m. Bez. *eines best. Amulets* AV. Paipp. 1,14,4.

*अवलीढा f. *Geringachtung.*

अवलीला f. *Scherz, Spiel.* Instr. so v. a. *mit der grössten Leichtigkeit.*

अवलुञ्चन n. 1) *das Ausreissen.* — 2) *das Zerreissen, Aufgehen* (einer Naht).

अवलुण्ठन n. *das Berauben.*

अवलुम्पन n. *Ansprung, Ansatz* MBh. 1,140,45.

अवलेख 1) m. *Abschabsel.* — 2) f. आ *das Zeichnen, Malen.*

अवलेखन 1) n. *das Bürsten, Kämmen* Sâmavidh. Br. Gaut. 9,32. Âpast. — 2) f. ई *Bürste, Kamm.*

अवलेप m. 1) *Klebrigkeit* Trik. Suçr. 1,155,1. — 2) *Salbe, Teig* H. an. Med. — 3) *Schmückung. — 4) *Hochmuth.*

अवलेपन n. 1) *Salbe* Ṛtus. 5,5. — 2) *hochmüthiges Benehmen.*

अवलेह् m. 1) *das Ablecken.* — 2) *Extract* (Mat. med. 10), *Latwerge, Paste mit Zucker u. s. w.*

अवलेहक 1) *Adj. *beleckend.* — 2) f. °हिका = अवलेह् 2).

अवलेहन n. 1) *das Belecken* Spr. 5748. — 2) *Paste u. s. w.* Bhâvapr. 2,20.

अवलेहिन् Adj. *leckend, Leckermaul.*

अवलोक m. 1) *Betrachtung, Beschauung, Musterung.* — 2) *Blick.* — 3) *Gesichtskreis.* °केषु नारीणाम् *im Angesicht von Frauen.* °मार्ग m. dass. — 4) Titel eines Werkes, = दृशन्नपावलोक Hall in der Einl. zu Daçar. 3. 4.

अवलोकक Adj. *spectaturus* (mit Acc.).

अवलोकन 1) n. a) *das Sehen, Erblicken, Gewahrwerden.* — b) *das Betrachten, Beschauen, Mustern.* — c) *Blick.* — d) *Ansehen, Aussehen.* — 2) f. आ *aspectus* (planetarum) Varâh. Bṛh. S. 5,62.

अवलोकनीय Adj. *betrachtenswerth* Lalit. 59,11.

अवलोकयितृ Nom. ag. *Betrachter, Beschauer* 261,22. 24.

अवलोकयितव्य Adj. *zu beobachten* Varâh. Bṛh. S. S. 7, Z. 18.

अवलोकित 1) m. a) *ein best. Tact* S. S. S. 235. — b) = अवलोकितेश्वर. — 2) f. आ ein Frauenname. — 3) n. *das Hinschauen.*

अवलोकितक n. *das Hinsehen.* Instr. *hinsehend* Bâlar. 148,4. 227,9.

अवलोकितव्रत m. N. pr. eines Mannes (buddh.).

अवलोकितेश्वर m. N. pr. eines Bodhisattva Kâd. 234,21 (आर्याव° zu lesen).

अवलोकिन् Adj. *schauend, blickend auf.*

अवलोक्य Adj. *anzusehen.*

अवलोगित n. *eine Art* Prastâvanâ Çâk. ed. Pischel. 3, Note. Vgl. अवलगित.

अवलोप m. *Unterbrechung, Störung.*

*अवलोप्य Adj. *abzureissen.*

अवलोभन in अनवलोभन.

*अवलोम Adj. P. 5,4,75.

*अवल्क m. *Gymnema sylvestre* Nigh. Pr.

अवल्गुज m. *Vernonia anthelminthica Willd.*

अवल्गुली f. *ein best. giftiges Insect.*

अववद् in दुरववद्.

अववदन n. *übles Nachreden.*

अववदितृ Nom. ag. *der das letzte Wort hat, der Entscheidende.*

अववर्तिन् Adj. *wiederkehrend.*

अववर्षण n. *das Beregnen.*

अववाद् m. 1) *üble Nachrede. — 2) *Befehl. — 3) *Vertrauen. — 4) *Unterweisung* Lalit. 307,7.

अवव्रश्च m. *abgetrenntes Stück.*

अवश Adj. (f. आ) 1) *keinem fremden Willen unterthan, unabhängig, frei, sich frei gehen lassend.* — 2) *keinen eigenen Willen habend, wider Willen gehorchend, invitus* 125,1. 135,9.

अवशग Adj. *nicht in Jmds* (Gen.) *Gewalt stehend* 184,2.

अवशंगम n. *ein best.* Samâdhi.

अवशंस् f. *unrechtes Verlangen.*

अवशा f. *Nichtkuh, schlechte Kuh.*

अवशातन n. *das Welken, Einschrumpfen.*

अवशित्व n. *das sich nicht in der Gewalt Haben* MBh. 14,36,15.

अवशिन् Adj. *seines Willens nicht mächtig, invitus* Spr. 5800. *unselbständig* Âpast.

अवशिरस् Adj. *mit dem Kopf nach unten.*

अवशिष्टक n. *Ueberbleibsel, Rest.*

अवशीर्षक Adj. = अवशिरस्.

अवशेष n. *Ueberbleibsel, Rest.* भस्मावशेष Adj. *von dem nur Asche übrig geblieben ist* Spr. 7626. पीतावशेष Adj. *bis auf einen kleinen Rest ausgetrunken* Spr. 3123. कृत्तावशेष Adj. Chr. 299,21. Davon Nom. abstr. अवशेषता f.

°अवशेषम् Absol. *bis* (excl.) *auf* Beng. Chr. 188,14.

अवशेष्य Adj. *übrig zu lassen, zu bewahren.*

अवश्यकर्मन् n. *nothwendige Verrichtung* Ait. Âr. 410,8.

Digitized by Google

अवश्यभाविन् Adj. *was nothwendig erfolgen muss* Spr. 670.

अवश्यम् und अवश्य° (insbes. vor einem Partic. fut. pass.) *nothwendig, jedenfalls, durchaus.*

अवश्यंभाव m. *Nothwendigkeit* Comm. zu Kâtj. Çr. 38,2 v. u. Vielleicht richtiger अवश्यभाव.

अवश्यंभाविन् Adj. vielleicht unrichtig für अवश्यभा°. Davon Nom. abstr. °वित्व n. Bhâvapr. 2,167 und °विता f. Comm. zu Mṛicch. 163,25.

*अवश्यविषय m. *Gattin* Gal.

*अवश्या f. *Reif, pruina.*

अवश्याय m. 1) dass. 132,25. Kâd. 28,16. — 2) *Hochmuth.

*अवश्यायपट m. *eine Art Zeug.*

*अवश्यायबिन्दु m. *Reiftropfen*, so v. a. *Unding.*

अवश्रयण n. *das vom Feuer Nehmen.*

अवश्रेसे (so wohl zu lesen) Dat. Inf. *um wegzublasen* AV. 4,37,3.

अवषट्कार (Kâtj. Çr. 5,10,7) und अवषट्कृत (Çat. Br. 4,6,3,6) Adj. *ohne Ruf* वषट्.

अवष्टभ्य Adj. *aufzuhalten, festzuhalten.*

अवष्टम्भ m. 1) *das Sichaufstützen, Sichanlehnen an.* — 2) *das Greifen zu Etwas, Anwendung* Pañkat. 21,20.24. Sâh. D. 333,19. — 3) *Entschlossenheit, Muth.* — 4) **Anfang.* — 5) **Uebung im Bogenschiessen* Gal. — 6) **Pfosten.* — 7) **Gold.*

अवष्टम्भन n. = अवष्टम्भ 2).

अवष्टम्भमय Adj. *von Entschlossenheit* --, *von Muth zeugend* Ragh. 3,53.

*अवषाण m. *geräuschvolles Essen.*

1. अवस् n. 1) *Förderung, Gunst, Beistand.* — 2) *Labung, Erquickung.* — 3) *Lust, Behagen.* — 4) *Lust, Verlangen, Wunsch.*

2. अवस् (vor म einmal अवर्) 1) Adv. *herab.* — 2) Praep. *a) herab von*, mit Abl. und Instr. — *b) unter*, mit Instr.

अवस् n. *Nahrung, Zehrung, Wegzehrung.* पथस् so v. a. *das Vieh.*

*अवसक्थिक f. (Gal.) und °का (Gaut. 2,14) f. *ein Tuch, welches beim Sitzen über die Lenden geschlagen wird.* °कां कृ *ein Tuch über die Lenden schlagen.*

*अवसंचक्ष्य Adj. *zu meiden* Mahâbh. 2,405,*a.*

अवसञ्जन n. *die über die Schulter hängende Brahmanenschnur.*

*अवसथ m. 1) *Wohnung.* — 2) *Dorf.* — Vgl. आवसथ.

अवसन्नता f. *Verlegenheit, Rathlosigkeit.*

अवसभ Adj. (f. आ) *von einer Versammlung ausgeschlossen.*

अवसर m. 1) **Regen.* — 2) *Gelegenheit, Veranlassung, günstiger Augenblick* 176,7. — 3) *das am Platze Sein, das irgendwobei Zuthunhaben.* — 4) *Jmds Reihe.* — 5) = मत्तभेद. — 6) **Jahr.* — 7) N. pr. eines Mannes B. A. J. 1,217.

अवसर्ग m. 1) *das Loslassen*, in अनवसर्ग. — 2) **Willensfreiheit.*

अवसर्जन n. *Lösung.*

*अवसर्प m. *Späher.*

अवसर्पण n. 1) *das Herabsteigen; der Ort, von dem Jmd herabgestiegen ist.* — 2) *das auf die Strasse Gehen.*

अवसर्पिन् 1) Adj. *eine Abnahme bewirkend* VP. 2,4,13. — 2) f. °णी *eine herabsteigende Zeitperiode* Ârjabh. 3,7.

अवसलवि Adv. = अपसलवि.

अवसवि Adv. *nach links hin.*

*अवसव्य Adj. *nicht der linke, der rechte.*

अवसा 1) *Rast, Einkehr*, in अनवस. — 2) *Lösung, Befreiung.*

अवसातर् Nom. ag. *Löser, Befreier.*

अवसाद् m. 1) *das Sichsenken* Suçr. 1,109,8. — 2) *das Sinken, Abnahme.* — 3) *Abnahme der Kräfte, Mattigkeit.* — 4) *Niederlage* Mâlav. 12,14. — 5) **das Sinken des Muths, Rathlosigkeit.*

अवसादक Adj. *zum Sinken bringend, vereitelnd.*

अवसादन n. 1) *das Entmuthigen.* — 2) *Gedrücktheit* Kâraka 3,1. — 3) *künstliche Erzeugung von Schorf.*

*अवसादिनी f. *eine best. Pflanze* Gal.

1. अवसान n. (adj. Comp. f. आ) 1) *Ort der Einkehr, Ruheort.* — 2) *das zu Ende Gehen, Schluss, Ende.* — 3) *Lebensende, Tod.* — 4) **Grenze.* — 5) *Ende eines Wortes; der letzte Bestandtheil eines Compositums; Ende eines Satzes, Pause.* — 6) *Ende einer Verszeile* und *die dadurch gebildete Verszeile selbst.* — 7) *N. pr. einer Oertlichkeit.

2. अवसान Adj. *unbekleidet.*

°अवसानक Adj. (f. °निका) *sein Ende erreichend —, absterbend mit.*

अवसानदर्श Adj. 1) *auf seinen Bestimmungsort* oder *Aufenthalt blickend.* — 2) *das Ende von* (Gen.) *schauend* Taṇḍja-Br. 11,5,19.

अवसानभूमि f. *Höhepunkt, das Non plus ultra* Kâd. 139,14.

°अवसानिक Adj. *den Schluss von Etwas bildend.*

अवसान्य Adj. *zur Verszeile gehörig.*

*अवसाम P. 5,4,75.

अवसाय m. 1) *das Haltmachen, Sichniederlassen*, in यत्रकामावसाय. — 2) **Beschluss, Ende.* — 3) **Rest.* — 4) **Beschluss, Entscheidung.*

°अवसायिन् Adj. *Halt machend, sich niederlassend.*

अवसित n. *Wohnplatz.*

अवसितत्व n. *das Abgemachtsein* Çaṃk. zu Bṛih. Âr. Up. S. 182.

अवसिति f. *Schluss, Ende* Ind. St. 8,322.

अवसेक m. 1) *Begiessung, Guss.* — 2) *Einspritzung* (eines Klystiers) Suçr. 2,201,10. — 3) *Blutentziehung* (durch Blutegel) Suçr. 1,41,21 (Chr. 217,29).

*अवसेकिम m. *eine Art Gebäck.* *°सेकित Gal.

अवसेचन n. 1) *das Begiessen.* — 2) *das Baden.* — 3) *Wasser zum Begiessen.* — 4) *das Aufstreuen.* — 5) *das Blutentziehen.*

अवसेय Adj. 1) *zu erschliessen, — errathen* Comm. zu Kâtj. 2,72. — 2) *zu erlernen* Comm. zu Ârjabh. S. 2, Z. 11. fgg.

अवस्कन्द् m. *Ueberfall, Angriff.* स्कन्दावस्कन्दायिन् Adj. Bâlar. 109,16.

अवस्कन्दन n. 1) *das Herabsteigen.* — 2) **das Baden.* — 3) *Beschuldigung.*

अवस्कन्दिन् Adj. 1) *bespringend* Çat. Br. — 2) *angreifend.*

*अवस्कन्दीय Adj. v. l. im gaṇa गहादि in der Kâç.

अवस्कर m. 1) **Excremente.* — 2) **Schamtheile* — 3) *Ort, wohin die Unreinigkeiten getragen werden; Abtritt.* — 4) *= अपस्कर *Wagentheil* Gal.

*अवस्करक m. etwa *Spulwurm.*

अवस्करमन्दिर n. *Abtritt.*

अवस्कव m. *ein best. Wurm.*

अवस्तरण n. 1) *das Bestreuen.* — 2) *Bettdecke* Âpast.

अवस्तात् 1) Adv. *a) unten.* — *b) diesseits, vorher.* — 2) Praep. mit Gen. *a) unter.* — *b) westlich von* Çulbas. 3,90.

अवस्तात्प्रपद् Adj. *wohin man von unten her gelangt.*

अवस्तार m. *Streu.*

अवस्तु n. 1) *werthlose Sache.* — 2) *Unding, das Unreale* 258,3.9. 274,5. Dazu Nom. abstr. °ता n.

अवस्त्र Adj. *unbekleidet.* Davon Nom. abstr. °ता f. MBh. 3,62,16.

अवस्था 1) m. *penis.* — 2) f. आ *a) das Erscheinen vor Gericht.* — *b) Bestand.* — *c) Lage, Lebenslage, Zustand, Verhältniss.* — *d) Grad, Stufe, Altersstufe.* — *e)* in der Dramatik *ein einzelner Erfolg, der alle übrigen nach sich zieht.* — *f) vulva.*

अवस्थातव्य n. impers. *zu verbleiben, sich aufzuhalten* Kâd. II,31,6.

अवस्थान n. 1) *das Auftreten* R. 5,5,18. — 2) *Stellung, Lage* Pañkat. 9,14. — 3) *das Weilen, Verweilen, Verharren* 284,25. 285,9. Sâh. D. 75,2. —

Digitized by Google

4) *das Standhalten, Bestand.*

अवस्थापन n. *das Ausstellen* (von Waaren).

अवस्थायिन् Adj. 1) *einen Platz einnehmend, sich aufhaltend in* Kâd. II,49,8. *aufgestellt.* — 2) *in einem best. Zustande verharrend* Çaṃk. zu Bâdar. 2,2,19. Dazu Nom. abstr. °यित्व n. ebend.

अवस्थावन् Adj. *Stand haltend* TS. 5,5,10,2. 4.

अवस्थासंग्रह m. Titel eines Werkes.

अवस्थिति f. 1) *Aufenthalt.* — 2) *das Verbleiben, Verharren.*

अवस्थितिचापल n. *Unbeständigkeit* Spr. 5563.

अवस्पर्तृ Nom. ag. *Erretter* RV.

अवस्फूर्जथु m. *das Rollen des Donners* Kaṇ. 5, 2,9, v. l.

अवस्फोटन n. *das Knacken mit den Fingern* Gaut. 2,15. 9,51.

अवस्यत् Partic. *Beistand suchend.*

*अवस्यन्दन n. und davon Adj. *°नीय gaṇa गकादि.

अवस्यन्दित n. in der Dramatik *das Umdeuten der eigenen Worte.*

*अवस्यन्दी f. und davon Adj. *°य gaṇa गकादि Kâç. zu P. 4,2,138.

अवस्यु 1) Adj. *Beistand oder Gunst suchend.* Auch °स्यू. — 2) m. N. pr. eines Ṛshi.

अवस्रंसस् Abl. Inf. *vor Herabfall, ne decidat* RV. 2,17,5.

अवस्वत् Adj. *strebend, begierig.*

*अवक m. *kein Weg* Gal.

अवकनन n. 1) *das Dreschen, Aushülsen* 229,1. — 2) *Lunge.*

अवकर्तृ Nom. ag. *der niederschlägt, abwehrt, vertreibt.*

अवकरण n. *das Wegwerfen.*

अवकसन n. *das Verlachen, Verspotten.*

*अवकस्त m. *Rücken der Hand.*

अवकार m. 1) *Zurückziehung der Truppen, Einstellung des Kampfes.* — 2) *Aufschiebung, Hinausschiebung.* — 3) **Einladung.* — 4) **Dieb.* — 5) **ein best. grosses Wasserthier.* — 6) * = धर्मान्तर. — 7) * = अपनेतव्यद्रव्य oder उपनेतव्य°.

*अवकारक m. = अवकार 5).

अवकारिक n. *Beute.*

अवकार्य Adj. 1) *der anzuhalten ist, Etwas* (Acc.) *zu erstatten, — bezahlen.* — 2) *was man erstatten lassen muss.*

*अवकालिका f. *Hecke, Zaun.*

अवकास m. 1) *Scherz, Spass.* — 2) *Verspottung, Spott.*

अवकास्य Adj. *zu verspotten, dem Spotte ausgesetzt, lächerlich.* Davon Nom. abstr. °ता f.

अवकित Partic. von घा, दधाति mit अव.

अवकितपाणि Adj. *Etwas in der Hand haltend* Âpast.

अवकित्थ 1) m. *eine best. Stellung der Hände.* — 2) n. und f. आ *das Verbergen einer inneren Aufregung.*

अवकित्थक m. = अवकित्थ 1).

अवकेल *n. und f. °ला *Geringschätzung.* °केल-या so v. a. *mit der grössten Leichtigkeit, ohne alle Anstrengung.* बिसकाण्ड° *mit einer Leichtigkeit, als wenn es ein Lotusstengel wäre.*

अवकेलन* n. *Geringschätzung.* f. ना dass. Spr. 7043 (Conj.).

अवकूर in अनवकूर.

अवकोश m. *penis* Sâmav. Br. 2,6,11.

अवाक् von अवाच् und अवाञ्.

अवाका f. *die untere Eihaut* (?) TS. 4,6,2,1.

अवाकिन् Adj. *nicht redend.*

1. अवाक्क Adj. *sprachlos.*

2. अवाक्क Adj. (f. आ) *abwärts gerichtet.*

*अवाकपुष्पी f. *Anethum Sowa Roxb.*

अवाकफण Adj. *mit der Haube nach unten* (Schlange) LA. 83,9.

अवाकफल Adj. *schlimme Folgen habend* MBh. 2,63,6.

अवाकशेष m. *kein weggebliebenes Wort* Gaim. 1,3,13.

अवाकशाख Adj. *mit nach unten gerichteten Zweigen.*

अवाकशिरस् Adj. 1) *mit dem Kopf nach unten.* — 2) *mit dem obern Ende nach unten.*

अवाकशीर्ष Adj. *mit dem Kopf nach unten.*

अवाकशृङ्ग Adj. *mit einem Horn nach unten* (Mond).

*अवाकश्रुति Adj. *taubstumm.*

अवाकसर्ग m. *Schöpfung der abwärts strebenden Wesen.*

अवाकस्रोतस् Adj. *abwärts strebend* MBh. 14, 36,25.

अवागगति Adj. *Gang zur Hölle.*

अवागगमनवत् Adj. *sich abwärts bewegend* 264,24.

अवागज Adj. *nicht aus der Stimme* (*dem Laut*) *entspringend* Dhsânab. Up. 18.

*अवागभाग m. *der untere Theil, Boden.*

*अवाग्य Adj. *krumm.*

अवाग्वदन Adj. *mit dem Gesicht nach unten.*

अवाङ्ग्र Adj. *mit der Spitze nach unten* Âpast. Ungrammatisch für अवाग्र.

अवाङ्नाभि Adv. *unterhalb des Nabels.*

अवाङ्निरय Adj. *Hölle unter der Erde.*

अवाङ्मनस Adj. *dem Worte und dem Geiste sich entziehend* Bhâg. P. 5,1,21.

अवाङ्मनसगोचर Adj. dass. 253,10.

अवाङ्मनोगोचर Adj. dass. Davon Nom. abstr. °त्व n. Ind. St. 9,134.

अवाङ्मुख 1) Adj. (f. ई) *a) mit dem Gesicht nach unten.* — *b) abwärts gekehrt* Ind. St. 14,383. — 2) m. *ein best. über Waffen gesprochener Zauberspruch.*

अवाच् Adj. *sprachlos, stumm.*

अवाचक Adj. *Etwas nicht ausdrückend,* — *besagend* Kâtjâpr. 7,2. Ind. St. 8,313. Davon Nom. abstr. °त्व n.

अवाचनीय Adj. *nicht zu lesen* Bâlar. 156,6.

अवाचाल Adj. *nicht geschwätzig,* — *grossprecherisch* Spr. 3591.

अवाचीन 1) Adj. (f. आ) *abwärts gerichtet, unterhalb von* (Abl.) *befindlich.* Mit अर्वाचीन verwechselt Spr. 5360. — 2) m. N. pr. eines Fürsten.

अवाचीनशीर्षन् Adj. (f. °र्ष्णी) *mit dem Kopf nach unten.*

अवाच्य Adj. 1) *nicht anzureden.* — 2) *nicht zu sagen,* — *auszusprechen* 126,10. — 3) *nicht unmittelbar ausgedrückt.*

अवाच्यता f. *Schmähung.*

अवाच्यत्व n. *das nicht unmittelbar Ausgedrücktsein.*

अवाच्यदेश m. *vulva.*

अवाजिन् m. *schlechtes Ross.*

अवाञ्च् 1) Adj. (Nom. m. अवाङ्, f. अवाची) *a) abwärts gerichtet, der untere, unterhalb von* (Abl.) *gelegen.* दिश् *Richtung nach dem Boden hin.* — *b)* nach einem Zahlwort *um — abnehmend.* — 2) *f. अवाची *Süden.* — 3) अवाक् Adv. *nach unten, in die Tiefe.*

अवाञ्चम् Adv. *abwärts* Çulbas. 3,85.

1. अवात Adj. (f. आ) *nicht eingetrocknet, frisch, vollsaftig* MBh. 2,17,28, v. l. für अवान.

2. अवात Adj. (f. आ) *unangefochten, sicher.*

3. अवात 1) Adj. *windstill* RV. 1,38,7. — 2) n. *Windstille.*

अवातल Adj. *nicht blähend.*

अवान Adj. 1) *nicht eingetrocknet, frisch, vollsaftig* MBh. 2,17,28. — 2) *nass* Kâd. II,72,17. — 3) **trocken.*

अवान्तर Adj. 1) *dazwischen liegend* TS. 7,5,2, 1. Çat. Br. — 2) *je ein anderer,* — *verschiedener* 255,11. 270,8.9. Sarvad. 18,8.

अवान्तरदिश् f. *Zwischengegend* Çulbas. 3,307. °दिक्प्रक्रि Adj. Kâtj. Çr. 5,8,21.

अवान्तरदिशा f. dass. Maitr. S. 3,14,7.

अवान्तरदीक्ष (Çat. Br. 3,4,2,2) und *°दीक्षित्

Digitized by Google

(Mahâbh. 5,20,a) Adj. *der eine dazwischen geschobene Weihe vollzieht.*

अवान्तरदेश॑ m. *ein Ort, der in der Richtung einer Zwischengegend liegt.*

अवान्तरभेद् m. *Unterabtheilung* Kap. 2,38. 3,41.

अवान्तरा॑म् Adv. *dazwischen* Çat. Br. 12,8,3,31.

अवान्तरेडा f. *eine dazwischen geschobene* इडा Âçv. Çr. 1,7,3.8. Ind. St. 9,225. fg.

अवाप in डुवाप.

*अवापितधान्य Adj. *nicht gesäetes* (d. i. *verpflanztes*) *Korn.*

अवाप्तव्य Adj. *zu erlangen.*

अवाप्ति f. 1) *Erlangung, Erreichung.* — 2) *Quotient* Bîgag. 148.

अवाप्य Adj. *zu erlangen.*

अवाम Adj. *nicht der linke, der rechte* Hem. Pr. Gr. ed. Bomb. 38,*b*,7.

अवामरथ्य m. *kein* Vâmarathja Kâtj. Çr. 10,2,21.

अवाय m. 1) *das Hinabsteigen.* उदकावाय *in's Wasser* Kâtj. Çr. 8,5,5. — 2) *das Weichen,* in अनवाय.

अवायु॑ Adj. *ohne Wind* Çat. Br. 14,6,3,8.

अवार॑ m. n. *das diesseitige Ufer, Diesseits* AV. Paipp. 2,4,4. अवार॑तस् Adv. *nach diesseits.*

अवारणीय Adj. 1) *unaufhaltsam, unwiderstehlich.* — 2) *von unheilbaren Krankheiten handelnd.*

*अवारपार m. *Meer.* Davon Adj. *°पारीण.

*अवारिका f. *Coriandrum sativum L.*

*अवारीण Adj. von अवार.

अवारुण Adj. *nicht* Varuṇa *gehörig* Kâtj. Çr. 4,5,3.

1. अवार्य॑ Adj. *diesseitig.*

2. अवार्य Adj. 1) *nicht zurückzuhalten, — aufzuhalten.* — 2) *unheilbar.* Davon Nom. abstr. °ता f.

(अवार्यक्रतु) अवारि॑य॑° Adj. *von unwiderstehlicher Kraft.*

अवालेय m. *kein* Vâleja Kâtj. Çr. 10,2,21.

अवावट m. *ein Sohn, den ein Mann mit einer Frau aus seiner Kaste zeugt, die vorher mit einem andern Manne gelebt hat.*

*अवावन् Adj. (f. °वरी).

अवाशृङ्ग Adj. *dessen Hörner nach unten gebogen sind.*

*अवासस् Adj. *unbekleidet.*

*अवासिन् Adj. gaṇa प्राच्यादि.

अवास्तु॑ Adj. *heimathlos.*

अवाक्रु॑ Adj. *ohne Gespann, nicht fahrend.*

अवि॑ 1) Adj. *zugethan, günstig.* — 2) m. *a) Schaf.* — *b)* Soma-*Stihe.* — *c) *Beschützer.* — *d) *die Sonne.* — *e) *Wind.* — *f) *Berg.* — *g) *Wall.* — *h) *Decke von Mäusefellen.* — 3) f. *a) Schafmutter.* — *b) *ein Frauenzimmer zur Zeit der Katamenien.*

अविक 1) *m. Schaf. — 2) f. अवी॑ *Schafmutter* 191,9. — 3) *n. *Diamant.*

*अविकट m. *Schafheerde.*

*अविकटोरण m. *eine für den Beschäler einer Schafheerde erhobene Abgabe.*

अविकत्थन *nicht ruhmredig* Spr. 4350.

अविकत्थयत्॑ Adj. *keine unnützen Reden führend* Âpast.

अविकर्ष m. *keine Auseinanderziehung* ṚV. Prât. 17,30.31.

अविकल Adj. *woran Nichts fehlt, nicht mangelhaft, vollständig* Spr. 1624. *correct* Çiç. 11,10.

अविकल्प Adj. 1) *ununterschieden* Ind. St. 9,133 u. s. w. Bhâg. P. 3,9,3. — 2) *sich nicht lange besinnend.* °म् Adv. *ohne sich lange zu besinnen, ohne Bedenken* Kâd. II,61,1.

1. अविकार m. *keine Veränderung, — Umänderung, — Entstellung* Gaut. 27,10. Gaim. 1,1,16.

2. अविकार Adj. *keiner Veränderung unterliegend.*

*अविकारसदृश Adj. gaṇa चार्वादि.

अविकारिन् Adj. *keiner Veränderung unterworfen.* Davon Nom. abstr. °रित्व n. Ind. St. 9,159.

अवि॑कृत Adj. 1) *unverändert* TS. Prât. 5,39. — 2) *nicht zubereitet, — zugerichtet, unverarbeitet, in natürlichem Zustande befindlich* Gaut. 1,18. Âpast. — 3) *unentwickelt* Çat. Br. 3,1,3,3. — 4) *nicht verunstaltet, — von ungewöhnlicher Gestalt* Gaut. 17,36.

अवि॑कृताङ्ग Adj. *mit unentwickelten Gliedern* Çat. Br. 4,5,3,6.

अविकृति f. *Unveränderlichkeit* Ind. St. 9,15.

अविकृष्ट Adj. *nicht auseinander gezogen* ṚV. Prât. 3,18.

अविक्रम m. *das Nichtunterbleiben der Umwandlung des* Visarga *in einen* Ûshman ṚV. Prât. 11,22.

अविक्रिय Adj. 1) *keiner Veränderung —, keinem Wandel unterworfen.* — 2) *keine Miene verziehend.* — 3) *ganz gleich.*

अविक्रियत्व n. *Unveränderlichkeit* Kull. zu M. 6,92 (अविक्र° gedr.).

अविक्रिया f. *kein Wandel.* °त्मक Adj. *keinem W. unterworfen* 285,1.

अवि॑क्रीत Adj. *der nicht verkauft hat.*

अविक्रेय Adj. *nicht verkäuflich* 89,25.

अविक्लव Adj. (f. आ) *unbefangen, unverwirrt, sicher* (Person, Geist, Rede, Gang) MBh. 1,54,4.

अविक्षत Adj. *unverletzt* MBh. 12,97,24.

अविक्षित् m. N. pr. eines Fürsten.

अवि॑क्षित Adj. *unvermindert.*

अविक्षिप 1) *Adj. P., Sch. — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Çvaphalka Hariv. 1917.

अवि॑क्षीण Adj. *unvermindert.*

अवि॑क्षुब्ध Adj. *nicht aus der Ordnung gebracht.*

अविख्यातदोष Adj. *der kein offenkundiges Verbrechen begangen hat* Gaut. 24,1.

अविख्यापयत्॑ Adj. *nicht ausposaunend, — zur Schau tragend* Çaṅk. zu Bâdar. 3,4,50.

*अविगन्धिका f. *Ocimum villosum* Râgân. 4,180.

अविगान Adj. (f. आ) *einstimmig* Râgat. 7,133.

अविगीत Adj. *sich gegenseitig nicht widersprechend* Çaṅk. zu Bâdar. 1,4,14.

अविगुण Adj. *nicht krank, normal* Bhâvapr. 4,153.

*अविग्न m. *Carissa Carandas L.* Vgl. अविघ्न.

अविग्रक् m. *Unselbständigkeit eines Wortes, das Erscheinen desselben in einem Compositum* ṚV. Prât. 4,12.

अविघात m. *Nichtverhinderung* Nyâyas. 3,1,47.

अविघ्न 1) Adj. *ohne Hinderniss, — Störung.* — 2) *f. आ *Carissa Carandas* Râgân. 11,214. — 3) n. *Abwesenheit jedes Hindernisses, Ungestörtheit.*

अविघ्नेन *ohne Hinderniss, ungestört.*

अविघ्नकरणव्रत n. *eine best. Begehung.*

अविघ्नविनायकचतुर्थी f. *ein best. vierter Tag.*

अविघ्नव्रत n. = अविघ्नकरणव्रत.

अविघ्नित Adj. *ungestört* 90,27.

अविचक्षण Adj. *nicht scharfsichtig, einfältig, dumm.*

अविचर्त्य॑ Adj. *unlöslich.*

अविचल Adj. 1) *sich nicht von der Stelle bewegend, nicht wankend, beharrlich, beständig.* — 2) *nicht abschweifend* (von den Sinnen).

अविचलित Adj. *unverwandt* (°मनस् Adj.) Mâlatîm. 74,6. *nicht abweichend von* (Abl.) Comm. zu TS. Prât. 5,2.

अवि॑चाचल, अवि॑चाचलत्॑ und अवि॑चाचलि Adj. *nicht schwankend, fest stehend.*

1. अविचार m. *Mangel an Ueberlegung.*

2. अविचार Adj. *nicht überlegend.* °म् Adv. *ohne sich lange zu bedenken.*

अविचारज्ञ Adj. *keine Ueberlegung kennend* 120,18.

अविचारण 1) n. *kein Ueberlegen, — Bedenken.* — 2) f. आ *Nichtrevision* Hâs.

अविचारणीय Adj. *keiner Erwägung bedürfend.*

अविचारयत्॑ Adj. *Etwas nicht erwägend, ohne sich zu bedenken* 205,6. 26. Spr. 677.

अविचारित 1) Adj. *a) nicht überlegt.* — *b) keinem Bedenken unterliegend.* — 2) °म् Adv. *ohne Bedenken.*

Digitized by Google

अविचार्य Adj. *keiner Erwägung bedürfend* 118,14.

अविचालिन् Adj. 1) *nicht weichend von* (Abl.). — 2) *unwandelbar.*

अविचाल्य Adj. *nicht von der Stelle zu rücken.*

अविचिकित्सत् Adj. *nicht in Ungewissheit über Etwas seiend* Çat. Br. 4,3,4,20.

अविचिकित्सा f. *kein obwaltender Zweifel* Âpast.

अविचित्तन n. *das Nichtdenken an Etwas* MBh. 3,2,23.

अविचित्तितर् Nom. ag. *an Etwas* (Gen.) *nicht denkend.*

अविचित्य Adj. 1) *wovon man sich keine Vorstellung machen kann* MBh. 3,189,31. — 2) *nicht ausfindig zu machen, nicht vorhanden* R. ed. Gorr. 2,96,22.

अविचृत्य Adj. *unlöslich.*

अविचेतन Adj. *unverständlich.*

अविचेतस् Adj. *thöricht.*

अविच्छिन्दत् (f. °दती) Adj. *nicht von einander trennend* Âçv. Gṛhj. 1,7,13. mit Ergänzung von अञ्जलिम् Ind. St. 5,384.

अविच्छिन्न Adj. *ununterbrochen.*

अविच्छेद m. *Ununterbrochenheit, ungestörte Fortdauer.* °दात् *ohne Unterbrechung* Kâd. II,118,14. °देन dass. Comm. zu Njâjas. 2,2,36.

अविज्ञाता Adj. f. *nicht geboren habend.*

अविज्ञानत् Adj. *nicht verstehend, — wissend, — kennend, unwissend* Kenop. 11. M. 3,97. Jâǵn. 2,258.

अविजितिन् Adj. *nicht siegreich.*

अविजेय Adj. *unbesieglich.*

अविज्ञ Adj. *keine Einsicht habend.* °ता f. *Dummheit* Spr. 4874.

अविज्ञात 1) Adj. *unerkannt, unbekannt; zweifelhaft* Âpast. — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Anala Harîv. 1,3,43.

अविज्ञातगति 1) Adj. *dessen Gang unbekannt ist* Bhâg. P. 1,13,24. — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Anila Harîv. 156.

अविज्ञातगद् Adj. *unverständlich redend.*

अविज्ञातर् Nom. ag. *nicht erkennend* Khând. Up. 7,9,1. *unwissend.* Auch als Beiw. Vishṇu's.

अविज्ञातार्थ n. *Nichtverständniss der Worte des Gegners* (ein निग्रहस्थान) Njâjas. 5,2,1. 9.

1. अविज्ञान n. *das Nichtwissen.* °नात् *ohne es zu wissen.*

2. अविज्ञान Adj. 1) *keine Kenntniss von Etwas habend.* — 2) *unerkennbar.* Davon Nom. abstr. °त्व n. Ind. St. 9,162.

अविज्ञानवत् Adj. *nicht mit Erkenntniss ausgestattet.*

अविज्ञेय Adj. *nicht erkennbar* Gaim. 1,2,38.

अविडीन n. *das Entgegenfliegen der Vögel.*

अवितत्करण n. bei den ekstatischen Pâçupata *das Verrichten allgemein für unziemlich geltender, ihnen aber anders erscheinender Handlungen.*

अवितथ 1) Adj. *nicht unwahr, wahr.* °म् Adv. *der Wahrheit gemäss.* °थेन dass. Saṃhitopan. 32,1; vgl. Spr. 4992. — 2) n. *ein best. Metrum.*

अवितथाभिसंधि Adj. *dessen Anschläge gelingen* Bhâg. P. 8,7,8.

अवितथी Adv. mit कर् *wahr machen, erfüllen.*

अवितद्भाषण n. bei den ekstatischen Pâçupata *das Führen von allgemein für Unsinn geltenden, ihnen aber anders erscheinenden Reden.*

अवितर् Nom. ag. *Gönner, Förderer, Schirmer.* f. अवित्री.

अवितर्क m. N. pr. eines Mannes (buddh.).

अवितवे Dat. Inf. *um zu laben, — erquicken* RV. 7,33,1. Çat. Br. 6,4,4,9.

अवितारिन् Adj. *nicht vorübergehend, dauernd.*

अवित्ति f. 1) *das Nichtfinden.* — 2) *Armuth.*

*अवित्यन्न m. n. *Quecksilber.*

अविथुर Adj. *nicht wankend* Âçv. Çr. 3,1,17.

*अविध्य Adj. *Schafen zuträglich.* f. या vielleicht *eine best. Pflanze.*

अविदग्ध Adj. 1) *nicht verbrannt.* — 2) *nicht im Magen zerkocht, unverdaut.* — 3) *nicht reif.* शोथ Bhâvapr. 3,117. — 4) *nicht sauer geworden.* — 5) *nicht klug, — gewandt* Spr. 3786.

अविदर्स्य Adj. *unerschöpflich.*

अविदात्त m. N. pr. eines Sohnes des Çatadhanvan.

अविदासिन् Adj. *nicht versiegend.*

अविदित Adj. *ungekannt, nicht erkannt* Çat. Br. 10,6,1,4. fgg. Kenop. 3. अविदितम् Adv. *ohne dass man es weiss* Mṛicch. 108,1.

अविदोधयु Adj. *nicht zaudernd.*

*अविदुग्ध n. *Schafmilch.*

अविदुष्टर Adj. *unwissender, ganz unwissend* RV. 10,2,4.

अविदूर 1) Adj. *nicht sehr weit entfernt, nahe.* — 2) n. *Nähe.* °रम् *in die Nähe von, zu — hin.* °रे (MBh. 3,280,1), °र°, °रात् und °रतस् *in der Nähe.*

*अविदूस n. *Schafmilch.*

अविदोष Adj. *ohne Schuld, — Fehl* Lâṭj. 6,5,30.

अविदोह् m. *kein verkehrtes Melken* Maitr. S. 2,4,2.

अविद्ध Adj. 1) *undurchbohrt, undurchstochen.* — 2) *unbeschädigt, unabgenutzt, in voller Kraft* Bhâg. P. 3,9,3. 8,3,4. — 3) *natürlich* Bhar. Nâṭjaç. 34,118.

*अविद्धकर्णा und *°कर्णी f. *best. Pflanzen.*

अविद्य Adj. *ungebildet* Spr. 684. 7833. *ohne Wissen* 685.

अविद्यमान Adj. *nicht daseiend, — vorhanden* Kâtj. Çr. 2,3,18. 3,8,26. Lâṭj. 1,7,21. 10,17,11. Davon Nom. abstr. °ता f. Comm. zu Njâjas. 2,2,12.

अविद्या f. 1) *Unwissenheit.* Auch als Çakti. — 2) buddh. *Unwissenheit* und zugleich *Nichtsein.*

अविद्यामय Adj. *in Unwissenheit bestehend.*

अविदृिय Adj. *nicht berstend, unzerstörbar.*

अविद्वंस् Adj. *unwissend, Etwas nicht wissend* Âpast.

अविद्विषाण Adj. *nicht in Feindschaft lebend* Kâtj. Çr. 25,14,26. Lâṭj. 1,11,14.

अविद्विषे Dat. Inf. *auf dass keine Feindschaft bestehe.*

अविद्वेष m. *keine Feindschaft.*

अविधवा f. *Nichtwittwe.*

*अविधा Interj.

अविधान n. *das Nichtvorgeschriebensein* Kâtj. Çr. 1,7,8. 9,3. 9,11,16. 19,4,4. °तस् *nicht der Verordnung gemäss.*

अविधायक Adj. *nicht vorschreibend.* Davon Nom. abstr. °त्व n. Gaim. 1,4,2.

अविधायिन् Adj. *unfolgsam* Bhâvapr. 1,132.

अविधि m. *keine Vorschrift.* °ना *nicht der Vorschrift gemäss* Âpast.

अविधुर Adj. *nicht allein stehend.*

अविधृति Adj. *ohne die Vidhṛti genannten Halme* Kâtj. Çr. 5,8,31.

अविधेय Adj. *unfolgsam* Bhâvapr. 1,132.

*अविन m. *ein best. Opferpriester.*

अविनय m. *ungebührliches —, unanständiges Benehmen.*

अविनयवत् Adj. *ungesittet* Spr. 691.

अविनाभाव m. und °भावित्व n. *Unzertrennlichkeit, Zusammengehörigkeit.*

अविनाभाविन् Adj. *unzertrennlich verbunden* Comm. zu Njâjas. 2,2,1.

अविनाभाव्य Adj. *unzertrennbar.*

अविनामित Adj. *nicht mit dem ersten Svara beginnend und mit dem zweiten endend* Saṃhitopan. 17,3.

*अविनायिन् Adj. gaṇa याक्यादि.

अविनाश m. *Nichtverderbniss, — verwesung* Kâd. II,100,18. 110,17.

अविनाशित्व n. *Unvergänglichkeit.*

अविनाशिन् Adj. 1) *unvergänglich.* — 2) *der Verderbniss —, der Verwesung nicht ausgesetzt* Kâd. II,88,3.

अविनाश्य Adj. *nicht zu Grunde zu richten.*

Digitized by Google

अविनिपात n. *das Nichtfehlgehen.*

अविनिपातिन् Adj. *nicht fehlgehend.*

अविनियुक्त Adj. *nicht bestimmt zu* (Loc.) Mahidh. zu VS. 33,55. Davon Nom. abstr. °त्व n.

अविनिर्णय m. *Unentschlossenheit in Bezug auf* (Gen.) MBh. 14,36,12.

अविनिर्भाग m. *Unzertrennlichkeit.* °गेन *unzertrennlich* Comm. zu Nyâyas. 1,1,21.

अविनिवर्तिन् Adj. *nicht umkehrend, — fliehend* Spr. 3906.

अविनीत 1) Adj. *ungezogen, schlecht gezogen, von schlechter Aufführung, ungesittet* (von Menschen und Hausthieren). *f. आ *ungesittete Frau.* — 2) m. N. pr. eines Mannes Ind. Antiq. 5,134.

अविनोद् m. *Langeweile* Vikr. 45.

अविन्ध्य 1) m. N. pr. eines Ministers des Râvaṇa. — 2) f. आ N. pr. eines Flusses.

अविपक्व Adj. *unverdaut* Bhâvapr. 3,12.

अविपक्वकरण Adj. *mit unreifen Werkzeugen* Jâgñ. 3,141.

अविपक्वकषाय Adj. *dessen Schlacken noch nicht ausgeglüht sind, an dem noch Sünde haftet* Bhâg. P. 1,6,22. 11,18,11.

अविपक्वबुद्धि Adj. *unreifen Geistes* Bhâg. P. 1, 18,42.

अविपक्वभाव Adj. *bei dem Etwas noch nicht zur Reife gelangt ist* Çâṇḍ. 79.

*अविपट् n. = अवीनां विस्तारः.

अविपरिक्रुत Adj. *unvertauscht,* so v. a. *identisch* Ait. Âr. 305,5.

अविपरीत Adj. *nicht verkehrt, richtig* Comm. zu Nyâyas. 5,1,6.

अविपर्यय्, °यति *nicht fehlschlagen.*

अविपर्यय m. 1) *keine Umstellung.* — 2) *kein Irrthum.* °यात् *ohne Irrthum, ganz gewiss.*

अविपर्यासम् Absol. *so dass keine Vertauschung stattfindet* Çat. Br. 3,7,2,22.

अविपश्चित् Adj. *unverständig, unerfahren.*

1. अविपाक m. *mangelhafte Verdauung.*

2. अविपाक Adj. *an mangelhafter Verdauung leidend.* Davon Nom. abstr. °ता f.

अविपाल् m. *Schafhirt* Çat. Br. 4,1,5,4.

अविप्र् Adj. *nicht begeistert.*

अविप्रकृष्ट Adj. *nicht weit von einander entfernt, nahe stehend* P. 2,4,5. 5,4,20.

अविप्रक्रमण n. *das Sichnichtentfernen* Âpast.

अविप्रगीत Adj. *worüber Einstimmigkeit herrscht* Comm. zu Gaim. 2,3,3.

अविप्रणाश m. *das nicht spurlos Vorübergehen.*

अविप्रतिपत्ति f. *keine Meinungsverschiedenheit.*

अविप्रतिपन्न Adj. *nicht abgewichen von* (Abl.) Âpast. 1,1,12.

अविप्रतिषिद्ध Adj. 1) *nicht im Widerspruch stehend* Kâtj. Çr. 4,3,19. Âpast. — 2) *keinen Widerspruch hervorrufend* Çaṅk. zu Bâdar. 2,2,2.

अविप्रतिषेध m. *kein Widerspruch* Gaim. 5,4,15.

अविप्रयुक्त Adj. *nicht abgelöst, — abgetrennt* Gaut. 3,20.

अविप्रलब्ध Adj. *ehrlich gemeint* Bhâg. P. 5,10,10.

अविप्रलम्भक Adj. *nicht täuschend, — betrügend.*

अविप्रवास m. *keine Abwesenheit vom Orte.*

*अविप्रिय 1) m. *Panicum frumentaceum.* — 2) f. आ *eine best. Pflanze.*

अविप्लव Adj. (f. आ) 1) *ununterbrochen* Jogas. 2, 26. — 2) f. *nicht unsittlich, keusch* MBh. 1,54,4, v. l.

अविप्लुत Adj. 1) *nicht in Unordnung gerathen, unerschüttert, unverletzt* (Gelübde, Wandel). — 2) *nicht vom richtigen Wege abgekommen, seinem Gelübde treu.*

अविबुध Adj. *unverständig.*

अविभक्त Adj. 1) *ungetheilt* Lâṭj. 1,9,12. *nicht vertheilt.* Dazu Nom. abstr. °त्व n. Gaim. 4,1,2. — 2) *keine Theilung vorgenommen habend, in Gütergemeinschaft lebend.* Auch so v. a. *ein nächster Verwandter, gesetzlicher Erbe.* — 3) *ununterschieden.* Dazu Nom. abstr. °त्व n. Gaim. 6,6,8.

अविभक्तिन् Adj. = अविभक्त 2) Kauç. 69.

अविभवत् Adj. *nicht vorhanden* Kâtj. Çr. 12,1,12.

अविभाग m. 1) *keine Theilung* Gaut. 28,46. — 2) *keine Trennung, — Sonderung, — Unterscheidung, untheilbare Einheit* Bâdar. 4,2,16. Z. d. d. m. G. 29, 184. Sarvad. 16,20 (°भागे zu lesen).

अविभागिन् Adj. *nicht getrennt, — gesondert.*

अविभाग्य Adj. *nicht zu theilen* Lâṭj. 7,7,10. 31.

अविभावित Adj. *nicht deutlich vernommen* Bâlar. 107,23.

अविभाव्यमान Adj. *unbemerkt bleibend* Kâd. II, 4,12.

अविभु Adj. *nicht allgegenwärtig* und zugleich *nicht unumschränkt* Comm. zu Nyâyas. 5,1,4.

*अविभुज् m. *Wolf* Râgân. 19,9.

अविभू Adj. *nicht allgegenwärtig* MBh. 3,189,35. v. l. अभिभू besser.

*अविभूति f. *Geringachtung* Gal.

अविभूषणपरिच्छद Adj. (f. आ) *ohne Schmuck und Hausgeräthe* M. 9,78.

अविभेदन Adj. *nicht durchbohrend,* so v. a. *nicht verfinsternd.*

अविमर्शिन् Adj. *nicht zerbröckelnd.*

1. अविमर्श m. *Besonnenheit, kaltes Blut* MBh. 4, 58,63.

2. अविमर्श Adj. *nicht erheuchelt, — erkünstelt.*

*अविमत्त m. Pl. N. pr. eines Geschlechts.

अविमनस् Adj. *nicht zerstreut* Âpast.

अविमत्त् Adj. *Schafe besitzend.*

*अविमरीस n. *Schafmilch* Vârtt. zu P. 4,2,36.

अविमर्श Adj. *ohne Ueberlegung, einfältig.*

अविमान m. *Verehrung.*

अविमुक्त 1) Adj. *nicht gelöst, — abgespannt* Çat. Br. 1,9,2,32. 3,4,2,4. — 2) m. N. pr. eines Tirtha bei Vârâṇasî. अविमुक्तेश m. *eine Form* Çiva's. अविमुक्तेशमाहात्म्य n. Titel eines Werkes.

*अविमुक्तक 1) m. = मधुमाधवीपुष्प Nigh. Pr. — 2) f. आ *Diospyros glutinosa* Nigh. Pr. — 3) n. ein Name von Kâçî Gal.

अविमुक्तचक्र Adj. (f. आ) *dessen Bereich nicht verlassen worden ist, stets bewohnt* Pân. Gṛhy. 1, 15,8; vgl. Âçv. Gṛhy. 1,14,7.

अविमुक्तशैव m. *ein Çaiva-Mönch best. Ranges* Kâd. 255,15 (अवमुक्त° gedr.).

अविमुक्तापीड m. N. pr. eines Fürsten.

अविमूढ m. Pl. Bez. *best. Ṛshi* MBh. 1,28,5.

अविमृश्यकारिन् Adj. *ohne Ueberlegung handelnd.* Davon Nom. abstr. °रिता f. Bâlar. 23,24.

अविमृष्ट Adj. 1) (*nicht rein*) *trübe* (Gesicht) Bhâg. P. 4,26,25. — 2) *unklar, undeutlich* Sâh. D. 574.

अविमोक्य् Adj. *unlöslich.*

अविमोचन n. *das Nichtbefreien, Nichtzuhülfekommen* Gaut. 21,19.

अवियुक्त Adj. *ungetrennt* Venis. 131. von (Instr.) Vikr. 78,19.

अवियोग m. *Nichttrennung, das Nichtverlustiggehen* (mit Instr.).

अवियोगतृतीया f. *ein best. dritter Tag.*

अवियोगव्रत n. *eine best. Begehung.*

अवियोगिन् Adj. *keiner Trennung unterworfen* MBh. 12,242,13.

अविरण m. *das Vergehen aller Lust.*

अविरत Adj. 1) *nicht ablassend von* (Abl.). — 2) *ununterbrochen.* °म् Adv.

अविरति f. *das Hängen an den Sinnesobjecten.*

अविरमत् Adj. *nicht ablassend von* (Abl.) Kathâs. 45,96.

अविरल Adj. (f. आ) 1) *dicht.* °म् Adv. — 2) *dicht anschliessend.* °म् Adv. *fest* (binden, umarmen). — 3) *ununterbrochen, häufig* 300,26. — 4) *stark, heftig* Kâd. 247,20.

अविरविकन्याय m. = अव्यविक°.

अविरक्ति Adj. *nicht verlassen, stets begleitet von* Kâd. 47,1.

Digitized by Google

अविराधयत् Adj. *nicht uneins werdend.*

अविराम m. *das Nichtaufhören* Z. d. d. m. G. 29,183.

अविरुद्ध Adj. *nicht im Widerspruch stehend mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend) 210,1. 214,22. 276,33. 280,10. 288,1. Gaut. 11,20. Kâtj. Çr. 5,11, 25. Davon Nom. abstr. °ता f.

अविरूक्ष Adj. (f. आ) *nicht rauh, — hart* (Rede).

अविरोद्धृ Nom. ag. *nicht kämpfend* Spr. 3009.

अविरोध m. *kein Wiederspruch, — Conflict mit, — Nachtheil für* (geht im Comp. voran) 169,22. 210,3. °प्रकाश m. Titel eines Werkes, °प्रकाश-विवेक m. Titel eines Commentars dazu.

अविरोधिन् Adj. 1) *nicht störend, wohlthuend* Spr. 471, v. l. — 2) *nicht im Widerspruch stehend, — beeinträchtigend* (die Ergänzung im Gen. oder im Comp. vorangehend) 214,23. Gaut. 3,10.

अविलग्नम् Adv. *ohne hängen zu bleiben.*

अविलङ्घ्य Adj. *unüberwindbar.*

1. अविलम्ब m. *kein Zögern.* °म्बेन *ohne Verzug* Spr. 7695.

2. अविलम्ब Adj. *nicht zögernd.* °म् Adj. *ohne Verzug* Spr. 7636.

1. अविलम्बन n. *das Nichtzögern, rasches Vorsichgehen* MBh. 1,132,17.

2.* अविलम्बन Adj. *nicht zögernd, rasch zu Werke gehend.*

अविलम्बित Adj. 1) dass. °म् Adv. *ohne Verzug* 320,18. — 2) *nicht langsam ausgesprochen* Lâṭj. 6,10,18. TS. Prât. 23,20.

*अविला f. *Schafmutter.*

*अविलालित Adj. *frei* Gal.

*अविलिख Adj. P. 6,2,157. 158, Sch.

अविलुप्त Adj. *nicht geschwunden, unversehrt.*

अविलुप्य Adj. *unzerstörbar, unverwüstlich* Spr. 7178.

अविलोप m. *keine Störung, — Unterbrechung, — Beeinträchtigung.*

अविलोमन् n. *Schafwolle* Mahâbh. 1,283,*b*.

अविवक्तृ Adj. *zu sprechen nicht beabsichtigend* Sarvad. 19,4.

अविवक्ता f. *das für unwesentlich Erachten* Mahâbh. 1,282,*a*.

अविवक्षित Adj. *nicht ausdrücklich gemeint, unwesentlich, worauf es weiter nicht ankommt.* Davon Nom. abstr. °त्व n. Mahâbh. 1,282,*a*.

अविवदिष्णु Adj. *zu keinem Streit Anlass gebend.*

अविवर्ण Adj. *nicht verfärbt, von natürlicher Farbe* Suçr. 1,45,8.

अविवश Adj. *nicht willenlos, — in der Gewalt von Etwas stehend.*

अविवाक्य Adj. *wobei kein Streit obwaltet*, Bez. *des 10ten Tages einer best.* Soma-*Feier.*

अविवाद Adj. *unbestritten, worüber Alle einig sind* Comm. zu Njâjas. 1,1,18. 24.

अविवादिन् Adj. *nicht im Streite liegend mit* (अभि).

अविवाह Adj. *keine Ehe eingehend* (Vieh) 22,17.

अविवाहप्रयोजक Adj. *keine Ehe veranlassend* Saṁsk. K. 180,*b*. 181,*a*.

अविवाहिन् Adj. *mit dem man sich nicht durch Heirath verbindet.*

अविवाह्य Adj. 1) f. *die man nicht heirathen darf.* — 2) *mit dem man sich nicht verschwägern darf.*

अविविक्त Adj. *ungesondert, ungeschieden* 261,14.

अविविदिषा f. *Mangel an Wissbegierde.*

अविविदिषु Adj. *nicht wissbegierig.*

*अविवृत्त m. *Gymnema sylvestre* Nigh. Pr.

अविवृत Adj. *nicht aufgedeckt, ungekannt, verborgen* Çat. Br. 14,6,8,8. Bhâg. P. 5,12,15. *seine Blössen nicht zeigend* Spr. 1401.

1. अविवेक m. 1) *Nichtsonderung, Nichtunterscheidung* Kap. 1,55. 57. 3,68. 6,12. — 2) *Mangel an Urtheilskraft* Kathâs. 3,37.

2. अविवेक Adj. *ohne Urtheilskraft.* Davon Nom. abstr. °ता f.

अविवेकिन् Adj. 1) *ungetrennt, aneinander stossend* Spr. 7696. — 2) *nicht gesondert, ununterschieden* Sâṁkhjak. 11,14. Dazu Nom. abstr. °कित्व n. Wilson, Sâṁkhjak. S. 58. — 3) *nicht richtig urtheilend, keine richtige Einsicht habend* Spr. 693. 7696. — 4) *keine urtheilsfähigen Menschen habend* Kathâs. 24,225.

अविवेचक Adj. *nicht richtig unterscheidend, keine Urtheilskraft besitzend.*

अविवेचनत् Adj. *sich nicht verschmähend abwendend* ṚV. 4,24,6.

अविवेचनम् Adv. *nicht abgeneigt, wohlgeneigt.*

अविशङ्क Adj. *sich nicht bedenkend, nicht zögernd.*

अविशङ्का f. *keine Scheu, kein Bedenken.* Instr. *ohne Zögern.*

अविशङ्कितम् Adv. *ohne Zögern* Suçr. 1,13,5.

अविशङ्किन् Adj. MBh. 8,3505 fehlerhaft für अभिशङ्किन्.

अविशद् Adj. 1) *undeutlich* 294,25. — 2) *steif, starr* Kâd. II,37,13.

अविशस्तृ Nom. ag. *schlechter Zerleger, unkundiger Schlächter.*

अविशाख Adj. (f. आ) *unverästet, ungegabelt* Kâtj. Çr. 6,5,7.

अविशिष्ट Adj. 1) *nicht unterschieden, gleich* MBh. 1,170,47. °ता f. und °त्व n. *das Nichtverschiedensein von* (im Comp. vorangehend) Sarvad. 30,11.7. — 2) *niedriger stehend* Comm. zu TS. Prât. 21,1.

अविशुद्ध Adj. 1) *unrein* (auch in übertr. Bed.) Bhâg. P. 6,16,41. — 2) *nicht genau untersucht* Kâm. Nitis. 15,16.

अविशुद्धि f. *Unreinheit.*

1. अविशेष m. *keine genauere Angabe, Ununterschiedenheit, keine Verschiedenheit.* °षात् (so stets Kâtj. Çr. Gaim. 4,3,27. Gaut. 25,6. Çulbas. 3,182. 218), °षतस् und °षेण (Âpast. Chr. 210,12. 238,9) *ohne genauere Angabe, — Unterschied.* °षेण *unter allen Umständen* Khând. Up. 8,15 (अतिशेषेण Text). Çaṁk. zu Bâdar. 4,1,18. 2,18. °षात् *gleicherweise, gleichfalls* Comm. zu Njâjas. 2,1,18. अविशेषोपदेशात् = अविशेषेण उ° Kâtj. Çr. 2,6,20 u. s. w. अविशेषश्रुतेः 7,5,23. अविशेषचोदना Lâṭj. 9,7,3.

2. अविशेष 1) Adj. *ununterschieden.* — 2) n. Pl. *Atome, Urstoffe.*

अविशेषज्ञ Adj. *keine Urtheilskraft besitzend.* Davon Nom. abstr. °ता f.

अविशेषवत् Adj. *keinen Unterschied machend zwischen* (Loc.).

अविशेषसम m. *ein best. Sophisma, wobei man einwendet, dass Alles ununterschieden wäre, wenn aus der Uebereinstimmung zweier Gegenstände in Bezug auf eine Eigenschaft Gleichartigkeit gefolgert würde,* Njâjas. 5,1,22. Sarvad. 114,11 (fälschlich वि°).

अविशेषित Adj. *nicht genauer angegeben, — specificirt* Pat. zu P. 1,1,52. Çaṁk. zu Khând. Up. S. 133.

अविश्रम Adj. *nicht aufhörend, — nachlassend.*

अविश्रम्भ m. *kein Vertrauen, Misstrauen.* Davon Nom. abstr. °ता f. Kâd. 215,10.

अविश्रम्भिन् Adj. *misstrauend.*

अविश्रान्त Adj. *nicht aufhörend, — nachlassend* Çâk. 89,10.

अविश्राम Adj. 1) *nicht ausruhend.* °म् Adv. *ohne auszuruhen.* — 2) *nicht aufhörend, — nachlassend.*

अविश्व n. *nicht das All* Bhâg. P. 3,9,3.

अविश्वमिन्व Adj. (f. आ) *nicht allbefassend.*

अविश्वविन्न Adj. (f. आ) *nicht überall enthalten.*

अविश्वसनीय Adj. *kein Vertrauen verdienend.* Davon Nom. abstr. °ता f.

अविश्वसत् Adj. *nicht trauend, misstrauisch* Spr. 7697.

1. अविश्वास m. *Misstrauen.*

2. अविश्वास 1) Adj. *misstrauisch.* °म् Adv. Spr. 695. — 2) *f. आ *eine Kuh, die nicht regelmässig kalbt.*

अविश्वासिन् Adj. *misstrauisch* Megh. 109.

1. अविष n. *kein Gift* Spr. 696.

Digitized by Google

2. अविषँ 1) Adj. (f. आ) *ungiftig.* — 2) *m. *Meer.* — 3) *f. आ *Curcuma Zedoaria.* — 4) *f. ई *Fluss.*

अविषक्त Adj. 1) *nicht an Etwas hängend* Spr. 5108. — 2) *nicht hängen bleibend, so v. a. unaufhaltsam* Kir. 13,24.

अविषम Adj. (f. आ) 1) *nicht ungleich, gleich.* — 2) *nicht unwirsch, freundlich.* °म् Adv. (blicken).

1. अविषय m. 1) *kein Bereich.* रवेरविषये *so v. a. da wohin die Sonne nicht dringt, wo sie nicht scheint* Spr. 4439. 5507. — 2) *nicht Jmds Sache* oder *Fach, etwas Unausführbares* oder *Unerlaubtes* MBh. 13, 38,6. Çik. 55,20. Kathâs. 17,138. — 3) *kein geeignetes Object für* (Gen.) Mâlatîm. 17,2. Venis. 21,20.

2. अविषय Adj. *kein Object habend* Ind. St. 9,165.

अविषयमनस् Adj. *dessen Geist nicht auf die Sinnenwelt gerichtet ist* Mâdav. 1.

अविषयीकरण n. *das Etwas* (Gen.) *nicht zum Objecte Machen* 283,18. 19.

अविषह्य Adj. 1) *nicht tragbar.* — 2) *unerträglich* 315,7. — 3) *unbezwingbar, unwiderstehlich.* — 4) *unausführbar.* — 5) *unzugänglich.* चक्षुषाम् *so v. a. unsichtbar.* — 6) *unbestimmbar.*

अविषाणँ Adj. *ungehörnt.*

अविषाद् m. und °दित्व n. *Unverzagtheit, guter Muth.*

अविषादिन् Adj. *unverzagt.*

अविष्टम्भ m. (Comm. zu Nyâyas. 3,1,47) und °न n. (Maitrjup. 2,2) *Nichthemmung.*

अविष्ठ Adj. Superl. *sehr gern annehmend.*

अविष्यँत् Partic. 1) *gern helfend.* — 2) *begierig* (mit Acc. Loc. oder Infin.).

अविष्या f. *Begierde, Trieb, Hitze.*

अविष्युँ Adj. *gierig, Rache suchend.*

अविसंवाद् m. *kein Widerspruch.*

अविसंवादक Adj. *seinem Worte treu bleibend.*

अविसंवादन n. und °वादिता f. *das Worthalten.*

अविसंवादिन् Adj. *übereinstimmend, entsprechend, zutreffend.*

अविसदृश् Adj. *entsprechend.*

अविसर्गिन् Adj. *nicht intermittirend* Bhâvapr. 3,109.

अविसर्जयितव्य Adj. *kein Object der Entleerung bildend* Ind. St. 9,164.

अविसर्पिन् m. *eine best. Hölle* Taitt. Âr. 1,19.

अविसृष्ट Adj. *nicht beseitigt, — fortgelassen* Lâṭj. 1,12,10. Saṃhitopan. 17,4.

*अविसोढ n. *Schafsmilch.*

अविस्तर Adj. *von geringem Umfange.*

अविस्तीर्ण Adj. dass. Kâd. 265,20.

अविस्थल n. N. pr. einer Stadt.

अविस्पन्दित Adj. *nicht zuckend.*

अविस्पष्ट Adj. (f. आ) *nicht klar, — deutlich* 323, 22. °म् Adv.

अविस्मित Adj. *nicht stolz* Bhâg. P. 6,9,21.

अविस्यन्दित Adj. Kumâras. 3,47 fehlerhaft für °स्पन्दित.

अविस्र Adj. *keinen Fleischgeruch u. s. w. habend.*

अविस्रंस m. *das Nichtauseinanderfallen, das Zusammenhalten* (intrans.) Târpja-Br. 13,4,13.

अविस्रावय Adj. 1) *nicht abfliessen zu lassen.* — 2) *ohne Blutentziehung zu behandeln* Suçr. 1,45, 9. — 3) *was zergeht, — aufgelöst wird.* Dazu Nom. abstr. °ता f.

अविस्वर Adj. *nicht misstönend.* °म् Adv.

अविकृत Adj. 1) *unaufgehalten, ungehemmt.* — 2) *an dem Nichts auszusetzen ist.*

अविकृर्पतक्रतु Adj. *dessen Wille sich nicht abwenden lässt* RV.

अविकृस्त Adj. *nicht ungeschickt, erfahren in* (Loc.).

अविकिंसक Adj. *Niemanden ein Leid zufügend.*

अविकिंसन n. und °सा f. *das Nichtzufügen eines Leides.*

अविकिंस्र Adj. *kein Leid zufügend, keinen Schaden bringend.*

अविकित Adj. *nicht vorgeschrieben, verboten* Âpast.

अविकितसिद्ध Adj. *unerkünstelt* Uttarab. 113, 16 (154,3).

अविकुत Adj. *ungebeugt, unbeschädigt.*

अविक्करत् Adj. *nicht gleitend, — fallend.*

अविक्कल Adj. (f. आ) *ungebeugt, wohlgemuth* 111,6.

*अवी f. (Nom. °स्) *ein Frauenzimmer zur Zeit der Katamenien.*

अवीकित् und °कित m. N. pr. = अविकित्.

अवीङ्कित Adj. *unbewegt* TBr. 1,1,8,6.

अवीचि 1) *Adj. *wellenlos.* — 2) m. *eine best. Hölle.* Auch *अवीची f. Gal.

अवीचिमत् Adj. *wellenlos.* नरक = अवीचि 2) Bhâg. P. 5,26,28.

अवीत Adj. *unangetastet, unberührt.*

1. अवीर Adj. (f. आ) 1) *unmännlich, schwächlich.* — 2) *kinderlos.* — 3) f. *gattenlos.* Adj. und Subst. *kinder- und gattenlos, eine solche Frau; Wittwe* Bhâg. P. 6,19,25. — 4) *heldenlos* Bâlar. 116,18.

2. अवीर Adj. *männerleer; n. eine solche Gegend* 29,27.28.

अवीरजुष्ट Adj. *Männern nicht zusagend* Mṛicch. 147,14, v. l.

अवीरता f. *Kinderlosigkeit.*

अवीरपुरुष m. *Schwächling* Kathâs. 18,337.

अवीरघ्न् Adj. (f. °घ्नी) *Männern nicht verderblich.*

अवीर्य Adj. (f. आ) *schwach, machtlos.*

अवृक 1) Adj. *nicht schädigend; ungefährdet, harmlos.* — 2) n. *Sicherheit.*

अवृक्त (R. ed. Bomb. 4,43,28) und °क Adj. *baumlos.*

अवृजिन Adj. *nicht ränkevoll.*

अवृणाक् 2te und 3te Sg. Imperf. von वर्ज्.

1. अवृत Adj. *unbeschränkt, ungehemmt.*

2. अवृत Adj. *unerwählt, uneingeladen* Gaut. 9,54.

1. अवृत्त Adj. 1) *nicht erfolgt, — stattgefunden* Kathâs. 33,214. — 2) *nicht verstorben, noch am Leben seiend* R. 6,8,10.

2. अवृत्त Adj. *von schlechtem Betragen* R. ed. Bomb. 1,6,12.

1. अवृत्ति f. *kein Lebensunterhalt, Nahrungssorgen* Gaut. 12,48. 21,15. Âpast. Spr. 701. fg.

2. अवृत्ति Adj. *nicht vorkommend.* Davon Nom. abstr. °त्व n.

अवृत्तिक Adj. 1) *keinen Lebensunterhalt habend.* — 2) *k. L. gewährend.*

अवृद्ध Adj. 1) *nicht alt an Jahren* Spr. 3592. — 2) *nicht gesteigert* (gramm.) Ind. St. 1,47.

अवृद्धिक Adj. *frei von Zinsen* Jâén. 2,63.

अवृध Adj. *nicht freudig erregend, — labend.*

अवृत्तक Adj. *stiellos.*

अवृषण Adj. *hodenlos* 88,23.

अवृषणी Adv. mit कर् *hodenlos machen* R. ed. Gorr. 1,50,6.

*अवृषल m. *kein Çûdra* Mahâbh. 6,61,b.

*अवृषलक Adj. *ohne Çûdra.*

*अवृषलीक Adj. *ohne Çûdra-Frauen* Kâç. zu P. 6,2,173.

अवृष्टि f. *Mangel an Regen, Dürre* 220,28.

अवृष्य Adj. *nicht auf die Potenz wirkend.*

अवृक् m. Pl. Bez. *best. Götter* (buddh.) Lalit. 171,6.

अवेकाचार्य m. N. pr. eines *Lehrers.*

°अवेक्षक Adj. *die Aufsicht über Etwas habend.*

अवेक्षण n. 1) *das Hinsehen, Hinblicken auf* Gaut. 9,32. 15,24. — 2) *das Richten der Aufmerksamkeit auf Etwas, Vorsorge.* — 3) *aspectus planetarum.*

अवेक्षणीय Adj. *auf den Rücksicht zu nehmen ist.*

अवेक्षा f. *Vorsorge, Sorgfalt, Rücksicht auf* (Loc.) 82,3.

अवेक्षितव्य Adj. *aufmerksam zu beobachten.*

अवेक्षितृ Adj. 1) *hinsehend, hinblickend.* — 2) *seine Aufmerksamkeit auf Etwas* (Acc.) *richtend.*

अवेक्ष्य Adj. *auf den* oder *worauf man zu achten hat.*

*अवेगगमन Adj. *langsam gehend* (Pferd) Gal.

अवेणि *ein Ding für sich* Lot. de la b. l. 648.

Digitized by Google

अवेद् m. Pl. *Nicht-Veda* Çat. Br. 14,7,1,22.

1. अवेदन n. *das Nichtkennen* M. 5,60.

2. अवेदन Adj. *schmerzlos* Suçr. 1,88,12.

अवेदविद् (Gop. Br. 1,3,15) und °विदुस् (MBh. 12, 247,17) Adj. *den Veda nicht kennend.*

अवेदविहित Adj. *nicht im Veda vorgeschrieben* M. 5,43.

1. अवेदि f. *Unkenntniss* Bṛh. Âr. Up. 4,4,14.

2. अवेदि Adj. *ohne Opferbank* Kâtj. Çr. 15,10,10.

अवेदिन् Adj. *keine Erkenntniss besitzend.*

अवेदोक्त Adj. *im Veda nicht gelehrt* MBh. 13,93,2.

1. अवेद्य 1) Adj. *nicht zu erkennen.* — 2) f. आ im Sâṁkhja *die Nichtanerkennung des* Ahaṁkâra.

2. अवेद्य Adj. (f. आ) *nicht zu ehelichen* (Weib).

3. *अवेद्य m. *Kalb.*

अवेद्यवेदकाकार Adj. (f. आ) *nicht in der Form von zu Erkennendem oder Erkennendem auftretend* Sarvad. 17,5.

अवेध्य Adj. *nicht zu durchbohren.*

अवैनस् Adj. *nach Nichts verlangend.*

*अवेल 1) m. *Verheimlichung, Läugnung.* — 2) f. आ *gekauter Betel.*

अवेलम् Adv. *zur Unzeit.*

अवेला f. *Unzeit* Lâṭj. 4,11,6.

अवेशसदृश Adj. *der Prostitution nicht entsprechend* Mṛicch. 123,18.

अवैष्टि f. *Befriedigung* oder *Sühnung durch Opfer* Gaim. 2,3,3. Njâjam. 2,3,4.

अवैकार्य n. *keine Umgestaltung.*

अवैक्लव्य n. *Unverzagtheit, guter Muth.*

अवैगुण्य n. *keine mangelhafte Beschaffenheit* Gaim. 6,3,22.

अवैदग्ध्य n. *Mangel an Scharfsinn, Dummheit* Spr. 3656.

अवैद्य Adj. *ungelehrt* Gaut. 5,34. 28,30. 31. Davon Nom. abstr. °त्व n. Gaim. 6,1,37.

अवैध Adj. *nicht ausdrücklich vorgeschrieben.*

अवैधर्म्य n. *keine Ungleichartigkeit.*

अवैधव्य n. *kein Wittwenstand.*

अवैयाकरण m. *kein Grammatiker* Nir. 2,3.

अवैरकृत्य n. *kein Männermord.*

अवैराग्य n. *Empfänglichkeit für die Aussenwelt* Tattvas. 7.

अवैरिजुष्ट Adj. *wozu sich auch ein Feind nicht entschliesst* Mṛicch. 147,14.

अवैश्य m. *kein* Vaiçja Kâtj. Çr. 14,1,1.

अवैषम्य n. *keine Noth, Wohlfahrt.*

अवोक्षण n. 1) *das Begiessen.* — 2) *das Sichbegiessen, Sichbespritzen* Gaut. 2,2. Cit. im Comm. zu Gobh. 1,1 (S. 36).

अवोचत्, °चम्, °चस् Aor. von वच्.

अवोढृ Nom. ag. *Nichtgatte.*

*अवोद् Adj. *triefend, nass* Taik. 3,1,8.

अवौदेव Adj. *die Götter herablockend.*

अवोष m. wohl N. pr. eines Ameisenkönigs.

*अवोषीय und *अवोष्य Adj. von अवोष.

अवौस् wohl = अवपौस् vom Pron. इ.

अव्य Adj. *vom Schaf herrührend* (Soma-*Seihe*); Subst. *eine solche* Soma-*Seihe.*

अव्यक्त 1) Adj. *a) nicht zur Erscheinung gebracht, sinnlich nicht wahrnehmbar; undeutlich.* °म् Adv. *undeutlich.* — *b) unbenannt.* — *c) undeutlich redend.* — 2) m. *a) die Allseele.* — *b)* *Bez. Vishṇu's, Çiva's und Kâma's. — *c)* *Thor, Narr. — *d)* Titel einer Upanishad. — 3) *f. आ *Sanseviera guineensis* Nigh. Pr. — 4) n. *das nicht zur Erscheinung Gekommene, der Urstoff* oder *Urgeist.*

अव्यक्तगणित und °बीज n. *Algebra* Bîâg. 2.

अव्यक्तरूप Adj. *undeutlich, unentschieden.* गर्भ *eine Leibesfrucht von unbestimmtem Geschlecht* 71,9.

अव्यक्तलक्षण Adj. *mit unerkennbaren Merkmalen,* Beiw. Çiva's.

अव्यक्तव्यक्त Adj. *nicht sinnlich wahrnehmbar und zugleich s. w.,* Beiw. Çiva's.

अव्यक्तानुकरण n. *schallnachahmendes Wort.*

अव्यय Adj. (f. आ) 1) *unverwandt* Âpast. *auf ein ganz bestimmtes Ziel gerichtet, entschieden* (Rede, Vorhaben). — 2) *ruhig und besonnen zu Werke gehend.* °म् Adv. *in aller Ruhe.* — 3) *unbeschäftigt, Nichts zu thun habend.* — 4) *ungefährdet, sicher.*

1. अव्यङ्ग Adj. *vollgliederig.* Davon Nom. abstr. °ता f.

2. अव्यङ्ग 1) m. oder n. *Gürtel* (bei den Maga). — 2) *f. आ = अव्यथिता.

अव्यङ्गाङ्ग Adj. (f. ई) *vollgliederig.*

अवैयचस् Adj. *nicht geräumig.*

अव्यञ्जन Adj. (f. आ) 1) *bartlos, ohne Pubes* Spr. 765. — 2) *ohne Consonanten* Ind. St. 9,32.

*अव्यथित 1) m. *Asteracantha longifolia* Nigh. Pr. — 2) f. आ *Flacourtia cataphracta* und *Carpogon pruriens* Nigh. Pr.

अव्यतिक्रम m. *Nichtübertretung, Erfüllung* (eines Vertrags), *das Nichtentgegenhandeln* Âpast.

अव्यतिचार m. *Nichtumwechselung.*

अवैयतिमोह m. *keine irrthümliche Verwechselung.*

अव्यतिरेक m. 1) *Nichtausgeschlossenheit, Ausnahmslosigkeit, das Nichthinaustreten aus dem Kreise von* Gaim. 1,1,5. Njâjas. 3,1,52. Comm. zu 55. 60. — 2) *Ununterschiedenheit* Comm. zu Njâjas. 4,1,38.

अव्यतिरेकिन् Adj. *unfehlbar.* Davon Nom. abstr. °किता n. Kusum. 28,11.

अवैयतिषक्त Adj. *nicht untereinandergemischt* Çat. Br. 12,7,2,15. 16.

अवैयती Partic. f. *den Beischlaf nicht wollend.*

अव्यथ 1) Adj. *a) ohne zu schwanken, unverzagt* Spr. 6146. — *b) schmerzlos.* Dazu Nom. abstr. °त्व n. Bhâvapr. 3,49. — 2) *m. *Schlange.* — 3) *f. आ *a) Terminalia citrina Roxb. — b) Hibiscus mutabilis L.*

अवैयथमान Partic. *nicht wankend* TS. 5,3,2,1.

अवैयथा f. *Schwankungslosigkeit.*

अव्यथिं 1) Adj. *a) nicht schwankend, sicher schreitend, unverzagt. — b) sicher* (Hülfe). — 2) *m. *Ross* Gal. — 3) f. *sicherer Gang, Unverzagtheit.*

*अव्यथिन् Adj. P. 3,2,157.

*अव्यथिष 1) m. *a) die Sonne. — b) Meer.* — 2) f. ई *a) die Erde. — b) Nacht.*

*अव्यथिष्ये ved. *um nicht zu schwanken* u. s. w.

अव्यथ्यं Adj. *unerschütterlich.*

(अवैयनत्) अवैविअनत् Adj. *nicht athmend.*

अव्यपदेश m. *keine Bezeichnung, kein Gemeintsein* Âpast. 2,8,18.

अव्यपदेशरूपिन् Adj. *für dessen Erscheinungsform es keine Bezeichnung giebt* Bhâg. P. 5,18,31.

अव्यपदेश्य Adj. 1) *nicht zu bezeichnen.* — 2) *wogegen man Nichts vorzuschützen vermag* Njâjas. 1,1,4.

अव्यपाय m. *das Nichtaufhören, Fortdauer.*

अव्यपायपञ्जीविन् Adj. *sich im Leben auf Niemand verlassend* MBh. 13,60,11.

अव्यपेक्षण n. *das Nichtberücksichtigen.*

अव्यपेत Adj. *nicht getrennt, unmittelbar auf einander folgend* Kâtjâd. 3,1.

अव्यपोह्य Adj. *nicht zu läugnen.*

1. अव्यभिचार n. 1) *das Nichtfehlgehen, Unumgänglichkeit, absolute Nothwendigkeit.* °रात् und °रेण *unumgänglich, nothwendig.* — 2) *eheliche Treue.* — 3) *Nichtübertretung, Nichtverletzung.*

2. अव्यभिचार Adj. *unwandelbar, beständig.*

अव्यभिचारवत् Adj. *unumgänglich, nothwendig erfolgend.*

अव्यभिचारिन् Adj. 1) *nicht fehlgehend* Njâjas. 1, 1,4. *sich als wahr bewährend.* — 2) *treu anhängend.* — 3) *unwandelbar, beständig.*

1. अव्यभीचार m. *eheliche Treue* 194,19 (Conj.).

2. अव्यभीचार Adj. *sich Nichts zu Schulden kommen lassend.*

1. अव्यय und अवैव्यय (selten) Adj. *vom Schaf herrührend, in Schafen bestehend.*

2. अव्यय m. *das Nichtverausgaben* 165,31.

3. अव्यय 1) Adj. (f. आ) *a) unveränderlich, unver-*

Digitized by Google

gänglich. Dazu Nom. abstr. °त्व n. — b) *Nichts ausgebend, Knicker* Spr. 7689. — 2) m. a) *der höchste Gott:* *Vishṇu, Çiva. — b) *Pl. *eine best. Klasse von Göttern,* = तुषित Gal. — c) N. pr. eines Sohnes des Manu Raivata und eines Schlangendämons. — 3) n. (*m.) *Indeclinabile* Spr. 7689. Dazu Nom. abstr. °त्व n. Mahâbh. 3,69,b. 4. अव्यय m. häufig fehlerhaft für अप्यय.

अव्ययमान Adj. *sich nicht ergehend, unbeweglich* Maitrjup. 2,2.

अव्ययवत् Adj. *ein Indeclinabile setzend.*

अव्ययात्मन् Adj. *von unvergänglichem Wesen* 104,26. 105,7.

अव्ययीभाव m. *adverbiales Compositum.* °समास m. dass.

*अव्यर्ण Adj. *unangefochten* Bhaṭṭ. 9,19.

अव्यर्घुक Adj. *nicht verlustig gehend* (mit Instr.).

अव्यलीक Adj. 1) *ohne Leiden, wohl auf* MBh. 5,23,14. — 2) *ohne Falsch, ehrlich, wahr.* °म् Adv.

अव्यवच्छिन्न Adj. *ununterbrochen* Çat. Br. 1,3,5, 13.16. 7,2,4. 7,4,2,20.

अव्यवच्छेद m. *Ununterbrochenheit.*

1. अव्यवधान n. 1) *das Nichtdazwischentreten von Etwas, Nichtunterbrochenwerden durch Etwas* 244, 2. Çaṅk. zu Bṛh. Âr. Up. S. 94. Comm. zu Njâjas. 2,1,30. — 2) *Nichtsonderung, Nichtscheidung.*

2. अव्यवधान Adj. 1) *unbedeckt, nackt, bloss* (Boden) Kâd. 170,11. — 2) *ununterbrochen.*

अव्यवलम्बिन् Adj. *nicht gestützt, — fest stehend.*

अव्यवसायवत्, °सायिन् und °सित (R. 4,26,13) Adj. *unentschlossen, Nichts unternehmend.*

अव्यवस्त Adj. *nicht gebunden, — gewunden.*

अव्यवस्थिति f. *das keinen festen Wohnsitz Haben* MBh. 12,274,18. Es kann übrigens auch व्यव° gemeint sein.

अव्यवस्रंस m. *das Nichtauseinanderfallen.*

अव्यवहार m. 1) *ungebührliches Verfahren* Hâs. — 2) *Nichtgebrauch eines Ausdrucks* Kap. 1,120.

अव्यवहार्य Adj. *womit man sich nicht befassen kann* Mânp. Up. 7.

अव्यवहित Adj. 1) *nicht getrennt, unmittelbar anstossend, — folgend.* — 2) *durch nichts Anderes unterbrochen, ganz auf Jmd oder Etwas gerichtet* (भक्ति) Bhâg. P. 3,29,12. — 3) *durch* अ *getrennt* VS. Prât. 3,64.

अव्यवहृत Adj. = अव्यवहार्य Bhâg. P. 5,1,21.

अव्यवाय m. 1) *das Nichtdazwischentreten* Lâṭj. 1,2,15. — 2) *das Ungetrenntsein, ununterbrochener Zusammenhang* Gaim. 5,1,31. 3,17. Njâjam. 5,3,11.

अव्यविकन्याय m. *die Weise von* अवि *und* अविक, *so v. a. Wandelbarkeit der Wortformen je nach Umständen.*

अव्यवेत Adj. 1) *nicht getrennt durch* (Instr.) RV. Prât. 5,25. — 2) *durch* अ *getrennt* VS. Prât. 3,64.

अव्यसन und °निन् Adj. *keine tadelnswerthen Passionen habend.*

अव्यस्त Adj. *nicht auseinandergerissen* Lâṭj. 6, 10,18.

अव्याकृत Adj. *ungesondert, ungetheilt* MBh. 12, 242,13. Vgl. Mahidh. zu VS. 40,9 und Comm. zu Çat. Br. 14,7,2,13.19. 8,6,1.

अव्याक्षेप m. *Nichtzerstreutheit, Geistesgegenwart:*

1. अव्याज m. *kein Betrug, — Täuschung.* Am Anfange eines Comp. *ohne Betrug, — angewandte Künste.* 2. अव्याज Adj. *nicht simulirt, natürlich, wirklich* Mâlatîm. 77,15 (69,15). Bâlar. 16,20.

*अव्याद् m. Bein. Jama's Gal.

अव्याधित Adj. *nicht krank, gesund* Ind. St. 13,196.

अव्याध्य Adj. *nicht zu schlagen* (Ader) Suçr. 1,362,5.

अव्यानपितव्य Adj. *nicht mit dem* Vjâna *zu fassen* Nṛs. Up. in Ind. St. 9,165.

अव्यापत्ति f. *die Nichtverwandlung des* Visarga *in den* Ûshman.

अव्यापद् f. *kein Fehler* Bhâvapr. 3,27.

अव्यापन्न Adj. *nicht gestorben* Megh. 10. 98.

अव्यापाद् m. *das Freisein vom Verlangen Andern zu schaden* Lalit. 36,5.

अव्यापार m. 1) **Musse.* — 2) *eine Einem nicht zukommende Beschäftigung.*

अव्यापिन् Adj. *nicht allumfassend.*

अव्याप्त Adj. *nicht erfüllt von, — versetzt mit* (Instr.) Spr. 966.

अव्याप्ति f. *das Nichtallumfassen.*

अव्याप्यवृत्ति Adj. *nicht stets sich vorfindend, an bestimmte Bedingungen geknüpft, nur relativ Geltung habend* Z. d. d. m. G. 29,246. Dazu Nom. abstr. °त्व n. Comm. zu Njâjas. 2,2,18.

अव्यायत Adj. *nicht getrennt* RV. Prât. 14,19.

अव्यायाम m. *keine körperliche Anstrengung, — Uebung.*

अव्यावकारिक Adj. (f. ई) *womit man sich nicht befassen kann* Bhâg. P. 10,85,14.

अव्यावृत्त Adj. 1) *ungeschieden, ununterschieden* Comm. zu Njâjas. 3,2,42. — 2) *gleichzeitig* TS. 6, 4,6,3. TBr. 1,1,6,1.

अव्यावृत्ति f. *das Sichnichtabwenden, nicht den Rücken Kehren* Lâṭj. 1,2,15.

अव्याकृत Adj. 1) *ungehemmt, ungehindert.* — 2) *nicht im Widerspruch stehend.* Dazu Nom. abstr. °त्व n. H. 66.

*अव्याकारिन् Adj. *nicht sprechend.*

अव्याकृत n. *das Nichtsprechen, Schweigen* Spr. 708.

अव्युच्छित्ति f. *Nichtunterbrechung.*

अव्युच्छिन्न Adj. *ununterbrochen.*

अव्युच्छेतृ Nom. sg. *nicht unterbrechend, — störend.*

अव्युत्थान n. *das Nichtnachgeben, das Bestehen auf Etwas.*

अव्युत्पन्न Adj. 1) *nicht erfolgt* Vṛṇis. 10,14. — 2) *nicht entstanden, so v. a. grammatisch nicht zu zerlegen, keine Etymologie habend.* — 3) *ungebildet, roh.* °मति Adj. Spr. 6783.

अव्युष्ट Adj. *noch nicht leuchtend.*

अव्युष्टि f. *die Zeit vor Tagesanbruch* TS. 1,5,2,5.

अव्यूढ Adj. *nicht auseinandergerückt* Çat. Br. 5,1,2,13. 5,4,33.

अव्यूह् m. 1) *Untheilbarkeit* Njâjas. 4,2,22. — 2) *keine Auflösung von Halbvocalen oder zusammengeflossenen Vocalen.*

अव्यूढ Adj. *ungeschmälert* Çat. Br. 12,3,5,13.

अव्यूढि f. *das Nichtmisslingen.*

अव्येष्यत् Adj. *nicht verschwindend, sich nicht verlierend.*

अव्रण Adj. *unverletzt* (eig. und übertr.).

1. अव्रत n. *das Nichtbeobachten der religiösen Vorschriften.*

2. अव्रत 1) Adj. (f. आ) a) *gesetzlos, ungehorsam, ruchlos.* — b) *die religiösen Obliegenheiten nicht erfüllend* Gobh. 1,9,19. MBh. 12,228,72. Spr. 3285. — 2) *m. *ein* Daitja Gal.

अव्रतवत्, अव्रतिक und अव्रतिन् Adj. = 2. अव्रत 1) b).

अव्रत्य Adj. *den religiösen Vorschriften nicht entsprechend* Âçv. Çr. 12,8,19. Gobh. 1,6,7. Ait. Âr. 469,2.

*अव्राह्मिन् Adj. gaṇa प्राक्कादि.

अव्रात्य m. *kein* Vrâtja.

*अव्रीड m. N. pr. eines Mannes.

1. अप्, आप्नोति und अप्नुते 1) *gelangen zu* (Acc.), *erreichen; einholen.* ककुभः so v. a. *nach allen Weltgegenden hin sich zerstreuen.* — 2) *erlangen.* — 3) *treffen, über Jmd kommen.* — 4) *bewältigen.* — 5) *darbringen, darreichen.* — 6) *geniessen* Spr. 3067. — 7) **durchdringen, erfüllen.* — 8) **anhäufen.* — Mit अनु 1) *gleichkommen.* — 2) *erlangen.* — Mit अभि 1) *gelangen zu, erreichen.* — 2) *erlangen.* — 3) *bewältigen.* — Mit आ *erreichen.* — प्रा-

Digitized by Google

पमाशिष्ये und — आशितुम् fehlerhaft für — आसिष्ये und आसितुम्. — Mit उद् 1) *gelangen zu, erreichen* Çat. Br. 4,2,2,26. — 2) *gleichkommen.* — 3) *beherrschen.* — Mit उप *erlangen, theilhaftig werden* (auch eines Uebels). — प्रायमुपाशिष्ये fehlerhaft für — उपासिष्ये. — Mit समुप *theilhaftig werden* Spr. 6426. — Mit परि 1) *gelangen zu, erreichen.* — 2) *erlangen.* — Mit प्र 1) *gelangen zu, erreichen.* — 2) *erlangen.* — 3) *zu Theil werden.* — Mit प्रति, Partic. प्रत्यष्ट etwa *Jmdn* (Loc.) *zu Theil geworden* Kauç. 106. — Mit वि 1) *gelangen zu, erreichen.* — 2) *erlangen, theilhaftig werden.* — 3) *zu Theil werden.* — 4) *Jmdes habhaft werden.* — 5) *durchdringen, erfüllen.* — Mit अनुवि *erreichen.* — Mit सम् 1) *gelangen zu.* — 2) *erlangen, theilhaftig werden.* — 3) *zu Theil werden, treffen.* — 4) *erfüllen, erhören* RV. 8,40,3. — Mit अनुसम् *erlangen.* — Mit उपसम् dass.

2. अश्, अश्नाति 1) *essen, verzehren, zu sich nehmen* (Speise und Trank), mit Acc. und Gen. (in der älteren Sprache). — 2) *kosten, geniessen* in übertr. Bed. — Caus. आशयति *essen lassen, speisen,* mit doppeltem Acc. 225,30. आशित 1) *gespeist, gefüttert, gesättigt, satt.* — 2) *zum Essen dargereicht.* — Desid. आशिशिषति *essen wollen.* — Mit अति *vor einem Andern* (Acc.) *essen.* — Mit उप 1) *essen, verzehren.* — 2) *kosten, geniessen* in übertr. Bed. — Mit समुप *kosten, geniessen.* — Mit निस् in अनिरशित. — Mit परि *früher als ein Anderer* (Acc.) *essen, Jmd beim Genuss von Etwas* (Instr.) *übergehen.* — Mit प्र *essen, verzehren, zu sich nehmen.* — Caus. *essen lassen, zu essen geben, speisen;* mit doppeltem Acc. — Mit अभिप्र *etwas Anderes nach Etwas* (Acc.) *essen* (um den früheren Geschmack zu verlieren) Khând. Up. 6,13,2. — Mit वि *aufessen.* Mit — सम् 1) *essen, verzehren.* — 2) *kosten, geniessen* in übertr. Bed.

*अशक m. *Boerhavia diffusa* Nigh. Pr.

अशकुन n. (adj. Comp. f. आ) *böses Omen.*

*अशकुम्भी f. *Pistia Stratiotes L.*

अशक्त Adj. *nicht könnend, unvermögend* 94,27. Die Ergänzung ein Infin. (94,28), ein Nom. act. im Loc. (81,25.30) oder Dat. (28).

अशक्ति f. *Unvermögen, Schwäche.*

अशक्तवत् Adj. *nicht könnend, unvermögend,* mit Infin. Mṛkkh. 158,1.

*अशक्तवान Adj. dass. Bhaṭṭ. 3,6.

अशक्य Adj. 1) *unmöglich, unthunlich.* वचस् *unausführbar.* वेदशास्त्र *unverfassbar.* अशक्यो ऽपाकृष्टुम् *unentfernbar* Ragh. 12,17. स्थातुं नियोक्तुर्पदशक्यमत्रे *weil es unmöglich ist zu verbleiben* 2,56. Dazu Nom. abstr. °ता f. und °त्व n. mit einem Infin. — 2) *unüberwindlich.*

अशग m. N. pr. eines Autors.

अशङ्क Adj. *furchtlos, ohne Scheu* Spr. 4295. °म् Adv.

अशङ्कनीय Adj. *nicht zu vermuthen,* — *zu befürchten,* — *anzunehmen.*

अशङ्का f. *keine Furcht,* — *Scheu.* Instr. *ohne Scheu.*

अशङ्कित 1) Adj. *a) unbesorgt, kein Misstrauen habend.* — *b) nicht beanstandet,* — *verdächtig.* — 2) °म् Adv. *a) ohne Scheu,* — *Bedenken* Kâd. 170, 15. — *b) wider alles Erwarten, plötzlich.*

अशङ्क्य Adj. 1) *kein Misstrauen erregend.* — 2) *nicht zu erwarten,* — *anzunehmen.*

अशठ Adj. (f. आ) *nicht falsch,* — *hinterlistig, ehrlich.*

अशठक्रोध Adj. *ohne Falschheit und Zorn* MBh. 12,293,12.

अशत n. *kein volles Hundert* Çat. Br. 4,3,4,3.

अशतदक्षिण Adj. *wobei der Lohn weniger als Hundert beträgt* ebend.

अशत्रु 1) Adj. *a) ohne ebenbürtigen Gegner.* — *b) unvermögend sich zu vertheidigen* RV. 5,2,12. — 2) *m. *der Mond.* — 3) n. *Feindlosigkeit.*

अशन् m. 1) *Stein, Fels.* — 2) *Schleuderstein.* — 3) *Himmelsgewölbe* RV. 1,164,1. 173,2. 10,27,13.

1. *अशन Adj. *erreichend, hinüberreichend.*

2. अशन n. 1) *das Essen, Speisen.* — 2) *Essen, Speise.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ.

अशनकृत् Adj. *Speise bereitend.*

अशनक्रिया f. *das Zusichnehmen von Speisen.* °क्रियां कर् Pañcat. 236,22.

अशनपति m. *Speiseherr* Çat. Br.

*अशनवत् Adj. *speisereich.*

अशना f. = अशनाया Çat. Br. 11,7,2,3. Khând. Up. 6,8,3.

अशनानशने n. *das Essen und Fasten* 35,20.

1. अशनाय्, °यति *nach Speise verlangen, hungrig sein* Çat. Br. *°यित *hungrig.*

2. अशनाय् *den Donnerkeil vorstellen.* °यितम् n. impers. Dh. V. 22,5.

अशनाया und अशनाया f. *Hunger.* अशनायापिपासे *Hunger und Durst* Çat. Br. 14,6,4,1.

अशनायावत् (271,21) und अशनायुक Adj. *hungrig.*

अशनि 1) f., später auch m. *Donnerkeil, Blitzstrahl.* Auch अशनी f. अशन्यस्त्र Adj. Çat. Br. 11,2, 2,25. — 2) f. *Pfeilspitze.* — 3) f. als Naturerscheinung *eine Species der* Ulkâ. — 4) m. ein Name Rudra's. — 5) *m. Pl. N. pr. eines Kriegerstammes.

*अशनिक Adj. = अशनौ कुशलः.

अशनिपावन् m. *Diamant* Spr. 6850.

अशनिन् Adj. *mit einem Donnerkeil versehen.*

अशनिप्रभ m. N. pr. eines Râkshasa.

अशनिमत्त् Adj. *blitzschleudernd.*

अशनिकृत Adj. *vom Blitz getroffen.* दुःखाशनि° Kathâs. 19,27.

*अशनीय्, °यति *nach Speise verlangen.*

अशपत् Adj. *nicht fluchend,* — *verwünschend.*

अशब्द Adj. 1) *lautlos* Çat. Br. 14,6,8,8. Âpast. TS. Paiṭ. 23,6. — 2) *im Veda nicht gelehrt, unvedisch* Gaim. 6,3,29. Dazu Nom. abstr. °त्व n. 5,2,18.

अशम् Indecl. *Unheil.*

अशमरथंभावुक Adj. *in einen nie ruhenden Wagen sich wandelnd* TBr. 1,3,5,4.

अशम्य Adj. = अवृत्त Cit. im Comm. zu TS. II, 694 und zu Nâsam. 4,1,28. अमव्य v. l.

1. अशरण n. *Schutzlosigkeit.*

2. अशरण Adj. (f. आ) *schutzlos* Âpast.

अशरणी Adv. mit कर् *schutzlos machen* Spr. 5807.

अशरण्य Adj. 1) *keinen Schutz gewährend.* — 2) *keines Schutzes bedürfend.*

अशरव्य Adj. (f. आ) *Pfeilen nicht zugänglich.*

अशरीर (!) 1) Adj. (f. आ) *körperlos* Çat. Br. 14,7,2, 10. Âpast. *ohne festen Körper* Ait. Br. 2,14. *körperlos von einer Stimme, so v. a. aus keinem sichtbaren Wesen heraustönend.* — 2) m. *der Liebesgott.* — 3) n. in der Rhetorik *das Fehlen des Verbums in einem Satze.*

अशरीरिन् Adj. = अशरीर 1).

1. अशर्मन् n. *Leid, Unglück* Kir. 12,26.

2. अशर्मन् Adj. *freudlos* Âpast.

*अशल्क = भीरु Gal.

अशल्यविद्ध Adj. *nicht gesprungen,* — *beschädigt* Hariv. 7773.

अशवाग्नि m. *kein Leichenfeuer.*

अशस् Adj. *verwünschend, hassend.*

अशस्त Adj. *infaustus.*

अशस्तवार Adj. *unaussprechliche Schätze besitzend.*

अशस्ति f. 1) *Verwünschung, Hass.* — 2) *Verwünscher, Hasser.*

अशस्तिकृत् Adj. *Verwünscher tödtend.*

1. अशस्त्र Adj. (f. आ) *keinen Anruf habend.*

2. अशस्त्र Adj. *schwertlos, unbewaffnet* MBh. 12,95,5. Bhag. 1,46. Mṛkkh. 102,4.

अशस्त्रकृत्य Adj. *nicht mit dem Messer zu behandeln* Suçr. 1,362,5.

अशस्त्रपाणि Adj. *kein Schwert in der Hand habend* Venis. 74. 92.

Digitized by Google

अशस्त्रपूत Adj. *nicht durch das Schwert oder Messer geläutert, — gehetligt* Mâlatîm. 77,15 (69, 15). Vrnis. 31,16.

अशस्त्रबद्ध (wohl so zu lesen) Adj. *mit keinem Schwert bewaffnet* Kâm. Nîtis. 7,57.

*अशाखा f. *eine best. Grasart.*

अशान्त Adj. 1) *unbändig, heftig, wild.* — 2) *der heiligen Ordnung nicht unterworfen, ungeweiht, unheilig.*

*अशान्तगन्धाद्या f. *Curcuma* Nigh. Pa.

अशान्तता f. *Mangel an Gemüthsruhe, Leidenschaftlichkeit.*

अशान्ति f. *das Nichtnachlassen, Nichtaufhören* Suçr. 2,47,21.

अशान्तिकर Adj. *Unheil bringend.*

अशाब्द् Adj. *auf keinem vedischen Texte beruhend* Gaim. 5,1,5.

अशाब्दिक Adj. *nicht mit den Worten vertraut, kein Grammatiker u. s. w.*

अशाम्य Adj. *nicht zu beschwichtigen, unversöhnlich* Hariv. 1,48,7.

अशाय्, अशायते *gelangen zu* (Acc.) ṚV. 10,92,1. — Mit वि Act. *bewältigen* ṚV. 6,33,2.

अशाश्वत Adj. (f. ई) *nicht beständig, — ewig.*

अशासत्तु Adj. *nicht bestrafend* 204,5.

अशास्त्र Adj. (f. आ) *auf keiner Vorschrift beruhend* Gaim. 6,2,18.

अशास्त्रचक्षुस् Adj. *nicht mit dem Auge der Lehrbücher schauend* Spr. 719.

(अशास्य) अशासिष् Adj. *untadelig.*

अशि Bez. *der Wurzel* 2. अश्. अश्यर्थ Adj. *die Bedeutung «essen» habend* 224,29.

अशिक m. Pl. N. pr. eines Volkes. अशिकेश Vaṃç. Bhn. S. 11,56, v. l.

अशिक्षित Adj. 1) *nicht erlernt.* — 2) *nicht unterwiesen, — gelehrt* (auch von Thieren). Die Ergänzung im Loc. (120,19) oder im Infin.

अशिख Adj. 1) *ohne Haarbusch* Ind. St. 9,149. — 2) *mit Ausnahme des Haarbusches* Kâts. Ça. 2,1,9.

अशित n. 1) Adj. *gegessen* 35,25. 26. 264,30. — 2) **der Ort wo Jmd gegessen hat* 238,20.

*अशितंगवीन Adj. = आशितं°.

अशितृ Nom. ag. *Esser.*

अशितव्य Adj. *zu essen.*

अशितावत् Adj. *gegessen habend* AV. 9,6,38.

अशित्र n. *Nahrung.*

अशिथिल Adj. (f. आ) *nicht locker, — schlaff, fest.*

अशिथिलंभाव m. *das Festwerden.*

*अशिन् Adj. *weitreichend, dauernd.*

अशिपद् Adj. (f. आ) *die Çipada genannte Krankheit verscheuchend.*

अशिमिद् Adj. (f. आ) *nicht verderblich wie die Çimidâ.*

अशिमिविद्विष् Adj. als Beiw. der sieben Pargânja vielleicht *Werke nicht anfeindend.*

*अशिर् 1) m. *a) Feuer.* — *b) die Sonne.* — *c)* N. pr. eines Râkshasa. — 2) f. आ N. pr. der Frau des Açira. — 3) n. *Diamant.*

अशिरस् und °स्क Adj. *ohne Kopf.*

अशिल्पिन् m. *kein Künstler, — Handwerker* Gaut. 17,7.

अशिव 1) Adj. (f. आ) *unheilvoll, schlimm* 82,21. — 2) m. N. pr. eines Krankheitsdämons Hariv. 2, 109,76. — 3) n. *Unheil.* °शंसिन् 74,20.

अशिशिर Adj. (f. आ) *heiss.* °ता f. *Hitze* Megh. 81.

अशिशिरकर m. *die Sonne* Kâd. 16,18.

अशिशिरकिरण m. dass. Kâd. 14,12. 28,3. 91,7. 130,14.

अशिशिषु Adj. *essen wollend, hungrig.*

1. अशिश्नु m. *kein Kind* MBh. 3,189,42.

2. अशिश्नु Adj. (f. ebenso und अशिश्नी) *kinderlos, ohne Junge.*

अशिश्नत् 3. Sg. Aor. von श्नथ्.

*अशिश्निका Adj. f. *kinderlos, ohne Junge.*

1. अशिष्ट Adj. *ungebildet, ungesittet* Âpast.

2. अशिष्ट Adj. *nicht übrig.*

अशिष्ठ Adj. *am meisten essend.*

अशिष्य Adj. 1) *nicht zu lehren* (eine Sache). — 2) *nicht zu unterweisen.*

1. अशीत Adj. *der 80ste.*

2. अशीत Adj. *nicht kalt* Tarkas. 14.

अशीततनु Adj. *einen heissen Körper habend* TS. 1,1,12,3. TBr. 1,2,2,25.

अशीतम Adj. *am meisten essend* VS. 2,20.

अशीतरुचि m. *die Sonne* Vidgh. 40,4.

अशीतल Adj. (f. आ) *nicht kühl, warm.*

अशीति f. *achtzig.* अशीतिष्टक Adj. Çat. Br. 10, 4,3,9. अशीतिशतेष्टक Adj. 6. अशीत्यदर Adj. Maitr. S. 3,2,5.

अशीतिक Adj. 1) *das Maass von 80 habend.* — 2) *achtzigjährig.* अशीतिकावर Adj. *mindestens achtzigjährig* Gaut. 6,10.

अशीतितम Adj. *der 80ste.*

अशीतिभाग m. *der 80ste Theil.*

अशीर्ततनु Adj. *einen unzerstörbaren Körper habend* Kâṭh. 1,12.

अशीर्य Adj. *unzerstörbar.*

अशीर्षक, अशीर्षन्, *अशीर्षिक und *अशीर्षिन् (Kâç. zu P. 5,2,116) Adj. *kopflos.*

1. अशील n. *schlechte Gewohnheiten, Unsittlichkeit.*

2. अशील Adj. (f. आ) *schlechten Gewohnheiten frönend, unsittlich.*

अशीलिन् Adj. dass.

अप्रुकादृष्ट Adj. *nicht von Papageien angefressen* MBh. 2,17,28.

*अप्रुकाह्व n. = तमालपत्र Gal.

अप्रुक्त Adj. (f. आ) *nicht weiss, — weisslich.*

अप्रुक्तवत् Adj. *nicht das Wort* प्रुक्त *enthaltend* Çat. Br. 6,2,2,14.

अप्रुचि Adj. *unrein* (auch in rituellem Sinne), *unlauter.* Davon Nom. abstr. °चि n. zu Spr. 328.

अप्रुचिकर Adj. *verunreinigend* Âpast.

अप्रुचिभाव m. *Unreinheit* 43,8.

अप्रुचिलिप्त Adj. *verunreinigt* Âpast.

अप्रुच्यायतन Adj. *auf unreiner Feuerstätte befindlich* Kâts. Ça. 25,4,34.

अप्रुद्ध Adj. 1) *unrein.* — 2) *fehlerhaft.*

अप्रुद्धि f. *Unreinheit.*

अप्रुन AV. 14,2,16 fehlerhaft; vgl. ṚV. 3,33,13.

अप्रुभ 1) Adj. *a) hässlich.* — *b) nicht angenehm, — zusagend, unerfreulich.* — *c) Unheil verheissend, infaustus* LA. 13,12. — *d) schlecht* (in ethischem Sinne). °मति Adj. 105,1. — *e) unrein* (Beschäftigung). — 2) m. N. pr. eines Lexicographen. — 3) n. *a) Weh, Unheil, Unglück.* — *b) Böses, böses Werk, Sünde.*

अप्रुभदर्शन Adj. *hässlich.*

अप्रुभोदय m. *der Aufgang eines ungünstigen Planeten.*

अप्रुश्रूषा f. *Ungehorsam.*

अप्रुश्रूषु Adj. 1) *nicht lernbegierig* Gop. Br. 2,3,18. — 2) *ungehorsam gegen* (Gen.) MBh. 12,228,73.

अप्रुष Adj. *verzehrend, gefrässig.*

अप्रुष्क Adj. (f. आ) *nicht ausgetrocknet, — trocken, — dürr.*

अप्रुष्काग्र Adj. (f. आ) *keine trockene Spitze habend* Kâts. Ça. 4,2,4. 6,1,8.

*अप्रूकमुण्ड m. *eine Art Gerste* Gal.

अप्रूद्र m. *kein Çûdra.*

अप्रूद्रोच्छिष्टिन् Adj. *nicht in Berührung mit Çûdra und Ueberbleibseln kommend* Çat. Br. 14, 1,2,31.

अप्रून Adj. *nicht geschwollen.*

अप्रून्य 1) Adj. (f. आ) *a) nicht leer, — unbesetzt.* अप्रून्यां गुहां कर् *eine Höhle nicht verlassen.* — *b) nicht eitel, — vergeblich.* — *c) nicht unausgeführt.* नियोगमप्रून्यं कर् *einen Auftrag ausführen und ein Amt erfüllen* (Kâd. II,5,18). — 2) n. *Nichtleere, das Besetztsein mit Menschen.*

अप्रूर्यता f. *das Vollwerden.*

Digitized by Google

अप्रूव्यशयन n. *der Tag, an welchem* Viçvakarman *sich dem Schlaf hingiebt, und die an diesem Tage stattfindende Begehung.*

अप्रूव्योपस्था Adj. f. *deren Schooss nicht leer bleibt, so v. a. verheirathet* Mantrabr. 1,1,10. Pâr. Gṛhj. 1,5,11.

*अप्लीला f. *Vitex alata Roxb.*

अप्रृङ्ग Adj. (f. ई) *ohne Hörner* Tâṇḍja-Br. 21,1,7. Râgat. 5,460.

अँप्रृणत्वत् Adj. *nicht hörend, — hören mögend* TS. 7,5,22,1. Spr. 721.

अँप्रृत Adj. *ungekocht.*

अँप्रृथित Adj. *nicht locker werdend.*

अँप्रेव Adj. (f. आ) *unlieb, verhasst.*

1. अशेष m. *kein Rest.* अशेषेण und अशेषतस् *vollständig, ganz.*

2. अशेष Adj. (f. आ) *ohne Rest, ganz, vollständig, gesammt, all.* °म् Adv.

अशेषकुलवल्लरी f. Titel eines Werkes.

अशेषगुरु Adj. *aus lauter langen Silben bestehend* Ind. St. 8,467.

अशेषता f. und °त्व n. (Gaim. 3,5,5. 6,7,8) *Vollständigkeit, Totalität.*

अशेषय्, °यति *vollständig zu Ende bringen.* अशेषित *vollständig vernichtet* Vaṃs. 130.

अँशेषस् Adj. *ohne Nachkommenschaft.*

अशेषसाम्राज्य Adj. *über Alles herrschend* (Çiva).

अशैत m. *ein* Arhant (bei den Buddhisten).

अशैल Adj. *ohne Felsen, — Berge* R. 4,44,35.

अँशोक 1) Adj. (f. आ) *a) ohne Gluth. — b) keinen Kummer bereitend* Lalit. 178,11. Dazu Nom. abstr. °त्व n. Ind. St. 9,154. — *c) keinen Kummer empfindend.* — 2) m. *a) Jonesia Asoka Roxb.* — *b)* N. pr. verschiedener Männer. — 3) *f. आ *a) Helleborus niger L.* — *b)* ein Frauenname und N. pr. einer Göttin bei den Gaina. — 4) n. *a)* Açoka-*Blüthe.* — *b) *Quecksilber.*

अशोकक 1) m. N. pr. eines Vidjâdhara. — 2) f. ई ein Frauenname.

अशोकचन्द्र m. N. pr. eines Mannes.

अशोकतीर्थ n. N. pr. eines Tirtha.

अशोकत्रिरात्र m. *eine best. Feier.*

अशोकदत्त m. ein Mannsname.

अशोकद्वादशी f. *ein best. zwölfter Tag.*

अशोकपूर्णिमा f. *eine best. Vollmondsnacht.*

अशोकभाण्ड und °क n. *ein Kleinod, das man seiner erwählten Braut verehrt,* Lalit. 161,11.14. 17. 162,5. fgg.

अशोकमञ्जरी f. 1) *ein best. Metrum.* — 2) Titel eines astron. Werkes.

अशोकमाला f. ein Frauenname.

अशोकरोहिणी f. *Helleborus niger L.*

अशोकवनिका f. Açoka-*Wäldchen.*

*अशोकवर्तिका f. *ein best. Gericht* Gal.

अशोकवर्धन m. N. pr. eines Fürsten VP. 4,24,8.

अशोकवेग m. ein Mannsname.

अशोकव्रत n. *eine best. Begehung.*

अशोकषष्ठी f. *der sechste Tag in der lichten Hälfte des* Kaitra.

अँशोकात्तर Adj. *nicht mit Kummer untermischt* Çat. Br. 14,7,2,22.

अशोकारि m. *Nauclea Kadamba Roxb.*

अशोकाष्टमी f. *der achte Tag in der lichten Hälfte des* Kaitra.

अशोकेश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tirtha.

अशोकोत्तंसिका f. *ein best. Spiel.*

*अशोच Adj. = अनलंकृति.

अशोचनीय Adj. *nicht zu beklagen* Kâd. II,115,18.

अशोच्य Adj. dass. Spr. 722. fgg.

अँशोर्ण Adj. AV. 19,60,1 wohl fehlerhaft für अशीर्ण.

अशोभन 1) Adj. *a) unschön* Utpala zu Varâh. Bṛh. 3,8. — *b) den Erwartungen und Wünschen nicht entsprechend, nicht gut, schlecht.* — *c) infaustus.* — 2) n. *Leid, Weh, Böses.*

*अशोभमान (संज्ञायाम्) gaṇa चार्वादि.

अशोष्य Adj. *nicht trocknend, — versiegend.*

अशौच n. *Unreinlichkeit* Spr. 328. *Unreinheit* (in rituellem Sinne). °निर्णय m. Titel eines Werkes.

अशौटीर Adj. = अशौण्डीर.

अशौटीर्य n. = अशौण्डीर्य MBh. 12,97,25.

अशौण्डीर Adj. *kein Selbstgefühl verrathend, unmännlich.*

अशौण्डीर्य n. *Mangel an Selbstgefühl.*

अशौभ्रेय m. *kein* Çaubhreja Kâṭj. Çr. 10,2,21.

अँश्म m. 1) *Stein.* — 2) N. pr. eines Dämonen.

अश्मर्यी SV. wohl fehlerhaft.

*अश्मीतपिबता f. *eine Aufforderung noch mehr zu essen und zu trinken.*

*अश्मीतपिबतीय्, °यति *zum fernern Essen und Trinken auffordern wollen.*

अश्म्युष्ण Adj. *den Essenden brennend.*

°अश्म = 2. अश्मन् *Stein.*

अश्मक 1) m. *a)* N. pr. eines Sohnes des Vasishṭha und der Madajanti 108,8. — *b)* Pl. N. pr. eines Kriegerstammes MBh. 6,9,44. — 2) f. ई N. pr. verschiedener Frauen.

अश्मकदली f. *eine *Species der* Kadali.

अश्मकसुमन्तु m. N. pr. eines Ṛshi MBh. 12,47,5.

अश्मकुट् und °क Adj. *mit einem Stein zermalmend* (Körner).

*अश्मकेतु m. *eine best. Pflanze.*

अँश्मगन्धा f. *eine best. Pflanze.*

अश्मगर्भ und *°ज n. *Smaragd.*

अश्मघनस्वेद् m. *künstliche Schweisserzeugung durch Liegen über einer erhitzten Steinplatte.*

*अश्मघ्न m. *Coleus scutellaroides* Râgan. 5,37.

अँश्मचक्र Adj. *mit einer Scheibe von Stein versehen.*

अश्मचित Adj. *mit Steinen besäet* Tâṇḍja-Br. 14,3,13. अश्माचित Comm.

अश्मचूर्ण m. n. *fein zerriebener Stein* Kâṭj. Çr. 16,3,19.

*अश्मज n. 1) *Erdharz.* — 2) *Eisen.*

*अश्मजतुक n. *Erdharz.*

*अश्मजित् m. = अश्मघ्न Nigh. Pr.

अश्मता f. *das Steinsein, Härte eines Steines.*

*अश्मदारण m. *Brechstange.*

अँश्मदिघ्नु Adj. *Steine oder Donnerkeile zu Geschossen habend.*

1. अँश्मन् m. *Esser.*

2. अँश्मन् m. 1) *Fels, Gestein, Stein.* Einmal अश्मँन् Çat. Br. — 2) *Werkzeug aus Stein.* — 3) *Donnerkeil.* — 4) *Himmel.* — 5) N. pr. eines Brahmanen.

अश्मनगर m. N. pr. der von den Kâlakeja bewohnten *Felsenstadt.*

अश्मन्त 1) *Adj. *a) unheilvoll.* — *b) schrankenlos.* — 2) m. *a) *Bauhinia tomentosa* Râgan. 9,40. — *b)* N. pr. eines Marutvant. — 3) *n. *a) Ofen.* — *b) Feld.* — *c) Tod.*

अश्मन्तक 1) m. *Bauhinia tomentosa* (Râgan. 9, 39) und *Oxalis corniculata* (Bhâvapr. 2,67). — 2) m. n. *a) Ofen.* — *b) *Lampenschirm.*

अश्मन्मँय Adj. (f. ई) *steinern, aus Fels gemacht.*

अँश्मन्वत् Adj. *steinig.*

अश्मपरान्त N. pr. einer Oertlichkeit.

अश्मपुरँ f. *Felsenburg* Çat. Br. 3,1,2,11.

*अश्मपुष्प n. *Benzoe-Harz.*

अश्मपृष्ठ N. pr. eines heiligen *Steines* in Gajâ.

*अश्मभार m. *eine Last Steine* gaṇa वंशादि.

*अश्मभाल n. *eine Art Mörser.*

अश्मभिद्, *°भेद् und °भेदक m. *Coleus scutellarioides Benth.*

अश्ममँय Adj. (f. ई) *von Stein, steinern.*

अश्ममूर्धन् Adj. *einen Kopf von Stein habend* 27,20.

*अश्मयोनि m. *Smaragd.*

*अश्मरथ m. N. pr. eines Mannes.

अश्मरी und °रि (metrisch) f. *Blasenstein.*

अश्मरीघ्न m. **Crataeva Roxburghii R. Br.* und *Capparis trifoliata* (Mat. med. 115).

*अश्मरीकर m. *eine best. Kornart.*

Digitized by Google

अश्मल m. Pl. N. pr. eines Volkes. Die richtige Lesart ist अश्मक.

*अश्मलाक्ता f. *Erdharz* Râgân. 13,70.

*अश्मलोक् m. *Eisen* Gal.

अश्मवत् Adj. *steinig.*

अश्मवर्मन् n. *steinerner Wall* oder *Schild.*

अश्मवर्ष n. *Steinregen* MBh. 3,167,23. 12,281, 18. 19.

अश्मवृष्टि f. dass. R. 3,38,8.

अश्मशत्रज Adj. *in Fels eingesperrt.*

अश्मश्रु Adj. *unbärtig* Gop. Br. 1,3,9.

अश्मश्रुमुख Adj. *keinen Bart im Gesicht habend* Ind. St. 8,314.

अश्मसार 1) m. n. *Eisen.* — 2) m. **Sapphir.*

अश्मसारमय Adj. *eisern.*

अश्मसारिन् m. N. pr. eines Mannes.

अश्मकन्मन् n. *Schlag des Donnerkeils.*

अश्मान्तक m. = अश्मन्त 2) *a*).

अश्मापिधान Adj. *mit einem Steine zugedeckt* Tândja-Br. 19,7,1.

*अश्मार्म n. *Trümmerhaufen von Steinen.*

(अश्मास्य) अश्मासिग्र Adj. *dessen Mündung ein Fels ist, aus einem Felsen fliessend.*

*अश्मीय Adj. von 2. अश्मन्.

*अश्मीर् m. n. = अश्मरी.

*अश्मोत्थ n. *Erdharz.*

अश्येताक्ष Adj. (f. ई) *keine röthlich weissen Augen habend* Kâts. Çr. 7,6,14.

अश्र am Ende eines adj. Comp. = अश्रि.

अश्रद्दधान Adj. *kein Vertrauen zu Etwas habend, ungläubig* Çat. Br. 12,4,2,10. MBh. 12,35,47. Bhag. 4,40. mit Gen. 9,3.

अश्रद्ध Adj. dass.

अश्रद्धा f. 1) *Mangel an Vertrauen, Unglaube.* — 2) **Appetitlosigkeit* Gal.

अश्रद्धित Adj. *kein Vertrauen habend, ungläubig* Bhâg. P. 8,20,14.

अश्रद्धेय Adj. *unglaublich* Kâd. II,100,19. 109,4. *unglaubwürdig* Venis. 81,2. Davon Nom. abstr. °त्व n.

1. अश्रम m. *Nichtermüdung.*

2. अश्रम und अश्रम Adj. *unermüdlich.*

1. अश्रमण Adj. dass.

2. अश्रमण m. *kein Bettelmönch.*

अश्रमिष्ठ Adj. *nimmer ermüdend.*

अश्रवण n. 1) *das Nichterwähntsein in einem heiligen Texte* Lâṭj. 10,11,5. — 2) *das Fehlen, — Mangeln eines Wortes, Suffixes* u. s. w. 279,1.

अश्रवणीय Adj. *nicht hörbar.*

अश्रात Adj. *ungekocht.*

अश्राद्ध n. *eine nicht für ein Todtenmahl bestimmte Speise* Âpast. 1,10,28.

*अश्राद्धभोजिन् Adj. *an keinem Todtenmahl theilnehmend.*

अश्राद्धिन् Adj. *kein Todtenmahl veranstaltend.*

अश्राद्धेय Adj. *zu einem Todtenmahl sich nicht eignend.*

अश्रान्त Adj. *unermüdlich.* °म् Adv. Spr. 2065. 3274.

अश्राव्य Adj. *unhörbar, was man nicht hören darf.*

अश्रि f. *scharfe Kante, Ecke, Schneide.* Auch अश्री Sharv. Br. 4,4. Am Ende eines adj. Comp. अश्रि und अश्रिक (118,9).

अश्रित Adj. *nicht haftend an* (Loc.).

अश्रिमत् Adj. *kantig.*

अश्री f. *Missgeschick, die Göttin des Unglücks.*

अश्रीक Adj. *aller Pracht* oder *Wohlfahrt baar* MBh. 3,173,64.

अश्रीमत् (R. ed. Bomb. 1,6,16) und अश्रीर् (f. आ) Adj. *nicht schön, hässlich.*

अश्रु n. (ausnahmsweise auch m.) *Thräne.* Mit कर् (Spr. 3664), मुच् (Chr. 59,11. 82,27), वर्तय् und आवर्तय् *Thränen vergiessn.*

अश्रुकण्ठ Adj. *mit Thränen im Halse* R. 2,74,28.

अश्रुकर्मन् n. *das Thränenvergiessen* Spr. 3664.

अश्रुत 1) Adj. *a) ungehört* 283,32. — *b) vom Lehrer nicht gehört, nicht gelehrt* Gaim. 4,4,34. — *c) keine Gelehrsamkeit besitzend, ungelehrt* Spr. 727. 1520. — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Krshṇa und desgl. des Djutimant (VP.² 1,152). — 3) f. आ N. pr. der Gattin des Aṅgiras.

अश्रुतवत् Adv. *wie nicht gehört.*

अश्रुतश्रवस् m. N. pr. eines Sohnes des Djutimant VP.² 1,152.

1. अश्रुति f. 1) *Vergessenheit.* — 2) *kein vedischer Text.*

2. अश्रुति Adj. *unvernehmlich.* Davon Nom. abstr. °त्व n.

अश्रुतिधर Adj. *nicht in's Gehör fallend.*

अश्रुधारा f. *Thränenstrom* Pañkad. 32.

अश्रुनिपात m. = अश्रुपात 1).

अश्रुपात m. 1) *Thränenfall, herabstürzende Thränen* MBh. 14,56,13. — 2) *ein best. Theil des Pferdekopfes.*

अश्रुपातक m. = अश्रुपात 1) Sâṁkh. Up. S. 36, Çl. 4.

अश्रुप्रमार्जन n. 1) *das Abwischen der Thränen, so v. a. Weinen* Spr. 117. — 2) *das Trösten.*

अश्रुप्रवाह m. *Thränenstrom.*

अश्रुप्लावित n. *Thränenfluth* Kâd. II,81,23.

अश्रुमुख 1) Adj. (f. ई) *mit Thränen im Gesicht.* — 2) m. Bez. *des Vaters, Grossvaters und Urgrossvaters* Brahma-P. in Prajogar. — 3) n. Bez. *einer der fünf Weisen, auf welche der Planet Mars seinen Rücklauf beginnt,* Varâh. Bṛh. S. 6,2.

अश्रुलोचन und अश्रुविलोचन Adj. *mit Thränen im Auge.*

अश्रेयस् 1) Adj. *schlechter, niedriger stehend.* — 2) n. *Unheil, Unglück.*

अश्रेयस्क Adj. *unheilvoll.*

अश्रेष्मन् Adj. *ohne Band.*

अश्रोतृ Nom. ag. *nicht hörend* Kâṭh. Up. 7,9,1. Maitrjup. 6,11.

अश्रोत्र Adj. *ohne Ohren* Çat. Br. 14,6,6,8.

अश्रोत्रिय Adj. *mit der heiligen Schrift nicht vertraut.*

अश्रौतयाज्ञक Adj. *der nicht die Çrauta-Handlungen verrichtet* Ind. St. 10,100.

अश्लाघा f. *Bescheidenheit, Zurückhaltung.*

अश्लाघ्य Adj. *nicht rühmenswerth, schimpflich* Mṛkkh. 152,15.

अश्लील Adj. *unheilvoll.*

अश्लील Adj. (f. आ) *unschön, hässlich, nicht fein, unanständig* (Worte) Vâmana 2,1,15. Dazu Nom. abstr. °ता f. und °त्व n.

*अश्लीलदृढव्रूप Adj. (f. आ) *von hässlicher, aber kräftiger Gestalt* P. 6,2,42.

अश्लीलनामन् Adj. *einen hässlichen Namen habend* Weber, Nax. 1,309.

अश्लीलपरिवाद m. *üble Nachrede.*

*अश्लीलव्रूप Adj. (f. आ) *hässlich* Gal.

अश्लेष m. *das Nichthaften* Bâdar. 4,1,13.

अश्लेषा f. Sg. und Pl. = आश्लेषा.

*अश्लेषाभव und *°भाव् m. *der niedersteigende Knoten.*

अश्लोण Adj. (f. आ) *nicht lahm.*

*अश्व्, अश्वति *sich wie ein Pferd gebaren.*

अश्व und अश्वक 1) m. *a) Ross, Pferd,* insbes. *Hengst.* Auch collect. °वत् Adv. *wie ein Ross.* अश्वशत n. Çat. Br. 13,4,3,5. अश्वप्रोतृण n. Kâts. Çr. 26,6,7. °संस्तपन n. 10. Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b)* Bez. *der Zahl sieben.* — *c) Springer im Schachspiel* Pañkad. 14. — *d) der Schütze im Thierkreise* Varâh. Bṛh. 17,9. — *e)* **Bez. eines best. Liebhabers.* — *f)* N. pr. α) eines Lehrers mit dem Patron. Sâmudri Çat. Br. 13,2,3,14. — β) eines Sohnes des Kitraka. — γ) eines Dânava. — 2) f. अश्वा *Stute.*

अश्वक 1) m. *a) Rösslein, Hengstlein* (spöttisch). — *b) *Sperling* Nigh. Pr. — *c)* Pl. N. pr. eines Volkes. अश्मक v. l. — 2) *f. अश्विका *eine kleine Stute.*

*अश्वकन्थरिका f. *Cactus Opuntia* Râgân. 5,114.

*अश्वकन्दिका f. *Physalis flexuosa L.*

Digitized by Google

1. अश्वकर्ण m. *Pferdeohr.*

2. अश्वकर्ण 1) Adj. *pferdeohrig* als Bez. *einer best. Art von Knochenbruch.* — 2) m. *a) Vatica robusta W. u. A.* — *b)* N. pr. eines Berges. — 3) *f. ई *eine best. Pflanze* Gal.

अश्वकर्णक 1) Adj. = 2. अश्वकर्ण 1). — 2) m. = 2. अश्वकर्ण 2) *a).*

अश्वकक्षा f. *Pferdepeitsche* Nir. 9,19.

*अश्वकिनी f. *das Mondhaus* अश्विनी.

अश्वकुटी f. *Pferdestall.*

अश्वकेश m. Pl. N. pr. eines Volkes Mârk. P. 58,37.

अश्वक्रन्द m. *ein best. mythisches Wesen* (Jaksha Nilak. zu MBh.) Ind. St. 14,21.

अश्वक्रान्ता f. *eine best.* Mûrkhanâ S. S. S. 31.

*अश्वक्षत्र m. *Maulthier* Râǵan. 19,40.

अश्वखुर 1) m. *a) Pferdehuf.* °वत् Adv. 217,33. — *b) ein best. Parfum.* — 2) *f. ई *Clitoria Ternatea L.*

अश्वगति f. *Pferdegang* als Bez. *eines best. Metrums.*

अश्वगन्धा f. *Physalis flexuosa L.*

अश्वगुप्त m. N. pr. eines Lehrers (buddh.).

अश्वग्रीव m. N. pr. 1) eines Asura. — 2) eines Sohnes des Kitraka.

अश्वग्राम m. N. pr. eines Ortes.

अश्वघास m. 1) *Pferdefutter.* — 2) N. pr. eines Mannes Râǵat. 8,681.

अश्वघोष m. N. pr. eines Mannes (buddh.).

*अश्वघ्न m. *Nerium odorum* Râǵan. 10,11.

अश्वचक्र m. N. pr. eines Mannes.

अश्वचर्या f. *das Hergehen hinter einem* (zum Opfer bestimmten) *Rosse* R. 1,40,6.

अश्वचलनशाला f. *Reithaus.*

अश्वचिकित्सा f. *Veterinärkunde,* Titel eines Werkes des Gâjadatta.

अश्वजघन Adj. *von hinten ein Pferd seiend.*

अश्वजित् 1) Adj. *Rosse erbeutend.* — 2) m. N. pr. eines Mannes (buddh.). v. l. für विश्वजित् VP.^{2} 4,140.

*अश्वजीवन n. *Wicke* Nigh. Pr.

अश्वतर 1) m. *a) Maulthier.* — *b) *ein besserer Hengst.* — *c) *männliches Kalb.* — *d)* N. pr. α) *eines Gandharva. — β) eines Schlangendämons. — 2) *f. आ *eine bessere Stute.* — 3) f. ई *Maulthierweibchen.* Eine Leibesfrucht soll ihm den Tod bringen.

*अश्वतराश्व m. N. pr. eines Mannes.

अश्वतरीरथ m. *ein mit Maulthierweibchen bespannter Wagen.*

अश्वतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

अश्वत्थ 1) m. *a) Ficus religiosa L.* Aus dem Holze dieses Baumes wird das männliche Reibholz genommen. — *b) *Thespesia populneoides Wall.* — *c) ein best. Mondhaus,* = भोणा. — *d)* Bein. *der Sonne* MBh. 3,3,21. — *e)* Pl. N. pr. eines Volkes. — 2) *f. अश्वत्था *Vollmondstag im Monat* Âçvina. — 3) f. अश्वत्थी *der kleine* Pippala-*Baum* Râǵan. 11,123. — 4) *Adj. *zum Mondhaus* Açvattha *in Beziehung stehend.*

*अश्वत्थक 1) Adj. *zur Fruchtzeit des* Açvattha *abzutragen* (Schuld). — 2) f. °त्थिका = अश्वत्थी Râǵan. 11,124.

*अश्वत्थकुणा m. *Fruchtzeit des* Açvattha.

*अश्वत्थभेद् m. *Ficus benjamina.*

अश्वत्थल m. *ein best. Baum.*

*अश्वत्थसंनिभा f. = अश्वत्थी Râǵan. 11,123.

*अश्वत्थाम Adj. *die Kraft eines Rosses habend* Mahâbh. 4,38,*a.*

अश्वत्थामन् 1) m. N. pr. *a)* eines Sohnes des Droṇa. — *b)* eines der sieben Ṛshi unter Manu Sâvarṇi. — 2) *Adj. von अश्वत्थामन् m.

*अश्वत्थिक (f. ई), *अश्वत्थिल und *अश्वत्थीय Adj. von अश्वत्थ.

अश्वत्रिरात्र m. *eine best. Begehung* Lâṭj. 2,12,6.

अश्वत्व n. Nom. abstr. von अश्व *Ross* Çat. Br. 13,3,8,1. Çaṅk. zu Taitt. Up. S. 66.

अश्वत्थ m. N. pr. eines Mannes.

अश्वद् Adj. *Rosse schenkend.*

*अश्वदंष्ट्रा f. = श्वदंष्ट्रा *Tribulus lanuginosus L.*

अश्वदा und °दावन् (ṚV.) Adj. *Rosse schenkend.*

अश्वदूत m. *Bote zu Pferde* Lalit.

अश्वदादश Adj. Pl. (f. आ) *eilf Kühe und als zwölftes ein Ross* Kâtj. Çr. 22,5,16. Lâṭj. 8,7,6.

अश्वनदी f. N. pr. eines *Flusses.*

अश्वनाथ m. *Rosshirt.*

*अश्वनाशक m. *Nerium odorum* Râǵan. 10,11.

*अश्वनासिका f. *Nüster des Pferdes* Gal.

अश्वनिबन्धिक m. *Reitknecht.*

अश्वनिर्णिज् Adj. *mit Rossen geschmückt.*

*अश्वत्त Adj. und m. wohl fehlerhaft für अश्मत्त.

अश्वप m. *Rosshirt.*

अश्वपति m. 1) *Rossegebieter.* — 2) N. pr. eines Asura und verschiedener Männer.

अश्वपतिन् m. N. pr. = अश्वपति.

अश्वपद् n. *Fusstapfe eines Pferdes* Kâtj. Çr. 16,2,21.

अश्वपर्ण 1) Adj. *durch Rosse beflügelt.* — 2) f. अश्वपर्णी N. pr. eines Flusses.

(अश्वपस्त्य), °पस्तिन्य Adj. *Rosse im Stall habend.*

अश्वपाद् 1) *Adj. *pferdefüssig* (in übertr. Bed.). — 2) m. N. pr. eines Siddha.

अश्वपाल 1) m. *a) Rosshirt, Reitknecht* 299,23. — *b) Hüter des Opferrosses.* — 2) *f. ई wohl *Rosshirtin.*

*अश्वपुच्छक 1) m. *eine best. Pflanze.* — 2) f. °च्छिका = अश्वपुच्छा Nigh. Pr.

*अश्वपुच्छा f. *Glycine debilis Ait.* Râǵan. 3,18.

*अश्वपुत्री f. *Boswellia thurifera* Nigh. Pr.

1. अश्वपृष्ठ n. *Pferderücken:* Spr. 728. °पृष्ठे संमतः so v. a. *ein guter Reiter* R. 1,19,19.

2. अश्वपृष्ठ Adj. *auf Rosses Rücken getragen.*

*अश्वपेय m. N. pr. eines Mannes Kâç. zu P. 4, 3,106. °पेज v. l.

अश्वपेशस् Adj. *mit Rossen geschmückt.*

अश्वप्रणीत Adj. *durch ein Pferd hingebracht* Çat. Br. 7,3,2,4.

*अश्वप्रपतन n. und davon *°पतनीय Adj.

अश्वप्लुत n. *Sprung eines Pferdes* Spr. 729.

अश्वबन्ध und °क (R. 2,91,58) m. *Reitknecht.*

1. अश्वबन्धन n. *das Anbinden der Pferde.*

2. अश्वबन्धन Adj. (f. ई) *zum Anbinden der Pferde dienend.*

अश्वबला f. *Trigonella foenum graecum.*

अश्वबाहु m. N. pr. eines Sohnes des Kitraka.

अश्वबुध्न Adj. (f. आ) *von Rossen getragen.*

अश्वबुध्य Adj. *auf Rossen beruhend.*

*अश्वब्रह्मचर्यक n. *Keuschheit des Hengstes,* so v. a. *verdienstlose K., K. aus Mangel an Gelegenheit* Gal.

*अश्वभक्तका f. *eine best. Pflanze* Gal.

*अश्वभार् m. *Pferdelast* गण वंशादि.

अश्वमन्दुरा f. *Pferdestall* Kâd. II,100,14.

*अश्वमक्षिषिका f. *Feindschaft zwischen Pferd und Büffel.*

*अश्वमातृ f. Bein. der Lakshmî Gal.

अश्वमार् und °क m. *Nerium odorum Ait.*

अश्वमित्र m. N. pr. eines Mannes.

अश्वमिष्टि Adj. 1) *Rosse wünschend.* — 2) *R. verschaffend.*

अश्वमुख 1) Adj. (f. ई) *pferdeköpfig.* — 2) m. *a) ein best. mythisches Wesen* Ind. St. 14,21. *ein* Kiṁnara Kâd. II,22,11. — *b)* Pl. N. pr. eines Volkes. अमुख v. l. — 3) f. ई *Weib eines* Kiṁnara Kumâras. 1,11.

1. अश्वमेध m. *Rossopfer.* °अश्वमेधवत् Adv. *wie beim R.* Kâtj. Çr. 21,1,14. °त्व n. Nom. abstr. Çat. Br. 13,6,2,7. °याजिन् Adj. अश्वमेधकाण्ड n. Titel des 13ten *Buches* im Çat. Br. अश्वमेधत्रिरात्र m.

2. अश्वमेध m. N. pr. eines Mannes.

अश्वमेधक oder °मेधज्ञ m. N. pr. eines Fürsten Bhâg. P. 9,22,38 (39).

Digitized by Google

अश्वमेधदत्त m. N. pr. eines Fürsten VP. 4,21,3.

अश्वमेधवत् Adj. *ein Rossopfer erhaltend* Maitr. S. 2,2,9.

अश्वमेधिक 1) Adj. *vom Rossopfer handelnd.* — 2) *m. *ein zum R. sich eignendes Ross.*

अश्वमेधिन् Adj. *ein Rossopfer darbringend* Tândja-Br. 21,4,3.

*अश्वमेधीय m. = अश्वमेधिक 2).

अश्वमेधेश्वर m. N. pr. eines Fürsten.

अश्वमेध्य R. 1,12,37 fehlerhaft für अश्वमेध.

*अश्वमोरुक m. *Nerium odorum* Nigh. Pr.

*अश्वय्, °यते = अश्वतरमाचष्टे.

अश्वयज्ञ m. *Opfer für das Gedeihen der Rosse* Gobh. 3,6,13.

अश्वयाँ f. *Wunsch nach Rossen.*

अश्वयुँ Adj. *Rosse begehrend.*

अश्वयुक्त Adj. *auf das Ross Bezug habend* Kâts. Ça. 20,4,1.

अश्वयुक्सेन m. N. pr. eines Mannes.

अश्वयुज् 1) Adj. *a) Rosse anschirrend. — b) mit Rossen bespannt.* — *c) *unter dem Sternbilde* Âçvajuǵ *geboren.* — 2) *der Monat* Âçvina. — 3) f. Sg. und Du. *ein best. Mondhaus.*

अश्वयुज m. 1) *der Monat* Âçvina. — 2) *eine Reisart* Gal.

अश्वयूपँ m. *der Pfosten, an den das Opferross gebunden wird.*

अश्वयोग Adj. *Rosse schirrend,* so v. a. *zum Schirren der R. veranlassend.*

*अश्वरक्त m. *Stallknecht.*

1. अश्वरथँ m. *ein mit Rossen bespannter Wagen.*

अश्वरथदान n. Titel eines Pariçishṭa zum AV.

2. अश्वरथ 1) Adj. *auf einem mit Rossen bespannten Wagen sitzend.* — 2) f. आ N. pr. eines Flusses.

अश्वराज m. *Rossefürst,* Bez. des Rosses 1) Uḱkaiḥçravas. — 2) des Çâkjamuni Lalit. 256,4. 287,11. 292,2.

अश्वराधस् Adj. *Rosse zurüstend.*

अश्वरिपु m. *Büffel* Bhâvapr. 5,105.

*अश्वरोधक m. *Nerium odorum Ait.*

अश्वर्ल m. 1) N. pr. eines Mannes. — 2) *= अनीकस्थ.

अश्वललित n. *ein best. Metrum.*

*अश्वलाला f. *eine Art Schlange.*

*अश्ववक्त्र m. *ein* Kiṁnara.

*अश्ववडव n. Sg. oder m. Du. *Hengst und Stute.* m. Pl. *Hengste und Stuten* Kiç. zu P. 2,4,27.

अश्ववदन m. Pl. N. pr. eines fabelhaften Volkes.

अश्ववत् 1) Adj. *rossereich.* — 2) m. N. pr. = अविदित्. — 3) f. अश्ववती N. pr. *a)* eines Flusses MBh. 13,166,25. — *b)* einer Apsaras VP.^{2} 2,32. — 4) n. *Besitz von Rossen.*

*अश्ववह् m. *Reiter zu Pferde.*

1. *अश्ववार् m. = अश्ववाह 1).

2. अश्ववार् m. 1) *Reiter zu Pferde.* — 2) *Stallknecht.

*अश्ववारक m. *Stallknecht.*

*अश्ववारण m. *Bos Gavaeus.*

अश्ववालँ m. 1) *Haar aus dem Rossschweif.* — 2) *Saccharum spontaneum L.*

अश्ववाह् m. *Reiter zu Pferde.*

*अश्वविक्रयिन् m. *Pferdehändler.*

1. *अश्ववित् Adj. *sich auf Pferde verstehend.* m. Bein. Nala's.

2. अश्ववित् Adj. *Rosse verschaffend.*

अश्ववृषँ m. *Hengst.*

अश्वव्रत n. Name eines Sâman.

अश्वशकँ n. *Pferdeapfel.*

अश्वशकृत् 1) n. dass. — 2) f. N. pr. eines Flusses.

अश्वशङ्कु m. N. pr. eines Dânava.

*अश्वशत्रु m. *Büffel.*

अश्वशफँ m. *Pferdehuf* Çat. Br. 13,3,4,4. °शफमात्रँ Adj. 1,2,2,10.

*अश्वशाखोट m. *eine best. Pflanze.*

अश्वशाला f. *Pferdestall.*

अश्वशास्त्र n. *Hippologie* und Titel eines Werkes des Nakula. *°वित् m. Bein. Nakula's Gal.

1. अश्वशिरस् n. *Pferdekopf.*

2. अश्वशिरस् 1) Adj. *pferdeköpfig.* — 2) m. N. pr. *a)* eines Dânava. — *b)* eines Fürsten.

अश्वशिश्न n. *equi penis* Kâts. Ça. 20,6,16.

अश्वशुन्द्र Adj. *mit Rossen glänzend.*

*अश्वषा, अश्वँसनि und अश्वसाँ Adj. *Rosse gewinnend, — herbeischaffend.*

अश्वसादँ und °सादिन् m. *Reiter zu Pferde.*

अश्वसार m. Titel eines Werkes.

अश्वसारथ्य n. *Dressur der Pferde und Wagenlenkerei.*

अश्वसूक्त 1) *m. N. pr. eines Mannes Comm. zu Tândja-Br. 19,4,10. — 2) n. Name eines Sâman Sâmav. Br. 2,1,7. Comm. zu Lâṭj. 3,4,16.

अश्वसूक्तिन् m. N. pr. eines Veda-Dichters.

अश्वसूत m. *Rosselenker* MBh. 4,12,4. 5.

अश्वसूत्र n. *ein Sûtra über die Rossekunst.*

अश्वसूनृत Adj. (f. आ) *an Rossen sich freuend* ṚV.

*अश्वसृगालिका f. *Feindschaft zwischen Pferd und Schakal.*

अश्वसेन m. N. pr. 1) eines Schlangendämons. — 2) eines Sohnes des Kṛshṇa. — 3) *des Vaters des 23ten Arhant der gegenwärtigen Avasarpiṇi.

*अश्वसेननृपनन्दन m. Patron. Sanatkumâra's.

अश्वस्तन Adj. *ohne morgen, für den folgenden Tag Nichts habend* MBh. 12,31,8.

अश्वस्तनविद् Adj. *das «morgen» nicht kennend.*

अश्वस्तनविधातृ Nom. ag. *der sich um das «morgen» nicht kümmert.*

अश्वस्तनविधान n. *das Sichnichtkümmern um das «morgen».*

अश्वस्तनिक Adj. = अश्वस्तन.

अश्वस्तोमँीय n. Bez. *der Hymne* ṚV. 1,162 Çat. Br. 13,3,6,1. fgg.

1. अश्वस्थान n. *Pferdestall* Jâǵñ. 1,278.

2. *अश्वस्थान Adj. *im Pferdestall geboren.*

*अश्वस्य्, °स्यति *nach dem Hengste verlangen.*

अश्वस्रवण n. *das Abfliessen des Wassers von einem nass gewordenen Pferde* Kâts. Ça. 20,2,5.

अश्वकनु m. N. pr. eines Mannes.

अश्वकत्तृ m. *Nerium odorum Ait.*

अश्वकर्पँ Adj. *Rosse antreibend.*

अश्वकविस् n. *eine best. Opferhandlung* Maitr. S. 2,3,3.

अश्वकारक m. *Pferdedieb* M. 11,51.

अश्वकृदया f. Bein. der Apsaras Rambhâ Kâd. 90,11.

*अश्वाक्त m. *eine Art Senf.*

अश्वाँजनी f. *Pferdepeitsche.*

अश्वाध्यक्ष m. *Aufseher über die Pferde.*

अश्वानीक n. *Reiterheer* Mâlav. 71,2.

अश्वानुसरण n. *das Hergehen hinter dem Opferrosse* MBh. 14,73 in der Unterschr.

अश्वानुसार m. dass. MBh. ed. Calc.

*अश्वान्तक m. *Nerium odorum* Râǵan. 10,11.

अश्वापद् f. *ein dem (Opfer-) Rosse zustossender Unfall* Kâts. Ça. 20,3,12.

अश्वाभिधानी f. *Pferdehalfter* Çat. Br. °धानीकृत Adj.

अश्वामघ Adj. *an Rossen reich.*

अश्वाय्, Partic. °यँत् *nach Rossen verlangend.*

अश्वायुर्वेद m. *Veterinärkunde.* Wird dem Bhoǵa zugeschrieben B. A. J. 10,130.

अश्वायुस् m. N. pr. eines Fürsten.

*अश्वारि m. *Büffel.*

अश्वारूढ Adj. *reitend* 133,22.

अश्वारोक 1) m. *Reiter zu Pferde.* — 2) *f. आ *Physalis flexuosa L.*

*अश्वालु m. *eine best. Pflanze.*

*अश्वावतान m. N. pr. eines Mannes.

अश्वावत् 1) Adj. *rossereich.* — 2) f. अश्ववती N. pr. eines Flusses. — 3) n. *Besitz an Rossen.*

*अश्वावरज्ञ m. *Maulthier* Gal. Vgl. अश्वतरज्ञ.

Digitized by Google

*अश्वावरोधक m. und *°रोधिका f. *Physalis flexuosa L.*

*अश्विक Adj. (f. ई) von अश्व.

अश्विन् 1) Adj. *a) mit Rossen versehen, aus R. bestehend. — b) zu Rosse sitzend.* — 2) m. *a) Rossebändiger, Rosselenker. — b)* Du. Bez. zweier Lichtgötter, die zuerst am Morgenhimmel erscheinen. Sie sind die Aerzte der Götter. अश्विनोः संयोजनम्, साम und व्रतम् Namen von Sâman. अश्विनोस्तीर्थम्. — *c)* Du. *das Mondhaus* Açvinî, *dessen Gottheit die* Açvin *sind. — d)* Bez. *der Zahl zwei. — e)* Du. = अश्विसुतौ d. i. Nakula und Sahadeva. — 3) f. अश्विनी *a)* N. pr. der Gattin oder (später) der Mutter der beiden Açvin. — *b)* Sg. und Pl. *das erste Mondhaus.* Metrisch auch अश्विनि. — *c)* * *Nardostachys Jatamansi* Nigh. Pr. — 4) n. *Reichthum an Rossen.*

अश्विनकृत Adj. *von den* Açvin *ausgeführt.*

*अश्विनिनी f. = अश्विनी *b)* Gal.

अश्विनीकुमार m. *Sohn der* Açvinî (zeugt den Arzt).

*अश्विनीपुत्र m. Du. *die* Açvin.

*अश्विनीभेषज n. *Gymnema sylvestre* Nigh. Pr.

*अश्विनीसुत m. Du. *die* Açvin.

*अश्विमत् Adv. *das Wort* अश्विन् *enthaltend.*

अश्व्य n. Pl. *Rosshaaren.*

*अश्वीय्, °यति *sich Rosse wünschen.*

अश्वीय 1) *Adj. *dem Pferde zuträglich.* — 2) n. *Reiterschaar* Pân. 9,18. Kâd. 91,15. fgg.

अश्वेषित Adj. *von Rossen getrieben.*

अश्वैकविंश Adj. Pl. (f. आ) *zwanzig* (Kühe) *und als einundzwanzigstes ein Ross* Kâty. Ça. 22,2,18.

1. अश्व्य und अश्विय 1) Adj. *zum Rosse gehörig. — b) aus Rossen bestehend.* — 2) n. *Besitz an Rossen, Rossheerde.*

2. (अश्व्यौ) अश्विर्य m. Patron. von अश्व.

*अष्, अषति und °ते (अतिदीप्त्यादानेषु).

*अषट्त्र Adj. = अतिकुत्सित Gal.

*अषडक्षीण Adj. *nicht unter sechs Augen verhandelt, geheim.*

अषडङ्गविद् Adj. *mit den sechs* Vedâṅga *nicht vertraut* R. ed. Bomb. 1,6,15.

अषतर Adj. Compar. *annehmbarer.*

अषाढ oder अषाळ्ह 1) Adj. *a) unüberwindlich. — b) *unter dem Mondhause* Ashâḍhâ *geboren.* — 2) m. *a) *der Monat* Âshâḍha. — *b) *ein bei besondern Gelübden getragener Stab aus* Palâça-*Holz. — c)* N. pr. eines Mannes. — *d) *das Gebirge* Malaja. — 3) f. *a)* अषाढा *ein best. Backstein.* अषाढावेला Kâty. Ça. 17,11,9. 12,10; vgl. Çat. Br. 8, 5,4,1. — *b)* अषाढा Sg. und Pl. Name *zweier Mondhäuser* (पूर्वा und उत्तरा). — *c)* अषाढा N. pr. einer Tochter des Uçanas.

*अषाळ्क m. *der Monat* Âshâḍha.

अषाळ्हिन् Adj. *einen Stab aus* Palâça-*Holz tragend* Kâd. 22,17.

अषोडशिक Adj. *nicht mit dem sechzehntheiligen Stotra verbunden.*

अष्ट 1) Partic. von अञ्च् (in 1. अष्टकर्णा) und 1. अप्. — 2) am Ende eines adj. Comp. = अष्टन्. — 3) m. v. l. für अष्टक 2) VP.² 4,27.

अष्टक 1) Adj. (f. आ) *a) achttheilig.* f. अष्टिका Çulbas. 1,49. — *b) *der die acht Bücher* Pâṇini's *studirt hat.* — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Viçvâmitra. — 3) f. आ *a) der achte Tag nach dem Vollmonde,* insbes. *in den Monaten* Hemanta *und* Çiçira; auch *das an diesen Tagen dargebrachte Manenopfer. — b)* Bein. des Flusses Akṣhodâ. — 4) n. *Oktade.*

अष्टकटुकतैल n. *eine best. Mixtur zum Einreiben* Mat. med. 244.

*अष्टकपाल Adj. = अष्टाक°.

1. अष्टकर्ण Adj. *am Ohr durch einen Einschnitt gekennzeichnet.* f. ई *eine solche Kuh.*

2.*अष्टकर्ण m. Bein. Brahman's (*achtohrig*).

अष्टकवर्ग m. *die aus den 7 Planeten und dem* Lagna *bestehende Gruppe.* °बिन्दुफल n. Titel eines astrol. Werkes.

*अष्टकाङ्ग n. *achttheiliges Würfelbrett.*

*अष्टकिक Adj. von अष्टका.

अष्टकृत्वस् Adv. *achtmal.*

*अष्टकोण m. *Achteck.*

*अष्टक्य Adj. von अष्टका.

अष्टखण्ड m. Titel einer Schrift.

*अष्टगव n. Sg. *acht Kühe.*

1. अष्टगुण m. im Comp. *acht Eigenschaften.*

2. अष्टगुण Adj. *achtfach.*

अष्टगृहीत Adj. = अष्टागृहीत Kâty. Ça. 8,2,26. 16,2,7.

अष्टचत्वारिंश Adj. *der 48ste.*

अष्टचत्वारिंशत् f. *achtundvierzig.*

अष्टतय n. *Oktade.*

अष्टताल m. *ein best. Tact* Gîr. S. 41. f. ई S. S. S. 227.

अष्टत्रिंश Adj. *der 38ste* MBh. ed. Bomb.

अष्टत्रिंशत् f. *achtunddreissig* MBh.

*अष्टत्व n. Nom. abstr. von अष्टन्.

अष्टदंष्ट्र m. N. pr. eines Dânava.

अष्टदल 1) Adj. *acht Blüthenblätter habend.* — 2) n. *achtblätterige Lotusblüthe.*

अष्टधा Adv. *achtfach, in acht Theile (Theilen).*

अष्टधाविक्रिति Adj.

अष्टन् *acht.* Nom. Acc. अष्टौ, अष्टा und अष्ट; अष्टाभिस्, अष्टानाम्, अष्टासु.

अष्टनवत Adj. *der 98ste.*

अष्टनवति f. *achtundneunzig.*

अष्टनवतितम Adj. *der 98ste.*

अष्टनिधन n. प्रजापतेरष्ट° Name eines Sâman.

अष्टपञ्चाश Adj. *der 58ste.*

अष्टपञ्चाशत् f. *achtundfünfzig.*

अष्टपञ्चाशत्तम Adj. *der 58ste.*

अष्टपत्(!) Adj. n. zu अष्टपत्नी f. Taitt. Âr. 1,13.

अष्टपत्र 1) Adj. *achtblätterig* Ind. St. 9,109. — 2) n. *achtblätterige Lotusblüthe.*

अष्टपत्नी Adj. f. *acht Gatten habend* Taitt. Âr. 1,13.

अष्टपद् 1) *m. (Nom. °पात्) *a) Spinne. — b) ein fabelhaftes achtfüssiges Thier.* — 2) f. °पदी *eine Strophe mit acht Cäsuren* Verz. d. Oxf. H. 129,*b*,1.

अष्टपद् Adj. (f. आ) *achtstollig.* Davon Nom. abstr. °ता f.

अष्टपदिका f. *Vallaris dichotomus Wall.*

अष्टपाद् 1) Adj. *achtfüssig.* — 2) *m. *a) eine Art Spinne. — b) das fabelhafte Thier* Çarabha Râgân. 19,4.

अष्टपादिका f. = अष्टपदिका.

अष्टपुत्र Adj. (f. आ) *acht Söhne habend* AV. 8,9,21. Taitt. Âr. 1,13.

अष्टपुरुष Adj. *aus acht Personen bestehend* Taitt. Âr. 1,8. 15,1. 18,1.

अष्टपुष्पिका f. *ein aus achterlei Blumen bestehender Kranz* Kâd. 255,20.

अष्टभाग m. *Achtel.*

अष्टम 1) Adj. *a)* oxyt. (f. ई) *der achte. — b) den achten Theil von* (Gen.) *betragend* Gaut. 10,24. Çulbas. 3,123. — 2) m. *Achtel.* — 3) f. ई *a) der achte Tag in einem Halbmonat. — b) *eine best. Pflanze* — 4) n. = अष्टमभक्त Spr. 739.

अष्टमक 1) Adj. *der achte.* — 2) f. °मिका *ein best. Gewicht,* = प्रुक्ति.

अष्टमकालिक Adj. *nur jede achte Mahlzeit geniessend.*

1. अष्टमङ्गल n. Sg. *acht glückbringende Dinge.*

2.*अष्टमङ्गल m. *ein Pferd, bei dem Schweif, Brust, Hufe, Mähne und Gesicht weiss sind.*

अष्टमदेश m. *Zwischengegend.*

अष्टमभक्त n. *die achte Mahlzeit* (so dass sieben übersprungen werden).

अष्टमान n. *ein best. Hohlmaass,* = कुडव.

अष्टमीव्रतविधान n. Titel eines Werkes.

अष्टमूर्ति m. Bein. Çiva's.

अष्टमूली f. *eine Gruppe von acht Wurzeln ver-*

Digitized by Google

schiedener Pflanzen.

अष्टयोनि Adj. (f. ई) *acht Geburtsstätten habend* AV. 8,9,21. Taitt. Âr. 1,13.

अष्टरत्न n. *acht Juwelen* als Titel einer Spruchsammlung.

अष्टरस m. *ein best. Präparat aus verschiedenen Metallen* Mat. med. 61.

अष्टरूप Adj. (f. आ) *achtgestaltig* Ind. St. 9,12.

अष्टर्च m. *eine Strophe* oder *Lied von acht Versen.*

*अष्टलोक्क n. *eine Gruppe von acht Metallen.*

1. *अष्टवर्ग m. *eine Gruppe von Achten*, insbes. *von acht Arzneien.* = अष्टकवर्ग Ind. St. 14,323.

2. अष्टवर्ग Adj. *in Reihen von acht bestehend* Kâtj. Çr. 9,4,19.

अष्टवर्गशतक n. Titel eines Werkes.

अष्टवर्ष Adj. (f. आ) *achtjährig* M. 9,94.

अष्टविकल्प Adj. *achtartig* Sâṁkhjak. 53.

अष्टविकृतिविवरण n. Titel eines gramm. Werkes des Madhusûdana.

अष्टविध Adj. *achtfach, achtfältig* 140,11. °शास्त्रकर्मण्य Adj. *über die achtfache Anwendung des Messers u. s. w. handelnd* Suçr. 1,91,20.

अष्टवृष Adj. *acht Stiere habend* AV. 5,16,8.

अष्टवे Dat. Inf. *zu erreichen* RV. 4,30,19.

अष्टशत n. 1) *hundertundacht.* — 2) *achthundert* Jâṁn. 1,302.

अष्टशतक n. = अष्टशत 1) MBh. 3,3,28.

अष्टशतसाकल्प Adj. *aus 800,000 bestehend* MBh. 4,10,9.

अष्टशलाक Adj. *acht Rippen habend* (Sonnenschirm) MBh. 12,235,21.

*अष्टश्रवण und *°श्रवस् m. Bein. Brahman's (*achtohrig*).

अष्टषष्ट Adj. *der 68ste.*

अष्टषष्टि f. *achtundsechzig.*

अष्टषष्टितम Adj. *der achtundsechzigste.*

अष्टसप्तति f. *achtundsiebzig.*

अष्टसप्ततितम Adj. *der 78ste.*

अष्टसाकल्पक Adj. (f. °स्रिका) *aus achttausend bestehend* Burn. Intr. 51.

अष्टस्तना Adj. f. *achtzitzig.*

*अष्टकायनी f. *achtjährige Kuh* Gal.

अष्टाकपाल Adj. *auf acht Schalen vertheilt.*

अष्टात्र 1) Adj. (f. आ) *achtsilbig* Çat. Br. 5,2,4,5. — 2) m. N. pr. eines Mannes.

अष्टात्रव्याख्या f. Titel eines mystischen Tractats.

*अष्टागव Adj. *mit acht Kühen bespannt.*

अष्टागृहीत Adj. *achtmal geschöpft* Çat. Br. 6,3,3,1.3.

1. अष्टाङ्ग am Anf. eines Comp. *acht Bestandtheile. Eines Heeres* MBh. 2,5,63. Vgl. अष्टाङ्गक.

2. अष्टाङ्ग Adj. (f. आ) *achtgliederig, achttheilig* MBh. 15,5,8.

अष्टाङ्गक Adj. (f. °ङ्गिका) dass. रथा नागा हया योधाः पत्तयः कर्मकारकाः । चारा दैशिकमुख्याश्च धन्यिन्यष्टाङ्गिका मता ॥ Nîlak. zu MBh. 2,5,63.

अष्टाङ्गदण्डवत् Adv. *mit acht Körpertheilen wie ein Stock* (zu Boden fallen als Zeichen höchster Verehrung).

अष्टाङ्गपात m. in साष्टाङ्गपातम्.

अष्टाङ्गहृदय n. Titel eines med. Werkes des Vâgbhaṭa und eines philos. Tractats.

अष्टाङ्गावलेह m. *eine best. Latwerge* Bhâvapr. 3,61.

अष्टाचक्र Adj. (f. आ) *achträderig.*

अष्टाचत्वारिंश Adj. 1) *der 48ste.* — 2) *aus 48 bestehend.* m. *ein aus 48 Versen best.* Stoma Ind. St. 9,266.

*अष्टाचत्वारिंशक Adj. *ein 48jähriges Gelübde begehend.*

अष्टाचत्वारिंशत् f. *achtundvierzig.* अष्टाचत्वारिंशदक्षर Adj. (f. आ) *aus 48 Silben bestehend* Çat. Br. 6,2,2,32. fg. अष्टाचत्वारिंशदृष्टक Adj. 10,4,2,13.

*अष्टाचत्वारिंशिन् Adj. = अष्टाचत्वारिंशक.

अष्टातय n. Pl. *achterlei Dinge.*

अष्टात्रिंश Adj. 1) *der 38ste.* — 2) *um 38 vermehrt.* °शं शतम् *hundertachtunddreissig* Çat. Br. 10,4,2,18.

अष्टात्रिंशत् f. *achtunddreissig.* °शद्रात्र Adj. Kâtj. Çr. 24,2,35.

अष्टादंष्ट्र m. N. pr. eines Mannes Âçv. Çr. 12,11, 1. Wohl fehlerhaft für अष्टा°.

अष्टादश Adj. 1) *der achtzehnte.* — 2) *mit einem achtzehntheiligen* Stoma *verbunden* Tâṇḍja-Br. 16,15,3.

अष्टादशधा Adv. *achtzehnfach* 212,18.

अष्टादशन् (Nom. °दश) Adj. *achtzehn.* अष्टादशदीक्ष Adj. Kâtj. Çr. 24,3,36. अष्टादशारत्नि Adj. 8,6,4. अष्टादशात्तर Adj. *achtzehnsilbig.*

*अष्टादशभुजा f. Bein. der Durgâ.

अष्टादशम Adj. *der achtzehnte.*

*अष्टादशविवादानुशासन n. = धर्मशास्त्र Gal.; vgl. M. 8,3. fgg.

1. अष्टादशशत n. und °शती f. *achtzehnhundert* Ind. St. 9,468. fg.

2. अष्टादशशत Adj. *aus 1800 bestehend* Ind. St. 9,469.

अष्टादशशत्य Adj. (f. आ) *aus 118 bestehend* Kâtj. Çr. 17,7,25.

अष्टादशसाकल्प Adj. (f. ई) *aus achtzehn Tausend* (Çloka) *bestehend.*

अष्टादशाङ्गक्वाथ m. *ein best. aus 18 Ingredienzen bestehendes Decoct.*

अष्टादशात्मक Adj. *achtzehnartig* R. 1,13,30.

अष्टाध्यायी f. *ein aus acht Adhjâja bestehendes Buch.*

अष्टानवति f. *achtundneunzig* Çat. Br. 10,2,2,11.

अष्टानुवाक n. Sg. *acht Anuvâka's* Kâtj. Çr. 18,5,1.

अष्टापद Adj. (f. आ) *mit 8 Seitenpfosten versehen.*

अष्टापञ्चाशत् f. *achtundfünfzig.*

अष्टापद् 1) Adj. (Nom. °पात्, f. °पदी) *a) achtfüssig.* — *b) achttheilig.* — 2) *m. *a) Spinne* Gal. — *b) das fabelhafte Thier* Çarabha Gal. — 3) f. °पदी *a) trächtiges Mutterthier.* — *b) achttheilige Strophe.* — *c) *eine Jasminart.*

अष्टापद् 1) m. *a) *Spinne.* — *b) *Raupe, Wurm.* — *c) *das fabelhafte Thier* Çarabha. — *d) *eine Jasminart.* — *e) *Keil.* — *f) *Bein. des Berges* Kailâsa. — 2) m. n. *a) ein getäfeltes Brett mit acht mal acht Feldern zum Würfelspiel.* °व्यापार m. *Würfelspiel* Kâd. 99,6. — *b) Gold.* — 3) f. आ *eine achtzeilige Strophe.*

*अष्टापर्ण Adj. wohl *achtblätterig.*

अष्टापाद्य Adj. *achtfach* Gaut. 12,15.

अष्टायोग m. *Achtgespann.*

अष्टार Adj. *mit acht Speichen* Ind. St. 9,109.

*अष्टारचक्रवत् m. Bein. des Mañgueṛi.

अष्टारत्नि Adj. *acht Ellen lang* Çat. Br. 3,6,4,20.

अष्टारथ m. N. pr. eines Sohnes des Bhîmaratha.

अष्टार्धार्ध n. *die Hälfte der Hälfte von acht*, d. i. *zwei* Prâtiçâkh. 61,*a*.

अष्टावक्र 1) m. N. pr. eines Mannes. °गीता, °संहिता und °सूक्तिदीपिका f. Titel von Schriften. — 2) n. N. pr. eines Tirtha.

अष्टावक्रीय Adj. Aṣṭâvakra *betreffend.*

*अष्टावन्धुर Adj. *mit acht Wagensitzen.*

अष्टाविंश Adj. 1) *der 28ste.* — 2) *aus 28 bestehend.* m. *ein aus 28 Versen best.* Stoma Ind. St. 9,276.

अष्टाविंशति f. *achtundzwanzig.* अष्टाविंशतिरात्र n. Kâtj. Çr. 24,2,22. अष्टाविंशतिशत n. *hundertundachtundzwanzig.* °शतमान Adj. Tâṇḍja-Br. 18,3,2.

अष्टाविंशतिधा Adv. *28fach.*

अष्टाविंशद्विध Adj. *achtundzwanzigfach.*

अष्टाशत n. *hundertundacht.*

अष्टाशफ Adj. *achtklauig.*

अष्टाशीति f. *achtundachtzig.* °शतानि *hundertundachtundachtzig.* °सहस्राणि *180 Tausend* Ind. St. 13,483.

अष्टाशीतितम Adj. *der 88ste.*

अष्टाश्रकुण्ड n. *eine best. achteckige mystische Figur.*

Digitized by Google

अष्टाग्नि Adj. *achteckig* Çat. Br. 3,6,4,27. 7,4,28. 5,2,1,5. अष्टाग्नि MBh. 3,134,15.

अष्टाषष्टि f. *achtundsechzig.*

1. अष्टाष्टक n. *acht Oktaden, vierundsechzig.*

2. अष्टाष्टक Adj. *aus 64 bestehend.*

अष्टासप्तति f. *achtundsiebzig.*

अष्टाह् m. *achttägiges Soma-Opfer.*

अष्टाह्निकमहोत्सव m. und अष्टाह्निकव्याख्यान n. Titel von Werken.

1. अष्टि f. *Erreichung.*

2. अष्टि f. 1) *ein 64silbiges Metrum.* Später *ein Metrum von 4×16 Silben.* — 2) Bez. *der Zahl sechzehn.*

3. अष्टि f. *Samenkorn.*

अष्टिन् Adj. *achttheilig, achtsilbig.*

अष्टेड Adj. *acht इडा enthaltend.* पदस्तोभ m. Name eines Sâman Tâṇḍya-Br. 13,5,21.

अष्टोत्तर् Adj. *plus acht* 212,28.

अष्ट्रा f. *Stachel zum Antreiben des Viehes* (das Zeichen des Ackerbauers).

अष्ट्रादृष्ट m. N. pr. des Verfassers von RV. 10,111.

अष्ट्राविन् Adj. *dem Stachel gehorchend.*

*अष्टि f. = 3. अष्टि.

अष्ठीला f. 1) *Kugel* 73,12.26. — 2) *runder Stein, Kiesel.* — 3) *Ambos* Bhâvapr. 6,16,11. — 4) *Obstkern.* — 5) *kugelige steinharte Anschwellung im Unterleibe.*

अष्ठीलिका f. *eine Art von Eitergeschwüren.*

अष्ठीव n. = अष्ठीवत् in ऊर्वष्ठीव.

अष्ठीवत् m. (*n.) *Kniescheibe, Knie.*

1. अस्, अस्ति. Med. 2. Sg. से zu belegen in der älteren Sprache nur im umschriebenen Futurum von medialen Verben 30,22. TS. 2,6,2,3 (1te Sg.?). Nur in den Formen vom Präsensstamme und im Perfectum आस. 1) *sein, da —, vorhanden sein, existiren; Statt finden, geschehen, sich ereignen.* अयमस्मि *da bin ich* 39,26. Mit न *a) nicht da sein.* सो ऽपि नास्ति यथा तथा *und auch dieser ist so gut wie nicht da* 66,17. नास्ति *es ist Nichts da, ich habe Nichts.* Damit wird ein Bittender abgewiesen Spr. 7615. — *b) verloren —, hin —, nicht mehr zu retten sein.* — 2) *weilen, sich aufhalten, sich irgendwo oder irgendwobei* (Loc.) *befinden.* — 3) mit Gen. oder Dat. *esse alicui, Jmd gehören, da sein —, geben für.* अस्ति मे *ich besitze Etwas, ich bin reich.* तवास्मि *ich gehöre dir, ich bin dein Gefangener.* कस्यासि *wem gehörst du?* so v. a. *wessen Gattin —, wessen Tochter bist du?* MBh. 3,64,118. Mit Loc. *sich bei Jmd befinden, angetroffen werden, Jmd eigen sein* 102,23. — 4) *bereit —, gegenwärtig —, Jmd* (Dat.) *zur Hand sein.* — 5) *hinreichen, genug sein für* (Gen.) 74,27. *einer Sache* (Dat.) *gewachsen sein, vermögen* 34,23. — 6) *Jmd* (Dat.) *zu Etwas* (Dat.) *gereichen, — behülflich sein.* — 7) *sein* (copula). का तवास्मि *was bin ich dir?* 180,6. Bildet mit Participien verschiedene Arten von Aussageformen. Mit Adverbien *sein, sich verhalten.* तथैव *wie zuvor* 57,18. एवमस्तु *so sei es,* so v. a. *einverstanden.* स्यादेवमपि mit Potent. *es könnte auch sein, dass.* — 8) आस mit dem Acc. eines Nom. act. auf आ bildet umschriebene Perfecta Ait. Br. 7,17. — 9) *werden.* Mit Gen. *Jmd zu Theil werden, zufallen* 39,26. आसीच्च मे मनसि so v. a. *und es tauchte in mir der Gedanke auf* Kâd. 35,4. 160, 1. 198,19. — 10) अस्ति *so ist es* (vollständig अस्त्येतत्). Am Anfange eines Satzes mit einem andern Verbum finitum (ist es wieder अस्ति, so fällt es weg) *es ist (war) der Fall —, es kommt vor, dass; zuweilen* Mṛicch. 49,17. Mahâbh. 1,67,*b.* 185,*a.* 294,*a.* अस्त्यत्र कां चिद्गां पश्यसि (fragend) 211,*a.* *Fragend in Verbindung mit einem Fut. *kommt es wirklich vor, dass?* अस्मि mit einer 1. Sg. *ich bin in dem Falle, dass ich* Kathâs. 25,187. Cit. bei Mallin. zu Kir. 3,6. असि mit einer 2. Sg. *du bist in dem Falle, dass* Vâmana 5,2,82. — 11) अस्तु *es geschehe,* so v. a. *gut, einverstanden.* यदस्तु *es geschehe, was da wolle.* यदस्तु मे *was mir auch geschehen möge.* अस्तु und सन्तु mit einem folgenden Nom. *um nicht davon zu reden* Spr. 6790. — Mit अति *übertreffen* (mit Acc.). — Mit *व्यति Med. *mehr sein, überwiegen.* — Mit अनु 1) *dabei sein* (mit Acc.). — 2) *bereit sein, sich darbieten.* — 3) *gelangen zu* (Acc.), *erreichen.* — Mit *व्यत्यनु Med. — Mit अप *sich fern halten.* — Mit अपि 1) *sein, sich befinden bei* oder *in.* — 2) *zu Theil werden, zufallen.* — 3) impers. mit Gen. der Person *theilhaben an* (Loc.). — Mit अभि 1) *zufallen, auf Jmds* (Gen.) *Theil kommen.* — 2) *darüber sein, übertreffen, beherrschen, bewältigen; Jmd* (Gen. oder Dat.) *mehr gelten als* (Abl.) RV. 5,33,3. — Mit उप *sein —, sich befinden in* (Acc.). — उपास्ति st. उपास्ते von आस्. — Mit नि *dabei sein, Theil haben an* (Gen.). — Mit परि 1) *überholen.* — 2) *über* (einen Zeitpunkt) *hinaus gehen,* (e. Z.) *nicht einhalten* RV. 7,103,7. — Mit प्र *voran sein, in ausgezeichnetem Maasse sein, vorwiegen, hervorragen.* — Mit प्रति *Jmd gleichkommen, mit Jmd wetteifern.* — Mit *वि. — Mit सम् 1) *Jmd* (Acc.) *gleich sein.* — 2) *vereinigt sein mit* (सक्). — 3) *sein, geben, existiren* Sarvad. 9,15. — समस्तु MBh. 13,1323 fehlerhaft für ममास्ति.

2. अस्, अस्यति 1) *schleudern, werfen, schiessen auf* (Loc., Dat. oder Gen.); *schleudern mit* (Instr.). — 2) *vertreiben, verscheuchen.* — 3) *von sich werfen, ablegen, fahren lassen.* Nur im Partic. अस्त am Anfange eines adj. Comp. 104,14.21. — 4) अस्त ** beendigt.* — Mit अति 1) *niederschiessen.* Vielleicht fehlerhaft für अभि. — 2) *अत्यस्त *über Etwas* (Acc. oder im Comp. vorangehend) *hinweg gebracht, Etwas hinter sich habend.* — Mit व्यति, Partic. व्यत्यस्त *umgestellt, in eine umgekehrte Lage gebracht.* — Mit अधि 1) *darüber werfen.* — 2) *fälschlich übertragen* Çaṃk. zu Bâdar. 4,1,5. 6. *missverstehen.* — Caus. Partic. अध्यासित *mit Etwas* (Nom. abstr. im Instr.) *gemeint, unter — verstanden.* — Mit अनु, Partic. अन्वस्त *durchschossen, durchflochten.* — Mit अप 1) *wegschleudern, wegstossen, wegwerfen, abwerfen, ablegen* (Kleid, Schmuck); *niederlegen auf* 297, 1. — 2) *verlassen* (einen Ort) 124,21. *Jmd im Stich lassen* 75,23. *Etwas aufgeben, fahrenlassen* 299,25. *bei Seite lassen.* अपास्य mit Acc. *mit Hintansetzung, trotz* Bâlar. 39,14. 102, 13. समरम् so v. a. *ausser im Kampf* Spr. 3238. — 3) *entziehen, an sich ziehen* 93,5. — 4) *subtrahiren* Bîjag. 34. — 5) *zurückweisen, widerlegen.* — Mit उद्प *ganz aufgeben, — unterlassen.* — Mit अपि *einfügen.* — Mit अभि auch असति und °ते. 1) *hinwerfen, zuwerfen.* — 2) *schleudern* (Pfeile) MBh. 1,138,11. — 3) *hinzufügen* Çulbas. 2,9. — 4) *obliegen, betreiben, besorgen, verrichten, studiren.* — 5) *wiederholen, verdoppeln.* अभ्यस्त *verdoppelt, reduplicirt* Spr. 7615. — 6) *multipliciren.* — Caus. *Jmd obliegen lassen, beibringen, lehren.* — Mit समभि *obliegen, betreiben, üben.* — Mit अव *hinwerfen* RV. 1,140, 10. — Mit अन्वव *Etwas bringen auf* (Dat.). — Mit अभ्यव *auf Etwas hinwerfen.* — Mit आ Med. 1) *hingiessen, fliessen lassen.* — 2) *an sich —, in die Hand nehmen* Çat. Br. 1,5,2,1. — Mit उद् 1) *hinaufwerfen, in die Höhe heben.* — 2) *hinauswerfen.* — 3) *sich erheben von* (Acc.) Çik. 34,1. — Mit अनूद् *nach Jmd hinaufwerfen.* — Mit पर्युद् *beseitigen, ausschliessen.* — Mit व्युद् 1) *umherstreuen.* — 2) *aus sich entlassen* Gaut. 9,12. — 3) *fahren lassen, aufgeben.* — Mit अभिव्युद् *vollständig fahren lassen, — aufgeben.* — Mit उद्युद् dass. — Mit उप *unter Etwas werfen, zu Etwas hinwerfen.* — Mit व्युप *dazwischen hinwerfen.* — Mit नि auch असति. 1) *niederwerfen, — setzen, — legen, ablegen* 93,27. प्रोक्षान् *Steckreiser pflanzen* Bâlar. 147,13. — 2) *legen —, setzen —, absetzen —, einsetzen —, aussetzen in, auf* (Loc.), *stecken an, in* 113,17. 218,6. *schütten —, giessen auf, in* 169,11. मनसि चि-

Digitized by Google

त्मातिभारम् so v. a. *sich viele Gedanken machen* 311, 11. शिरस्याज्ञाम् *auf's Haupt legen*, so v. a. *mit Ehrerbietung entgegennehmen* Spr. 1876. पथि *auf die Strasse werfen*, so v. a. *ablegen, aufgeben*. — 3) *schleudern* (einen Fluch) *auf* (Loc.). — 4) *auftragen* (Salbe, Zeichen) *auf* (Loc.). — 5) *heften* (den Blick) *auf* (Loc.) Spr. 7758. — 6) *Jmd* (Loc.) *Etwas* oder *Jmd übergeben, übertragen, anvertrauen* 292,4. 326,33. — 7) *aufgeben, fahren lassen* (प्राणान्, जीवितम्, देहम्). — 8) *vorbringen, zur Sprache bringen*. — 9) न्यस्त *a) hingestreckt, ausgestreckt*. क्रयाय *zum Verkauf ausgestellt*. — *b)* von einem Vocale *α) niedrig betont*. Compar. ṚV. Prât. 3,17. — *β) kurz* Çaut. 27. — Caus. *niederlegen* —, *niedersetzen heissen*. — Mit अभिनि *niederdrücken*. — Mit उपनि 1) *hinlegen, hinsetzen* R. 4,4,17. — 2) *Jmd* (Acc.) *Jmd* (Dat.) *anmelden* MBh. 3,158,28. — 3) *vorbringen, zur Sprache bringen* 250,3. — Mit समुपनि *vorbringen, zur Sprache bringen*. — Mit परिनि, Partic. °न्यस्त *ausgestreckt, hingestreckt*. — Mit प्रतिनि *für Jmd besonders hinlegen*. v. l. प्रवि. — Mit विनि auch असति. 1) *auseinanderlegen, ausbreiten, hinlegen, hinstellen*. — 2) *legen* —, *setzen auf* (Loc.) 304,32. 310,4. 320,8. *stecken in* 175,31. — 3) *auftragen* (Salbe, Zeichen) *auf* (Loc.) 115,17. — 4) *Etwas durch Etwas bezeichnen* Megh. 84. — 5) *richten, heften* (den Geist, den Blick) *auf* (Loc.). — 6) *Jmd* (Loc.) *Etwas* oder *Jmd übergeben, anvertrauen*. — Mit संनि auch असति. 1) *zusammen niederlegen, zusammenlegen*. — 2) *niederlegen, ablegen*. — 3) *legen* —, *setzen auf* (Loc.) 43,21. *Jmd* (Loc. oder Gen.) *in Verwahrung geben, anvertrauen*. — 4) *Etwas aufgeben, fahren lassen, sich von Etwas lossagen*. — 5) *allem irdischen Treiben entsagen und sich ganz dem beschaulichen Leben widmen*. — 6) संन्यस्त *hingestreckt, ausgestreckt, ausgebreitet, hingelagert*. — Mit उपसंनि in उपसंन्यास. — Mit निस् 1) *ausreissen*. — 2) *hinauswerfen, verbannen aus* (Abl.) 128,31. *verstossen, entfernen, verjagen, verscheuchen*. — 3) *abwehren*. — 4) *zurückweisen, abweisen* (einen Bewerber). — 5) *zu Nichte machen, vertilgen*. — 6) **abschiessen*. — 7) *कस्तो Act. Med. *ausstrecken*. — 8) **von sich abstreifen*, Act. Med. — 9) *zurückweisen, widerlegen*. — 10) निरस्त *ausgestossen*. *a)* von der Aussprache der Laute श, ष, स und ह. — *b)* von einer best. fehlerhaften Aussprache der Vocale. — Caus. *ausreissen*. Partic. निरसयत् (!) zu Spr. 1171. — Mit अभिनिस् *hinwerfen nach*. — Mit परा 1) *wegwerfen, bei Seite werfen*. — 2) *hinwerfen*. — 3) *verstossen, aussetzen* (ein Kind). — 4) *verlassen* (einen Ort). — 5) *zurückweisen, widerlegen*. — Mit परि 1) *hinundher werfen*, — *bewegen, umhergehen lassen* (die Augen). — 2) *umwerfen, niederwerfen*. पर्यस्त *umgeworfen, umgestürzt, niedergefallen auf* (Loc.). — 3) Med. *ringsherum anlegen, umlegen* 21,16. — 4) *umringen, umgeben, umstricken*. — 5) *sich umdrehen*. पर्यस्य Absol. Spr. 1622. — 6) *sich ausbreiten*. पर्यस्त *ausgebreitet um* (im Comp. vorangehend). — 7) *aufreihen*. पर्यस्त *aufgereiht auf* (im Comp. vorangehend). — 8) पर्यस्त *verkehrt* Spr. 5560. — Mit विपरि 1) *umkehren, umwerfen* Gaut. 20,3.4. *umwechseln, vertauschen*. विपर्यस्त *umgekehrt, verstellt, verkehrt* 236,14. — 2) *eine verkehrte Ansicht haben* Spr. 2596. — 3) विपर्यस्त *herumstehend* 128,14. — Caus. *bewirken, dass Etwas* (Acc.) *sich verkehrt* Bâlar. 271,4. — Mit संपरि s. संपर्यासन. — Mit प्र 1) *fortschleudern, hinschleudern, hinwerfen, werfen in* (Loc.) 34,23. 162,1. अंशम् *einen Einsatz machen, wetten*. — 2) *umwerfen*. — Mit अनुप्र *nachwerfen*. — Mit अभिप्र *hinwerfen auf* (Acc.). — Mit प्रतिप्र *daraufwerfen*. — Mit प्रति 1) *zuwerfen, hinwerfen*. — 2) *umschlagen, einbiegen*. — 3) *abwerfen, ablegen, fahren lassen*. — Mit वि 1) *auseinanderwerfen, zersprengen, zertrennen, zerstreuen, sondern*. व्यस्त *zerstückt, auseinandergerissen, getrennt, zerlegt, zertheilt, gesondert, vermannichfacht* 251,16. 259,28. 263,24. 293,11. 304,24. 321,6. व्यस्ते काले *hin und wieder, bisweilen* MBh. 3,305,6. — 2) व्यस्त **verwirrt*. — Mit प्रवि *hinlegen, hinstellen auf* (Loc.) R. ed. Bomb. 2,40,15. — Mit सम् *verbinden, aneinanderreihen, zusammenlegen, — fügen, — thun* Çulbas. 1,50. 2,12.76. Pass. *zusammengesetzt werden* (gramm.) *mit* (Instr.). समस्त *a) verbunden, vereinigt, eine Einheit bildend* 259,28. *componirt* (gramm.) 251,16. — *b) ganz, alles, alle insgesammt* 104,8. 169,4. 215,25. 292,4. 297,1. — Mit अनुसम् *noch hinzulegen, vollends beifügen*. — Mit उपसम् 1) *daraufiegen*. — 2) *hinzufügen* Çulbas. 1,68. — 3) उपसमस्त *mit einem andern Worte componirt*.

3. °अस् Adj. *werfend, treffend*, in कृत्स्वस्.

4. *अस्, °असति, °ते (गतिदीप्त्यादानेषु).

असंयत Adj. 1) *nicht zusammengehalten*. — 2) *ungezügelt, ungehemmt*. — 3) *unaufmerksam hergesagt* Saṃhitopan. 8,7.

असंयत्त् Adj. *nicht eingehend, — zusagend*.

असंयम m. *Nichtzügelung*.

असंयाज्य Adj. *mit dem man nicht an einem Opfer Theil nehmen darf*.

असंयुक्त Adj. *unverbunden, nicht zusammenhängend* Gaim. 3,3,11.

असंयुत 1) Adj. *unverbunden, nicht zusammengefügt*. — 2) *m. Bein. Vishṇu's.

1. असंयोग m. 1) *das Unverbundensein, Nichtzusammenhängen* Gaim. 3,3,16. 5,1,27. 6,3,9. — 2) *keine Doppelconsonanz* P. 1,2,5.

2. असंयोग Adj. *mit dem man keinen Verkehr haben darf* Âpast.

असंरम्भ m. *keine innere Aufregung, kein Aufwallen* MBh. 14,38,2. = निर्भयत्व Nilak.

असंरोध m. *Nichtbeeinträchtigung, Nichtschädigung Jmdes* MBh. 14,46,24.

असंरोह m. *das Nichtzusammenwachsen, Nichtzusammenlaufen* (von Wegen).

असंलक्ष्य Adj. *nicht wahrnehmbar*.

असंवत्सरभृत Adj. *kein Jahr hindurch getragen*.

असंवत्सरभृतिन् Adj. *kein Jahr hindurch getragen habend*.

असंवत्सरवासिन् Adj. *noch kein Jahr* (beim Lehrer) *weilend* Ait. Âr. 370,18.

असंवर्तमान Adj. *sich nicht zusammenthuend* (in coitu).

असंवार्य Adj. *nicht zurückzuhalten*, — *abzuwehren*.

असंवाक्य Adj. *nicht an den Tag zu legen, nicht zu äussern*.

असंविज्ञात Adj. *nicht einverstanden* Gaut. 4,13.

असंवित्ति f. *das Nichterkennen* v. l. in Bhâvapr. für असंप्राप्ति Suçr. 1,331,13.

असंविद् Adj. *bewusstlos*.

असंविदान Adj. *nicht einig* —, *uneins seiend* Çat. Br. 18,6,1,2. Khând. Up. 8,7,2.

असंविभागिन् Adj. *nicht mit Andern theilend*. Nom. abstr. °गित्व n.

असंविवादिता f. fehlerhaft für अविसंवादिता.

असंवृत 1) Adj. *unverdeckt, unverhüllt* Çat. Br. 14,5,5,18. 6,6,3. *unbedeckt, bloss* (Erde). °गुद Adj. *dessen After nicht mehr schliesst* Bhâvapr. 3,148. — 2) n. *eine best. Hölle*.

असंवृत्ति f. *Nichtvollendung* Âpast. 1,14,5.

असंवेशन n. *keingeschlechtliches Beiwohnen* Âpast.

असंव्यवहार्य Adj. *mit dem man nicht verkehren darf*. Nom. abstr. °त्व n.

असंव्याध m. *das nicht aus der Lage Kommen*.

*असंव्याहारिन् Adj. gaṇa याज्ञादि.

असंन्नय m. *das Nichtzusammensinken*.

असंशब्द Adj. *nicht erwähnenswerth*.

1. असंशय m. *kein Zweifel*, Nom. absolut so v. a. °येन *ohne Zweifel, ganz sicher*.

2. असंशय Adj. *keinen Zweifel habend*. °म् Adv. *ohne*

Digitized by Google

Zweifel.

असंश्रवणे und °श्रवे Loc. *in einer Entfernung, aus der Jmd* (Gen.) *Etwas nicht vernehmen kann.*

असंश्रावम् Absol. *unhörbar für* (Gen.).

असंश्राव्य Adj. *nicht hörbar für* (Gen.).

असंश्लिष्ट 1) Adj. *a) nicht fest anliegend, — unmittelbar sich berührend* Tândja-Br. 13,4,6. — *b) nicht gemischt, von einer Qualität, durchaus gut* (eine Handlung) MBh. 12,360,12. — 2) m. Bein. Çiva's.

असंश्लेष m. 1) *das Nichthaften* Bâdar. 4,1,14. — 2) *keine Berührung, kein Contact.*

असंसक्त Adj. *unzusammenhängend* Bhâvapr. 3,12.

असंसर्ग m. *Nichtberührung, kein Verkehr mit* (Gen.) Spr. 248.

असंसव m. *kein gleichzeitiges* Soma-*Opfer zweier benachbarter Gegner* Kâts. Ça. 25,14,23.

असंसारिन् Adj. *dem Kreislauf des Lebens nicht unterliegend* 261,24.

असंसूक्तगिल् Adj. *Ungekautes schlingend.*

असंसृष्ट Adj. 1) *in keiner näheren Berührung mit Jmd stehend, fremd, unbekannt* MBh. 12,103,48. — 2) *nicht vermischt mit* (Instr.) Kâts. Ça. 3,3,29. Âçv. Ça. 2,3,18. — 3) *frei von* (Instr.) 106,21. — 4) *an ungehöriger Stelle unterbrochen* (Recitation) Saṃhitopan. 8,7.

असंसृष्टि f. *Nichtvermengung* Maitr. S. 1,4,13.

असंस्कार m. *Mangel einer Verzierung, — Pflege, natürliche Beschaffenheit* Çik. 182. Kâd. II, 88,20.

असंस्कृत Adj. 1) *nicht zugerüstet.* — 2) *nicht geweiht* (Vieh, Jüngling mit der heiligen Schnur, Mädchen bei der Hochzeit). — 3) *ungeschmückt, unverziert; ungebildet, roh* (Sprache) Spr. 4434.

असंस्कृतालकिन् Adj. *mit ungeschmückten Locken* Kâd. 67,16.

असंस्तव Adj. = असंस्तुत.

असंस्तुत Adj. *unbekannt, fremd* Kir. 3,21. Kâd. II, 77,5. Verz. d. Oxf. H. 217,*a*,34.

असंस्थान Adj. *verunstaltet* R. 3,73,18.

असंस्थित Adj. 1) *nicht stille stehend, unstät, ruhelos* Çik. 33, v. l. — 2) *nicht an einem Platz vereinigt, zerstreut* (Truppen) Spr. 2821. Kâm. Nitis. 18,52. — 3) *unvollendet* AV. 6,50,2.

असंस्पर्श m. *das Nichtinberührungkommen mit Etwas* MBh. 12,180,33.

असंस्पृशत् Adj. *nicht berührend* Âpast. In astr. Sinne Varâh. Bṛh. S. 24,29.

असंस्यन्दमान Adj. *nicht zusammenlaufend* Kâts. Ça. 2,5,26.

असंस्वादम् Absol. *ohne zu schmecken* Gobh. 3,8,16.

असंस्कृत 1) Adj. *a) nicht zusammengeballt, — dick.* Blut Suçr. 1,45,8. faeces Bhâvapr. 2,113. Wind Karaka 1,12. — *b) unverbunden* Bhâg. P. 2,5,32. — *c) allein stehend* MBh. 13,107,4. — *d) uneinig* Spr. 1424. — 2) m. *eine best. Art der Truppenaufstellung* Kâm. Nitis. 18,41.

असंकृनन n. *das Unverbundensein, Freisein von* (Instr.).

असंकार्य Adj. *nicht abzubringen, — zu verleiten, unbestechlich.*

असंकीर्त Adj. *unverbunden* RV. Prât. 1,14 (24). VS. Prât. 1,156. Taitt. Prât. 21,5.

असकल Adj. (f. आ) *nicht ganz, — vollständig.*

असकृत् Adv. *nicht einmal, oftmals.* संवत्सरस्य *öfter als einmal im Jahr* Pâr. Gṛhs. 1,3,31.

असकृत्समाधि m. *eine best. Meditation* (buddh.).

असकृद्भव m. *Zahn* Varâh. Bṛh. S. 77,34.

असौ Nom. Sg. m. f. mit vorangehendem यः: oder यका *der (die) da, welcher (welche)* VS. 23,22.23.

असक्त 1) Adj. *a) nicht hängen bleibend an, keinen Widerstand findend an* (Loc.) MBh. 3,39,52. *auf keinen Widerstand stossend, Alles durchbohrend* (Pfeile) 14,75,15. — *b) an Nichts gebunden, frei* Sâṃkhjak. 40. — *c) an den Dingen nicht hängend, mit dem Herzen unbetheiligt* Ragh. 1,21. Bhâg. P. 1,6,28. 3,3,19. — 2) °म् Adv. *a) ohne auf Widerstand zu stossen.* रथो याति Hariv. 2,113,19. बाकुमसिना चिच्छेद् R. 3,75,6. — *b) ohne sich einer Sache hinzugeben, mit Bewahrung seiner Unabhängigkeit von Etwas* Kâm. Nitis. 7,57.

असक्ति f. *das Nichthängen an den Dingen.*

*असक्थ und *असक्थि Adj. *keine Schenkel habend.*

असक्र Adj. *nicht versiegend.*

*असखि m. *ein schlechter Freund.*

असगोत्र Adj. (f. आ) *nicht gestippt mit* (Gen.) Gobh. 3,4,4.

असंकर m. 1) *keine Vermischung der Kasten* Gaut. 8,3. — 2) *keine Verwirrung* Nâjâs. 1,1,3.

असंकलितव्रप Adj. *einförmig* Comm. zu Vâmana 1,3,30.

असंकल्प्य n. (!) *das Nichtwollen, Nichtbegehren.*

असंकल्प्यपत् Adj. *Nichts begehrend* Kauç. 42.

असंकल्पित Adj. *nicht beabsichtigt, — gewollt* R. 2,22,24.

असंकसुक Adj. *nicht unschlüssig, festen Sinnes.*

असंकीर्ण Adj. *nicht verunreinigt, rein* Suçr. 1, 45,12.

*असंकुल m. *breiter Weg.*

असंकेतित Adj. *mit dem (der) man keine Verabredung getroffen hat.* °त्व n. *das Nichtfestgesetztsein durch Uebereinkunft.*

असंक्रान्तिमास m. *ein Monat, in dem die Sonne in kein neues Sternbild tritt,* Ganit. Adhim. 6.

असंक्रुद्ध Adj. *nicht erzürnt* R. 2,98,1.

असंक्लिष्ट Adj. *nicht mitgenommen, — abgenutzt* R. ed. Bomb. 2,118,19.

असंक्लेश m. *Nichtbeeinträchtigung, Nichtschädigung.*

असंक्षिप्त Adj. *nicht zusammengedrängt, ausführlich* Kâvjâd. 1,18.

असंखादत्त् Adj. *nicht zerkauend* Lâṭj. 4,11,13.

असंख्य 1) Adj. (f. आ) *ohne Zahl, unzählbar.* — 2) n. *eine best. hohe Zahl* (buddh.).

असंख्यात Adj. *ungezählt, zahllos.*

असंख्येय 1) Adj. *unzählbar, unzählig.* — 2) n. *a) unzählbare Menge. — b) eine best. hohe Zahl* (buddh.).

1. असङ्ग m. 1) *das Nichthängenbleiben, Nichtanstreifen.* — 2) *das Nichthängen an den Dingen.* Abl. so v. a. *nach Laune, — Belieben* Bâlar. 62,15.

2. असङ्ग und असङ्ग 1) Adj. *a) nicht hängen bleibend, keinen Widerstand findend an* (Loc.), *sich frei bewegend. — b) ungebunden, frei* Ind. St. 9,146. 164. fg. Dazu Nom. abstr. °त्व n. 159. — *c) an den Dingen nicht hängend.* Dazu Nom. abstr. °ता R. ed. Gorr. 1,67,15. — 2) m. N. pr. zweier Männer.

असंगत Adj. P. 5,1,121. 1) *unverbunden* Bhâg. P. ed. Bomb. 2,5,32. — 2) *nicht zusammenpassend, unpassend* Spr. 1066.

1. असंगति f. *eine rhetorische Figur, bei der zwei zu einander nicht stimmende Erscheinungen als Ursache und Wirkung dargestellt werden,* Kâvjâpr. 10,38.

2. असंगति Adj. *mit Niemanden verkehrend* MBh. 12,363,4.

असंगम m. *kein Verlangen nach* (Loc.), *das Nichthängen an den Dingen*

असंगर Adj. *nicht kämpfend.*

असङ्गवत् R. 3,37,23 fehlerhaft für सङ्गवत्.

असङ्गिन् Adj. 1) *nicht an den Dingen hängend.* Nom. abstr. °ङ्गित्व n. MBh. 12,274,18. — 2) *frei von allen Gelüsten* (योग).

असङ्गिसत्त्व m. Pl. *best. göttliche Wesen* (buddh.).

असंघर्ष m. *kein Zusammenstoss, keine Collision.* °मुखम् Adv. Ragh. 14,86.

असचर्हिष् Adj. *Ergebene nicht anfeindend* RV.

असच्छाखा f. *Scheinglied* (?).

असच्छास्त्र n. *schlechte —, falsche Lehre.*

असज्ञात Adj. *nicht blutsverwandt.*

असज्ञाति Adj. *nicht von derselben Kaste* 193,22.

असज्ञात्य Adj. (f. आ) *ohne Blutsverwandtschaft.*

Digitized by Google

असज्जन m. 1) *Bösewicht* Spr. 7699. — 2) *ein übelwollender* —, *missgünstiger Mensch* Kâd. 2, 4.

असज्जमान Adj. *nicht anstehend*, — *zögernd* Spr. 5625.

असज्जातिमित्र m. ein Mannsname.

असंचय (MBh. 13,31,11), °चस् (Taitt. Âr. 1,32,2) und असंचयिक (M. 6,43, v. l.) Adj. *keine Vorräthe habend.*

असंचर m. *kein Durchgang, ein Platz, den Niemand betritt.*

असंचरत् Adj. *sich nicht ergehend* Çat. Br. 14, 4,3,29.32.

असंचार m. *das nicht von der Stelle Gehobenwerden.*

असंचार्य Adj. *unzugänglich für* (Instr.).

असंचित Adj. *nicht vollständig geschichtet.*

असंछन्न Adj. *nicht verdeckt*, — *umhüllt* Çat. Br. 8,7,4,19.21.

असंज्ञ Adj. 1) *bewusstlos* Bhâvapr. 4,42. — 2) *kein klares Bewusstsein habend.* Nom. abstr. °त्व n. MBh. 14,36,15.

असंज्ञप्त Adj. *nicht getödtet* (Opferthier) Çat. Br. 13,6,2,12.

असंज्ञा f. 1) *Uneinigkeit, Zwietracht.* — 2) *kein Appellativum und kein Nomen proprium* P. 4,3,149.

असंज्ञिसत्र m. Pl. v. l. für असङ्गिसत्र.

असंज्वर Adj. *keine innere Gluth* —, *keinen Kummer empfindend.*

*असतीज (Gal.), *असतीपुत्र (Gal.) und *असतीसुत m. *der Sohn einer unzüchtigen Frau.*

असतीपोषण n. bei den Gaina *das Füttern von allerhand unnützen Geschöpfen.*

असत्कर Adj. *nicht im Stande Etwas zu bewirken.* Davon Nom. abstr. °त्व n.

असत्कल्पना f. *falsche Voraussetzung* Çiç. 66,3.

असत्कार m. *schlechte Behandlung, Beleidigung* MBh. 1,166,28.

असत्कार्य n. *eine unerlaubte Beschäftigung.*

असत्कृत 1) Adj. *schlecht behandelt* MBh. 3,70, 12.74,29. — 2) n. *angethanes Unrecht, Beleidigung* MBh. 3,76,31.

*असत्ता f. *das Nichtsein.*

असत्त्योत्थान Adj. *ohne Auseinandergehen vom Sattra* Kâtj. Çr. 23,5,31.

1. असत्त्व n. 1) *das Nichtdasein, Abwesenheit* Nyâyam. 9,1,11. — 2) *das Nichtsein* Ind. St. 9,159.

2. असत्त्व Adj. *muth-, energielos.*

1.*असत्पथ m. *schlechter Weg.*

2. असत्पथ Adj. *nicht auf dem richtigen Wege seiend.*

असत्पुत्र Adj. *keinen Sohn habend* 197,29.

असत्प्रमुदित n. im Sâṁkhja *eine best. Unvollkommenheit.*

असत्प्रलाप m. *leeres Geschwätz* Spr. 749.

असत्प्रवृत्ति f. *schlechte Handlungsweise* 105,1.

असत्य 1) Adj. *unwahr, trügerisch.* — 2) n. *Unwahrheit, Lüge* 180,12. Spr. 7700.

असत्यता f. *Unwahrheit.*

असत्यशील Adj. (f. आ) *der Lüge ergeben* Spr. 751.

असत्यसंध Adj. *auf dessen Wort man sich nicht verlassen kann.*

असत्सङ्ग m. ein Mannsname.

*असद्ध्येतर् m. *ein Brahman, der ketzerische Werke studirt.*

असदायक Adj. = असदृक् 1).

असादृक् Hariv. 15479 fehlerhaft für असदृक् m.

असदृश Adj. *ungleich, unähnlich, unebenbürtig* Mârk. Pur. 51,20. *ungebührlich* MBh. 3,279,17. Mârk. Pur. 125,16. Nom. abstr. °त्व n.

असदृशोपम n. *ein unähnliches Gleichniss.*

असदृक् 1) Adj. *auf etwas Schlechtem bestehend, einer thörichten Grille nachgehend.* — 2) m. *ein schlechter Gedanke, auf dem man besteht, eine thörichte Grille* 105,27. *böse Neigung* Kâd. 119,19.

असद्धिक्न् Adj. fehlerhaft für असद्राक्न्.

असद्राक् Adj. und m. = असदृक्.

असद्राक्न् Adj. = असदृक् 1).

असद्धर्म m. *schlechter Brauch* Spr. 753.

असद्बुद्धि Adj. *thöricht.*

असद्भाव m. 1) *das Nichtdasein, Fehlen, Abwesenheit* 285,18. — 2) *Unwirklichkeit, Unwahrheit* Comm. zu Nyâyas. S. 1, Z. 2 v. u.

असद्यस् Adv. *nicht an demselben Tage*, — *sogleich.*

असद्वाच् Adj. *unwahr redend, Lügner.*

असद्वाद m. *Irrlehre.*

असद्वृत्त Adj. *nicht schön rund* und zugleich *nicht von gutem Betragen* Spr. 7701.

असद्वृत्ति Adj. *auf unrechtem Wege sich befindend* zu Spr. 7200. Bhâg. P. 3,5,44.

असन् n. *Blut.* Zu belegen nur असा, असम् und असाम् (Maitr. S. 3,9,6). Vgl. असृज्.

1. असन 1) n. *das Schleudern, Schiessen, Schuss.* — 2) f. असनी *Geschoss, Pfeil.*

2. असन m. *Terminalia tomentosa W. u. A.*

*असनपर्णी f. *eine best. Pflanze.*

असनाम Adj. (f. आ) *nicht gleichnamig* 68,26.

*असनि und *असनिक gaṇa अश्यादि.

1. असत् 1) Adj. (f. असती) *a) nicht daseiend,* — *vorhanden, fehlend, nicht seiend* Taitt. Up. 2,6. — *b) wie Jmd oder Etwas nicht sein sollte:* α) *unwahr.* — β) *schlecht; untreu, unzüchtig* (von einem Weibe) zu Spr. 3319. असती auch Subst. — 2) *m. Bein. Indra's. — 3) n. *a) Nichtseiendes, Nichtsein.* — *b) Unwahrheit, Lüge.* — *c) Böses.*

2. असत् m. in der Personification असत्पांसवः nach der Etym. des Çat. Br. *werfend, ausstreuend.*

असंतत Adj. *unterbrochen.*

असंताप Adj. (f. आ) 1) *keinen Schmerz* —, *keinen Kummer empfindend* Kull. zu M. 4,135. — 2) *keinen Schmerz* —, *keinen Kummer verursachend.*

असंतुष्ट Adj. *unzufrieden, ungenügsam* Spr. 755.

असंतोष m. *Unzufriedenheit, Ungenügsamkeit* Spr. 757.

असंतोषवत् Adj. *unzufrieden.*

असंत्याग m. *das Nichtaufgeben, das Sichnichtlossagen von* (Gen.) Spr. 758.

असंत्यागिन् Adj. *nicht aufgebend.*

असंत्याज्य Adj. 1) *nicht im Stich zu lassen.* — 2) *nicht zu vermeiden.* — 3) *nicht zu versäumen.*

असंदधत् Adj. *nicht verbindend, keinen* Saṁdhi *eintreten lassend* ṚV. Prât. 11,22.

असंदधान Adj. *nicht Frieden schliessend, sich nicht vertragend* Spr. 759.

असंदर्शन n. 1) *das Nichtsehen von Menschen, kein Verkehr mit M.* MBh. 12,180,33. — 2) Loc. *ausserhalb des Gesichtskreises von* (Abl.) Âçv. Gṛhj. 4,8,12.

असंदिग्ध Adj. 1) *nicht undeutlich, klar* MBh. 12, 230,6. — 2) *keinem Zweifel unterliegend* Mahâbh. 6,85,b. °म् Adv. *ohne Zweifel.*

असंदित (M. 8,342 nach der richtigen Lesart) und असंदिन Adj. *ungebunden, unbeschränkt.*

असंदृश्य Adj. *unsichtbar für* (Gen.) Uttarar. 45, 2 (59,1).

असंदेक m. *kein Zweifel, keine Ungewissheit* Mahâbh. (K.) 1,14.22. Abl. *ohne Zw.*

असंधिज Adj. *nicht durch* Saṁdhi (gramm.) *entstanden.*

असंधित M. 8,342 schlechte Lesart für असंदित.

असंधेय Adj. 1) *mit dem man keinen Frieden* (*kein Bündniss*) *schliessen kann* oder *darf.* Davon Nom. abstr. °ता f. Veṇis. 11,3.4. — 2) *nicht wieder in Ordnung zu bringen,* — *gut zu machen.*

असंभ्रम Adj. *rastlos.*

असंनद्ध Adj. 1) *nicht angelegt* (Panzer) MBh. 12, 95,7. — 2) *dessen man noch nicht theilhaftig geworden ist* Spr. 4083. — 3) *sich für gelehrt haltend.* — 4) *stolz.

असंनिकृष्ट Adj. *nicht in unmittelbarer Nähe befindlich* Nîlak. 172.

असंनिधान n. 1) *Abwesenheit* Kâtjâd. 1,5. Utpala zu Varâh. Bṛh. 5,1. — 2) *das Nichtdasein, Nichtvor-*

Digitized by Google

kendensein Spr. 1317.

असंनिधि m. 1) *Abwesenheit* Gaut. 2,40. Utpala zu Varāh. Bṛh. 5,1. — 2) *das Nichtdasein* Gaim. 2,4,17.

असंनिपात m. *das Nichtzusammenfallen, Nichtzusammentreffen* Kāty. Ça. 1,7,15.

असंनियम m. *keine absolute Bestimmtheit* Gaim. 1,3,12.

असंनिवृत्ति f. *Nichtwiederkehr.*

असन्मति f. 1) *kein Sinn für* (Loc.). — 2) *eine falsche Ansicht.*

असन्मर्त्त m. *unwahre Rede.*

1. असपत्न m. *kein Nebenbuhler.*

2. असपत्न 1) Adj. (f. आ) *ohne Nebenbuhler, unangefochten.* — 2) f. ई *ein best. Backstein.* — 3) n. *unangefochtener Zustand, Frieden.*

असपिण्ड Adj. *so nahe verwandt, dass er nicht am Piṇḍa für die Manen theilnehmen sollte,* Gaut. 14,20. 44.

असप्तविध Adj. *nicht siebenfach* Çulbas. 2,21.

असप्तशफ Adj. (f. आ) *nicht siebenklauig* TS. 6, 1,6,7. Çat. Br. 3,3,1,16.

असबन्धु Adj. *nicht verwandt.*

असभ Adj. *ohne Gesellschaft, — Gefolge.*

असभ्य Adj. 1) *nicht in gute Gesellschaft passend, ungebildet, unanständig.* — 2) *unwürdig Richter zu sein* Nār. 1,60.

1. असम 1) Adj. *a) ungleich, unebenbürtig* Gaut. 17, 10. Spr. 761. fg. — *b) unpaar.* — 2) m. *ein best. Tact* S.S.S. 233.

2. असम Adj. (f. आ) *ohne Gleichen, unvergleichlich, einzig.*

असमक्षम् Adv. *hinter dem Rücken.*

असमग्र Adj. *unvollständig* 52,12. *nicht voll* (Mond) 252,28. °म् und असमग्र° Adv. *nicht vollständig, — ganz* Mālav. 31.

असमञ्ज und °स् (106,16) m. N. pr. eines Sohnes des Sagara.

असमञ्जस Adj. und °म् Adv. *nicht richtig, — wie Jmd oder Etwas sein sollte, unpassend, ungehörig.*

असमत्व n. *ungleiches —, unfreundliches Benehmen.*

असमट् f. *Eintracht.*

असमन Adj. (f. आ) 1) *nicht zusammenbleibend, auseinanderstrebend.* — 2) *uneben.*

असमबाण m. *der Liebesgott.*

असमय m. 1) *keine übernommene Verpflichtung* Āpast. — 2) *Unzeit* Kathās. 18,2. Vetāl. 166.

असमर m. *kein feindlicher Zusammenstoss.*

असमरथ Adj. *einen unvergleichlichen Wagen habend.*

असमरम् Adv. *ohne Anstoss.*

असमर्ति f. *das Nichtschadennehmen.*

असमर्थ Adj. (f. आ) 1) *unfähig.* Die Ergänzung im Infin. (155,26), Dat. (81,27), Loc. oder im Comp. vorangehend (281,16). Dazu Nom. abstr. °त्व n. — 2) *nicht die beabsichtigte Bedeutung habend* Kātyāpr. 7,2.

असमवक्तिम् Adj. *nicht zusammentreffend* Çat. Br. 9,4,2,15.

असमवायिन् Adj. *nicht inhärent.* Dazu Nom. abstr. °यित्व n.

असमवेत Adj. 1) *nicht unzertrennlich verbunden* Comm. zu Nyāyam. 9,1,17. — 2) Pl. *nicht alle vereint* Gaut. 13,5.

असमशक्काव्य Adj. *von unerreichter Weisheit.*

असमसम Adj. *ohne Gleichen, unvergleichlich* Lalit. 114,9.

असमसायक m. *der Liebesgott.*

असमस्त Adj. *nicht zusammengesetzt* (gramm.) 251,15.

असमाति 1) Adj. *einzig in seiner Art.* — 2) m. N. pr. eines Fürsten Ind. St. 10,33. — AV. 6,79,1 wohl fehlerhaft für असमर्ति.

(असमात्योजस्) असमातिओजस् Adj. *von unvergleichlicher Kraft.*

असमान 1) Adj. (f. आ) *ungleich* Gaut. 4,27. Spr. 7702. — 2) n. *eine nicht entsprechende Lage* Mṛicch. 109,5.

असमानकारण Adj. *nicht dieselbe Ursache habend.*

असमानग्राम Adj. *nicht aus demselben Dorfe* Gaut. 5,40.

असमानजातीय Adj. *ungleichartig* Comm. zu Nyāyas. 1,1,23.

असमानयन n. *das Nichteingiessen.*

असमानयितव्य Adj. *kein Object des* Samāna *bildend* Ind. St. 9,165.

असमापत्ति f. *das Sichnichtfügen, Bestehen auf seinem Kopfe* Āpast.

असमाप्त Adj. *nicht vollendet* Spr. 780. 6576. °कल्मष Adj. *dessen Schmutz noch z. v. ist, so v. a. noch ferner sündigend* (von einer best. Stufe der Seele bei den Çaiva) Sarvad. 86,8.

असमाप्ति f. *Nichtvollendung* Kāty. Ça. 1,4,4.

असमायिन् Adj. *nicht für Viele gleichzeitig zu erreichen.*

असमालम्भन n. *das Nichtberühren* Gobh. 2,7,33.

असमावृत्तक und °वृत्तिक Adj. *der seine Lehrzeit noch nicht vollendet hat und noch nicht heimgekehrt ist.*

असमास m. *kein Compositum* RV. Prāt. 15,9.

असमासाक्येप्त m. *eine andere Verbindung als die von Theilen eines Compositum* RV. Prāt. 1,23(22).

असमाक्षित Adj. *nicht gesammelt, — aufmerksam* Kap. 9,1,13.

असमिद्ध Adj. *nicht entzündet* Mān. P. 15,38.

असमिश्र Adj. *sich nicht mischend, — verbindend.*

असमीक्षितकारिन् Adj. *ohne Ueberlegung handelnd.* Davon Nom. abstr. °रिता f. Ind. St. 14,279.

असमीक्ष्यकारिन् Adj. dass. Hit. 43,22. Davon Nom. abstr. °रिता f. Nīlak. 66,28.

असमीरित Adj. *nicht erregt* (Wind) Spr. 3179.

असमुद्यम m. *keine Bemühung, — Anstrengung* (mit Loc.) 184,27.

असमुद्यत Adj. *bescheiden* Spr. 588.

असमृद्ध Adj. *nicht zum Ziele gelangt, dem oder woran noch Etwas fehlt.*

असमृद्धि f. *das Misslingen, Verunglücken, Misserfolg* MBh. 5,134,11.

असमेत Adj. *nicht gekommen, so v. a. fehlend* Rāgān. 9,70.

*असमेषु m. *der Liebesgott.*

असमौजस् m. N. pr. eines Mannes.

असंपन्न Adj. *unvollkommen, mangelhaft* Çāṅkh. Br. 8,4. 5. Bhāg. P. 1,4,20.

असंपरायाभिमुख Adj. *nicht an den Tod denkend* Bhāg. P. 4,25,28.

असंपाठ्य Adj. *mit dem man nicht zusammen studiren darf.*

1. असंपात m. *kein Raum zum Durchgehen, Gedrängtheit* R. ed. Bomb. 5,21,26.

2. असंपात Adj. (f. आ) *nicht zur Hand seiend.*

असंपादयत् Adj. *nicht zu Stande bringend* Spr. 764.

असंपूर्ण Adj. *nicht vollständig, mangelhaft* Saṁhitopan. 8,6. *woran Etwas* (Instr.) *fehlt* 38,8.

असंपृक्तान Adj. *nicht in Berührung kommend* Çat. Br. 3,7,3,11. Kāṭh. Ça. 8,4,2.

असंप्रति Adv. *dem Augenblick —, den Verhältnissen nicht entsprechend.*

असंप्रत्त Adj. *nicht übergeben* TS. 2,6,9,2.

असंप्रत्यय m. 1) *Misstrauen.* — 2) *keine richtige Vorstellung, das Ungewissein über Etwas* Manūm. 4,40, *a.* Vārtt. zu P. 1,2,71.

असंप्रदत्त Adj. *nicht freiwillig gegeben* (ein Mädchen zur Ehe) Hariv. 11006 (S. 709).

असंप्रदान n. *das Nichtherausgeben, das Zurückhalten einer Gabe.*

असंप्रमाद m. *keine Sorglosigkeit.*

असंप्रमोष m. *das Nichtvergessen.*

असंप्राप्त Adj. 1) *nicht angelangt, — zum Ziele gelangt* MBh. 14,75,14. — 2) *noch nicht vorhanden, — da seiend* Spr. 765. — 3) *nicht erreicht, — an-*

Digitized by Google

gelangt bei Mahâbh. 2,221,*a*. — 4) *nicht erlangt* (Wunsch) 53,28.

असंप्रीति f. *Unlust.*

असंबद्ध Adj. 1) *unverbunden, einzeln* R. 3,31,20. — 2) *in keiner näheren Beziehung stehend, fern stehend, Nichts mit Jmd oder Etwas zu schaffen habend.* — 3) *unzusammenhängend, ungereimt.* °प्रलापिन् Adj. Vaṇis. 49,19. °प्रलापित्व n. Kâm. Nîtis. 14,59, v. l. *unsinnig* (Handlung) Kâd. II, 43,15. — 4) *Ungereimtes sprechend* Mṛicch. 146,6.

1. असंबन्ध m. *kein Zusammenhang, keine nähere Beziehung* Gaut. 5,1,32.

2. असंबन्ध Adj. (f. आ) *in keiner näheren Beziehung stehend* M. 2,129. Kâm. Nîtis. 14,59. Vielleicht nur fehlerhaft für असंबद्ध.

असंबाध 1) Adj. (f. आ) *a) unbeengt, geräumig, weit, gross.* — *b) unbehindert* 247,22. — *c) leer, wenig besucht* Kâd. II, 36,5. — 2) f. °धा *ein best. Metrum.* — 3) n. *Unbeengtheit, offener Raum.*

असंबोध m. *Nichterkenntniss, Nichtverständniss.*

असंबोध्य Adj. (f. आ) *wobei es keinen Angeredeten giebt* Comm. zu Mṛicch. 32,17.18.

1. असंभव m. 1) *das Vergehen, Vernichtung.* — 2) *das Unterbleiben.* — 3) *das Nichtdasein, Fehlen, Mangeln* Gaut. 28,50. Chr. 211,13. — 4) *Unmöglichkeit, Unstatthaftigkeit, Ungereimtheit* 210,21. 215,21. 280,3.

2. असंभव Adj. 1) *nicht wieder entstehend, — geboren werdend.* — 2) *nicht vorkommend, — vorhanden, unmöglich, ungereimt* Ind. St. 1,41,19. Spr. 766. *fg.* — 3) *ohne groben (materiellen) Körper* Bhâg. P. 1,15,31.

असंभव्यम् Adv. *um nicht wieder aufzukommen.*

असंभावना f. 1) *das Nichtfürmöglichhalten* Kâd. II, 7,20. — 2) *Geringachtung, Mangel an Respect* Bâlar. 21,15. 78,1. 80,10.

असंभावनीय Adj. *nicht vorauszusetzen, undenkbar.*

असंभावयत् Adj. *nicht für möglich haltend* Kâd. 248,7.

असंभावित Adj. 1) = असंभवावनीय Kâd. 110,12. Davon Nom. abstr. °त्व n. Comm. zu Kiṭâd. 2,39. — 2) *unwürdig, mit Gen.* Kâd. 75,11.

असंभावितोपमा f. *ein Gleichniss, bei dem Unmögliches vorausgesetzt wird,* 249,22.

असंभाव्य 1) Adj. *nicht vorauszusetzen, undenkbar* MBh. 13,5,10. Spr. 768. Kâd. 197,1. — 2) °म् Adv. *auf nicht wieder gut zu machende Weise.*

असंभाषण n. *das Nichtzureden* Kâd. 264,18.

असंभाषा f. *keine Unterredung mit* (Instr.) Pân. Gaṇ. 2,3,3.

असंभाष्य Adj. *mit dem man sich nicht unterreden darf.*

असंभिन्न Adj. 1) *undurchbrochen* (Schranken) Spr. 6563. MBh. 15,12,2. — 2) *nicht verbunden, getrennt, abgesondert.*

असंभूति f. *das Vergehen, Vernichtung.*

असंभेद m. *das Nichtineinanderfliessen, Getrenntsein.*

असंभेद्य Adj. *nicht in Verbindung zu setzen.*

असंभोग m. 1) *Nichtgenuss.* — 2) *kein Liebesgenuss.*

असंभोज्य Adj. *mit dem man nicht zusammen speisen darf.*

असंभ्रम Adj. *keine Aufregung verrathend, ruhig und besonnen.* °म् Adv.

असंभ्रान्त Adj. dass. °म् Adv. Mṛicch. 142,22.

असंमत 1) Adj. *a) nicht geschätzt, — in Ehren stehend.* — *b) nicht bevollmächtigt, — die Erlaubniss zu Etwas habend.* — 2) n. *Nichteinwilligung.*

असंमताद्दायिन् Adj. *ohne Einwilligung* (des Besitzers) *Etwas nehmend.*

असंमति f. *Unehre* P. 3,1,128.

असंमान m. dass.

असंमित Adj. *ungemessen, maasslos.*

असंमुख Adj. (f. ई) *mit abgewandtem Gesicht.*

असंमुग्ध Adj. *nicht verirrt.*

असंमूढ Adj. *nicht verwirrt, das volle Bewusstsein habend.*

असंमृष्ट Adj. *ungescheuert, ungereinigt* Spr. 442.

असंमोष m. buddh. wohl = असंप्रमोष.

असंमोह m. *klares Bewusstsein, Besonnenheit.*

असम्यक् Adv. *nicht auf die richtige Weise, falsch.*

असम्यक्कारिन् Adj. *falsch verfahrend* 204,15.

असम्यक्कृतकारिन् Adj. *seine Sache schlecht machend* Spr. 3667.

असम्यक्प्रयोग m. *unrichtige Anwendung* Karaka 1,15.

असम्यग्दर्शिन् Adj. *keine richtige Einsicht habend.*

असम्यग्वचन n. *falscher Ausspruch* Taittir. 37.

असरण n. *das Nichtgehen* Kâṭy. Ça. 18,6,25.

*असरु m. *Blumea lacera DC.*

असर्पभूत Adj. *keine Schlange seiend* 258,3.

असर्व Adj. *nicht vollständig.*

असर्वक्रतु m. *kein beliebiges Opfer.*

असर्वग Adj. *nicht überall befindlich, — allgegenwärtig.*

असर्वभक्ष Adj. *was nicht ganz aufgegessen wird.*

असर्वविभक्ति Adj. *nicht alle Casus habend* P. 1,1,38.

असर्ववीर Adj. *seine Leute nicht voll beisammen habend.*

असर्वशस् Adv. *nicht allgemein, — stets, — überall.*

असर्वहोम m. *das Nichtopfern bis zum letzten Rest.*

असवर्ण Adj. (f. आ) 1) *zu einer anderen Kaste als* (Gen.) *gehörig* Çiç. 11,10. — 2) *nicht homogen* (Laut).

असव्य Adj. 1) **der rechte.* — 2) *der linke.* — 3) = अवृत्त Cit. im Comm. zu Gaim. 4,1,36. अशम्य v. l.

असश्चत्, असश्चत्त् (f. °ती) und असञ्चिवंस् (f. °षी) Adj. *nicht stockend, — versagend, — versiegend.* Pl. f. असश्चतस् *nie versiegende Ströme.*

असंसत्त् Adj. *nicht schlummernd.*

असंस्थान Adj. *nicht an derselben Stelle des Mundes hervorgebracht.*

असस्य Adj. (f. आ) *nicht mit Korn bestanden* Hariv. 2,15,11.

असक् 1) Adj. (f. आ) *a) nicht im Stande Etwas* (Acc.) *zu tragen.* — *b) nicht im Stande Etwas* (im Comp. vorangehend) *zu ertragen.* Dazu Nom. abstr. °त्व n. Sarvad. 9,21. *das Nichtzulassen* Sîm. D. 258,1. — *c) nicht vermögend, — im Stande seiend* (mit Infin. oder am Ende eines Comp.) Kathâs. 26,237. — *d) die Geduld verlierend, ungeduldig.* — *e) nicht bei der Hand seiend.* Dazu Nom. abstr. °त्व n. Baiṭâpr. 1,146. — 2) *n. *Mitte der Brust.*

असक्त Adj. *nicht angeboren, künstlich erzeugt* S. S. S. 254.

असक्त्न 1) Adj. (f. आ) *a) nicht im Stande Etwas* (im Comp. vorangehend) *zu ertragen.* °ता f. *Schwäche* Kâd. II, 74,11. — *b) missgünstig, eifersüchtig* 315,6. Spr. 1512. — 2) *m. *Feind.* — 3) n. *das Nichtertragen, Sichnichtgefallenlassen.*

असक्त्नु Adj. (f. °त्नी) *nicht vermögend zu* (Inf.) R. ed. Gorr. 1,39,16.

असक्भाव m. *das sich gegenseitig Ausschliessen* Comm. zu Nyâyas. 1,1,23.

असक्सहस्र Adj. *weniger als Tausend* (Kühe) *gebend* R. 1,6,15.

असकाय 1) Adj. *ohne Genossen* 169,15. *alleinstehend, isolirt.* Dazu Nom. abstr. °ता f. — 2) *m. *ein best. Schauspieler* Gal.

असकायवत् Adj. *ohne Genossen.*

असक्लिष्ट Adj. in der Astr. *nicht in Conjunction stehend.*

असक्लिष्णु Adj. 1) *Etwas* (Acc., Loc. oder im Comp. vorangehend) *nicht ertragen könnend.* Dazu Nom. abstr. °ता f. und °त्व n. — 2) *Nichts ertragen könnend, sich Nichts gefallen lassend, unverträglich, missgünstig.* Dazu Nom. abstr. °ता f.

असह्य Adj. (f. आ) 1) *nicht zu ertragen, — auszuhalten, dem man nicht zu widerstehen vermag.*

Digitized by Google

— 2) *nicht zu vollbringen, unmöglich.* द्रष्टुम् *nicht sichtbar* Ind. St. 9,10.

असत्कर्मविधि (!) m. Titel einer Schrift.

असांवत्सर (Varâh. Bṛh. S. 2,9), °क und °रिक Adj. *keinen Astrologen habend.*

असांशयिक Adj. *nicht zweifelhaft, sicher.*

असांस्कृत Adj. *nicht durch* Saṁdhi *bewirkt.*

असाकाङ्क्ष Adj. *nicht in Correlation stehend.* Dazu Nom. abstr. °ता f. Sâh. D. 319,3.

असाक्षिक Adj. *ohne Zeugen.* °कृत *geschlagen.*

असाक्षित्व n. *das nicht Zeuge Sein.*

असात्म्य Adj. *nicht zuträglich.*

असाद् Adj. 1) *nicht reitend.* — 2) *nicht erschlaffend, — müde werdend.*

असादन n. *das Nichthinsetzen, — stellen* Kâtj. Ça. 12,6,21.

असादृश्य n. *Unähnlichkeit.*

असाधक Adj. *Etwas nicht zu Ende —, nicht zum Ziele führend, nicht abschliessend, — befriedigend, ungenügend* Gaut. 6,1,2. VP. 1,5,7.11.14.

1. असाधन n. *kein Mittel, — Requisit* Kap. 4,3.

2. असाधन Adj. 1) *ohne Mittel, ganz auf seine Person angewiesen* MBh. 3,82,15 (vgl. 13,107,4). 5,46,16. Spr. 772. — 2) *unausführbar, unmöglich.*

असाधारण Adj. (f. ई) *besonder, speciell; einzig in seiner Art, ganz ungewöhnlich.*

असाधारणोपमा f. *ein Gleichniss, bei dem ein Gegenstand als mit keinem andern, als nur mit sich selbst, vergleichbar erscheint,* 249,18.

असाधारण्य n. *Ungleichheit* Kap. 5,112.

असाधु Adj. *a) nicht gut, schlecht, böse* (von Personen und Handlungen), *schlecht gegen Jmd* (Loc.) 233,10. — *b) falsch.* — 2) m. *kein Biedermann, schlechter Mensch.* — 3) n. *a) Böses, ein böses Wort* 82,32. साधुसाधु *Gutes und Böses.* — *b) Unfreundlichkeit, Ungunst.* — 4) Adv. *schlecht, pfui* als Ausruf.

असाधुजन m. *kein Biedermann, schlechter Mensch.*

असाधुत्व n. *Schlechtigkeit, Unehrenhaftigkeit.*

असाधुदर्शिन् Adj. *keine richtige Einsicht habend.*

असाधुवाद् m. *Bezeugung des Missfallens.*

असाधुवृत्त Adj. *schlechtgesittet.*

असाध्य Adj. *mit dem oder womit man nicht fertig wird:* 1) *nicht in seine Gewalt zu bringen, mit dem man nicht zurechtkommen kann, nicht zu bemeistern* Spr. 774. fg. — 2) *nicht wieder gut zu machen, unheilbar* 217,10. 218,7. — 3) *nicht zu Stande zu bringen* 181,28. — 4) *nicht zu ermitteln, — constatiren, — beweisen* 215,17.20.21.

असाध्यता f. Nom. abstr. zu असाध्य 1) 2).

असाध्यत्व n. Nom. abstr. zu असाध्य 2).

असानाय्य n. *kein Beistand, keine Hülfe.*

*असांतापिक Adj. *nicht zu erhitzen vermögend.*

असांनाय्य Adj. *ohne die Spende* Sâṁnâjja Kâtj. 25,5,8. °वत् Adj. dass. Comm. ebend.

असांनिध्य n. *das Nichtdabeisein, Abwesenheit* Gop. Bṛ. 2,2,5 (असान्निध्य gedr.). Chr. 242,1.

असामञ्जस्य n. 1) *Unrichtigkeit.* — 2) *Ungebühr, Ungebührlichkeit* Bîdar. 2,2,37.

1. असामन् n. *Mangel* Khând. Up. 2,1,1. असाम नो बत *ach! es geht uns schlecht* 3.

2. असामन् Adj. 1) *ohne Gesang,* — Sâman Çat. Bṛ. 1,4,3,1. — 2) *nicht mit dem Sâmaveda vertraut* MBh. 12,60,44.

3. असामन् n. *unfreundliche Weise* Khând. Up. 2,1,2.

असामन्य Adj. *unfreundlich, unwirsch* (*parteiisch* Sâj.).

असामयिक Adj. *nicht rechtzeitig.*

1. असामर्थ्य n. *Unvermögen, Unfähigkeit.*

2. असामर्थ्य Adj. *unvermögend, im Absterben begriffen* (Baum) MBh. 13,5,19.

असामान्य Adj. *von nicht gewöhnlicher Art, absonderlich.*

असामि Adj. und Adv. *nicht halb, ganz, vollständig.*

असामिधेनीक Adj. *ohne* Sâmidhenî-*Verse.*

असामिशवस् Adj. *vollkräftig.*

असांप्रत Adj. 1) *ungebührlich, unpassend.* °म् Adv. — 2) *nicht der Gegenwart angehörig.*

असांप्रतिक Adj. *sich ungebührlich benehmend.* Davon Nom. abstr. °ता f. Bâlar. 153,17.

असांप्रदायिक Adj. *nicht auf der Ueberlieferung beruhend.*

असाम्य n. *Ungleichheit.* — Adj. Hariv. 2711 fehlerhaft für अशाम्य.

असार 1) m. n. in सारासार *Tauglichkeit oder Untauglichkeit.* — 2) Adj. *a) untauglich, werthlos, nichtig.* — *b) *leer* Gal. — 3) m. **Ricinus communis.* — 4) *f. आ *Musa paradisiaca* Nigh. Pr. — 5) n. **Aloeholz.*

असारता f. *Untauglichkeit.*

असारत्वता f. *Untauglichkeit, Nichtigkeit* und zugleich *Leerheit* Spr. 6233.

असारस्वत Adj. *nicht an der* Sarasvatî *vor sich gehend* Kâtj. Ça. 13,4,5.

असार्थक Adj. *von keinem Nutzen.*

असार्वत्रिक Adj. *nicht allenthalben gültig, — allgemein.*

असालतिखान m. N. pr. eines *Fürsten.*

असालतिप्रकाश m. Titel eines Wörterbuchs.

असाकल्य n. *das Nichtzusammensein, Ungleichzeitigkeit* Comm. zu Njâjas. 3,1,56.

असाकल्य n. *keine Uebereilung, — Verwegenheit* Spr. 3669.

असाकल्यिक Adj. *nicht verwegen, — teilhähn, — unbesonnen zu Werke gehend.*

1. असि m. *Schlachtmesser, Schwert* 136,20. 139,17.

2. असि und असी f. N. pr. eines Flusses bei Benares.

3. असि 2. Sg. Praes. von 1. अस्.

असिंहासन Adj. *ohne Thron* Mṛkkh. 33,3.

असिक 1) m. N. pr. eines Volkes oder Landes. — 2) *n. *die Vertiefung zwischen Unterlippe und Kinn.*

*असिक्निका f. Demin. von असिक्नी *Dienerin im Harem.*

असिक्नी s. 2. असित 4).

*असिगण्ड m. *kleines Kopfkissen.*

1. असित Adj. *ungebunden* Spr. 781.

2. असित 1) Adj. (f. असिता und असिक्नी) *dunkelfarbig, schwarz* 84,3. 184,1. Spr. 781. Dazu Nom. abstr. °त्व n. Varâh. Bṛh. S. 5,3. — 2) m. *a) der Planet Saturn. — b) ein best. zu den Mäusen gerechnetes giftiges Thier.* — *c)* N. pr. α) eines Herrschers des *Dunkels* und Zauberers, sowie auch verschiedener Männer. — β) eines Berges. — 3) f. असिता *a) *Dienerin im Harem. — b) *die Indigopflanze. — c)* N. pr. einer Apsaras. — 4) f. असिक्नी *a) Dunkel, Nacht. — b) *Dienerin im Harem.* — *c)* N. pr. α) einer Gattin Daksha's. — β) eines Flusses im Pendschab, Akesines. Auch असिक्नी.

3. असित m. 1) *schwarze Schlange* und N. pr. eines Schlangendämons. — 2) *ein best. gegen Schlangen wirkender Spruch* MBh. 1,58,23.

असितग्रीव 1) Adj. *dunkelnackig.* — 2) m. *Pfau.*

असितजु Adj. (f. ऊ) *mit dunkeln Knien.*

*असितद्रुम m. *Xanthochymus pictorius* Nigh. Pr.

असितपक्ष m. *die dunkle Hälfte eines Monats* Spr. 2863, v. l.

असितपीतक Adj. (f. °तिका) *dunkelgelb* 217,7.

असितमुष्कक m. *Schrebera Swietenioides* Suçr. 1,32,7.

असितमृग m. N. pr. eines Ṛshi. Pl. *seine Nachkommen.*

असितवर्ण Adj. *dunkelfarbig* TS. 3,1,11,1.

*असितवल्ली f. *Pandanus Dactylon* Nigh. Pr.

*असितसार und *°क m. *Diospyros glutinosa* Nigh. Pr.

असिताङ्ग Adj. *einen dunkeln Körper habend.* m. und °भैरव m. *eine Form Çiva's.*

*असिताङ्गिनी f. *dunkelfarbige Baumwollenstaude* Râgân. 4,189.

*असिताक्षेश्वर m. N. pr. eines Buddha.

Digitized by Google

*असितार्चिस् m. *Feuer.*

*असितालु m. *ein best. Knollengewächs.*

असिताश्मन् m. *Sapphir.*

असितोत्पल n. *eine blaue Lotusblüthe* Spr. 1365.

असितोद n. N. pr. eines mythischen Sees.

असिद m. *Sichel.*

*असिदंष्ट्र und *°क m. Bez. des Makara.

असिद्ध Adj. 1) *unvollkommen* Ind. St. 9,163. Dazu Nom. abstr. °त्व n. 162. — 2) *ungültig.* — 3) *keine Zaubermacht besitzend.*

असिद्धान्त m. *kein feststehender Satz* Suçr. 1, 149, 14.

असिद्धार्थ Adj. *der seinen Zweck nicht erreicht hat.*

असिद्धि f. 1) *Verfehlung des Ziels* Gaut. 21,5. — 2) *das sich nicht als richtig Herausstellen, Unbewiesensein* Kap. 1,34. 37. 92. 111. 5,127. Nyâyas. 4,2,38. Vaiçeshika 5,2,37. — 3) im Sâṁkhja *Unvollkommenheit.*

असिद्धिद Adj. *keinen Erfolg verleihend.*

असिद्धिनिरूपणव्याख्या f. Titel eines Werkes.

असिद्वितीय Adj. *nur von einem Schwerte begleitet* Ind. St. 13,356.

असिधारा f. *Schwertklinge* Spr. 782. °व्रत n. so v. a. *ein über die Maassen schwieriges Vorhaben.* *°व्रतिन् Adj. *der etwas ü. d. M. Schwieriges vorhat* Gal. — असिधार् Kavikâs. 17,91 fehlerhaft für आसि°.

असिधारक Adj. in Verbindung mit व्रत = असिधाराव्रत Einschiebung nach Varâh. Bṛh. S. 76,12.

*असिधाव und *°क m. *Schwertfeger.*

असिधेनु und °का f. *Messer.*

असिन्वँ (f. आ) und असिन्वत् Adj. *unersättlich.*

1. असिपत्र n. *Schwertklinge.* °व्रत n. so v. a. असिधाराव्रत Gaim. Bhâr. 1,45. 58. 13,145. 29,48. 37,34. 2. असिपत्र m. 1) *Scirpus Kysoor Roxb.* — 2) *Zuckerrohr. — 3) *eine best. Hölle.*

*असिपत्रक m. *Zuckerrohr.*

असिपत्रवन n. *eine best. Hölle.*

असिपर्वँ m. *Bahn des Schlachtmessers.*

असिपाणि Adj. *ein Schwert in der Hand haltend* MBh. 12,101,5.

*असिपुच्छक m. *Delphinus gangeticus.*

*असिपुत्रिका und *°पुत्री f. *Messer.*

असिबद्ध Adj. *mit einem Messer umgürtet* Çiç. Ça. 14,22,20.

*असिभरिता f. *eine Art Tonleiter* Gal.

असिमत्त् Adj. *mit Messern oder Dolchen versehen.*

असिमुसल n. Bez. *einer der 5 Waffen, auf welche der Planet Mars seinen Rückhalt beginnt.*

*असिमेद m. *Vachellia farnesiana W. u. A.*

असिर m. *Geschoss.*

असिलता f. *Schwertklinge* Prab. 3,9.

असिलोमन् m. N. pr. eines Dânava.

*असिशिम्बी f. *Schwertschote, ein Dolichos* Rigam. 7,178.

असिष्ठ Adj. *am besten schiessend.*

*असिकृत्य n. *Schwertkampf.*

*असिकेति Adj. *mit einem Schwerte bewaffnet.*

असीमकक्ष्य m. N. pr. eines Fürsten Bhâg. P. 9,22,36.

असीमन् Adj. *unbegrenzt* Bâlar. 7,14.

असु 1) m. *a) Lebenshauch, Leben.* Pl. (nur dieses in der späteren Sprache) *Lebensgeister.* — *b) Geisterleben.* — *c)* 1/360 Muhûrta Gaṇit. 1,17. — *d) *= प्रज्ञा. — 2) *n. *a) Trauer.* — *b) der Geist.*

असुकर Adj. *nicht leicht auszuführen.*

*असुकस् Nom. Sg. m. *jener.* Vgl. असुक.

*असुक्षण n. v. l. für असूर्क्षण.

असुख 1) Adj. (f. आ) *a) unangenehm, schmerzlich.* — *b) unglücklich.* — *c) nicht leicht zu* (Inf.) Kir. 5,49. — 2) n. *Herzeleid, Pein, Kummer* Spr. 7703.

असुखदुःख Adj. *weder Freude noch Leid kennend* Ind. St. 9,163.

असुखसंचार Adj. (f. आ) *wo man sich nicht behaglich ergeht, nicht einladend.*

असुखावह Adj. (f. आ) *kein Wohlbehagen bringend.*

असुखिन् Adj. *sich nicht behaglich fühlend, traurig, unglücklich.*

असुखोदय und असुखोदर्क Adj. *keine Freuden —, kein Glück verheissend.*

1. असुगन्ध m. *übler Geruch.*

2. असुगन्ध Adj. *nicht wohlriechend, — parfümirt.*

असुगम Adj. *nicht leicht gangbar.*

असुत Adj. *nicht ausgepresst, — gekeltert.*

असुतार् im Sâṁkhja 1) n. *das Sichverhören* Tattvas. 37. — 2) f. आ *das Jagen nach Sinnesobjecten* Tattvas. 36.

असुतृँप् Adj. *unersättlich.*

असुतृप Adj. *das Leben geniessend, ganz den Lebensgenüssen ergeben.*

असुत्याग m. *das Aufgeben des Geistes.*

*असुधारण n. *das Leben.*

असुनियम m. *Hemmung des Athems* Ind. St. 9,140.

असुनीत n. *Geisterreich* oder m. *Geisterherr* (Jama).

असुनीति f. *Geisterleben, Geisterreich.* Auch personificirt als Gottheit.

असुनेत्रा f. im Sâṁkhja *das Jagen nach Reichthümern, als wären diese unvergänglich.*

असुन्दर Adj. *nicht gut, — richtig.*

असुन्वँ (f. आ) und असुन्वत् Adj. *keinen Soma auspressend, unfromm.*

असुपारा f. im Sâṁkhja *das Hüten und Pflegen der Sinnesobjecte* Tattvas. 36.

असुप्त Adj. *nicht schlafend* Çat. Br. 14,7,2,12.

असुप्राप्य Adj. *nicht leicht zu erlangen.*

असुब्रह्मन् m. *kein guter Brahman.*

*असुभगंभविष्णु Adj. etwa *nicht beliebt werdend.*

असुभिक्ष n. *Theuerung, schlechte Zeiten* Varâh. Bṛh. S. 5,71.

असुभृत् m. *lebendes Wesen, Mensch.*

असुमति m. N. pr. eines Fürsten VP.² 4,129.

असुमत्त् Adj. *mit Leben begabt,* m. *belebtes Wesen.*

असुमरीचिका f. im Sâṁkhja *das Hängen an sinnlichen Genüssen.*

असुम्भ Adj. *widerwärtig.*

असुंभर Adj. (f. आ) *nur das Leben erhaltend, nur für d. L. sorgend.*

असुर 1) Adj. *geistig, unkörperlich, göttlich.* — 2) m. *a) Geist, der höchste Geist* (insbes. von Varuṇa). — *b) böser Geist, Gespenst, Dämon, Widersacher der Götter.* — *c)* Bez. Râhu's. — *d) *die Sonne.* — *e) *Wolke.* — *f)* Pl. N. pr. α) *eines Kriegerstammes. — β) einer Schule. — 3) *f. असुरा *a) Nacht.* — *b) Zodiakalzeichen.* — 4) f. असुरी *a) ein weiblicher Unhold.* — *b) *Sinapis ramosa Roxb.*

असुरकाण्ड m. oder n. Titel eines *Abschnittes* in einem best. Werke.

*असुरकुमार m. Pl. *eine best. Klasse von Göttern* bei den Gaina.

असुरक्षयण und असुरक्षितृ Adj. *Dämonen vernichtend.*

असुरगुरु m. Çukra, *der Planet Venus* Kâd. II, 110, 4.

असुरतमस् n. *das Dunkel der Dämonen* Çat. Br. 4,3,4,21.

असुरत्व n. 1) *Geistigkeit, göttliche Würde.* — 2) *das ein* Asura (*Widersacher der Götter*) *Sein* Maitr. S. 4,2,1.

*असुरद्विष् m. Bein. Vishṇu's.

असुरब्रह्मन् m. *Priester der Dämonen* Çat. Br. 1,1, 4,14.

असुरभि Adj. *übelriechend* Tattvas. 13. Tarkas. 14.

असुरमाया f. *dämonisches Blendwerk* Tâṇḍja-Br. 13,12,5.

असुररक्षस् n. 1) Sg. *ein dämonisches Wesen, das sowohl ein* Asura *als auch ein* Rakshas *ist.* — 2. Pl. Asura *und* Rakshas.

असुरराज् m. *Fürst der* Asura MBh. 1,160,4.

*असुरारिपु m. Bein. Vishṇu's.

असुरलोक m. *die Welt der Dämonen* Kâṭh. 14,9)

असुरसंहिता f. *die Saṁhitâ der* Asura Sâṁ-

Digitized by Google

HITOPAN. 7,4.

*असुरसा f. *Basilicum pilosum* Benth.

असुरसूदन m. Bein. Vishṇu's.

असुरघ्न् Adj. (f. असुरघ्नी) *Dämonen vernichtend.*

*असुराचार्य m. *der Planet Venus.*

असुराधिप m. *Fürst der* Asura.

असुरारि m. *Feind der* Asura, Bein. Vishṇu's Kâd. 44,20.

*असुराह्व n. *Messing.*

असुरेज्य m. *der Planet Venus.*

असुरेन्द्र m. *Fürst der* Asura VP. 5,36,2.

*असुर्तणा n. v. l. für असूर्तणा.

असुर्य und असुरिय 1) Adj. *a) geistig, himmlisch, göttlich. — b) geisterhaft, dämonisch, asurisch.* — 2) n. *a) Geistigkeit, göttliche Lebensfülle, Göttlichkeit. — b) Geister —, Götterwelt.*

असुलभ Adj. (f. आ) *nicht leicht zu haben, selten.* Davon Nom. abstr. °ता n.

असुवर्ग्य Adj. = अस्वर्ग्य TS. 5,2,10,7.

असुविलास m. *ein best. Metrum.*

असुत्याग m. *Hingabe des Lebens* Prab. 64,12.

असुषिरत्व n. *das Nichthohlsein* Maitr. S. 3,10,2.

असुषुप्त Adj. *nicht in tiefen Schlaf versunken* Ind. St. 9,131.

असुषि Adj. *keinen* Soma *auspressend, unfromm.*

असुसमाप्त Adj. *unvollkommen.*

असुसू m. *Pfeil* Kir. 15,5.

असुस्थ und असुस्थित Adj. *unwohl.*

असुस्थिरादर Adj. *beständig um sein Leben besorgt* Riâgat. 1,360.

असुक्षित *nicht satt, hungrig.*

1. असुहृद् m. 1) *kein Freund.* — 2) *Feind.*

2. असुहृद् Adj. *keinen Freund habend.*

असू Adj. f. *nicht gebärend, unfruchtbar.*

*असूक्षणा n. v. l. für असूर्तणा.

असूचीसंचार Adj. *so dicht, dass keine Nadel durchgeht,* Spr. 785. Riâgat. 8,1278.

*असूत Adj. in °ारती *nicht geboren habend, unfruchtbar.*

असूति f. *Nichtentstehung, das Sichnichteinstellen* Kir. 2,56.

असूतिका Adj. f. = असूत.

असूत्रित Adj. *nicht in die Form eines Sûtra gebracht* Comm. zu TS. Prât. 24,6, v. l.

असूय्, °यति und °यते *murren, ungehalten —, unzufrieden sein* (mit Dat. oder Acc.) Kâd. 121,22. — Caus. असूयपति 1) *Jmd reizen* MBh. 3,66,17. — 2) *seinen Unwillen gegen Jmd* (Acc.) oder *Etwas* (Acc.) *an den Tag legen, grollen.* Auch mit Gen. der Sache MBh. 14,20,5.

असूय 1) Adj. *murrend, grollend, ungehalten über.* — 2) f. आ *das Murren, Ungehaltensein, Unlust, Unwille,* insbes. *über die Verdienste oder das Wohlergehen Anderer, Missgunst* Âpast.

असूयक Adj., असूयितर् Nom. ag. und असूयु (in अनसूयु) Adj. *murrend, ungehalten,* insbes. *über die Verdienste oder das Wohlergehen Anderer.*

असूर्य Loc. *Nachts.*

*असूर्तणा n. *Geringachtung.*

असूर्त Adj. *unbetreten, unbekannt.*

असूर्तरजस m. N. pr. v. l. für असूर्तरजस्. Vgl. RV. 10,82,4.

1. (असूर्य) असूरिय Adj. *unbetretbar, unbekannt.*

2. असूर्य Adj. *sonnenlos.* °म् Adv. *Nachts* Śnârv. Br. 4,1.

असूर्यग Adj. *nicht zur Sonne hin sich bewegend* Ragh. 3,13.

असूर्यपश्य 1) Adj. *die Sonne nie sehend* Vidḍh. 82,12. Ind. St. 13,470. — 2) f. आ *Gemahlin eines Fürsten.*

असूसु Adj. *nicht gebärend, unfruchtbar.*

*असृक्कार m. *Chylus.*

असृक्त्व n. Nom. abstr. von असृज् 1) *a)* Maitr. S. 4,2,9.

*असृकप m. *ein* Rakshas.

असृकप्थोपग Adj. *in's Blut übergehend* Ind. St. 14,317.

असृक्पात m. *Blutspur.*

असृक्पावन् Adj. *Blut saugend.*

असृग्यक् m. *der Planet Mars.*

असृग्दर m. *Bluterguss, Blutung.*

*असृग्धरा f. 1) *Haut.* — 2) *Chylus* Gal.

असृग्धारा f. 1) *Blutstrom.* — 2) **Haut.*

*असृग्बिन्दुच्छदा f. *eine best. Pflanze* Gal.

असृग्भाजन Adj. *Blut als Antheil erhaltend* Çâṅku. Br. 10,4.

असृग्मय Adj. (f. ई) *aus Blut gebildet* Çiç. 18,71.

असृग्मुख Adj. *mit blutigem Gesicht.*

असृज् 1) n. *a) Blut.* Acc. असृग्रम् (st. असृक्) Hariv. 9296. असृद् vor ह TS. 7,4,9,1. — *b) *Saffran.* — 2) m. *a) der Planet Mars* Ganit. 2,2. — *b) *ein best. astrol. Joga.*

असृण Adj. *ungezügelt, unbändig.*

*असृपाट m. und *°टी f. *Blutspur.*

*असेचन und °क Adj. *entzückend.*

असेचनीय Adj. *geeignet Entzücken zu erregen* Lalit. 59,12.

(असेन्य) असेनिय Adj. *nicht treffend, — verwundend.*

असेवित Adj. *nicht besucht* Spr. 788.

असेव्य Adj. 1) *nicht zu besuchen, — betreten für* (Gen.). — 2) *dem man nicht dienen soll.*

असोढ Adj. *was man nicht zu überwinden vermag* 221,22.

1. असोम m. 1) *kein* Soma-*Saft* Kâtj. Çr. 22,6,3. — 2) *kein* Soma-*Opfer* Kâtj. Çr. 6,5,23.

2. असोम Adj. *ohne* Soma-*Saft* Spr. 5988.

असोमप, असोमपीथ und असोमपीथिन् Adj. *keinen* Soma *trinkend, zum* Soma-*Trank nicht zugelassen.*

असोमयाजिन् Adj. *der kein* Soma-*Opfer dargebracht hat* Çat. Br. 1,6,4,10. 11.

असौ Nom. Sg. m. f. *jener, jene.* Vergl. अदस्, अमी, अमु.

असौनामन् Adj. *den und den Namen führend.*

असौभाग्य n. *Unbeliebtheit* Spr. 2290.

असौम्य Adj. 1) *nicht ansprechend, unangenehm.* — 2) *Unglück verheissend.*

असौयज्ञ m. *ein best.* Praisha.

असौरभ Adj. *übelriechend, stinkend.*

असौवर्ण Adj. *nicht von Gold* Spr. 539.

असौकित्य n. *Nichtsättigung* Sâmav. Br. 1,3,8.

असौहृद n. *Feindschaft.*

अस्कन्द m. *Nichtverspritzung, Nichtverschüttung.*

अस्कन्दत्व n. dass. Maitr. S. 1,8,8.

अस्कन्दयत् Adj. 1) *nicht verschüttend, — vergiessend* Âpast. — 2) *nicht versäumend, — unterlassend.*

अस्कन्दित Adj. *nicht versäumt, — unterlassen.*

अस्कन्दिन् Adj. *nicht gerinnend.*

अस्कन्न Adj. 1) *unverspritzt, unverschüttet.* Dazu Nom. abstr. अस्कन्नत्व n. Maitr. S. 3,9,7. — 2) *nicht mit Samen bespritzt, — belegt.*

अस्कम्भन n. *keine Stütze.*

अस्कृधोयु Adj. *nicht knapp, reichlich.*

अस्खलित 1) Adj. *a) nicht strauchelnd, sicher* (Gang). — *b) nicht stecken bleibend, ununterbrochen sich fortbewegend* 106,12. — *c) ununterbrochen, ungehemmt, ungestört.* — 2) n. *a) das Nichtstraucheln.* — *b) das Nichtsteckenbleiben* Uttarar. 16,6 (22,8).

अस्त 1) n. *Heimat, Heimatstätte.* अस्तम् Adv. *heim, heimwärts. Heimwärts gehen* bedeutet *a) untergehen* (von Gestirnen, insbes. der Sonne). — *b) zur Ruhe eingehen, aufhören, vergehen, sterben.* — 2) m. *Untergang.* — 3) N. pr. eines mythischen Berges im Westen, hinter dem Sonne und Mond beim *Untergang* verschwinden sollen, 297,1. — 4) m. *das siebente astrologische Haus* Varâh. Bṛh. 25,4. 8. Ind. St. 14,312, Cl. 2.

Digitized by Google

अस्तंयँत्‌ und अस्तंयात्‌ Adj. *untergehend.*

अँस्तक 1) n. *Heimat, Haus.* — 2) *m. *Eingang in die ewige Ruhe.*

अस्तत्तितिभृत्‌ m. = अस्त 3) 311,13.

अस्तगमन n. *Untergang* (der Sonne) MBh. 1, 155,17.

अस्तगामिन्‌ Adj. *untergehend* Hâs. 44.

अस्तगिरि m. = अस्त 3).

अस्तंगच्छत्‌ n. *westlicher Horizont* Sûrjas. 13,13.

अस्तंगत Adj. 1) *untergegangen* (Gestirne). — 2) *zur Ruhe gelangt, aufgehört, hingegangen, gestorben.*

अस्तंगमन n. *Untergang* (der Sonne).

अस्तंगमित Adj. *vernichtet.*

अँस्तताति f. *Heimatstätte.*

अस्तनिमग्न Adj. *untergegangen.*

अस्तब्ध Adj. 1) *beweglich, rührig.* — 2) *anspruchlos* Spr. 790. fg.

अस्तब्धता f. und अस्तब्धत्व n. *Anspruchlosigkeit.*

अस्तभवन n. *das 7te astrologische Haus.*

*अस्तमती f. *Desmodium gangeticum DC.*

अस्तमन n. *Untergang* (der Sonne), *heliakischer —.*

अस्तमर्यँ m. 1) dass. — 2) *Untergang* in übertr. Bed., *Hingang, Schwund.*

अँस्तमयन n. *Untergang* (der Sonne).

अस्तमस्तर्क m. n. *der Gipfel des Berges* Asta 311,17.

अँस्तमित Adj. 1) *untergegangen, heliakisch* — Varâh. Bṛh. S. 6,6. 7,19. °ते (sc. सूर्ये) *nach Sonnenuntergang* Chr. 38,7. — 2) *zur Ruhe gelangt, aufgehört, hingegangen, gestorben* Venis. 106,10. 105,2.

अस्तमितोदिता f. (sc. पौर्णमासी) *der Tag, an welchem der Mond nach Sonnenuntergang voll aufgeht,* Gobh. 1,5,10.

अस्तमीकँ Loc. *daheim.*

अस्तमूर्धन्‌ m. = अस्तमस्तक.

अस्तमेष्यँत्‌ Adj. *im Begriff unterzugehen.*

1. *अस्तम्भ m. *eine best. Kunst* Gal.

2. अस्तम्भ Adj. *anspruchlos* Râgat. 8,83.

अस्तम्भनीय Adj. *nicht zu hemmen.*

अँस्तर्‌ Nom. ag. *Schleuderer, Schütze.*

*अस्तरण n. *gaṇa* व्युष्टादि. आस्तरण Kâç.

अस्तराशि m. *das 7te astrol. Haus.*

*अस्तर्तृणा n. v. l. für अमूर्तृणा.

अस्तर्यँ Adj. *nicht niederzustrecken.*

अस्तलग्न n. *westlicher Horizont* Comm. zu Sûrjas. 13,13.

अँस्तवे Dat. Inf. *um zu schleudern* VS. 16,3.

अस्तशिखर्‌ m. n. *der Gipfel des Berges* Asta.

अस्तशैल m. = अस्त 3).

अस्तसमय m. *Augenblick des Untergangs* (eig. und übertr.) Çiç. 9,5.

1. अँस्ता Adv. v. l. zu अँस्तम्‌.

2. अँस्ता f. *Wurfgeschoss, Pfeil.*

अस्तांश m. Pl. *Zahl der Grade beim heliakischen Untergange eines Planeten* Sûrjas. 9,6.

*अस्ताग m. N. pr. eines Arhant's bei den Gaina.

*अस्ताघ Adj. *überaus tief.*

अस्ताचल (40,24) und अस्ताद्रि m. = अस्त 3).

*अस्तार Adj. = अस्ताघ Gal.

अस्ति f. N. pr. einer Tochter Garâsamâdha's.

अस्तिकाय m. *Kategorie* Sarvad. 35,4. °त्व n. Nom. abstr. 36,6.

*अस्तिक्षीरा Adj. f. *Milch habend.*

अस्तिता f. und अस्तित्व n. *wirkliches Dasein, Existenz* Çâṅk. zu Bâdar. 2,2,33. Sarvad. 42,11.

अस्तिति Târḍja-Br. 22,17,3 fehlerhaft für अस्तृति.

अस्तिप्रवाद m. Titel eines Gaina-Werkes.

*अस्तिबल Adj. *gaṇa* पत्तादि in der Kâç.

*अस्तिमत्‌ Adj. *wohlhabend.*

*अस्तुंकार m. *ein abgedrungenes Ja.*

अँस्तुत Adj. 1) *ungepriesen* Ait. Br. 3,42. — 2) *unbeliebt.* — 3) *nicht vorgetragen, — gesungen.*

अस्तुति Adj. *Niemand lobend* MBh. 12,246,24.

अस्तुत्य Adj. *nicht zu preisen, — lobenswerth* Spr. 298.

अस्तुतविद्‌ Adj. *wissend, dass Etwas gethan werden muss,* Râgat. 7,1542 (अस्त्रविद्‌ gedr.).

अँस्तृत Adj. *unüberwunden, unüberwindlich, unverwüstlich.*

अँस्तृतयज्वन्‌ Adj. *unermüdlich oder unübertrefflich opfernd.*

अस्तृति (so Hdschr.) f. *Unüberwindlichkeit* Târḍja-Br. 22,17,3.

अँस्तेन m. *kein Dieb, — Räuber.*

अस्तेनमानिन्‌ Adj. *sich für keinen Dieb haltend.*

अस्तेय n. *das Nichtstehlen* 285,28.

अस्तोक Adj. *nicht gering, — unbedeutend.*

अस्तोतर्‌ Nom. ag. = अस्तुति.

अस्तोत्रस्थान n. *keine Veranlassung zu einem Stotra* Lâṭj. 10,3,5.

अस्तोपगत Adj. *untergegangen.*

अस्तोभ Adj. 1) *ohne Träller u. s. w.* Lâṭj. 6,11, 7. 7,2,3. — 2) *kurz und bündig.*

*अस्त्य n. *Haus.*

*अस्त्यान n. *Geringschätzung.*

अस्त्रँ n. (selten m.) 1) *Wurfwaffe, Geschoss, Pfeil;* auch *Bogen.* — 2) *ein best. Spruch aus einem für heilig gehaltenen Buche, den man vor dem Beginn des Lesens dieses Buches hersagt.* — 3) *ein best. beim Anzünden des Feuers gesprochener Spruch.* — 4) *Bez. der mystischen Silbe* फट्‌.

*अस्त्रकण्टक m. *Pfeil.*

*अस्त्रखदिर m. *rother* Khadira Râǵân. 8,27.

अस्त्रग्राम m. *eine Menge verschiedener Geschosse* Venis. 114.

*अस्त्रजित्‌ n. *eine best. Pflanze.*

अस्त्रबन्ध m. *ununterbrochene Reihe von Pfeilen* R. 5,44,13.15.

अस्त्रभृत्‌ m. *Schütze* R. 5,43,2.

अस्त्रमन्त्र m. 1) *ein über Pfeile gesprochener Spruch.* — 2) *ein best. Spruch bei den* Maga.

*अस्त्रमार्ज m. *Schwertfeger.*

अस्त्रविद्‌ Adj. *auf Geschosse sich verstehend, guter Schütze.*

अस्त्रवृष्टि f. *Pfeilregen* 99,9.

अस्त्रवेद m. *Bogenkunde* Dh. V. 15,3.

*अस्त्रसायक m. *eiserner Pfeil.*

अस्त्रागार n. *Waffenkammer.*

अस्त्राय्‌, *°यते *zu einer Waffe wenden.* °यित Partic. Bâlar. 239,10.

अस्त्रिन्‌ m. *Schütze* Çiç. 18,71.

अस्त्री f. 1) *kein Weib.* — 2) *kein Femininum, so v. a. Masculinum und Neutrum* 244,27. 245,5.26.

अस्त्रीजित Adj. *nicht in der Gewalt eines Weibes stehend.*

अस्त्रीसंभोगिन्‌ Adj. *keinem Weibe beiwohnend* Kull. zu M. 6,26.

अस्त्रैणँ Adj. *ohne Weiber.*

अस्त्रोपसंहारमन्त्र m. *ein Zauberspruch, mit dem man abgeschossene Pfeile wieder an sich zieht,* Verz. d. B. H. No. 909.

अस्त्र्युपायिन्‌ Adj. *keinem Weibe beiwohnend* Kâṭj. Çr. 22,7,18.

°अस्थ n. = अस्थि *Knochen.*

अस्थँन्‌ und अँस्थि n. 1) *Knochen.* — 2) *Kern —, Stein einer Frucht.*

अस्थन्वँत्‌ Adj. *mit Knochen versehen.* Subst. *ein solches Thier* Gaut. 22,20.22.

अस्थाँ Adv. *etwa sogleich.*

*अस्थाग und *अस्ताघ Adj. *überaus tief.*

1. अस्थान n. 1) *keine Dauer* Gaim. 1,1,7. — 2) *ungeeigneter Ort für* (Gen.) Kâd. 50,4. Loc. अस्थाने und अस्थान° *am unrechten Orte, zur unrechten Zeit, mit Unrecht.*

2. *अस्थान Adj. *überaus tief.*

अस्थानयुक्त Adj. *am unrechten Orte angebracht.* Davon Nom. abstr. °ता f.

अस्थानसमास m. *ein ungeeignetes Compositum.*

अस्थानस्थपद्‌ Adj. *wo ein Wort nicht an seiner Stelle steht* Kâtjâpr. S. 165, Z. 10.

Digitized by Google

अस्थानस्थसमास Adj. *wo ein Compositum nicht am Platz ist* Kâvjapr. S. 166, Z. 4.

अस्थानिन् Adj. *nicht am Platz —, — an der Reihe seiend, — hingehörig.*

*अस्थाय (!) Adj. *überaus tief.*

अस्थायिन् Adj. *unbeständig, nicht von Dauer.* Davon Nom. abstr. °यित्व n.

*अस्थार Adj. = *überaus tief.*

अस्थि s. अस्थन्.

अस्थिक n. *Knochen* Spr. 7322. Am Ende eines adj. Comp. f. आ.

अस्थिकुण्ड n. *eine mit Knochen angefüllte Grube in der Hölle.*

*अस्थिकृत् n. *Fett.*

अस्थिकेतु m. *ein best. Komet* (?).

अस्थिच्छ्लित n. *eine best. Art Knochenbruch.*

अस्थिन् 1) Adj. *in den Knochen entstanden.* — 2) m. *a) Donnerkeil;* vgl. MBh. 1,33,20. — *b)* **Mark.*

अस्थित Adj. *nicht verweilend, momentan* RV. Prât. 13,8.

अस्थिति f. *schlechte Institution, Unordnung* Kâd. II, 55,3.

*अस्थितुण्ड m. *Vogel.*

*अस्थितैलम् n. *Mark.*

अस्थिदन्तमय Adj. *aus Knochen oder Elfenbein gemacht.*

*अस्थिधन्वन् m. Bein. Çiva's.

*अस्थिपञ्जर m. *Gerippe.*

अस्थिबन्धन n. *Sehne* R. 5,42,20.

*अस्थिभक्त m. *Hund.*

अस्थिभङ्ग m. 1) *Knochenbruch.* — 2) **Vitis quadrangularis Wall.*

*अस्थिभुज् m. *Hund.*

अस्थिभूयस् Adj. *vorzugsweise aus Knochen bestehend, dürr.*

अस्थिमत् Adj. *mit Knochen versehen.*

अस्थिमय Adj. (f. ई) *aus Knochen bestehend, voller Knochen.*

अस्थिमाला f. Titel eines Werkes.

अस्थियज्ञ m. *Knochenopfer* (eine best. Ceremonie beim Todtenritual).

*अस्थियुज् m. *Vitis quadrangularis* Madanav. 31,315.

अस्थिर Adj. 1) *nicht fest, unstät, beweglich* MBh. 14,23,23. — 2) *von keinem Bestand.* — 3) *nicht standhaft, wankelmüthig, unzuverlässig.* — 4) *zweifelhaft, nicht glaubwürdig.*

अस्थिरत्व n. 1) *Unbeständigkeit, Vergänglichkeit* MBh. 3,79,12. — 2) *Wankelmüthigkeit, Unzuverlässigkeit.*

अस्थिरी Adv. mit भू *abnehmen, geringer werden.*

अस्थिवर्षण n. *Knochenregen* Ind. St. 1,40,4 v. u.

*अस्थिविघट्ट m. N. pr. eines Dieners des Çiva.

*अस्थिशृङ्खला f. *Vitis quadrangularis.*

अस्थिशेष Adj. *von dem nur die Knochen übrig geblieben sind.* Davon Nom. abstr. °ता f. Kathâs. 72,136.

*अस्थिशैथिल्य n. *Runzeln* Gal.

अस्थिसंयोग m. *Gelenk* Karaka 1,11.

*अस्थिसंकर m. und *°री f. *Vitis quadrangularis.*

अस्थिसंकरक m. 1) dass. Madanav. 31,315. — 2) **ein best. Aasvogel, der calcuttische Adjutant.*

अस्थिसंचय m. *Beinhaufen, Knochenstätte* Comm. zu Kâtj. Çr. 25,8,2.

*अस्थिसंधानकर m. *Lauch* Nigh. Pr.

अस्थिसंधि m. *Gelenk* Karaka 1,11.

अस्थिसंभव 1) Adj. *aus Knochen gebildet* MBh. 1,33,20. — 2) *m. *Mark.*

1.*अस्थिसार m. *Mark.*

2. अस्थिसार Adj. *bei dem die Knochen vorwalten, knochig* Varâh. Lagh. 2,13.

अस्थिस्थूण Adj. *Knochen zum Gerüste habend* M. 6,76.

*अस्थिस्नेह und *°स्नेहक m. *Mark.*

अस्थिस्रंस् Adj. *die Knochen auseinanderfallen machend.*

अस्थूरि Adj. *nicht einspännig, — einseitig* Kâṭh. 22,9.

अस्थूल Adj. (f. आ) *nicht grob, — dick, — gross, — massiv, schmächtig.*

अस्थेयंस् Adj. 1) *nicht sehr hart, — fest.* — 2) *nicht standhaltend.*

अस्थैर्य n. 1) *Unbeständigkeit, Wechsel.* — 2) *Unbestand, Vergänglichkeit.*

अस्नात Adj. *nicht gebadet.*

अस्नातृक Adj. *nicht badelustig, das Wasser scheuend, kein Schwimmer.*

अस्नावक Adj. *sehnenlos.*

अस्निग्ध Adj. *nicht weich, rauh.*

*अस्निग्धदारुक m. *eine best. Fichtenart* Râgân. 12,29.

अस्नेह Adj. *ohne Fett* Çat. Br. 14,6,8,8.

अस्नेहन und अस्नेहवत् Adj. *keine Zuneigung empfindend.*

अस्नेह्य Adj. *nicht mit Fett zu behandeln* Suçr. 2,558,6 (अस्नेय्य gedr.).

अस्पन्द Adj. 1) *nicht zuckend, unbeweglich.* अस्पन्दासु Adj. so v. a. *mit unterdrücktem Athem* Bhâg. P. 12,6,9. — 2) *unwandelbar.*

अस्पन्दन und अस्पन्दमान Adj. *nicht zuckend.*

अस्पन्दयत् Adj. *nicht zucken lassend, — bewegend.*

अस्पर्धितमनस् Adj. *nicht neidisch* MBh. 14,46,14.

1. अस्पर्श m. *das Unberührtbleiben, Nichtbehaftetsein mit* (Instr.) MBh. 3,116,17.

2. अस्पर्श Adj. 1) *keinen Gefühlssinn habend* Çat. Br. 14,6,8,8. — 2) *nicht fühlbar* Âpast. Ind. St. 9,164. Dazu Nom. abstr. °त्व n. Nyâyas. 2,2,23.

अस्पर्शन n. *das nicht in Berührung Kommen mit Etwas* Comm. zu TS. Prât. 4,23. 14,4.

अस्पर्शपर Adj. *worauf keine Muta folgt* VS. Prât.

अस्पष्ट Adj. *nicht deutlich wahrzunehmen, — ersichtlich, unklar.* °कीर्ति Adj. *unberühmt* Bhâg. P. 4,23,34.

अस्पष्टोपाधि Adj. *dessen Bedingendes unklar ist.* Davon Nom. abstr. °ता 260,5.

अस्पृत Adj. *nicht entrissen.*

अस्पृशत् Adj. *nicht berührend.* वितानि Spr. 1892.

अस्पृश्य 1) Adj. *a) nicht zu berühren.* Dazu Nom. abstr. °त्व n. — *b) nicht fühlbar.* Dazu Nom. abstr. °त्व n. — 2) n. *Unberührbarkeit* Bhâg. P.

अस्पृष्ट Adj. 1) *nicht berührt, womit man nicht in Berührung gekommen ist, wohin man nicht gelangt ist* Spr. 517. Bhâg. P. 4,29,47. 6,3,15. — 2) *nicht behaftet mit* (Instr.) Cit. im Comm. zu Vâmana 1,2,11. — 3) *unberührt* heisst das hervorbringende Organ (करण) der Vocale, des Anusvâra und des Ûshman. Dazu Nom. abstr. °ता.

अस्पृष्टपुरुषान्तर Adj. *keinem Andern zukommend* Kumâras. 6,75.

अस्पृक् Adj. *frei von allem Begehren.*

अस्पृक्ता f. *kein Begehren* Gaut. 8,23.

अस्प्रष्टृ Nom. ag. *nicht fühlend* Maitrjup. 6,11.

अस्फुट Adj. (f. आ) 1) *undeutlich, unklar* Kâvjapr. 5,1. °मू Adv. °त्व n. Nom. abstr. — 2) *ungenau, incorrect, approximativ* Sûrjas. 5,7. Nom. abstr. °ता f.

अस्फुटालंकार m. *undeutlicher Redeschmuck.* Davon Nom. abstr. °त्व n. Sîh. D. 4,21.

अस्फुटित Adj. *nicht gesprungen, — rissig.*

अस्फूर्ति f. *das nicht zu Tage Treten, — Offenbarwerden.*

*अस्फोटक m. *Calotropis gigantea* Gal.

1. अस्मद् Pron. der 1ten Person Pl. Davon अस्मान्, अस्माभिस्, अस्मभ्यम्, अस्मत् (auch am Anf. eines Comp.), अस्मत्तस् (59,30. Mudrâr. 8,13 oder 25,5). अस्मे Dat. Loc. ved., अस्माकम्, अस्मासु.

2. अस्म Pron. der 3ten Person Sg. Davon अस्मै und अस्मै, अस्मात्, अस्मिन्. Als Substantiv unbetont.

अस्मत्प्रेषित Adj. *zu uns getrieben* Çat. Br. 6,3,2,3.

अस्मत्रा Adv. *bei —, unter —, zu uns.*

अस्मत्रीच् Adj. *uns zugewandt.*

Digitized by Google

अस्मँत्सखि Adj. (Nom. °खा) *uns zu Gefährten habend.*

अस्मत्संयसनव्यात्तव्यालतुण्डाय्, °यते *den in der Absicht uns zu verschlingen geöffneten Rachen eines Tigers darstellen.*

अस्मदीय Adj. *unser* 290,27. 321,9.

अस्मँदात्त Adj. *von uns gegeben.*

अस्मद्रुक् Adj. *uns nachstellend, — feindlich.*

(अस्मद्र्यञ्च्) अस्मद्रिअञ्च् Adj. *uns zugewandt.* Adv. °यक् und °द्रिअक्.

अस्मद्वत् Adv. *gleich uns.*

अस्मद्विध Adj. *einer von unseres Gleichen* 58,2. 59,21.

*अस्मय्, °यति Denom. von 1. अस्म.

अस्मर्यु Adj. *uns zustrebend, — liebend.*

अस्मरण n. *das Sichnichterinnern, Nichtgedenken Jmdes* (Gen.).

अस्मरत् Adj. *sich auf Etwas nicht besinnend* Lâṭ. 9,2,7.

अस्मर्तव्य Adj. *dessen man nicht zu gedenken braucht.*

अस्माक Adj. *unser, der unserige.*

अस्मिता f. *Egoismus.*

*अस्मिमान m. *Selbstbewusstsein.*

अस्मृत Adj. 1) *vergessen.* — 2) *nicht erwähnt.*

अस्मृतघ्रु Adj. *das Verlangen nicht täuschend* ṚV. 10,61,4.

1. अस्मृति f. 1) *Nichterinnerung, das Vergessen* MBh. 3,116,17. 12,180,32. — 2) *Gedächtnissschwäche* MBh. 14,36,13.

2. अस्मृति Adv. *unachtsam.*

अस्मेर Adj. (f. आ) 1) *nicht schmollend, zutraulich.* — 2) *nicht lächelnd, — heiter, betrübt* Bâlar. 40,21.

अस्मैकिति f. *Auftrag für uns.*

अस्यग्र n. *Messerspitze* Çâṅkh. in Ind. St. 5,331.

अस्यवामीय n. *das Lied* ṚV. 1,164.

*अस्यसि Adv. *Schwert gegen Schwert* Vop. 6,88.

अस्याकृति Adj. *schwertförmig* Kâts. Ça. 1,3,39.

*अस्युद्यत Adj. *mit erhobenem Schwerte.*

1. अस्र 1) Adj. *schleudernd.* — 2) n. *a) Thräne.* — *b) *Blut.*

2. *अस्र m. *Kopfhaar.*

*अस्रकण्ठ m. *Pfeil.* Vgl. अस्रकण्टक.

*अस्रखदिर m. *eine rothblühende Mimosa.*

अस्रग्विन् Adj. *unbekränzt.*

*अस्रघ्न m. *Xanthoxylon Rhetsa* Nigh. Pr.

*अस्रज (Râgân. 17,1) und *°जन्मन् (Gal.) n. *Fleisch.*

*अस्रप 1) m. *ein* Rakshas. — 2) f. आ *a) Blutegel.* — *b) eine* Ḍâkiṇî.

*अस्रपत्रक m. *Abelmoschus esculentus W. und A.*

*अस्रफला f. *Weihrauchbaum.*

*अस्रबिन्दुच्छदा f. *ein best. Knollengewächs.*

*अस्रमातर् (Gal.) und *°मातृका f. *Chylus.*

*अस्ररेणु m. *Mennig* Nigh. Pr.

*अस्ररोधिनी f. *Mimosa pudica L.*

अस्रव fehlerhaft für आस्रव.

अस्रवत्त् Adj. *nicht leck.*

अस्राम Adj. (f. आ) 1) *nicht lahm.* — 2) *nicht welk.*

*अस्राय्, °यते *weinen* gaṇa सुखादि.

अस्रायमाणाक Adj. *weinend* MBh. 3,297,87.

*अस्रार्जक m. *eine Art Basilienkraut.*

अस्राव m. *das Nichtausfliessen* Bhâvapr. 1,22.

अस्रिंघ् und अस्रिघान Adj. *nicht fehlgehend, — irrend.*

*अस्रिन् Adj. *weinend* gaṇa सुखादि.

अस्रीवँयस् n. (Çat. Br. 8,3,3,5) und अस्रीवि m. oder f. *von unbekannter Bedeutung.*

अस्रुत Adj. 1) *unversieglich* Çat. Br. 14,9,4,26. Pâr. Gṛhj. 1,16,18. Andere Texte st. dessen अस्तृत. — 2) *nicht eingeweicht* Bhâvapr. 2,15.

अस्रेधत् Adj. *nicht fehlgehend, — irrend.*

अस्रेमन् Adj. *fehlerlos, vollkommen.*

अस्व Adj. *besitzlos* MBh. 12,246,22. Davon Nom. abstr. °त्व n. Kathâs. 121,35.

*अस्वक Adj. (f. अस्वका und अस्विका) Adj. dass.

अस्वग Adj. *nicht zum eigenem Heerde gehend, ohne Heimat.*

अस्वगता f. *Heimatlosigkeit.*

*अस्वच्छन्द Adj. *keinen eigenen Willen habend, abhängig.*

अस्वजाति Adj. *von einer anderen Kaste.*

अस्वतःप्रामाण्य n. *das nicht von sich aus Autorität sein* Comm. zu Gaim. 1,3,13.

अस्वतन्त्र Adj. (f. आ) *nicht selbstständig, unfrei, abhängig* Gaut. 18,1. Bhâg. P. 1,6,7. *nicht Meister seiner selbst.* Dazu Nom. abstr. °ता f. Kâd. 160,12.

अस्वदित Adj. *nicht schmackhaft gemacht* Çat. Br. 1,4,2,15.

अस्वदृश् Adj. *nicht die Seele schauend.*

अस्वन Adj. *keinen hellen Klang habend.*

अस्वप्त Adj. *nicht gut auslaufend, Unglück bringend.*

अस्वपत् Adj. *nicht schlafend* Ind. St. 14,22.

1. अस्वप्न m. n. *Schlaflosigkeit.*

2. अस्वप्न 1) Adj. *a) nicht schlafend, wachsam.* — *b) nicht träumend.* — 2) *m. *ein Gott.*

अस्वप्नज् Adj. *nicht schläfrig, schlummerlos.*

अस्वपंकृत Adj. *nicht mit eigener Person betrieben* Gaut. 10,5.

अस्वर Adj. 1) *nicht laut, halblaut, undeutlich.* Dazu अस्वरम् Adv. — 2) *vocallos* Ind. St. 9,24. — 3) *tonlos, accentlos.* — 4) **eine unangenehme Stimme habend.*

अस्वारक Adj. = अस्वर 3).

अस्वरादि Adj. *nicht vocalisch anlautend* Ind. St. 10,420.

अस्वरित Adj. *nicht mit dem* Svarita-*Accent versehen.* Davon Nom. abstr. °त्व n. 228,3.

अस्वर्गयोग्य Adj. *sich nicht für den Himmel eignend, des Himmels unwürdig* 107,2.

अस्वर्ग्य Adj. *nicht zum Himmel führend* Gaut. 21,20.

अस्वल्प Adj. (f. आ) *gross, geräumig* Vidḍh. 9,14.

अस्वावेश Adj. *kein eigenes Haus habend, heimatlos.*

अस्वप्नाघान्यनिन्द् Adj. *kein Selbstlob und keinen Tadel Anderer enthaltend.* Davon Nom. abstr. °ता f. H. 68.

अस्वस्थ Adj. (f. आ) 1) *unwohl, krank, sich unbehaglich fühlend.* Dazu Nom. abstr. °ता f. 309,25 (im Prâkrit). — 2) *nicht natürlich, — in seinen Fugen.*

अस्वस्थशरीर Adj. *unwohl* Kâd. 238,4.

अस्वातन्त्र्य n. *Unselbstständigkeit, Abhängigkeit.*

अस्वाधीन Adj. (f. आ) 1) *nicht frei, abhängig.* — 2) *worüber man nicht selbst verfügen kann.*

*अस्वाध्याय Adj. *den* Veda *nicht studirend.*

अस्वामिक Adj. *herrenlos* Gaut. 10,36.

अस्वामिन् m. *Nichtherr, Nichtbesitzer* M. 8,4.

अस्वास्थ्य n. *das Unwohlsein, krankhafter Zustand.*

अस्वाकृत Adj. *nicht durch* स्वाकृत *den Göttern geweiht* Çat. Br. 4,5,2,17. 6,6,3,17.

अस्विन्न 1) Adj. *nicht durchgesotten.* — 2) n. *keine Anwendung von Schweissmitteln* Suçr. 1,45,14.

अस्वेदन Adj. *nicht schwitzend.*

अस्वेद्य Adj. *nicht mit Schweissmitteln zu behandeln* Karaka 1,14.

1. अक् nur im Perf. आह u. s. w. 1) *sagen, sprechen,* mit Dat. oder Acc. der Person und Acc. der Sache. — 2) *von Jmd* oder *Etwas* (Acc.) *sagen.* — 3) *aussagen, ausdrücken, bedeuten, bezeichnen.* — 4) *Jmd* (Gen.) *Etwas* (Acc.) *beilegen.* — 5) *Jmd* oder *Etwas* (Acc.) *irgendwie* (Acc.) *nennen, Jmd* oder *Etwas* (Acc.) *für Jmd* oder *Etwas* (Acc.) *halten, ansehen, erklären.* Der prädicative Acc. wird bisweilen durch इति hervorgehoben. — 6) *anerkennen, annehmen, aufstellen, statuiren.* — 7) *Jmd* (Gen.) *Etwas* (Acc.) *zusprechen, Etwas für Jmdes Eigenthum erklären.* — Mit अधि *für Jmd* (Dat.) *sprechen.* — Mit अनु 1) *hersagen, vorsprechen*

Digitized by Google

37,29. — 2) *nachsprechen, nacherzählen.* — Mit अभि 1) *sprechen zu* (Acc.), *antworten.* — 2) *Jmd* (Dat.) *Etwas* (Acc.) *mittheilen.* — Mit निस् *aussprechen, aussagen, ausdrücken.* — Mit परा *gegen Jmd* (Acc.) *sprechen, Jmd Unrecht geben.* — Mit परि *umher*, d. h. *der Reihe nach* oder *zusammen sagen.* — Mit प्र 1) *aussagen, ansagen, ankündigen, verkündigen, sprechen, sagen.* Mit Dat. oder Acc. der Person und Acc. der Sache. — 2) *angeben, überliefern.* — 3) *Jmd* oder *Etwas* (Acc.) *irgendwie* (Acc.) *benennen, Jmd* oder *Etwas für Etwas halten, ansehen.* Der prädicative Acc. kann durch इति hervorgehoben werden. — Mit प्रति 1) *Jmd* (Acc.) *gegenüber Etwas* (Acc.) *aussprechen, zu Jmd sagen.* — 2) *erwiedern, antworten* (mit Acc. der Person). — Mit वि *eine abweichende Ansicht kund geben, streiten, disputiren.*

2. *अक्, अक्नोति (व्याप्तौ).

1. अञ्च् Part. 1) *gewiss, sicher, ja, wohl, gerade.* — 2) *nämlich.* — 3) *zwar, freilich, wenigstens.* — 4) oft einfach durch stärkere Betonung des vorangehenden Wortes wiederzugeben.

2. अञ्च् n. *Tag.* Davon अञ्का (= अञ्कानि 8,1) und अञ्कानाम्. Häufig am Ende eines Comp. und zwar meistens m.

अकंयाति m. N. pr. eines Sohnes des Samjâti MBh. 1,95,14.15. VP. 4,19,1.

अकंयु Adj. *stolz, hochmüthig.*

अकंरहित Adj. *frei von der Meinung, dass man das Ich sei,* Bhâg. P. 10,38,11.

अकंवाद m. = अकंश्रेयस् Comm. zu Kaush. Up. 2,14.

अकंवादिन् Adj. in अनक°.

अकंश्रेयस् und °श्रेयस (Kaush. Up. 2,14) n. und *अकंश्रेष्ठिका (Gal.) f. *ein für sich in Anspruch genommener Vorrang.*

अकंमन Adj. *für sich haben wollend* Ṛ.V.

*अकःपति m. = अकर्पति.

*अककम् Demin. von अकम् *ich* Pat. zu P. 1,1,29.

अकंकरण n. *das Meinen, dass man das Ich sei.*

अकंकर्तव्य Adj. *das Object des* Ahaṁkâra *seiend.*

अकंकार m. 1) *Ichbewusstsein.* — 2) *Selbstsucht* Spr. 810. — 3) *Selbstbewusstsein, Dünkel, Hochmuth.* — 4) N. pr. eines Mannes.

*अकंकारवत् Adj. *von sich eingenommen, dünkelhaft.*

अकंकारिन् Adj. dass. Daçar. 2,5.

अकंकार्य Adj. 1) *das Object des* Ahaṁkâra *seiend* 269,15. — 2) n. *persönliche Angelegenheit* MBh. 3,148,6.

अकंकृत Adj. 1) *ein Bewusstsein von seinem Ich habend.* — 2) *egoistisch* VP. 1,5,10. — 3) *stolz, hochmüthig.*

अकंकृति f. 1) *die Meinung, dass man das Ich sei.* — 2) *hohe Meinung von sich, Dünkel.*

अकंक्रिया f. in निरक°.

अकंचन्द्रसूरि m. N. pr. eines Autors Sarvad. 27,20.

अकृत 1) Adj. *a) nicht geschlagen, unverletzt.* — *b) nicht geschlagen* (Trommel). — *c) beim Waschen nicht geschlagen, ungewaschen, neu* (Kleid) 37,4. — *d) nicht zu Grunde gerichtet,* — *dahin.* — 2) n. *ein ungewaschenes* —, *neues Kleid.*

अकृतता f. *Unversehrtheit* Gop. Br. 2,3,9.

अकृतवासस् Adj. *ein neues Kleid anhabend* Çat. Br. 14,9,4,12. Kâtj. Çr. 5,1,22. 21,4,24.

अकृति f. *Unversehrtheit.*

अकृन् und अकृम् (अकृर्) n. 1) *Tag.* Du. im Ṛ.V. *Tag und Nacht.* अकृश्च कृष्णमकृरर्जुनं च so v. a. *Nacht und Tag* Ṛ.V. 6,9,1. अकृरकृः *Tag für Tag.* — 2) *Tagewerk, Tagesabschnitt* (in einer Opferfeier). — 3) *der Tag* personif. als einer der 8 Vasu. — 4) N. pr. *a)* eines Âṅgirasa. — *b)* eines Tirtha.

अकृनी Ṛ.V. 1,123,4 mit falscher Betonung st. अकृन्ना Instr.

अकृन्तर् Nom. ag. *kein Vernichter.*

अकृन्ता f. *das Gefühl des Ich.*

अकृन्ति f. = अकृति.

अकृन्त्य Adj. *untreffbar, unverwundbar* TS. 4,5, 2,1.

1. अकृत्व Adj. dass. Kâṭu.

2. अकृत्व n. *das Ichsein* Ind. St. 9,155.

अकंधी f. *die Meinung, dass man Ich sei.*

अकंनामन् Adj. *Ich heissend* 31,8.

(अकृन्य) अकृनिघ Adj. *diurnus, täglich.*

अकृन्यमान Adj. *nicht geschlagen* —, *nicht getroffen werdend* Âpast. Bhâg. P. 3,17,25.

अकृमून m. N. pr. eines Ṛshi TS. 4,3,2,2.

अकृम् 1) Nom. Sg. *ich.* सोऽकृम् so v. a. *ich, wie ich hier vor dir u. s. w. stehe,* 50,10. 55,20. — 2) *das Ich* Pinḍop. 3. — 3) *die Meinung, dass man Ich sei.* Gen. अकृमस्, Loc. अकृमि. Mit कर् *sich für Ich halten.*

अकृम m. *eine best. Personification.*

*अकृमयिका f. = अकंश्रेयस्.

अकृमद m. N. pr. = احمد.

अकृमकृमिका f., अकृमुत्तर् n. und अकृमुत्तरम् (Conj.) n. = अकंश्रेयस्.

*अकंपुरुषिका f. *Selbstüberhebung* Gal. Vgl. अको°.

अकंपूर्व Adj. *begierig, der Erste zu sein.*

अकंपूर्विका und अकंप्रथमिका f. = अकंश्रेयस्.

अकंबुद्धि f. 1) *die Meinung, dass man Ich sei.* — 2) *Selbstbewusstsein, Hochmuth.*

अकंभर् n. = अकंश्रेयस्.

अकंभाव m. und अकंमति f. *die Meinung, dass man Ich sei.*

अकंममता f. *das Gefühl des Ich und des Mein.*

अकंममाभिमान m. *die falsche Voraussetzung, dass es ein Ich und ein Mein gebe,* Comm. zu Çat. Br. 14,9,2,7 (ungedr.).

1. अकंमान m. 1) *die Meinung, dass man Ich sei.* — 2) *Selbstsucht* VP. 6,7,7.24.

2. अकंमान Adj. *meinend, dass man Ich sei,* VP. 1,5,10.

अकंमानिन् Adj. in सर्वाकं° *Alles für Ich haltend* Ind. St. 9,162.

*अकंमुनि m. *ein* Gina Gal.

अकर् s. अकन्.

अकर m. N. pr. 1) eines Asura. — 2) eines Sohnes des Manu. अक्रूर v. l.

अकरकःकर्मन् n. *tägliche Beschäftigung* Çat. Br. 9,4,4,17.

अकरागम m. *Tagesanbruch* Bhag. 8,18.19.

अकरिक Adj. (f. आ) *nicht das Wort* करि *enthaltend* Lâṭj. 3,1,18.

अकरित Adj. *nicht gelb.*

अकरीत n. Name eines Sâman.

अकर्गण m. 1) *eine Reihe von Tagen,* insbes. *Opfertagen* Gaim. 6,5,56. 7,14. — 2) *die Anzahl von solaren Tagen, welche zu einer bestimmten Zeit von einem best. Zeitpuncte an verflossen sind.* — 3) **Monat.*

अकर्जरम् Adv. *bei schwindenden Tagen, im Laufe der Tage* Mantrabr. 2,6,4. Taitt. Up. 1,4,3.

अकर्जात Adj. *am Tage geboren, nicht dämonisch.*

अकर्दिव 1) Adj. (f. आ) *tagtäglich.* — 2) अकर्दिवम् Adv. *Tag für Tag.*

अकर्दिवि Loc. *Tag für Tag.*

अकर्दृश् Adj. *den Tag sehend, lebend.*

अकर्निश 1) n. νυχθήμερον. — 2) °म् Adv. *Tag und Nacht, beständig.*

*अकर्निशिव्यापक m. *Händler* Nigh. Pa.

अकर्पति m. 1) *Herr des Tages.* — 2) *die Sonne.* — 3) Bein. Çiva's.

*अकर्बान्धव m. *die Sonne.*

अकर्भाज् Adj. *am Tage Theil habend* (von einem Backstein).

*अकर्मणि m. *die Sonne.*

*अकर्मुख n. *Tagesanbruch.*

अकर्लोका Adj. f. Bez. *bestimmter Backsteine.*

अकर्विद् Adj. *der Tage kundig.*

अकर्व्यत्यासम् Adv. *mit Umstellung der Tage* Kâtj. Çr. 16,6,5.

Digitized by Google

अकर्व्यास m. *Tagdiameter, das Doppelte des Tag-Sinus.*

अकर्षण n. *kein Reiz zum coitus* Kâraka 8,18.

अकर्षमँय Adj. *nicht aus Freude bestehend.*

*अकल und *अकलि Adj. *pfluglos.*

अकल्या f. N. pr. 1) der Gattin Gautama's oder Çaradvant's. — 2) *einer Apsaras. — 3) *eines Sees.

अकल्याजार und अकल्यापति m. Bein. Indra's Bâlar. 261,12. 124,23.

अकल्याह्रद m. N. pr. eines *Sees.*

अकल्येश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tirtha.

अकल्लिक m. etwa *Schwätzer* Çat. Br.

अकविर्याजिन् Adj. *nicht mit* Havis *opfernd* Âpast.

अकविष्य m. oder n. *nicht zur Opfergabe geeigneter Reis* u. s. w. Âpast. 2,15,17. 18,3.

अँकविस् Adj. *nicht opfernd.*

अँकव्यवक् Adj. (Nom. °वाट्) *kein Opfer bringend.*

अकश्शस् Adv. *tagweise.*

1. अकःशेष m. *Rest des Tages* M. 11,204.

2. अकःशेष Adj. *den Rest des Tagewerkes vollbringend* Saṃhitopan. 44,4.

अँकस् s. अकन्.

अकस्कार m. *die Sonne* Râgat. 7,1219. Bâlar. 79,18.

अकस्त Adj. (f. आ) *handlos.*

अकस्ताभरण Adj. *ohne Handschmuck.*

अकःसंधिमत् Adj. *wobei ein Zusammentreffen zweier Tage stattfindet.*

अकःसहस्र n. *tausend Tage* Çat. Br. 10,4,4,4.

अकःसामन् n. *ein am Tage zu singendes* Sâman Çat. Br. 11,5,5,6.

अकक und *अकका Interj. *der freudigen oder traurigen Ueberraschung.*

अकार्यपत्र Adj. *nicht verlierend* (im Spiele) Kathâs. 121,73.

*अकारिन् Adj. gaṇa माद्यादि.

अकार्य 1) Adj. *a) was nicht fortgenommen werden darf* oder *kann, unnehmbar, nicht stehlbar.* Dazu Nom. abstr. °त्व u. Spr. 6928. — *b) unbänderlich, unerschütterlich.* — *c) unbestechlich.* — 2) m. *a)* **Berg.* — *b)* N. pr. eines Fürsten VP.² 4,137.

अकालेय m. *kein* Hâleja Kâṭj. Çr. 10,2,21.

अकावम् Interj. in einem Sâman.

अँकि m. 1) *Schlange, Natter.* — 2) *die Schlange am Himmel, der Dämon* Vṛtra. — 3) **Wolke.* — 4) **Wasser.* — 5) **die Sonne.* — 6) *Bein. Râhu's. — 7) **Reisender.* — 8) **Nabel.* — 9) **Blei.* — 10) Bez. *der Zahl acht* Gaṇit. 2,10. — 11) N. pr. verschiedener Ṛshi.

अकिंसक und अँकिंसत् Adj. *Niemand verletzend.*

अँकिंसा f. 1) *das Niemand Etwas zu Leide Thun.* Personif. als Gattin Dharma's. — 2) *Unverletztheit.*

अँकिंसान Adj. *nicht verletzend.*

अकिंस्य Adj. *dem man kein Leid zufügen darf.*

अँकिंस्यमान Adj. *nicht verletzt werdend.*

अकिंस्र 1) Adj. *nicht verletzend, harmlos* Gaut. 9,73. *ungefährlich.* — 2) f. आ *Capparis sepiaria* Mat. med. *Cactus Opuntia* Bhâvapr. 1,144. Nigh. Pr. und **Momordica cochinchinensis Spreng.* — 3) n. *kein verletzendes —, mildes Wesen.*

*अकिका f. *Salmalia malabarica Sch. u. Endl.*

*अकिकात्त m. *Wind.*

*अकिकुटिन् m. *Feldlerche* Nigh. Pr.

*अकिकोश m. *eine abgestreifte Schlangenhaut.*

अकितव N. pr. eines Landes MBh. 3,254,9.

अकितव n. v. l. für अकिच्कत्र.

*अकिगन्धा f. *die Ichneumonpflanze* Nigh. Pr.

अँकिगोप Adj. (f. आ) *von der Schlange bewacht.*

अँकिघ्न n. *Tödtung der Schlange.* — अकिघ्नी s. u. अकिकन्.

अकिङ्कार und अकिङ्कृत Adj. *nicht vom Ausruf किङ् begleitet* Lâṭj. 2,10,23. 1,12,8.

अकिचक्र n. *ein best. Diagramm.*

*अकिचुम्बक m. N. pr. eines Mannes. Davon Patron. *°चुम्बकायनि Ind. St. 13,414.

अकिच्कत्र 1) m. *a)* **ein best. vegetabilisches Gift* und **Odina pennata L.* — *b)* N. pr. eines Landes. *Pl. *seine Bewohner.* — 2) f. आ *a)* **Zucker.* — *b)* **eine best. Pflanze* Gal. — *c)* N. pr. der Hauptstadt von Ahikkhattra.

अकिच्कत्रक n. *eine Art Staubpilz.*

अकिज्ञम्भन n. *ein Schlangen vernichtendes Mittel* Mantrabr. 2,1,4.

*अकिञ्जाल्क m. *Eidechse* Nigh. Pr.

*अकिञ्जिल्किका f. *Asparagus racemosus* Nigh. Pr.

अकिठान m. N. pr. eines Kâjastha-Geschlechts.

अकिण्डुका f. *ein best. kleines giftiges Thier.*

अँकित 1) Adj. *a) ungeeignet, untauglich.* — *b) nicht ersprießlich, — frommend, nachtheilig, schädlich* M. 3,20. Chr. 171,18. *Böses im Schilde führend, feindselig* 136,28. — 2) m. *Feind.* — 3) f. अकिता N. pr. eines Flusses MBh. 6,9,21. — 4) n. *Schaden, Nachtheil, Böses* Âpast. Chr. 164,30. 172,27.

अकितकारिन् Adj. *Schaden bringend, nachtheilig, schädlich.* Davon Nom. abstr. °रित्व n.

अँकितनामन् Adj. *noch unbenannt.*

*अकितुण्ड (Gal.) und *°तुण्डिक m. = आकि°.

*अकिदन्त् Adj. *schlangenzähnig.*

अकिदेव und अकिदैवत n. *das Mondhaus* Açleshâ.

*अकिद्विष् m. 1) *Ichneumon.* — 2) *Pfau.* — 3) Bein. *a)* Garuḍa's. — *b)* Indra's.

*अकिनकुलिका f. *die Feindschaft zwischen Schlange und Ichneumon* Mahâbh. 4,74,*a.*

*अकिनस् Adj. *schlangennasig.*

अँकिनामन् Adj. *was Schlange heisst.*

*अकिनामभृत् m. Bein. Baladeva's.

अकिनिर्ल्वयनी f. *eine abgestreifte Schlangenhaut.*

अकिपताक m. *eine best. ungiftige Schlange.*

*अकिपुत्रक m. *ein Boot von best. Form.*

*अकिपुष्प m. *Mesua Roxburghii* Nigh. Pr.

अकिपूतन m. und °ना f. *Geschwüre am After* (bei Kindern).

*अकिफल 1) n. *Schlangengurke* (die Frucht) Nigh. Pr. — 2) f. आ *a) Schlangengurke* (die Pflanze) ebend. — *b)* = ऐरावती (*eine best. Pflanze*) ebend.

*अकिफेन m. *Opium.*

अकिबलचक्र n. Titel eines Werkes.

*अकिबीज n. *Mohnsamen* Nigh. Pr.

*अकिबध्न m. fehlerhaft für अकिर्बुध्न्य.

*अकिभय n. *Furcht eines Fürsten vor seinen Unterthanen.*

*अकिभयदा f. *Flacourtia cataphracta Roxb.*

अकिभानु Adj. *glänzend wie eine Schlange* RV.

*अकिभुज् m. 1) *Pfau.* — 2) *die Ichneumonpflanze.* — 3) Bein. Garuḍa's.

*अकिभृत् m. Bein. Çiva's.

अँकिम Adj. (f. आ) *ohne Kälte, nicht kalt, warm.*

अकिमकिरण m. *die Sonne.*

अकिमत्विष् m. dass. Prasannar. 130,15.

*अकिमत् Adj. *schlangenreich.* Vgl. आकिमत.

अँकिमन्यु Adj. *grimmig wie eine Schlange.*

अकिमरश्मि m. *die Sonne.*

*अकिमर्दनी f. *die Ichneumonpflanze.*

अकिमांशु m. *die Sonne* Spr. 7804.

अँकिमाय Adj. *reich an Blendwerken wie eine Schlange.*

*अकिमार und *°क (Gal.) m. = अकिमेदक Râgân. 8,41.

*अकिमुक्ता f. *eine Perlenart* Gal.

*अकिमेद und *°क m. = असिमेद Râgân. 8,41.

अकिराण Adj. *ohne Gold* Âpast. 1,11,34.

अँकिराणवत् Adj. *kein Gold besitzend* AV. 20, 128,6.

*अकिरिपु m. *Pfau.*

*अकिर्बुध्न m. fehlerhaft für °बुध्न्य.

अँकिर्बुध्न्य (zwei selbstständige Worte) Nom. m. 1) *der Drache der Tiefe*, d. i. *des Dunstmeeres.* — 2) N. pr. eines Rudra MBh. 1,123,68. Hariv. 1,3,52. 2,12,41. 69,24. Pl. (अकिर्बुध्न्यास्) Bez. *der Rudra's*

Digitized by Google

MBh. 5,114,4. — 3) अहिर्बुध्न्य n. *a) ein best.* Veda-*Vers* (RV. 1,186,5 oder 6,50,14) Çâṅkh. Br. 16,7. — *b)* fehlerhaft für अहि°.

*अहिर्बुध्न्यदेवता f. Pl. und *°देवत्य n. (Gal.) *das Mondhaus* Uttarabhadrapadâ.

अहिर्ब्रध्न und °र्ब्रध्न्य fehlerhaft für °बुध्न्य.

*अहिलता f. 1) *die Ichneumonpflanze.* — 2) *Betel.*

*अहिलोचन m. N. pr. eines Dieners des Çiva.

*अहिलोलिका f. *Flacourtia cataphracta* Nigh. Pr.

अहिल्या f. schlechte Schreibart für अहल्या.

*अहिवल्ली f. *die Betelpflanze* Nigh. Pr.

*अहिविषापहा f. *die Ichneumonpflanze* Nigh. Pr.

अहिष्प्रुष्मत्वन् Adj. *dessen Mannen wie Schlangen zischen.*

अहिहत्य n. *Erschlagung der Schlange (des Dämons* Ahi).

अहिहन् Adj. (f. °घ्नी) *Schlangen —, den Dämon* Ahi *tödtend.*

अहिह्रद m. *Schlangensee,* N. pr. eines mythischen Sees Ind. St. 14,109.

अहीकु m. 1) *Schlange.* — 2) *ein best. schlangenartiger Dämon.* — 3) *Du. अहीकू *Himmel und Erde.*

1. अहीन Adj. *über mehrere Tage sich erstreckend,* m. *eine mehrtägige Feier.* Bei Kull. auch n.

2. अहीन 1) Adj. *a) ungeschmälert, vollständig, voll, üppig, reichlich.* — *b) nicht ermangelnd, sich einer Sache* (Instr.) *nicht entziehend, obliegend.* — 2) m. N. pr. eines Fürsten VP. 4,9,8.

अहीनकर्मन् Adj. *keinen niedrigen Beschäftigungen obliegend* oder *die* (vorgeschriebenen) *Handlungen nicht unterlassend* Gaut. 18,29.

अहीनगु m. N. pr. eines Fürsten.

अहीनर m. dsgl. VP. 4,21,4.

अहीन्द्र m. Bein. Patañgali's.

*अहीर m. = अभीर *Kuhhirt.*

*अहीरणि m. *eine zweiköpfige Schlange.*

*अहीवती f. (संज्ञायाम्) gaṇa शरादि.

अहीशुव m. N. pr. eines von Indra bekämpften Dämons.

अहुक Adj. = अंहुक in परोऽहुक.

अहुत 1) Adj. *a) nicht geopfert, — dargebracht, noch nicht geopfert.* — *b) dem nicht geopfert worden ist.* — *c) worin* (Feuer) *nicht geopfert worden ist* Âpast. 2,7,15. — *d) nicht eropfert, — durch Opfer erlangt.* — 2) m. *ein leise hergesagtes Gebet* M. 3, 73. 74.

अहुताद् Adj. *nicht vom Geopferten geniessend, dem nicht gebührt vom Opfer zu essen,* oder *Nichtgeopfertes essend* TS. 5,4,5,2.

अहुताभ्युदिते Loc. *wenn die Sonne aufgegangen ist, bevor geopfert worden ist,* Kâṭy. Çr. 25,4,10.

अहुताश m. *kein Feuer.*

अहुर् m. *das Feuer im Magen* Gobh. 2,10,29. Mantrabr. 1,6,21.

अहूत Adj. *ungerufen, unaufgefordert.*

अहृणान Adj. *nicht grollend, freundlich.*

अहृणीयमान Adj. dass. °म् Adv. *ohne zu grollen,* so v. a. *gern* TBr. 3,1,2,5.

अहृत Adj. *nicht hingerissen von* (Instr.) Ragh. 8,68.

अहृदय Adj. *ohne Herz* Çat. Br. 14,6,10,17.

अहृदयज्ञ Adj. *dem Herzen nicht zusagend.*

अहृद्य Adj. *nicht mundend.*

अहे Interj. Vgl. TS. 3,2,2,4.

अहेळत्, अहेळमान und अहेळयत् Adj. *nicht unwillig, geneigt.*

अहेतु m. 1) *keine Ursache, — Veranlassung* MBh. 12,285,27. — 2) *kein gültiger Grund, ein untaugliches Argument* Nyâyas. 5,1,30. Comm. zu 1,1,37. — 3) *eine best. rhetorische Figur.*

अहेतुक Adj. *unbegründet.*

अहेतुत्व n. *das keine Ursache —, — Hauptursache Sein.*

अहेतुरुज् Adj. *ohne Anlass schmerzend* Bhâvapr. 5,93.

अहेतुसम m. *ein best. Sophisma, wobei man die Tauglichkeit eines Argumentes zu bestreiten sucht wegen dessen Unzulänglichkeit für die drei Zeiten,* Nyâyas. 5,1,18. Sarvad. 114,11.

अहेध्म m. पैड्वस्य Name eines Sâman Ârsh. Br.

*अहेरु m. *Asparagus racemosus Willd.*

अहेला f. *kein Spass, voller Ernst* Spr. 5135.

अहैतुक 1) Adj. (f. ई) *a) keine Ursache habend, unbegründet.* — *b) uneigennützig.* — 2) °म् Adv. *ohne Anwendung eines andern Mittels, durch seine eigene Kraft.*

अहो Interj. *des freudigen* oder *traurigen Staunens, des Entzückens* oder *der Trauer, der Freude* oder *des Unwillens, des Lobes* oder *Tadels.* अहो नु (Spr. 7717), अहो धिक्, धिगहो, अहो बत. Weder das ओ noch ein folgender Vocal erleiden irgend eine euphonische Veränderung.

अहोतर् Nom. ag. *kein Opferer, zum Opfern ungeschickt.*

*अहोपुरुषिका f. = अहो°.

अहोबल N. pr. 1) m. eines Scholiasten. — 2) einer Oertlichkeit.

अहोबलशास्त्रिन् m. N. pr. eines Autors.

अहोम m. *keine Spende* Çat. Br. 12,4,2,2. 9.

अहोमसंयुक्त Adj. *mit keiner Spende verbunden* Kâṭy. Çr. 1,3,36.

*अहोरत्र n. *das Juwel des Tages, die Sonne* Kâç. zu P. 8,2,68.

*अहोरथंतर n. Vârtt. zu P. 8,2,68.

अहोरात्र m. n. νυχθήμερον.

अहोरात्रवत्त n. *Tagkreis* Goladhj. 6,27.

*अहोरूप n. Vârtt. zu P. 8,2,68.

अहोवीर्य m. N. pr. eines Mannes.

अङ्क m. am Ende einiger Compp. = अङ्कन् *Tag.* Dat. अङ्काय 1) *ehemals.* — 2) *alsbald, sogleich.*

(अङ्कवार्य्य) अङ्कवाय्य Adj. *nicht zu läugnen, — beseitigen.*

*अङ्कि f. N. pr. einer Frau Comm. zu Taitt. Âr. 2,12.

अङ्किन्न Adj. *am Tage entstehend, — erscheinend.*

अङ्क्य n. *Tagereise* (der Sonne).

अङ्कार्षु m. wohl *ein best. Vogel.*

अङ्कय Adj. 1) *keck, kühn.* — 2) *üppig, reichlich.*

अङ्कयाण Adj. *üppig, keck, kühn.*

अङ्कस्व Adj. *nicht kurz* Çat. Br. 14,6,8,8.

अङ्कि Adj. = अङ्कय.

1. अङ्की f. *Schamlosigkeit* MBh. 3,94,8.

2. अङ्की Adj. *schamlos, zudringlich.*

*अङ्कीक m. *ein Buddhist.*

अङ्कुत Adj. 1) *nicht schwankend, — strauchelnd, geradeaus gehend.* — 2) *ungekrümmt, gerade.*

अङ्कुतप्सु Adj. *geraden —, aufrechten Aussehens.*

अङ्कूला f. 1) *das Nichtschwanken, Nichtstrauchela, Festigkeit.* — 2) **Semecarpus Anacardium L.*

1. आ 1) Adv. *a) heran, herbei.* — *b) dazu, ferner, auch.* — *c)* das vorangehende Wort steigernd und hervorhebend: *gerade, recht, zumal.* Oft nur durch stärkere Betonung des vorangehenden Wortes wiederzugeben. — 2) Praep. *a)* mit vorangehendem Acc. *zu — hin, bis an, — zu.* — *b)* mit folgendem Acc. *mit Ausschluss von.* — *c)* mit vorangehendem Abl. α) *von — her, — aus, — weg, — an.* — β) *aus, von, unter* (zur Hervorhebung eines Einzelnen unter Mehreren). — *c)* mit folgendem Abl. α) *bis zu* (einem best. Orte, Zeitpunkte oder Eintritt eines Falles). — β) *von — an.* — *d)* mit vorangehendem Loc. *an, auf, in, bei, zu.* — 3) am Anf. eines Comp. *a)* eines adj. *bis zu — sich erstreckend.* — *b)* eines adv. *bis zu.* — *c)* vor einem Adj. oder Subst. *etwas, ein wenig, kaum; gering.*

2. आ Interj., insbes. als Ausruf eines sich auf Etwas Besinnenden.

3. *आ 1) m. *a)* Bein. Çiva's. — *b) Grossvater.* — *c) Rede.* — 2) f. Bein. der Lakshmi.

*आंश m. Patron. von अंश.

Digitized by Google

*आंश्य Adj. von अंश.

आंहस्पत्य Adj. *unter* Aṁhaspati *stehend.*

आकण्ठम् und आकण्ठ° Adv. *bis zum Halse* zu Spr. 1753. Ind. St. 14,157. Paṅkad. 48. Kathâs. 30, 97. Spr. 7773.

आकत्थन Adj. *ein wenig prahlend.*

*आकत्य n. Nom. abstr. von अकत.

आकनिष्ठम् Adj. *bis zum kleinen Finger* Ak. 2, 6,2,32.

आकपिल Adj. *bräunlich* Kâd. 11,6.

आकम्प m. *das Erzittern, zitternde Bewegung.*

आकम्पन 1) m. N. pr. eines Daitja. — 2) n. *das Erzittern.*

आकम्पित n. *das Erzittern.*

आकर 1) m. *a) Ausstreuer, freigebiger Verleiher.* — *b) Anhäufung, Ansammlung, Menge.* — *c) Mine, Fundgrube, Fundort* (auch in übertr. Bed.). — *d) Herkunft* Spr. 845. — *e)* N. pr. eines Landes. — *f)* Titel eines Werkes. — 2) *Adj. *der beste.*

आकरज 1) Adj. *mineralisch* Tarkas. 8. — 2) *n. *Edelstein* Râgan. 13,147.

*आकरण n. und *°णी f. fehlerhafte Lesart für आका°.

आकरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

*आकराकर m. *Berg, Gebirge* Gal.

आकारक Adj. *in einer Mine beschäftigt,* m. *Bergmann* Kâç. zu P. 4,4,69.

आकरिन् Adj. *aus Minen herstammend.*

आकर्णन n. *das Hören, Vernehmen* 118,1. Ind. St. 14,388.

आकर्णनीय Adj. *zu hören* Prasannar. 2,13.

आकर्णम् und आकर्ण° Adv. *bis zum Ohr* R. 3,69,16.

आकर्णमूलम् Adv. *bis zur Ohrwurzel* R. 4,9,106.

आकर्णय्, °यति *das Ohr hinhalten, hinhorchen, Etwas hören, vernehmen.* — Mit उप *hören, vernehmen.* — Mit सम् dass.

आकर्ष m. 1) *Ansichziehung, Heranziehung* (auch als Zauberkunst). — 2) *das Schleppen.* — 3) **das Spannen* (eines Bogens). — 4) **Krampf.* — 5) *Würfelspiel* MBh. 2,63,6. — 6) **Würfel.* — 7) **Spielbrett.* — 8) *ein best. anziehender* oder *klebriger Körper* Kâtj. Ça. 13,3,21. MBh. 5,40,9. — 9) **Sinnesorgan.* — 10) **Boot* Gal. — 11) Pl. N. pr. eines Volkes MBh. 2,34,11. Sg. (wohl N. pr. *ihres Fürsten*) ed. Calc.

आकर्षक 1) *Adj. = आकर्षे कुशलः. — 2) m. *Magnet* VP. 6,7,30. — 3) °र्षिका f. N. pr. einer Stadt.

*आकर्षकारिका f. *Pech* Nigh. Pr.

आकर्षक्रीडा f. *ein best. Spiel.*

आकर्षण 1) Adj. (f. ई) *heranziehend* Paṅkad. 37. — 2) *f. ई *ein Haken zum Ansichziehen eines Astes.* 3) n. *a) das Ansichziehen, Anziehung, Herbeiziehen* (auch als Zauberkunst). — *b) das Ziehen an* (geht im Comp. voran). — *c) das Spannen* (eines Bogens).

*आकर्षघ्न m. = आकर्षः श्वेव.

*आकर्षिक Adj. (f. ई) = आकर्षेण चरति.

आकर्षिन् 1) Adj. in मलाक°. — 2) *f. °णी = आकर्षणी.

*आकलन n. = बन्धन (विबन्ध), परिसंख्या (°ख्यान) und आकाङ्क्षा.

आकलनीय n. impers. *aufzufassen* Comm. zu Mṛicch. 63,2.

*आकली f. *Sperlingsweibchen* Nigh. Pr.

1. आकल्प m. 1) *Nom. act. = कल्पन. — 2) *Schmuck, Putz, Zierat.*

2. आकल्प° Adv. = आकल्पम्. °स्थायिन् *bis zum Ende der Welt dauernd* Kâd. II, 46,19.

3. आकल्प n. fehlerhaft für आकल्य.

*आकल्पक m. = उत्कण्ठा (उत्कलिका), चिन्ता कर्मणि, मुह्, मोह्, तमस् und ग्रन्थि.

आकल्पम् und आकल्पान्तम् (329,8) Adv. *bis zum Ende der Welt.*

आकल्य n. 1) **Unwohlsein, Krankheit.* — 2) *Liebesqual* Kâd. II, 36,22 (आकल्प gedr.).

*आकल्ल m. *Anemis pyrethrum* Nigh. Pr.

*आकशापेय m. Patron. von अकशाप gaṇa प्रुधादि in der Kâç.

*आकषक und *आकषिक Adj. v. l. für आकर्षक und आकर्षिक.

आकस्मिक Adj. (f. ई) *unvorhergesehen, plötzlich, zufällig.* Davon Nom. abstr. °त्व n.

आकाङ्क्ष 1) Adj. *eine Ergänzung erfordernd.* — 2) f. आ *a) Verlangen, Wunsch.* — *b) das Erfordern einer Ergänzung.*

आकाङ्क्षण n. *das Erfordern, Nichtumhinkönnen* Comm. zu Njâjam. 10,1,12.

आकाङ्क्षावाद m. Titel eines Njâja-Tractats.

°आकाङ्क्षिन् Adj. *verlangend, wünschend, erwartend* Kâd. II, 49,15.

आकाङ्क्ष्य 1) *Adj. *was man erwartet, das Complement von Etwas bildend,* in दृश्या°. — 2) n. *das Erfordern einer Ergänzung.*

*आकाय m. *Scheiterhaufen.*

(आकाय्य) आकायिंय Adj. *begehrenswerth.*

1. आकार m. (adj. Comp. f. आ) *Form, Gestalt, äussere Erscheinung, Aussehen.* आकारमुद्वह् *eine wichtige Miene machen, sich in Positur setzen.* Mit einem Verbum in der Bed. «verbergen, verstecken» so v. a. *sich verstellen.*

2. आकार m. *der Laut* आ 238,6.

*आकारकरभ m. = आकल्ल Nigh. Pr.

आकारण n. *das Herbeirufen.* Auch *f. आ.

आकारणीय Adj. *herbeizurufen.*

आकारवत् Adj. 1) *gestaltet, leibhaftig.* — 2) *wohlgeformt.*

*आकारिक Adj. fehlerhaft für आकरिक.

°आकारित Adj. *die Form von — habend, in d. F. von — gekleidet* 280,30. 281,10.

आकालें m. Loc. *gerade um die Zeit von* (Gen.).

आकालम् Adv. *bis zu derselben Zeit am folgenden Tage* Âpast. Gobh. 3,3,17. Sâmav. Br. 2,4,8.

1. आकालिक 1) Adj. (f. आ und ई) *a) *nur einen Moment während.* — *b) bis zu derselben Zeit am folgenden Tage während* Gaut. 16,22.47. M. 4,103. 105. 118. — *c) in ferner Zukunft liegend* (?) Gaim. 1,2,14. — 2) *f. ई *Blitz.*

2. आकालिक Adj. (f. ई) *nicht zur rechten, gewöhnlichen Zeit eintreffend* LA. 52,21.

आकाश m. (in der älteren Sprache) und n. (adj. Comp. f. आ) 1) *freier Raum* 260,30.31. — 2) *Luftraum.* — 3) *die unbewegte Luft* als *das feinste Element* 262,18.32. 263,4. 267,30. — 4) Die Worte, die eine Person auf der Bühne an eine abwesende richtet, und die Antwort, die sie darauf zu vernehmen vorgiebt, werden durch die scenische Bemerkung आकाशे bezeichnet. Bei den Poetikern heisst auch *diese Unterredung* schlechtweg आकाश n. — 5) n. **Talk* Râgan. 13,116.

*आकाशकक्षा f. *Horizont.*

आकाशखण्डन n. Titel eines Tractats.

आकाशग 1) Adj. (f. आ) *im Luftraum sich bewegend, — befindend.* — 2) m. *Vogel.*

आकाशगङ्गा f. *die noch im Luftraum fliessende Gañgâ.*

आकाशगत Adj. *aus dem Luftraume kommend* (Stimme) Kathâs. 18,180.

आकाशगति f. und °गमन n. *Gang —, Fortbewegung im Luftraum.*

आकाशगर्भि (°गर्भ?) m. N. pr. eines Bodhisattva.

आकाशगामिन् Adj. *im Luftraum sich fortbewegend.* Davon Nom. abstr. °मित्व n.

आकाशचक्र n. *Luftbereich* Ind. St. 14,137.

*आकाशचमस m. *der Mond.*

आकाशचारिन् 1) Adj. = आकाशग. — 2) m. *Vogel* 78,10.

*आकाशञ्ननिन् m. *Schiessscharte.*

*आकाशदीप m. *eine Laterne, die zu Ehren der* Lakshmi oder Krshṇa's *an besondern Tagen in freier Luft an einen Dachbalken gehängt wird.*

Digitized by Google

आकाशदेश m. *freier Platz* MBh. 3,66,10.
*आकाशपटल n. *Talk* Nigh. Pa.
आकाशपथ m. *Luftweg* Kathâs. 25,214.
आकाशपथिक m. *der Wanderer im Luftraum*, Beiw. der Sonne.
आकाशपोलि m. N. pr. eines Dichters.
आकाशप्रतिष्ठित m. N. pr. eines Buddha.
आकाशभाषित n. *die fingirte Unterhaltung einer Person auf der Bühne mit einer abwesenden* Comm. zu Mâlav. 32,17.18.
आकाशमय Adj. *aus Luft* (als Element) *bestehend.*
*आकाशमांसी f. *Narde.*
आकाशमुखिन् m. Pl. *eine best. Çiva'itische Secte.*
आकाशमुष्टिकृननाय्, °यते *widersinnig sein wie das Schlagen der Luft mit den Fäusten.*
*आकाशमूली f. *Pistia Stratiotes.*
आकाशयान n. *Gang —, Fortbewegung im Luftraum.*
आकाशयोगिनी f. N. pr. einer Göttin.
आकाशरक्षिन् m. *Wärter auf einer Warte.*
आकाशवत् Adj. 1) *geräumig.* — 2) *ausgespreizt* Âçv Çr. 5,5,9.
आकाशवर्त्मन् n. *Luftweg.*
*आकाशवल्ली f. *Cassyta filiformis L.*
आकाशवाणी 1) *f. *eine Stimme aus dem Luftraum, — vom Himmel.* — 2) m. N. pr. eines Autors.
आकाशवाद und °वादार्थ m. Titel eines Werkes.
आकाशव्यभिचारिन् m. N. pr. eines Mannes Ind. St. 14,126. 135.
आकाशशयन n. (adj. Comp. f. आ) *das Schlafen unter freiem Himmel* 86,7.
*आकाशसलिल n. *Regen.*
*आकाशस्फटिक m. *eine Krystallart.*
आकाशात्मन् Adj. *luftartig* Çat. Br. 10,6,2,2.
आकाशानन्त्यायतन n. N. pr. einer buddh. Welt.
आकाशास्तिकाय m. *die Kategorie des Raumes* (bei den Gaina) Çañk. zu Bâdar. 2,2,33.
आकाशीय Adj. *der Luft* (als Element) *eigen.*
आकाशेश 1) Adj. *nur über die Luft verfügend, ganz hülflos* M. 4,184. — 2) *m. Bein. Indra's.
*आकाशोदक n. *Regen* Nigh. Pa.
आकाशोपन्यास m. Titel eines Werkes.
*आकाश्य Adj. *in der Luft befindlich.*
आकिंचन्य n. *Mangel an jeglichem Besitz.*
*आकिदत्ति m. N. pr. eines Fürsten. *°दत्तीय m. Pl. N. pr. des von ihm beherrschten Stammes. Kâç. liest °दत्ती f.
आकीटपतंगपिपीलकम् Adj. *bis auf das Gewürm, Alles was fliegt und die Ameisen* Khând. Up. 7,2,1.8,1.
आकीम् Praep. *von —* (Abl.) Aer.
आकीर्ण Partic. von कॄ, किरति mit आ.
आकुञ्चन n. *das Biegen, Beugen, Zusammenziehen.*
आकुटिल Adj. *etwas gekrümmt* Çik. 184. *etwas kraus* Kâd. 32,20.
आकुड्मलीकृत Adj. *halb geöffnet* Prasannar. 53,21.
आकुमारम् Adv. *bis zu den Knaben* MBh. 3,35,28.
आकुर्वती f. N. pr. eines Felsens.
आकुल 1) Adj. (f. आ) *a) in Verwirrung* oder *Unordnung gerathen, verworren, aus seinem natürlichen Zustande gebracht, verwirrt* (auch in übertr. Bed.). — *b) dicht besetzt, erfüllt —, voll von, überhäuft mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend) 213, 14.15. — 2) n. *a) ein mit Menschen erfüllter Ort.* — *b) Verwirrung.*
आकुलक Adj. = आकुल 1) *a).*
आकुलकृत् m. *Anthemis pyrethrum* Bhâvapr. 3, 97,8. Vgl. आकल्ल.
आकुलता f. und °त्व n. 1) *Verwirrung, Verwirrtheit.* — 2) *Fülle, Menge.*
आकुलय्, °यति *in Verwirrung* oder *Unordnung bringen.* Partic. आकुलित 1) *in Verwirrung* oder *Unordnung gebracht, verwirrt.* — 2) *getrübt* (Wasser).
आकुलागमतन्त्र n. Titel eines Werkes.
आकुलि m. N. pr. eines Asura-Priesters. Vgl. Tândja-Br. 13,12,5.
आकुली Adv. 1) mit कॄ *a) verwirren.* — *b) erfüllen mit* (Instr.) Kâd. 63,16. धूमाकुलीकृत Chr. 219,25. — 2) mit भू *verwirrt werden.*
आकुलीकरण n. *das Verwirren.*
आकुलीभाव m. *das Verwirrtwerden.*
आकूत n. *Absicht, Vorhaben, Wunsch.*
आकूति f. 1) dass. MBh. 5,158,2. Auch personif. — 2) Name eines Kalpa.
आकूतिप्र Adj. *das Vorhaben erfüllend.*
आकूपार n. Name verschiedener Sâman Lâṭj. 7,2,1.
*आकूवार m. = अकूपार *Meer.*
आकृति 1) f. *a) Bestandtheil.* — *b) Form, Gestalt, äussere Erscheinung, Aussehen.* — *c) schöne Gestalt.* — *d) Art, Unterart, Species.* — *e) ein Metrum von 88 (4 X 22) Silben.* — *f)* Bez. *der Zahl 22* Ganit. 2,7. — 2) m. N. pr. eines Mannes MBh. 2, 4,31. 31,61.
आकृतिगण m. *eine zu einer grammatischen Regel gehörige Sammlung von Worten, von denen nur ein Theil als Species aufgeführt wird.* Davon Nom. abstr. °ता f. Kâç. zu P. 4,1,96.
*आकृतिच्छत्रा f. *Achyranthes aspera.*
आकृतिमत् Adj. *gestaltet, leibhaftig.*
आकृतियोग m. *eine best. Klasse von Constellationen.*
आकृती f. = आकृति 1) *b).*
आकृष्ट m. Pl. als Bez. best. Ṛshi fehlerhaft für अकृष्ट.
आकृष्टि f. 1) *Anziehung, Ansichziehung* (einer Bogensehne), *Herbeiziehung* (auch als Zauberkunst). — 2) *der zur Herbeiziehung eines Abwesenden dienende Zauberspruch.*
आकृष्ण Adj. *schwärzlich* AV. Paric. 52,10.
आकृष्णपूर्व Adj. *mit* आ कृष्णेन (RV. 1,35,2) *beginnend* Ind. St. 14,327.
आकृष्णीया f. (sc. ऋच्) *der Vers* RV. 1,35,2. Âçv. Grhj. Paric. 1,7.
आके Loc. Adv. 1) *in der Nähe.* — 2) **in der Ferne.*
आकेकर Adj. *ein wenig schielend* Kâd. 90,22.
आकेनिपं Adj. 1) *in der Nähe* — (?). — 2) *= मेधाविन्.
आकोकेर m. = αἰγόκερως.
आकोप m. *ein Anflug von Zorn.*
आकौशल n. *Unerfahrenheit, Unbeholfenheit* Spr. 4194.
आक्ताक्त Adj. *dessen Augen gesalbt sind* AV. 20, 128,7.
आक्ताक्ष्य m. N. pr. eines Mannes.
आक्त Partic. von अञ्च् mit आ.
आक्रन्द m. 1) *Geschrei, Kampfgeschrei, Wehgeschrei.* — 2) *Freund, Beschützer.* — 3) *der natürliche Freund eines im Kriege begriffenen Fürsten (der Nachbar seines Nachbarn).* Auch von Planeten beim Planetenkampfe. — 4) **Schlacht, Kampf.*
आक्रन्दन n. *das Wehklagen.*
आक्रन्दनीय Adj. *zu Hülfe zu rufen.*
*आक्रन्दिक Adj. (f. ई) *auf einen Hülferuf herbeieilend.*
°आक्रन्दिन् Adj. *in klagendem Tone anrufend.*
आक्रम m. *Anschritt, Aufstieg, Angriff.*
आक्रमण 1) Adj. *heranschreitend, beschreitend.* — 2) n. *a) das Beschreiten, Auftreten, Aufsteigen; Aufstieg* TS. 6,6,8,2. — *b) das Angreifen, Angriff* (auf eine Person oder ein Land). — *c) das Sichverbreiten, Sichausbreiten nach* (Loc.) Kathâs. 18,46.
आक्रमणीय und आक्रम्य in अनाक्र°.
आक्रय m. und °यी f. *Handel, Kram.*
आक्रष्टव्य Adj. *hinzuschleppen.*
आक्रान्ति f. 1) *Betretung, Besteigung.* — 2) *das Aufsteigen, Emporkommen.*
आक्रीड 1) m. n. *Spielplatz, Lusthain, Garten.* — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Kurûtthâma.
आक्रीडपर्वत m. *ein zum Spielen dienender Berg.*
आक्रीडभूमि f. *Spielplatz.*

Digitized by Google

*आक्रीडिन् Adj. P. 3,2,142.

आक्रोश m. 1) *Anfahrung, Schmähung, Beschimpfung* Gaut. Âpast. — 2) N. pr. eines Fürsten.

आक्रोशक Adj. *schmähend, schimpfend* Spr. 1520.

*आक्रोशन n. *das Anfahren, Schmähen.*

आक्रोशिन् Adj. und आक्रोष्टृ Nom. ag. = आक्रोशक.

*आक्ती Adv. in Verbindung mit अस्, कृ und भू.

*आक्तोद् m. Nom. act.

1.*आक्त n. *ein aus der Rinde der Terminalia Bellerica bereitetes berauschendes Getränk* Gal.

2. आक्त Adj. *von der geographischen Breite* Comm. zu Sûrjas. 4,24.25.

आक्तकी f. = आक्तिकी.

*आक्तभूतिक Adj. *durch Würfelspiel entstanden.*

आक्तपटलिक m. *Archivar*, in महाक्त°.

*आक्तपाठिक m. = अक्तपाठक *Richter.*

*आक्तपाद m. *ein Anhänger des Philosophen* Gautama.

*आक्तभारिक Adj. von अक्तभार.

आक्तरसमाम्नायिक Adj. *zum Alphabet gehörig; Laut, Buchstab.*

आक्ताणँ Partic. perf. von अञ्च्.

आक्तार् n. Name eines Sâman.

*आक्तारणा f. *eine auf ein geschlechtliches Vergehen bezügliche Schmähung.*

आक्ताक्त Adj. पौघाक्तयम् Name eines Sâman.

आक्ति 1te Sg. Aor. med. von 1. अञ्च् Taitt. Âr. 2,3,1.

आक्तिक 1) Adj. *a) auf Würfelspiel beruhend* u. s. w. — *b) aus den Früchten der Terminalia Bellerica bereitet.* — *c) = अक्तान्क्रति, वक्रति oder आवक्रति.* — 2) *m. *Morinda tinctoria.* — 3) f. ई *ein aus den Früchten der Terminalia Bellerica bereitetes berauschendes Getränk.* आक्तकी v. l.

आक्तिन् Adj. *wohnend.*

आक्तिमत्व n. *das Angedeutetsein* Comm. zu Âçv. Çr. 1,1,1.

आक्तिमिका f. *ein Gesang, der von einer der Bühne sich erst nähernden Person gesungen wird.*

*आक्तीब m. = अक्तीब 2).

आक्तील n. Name eines Sâman.

आँक्तुस् 3te Pl. Aor. von 1. अञ्च्.

आक्तेप m. 1) *das Aufwerfen, Aufreissen* (der Erde durch den Pflug) Spr. 7725. — 2) *Ansichziehung, Zuckung* Kâd. 14,17. — 3) *das Auflegen, Auftragen* (einer Salbe). — 4) *das Abwerfen, Ablegen, Entfernen.* — 5) *Schwenkung* (der Hände) Pañcad. 19. bei der Ausprache des Svarita RV. Prât. 3,1; vgl. AV. Prât. 1,16. — 6) *das Hinreissen, Fortreissen, Entzükken* (Gen. oder im Comp. vorangehend) Spr. 5560. Kâd. II, 118,20. 121,9. — 7) *Hinweisung auf* (im Comp. vorangehend) 216,4. *Andeutung* (auch als Bez. *eines best. Gleichnisses*) Vâmana 4,3,27. Kâvjapr. 10,21. Vgl. आक्तेपोपमा. — 8) *Schmähung, Beleidigung* Spr. 3379. 7725. — 9) *Einwurf, Einwendung, eine Erklärung, dass man mit Etwas nicht einverstanden sei,* Suçr. 2,559,5. Insbes. *Berichtigung der eigenen Rede.* — 10) *Herausforderung* (zum Streit). — 11) N. pr. eines Mannes VP.² 4,96.

आक्तेपक 1) Adj. *a) vor Augen habend, es zu thun habend mit* Comm. zu Jogas. 2,51. — *b) hinweisend auf, andeutend* Nâjam. 6,3,5. — *c) *schmähend, beleidigend.* — 2) m. *Convulsion.*

आक्तेपण 1) Adj. (f. ई) *hinreissend, entzückend* Mâlatîm. 160,14. — 2) n. *a) das Stossen, Anstossen.* — *b) das Einwerfen, Einwenden* Kâraka 3,8.

आक्तेपरूपक n. = आक्तेपोपमा 252,30.

आक्तेपवलन n. *das Hinundhergehen* (der Arme) 304,24.

आक्तेपसूत्र n. *ein Faden zum Aufreihen von Perlen.*

°आक्तेपिन् Adj. 1) *vor Augen habend, es zu thun habend mit* Jogas. 2,51. — 2) *hindeutend, anspielend auf.*

आक्तेपोपमा f. *ein Gleichniss, bei dem das womit Etwas verglichen wird, nur angedeutet wird,* Sâh. D. 276,15.

आक्तेप्तृ Nom. ag. *der Etwas zurückweist.*

आक्तेप्य Adj. 1) *wogegen man einen Einwurf zu erheben hat.* — 2) *herauszufordern.*

*आक्तैत्रिय n. Nom. abstr. von अक्तैत्रिय.

*आक्तोट und *आक्तोड m. = अक्तो°.

*आक्तोदन n. v. l. für आच्क्तोदन.

आक्त्यत्त् Adj. in Verbindung mit अहन् Bez. *best. Schlusstage in der Feier des* Ajana *der* Âditja *und* Aṅgiras. आक्त्यँत्त् v. l.

आँक्ष m. *Fanggrube* (Comm.); vielleicht *Ziel* oder *Schussweite.*

आक्षण m. *Zielscheibe.*

*आक्षणउथितृ Nom. ag. *Zerbrecher, Zerstörer.*

आक्षणउल Adj. 1) dass. als Beiw. Indra's RV. Später m. Bein. Indra's und ausnahmsweise auch Çiva's. — 2) (f. आ) *dem* Indra *gehörig* (z. B. Osten).

आक्षणउलचाप m. n. *Regenbogen* Kâd. 88,4.

आक्षणउलधनुस् n. dass. Prasannar. 130,22.

आक्षणउलाशा f. *Osten* Prasannar. 150,4.

आक्षणउलीय Adj. *Indra gehörig* Prasannar. 56,11.

*आक्षणिड m. wohl *ein best. Handwerker.* *°शाला f.

*आक्षन m. P. 3,3,125.

*आक्षनिक m. 1) *Dieb.* — 2) *Schwein.* — 3) *Maus.*

*आक्षनिकबक m. *ein Reiher einer Maus gegenüber, so v. a. Bedrücker der Schwachen.*

आक्षर् m. *Höhle, Bau eines Thieres.*

आक्षरेष्ठ Adj. *im Bau sich aufhaltend.*

*आक्षा Adj. oder f. P. 3,2,101, Vârtt.

आक्षाटीश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

*आक्षात n. = अक्षात 2) *a*).

*आक्षान m. = आक्षन.

आक्षु m. (*f. ebenso P. 4,1,44, Sch.) 1) *Maulwurf.* — 2) *Maus* 180,14. — 3) **Schwein.* — 4) **Dieb.* — 5) **Lipeocercis serrata Trin.*

आक्षुकरीष n. *Maulwurfshaufen.*

*आक्षुकर्णपर्णिका f. = आक्षुकर्णी Nigh. Pr.

*आक्षुकर्णी f. *Salvinia cucullata Roxb.*

आक्षुकिरि m. *Maulwurfshaufen* Maitr. S. 1,6,3.

*आक्षुग m. Bein. Gaṇeça's.

*आक्षुनखी f. *eine best. Pflanze* Gal.

*आक्षुपर्णिका und *°पर्णी f. = आक्षुकर्णी und आक्षुफला (Nigh. Pr.).

*आक्षुपाषाण m. *Magnet.*

*आक्षुफला f. *eine mit Croton Tiglium zusammengestellte Pflanze* Nigh. Pr.

*आक्षुभुज् m. *Katze.*

*आक्षुरथ m. Bein. Gaṇeça's.

आक्षुवग्राम m. N. pr. eines *Dorfes* Râgat. 4,677.

*आक्षुविषहा und *°विषापहा (Nigh. Pr.) f. *Lipeocercis serrata Trin.* und *eine best. Cucurbitacee.*

*आक्षुश्रुति f. = आक्षुकर्णी Nigh. Pr.

आक्षूत्कर् m. *Maulwurfshaufen.*

*आक्षूत्थ m. आक्षूनामुत्थानम्.

आक्षेट m. *Jagd* 134,18.

आक्षेटक m. 1) dass. — 2) *Jäger* Spr. 861. fg.

आक्षेटकाटवी und आक्षेटभूमि f. *Wildpark.*

*आक्षेटशीर्षक n. = आक्षोट°.

*आक्षेटिक m. 1) *Jagdhund.* — 2) *Jäger.*

*आक्षोट m. = अक्षोट *Wallnussbaum.*

आक्षोटकतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

*आक्षोटशीर्षक n. *eine Art Estrich* (कुट्टिम).

*आक्ष्यस् m. = प्रजापति.

आख्या f. 1) *Benennung, Name.* Instr. *mit Namen* 123,28. 130,29. 138,21. Am Ende eines adj. Comp. (f. आ) — *heissend.* — 2) *Zeitdauer* M. 2,134. MBh. 3,188,27. — 3) *Aussehen.*

आख्यात n. *Verbum finitum.*

आख्यातदीधिति f. Titel eines Werkes.

आख्यातृ Nom. ag. *der Etwas mittheilt, berichtet, erzählt* Gaut. 10,45.

आख्यातवाद् m. Titel eines Werkes. °टिप्पणी f., °टीका f., °विवेचन n. und °व्याख्यासुधा f. Titel von Commentaren dazu.

आख्यातविवेक m. dass.

Digitized by Google

आप्यातवृत्तिटीका f. Titel eines gramm. *Commentars.*

आप्यातव्य Adj. *mitzutheilen, zu erzählen.*

आप्याति f. 1) *Mittheilung, Erzählung, Verbreitung einer Nachricht.* — 2) *Benennung, Name.*

आप्यातिक Adj. (f. ई) *verbal* Comm. zu Gaim. 2, 4 und Nyâyas. 2,2,60.

आप्यायन n. 1) *das Mittheilen, Erzählen, Bericht* 160,17. 249,16. Kap. 1,107. In der Dramatik *das Mittheilen eines vorangegangenen Ereignisses.* — 2) *Erzählung, Legende.*

आप्यानक 1) n. *eine kleine Erzählung* Kâd. 12, 4. — 2) f. ई *ein best. Metrum.*

आप्यानय्, °यति *mittheilen, berichten.*

आप्यापक (!) Adj. *verkündend.*

आप्यापन n. *Aufforderung zum Erzählen.*

आप्यायिका f. *eine kleine Erzählung.* Auch आख्यायिका (des Metrums wegen) MBh. 2,11,36.

आप्यायिन् Adj. *erzählend, berichtend.*

आप्येष Adj. *mitzutheilen, zu erzählen, — beichten, einzugestehen.*

आग = आगस् in अनाग.

आगण्ड° Adv. *bis zu den Wangen* Çik. 145. Megh. 88.

आगत 1) m. *Ankömmling, Gast* Çat. Br. 3,4,4,3. — 2) n. *Eingetroffenes, Erfolgtes* Çat. Br. 2,3,4,24. 27.

आगतत्व n. 1) *das Gekommensein* Comm. zu Mṛicch. 72,1. — 2) *das Herkommen, Herstammen.*

*आगतनन्दिन् (°नर्दिन् Kâç.), *आगतप्रकारिन्, °मत्स्य (°मत्स्या Kâç.), *°योधिन्, *°रोक्तिन् und °वच्चिन् Adj. gaṇa युक्तारोक्ष्यादि.

आगतागम Adj. *der sich die Kenntniss von Etwas* (Gen.) *erworben hat* MBh. 3,28,1.

आगति f. 1) *Ankunft, Wiederkunft.* — 2) *das Herkommen, Herstammen.* — 3) *Entstehung.* — 4) *das Hinzukommen, Sichhinzugesellen.*

आगत्तृ Nom. ag. als Fut. *wird kommen* Çat. Br. 1,8,4,4.

आगत्तव्य n. impers. *veniendum* 110,26. 153,13.

आगन्तु Adj. 1) *herankommend, herbeikommend;* n. *Ankömmling, Fremdling, Gast* Rag. 5,62. — 2) *hinzukommend, sich anhängend, angehängt.* — 3) *zufällig.*

आगन्तुक Adj. 1) 2) 3) = आगन्तु 1) (als m.), 2) und 3). — 4) *verlaufen, verirrt* (Vieh); *eingeschlichen, nicht hingehörig* (Lesart).

आगन्तुज Adj. *zufällig entstanden.*

आगन्तोस् Gen. Inf. mit Ergänzung von इष्यते: *er könnte wiederkommen* Çat. Br. 12,5,4,1.

आगम 1) Adj. (f. आ) *hinzukommend, hinzutretend* AV. 19,35,3. — 2) m. (adj. Comp. f. आ) *a) Ankunft.* — *b) Herkunft.* — *c) Eintreffen, Eintritt* (eines Zeitpunktes, Zustandes). — *d) Lauf* (eines Wassers), *Ausfluss.* — *e) Erwerb, Besitz.* — *f) das Lernen, Erlernen.* — *g) erlangte Kenntniss, Wissen, Kunde.* — *h) überlieferter Wortlaut, überlieferte Lehre, Ueberlieferung; Gesetzsammlung.* — *i) Hinzutritt, Zusatz.* — *k) Augment* (gramm.). — *l) eine best. rhetorische Figur.* — 3) n. *ein* Tantra.

आगमकल्पद्रुम m. Titel eines Werkes.

आगमकृसर m. Kṛsara zum *Willkommen* Kauç. 34.

आगमन n. (adj. Comp. f. आ) 1) *das Ankommen, Ankunft; das Wiederkommen.* — 2) *das Eintreffen.* — 3) *Entstehung.* — 4) *Bestätigung* Sîn. D. 397.

आगमवत् Adj. 1) *sich fleischlich vermischend.* — 2) *mit einem Augment* (gramm.) *versehen.*

आगमशष्कुली f. Çashkuli *genanntes Backwerk zum Willkommen* Kauç. 23.

आगमशास्त्र n. *ergänzende Lehre,* Titel *eines Supplementes* zur Mâṇḍûkjopanishad von Gauḍapâda, Weber, Lit.² 178.

आगमश्रुति f. *Ueberlieferung.*

आगमसार m. oder n. und °सारोद्धार m. Titel eines Werkes.

आगमापायिन् Adj. *kommend und gehend.*

आगमिक Adj. *durch Ueberlieferung erlangt* Comm. zu Nyâyas. 2,1,19.

आगमिन् Adj. *ein Augment* (gramm.) *erhaltend.*

आगमिष्ठ Adj. *gern kommend zu* (Acc.) TBr. 3, 1,4,6.

आगर् wohl = आगार.

आगरिन् m. *eine best. Mischlingskaste.*

*आगवीन Adj. *der so lange arbeitet, bis ihm die dafür versprochene Kuh übergeben wird.*

आगस् n. 1) *Aergerniss, Anstoss, zugefügtes Leid.* — 2) *Vergehen, Sünde.*

आगस्कारिन् Adj. *der sich gegen Jmd* (Gen.) *vergeht* oder *vergangen hat, Uebelthäter* MBh. 1, 113,27.

आगस्कृत् Adj. dass. MBh. 1,113,25.

आगस्कृत Adj. dass. MBh. 3,207,1.

आगस्ती s. आगस्त्य.

*आगस्तीय 1) Adj. = अगस्तये हितम्. — 2) m. Pl. *die Nachkommen des* Agasti.

आगस्त्य 1) Adj. *a)* (f. आगस्ती) *den* Ṛshi Agasti *betreffend, ihm geweiht* u. s. w. — *b) von der Pflanze Agati grandiflora herrührend.* — 2) m. *a)* Patron. von अगस्ति. Pl. MBh. 3,26,8. *f. आगस्ती. — *b) Agati grandiflora.*

आगा f. *Intonation, Sangweise, Melodie.*

आगातर् Nom. ag. *Ersinger.*

*आगाध Adj. = अगाध.

आगान n. *das Ersingen, Erlangen durch Singen.*

*आगानु m. = आगस्तु.

आगामिक Adj. (f. आ) *auf die Zukunft bezüglich.*

आगामिन् Adj. 1) *kommend, hinzukommend.* — 2) *künftig, bevorstehend* 110,24. — 3) *wandelbar, beweglich* (in der Auguralkunde).

आगामुक Adj. *kommend, zu kommen pflegend nach* (Acc.) Maitr. S. 3,1,5. 2,2. Chr. 238,28.

आगार n. *Gemach, Wohnung.*

आगारगोधिका f. *Hauseidechse.*

आगारधूम m. *eine best. Pflanze.*

आगावप m. Patron. auch im Pl.

आगावीय n. *das mit den Worten* आ गावः (Ṛv. 6,28) *beginnende Lied.*

आगुर् f. *zustimmender Ausruf,* Bez. *best. Formeln in priesterlichen Responsorien.*

आगुरण n. *das Aussprechen der* Âgur.

आगुरव Adj. (f. ई) *vom Alocholz herrührend.*

आगूर्ण und आगूर्त (Comm.) n. = आगुरण.

आगूर्तिन् Adj. *der die* Âgur *vollbringt* Çat. Br. 11,2,4,10.

आगेय Adj. (*zart, leise*) *anzustimmen* Tâṇḍya-Br. 13,10,8.

आगोपाल Adj. *bis zu den Kuhhirten herabgehend* MBh. 2,13,18.

आगोमुच् Adj. *von Schuld befreiend* Maitr. S. 3,5,11.

आग्नापौष्ण Adj. *dem* Agni *und* Pûshan *gehörig.*

आग्नावैष्णव Adj. *dem* Agni *und* Vishṇu *gehörig.*

आग्निक 1) Adj. (f. ई) *zur Schichtung des Feuers —, zum Feueropfer gehörig* Âpast. Çr. 15,33. 16,8. — 2) m. N. pr. eines Geistes Pañcad.

*आग्निदत्तेय Adj. von अग्निदत्त.

*आग्निपद् Adj. = अग्निपदे दीयते कार्ये वा.

आग्निपात्नीवती f. (sc. ऋच्) *der Vers* Ṛv. 1,22,9 Çâṅkh. Br. 28,8.

आग्निपावमानी f. (sc. ऋच्) *der Vers* Ṛv. 9,66,19 Tâṇḍya-Br. 16,5,9. 19.

आग्निमारुत 1) Adj. *dem* Agni *und den* Marut *gehörig.* — 2) *m. Patron. Agastja's. — 3) n. *Litanei an* A. *und die* M.

*आग्निमारुति m. Patron. Agastja's Taik. 1,1,89.

*आग्निवारुण Adj. (f. ई) *dem* Agni *und* Varuṇa *gehörig.*

आग्निवेशि m. Patron. von अग्निवेश.

आग्निवेशी s. आग्निवेश्य.

आग्निवेश्य 1) Adj. (f. °वेशी) *dem* Agniveça *gehörig.* — 2) m. Patron. von अग्निवेश.

Digitized by Google

आग्निवेश्यायन und °वेश्यायन 1) Adj. von Agniveçja *stammend.* — 2) m. Patron. eines Grammatikers TS. Prât. 14, 32.

आग्निशर्मायण und *आग्निशर्मि m. Patron. von अग्निशर्मन्.

*आग्निशर्मीय Adj. von आग्निशर्मि.

आग्निष्टोमिक Adj. 1) *zum* Agnishṭoma *gehörig.* — 2) **mit dem* A. *vertraut.*

आग्निष्टोम्य n. Nom. abstr. von अग्निष्टोम 1) Lâṭj. 8,1,16.

आग्नीध्र 1) Adj. *vom Feueranzünder herrührend, ihm gehörig.* — 2) m. *a) Feueranzünder* (ein best. Priester). — *b) Feuer* (!) Bhâg. P. 5,1,25. — *c)* N. pr. eines Sohnes des Manu Svâjambhuva und des Prijavrata. — 3) **f.* आग्नीध्रा *die Sorge um das heilige Feuer.* — 4) n. *a) der Platz des Feueranzünders, der Feueraltar sammt Umfassung.* आग्नीध्रगत Çat. Br. 12,6,2,16. आग्नीध्रवेलौ 9,2,3,15. — *b) das Geschäft des Feueranzünders.*

आग्नीधक m. N. pr. eines der 7 Ṛshi im 12ten Manvantara Bhâg. P. 8,13,29.

आग्नीध्रीय 1) Adj. *im* Âgnidhra 4) *a) befindlich.* — 2) m. *a) das im* Â. *befindliche Feuer.* — *b) der Feuerheerd im* Â.

आग्नीध्र्य Adj. (f. आ) *dem* Âgnidhra 2) *a) gehörig.*

आग्नेन्द्र Adj. (f. ई) *dem* Agni *und* Indra *geweiht.*

आग्नेय 1) Adj. (f. ई) *a) dem Feuer* oder *Feuergotte gehörig, — geweiht, zu ihm in Beziehung stehend* 106,3. 220,5. 27. — *b) *der* Agnâji *gehörig, — geweiht.* — *c) südöstlich.* — 2) m. *a)* Patron. α) Skanda's. — β) **Agastja's.* — *b)* Pl. N. pr. eines Volkes. आग्नेय v. l. — 3) f. आग्नेयी *a) eine Tochter* Agni's und Gattin Ûru's Hariv. 73. VP. 1,13,6. — *b) *Agni's *Gattin.* — *c) Südost.* — *d) **der erste Tag einer Monatshälfte* Gal. — 4) n. *a) *Blut.* — *b) geklärte Butter.* — *c) *Gold.* — *d) **die Stelle der Hand an der Wurzel des Mittel- und Ringfingers* Gal. — *e) das Mondhaus* Kṛttikâ. — *f)* Name eines Sâman. — *g)* **N. pr. einer Gegend.*

आग्नेयपावमानी f. = आग्निपावमानी Maitr. S. 1,5,6.

आग्नेयपुराण n. = अग्निपुराण.

आग्नेयास्त्र n. *ein best. Spruch.*

आग्नेयैन्द्र Adj. Agni *und* Indra *gehörig* Dair. Br. 1.

आग्नेय्यैन्द्री f. (sc. ऋच्) *ein an* Agni *und* Indra *gerichteter Vers* Tândja-Br. 15,6,1. 3.

आग्न्याधेयिक Adj. (f. ई) *zum Anlegen des heiligen Feuers gehörig.*

आग्रथन n. *das Schürzen, Umbinden* (eines Gürtels) Ragh. 19,41.

आग्रन्थम् Absol. in पुनरा°.

*आग्रभोजनिक Adj. *dem man zuerst das Essen reicht.*

आग्रयण 1) m. *a) Erstling, eine* Soma-*Libation beim* Agnishṭoma. — *b) eine Form des* Agni. — 2) f. आग्रयणी *Erstlingsopfer.* — 3) n. *Erstlingsopfer von Früchten am Ende der Regenzeit* 85,21. Gaut. 8,19.

आग्रयणक n. = आग्रयण 3) Cit. im Comm. zu Kâtj. Çr. 347,4. Am Ende eines adj. Comp. Chr. 85,22.

आग्रयणपात्र n. *der zur Darbringung der* Âgrajana-*Libation bestimmte Becher.*

आग्रयणार्य Adj. *mit der* Âgrajana-*Libation beginnend* Çat. Br. 4,5,9,2. 13.

आग्रयणेष्टि f. *Ernteopfer.*

आग्रह m. *das Sichklammern an Etwas, Bestehen —, Versessensein auf, Hartnäckigkeit, Grille.* Abl. und Instr. *mit Beharrlichkeit, — Hartnäckigkeit, auf Etwas bestehend.* Nach den Lexicographen 1) = ग्रह oder ग्रहण. — 2) = आक्रम oder आक्रमण. — 3) = आसङ्ग, सक्ति (शक्ति fehlerhaft) oder आसक्ति (आशक्ति fehlerhaft). — 4) = अनुग्रह oder स्नेह.

आग्रहायण 1) *m. = अग्रहायण. — 2) f. ई *a) der Vollmondstag im Monat* Mârgaçirsha 231, 24. *Am Ende eines adv. Comp. °णि oder °णी. — *b) ein best.* Pâkajaǵña Gaut. 8,18. — *c) *das Sternbild* Mṛgaçiras.

*आग्रहायणाक Adj. *am Vollmondstage im Monat* Mârgaçirsha *zu bezahlen.*

*आग्रहायणिक Adj. *zum Vollmondstage im Monat* Mârgaçirsha *in Beziehung stehend, an diesem Tage zu bezahlen.*

*आग्रहारिक Adj. von अग्रहार.

1. आग्रायण m. Patron. verschiedener Männer.

2. आग्रायण n. im Kâṭh. = आग्रयण n.

आग्रावसत्रीय (?) Adj. Ind. St. 3,259.

आग्रेय m. Pl. N. pr. eines Volkes MBh. 3,254, 20. आग्रेय v. l.

आग्ला f. (?) Gop. Br. 1,2,21.

*आघट्क m. *Desmochaeta atropurpurea* DC.

आघतन (!) n. = आघातन *Schlachthaus.*

आघमर्षण n. Patron. von अघमर्षण.

*आघर्षण 1) n. *das Reiben.* — 2) f. ई *Reiber, Bürste.*

आघाट 1) m. *Cymbel, Klapper.* — 2) *Grenze.* — 3) **Achyranthes aspera.* — 4) = आघात am Ende einiger Comp.

आघाटि m. oder f. = आघाट 1).

आघात m. 1) am Ende eines Comp. *Schläger.* — 2) *Anschlag, Schlag mit* oder *auf* (im Comp. vorangehend). — 3) *Tödtung.* — 4) *Verhaltung* (von Harn u. s. w.). — 5) **Trübsal, Leiden.* — 6) *Richtplatz, Schlachthaus.*

आघातकाल m. *kritische —, gefährliche Zeit* Kâraka 2,7.

आघातन und आघातस्थान n. *Schlachthaus, Schlachtstätte.*

आघार m. 1) *Sprengung von Fett in das Opferfeuer.* — 2) **geklärte Butter.* — 3) *= आघाट *Grenze* Gal.

आघूर्ण Adj. *wankend, schwankend.*

आघृणि Adj. *glühend, gluthstrahlend.*

आघृणीवसु Adj. *gluthreich* RV.

आघोष m. 1) *Anruf* Nir. 5,11. — 2) *das Posaunen, Prahlen.*

आघोषणा f. *öffentliches Ausrufen, — Bekanntmachen.*

आघ्राण 1) n. *a) das Riechen* (trans.) Gaut. 23,6. — *b) *das Sattsein.* — 2) *Adj. *satt.*

आघ्रात n. *eine der zehn Weisen, auf welche eine Eklipse* (angeblich) *erfolgt.*

आघ्रेय Adj. *zu riechen.*

आङ् gramm. Bez. von 1. आ.

*आङ्कुशायन Adj. von अङ्कुश.

आकृति m. N. pr. eines Mannes. आकृति v. l.

1. आङ्ग m. *ein Fürst der* Aṅga, f. ई *eine Prinzessin der* A.

2. आङ्ग 1) *das Thema* (gramm.) *betreffend.* — 2) *n. *ein zarter Körper.*

*आङ्गक Adj. *die* Aṅga *betreffend* u. s. w.

आङ्गदी f. *die Residenz* Aṅgada's.

आङ्गरिष्ठ m. N. pr. eines Mannes.

*आङ्गविद्य Adj. *mit der Chiromantie vertraut.*

*आङ्गार n. *Kohlenhaufen.*

आङ्गारक m. Patron. von अङ्गारक.

आङ्गारिक m. *Kohlenbrenner, Köhler* Spr. 4843.

आङ्गि m. Patron. des Havirdhâna.

आङ्गिक 1) Adj. *mit dem Körper —, mit den Gliedern bewerkstelligt.* — 2) *m. *Trommelschläger.*

आङ्गिरस 1) Adj. (f. ई) *von oder von den* Aṅgiras *stammend, ihnen gehörig, sie betreffend.* — 2) m. *a)* Patron. verschiedener Männer, insbes. Bṛhaspati's. f. ई. — *b) der Planet Jupiter.*

आङ्गिरसेश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tirtha.

आङ्गोरसि Adj. (f. ई) und Patron. = आङ्गिरस.

आङ्गुलिक Adj. (f. ई) von अङ्गुलि *Finger.*

आङ्गूर्ष m. n. *lauter Preis, Loblied.*

Digitized by Google

(आङूर्ष्य) आङूर्षिण Adj. *laut preisend, schallend.*

आङ्गेय m. *ein Fürst der* Aṅga, f. ई *eine Prinzessin der A.*

*आङ्ग्य Adj. von 2. oder 3. अङ्ग.

आच् Bez. *des Suffixes* आ *in Adverbien wie* दक्षिणा u. s. w. 231,26.

आच m. N. pr. eines Mannes.

आचक्रि Adj. *Etwas* (Acc.) *in Etwas* (Acc.) *verwandelnd.*

*आचतुस् Adj. Uṇ. 4,221.

आचञ्चल Adj. *sich langsam hinundher bewegend, flatternd* Prasannar. 95,8.

आचतुरम् Adj. *bis zum vierten Gliede* Maitr. S. 1,7,3.

*आचतुर्य n. Nom. abstr. von आचतुर.

आचन्द्रतारकम् Adv. *bis auf Mond und Sterne.*

आचपराच Adj. (f. आ) *hin- und zurückgehend* Tāṇḍya-Br. 2,2,3.

आचमन n. 1) *das Einschlürfen von Wasser, Ausspülen des Mundes* Âpast. — 2) *Wasser zum Einschlürfen oder zum Ausspülen des Mundes.* Auch f. ई.

*आचमनक n. = आचामनक.

आचमनीय 1) m. *ein Gefäss zum Ausspülen des Mundes.* — 2) n. *Wasser zum Ausspülen des Mundes.*

*आचमनीयक n. = आचमनीय 2).

आचय m. *Ansammlung, Fülle.*

*आचयक Adj. = आचये कुशलः.

आचर in दुराचर.

आचरण n. 1) *Herfahrt, Ankunft.* — 2) *das Thun, Verrichten, Bewerkstelligen* Kāṭ. 263,13. — 3) *Wandel, Benehmen.* — 4) *Wagen, Karren.* Nach dem Comm. m.

आचरणीय Adj. *zu thun* Spr. 6922.

आचरित n. 1) *das Herbeikommen, Herbeikunft* Pār. Gṛhs. 2,11,6. — 2) *Herkommen, Brauch.* Dazu Nom. abstr. °त्व n. Pār. Gṛhs. 11,17,18. — 3) *Betragen, Benehmen.* — 4) *der herkömmliche Weg* (zur Eintreibung einer Schuld). Dieser besteht darin, dass man die Frau, den Sohn und das Vieh des Schuldners fortnimmt und sein Haus belagert. Vgl. Jolly, Schuld. 316.

आचरितव्य 1) Adj. *zu thun.* — 2) n. impers. *nach hergebrachter Sitte zu verfahren.*

*आचर्य Adj. 1) *adeundus.* — 2) *zu thun.*

आचाक्ति f. *das Einschlürfen* Bālar. 143,5.

आचान्तोदक Adj. *der Wasser eingeschlürft hat* Gobh. 1,1,2.

आचाम m. 1) *das Einschlürfen von Wasser, Ausspülung des Mundes.* — 2) *das Wasser —, der Schaum von gekochtem Reise* u. s. w. Kāṭj. Ça. 19,1,20.

*आचामक Adj. P. 7,3,34, Sch.

*आचामनक m. *Spucknapf.*

*आचाम्य n. = आचमन 1).

आचार 1) m. (am Ende eines adj. Comp. f. आ) *a) Wandel, Benehmen, Betragen.* — *b) guter Wandel, gutes Betragen.* — *c) Herkommen, Brauch, hergebrachte Sitte, Observanz.* Am Anf. eines Comp. vor einem Subst. *wie der Gebrauch es verlangt, herkömmlich.* — *d) bestimmte Verhaltungsweise, Diät.* — *e) Richtschnur* MBh. 3,3,36. = अक्षर्यामिन् Nilak. — *f)* bei den Buddh. *die Erklärung, dass man mit dem vom Lehrer Gesagten einverstanden sei.* — 2) *f. ई *Hingtscha repens Roxb.*

आचारचक्रिन् m. Pl. *eine best. Vishṇu'itische Secte.*

आचारचन्द्रिका f., °चिन्तामणि m., °तत्त्व n. (buddh.), °दीप m., °दीपिका f. und °प्रदीप m. Titel von Werken.

आचारभेद m. *Verletzung der hergebrachten Sitte* P. 8,1,60, Sch.

आचारमय Adj. *voller Observanz, ganz in Etiquette aufgehend* Kād. 100,22.

आचारमयूख m., °माधव, °माधवीय und °रत्न n. Titel von Werken.

आचारवत् Adj. *von gutem Betragen, tugendhaft.*

आचारविवेक m. Titel eines Werkes.

*आचारवेदी f. Bein. Ârjâvarta's.

आचारव्यपेत Adj. *vom Herkommen abweichend* Jâgñ. 2,5.

आचारसंग्रह m. Titel eines Werkes.

आचाराङ्ग n. Titel eines heiligen Buches der Gaina.

*आचारातिक्रम m. = क्रिया Halâs.

आचारादर्श m. Titel eines Werkes.

आचारापेत Adj. = आचारव्यपेत 211,29.

आचारार्क m. Titel eines Werkes.

आचारिक n. *bestimmte Verhaltungsweise, Diät.*

आचारोल्लास m. Titel des 1ten Theils des Paraçurâmaprakâça.

आचार्य 1) m. *a) Lehrer,* insbes. *ein Brahman, der seinen Schüler mit der heiligen Schnur umgürtet und ihn in die heiligen Schriften einführt.* आचार्यज्ञायी Çat. Br. 11,3,2,7. आचार्यान्तेवासिन् 10,1,4. 10. आचार्यकुल n., °दार m., °पुत्र m. Âpast. °शुश्रूषा Saṃhitopan. 36,5. — *b)* Bein. Droṇa's, des Lehrers der Pâṇḍava. — 2) *f. आचार्या *Lehrerin.*

आचार्यक n. *Lehreramt, Lehrmeisterschaft* Mâlatîm. 49,3. Bâlar. 42,17. 111,23.

आचार्यकल्प m. *die Vorschriften der Lehrer* AV. Prâjaçc. 6,8.

आचार्यकारिका f. Bez. *einer best.* Kârikâ.

आचार्यकोश m. Titel eines *Wörterbuchs.*

आचार्यचरितचिन्तामणि m. Titel eines Werkes.

आचार्यचूडामणि m. Titel eines Werkes.

आचार्यता f. und °र्य n. *Lehreramt, Lehrerberuf.*

आचार्यदेशीय Adj. *an einen Meister anstreifend, dem M. nahe kommend,* Bez. Patañgali's bei Kaij.; vgl. Ind. St. 13,316. fg.

*आचार्यभोगीन Adj. *zum Wohl des Lehrers gereichend.* भोगशब्दः शरीरवाची Kâç.

आचार्यमतरहस्य n. Titel eines Werkes.

आचार्यवचस् n. *das Wort des Lehrers* Çat. Br. 11,3,2,6.

आचार्यवत् Adj. *einen Lehrer habend* 283,23.

आचार्यसव m. *ein best.* Ekâha.

आचार्याधीन Adj. *vom Lehrer abhängig.* Davon Nom. abstr. °त्व n. Gaut. 3,5.

*आचार्यानी f. *die Frau eines Lehrers.*

आचिख्यासा f. *die Absicht, Etwas auszudrücken.*

आचिख्यासु Adj. *auszudrücken beabsichtigend* 249,7.

आचिख्यासोपमा f. *ein Gleichniss, bei dem man es im Ungewissen lässt, ob man bei der Vergleichung zweier Dinge ihre guten oder ihre schlechten Eigenschaften meint,* 249,8.

आचित् f. *das Merken auf* (Gen.).

आचित n. *Wagenlast (ein Gewicht von 20 Tulâ).*

*आचितिक (f. ई) und *आचितीन (f. आ) Adj. *eine Wagenlast bildend.*

आचिदेवाक् (आचिदेवाक् Ind.) n. Name eines Sâman Ârsh. Br.

आचूषण n. *das Saugen, Aussaugen;* auch vom *Saugen der Schröpfköpfe* u. s. w.

आचेश्वर m. N. pr. eines von Âka erbauten Heiligthums.

आचोपच Adj. *schwankend.*

आच्छद्य f. *Hülle.*

आच्छद्यिधान n. *Schutzvorrichtung, Bedeckungsmittel.*

आच्छाद m. *Gewand, Kleidung.*

आच्छादक Adj. *verhüllend, verbergend.* Davon Nom. abstr. °त्व n. 259,12.

आच्छादन n. 1) *das Verdecken, Verhüllen, Verbergen* Gaut. 3,18. — 2) *Bekleidung, Kleidung* Âpast. — 3) *Betttuch.* — 4) *First, Söller.*

*आच्छादनफल m. *die Baumwollenstaude* Nigh. Pr.

आच्छादनवस्त्र n. *Untergewand* Pañkat. 226,17.

°आच्छादिन् Adj. *verdeckend, verhüllend.*

आच्छुक m. = आतिक *Morinda tinctoria.*

आच्छुरित *n. 1) *eine mit den Nägeln bewirkte Musik.* — 2) *Hohngelächter.*

Digitized by Google

*आच्कुरितक n. 1) *eine best. Verletzung durch Fingernägel.* — 2) *Hohngelächter.*

आच्क्रेर्तृ Nom. ag. *Abschneider.*

*आच्क्रोट m. (Gal.) und *आच्क्रोदन n. *Jagd.*

आच्यादोद् n. v. l. für आज्यादोद् Âsh. Ba. Tândja-Ba. 21,2,5. °त्व n. Nom. abstr. ebend.

*आच्युतत्ति m. Pl. und *°त्तीय m. v. l. für आच्युदत्ति.

*आच्युत्तिक Adj. (f. ई) von अच्युत N. pr.

*आच्युदत्ति m. Pl. N. pr. eines Kriegerstammes. Davon *°दत्तीय m. *ein Fürst desselben.*

आज 1) Adj. *von der Ziege herrührend, caprinus.* — 2) m. *a) *Geier.* — *b) Patron. Auch im Pl.* — 3) f. आजी ein zur Erklärung von अजी *Ziege* erfundenes und diesem gleich gesetztes Wort Çat. Ba. 3,3,2,9. — 4) n. *a) das unter* Aǵa Ekapad *stehende Mondhaus* Pûrvabhâdrapadâ 220,1. — *b) *ein mit einem Ziegenfell geschlossener Korb* Comm. zu R. ed. Bomb. 2,55,18.

*आजक n. *Ziegenheerde.*

*आजकरोण Adj. P. 4,2,78, Sch.

*आजकार m. Çiva's *Stier.*

*आजक्रन्दक Adj. von अजक्रन्द् Kâç. zu P. 4,2,125.

*आजक्रन्दि m. Patron.

आजगर Adj. (f. ई) *einer Boa gehörig, ihr eigen, sie betreffend, wie sie verfahrend.*

आजगव n. Çiva's *Bogen.*

आजगाव oder अज° m. N. pr. eines Schlangendämons Tândja-Ba. 25,15,3.

*आजघेनवि m. Patron.

आजनन n. *Geburt, Ursprung.*

आजनि f. *Treibstock.*

आजन्म Adv. *von der Geburt an* Ragh. 1,5. Kathâs. 2,29. Spr. 7725. °वैखानस Bâlar. 32,20. °सात्म्य n. *Zuträglichkeit durch's ganze Leben* Vâgbh. 1,10,7.

*आजन्मसुरभिपत्र m. *eine Art Ocimum.*

*आजपथिक Adj. von अजपथ.

आजपाद् n. *das Mondhaus* Pûrvabhâdrapadâ Ind. St. 14,320.

*आजबन्धवि m. Patron. von अजबन्धु Kâç. zu P. 4,1,96.

आजमायव n. Name eines Sâman Ârsh. Ba.

*आजमार्य m. Patron. von अजमार.

आजमीढ oder °मीळ्ह m. Patron. von अजमीढ.

*आजमीढक Adj. von अजमीढ.

*आजमीढि m. Patron. von अजमीढ Mahâbh. 4,60,*b*.

*आजयन n. Nom. act. zur Erklärung von आजि.

आजरसम् Adv. und °साय Dat. *bis zum hohen Alter.*

आजर्जरित Adj. *etwas zerschlagen, — zerfetzt* Kâd. II, 74,22.

*आजवन n. Nom. act. zur Erklärung von आजि.

*आजवस्तेय m. Patron. von अजवस्ति.

*आजवाक् und *°क Adj. von अजवाक्.

आजस्रिक Adj. *beständig —, täglich geschehend.*

आजातशत्रव m. Patron. von अजातशत्रु.

आजाति f. *Geburt.*

*आजाद्य m. *zum Stamm der* Aǵâda *gehörig.*

आजान 1) n. *a) Geburt, Abkunft. — b) Geburtsort.* — 2) *m. *Götterwelt* Çabd. zu Taitt. Up. 2,8. — 3) f. आ *Ort der Empfängniss* Ait. Âr. 103,1.

आजानज Adj. *schon von Geburt Etwas seiend.*

आजानदेव m. *ein Gott von Geburt.*

आजानि f. 1) *Geburt, Abkunft.* — 2) *edle Abkunft.*

*आजानिका n. *Unbeweibtheit.*

आजानुबाहु Adj. *dessen Arme bis an die Kniee reichen* R. 1,1,12.

आजानुलम्बिन् Adj. *bis an die Kniee reichend* Kâd. 33,8.

आजानुसम Adj. *kniehoch* Suçr. 2,215,19.

आजानेय 1) Adj. (f. ई) *von edler Abkunft.* Am Ende eines Comp. (buddh.) *von der und der Abkunft, — Art.* — 2) m. *ein edles Pferd* MBh. 3,270,10.

आजानेय्य Adj. dass.

*आजायन m. Patron. von अज.

आजाविक Adj. *aus Ziegen- und Schaffellen oder -Haaren gemacht.*

आजि m. f. 1) *Wettlauf, Wettkampf, Kampf* überh. Acc. mit अज्, इ, धाव् und सर् *einen Wettlauf anstellen.* आजौ *im Kampfe,* आजिमध्ये *mitten im Kampfe* MBh. 5,182,12. — 2) *Rennbahn.* — 3) *= क्षण. — 4) *= आक्षेप.

आजिकृत् Adj. *einen Wettkampf anstellend.*

आजिग n. Name eines Sâman Tândja-Ba. 15, 9,6. Lâṭj. 1,6,46.

आजिगमिषु Adj. in अनाजि°.

आजिघृक्षु Adj. *anzupacken beabsichtigend* Kâd. 70,6.

आजिजित्या f. *Sieg im Wettlauf* Tândja-Ba. 14, 3,11. 15,9,6.

आजिज्ञासेन्या f. Pl. *ein best. kurzer Abschnitt der* Kuntâpa-*Lieder.*

आजितुर् Adj. *in Kämpfen siegend.*

*आजिनीय Adj. von अजिन.

आजिपति m. *Herr des Kampfes* Vâlakh. 5,11.

आजिपथ m. *Kampfweg, so v. a. der Weg, auf dem Räuber sich zurückziehen,* Âpast. 1,24,21.

आजिमुख n. *Vordertreffen* 321,8.

*आजिरि von अजिर.

*आजिरेय m. Patron. von अजिर.

आजिशिरस् n. *Vordertreffen* MBh. 3,289,15.

आजिसर्तृ Adj. *einen Wettlauf anstellend.*

आजिहीन m. N. pr. eines Mannes, Pl. *seine Nachkommen.*

आजिहीर्षु Adj. *Etwas* (Acc.) *herbeizubringen beabsichtigend.*

आजिह्मित Adj. *etwas seitwärts gezogen.* °लोचनम् Adv. Kâd. 73,21.

*आजीकूल N. pr. einer Gegend. Davon *°क Adj. आज्जी° v. l.

आजीगर्त n. Name eines Sâman.

आजीगर्ति m. Patron. von अजीगर्त.

आजीव m. 1) *Lebensunterhalt.* — 2) *ein buddh. oder* Gaina-*Bettler.*

आजीवक 1) m. = आजीव 2). — 2) *°विका f. *Lebensunterhalt* Gal.

आजीवन n. *Lebensunterhalt.*

आजीविक Adj. *einen Lebensunterhalt suchend* Kâd. II, 103,16.

आजीवम् Adv. *lebenslang.*

आजीविक m. = आजीविन् Varâh. Bṛh. 15,1.

आजीवितात्तम् Adv. *lebenslang* 179,11.

आजीविन् m. *eine best. Art Bettler.*

आजीव्य 1) Adj. *zum Lebensunterhalt geeignet, einen L. gewährend.* — 2) n. *Lebensmittel* MBh. 3, 92,11 (= भृत्यादय: Nîlak.).

*आजुर् f. = विष्टि.

आजेय m. Patron. des Nandivardhana.

आज्ञप्ति f. *Anordnung, Befehl.*

आज्ञा f. 1) dass. — 2) *Autorität, unbeschränkte Gewalt* Bâlar. 17,19. 23,16. — 3) Bez. *des 10ten astrol. Hauses* Varâh. Bṛh. 9,1.

आज्ञाकर 1) m. *Diener.* Davon Nom. abstr. °त्व n. — 2) f. ई *Dienerin.*

आज्ञाक्ष्य n. *ein best. mystischer Kreis am Körper.*

आज्ञाचक्र n. = आज्ञाक्ष्य.

आज्ञातकौण्डिन्य m. N. pr. eines Schülers des Çâkjamuni.

आज्ञातर्तृ Nom. ag. *Bestimmer, Anordner.*

आज्ञादान n. *das Ertheilen eines Befehls* Râǵat. 5,3.

आज्ञान n. *das Erkennen, Verstehen.*

आज्ञानकौण्डिन्य m. v. l. für आज्ञात°.

आज्ञापक Adj. (f. °पिका) *anweisend.*

*आज्ञापत्र n. *ein geschriebener Befehl.*

आज्ञापरिग्रह m. *das Empfangen eines Befehls* Râǵat. 5,3.

आज्ञापालन n. *das Befolgen der Befehle* VP. 1,13,34.

आज्ञाप्य Adj. *zu Jmds* (Gen.) *Befehlen bereit.*

आज्ञाभङ्ग m. *Verletzung —, Nichtausführung eines Befehls* Spr. 878. °कर Adj. *einen Befehl nicht ausführend* 877. °कारिन् Adj. dass. Chr. 101,19.

Digitized by Google

आज्ञायिन् Adj. *erkennend*, in मनसाज्ञायिन्.

आज्ञासंपादिन् Adj. *Befehle ausführend, gehorsam.*

1. आज्य und आज्जिय n. 1) *Opferschmalz; am Feuer zerlassene und gereinigte Butter, welche in die Flamme gegossen oder zum Schmälzen und Salben verwendet wird.* — 2) *Oel, Milch und anders Stoffe, wenn sie statt des eigentlichen Opferschmalzes verwendet werden.* — 3) *ein best.* Çastra *bei der Frühspende und zwar je eines für den* Hotar *und seine drei Gehülfen.* — 4) *das in diesem* Çastra *enthaltene* Sûkta. — 5) *ein mit diesem* Çastra *verbundenes* Stotra.

2. *आज्य m. Patron. von अज्ञ.

आज्यग्रह m. *ein Becher Opferschmalz.*

आज्यदोह m. Name verschiedener Sâman Âsan. Ba. Comm. zu Tâṇḍya-Ba. 21,2,5. °त्व n. Nom. abstr. ebend.

आज्यधानी f. *Opferschmalzbehälter.*

आज्यस्त m. *Ziel eines Wettlaufs.*

आज्यप 1) Adj. *Opferschmalz trinkend.* — 2) m. Pl. Bez. *bestimmter Manen.*

1. आज्यभाग m. *Theil (Portion) des Opferschmalzes.* Gewöhnlich Du. von *den zwei Theilen für* Agni *und* Soma Liṭ. 5,2,4.

2. आज्यभाग Adj. (f. आ) *das Opferschmalz als Antheil habend.*

*आज्यभुज् m. Bein. Agni's.

आज्यलिप्त Adj. *mit Opferschmalz bestrichen* Çat. Ba. 1,3,4,24. 9,3,3,14.

आज्यलेप m. *Salbe von Opferschmalz.*

*आज्यवारि m. *das Meer mit Opferschmalz statt Wasser.*

आज्यविलापनी f. *Schmalzpfanne* Çat. Ba. 3,5,3, 13. 5,2,4,1.

आज्यस्थाली f. *Schmalztopf* Cit. im Comm. zu Gobh. 1,7,24.

आज्यकविस् Adj. *Schmalzspende habend* Çat. Ba. 3,4,4,6. Ait. Ba. 1,25.

आज्योम m. *Schmalzopfer* Gaut. 23,20. 27,5.

आज्योदोह n. = आज्यदोह Âsan. Ba.

आज्याकृति f. *Schmalzspende* Gaut. 25,3. 26,14.

आञ्ज्, आञ्जति *ziehen, zerren.*

आञ्जन n. *das Ziehen, Zerren* Bâlar. 205,6.

1. आञ्जन 1) n. a) *Salbe*, insbes. *Augensalbe.* — b) *Fett* überh. — 2) f. आञ्जनी *eine Schachtel mit Augensalbe.*

2. आञ्जन Adj. *die Farbe von Augensalbe habend.*

आञ्जनगन्धि Adj. (f. ebenso) *nach Salbe riechend* 20,9.

आञ्जनगिरि m. N. pr. eines *Berges* Kiṭu. 23,1. Vgl. अञ्जन°.

आञ्जनाभ्यञ्जन 1) n. Du. *Augen- und Fusssalbe.* — 2) f. आ Pl. *ein best. 49 tägiges* Sattra.

आञ्जनाभ्यञ्जनीय n. Sg. und °या f. Pl. (Âçv. Ça. 11,6,5) = आञ्जनाभ्यञ्जना.

*आञ्जनिक्य n. Nom. abstr. von अञ्जनिक.

आञ्जनीकारी f. *Salberin* oder *Salbenbereiterin.*

आञ्जनेय m. 1) *Metron. Hanumant's.* — 2) N. pr. eines Autors.

आञ्जन्य Adj. *für welchen Augensalbe gehört.*

*आञ्जलिक्य n. Nom. abstr. von अञ्जलिक.

आञ्जस Adj. (f. ई) *unmittelbar, direct* Çaṁk. zu Bâdar. 4,3,3.

आञ्जस्य n. Abl. und Instr. *unmittelbar, ohne Weiteres.*

आञ्जिक m. N. pr. eines Dânava.

आञ्जिग m. Patron. des Svapas oder N. pr. eines Dânava Âsan. Ba.

*आञ्जिनेय m. *eine Eidechsenart.*

*आञ्जीकूल N. pr. einer Gegend. Davon Adj. *°क Kâç. zu P. 4,2,127. आञ्जी° v. l.

आट् onomatop. vom Quaken der Frösche.

आट 1) am Ende einiger Compp. Nom. ag. oder act. von अट्. Auch आटक (f. °टिका). — 2) m. N. pr. eines Schlangendämons Tâṇḍya-Ba. 25,15,3.

*आटरु, *आट्टूष und *°क m. = अटरूष *eine best. Pflanze* Gal.

आटविक 1) Adj. *zu einem Walde in Beziehung stehend.* सैन्य n. *ein aus Waldbewohnern bestehendes Heer* Spr. 3712. — 2) m. a) *Waldbewohner* Mâlav. 69,1. — b) *Förster.*

आटविन् m. N. pr. eines Lehrers.

आटवी f. N. pr. einer Stadt.

आटव्य m. N. pr. v. l. für आटविन्.

आटि f. *Turdus Ginginianus* Pân. Gaṇ. 1,19,11. *°शाला f. gaṇa क्षत्र्यादि.

आटिकी f. N. pr. einer Frau. Nach Çaṁk. Adj. f. *noch nicht mannbar* (zu lesen अनुपक्षातपोघरा-दिस्त्रीव्यञ्जना). Nach einer anderen Erklärung f. von आटिक *sich umhertreibend* Ind. St. 1,255.

आटिक्य (?) Adj. *auf der Wanderung begriffen.*

*आटीकन n. *das Springen der Kälber.*

*आटीकार m. *Stier.*

आटीमुख n. *ein best. beim Aderlassen gebrauchtes Instrument.*

*आटीमेट् m. *ein best. Vogel* Gal.

आटोप m. 1) *Aufbauschung, Anschwellung.* — 2) *Fülle, Menge, Uebermaass.* — 3) *Aufgeblasenheit des Leibes, Flatulenz.* — 4) *Stolz.*

*आटूस्थलीक Adj. von अटूस्थली.

आट्टार 1) m. Patron. von अट्टार. — 2) *Adj. *wanderlustig.*

आठक m. = आढक 1).

आडम्पर R. 5,13,51 fehlerhaft für आडम्बर (so ed. Bomb.).

आडम्बर m. 1) *eine Art Trommel* R. ed. Bomb. 5,10,45. — 2) *Lärm, Getöse* Spr. 3785. — 3) *lärmvolles Benehmen, das Posaunen, vieles Reden, Wortschwall.* — 4) *Trompetenstoss. — 5) *Elephantengebrüll* Kâd. 128,16. — 6) Am Ende eines Comp. *Riesenmässigkeit, das Non plus ultra —, die Krone von* Uttarar. 36,12. Kathâs. 26,89. Bâlar. 271,6. 307,21. Prasannar. 23,7. 145,22. — 7) *Freude. — 8) *die Augenwimpern. — 9) N. pr. eines Wesens im Gefolge Skanda's.

आडम्बरवत् Adj. *viel Lärm machend* Spr. 3771.

आडम्बराघात m. *Trommelschläger.*

*आडारक m. N. pr. eines Mannes. अण्डारक v. l.

आडि f. 1) *ein best. Wasservogel*, = आति. — 2) *ein best. Fisch.*

आडिबक und आडी° Adj. *zwischen den Vögeln* Âḍi und Baka (d. i. *zwischen* Vasishṭha *und* Viçvâmitra) *vor sich gegangen* (Kampf).

आडीविन् m. N. pr. einer Krähe Kathâs. 62,8.

*आडु in *आढ्याडु Adj. *Reiche beneidend.*

*आडू *Floss, Boot.*

आढक 1) m. n. (adj. Comp. f. ई) *ein best. Hohlmaass*, = 4 Prastha. — 2) f. ई) a) *Cajanus indicus Spreng.* — b) *alaunhaltiger Thon* und *Alaun* Nigh. Pa.

*आढकजम्बुक P. 4,2,120, Sch.

*आढकिक (f. ई) und *आढकीन (f. आ) Adj. *einen* Âḍhaka *enthaltend* u. s. w.

*आढकीफल m. *Rohr* Gal.

*आढीलक n. = आटीलक.

आढ्य (aus अर्ध्य) 1) Adj. (f. आ) a) *wohlhabend, begütert, reich*; Subst. *ein Reicher.* — b) mit Instr. oder am Ende eines Comp. *reich an, strotzend von, reichlich versehen —, vermischt —, getränkt mit.* — c) *vermehrt um* (Instr.) Golâdhj. 7,22. — 2) *f. आ *die Erde* Gal. Vgl. आढ्या.

*आढ्यक n. *das Reichsein.*

*आढ्यकुलीन Adj. *aus einem reichen Geschlecht.*

*आढ्यकरण Adj. (f. ई) *reich machend.*

आढ्यता f. *das Reichsein.*

*आढ्यपदि Adv. gaṇa द्विपदादि.

*आढ्यपूर्व Adj. *ehemals reich gewesen* Pat. zu Vârtt. 1 zu P. 1,1,29.

*आढ्यंभविष्णु und *°भावुक Adj. *reich werdend.*

आढ्यरोग m. *Rheumatismus, Gicht.*

Digitized by Google

आध्मरोगिन् Adj. *rheumatisch, gichtisch* Karaka 1,14. Suçr. 2,207,4.

आध्मवात m. *rheumatische Lähmung der Lenden.*

आणाक Adj. = अणाक *fein, klein, winzig* Spr. 119.

आणाव 1) Adj. *a) fein. — b) *mit Panicum miliaceum bestanden* Gal. — 2) *n. *Feinheit, Dünnheit.*

*आणावय्, °यति Denom.

*आणावीन Adj. = आणाव 1) *b*).

आणि m. und *f. 1) *der in der Nabe laufende Zapfen einer Achse.* — 2) **Achsennagel, Lünse.* — 3) *der unmittelbar über dem Knie liegende Theil des Beines.* — 4) **Hausecke.* — 5) **Grenze.* — 6) **Kampf.*

*आणीवेय m. Patron. von अणीव.

आण्ड 1) n. *Ei.* — 2) m. Du. *die Hoden.* — 3) f. ई *Hode.*

आण्डकपाल n. *Eierschale.*

आण्डकोश m. *Ei.*

आण्डज 1) Adj. *aus einem Ei geboren.* — 2) m. *Vogel* Ind. St. 14,2.

*आण्डवत् Adj. *mit Eiern oder Hoden versehen.*

आण्डाद m. *Eierfresser* (ein Dämon).

*आण्डायन Adj. von आण्ड.

आण्डीक Adj. *Eier —, eiartige Früchte tragend.*

*आण्डीर Adj. = अण्डीर.

*आण्डीवत oder *°वत् gaṇa कर्णादि. Davon *°वतायनि.

आत् Adv. 1) *darauf, dann, da;* insbes. im Nachsatz nach यद्, यदा, यदि. — 2) *dann, ferner, auch, und.* — 3) nach einem Fragewort *dann, doch.*

आत s. आता.

आतक m. N. pr. eines Schlangendämons. Vgl. आट.

आतङ्क m. (adj. Comp. f. आ) 1) *körperliches Leiden.* — 2) **Fieber.* — 3) *Leiden der Seele, Unruhe, Angst, Furcht* 299,23. 310,18. — 4) **der Laut einer Trommel.*

*आतङ्कक m. *Fieber* Gal.

आतङ्कदर्पण m. Titel eines Werkes.

आतङ्कप्रतिमा f. *bildliche Darstellung einer Krankheit.*

आतङ्ग in मृतातङ्ग.

आर्तंचन n. *Lab.* Nach den Lexicographen = प्रतिवाप (प्रती°), आप्यायन (प्रापण) und ज्ञवन (पवन).

आतत Partic. von तन् mit आ.

आततायिन् Adj. 1) *einen gespannten Bogen habend.* — 2) *mit bewaffneter Hand Jmdes Leben oder Gut bedrohend, nach Jmdes Leben oder Gut trachtend.*

आततावित्वन् Adj. = आततायिन् 1) TS. 4,5,2,1.

आततीकरण n. *das Spannen* (einer Bogensehne).

आर्तनि Adj. *durchdringend.*

आर्तप् s. आतपस्.

आतपं 1) Adj. *Weh verursachend.* — 2) m. (adj. Comp. f. आ) *Gluth, Hitze* 185,11.23. *Sonnenhitze, — schein.*

आर्तपति Loc. Partic. *im Sonnenschein.*

आतपत्र n. (adj. Comp. f. आ) *Sonnenschirm.*

*आतपत्रक n. dass.

*आतपत्रपत्रा f. *eine best. Pflanze* Gal.

आतपत्राय् *einen Sonnenschirm darstellen.* °पित Partic. *c. S. darstellend.*

आतपन Adj. *erhitzend* (Çiva).

आतपवत्तृ Adj. 1) *von der Sonne beschienen.* — 2) m. *der 24te* Muhûrta Ind. St. 10,296.

आतपवर्ष्य Adj. (f. आ) *von einem Sonnenregen herrührend* Kâṭj. Çr. 15,4,35.

आतपवारण n. *Sonnenschirm.*

आर्तपस् Abl. Inf. (abhängig von वृ *wehren*) *zu brennen, — versengen* RV. 5,73,5. 8,62,8.

आतपात्यय m. *Schwund der Tageshitze, abendliche Kühle* Ragh. 1,52.

आतपापाय m. *Ablauf der heissen Jahreszeit, Beginn der Regenzeit* R. 2,93,9. 6,15,24. 79,56.

आतपाय्, °यते *zur Sonnenhitze werden* Kâd. 248,14.

*आतपीय Adj. von आतप.

आतपोदक n. *ein in der Sonnenhitze als Wasser erscheinende Luftspiegelung.*

आतपोवनम् Adv. *bis zum Büsserwald* Kathâs. 10,208.

आतप्य Adj. *im Sonnenschein befindlich.*

आतर्माम् superl. Steigerung der Präposition आ (vor प्या).

आतर् m. 1) *das Setzen über einen Fluss* Râǵat. 8,1508. — 2) *Fährgeld.*

आतर्द m. *durchbohrte Stelle, Loch.*

आतर्दन n. in *अलमातर्दन.

*आतर्पण n. 1) = प्रीणन. — 2) = आलिम्पन, मण्डोदक, मङ्गलालेपन.

*आतव m. N. pr. eines Mannes. Davon *°वायन m. Patron.

आर्ता f. (Instr. Pl. आर्ताभिस् und आर्तिस्) *Umfassung, Rahmen einer Thür;* bildlich auch *Rahmen des Himmelsraumes.*

आतान m. *ausgespannte Schnur, Strick* u. s. w. VS.

आतापिन् 1) Adj. *von Eifer beseelt* Lalit. 296,3. — 2) m. *a)* * = आतापिन्. — *b)* N. pr. eines Daitja.

*आतापिन् m. *Falco Cheela* (चिल्ल).

आताम्र Adj. (f. आ) *röthlich* 248,3. 294,29. LA. 90,4. Compar. °तर्. Nom. abstr. °ता f. Chr. 314,19.

*आतार् m. 1) = संसारतीर्ं प्राप्यापि पुनरावर्तनम् Ind. St. 2,41. — 2) = आतर् 2).

आतार्य Adj. *zum Übersetzen behülflich.*

*आतालो Adv. in Verbindung mit अस्, कर् oder भू.

आर्ति und आर्ती f. *ein best. Wasservogel.* **Turdus ginginianus* H.

आतिच्छन्दस n. *der 6te Tag in der 6tägigen Pṛshṭhja-Feier.*

(आतिथिग्वं) °गुर्ं m. Patron. von अतिथिग्व.

आतिथेय 1) Adj. (f. ई) *hospitalis.* — 2) *m. Patron. von अतिथि. — 3) f. ई (Bâlar. 18,21. 19,1) und n. *Bewirthung, gastliche Aufnahme, Gastfreundschaft.*

आतिथ्य 1) Adj. *für einen Gast bestimmt, gastlich.* — 2) *m. *Gast.* — 3) f. आ = 4) *b*) Lâṭj. 1,3,4. 6,22. 5,6,4. — 4) n. (adj. Comp. f. आ) *a) Gastverhältniss, gastliche Aufnahme, Gastfreundschaft.* वसुरातिथ्यम् Name eines Sâman. युद्धातिथ्यं कर् oder दा *mit einem Kampfe bewirthen,* so v. a. *eine Herausforderung zum Kampfe annehmen.* श्रवणयोरातिथ्यं या so v. a. *zu Ohren gelangen* Prasannar. 6,1. — *b*) im Ritus *der Empfang des* Soma, *wenn er zum Opferplatz gebracht wird.*

आतिथ्यवर्प Adj. *das* आतिथ्य 4) *b*) *darstellend.*

आतिथ्यवत् Adj. *von Gastfreundschaft redend, das Wort «Gast» enthaltend* Ait. Br. 1,17.

आतिथ्येष्टि f. = आतिथ्य 4) *b*) Mânḍn. zu VS. 19,14.

आतिदेशिक Adj. von अतिदेश.

आतिरश्चीन Adj. (f. आ) *ein wenig zur Seite gewandt* Benf. Chr. 198,23.

आतिरात्र्य n. Nom. abstr. zu अतिरात्र 2) *a*) Lâṭj. 8,1,16.

आतिरेक्य n. *das Zuviel sein, Ueberschuss.*

आतिवाहिक Adj. in Verbindung mit शरीर *der feine Körper, der die Seele in eine fernere Geburt hinüberführt,* Kap. 5,103. Bâdar. 4,3,4. Davon Nom. abstr. °त्व n. Comm. ebend.

आतिविज्ञान्य Adj. *über das Erkennen hinausgehend.*

आतिशायनिक und °शायिक Adj. *Steigerung ausdrückend; ein solches Suffix.*

*आतिश्रायन Adj. von अतिश्रन्.

आतिष्ठ n. *das Obenanstehen.*

*आतिस्वायन Adj. von अतिस्वन् gaṇa पक्षादि in der Kâç. zu P. 4,2,80.

आतीषाढीय n. Name eines Sâman Lâṭj. 7,8,13. Tâṇḍja-Br. 12,11,15. 16.

*आतु m. *Floss.* Vgl. आडु.

आर्तुच् f. *das Dunkelwerden.*

Digitized by Google

आतुर्डि Adj. *auf Etwas losstürzend.*

आतुर्डे Dat. Inf. *herbeizuschaffen.*

आतुर Adj. (f. आ) 1) *leidend, krank.* Am Ende eines Comp. *gequält —, gepeinigt von* 58,22. 122, 29. — 2) mit Inf. *heftig verlangend* MBh. 3,63,86.

आतुरसंन्यासविधि m. Titel eines Werkes.

आतुरार्तक m. fingirtes N. pr. eines Arztes (*Kranke tödtend*) Hâs.

आतृष Partic. von तर्ड् mit आ.

आतृतीयम् Adv. *bis zum dritten* Lâṭ. 9,8,17. 19.

आतृंदस् Abl. Inf. mit पुरा *ohne zu spalten* (mit attrahirtem Abl.) RV. 8,1,12.

*आतृप्य m. *Anona reticulata;* n. *die Frucht.*

आतोदिन् Adj. *stossend, stechend.*

आतोद्य n. *ein geschlagenes musik. Instrument.*

आत्कील m. Patron. von अत्कील.

आत्त Partic. von दा, ददाति mit आ.

आत्तकर्षण n. = अतिस्वर Saṃhitopan. 17,6.

आत्तकान्ति Adj. *des Glanzes beraubt* Prab. 13,10.

आत्तगन्ध Adj. *dem Gewalt angethan worden ist* Ragh. 13,7.

आत्तगर्व Adj. *gedemüthigt.*

आत्ततेजस् Adj. *der Kraft beraubt.* Speisen Âpast.

आत्तमनस् (Lalit. 182,8) und °मनस्क Adj. *hingerissenen Herzens.*

आत्तलक्ष्मि Adj. *der Herrlichkeit beraubt* MBh. 3,269,5.

आत्तवचस् Adj. *der Sprache beraubt.*

आत्तविद्य Adj. *der sein Wissen von —* (Abl.) *erlangt hat* Vop. 5,20.

आत्तविभव Adj. *zu Reichthum gelangt* Kathâs. 10,180.

आत्तवीर्य Adj. *der Kraft beraubt.* Speisen Gaut. 9,58.

आत्तसार Adj. (f. आ) 1) *der Macht beraubt* Bhâg. P. 6,10,29. — 2) *der Schätze beraubt* Ragh. 5,26. — 3) *gehaltlos* (Rede) Bhâg. P. 3,15,23.

आत्तसोमपीथ Adj. *um den Soma-Trunk gekommen* Çat. Br. 13,5,4,19.

आत्थ 2. Sg. Perf. von अत्.

आत्म am Ende einiger Compp. = आत्मन्.

आत्मक Adj. (f. आत्मिका) 1) *zum Wesen —, zur Natur eines Dinges gehörig* MBh. 15,34,7. — 2) am Ende eines Comp. *das Wesen —, die Natur —, die Eigenthümlichkeit von Etwas habend, bestehend in, aus.* Dazu Nom. abstr. °त्व n. 264,8. 265,20.

आत्मकाम Adj. (f. आ) 1) *Eigenliebe besitzend.* — 2) *die Weltseele liebend.*

*आत्मकामेय m. Pl. N. pr. eines Stammes. Davon Adj. *°क *von ihnen bewohnt.*

आत्मकीय Adj. *dem eigenen Selbst gehörig.*

आत्मकृत Adj. 1) *gegen sich selbst begangen.* — 2) *selbstbegangen, — verschuldet.*

आत्मक्रीड Adj. *mit der Allseele spielend* Ind. St. 9,149.

आत्मगत 1) Adj. *auf —, in ihm selbst befindlich* MBh. 11,19,20. Chr. 172,13. — 2) °म् Adv. *für sich* (als scenische Bemerkung) 295,17. 304,16.

आत्मगति f. 1) *der eigene Weg.* °तिं गम् *seiner Wege gehen* R. 1,76,24. — 2) *Eigenmacht.* Instr. *von selbst, ohne Zuthun eines Andern.* — 3) *das Leben des Geistes.*

*आत्मगन्धक m. *Myrrhe* Nigh. Pr.

*आत्मगन्धिकुरिण्डा f. *Curcuma Amada* Nigh. Pr.

आत्मगुण n. *Seelentugend* Gaut. 8,22. 24. 25.

आत्मगुप्ता f. *Mucuna pruritus Hook.*

आत्मगुप्ति f. *Versteck eines Thieres.*

आत्मघातक und °घातिन् (Kâd. 195,22) Adj. *sich selbst tödtend, Selbstmörder.*

*आत्मघोष m. 1) *Krähe.* — 2) *Hahn.*

*आत्मचतुर्थ Adj. *selbviert* Mahâbh. 6,87,*a.*

*आत्मचिन्तन n. *das Nachdenken* Gal.

आत्मच्छन्दतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

आत्मज 1) Adj. *selbsterzeugt* MBh. 12,329,28. — 2) m. (adj. Comp. f. आ) *a) Sohn;* auch *Nachkomme.* Du. auch *ein Sohn und eine Tochter.* — *b)* astrol. *das fünfte Haus* Ind. St. 14,313. — 3) f. आ *a) Tochter.* — *b)* * *Vernunft.*

आत्मजता f. Nom. abstr. von आत्मज *Sohn* Kâd. II, 110,9.

1. आत्मजन्मन् n. *Geburt* (*Wiedergeburt*) *seiner selbst,* d. i. *Geburt eines Sohnes.*

2. आत्मजन्मन् m. *Sohn.*

आत्मज्ञ Adj. 1) *sich selbst kennend* MBh. 12,329, 19. — 2) *die Allseele kennend* 288,29.

आत्मज्ञान n. 1) *Selbsterkenntniss.* — 2) *Kenntniss der Allseele* 283,22.

आत्मज्ञानोपदेशप्रकरण n. und °देशविधि m. Titel von Werken.

आत्मज्ञानोपनिषद् f. Titel einer Upanishad. °षद्दीपिका T. eines Commentars dazu.

1. आत्मज्योतिस् n. *das Licht der Allseele* MBh. 12, 174,51.

2. आत्मंज्योतिस् Adj. *durch sich selbst Licht empfangend* Çat. Br. 14,7,1,6. MBh. 12,26,16.

आत्मतत्त्व n. 1) *das eigene Wesen, die eigene Natur* Spr. 888. — 2) *das wahre Wesen der Allseele.* °प्रदीप m., °प्रबोध m., °विवेक m., °विवेककल्पलता f. und °विवेकदीधिति f. Titel von Werken.

1. आत्मतत्त्व n. *die Grundlage des Selbst* MBh. 13,93,4.

2. आत्मतत्त्व Adj. *von sich selbst abhängig, unabhängig, frei.*

आत्मता f. *Wesenheit* Bhâg. P. 10,14,24. fg. अनुक्रोशात्मता *Mitleidigkeit* Nom. abstr. von अनुक्रोशात्मन् Chr. 61,15.

आत्मतृप्त Adj. *sich selbst genügend* Bhag. 3,17.

आत्मत्याग m. 1) *Selbstvergessenheit* Suçr. 1,192,6. — 2) *Selbstmord.*

आत्मत्यागिन् Adj. 1) *selbstvergessen.* — 2) *sich selbst tödtend, Selbstmörder.*

आत्मत्राण n. *ein Mittel, sich zu retten,* R. 5,47, 27. Bhâg. P. 1,7,19.

आत्मत्व n. *Wesenheit.*

आत्मत्वजातिविचार m. Titel eines Werkes.

आत्मदक्षिणा Adj. *wobei die eigene Person als Opferlohn gegeben wird* Târpja-Br. 4,9,19.

आत्मदर्श m. *Spiegel.*

°आत्मदर्शन n. *das Sichselbsterblicken in.*

आत्मदा Adj. *Athem —, Leben gebend.*

आत्मदान n. *Selbstaufopferung.*

आत्मदूषि Adj. *die Seele verderbend.*

आत्मद्वेष m. *Hass gegen sich selbst* Spr. 889.

आत्मन् m. 1) *Hauch.* — 2) *Seele* (als Princip von Leben und Empfindung). — 3) *das Selbst, die eigene Person.* Häufig in der Function eines Pron. reflex. आत्मना — अकरोत् *ipse fecit* Kâd. 27,21. II, 112,18. संस्तम्भयात्मानमात्मना *ipsum ipse* R. Gorr. 2,53,38. आत्मन् Loc. mit धा oder कर् *in sich aufnehmen, sich aneignen.* — 4) *Wesen, Natur, Eigenthümlichkeit.* — 5) *der Leib im Gegensatz zu den Gliedern, Rumpf.* — 6) *Leib, Körper.* — 7) *Verstand, Intelligenz.* — 8) *die Allseele, Weltseele.* — 9) abgekürzt für आत्मोपनिषद्. — 10) * *Anstrengung.* — 11) * = धृति. — 12) * *die Sonne.* — 13) * *Feuer.* — 14) * *Sohn.* — Im Epos wird der Anlaut nach ए und ओ nicht selten elidirt.

आत्मनातृतीय Adj. *selbdritt* 125,4. Çik. 6,17.

*आत्मनादृशम Adj. *selbzehnt* Mahâbh. 6,87,*a.*

आत्मनाद्वितीय Adj. *selbander* Spr. 6604.

आत्मनापञ्चम Adj. *selbfünft* R. 4,5,9. 5,89,47.

आत्मनासप्तम Adj. *selbsiebent* MBh. 17,1,25.

आत्मनिका f. ein Frauenname.

आत्मनित्य Adj. *an's Herz gewachsen* MBh. 1, 155,39. = स्ववश Nîlak.

आत्मनिन्दा f. *Selbsttadel* Spr. 896.

आत्मनिष्क्रयण Adj. *sich loskaufend* Çat. Br.

आत्मनीन 1) Adj. (f. आ) *der eigenen Person entsprechend, — frommend.* — 2) * m. *a) Sohn.* — *b) ein lebendes Wesen.* — *c) Bruder der Frau.* —

Digitized by Google

d) der Spassmacher im Drama.

आत्मनीय Adj. (f. आ) = आत्मीय Lalit. 377,17.

आत्मनेपद n. *die Verbalsuffixe des Mediums.*

आत्मनेपदिन् Adj. *die Medial-Endungen habend.*

आत्मनेभाष 1) Adj. = आत्मनेपदिन् Mahâbh. 6, 87,*a*. — 2) f. आ = आत्मनेपद.

आत्मन्य Adj. (f. या) *zur eigenen Person in Beziehung stehend* Târ̤ḍja-Br. 16,1,9.

आत्मन्वत्, आत्मन्विन् Adj. *beseelt, belebt.*

आत्मप Adj. *Hüter—, Wächter der eigenen Person.*

आत्मपक्ष m. *die eigene Partei* 156,15.

*आत्मपञ्चम Adj. *selbfünft* Kâs. zu P. 6,3,5.

आत्मपराजित m. *der sich selbst verspielt hat.*

आत्मपात m. *Herabsturz der Seele,* so v. a. *Wiedergeburt* Bhâg. P. 2,1,39.

आत्मपुराण n. Titel einer Schrift, °दीपिका f. desgl.

आत्मपूजा f. *Eigenlob* Spr. 896. 5794.

आत्मप्रकाश 1) Adj. *durch sich selbst hell* Ind. St. 9,149. — 2) m. Titel eines Commentars zum VP.

आत्मप्रतिकृति f. *das eigene Abbild.*

आत्मप्रत्ययिक Adj. *was man selbst lernen muss* MBh. 12,247,13.

आत्मप्रत्यर्थिनामवत् Adj. *mit dem eigenen und mit dem Namen des Verklagten versehen* 214,26.

आत्मप्रबोध m. Titel einer Upanishad.

आत्मप्रयत्न m. *das Sichangelegensein lassen der eigenen Person, Selbstsucht* VP. 6,7,31.

आत्मप्रयोजन Adj. *eigennützig* Âpast. 1,3,35.

आत्मप्रवाद 1) m. *Bekenner der Allseele, Metaphysiker* Nir. 13,9. — 2) *n. Titel eines Gaina-Werkes.

आत्मप्रशंसक Adj. *sich selbst lobend, Prahler* MBh. 12,141,82.

आत्मप्रशंसा f. *Eigenlob* Âpast. 1,7,24. Spr. 902.

आत्मप्रशंसिन् Adj. = आत्मप्रशंसक.

1. आत्मबोध m. 1) *Kenntniss der Allseele.* — 2) Titel eines Werkes. °प्रकरणविधि m. Titel eines Commentars dazu. °बोधोपनिषद् f. Titel einer Upanishad.

2. आत्मबोध Adj. *die Allseele kennend* Spr. 6445.

1. आत्मभव m. *das Erscheinen seiner selbst* MBh. 3,57,36.

2. आत्मभव 1) Adj. *von der eigenen Person herrührend, selbstverschuldet* R. 2,64,69. — 2) m. *der Liebesgott.*

आत्मभाव m. 1) *das Dasein der Seele* Çvetâçv. Up. 1,2. — 2) *das eigene Sein, Persönlichkeit* Spr. 2306. Bei den Buddhisten dass. und *Körper.*

आत्मभू m. *der durch sich selbst Entstandene,* Bez. 1) Brahman's. — 2) Vishṇu's. — 3) Çiva's. — 4) *des Liebesgottes.*

आत्मभूत Adj. *des andern Selbst seiend, ganz ergeben.*

आत्मभूय n. *Eigenthümlichkeit, Natur.*

आत्ममध्य n. *Mittelkörper, Rumpf* Ind. St. 13,254.

आत्ममय Adj. (f. ई) *aus dem eigenen Selbst hervorgegangen.*

आत्ममिथुन Adj. *mit der Allseele sich paarend* Ind. St. 9,149.

आत्ममूर्ति Adj. *dessen Leib die Seele ist.*

*आत्ममूली f. *Alhagi Maurorum Tournef.*

आत्मंभरि Adj. *nur auf seinen Unterhalt bedacht, nur an seine Person denkend, selbstsüchtig* Kâṇḍak. 100,2. Davon Nom. abstr. °त्व n.

आत्मयाजिन् Adj. 1) *für sich selbst opfernd.* — 2) *sich selbst zum Opfer bringend* (uneig.).

आत्मयूप Adj. *dessen Opferpfosten die eigene Person ist* Âpast. 2,26,2.

आत्मयोग m. *Vereinigung mit der Allseele.*

आत्मयोनि m. Bez. 1) Brahman's. — 2) *Çiva's. — 3) *des Liebesgottes.*

आत्मरक्तक Adj. *Leibtrabant* Ind. St. 10,313.

आत्मरक्षण n. *das Schonen der eigenen Person* Spr. 904.

*आत्मरक्षा f. *Trichosanthes bracteata.*

आत्मरति Adj. *an der Allseele sich erfreuend* Ind. St. 9,149.

आत्मरामयोगेन्द्र m. N. pr. eines Mannes.

आत्मरुह् Adj. *auf ihm selbst wachsend.*

आत्मलाभ m. 1) *eigener Gewinn, — Vortheil* 178, 10. — 2) *das in's Leben Treten* Comm. zu Nyâyas. 1,1,47. 4,2,12. 5,1,37. *Geburt* Kâd. II,1,10. — 3) *Gewinn der Allseele* Âpast.

आत्मलाभीय Adj. *auf den Gewinn der Allseele bezüglich* Âpast. 1,22,3.

आत्मलिङ्गपूजापद्धति f. Titel eines Werkes.

आत्मवञ्चक Adj. *sich selbst betrügend, — um den Lohn bringend.*

आत्मवत् Adv. = आत्मानमिव *wie sich selbst* 140,26.

आत्मवत्ता f. *Selbstbeherrschung.*

आत्मवध m. und °वधा f. *Selbstmord.*

आत्मवत्, आत्मविन् Adj. 1) *beseelt* Ind. St. 9,159. — 2) *Selbstbeherrschung übend* Âpast. Gaut. 9,62. — 3) *wohlgesinnt.* — 4) *die Person betreffend.* सूत्र n. so v. a. *Menschenkenntniss* Ragh. ed. Calc. 8,35.

आत्मवर्ग m. *die eigene Partei* Spr. 906.

आत्मवश Adj. *was von Einem selbst abhängt.*

आत्मवाद् m. Titel eines Werkes.

आत्मविक्रय m. *Verkauf seiner selbst, — seiner Freiheit.*

आत्मविद् Adj. *die Allseele kennend.*

आत्मविद्या f. *Kenntniss der Allseele.*

आत्मविधित्सा f. *Selbstsucht* Spr. 145.

आत्मविलास und आत्मविवेक m. Titel von Werken.

*आत्मवीर m. 1) *ein mächtiger Mann.* — 2) *ein lebendes Wesen.* — 3) *Sohn.* — 4) *Bruder der Frau.* — 5) *der Spassmacher im Schauspiel.*

आत्मवृत्ति f. *der Zustand, in dem man sich befindet.*

आत्मशंसा f. *Selbstlob* Spr. 5794, v. l.

आत्मशक्ति f. *eigene Kraft.* Instr. *nach Kräften* Spr. 1255.

*आत्मशल्या f. *Asparagus racemosus Willd.*

आत्मश्लाघ (Venis. 50,4) und °श्लाघिन् Adj. *sich selbst lobend, Prahler.*

आत्मषष्ठभाष्य n. und °षष्ठोपनिषद् f. Titel von Werken.

आत्मसंयुक्त Adj. *im Körper befindlich* Âpast. 1, 10,23.

आत्मसंयोग m. *die Beziehung zur eigenen Person, persönliches Interesse an Etwas* Âpast. 1,8,6.

आत्मसंस्थ Adj. (f. या) *an der Person haftend* Mâlav. 15.

आत्मसद् Adj. *in mir wohnend.*

आत्मसनि Adj. *Lebenshauch spendend.*

आत्मसंतान m. *Sohn.*

आत्मसंदेह m. *Lebensgefahr* 139,24.

आत्मसम Adj. *dem eigenen Selbst gleich* Ind. St. 14,366. Davon Nom. abstr. °ता f. °तां नी *Jmd* (Acc.) *sich selbst gleich machen* Chr. 329,1.

आत्मसमर्पण n. *das Sichhingeben* (einer Gottheit).

आत्मसंपन्न in अना°.

आत्मसंभव 1) m. *a) Sohn.* — *b) der Liebesgott* Kâd. II,136,16. — 2) f. आ *Tochter.*

आत्मसंभावना f. *Eigendünkel* Kâd. 224,13.

आत्मसंमित Adj. 1) *der Person entsprechend* Çat. Br. 6,6,2,12. 7,2,2,17. 5,1,14. 9,2,2,2. 10,4,2,3. — 2) *der Allseele gleichend* Khând. Up. 6,10,1.

आत्मसाचिन् Adj. *der eigene Begleiter* Suparn. 25,2.

आत्मसात् Adv. mit कर् 1) *auf sich legen.* — 2) *sich zu eigen machen, an sich ziehen, für sich gewinnen.* — 4) *zur Allseele machen* Ind. St. 9,159.

आत्मसुख m. N. pr. eines Mannes.

आत्मस्तव m. 1) *Selbstlob* R. 3,35,22. — 2) Pl. Bez. *der den Geist preisenden Hymnen* Bṛhadd. 2,18.

आत्मस्थ Adj. *in der Seele befindlich* Çiva-Up. 5.

आत्मस्पॄरण Adj. *die Person rettend.*

Digitized by Google

आत्महत्या f. *Selbstmord.*

आत्महन् 1) Adj. *a) die Seele tödtend, nicht an die Wohlfahrt der Seele denkend. — b) sich selbst tödtend, Selbstmörder.* — 2) *m. *Aufseher eines Heiligthums.*

आत्मात्मीय Adj. *der eigenen Person gehörig.*

आत्माधिक Adj. (f. आ) *lieber als das eigene Ich* Kathâs. 15,23.

आत्माधीन 1) Adj. *von der eigenen Person abhängig, worüber man selbst verfügen kann* Âpast. 1,15,22. Spr. 908. — 2) *m. *a)* = प्राणाधार. — *b) Sohn.* — 3) *Bruder der Frau.* — 4) *der Spassmacher im Schauspiel.*

आत्मानन्द Adj. *an der Allseele seine Wonne habend* Ind. St. 9,149.

आत्मानन्दव्याख्या f. Titel eines Werkes.

आत्मानपेक्ष Adj. *auf sich keine Rücksicht nehmend, uneigennützig* 137,14.

आत्मानात्मविचार m., आत्मानात्मविवेक m. und आत्मानुशासन n. Titel von Werken.

आत्मापकार m. *Verstellung.* °रं कर् *sich verstellen* Çiç. 13,21.

आत्मापकारक (M. 4,255) und °कारिन् (Spr. 5619) Adj. *sich um sich selbst bringend, sich verläugnend, — verstellend.*

आत्माभिमानिता f. *hohe Meinung von sich* MBh. 3,313,94.

आत्मामिष m. *ein mit dem Opfer des eigenen Heeres erkauftes Bündniss oder Friede* Spr. 7329.

आत्मायास m. *Selbstquälerei* Nigân. 68,9.

आत्माराम 1) Adj. *am eigenen Selbst oder an der Allseele sich erfreuend.* — 2) m. N. pr. eines Autors.

आत्मार्थम् (121,13) und °र्थे (74,30) Adv. *für sich.* °र्थेषु *im eigenen Interesse* Âpast.

आत्मावबोध m. Titel eines Werkes.

आत्मावास्य Adj. *von der Allseele erfüllt* Bhâg. P. 3,1,10. Vgl. Içop. 1.

*आत्माशिन् m. *Fisch.*

आत्माश्वयोपनिषद् f. Titel einer Upanishad.

आत्मी Adv. mit कर् *sich aneignen, in Besitz nehmen* Kâd. 131,11.

आत्मीभाव m. *das Aufgehen in der Allseele* Spr. 1450.

आत्मीय Adj. (f. या) *dem Selbst gehörig, eigen.*

आत्मेच्छा f. *das Verlangen nach der Allseele* Spr. 6275.

आत्मेर्य m. Pl. und आत्मेर्यत्व n. Nom. abstr. = आत्म्य und °त्व n. Maitr. S. 4,1,9.

आत्मेश्वर m. *Herr seiner selbst.*

आत्मोत्कर्ष m. 1) *das Mehrgelten der eigenen Person* Spr. 924. — 2) *Selbstüberhebung* Spr. 6736.

आत्मोद्भव 1) m. *Sohn.* — 2) *f. या *Glycine debilis Roxb.*

आत्मोपजीविन् Adj. *zum Lebensunterhalt nur seiner eigenen Person bedürfend* Gaut. 10,32.

आत्मोपदेश und °विधि m. Titel eines Werkes.

आत्मोपनिषद् f. Titel einer Upanishad.

आत्मौपम्य n. *Gleichheit mit sich selbst.* Instr. *in dem man sich zum Maasstab macht, — Jmd nach sich beurtheilt* 140,22. 24. Spr. 926.

आत्म्य m. Pl. *eine best. Götterordnung.* Davon Nom. abstr. आत्म्यत्व n. TBr. 3,2,8,11. Vgl. सना° und एतदा°.

आत्यन्तिक Adj. (f. ई) 1) *bis an's Ende dauernd, für immer gültig, unabänderlich* 107,23. 224,11. — 2) *vollständig, absolut.* Dazu Nom. abstr. °त्व n.

आत्ययिक Adj. *wobei Gefahr im Verzug ist, dringend* Gaut. 13,30.

आत्र n. Name verschiedener Sâman.

1. आत्रेय 1) m. *a)* Patron. von Atri. N. pr. eines Arztes Bhâvapr. 3,7. Pl. MBh. 3,26,8. als Volksstamm 6,9,68. — *b) ein best. Priester.* — *c)* Bein. Çiva's. — *d) *Chylus.* — 2) f. ई *a) ein weiblicher Nachkomme des* Atri Gaut. 22,12 (oder zu *b*). — *b) eine Frau, die eben das Reinigungsbad nach den Katamenien vollzogen hat,* Âpast. Nach den Lexicographen **ein Frauenzimmer während der Katamenien.* — *c) *Chylus* Gal. — *d)* N. pr. eines Flusses. — 3) n. Name zweier Sâman.

2. आत्रेय Adj. (f. ई) *von* Âtreja *herrührend.*

*आत्रेयायण m. Patron. von 1. आत्रेय.

*आत्रेयिका f. *ein Frauenzimmer während der Katamenien.*

आत्रेयीपुत्र m. N. pr. eines Lehrers.

*आत्रेयीय Adj. von 1. आत्रेय.

आथर्वण 1) Adj. (f. ई) *von* Atharvan oder *den* Ath. *herrührend, ihnen gehörig u. s. w.* वेद Âpast. 2,29,12. — 2) m. *a) ein Abkömmling* Atharvan's oder *der* Ath. — *b) ein mit dem* AV. *vertrauter Brahman, Beschwörer* Spr. 4216. — *c) der* Atharvaveda, = आथर्वणवेद m. Auch *ein zum* AV. *gehöriges Werk.* — 3) n. *a)* Name verschiedener Sâman. — *b) *das Gemach, in dem der Opferpriester dem Veranstalter eines Opfers das Gelingen desselben meldet.*

आथर्वणारहस्य n. Titel eines Werkes.

आथर्वणशिरस् n. Titel einer Upanishad.

आथर्वणिक 1) Adj. (f. ई) = आथर्वण. — 2) m. *ein Kenner oder Anhänger des* AV.

आथर्वणीयरुद्रोपनिषद् f. Titel einer Upanishad.

आथर्विक Adj. *zum* AV. *in Beziehung stehend.*

आथायिनी f. *eine best.* Mûrkhanâ Haug, Acc. 59.

°आद् Adj. *nehmend, empfangend.*

आदंश m. *Biss, Bisswunde.*

आदंष्ट्र Adj. *bis an den Mund reichend.*

आदत् 3. Sg. Imperf. von दा, ददाति mit आ.

आदातृ Adj. mit Acc. 1) *verschaffend.* — 2) *erlangend, empfangend.* — 3) *eintreibend* (eine Schuld).

आदातवे Dat. Inf. *Etwas* (Acc.) *zu verkümmern* RV. 8,21,16.

आदाम् 1te Sg. Imperf. von दा, ददाति mit आ.

आदामखान m. N. pr. eines *Chans.*

आदर m. *die einer Person oder Sache* (Loc., °अर्थम् oder im Comp. vorangehend) *gewidmete Rücksicht, — Beachtung, Bemühung um, das Augenmerk Haben auf, Lust zu* Daçak. 19,5. आदरं कर् mit Infin. *sich bemühen* Kâd. 171,18. Instr. und Abl. *mit der gehörigen Rücksicht, sorgfältig, alles Ernstes, von ganzer Seele, sollicite.*

आदरण n. *das Beachten.*

आदरणीय Adj. *zu berücksichtigen, — beachten.* Nom. abstr. °ता f. und °त्व n. (Comm. zu Nyâyam. 1,3,30).

आदरवत् Adj. *bemüht, eifrig besorgt um* (Loc.) Kâd. 71,9.

आदर्तव्य Adj. = आदरणीय Comm. zu Gaim. 1,3,1.

आदर्तृ Adj. *zermalmend.*

आदर्श m. 1) *Wahrnehmung mit dem Auge.* — 2) *Spiegel.* °बिम्ब m. n. *ein runder Spiegel.* — 3) am Ende von Büchertiteln so v. a. *Beleuchtung.* Auch आदर्श allein als Titel eines Werkes. — 4) *Spiegelbild, Abbild* (in übertr. Bed.) Kâd. 5,4. — 5) *Abschrift.* — 6) N. pr. *a)* eines Sohnes des 11ten Manu. — *b)* eines Berges. — *c)* einer Landschaft.

आदर्शक 1) m. *Spiegel.* — 2) Adj. von आदर्श 6) *c*).

आदर्शमण्डल m. *eine Schlangenart.*

आदर्शमय Adj. *ganz und gar Spiegel seiend* Kâd. 94,10.

आदास् 2te Sg. Imperf. von दा, ददाति mit आ.

आदेकन n. *Verbrennungsplatz.*

आदातर् Nom. ag. *Empfänger.*

आदातव्य Adj. 1) *was ergriffen —, angefasst wird* Praçnop. 4,8. — 2) *zu nehmen.*

1. आदान n. 1) *das Ergreifen, Anfassen* 269,14. — 2) *das Ansichziehen, Fürsichnehmen* Kap. 4,18. *Empfangen, Wegnahme, Entziehung.* पाञ्चभौतिक *das Ansichziehen der fünf Elemente.* रुधिरादान *Blutentziehung* Spr. 7687. — 3) in der Dramatik *kurze Angabe der Haupthandlung.* — 4) *Krankheitsursache Râgân. 20,67.

2. आदान n. 1) *das Zerstückeln, Zermalmen, Klein-*

Digitized by Google

machen Gaim. 4,2,6. — 2) *Theil.* भादान Weber, Gjot. 56. 58. 74.

3. आदान n. 1) *das Binden, Gebundensein.* — 2) * *Pferdeschmuck.*

आदानवत् Adj. *empfangend, gewinnend.*

आदानसमिति f. bei den Gaina *die Lebensregel des* (vorsichtigen) *Anfassens* (so dass dabei keinem lebenden Wesen ein Leid geschieht).

*आदानी f. *eine grosse Cucurbitacee* Rágan. 7,171.

आदापन n. *Aufforderung zum Ergreifen* Âçv. Çr. 3,4,2.

आदाम 1te Pl. Imperf. von दा, ददाति mit आ.

*आदायचर Adj. (f. ई) P. 3,2,17.

आदायिन् Adj. 1) *Gaben zu empfangen geneigt.* Am Ende eines Comp. *Etwas für sich nehmend.* — 2) fehlerhaft st. आधायिन्.

आदार् m. 1) *Rücksicht.* — 2) *eine best. den* Soma *vertretende Pflanze.*

आदारमत् fehlerhaft für अदार°

आदारिन् Adj. *aufbrechend.*

आदारिबिम्बी f. *eine best. Pflanze.*

1. आदि m. 1) *Anfang, Beginn.* आदौ *am Anfange, zuerst.* आदि (metrisch) कर् *Jmd* (Acc.) *vorangehen lassen.* — 2) *Erstling.* — 3) *Anlaut.* — 4) am Ende eines adj. Comp. (häufig mit angefügtem क, f. का) *mit dem beginnend, der und die folgenden.* गर्भिणी द्विमासादि: *eine Frau, die zwei Monate oder länger schwanger ist.* पञ्चादिका दशपरास्तत्राङ्का: *mindestens fünf und höchstens zehn Acte.*

2. आदि Adj. *mit* आ *beginnend.*

*आदिकर m. Bein. Brahman's.

आदिकर्तर् Nom. ag. *Urschöpfer.*

*आदिकर्णी f. *eine best. Pflanze.*

आदिकर्मन् n. *eine beginnende Handlung.*

*आदिकवि m. Bein. 1) Brahman's. — 2) Vâlmiki's.

आदिकाण्ड n. Titel des *1ten Buchs* im Râmâjaṇa.

आदिकारण n. 1) *Urgrund.* — 2) *Analysis, Algebra.*

आदिकाल m. *Urzeit.*

आदिकालीन Adj. *der Urzeit angehörig* Comm. zu Kâvjâd. 1,5.

आदिकाव्य n. *das erste Poem,* Bez. des Râmâjaṇa.

आदिकृत् m. *Schöpfer* VP. 6,4,4.

आदिकेशव m. Bein. Vishṇu's.

आदिगदाधर m. N. pr. eines in Gajâ verehrten Gottes.

आदिग्रन्थ m. Titel des heiligen *Buches* der Sikhs.

आदितस् Adv. *von Anfang an, am Anfang, im Beginn, zuerst.* Mit कर् *voranstellen.* Am Ende eines Comp. *von — an.*

आदिताल m. *ein best. Tact* S. S. S. 207.

आदितेय m. 1) *Sohn der* Aditi. — 2) **ein Gott.*

1. आदित्य, आदितिय 1) Adj. *der* Aditi *gehörig, geweiht* u. s. w.; *von ihr stammend.* — 2) m. *a) Sohn der* Aditi. Pl. *eine besondere Götterklasse,* deren Zahl mit Beziehung auf die Monate später auf zwölf angegeben wird. — *b)* Pl. *die obersten Götter* überh. — *c) der Sonnengott, die Sonne.* — *d)* * Du. = 4) *a).* — *e)* **Calotropis gigantea.* — *f)* N. pr. eines Mannes. — 3) f. आदित्या *die Sonne* VS. 4,21. — 4) n. *a) das unter* Aditi *stehende Mondhaus* Punarvasu. — *b)* Name eines Sâman.

2. आदित्य Adj. 1) *den* Âditja *gehörig, ihnen zugerechnet, von ihnen stammend.* — 2) *in Beziehung zum Sonnengott stehend.*

*आदित्यकान्ता f. *Polanisia icosandra* Nigh. Pr.

आदित्यकेतु m. N. pr. eines Sohnes des Dhṛtaràshṭra.

आदित्यगति f. *Bewegung der Sonne* Mahâbh. in Ind. St. 13,484.

*आदित्यगर्भ m. N. pr. eines Bodhisattva.

आदित्यग्रह m. *ein best. Becher* Soma *bei der Abendspende* Çat. Br. 4,3,5,16. 23.

आदित्यजूत Adj. *von den* Âditja *gefördert* RV. 8,46,5.

आदित्यतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

*आदित्यतेजस् m. oder f. 1) *Polanisia icosandra* Nigh. Pr. — 2) *Herpestes Monniera* ebend.

आदित्यत्व n. Nom. abstr. von आदित्य *Sonne* Maitrjup. 6,35.

आदित्यदास m. N. pr. eines Mannes.

आदित्यदेव m. desgl.

आदित्यदेवत Adj. *dessen Gottheit die Sonne ist* Çat. Br. 14,6,9,21.

आदित्यनक्तविधिव्रत n. *eine best. Begehung.*

आदित्यनामन् n. *ein Name der Sonne* Çat. Br. 5,3,5,9.

*आदित्यपत्र m. *Calotropis gigantea.*

*आदित्यपर्णिका f. (Nigh. Pr.), °पर्णिन् m. und °र्णिनी f. *Polanisia icosandra.*

आदित्यपाक Adj. *in der Sonne gekocht.* तैल *ein best. Medicament* Mat. med. 27. गुग्गुलु 136.

आदित्यपात्र n. *der Becher, mit dem der* Âditjagraha *geschöpft wird,* Çat. Br. 4,3,5,6.9. 5,5,3.12.

आदित्यपुराण n. Titel eines Upapurâṇa. Davon Adj. °णीय.

*आदित्यपुष्पिका f. *Calotropis gigantea.*

आदित्यप्रतापसिद्धान्त m. Titel eines Werkes.

आदित्यप्रभ m. N. pr. eines Fürsten.

आदित्यबन्धु m. Bein. Gautama's und Çâkjamuni's.

*आदित्यभक्ता f. *Polanisia icosandra.*

आदित्यमण्डल n. *Sonnenscheibe* 261,22. °मण्डलविधि m. *eine best. Ceremonie.*

आदित्ययशस् m. N. pr. eines Mannes B. A. J. 9,362.

आदित्यलोक m. Pl. *die Welten der Sonne* Çat. Br. 14,6,6,1.

आदित्यवत् Adv. *wie die Sonne* 44,2.

आदित्यवनि Adj. *die* Âditja *gewinnend.*

आदित्यवत् Adj. *von den* Âditja *umgeben.*

आदित्यवर्ण 1) Adj. *sonnenfarbig.* — 2) m. N. pr. eines Mannes.

आदित्यवर्मन् m. N. pr. eines Fürsten.

*आदित्यवल्लभा f. *Polanisia icosandra* Nigh. Pr.

आदित्यवार m. *Sonntag* Ganit. S. 7, Z. 19. °व्रत n. *eine best. Begehung.*

आदित्यव्रत n. 1) *eine best. Begehung* Gobh. 3, 1,28. 30. — 2) Name eines Sâman.

*आदित्यव्रतिक Adj. *das* Âditjavrata *begehend.*

आदित्यशयन n. *der Schlaf der Sonne.* °व्रत n. *eine best. Begehung.*

आदित्यसंवत्सर m. *Sonnenjahr.*

आदित्यसूक्त n. *eine best. Hymne.*

आदित्यसूनु m. *Sohn der Sonne.*

आदित्यसेन m. N. pr. eines Fürsten Kathâs. 18,69.

आदित्यस्थाली f. *der Kessel, aus dem der* Âditjagraha *geschöpft wird,* Çat. Br. 4,2,2,16. 3,5,9.

आदित्यस्वामिन् m. N. pr. eines Mannes B. A. J. 2,11.

आदित्यहृदय n. Name eines Stotra. °स्तोत्रमन्त्र m.

आदित्याचार्य m. N. pr. eines Autors.

आदित्यानुवर्तिन् Adj. *der Sonne folgend* Suçr. 2,172,2.

आदित्येश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

आदित्येष्टि f. *ein best. Opfer* Çat. Br. 11,5,2,4.

आदित्व n. Nom. abstr. von 1. आदि 1).

आदित्सु Adj. *zu nehmen —, zu erlangen verlangend* (mit Acc.), *habsüchtig* Kâd. II, 54,21.

आदीपक n. *eine best. rhetorische Figur.* Beispiel Bhatt. 10,22.

आदिदेव m. *Urgott,* Bein. 1) Brahman's. — 2) Vishṇu's. — 3) Çiva's. — 4) des Sonnengottes. — 5) Ganeça's. — 6) Dhanvantari's.

आदिदैत्य m. Bein. Hiraṇjakaçipu's.

1. आदिन् Adj. *essend, fressend* Âpast. *verspeisend.*

2. °आदिन् Adj. ganz ausnahmsweise = 1. आदि am Ende eines adj. Comp.

आदिनर्व *Unglück* (im Würfelspiel) AV. 7,109,1.

आदिनवदर्शिन् Adj. *auf des Mitspielers Unglück es absehend.*

Digitized by Google

आदिनाथ m. 1) Bein. Âdibuddha's und eines Gina. — 2) N. pr. eines Autors.

आदिनात्तम् Adv. *bis zum Ende des Tages* Kathâs. 18,122.

आदिपर्वत m. *Hauptberg, — gebirge* Kâd. 131,23.

आदिपर्वन् n. Titel des *1ten Buches* im MBh.

आदिपितामह m. Bein. Brahman's.

आदिपुराण n. = ब्रह्मपुराण und Titel eines Werkes über die Gaina-Religion.

आदिपुरुष m. 1) *Urahn.* — 2) *Urgeist.*

आदिपूरुष m. *Urgeist*, Bein. Vishṇu's.

आदिप्लुत Adj. *dessen erster Vocal pluta ist* Vaitân.

आदिबल n. *Zeugung.*

आदिबुद्ध 1) Adj. *im Anfange erkannt.* — 2) m. Bez. *der obersten Gottheit bei den nördl. Buddhisten.*

आदिभव Adj. *zuerst entstanden.*

आदिभवानी f. *die* Çakti *des* Paramapurusha.

आदिभूत Adj. *der erste unter* (Gen.) *seiend* 102,16. VP. 4,1,6.

आदिम 1) Adj. (f. आ) *der erste.* Davon Nom. abstr. °त्व n. Nṛs. Up. in Ind. St. 9,133. — 2) *f. आ *die Erde* Râgân. 2,2.

आदिमध्यान्तलुप्त Adj. *eines Anlauts, Inlauts oder Auslauts beriubt gegangen* Ind. St. 4,310.

आदिमत् Adj. *einen Anfang habend* Çabd. zu Bidar. 4,4,17. Davon Nom. abstr. °मत्त्व n. Nâsâs. 2,2,14.

आदिमूल n. (adj. Comp. f. आ) *Urgrund.*

आदियामल n. Titel eines Tantra.

आदियोगाचार्य m. Bein. Çiva's.

आदिरसश्लोक m. Pl. Titel eines dem Kâlidâsa zugeschriebenen Gedichtes.

आदिराज m. 1) *ein Fürst der Urzeit.* — 2) Bein. Manu's und *Pṛthu's. — 3) N. pr. eines Sohnes des Aviksbit.

आदिरूप n. *Anzeichen —, Symptom einer Krankheit.*

आदिलीला f. Titel eines Werkes.

आदिलुप्त Adj. *des Anlauts verlustig gegangen* Nir. 10,34.

आदिवंश m. *Urgeschlecht.*

आदिवक्तृ m. *Urverkünder, Gründer einer Lehre* Sâmâd. in der Vorrede zu Âryabh. 5.

आदिवत् Adv. *wie ein Anlaut.* Davon Nom. abstr. °वत्त्व n.

आदिवराह m. *Ureber*, Bein. Vishṇu's Kâd. 24,5.

आदिवातुलतन्त्र n. Titel eines Werkes.

आदिवाराह Adj. *auf den Ureber bezüglich.*

आदिवाराहतीर्थ n. N. pr. eines Tirtha.

आदिविपुला f. *ein best. Metrum* Ind. St. 8,297. fgg.

*आदिवृत्त m. *Bauhinia tomentosa* Nigh. Pa.

आदिश्1 f. 1) *Anschlag, Absicht.* — 2) Pl. Bez. *bestimmter Puncte in der Windrose.*

आदिशरीर n. *Urkörper* MBh. 3,183,76.

आदिशाब्दिक (so zu lesen) m. *ein Grammatiker der ältesten Zeit* Vop. in Ind. St. 13,398.

आदिशे Dat. Inf. zu *zielen auf* (Acc.), *auf's Korn zu nehmen* ṚV. 9,21,5. 6. *in bestimmter Absicht* 6, 48,14. präd. zu *treffen* 56,1.

आदिष्ट 1) m. *ein bestimmter Friede* oder *Bündniss.* — 2) n. *a) Anweisung, Geheiss, Verhaltungsbefehl* Kull. zu M. 5,88. — *b) *Ueberbleibsel einer Mahlzeit.*

आदिष्टदक्षिणा f. *ein best. Lohn, — Geschenk* Çat. Br. 6,2,2,40.

आदिष्टिन् Adj. *der die Verhaltungsbefehle* (von seinem Lehrer) *erhalten hat, Novis.*

आदिसर्ग m. *eine primitive Schöpfung.*

आदिसूर m. N. pr. eines Fürsten.

आदिसृष्टि f. *der blosse Gedanke an eine That.*

आदिस्वरित Adj. *den* Svarita *auf der ersten Silbe habend.*

*आदीध्यक Adj. und *आदीध्यन n. Nom. act.

आदीनव m. 1) *Leiden, Noth,* 'Elend Lalit. 254,2. — 2) *Fehler. — 3) *= दुरित.

आदीपक m. *Brandstifter.*

आदीपन n. 1) *das Anzünden.* — 2) = आतर्पण, आलिम्पन, मण्डोदक.

आदीर्घ Adj. *länglich* Spr. 935.

आदीश्वर m. N. pr. eines Fürsten.

आदुरि Adj. *achtsam* ṚV.

आदृत्य Adj. *auf den* oder *worauf man Rücksicht zu nehmen hat, zu beachten* Ait. Âr. 47,9 v. u.

आदृष्टिगोचरम् Adv. *so weit das Auge reicht.*

आदृष्टिप्रसरम् Adv. dass. Spr. 937.

आदेय Adj. 1) *zu nehmen, sich anzueignen;* so v. a. *abzupflücken* Spr. 2153. — 2) *zu nehmen,* so v. a. *anzuwenden.* — 3) *zu entfernen, — entsetzen.* — 4) *zuzuwenden, zu schenken* Spr. 6706 (vielleicht आधेय zu lesen).

1. आदेव Adj. (f. ई) = अदेव *den Göttern feindlich.*

2. आदेव Adj. (f. ई) *den Göttern zugethan.*

आदेवन n. *Spielplatz.*

आदेश m. (adj. Comp. f. आ) 1) *Bericht, Mittheilung, Aussage, Ausspruch.* — 2) *Lehre.* — 3) *Wahrsagung* 291,14. — 4) *Anweisung, Vorschrift, Geheiss.* — 5) (in der Gramm.) *Substitut* 240,2.

आदेशक m. *Wegweiser* Kâd. II, 33,6. Im Comm. zu TS. Prât. 1,23 fehlerhaft für अन्वादेशक.

आदेशन n. *das Angeben, Angabe, Mittheilung.*

आदेशिन् Adj. 1) am Ende eines Comp. *anweisend, gebietend.* — 2) *das wofür Etwas substituirt wird* Vârtt. 7.8 zu P. 1,1,56.

आदेश्य Adj. *anzugeben, mitzutheilen.*

आदेष्टृ Nom. ag. 1) *Lehrer.* — 2) *Veranstalter eines Opfers* H. 817.

आद्धम् (defectiv आघम्) 2te Pl. Imperf. von आस्.

1. आद्य, आदि3य 1) Adj. (f. आ) *essbar, geniessbar;* n. *Nahrung.* — 2) n. *Korn.*

2. आद्य 1) Adj. (f. आ) *a) am Anfange befindlich, der erste.* Am Ende eines adj. Comp. (f. आ) *den und den zum Ersten habend,* so v. a. *der und die übrigen.* — *b)* am Ende eines Comp. *unmittelbar vorangehend.* — *c) früher, älter* Bhâg. 162. 166. — *d) voranstehend, einzig in seiner Art, unvergleichlich.* — 2) m. Pl. *eine Klasse von Göttern unter* Manu Ákshusha Hariv. 1,7,31 (v. l. आप्य). VP. 3,1,27. — 3) f. आ *a) eine best. Form der* Durgâ. — *b) *die Erde* Râgân. 2,2.

*आद्यकवि m. Bein. Vâlmîki's. Vgl. Ragh. 15,41.

आद्यकालक Adj. (f. °लिका) *nur auf das Heute gerichtet.*

आद्यगङ्गा f. N. pr. eines Flusses.

आद्यन्त n. Sg. und m. Pl. (283,4. Liṭ. 2,2,6) *Anfang und Ende.* आद्यन्त° *am Anfange und am Ende* Liṭ. 3,9,8. 7,5,22. Am Ende eines adj. Comp. *beginnend und schliessend mit* M. 3,205.

आद्यन्तयमक n. *gleichlautende Silben am Anfange und am Schluss eines* Çloka, z. B. Bhaṭṭ. 10,21.

आद्यन्तवत् Adj. *Anfang und Ende habend.*

*आद्यबीज n. *Urgrund.*

*आद्यमाषक m. *ein best. Gewicht,* = 5 Guñgâ.

आद्यर्त्विज् m. *Oberpriester* Ind. St. 13,143.

आद्यर्धसम Adj. (f. आ) *in den beiden ersten Stollen gleich* Ind. St. 8,302.

*आद्यवसान n. Du. *Anfang und Ende* gaṇa दधिपयआदि.

आद्याद्य Adj. *der je vorangehende* M. 1,20.

आद्युदात्त Adj. *den Acut auf der ersten Silbe habend.* Davon Nom. abstr. °त्व n.

आद्यून Adj. *gefrässig* Spr. 2140. Râgat. 8,893.

*आद्योत m. *Licht.*

आद्रव (?) m. N. pr. eines Mannes.

आद्रिसार Adj. *eisern.*

आद्वादशम् Adv. *bis auf zwölf.*

आधमन n. *das Verpfänden.*

आधमर्ण्य n. *das Schuldnersein* 239,3.

°आधर in दुराधर.

*आधर्मिक Adj. *Unrecht thuend.*

आधर्ष n. *das Unterliegen —, Verlieren im Process.*

°आधर्ष in दुराधर्ष.

आधर्व m. 1) *Aufrüttler, Erreger.* — 2) *gerüttelte*

Digitized by Google

Masse.

*आधवन n. *das Schütteln, Rütteln.*

आधवनीय m. *ein Gefäss, in welchem der* Soma *geschüttelt und gereinigt wird.*

आधातर् Nom. sg. 1) *der das heilige Feuer angelegt hat* Nir. 6,6,9. — 2) *Geber, Verleiher, Zutheiler* Spr. 4029.

आधातव्य Adj. *beizulegen, zuzutheilen* Comm. zu Nir. 10,2,13.

आधान n. 1) *das Anlegen, Zulegen, Daraufiegen.* — 2) = अग्न्याधान *das Anlegen des heiligen Feuers* Çat. Br. 2,1,4,29. — 3) = गर्भाधान *Befruchtung, eine der Befruchtung vorangehende Ceremonie.* — 4) *das Mondhaus der Befruchtung* AV. Gjot. 10,1.11,2. — 5) *das Hinzufügen.* — 6) *das Bewirken, Hervorbringen* MBh. 13,96,5. Megh. 3. Ragh. 1,24. Mahâvîrak. 92,16. Sâh. D. 10,13. Chr. 235,26. — 7) *Verpfändung.* — 8) *Behälter.* — 9) *Zaum, Gebiss.* — 10) verwechselt mit आधार Kathâs. 67,25.

आधानकारिका (vgl. आधारका°) f., आधानपद्धति f. und आधानविधि m. Titel von Werken.

*आधानिक n. *eine der Befruchtung vorangehende Ceremonie.*

°आधायक Adj. *verleihend, bewirkend, verursachend.* Dazu Nom. abstr. °त्व n.

°आधायिन् Adj. dass. Râgat. 8,305. Dazu Nom. abstr. °यिता f. Oefters fälschlich °आदायिन् geschrieben.

आधार m. 1) *Stütze, Halt, Unterlage, Grundlage* (eig. und übertr.). — 2) *Behälter, Behältniss.* — 3) *Wasserbehälter, Teich.* — 4) *eine Vertiefung um die Wurzel eines Baumes, in die das für den Baum bestimmte Wasser gegossen wird.* — 5) *Deich, Damm.* — 6) *Boden —, Gebiet einer Wirksamkeit* oder *Thätigkeit* P. 1,4,45. Am Ende eines adj. Comp. so v. a. *sich beziehend auf, betreffend.* — 7) *Subject, Träger einer Eigenschaft.* — 8) N. pr. *a)* eines Teiches. — *b)* eines Autors.

आधारक am Ende eines adj. Comp. *Unterlage.*

आधारकारिका f. Titel einer Kârikâ. Vgl. आधानका°.

आधारचक्र n. *ein best. mystischer Kreis am After.*

आधारण n. *das Tragen, Halten.*

आधारता f. Nom. abstr. von आधार 3) Kumâras. 6,67.

आधारत्व n. Nom. abstr. von आधार 1) Kap. 2,42.

आधारदृषा f. *ein Halsschmuck von best. Form* MBh. 3,112,3.

आधाराधेयभाव m. *das Verhältniss zwischen Behälter und dem darin Enthaltenen* Spr. 4760.

*आधार्मिक Adj. = अधार्मिक.

आधार्य Adj. *in Etwas enthalten.*

आधार्व m. Pl. *das Geschüttelte, durch Schütteln Gereinigte.*

1. आधि m. 1) *Behälter.* — 2) *Grundlage* (bildlich) Nir. 1,1,21. — 3) *Pfand.* Dazu Nom. abstr. °ता f. — 4) *Miethgeld* Âpast. 1,18,20. — 5) *nähere Bestimmung, Epitheton u. s. w.*

2. आधि m. 1) *Gedanken, Sorge, Seelenleiden.* Gewöhnlich Pl. — 2) *das Nachdenken über die Pflichten.* — 3) *Erwartung, Hoffnung.* — 4) *Unglück.* — 5) *ein um die Familie besorgter Mann.*

आधिकरणिक m. *Richter.*

आधिकारिक 1) Adj. *die Hauptsache —, die Hauptperson betreffend.* — 2) *der oberste Herrscher, der höchste Geist* Bâdar. 4,4,18.

आधिक्य n. *Ueberschuss, Ueberfluss, Uebermaass, grosses Maass, hoher Grad, das Vorwalten, Uebergewicht, Ueberlegenheit, höhere Bedeutung.*

*आधिज्ञ Adj. 1) *mit Seelenleiden vertraut.* — 2) *krumm.*

आधिदैवत und °दैविक Adj. *zu den Göttern in Beziehung stehend, von ihnen kommend.*

आधिपत्य n. *Oberherrlichkeit,* mit Loc. 156,2.

आधिभोग m. *Niessbrauch eines Pfandes* Gaut.

आधिभौतिक Adj. 1) *in Bezug zu den Wesen stehend, von der Aussenwelt kommend.* — 2) *in Beziehung zu den Elementen stehend, aus ihnen gebildet.*

*आधिमन्यु m. Pl. *Fieberhitze.*

आधिरथि m. Patron. von अधिरथ.

आधिरथीय n. Name verschiedener Sâman Ârsh. Br.

आधिराज्य n. *Oberkönigthum* Bâlar. 268,6.

आधिवेदनिक n. *ein Geschenk, das ein Mann bei seiner Wiederverheirathung der hintangesetzten Frau macht.*

1. आधी f. *Sehnsucht, Sorge.*

2. आधी Adv. mit कर् *verpfänden* Mit. zu Jâgñ. 2,61.

आधीकरण n. *das Verpfänden.*

आधीत n. *Gegenstand des Sinnens, das Beabsichtigte, Gehoffte* Maitr. S. 1,4,14. 9,1.

आधीतपञ्चम् n. *ein Opferspruch, den man im Sinne hat.*

आधीति f. *das Sinnen, Beabsichtigung* Maitr. S. 1,3,36. 4,14.

आधीन Adj. = अधीन *abhängig von* (Loc.).

आधीपर्ण Adj. (f. आ) *mit Sehnsucht beflügelt.*

आधुनिक Adj. *jetzig.*

आधूपन und आधूमन n. *das in Rauch* (oder *Nebel*) *Hüllen.*

आधूम्र Adj. *rauchfarbig* Vârah. Bṛh. S. 5,55.

आधृषम् Abl. Inf. mit पा *vor Angriff schützen.*

आधृषीय Adj. *bis zur Wurzel* धृष् *gehend.*

आधृषे Dat. Inf. *anzugreifen.*

आधृष्टि f. und आधृष्य Adj. in अनाधृ°.

*आधेनव n. *Mangel an Milchkühen.*

आधेय 1) Adj. *a) anzulegen* 238,30. — *b) niederzulegen, zu deponiren.* — *c) zuzutheilen, zukommen zu lassen, zu gewähren.* — *d) enthalten —, gelegen in* 227,15. 278,10. Bâlar. 41,23. 95,3. *haftend an.* — *e) fälschlich zugeschrieben werdend* Bâlar. 44,12. — 2) n. *a) das Anlegen, Aufsetzen.* — *b) Prädicat, Aussage.*

आधोरण m. *Elephantentreiber.*

आध्मान 1) n. *a) das Sichaufblähen.* — *b)* Bez. *verschiedener Krankheiten mit Blähungszuständen.* — 2) *f. ई *eine best. wohlriechende Rinde* Râgân. 12,163.

आध्मापन n. *das Daraufblasen.*

आध्यक्ष्य n. *Aufsicht.*

*आध्यग्नि m. von अध्यग्नि. Davon Adj. *°ग्नीय.

*आध्या f. = आध्यान.

आध्यात्मिक Adj. (f. ई und आ) 1) *zum Selbst —, zum Subject in Beziehung stehend, subjectiv.* — 2) *zur Allseele in Beziehung stehend.*

आध्यान n. *wehmüthiges Zurückdenken.*

*आध्यापक m. = अध्यापक *Lehrer.*

आध्यायिक Adj. *dem Studium obliegend.*

आर्ध Adj. *dürftig, ärmlich, gering.*

आधनिक Adj. *auf der Reise sich befindend.*

आधम् defectiv für आद्धम्.

आधर् m. N. pr. eines Mannes.

*आधरायण m. Patron. von अधर.

आधरिक Adj. *zum* Soma-*Opfer gehörig.*

आधर्यव 1) Adj. *zum* Adhvarju (d. i. Jagurveda) *in Beziehung stehend.* — 2) n. *der Dienst beim Opfer,* insbes. *die Function des* Adhvarju.

आन m. 1) *Gesicht.* — 2) *Hauch.

आनंश 3te Sg. Perf. von 1. अञ्.

आनक m. 1) *eine Art Trommel.* — 2) *Donnerwolke.

आनकदुन्दुभि m. Bein. Vasudeva's.

*आनकस्थलक Adj. von आनकस्थली.

*आनकस्थली f. N. pr. einer Gegend.

*आनकि von आनक.

आनट् 2te und 3te Sg. Aor. von 1. अञ्.

आनडुक् 1) Adj. *vom Stier stammend, taurinus* Âpast. — 2) n. N. pr. eines Tîrtha. आनुडुक् v. l.

*आनडुक्क n. (संज्ञायाम्).

*आनडुक्ष m. Patron. von आनडुक्.

*आनडुक्षायन m. Patron. von आनडुक्ष.

Digitized by Google

*आनडुह्यायनि von आनडुह्य.

आनत Partic. von नम् mit आ.

*आनतङ m. Pl. *eine best. Gruppe göttlicher Wesen* (bei den Gaina).

आनति f. 1) *Verneigung.* — 2) *Unterwerfung, das zu Willen Werden* Gaut. Nyâyam. 10,2,9. Comm. zu Kâtj. Çr. 8,1,6 und zu Tândja-Br. 18,1,24.

आनद्ध *n. *ein mit Fell bezogenes musik. Instrument.*

आनद्धत्व n. *Verstopfung* Bhâvapr. 3,130.

आनद्धवस्ति Adj. *dessen Blase verstopft ist.* Davon Nom. abstr. °ता f.

आनन n. (adj. Comp. f. आ) *Mund, Gesicht* (von Menschen und Thieren).

आननान्त m. *Mundwinkel.*

आननान्तम् Adv. *bis zum Munde hinaus* nach Spr. 7791.

आनन्तर्य n. *unmittelbares Darauf, — Nachher.*

आनन्तर्यतृतीया f. *ein best. dritter Tag.*

आनन्त्य 1) n. *Endlosigkeit, Ewigkeit.* — 2) Adj. *a) unendlich, ewig. — b) endlosen Lohn verleihend* Ârsh. Br. S. 71.

आनन्द् 1) m. *Lust, Wonne; Wollust.* Häufig Pl. bisweilen auch n. Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 2) m. in der Dramatik *Eintritt des Erwünschten.* — 3) m. *eine Art Flöte* S. S. S. 196. — 4) n. *eine Art Haus* Gal. — 5) m. n. *das 48te Jahr im Jupiter-Cyclus* Varâh. Bṛh. S. 8,45. — 6) m. *der 16te Muhûrta* Ind. St. 16,296. — 7) m. Bein. Çiva's. — 8) N. pr. *a)* eines der 5 Lokeçvara bei den Buddhisten. — *b)* *des 6ten der 9 weissen Bala bei den Gaina. — *c)* verschiedener Männer. — *d)* einer Oertlichkeit. — 9) *f. आ *eine best. Pflanze.* — 10) *f. ई desgl.

आनन्दक 1) Adj. *erfreuend, erheiternd* Kâd. 155, 18. — 2) n. N. pr. eines Sees.

आनन्दकन्द m. 1) *die Wurzelknolle der Wonne.* — 2) N. pr. eines Autors. — 3) Titel eines medic. Werkes. — 4) N. pr. einer Oertlichkeit.

आनन्दकलिका f. Titel eines Werkes.

आनन्दकाननमाहात्म्य n. Titel eines Abschnitts im Vâjupurâṇa.

आनन्दकोश m. Titel eines Schauspiels Hall in der Einl. zu Daçar. 30.

आनन्दगिरि m. N. pr. eines Glossators des Çaṁkarâkârja und Verfassers des Çaṁkaradigvigaja.

आनन्दघन Adj. *aus reiner Wonne bestehend* Nṛs. Up. in Ind. St. 9,132.

आनन्दचतुर्दशी f. *ein best. 14ter Tag.*

आनन्दच्छन्न Adj. *nur aus Wonne und Geist bestehend* Nṛs. Up. in Ind. St. 9,163.

आनन्दचिद्रूप Adj. *als Wonne und Geist erscheinend.* Nom. abstr. °त्व n. Kap. 5,66.

आनन्दचौल m. N. pr. eines Lehrers.

आनन्दज 1) m. desgl. — 2) *n. *männlicher Same* Gal.

आनन्दजल n. *Freudenthränen.*

आनन्दज्ञान und °गिरि m. = आनन्दगिरि.

आनन्दैता f. Nom. abstr. von आनन्द 1) Çat. Br. 14,6,10,5.

आनन्दताण्डवपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

आनन्दतीर्थ m. N. pr. eines Gelehrten.

आनन्दथु m. *Lust, Wonne* Dhûrtan. 49.

आनन्ददीपिका f. Titel eines Werkes.

आनन्ददेव m. N. pr. eines Dichters.

आनन्दन 1) Adj. *erfreuend* Spr. 7785. — 2) *n. *freundliche Begrüssung.*

आनन्दनाथ m. N. pr. eines Mannes.

आनन्दनिधि m. Titel eines Commentars.

*आनन्दपट m. *das Gewand einer Neuvermählten.*

आनन्दपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

आनन्दपूर्ण m. N. pr. eines Gelehrten.

*आनन्दप्रभव m. *männlicher Same.*

आनन्दबाष्प m. *Freudenthränen* Spr. 7730.

आनन्दबोधपरमकैस, °बोधयति, °बोधेन्द्र und °बोधेन्द्रसरस्वती m. N. pr. eines Gelehrten.

आनन्दभुज् Adj. *Wonne geniessend* Mânḍ. Up. 5.

आनन्दभैरव m. 1) *eine Form* Çiva's. — 2) N. pr. eines Lehrers der Haṭhavidjâ.

आनन्दभैरवरस m. *eine best. Mixtur.*

आनन्दभोग m. *Genuss von Wonne* Nṛs. Up. in Ind. St. 9,125.

आनन्दमय Adj. (f. ई) Adj. *aus Wonne bestehend, wonnevoll* 259,12. 272,6. Davon Nom. abstr. °त्व n.

आनन्दमाला f. Titel eines Werkes.

आनन्दयितर् Nom. ag. (f. °त्री) *Erheiterer, Erfreuer.*

आनन्दयितव्य Adj. *als Wollust empfunden werdend.*

आनन्दयोग m. *ein best. astrol.* Joga.

आनन्दराय m. N. pr. eines Mannes.

आनन्दरूप Adj. *als Wonne erscheinend* Nṛs. Up. in Ind. St. 9,137.

आनन्दलहरि und °री f. Titel eines Gedichtes. °रीतरी f. Titel eines Commentars dazu. °रीस्तोत्र n. Titel eines Gedichtes.

आनन्दवन 1) m. N. pr. eines Scholiasten. — 2) *n. Bein. der Stadt Kâçî Gal.

आनन्दवर्धन 1) Adj. *Wonne fördernd.* — 2) m. N. pr. eines Dichters und eines Rhetorikers (Kumârasv. zu Pratâpar. 56,7).

आनन्दवल्ली f. Titel des 2ten Theils der Taitt. Up.

आनन्दविमल m. N. pr. eines Mannes B. A. J. 1,97.

आनन्दवेद m. N. pr. eines Mannes.

आनन्दश्रावकसंधि m. Titel eines Werkes.

आनन्दाचल m. N. pr. = आनन्दगिरि.

आनन्दात्मन् 1) Adj. *dessen Wesen Wonne ist* Çat. Br. 10,3,5,13. — 2) m. N. pr. eines Lehrers.

आनन्दामृत n. *Wonnenektar* Nṛs. Up. S. 158. °रूप Adj. 156.

आनन्दाश्रम m. N. pr. eines Gelehrten.

आनन्दाश्रु n. *Freudenthränen* Daçak. 23,24.

*आनन्दि m. *Lust, Wonne.*

आनन्दित m. N. pr. eines Thürstehers Lalit. 378,11.

आनन्दिन् 1) Adj. *a) wonnig, lusterfüllt, glückselig. — b) erfreuend* Spr. 7645. — 2) m. N. pr. eines Mannes.

आनन्देश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tirtha.

आनन्दोत्सव m. *Freudenfest* 252,10.

आनपत्य Adj. *von Kinderlosigkeit herrührend.*

आनभिघात m. Patron. von अनभिघात.

*आनभिघ्रान m. Patron. von अनभिघ्रान.

आनम in दुरानम und स्वानम.

*आनम्य Adj. = आनाम्य.

आनम्र Adj. *gebogen, geneigt.*

*आनय m. *Einführung beim Lehrer.*

आनयन n. 1) *das Herbeibringen, — führen, — schaffen* 106,32. 129,16. इह *hierher* 291,16. — 2) *das Schaffen, Bewirken.* — 3) *das Berechnen.*

आनयितव्य Adj. 1) *herbeizubringen, — führen.* — 2) *zu berechnen* Utpala zu Varâh. Bṛh. 7,1.

*आनयुग n. Trik. 3,5,5.

आनर्त 1) m. *a) *Bühne. — b) *Kampf. — c)* Pl. N. pr. eines Volkes in Guzerat. — *d) ein Fürst der* Ânarta und auch N. pr. eines angeblichen Stammherrn. — 2) n. *das Reich der* Ânarta.

*आनर्तक Adj. von आनर्त 1) *c*).

आनर्तन n. *das Tanzen, Tanz.*

आनर्तीय Adj. *vom Volksstamm der* Ânarta.

आनर्थक्य n. *Zwecklosigkeit* Gaim. 1,2,1. Kap. 4,15.

आनर्दम् Absol. *unter Gebrüll* MBh. 5,141,47.

आनर्दित n. *Gebrüll* R. 2,42,20.

आनल n. *das unter* Anala *stehende Mondhaus Kṛttikâ.*

आनलवि m. N. pr. eines Lehrers.

आनव 1) Adj. *a) den Menschen zugethan. — b) menschlich.* — 2) m. *ein fremder Mann.*

आनर्श्, आनर्शुस्, आनर्शे, आनर्श्म und आनर्श्याम् Perfect-Formen von 1. ऋ.

आनर्स Adj. *zum Lastwagen gehörig.*

Digitized by Google

1. आनाक° Adv. *bis zum Himmel* Rāgh. 1,5.

2. आनाक m. N. pr. eines fürstlichen Geschlechts.

आनाथ्य n. *Schutzlosigkeit.*

आनाभि Adv. *bis zur Nabe.*

आनामन n. *das Geneigtmachen, Gewinnen.*

*आनाम्य Adj. *zu beugen.*

आनाय m. *Netz, Fischernetz.*

आनायाय्, °यते *ein Netz darstellen.*

आनायिन् m. *Fischer.*

*आनाय्य m. *das aus dem* Gârhapatja *genommene südliche Altarfeuer.*

आनाश 3te Sg. Perf. von 1. अश्.

आनाह् m. 1) *Verstopfung des Leibes.* — 2) *Länge.

आनाह्कि Adj. *bei Verstopfung des Leibes anwendbar.*

*आनिचेय m. Patron. *f. ई.

आनिङ्य n. *Regungslosigkeit* Lalit. 439,15. 440,16.

आनिधन Adj. त्वाष्ट्रीसामन् n. Name eines Sâman.

*आनिधेय m. Patron. *f. ई.

आनिन्द्ययोनि Adv. *bis zur verachteten Geburtsstätte* Çiṇḍ. 78.

आनिरुक्त्य n. N. abstr. von अनिरुक्त Comm. zu Lâṭj. 8,9,1.

*आनिरुद्ध m. Patron. von अनिरुद्ध.

आनिर्कृत Adj. *von unvernichtbarer Art.*

आनिल n. und *°ली f. *das unter* Anila *stehende Mondhaus* Svâti.

*आनिलि m. Patron. Hanumant's.

आनीकवत Adj. (f. ई) *zu* Agni anîkavant *in Beziehung stehend* Comm. zu Kâṭj. Çr. 4,3,4.

आनीति f. *Herbeiführung.*

आनील 1) Adj. *schwärzlich* Vikr. 146. Sâh. D. 294, 14. — 2) *m. *Rappe* Gal. — 3) *n. *Zinn* Nigh. Pr.

*आनुकल्पिक Adj. = अनुकल्पमधीते वेद वा.

*आनुकूलिक Adj. = अनुकूलं वर्तते.

आनुकूल्य n. 1) *Geneigtheit, Gunst.* — 2) *Annehmlichkeit.* °तस् *wie es Einem zusagt.* — 3) *freundschaftliches Verhältniss, Einverständniss.*

*आनुखड्ग Adj. von अनुखड्ग् gaṇa परिमुखादि in der Kâç.

*आनुगड्ग Adj. von अनुगङ्ग.

*आनुगतिक Adj. von अनुगत.

*आनुगादिक Adj. = अनुगादिन्.

*आनुगुणिक Adj. = अनुगुणमधीते वेद वा.

आनुगुण्य Adj. *Gleichartigkeit.*

*आनुग्रामिक Adj. von अनुग्रामम्.

*आनुचारक Adj. von अनुचारक.

आनुजावर् Adj. 1) *nachgeboren* Maitr. S. 2,5,6. — 2) *gemein, ganz niedrig.*

आनुडुक् m. N. pr. eines Tîrtha Hariv. 2,39,62. Richtiger v. l. आनडुक्.

*आनुतित्य Adj. von अनुतिलम्.

*आनुदृष्टिनेय und आनुदृष्टेय m. Metron. von अनुदृष्टि.

आनुदेशिक Adj. (f. ई) zu अनुदेश 1) Vârtt. 6 zu P. 1,1,56. Saṃhitopan. 27,1.

*आनुनाश्य von अनुनाश.

आनुनासिक्य n. *Nasalität.*

*आनुपथ्य Adj. von अनुपथम्.

*आनुपदिक 1) Adj. *auf dem Fusse folgend.* — 2) *das* Anupada *studirend.*

*आनुपद्य Adj. von अनुपदम्.

आनुपूर्व n. (Gaut.), °पूर्वी f. und °पूर्व्य n. (Âpast.) *Reihenfolge von vorn (oben) nach hinten (unten).* Instr. °पूर्वेण, °पूर्व्या, °पूर्व्येण und Abl. °पूर्व्यात् *der Reihe nach.*

आनुमतँ Adj. *der* Anumati *gehörig, an sie gerichtet.*

*आनुमति m. Patron. gaṇa तौल्वल्यादि in der Kâç.

आनुमानिक Adj. 1) *auf einem Schluss beruhend* Âpast. Nom. abstr. °त्व n. — 2) *Schlüsse machend.*

*आनुमाष्य und *आनुयव्य Adjj. von अनुमाषम् und अनुयवम्.

आनुयात्रिक m. *ein Mann aus dem Gefolge, Diener.*

*आनुयूप्य Adj. von अनुयूपम्.

*आनुरक्ति f. = अनुरक्ति.

आनुरूप्य n. *Angemessenheit.*

*आनुरोकृति m. Patron. von अनुरोकृत्.

आनुरोकृणी Adj. f. als Beiw. des Mondhauses Rohiṇî.

*आनुलेपिक Adj. von अनुलेपिका.

*आनुलोमिक Adj. = अनुलोमं वर्तते.

आनुलोम्य 1) Adj. = अनुलोमज्ञ. — 2) n. *a) gerade oder natürliche Ordnung.* — *b) das in gehöriger Ordnung Sein, das gut von Statten Gehen.* — *c) das Bringen in die richtige Lage.*

*आनुवंश्य Adj. von अनुवंशम्.

आनुवासनिक Adj. *zu einem öligen Klystier geeignet.*

*आनुविधित्सा (!) f. *Undankbarkeit.*

आनुवेश्य m. *ein Nachbar zur Seite.*

*आनुशातिक Adj. von अनुशतिक.

आनुशासनिक Adj. *auf Unterweisung bezüglich, davon handelnd.*

आनुश्रव, °श्रविक und °श्राविक Adj. *auf Ueberlieferung beruhend.*

आनुषक् Adj. *in stetiger Folge, nach der Reihe.*

आनुषङ्गिक Adj. (f. ई) 1) *sich anschliessend, hinterherfolgend, sich anreihend.* Dazu Nom. abstr. °त्व n. — 2) *bleibend, constant* Râǵat. 7,1447. — 3) *nothwendig auf Etwas* (Gen.) *folgend, — sich ergebend.* — 4) *zufällig, unwesentlich.*

*आनुषण्ड und *°क Adj. von अनुषण्ड.

आनुषूकँ Adj. *nachgetrieben.*

आनुष्टुभ Adj. (f. आ und ई Vaitân.) *aus* Anushṭubh *bestehend, der A. gleichartig, z. B. aus vier Theilen zusammengesetzt.*

आनुष्टुभौष्णिक् Adj. *aus* Anushṭubh *und* Ushṇih *bestehend* Ṛv. Prâr. 18,11.

*आनुसाय्य, *आनुसीत्य und *आनुसीर्य Adjj. von अनुसायम्, अनुसीतम् und अनुसीरम्.

*आनुसुक Adj. = अनुसूमधीते वेद वा.

आनुसूक Adj. = आनुषूक Kauç. 16.

*आनुसृतिनेय und *आनुसृष्टिनेय Metronn. von अनुसृति und अनुसृष्टि.

*आनुसेय m. Patron. oder Metron. von अनुसू.

*आनुस्कारायति m. Patron. von अनुस्कारस्.

आनूकम् Adv. = अन्वक् *im Anschluss daran* Ṛv. 5,33,9.

आनूप 1) Adj. *feucht, wässerig, sumpfig.* — 2) m. *a) Wasserthier, Sumpfthier.* — *b)* Patron. von Anûpa. — 3) n. Name eines Sâman Lâṭj. 4,6,1.

*आनूपक Adj. *in Sümpfen lebend.*

आनृण्य n. und °ता f. *Schuldlosigkeit, Sch. in Bezug auf* (Gen. oder im Comp. vorangehend). आनृण्यं वि-धा *vergelten, bezahlen* Prasannar. 132,12.

*आनृत Adj. *der Lüge ergeben.* Davon *°क Adj. *von Lügnern bewohnt.*

आनृशंस n. *Wohlwollen* Gaut. 5,45.

*आनृशंसि m. und *°शंसोय Adj. gaṇa गर्गादि.

आनृशंस्य 1) Adj. (f. आ) *wohlwollend.* — 2) n. *Wohlwollen* Âpast.

आनेतर् Nom. ag. (f. °त्री) *Herbeibringer, -führer.*

आनेतवै Dat. Inf. *herbeizubringen, -führen* Çat. Br. 2,1,4,16.

आनेतव्य Adj. *anzuführen* Comm. zu Nyâyam. 9,2,9.

आनेय Adj. *herbeizubringen, -führen* Kathâs. 18,265.

*आनैपुण n. = अनैपुण.

*आनैश्वर्य n. = अनैश्वर्य.

आनोभद्र und °द्रीय n. *die mit* आ नो भद्राः *beginnende Hymne* (Ṛv. 1,89).

आत्त Partic. von 1. अद्.

आत्तःपुरिक 1) Adj. *zum Harem gehörig* Prasannar. 16,15. — 2) n. *das Treiben im Harem.*

आत्तःपुरितक n. = आत्तःपुरिक 2).

आत्तँम् Adv. *bis zum Ende* (Gaut. 3,5), *vollständig, von Kopf bis zu Fuss.*

आत्तर 1) Adj. *im Innern befindlich, der innere.* — 2) m. *a) ein im Innern des Palastes Angestellter.* — *b) ein Vertrauter* Ind. St. 14,126. 153.

Digitized by Google

आन्तरतम्य n. *nächste Verwandtschaft* (von Lauten).

*आन्तराकृति m. Patron. gaṇa तौल्वल्यादि in der Kâç.

आन्तरिक्ष und weniger gut आन्तरीक्ष Adj. (f. ई) *zur Luft gehörig, aus der Luft stammend, in der Luft vor sich gehend, atmosphärisch* Comm. zu Lâṭj. 4,8,7.

*आन्तरीप Adj. von अन्तरीप Kâç.

*आन्तर्गेहिक Adj. *im Innern des Hauses befindlich.*

आन्तर्य 1) Adj. bei den Gaina *was auf das Streben nach Erlösung hemmend einwirkt* Govindân. zu Bidar. S. 582, Z. 11. — 2) n. *nahe Verwandtschaft* (von Lauten).

आन्तर्वेदिक Adj. *innerhalb der Opferstätte befindlich.*

*आन्तर्वेश्मिक Adj. *im Innern des Hauses befindlich.*

*आन्तिका f. = अन्तिका *ältere Schwester.*

आन्त्य m. *Endiger*, personif. als Bhauvana.

आन्त्यायन m. Patron. von आन्त्य.

आन्त्र n. Sg. und Pl. *Eingeweide.*

आन्त्रतन्ति f. und आन्त्रपाश m. *Darmsaite.*

आन्त्रानुचारिन् Adj. *in den Eingeweiden sich aufhaltend* Mantrabr. 2,7,2.

*आन्त्रिक Adj. *in den Eingeweiden befindlich.*

आन्द्र m. *eine best. verachtete Menschenklasse.*

आन्द्रोड und आन्द्रोर m. N. pr. eines Fürsten VP.² 4,117. Vgl. आण्डोर.

आन्दोल in मरुदान्दोल.

आन्दोलक m. *Schaukel, Schwinge.*

आन्दोलन n. *das Schwingen.*

आन्दोलय्, °यति *schwingen* Bâlar. 38,20. आन्दोलित Spr. 555.

*आन्धसिक m. *Koch.*

आन्धीगव n. Name verschiedener Sâman Lâṭj. 4,5,27. Tâṇḍja-Br. 12,11,21. Nidân. 9,2,10.

आन्ध्य n. *Blindheit* 257,32.

आन्ध्र m. Pl. N. pr. eines Volkes. f. ई *eine Frau dieses Volkes.*

आन्ध्रभृत्य m. Pl. N. pr. eines Geschlechts B.A.J. 5,33.

*आन्न Adj. = अन्नं लब्धा.

आन्यतरेय m. N. pr. eines Grammatikers.

आन्यभाव्य n. *das ein Anderes Sein.*

*आन्वयिक Adj. *von edler Familie.*

आन्वाहिक Adj. (f. ई) *täglich.*

आन्वीक्षिकी f. *Logik* Gaut. 11,3.

*आन्वीपिक Adj. von अन्वीपम्.

आप्, आप्नोति, seltener Med. 1) *erreichen, einholen, stossen auf, antreffen.* — 2) *erlangen, bekommen, in Besitz nehmen, theilhaftig werden, erleiden.* — 3) *über Jmd kommen, zu Theil werden.* — 4) Pass. *voll werden.* — Partic. आप्त 1) *erreicht, ereilt, getroffen.* — 2) *erlangt, empfangen, bekommen.* — 3) *erfüllt, durchdrungen* Çat. Br. 1,1,1, 14. — 4) *angelangt bei* (Acc.) Naish. 22,42. — 5) *sich erstreckend über* (अभि). °तम *am Weitesten reichend* Nṛs. Up. in Ind. St. 9,146. — 6) *dividirt.* — 7) *vollständig, reichlich.* — 8) *zuverlässig;* m. *Gewährsmann.* — 9) *nahe stehend, befreundet.* — Caus. आपयति 1) *erreichen —, gelangen lassen, bringen zu.* — 2) *erlangen lassen.* — 3) *Jmd* (Acc.) *Etwas abgeben, zu fühlen geben.* — Desid. ईप्सति und °ते *zu erreichen suchen, zu erlangen streben* Tâṇḍja-Br. 26,3,2. — Partic. ईप्सित 1) *wen* oder *was man zu haben wünscht, begehrt, erwünscht, genehm, lieb.* Superl. °तम *zunächst stehend* 224,31. — 2) *von einer Autorität festgesetzt, anerkannt.* — Desid. vom Caus. आपिपयिषति *zu erreichen streben.* — Mit अनु *erreichen* Ait. Br. 3,27. — Mit अभि *bis zu Etwas reichen, erreichen.* — Caus. *bis an's Ziel bringen.* — Desid. *zu erlangen streben, nach Etwas verlangen, wünschen.* — Mit अव 1) *erreichen, gelangen zu, stossen auf, antreffen.* अवाप्त auch mit act. Bed. — 2) *erlangen, bekommen, in Besitz nehmen, theilhaftig werden, erleiden.* — 3) *durch Division erhalten.* — Mit प्रत्यव *wiedererlangen.* — Mit समव 1) *stossen auf, antreffen.* — 2) *erlangen, bekommen, theilhaftig werden, erleiden.* — Mit आ *erreichen, über Jmd* (Acc.) *kommen* ṚV. 10,32,8. — Mit उद् *hinaufreichen, erreichen.* — Mit उप *gelangen zu, erlangen* Ait. Âr. 370,11.13. — Desid. *Jmd zu gewinnen suchen* Maitr. S. 2,1,11. Gobh. 1, 9,5. — Mit समुप Desid. in समुपेप्सु. — Mit परि 1) *erreichen, gewinnen.* — 2) *ein Ende machen, genug sein lassen.* — Partic. पर्याप्त *zum Abschluss gebracht, das volle Maass habend, reichlich, geräumig, hinreichend für* (Dat. oder Gen. 182,4), *genügend; einer Sache* (Dat., Loc. eines Nom. act. oder Infin.) oder *einer Person* (Gen.) *gewachsen.* °म् Adv. so v. a. *Alles in Allem* Spr. 4813, v. l. — Caus. *vollbringen.* — Desid. 1) *verlangen, fordern, wünschen.* — 2) *zu erhalten wünschen, in Acht nehmen, schützen.* — 3) *beizukommen suchen, lauern auf, nachstellen.* — Mit संपरि *zusammenfassen, zusammennehmen.* — Mit प्र 1) *gelangen an, in, zu, stossen auf, antreffen, erwischen* 120,26. 123,15. *reichen bis* (आ). अप्राप्य mit Acc. so v. a. *diesseits.* दिशः so v. a. *nach allen Richtungen hin fliehen.* प्राप्य कृष्णचतुर्दशीम् *nach Erreichung dieses Tages*, so v. a. *nachdem dieser Tag gekommen war* 110,29. — 2) *Jmd treffen* (von einem Ungemach). — 3) *erlangen, bekommen, gewinnen, theilhaftig werden, sich zuziehen, erleiden.* Mit Infin. *bekommen zu.* — 4) *zum Gatten* oder *zur Gattin bekommen.* — 5) in der Gramm. *übergehen in.* — 6) *sich finden, vorhanden sein.* — 7) *in Folge einer Regel Geltung erhalten, sich aus einer Regel ergeben* 235,4. 240,21. In derselben Bed. auch Pass. — Partic. प्राप्त 1) *erreicht* 159,6. *getroffen, angetroffen, erwischt.* — 2) *erlangt, gewonnen, sich zugezogen, auf sich geladen.* — 3) *erreicht —, getroffen habend* (auch von einem Ungemach als Subj.), *angelangt bei;* die Ergänzung im Acc. oder im Comp. vorangehend. सहस्रम् *ein Tausend voll geworden.* — 4) *erlangt —, sich zugezogen —, auf sich geladen —, erlitten habend;* die Ergänzung im Acc. oder im Comp. vorangehend. कं चित्प्रकारम् so v. a. *eine best. Art zu sein habend* 230,22. — 5) *gekommen, eingetroffen, angelangt, da seiend* 92,14. 119,9. 120,29. 125,22. 291, 9. प्राप्तेषु कालेषु so v. a. *zu gewissen Zeiten* Spr. 7651. *gelangt zu* (Acc.) Chr. 226,29. — 6) in der Med. *indicirt.* — 7) in der Gramm. *in Folge einer Regel Geltung habend, sich aus einer Regel ergebend* 223,17. 227,10. — Caus. 1) *Jmd* oder *Etwas* (Acc.) *irgendwohin* (Acc. oder Ortsadv.) *gelangen lassen, treiben, Jmd* (Dat.) *Etwas* (Acc.) *zuführen* 107,1. *bringen, befördern.* — 2) *Jmd* (Acc.) *Etwas* (Acc.) *erlangen lassen.* — 3) *Etwas zu Jmd gelangen lassen*, so v. a. *überbringen, melden, anmelden, verkünden* M. 8,43. MBh. 14,9,24. Ragh. 14,60. — 4) *erlangen, theilhaftig werden.* — Desid. *zu erreichen suchen, verlangen nach.* — Mit अनुप्र 1) *gelangen zu, erreichen, stossen auf, finden.* — 2) *nachgehen, nachahmen.* — Partic. अनुप्राप्त 1) *angelangt bei, gekommen zu* (Acc.). — 2) *gerathen in* (Acc.) MBh. 5,190,11. — 3) *widerfahren* R. 5,35, 14. — 4) *gekommen* (auch von bestimmten Zeiten und Umständen), *eingetroffen.* — 5) *hinauslaufend auf, einbegriffen —, enthalten in* (Acc.) Nir. 1,16. — Mit समनुप्र *erreichen, anlangen bei.* — Partic. समनुप्राप्त 1) *angelangt bei* (Acc.). — 2) *erlangt habend,* mit Acc. — 3) *angekommen, angelangt.* — Mit अभिप्र *reichen bis zu, erreichen.* — Desid. in अभिप्रेप्सु. — Mit उपप्र, Partic. °प्राप्त *genaht, herangetreten.* — Mit परिप्र in परिप्राप्ति und परिप्रेप्सु. — Caus. *mit Etwas zu Stande kommen* Lalit. 167,1. fgg. — Mit संपरिप्र Desid. in संपरिप्रेप्सु. — Mit संप्र 1) *erreichen, gelangen zu, antreffen* 122,16. 123,19. कृच्छ्रकालम् *in die Zeit der Noth hereinkommen* 79,26. — 2) *erlangen, theilhaftig werden* 139,19. *sich zuziehen, erleiden.* — 3) *zur Gattin bekommen*

Digitized by Google

135,21. — Partic. संप्राप्त 1) *angetroffen.* — 2) *erlangt* 296,16. *sich zugezogen, auf sich geladen.* — 3) *erreicht habend, angelangt bei, gekommen zu, gerathen auf* (Acc.) 67,23. 228,28. *sich erstreckend auf* (im Comp. vorangehend). — 4) *erlangt habend, gerathen in* (ein Ungemach). — 5) *angelangt, gekommen* (insbes. von Zeitpunkten); *herstammend von* (Abl.) 197,4. — Caus. *erreichen machen.* — Mit अनुसंप्र *erreichen, anlangen bei, in, antreffen.* — Partic. अनुसंप्राप्त 1) *angelangt bei* (Acc.). — 2) *Jmd* (Acc.) *widerfahren.* — 3) *gekommen, erschienen, da seiend.* — Mit अभिसंप्र 1) *erreichen, gelangen zu.* — 2) *erlangen, bekommen, theilhaftig werden.* — Partic. अभिसंप्राप्त 1) *angelangt bei* (Acc.). — 2) *gekommen.* — Mit उपसंप्र *gelangen zu.* — Partic. उपसंप्राप्त 1) *sich zugezogen habend, gerathen in* (Acc.). — 2) *herangekommen.* — Mit प्रति Desid. *werben um* (ein Mädchen). — Mit वि 1) *hindurchreichen, durchdringen, erfüllen, ausfüllen.* — 2) *reichen bis* (आ). — Partic. व्याप्त 1) *durchdrungen, erfüllt, angefüllt.* सूर्यतेजसा मुखम् so v. a. *ganz beschienen von* 154,5. — 2) *eingenommen, in Besitz genommen.* — 3) *behaftet mit* (Instr.) Tarkas. 41 (अनित्यत्वेन zu lesen). — 4) *in etwas Anderm eingeschlossen, — enthalten* Bhâshâp. 67. — 5) *wohlhabend* Ait. Br. 4,4. — Caus. Partic. व्यापित *durchdrungen, erfüllt* Spr. 1402. — Mit अभिवि Absol. °व्याप्य *bis* — (Acc.) *inclusive.* — Mit सम् 1) *erlangen, theilhaftig werden.* समाप्तवत् 91,25. — 2) *vollenden.* — 3) *heranreichen.* — Partic. समाप्त *vollendet, beendigt, zum Abschluss gelangt.* — समाप्तः MBh. 14, 2561 fehlerhaft für ममाप्तः. — Caus. 1) *Jmd Etwas erreichen —, erlangen lassen.* — 2) *zu Ende führen, vollbringen.* — 3) *Jmd abthun, den Garaus machen.* — Desid. *zu vollenden streben.* — Partic. समीप्सित *begehrt, erwünscht.* — Desid. vom Caus. *zu vollbringen suchen.* — Mit अनुसम् Caus. *dazu vollenden, nachher zu Stande bringen.* — Mit परिसम् Pass. 1) *enthalten sein in* (Loc.). — 2) *sich erstrecken auf, gehören zu* (Loc. oder प्रति). — 3) *das Endziel erreichen.* — Partic. परिसमाप्त 1) *vollständig beendigt* MBh. 1,223,60. — 2) *vollendet,* so v. a. *auf dem Höhepunkt stehend* Çâk. 105. — Caus. *vollenden* Gîrâlop. S. 444.

1. आप in दुराप und मनआप.

2. आप 1) m. *a*) N. pr. eines der 8 Vasu Varâh. Bṛh. S. 53,48. 49. 51. VP. 1,15,111. fg. — *b*) *der Stern δ Virginis.* — 2) *f. ई *das Mondhaus* Pûrvâshâḍhâ H. 113.

*आपक, f. ई gaṇa गौरादि.

*आपकर Adj. = अपकरे ज्ञातः.

आपक्व Adj. 1) *halbgar.* — 2) *halbreif* Ṛtus. 3,1.

*आपत्तिति m. Patron. *°त्तित्या f. Gaṇar. 1,86.

आपगा f. 1) *Fluss.* — 2) N. pr. eines Flusses.

आपगेय m. Metron. Bhîshma's.

*आपच्चिक, f. ई gaṇa गौरादि.

आपण m. (adj. Comp. f. आ) 1) *Markt* 115,4. 118, 22. — 2) *Waare.*

आपणदेवता f. *eine auf einem Markte stehende Götterstatue.*

आपणवीथिक *Budenreihe auf einem Markte* R. 7,70,11. Am Ende eines adj. Comp. f. आ R. Gorr. 2,41,21.

आपणवेदिका f. *Marktbank, - tisch.*

*आपणिक 1) Adj. *zum Markte in Beziehung stehend.* — 2) m. *a*) *Handelsmann.* — *b*) *Pachtgeld für einen Markt.*

आपणीय Adj. *vom Markte kommend* Âpast.

आपतन n. *unerwartetes zum Vorschein Kommen.*

आपति m. etwa *Gebieter hier* Maitr. S. 1,2,7. 3,7,10.

*आपतिक Uṇâdis. 2,45. 1) Adj. *vom Schicksal abhängig.* — 2) m. *Falke* Uggval.

आपत्कल्प m. *das Verfahren in Zeiten der Noth* Gaut. 7,1. 9,67. M. 11,28.

आपत्काल m. *Zeit der Noth* M. 2,241. Spr. 952.

*आपत्कालिक Adj. (f. आ und ई) von आपत्काल.

आपत्ति f. 1) *Eintritt eines Falles* (im Comp. vorangehend) Kap. 1,22. 50. 113. 5,8. 6,19. — 2) *Uebergang —, das Gerathen —, Umwandlung in.* — 3) *Unfall, Ungemach, Noth.* — 4) **Fehler, Versehen.*

आपत्तोस् Gen. Inf. (abhängig von ईश्वरः) *zu gerathen in* Çat. Br. 9,5,2,1.

आपत्प्राप्त Adj. *in's Unglück —, in Noth gerathen.*

आपत्य Adj. *patronymisch.*

आपथि Adj. *auf dem Wege befindlich.*

आपथ्यी f. *ein auf dem Wege liegender Stein* u. s. w.

आपद् f. Sg. und Pl. *Unfall, Ungemach, Noth.* Instr. Sg. *aus Versehen* Âçv. Çr. 12,8,23.

*आपदा f. dass.

आपदुद्धरण n. *das Ziehen aus der Noth* Spr. 6780. 6835.

आपदुद्धारकल्प m. Titel eines Werkes.

आपदेव 1) m. N. pr. eines Autors. — 2) f. ई *ein von ihm verfasstes Werk.*

आपद्गत Adj. *in's Unglück —, in Noth gerathen* Spr. 963. 7733.

आपद्धर्म m. 1) *die im Falle der Noth geltenden Vorschriften.* — 2) Pl. *unglückliche Verhältnisse.*

आपद्विनीत Adj. *durch Ungemach bescheiden geworden* Bâlar. 193,17.

आपन 1) Adj. *bringend, herbeiführend.* — 2) *n. *Pfeffer.*

*आपनिक Uṇâdis. 2,45. m. 1) *Sapphir.* — 2) *ein Kirâta* Uggval.

आपनेय Adj. *zu erreichen, — erlangen.*

*आपन्नजीविक Adj. *einen Lebensunterhalt habend* P. 1,2,44, Sch.

आपन्नसत्त्वा Adj. f. *schwanger.*

आपप्रश्न m. Titel eines astrol. Tractats.

आपभट्ट m. N. pr. = आपदेव.

*आपमित्यक Adj. *durch Tausch erhalten.*

आपया f. N. pr. eines Flusses.

आपयितर् Nom. sg. *Verschaffer.*

आपरपक्षीय Adj. *zur zweiten Hälfte eines Monats in Beziehung stehend.*

*आपराधट्य n. Nom. abstr. von अपराधय.

आपराह्णिक Adj. *nachmittägig.*

आपर्तुक Adj. *nicht der Jahreszeit entsprechend.*

आपर्वभङ्गनिपुण Adj. *geschickt sogar ein Rohr im Gelenk zu brechen,* so v. a. *das Schwerste zu vollbringen vermögend* Kâm. Nitis. 11,40 (wo आप°निपुणो — दैवे zu vermuthen ist).

आपर्वभाग° Adv. *bis zum Gelenk* Çâk. 80.

आपल n. Name eines Sâman.

आपव m. Bein. Vasishṭha's.

आपवत्स m. N. pr. eines Genius.

आपवर्गिक und °वर्ग्य Adj. *zur Erlösung führend.*

1. आपस् n. *ein frommes Werk* RV. 1,178,1. 4,38,4.

2. *आपस् n. *Wasser.*

3. आपस् Nom. und bisweilen auch Acc. Pl. von 3. अप् *Wasser.*

1. आपस्तम्ब m. N. pr. eines Lehrers.

2. आपस्तम्ब 1) Adj. (f. ई) von Âpastamba *stammend.* — 2) m. Pl. *die Schüler des* Âp. Verz. d. Oxf. H. 271,a,4.

आपस्तम्बि m. Patron. von आपस्तम्ब.

आपस्तम्बीय Adj. und m. Pl. = 2. आपस्तम्ब.

*आपस्तम्भिनी f. *eine best. Pflanze.*

आपाक m. *Ofen.*

आपाकस्थ Adj. *im Ofen steckend.*

आपाङ्ग n. *das Behandeln der Augenwinkel mit Salbe.*

आपाटल Adj. (f. आ) *röthlich* Kâd. 32,23. 53,9.

आपाटलिपुत्रम् Adv. *bis* Pâṭaliputra Kâç. zu P. 2,1,13.

आपाण्डु Adj. *gelblich weiss, weisslich, bleich* Varâh. Bṛh. S. 3,23. Chr. 86,22. Nom. abstr. °ता f.

आपाण्डुर Adj. dass. Spr. 2497.

आपाण्डुरी Adv. mit भू *bleich werden* Kumâras. 3,33.

आपात m. 1) *Heransturz, Andrang.* लोचनापात

Digitized by Google

ein zudringlicher Blick Spr. 3974. — 2) *Sturz in* (im Comp. vorangehend). — 3) *unerwartetes Erscheinen, Eintritt, Eintreffen* Spr. 3772. 6419. आपाततस् und आपात° *sofort, im Nu, beim ersten Blick.* आपातमात्रे und आपातमात्र° *nur im ersten Augenblick.* — 4) **das zum Sturz Bringen.*

आपातालिका f. *ein best. Metrum* Ind. St. 8,307. fgg.

आपातिक Adj. *sich zunächst darbietend* Comm. zu Kâtj. 3,123.

°आपातिन् Adj. *eintretend, sich ereignend.*

*आपात्य Partic. fut. pass. von पत् mit आ.

आपाद् m. *Lohn, Belohnung.*

आपादक Adj. *herbeiführend, bewirkend* Comm. zu TS. Prât. 5,35.

आपादकण्ठम् Adv. *von den Füssen bis zum Halse* Ind. St. 14,375.

आपादन n. *das Bringen —, Versetzen in.*

1. आपान् Partic. 1) *das Ziel erreichend* RV. 2,34,7. — 2) *erlangend, theilhaftig werdend* RV. 9,110,5.

2. आपान n. *das Zechen, Gelage.* °गोष्ठी f. *Gelage,* °भूमि f. *Zechplatz,* °शाला f. *Zechstube.*

आपानक n. *Trinkgelage* Kâd. 35,8. 9.

आपात्तमन्यु Adj. *dessen Trunk Muth erzeugt.*

आपायिन् Adj. *trinklustig.*

*आपारि m. *gaṇa* क्रत्व्यादि in der Kâç. zu P. 6,2,86.

आपाल n. Name eines Sâman.

*आपालि m. *Laus.*

आपि 1) m. *Verbündeter, Befreundeter, Bekannter.* — 2) Adj. am E. e. C. *reichend, hindringend.*

आपिङ्ग Adj. *rothbräunlich* Bhaṭṭ. 2,30.

आपिङ्गर 1) Adj. (f. आ) *röthlich, gelbröthlich* Kâd. 11,15. II, 98,4. — 2) *n. *Gold.*

आपिङ्गरी Adv. mit कर् *röthlich färben.*

1. आपित्व n. *Bundesgenossenschaft, Freundschaft.*

2. आपित्व n. vielleicht *Abendzeit* RV. 8,4,3.

आपिशङ्ग Adj. *goldfarbig* Kâd. 40,6.

आपिशर्व Adj. *nächtlich* TS. 7,3,12,1.

आपिशल 1) Adj. (f. ई) von Âpiçali *herrührend.* शिला Ind. St. 14,160. — 2) *m. *ein Schüler* Âpiçali's. *f. आ. — 3) *n. *ein von* Âpiçali *verfasstes Werk.*

आपिशलि m. Patron. eines alten Grammatikers.

*आपिशल्या f. zu आपिशलि.

आपीड m. 1) *das Zusammendrücken, Kneifen.* — 2) *ein auf dem Scheitel getragener Kranz.* — 3) *ein best. Metrum.*

आपीडन n. *das Drücken, Druck.*

°आपीडित Adj. *mit einem Kranz von — geschmückt.*

आपीत 1) Adj. *gelblich* R. 2,76,4. — 2) *m. *Ficus benjamina* Nigh. Pr. — 3) *n. *a) Staubfaden der Lotusblüthe* Nigh. Pr. — *b) Schwefelkies.*

आपीतय्, °यति *mit einem gelben Anstrich versehen* Kâd. II, 136,4.

आपीन n. *Euter.*

आपीनवत् Adj. *eine Form von* प्या *mit* आ *enthaltend.*

*आपूपिक 1) Adj. von आपूप. — 2) n. *ein Haufen Kuchen.*

आपूप्य 1) m. **Mehl.* — 2) *Backwerk.*

आपूर् m. *Fluth, Ueberfluss, Uebermaass* Çiç. 7,74.

आपूरण 1) Adj. *füllend, voll machend* Spr. 1928. — 2) m. N. pr. *a)* eines Schlangendämons MBh. 1, 35,6. — *b)* eines Jaksha VP. — 3) n. *a) das Füllen, Vollmachen* 179,32. — *b) das Spannen eines Bogens bis zur vollständigen Rundung* Prasannar. 81,12. — *c) Wassermenge* Uttarar. (1862) 75,1.

आपूरयत् m. v. l. für आपूरण 2) *b)* VP.^{2} 2,289.

आपूर्त n. = पूर्त *ein frommes Werk* Kâd. II, 46,19.

आपूर्यमाणपक्ष m. *die zunehmende Hälfte eines Mondmonats* Khând. Up. 5,10,1. Âçv. Gṛhj. 1,4,1.14,2.

*आपूष n. *Zinn.*

आपृक् Adv. *in Berührung mit, auf* (Gen.).

आपृचम् Gen. Inf. *um zu füllen, — sättigen* RV. 8,40,9.

आपृचे Dat. Inf. dass. RV. 5,50,2.

*आपृच्छा f. *Anrede, Unterhaltung.*

(आपृच्य) आपृच्छ्य Adj. 1) *zu begrüssen, — verehren.* — 2) *lobenswerth.*

*आपेक्षिक Adj. *relativ.* Nom. abstr. °त्व n. Nyâyas. 4,1,39.

आपेय m. Pl. *eine best. Götterordnung* Maitr. S. 4,1,9. आपेयत्व n. Nom. abstr. ebend. Vgl. आप्त्य 2).

आपेषम् Absol. *mit Berührung* Çat. Br. 14,5,2,15.

आपोक्लिम n. = ἀπόκλιμα.

आपोदेवत (Âçv. Çr. 5,10,17) und °दैवत्य (Çâṅkh. Br. 16,7) Adj. *das Wasser zur Gottheit habend.*

आपोमय Adj. *aus Wasser bestehend.*

आपोमात्रा f. *der feine Urstoff des Wassers.*

आपोमूर्ति m. N. pr. 1) eines Sohnes des Manu Svârokisha Hariv. 419. — 2) eines der 7 Ṛshi im 10ten Manvantara.

आपोरेवती f. *der Vers* RV. 10,30,12 Çâṅkh. Br. 11,8.

आपोऽशान n. *das vor und nach dem Essen unter den Worten* अपोऽशान *zu vollziehende Mundausspülen.*

आपोहिष्टीय 1) Adj. (f. आ) von आपो हि ष्ठ (RV. 10,9,1). — 2) n. Name eines Sâman.

आप्त 1) Adj. s. u. आप्. — 2) m. *a)* **ein* Arhant bei den Gaina. — *b)* N. pr. eines Schlangendämons MBh. 1,35,8. — 3) *f. आ *Haarflechte.* — 4) n. *a) Quotient* Lîlâv. 124. — *b)* **equation of a degree.*

आप्तकारिन् Adj. *zuverlässig,* von Personen.

आप्तदक्षिण Adj. *von reichlichen Geschenken begleitet* (Opfer) M. 7,79. 3,79,5. R. 1,53,24. 2,30,35.

आप्तनिश्चयालंकार m. Titel eines Werkes.

आप्तभाव m. *Zuverlässigkeit* Spr. 3131.

आप्तवचन n. *ein zuverlässiger Ausspruch* Sâṁkhjak. 4. 5. Ragh. 11,42.

आप्तवज्रसूचि f. Titel einer Upanishad.

आप्तवर्ग m. *Nahestehende, Wohlbekannte* Mâlav. 67,11.

आप्तवाक्य n. = आप्तवचन Colebr. Misc. Ess. 1,303.

1. आप्तवाच् f. dass.

2. आप्तवाच् Adj. *dessen Wort zuverlässig ist* Ragh. 13,60.

आप्तव्य Adj. *zu erreichen.*

आप्तश्रुति f. *eine zuverlässige Ueberlieferung* Sâṁkhjak. 5.

आप्तागम m. dass. Sâṁkhjak. 6. Kâraka 1,11.

आप्ताधीन Adj. *von zuverlässigen Personen abhängig.*

आप्ति f. 1) *Erreichung, das Treffen.* — 2) *Erlangung, Gewinnung* 321,5. — 3) Bez. von *zwölf Opfersprüchen, die mit* आपये (VS. 9,20) *beginnen.* — 4) *Quotient* Bîjag. 56. Lîlâv. 103. — 5) **Zusammenhang, Verbindung.*

आप्तिकर Adj. *eintretend* Lalit. 259,6.

*आप्तोक्ति f. = आप्तवचन H. 242.

आप्तोपदेश Adj. *eine zuverlässige Unterweisung* Kap. 1,101. Sâh. D. 10,9.

आप्तोर्याम und °र्यामन् m. = अप्तोर्याम.

आप्त्य, आप्त्र m. 1) Bein. *a)* Trita's. — *b)* Indra's. — 2) Pl. Bez. *einer best. Götterordnung.*

आप्रवान m. Patron. von अप्रवान.

आप्रान Partic. in Verbindung mit तीर्थ *der gewöhnliche Zugang zur Opferstätte zwischen der Grube und den beiden Aufwürfen* RV. 10,114,7.

1. आप्य 1) Adj. *a) zum Wasser gehörig, wässerig, flüssig.* — *b) im Wasser wohnend.* — 2) m. *a)* (sc. राशि) Bez. *der Zodiakalbilder Krebs, Fische und der zweiten Hälfte des Steinbocks* Varâh. Bṛh. 5,9. — — *b)* N. pr. α) eines Vasu. — β) Pl. *einer best. Götterordnung* (sonst आप्त्य). Unter Manu Kâkshusha Hariv. 437 (v. l. आप्त्य). Bhâg. P. — 3) n. *das die Gewässer zur Gottheit habende Mondhaus* Pûrvâshâḍhâ.

2. आप्य Adj. *zu erreichen, — erlangen.*

3. (आप्य) आप्यत्र n. *Bundesgenossenschaft, Freundschaft.*

4. *आप्य n. *Costus speciosus* oder *arabicus.*

आप्यायनवत् Adj. = आपीनवत्.

Digitized by Google

आप्याय m. *Zunahme, das Vollwerden.*

आप्यायन 1) Adj. *Fülle —, Beleibtheit verleihend.* — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Jaǵńabâhu und des von ihm beherrschten Varsha Bhâg. P. 5,20,9. — 3) f. आ *Sättigung* Pañkat. ed. Bomb. I, 76,5. — 4) f. ई *eine Arterie im Nabelstrang.* — 5) n. *a) das Vollmachen, Fettmachen.* — *b) das Sättigen, Befriedigen.* — *c) das Gedeihenmachen.* तप° MBh. 3,83,32. — *d) das Schwellenmachen*, Bez. *einer best. am* Soma *vorgenommenen Handlung.* — *e) eine best. an einem Zauberspruche vorgenommene Ceremonie.* — *f) Mittel zum Fett* — oder *Starkwerden.* — *g) Mittel zum Gedeihen.*

आप्यायनवत् Adj. *Gedeihen verleihend* Maitrâyaṇ. 6,5.

°आप्यायिन् Adj. *Gedeihen —, Wohlergehen verleihend.*

आप्याय्य Adj. *zu sättigen, — befriedigen.*

1. आप्र् Adj. *thätig, eifrig.*

2. आप्र Adj. von आप्री.

*आप्रच्छन n. *das Lebewohlsagen.*

आप्रदिवम् Adv. *für immer.*

*आप्रपदम् Adv. *bis zur Fussspitze.*

आप्रपदीन Adj. *bis zur Fussspitze reichend* Kâd. 146,23.

आप्रवर्तन n. *allgemeiner Ausbruch* (des Schweisses) Bhâvapr. 3,64.

आप्रावर्षम् Adv. *bis zur Regenzeit.*

आप्री f. Pl. Bez. *gewisser Anrufungen im* ṚV.

आप्रीतपा Adj. *die ihm Versöhnten, Wohlgefälligen schützend.*

*आप्रीतिमागु m. N. pr. einer Oertlichkeit. Davon Adj. *°मायवक.

आप्लव m. *Bad.*

आप्लवन n. *das Eintauchen, Bad.*

*आप्लवव्रतिन् Adj. *der das Bad genommen hat, das die Lehrzeit abschliesst.*

*आप्लाव m. *Bad.*

आप्लाव्य Adj. *als Bad dienend, die Stelle eines Bades vertretend.*

आप्लुत n. *das Baden* MBh. 13,116,40.

*आप्लुतव्रतिन् Adj. = आप्लवव्रतिन्.

*आप्लुति f. *Bad* Gal.

*आप्वा f. = कण्ठस्थान.

आप्सरस 1) Adj. (f. ई) *von einer* Apsaras *stammend.* — 2) n. Name eines Sâman Ârsh. Br.

आप्सव m. Bein. eines Manu.

आफलक m. *Pallisade.*

आफलोदयकर्मन् Adj. *einem Werke obliegend, bis der Lohn eingetreten ist*, Râgh. 1,5.

आफल्य n. *Fruchtlosigkeit* Nyâyas. 4,1,19.

*आफीन (Nigh. Pr.) und *आफूक n. (Madanav. 33, 341) *Opium.*

आबद्ध 1) n. (*m.) *Schmuck.* — 2) *m. *Zuneigung.*

आबन्ध m. *das Umbinden.*

आबन्ध m. 1) *Band.* — 2) *ein Riemen zum Anbinden eines Ochsen an's Joch* oder *an den Pflug.* — 3) *Schmuck. — 4) *Zuneigung; vgl.* प्रेमाबन्ध.

आबन्धन n. *das Anbinden, Umbinden.*

आबप्पु m. *eine best. Pflanze* AV. 6,16,1.

आबर्ह 1) Adj. *ausreissend*, in मुष्काबर्ह. — 2) *m. *das Ausreissen.*

*आबर्हण n. *das Ausreissen.*

आबर्हम् Absol. *unter Ansichreissen* Kâṭy. 25,6.

*आबर्हिन् Adj. *zum Ausreissen geeignet.*

आबल्य n. *Kraftlosigkeit, Schwäche* Kausn. Up. 3,3 (so zu lesen).

आबाध 1) m. *Andrang.* — 2) m. und f. (आ) *Pein, Qual, Leiden.* — 3) f. आ *Segment einer Basis.*

आबालम् Adv. *bis auf die Knaben herab.*

आबाल्यम् und आबाल्य° (Kâtyâs. 21,122) Adv. *vom Knabenalter an.*

आबिलम् Adv. (*zur Höhle hin*) *erschrocken.*

आबुत्त m. *Mann der Schwester* (im Drama).

*आबुध्य n. Nom. abstr. von अबुध Kâç. zu P. 5,1,121.

आब्दम् Adv. *ein Jahr hindurch.*

आब्दिक Adj. *jährlich*, nach Zahlwörtern — *jährig.*

आब्रह्म Adv. *bis* Brahman *inclusive.*

आब्रह्मस्तम्बपर्यन्त Adj. *mit* Brahman *beginnend und mit einem Grasbüschel endigend* Pañkar. 2,1,21.

आभाग m. *Theilnehmer an* (Loc.).

आभङ्गिन् Adj. *ein wenig gebogen* Kâd. 136,20.

*आभण्डन n. als Bedeutung von भल्.

*आभयज्ञात Adj. von आभयज्ञात्य.

*आभयज्ञात्य m. Patron. von अभयज्ञात.

आभयिन् Adj. in अनाभयिन्.

आभर n. इन्द्रस्य Name verschiedener Sâman.

आभरण n. (adj. Comp. f. आ) 1) *Schmuck, Schmucksache.* — 2) Titel verschiedener Werke.

आभरद्वसव n. Name eines Sâman.

आभरद्वसु 1) Adj. *Güter herbeibringend.* — 2) m. N. pr. eines Mannes.

°आभरित Adj. wohl = भरित *voll von.*

आभा f. 1) *Glanz, Licht.* Am Ende eines adj. Comp. (f. आ) *Licht, Farbe, Aussehen.* Als Adj. *ähnlich* gefasst 250,30. — 2) *Acacia arabica* Bhâvapr. 4, 153. 177. — 3) *eine Art Asparagus und *— Zizyphus* Nigh. Pr.

आभाणक m. *Spruch, Sprichwort.*

*आभाति f. = आभा 1).

आभाष m. (adj. Comp. f. आ) 1) *Rede, Sprache.* — 2) *Spruch, Sprichwort* Spr. 1409.

आभाषण n. *Unterredung.*

आभाष्य Adj. 1) *einer Unterredung würdig.* — 2) angeblich = अभाष्य *wovon man nicht reden darf* MBh. 13,25,67, v. l.

आभास m. (adj. Comp. f. आ) 1) *Glanz, Licht* 282, 11. *Farbe, Aussehen.* — 2) *blosser Schein, Trugbild* 272,30. 273,10.

आभासन n. *das Klarmachen, Verdeutlichen.*

°आभासिन् Adj. *leuchtend wie.*

आभासुर und आभास्वर m. Pl. *eine best. Götterordnung.*

आभिकामिक Adj. *erwünscht, gern gesehen.*

आभिचरणिक Adj. *zum Behexen dienend.*

आभिचार m. = अभिचार *Behexung.*

आभिचारिक 1) Adj. *auf Behexung bezüglich* Vaitân. — 2) n. *Zauber.*

आभिज्ञ Adj. *patronymisch.*

आभिज्ञातो (308,19) f. und °ज्ञात्य n. (316,32) *Adel.*

आभिजित 1) *Adj. *unter dem Sternbilde* Abhigit *geboren.* — 2) m. (*f. ई) Patron. von अभिजित्. *Pl. P. 5,3,118, Schol.

*आभिजित्य m. Patron. von अभिजित्.

आभिधानिक m. *Lexicograph.*

आभिप्रतारिण m. Patron. von अभिप्रतारिन्.

आभिप्रायिक Adj. *nach Belieben geschehend, beliebig.*

आभिप्लविक Adj. *zum* Abhiplava *gehörig* Âçv. Çr. 7,5,18. Lâṭy. 3,6,18. Vaitân.

आभिमुख्य n. 1) *das Zugewandtsein* (die Ergänzung im Gen., Acc. oder im Comp. vorangehend) 235,4. 290,6. Spr. 5708. 6195. Instr. als Umschreibung von अभि Utpala zu Varâh. Bṛih. 27(25),29. — 2) *das im Begriff Stehen —, Willens Sein zu* (im Comp. vorangehend).

*आभिरूपक n. = आभिरूप्य.

आभिरूप्य n. 1) *Angemessenheit* Lâṭy. 1,6,16. — 2) *Schönheit.*

आभिशस्य n. *Verleumdung* Âpast.

*आभिषिक्त Adj. von अभिषिक्त.

आभिषेक (Varâh. Jogaj. 9,4) und °षेचनिक Adj. (f. ई) *auf die Königsweihe bezüglich, dazu dienend.*

आभिहारिक Adj. *was aufgetragen —, einem vornehmen Herrn vorgesetzt wird.*

आभीक n. Name eines Sâman.

*आभीक्ष्ण 1) Adj. *wiederholt.* — 2) = आभीक्ष्ण्य.

आभीक्ष्ण्य n. *häufige Wiederholung.*

आभीर 1) m. *a)* Pl. N. pr. eines Volkes. — *b) Kuhhirt.* Im System *der Sohn eines Brahmanen*

Digitized by Google

von einer Ambashṭha-Frau. — 2) Adj. (f. ई) zum Volk der Âbhira gehörig, ihnen eigen. — 3) f. ई a) *zur Kaste der Âbhira gehörig und auch die Frau eines solchen Âbhira. — b) ein best. Metrum. — c) die Sprache der Âbhira. — d) eine best. Râgiṇi S.S.S. 37.

आभीरक 1) m. Pl. = आभीर 1) a). — 2) f. °रिका eine best. Râgiṇi S.S.S. 110.

*आभीरपल्लि, *°पल्लिका und *°पल्ली f. eine Ansiedelung von Kuhhirten.

आभीरिक Adj. (f. ई) = आभीर 2).

आभील 1) Adj. schrecklich. — 2) *n. Schmerz, Pein.

आभीवर्तस्तोत्रीय Lâṭj. 3,6,18 fehlerhaft für आभी°.

आभीशव, °शवाग्य und °शवोत्तर n. Namen von Sâman.

आभु Adj. 1) leer. — 2) leerhändig, karg.

आभुग्न Adj. ein wenig gebogen Ragh. 1,83.

आभू 1) Adj. gegenwärtig, zur Hand seiend, hülfreich, dienstfertig. — 2) m. Gehülfe.

आभूक Adj. inhaltslos, kraftlos.

आभूतसंप्लवम् Adv. bis zum Untergang der Geschöpfe. — Welt.

आभूति 1) f. Vermögen, Macht. — 2) m. N. pr. eines Lehrers. — Ait. Br. 7,13 wohl fehlerhaft; vgl. Chr. 22,22. 351,18. fgg.

आभूमिपाल Adj. mit Einschluss des Fürsten Hariv. 1,37,25.

आभूषेण्य Adj. dem man sich fügen muss.

*आभेरी (आभीरी?) f. eine best. musikalische Weise.

1. आभोग m. 1) Biegung, Krümmung MBh. 3,109, 11. — 2) Rundung, Wölbung. — 3) Umfänglichkeit, Ausgedehntheit MBh. 3,178,25. 15,38,21. 16,4,14. R. 2,65,3. Çik. 8,1. Kathâs. 18,72. Bâlar. 27,23. eines Lautes, so v. a. Kräftigkeit Kâd. II,74,5. — 4) Mannichfaltigkeit Spr. 1443. 7254. — 5) Schlange. — 6) das Finale einer Composition S.S.S. 120. — 7) *Anstrengung. — 8) *Varuṇa's Sonnenschirm.

2. *आभोग m. Genuss.

आभोगेय m. und आभोगिं f. Zehrung.

आभोगिन् Adj. gekrümmt.

*आभोक्षिन् Adj. verzehrend, in भुञ्जगा°.

आभ्यन्तर und °रिक (Dhûrtan. 31) Adj. im Innern befindlich, innerlich, der innere.

आभ्यवकाशिक Adj. in freier Luft lebend (buddh.).

आभ्याशिक Adj. nahe bei einander stehend MBh. 1,207,34. आभ्यासिक gedruckt und durch waffengeübt erklärt.

आभ्युदयिक 1) Adj. heilbringend Uttarar. 38,19 (32,12). — 2) n. ein best. Manesopfer Gaut. 11,17.

आभ्रात्र n. Name eines Sâman.

*आभ्रिक Adj. mit der Hacke arbeitend.

*आभ्य m. Patron. von अभ.

आम् Interj. 1) eines sich auf Etwas Besinnenden. — 2) des Einverständnisses, ja Bâlar. 284,20. 288,11. 296,18.

1. आम 1) Adj. (f. आ) a) roh, ungekocht. Als Beiw. der Kuh im Gegensatz zur Milch, die als gar, gekocht bezeichnet wird; als Beiw. der Wolken im Gegensatz zum Wasser, das sie entlassen. — b) ungebrannt (von Gefässen). — c) unreif (von Früchten, Geschwüren u. dgl.). — d) unverdaut (von krankhafter Ausleerung). — e) zart, fein (Haut). — 2) m. N. pr. a) eines Sohnes des Kṛshṇa VP.² 5,79. — b) eines Sohnes des Ghṛtaprshṭha und des von ihm beherrschten Varsha Bhâg. P. 5,20, 21. — 3) m. oder n. Verdauungslosigkeit, cruditas; insbes. eine acute Form von Dysenterie. — 4) n. der Zustand des Rohseins.

2. *आम m. Krankheit.

आमक 1) Adj. roh, ungekocht. — 2) *m. Kürbis Nigh. Pr.

*आमगन्धि, *°गन्धिक und *°गन्धिन् (Gal.) Adj. muffig riechend.

आमगर्भ m. unreife Leibesfrucht Bhâvapr. 5,21. Vgl. Sâmav. Br. 3,6,13.

*आमघ्नी f. Flaschengurke Gal.

आमज्जनात्तम् Adv. bis zum Untertauchen inclusive Kathâs. 10,69.

आमज्वर m. Dysenterie Spr. 2229.

आमञ्जु Adj. reizend, lieblich Uttarar. 34,12 (46,1).

*आमण्ड m. (f. आ Gal.) und *°क n. (Nigh. Pr.) = मण्ड Ricinus communis.

आमण्डली Adv. mit कर् beinahe zu einem Kreise gestalten Kâd. 56,8.

आमता f. Unfertigkeit (eines Medicaments).

आमध्याह्नम् Adv. bis zur Mittagsstunde Spr. 7736.

1. आमन n. freundliche Gesinnung, Zuneigung Maitr. S. 2,3,2.

2. *आमन n. Krankheit.

आमनस् Adj. freundlich gesinnt, geneigt Maitr. S. 2,3,2.

*आमनस्य n. Leid, Pein, Qual.

आमनोम m. eine von den Versen TS. 2,3,9,1. 2 begleitete Spende Nârâyaṇ. 4,4,6.

आमन्त्रण n. 1) Anrede, Anruf. — 2) Einladung. — 3) das Bereden, Befragen, Berathen. — 4) *das Lebewohlsagen. — 5) Mahlstatt.

आमन्त्रणीय Adj. zu befragen, des Raths kundig.

*आमन्त्रयितर् Nom. ag. Einlader (mit Acc.).

आमन्त्रयितव्य Adj. dem man Lebewohl sagen muss Vens. 8,23.

आमन्त्रित n. Anrede, Vocativ.

आमन्त्र्य Adj. angeredet werdend, im Vocativ stehend.

आमन्द्र Adj. ein wenig dumpf, — tief (Laut) Megh. 34.

*आमपत्रिका f. eine Spinatart Nigh. Pr.

आमपाचिन् Adj. Verdauung befördernd Bhâvapr. 1,174.

आमपात्र n. ein ungebranntes Gefäss.

आमय 1) m. a) Krankheit. — b) *schlechte Verdauung. — 2) n. Costus speciosus Bhâvapr. 3,97.

आमयाविन् Adj. 1) krank. — 2) an schlechter Verdauung leidend. Dazu Nom. abstr. °विता n.

आमयाव्य n. Krankheit Sâmav. Br. 2,2,3.

आमयिलु Adj. in अनामयिलु.

°आमयिन् in अद्या° und पृष्ठा°.

आमर् Adj. der Götter. अकर् Çâlp. in Golâdhj. 304.

आमरणम् Adv. bis zum Tode Spr. 3525.

आमरणान्त (Spr. 976) und °णान्तिक Adj. bis zum Tode während, lebenslänglich.

आमरातकी f. ein best. Heilmittel gegen Dysenterie Mat. med. 112.

आमरीतर् Nom. ag. Verderber.

आमर्द m. 1) Druck. — 2) das Zausen, hartes Zusetzen. — 3) N. pr. einer Stadt.

आमर्दक m. Bein. Kâlabhairava's.

°आमर्दिन् Adj. zerzausend, hart zusetzend.

आमर्यादास्थ Adj. beinahe an der Grenze stehend Ind. St. 10,416.

आमर्श m. Berührung, Anklang.

*आमल = आमलक Comm. in R. ed. Bomb. 1,70,3.

आमलक 1) m. und f. (ई) Myrobalanenbaum. n. die Frucht. आमलकीफल n. dass. Kâd. 19,21. 146, 15. — 2) m. *Gendarussa vulgaris Nees.

आमलकीपत्र n. Pinus Webbiana Nigh. Pr.

आमलीभरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

आमवात m. eine mit Blähungen verbundene Verdauungslosigkeit.

आमविधि m. eine best. Begehung.

आमशूल n. Cholik in Folge von Indigestion Bhâvapr. 5,5. 8.

आमश्राद्ध n. ein best. Çrâddha.

आमकीयव 1) m. N. pr. eines Ṛshi. — 2) n. Name verschiedener Sâman.

आमकीया f. Bez. des Verses ṚV. 2,48,3.

आमाजीर्ण n. eine Form von Indigestion Bhâvapr. 4,23. Wise 328.

आमातिसार m. eine acute Form der Dysenterie. °रिन् Adj. daran leidend.

*आमात्य m. = अमात्य.

Digitized by Google

आमाँद् Adj. *Rohes (Fleisch, Cadaver) essend.*

आमाद्य n. *Genuss von Rohem.*

*आमानस्य n. = आमनस्य.

आमावास्य 1) Adj. *a) zum Neumond oder dessen Feier gehörig. — b) *an einem Neumond geboren.* — 2) n. *Neumondsopfer.* °स्यविध Adj.

आमाशय m. *Magen.*

आमिक्षवत् Adj. *mit Quark versehen* TBr. 2,7,18,1.

आमिक्षा f. *Milchklumpen, Quark.* आमिक्षेष्टि f. Vaitân.

*आमिक्षीय und *°क्ष्य Adj. *zu Quark tauglich, — geeignet.*

*आमितौजि m. Patron. von अमितौजस्.

आमित्र Adj. (f. ई) *vom Feinde herrührend.*

*आमित्रायण, *°त्रायणि und *°त्रि m. Patronn. von अमित्र.

*आमित्रीय Adj. von आमित्रि.

*आमिधी gaṇa मधादि in der Kâç. zu P. 4,2,86. Davon Adj. *°वत् ebend.

आमिलायन m. Patron. Auch Pl.

आमिश्र Adj. *vermischt, vermengt.* Davon Nom. abstr. °त्व n.

आमिश्रीभूत Adj. dass. Davon Nom. abstr. °त्व n.

आमिश्र Adj. *sich vermengend.* Superl. °तम.

आमिष 1) n. *a) Fleisch. — b) Leckerbissen, Lockspeise, erwünschte Beute.* Dazu Nom. abstr. °ता f. und °त्व n. — *c) Geschenk, Honorar, Trinkgeld.* — 2) *f. ई *eine best. Pflanze.* Davon Adj. *°वत्.

*आमिषप्रिय m. *Reiher.*

आमिषाशिन् Adj. *Fleisch essend* 144,9. Hâs. 17.

आमिस् m. *rohes Fleisch, Cadaver, Fleisch* überh.

*आमीता f. = आमिता.

*आमील *ein best. wollener Stoff* (buddh.).

आमीलन n. *das Schliessen der Augen* Spr. 4649. Kâd. II,20,6.

आमीवत्कं Adj. *andringend, drängend.*

आमुकुलित Adj. *halb geöffnet* (Bühe) Kâd. 96,8.

आमुख n. 1) *Beginn. — 2) *Vorspiel, Einleitung.*

आमुखी Adv. mit कर् *offenbaren* Lalit. 218,17.19. Mit भू *offenbar werden* 250,5.10.14.20.

*आमुप m. *Bambusa spinosa Hamilt. Roxb.*

आमुर् und आमुरि m. *Verderber, Zerstörer.*

आमुष्मिक Adj. (f. ई) *dortig, im Jenseits erfolgend, auf's Jenseits gerichtet.* Nom. abstr. °त्व n. Comm. zu Nyâyam. 4,3,16.

*आमुष्यकुलक n. und *°कुलिका f. Nom. abstr. von अमुष्यकुल.

*आमुष्यकुलीन Adj.

*आमुष्यपुत्रक n. und *°पुत्रिका f. Nom. abstr. von अमुष्यपुत्र.

आमुष्यायण m. *der Sohn oder Abkömmling des und des.*

आमूर्तरयस m. Patron. von अमूर्तरयस्.

आमूलम् und आमूल° (Vâmana 5,2,18) Adv. *von Anfang an.*

आमृणा in अनामृणा.

आमेखलम् Adv. *bis zur Thalwand eines Berges* Kumâras. 1,6.

(आमेन्य) आमेनिय Adj. *mit einem Geschoss zu erreichen.*

आमेष्टका f. *ein ungebrannter Ziegel* Mârk. 47,9.

आमोक्षण und आमोचन n. *das Anheften, Anbinden.*

आमोटन n. *das Knicken, Brechen* Bhoǵapr. 60,9 = Spr. 7500.

आमोद् 1) Adj. (f. आ) *erfreuend, erheiternd.* — 2) m. (adj. Comp. f. आ) *a) Freude, Heiterkeit. — b) Wohlgeruch* Spr. 1010. — *c) *Asparagus racemosus* Nigh. Pr.

*आमोदजननी f. *Betelpfeffer* Nigh. Pr.

आमोदायन m. Patron.

आमोदिन् 1) Adj. am Ende eines Comp. *den Wohlgeruch von — habend.* — 2) *m. *a) wohlriechendes Spülwasser. — b) Acacia Catechu Willd.* Gal. — 2) *f. °नी *Moschus* Gal.

आमोष m. *Beraubung.*

*आमोषिन् Adj. *beraubend.*

आमोक्तिका f. *ein best. Wohlgeruch.*

आम्नातव्य Adj. *zu erwähnen, aufzuführen.*

*आम्नातिन् Adj. *der Etwas* (Loc.) *erwähnt hat* 233,9.

आम्नान n. *Erwähnung, Ueberlieferung in einem heiligen Texte.*

आम्नाय m. *Ueberlieferung, heiliger Text, Legende.*

आम्नायरत्न n. Titel eines Werkes.

*आम्नायिन् m. *ein* Vaishṇava Gal.

आम्ब m. *eine best. Körnerfrucht.*

*आम्बरीषपुत्रक Adj. *von* Ambarîshaputra's *bewohnt.*

*आम्बष्ठ m. *ein Mann aus dem Volke der* Ambashṭha.

आम्बष्ठ m. *ein Fürst der* Ambashṭha. *f. आ.

आम्बिकेय m. 1) Metron. von अम्बिका. — 2) N. pr. eines Gebirges in Çâkadvîpa VP. 2,4,63.

आम्भस Adj. *aus Wasser bestehend, W. seiend* MBh. 3,187,45.

*आम्भसिक Adj. *im Wasser lebend.*

*आम्भि Patron. von अम्भस्.

आम्भृणी f. *eine Tochter des* Ambhṛṇa.

आम्र m. *Mangobaum;* n. *die Frucht.* Als *best. Gewicht* = पल.

आम्रकूट m. N. pr. eines Berges.

*आम्रगन्धक, *°गन्धकृत् (Gal.), *°गन्धधृक् (Râǵan. 4,21) und *°गन्धधृत् (Nigh. Pr.) m. *eine best. Pflanze.*

आम्रगन्धिकरिद्रा f. *Curcuma reclinata* Mat. med. 291. Bhâvapr. 2,27.

*आम्रगुप्त m. N. pr. eines Mannes. Davon Patron. *°गुप्तायनि und *°गुप्ति m.

*आम्रतैल n. *Oel aus Mango* Madanav. 95,48.

*आम्रनिशा f. *Curcuma reclinata* Nigh. Pr.

आम्रपञ्चम m. *ein best.* Râga S.S.S. 36. 82.

आम्रपाल 1) m. N. pr. eines Fürsten. — 2) f. ई ein Frauenname.

आम्रफलप्रपानक n. *ein best. erfrischender Trank* Bhâvapr. 2,27.

*आम्रमय Adj. *vom Mango kommend, daraus gemacht.*

आम्रवण n. *ein Wald von Mangobäumen.*

*आम्रवाट (Nigh. Pr.) und आम्रात m. *Spondias mangifera.*

आम्रातक 1) m. *a) dass. — b) *verdickter Mangosaft. — c)* N. pr. eines Berges. — 2) *f. ई *eine best. Schlingpflanze* Râǵan. 3,134.

आम्रातकेश्वर n. Name eines Liṅga.

आम्रावती f. N. pr. einer Stadt.

*आम्रावर्त m. *verdickter Mangosaft.*

आम्रास्थि n. *Mangokern* Bhâvapr. 3,136.

*आम्रिन् Adj. *mit Mangobäumen besetzt* Kâç. zu P. 5,2,131.

*आम्रिमन् m. Nom. abstr. vom आम्र.

आम्रेड m. *Wiederholung* (ein er Handlung) Bâlar. 189,16.

आम्रेडित n. *Wiederholung, das zweite Wort einer Wiederholung.*

*आम्य n. Nom. abstr. von आम्र.

*आम्र m. f. (आ) und n. *Tamarindus indica* und = अम्लवल्ली.

*आम्लवल्ली f. *eine best. Pflanze* Gal.

*आम्लवेतस m. = अम्लवेतस.

*आम्लिका und *आम्लोका f. = अम्लिका.

आय् m. 1) *Hinzutritt.* — 2) *Einkünfte, Einkommen.* — 3) *das 11te astrol. Haus.* — 4) *Mittel* (vgl. उपाय). — 5) = अय *Würfel.* — 6) Bez. *der Zahl vier.* — 7) Bez. *best. liturgischer Einschiebsel.* — 8) *Haremswächter* (?).

*आयक Adj.

आयजि, °जिन् und °ज्यु Adj. *herbeiopfernd, verschaffend.* Dazu Compar. आयजीयस् und Superl. आयजिष्ठ.

आयत 1) Adj. s. यम् mit आ. — 2) Adv. आयतम् *flugs, ohne Weiteres* Çat. Br. 14,7,2,15. आयतया dass. 1,7,2,3. — 3) f. आ *eine Art von Intervall* S.S.S. 23.

Digitized by Google

आयतचतुरस्र m. *ein längliches Viereck* Bhâg. 124. Colebr. Alg. 271.

*आयतच्छदा f. *Musa paradisiaca L.*

आयतन n. 1) *Standort, Stätte.* क्षास्यायतन *Gegenstand des Gelächters.* Daza Nom. abstr. आयतनत्व n. Kap. 5,121. Chr. 268,32. 269,8. — 2) *Feuerstätte.* — 3) *heilige Stätte, Tempel* 55,3. 157,17. — 4) *Scheune* Jâgñ. 2,154. — 5) *Sitz einer Krankheit.* — 6) *Strecke* (Landes). — 7) bei den Buddhisten Bez. *der fünf Sinne und des* Manas *und der von diesen wahrgenommenen Qualitäten.* Jene sind *die inneren*, diese *die äusseren* Âjatana.

आयतनवत् 1) Adj. *eine Stätte habend.* — 2) m. Bez. *des vierten Fusses* Brahman's.

*आयतस्तू Adj.

आयताक्ष Adj. (f. ई) *langäugig* 163,2.

आयति f. 1) *das Sichausbreiten, Sicherstrecken* Prâçnop. 3,12. *bis zu* (Loc.) RV. 1,139,9. — 2) *Länge* Kâd. 62,4. — 3) *Folge, Zukunft* MBh. 12,274,9. Spr. 4224. Pl. 7815. Metrisch auch आयती. — 4) *Erwartung, Hoffnung* Kathâs. 24,119. Kâd. 62,4 (zugleich *Länge*). — 5) **Ansehen, Würde.* — 6) N. pr. einer Tochter Meru's VP. 1,10,3.

*आयतीगवम् Adv. *zur Zeit, wann die Kühe heimkehren.*

*आयतीसमम् Adv.

आयत्तता f. und आयत्तत्व n. (Sâh. D. 45,15) *Abhängigkeit von* (Loc. oder im Comp. vorangehend).

आयत्तमूल Adj. *was Wurzel geschlagen hat* Tândja-Br. 20,16,1.

आयत्ति f. 1) *Abhängigkeit* Prâçnop. in Ind. St. 1,449. — 2) **Anhänglichkeit.* — 3) **Länge.* — 4) **Zukunft.* — 5) **Würde, Ansehen.* — 6) **Macht, Kraft.* — 7) **Grenze.* — 8) **Schlaf.* — 9) **Tag.*

आयथातथ्य n. *Unrichtigkeit, unrichtige Anwendung* Spr. 2134.

*आयथापूर्व n. *das Anderssein wie ehemals.*

आयदर्शिन् Adj. *Einkommen zu Gesicht bekommend, — beziehend* Mṛicch. 33,4.

आयद्रसु Adj. *bei dem die Güter sich einstellen.*

आयद्वार n. *Einnahmestelle.*

1. आयन n. *das Kommen.*

2. आयन Adj. *zum Solstitium in Beziehung stehend.*

आयन्तृ Nom. sg. *Befestiger.*

आयमन n. *das Spannen* (eines Bogens).

आयम्य Adj. *zu spannen.*

*आयल्लक 1) m. *eine wollene Decke* Gal. — 2) n. *Ungeduld, Sehnsucht.*

आयव n. Name eines Sâman. अन्नमायवम् desgl.

आयवन् m. = अयवन् Maitr. S. 3,4,4.

आयवन n. *Rührlöffel* oder *ein ähnliches Geräthe.*

आयवस् n. = आयवन् Maitr. S. 3,4,4.

आयवस 1) *Futtermangel.* Fälschlich आपवस Manâbh. 5,78,*a* und आवयस Vârtt. 7 zu P. 5,4,36. — 2) m. N. pr. eines Mannes.

आयवाक् s. अयवाक्.

*आयःप्रूलिक Adj. *gewaltsam zu Werke gehend, Jmd das Messer an die Kehle setzend.*

आयस 1) Adj. (f. आयसी und आयसी) *a) ehern, metallen, eisern.* — *b) eisenfarbig.* — 2) *f. ई *ein eisernes Netz* (als Rüstung). — 3) n. *a) Eisen* und *ein aus Eisen verfertigter Gegenstand.* — *b) Blasinstrument.*

आयसमय Adj. *ehern, eisern* Kâd. 32,16.

*आयसीय Adj. von अयस्.

*आयस्कार m. *der obere Theil des Vorderbeins beim Elephanten.*

*आयस्कारि m. Patron. von अयस्कार.

आयस्थान n. *Einnahmestelle.*

आयःस्थूणा m. Patron. von अयःस्थूणा.

आयाग m. 1) *Opferlohn.* — 2) v. l. für आयोगव 2) VP. 5,20,14.

आयाञ्जिभृ m. N. pr. = अयाञ्जीभृ.

आयात n. *Uebermaass.*

आयाति 1) f. *Herbeikunft.* — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Nahusha.

आयान n. 1) *das Herankommen.* — 2) *= अयान.

आयापन n. *das Herbeiholen, Einladen.*

आयाम m. (adj. Comp. f. आ) 1) *Spannung, Dehnung.* — 2) *Hemmung.* — 3) *Länge* (räumlich und zeitlich). — 4) *eine Senkrechte* Ârsabh. 2,8. — Bisweilen verwechselt mit आयास.

आयामवत् Adj. *lang* (räumlich und zeitlich).

आयामिन् Adj. 1) *hemmend*, in प्राणायामिन्. — 2) *lang* (räumlich und zeitlich) Kâd. 28,3. 46,12. 55,16.

*आयावसीय Adj. von अयावस् v. l. im gaṇa कृशाश्वादि in der Kâç. zu P. 4,2,80.

आयास m. 1) *Anstrengung.* — 2) *Ermüdung, Abspannung.*

आयासक (Spr. 1450, v. l.), आयासकर (f. आ) und आयासद् Adj. *ermüdend.*

आयासन n. *das Ermüden.*

आयासिन् Adj. *sich anstrengend, — Mühe gebend.*

आयास्य n. Name verschiedener Sâman.

आयिन् Adj. *herbeieilend.*

1. आयु 1) Adj. *beweglich, lebendig.* — 2) m. *a) lebendes Wesen, Mensch;* häufig als Collect. — *b) Sohn, Nachkomme;* auch als Collect. — *c)* Bez. *des Feuers.* — *d)* N. pr. α) verschiedener Männer. — β) eines Froschkönigs (kann auch आयुस् sein).

2. आयु 1) m. *ein Genius des Lebens* RV. 10,17,4. — 2) n. *Leben, Lebenszeit.*

आयुक्त und °क m. *Beamter* Spr. 994.

*आयुक्तिन् Adj.

आयुत n. *halbgeschmolzene Butter.*

आयुध n. (adj. Comp. f. आ) 1) *Waffe.* — 2) *Geräthe.* — 3) Pl. **Wasser.* — 4) *Gold zu Schmucksachen.*

आयुधजीविन् Adj. *von den Waffen lebend; m. Krieger.*

*आयुधधर्मिणी f. *Sesbania aegyptiaca Pers.*

आयुधपाल m. *Aufseher über die Waffen.*

आयुधभृत् Adj. *Waffen tragend; m. Krieger* 219,29.

आयुधशाला f. *Arsenal* Kâd. 97,16.

आयुधसक्थ Adj. *bewaffnet* Venis. 8,20.

आयुधसाक्ष्य *eine best. Pflanze* Suçr. 2,104,10.

आयुधागार n. *Waffenkammer, Arsenal* Venis. 8, 20. fgg.

आयुधागारनर und आयुधागारिक m. *Aufseher über die Waffenkammer.*

*आयुधि m. Patron. gaṇa तौल्वल्यादि in der Kâç. zu P. 2,4,61.

आयुधिक, आयुधिन् und आयुधीय (214,4) Adj. *bewaffnet; m. Krieger.* आयुधीयपुत्र m. *der Sohn eines Kriegerdienste thuenden Brahmanen* Âpast.

*आयुध्य n. Nom. abstr. v. l. आबुध्य.

आयुपत्नी Adj. f. *über die Lebenden herrschend* Tândja-Br. 1,5,17.

आयुर्ज्ञान n. Titel eines Werkes.

आयुर्दद् Adj. *langes Leben verleihend.*

आयुर्दा 1) Adj. dass. — 2) f. N. pr. *a)* der Schutzgottheit der Âpnavâna. — *b)* eines Flusses in Çâkadvîpa Bhâg. P. 5,20,27.

आयुर्दाय m. *Prognostication der durch den Planetenstand bedingten Lebensdauer.*

आयुर्दावन् Adj. *langes Leben verleihend.*

*आयुर्द्रव्य n. *Arzenei.*

आयुर्धर्मकोदधि m. Titel eines Werkes.

आयुर्युध् Adj. *um's Leben kämpfend.*

*आयुर्योग m. *Arzenei.*

आयुर्वेद m. *Heilkunde.* °रसायन n., °सर्वस्व n. und °सौख्य n. Titel von Werken.

आयुर्वेदमय Adj. *die Heilkunde in sich enthaltend.*

*आयुर्वेदिक und *°र्वेदिन् m. *Arzt.*

आयुर्हृत् Adj. *gesundheitsschädlich* Buâvapr. 2,105.

आयुवती f. Pl. *eine best. Klasse von Apsaras* VP.² 2,82. Vgl. VS. 18,39.

1. आयुःशेष m. *Lebensrest* 157,27.

2. आयुःशेष Adj. *dessen Lebenszeit noch nicht abgelaufen ist.* Nom. abstr. °ता f. Pâṇ. 9,4. 127,3.

Digitized by Google

°आयुष n. = आयुस् *Lebenszeit.*

आयुषेक् Adv. *unter menschlicher Mitwirkung.*

*आयुषय्, °यति *Jmd langes Leben wünschen.*

आयुष्क n. *das Hängen an der körperlichen Existenz.*

आयुष्कर Adj. *langes Leben bewirkend* Kâd. II, 124,17. Nom. abstr. °त्व n. Sâh. D. 11,11.

आयुष्काम Adj. *langes Leben wünschend* Âpast. 1,1,20.

आयुष्कामीय Adj. *in Beziehung stehend zu Jmd, der langes Leben wünscht.*

आयुष्कारण n. *die Ursache eines langen Lebens* Sâh. D. 11,9.

आयुष्कृत् Adj. *langes Leben schaffend.*

आयुष्पत्नी f. *Lebensherrin* AV.

आयुष्पा Adj. *das Leben erhaltend.*

आयुष्प्रतरण Adj. *das Leben verlängernd.*

आयुष्मत्पुरुषक Adj. *Männern langes Leben verleihend* Mahâbh. (K.) 7,2.

आयुष्मत् 1) Adj. *a) lebenskräftig, gesund, dem ein langes Leben bevorsteht, — gewünscht wird. — b) dauernd. — c) alt an Jahren. — d) lebenslänglich* Spr. 4463. — 2) m. *a) der Hauptstern im dritten Mondhause. — b)* N. pr. eines Sohnes α) des Uttânapâda. — β) des Samîhrâda VP. 1,21,1.

आयुष्य, आयुषिअ 1) Adj. (f. आ) *langes Leben verleihend.* — 2) n. *a) Lebenskraft, Lebensfülle, langes Leben. — b) *Arzenei* Gal. — c) *eine langes Leben verleihende Handlung* Gaut. — d) *eine best. Begehung nach der Geburt eines Kindes* Pâr. Grhj. 1,16,3.

आयुष्यवत् Adj. *lange lebend.*

आयुःष्टोम m. *Lebensfeier* (eine best. Begehung).

आयुस् 1) n. *a) Leben, Lebenskraft, Lebensdauer, Menschenalter, langes Leben. — b) lebendige Kraft. — c) Welt* RV. 2,38,5. 7,90,6. — *d) Lebenselement* 217,3 (in einer Etymologie). — *e) eine best. Begehung.* Auch m. — *f)* अग्नेः und नवस्तोभम् Namen von Sâman. — *g) das achte astrol. Haus* Ind. St. 14,312. — *h) *Speise.* — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Purûravas und der Urvaçi. Vgl. 1. आयु 2) *d*) β).

आयुस्तेजस् m. N. pr. eines Buddha.

आयै Dat. Inf. *herbeizukommen* RV. 2,18,3.

आयोग m. 1) *Gespann.* — 2) *das bei Etwas Angestelltsein, Beschäftigung.* — 3) *Schmuck, Zierat* R. 2,3,18 (मात्ययोग्याः ed. Bomb.). Hariv. 4501. 4503. 4507. *Berühmtheit* Comm. — 4) *Schwarm.* भमरायोग *Bienenschwarm* R. 5,17,5. — 5) *Darbringung von Wohlgerüchen und Kränzen. — 6) *Ufer. — 7)* v. l. für आयोगव 2) VP. 5,20,14.

आयोगव 1) m. *eine best. Mischlingskaste, angeblich der Sohn eines Çûdra von einer Vaiçjâ* Gaut. Im Çat. Br. heisst Marutta Âvikshita आयोगवो राजा. — 2) n. N. pr. eines Bogens VP. 5,29,14.

1. आयोजन n. 1) *das Herbeischaffen. — 2) Bez. gewisser Sprüche u. s. w.* Kauç. 23.

2. आयोजन° Adv. *auf eine Entfernung von einem Joǵana* MBh. 1,185,21.

आयोद् m. Patron. des Ṛshi Dhaumja 39,16.

आयोधन n. 1) *Kampf, Schlacht. — 2) Kampfplatz. — 3) *Mord, Todtschlag.*

आयोधेय und आयोध्य m. Pl. Name einer Schule.

आयोध्यक Adj. *von —, aus Ajodhjâ;* m. *ein Bewohner von A.*

आयोभव्य m. = मायोभव्य.

आर्, आर्यति *preisen.* Partic. आरित.

1. आर 1) m. n. *Erz.* — 2) n. *Eisen* Râǵan. 13,45. — 3) m. *Höhlung.* — 4) n. *Stachel.* Vgl. आरा. — 5) n. *Spitze, Ecke.* — 6) m. *ein best. Baum.* — 7) m. N. pr. eines Sees in Brahman's Welt Kaush. Up. 1,3.4.

2. आर m. 1) = Ἄρης, *der Planet Mars.* — 2) *der Planet Saturn.*

3. आर MBh. 1,1498 fehlerhaft für अर *Speiche.*

आरकात् Adv. *fern von* (Abl.).

आरकूट und *क (Gal.) m. n. *eine Art Messing* Râǵan. 13,28.

आरक्त Adj. 1) *röthlich.* — 2) *n. *rother Sandel* Nigh. Pr.

*आरक्तपुष्पी f. *Pentapetes phoenicea* Nigh. Pr.

आरक्ती Adv. mit भू *röthlich werden* Comm. zu Naish. 22,49.

आरक्त 1) m. und °क्ता f. (Spr. 2196) *Schutz, Wache.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 2) m. *eine best. Stelle auf der Stirn eines Elephanten.*

आरक्तक m. *Wächter.*

आरक्तण m. *Hüter,* °णी f. *Hüterin.*

आरक्तिक m. *Wächter.* °नायक m. *Polizeimeister.*

आरक्तिन् m. *Hüter,* °क्तिणी f. *Hüterin.*

आरक्ष्य Adj. *zu hüten,* in दुरारक्ष्य.

आरग्वध m. *Cathartocarpus (Cassia) fistula;* n. *die Frucht.* Davon Adj. °धीय *darüber handelnd* Karaka 1,3.

*आरग्वायनबन्धकी f. gaṇa राजदन्तादि.

आरङ्गर m. *Biene.*

आरटि *Gebrüll.*

आरट् m. 1) Pl. N. pr. eines Volkes. — 2) N. pr. des angeblichen Stammvaters desselben.

आरट्टक Adj. *zu den Âraṭṭa gehörig.*

आरट्टज Adj. *von den Âraṭṭa stammend, bei ihnen vorkommend.*

*आरडव Adj. von अरडु.

आरण n. *Abgrund, Tiefe.*

*आरणज्ञ m. Pl. *eine best. Götterordnung* (bei den Ǵaina).

आरणाचक्ला f. Titel eines Abschnittes in der Sâmavedakhalâ.

*आरणि m. *Strudel.*

आरणिका f. ein Frauenname Pân.

आरणेय 1) Adj. *aus Reibhölzern erzeugt* Comm. zu Gobh. 1,1,17.18. — 2) m. Metron. Çuka's. — 3) n. *ein Behälter für die Reibhölzer* MBh. 3,314,27.

आरण्य 1) Adj. (f. ई) *in der Wildniss befindlich, — wohnend, — wachsend, auf dieselbe bezüglich, wild.* — 2) m. *ein wildes Thier.*

आरण्यक 1) Adj. dass. und *von Waldthieren herrührend.* — 2) m. *Waldbewohner, Einsiedler.* — 3) n. *der im Walde zu studirende Theil eines Brâhmaṇa.*

आरण्यककाण्ड n. Titel des 14ten *Buchs* im Çat. Br. und des 3ten im R.

आरण्यकगान n. Titel eines Theiles des Sâmaveda.

*आरण्यकाण्ड n. Titel des 3ten *Buchs* im R. und Adhjâtmar.

आरण्यकुक्कुट m. *wilder Hahn* Bhâvapr. 2,8.

आरण्यगान n. = आरण्यकगान.

आरण्यपर्वन् n. = अरण्यपर्वन्.

*आरण्यमुद्गा f. *Phaseolus trilobus Ait.*

*आरण्यराशि m. Bez. *des Löwen, Widders, Stiers und der vorderen Hälfte des Steinbocks im Thierkreise.*

आरण्योपल m. *geformter und getrockneter Kuhdung* Bhâvapr. 3,88.

*आरति f. *das Aufhören, Nachlassen.*

आरदेश m. N. pr. einer *Oertlichkeit.*

आरद्ध m. N. pr. eines Mannes. Davon Patron. *आरद्धायनि.

आरद्धत् m. N. pr. eines Fürsten VP. 4,17,1.

आरनाल m. n. und *°क n. *saurer Reisschleim.*

आरब 1) m. *Arabien.* — 2) f. ई *die arabische Sprache.*

आरब्ध m. N. pr. eines Fürsten (= आरद्धत्).

आरब्धव्य Adj. *zu unternehmen, — beginnen.*

आरब्धि f. *Unternehmung* Spr. 2772.

आरभट 1) *m. *ein beherzter Mann.* — 2) f. ई *a) Heldenstück* Râǵat. 8,2019. — *b) Darstellung übernatürlicher und schauervoller Ereignisse auf dem Theater.*

आरभम् Acc. Inf. 1) *zu packen* RV. 5,34,5. — 2) *Fuss zu fassen* RV. 9,73,3. — 3) *zu erreichen* RV. 10,62,9.

आरभे Dat. Inf. *zu erfassen, festzuhalten* RV. 1,

Digitized by Google

24,5. 34,2. 182,7. 9,73,1.

आरभ्य Adj. = आरब्धव्य in अनारभ्य.

आरंभण n. 1) *Ergötzen, Lust* TS. Çat. Br. — 2) *Liebesgenuss* Gaut.

*आरमुखी f. = आरी (?) Gal. Vgl. आरामुख.

आरम्बन n. *Stütze*, in अनारम्बन.

आरंभ m. 1) *das sich an Etwas Machen, das Gehen an Etwas, Unternehmung, das Beginnen.* — 2) *Anfang, Beginn* 167,21. 286,30. — 3) *der erste Grad in den Mysterien der Çâkta und in den Zuständen des Joga.* — 4) in der Dramatik *die beginnende Handlung, die die Besorgniss um das Erreichen des Zieles erweckt.*

आरम्भक Adj. 1) *in's Leben rufend, bewirkend* Kap. 2,51. 5,113. Dazu Nom. abstr. °त्व n. Çañk. zu Bâdar. 2,2,11. — 2) *voller Erwartung.* — 3) am Ende eines adj. Comp. = आरम्भ 1).

आरंभण n. 1) *das sich an Etwas Machen, das Gehen an Etwas* Comm. zu TS. Prât. 5,1. 14,3. — 2) *Haltpunct, Handhabe.* आरम्भणतस् Adv. *an der Handhabe* Ait. Br. 2,35. — 3) *woran man sich klammert* (in übertr. Bed.) Âpast. 2,27,7. m. 5,19. वाचारम्भणम् so v. a. *eine blosse Redensart* Khând. Up. (Chr. 284,5).

आरंभणवत् Adj. *anfassbar.*

आरम्भणीय Adj. (f. आ) 1) *zu unternehmen* Comm. zu Njâjam. 1,1,1. 9,1,1. — 2) *womit zu beginnen ist, den Anfang bildend.* Mit इष्टि oder f. mit Ergänzung davon Vaitân. Njâjam. 10,1,6.

आरम्भता f. Nom. abstr. zu आरम्भ 2).

आरम्भरुचि Adj. *unternehmungslustig.* Davon Nom. abstr. °ता f. M. 12,32.

आरम्भसिद्धि f. Titel eines Werkes.

आरम्भिक Adj. *einen Anfang nehmend, beginnend.*

आरम्भिन् Adj. *Vieles unternehmend.*

*आरारक Adj. von आरारक्य.

*आरारक्य m. Patron. von आरारक.

आरव m. 1) *Geschrei, Geheul, Gekrächz, Laut, Ton.* — 2) Pl. N. pr. eines Volkes Varâh. Bṛh. S. 14,17.

आरवडिण्डिम m. *eine Art Trommel.*

आरस m. *Geschrei* u. s. w., in सारस.

*आरस्य n. Nom. abstr. von आरस.

आरा f. 1) *Ahle, Pfriem.* — 2) *ein best. Wasservogel.*

*आराकार m. = लोकदण्ड Gal.

आराग m. v. l. für आरोग.

1. आराय n. *die Spitze einer Ahle.*

2. आराय Adj. (f. आ) *wie eine Ahle spitz zulaufend.*

*आराञ्चक Adj. von आराञ्ची.

*आराञ्ची f. gaṇa धूमादि.

आराड m. N. pr. eines Lehrers des Çâkjamuni Lalit. 295,8. fgg.

आराढि, आराळिक m. Patron. des Saugâta.

आरात् 1) Abl. Adv. *a) aus der Ferne, von fern; fern, fernhin; fern von* (Abl.) Âpast. — *b) in der Nähe; nahe bei* (Abl.) Gaut. 9,39. — *c) sogleich, alsbald.* — 2) *m. N. pr. eines Dorfes der Bâhika.

आरांति m. = अराति *Feind* Maitr. S. 1,5,1.

*आरातीय Adj. von आरात् 1)

*आरात्क Adj. (f. आ und ई) von आरात् 2).

आरात्तात् Adv. *aus der Ferne, von fern.*

आरात्रिक n. *eine best. Ceremonie.*

*आरात्रिविवासम् Adv. *bis Tagesanbruch* Mahâbh. 3,27,*b*.

आराडुपकारक Adj. *indirect beitragend, — wirkend* Madhus. in Ind. St. 1,15. Comm. zu Njâjam. 9,1,8. Nom. abstr. °ता f. zu 9,2,26. °त्व n. Çañk. zu Bâdar. 4,1,16.

आराडुपकारिन् Adj. dass. Comm. zu Njâjam. 9,1,8.

आराध m. *Huldigung.*

आराधन 1) Adj. *für sich gewinnend, günstig stimmend.* — 2) n. *a) das Gerathen, Gedeihen* Comm. zu Njâjas. 4,1,19. — *b) das Vollbringen.* — *c) *das Kochen.* — *d) *das Erlangen.* — *e) das für sich Gewinnen, günstig Stimmen, Huldigen* 290,2. Auch *f. आ.

आराधनप्रकार m. Titel eines Werkes.

आराधनीय Adj. *für sich zu gewinnen, günstig zu stimmen, dem man zu huldigen hat* Kâd. 217,10.

*आराधय Adj. wohl = आराधयितर्.

आराधयितर् Nom. ag. *für sich zu gewinnen suchend, huldigend.*

आराधयिषु Adj. dass., mit Acc.

*आराधय्य n. Nom. abstr. von आराधय.

आराधिन् m. = आराविन् 2) VP.^{2} 4,153.

आराध्य 1) Adj. *a) was man zu vollbringen hat* Spr. 1768. fg. — *b)* = आराधनीय. — *c) was Jmd* (Instr.) *gern hat* Spr. 7640 (zugleich in Bed. *b*). — 2) m. Pl. Name einer Secte.

आराम m. (adj. Comp. f. आ) 1) *Ergötzen, Lust.* — 2) *Garten, Baumgarten.* — 3) *ein best. Metrum.*

*आरामवल्लिका f. *eine best. Pflanze* Nigh. Pr.

*आरामशीतला f. *eine best. Pflanze mit wohlriechenden Blättern* Râgân. 10,177. Madanav. 30,306. Dhanv. 4,68.

आरामादिप्रतिष्ठापद्धति f. Titel eines Werkes.

आरामिक m. *Gärtner* Râgat. 7,39.

आरामुख n. *eine Pfeilspitze in Form einer Ahle.*

*आराल gaṇa तारकादि.

आरालिक m. *eine Art Koch.*

*आरालित Adj. von आराल.

आराव m. *Geschrei, Geheul, Gesumme, Laut, Ton* 74,10. 111,6. 149,21.

आरावली f. N. pr. einer Gebirgskette.

°आराविन् 1) Adj. *klingend —, schallend mit* Mâlav. 52. — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Gajasena VP. 4,20,3.

*आरिका f. *Schilfhalm* Gal.

*आरित्रिक Adj. (f. आ und ई) von अरित्र.

*आरिंदमिक Adj. (f. आ und ई) von अरिंदम.

आरिप्सु Adj. *zu unternehmen beabsichtigend* Njâjam. S. 3, Z. 17.

आरिराधयिषु Adj. *bestrebt Jmd zu gewinnen, — huldigen.*

*आरिश्मीय Adj. von अरिश्म. v. l. आरीश्मीय.

*आरिष्टीय Adj. von अरिष्ट.

*आरी f. = आरमुखी (?) Gal. — Vgl. auch आर्य.

*आरीश्मीय Adj. von अरीश्म Kâç. zu P. 4,2,80.

*आरीकृणक n. von अरीकृण. Davon Adj. *°कीय.

*आरु 1) m. *a) Eber.* — *b) Krebs.* — *c) eine best. Pflanze.* — 2) f. *Wasserkrug.*

आरुक 1) Adj. *Jmd* (Acc.) *verletzend.* — 2) n. *die Frucht einer best. Pflanze.*

आरुज् Adj. *zerbrechend*, in शफारुज्.

आरुजे 1) Adj. *zerbrechend* (die Ergänzung im Acc. oder im Comp. vorangehend). — 2) m. N. pr. eines Râkshasa.

आरुजत्नु Adj. *zerbrechend.*

आरुजे Dat. Inf. *zu erbrechen* RV. 4,31,2.

आरुण 1) Adj. (f. ई) *von Aruṇa stammend* u. s. w. — 2) f. आरुणी *ein röthliches Zugthier* RV. 1, 64,7. Bei anderer Betonung erhielte man अरुणी.

आरुणक Adj. (f. °णिका) *von Âruṇi kommend, zu ihm in Beziehung stehend.*

आरुणकेतुक Adj. *zu den* अरुणाः केतवः *in Beziehung stehend.*

*आरुणपराशिन् m. Name eines alten Kalpa.

आरुणि m. Patron. (auch Pl.) von अरुण. Bez. Gaṭâju's Bâlar. 175,3. °योग m. und °श्रुति f. °क्षेतर् adj. Comp. Tândja-Br. 23,1,5.

*आरुणिन् m. Pl. Name einer Schule.

आरुणीय Adj. = आरुणक.

आरुणेय 1) Adj. = आरुणीय. — 2) m. Patron. von Âruṇi.

आरुणेयपद् n. Name eines Âraṇjaka.

आरुण्य n. *Röthe* Comm. zu Njâjam. 3,1,11.

आरुण्यक Adj. *zu den* Aruṇa *in Beziehung stehend.*

आरुद्ध m. v. l. für आरुद्ध, आरुद्धत्.

आरुपित Adj. RV. 4,5,7.

आरुरुक्षु Adj. mit Acc. 1) *zu besteigen —, zu erklettern beabsichtigend*, mit Acc. Kâd. 36,11. 90,17.

Digitized by Google

— 2) *an Etwas zu gehen beabsichtigend.*

आरुषी 1) (Part. perf. von आर्) Adj. f. *treffend, zu Nichte machend* RV. 10,155,2. — 2) f. N. pr. einer Tochter Manu's und Gattin Kjavana's MBh. 1,66,46.

*आरुषीय Adj. von आरुस्.

आरुष्कर n. *die Frucht von Semecarpus Anacardium L.*

आरूक् 1) Adj. *besteigend*, in गर्तारूक्. — 2) f. *Auswuchs, Schössling.*

°आरुक् Adj. *springend auf, besteigend.*

आरूकम् Acc. Inf. (abhängig von शक्) *besteigen* RV. 10,44,6.

*आरुध् Adj. *lohfarben.*

आरुध्वत् n. आङ्गिरस Name eines Sâman.

आरुधि f. *das Aufsteigen*, in अत्यारुधि.

आरे Loc. Adv. 1) *fern, fern von* (Abl.). — 2) *ausserhalb, ohne* (mit Gen. oder Abl.). — 3) **in der Nähe.*

आरेघ Adj. (f. आ) *ohne Uebel.*

आरेअवद्य Adj. *ohne Tadel.*

*आरेक m. *Zweifel.*

आरेवत m. = आरग्वध; n. *die Frucht.*

आरेशत्रु Adj. *Feinden entrückt.*

आरेकृण n. *das Lecken, Küssen.*

आरेकृण्य m. N. pr. eines Lehrers Ind. St. 4,373.

आरोक m. 1) *ein feiner Zwischenraum, durch den das Licht durchdringt; Masche eines Geflechts* oder *Gewebes.* — 2) *Zwischenraum zwischen den Zähnen* u. s. w. Mantrabr. 1,3,1.

आरोग m. *eine best. Sonne* Comm. zu Ait. Âr. 395,5.

आरोग्य 1) n. *Gesundheit* Gaut. Âpast. 1,14,29. °व्रत und °प्रतिपद्व्रत n. *eine best. Begehung.* — 2) f. आ ein Name der Dâkshâjaṇi.

आरोग्यचिन्तामणि m. Titel eines Werkes.

आरोग्यता f. *Gesundheit.*

आरोग्यपञ्चक n. *ein best. Mittel gegen Fieber* Bhâvapr. 3,28.

आरोग्यमाला f. Titel eines Werkes.

*आरोग्यशाला f. *Krankenhaus.*

आरोग्याम्बु n. *Gesundheitswasser*, d. i. *Wasser auf ein Viertel eingekocht* Bhâvapr. 3,15.

आरोचक m. Pl. N. pr. eines Volkes MBh. 6,51,7.

*आरोचन Adj. *glänzend.*

आरोढृ Nom. ag. *Besteiger.*

आरोढव्य Adj. *zu ersteigen, — besteigen.*

आरोध m. *Belagerung* Spr. 1284.

आरोधन n. *verschlossener Ort, das Innerste.*

आरोप m. 1) *das Aufsetzen, Auflegen.* — 2) *Uebertragung, Unterschiebung an die Stelle von, Identification mit* (Loc.) 258,3. 270,14.

°आरोपक Adj. *pflanzend.*

आरोपण n. 1) *das Besteigenlassen.* — 2) *das Aufstellen, Aufrichten.* — 3) *das Auflegen, Auftragen.* — 4) *das Legen auf den Scheiterhaufen, das Verbrennen eines Gestorbenen* R. 5,15,46. — 5) *das Beziehen eines Bogens mit der Sehne.* — 6) *das Uebertragen, Unterschieben an die Stelle von, Identificiren.*

आरोपणीय Adj. 1) *auf Etwas* (Loc.) *steigen zu lassen.* — 2) *zu pflanzen* (bildlich) Prasannar. 7,2. — 3) *mit einer Sehne zu beziehen* (Bogen) Prasannar. 21,16. — 4) *einzuschieben, einzuschalten* Comm. zu TS. Prât. 14,9. °त्व n. Nom. abstr. ebend.

आरोप्य Adj. 1) *aufzulegen, was auf —, angelegt wird.* — 2) *zu pflanzen, — verpflanzen* Varâh. Bṛh. S. 55,5. — 3) *mit einer Sehne zu beziehen* (Bogen). — 4) *was übertragen —, untergeschoben —, identificirt wird.*

आरोह् m. 1) *Reiter, ein auf* — (im Comp. vorangehend) *sitzender Mann.* — 2) *eine Pflanze, die auf einer anderen wächst* Maitr. S. 1,6,12. — 3) *der sich erhoben hat zu* (im Comp. vorangehend). — 4) *Haufe, Berg.* — 5) **die schwellenden Hüften eines Weibes.* — 6) *Schooss.* — 7) *Besteigung.* — 8) *das Aufsteigen* (der Töne) Comm. zu Mṛkkh. 44,14.15. — 9) *aufsteigendes Verhältniss, Zunahme.* — 10) *das Hochhinauswollen.* — 11) *Erhebung, Höhe.* — 12) *Verdeckung —, Verfinsterung eines Planeten durch einen andern.* — 13) *eine der 10 Weisen, auf welche eine Eklipse erfolgt.* — 14) **Länge.* — 15) **ein best. Maass.* — 16) **das Herabsteigen.*

आरोहक m. 1) *Reiter.* — 2) *Backe.* — 3) **Baum.*

आरोहण 1) Adj. (f. ई) *aufsteigend.* — 2) n. *a) das Hinaufsteigen, Besteigen.* — *b) das Wachsen* (von Pflanzen). — *c) Gefährt, Wagen.* — *d) eine erhöhte Bühne zum Tanz.* — *e) Treppe, Leiter.* — *f)* = आरोह 13).

आरोहणावाह् Adj. *einen Wagen ziehend.*

*आरोहणीय Adj. = आरोहणं प्रयोजनमस्य.

*आरोहवत् Adj. von आरोह्.

आरोहिन् Adj. 1) *aufsteigend.* दृशा Varâh. Bṛh. 8, 6. von Tönen S. S. S. 34. — 2) am Ende eines Comp. *erreichen machend, hinaufführend* Spr. 6240.

आर्क 1) Adj. *a) solar.* — *b) von der Calotropis gigantea kommend.* — 2) **n. ein baumwollenes Kleid* Gal.

आर्कम् Adv. *mit Einschluss der Sonne.*

*आर्कलूष m. Patron. von अर्कलूष. Davon Patron. *°षायण. *°षायणि Adj. von अर्कलूष.

*आर्कायण m. Patron., *°णि Adj. von अर्क.

आर्कि m. *der Sohn der Sonne, der Planet Saturn* Varâh. Bṛh. 15,3.

आर्क्ष 1) Adj. (f. ई) *siderisch* Gaṇit. 1,17. — 2) m. Patron. von ऋक्ष.

*आर्क्षोद Adj. *aus dem Gebirge* Ṛkshoda *stammend.*

आर्क्ष्य m. Patron. von ऋक्ष.

आर्क्ष्यस् Adj. Çat. Br. 12,2,2,1.3 = आक्ष्यस्.

*आर्क्ष्यायणी f. zu आर्क्ष्य.

*आर्गयन Adj. von ऋगयन.

*आर्गल m. f. = अर्गल.

*आर्गवध m. = आरग्वध.

आर्ग्वेदिक Adj. *zum* Ṛgveda *gehörig* Comm. zu Kâtj. Çr. 25,1,5.12. °यार्ग्वेदिकत्व n. 2,1,12.

*आर्घा f. *eine Art Biene.*

आर्घ्य Adj. *von der* आर्घा *genannten Biene kommend.*

*1. आर्च Adj. von अर्चा.

2. आर्च Adj. (f. ई) von ऋच्.

आर्चत्क m. Patron. von ऋचत्क.

*आर्चन m. *eine best. Pflanze* Gal.

आर्चनानस m. Patron. von अर्चनानस् Tândja-Br. 8,5,9 (आर्व° gedr.).

आर्चाभिन् m. Pl. *die Schüler des* Ṛkâbha Kâç. zu P. 4,3,104. °भिकालविधि Anupada 3,12.

*आर्चायन m. Metron. von ऋच्.

आर्चिक Adj. *auf einer* Ṛk *beruhend, mit ihr zusammenhängend* Lâṭj. 10,9,7. Saṃhitopan. 30,5.

आर्चीकिपर्वत m. N. pr. eines *Berges.*

आर्चीकि m. Patron. Gâmadagni's Bâlar. 43, 9. 98,3.

*आर्जट m. *Barleria caerulea* Madanav. 57,19.

आर्जव 1) Adj. *redlich, aufrichtig.* — 2) m. N. pr. eines Lehrers. — 3) n. *a) gerade Richtung.* — *b) gerades —, redliches Benehmen* Âpast.

आर्जवक Adj. in Verbindung mit सर्ग als Bez. *des 8ten und 9ten Schöpfungsactes.*

आर्जविन् Adj. *gerade —, redlich sich benehmend* Spr. 3019.

*आर्जि Çânt. 3,8.

आर्जीकि m. *ein best.* Soma-*Gefäss.*

आर्जीकीय 1) m. dass. — 2) f. आ N. pr. eines Flusses.

आर्जुन n. = अर्जुन 4) *d)* Kâṭu. 34,3.

*आर्जुनाद् m. N. pr. und davon Adj. *°क gaṇa धूमादि in der Kâç.

आर्जुनायन m. 1) Patron. von अर्जुन. Pl. Ind. St. 1,50. — 2) Pl. N. pr. eines Volkes.

*आर्जुनायनक Adj. *von den* Ârgunâjana *bewohnt.*

*आर्जुनावक Adj. v. l. für आर्जुनादक.

आर्जुनि 1) *Adj. von अर्जुन. — 2) m. Patron. von अर्जुन.

आर्जुनेय m. Patron. von आर्जुनि.

Digitized by Google

आर्त Partic. *hineingerathen* (in eine unglückliche Lage), *niedergeschlagen, krank, versehrt, gestört, bedrängt, leidend.* Häufig in Comp. mit dem, was das Leid verursacht. परमार्तवत् Adv. *sehr niedergeschlagen* 95,7.

आर्तगल्ल m. *Barleria caerulea* Roxb.

आर्तता f. *Niedergeschlagenheit.*

आर्तन Adj. (f. आ) etwa *unbebaut, wüst.*

आर्तनाद् m. *Schmerzensschrei, Klageruf* Hâs. 37.

आर्तपर्णि m. Patron. von ऋतपर्ण. v. l. आर्तु°.

आर्तपात्र n. *ein krankes Gefäss* TS. 6,4,10,6.

आर्तबोध m. Patron. von ऋतबोध.

आर्तभाग m. Patron. von ऋतभाग. आर्तभागीपुत्र m. N. pr. eines Lehrers.

आर्तरौद्र n. *rauhes —, grausames Benehmen gegen Unglückliche.*

आर्तव 1) Adj. (f. ई) a) *der Jahreszeit entsprechend.* — b) *zu den Katamenien in Beziehung stehend.* — 2) m. Pl. *Jahresabschnitte, mehrere Jahreszeiten zusammengenommen.* — 3) *f. ई *Stute.* — 4) n. a) *monatliche Reinigung.* — b) *die zehn auf die monatliche Reinigung folgenden Tage.* — c) *die Flüssigkeit, die ein Thierweibchen zur Zeit der Brunst entlässt.* — d) **Blüthe.*

आर्तशब्द m. = आर्तनाद्.

1. आर्तस्वर m. dass. R. ed. Bomb. 2,59,15.

2. आर्तस्वर Adj. *wehklagend.*

1. आर्ति f. *übler Zufall, Unheil, Leid des Körpers oder der Seele, Weh.*

2. *आर्ति f. = आर्ची.

आर्तिज्ञ Adj. *durch Weh erzeugt* Gop. Br. 2,1,15.

आर्तिमत् 1) Adj. *leidend.* — 2) m. *ein best.* Mantra MBh. 1,58,23.

आर्तुपर्णि m. Patron. von ऋतुपर्ण.

आर्तोस् Gen. Inf. (abhängig von ईश्वर:) *hineinzugerathen in* TS. 5,2,8,2. Çat. Br. 10,1,4,13.

आर्ची f. *Bogenende, an welches die Sehne befestigt wird.*

आर्त्विजीन Adj. *zum Priesteramt tauglich.*

आर्त्विज्य n. *des Priesters Amt und Pflicht.*

*आर्त्वेणी Adj. f. *die Katamenien habend.*

आर्त्व्य m. Patron. des Dvimûrdhan.

आर्थ Adj. (f. ई) 1) *auf Vortheil beruhend* (Verbindungen). — 2) *die Sache —, den Sinn betreffend, sachlich.* Ein *sachliches* Gleichniss hat die Form: *a* gleicht *b* in Bezug auf Etwas. Dazu Nom. abstr. °त्व n.

आर्थपत्य n. *Besitz einer Sache.*

आर्थिक Adj. *sich aus Etwas ergebend, implicite enthalten* (Gegensatz *ausdrücklich genannt*) Nyâyam. 9,4,3. Comm. zu TS. Prât. 1,59.

*आर्द, f. *आर्दी gaṇa गौरादि.

आर्द्र n. *Fülle* Bâlar. 130,18.

आर्द्र 1) Adj. (f. आ) a) *feucht, nass.* — b) *saftig, vollsaftig, frisch.* — c) *frisch, neu.* °चिक्न *vor Kurzem.* — d) *sanft, weich, gefühlvoll, warm* 252,3. Am Ende eines Comp. *überfliessend von.* — 2) m. a) *frischer Ingwer.* — b) N. pr. eines Enkels des Pṛthu. — 3) f. आ Sg. und Pl. *das vierte (sechste) Mondhaus.* — 4) n. *Feuchtigkeit, feuchte Masse.*

आर्द्रक 1) Adj. (f. आर्द्रिका) a) *feucht, nass.* — b) **unter dem Sternbild* Ârdrâ *geboren.* — 2) m. N. pr. eines Fürsten VP. 4,24,10. — 3) n. *frischer Ingwer.* Auch *m. und *f. आ.

आर्द्रकवट m. *Ingwerpastille* Bhâvapr. 2,21.

*आर्द्रज्ञ n. *trockener Ingwer* Râgân. 6,26.

आर्द्रदानु Adj. *frische Tropfen habend.*

आर्द्रपटी f. *eine best. Zauberceremonie.*

*आर्द्रपत्रक m. *Bambusrohr* Nigh. Pa.

*आर्द्रपदी Adj. f. *feuchtfüssig.*

आर्द्रपवि Adj. *eine feuchte Radfelge habend.*

आर्द्रपवित्र Adj. *dessen Seihe feucht ist.*

आर्द्रभाव m. 1) *Feuchtigkeit* Kumâras. 7,14. — 2) *Weichherzigkeit* Ragu. 2,11.

आर्द्रमञ्जरी f. *eine frische Blüthenrispe* Comm. zu Gobh. 2,7,5.

*आर्द्रमाषा f. *Glycine debilis Roxb.* Râgân. 3,18.

आर्द्रमूल Adj. (f. आ) *feuchte Wurzeln habend* Çat. Br. 1,3,3,4.

आर्द्रय्, °यति 1) *befeuchten, benetzen* Spr. 5802. — 2) *weich stimmen* Bâlar. 26,1. Kâd. II, 91,20.

आर्द्रवस्त्र Adj. *ein nasses Kleid tragend.* Davon Nom. abstr. °ता f. Gaut. 19,15.

*आर्द्रशाक n. *frischer Ingwer.*

आर्द्रकस्त Adj. *feuchthändig.*

आर्द्रानन्दकर्तृतीया f. *ein best. dritter Tag.*

°आर्द्रार्द्र Adj. *überfliessend von* Spr. 640.

*आर्द्रालुब्धक m. *der niedersteigende Knoten* Hal. 1,49.

आर्द्री Adv. mit कर् 1) *befeuchten, erfrischen* Kâd. 205,5. 213,17. — 2) *weich stimmen* Kâd. 194,23. — Mit प्रति *wieder befeuchten, — erfrischen* Kâd. 240,15.

आर्द्रेधाग्नि m. *mit grünem Holz genährtes Feuer* 34,14.

आर्द्र्य n. *Feuchtigkeit* Gop. Br. 1,1,1.

*आर्धकंसिक, *आर्धकौडविक, *आर्धक्रोशिक und *आर्धद्रोणिक Adjj. von अर्ध + कंस, कुडव, क्रोश und द्रोण.

आर्धधातुक Adj. (f. आ) *an die unerweiterte Verbalwurzel tretend* (Suffix).

आर्धधातुकीय Adj. vom substantivirten आर्धधातुक.

आर्धनारीश्वर n. *die Geschichte Çiva's als Mann und Weib* Bâlar. 29,14.

*आर्धपुर gaṇa अंशादि. अर्ध ॥ पुर Kâç.

*आर्धप्रस्थिक Adj. von अर्ध + प्रस्थ.

आर्धमात्रक Adj. Ind. St. 4,115 vielleicht fehlerhaft für अर्धमात्रिक.

*आर्धमासिक Adj. *halbmonatlich.*

आर्धरात्रिक 1) Adj. *zu Mitternacht stattfindend, mitternächtlich.* — 2) m. Pl. Name einer astronomischen Schule.

*आर्धवाक्निक Adj. von अर्ध + वाक्न.

*आर्धवाक्यिक Adj. von अर्ध + वाक् gaṇa वेतनादि in der Kâç.

आर्धिकं Adj. = अर्धसीरिन्.

आर्धुक Adj. *gedeihlich.*

आर्पयितर् Nom. ag. *der Jmd Etwas anthut.*

आर्बुदि m. Patron. von अर्बुद्.

आर्भव 1) Adj. (f. ई) *den* Ṛbhu *geweiht.* पवमान (auch mit Ergänzung desselben) Lâṭ. 2,10,4. 6,3, 25. 4,8. 8,8,5. — 2) m. Patron. des Sûnu, angeblichen Verfassers von ṚV. 10,176.

आर्य, आरिय 1) m. a) *ein zu den Treuen Gehöriger, ein Mann des eigenen Stammes, ein Arier;* später *ein Mann der drei oberen Kasten* und überh. *ein Mann, der Anspruch auf Achtung hat.* Nicht selten, insbes. im Voc. lässt sich das Wort einfach durch *Herr* oder *Freund* wiedergeben. — b) **ein* Vaiçja. — c) Bez. α) *des Grossvaters* MBh. 1,178,8. — β) *des Urgrossvaters* MBh. 12,343,19. — γ) *des älteren Bruders* Bâlar. 55,8. 206,6. — d) **Haremswächter.* — e) **ein* Buddha. — f) bei den Buddhisten *ein Mann, der über die vier Grundwahrheiten nachgedacht hat und sein Betragen darnach richtet.* — g) N. pr. eines Sohnes des Manu Sauvarṇa und auch ein sonst vorkommender Mannsname. — 2) Adj. (f. आ und आरी) *arisch;* später *eines Ariers würdig, ehrenhaft, ehrenwerth, edel.* — 3) f. आ a) f. zu 1) a). — b) Bez. *der Frau des älteren Bruders* Bâlar. 206,8. 207,14. — c) Bein. der Pârvatî. — d) *ein best. Metrum.* — e) *eine Strophe in diesem Metrum.* — f) Titel verschiedener in diesem Metrum verfasster Werke.

आर्यक 1) m. a) *ein ehrenwerther Mann.* — b) *Grossvater.* — c) Bez. *der Brahmanen in* Plakshadvîpa VP. 2,4,19. — d) N. pr. α) Pl. eines Volkes in Südindien. — β) eines Fürsten aus dem Hirtenstande. — γ) eines Schlangendämons. — 2) f. a) आर्यका und आर्यिका **eine ehrenwerthe Frau.* — b) आर्यका N. pr. eines Flusses in Krauñkadvîpa Bhâg. P. 5,20,22. — c) आर्यिका **das Mondhaus*

Digitized by Google

Kṛttikâ. — 3) *n. *eine best. Ceremonie zu Ehren der Manen.*

*आर्यकुमार m. P. 6,2,58.

आर्यकुल्या f. N. pr. eines Flusses VP.² 2,130.154.

आर्यकृत Adj. (f. ई) *von einem Manne einer der drei oberen Kasten verfertigt* Maitr. S. 1,8,3.

*आर्यगण m. = आर्यसंघ 1).

आर्यगृह्य Adj. *zu den Ehrenwerthen sich haltend.*

आर्यचेतस् Adj. *von edler Gesinnung* Spr. 4194.

आर्यजन m. *Arier, ehrenhafte Leute* Gaut. Vaitân.

आर्यजुष्ट Adj. *Ehrenhaften zusagend* Spr. 1024.

आर्यता f. *Ehrenhaftigkeit.*

आर्यतुल्य Titel eines astron. Tractats.

आर्यत्व n. *Ehrenhaftigkeit.*

आर्यदुहितृ f. *Tochter eines Edlen* als Anrede einer *Freundin.*

आर्यदेव m. N. pr. eines Schülers des Nâgârguna.

आर्यदेश m. *eine von Ariern bewohnte Gegend* Spr. 1025.

आर्यदेश्य m. *aus einer von Ariern bewohnten Gegend stammend.*

आर्यनिवास m. *Wohnort der Arier* Mahâbh. in Ind. St. 13,358.

आर्यपत्तयक्सिद्धि f. Titel eines Werkes.

आर्यपथ m. *der Pfad der Ehrenhaften.*

आर्यपुत्र m. *Sohn eines Ehrenhaften*, Bez. 1) *des Sohnes eines Angeredeten.* — 2) *des Gatten von Seiten der Frau.* — 3) *des Fürsten von Seiten eines Untergebenen.*

आर्यप्रवृत्त Adj. *ehrenhaft verfahrend* R. Gorr. 2,126,6.

आर्यप्राय Adj. *zum grössten Theil von Ariern bewohnt.*

आर्यबल m. N. pr. eines Bodhisattva.

*आर्यब्राह्मण m. P. 6,2,58.

आर्यभट m. N. pr. zweier Astronomen.

आर्यभटीय n. *das von* Âryabhaṭa *verfasste Werk.*

आर्यभट्ट m. und °भट्टीय n. fehlerhaft für °भट und °भटीय.

आर्यभद्रचर्या n. Titel eines buddh. Sûtra.

आर्यभाव m. *Ehrenhaftigkeit.*

आर्यमण Adj. *zu* Aryaman *in Beziehung stehend.* °णी दुहिता Bez. der Jamunâ Bâlar. 305,15.

आर्यमार्ग m. = आर्यपथ.

आर्यमिश्र Adj. *dem die Prädicate «ehrenhaft u. s. w.» zukommen.*

आर्यम्ण n. *das unter* Aryaman *stehende Mondhaus* Uttaraphalgunî.

*आर्ययुवन् m. *arischer Jüngling.*

आर्यराज्ञ m. N. pr. eines *Fürsten.*

आर्यरूप Adj. *wie ein Ehrenhafter aussehend* M. 10,57.

आर्यलिङ्गिन् Adj. *die Abzeichen eines Ehrenhaften tragend.*

आर्यव n. *Ehrenhaftigkeit* (daneben आर्जव) Âpast.

आर्यवक MBh. 12,11565 fehlerhaft für आर्जवक.

आर्यवर्मन् m. N. pr. eines Fürsten Kathâs. 18,319.

आर्यवाच् Adj. *eine arische Sprache redend* M. 10,45.

आर्यविद्यधमिश्र Adj. *dem die Prädicate «ehrenhaft, gelehrt u. s. w.» zukommen.*

1. आर्यवृत्त n. *ehrenhaftes Betragen.*

2. आर्यवृत्त Adj. *von ehrenhaftem Betragen* Gaut. 9,69.

आर्यवेष Adj. *wie ein Ehrenhafter gekleidet.*

आर्यव्रत Adj. *sich wie ein Arier benehmend* MBh. 1,202,9.

आर्यशाटीय m. N. pr. eines Lehrers.

*आर्यशिस् Adj. Mahâbh. 6(4),18,*b.*

आर्यशील Adj. *von ehrenhaftem Charakter* Spr. 3451.

*आर्यश्वेत m. N. pr. eines Mannes und Patron. davon.

आर्यसंघ m. 1) *die Gesammtheit der buddh. Geistlichkeit.* — 2) N. pr. eines Philosophen.

आर्यसत्य n. *eine ehrwürdige Wahrheit* (buddh.).

आर्यसमय m. *die Satzung ehrenhafter Männer* Âpast.

आर्यसिंह m. N. pr. eines buddh. Patriarchen.

आर्यसिद्धान्त m. Titel des astron. Siddhânta des jüngeren Âryabhaṭa.

आर्यसुत m. = आर्यपुत्र 2).

आर्यस्त्री f. *ein Weib der oberen Kasten* Gaut. Âpast.

*आर्यस्थान n. = आर्यावर्त Gal.

आर्यस्वामिन् m. N. pr. eines Mannes B. A. J. 3,206.

*आर्यकलम् Adv. etwa so v. a. *Mordio.*

आर्यागम m. *das Beschlafen einer Frau aus den oberen Kasten* Jâgn. 2,294.

आर्यागीति f. *eine Abart des* Âryâ-*Metrums.*

आर्याचण्डीतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

आर्याणाक N. pr. eines Landes.

आर्याधिष्ठित Adj. *unter der Aufsicht von Männern der höheren Kasten stehend* Âpast. 2,3,4.

आर्यावर्त m. Bez. *des von den Ariern bewohnten Landes* (zwischen Himâlaja und Vindhja). Pl. *die Bewohner dieses Landes.*

आर्याविलास m. Titel eines Werkes.

आर्याष्टशत n. *der aus 108* Âryâ-*Strophen bestehende* Siddhânta *des älteren* Âryabhaṭa.

आर्याष्टाङ्गमार्ग m. bei den Buddh. Bez. *der letzten von den 37 Stufen, die zur* Bodhi *führen.*

आर्यासङ्घ m. = आर्यसंघ 2).

आर्चनानस m. Tândja-Br. 8,5,9 fehlerhaft für आर्चनानस.

आर्श Adj. *dem Antilopenbock gehörig.*

आर्ष 1) Adj. (f. ई) *von den* Ṛshi *herrührend, sie betreffend, archaistisch.* प्रत्यय *ein an den Namen eines* Ṛshi *gefügtes Suffix.* विवाह = 2) Gaut. 4,8. — 2) m. *die von den* Ṛshi *eingesetzte Heirathsweise.* — 3) f. ई = संहितापाठ. — 4) n. *a) die Hymnen der* Ṛshi. — *b) heilige Abstammung.* — *c) der* Ṛshi-*Ursprung, Autorschaft eines heiligen Liedes.*

आर्षधर n. Name eines Sâman.

आर्षभ 1) Adj. *vom Stier herrührend, taurinus.* — 2) m. Patron. von Ṛshabha. — 3) f. ई Bez. *der Mondhäuser* Maghâ, Pûrvaphalgunî *und* Uttaraph. Comm. zu Baudh. P. 5,21,7. — 4) n. *a)* Name eines Sâman Lâṭj. 1,6,43. — *b) ein best. Metrum.*

*आर्षभि m. Patron. von Ṛshabha.

*आर्षभ्य Adj. *als ausgewachsener Stier zu gebrauchen; castrirbar.*

*आर्षिक m. *ein Fürst der* Ṛshika.

*आर्षिकव्य n. Nom. abstr. von ऋषिक.

आर्षिणेय (!) m. N. pr. eines Fürsten VP.² 4,31.

आर्षेय 1) Adj. *von den* Ṛshi *stammend, aus altheiligem Geschlecht.* — 2) n. *a) heilige Abstammung.* — *b)* mit अग्नेः und देवानां वार्षाणाम् Namen von Sâman.

आर्षेयवत् Adj. *mit heiliger Abkunft verbunden.*

आर्ष्टिषेण m. Patron. von Ṛshtisheṇa. Pl. Comm. zu Kâtj. Çr. 1,9,3.

आर्ष्यशृङ्गि m. Patron. von Ṛshjaçṛṅga.

आर्हत 1) Adj. (f. ई) *zur Lehre* Gina's *in Beziehung stehend.* — 2) m. *ein* Gaina. — 3) n. *die* Gaina-*Lehre.*

*आर्हत्ती f. und *आर्हत्य n. Nom. abstr. von अर्हत्.

*आर्हायण m. Patron. von अर्ह.

आर्हीय Adj. von या अर्हात् (P. 5,1,19).

आल 1) *Adj. *nicht klein, — gering.* — 2) m. N. pr. eines Affen. — 3) n. *a) Laich* oder *Ausspritzung eines giftigen Thieres.* — *b) Auripigment.*

आलक n. = आल 3) *a)* AV. Paipp. 9,2,5.

आलदपा in स्वालदपा.

*आलदि und *°दी f. gaṇa गौरादि.

आलद्य Adj. 1) *wahrzunehmen, sichtbar, bemerkbar.* — 2) *anzuschauen, aussehend.* — 3) *kaum sichtbar* 249,32.

*आलद्रि und *°द्री f. gaṇa गौरादि.

आलपन n. 1) *das Plaudern, Unterhaltung* Kâd. II,74,11. — 2) *das Anschlagen —, Probiren eines Tons.*

आलपितव्य Adj. *anzureden* Kâd. II,84,6.

आलपि f. = आलपन 2).

आलब्धव्य Adj. *zu schlachten.*

*आलब्धि und *°ब्धी f. gaṇa गौरादि.

Digitized by Google

आलभ in दुरालभ.

आलभन n. 1) *das Anfassen, Berühren* Varâh. Bṛh. 26 (24), 5. — 2) *das Schlachten* (eines Opferthiers). °आलभनीय Adj. in मङ्गलालभनीय.

आलभ्य Adj. *schlachtbar, opferbar.*

आलमन्दारस्तोत्र n. Titel eines Gedichts.

आलमर्थ्य n. = अलमर्थता.

आलम्ब 1) Adj. *herabhängend* 86, 18. — 2) m. *a) das woran Etwas hängt, woran man sich festhält, Stütze* (eig. und übertr.). — *b) *senkrechte Linie.* — *c)* N. pr. eines Muni. — 3) f. आ *eine best. Pflanze mit giftigen Blättern.*

आलम्बन n. 1) *das Sichstützen auf —, das Sichanhalten an Etwas* 115, 29. — 2) *das Stützen, Befestigen.* — 3) *Stütze, Halt* 105, 18. Dazu Nom. abstr. °ता Comm. zu Jogas. 3, 2 in Verz. d. Oxf. H. 229, *a.* — 4) *Fundament, Grundlage* (in übertr. Bed.). — 5) im Joga *eine Art Meditation* Bâdar. 4, 3, 15. VP. 6, 7, 42. Comm. zu Jogas. 3, 6 in Verz. d. Oxf. H. 229, *a.* — 6) in der Poetik *der eigentliche Grund einer Gefühlserregung.* — 7) buddh. *die von den fünf Sinnesorganen und dem* Manas *wahrgenommenen Objecte.*

आलम्बनपरीक्षा f. Titel eines Werkes.

आलम्बनवत् Adj. *der* Âlambana *genannten Meditation hingegeben* VP. 6, 7, 42.

आलम्बनी Adv. mit कर् *zur Stütze machen* Comm. zu Jogas. 3, 2 in Verz. d. Oxf. H. 229, *a.*

आलम्बर m. = आडम्बर *eine Art Trommel.*

आलम्बायन m. und °नी f. Patron. von आलम्ब.

आलम्बायनीपुत्र m. N. pr. eines Lehrers.

आलम्बायनीय Adj. von आलम्बायन.

आलम्बि m. N. pr. eines Schülers des Vaiçampâjana. f. ई. आलम्बीपुत्र m. N. pr. eines Lehrers.

1. आलम्बिन् Adj. 1) *herabhängend, an Etwas hängend* Spr. 5695. *sich auf Etwas stützend.* — 2) *herabhängend bis an* Spr. 5695. — 3) *gehüllt in.* — 4) *abhängig —, getrieben von.* — 5) *stützend* Spr. 1928.

2. *आलम्बिन् m. Pl. *die Schule des* Âlambi.

आलम्बुक Adj. in अनालम्बुक.

आलम्भ m. 1) *Anfassung, Berührung* Âpast. — 2) *das Abreissen, Ausreissen.* — 3) *Schlachtung* (eines Opferthiers).

आलम्भन n. 1) *das Anfassen, Berühren* Gaut. 2, 16. — 2) *das Schlachten.*

आलम्भनीय in मङ्गलालम्भनीय.

°आलम्भिन् Adj. *berührend.*

आलम्भुक Adj. in अनालम्भुक.

आलम्भ्य Adj. *zu schlachten.*

आलय m. n. (selten) 1) *Wohnung, Behausung, Sitz* (auch in übertr. Bed.). °यं कर् *seine Wohnung aufschlagen.* — 2) *Seele* (buddh.).

आलयविज्ञान n. *eine Erkenntniss, die man aus sich selbst gewinnt* (buddh.).

आलर्क Adj. *von einem tollen Hunde herrührend.*

आलव m. *Stoppel.*

*आलवण्य n. Nom. abstr. von अलवण.

आलवाल n. 1) *eine Vertiefung um die Wurzel eines Baumes, in die das für den Baum bestimmte Wasser gegossen wird,* Mâlatîm. 13, 16 (16, 11). Spr. 7800. — 2) in der Med. *ein aus Teig gebildetes Receptaculum, um Flüssigkeiten auf einem Körpertheile festzuhalten,* Bhâvapr. 3, 137.

*आलस 1) Adj. = अलस. — 2) m. Patron. von अलस.

*आलसायन m. Patron. von आलस.

आलस्य 1) n. *Trägheit, Schlaffheit, Mangel an Energie.* — 2) *Adj. = अलस.

आलाक Adj. *mit Gift bestrichen.*

आलाद्य Adj. von unbekannter Bed.

*आलात n. = अलात.

आलान 1) n. *a) der Pfosten, an den ein Elephant gebunden wird,* 115, 25. Spr. 7732. Davon Nom. abstr. °ता f. — *b) der Strick, mit dem ein Elephant angebunden wird.* — 2) *m. N. pr. eines Dieners des Çiva.

आलानय्, °यति *einen Elephanten anbinden.* °नित Partic. Bâlar. 4, 7.

आलानिक Adj. *als* आलान 1) *a) dienend.*

आलाप 1) m. (adj. Comp. f. आ) *a) Rede, Gespräch, Unterhaltung* 310, 16. — *b) Gesang* (der Vögel), *Ton* (eines musik. Instr.). — *c)* in der Mathematik *Fragestellung.* — 2) f. आ *eine best.* Mûrkhanâ S.S.S. 31.

आलापन in मङ्गलालापन.

आलापवत् Adj. *Jmd anredend* Spr. 1043.

आलापिकवंश m. *eine Art Flöte* S.S.S. 195.

आलापिन् 1) Adj. *redend, sprechend,* in प्रियालापिन्. — 2) f. °नी *ein best. Intervall* S.S.S. 23.

*आलाबु f. = अलाबु *Flaschengurke.*

*आलावर्त m. *Fächer aus Zeug.*

*आलास्य m. *Krokodil.*

1. *आलि Adj. 1) *unnütz, zwecklos.* — 2) *von lauterer Gesinnung.*

2. आलि m. 1) **Scorpion.* — 2) *der Scorpion im Thierkreise.* — 3) **Biene.*

3. आलि und °ली (Kumâras. 7, 68) f. *Freundin.*

4. आलि f. 1) *Streifen, Strich, Linie, Zug.* Auch °ली. षट्पदाली *Bienenschwarm* Rāgat. 6, 69. Am Ende eines adj. Comp. आलिक Hit. 15. — 2) **Genealogie.* — 3) **Damm.* — 4) **kleiner Graben.*

आलिक्रम m. *eine best. Composition* S.S.S. 163.

आलिखत् m. N. pr. eines den Kindern gefährlichen Dämons Pâr. Gṛhy. 1, 16, 23.

*आलिगव्य m. Patron. von अलिगु. *f. °व्यायनी.

आलिगी f. *eine best. Schlange.*

आलिङ्, °ङ्गति und °ङ्गते, und आलिङ्गय्, °यति 1) *die Glieder anschmiegen, umfangen, umarmen.* — 2) *sich ausbreiten über.* — Mit प्रति *eine Umarmung erwiedern.* — Mit सम् *umfangen, umarmen.*

*आलिङ्ग m. 1) *Umarmung,* fehlerhaft für आलिङ्गन. — 2) *eine Art Trommel,* = आलिङ्ग.

आलिङ्गन n. *Umarmung.*

*आलिङ्गि, f. *°ङ्गी gaṇa गौरादि in der Kâç.

*आलिङ्गिन् und *आलिङ्ग m. *eine Art Trommel.*

*आलिङ्गायन gaṇa वरणादि.

आलिजन m. *Freundin* Prasannar. 39, 11.

*आलिञ्जर m. = अलिञ्जर.

*आलिन् m. *Scorpion.*

*आलिन्द und *°क m. = अलिन्द.

*आलिम्पन n. = आदीपन 2).

आलीढ 1) m. N. pr. eines Mannes. — 2) n. *eine best. Stellung beim Schiessen.*

*आलीढिय m. Patron. von आलीढ.

*आलीनक n. *Zinn.* Vgl. आनील.

*आलु 1) m. *a) Eule.* — *b) eine Art Ebenholz.* — 2) f. आलु und आलू *ein kleines Wassergefäss.* — 3) n. *a) Floss, Nachen.* — *b) Wurzelknolle* und *eine best. Wurzelknolle.*

आलुक 1) m. *a) *m. eine Art Ebenholz.* — *b)* Bein. des Schlangendämons Çesha. — 2) f. ई *eine best. Wurzel.* — 3) n. *a) *eine best. Frucht,* = आलूक Dhanv. 5, 21. — *b) die essbare Wurzel von Amorphophallus campanulatus Bl.* — *c) *die Rinde von Feronia elephantum.*

आलुञ्चन n. *das Zerrupfen.*

आलेखन 1) m. N. pr. eines Lehrers Âçv. Çr. 6, 10, 29. — 2) *f. ई *Pinsel.* — 3) n. *a) das Kratzen, Scharren.* — *b) das Anritzen, mit einem Riss Bezeichnen* Comm. zu Lâṭ. 10, 15, 17.

आलेख्य n. 1) *Malerei.* — 2) *Gemälde, Bild.*

आलेख्यपुरुष m. *eine menschliche Truggestalt* Kathâs. 121, 208. 212.

आलेख्यशेष Adj. *nur noch als Bild vorhanden, so v. a. verstorben.*

आलेख्यसमर्पित Adj. *gemalt* 96, 20.

आलेप m. und °न n. 1) *Einschmierung, Bestreichung, Salbung.* — 2) *Schmiermittel, Salbe.*

आलोक m. (adj. Comp. f. आ) 1) *das Sehen, Hinsehen, Erblicken, Hinblick, Anblick.* — 2) *Licht, heller Schein.* — 3) *ein Schimmer —, eine Spur von* (Gen.). — 4) *Lobpreis.* — 5) *Abschnitt, Kapitel* in

Digitized by Google

Werken, die im Titel ein Wort wie *Leuchte* oder *Licht* enthalten. — 6) Titel eines Werkes.

आलोककर् Adj. *Licht verbreitend über* (Gen.).

आलोकगादाधरी f. Titel eines Commentars zum Werke Âloka.

आलोकन 1) Adj. *anblickend, anschauend.* Dazu Nom. abstr. °ना f. Spr. 7210. — 2) n. *das Ansehen, Anblicken, Anblick* 176,26. 300,32.

आलोकनीय Adj. 1) *anzusehen, wovor das Auge nicht zurückschrickt.* Dazu Nom. abstr. °ता. — 2) *genau anzusehen, zu untersuchen.*

आलोकपथ m. *Gesichtskreis* Rāgh. 15,78. Mālatīm. 76,13 (68,17).

आलोकमथुरानाथी f. Titel eines Commentars zum Werke Âloka.

आलोकमार्ग m. *Gesichtskreis* Rāgh. 7,6.

आलोकवत् Adj. *Licht besitzend, leuchtend.*

आलोकाकाश m. *ein ausserweltlicher Raum* Sarvad. 40,22. Govindân. zu Bîdar. 2,2,33 (S. 582).

°आलोकिन् Adv. *anschauend, betrachtend* Spr. 5739.

आलोचक Adj. *das Sehen vermittelnd.*

आलोचन 1) n. *a) das Sehen.* — *b) das Wahrnehmen* (der Sinnesorgane). — 2) n. und f. आ *Betrachtung, Erwägung.*

आलोचनीय Adj. *in Betracht zu ziehen* 253,24.

आलोच्य Adj. dass.

आलोडन n. *das Mischen.*

*आलोप m. *Bissen.*

आलोल Adj. (f. आ) *sich langsam hin und her bewegend* Spr. 1035.

आलोलचतुर्थी f. *ein best. Spiel: Schaukelvergnügen am 4ten Tage der lichten Hälfte im Monat* Çrâvaṇa.

*आलोष्टी Adv. gaṇa ऊर्यादि.

आलोहवत् Adj. *in's Röthliche spielend.*

आलोहायन m. Patron. von अलोह्. Verz. d. B. H. 58,9 ist vielleicht आलोहायना: st. आलोहालोभायना: zu lesen.

आलोहित Adj. *röthlich* 251,25. 252,25.

आलोहिती Adv. mit कर् *röthlich färben* Kâd. 32,23.

आवँ Pron. der 1ten P. Du. Nom. आवँम् und आवाम्, Acc. आवाम्, Instr. Dat. Abl. आवँभ्याम्, Abl. auch आवँत्, Gen. Loc. आवँयोस्.

आवटिक m. Pl. Name einer Schule.

*आवट्य 1) m. und f. आ Patron. von अवट. — 2) n. Nom. abstr. von अवट.

*आवट्यायनी f. Patron. = आवट्या.

आवँत् f. *Nähe.*

आवत्सरान्तम् Adv. *bis zum Ende des Jahres* Kathâs. 23,20.

आवदानिक Adj. *was in Stücken geopfert wird* Vaitân.

*आवनतीय Adj. von अवनत gaṇa कृशाश्वादि.

आवनेय m. *Sohn der Erde, der Planet Mars.*

आवन्त् Adj. *mit* आ *versehen.*

आवन्त 1) m. *a) ein Fürst der* Avanti. — *b)* N. pr. eines Sohnes des Dhṛshṭa. v. l. अवन्त. — 2) f. ई *die Sprache der* Avanti.

आवन्तक 1) Adj. *zu den* Avanti *in Beziehung stehend, zu ihnen gehörig.* — 2) m. Pl. *die Bewohner von* Avanti.

आवन्तिक 1) Adj. (f. आ) = आवन्तक. — 2) m. Pl. Name einer buddh. Schule. — 3) f. आ ein Frauenname.

आवन्त्य 1) Adj. (f. आ) = आवन्तक. — 2) m. *ein zu den* Avanti *gehöriger Mann, ein Fürst der* Av.

आवन्त्यक m. = आवन्त्य 2) AV. Par. in Ind. St. 10,212 (अव° gedr.).

*आवन्त्यभ्मक n. Kâç. zu P. 2,2,31. m. Pl. zu 6,2,37. v. l. अव°.

*आवन्दन n. *Begrüssung* Gal.

आवपन 1) n. *a) das Hinstreuen, Hinwerfen, Auflegen* Gaut. 1,32. — *b) das Einstreuen, Einschieben.* — *c) das Insichaufnehmen, Fassen* MBh. 1, 88,13. — *d) Gefäss, Behälter* (auch in übertr. Bed.) Maitr. S. 3,12,19. Bhâg. P. 10,80,45. 87,20. — *e) *hänfenes Gewand* Gal. — 2) f. आवपनी *Gefäss, Behälter.*

*आवपनिष्किरा f. *beständiges Hinein- und Hinausschütten.*

आवपन्तिक Adj. (f. °न्तिकी) *hinstreuend.*

आवभृत्य m. Pl. N. pr. einer Dynastie.

आवभृथ Adj. von अवभृथ.

1. आवयँ n. *Empfängniss.*

2. *आवय m. oder °या f. Pl. *Wasser.*

3. *आवय N. pr. einer Oertlichkeit; davon Adj. *°क. v. l. अवयात, आवयातक.

आवयस fehlerhaft für आयवस.

आवयाज् m. (Nom. °याम्) *der durch Opfer Etwas abwehrt.*

*आवयातक Adj. von अवयात gaṇa धूमादि in der Kâç.

*आवयासीय Adj. von अवयास gaṇa कृशाश्वादि in der Kâç.

आवर् 2. und 3. Sg. Aor. von वर्, वृणोति.

आवरक Adj. *bedeckend, verhüllend, verfinsternd.* Davon Nom. abstr. °त्व n.

आवरण 1) Adj. dass. — 2) n. (adj. Comp. f. आ) *a) das Verdecken, Verhüllen* (eig. und übertr.) 261,20. 22. — *b) das Verschliessen, Hemmen, Unterbrechen.* — *c) Hülle, Decke* (auch in übertr. Bed.), *Gewand.* — *d) Schirm, Schutz.* — *e) Schild.* — *f) Riegel, Schloss.*

आवरणिन् m. Pl. Name einer buddh. Secte.

आवरणीय Adj. bei den Gaina *Alles was unter den Begriff* आवरण 2) *c) fällt.*

*आवरसमक Adj. *im nachfolgenden Jahre abzutragen.*

*आवरिका f. = आवारि.

आवरीतर् Nom. ag. *Hemmer* Sây. zu RV. 1,52,3.

आवरीवर् 3. Sg. und आवरीवुर् 3. Pl. Imperf. vom Intens. von वर्त् mit आ.

आवर्जक Adj. *geneigt machend, für sich gewinnend.*

आवर्जन n. 1) *das Geneigtmachen, für sich Gewinnen.* — 2) *das Ducken* Lalit. 314,5. 315,1.

आवर्जनी Adv. mit कर् *Jmd* (Gen.) *ducken* Lalit. 308,9.

आवर्जित n. *eine best. Stellung* —, — *Figur des Mondes.*

आवर्त 1) m. (adj. Comp. f. आ) *a) Drehung.* — *b) Wendung, Windung.* — *c) Wirbel, Strudel.* — *d) Haarwirbel.* — *e)* Du. *die beiden Vertiefungen im Stirnbein über den Augenbrauen.* — *f) Tummelplatz.* — *g) ein best. Komet.* — *h)* Bez. *best. mythischer Wolken.* — *i) *ein best. Edelstein.* — *k) *Brunnenrad* Gal. — *l) *das Hinundhergehen der Gedanken, Sorgen.* — 2) f. आ N. pr. eines Flusses. — 3) n. *Schwefelkies* Râgân. 13,85.

आवर्तक 1) m. *a) ein best. giftiges Insect.* — *b)* Bez. *best. mythischer Wolken.* — 2) *f. ई *die Sennapflanze* Râgân. 3,128.

आवर्तन 1) Adj. *umwendend, sich herumwendend.* — 2) m. N. pr. eines Upadvîpa in Gambudvîpa Bhâg. P. 5,19,30. — 3) f. ई a). *= तैजसाव° *Schmelztiegel.* — *b) eine best. Zauberkunst.* — 4) n. *a) das Umwenden, Rückkehr.* — *b) *das Buttern.* — *c) *das Schmelzen von Metallen.* — *d) das Sichdienstbarmachen* Sâmav. Br. 2,5,1. — *e) Mittagszeit.* — *f) Jahr.*

आवर्तनीय Adj. *zu wiederholen* Comm. zu Nyâyam. 1,4,7. 9,1,14. Nom. abstr. °त्व n. zu 9,2,7.

*आवर्तपूलिका f. *Weizenkuchen mit süsser Füllung* Nigh. Pr.

*आवर्तमणि m. *ein best. Edelstein* Râgân. 13,216.

1. आवर्तिन् Adj. *mit einem Haarwirbel versehen.*

2. आवर्तिन् 1) n. Bez. *bestimmter* Stotra Lâṭj. 2, 5,18. 27. 6,1,15. — 2) *f. °नी *Odina pinnata.*

आवर्ष in निरावर्ष.

आवलि und °ली f. *Streifen, Reihe, Zug.*

Digitized by Google

आवलिका f. 1) = आवलि Ind. St. 16,285. — 2) *Koriander Râǵân. 6,36.

*आवलीकन्द् m. *ein best. Knollengewächs* Râǵân. 7,97.

आवल्गिन् Adj. *hüpfend, springend.*

आवल्गुज Adj. *von der Vernonia anthelminthica stammend.*

आवशीर् m. Pl. N. pr. eines Volkes.

आवश्यक 1) Adj. (f. ई) *nothwendig, unumgänglich.* Dazu Nom. abstr. °ता f. — 2) n. *a) Unumgänglichkeit. — b) Befriedigung der Nothdurft.*

आवश्यकबृहद्वृत्त n. Titel eines Ǵaina-Werkes Wilson, Sel. W. 1,286 (अव° gedr.).

आवसथ् m. 1) *Nachtlager, Herberge.* — 2) *Nacht* MBh. 3,165,14.

आवसथ m. 1) *Nachtlager, Herberge, Wohnort.* — 2) *= वक्रकवितान Cit. bei Uǵǵval. zu Unâdis. 3,114.

*आवसथिक Adj. (f. ई) *in einem Hause übernachtend.*

आवसथ्य 1) Adj. *im Hause befindlich.* — 2) m. (sc. अग्नि) *das im Hause gepflegte Feuer* Vaitân. — 3) m. n. *= आवसथ 1).

आवसथ्याधान n. 1) *das Anlegen des häuslichen Feuers* Pân. Gṛihj. 1,2,1. — 2) Titel eines Pariçishṭa des SV.

*आवसानिक Adj. von अवसान N. pr.

आवसायिन् Adj. *nach Zehrung ausgehend.*

*आवसित Adj. = अवसित *aufgehäuft.*

आवस्थिक Adj. 1) *den Verhältnissen entsprechend.* — 2) *aus Zeitpunkten bestehend.*

आवह् 1) Adj. (f. आ) *herbeiführend, bewirkend.* Die Ergänzung im Comp. vorangehend, im Bhâg. P. einmal im Acc. — 2) m. *a) einer der sieben Winde. — b) eine der sieben Zungen des Feuers.*

आवहन n. *das Herbeibringen.*

आवाप m. 1) *das Ausstreuen, Säen* 214,3. — 2) *das Hinzustreuen, Beimischen.* — 3) *Einstreuung, Einschiebung, Einschaltung, Zusatz* 216,3. Çulbas. 1,34. 3,201. — 4) **das Aufstellen von Geräthen* oder *Ausstellen von Waaren.* — 5) *Hauptspende* Gobh. 1,8,16. — 6) *Behälter, Gefäss.* व्यसनावाप so v. a. *Jammerthal.* — 7) *Handschutz gegen das Anprallen der Bogensehne* MBh. 14,77,21. — 8) m. n. **ein best. Handschmuck.* — 9) *Einmischung in des Feindes Angelegenheiten, Diplomatie.* — 10) **ein best. Trank.* — 11) *= आलवाल 1). — 12) **unebener Boden.*

*आवापक m. = आवाप 8).

*आवापन n. *Weberstuhl.*

आवापस्थान n. *die Ṛk eines Tṛka, welche bei Bildung eines* Stoma *mehr als dreimal wiederholt wird.*

आवापिक Adj. *einen Zusatz bildend, eingeschoben.*

*आवाय m. Mahîdh. 3,93,*a.*

आवार् m. *Hut, Schutz.*

*आवारि f. *Marktbude.*

*आवाल m. n. = आलवाल 1).

आवास m. (adj. Comp. f. आ) *Wohnstätte, Standort.*

*आवासित Adj. = अवसित *aufgehäuft.*

°आवासिन् Adj. *wohnend.* निरन्तरावा° *wimmelnd* Daçak. 29,1.

आवास्य Adj. in आत्मावास्य und ईशावास्य.

आवाह् m. 1) *Einladung.* — 2) **Heirath.* — 3) N. pr. eines Sohnes des Çvaphalka.

आवाहन 1) n. *Einladung* VP. 3,15,18. — 2) f. ई *eine best. Stellung der Hände.*

आवाह्य Adj. *einzuladen* Nâǵam. 16,1,4.

आवि und आवी f. *Weh, Schmerz.* Pl. *Geburtswehen.* Am Ende eines adj. Comp. f. ई.

आविक 1) Adj. *a) vom Schaf herrührend* Gaut. 17,24. — *b) wollen.* — 2) n. *a) Schaffell* Âpast. — *b) wollenes Gewand, — Decke.* Auch *m.

आविकसौत्रिक Adj. *aus wollenen Fäden bereitet.*

*आविक्य n. Nom. abstr. von अविक.

आविदित्तर् m. Patron. von अविदित्.

*आविग्न Adj. = अविग्न.

आविज्ञ m. N. pr. eines Asura (?).

आविज्ञान्य Adj. *ununterscheidbar.*

आविद् f. 1) *Vorwissen, das Bekanntsein.* — 2) Bez. *der mit* आविस् *und* आवित्त *beginnenden Formeln in* VS. 10,9.

आविदूर्य n. *Nähe.*

आविदे Dat. Inf. *zu erlangen* Ṛv. 10,113,3.

आविद्ध n. *das Schwingen* (beim Fechten).

आविद्धवक्त्र m. *eine best. Stellung der Hände beim Tanz.*

आविद्वस् Adj. *kundig.*

*आविध m. *eine Art Bohrer.*

आविर्मञ्जीक Adj. *offen schimmernd.*

आविर्भाव m. und °भूति f. *das Offenbarwerden.*

आविर्मुख 1) *Adj. (f. ई) *dessen Oeffnung vor Augen liegt.* — 2) f. (sc. द्वार्) Bez. *des rechten Auges.*

आविर्मूल Adj. *dessen Wurzeln bloss liegen* Ait. Âr. 236,6.

आविर्होत्र m. N. pr. eines Mannes.

आविल Adj. (f. आ) 1) *trübe.* — 2) am Ende eines Comp. *a) befleckt —, besudelt mit.* — *b) erfüllt von, bedeckt —, besäet —, vermischt mit.*

*आविलकन्द् m. *eine best. Wurzelknolle.* Richtig आवलीकन्द्.

आविलय्, °यति *trüben, beflecken.*

आविंशम् Acc. Inf. *um hineinzugehen* Ṛv. 10,215,6.

आविष्कर्ण n. und °ष्कार् m. *das Offenbaren, an den Tag Legen.*

आविष्टव n. *das Behaftetsein mit.*

आविष्टलिङ्ग Adj. (f. आ) gramm. *von festem Geschlecht, das G. nicht ändernd.*

(आविष्ठा) आविष्ठिम्र Adj. *offenkundig, offenbar.*

आविष्पट् Adj. *dessen Füsse zu sehen sind* Âçv. Çr. 6,10,6.

*आविष्पीत Adj. P. 8,3,41, Sch.

आविस् Adv. *offenbar, sichtbar, vor Augen.* Mit अस् und भू *offenbar werden, — sein, erscheinen, vor Augen treten.* Mit कर् und भू Caus. (Kâd. 265, 15) *offenbar machen, aufdecken, sehen lassen, zeigen.* Compar. आविस्तराम्.

आवी s. आवि und आव्य.

आवीत Partic. von व्या mit आ.

आवीतिन् in प्राचीनावीतिन् und प्राचीनआ°.

आवीरचूर्ण n. *ein best. rothes Pulver.*

आवीसूत्र n. *wollener Faden* Âpast. 1,2,36.

*आवुक m. *Vater* (im Drama).

आवृत् f. 1) *das Sichherwenden, Einkehr.* — 2) *Wendung des Ganges, — Weges, Lauf, Gang, Richtung.* — 3) *Wendung einer Handlung, Vorgang, Folge von Verrichtungen;* im Ritual *eine Verrichtung ohne Sprüche* Ṛv. 9,74,2. 10,130,7. — 4) *Hergang, hergebrachte Weise, Weise.* — 5) *Abtheilung.*

आवृत m. *eine best. Mischlingskaste.*

आवृति f. *Bedeckung, Verhüllung.*

आवृते Dat. Inf. *einzukehren* Ṛv. 3,42,3.

आवृत्त n. *das Richten von Gebeten an einen Gott.*

आवृत्ति f. 1) *Einkehr.* — 2) *Umkehr, Wiederkehr.* — 3) *Sonnenwende.* — 4) *Wiederholung* Kap. 4,3. Auch als *best. rhetorische Figur.* — 5) *Wiederkehr in diese Welt, Wiedergeburt* Kap. 1,82. 3,52. 4,22. 6,56. — 6) *Lauf, Richtung.* — 7) *Vorgang, Hergang.*

आवृत्तिदीपक n. *die rhetorische Figur der Wiederholung.*

आवृत्वत् Adj. *hergeneigt, zugewandt.*

आवृद्धबालकम् Adv. *vom Knaben bis zum Greise* LA. 92,9.

आवृष्टि f. *anhaltender Regen.*

आवेग 1) m. *Aufregung, Aufgeregtheit.* — 2) *f. ई *Argyreia speciosa* oder *argentea* Râǵân. 3,105.

आवेणिक Adj. (f. ई) *mit nichts Anderem in Berührung stehend, ganz in sich abgeschlossen, unabhängig* (buddh.) Lalit. 183,18.

°आवेदक Adj. *mittheilend, aussagend.*

Digitized by Google

आवेदन n. 1) *Ankündigung, Anmeldung.* — 2) *gerichtliche Anzeige* 214,13. 30.

आवेदनीय Adj. *anzukündigen, —zeigen* Kâd. II, 61,22. *zu melden, — hinterbringen.*

°आवेदिन् Adj. *verkündend.*

आवेद्य Adj. = आवेदनीय.

आवेध m. *das Schütteln, Schwingen.*

आवेध्य Adj. *eingehängt werdend.*

*आवेध्यक Adj. und *आवेध्यन n.

आवेश m. (adj. Comp. f. आ) 1) *das Hereintreten in* Spr. 7231. — 2) *das Miteingeschlossensein* Kâtj. Çr. 22,3,51. — 3) *das Ergriffensein, Benommensein* (von einer heftigen Gemüthserscheinung). — 4) *Wuth, Zorn* Bâlar. 146,18. Kâd. II,58,8. — 5) *das Besessensein.* — 6) *das Hängen an.* — 7) **Stolz, Hochmuth.*

आवेशन n. 1) **das Hineindringen.* — 2) *das Besessensein.* — 3) **Zorn.* — 4) *Werkstatt.*

°आवेशवत् Adj. *besessen von.* मदनावे° *verliebt* Daçak. 30,16.

*आवेशिक 1) Adj. *eigenthümlich.* — 2) m. *Gast.* — 3) n. *gastfreundliche Aufnahme.*

*आवेषण n. *Hof um die Sonne oder den Mond.*

आवेष्ट m. *das Würgen.*

आवेष्टक m. 1) *Schlinge.* — 2) **Umzäunung, Wall.*

आवेष्टन n. *Hülle, Binde.*

आवोढवै Dat. Inf. *herbeizuführen* Çat. Br. 1,4,2,17.

1. आव्य Adj. (f. आवी) 1) *zum Schafgeschlecht gehörig.* — 2) *wollen.*

2. (आव्य) आविध्र Absol. von अव्.

आव्यक्त Adj. *vollkommen deutlich.*

आव्यक्तिक Adj. *immateriell* Comm. zu Nyâyas. 3,1,29.

आव्यथा f. *ein Anflug von Rührung.* °थां कर् *ein wenig gerührt werden* 30,21 (Conj. für आव्यथा).

आव्यम् Acc. von आव्य und आवी *Weh, Schmerz.*

आव्यथा f. s. आव्यथा.

आव्याप्त Adj. *ein wenig geöffnet.*

आव्याध m. *eine angerissene — ? angebrochene Stelle.*

आव्याधिन् 1) Adj. *mit einem Geschosse treffend.* — 2) f. Pl. (sc. सेना:) *Räuberschaar* Maitr. S. 2,9,4.

आव्युषम् Adj. *bis zum Morgenlicht.*

आव्रश्चन m. *Strunk, Stumpf eines Baumes* Nyâyam. 10,1,11.

आव्रस्क in अनाव्रस्क.

आव्रस्कल Adj. *abgebrochen, zerbröckelt* Kauç. 16.

*आव्रीडक Adj. *von schamlosen Menschen bewohnt.*

1. आश m. *Erlangung,* in दुराश.

2. आश m. *Speise.*

आशंसन n. *das Anwünschen, Wünschen.*

आशंसा f. 1) *Wunsch, Erwartung, Hoffnung* 243, 3. 20. — 2) *Ahnung.*

आशंसितर् Nom. ag. 1) **der Etwas wünscht, — erwartet.* — 2) *Verkünder,* mit Acc.

°आशंसिन् Adj. *verkündend, versprechend* Âçv. Gṛhj. 1,23,12.

आशंसु Adj. *wünschend, erwartend, hoffend;* mit Acc.

आशक in अनाशक.

आशङ्क 1) n. am Ende eines Comp. nach einem Nom. act. *a) *Zweifel —, Ungewissheit in Bezug auf.* — *b) Gefahr.* — 2) f. आ *a) Besorgniss, Befürchtung vor* (Abl.). अत्र 177,12. — *b) Misstrauen.*

आशङ्कनीय Adj. *zu befürchten, — besorgen* 267,21.

आशङ्कितव्य Adj. dass. Çâṅk. zu Bâdar. 3,3,52.

आशङ्किन् Adj. 1) *befürchtend* 299,28. — 2) *vermuthend* 111,23. — 3) *haltend für* Kâd. 50,15. — 4) *Besorgniss —, Furcht erweckend* Spr. 4517.

1.*आशन m. = अशनि und *ein Fürst der* Açani.

2.*आशन m. = अशन, असन *Terminalia tomentosa.*

आशय m. (adj. Comp. f. आ) 1) *Lagerstatt, Sitz—, Ort des.* — 2) *Ort, Stelle* überh. — 3) in der Med. *Sitz oder Behälter eines der den Körper constituirenden Grundstoffe.* Ungenau auch st. आमाशय und पक्वाशय. — 4) *Sitz der Gefühle und Gedanken, Herz, Gemüth.* — 5) *Gedanken, Absicht.* — 6) *Gesinnungs—, Denkweise.* — 7) im Joga *die Anlage, mit der ein Mensch zur Welt kommt, und die eine Folge der Werke in einer vorangehenden Existenz ist.* — 8) **Artocarpus integrifolia L.* — 9) *= विभव, किंपचान und मलिन.

आशयाग्नि m. *das Feuer der Verdauung.*

*आशयाश m. = आमयाश *Feuer.*

*आशर m. 1) *Feuer.* — 2) *ein* Râkshasa.

आशरीक m. *Reissen* (im Körper).

आशरीरम् Adv. *mit Einschluss des Körpers.*

*आशव n. *Geschwindigkeit.*

आशिस् f. *Wunsch, Erwartung, Hoffnung.*

आशसन n. *das Anshauen* (eines geschlachteten Thieres).

आशस्त्रबन्ध Adj. Kâm. Nitis. 7,57 fehlerhaft für अश°.

आशस्य Gobh. 1,4,29 fehlerhaft für आसस्य.

1. आशा f. 1) *Raum, Gegend.* — 2) *Himmelsgegend.*

2. आशा f. 1) *Wunsch, Erwartung, Hoffnung.* Die Ergänzung im Gen., Loc. (Spr. 7664) oder im Comp. vorangehend. Instr. *in Erwartung von Etwas, hoffend auf* 182,26. 248,23. Spr. 7619. आशां कृत्वा (so ist wohl zu lesen 94,24) dass. — 2) personif. als Gattin eines Vasu und als Schwiegertochter des Manas.

आशाकृत Adj. R. 2,63,18. Wohl आशां कृत्वा zu lesen.

आशागज m. *ein eine best. Weltgegend tragender mythischer Elephant.*

आशाचक्रवाल n. *der ganze Horizont* Kâd. 28,2.

आशादशमी f. *der 10te Tag in der lichten Hälfte des* Âshâḍha.

आशादामन् m. N. pr. eines Fürsten.

आशादित्य m. = आशार्क N. pr. eines Scholiasten.

आशानस्तव m. Titel eines Werkes.

आशापरा f. N. pr. einer Göttin.

आशापाल m. *Hüter einer Weltgegend* Maitr. S. 3,9,4.

आशापालीय n. Bez. *des Spruches* देवा आशापाला: *u. s. w.* (VS. 22,19) Vaitân. 36,20.

आशापिशाचिका und °ची f. *die Hoffnung als böser Dämon.*

आशापुर n. und °पुरी f. N. pr. einer *Stadt.*

*आशापुरसंभव m. *Balsambaum* Râgân. 12,113.

आशाबन्ध m. 1) *Band der Hoffnung.* — 2) *Spinngewebe.*

आशारिषिन् Adj. *ein Obdach suchend.*

आशार्क m. = आशादित्य.

आशावत् Adj. *voller Hoffnung, hoffend —, vertrauend auf* (Loc. oder Dat.).

आशावरी f. *eine best.* Râginî S.S.S. 55.

आशावक् m. 1) Bez. *der Sonne* MBh. 1,1,42. — 2) N. pr. eines Vṛshṇi.

आशावासस् n. *die Weltgegenden als Gewand.* °सो वसम् *sich in ein solches Gewand kleiden, so v. a. nackt einhergehen* 166,3.

आशाविजय m. *Welteroberung* Kâd. 125,7.

आशाविद् Adj. *mit den Weltgegenden vertraut.*

आशासंशित Adj. *durch die Himmelsgegenden geschärft* AV. 10,5,29.

आशासन n. *das Bitten, Flehen* Comm. zu Nyâyam. 10,2,25.

आशासनीय Adj. *zu erbitten* Comm. zu Nyâyas. 9,3,16.

आशास्य 1) Adj. *zu wünschen, erwünscht* Mâlav. 95. — 2) n. *Wunsch, Segenswunsch.*

आशि *das Essen.*

आशिता f. *Lernbegier.*

आशिखम् Adv. *mit Einschluss des Haars auf dem Scheitel* Hariv. 15266.

आशिञ्जित n. *Geklingel* Vidḍh. 9,14.

आशित 1) Adj. s. 2. अश् Caus. — 2) n. *Speise* RV. 10,37,11. 117,7.

Digitized by Google

*आशितंगवीन Adj. von *Kühen abgeweidet.*

*आशितंभव 1) Adj. *sättigend.* — 2) m. n. *das Sattsein.*

आशितिमन् m. *das Sattsein.*

°आशिन् Adj. *essend, geniessend.*

आशिर Adj. *betagt.*

*आशिमन् m. *Geschwindigkeit.*

आशिर् f. *die dem* Soma-*Saft zugesetzte Milch.*

1. आशिर dass. °दुघ् Adj. *Milch zum* Soma-*Saft milchend* Âçv. Çr. 12,8,34.

2.*आशिर 1) Adj. *gefrässig.* — 2) m. *a) Feuer.* — *b) ein* Râkshasa.

आशिरःपादम् Adv. *von Fuss bis zu Kopf* Kathâs. 4,53.

आशिर्वाद (!) m. = आशीर्वाद Nir. 7,1.

आशिष्ठ Adj. Superl. von आशु 1).

1. आशिस् 1) *Bitte, Bittgebet, Wunsch; ein zum Wohl eines Andern ausgesprochener Wunsch, Segenswunsch.* — 2) *der Charakter und die Personalendungen des Precativs.* — 3) *ein best. Heilmittel.* 2. आशिस् (Ind. St. 14, 397) und *आशी f. *Schlangenzahn.*

आशीतिक Adj. fehlerhaft für अशीतिक.

आशीयस् Adj. Compar. von आशु 1).

आशीरुक्ति f. *Segenswunsch* Prasannar. 82,10.

आशीर्गेय n. *Gesang mit Segenswünschen.*

आशीर्ग्रहण n. *das Empfangen eines Segenswunsches* Dhûrtan. 61.

आशीर्दा und °र्दायी f. *Erfüllung der Erwartung.*

आशीर्वचन n. *Segenswunsch.* °नालेप m. in der Rhet. *eine durch einen Segenswunsch ausgedrückte Erklärung, dass man mit Etwas nicht einverstanden sei.* Beispiel Spr. 2057.

आशीर्वाचक Adj. *einen Wunsch ausdrückend* Kull. zu M. 2,23.

आशीर्वित् Adj. *mit Milch gemischt.*

आशीर्वाद् m. *Segenswunsch.* °मन्त्र m. dass.

आशीर्वादाभिधानवत् Adj. *ein einen Wunsch ausdrückendes Wort enthaltend* M. 2,23.

*आशीर्विष m. = आशीविष.

आशीविष m. 1) *Giftschlange.* — 2) *eine best. zu den Haubenschlangen gerechnete Giftschlange.*

आशु 1) Adj. *geschwind, rasch, schnell.* — 2) Adv. *schnell, eiligst, auf der Stelle, alsbald, sogleich.* — 2) m. *a) Ross.* — *b) schnell reifender Reis.* — 3) n. Name eines Sâman.

*आशुकर्मन् Adj. *rasch zu Werke gehend.*

आशुकारिन् 1) Adj. *schnell wirkend* Kâd. II, 41,1. — 2) m. *eine Species von Fieber* Bhâvapr. 3,71.

आशुक्रिया f. *schnelles Verfahren.*

आशुक्लान्त Adj. *alsbald verwelkt* Çik. 66.

आशुग 1) Adj. (f. आ) *schnell gehend,* — *sich dahinbewegend* 84,15. 217,14. — 2) m. *a) Pfeil.* — *b) *Wind.* — *c) *die Sonne.* — *d) *N. pr. eines der fünf ersten Anhänger Çâkjamuni's.*

आशुगति Adj. *sich schnell bewegend* Comm. zu Njâjas. 3,2,30. Nom. abstr. °त्व n. im Text.

आशुगामिन् 1) Adj. dass. — 2) m. *die Sonne.*

आशुगि m. wohl *ein best. Vogel.*

आशुतोष Adj. *leicht zu befriedigen.*

आशुत्व n. 1) *Geschwindigkeit.* — 2) *die Benennung* आशु Tândja-Br. 14,9,10.

*आशुद्य n. *Unreinheit* Gal.

*आशुपत्नी f. *Weihrauchbaum.*

आशुपतिन् Adj. *schnell fliegend.*

आशुप्रतिकारिन् Adj. *schnell einschreitend* (Arzt) Kâraka 1,17.

आशुबोध 1) *Adj. *leicht verständlich.* — 2) m. Titel einer Grammatik.

आशुभाविन् Adj. *schnell von Statten gehend.* Davon Nom. abstr. °विता f.

आशुमति und आशुमतीं Adv. *schnell, rasch.*

आशुरथ Adj. *einen raschen Wagen habend.*

आशुरथीय n. कुत्सस्य आ° Name eines Sâman.

आशुविक्रम Adj. *schnellen Schrittes* R. 3,30,44.

आशुविमर्दित Adj. *alsbald zerdrückt* Çik. 66, v. l.

आशुवृत्ति Adj. *schnell vor sich gehend.* Nom. abstr. °त्व n. Comm. zu Njâjas. 3,2,62.

*आशुव्रीहि m. *schnell reifender Reis.*

आशुशुक्षणि 1) Adj. *hervorblinkend.* — 2) m. *Feuer* Bâlar. 38,10. Kâd. 49,11.

आशुशुष्क Adj. *schnell eintrocknend.* Davon Nom. abstr. °त्व n. Kâm. Nitis. 7,18.

आशुश्रवस् m. N. pr. eines mythischen Rosses.

आशुषेण Adj. *rasches Geschoss habend* Maitr. S. 2,9,6.

आशुसंधेय Adj. *leicht zusammenzufügen* und zugleich — *zu versöhnen* Spr. 4971.

आशुकेमन् Adj. 1) *rasch hineilend.* — 2) *die Rosse antreibend.*

आशुकेषस् Adj. *schnell verwundend.*

*आशैकुटिन् m. *Berg.*

*आशोकेय 1) Adj. von अशोक. — 2) m. Metron. von आशोका. f. ई.

आशौच n. *Unreinheit* (in rit. Sinne) Gaut. °निर्णय m. Titel eines Werkes.

आशौचिन् Adj. *unrein.*

*आश्चर्य, °र्यति *wunderbar sein.*

आश्चर्य 1) Adj. *seltsam, wunderbar.* — 2) n. *a) seltene Erscheinung, Wunder.* Mit यद्, *यच्च, *यत्र, *यदि und blossem Fut. Superl. °तम n. *eine gar s. E.* — *b) Verwunderung, Staunen, Erstaunen.* °र्यं दा Jmd (Loc.) *in Staunen versetzen.*

आश्चर्यभूत Adj. *eine seltene Erscheinung seiend, wunderbar.*

आश्चर्यमय Adj. *wunderbar.*

आश्चर्यरत्नमाला f. Titel eines Werkes.

आश्चर्यरूप Adj. *seltsam, wunderbar* Nâs. Up. in Ind. St. 9,165.

आश्चोतन und आश्च्योतन n. *das Beträufeln, Anspritzen.*

आश्च्योतयितवै Dat. Inf. *hinzuträufeln.*

*आश्म Adj. *steinern.*

*आश्मकि m. Patron. von अश्मक.

*आश्मन 1) Adj. *steinern.* — 2) m. Bein. Aruṇa's.

*आश्मन्य Adj. von अश्मन्.

*आश्मभारिक Adj. *eine Last Steine fahrend u. s. w.*

आश्मरथ 1) Adj. *zu* Âçmarathja *in Beziehung stehend.* — 2) *f. ई Patron. von Açmaratha.

आश्मरथ्य m. Patron. von Açmaratha.

आश्मरिक Adj. *am Blasenstein leidend.*

*आश्मायन m. Patron. von अश्मन्.

*आश्मिक Adj. von अश्मन्; auch so v. a. आश्मभारिक.

*आश्मेय m. Patron. von अश्मन्.

आश्रपण n. *das Ankochen.*

आश्रम (adj. Comp. f. आ) 1) m. n. *Einsiedelei.* — 2) m. *eine zu feierlichen Gelegenheiten errichtete Hütte.* — 3) m. *ein Stadium im religiösen Leben,* insbes. *eines Brahmanen,* deren 4 (Schüler, Haushälter, Einsiedler und Bettler) oder 3 (ohne Schüler) angenommen werden. — 4) m. N. pr. oder Bein. eines Schülers des Pṛthvidhara.

आश्रमपद् n. = आश्रम 1) 3).

आश्रमपर्वन् n. Titel des ersten *Abschnittes* im 15ten Buche des MBh.

आश्रममण्डल n. *Gruppe von Einsiedeleien.*

आश्रमवासिक Adj. *auf den Aufenthalt in einer Einsiedelei bezüglich.*

आश्रमवासिन् und आश्रमसद् m. *Bewohner einer Einsiedelei, Einsiedler.*

आश्रमस्थान n. *Einsiedelei.*

आश्रमालय m. *Bewohner einer Einsiedelei, Einsiedler.*

आश्रमिन् Adj. *in irgend einem Stadium des religiösen Lebens sich befindend* Gaut. 28,49.

आश्रमोपनिषद् f. Titel einer Upanishad.

आश्रय m. (adj. Comp. f. आ) 1) *das Sichanlehnen —, Sichanheften an* Spr. 7699. — 2) *nächste Umgebung.* — 3) *Anschluss —, Hingabe an, das sich einer Sache Ergeben* Spr. 2991. *das Greifen zu* Chr. 252,5. — 4) *das Berufen auf, Abhängigkeit*

Digitized by Google

von. Am Ende eines adj. Comp. *beruhend auf, abhängig von.* — 5) *Bezug auf.* Am Ende eines adj. Comp. *sich beziehend auf* 117,7. MBh. 3,45,9. — 6) *Lehne, Stütze, Halt, Unterlage.* — 7) *Halt, Zuflucht, Hort, Schirm.* — 8) *Sitz, Wohnsitz, Standort, Behälter.* — 9) *Subject; Substrat* 279,13. — 10) Pl. *zusammenhängende Menge, Kette von.* कथाश्रया: MBh. 3,298,7. — 11) Pl. *die fünf Sinnesorgane und das* Manas (buddh.). — 12) *=व्यपदेश.

आश्रयऋक्षयोग m. *eine best. Klasse von Constellationen ohne Mond.*

आश्रयण 1) Adj. (f. ई) *a) seine Zuflucht zu Etwas nehmend.* — *b) in Bezug stehend zu, betreffend.* — 2) n. *a) das Sichhinbegeben zu.* — *b) das Sichanschliessen an, Greifen zu* Comm. zu TS. Prât. 9,1.

आश्रयणीय Adj. 1) *zu dem man seine Zuflucht nehmen kann, von dem man Hülfe erwarten kann.* Dazu Nom. abstr. °त्व n. — 2) *wozu man sich zu halten hat, zu bekennen* (eine Lehre).

आश्रयता f. Nom. abstr. zu आश्रय 6) Comm. zu Njâsam. 9,2,8.

आश्रयत्व n. Nom. abstr. zu आश्रय 1) und 6) (Comm. zu Njâsam. 9,2,8).

आश्रयभूत Adj. *von dem* oder *wovon Jmd* oder *Etwas abhängt, die Grundlage bildend* 144,30. 224, 14. 274,14. Comm. zu Njâsam. 9,2,8.

आश्रययोग m. = आश्रयऋक्षयोग.

आश्रयलिङ्ग Adj. *dessen Geschlecht von dem Worte abhängt, an das es sich anlehnt;* m. *Adjectiv.*

आश्रयवत् Adj. *einen Halt —, einen Rückhalt habend* Comm. zu Njâsas. 3,2,18.

आश्रयस्थान n. *das Organ des nächst folgenden Lautes, an den sich ein anderer anlehnt,* Çikshâ in Ind. St. 4,354. 361.

आश्रयाश 1) *Adj. *die nächste Umgebung verzehrend.* — 2) m. *Feuer* Spr. 2881.

आश्रयासिद्ध Adj. *logisch unzulässig wegen des Substrats* Tarkas. 43.

आश्रयितव्य Adj. *woran man sich zu halten hat* (in übertr. Bed.) Comm. zu Njâsas. 2,1,29. Çaṁk. zu Bâdar. 3,4,47.

आश्रयिन् Adj. 1) *sich an Etwas anlehnend, anhaftend an, sich anschliessend* Gaim. 4,1,18. — 2) *sitzend auf, wohnend in* 299,27. *einen Platz einnehmend.*

1. आश्रव 1) Adj. (f. आ) *gehorsam, fügsam.* — 2) *m. *Einwilligung, Versprechen.*

2. आश्रव und आश्राव m. fehlerhaft für आस्रव und आस्राव.

आश्रावण n. *Zuruf.* Bez. *best. Worte, die bei best. heiligen Handlungen einem Dienstthuenden zugerufen werden.*

आश्राव्य m. N. pr. eines Muni.

आश्राव्यप्रेष m. *der auf das* Âçrâvaṇa *folgende* Praisha Kâts. Ça. 1,9,14.

*आश्रि f. = अश्रि.

आश्रित 1) m. *Untergebener, Diener* 148,21. — 2) Pl. (wohl n.) buddh. *die durch die fünf Sinne und das* Manas *bewirkten Wahrnehmungen.*

आश्रितत्व n. *Abhängigkeit.*

आश्रुत n. = आश्रावण.

आश्रुति f. *Bereich des Gehörs.*

आश्रुत्कर्ण Adj. *dessen Ohren lauschen* RV.

आश्लेष 1) m. (adj. Comp. f. आ) *a) unmittelbare Berührung.* — *b) Umschlingung, Umarmung.* — *c) was hängen —, kleben bleibt* Njâsam. 10,1,5. — 2) f. आ Sg. und Pl. *das 7te Mondhaus.*

आश्लेषण n. *das Hängen, —Klebenbleiben* Comm. zu Njâsam. 10,1,4.5.

आश्व 1) Adj. *a) dem Pferde gehörig, vom Pf. kommend.* — *b) *von Pferden gezogen.* — 2) n. *a) *Pferdetrupp.* — *b) *Nom. abstr. von* अश्व. — *c)* Name verschiedener Sâman.

आश्वघ्न m. N. pr. eines Mannes.

आश्वतर m. Patron. von अश्वतर.

आश्वतराश्वि m. Patron. von अश्वतराश्व.

आश्वत्थ 1) Adj. (f. ई) *a) vom heiligen Feigenbaum, aus solchem Holze verfertigt.* — *b) *zum Mondhaus* Açvattha *in Beziehung stehend.* — 2) *n. *die Frucht der Ficus religiosa.*

*आश्वत्थि und *°क Adj. und Subst. von अश्वत्थ.

*आश्वत्थिकीय Adj. von आश्वत्थिक.

*आश्वत्थीय Adj. von आश्वत्थि.

*आश्वपत Adj. von अश्वपति.

(आश्वपस्) आश्वप्रुषस् Adj. *rasch handelnd.*

*आश्वपालिक m. Metron. von अश्वपाली.

*आश्वपेयिन् m. Pl. *die Schüler des* Açvapeja Kâç. zu P. 4,3,106.

आश्वबल Adj. *von der Pflanze* Açvabalâ *kommend.*

*आश्वभारिक Adj. *eine Pferdelast fahrend* u. s. w.

आश्वमेध m. Patron. von Açvamedha.

आश्वमेधिक Adj. *zum Rossopfer gehörig, dazu Beziehung habend* Âpast.

आश्वयुज m. *der Monat* Âçvina.

आश्वयुज 1) Adj. *a) *unter dem Sternbild* Açvajuga *geboren.* — *b) zum Monat* Âçvajuga *in Beziehung stehend.* — 2) m. *der Monat* Âçvina. — 3) f. ई *a) Vollmondstag im Monat* Âçvina. °कर्मन् n. *ein auf diesen Tag fallender* Pâkajagña. — *b) = °कर्मन् Gaut. 8,18.

*आश्वयुजक Adj. *am Vollmondstage im Monat* Âçvina *gesäet.*

आश्वयुज्य m. *der Monat* Âçvina.

*आश्वलक्षणिक (so zu lesen) Adj. *sich auf die Kennzeichen der Pferde verstehend* Mahâbh. 4,67,a.

1. आश्वलायन m. Patron. von Açvala, N. pr. eines Lehrers. °गृह्यकारिका f. und °ब्राह्मण n. Titel von Werken. °शाखा f. *die Schule des* A. °शाखिन् Adj. *zu dieser Schule gehörig.*

2. आश्वलायन 1) Adj. (f. ई) *zu* Âçvalâjana *in Beziehung stehend.* — 2) m. Pl. N. pr. einer Schule.

आश्ववार् (Maitr. S. 3,7,9) und आश्ववाल Adj. *aus dem Rohr* Açvavâra (-vâla) *verfertigt.*

(आश्वश्व) आश्वप्रुश्व Adj. *rasche Rosse habend.*

(आश्वश्वय) आश्वप्रुश्वि n. *Besitz rascher Rosse.*

आश्वसूक्त n. Name eines Sâman.

आश्वसूक्ति m. Patron. von Açvasûktin (-sûkta Comm.).

*आश्वायन m. Patron. von Açva.

*आश्वावतान m. Patron. von Açvâvatâna.

आश्वास m. (adj. Comp. f. आ) 1) *das Aufathmen, Erholung.* — 2) *Trost.* °सं कर् *Trost —, Muth zusprechen.* — 3) *Verlass auf* (Gen. oder Loc.). — 4) *Abschnitt in einer Erzählung.*

आश्वासन 1) n. *a) das Erfrischen, Beleben.* — *b) das Aufheitern, Trösten.* — 2) f. आ *Erquickung, Erheiterung* Bâlar. 275,7. *Tröstung, Trost* Veṇis. 15,20. °दायिन् Adj. Prasannar. 155,2.

आश्वासनीय Adj. *zu erheitern, — trösten* Uttarar. 38,22 (52,14).

आश्वासिन् Adj. *aufathmend, sich erheiternd.*

आश्वास्य Adj. *worüber man Beruhigung haben muss* Megh. 98.

आश्वि m. Patron. von Açva.

आश्विक 1) *Adj. = आश्वभारिक. — 2) m. *Reiter zu Pferde.*

1. आश्विन 1) Adj. (f. ई) *Reitern gleichend.* — 2) n. *Tagereise für einen Reiter.*

2. आश्विन 1) Adj. *den* Açvin *gehörig, — geweiht.* — 2) m. *a) ein best. Regenmonat, in dem der Vollmond im Mondhaus* Açvini *steht.* — *b) *Du. *die beiden* Açvin Gal. — 3) f. ई Bez. *best. Backsteine.* — 4) n. *das Mondhaus* Açvini.

*आश्विनचिक्कित n. *Herbstaequinoctium.*

आश्विनपात्र n. *die den* Açvin *geltende Schale* Çat. Br. 4,1,5,19.

आश्विनाय Adj. *mit dem den* Açvin *gehörigen*

Digitized by Google

Becher Soma *beginnend* Kâṭh. 30,3.

आश्विनेय m. 1) Patron. Nakula's und Sahadeva's. — 2) *Metron. der beiden Açvin.

आश्वीन 1) *Adj. *von einem Pferde in einem Tage zurückzulegen* (Weg). — 2) n. *Tagereise eines Pferdes* Tândja-Br. 25,10,16.

*आश्वेय m. Patron. von अश्व.

आष् onomatop. vom *Laute des Niesens.*

1. आषाढ 1) m. *a) ein best. Monat.* — *b) ein Stab aus* Palâça-*Holz* (bei besonderen Begehungen getragen). — *c)* N. pr. eines Fürsten. — *d)* *Bein. des Malaja-Gebirges. — 2) f. Pl. आ fehlerhaft für आषाढा. — 3) f. ई *Vollmondstag im Monat* Âshâḍha Vaitân. Spr. 7741.

2. आषाढ 1) Adj. *zum Monat* Âshâḍha *in Beziehung stehend.* — 2) m. *ein best. Festtag* Âpast. 1,11,20.

आषाढक 1) m. N. pr. eines Elephantenführers Kathâs. 13,8.14.16.25. — 2) f. °िका N. pr. einer Râkshasî.

आषाढपुर n. N. pr. eines mythischen Berges.

*आषाढपूर्वज m. *der Monat* Gjaishṭha.

*आषाढभव m. *der Planet Mars.*

आषाढभूति m. N. pr. eines Gauners.

आषाढाद्रिपुर n. = आषाढपुर.

*आषाढाभू m. *der Planet Mars.*

आषाढि m. Patron. von Ashâḍha.

*आषाढीय Adj. *unter dem Mondhaus* Ashâḍhâ *geboren.*

आष्कारणिघन n. Name eines Sâman.

आष्ट 3. Sg. Aor. von 1. अश्.

*आष्टक n. N. pr. einer Oertlichkeit. Davon Adj. *आष्टकीय.

आष्टक्य n. = अष्टक 3) *a)* Âpast. 1,10,2 (अष्टाक्य gedr.).

*आष्टम m. *Achtel.*

*आष्टमातुर Adj. *acht Mütter habend.*

आष्टमिक Adj. *im achten* (Buche) *gelehrt —, besprochen.*

आष्टार्ष्ट fehlerhaft für आष्ट्या°. °ष्ट्याय und °ष्ट्यातर् n.

*आष्टि m. Patron. von अष्टन्.

आष्ट्र 1) *n. *Luftraum.* — 2) f. आ = अष्ट्रा Kâṭh. 37,1. — 3) f. ई *Küche, Feuerplatz.*

आष्ट्यार्ष्ट्र n. Name eines Sâman Maitr. S. 1,11,9.

*आष्ट्रा f. *Weltgegend.*

1. आस् Interj. *der Freude* und *des Unwillens.*

2. आस्, आस्ते, ep. auch आसते und आस्ति. 1) *sitzen, sich setzen, —auf* (Loc.; Acc. nur scheinbar. Vikr. 27,16 zu interpungiren: एतदासनम्। आस्यताम्। Eben so R. ed. Bomb. 1,72,15). — 2) *seinen Sitz haben, wohnen, weilen, seinen Wohnsitz aufschlagen, sich niederlassen, ein Lager beziehen, —in* (Loc. und *Acc.). Auch von Zuständen, die in diesem Falle persönlich gedacht werden. — 3) *auf dem Throne sitzen, Audienz ertheilen.* — 4) *ruhen, liegen* (von Thieren und leblosen Körpern). — 5) *sitzen,* so v. a. *festsitzen, nicht herunterfallen* Spr. 7253. — 6) *stillsitzen, verweilen, verbleiben, verharren.* सन्मार्गे *auf dem rechten Pfade* 146,5. — 7) *sitzen bleiben,* so v. a. *das Nachsehen haben* 233,11.13. — 8) *in einer heiligen Handlung begriffen sein, einer Ceremonie obliegen,* mit Acc. Ueberhaupt *obliegen,* mit Loc. — 9) *längere Zeit in einer best. Lage sich befinden, sich verhalten, —wie.* Die nähere Bestimmung ein Partic., Adj. oder Subst. im Nom. (oder im Instr. bei impersonaler Redeweise), ein Absol. oder Adv. सुखम् oder सुखेन *sich wohl befinden.* दुःखम् *betrübt dastehen* 327,15. — 10) *gereichen zu* (Dat.) Spr. 4859. — 11) *esse alicujus* (Gen.) 39,6. — 12) Imperat. *weg damit, genug —, schweigen wir davon, nedum* Spr. 7744. Kâd. 228,10.11. 250,6. II,61,9. Vikramâṅkaḱ. 3, 30 (wo समस्तमास्ताम् zu lesen ist). तथा यथा — *so dass nicht mehr die Rede sein kann (konnte) von.* — Caus. आसयति *sitzen heissen.* — Desid. *आसिसिषते. — Mit अधि 1) *sitzen —, sich setzen —,* (von Thieren) *liegen —, sich legen auf* (Acc.). अधस्तच्छिशपायाः (so ist wohl zu lesen) *unterhalb* R. 5,57,6. — 2) *seinen Aufenthaltsort haben* oder *nehmen, bewohnen, seinen Sitz haben* oder *aufschlagen* (auch von einem Herrscher), *beziehen* (eine Wohnung); mit Acc. Auch mit यत्र *wo.* — 3) *treten auf* oder *in, betreten, antreten* (Weg, Stellung, Beruf, Amt). पादुके *in die Schuhe fahren.* प्रमाणपथम् oder प्रमाणपद्धतिम् so v. a. *sich beweisen lassen.* — 4) *über —, höher als Jmd* (Acc.) *sitzen.* — 5) *ruhen auf.* Partic. अध्यासित *a) ruhend auf.* विवाद्ध्या° *einem Streite unterliegend,* so v. a. *fraglich. — b) worauf Etwas* (Instr.) *ruht, — steht* Kâd. 40,15. — 6) *einem Manne* (Acc.) *fleischlich beiwohnen.* — 7) *über Etwas gestellt sein, herrschen.* — *Caus. *einen Sitz einnehmen lassen.* — *Desid. *zu besteigen im Begriff sein.* — Mit समधि einen Platz (Acc.) *einnehmen; bewohnen.* — *Desid. *einen Platz einnehmen wollen.* — Mit अनु 1) *dabei sitzen, umsitzen* (mit Acc.). Med. mit passiver Bed. — 2) *sich setzen, sobald sich ein Anderer gesetzt hat* (mit Acc.). — 3) einer religiösen Ceremonie (Acc.) *obliegen.* — Mit अन्तर् *sich setzen in* (Acc.) RV. 9, 78,3. — Mit उद् 1) *unbetheiligt sein, keine Theilname zeigen, sich gleichgültig* oder *passiv verhalten,* — 2) *Etwas* (Acc.) *bei Seite lassen, übergehen.* — Mit उप 1) *daneben sitzen, sich daneben setzen, neben Jmd* (Acc.) *sitzen* oder *sich setzen, umlagern* (als Zeichen der Unterordnung, Dienstbereitheit oder Hülfsbedürftigkeit). Med. auch mit pass. Bedeutung. — 2) *belagern.* — 3) *sitzen* 42,16. — 4) *zum Aufenthaltsort haben* oder *erwählen.* — 5) *beiwohnen, Theil nehmen an* (Acc.). — 6) *sich nähern, —hinbegeben —, gelangen zu* (Acc.). — 7) *obliegen, sich zu thun machen mit, pflegen, ausführen, ausüben;* mit Acc. अर्थान् *dem Gelde fröhnen* Spr. 7688. — 8) *sich unterziehen, erleiden, theilhaftig werden.* — 9) *ausharren, in einer Thätigkeit* oder *einer Lage verharren.* Die nähere Bestimmung ein Partic. oder ein Absol. — 10) *erwartend dabeisitzen, erwarten, zuwarten* 28,4. *das Zuwarten —, Nachsehen haben.* — 11) *ehrend* oder *dienend nahen, verehren, huldigen* 179,26. — 12) *achten auf Jmd* oder *Etwas, seine Aufmerksamkeit richten auf, hegen, pflegen.* — 13) *anwenden, gebrauchen.* — 14) *dafür halten, —erkennen.* — 15) eine Zeit (Acc.) *zubringen* R. 1,36,1 (35,1 ed. Bomb.). — Mit पर्युप 1) *umsitzen, umgében, umlagern* (auch in feindlicher Absicht). Med. auch mit pass. Bedeutung. — 2) *sitzen auf* (Acc.). — 3) *umwohnen.* — 4) *beiwohnen, Theil nehmen an* (Acc.). — 5) *Jmd dienend nahen, Ehre erzeigen, verehren, huldigen.* — 6) *Etwas* (Acc.) *ruhig ansehen* Spr. 3530. — Mit समुप 1) *dasitzen* 86,27. R. 2,105,1. — 2) *obliegen, ausüben, verrichten.* — 3) *Jmd Ehre erzeigen, verehren, huldigen.* — Mit परि 1) *herumsitzen, sich um Jmd* (Acc.) *sammeln.* — 2) *sich bemühen um* (Acc.) RV. 10,40, 7. — 3) *sitzen —, unthätig bleiben.* — Mit प्रति *sich setzen gegen* (Acc.). — Mit सम् 1) *zusammensitzen, versammelt sein —, sich versammeln um* (Acc.). — 2) *sitzen.* — 3) *seinen Sitz —, seinen Aufenthalt haben in* (Loc.) 89,14. — 4) *zur Berathung zusammentreten, Rath halten.* — 5) *obliegen,* mit Acc. — 6) *dasitzen —, sich benehmen wie* (इव) Spr. 3558. — 7) *dasitzen,* so v. a. *verblüfft sein, sich nicht zu helfen wissen* R. 7,106,7. — 8) *achten auf, anerkennen;* mit Acc. Spr. 1337. — 9) *es aufnehmen mit, gewachsen sein, widerstehen;* mit Acc. — Mit प्रतिसम् *es aufnehmen mit, gewachsen sein, widerstehen;* mit Acc.

3. आस् wohl n. *Mund, Angesicht;* nur im Abl. und Instr. आसा आस् mit einer 1sten Person so v. a. *von mir aus.* आसा *vor's Angesicht hin, vor Aller Augen.*

4. आस् ved. 3te Sg. von 1. अस् 19,18.

Digitized by Google

1. आँस m. *Asche, Staub.*

2.*आस m. n. *Bogen.*

3. आस 1) m. *a) Sitz. — b) Nähe;* s. आसात्. — 2) n. *Gesäss.*

आसंसारम् Adv. 1) *vom Anbeginn der Welt an.* — 2) *bis zum Weltende, für immer.*

आसक्ति 1) f. *a) Nachstellung, Verfolgung.* — 2) *das Hängen —, Hingabe an* (Loc. oder im Comp. vorangehend). — 2) Adv. *ununterbrochen, durchgängig, durchaus.*

आसङ्क्तव्य Adj. *anzuhängen, anzufügen.*

आसङ्ग 1) m. (adj. Comp. f. आ) *a) das Anhaken, Hängenbleiben. — b) Nachstellung, Verfolgung. — c) das Hängen —, Hingabe an. — d)* N. pr. eines Mannes RV. eines Sohnes des Çvaphalka Bhâg. P. 9,24,15. — *e)* आत्रे; Name eines Sâman Ârsh. Br. — 2) *n. *eine Lehmart.* — 3) *Adj. und °म् *Adv. *ununterbrochen.*

*आसंगत्य n. Nom. abstr. von असंगत.

आसंगवम् Adv. *bis zum* Saṁgava TBr. 2,1,1,3.

आसङ्गिन् 1) Adj. *hängend an* (im Comp. vorangehend) Kâd. 161,11. — 2) *°नी f. *Wirbelwind.*

आसङ्गिम m. *eine Art Verband.*

आसन्न Adj. in चक्रमासन्न.

आसञ्जन n. 1) *das Anhängen, Anhaken; das Hängenbleiben.* — 2) *Henkel, Haken.*

आसञ्जनवत् Adj. *mit einem Henkel* oder dgl. *versehen.*

आसंज्ञित Adj. *mit dem man vorher eine Verabredung getroffen hat* Kâm. Nîtis. 6,11.

आसताम् Râgat. 5,3 fehlerhaft für आसाताम्.

आसत्ति f. 1) *Anschluss, unmittelbare Verbindung.* — 2) *das in die Enge Kommen, Verlegenheit, Rathlosigkeit.* — 3) *Erlangung.*

आसत्तिविचार m. Titel eines Werkes.

आसद in दुरासद.

आसदन n. *Sitz.*

आसदम् Acc. und आसदे Dat. Inf. *sich zu setzen auf* (Acc.) RV.

आसन् n. *Mund, Rachen.*

1. आसन (AV.) und आसन (Çat. Br. 14) 1) n. (adj. Comp. f. आ) *a) das Sitzen, Sichsetzen. — b) Art und Weise zu sitzen, Stellung beim Sitzen* (von grosser Bedeutung bei religiösen Vertiefungen). — *c) das Sichaufhalten, Verweilen an einem Orte* AV. 20,127,8. — *d) das Haltmachen* (im Feldzuge), *Beziehen eines Lagers. — e) Sitz* Çat. Br. 14,9,1, 7. — *f) Thron eines Fürsten* und *die damit verbundene hohe Stellung. — g) der Theil des Pferderückens, auf dem der Reiter sitzt.* — 2) *f. आ *Aufenthalt.* — 3) f. ई *a) *Aufenthalt. — b) Sitz. — c) *Bude, Laden.*

2. *आसन m. = 2. असन.

आसनबन्ध m. *das Sichsetzen* Ragh. 2,6.

आसनवत् Adj. *einen Sitz habend, sitzend* Ragh. ed. Calc. 2,6.

आसनविधि m. *das Reichen eines Sitzes* Spr. 7665.

आसनस्थ Adj. *sitzend* 292,1. 319,1. M. 2,119. 202.

आसनी Adv. mit कर् *zum Sitze machen* Kâd. 162,20. fg.

आसत् Adj. = असत् RV. 4,5,11. 5,12,4. 7,104,8.

आसंतति Adv. *bis auf die Nachkommenschaft*

आसन्द् 1) *m. Bein. Vishṇu's. — 2) f. ई *ein aus Holz* oder *Flechtwerk gemachter Stuhl* oder *Sessel* VP. 3,11,79.

आसन्दिका f. *ein kleiner Sessel* Kâd. 247,6.

आसन्दीवत् m. N. pr. einer Oertlichkeit.

आसन्दीसद् Adj. *auf einem Sessel sitzend.*

आसन्न n. *Nähe.* °चर् Adj. *in der Nähe von* (im Comp. vorangehend) *sich bewegend* Kumâras. 3,56. °वर्तिन् Adj. *in der Nähe, neben Jmd befindlich* Chr. 109,24.

आसन्नतरता f. *grössere Nähe* Spr. 1065.

*आसन्ननिवासिन् Adj. *in der Nähe wohnend, Nachbar* Gal.

आसन्नप्रसवा Adj. f. *dem Gebären (Eierlegen) nahe* Bhâvapr. 1,77. Chr. 151,29.

आसन्निषु Adj. *Pfeile im Munde führend.*

आसन्य Adj. *im Munde befindlich, mündlich.*

आसन्वत् Adj. *gegenwärtig.*

आसपिण्डक्रियाकर्म Adv. *vor der Veranstaltung des Todtenmahls, an dem die* Sapiṇda *theilnehmen,* M. 3,247.

आसप्तम Adj. *bis zum siebenten sich erstreckend* Mund. Up. 1,2,3. Jâgñ. 1,205. R. 4,34,16.

आसमञ्ज m. Patron. von असमञ्ज.

आसमुद्र° Adv. *bis zum Meere* Ragh. 1,5.

आसमुद्रात्तम् Adv. dass. R. 4,37,3 (°त्ते gedr.). समुद्रात्ते R. ed. Bomb.

आसंबाध Adj. *beengt, vollgedrängt.*

आसयी Instr. Adv. *vor Jmdes Angesicht.*

1. आसव m. 1) *Destillation. — 2) *abgezogenes —, destillirtes Getränk, Liqueur,* insbes. *Rum* 294,28. Uebertragen auf *das Nass der Lippen.*

2. आसव m. *Belebung, Anregung.*

*आसवद्रु m. *Borassus flabelliformis L.*

आसवितर् Nom. ag. *Anreger.*

आसस्य m. *ein best.* Bali Gobh. 1,4,29 (आशास्य gedr.).

आसक् in दुरासक्.

आसात् Abl. Adv. *aus der Nähe, in d. N.*

आसादी m. *Fussbank eines Sessels* Tândya-Br. 16,3,7.

आसादन n. 1) *das Niedersetzen, Niederlegen.* — 2) *das Stossen auf, Habhaftwerden* MBh. 2,21,12. Chr. 291,14.

आसादयितव्य Adj. *dem man sich nähern darf, angreifbar.*

आसाद्य Adj. *erreichbar, zu erlangen,* in अनासाद्य.

आसायम् Adv. *bis zum Abend* Spr. 7743.

आसार m. (adj. Comp. f. आ) 1) *Platzregen. heftiger Erguss* überh. Mâlav. 56. — 2) *Umschliessung des Feindes. — 3) *ein durch mehrere zwischenliegende Länder getrennter Fürst, der im Fall eines Krieges ein natürlicher Bundesgenosse ist.* — 4) *ein best. Metrum.*

आसारण m. N. pr. eines Jaksha.

आसारशर्करा f. Pl. *Hagelschlag.*

आसाव m. *Bereiter eines* Soma-*Tranks* RV.

*आसाव्य Partic. fut. pass. von सु, सुनोति mit आ.

*आसिक Adj. *mit einem Schwerte kämpfend.*

*आसिका f. 1) *die Reihe zu sitzen* 237,30. — 2) *Art und Weise zu sitzen.* — 3) *das Sitzen* (als Angabe einer Wurzelbedeutung).

आसिच् f. *Schale, Schüssel.*

आसित 1) Adj. *a) sitzend* Kathâs. 121,99. — *b) *gesessen habend.* — *c)* n. impers. *gesessen worden. — d) dem man obgelegen hat, was getrieben worden ist* R. 1,3,4. — 2) n. *a) das Sitzen, Sichsetzen. — b) der Ort, an dem man gesessen* oder *sich aufgehalten hat. — c)* Name verschiedener Sâman.

आसिताभ्र n. und आसितोत्तर n. desgl.

आसितकी s. आसीतकी.

आसितव्य n. impers. *zu sitzen.*

आसिधार Adj. *mit der Schneide eines Schwertes in Verbindung stehend.*

आसिन् Adj. *werfend, schleudernd,* in पूर्वासिन्.

*आसिनासि und *आसिबन्धकि m. Patron.

आसिसादयिषु Adj. *Jmd* (Acc.) *anzugreifen beabsichtigend.*

आसिक्त्य von असिक्त्य gaṇa अनुशतिकादि in der Kâç.

आसीतकी f. *eine best. Pflanze* Lalit. 319,8. आसितकी 321,8.

आसीन Partic. praes. von 2. आस्.

आसीननगरप्राकारप्रशस्ति f. Titel eines Werkes.

*आसीनप्रचलायित n. *das Nicken beim Schlaf in sitzender Stellung.*

आसीमान्तम् Adv. *bis zur Grenze* Kathâs. 56,306.

आसीवन n. *das Annähen* Kâtj. 23,2.

आसुक n. Name eines Sâman Ârsh. Br.

Digitized by Google

आसुत् gaṇa गर्हादि.

आसुत n. *Mischtrank* (aus Früchten, Wurzeln u. s. w.) Bhâvapr. 2,57.

1. आसुति f. *Gebräu.*

2. आसुति f. *Erregung Belebung.*

*आसुतिमत्त् Adj. von 1. आसुति.

*आसुतीय Adj. von आसुत्.

*आसुतीवल्ल m. 1) *Opferpriester.* — 2) *Bereiter* oder *Verkäufer von gebrauten Getränken.*

1. आसुर 1) Adj. (f. ई) *a) geistig, göttlich.* — *b) asurisch, dämonisch.* — 2) m. *a) ein* Asura. — *b) *ein Fürst der* Asura. — *c)* Pl. *die Sterne der südlichen Hemisphäre.* — 3) f. ई *a) weiblicher Dämon.* — *b) Chirurgie.* — *c)* (sc. द्वार) *Harnröhre.* — *d) *Sinapis ramosa Roxb.* — 4) *n. *a) Blut.* — *b) Sochalsalz.*

2. आसुर Adj. von Âsuri *stammend* Ind. St. 3,259.

आसुरायण 1) m. *a)* Patron. von Âsuri, N. pr. eines Lehrers MBh. 13,4,56. — *b)* Pl. Name einer Schule. — 2) *f. ई Patron. von Asura und f. zu Âsuri.

आसुरायणि m. MBh. 13,255 wohl nur fehlerhaft für आसुरायण.

आसुरायणीय Adj. von Âsurâjaṇa.

*आसुराकृति m. Patron. gaṇa तौल्वल्यादि in der Kâç.

आसुरि m. Patron. von Asura, N. pr. eines Lehrers.

आसुरिवासिन् m. Bein. des Prâçnîputra.

आसुरीकल्प m. Titel eines Tantra.

*आसुरीय Adj. von Âsuri *stammend.*

आसृक्क° Adv. *bis zu den Mundwinkeln* Kathâs. 18,89.

आसृष्टि Adv. von *der Erschaffung der Welt an.*

आसेक m. *das Begiessen, Bewässern* (eines Feldes).

आसेका m. *eine Art Schwächling.*

आसेचन n. 1) *das Aufgiessen, Eingiessen.* — 2) *Behälter für Flüssigkeiten.*

*आसेचनक Adj. = असेचनक.

आसेद्रु Nom. ag. *der Einen in Haft setzt* 213,31.

आसेध m. *Haft, Gefangensetzung* 213,25. 29. 30. 33. 214,5.

आसेवन n. 1) *das Sichaufhalten in* Spr. 2575. — 2) *anhaltende Beschäftigung mit Etwas.*

आसेवा f. = आसेवन 2) 233,32.

*आसेवितिन् Adj. = आसेवितमनेन.

आसेविन् Adj. 1) *besuchend, sich aufhaltend in.* — 2) *betreibend, obliegend, einer Sache sich hingebend.*

आसेव्य Adj. *zu besuchen* Spr. 1769.

आस्कन्द m. 1) *das Hinaufspringen, Sichschwingen auf.* — 2) *Angriff.* — 3) *eine best. Recitationsweise.* — 4) Bez. *des vierten Würfels.*

आस्कन्दक oder स्कन्दक Sâh. D. 561 fehlerhaft für स्कन्धक.

आस्कन्दन n. 1) *Angriff.* — 2) **das Anfahren, Schmähen.* — 3) * = संशोषण.

*आस्कन्दित und *°क n. *Carrière eines Pferdes.*

आस्कन्दिन् 1) Adj. *a) springend auf.* — *b) angreifend.* — *c) spendend.* — 2) *m. *Räuber* Gal.

आस्क्र Adj. (f. आ) *zusammenhaltend, vereinigt.*

आस्तर m. 1) *Streu, Lager, Teppich* Spr. 6052. — 2) N. pr. eines Mannes.

1. आस्तरण 1) n. = आस्तर 1). Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 2) *f. ई gaṇa गौरादि.

2. *आस्तरण Adj. = आस्तरणे दीयते oder कार्यम् gaṇa व्युष्टादि in der Kâç.

आस्तरणिक und °णीय n. = आस्तर 1).

*आस्तायन Adj. von अस्ति gaṇa पक्षादि.

आस्तार m. 1) *Hinstreuung.* — 2) *ein zum Würfelspiel hergerichteter Platz.*

आस्तारक m. *Rost* oder *Dreifuss* (auf welchem eine Pfanne über das Feuer gesetzt wird).

आस्तारपङ्क्ति f. *ein best. Metrum.*

आस्तावं m. *Ort der Recitation eines best.* Stotra.

आस्तिक Adj. 1) *gläubig, gottesfürchtig.* — 2) *von Glauben zeugend* (Rede).

आस्तिक्य n. *Gläubigkeit, Gottesfurcht.*

आस्तिबलायन Adj. von अस्तिबल gaṇa पक्षादि in der Kâç.

1. आस्तीक m. N. pr. eines alten Weisen.

2. आस्तीक Adj. Âstika *betreffend.*

*आस्तीकार्थद् m. Bein. Ganameǵaja's (अस्ति° die Autt.).

*आस्तेय Adj. von अस्ति.

आस्त्रबुध्र m. N. pr. eines Mannes.

आस्थत् 3te Sg. und आस्थताम् (Bhaṭṭ. 15,91) 3te Du. Aor. von अस्, अस्यति.

आस्था f. (adj. Comp. f. आ) 1) *Verlangen nach, Interesse für, Sorge um, Lust an, Drang zu* (Loc. oder im Comp. vorangehend) Bâlar. 47,2. Spr. 4444. Instr. so v. a. *mit Leib und Seele, nur darauf bedacht* 2304. Kathâs. 81,113. 87,24. — 2) **Einwilligung, Versprechen.* — 3) **Stütze.* — 4) **Versammlung.* — 5) **Aufenthalt.* — 6) **Zustand.*

आस्थातर Nom. ag. *darauf* (auf dem Wagen) *stehend.*

आस्थान 1) n. *a) Standort.* — *b) eine von Fürsten veranstaltete Versammlung* und *der dazu dienende Ort, Audienzsaal.* — 2) f. ई *Versammlungsort, Audienzsaal* 297,2.

*आस्थानगृह n. *Versammlungszimmer.*

आस्थानमण्डप m. oder n. *Audienzsaal* Harîv. 14438. Kâd. 8,3. 14,15. 15,4. 74,4.

आस्थानीय m. etwa *Kämmerling* Râǵat. 7,1518.

आस्थापन n. 1) *das Stillen* (des Blutes). — 2) *ein stärkendes und beruhigendes,* gewöhnlich *öliges Klystier.*

*आस्थापित n. (Kâç.) संज्ञायाम् gaṇa याचितादि.

आस्थापिका f. *Audienz.*

आस्थेय Adj. 1) *anzuwenden, zu erwählen,* — *ergreifen.* — 2) *anzusehen als, zu halten für* (Nom.). — 3) n. impers. *anzunehmen* Sarvad. 63,13.

आस्थान n. *Waschwasser, Bad.*

आस्नपयस् v. l. für आसु°.

आस्रेय Adj. (f. ई) *im Blut befindlich.*

आस्पद n. (adj. Comp. f. आ) 1) *Standort, Sitz, Stätte, Aufenthaltsort, Stelle* —, *Ort für* (eig. und übertr.); *Gegenstand des.* Dazu Nom. abstr. °ता f. und °त्व n. (Prij. 20,4). — 2) *das 10te astrologische Haus.* — 3) **Geschäft.* — 4) **Macht.*

आस्पदी Adv. mit भू *zur Stätte von* —, *zum Gegenstand des* (Gen.) *werden* 211,31.

आस्पन्दन n. *das Zittern.*

आस्पात्र n. *Mund* —, *Trinkgefäss.*

आस्फानक n. *eine best. Meditation* Lalit. 314. fg. 324. fg.

आस्फार m. (Sâj. zu RV. 10,34,1. 8. 9) und आस्फारकस्थान n. *Würfelbrett.*

*आस्फाल m. *das Aneinanderprallen der Ohren eines Elephanten.*

आस्फालन n. *das Anprallen, Anschlagen, Anstossen, Zusammenstoss.*

आस्फुजित् m. Ἀφροδίτη, *der Planet Venus.*

आस्फोट 1) m. *a) das Schütteln,* insbes. *der Arme.* — *b) *eine best. Pflanze.* — 2) *f. आ = 1) *a).*

*आस्फोटक m. *eine best. Pflanze.*

आस्फोटन 1) n. *a) das Schütteln, rasche Hinundherbewegung.* गात्रास्फो° *das Recken der Glieder.* — *b) *das Aufblühen.* — *c) *das Versiegeln.* — 2) *f. ई *Bohrer.*

आस्फोटित n. *das Schütteln,* insbes. *der Arme.*

आस्फोत 1) m. *a) Calotropis gigantea.* — *b) *Bauhinia variegata.* — *c) * = भूपलाश. — 2) f. आ *a) Jasminum Sambac Ait.* — *b) *Clitoria Ternatea.* — *c) *Echites frutescens* und *dichotoma.*

*आस्फोतक m. = आस्फोत 1) *a).*

आस्माक Adj. (f. ई) *unser, der unserige.*

*आस्माकीन Adj. dass.

आस्य, आस्रिन्य n. 1) *Mund, Maul, Rachen.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 2) *Gesicht.* — 3) *der Theil des Mundes, der bei der Hervorbringung eines*

Digitized by Google

Lautes in Betracht kommt. — 4) *Mündung, Oeffnung* (z. B. einer Wunde).

आस्यदघ्न Adj. *bis zum Munde reichend* Kâtj. 23,4.

*आस्यन्दनवत् Adj. *herbeiströmend.*

*आस्यंधय Adj. (f. ई) *am Munde saugend, den M. küssend.*

*आस्यपत्त्र n. *Lotusblüthe.*

*आस्यपुष्प m. *eine Achyranthes* Nigh. Pr.

*आस्यफल m. *weiss blühender Stechapfel* Nigh. Pr.

आस्यमोदक n. *eine best. mythische Waffe.*

*आस्यलाङ्गल m. *Wildschwein.*

*आस्यलोमन् n. *Bart.*

आस्यस्रवण n. *Wässern des Mundes* (bei Uebelkeit) Karaka 1,17.

*आस्यकृत्य Adj. *die Worte* अस्यकृत्य (?) *enthaltend.* — Vgl. आसिकृत्य.

आस्या f. 1) *das Sitzen.* — 2) * *Aufenthalt.* — 3) * *Zustand.*

*आस्यासव m. *Speichel.*

आस्यासुख Adj. *unangenehm schmeckend* Karaka 1,17.

आस्योपलेप m. *eine best. Schleimkrankheit.*

*आस्रप m. *das 19te Mondhaus.*

आस्राव m. 1) **Reisschleim.* — 2) bei den Gaina *der Einfluss der Aussenwelt auf den Menschen.*

*आस्रायण m. Patron. von अस्र.

आस्रावँ m. 1) *das Fliessen, Ausfluss, Eiterung* Spr. 3667. — 2) *im Munde zusammengelaufenes Wasser* Gaut. — 3) *Körperschaden, Gebrechen.* — 4) Pl. *die auf den Menschen einwirkenden Sinnesobjecte* Âpast. 2,5,19.

आस्रावभेषज n. *Heilmittel gegen Schäden.*

आस्राविन् Adj. 1) *Brunstsaft entlassend, brünstig* (Elephant). — 2) am Ende eines adj. Comp. *Etwas fliessen lassend, — von sich gebend.*

आस्रुपयस् Adj. *mit reichlich fliessender Milch.*

आस्व 2. Imper. von 2. आस् 33,22.

आस्वाद् m. 1) *das Kosten, Genuss* (auch in übertragener Bed.). — 2) *der an Etwas haftende Geschmack* (auch in übertr. Bed.).

आस्वादक Adj. *kostend, geniessend* (auch in übertr. Bed.).

आस्वादन n. = आस्वाद् 1) 286,29.

आस्वादवत् Adj. *wohlschmeckend.*

आस्वाद्य Adj. 1) *zu kosten, — schmecken* (auch in übertr. Bed.). — 2) *wohlschmeckend, schmackhaft* (auch in übertr. Bed.). Dazu Nom. abstr. °त्व n.

आस्से 1te (MBh. 3,189,41) und 2te Sg. Praes. von 2. आस्.

*आह् Interj. *des Vorwurfs, Befehls* und *der starken Vermuthung.*

आह्क m. *eine best. Nasenkrankheit.*

आहंकारिक Adj. *zum Ahaṁkâra in Beziehung stehend.* Davon Nom. abstr. °त्व n. Kap. 2,20. 5,84.

आहत 1) Adj. *angeschlagen*, so v. a. *durch ein Instrument bewirkt* (Ton) S. S. S. 5,1. 21,2. 3. S. auch कृ mit आ. — 2) *m. *Trommel.* — 3) *n. *ein altes* oder *neues Kleid.*

*आहतलक्षण Adj. *in gutem Rufe stehend.*

आहतविसर्ग Adj. *wo der Visarga in ओ übergeht.* Davon Nom. abstr. °ता f. Sâh. D. 575.

आहति f. 1) *Schlag, Stoss.* — 2) *Product einer Multiplication* Comm. zu Ârjabh. 2,17. Bîag. 70.

आहत्यवाद् m. *ausdrückliche Erklärung* Çañk. zu Bâdar. 4,3,15.

आहनन n. 1) *das Anschlagen, Aufschlagen.* — 2) *das Schlachten eines Thiers.* — 3) *Trommelschlägel* AV. 20,133,1.

*आहननवत् Adj. zur Erklärung von आहनस्.

आहनन्य Adj. *beim Anschlagen* (der Trommel u. s. w.) *sich äussernd.*

आहनस् Adj. 1) *schwellend, strotzend.* — 2) *geil.*

आहनस्य 1) n. *a) Geilheit.* — *b) Zoten.* °वादिन् Adj. *sehr schamlose Reden führend.* — 2) f. आ Pl. Bez. *eines best. Abschnittes der* Kuntâpa-*Lieder.*

आहर 1) Adj. am Ende eines Comp. *herbeitragend, bringend.* — 2) m. *a) Darbringung* (eines Opfers) Kâd. 5,4. — *b) die eingeathmete Luft.*

*आहरकरटा und *आहरचेला f. gaṇa मयूरव्यंसकादि.

आहरण 1) *Adj. *entwendend.* in अमृताहरण 1). — 2) f. ई *District* Ind. Antiq. 7,54. — 3) n. *a) das Ergreifen* Sâṁkhjak. 32. — *b) das Herbeiholen, Bringen.* — *c) das Ausziehen, Entfernen.* — *d) das Darbringen* (eines Opfers). — *e)* **Kampf* Gal.

आहरणी Adv. mit कृ *darbringen, verleihen.*

*आहरनिवपा, *आहरनिष्किरा, *आहरवनिता, *आहरवसना, *आहरवितना und *आहरसेना f. gaṇa मयूरव्यंसकादि.

आहर्तृ Nom. ag. 1) *Herbeiholer, Bringer, Verschaffer.* — 2) *Nehmer, Entzieher* 214,28. — 3) *Veranlasser, Urheber*, mit Acc. — 4) *Darbringer* (eines Opfers). — 5) *Zuziehnehmer, Geniesser*, mit Acc. Lalit. 320,13.

आहर्तवै Dat. Inf. *herbeizuholen* Çat. Br. 13,8,2,10.

आहलक् Interj.

1. *आहव m. *Opfer.*

2. आहवँ m. *Herausforderung, Kampf, Streit.* देहि ममाहवम् *kämpfe mit mir.*

आहवन n. *Opferspende.*

आहवनीय Adj. in Verbindung mit अग्नि) oder m. (mit Ergänzung von अग्नि) *Opferfeuer*, insbes. *das östliche der drei Feuer in der* Vedi. आहवनीयागार.

आहवनीयक dass.

आहवभूमि f. *Kampfplatz.*

आहस्पत्य Adj. *dem Herrn des Tages* (*der Sonne*) *gehörig* Mantrabr. 1,5,14. Gobh. 2,8,14.

आहार 1) Adj. (f. ई) am Ende eines Comp. *a) herbeiholend, verschaffend.* — *b) herbeizuholen beabsichtigend, allaturus.* — 2) m. *a) das Herbeiholen.* — *b) das Beiziehen, Anwenden.* — *c) das Zuziehnehmen von Nahrung; Nahrung, Speise.* °रं कृ *Nahrung zu sich nehmen.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ.

आहारक 1) *Adj. *allaturus*, mit Acc. — 2) am Ende eines adj. Comp. *Nahrung, Speise.*

आहारनिर्गमस्थान n. und आहारनिःसरणमार्ग m. euphem. für *After* Spr. 3051.

आहारभूमि f. *Speiseplatz.*

आहारय्, °यति *seine Mahlzeit einnehmen* Spr. 1078.

आहारयोजन n. *Speisebereitung* MBh. 12,59,66.

आहारवृत्ति f. *Lebensunterhalt* Pañkat. 77,12.

*आहारसंभव m. *Chylus.*

आहारिक Adj. Bez. eines der fünf Körper der Seele bei den Gaina.

आहारिन् Adj. *sammelnd, lesend*, in शिलाहारिन्.

आहार्य 1) Adj. *a) herbeizuholen, herbeizuschaffen.* — *b) auszuziehen, zu entfernen, wobei ausgezogen wird* Suçr. 1,14,19. 28,9. 29,7. — *c) anzuwenden* Ind. St. 8,80. — *d) wandelbar, äusserlich.* — 2) m. *eine Art Verband.* — 3) n. *a) Zurüstung, Aufwartung.* — *b) Nahrung.*

1. आहावँ m. 1) *Eimer, Trog.* — 2) **Tränke an einem Brunnen.*

2. आहाव m. 1) *Anruf, eine best. liturgische Formel.* — 2) * *Kampf.*

3. आहाव Pañkat. I, 458 fehlerhaft für आहार; vgl. Spr. 3051.

*आहिंसि m. Patron. Davon Adj. *°सीय.

*आहिक m. 1) *der niedersteigende Knoten.* — 2) Bein. Pâṇini's.

*आहिंकम् Indecl.

आहिच्छत्र Adj. (f. ई) *aus* अहिच्छत्र oder °त्रा *stammend* Mahâbh. 4,35,*a.*

आहिच्छत्रिक m. *ein Bewohner von* अहिच्छत्र oder °त्रा.

*आहिच्छत्रीय Adj. von आहिच्छत्र.

आहिणिउक und आहिणिउक m. *eine best. Misch-*

Digitized by Google

lingskaste: der Sohn eines Nishâda von einer Vaidehî. Im Prâkrit Mṛicch. 37,9 so v. a. Reisender.

आक्षित Partic. von धा, दधाति mit आ.

*आक्षितलक्षणा Adj. = आक्तलक्षणा.

आक्षितसमित्क Adj. der Brennholz zugelegt hat Kauç. 56.

आक्षिताग्नि Adj. der das heilige Feuer angelegt hat, es unterhält.

आक्षिति f. Anlegung (des Feuers), Angelegtes.

आक्षितुण्डिक m. Schlangenbändiger.

*आक्षित्थ n. = अवक्षित्थ 2).

*आक्षिमत Adj. von अक्षिमत्.

आक्षिर्बुध्न und °र्बुध्न्य n. das unter Ahirbudhna stehende Mondhaus Uttarabhadrapadâ.

आक्षीनिक Adj. (f. ई) zu einer mehrtägigen Feier gehörig Âçv. Çr. 11,2,11 (Hdschrr.).

आक्षुक 1) m. N. pr. a) eines Sohnes oder Grosssohnes des Abhigît. — b) Pl. eines Volkes. आक्षूतीनाम् v. l. für आक्षुकानाम्. — 2) f. ई N. pr. der Schwester Âhuka's.

आक्षुत n. *das den Menschen darzubringende Opfer, Gastfreundschaft.

आक्षुति 1) f. Opferspende. In der älteren Sprache wohl auch Anrufung (s. आह्वति). — 2) m. N. pr. eines Marutvant und eines Sohnes des Babhru Harîv. 1,36,22. MBh. 3,12,30. VP.² 4,67.

आक्षुतिकृत Adj. als Opferspende dargebracht Çat. Br. 6,6,4,2.

आक्षुतिभाज् Adj. einer Opferspende theilhaftig Maitr. S. 1,6,2.7.

आक्षुतिमय Adj. aus Opferspenden gebildet.

आक्षुतिवत् Adj. mit Opferspenden versehen.

आक्षुती Adv. mit कर् als Opferspende darbringen 325,24. Bâlar. 280,9. Mit भू zur O. werden 244,12.

आक्षुतीवृध् Adj. an Opferspenden sich erfreuend.

आक्षुतीष्टका f. Pl. Bez. best. Backsteine TS. 3, 4,10,1.

*आक्षुत्य n. Tabernaemontana coronaria Willd.

आक्षुवध्यै Dat. Inf. herbeizurufen RV. 6,60,13.

आक्षूह् f. Anruf.

आक्षूतप्रपलायिन् Adj. der, wenn er vor Gericht citirt wird, sich aus dem Staube macht, 214,16.

आक्षूतव्य Adj. herbeizurufen Kathâs. 110,141. Wohl nur fehlerhaft für आह्वातव्य.

आक्षूतसंप्लवम् Adv. fehlerhaft für आभूतसंप्लवम्.

आक्षूताध्यायिन् Adj. mit dem Studium wartend, bis man gerufen wird, Âpast. 1,5,27. Gaut. 2,29.

आक्षूति f. Anrufung.

(आक्षूर्य) आक्षूरिष्ण Adj. vor dem man sich zu beugen hat.

आक्षृतयज्ञक्रतु Adj. das bereite Opfer zu vollziehen entschlossen.

आक्षृति f. das Heranziehen.

आक्षेय 1) Adj. einer Schlange gehörig AV. Paipp. — 2) m. Schlangenkind.

आक्षैनिक Âçv. Çr. 11,2,11 fehlerhaft für आक्षीनिक.

आक्षो Indecl. oder (in der Frage). Mit folgendem स्विद् oder etwa.

आक्षोपुरुषिका f. grosses Selbstvertrauen.

आक्ष्ण m. oder n. eine Folge von Tagen.

आक्ष्णिक 1) Adj. a) was am Tage geschieht, — erfolgt. — b) was täglich geschieht, — erfolgt, täglich. — 2) n. a) eine täglich zu bestimmter Zeit zu vollbringende religiöse Handlung. — b) was an einem Tage vollbracht werden kann, Abschnitt, Kapitel. — c) *Speise. — d) Titel verschiedener Werke.

आक्ष्णिकचन्द्रिका f., आक्ष्णिकतत्त्व n., आक्ष्णिकदीपक m., आक्ष्णिकप्रदीप m., आक्ष्णिकप्रयोग m., आक्ष्णिकमञ्जरी f., आक्ष्णिकसार m. und आक्ष्णिकाचारतत्त्व n. Titel von Werken.

आक्ष्णेनेबुक m. oder n. ein best. Fest bei den Dâkhinâtja Comm. zu Gaim. 1,3,15 und zu Njâjam. 1,3,26.

आक्ष्णेय m. Metron. des Çauka.

आक्ष्णुतभेषज Adj. (f. ई) das aus der Lage Gekommene heilend.

आक्ष्णादृ m. 1) Erquickung, Erfrischung. °कर (313,20. Kâd. II,69,6) und °कारिन् (Spr. 343) erquickend.

आक्ष्णादक Adj. erquickend, erfrischend.

आक्ष्णादन n. das Erquicken, Erfrischen. °कर erquickend.

आक्ष्णादनीय Adj. geeignet zu erquicken, — erfrischen Kâd. 139,12.

आक्ष्णादिन् Adj. erquickend, erfrischend 290,11.

आक्ष्व 1) *Adj. etwa anrufend, herbeirufend. — 2) f. आ (adj. Comp. f. आ) Benennung, Name.

आक्ष्वय m. 1) Wette, insbes. bei Thierkämpfen 212, 25. — 2) Benennung, Name. Am Ende eines adj. Comp. f. आ.

आक्ष्वयन n. Benennung, Name.

आक्ष्वयितव्य Dat. Inf. herbeizurufen Çat. Br. 2, 5,2,18.

आक्ष्वयितव्य Adj. aufzufordern, einzuladen.

आक्ष्वारक m. Pl. = आक्ष्वारक.

*आक्ष्वारकन्थ n. N. pr. einer Stadt bei den Uçînara.

*आक्ष्वारय्, °यति = आक्ष्वारकं करोति oder आचष्टे.

आक्ष्वान n. 1) das Anrufen, Herbeirufen, Einladung. — 2) das Citiren vor Gericht 213,6.12.20. — 3) Aufforderung zum Kampf. — 4) das Herbeirufen einer Gottheit. — 5) das Citiren eines Geistes. — 6) eine best. liturgische Formel. — 7) *Benennung, Name.

आक्ष्वानय्, °यति Jmd (Acc.) vor Gericht citiren 213,16.22.

*आक्ष्वाय m. Herbeirufung.

आक्ष्वायक 1) m. Bote, Gerichtsbote MBh. 12,76,6. — 2) °यिका Botin.

आक्ष्वायपितव्य Adj. vor Gericht zu citiren.

आक्ष्वारीक m. Pl. N. pr. einer Schule TS. Prât. 23,14.

आक्ष्वृति 1) Adj. hinterlistig Harîv. 6737. — 2) m. N. pr. eines Fürsten. आक्रुति v. l.

1.* इ Interj.

2. इ pronom. Stamm der 3ten Person.

3. इ, एति (इमि! Taitt. Âr. 1,12,2) und °इते, अयति und °ते, ईयति; Pass. ईयते. 1) gehen, wandern, fahren, fliessen, sich fortbewegen, — verbreiten (vom Schall); kommen. इत gekommen in (Acc.) Ait. Br. 2,31 (गृहानितं zu lesen). Mit पुनर् wiederkommen. — 2) hingehen zu, sich begeben in, nach, zu (Acc.). Mit पुनर् zurückkehren zu. — 3) weggehen, entfliehen, weichen, verstreichen. — 4) ausgehen —, herkommen von (Abl.). — 5) wiederkommen. — 6) gut von Statten gehen, gelingen. — 7) gelangen zu, erlangen, erreichen, gerathen in. Pass. ईयते Bhâg. P. 3,32,36. Partic. इत gelangt zu (Acc.). — 8) Jmd (Acc.) zu Theil werden 236,2. — 9) bittend kommen, erbitten. — 10) gehen an, sich einlassen in, unternehmen. — 11) in einer Handlung begriffen sein, in einem Zustande oder Verhältnisse sich befinden. Die Ergänzung ein Partic. Praes. — 12) beschäftigt sein mit (Instr.). — 13) erscheinen —, sich darstellen als, sein. — 14) Partic. इत = *स्मृत. — Caus. *आययति zu gehen veranlassen. — Intens. ईयते (auch in pass. Bed.), इयते, ईमके, Partic. इयान (auch in pass. Bed.). 1) wandeln, laufen, eilen, rasch dahin fahren. — 2) eilen zu (Acc., Dat. oder Loc.). — 3) erscheinen —, sich darstellen als (Nom.). — 4) angehen —, anflehen um; mit doppeltem Acc.; erflehen. Pass. angegangen —, angefleht werden um (Acc. oder Gen.); erfleht werden. — Mit अच्छ hinzugehen, sich nähern; mit Acc. — Mit अति 1) vorübergehen, verstreichen, hingehen. Partic. अतीत vergangen, verflossen, verstrichen, geschwunden. — 2) überflüssig —, überzählig sein. — 3) hingehen —, wegschreiten über (Acc.), überschreiten, hinter sich lassen. अतीत mit act. Bed. — 4) eine best. Zeit (Acc.) verstreichen lassen, versäumen. अतीत mit act. Bed. — 5) für

Digitized by Google

Jmd (Acc.) *verstreichen* (von der Zeit). — 6) *betreten.* — 7) *hinausgehen über, weiterreichen, überholen, überragen* (mit Acc.). अतीत mit act. Bed. — 8) *siegreich überschreiten, überwinden.* अतीत mit act. Bed. — 9) *vorbeischreiten an, vorbeikommen, vermeiden, nicht beachten.* — 10) *sich ablösen von* (Abl.). बलादतीतः so v. a. *kraftlos.* — 11) अतीत *verstorben.* Mit वयसा dass. — 12) अतीत *säumig, lässig;* mit Loc. — Intens. अतीयते *im Widerspruch stehen mit* (Acc.) MBh. 2,41,40. — Mit अन्वति *in Jmds Gefolge hinüberschreiten.* — Mit अपैति *entgehen,* mit Acc. Gop. Br. 1,1,15. — Mit अभ्यति 1) *vorübergehen, verstreichen.* अभ्यतीत *verstrichen.* — 2) *überschreiten,* mit Acc. — 3) *durchdringen zu.* — 4) *verstreichen lassen, versäumen.* — 5) अभ्यतीत *gestorben.* — Mit उपाति *überschüssig hinzukommen.* — Mit अत्तरुपाति *eintreten, indem man eine Schwelle* oder *Grenze überschreitet.* — Mit प्राति *vorübergehen an* (Acc.) RV. 5,1,9. — Mit व्यति 1) *vorübergehen, verstreichen.* व्यतीत *vergangen, verstrichen.* °काल Adj. *ungelegen* (z. B. kommen) Ragh. 5,14. — 2) *einen unregelmässigen Gang annehmen.* — 3) *vorübergehen—, —kommen an, überschreiten* 304,4. — 4) *hinüberkommen über* (einen best. Zeitraum). — 5) *überwinden, besiegen.* — 6) *nicht beachten, versäumen.* व्यतीत mit act. und pass. Bed. — 7) *abgehen —, abweichen von* (Abl.). — 8) व्यतीत *gestorben.* — 9) व्यतीत *säumig, lässig;* mit Loc. R. ed. Bomb. 4,31,8. — Mit समति 1) *vergehen, verstreichen.* समतीत *vergangen, verstrichen.* — 2) *vorübergehen bei, —kommen an, durchschreiten.* — 3) *überwinden, besiegen* Bhag. 14,26. — Mit अधि 1) Act. *a) bemerken, wahrnehmen, erkennen.* — *b) den Sinn richten auf* Tândja-Br. 8,2,10. *gedenken an, sich erinnern, sich kümmern um;* mit Gen. oder Acc. — *c) behüten vor* (पुरा) RV. 1,71,10. — *d) kennen, verstehen, auswendig wissen.* — *e) auswendig hersagen, verkünden.* — *f) studiren, lernen.* गुरोर्मुखात्. — 2) Med. *a) auswendig lernen, studiren, lernen von* (Abl.). — *b) auswendig hersagen, verkünden.* — 3) अधीत *a) gelernt, erlernt von* (Abl.). — *b) der Studien gemacht hat, unterrichtet.* — Caus. अध्यापयति und °ते (selten) *studiren lassen, unterrichten;* mit dopp. Acc. — *Desid. अधीषिषति. — *Desid. vom Caus. अध्यापयिषति. — Mit उपाधि in उपाध्याय. — Mit प्राधि, Partic. प्राधीत *im Veda-Studium vorgeschritten* Gaut. — Mit प्रत्यधि Med. *einzeln durchstudiren* MBh. 1,104,12. — Mit समधि Med. *durchstudiren, erlernen.* समधीत *erlernt.* — Mit अनु 1) *nachgehen, folgen, verfolgen, nachkommen.* — 2) *suchend nachgehen, aufsuchen.* — 3) *hingehen zu, besuchen, Theil nehmen an.* — 4) *sich richten nach, folgen, gehorchen* 26,16. — 5) *Jmd* (Acc.) *anheimfallen* (als Erbe). — 6) *gleichkommen, gleichen;* mit Acc. 248,13. 251,8. — 7) *hineingehen in* (Loc.). — 8) *kennen.* — Partic. अन्वित 1) *nachgehend, verfolgend;* mit Acc. — 2) *begleitet, umgeben, verbunden, erfüllt, versehen, ausgestattet, begabt, heimgesucht;* die Ergänzung im Instr. oder im Comp. vorangehend. दशोत्तरनान्वित *vermehrt um, plus* 221,1. — 3) *nachgeahmt, wiedergegeben.* — 4) *in einem logischen Zusammenhange stehend.* — 5) *entsprechend, passend.* — Intens. *suchend nachgehen, aufsuchen* RV. 5,34,1. — Mit समनु, Partic. समन्वित 1) = अन्वित 2). — 2) *entsprechend, angemessen, passend.* — Mit अन्तर् 1) *dazwischentreten.* — 2) *dazwischentretend Jmd* (Acc.) *beschirmen* Bâlar. 235,6. — 3) *beseitigen.* अन्तरायान् *Hindernisse* Kâd. 182,4. — 4) *ausschliessen von* (Abl. und bisweilen Gen.) 29,14. *Jmd übergehen.* अन्तरित *ausgeschlossen von.* — 5) अन्तरित *a) dazwischenstehend* Spr. 3523. — *b) entfernt* 143,20. — *c) getrennt, geschieden.* कतिपयदिवसान्तरितम् Adv. so v. a. *nach Verlauf von einigen Tagen* Kâd. II, 60,24. — *d) sich* in einer best. Lage oder Zustande (im Comp. vorangehend) *befindend.* — *e) verhüllt, verdeckt;* die Ergänzung im Instr. oder im Comp. vorangehend 241,27. MBh. 13,143,40. — *f) unterdrückt —, gehemmt durch* Spr. 7327. — Intens. *hinundhergehen zwischen* (Acc.). — Mit अप *weggehen, sich entfernen, entfliehen, weichen, verschwinden.* — अपेत 1) *entflohen, gewichen, geschwunden.* — 2) *abgefallen —, abgewichen von, im Widerspruch stehend mit* (Abl. oder im Comp. vorangehend). — 3) *gekommen um, frei von.* — Mit व्यप 1) *auseinandergehen, sich trennen.* — 2) *weichen, schwinden, aufhören.* — व्यपेत 1) *getrennt* Spr. 3163. — 2) *gewichen, geschwunden.* — 3) *abweichend von* (im Comp. vorangehend). — Mit अपि 1) *eintreten —, eingehen —, sich ergiessen —, sich auflösen in* (Acc.). अपीत mit act. Bed. — 2) *hingehen zu.* — 3) *hingehen in die andere Welt, sterben.* — 4) *theilhaftig werden.* — 5) *vergehen.* — Mit अभि 1) *herankommen, sich nähern, —einstellen.* सकाशम् oder समीपम् *sich nähern.* अस्तम् *zum Untergang sich neigen.* — 2) *zugehen —, losgehen auf* (Acc.). — 3) *entlang gehen, nachgehen.* °पद्वीम् so v. a. *gleichen.* — 4) *hereintreten, eingehen in.* — 5) *erreichen, treffen, gelangen zu.* — 6) *erlangen, theilhaftig werden.* — 7) *Jmd* (Acc.) *zu Theil werden.* — 8) mit einem Partic. Praes. *sich daran machen zu.* — 9) *hervorgehen, entstehen aus* (Abl.) Spr. 2969. Wohl besser अत्येति. — 10) *erkennen.* — Intens. *anflehen um,* mit dopp. Acc. — Mit उदभि *über Jmd* (Acc.) *aufgehen* (von der Sonne) RV. 8,82,1. — Mit समभि 1) *herankommen, kommen zu* (Acc.). — 2) *zu Theil werden.* — 3) *nachgehen, folgen.* — Mit अव 1) *herabgehen.* — 2) *sich herabstürzen auf* (Acc.). — 3) *hingehen zu.* — 4) *weggehen, sich entfernen.* — 5) *der Meinung sein, dafürhalten.* — 6) *schauen auf, betrachten.* — 7) *einsehen, begreifen, verstehen, gewahr —, inne werden.* Mit Acc. des Objects und Prädicats *erfahren —, erkennen —, wissen, dass — ist.* Das Prädicat auch im Nom. mit इति. — 8) *verstehen zu* (Infin.). — अवेत 1) *vergangen, abgelaufen.* — 2) *gelangt zu* oder *zur Einsicht gelangt von* (Acc.) P. 5,1,134 nach der Kâç. — Intens. *abbitten, versöhnen.* — Mit अन्वव *nachgehen, zugehen auf* (Acc.). — 2) *theilhaftig werden, erhalten.* — 3) *sich einlassen in, — abgeben mit.* अन्ववेत *betrieben, dem man obliegt.* — Mit अभ्यव 1) *hinabgehen —, hinabsteigen in.* — 2) *ein Einsehen haben, sich herablassen* Çat. Br. 4,2,2,6. — 3) *wahrnehmen.* — Mit समभ्यव 1) *ganz hineindringen in* (Acc.) Çat. Br. 3,8,5,8. — 2) *ein Uebereinkommen schliessen mit* (Instr.). — Mit आव *sich herabstürzen —, herabschiessen auf* (Acc.) RV. 5,41,13. — Mit उपाव 1) *hinabgehen, hinabsteigen in* (Acc.). Mit निर्तीराम् *ganz niedersinken.* — 2) *einstimmen, einfallen.* — 3) *zustimmen, sich willig zeigen.* — Mit पर्यव 1) *umlenken, einlenken auf* (Acc.). — 3) *umlaufen* (von der Zeit), *verstreichen.* — Mit प्रत्यव 1) *wieder herabkommen zu* (Acc.) Tândja-Br. 15,7,6. — 2) *sich vergehen, sündigen* Çañk. zu Bâdar. 4,1,5. — Mit अभिप्रत्यव *herabsteigen zu.* — Mit व्यव *treten zwischen* (Acc.), *trennen* RV. Prât. 17,14. °व्यवेत *getrennt —, geschieden durch* Vârtt. zu P. 6,4,93 (Mahâbh. 6,4, 32,b). — Mit अनुव्यव *einem Andern folgend dazwischentreten.* — Mit समव 1) *zusammenkommen, — fliessen, sich vereinigen in* (Acc.) Çañk. zu Bâdar. 2,2, 10.11. — 2) *erachten, halten.* तृणमिव 104,16. — समवेत 1) *vereint, zusammengenommen, alle.* — 2) *enthalten in, inhärirend.* — 3) *gelangt zu* (Acc.). — Mit आ 1) *herbeikommen, kommen, hingehen zu* (Acc., ausnahmsweise Dat.) 119,4. 128,11. 271,13. Mit पुनर् *wiederkommen, —hingehen zu* 25,9. 40,15. 116,26. — 2) *wiederkommen* 78,3. — 3) *gelangen zu, erlangen, gerathen in* (eine Lage, einen Zustand). मध्यम् *zu stehen kommen zwischen* (Gen.). — 4) *Jmd* (Acc.) *zu Theil werden.* आययन्ति Khând. Up. 5,14,1 wohl

Digitized by Google

fehlerhaft für आपत्ति. — Intens. 1) *herbeieilen.* — 2) *anflehen um* (mit dopp. Acc.), *erflehen.* — Mit अच्छा *hinzugehen.* — Mit अत्वा *herüberkommen.* — Mit अम्वा 1) *in Jmds* (Acc.) *Gefolge kommen.* — 2) *Etwas nachthun, sich richten nach* (Acc.) Kâtj. Ça. 11,1,8. — Mit अभ्या 1) *herbeikommen, kommen zu* oder *in, herantreten an* (Acc.) 22,1. 48,18. 62,30. *kommen von* (Abl.). Mit भूयस् *wieder zurückkommen* 115,10. — 2) *sich hingeben* (z. B. dem Schlafe). — Mit समभ्या *herbeikommen, kommen zu* (Acc.). — Mit अवा scheinbar in अवैकि (fehlerhaft für अवेकि). — Mit उदा 1) *hinaufgehen, aufgehen* (von einem Gestirn), *emporsteigen, hinaufsteigen auf* oder *zu* (Acc.). — 2) *herauskommen, — steigen, hinausgehen.* — 3) *hervorgehen, entstehen.* — Mit अनूदा *nach Jmd hinaufsteigen.* — Mit अभ्युदा *heraustretend Jmd* (Acc.) *entgegengehen.* — Mit उपोदा *hinaufgehen in* (Acc.). — Mit उपा 1) *herbeikommen, kommen —, treten zu, sich nähern.* शरणम् *sich in Jmds* (Acc.) *Schutz begeben.* गान्धर्वेण विवाकेन *sich nach Art der* Gandharva *mit einem Manne* (Acc.) *vermischen.* — 2) *Jmd angehen um*, mit dopp. Acc. RV. 8,20,22. — 3) *gelangen zu, theilhaftig werden* Spr. 1450. — Mit अभ्युपा *zu Jmd hingehen.* शरणम् *sich in Jmds* (Acc.) *Schutz begeben.* — Mit न्या *gerathen in* (Acc.). — Mit निरा *hervorkommen, erscheinen, abgehen* AV. 10,4,21. 22. — Mit परा scheinbar in पैरेकि (fehlerhaft für परेकि). — Mit पर्या 1) *umherwandern* 23,15. — 2) *umwandeln*, mit Acc. — 3) *wiederkehren.* — Mit अनुपर्या *der Länge nach umwandeln, durchwandern.* — Mit अभिपर्या *für Jmd* (Acc.) *verstreichen.* — Mit प्रत्या *wiederkommen, zurückkommen, — kehren nach* (Acc.) 39,3. — Mit प्रा und विप्रा scheinbar in प्रैकि und विप्रैकि (fehlerhaft für प्रेकि und विप्रेकि). — Mit समा 1) *zusammenkommen, zusammen herbeikommen, sich sammeln bei* oder *in* (Acc. oder Loc.), *zusammenkommen mit* (समम् oder blosser Instr.). — 2) *sich ehelich verbinden mit* (Instr.). — 3) *herbeikommen, hinkommen —, hingehen zu* (Acc.). — 4) *betreten.* — 5) *es mit Jmd* (Acc.) *aufnehmen.* — 6) *herbeiführen, bewerkstelligen.* — समेत 1) *zusammengekommen, versammelt, verbunden, vereinigt.* — 2) *vereinigt —, verbunden —, versehen mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend). °म् Adv. — 3) *aneinandergerathen mit* (Instr.). — 4) *gelangt zu, getreten in* (ein Verhältniss, eine Lage); mit Acc. Varâh. Bṛh. S. 24,29. — Mit अभिसमा 1) *zusammen herbeikommen, vereinigt hinkommen zu* (Acc.), *aufsuchen.* अभिसमेत *versammelt.* — 2) *zusammentreffen, aneinanderstossen* Sâmav. Br. 3,3,5. — 3) *sich wenden zu* (Acc.) AV. 6,102,1. — Mit उपसमा *zusammenkommen, zusammentreffen an* oder *mit* (Acc.). — Mit परिसमा *umkehrend sich hinbegeben zu* (Acc.). — Mit उद् 1) *hinaufgehen, — steigen, — zu* (Acc.). — 2) *aufgehen* (von Gestirnen) Spr. 7850. in der Astron. *heliakisch aufgehen.* उदित *aufgegangen.* — 3) *aufziehen* (von Wolken). — 4) *sich erheben, aufbrechen, ausziehen* AV. 3,4,1. *zum Kampfe gegen* (Acc.). — 5) *in die Höhe kommen, sich über Andere erheben* Spr. 399. so v. a. *stolz thun* 6865. उदित *sich brüstend* MBh. 3,254,27. — 6) *einen Aufschwung nehmen, sich steigern.* उदित *gehoben, gesteigert; üppig geworden.* — 7) *aufsteigen, wachsen, an Zahl zunehmen.* — 8) *hinaus —, herausgehen aus* (Abl.). — 9) *hervorgehen, entstehen, zu Tage treten, zum Vorschein kommen* 280,30. 294,24. *ertönen* Bâlar. 188,12. उदित *entstanden, zum Vorschein gekommen* Spr. 4498. *offen zu Tage liegend* RV. 8,92,11. — 10) *entkommen, sich losmachen von* (Abl.). — Mit अनूद् 1) *hinaufgehen —, hinaufsteigen nach* (Acc.) Çat. Br. 7,5,2,30. — 2) *aufgehen nach.* — 3) *heraustretend Jmd* (Acc.) *entgegengehen* Ait. Br. 2,19. — Mit अपोद् 1) *ausweichen, auf die Seite gehen, abgehen von* (Abl.). — 2) *sich entfernen von* (Abl.) Çat. Br. 2,6,1,15. — 3) *sich entziehen*, mit Abl. 22,2. — Mit अभ्युद् 1) *aufgehen über* (Acc.), *von der Sonne.* अभ्युदित mit pass. Bed. *bei Sonnenaufgang noch schlafend* Cit. im Comm. zu TS. I, 144. — 2) *aufgehen*, von Gestirnen. In der Astron. *heliakisch aufgehen.* अभ्युदित *aufgegangen.* — 3) *sich zum Kampf erheben gegen* (Acc.). अभ्युदित mit act. Bed. — 4) *in die Höhe kommen.* अभ्युदित *im Glück sich befindend.* — 5) *entstehen, erscheinen, zu Tage treten.* — 6) *bei Etwas* (Acc.) *den Schluss machen* Tândja-Br. 10,5,5.7,4. — Mit उपोद् *zugehen auf* (Acc.). — Mit प्रोद् 1) *aufgehen*, von Gestirnen. — 2) *hervortreten, erscheinen, sich zeigen* Sâh. D. 18,21. Spr. 4034. — Mit प्रत्युद् 1) *hinaufsteigen zu* (Acc.). — 2) *sich erheben und Jmd* (Acc.) *entgegen gehen.* — Mit समुद् 1) *aufgehen*, von Gestirnen. — 2) *aufstehen, sich zum Kampf erheben.* एककार्यसमुद्यतौ MBh. 2,20,24. — समुदित 1) *aufgezogen*, von Wolken. — 2) *hoch.* — 3) *zusammengekommen, vereinigt, gesammt* 290,25. Bhag. Pur. 190,11. — 4) *versehen mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — 5) *gehörig versehen, woran Nichts fehlt, allen Forderungen entsprechend* R. 2,14,40. *glücklich ausgestaltet* MBh. 4,20,13. — Mit उप 1) *herbeikommen, hinzugehen, herankommen an, hintreten —, gelangen zu, sich hinbegeben zu* oder *nach, sich nähern, antreffen, stossen auf* 29,2. *sich von* (Abl.) *zu* (Acc.) *hinwenden* 35,12. 13. अस्तम् *heliakisch untergehen.* अप: *sich in's Wasser begeben, baden.* — 2) *sich fleischlich nähern* (vom Manne und Weibe). — 3) *in die Lehre treten bei* (Acc.). — 4) *sich wenden an, angehen* Spr. 3154. — 5) *erlangen, theilhaftig werden* 25,27. 26,17. *sich begeben —, gerathen in* (eine Lage, einen Zustand). मम पुत्रताम् 25,21. 24. धृतिम् 292,7. दर्शनम् *sich Jmd* (Gen.) *zeigen* 42,23. रात्तसभावम् 107,27. समीपत्वम्, अतिदूरत्वम् Spr. 7849. — 6) *antreten, begehen, unternehmen, sich widmen, — hingeben.* निद्राम् *dem Schlafe*, प्रायम् *dem Hungertode.* — 7) *eintreten, sich einstellen, erscheinen.* — 8) *zu Theil werden, zufallen, widerfahren, treffen* Spr. 5343. — 9) *einstimmen, einfallen.* — 10) *sich zu einer Meinung bekennen, annehmen* Comm. zu Njâjam. 2,1,18. — 11) *begreifen, fassen.* — 12) *Etwas* (Acc.) *halten für* (Acc.), *ansehen.* — उपेत 1) *herbeigekommen.* — 2) *sich begeben habend nach.* वनोपेत *der sich in den Wald zurückgezogen hat* 219,3. राशिम् so v. a. *sich befindend —, stehend in.* — 3) *bei einem Lehrer in die Lehre getreten* Pân. Gṛhj. 3,10,10. Jâǵñ. 3,2. — 4) *gekommen um Schutz zu finden, um Schutz flehend* Spr. 1843. — 5) *sich an* einem Ort (Loc.) *befindend.* — 6) *gelangt zu, erreicht habend.* पीनत्वम् 311,26. — 7) *angetreten —, sich hingegeben habend.* निद्राम् *schlafend.* मैनत्रतोपेत 58,24. — 8) *Jmd* (Gen.) *zu Theil geworden* Prab. 75,12. — 9) *begleitet von, versehen mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — Intens. (einen Gott) *angehen —, anflehen mit* (Instr.) RV. 10,24,2. — Mit अध्युप R. 2,43,15 fehlerhaft für अभ्युप. — Mit अभ्युप 1) *herbeikommen* 291,29. *treten —, sich hinbegeben —, gelangen zu, sich hineinbegeben in.* अप: so v. a. *baden.* — 2) *Jmd* (Acc.) *entgegengehen.* — 3) *sich gesellen zu* (Acc.) Spr. 3483, v. l. — 4) *gelangen zu, theilhaftig werden, gerathen in* (eine Lage, einen Zustand). रुचाम् *Jmd* (Dat.) *gefallen* MBh. 3,5,13. — 5) *sich zu einer Meinung bekennen, annehmen* RV. Prât. 11,24. Comm. zu Njâjam. 2,1,18. Çaṅk. zu Bâdar. 2,2,25. — 6) *erwählen* Spr. 7734. — *zu* (Acc.) 3734. Chr. 44,24. — 7) *zugeben, beistimmen, beipflichten.* — अभ्युपेत 1) *gekommen zu* oder *in* (Acc.). गृहम् so v. a. *stehend —, sich befindend in.* — 2) *wozu sich Etwas gesellt hat, verbunden mit* (Instr.). — 3) *zugegeben, dem man beistimmt* Bhag. Chr. 183,12. *versprochen* Megh. 38. — Mit समभ्युप in समभ्युपेत. — Mit समोप, Partic. °समोपेत *versehen mit.* — Mit प्रत्युप *sich wieder hinwenden zu, wieder beginnen.* — Mit व्युप *sich vertheilen in* oder

Digitized by Google

über. — Mit समुप 1) *zusammenkommen, sich versammeln.* — 2) *feindlich zusammenstossen.* — 3) *herbeikommen, hintreten* —, *sich begeben zu.* — 4) *sich fleischlich nähern* (einem Weibe) 75,26. — 5) *Jmd angehen, sich wenden an* zu Spr. 3154. — 6) *aufgehen in* RV. Prâṭ. 18,32. — 7) *erlangen, theilhaftig werden, gerathen in.* — 8) *eintreten, sich einstellen, erscheinen* MBh. 2,63,5. — 9) *Jmd zu Theil werden, kommen über, treffen* Spr. 7797. — समुपेत 1) *zusammengekommen, versammelt.* — 2) *gekommen.* — 3) *verbunden* —, *versehen mit* (Instr.) 51,21. — Mit *उस्, उरयते und उलयते. — Mit नि 1) *hineingehen, eindringen in.* — 2) *gerathen in, theilhaftig werden.* — Mit अभिनि *inire* (feminam). — Mit उपनि *sich irgendwohin begeben.* — Mit निस् *herausgehen, hervorkommen,* — *dringen* (von Belebtem und Unbelebtem). Auch *निलयते. — Mit परा 1) *weggehen,* — *laufen.* — 2) *hingehen* 21,24. — *zu* (Acc.). — 3) *hingehen in die andere Welt, abscheiden, sterben.* परेयिवंस् (Bhâg. P.) und परेत *abgeschieden.* — 4) *gelangen zu, erlangen, theilhaftig werden.* — Mit अनुपरा *entlang gehen, nachgehen.* — Mit अपपरा *davon gehen.* — Mit अभिपरा *weggehen zu.* — Mit उपपरा *hingehen zu.* — Mit प्रतिपरा *wieder zurückkehren zu.* — Mit विपरा *wieder weggehen, zurückkehren zu.* — Mit संपरा, Partic. संपरेत 1) *dem Tode verfallen* Ait. Âr. 352, 3 v. u. — 2) *abgeschieden, verstorben.* — Mit परि 1) *umhergehen, im Kreise sich bewegen, umherwandern; umschreiten, umwandern, umfliessen.* — 2) *umfassen, einfassen, umspannen, umgeben.* — 3) *rennen in.* — 4) *gelangen zu, erreichen.* — 5) *erlangen, theilhaftig werden.* — 6) mit oder ohne मनसा *mit dem Geiste durchwandern, erwägen.* — परीत 1) *im Kreise herumstehend.* — 2) *abgelaufen.* — 3) *umspannt* —, *umgeben* —, *erfüllt* —, *in Besitz genommen* —, *ergriffen von* (Instr. oder im Comp. vorangehend) 24,2. — 4) = विपरीत *verkehrt* in übertr. Bed. MBh. 14,17,13. — 5) fehlerhaft für परीत्त. — Intens. *sich umwälzen,* — *bewegen um, umkreisen.* — Mit अनुपरि 1) *im Kreise sich bewegen nach, umkreisen.* — 2) *entlang wandern,* mit Acc. R. 6, 3,29. — Mit अभिपरि, Partic. अभिपरीत *erfüllt* —, *ergriffen von* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — Mit प्रतिपरि *in umgekehrter Richtung herumgehen.* — Mit विपरि 1) *sich umwenden, umkehren, heimkehren.* — 2) *fehlschlagen.* — विपरीत 1) *umgekehrt, verkehrt, in entgegengesetzter Richtung gehend, versetzt.* — 2) *im umgekehrten Falle sich befindend, das Gegentheil von Etwas seiend* oder *thuend.* — 3) *auseinandergehend, verschieden.* — 4) *verkehrt* in übertragener Bed. — 5) *widerwärtig, ungünstig.* — Mit प्रतिविपरि *sich wieder umwenden.* — Mit संपरि 1) *umgehen, umschreiten.* — 2) *umspannen, in sich fassen.* — 3) *erwägen* Kaṭhop. 2,2. — Mit पला (=परा), पलायति (selten) und पलायते *fliehen.* — Mit प्रपला *davonfliehen, profugere.* — Mit विपला *auseinander fliehen.* Imperf. व्यपलायत. — Mit *संपला *insgesammt fliehen.* — Mit परि (=परि), पल्ययते *umhergehen.* — Mit उपपरि *sich zurückwenden.* — Mit विपरि *sich umwenden, umkehren, heimkehren.* — Mit प्र 1) *fortgehen, weitergehen, aufbrechen, sich auf den Weg machen* 29,14. 80,20. 81,6. अस्माल्लोकात् oder इतस् *aus dieser Welt scheiden; fortschreiten* —, *vordringen* —, *hingehen zu.* — 2) *hervortreten, vorschreiten.* — 3) *in Gang kommen, von Statten gehen.* — 4) *aus dieser Welt fortgehen, abscheiden, sterben.* प्रेत्य *nach dem Tode, jenseits* 34,25. प्रेत *verstorben.* — 5) *gelangen zu, theilhaftig werden.* — Mit अनुप्र 1) *Jmd nachgehen, folgen.* — 2) *aufsuchen.* — 3) *im Tode folgen.* — Mit अपप्र *sich entfernen von* (Abl.). — Mit अभिप्र 1) *herbeikommen, sich nähern, hingehen* —, *sich hinbegeben zu.* — 2) *Jmd* (Acc.) *zu Theil werden.* — 3) *mit den Gedanken gehen zu, im Auge haben, meinen, denken an* P. 1,4,32. Comm. zu Nâjâm. 2,1,10. — 4) *hinter Etwas kommen, erfahren.* — 5) *einwilligen in* (Acc.). — अभिप्रेत 1) *beabsichtigt, gemeint.* बोधयितुम् *dem man Etwas zu wissen thun will* 222,33. °म् Adv. Pañkat. 265,21 fehlerhaft für यथाभिप्रेतम्, wie ed. Bomb. liest. — 2) *angenommen, anerkannt, gebilligt.* — 3) *am Herzen liegend, erwünscht, genehm, lieb.* — Mit उपप्र 1) *hinzugehen, losgehen auf, hingehen zu.* — 2) *unternehmen, beginnen, sich anschicken zu* (Acc. oder Dat.). — Mit परिप्र *ringsum durchlaufen.* — Mit विप्र 1) *auseinandergehen, sich zerstreuen.* विप्रेताः Partic. — 2) *fortgehen.* — Mit संप्र *zusammenströmen.* — संप्रेत्य MBh. 13,2980 fehlerhaft für स प्रेत्य. — Mit प्रति 1) *hinzugehen* —, *hingehen zu, entgegen gehen* (auch feindlich). — 2) *herbeikommen.* — 3) *heimkehren.* — 4) *Jmd angehen, sich wenden an.* — 5) *Jmd* (Dat.) *zu Theil werden, zufallen.* — 6) *Etwas annehmen, entgegennehmen* 24,27. — 7) *annehmen, anerkennen, als gemeint ansehen, als gültig erkennen, glauben an.* Ausnahmsweise auch प्रतीयते in dieser Bed. — 8) *sich überzeugen von, Gewissheit erlangen über, mit Bestimmtheit wissen* (Object und Prädicat im Acc.). — 9) *Jmd* (Gen.) *glauben, trauen.* — 10) Pass. प्रतीयते *erkannt* —, *erschen werden, sich ergeben* 248,1. 6. प्रतीयमान *bekannt als* (Nom.); *sich erst herausstellend, nicht direct ausgesprochen* 230,13. — प्रतीत 1) *der eine feste Ueberzeugung gewonnen hat, fest entschlossen, auf Etwas bestehend* MBh. 3,266,9. 14,9,23. — 2) *Glauben schenkend, vertrauend auf* (im Comp. vorangehend) Hit. 12,2. — 3) (*einverstanden*) *zufriedengestellt, froh, heiter* 26,11. 81,9. — 4) *anerkannt, bekannt,* — *für* (Instr.). — Caus. प्रत्याययति 1) *annehmen* —, *erkennen lassen, führen auf, herausstellen als, beweisen.* — 2) *Jmd von der Wahrheit einer Sache überzeugen.* — *Desid. प्रतीषिषति *zu erkennen streben.* — Mit आप्रति *Jmd* (Acc.) *entgegengehen* RV. 6,42,2. — Mit संप्रति 1) *wiederkehren;* nur im Partic. संप्रतीत. — 2) *zu einer festen Ueberzeugung gelangen, auf's Reine kommen.* संप्रतीत *fest überzeugt* MBh. 3,186,26. *fest entschlossen* 268,13. — 3) *Jmd* (Gen.) *trauen.* — 4) Pass. *gemeint sein.* — 5) संप्रतीत *allgemein angenommen.* — Caus. *bewirken, dass man Etwas unter Etwas versteht.* — Mit प्ल (=प्र), प्लायते *fortgehen, hingehen* Maitr. S. 3,9,1. 4,6,8. — Mit उपप्ल, °प्लायते *losgehen auf* Maitr. S. 1,10,14. 16. — Mit वि 1) *auseinander gehen, nach verschiedenen Richtungen gehen, sich zerstreuen,* — *vertheilen.* — 2) *zerstieben, verschwinden, vergehen, weichen, verloren* —, *zu Grunde gehen.* वीत am Anf. eines adj. Comp. *verschwunden, vergangen, gewichen.* — 3) *durchgehen, durchschneiden im Gange.* — Intens. *durchgehen, durchlaufen.* — Mit अनुवि 1) *im Anschluss an Jmd sich trennen.* — 2) *sich ausbreiten.* — Mit अभिवि *von verschiedenen Seiten hingehen zu.* — Mit परिवि in परिव्यय. — Mit सम् 1) *zusammengehen,* — *kommen,* — *treffen, sich vereinigen an* oder *bei* (Acc.), — *mit* (Instr., in der älteren Sprache auch Dat.). समित *vereinigt* 15,7. *versammelt; verbunden mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — 2) *feindlich zusammentreffen.* — 3) *sich fleischlich vereinigen mit* (Acc. oder सार्धम्, सकृ). — 4) *kommen, hingehen, hingehen* —, *gelangen zu, aufsuchen.* — 5) *führen zu* (von einem Wege). — 6) *übereinkommen* —, *übereinstimmen mit* (Instr.). — 7) impers. *unter Jmd* (Gen.) *über Etwas* (Loc.) *zur Entscheidung kommen.* — Intens. 1) *besuchen.* — 2) *erscheinen, sich darstellen.* — Vgl. समीय्. — Mit अतिसम् *hinaufgelangen zu* (Acc.). — Mit अनुसम् 1) *zusammen* —, *der Reihe nach aufsuchen,* — *besuchen.* — 2) *zu Jmd* (Acc.) *treten um ihm zu dienen.* — 3) *sich zusammen richten nach* (Acc.). — 4) *übergehen in, werden zu* (Acc.). — 5) *der Reihe nach abma-*

Digitized by Google

chen Nâiâm. 5,2,8. — Mit अभिसम् 1) zusammenkommen, zusammen hingehen zu. — 2) einen Einfall machen in (Acc.). — 3) Jmd (Acc.) treffen, zu Theil werden. — Mit उपसम् zusammen herbeikommen zu (Acc.).

4.*इ m. 1) der Liebesgott Spr. 7674. — 2) Patron. von अ.

इकार m. der Laut इ Lit. 7,4,3. 8,16.19.

*इक्कट m. eine Rohrart. Davon Adj. *°टिक und *°टिन्.

इक्कवाल astrol. = إِقْبَال.

इक्षु m. 1) Zuckerrohr. इक्षुनेत्र n. Pañkad. 21. — 2) Zuckerrohrstengel. — 3) Augenwimper. — 4) N. pr. verschiedener Fürsten VP.

इक्षुक 1) m. Zuckerrohr. — 2) f. आ N. pr. eines Flusses VP.² 2,155.

1. इक्षुकाण्ड n. Zuckerrohrstengel zu Spr. 2219. Comm. zu TBr. I,222,1 v. u.

2.*इक्षुकाण्ड m. Saccharum 1) Munja Roxb. — 2) spontaneum L.

*इक्षुकीय Adj. reich an Zuckerrohr.

*इक्षुगन्ध 1) m. a) Saccharum spontaneum L. — b) eine Varietät von Asteracantha longifolia Nees. — c) Tribulus terrestris Râgân. 4,42. — 2) f. आ a) Saccharum spontaneum L. — b) Asteracantha longifolia Nees. — c) Capparis spinosa L. — d) Batatas paniculata Chois. — e) Tribulus terrestris Mat. med. 125.

*इक्षुगन्धिका f. Batatas paniculata Chois.

*इक्षुतुल्या f. Saccharum spontaneum L.

इक्षुदण्ड m. n. Zuckerrohrstengel Spr. 1085. 2684.

*इक्षुदर्भा f. eine Schilfart Râgân. 8,127.

इक्षुदा f. N. pr. eines Flusses. इक्षुला v. l.

*इक्षुनेत्र n. Wurzel des Zuckerrohrs Râgân. 14,88.

*इक्षुपत्र 1) m. Penicillaria spicata Willd. — 2) f. ई Acorus Calamus Nigh. Pr.

*इक्षुपर्णी f. Acorus Calamus Nigh. Pr.

*इक्षुपाक m. Melasse.

*इक्षुप्र m. Saccharum Sara.

*इक्षुबालिका f. Saccharum spontaneum L.

*इक्षुभक्षिका f. das Kauen von Zuckerrohr.

*इक्षुभक्षित Adj. (f. आ und ई) Zuckerrohr kauend.

इक्षुभक्षम् Absol. auf die Weise, wie man Zuckerrohr knickt, Prasannar. 72,22.

इक्षुभक्षिका f. ein best. Spiel.

इक्षुमती f. N. pr. eines Flusses.

इक्षुमालवी f. N. pr. eines Flusses MBu. 6,324.

इक्षुमालिनी f. v. l. für इक्षुमालवी.

*इक्षुमेक् m. Zuckerharnruhr. Davon °मेकिन् Adj. damit behaftet.

*इक्षुयोनि m. Saccharum officinarum L.

*इक्षुर m. 1) Capparis spinosa L. — 2) Asteracantha longifolia Nees. — 3) Saccharum spontaneum L.

इक्षुरक m. Capparis spinosa L. und Saccharum spontaneum L.

*इक्षुरतण्डुला f. Uraria lagopodioides Nigh. Pr.

1. इक्षुरस m. Zuckerrohrsaft.

2. इक्षुरस m. Saccharum spontaneum L.

*इक्षुरसक्वाथ m. Melasse.

इक्षुरसोद m. Syrupmeer VP. 2,4,20. °क m. 24.

*इक्षुलता f. Batatas paniculata Nigh. Pr.

इक्षुला f. N. pr. eines Flusses MBu. 6,9,18.

*इक्षुलोचन n. = इक्षुनेत्र Gal.

*इक्षुवण n. Zuckerröhricht.

इक्षुवती f. N. pr. eines Flusses.

*इक्षुवल्लरी und *°वल्ली f. Batatas paniculata.

*इक्षुवाटिका und *°वाटी f. Saccharum officinarum.

*इक्षुवारि m. Syrupmeer.

*इक्षुवार्धि m. eine Art Zuckerrohr Gal.

इक्षुविकार m. Zuckerwerk, Gezuckertes.

*इक्षुवेष्टन m. eine Art Zuckerrohr.

इक्षुशलाका f. Zuckerrohrstäbchen Maitr. S. 1,10,17.

*इक्षुशाकट und *°शाकिन n. ein mit Zuckerrohr bestandenes Feld.

*इक्षुसमुद्र m. Syrupmeer.

*इक्षुसार m. Melasse.

इक्ष्वाकु 1) m. a) N. pr. eines alten Fürsten. — b) ein Abkömmling Ikshvâku's. — c) Pl. N. pr. eines Volkes. — d) ein Fürst der Ikshvâku. — 2) f. eine saure Gurkenart.

*इक्ष्वारि m., *इक्ष्वालिक m. und *°का f. Saccharum spontaneum L.

*इख्, एखति (गत्यर्थ).

इङ् = इङ्. Mit वि Caus. hinundherbewegen TBr. 1,1,9,6. Tândja-Br. 14,6,10.

इङ्कार m. und इङ्कृत n. = किङ्कार, किङ्कृत.

*इङ्ख्, इङ्खति (गत्यर्थ).

इङ्ग्, इङ्गति und °ते sich regen, — bewegen. — Caus. 1) in Bewegung setzen, rühren, schütteln. — 2) (ein zusammengesetztes Wort) durch eine Pause trennen. — Mit उद् Caus. hinundherbewegen, schwingen TS. Prât. 17,8. — Mit वि Caus. Partic. वीङ्गित bewegt. — Mit सम् Caus. in eine zitternde Bewegung versetzen.

इङ्ग 1) Adj. a) beweglich. — b) *wunderbar. — 2) *m. a) Gebärde. — b) Kenntniss. — 3) f. आ eine best. Zählmethode (buddh.).

इङ्गन 1) n. a) das Hinundherbewegen, Schütteln. — b) das Trennen eines zusammengesetzten Wortes durch eine Pause. — 2) f. आ Bezeichnung für (Gen.).

*इङ्गल m. das Lebensprincip, Seele Râgân. 18. Wohl fehlerhaft für इङ्गन.

इङ्गिड m. eine best. Pflanze.

इङ्गित n. 1) Gebärde, Miene. — 2) Absicht.

इङ्गिताध्यासित n. Mienenbewegung, —spiel MBu. 3,233,21.

इङ्गुद m. und f. (ई) Terminalia Catappa. n. die Nuss derselben. Nach Andern Balanites indica Mat. med. 300.

*इङ्गुल m. und f. (*ई) dass.

इङ्ग्य Adj. trennbar durch eine Pause (ein zusammengesetztes Wort).

*इचिकिल m. Sumpf.

*इच्छक m. Citrus medica L.

इच्छा f. 1) Wunsch, Verlangen, Neigung. Instr. nach Wunsch, — eigener Neigung, — Belieben, — Laune. इच्छा° dass. — 2) Desiderativum (gramm.). — 3) in der Math. die gestellte Frage. °फल n. die Lösung derselben. °राशि m. die Zahl derselben Comm. zu Âryabh. 2,26.

इच्छाभरण m. N. pr. eines Mannes.

*इच्छामरण m. Bein. Bhîshma's Gal.

इच्छाराम und °स्वामिन् m. N. pr. eines Autors.

इच्छारूप n. die erste Manifestation der göttlichen Macht bei den Çâkta.

*इच्छावत् Adj. viele Wünsche habend.

*इच्छावसु m. Bein. Kubera's.

इच्छाशक्तिमत् Adj. die Kraft des Wünschens besitzend 265,26.

इच्छु Adj. wünschend, verlangend nach. Die Ergänzung im Acc. (Kathâs. 18,129), Infin. oder im Comp. vorangehend.

इज् s. 3. इष्.

इञ् in श्येनिञ्.

*इञ्जल m. Barringtonia acutangula Gaertn.

इज्य 1) Adj. zu verehren, das Object der Verehrung seiend. — 2) m. a) Lehrer. — b) Bein. Bṛhaspati's, des Lehrers der Götter. Als Planet Jupiter Golâdhj. 6,2. — c) Gottheit. — 3) f. आ a) Opfer. *°शील Adj. fleissig opfernd. — b) *Gabe. — c) *Zusammenkunft. — d) *Kupplerin. — e) *Kuh.

*इञ्जाक m. Seekrabbe.

*इञ्ज्, समिञ्जयति Bhn. Âr. Up. 6,4,28 prâkritisch für समिङ्गयति.

इञ्जना f. Bewegung Lalit. 325,5. कायेञ्जना 472,3.

इट्, Partic. इटित् etwa eilend, irrend.

इट m. 1) Schilf. — 2) Geflecht aus Schilf, Matte. — 3) N. pr. eines Ṛshi.

इटित् m. N. pr. eines Kâvja.

इटूनर्द n. Schilfgeflecht, Matte.

Digitized by Google

*इडुर m. *ein frei umherwandelnder Bulle.*

इठिमिका m. Titel eines Abschnitts in der Kâṭhaka-Recension des Jagurveda.

1. ईड् f. 1) *Labetrank, Labung, eine den Göttern dargebrachte Spende* und *das dabei gesprochene Gebet.* ईडेस्पति: heissen Pûshan, Bṛhaspati und Vishṇu (Bhâg. P. 6,5,27). — 2) Pl. Bez. *des 3ten* oder *4ten* Prajâpati.

2. इड्, इळयति RV. ed. M. 1,191,6 fehlerh. für इलयति.

ईड m. 1) in einer Formel als Beiw. Agni's. — 2) N. pr. eines Fürsten, eines Sohnes des Kardama oder des Manu (VP.² 3,234. fg.). Auch इल.

ईडप्रज्ञम् f. Pl. = इडाप्रज्ञम् Maitr. S. 1,5,3.

*इडविट् f. = इडविडा 2).

इडविड 1) m. N. pr. eines Sohnes des Daçaratha VP.² 3,311. Auch इडविल. — 2) f. आ *a) eine Art Ziege.* — *b)* N. pr. einer Tochter Tṛṇabindu's und der Mutter Kubera's VP. Bhâg. P.

इडविल s. इडविड.

ईडा, ईळा, इला 1) *Labetrank, Labung.* — 2) *Spende, Libation;* insbes. *eine feierliche Spende aus viererlei Milchstoffen,* oder *die durch fünfmaliges Schöpfen aus allen* Havis *gewonnen wird.* इडानां संतार: Name eines Sâman. — 3) *Erguss des Lobes und der Andacht,* personif. als *Göttin der heiligen Rede und Handlung.* — 4) *Rede* überh. — 5) *die Erde* MBh. 3,114,28 (= यज्ञ Comm.). 236,10. — 6) *Kuh.* — 7) *eine best. Arterie auf der linken Seite des Körpers.* — 8) **der Himmel.* — 9) Bein. der Durgâ. — 10) N. pr. *a)* einer Tochter Manu's oder auch Mitra-Varuṇa's. — *b)* einer Tochter Daksha's und Gattin Kaçjapa's. इरा v. l. — *c)* einer Gattin Vasudeva's Bhâg. P. 9,24,44. — *d)* = इड, इल 2) als Weib.

इडाचमस m. *der Becher für die Spende* इडा Kauç. 81.

*इडाचिका f. *Wespe.*

*इडाज्ञात m. *eine Art Agallochum* Râgân. 12,118.

इडादध (इळादध) m. *ein best.* Ishṭajajana.

ईडान्त Adj. *mit der* इडा *schliessend* Çat. Br.

इडापात्र n. (Comm. zu Lâṭj. 8,8,19) und °पात्री f. *das Gefäss für die Spende* इडा.

इडाप्रज्ञम् f. Pl. *die Nachkommenschaft der* Idâ Kâṭh. in Ind. St. 3,463. Vgl. ईडप्रज्ञम्.

इडाप्राशित्र n. Sg. *die* Idâ *und das* Prâçitra Çat. Br. 2,6,1,33.

ईडावत् 1) Adj. *a) labend, erquickend.* — *b) gelabt, erquickt.* — *c) das Wort* इडा *enthaltend.* — 2) m. *ein best. Tact* S.S.S. 133.

*इडिका f. *die Erde.*

*इडिक्क m. *wilde Ziege.*

इडिविड m. v. l. für इडविड VP.² 3,311.

इडिविदा f. v. l. für इडविडा *b).*

*इडीय Adj. von इडा.

*इड्डर m. = इडुर.

इत्त् m. Târṇḍja-Br. 14,9,16 fehlerhaft für इत्त्.

*इण्डरी und *इण्डली f. *eine Art Gebäck* Madanav. 117,33.

इण्डे n. Du. *zwei runde aus* Muñga-*Schilf geflochtene Plättchen, die beim Ausheben der Feuerpfannen zum Schutz der Hände dienen.*

*इण्वेरिका (इण्डरिका?) f. *eine Art Gebäck.*

इत् Adj. in अर्थेत्.

इति n. *Gang, Weg.*

इतऊति Adj. 1) *von hier aus weiter fördernd.* — 2) *über diese Zeit hinausdauernd.*

1. इत:प्रदान n. *Darbringung von hier* (d. i. *der Erde*) *aus* TS. 3,2,9,7.

2. इतःप्रदान Adj. (f. आ) *von hier aus Spenden erhaltend* Çat. Br. 3,8,3,22.

इतर 1) Adj. (f. आ, Nom. Acc. n. इतरम् und इतरद् Çat. Br., इतरद् in der späteren Sprache) *a) ein anderer, der andere.* In न पत्नी कुत एवेतरे मृगा: und ähnlichen Verbindungen hebt इतर den schon durch मृग ausgesprochenen Gegensatz nur noch stärker hervor. इतर — इतर *der eine — der andere.* पदेतरार्धान् *die eine und andere Hälfte des Wortes.* — *b) ein anderer als, verschieden von* (Abl.). द्विजेतर *ein anderer Mann als ein Brahman.* स्वस्त्वेतर 267,16. — *c) unter Zweien der andere,* d. i. *entgegengesetzt.* विजयायेतराय वा *zum Siege oder zur Niederlage,* जङ्गमानीतराणि च *Bewegliches und Unbewegliches,* सुखेतरेषु *bei Freud und bei Leid,* बकुलेतरपक्षयो: *in der dunkelen und hellen Monatshälfte,* दक्षिणेतर *der linke.* — *d) gewöhnlich, alltäglich, gemein* Spr. 1093. Kâd. II,123,24. यथायमितरो जन: *wie dieser gewöhnliche Mensch,* so v. a. *wie Unsereins* MBu. 3,30,38. — 2) f. आ angeblich N. pr. der Mutter des Aitareja. — 3) इतरद् Adv. *dagegen* Spr. 2639 (Conj.).

इतरजन m. 1) *ein gewöhnliches Menschenkind* Spr. 7715. — 2) Pl. *andere, nicht zu nennende Wesen,* so v. a. *Dämonen* Maitr. S. 3,14,17. Gop. Br. 1,3,12.

इतरजातीय Adj. *von gemeiner Art* Burnouf, Intr. 504, N. 3.

इतरतस् Adv. 1) *anderswohin.* इतश्चेतरतश्च *hierhin und dorthin.* — 2) *anders als* (Abl.).

इतरत्र Adv. 1) in der Bed. des Loc. Sg., Du. oder Pl. von इतर 1) *a)* Çulbas. 1,54. fg. — 2) *anderswo.* — 3) *im entgegengesetzten Falle, sonst.*

इतरथा Adv. 1) *anders, auf andere Weise.* — 2) *im entgegengesetzten Falle, sonst* 225,1. 232,1. 29. 237,33. 239,19.

इतरपाणि m. *die linke Hand.*

*इतरय्, °यति *abspenstig machen, auf seine Seite ziehen.*

इतराङ्ग n. *ein Hülfsmittel zu etwas Anderm.*

इतरेतर Subst. nur in den obliquen Casus des Sg. im Gebrauch. *Einer den Andern* u. s. w. °रम्, *°राम् (wenn das Subject f. oder n. ist) und इतरेतर° Adv. *gegenseitig, im Verhältniss zu einander.* Am Anf. eines Comp. auch *dieser und jener.* °तस् Adv. *hierhin und dorthin* Spr. 3561, v. l.

इतरेतरप्रत्यय Adj. *gegenseitig bedingt.* Nom. abstr. °त्व n. Bâdar. 2,2,19.

इतरेतराश्रय Adj. *sich gegenseitig stützend.* m. *ein best. logischer Fehler.*

इतरेतरोपकृतिमत् Adj. *gegenseitig behülflich* Çiç. 9,33.

*इतरेद्युस् Adv. *am andern Tage.*

इतस् Adv. 1) in der Bed. des Abl. Sg., Du. und Pl. (89,20) von 1. अस्. Auf den Sprechenden bezogen so v. a. *von mir.* इतो ज्ञानात् dass. — 2) in der Bed. des Loc. von 1. अस्. Auf den Sprechenden bezogen so v. a. *auf —, gegen mich* (geschleudert). — 3) *von hier; aus dieser Welt* 59,5. 63,20. *von hier an* (in einem Buche). इत ऊर्ध्वम् dass. 221,7. 226, 25. इतश्चेतश्च *von hier und von dort.* — 4) *hier; hienieden.* इतस् — इतस् *hier — dort.* इतस्तत: *hier und dort* 57,1. 142,26. 145,8. 9. — 5) *hierher.* इतस्तत:, इतश्चेतरतश्च und अत इत: *hierhin und dorthin, hin und her.* — 6) *von jetzt an* 110,25. इतोऽपरम्, इत: परम् und इत: प्रभृति *von nun an, künftighin.* इतस् पूर्वम् *früher.* — 7) *daher, dadurch, in Folge dessen* 83,5.

इतासु Adj. *dessen Lebensgeister entflohen sind.*

1. इति Adv. *so,* auf Ausgesprochenes oder Gedachtes hinweisend und am Ende oder Anfange stehend. In gebundener Rede bleibt es nicht selten dem Hörer oder Leser überlassen, das Wort richtig zu verbinden. इति तथा करोति als scenische Bemerkung so v. a. *er thut wie gesagt.* Statt des einfachen इति findet man auch इतीति in Versen. इति fasst auch einzeln aufgezählte Dinge am Schluss zusammen. In diesem Falle kann च ganz fehlen (28,10. Çat. Br. 11,5,3,9. Gaut. 8,18. fgg. 9,44. Âpast. 2,11,7), oder nach jedem Gliede erscheinen (Gaut. 8,13), oder nur nach dem letzten (Chr. 51,11), oder auch hier und da (M. 5,51). In den Brâhmaṇa häufig als lautlicher Begleiter einer Gebärde. Beliebte Verbindungen: इतीव (95,

Digitized by Google

13. 170,28), इत्युत am Ende eines Verses (49,29. 55,15), इत्येवँ (Çat. Br. 2,6,2,5), इत्येवम् (77,20), mit einem nachfolgenden pleonastischen demonstrat. Pronomen इतीयं वैदिकी श्रुतिः, इत्येषा सृष्टिरादितः), इति कृ (242,6), इति कृ स्म (31,15. 53,9), इति स्म कृ (81,13), इति कृत्वा *so sagend* (56,13), *aus diesem Grunde, in Betracht dessen, dass*, किमिति = किम् *warum, weshalb*, aber auch = इति किम् (173,12).

2. इति f. 1) *das Gehen, Sichbewegen*; oxyt. VS., parox. TS. — 2) *das einer Sache* (Acc.) *Nachgehen* ṚV. 1,113,6 (oxyt.).

3. इति m. N. pr. eines Sohnes des Babhru VP.² 4,67. v. l. धृति.

*इतिक m. N. pr. eines Mannes.

*इतिकथ Adj. und *°था f. fehlerhaft für अति°.

इतिकरण m. *das Wort* इति ṚV. Prāt.

इतिकर्तव्य n. und °ता f. *das etwas zu thun, das zu Vollbringende, Obliegenheit.*

इतिकार m. = इतिकरण ṚV. Prāt.

इतिकार्य n. (209,15), °कार्यता f., °कृत्य n. (M. 2, 237) und °कृत्यता f. = इतिकर्तव्य.

इतिथ Adj. (f. ई) *der und der.*

इतिनामन् Adj. *so heissend* Hariv. 1813.

इतिपर् Adj. *worauf* इति *folgt* TS. Prāt. °त्व n. Nom. abstr. Comm.

*इतिपाणिनि Adv. so v. a. Pāṇini *über Alles* P. 2,1,6, Sch.

इतिमात्रम् Adv. fehlerhaft für अतिमात्रम्.

इतिवत् Adv. *gerade so, auf eben diese Weise* 211,19.

इतिवृत्त n. *Begebenheit, Ereigniss, Geschichte* Vīrana 1,3,11. तुल्येतिवृत्त Adj. Davon Nom. abstr. °ता f. Comm. zu Daçar. 1,14.

*इतिश m. N. pr. eines Mannes.

*इतिकरि Adv. so v. a. Hari *über Alles* Vop. 6,61.

इतिकास m. *Sage, Legende.* इतिकासपुराण n. Sg. *Legende und* Purāṇa. Das m. Kāṇḍ. Up. 7,1,f ohne Zweifel fehlerhaft.

इतिकाससमुच्चय m. Titel eines Werkes.

इतीक m. Pl. N. pr. eines Volkes, v. l. für ईक्षिक.

इत्कट m. = इक्कट Kāraka 1,4. Davon Adj. *° टिक gaṇa कुमुदादि 1. in der Kāç.

*इत्किला f. *ein best. Parfum.*

इत्थ n. = ἰχθύς, *die Fische im Thierkreise.*

इत्थंविध Adj. *so geartet, so beschaffen* Spr. 5778.

*इत्थंकारम् Adv. = इत्थम्.

इत्थन m. N. pr. v. l. für इत्वल VP.² 2,71.

*इत्थंम् Adv. *so, auf diese Weise.*

इत्थंभाव m. *das der Art Sein.*

इत्थंभूत Adj. *so seiend, in diesem Zustande sich befindend, so beschaffen* Milav. 66,22.

इत्थशाल m. *der 5te astrol. Joga*, = إِتِّصَال.

इत्थी Adv. ursprünglich *so*, häufig aber durch ein den Begriff hervorhebendes oder verstärkendes Wort wiederzugeben, wie etwa *recht, eigentlich, wahrhaft, gar, gerade.* Geht gewöhnlich dem hervorgehobenen Worte voran.

इत्थीत् Adv. = इत्थम्.

इत्थीधी Adj. *recht andächtig, innig verlangend.*

इत्य 1) *Adj. *adeundus* u. s. w. — 2) f. या *a) Gang.* — *b) *Sänfte, Palankin.*

इत्यक m. N. pr. eines Oberkämmerers und eines Vidjâdhara.

इत्यत्त Adj. *so endend* P. 1,2,1, Sch.

इत्यर्थ und °क (Comm. zu Maṇḍ. 165,25) Adj. *die ebengenannte Bedeutung habend.*

इत्यर्थम् Adv. *zu diesem Endzweck.*

इत्यर्के Loc. *an dem und dem Tage* Çat. Br. 3,3, 4,17. 19. 9,5,2,8.

इत्यादि Adj. *so beginnend* 255,5. 258,15. n. *und so weiter* 262,1. °क dass. Comm. zu Nyāyam. 9,4,4.

इत्यालिखित Adj. *so geritzt* Çat. Br. 10,2,2,8. 10.

इत्युक्त n. *Bericht, Erzählung* (buddh.).

इत्युन्मृश्य Adj. (f. या) *so zu berühren* Çat. Br. 1,4,2,22.

इत्येतन्नामक Adj. *die eben genannten Namen habend* 268,3.

इत्येवमादि Adj. = इत्यादि 102,20. 106,4. 250,19.

इत्वन् Adj. *gehend*, in अग्नेस्त्वन् und प्रातरित्वन्.

इत्वर 1) Adj. (*f. ई) *a) gehend, sich bewegend.* — *b) *auf Reisen befindlich.* — *c) *grausam.* — *d) *arm.* — *e) niedrig, verachtet.* Voc. f. इत्वरे (!) *etwa du Elende!* Pañcād. 12. — 2) *m. = इत्वर. — 3) f. ई *eine untreue Frau* Rāgat. 8,2672.

इद् Indecl. hebt das vorangehende Wort hervor: *eben, gerade, selbst, sogar, nur.* Oft nur durch stärkere Betonnung wiederzugeben.

*इदंयु Adj. *dieses begehrend.*

इदंरूप Adj. *diese Gestalt habend.*

इदंविद् Adj. *dieses wissend* Ait. Ār. 469,14.

*इदंकाया f. *Hedysarum Alhagi.*

इदंदस् Adj. *an diesem und jenem reich.*

इदत्तन Adj. *jetzig, jetzt lebend.*

इदत्ता f. *das Diesssein, haecceitas.*

*इदंतृतीय Adj. *dieses zum dritten Male thuend* P. 6,2,162, Sch.

इदन्द्र m. zur Erklärung von इन्द्र erfunden.

*इदंद्वितीय Adj. *dieses zum zweiten Male thuend* P. 6,2,162, Sch.

इदम् Nom. Acc. Sg. n. 1) *dieses, es.* इदमस्मदीयं गृहम् *dies ist unser Haus* 290,27. *Dieses sagen, diese Worte, so* v. a. *Folgendes* s., *folgende* W.; dagegen auf etwas Vorangehendes hinweisend 231,12. 237,3. इदं विश्वम्, विश्वमिदम् (76,18), इदं सर्वम्, सकलमिदम् (105,3) und इदम् allein *dieses Alles, Alles um uns her.* तदिदम् *eben dieses* 51,15. 171,15. 177,2. *da ist es* 101,21. किमिदं कुरुषे *was thust du da?* 55,3. किमिदं ते चिकीर्षितम् 73,16. 127,32. यदिदं किं च (31,20. 33,15. 16) und यत्किंचेदम् (31,25) so v. a. *jeglich.* — 2) Adv. *a) hier.* इदम्—इदम् *hier — dort.* — *b) hierher.* — *c) jetzt.* — *d) hiermit, da* (in feierlicher Rede). — *e) gerade, recht, eben.* — *f) so, in dieser Weise* R. 2,53,31. Çiç. 66,16, v. l.

*इदंपर Adj. *dieses bezweckend.* Vgl. ऐदंपर्य.

*इदंप्रकारम् Adv. *auf diese Weise.*

1. *इदंप्रथम Adj. *hierdurch der erste* P. 6,2,162, Sch.

2. *इदंप्रथम Adj. 1) *dieses zum ersten Male thuend.* — 2) *diesen zum Ersten* (*Vorzüglichsten*) *habend.* Auch °क P. 6,2,162, Sch.

*इदंप्रधान Adj. = 2. इदंप्रथम 2) P. 6,2,162, Sch.

इदंमधु m. *ein best. Lied.*

इदंमय Adj. *aus diesem bestehend.*

इदा Adv. *jetzt, in diesem Augenblick.* In Verbindung mit dem Gen. Sg. oder Pl. von अद्य *heut am Tage, heutigen Tages.* इदा कीं: *gestern erst, schon g.*

इदादिक Adj. *mit* इदा *beginnend.* वत्सर so v. a. इदावत्सर.

इदानि n. *ein Nu, als best. Zeitmaass* 1/15 Etarhi.

इदानीन्तन Adj. *jetzig, jetzt lebend.* Davon Nom. abstr. °त्व n.

इदानीम् Adv. *jetzt, in diesem Augenblick, gerade.* Mit Gen. Sg. oder Pl. von अद्य wie इदा. Auch mit अद्य verbunden.

*इदाम्, °मति Denom. von इदम्.

इदावत्सर m. *eines der Jahre* (meist das 5te) *in einem 5jährigen Cyclus* Maitr. S. 4,9,18. Davon Adj. °रीण (f. या TBr. 1,4,10,2) und °रीय.

इदासंवत्सर m. dass.

इदुवत्सर m. = इद्वत्सर.

इद्ध *n. 1) *Sonnenschein.* — 2) *Wunder.*

इद्धतेजस् m. N. pr. eines Mannes B. A. J. 4,111.

इद्धदीधिति m. *Feuer* Spr. 4736.

*इद्धा Adv. gaṇa चादि und स्वरादि.

इद्धाग्नि Adj. *dessen Feuer brennt.*

इद्धात् Indecl. Lāṭ. 5,11,11. ईद्धात् Comm.

इद्वत्सर m. *das 4te, 5te* und auch *3te Jahr in einem 5jährigen Cyclus.*

1. इध्, इन्ध्, इन्द्ध *entzünden, entflammen.* ईन्धान 1)

Digitized by Google

entzündend. — 2) *entzündet.* — इधान॑ *angezündet, flammend.* — Pass. इध्यते *entzündet werden, flammen.* इद्ध॑ 1) *entzündet, flammend* (eig. und übertr.) 290,9. — 2) **rein, lauter.* — Mit अनु *entflammen.* — Mit अभि *mit Flammen umgeben, in Flammen setzen.* — Mit आ 1) *anzünden, entflammen.* — 2) *entflammt sein, flammen.* — Mit परि *ringsum entzünden* Maitr. S. 4,2,2. — Mit प्र, प्रेद्ध *entflammt.* — Mit संप्र, संप्रेद्ध dass. — Mit प्रति in प्रतीन्धक. — Mit सम् 1) *entzünden.* Auch Act. ausnahmsweise = Pass. *entflammt werden, flammen.* समिद्ध *entzündet, entflammt.* °तम Superl. — 2) *entzünden,* so v. a. *verstärken, steigern.* — 3) *sich entflammen, flammen.* समिधान॑ *flammend.* — Mit अभिसम् *entzünden* Taṇḍja-Br. 12,2,2. — Mit उपसम् dass. TBr. 2,1,4,8. — प्रतिसम् *wieder entzünden.*

2. इध् Adj. *entzündend,* in अग्नीध्.

इध्म॑ 1) m. *n. *Brennholz,* insbes. *das zum heiligen Feuer verwendete.* — 2) m. N. pr. eines Âṅgirasa Gop. Br. 2,1,2.

इध्मचिति f. *Holzstoss* Âçv. Gṛhj. 4,2,14.

इध्मजिह्व m. 1) *Feuer* Bhâg. P. 5,1,25. — 2) N. pr. eines Sohnes des Prijavrata ebend.

*इध्मप्रव्रश्चन m. *Messer* oder *Axt zum Hauen von Brennholz.*

इध्म॑भृति Adj. *mit Herbeischaffung des Brennholzes beschäftigt.*

इध्म॑वत् Adj. *mit Brennholz versehen* TBr. 2,1,3,8.

इध्मवाह् m. N. pr. eines Mannes.

इध्मसं॑नह्न n. *Strang aus Gräsern zum Binden des Brennholzes.*

*इध्माबर्हिषी Nom. Du. n. *Brennholz und Streu.*

इन् s. इन्व्.

इन॑ 1) Adj. *a) tüchtig, stark, kräftig.* — *b) reichlich.* — 2) m. *a) ein grosser Herr, Gebieter, Fürst.* — *b) die Sonne* Spr. 7804. — *c)* N. pr. eines Âditja. — *d)* **der Planet Venus* Gal. — *e)* **das Mondhaus Hasta.*

इनत्, इ॑नतति *zu erreichen suchen, zustreben;* mit Acc. — Mit उद् *aufstreben zu* (Acc.), *erstreben* ṚV. 10,45,7. — Mit सम् *erstreben.*

*इनानी f. *eine best. Pflanze* Râǵan. 5,39.

इनोदय m. *Sonnenaufgang* Ganit. 1,20.

इन्थिका f. = إِنْثَى.

*इन्द्, इन्दति (परमैश्वर्ये).

*इन्दम्बर n. = इन्दीवर 1).

इन्दिन्दिरा f. *eine Art Biene* Prasannar. 37,7.

इन्दिरा f. Bein. der Lakshmi.

*इन्दिरामन्दिर m. Bein. Vishṇu's.

*इन्दिरालय und *इन्दिवर n. = इन्दीवर 1).

इन्दीवर 1) m. n. *eine blaue Lotusblüthe* 167,29. °दल n. *ein Blüthenblatt des blaublühenden Lotus.* — 2) m. *Biene.* — 3) *f. *a)* आ *Koloquinthengurke.* — *b)* ई *Asparagus racemosus Willd.*

इन्दीवरप्रभा f. N. pr. einer Tochter Kaṇva's.

इन्दीवरात्त m. N. pr. eines Mannes.

इन्दीवरिका f. ein Frauenname Pāṇ. 13,3.

*इन्दीवरिणी f. *blauer Lotus* (die ganze Pflanze), *eine Gruppe blauer Lotuse.*

*इन्दीवार n. = इन्दीवर 1).

इन्दु m. 1) *Tropfen,* Soma-*Tropfen.* — 2) *der Tropfen am Himmel, der Mond.* — 3) Bez. *der Zahl Eins.* — 4) *Kampher* Bhâvapr. 3,95. 4,110. — 5) *Funke* TS. 5,7,3,1. — 6) *Auge des Würfels* AV. 7,109,6. — 7) Bez. *des* Anuṣṭâra. — 8) Bez. Vâstoshpati's ṚV. 7,54,2. — 9) **Münze* Gal.

*इन्दुक 1) m. *Bauhinia tomentosa* Râǵan. 9,39. — 2) n. *die Knolle der Colocasia* Nigh. Pr.

*इन्दुकमल n. *die Blüthe der weissen Nymphaea* Nigh. Pr.

इन्दुकर m. N. pr. eines Mannes.

इन्दुकलश m. desgl.

इन्दुकला f. 1) *Mondsichel.* — 2) **Cocculus cordifolius DC.* — 3) **Sarcostemma viminale R. Br.* — 4) **Ligusticum Ajowan Roxb.*

इन्दुकलावतंस m. Bein. Çiva's Daçak. 15,16.

*इन्दुकलिका f. *Pandanus odoratissimus.*

इन्दुकान्त 1) m. *der Mondstein* (चन्द्रकान्त) Kâd. 9,4. — 2) *f. आ *Nacht.*

इन्दुकिरीट m. Bein. Çiva's Prasannar. 59,4.

इन्दुकेसरिन् m. N. pr. eines Fürsten.

इन्दुखण्डा f. *eine Art Galläpfel* Mat. med. 140 (vgl. 303). Râǵan. 6,158.

*इन्दुचन्दन n. *weisser Sandel* Nigh. Pr.

इन्दुज 1) m. *der Planet Mercur.* — 2) *f. आ Patron. des Flusses Revâ.

*इन्दुजनक m. *das Meer.*

इन्दुदिन n. *ein lunarer Tag.* Pl. *die Zahl der lunaren Tage im* Ahargaṇa Ganit. Bhagaṇ. 12.

इन्दुनन्दन m. *der Planet Mercur* J. R. A. S. 1870, S. 475.

इन्दुपुत्र m. *der Planet Mercur.*

*इन्दुपुष्पिका f. *Methonica superba.* इन्द्र° v. l.

इन्दुप्रभ m. N. pr. eines Mannes.

इन्दुप्रमति (°मदि) fehlerhaft für इन्द्रप्रमति.

*इन्दुफल m. *Spondias mangifera* Nigh. Pr.

इन्दुबिम्ब n. (adj. Comp. f. आ) *Mondscheibe* Spr. 7721. 7813.

इन्दुभवा f. N. pr. eines Flusses.

*इन्दुभृत् m. Bein. Çiva's.

इन्दुमणि m. *der Mondstein* (चन्द्रकान्त).

इन्दुमत्॑ 1) Adj. Beiw. Agni's; vgl. VS. 26,13. — 2) °मती f. *a)* **Vollmondstag.* — *b)* N. pr. α) verschiedener Frauen. — β) eines Flusses. — *c)* Titel eines Commentars.

इन्दुमित्र m. N. pr. eines Grammatikers.

इन्दुमुख Adj. (f. ई) *mondantlitzig* Hâs. 1.

इन्दुमौलि m. Bein. Çiva's Bâlar. 76,15.

इन्दुयशस् f. N. pr. einer Prinzessin.

*इन्दुरत्न n. *Perle.*

इन्दुराज॑ m. fehlerhaft für उडुराज॑.

इन्दुराज m. ein Mannsname.

*इन्दुराजी f. *Vernonia anthelminthica* Nigh. Pr.

इन्दुलेखा f. 1) *dass. Râǵan. 4,63. — 2) N. pr. einer Fürstin.

*इन्दुलोक्क n. *Silber* Râǵan. 13,14.

इन्दुवदन 1) Adj. (f. आ) *mondantlitzig* Mâlav. 17. — 2) f. आ *ein best. Metrum* Ind. St. 8,389.

*इन्दुवल्ली f. *Sarcostemma viminale R. Br.*

इन्दुवार m. astrol. = إِدْبَار.

इन्दुव्रत n. *eine best. Kasteiung,* = चान्द्रायण MBh. 13,26,39.

*इन्दुशकला f. = इन्दुराजी Nigh. Pr.

*इन्दुशफरी f. *Bauhinia tomentosa* Râǵan. 9,39.

इन्दुशेखर m. 1) Bein. Çiva's. — 2) N. pr. eines Kiṁnara.

इन्दुसुत m. *der Planet Mercur* Sûrjav. bei Utpala zu Varâh. Bṛh. 4,14.

इन्दुसून॑ m. dass. J. R. A. S. 1870, S. 477.

*इन्दूर m. *Ratte, Maus.*

इन्द्र॑ (im ṚV. auch dreisilbig) 1) m. *a)* N. pr. des nationalen Gottes der arisch-indischen Stämme, der mit seinem Donnerkeil im Gewitter die dämonischen Gewalten bekämpft. Er ist das Haupt der Götterwelt und Hüter des Ostens. इन्द्र॑तम Indra *in höchster Potenz.* — *b)* am Ende eines Comp. *der Erste in seiner Art, Fürst, Oberster* (von Belebtem und Unbelebtem). — *c) das auf dem Stern des rechten Auges sich spiegelnde Bildchen.* — *d)* Bez. *der Zahl vierzehn* (14 Manvantara und 14 Indra). — *e) der Stern γ Pegasi.* — *f) ein best. astrol.* Joga. — *g)* **Seele.* — *h)* **Nacht.* — *i)* **ein best. vegetabilisches Gift.* Auch *f. — *k)* N. pr. α) eines Âditja. — β) eines Grammatikers. — γ) eines Arztes. — δ) *eines Upadvîpa. — 2) *f. आ *a)* Indra's *Gattin.* — *b)* Koloquinthengurke Nigh. Pr. — 3) f. ई N. pr. eines Wesens im Gefolge der Devî.

इन्द्रऋषभ Adj. Indra *zum Befruchter habend.*

*इन्द्रक n. *Audienzsaal.*

इन्द्रकर्मन् Adj. Indra's *Thaten verrichtend.*

Digitized by Google

इन्द्रकवि m. N. pr. eines *Dichters*.

इन्द्रकार्मुक n. *Regenbogen*.

इन्द्रकील m. 1) *Thür —, Thorriegel, vorgeschobene Stange* AV. Pariç. 58,4,1. Suça. 2,144,3. — 2) N. pr. eines Berges.

इन्द्रकुक्षि m. Du. Bez. *der beiden* Soma-*Opfer* Viçvagit *und* Abhigit Tândja-Br. 25,11,1. 4. 12,1. 6.

*इन्द्रकुञ्जर m. Indra's *Elephant*.

इन्द्रकूट m. N. pr. eines Berges.

इन्द्रकृष्ट Adj. *von* Indra *gepflügt, wild wachsend*.

इन्द्रकेतु m. 1) Indra's *Fahne*. — 2) N. pr. eines Mannes Lalit. 202,4.

*इन्द्रकोश und °क m. *ein flaches Dach, Plattform*.

इन्द्रकोश m. N. pr. einer Oertlichkeit.

इन्द्रगिरि m. N. pr. eines *Berges*.

इन्द्रगुप्त 1) Adj. *von* Indra *behütet*. — 2) m. N. pr. eines Brahmanen.

इन्द्रगुरु m. Indra's *Lehrer*, Bein. Kaçjapa's.

इन्द्रगृह n. *ein dem* Indra *geweihtes Haus*, d. i. Indra's *Versteck* Tândja-Br. 15,11,9.

1. इन्द्रगोप oder °पा Adj. Indra *zum Hüter habend*.

2. इन्द्रगोप und °गोपक m. *Coccinelle*.

इन्द्रघोष m. *eine best. Gottheit*. Pl. Maitr. S. 1,2,8.

*इन्द्रचन्दन n. = कृत्रिचन्दन Râgân. 12,25.

इन्द्रचाप m. n. *Regenbogen*.

*इन्द्रचिर्भिटा f. *Koloquinthengurke* Râgân. 3,57.

इन्द्रच्छन्द m. *ein aus 1008 Schnüren bestehender Perlenschmuck* Pañcad. 30.

*इन्द्रज m. Patron. des Affen Vâlin Gal.

इन्द्रजटाकलापिन् Adj. Ind. St. 2,28.

*इन्द्रजतु n. *Erdpech* Nigh. Pr.

*इन्द्रजनन n. Indra's *Geburt*. Davon Adj. *°नीय *darüber handelnd*.

इन्द्रजा Adj. *von* Indra *stammend*.

इन्द्रजानु m. N. pr. eines Affen.

इन्द्रजाल n. 1) Indra's *Netz*. — 2) *eine best. mythische Waffe* Arguna's. — 3) *Blendwerk, Zauber* 288,2. 322,17. 326,21. °ज्ञ m. *Zauberer, Gaukler*. °विद्या f. *Zauberkunde*. — 4) Titel eines Werkes über *Zauberei*.

इन्द्रजालपुरुष m. *eine menschliche Truggestalt* Daçak. 38,13.

*इन्द्रजालि m. N. pr. eines Mannes gaṇa कुर्वादि in der Kâç. इन्द्रलाजी v. l.

इन्द्रजालिक m. *Zauberer, Gaukler*.

इन्द्रजालिन् m. 1) dass. — 2) N. pr. eines Bodhisattva Lalit. 364,14.

इन्द्रजित् m. Indra's *Besieger*, N. pr. 1) eines Sohnes des Râvaṇa Ragh. 13,73. — 2) eines Dânava. — 3) des Vaters von Râvaṇa und Fürsten von Kâçmira. — 4) eines Prinzen im 17ten Jahrh., des Patrons von Keçavadâsa.

*इन्द्रजिद्विजयिन् m. Besieger Indragit's, Bein. Lakshmaṇa's.

इन्द्रजूत Adj. *von* Indra *gefördert, —verschafft*.

इन्द्रज्येष्ठ Adj. Indra *an der Spitze habend, von ihm angeführt*.

इन्द्रतनू f. Bez. *best. Backsteine*.

इन्द्रतरु m. *Terminalia Arjuna* Nigh. Pr.

इन्द्रता f. Indra's *Macht und Würde*.

इन्द्रतापन m. N. pr. eines Dânava.

इन्द्रतुरीय n. *eine best. liturgische Handlung*.

*इन्द्रतूल n. *in der Luft umherfliegende Baumwollenflocken*.

इन्द्रतेजस् n. Indra's *Donnerkeil*.

इन्द्रतोया f. N. pr. eines Flusses MBh. 13,25,11.

इन्द्रत्व n. 1) Indra's *Macht und Würde*. — 2) *Oberherrschaft*.

इन्द्रत्वोत Adj. *von dir, o* Indra, *begünstigt*.

इन्द्रदत्त m. N. pr. eines Brahmanen.

इन्द्रदत्तस्मृति f. Titel eines Werkes.

इन्द्रदमन m. N. pr. eines Asura (buddh.).

इन्द्रदारु n. *Pinus Deodora* Bhâvapr. 1,185.

इन्द्रदिन्नसूरि m. N. pr. eines der Daçapûrvin bei den Gaina.

इन्द्रदेवी f. N. pr. der Gattin Meghavâhana's. °भवन n. Name eines von ihr erbauten Vihâra.

*इन्द्रद्युति *Sandel* Nigh. Pr.

इन्द्रद्युम्न N. pr. 1) m. verschiedener Männer. — 2) n. eines Sees. Auch °सरस् n.

*इन्द्रद्रु m. 1) *Terminalia Arjuna W. u. A.* — 2) *Wrightia antidysenterica R. Br.* — 3) *Pinus Deodora Roxb.* Nigh. Pr.

*इन्द्रद्रुम m. = इन्द्रद्रु 1).

इन्द्रद्विष्ट Adj. Indra *verhasst, — unangenehm*.

इन्द्रद्वीप m. N. pr. eines der 9 Dvîpa VP. 2,3,6.

इन्द्रधनुस् n. *Regenbogen*.

इन्द्रधुव m. N. pr. eines Mannes (buddh.).

इन्द्रध्वज m. 1) Indra's *Banner*. — 2) N. pr. *a*) eines Buddha. — *b*) *eines Schlangendämons*.

इन्द्रनक्षत्र n. Indra's *Mondhaus*, d. i. Phalgunî.

इन्द्रनील und *°क m. *Sapphir* oder *Smaragd*.

इन्द्रनीलमय Adj. *aus Smaragden bestehend*.

इन्द्रपत्नी f. Indra's *Gattin*.

इन्द्रपद s. Ind. St. 15.

इन्द्रपर्णी f. *eine best. Pflanze*.

इन्द्रपीतम Adj. *von* Indra *am liebsten getrunken*.

इन्द्रपीन Adj. *dem* Indra *zum Trunke dienend*.

इन्द्रपाल m. N. pr. eines Fürsten.

इन्द्रपालित m. 1) N. pr. eines Fürsten. — 2) ein Vaiçja-Name.

इन्द्रपीत Adj. *von* Indra *getrunken*.

इन्द्रपुत्रा f. Indra's *Mutter* AV.

इन्द्रपुष्प m. (Bhâvapr. 1,142), *°पुष्पा, *°पुष्पिका (इन्दु° v. l. Râgân. 4,130) und °पुष्पी f. *Methonica superba Lam.*

इन्द्रप्रमति m. N. pr. eines Ṛshi VP. 3,4,19.

इन्द्रप्रमद m. N. pr. eines Mannes.

इन्द्रप्रसूत Adj. *von* Indra *angeregt*.

इन्द्रप्रस्थ n. N. pr. der Residenz der Jâdava.

*इन्द्रप्रहरण n. Indra's *Donnerkeil*.

*इन्द्रफल n. = इन्द्रयव.

इन्द्रबाहु m. Du. Indra's *zwei Arme*. Nach einem Comm. *Sonne und Mond*.

इन्द्रबीज n. = इन्द्रयव.

इन्द्रब्राह्मण m. N. pr. eines Mannes (buddh.).

*इन्द्रभगिनी f. Indra's *Schwester*, Bein. der Pârvati.

इन्द्रभाजन n. Indra's *Stellvertreter* Çat. Br. 3, 4,3,15.

इन्द्रभू m. N. pr. eines Lehrers.

*इन्द्रभूति m. N. pr. eines Gaṇâdhipa bei den Gaina.

*इन्द्रभेषज n. *getrockneter Ingwer*.

इन्द्रमद m. *eine best. Krankheit der Blutegel* 218, 7. **der Fische* Gal.

इन्द्रमन्त्रिन् m. Bṛhaspati, *der Planet Jupiter* Utpala zu Varâh. Bṛh. 2,3.

इन्द्रमन्दिर m. Indra's *Behausung*, Svarga Daçak. 44,13.

1. इन्द्रमख (इन्द्र + मख) m. *ein Fest zu Ehren* Indra's.

2. इन्द्रमख (इन्द्रमखम् AV. 3,15,1) n. *eine best. Weihe*.

*इन्द्रमखकर्मन् und *°मखकामुक m. *Hund*.

इन्द्रमखोत्सव m. *ein grosses Fest zu Ehren* Indra's.

इन्द्रमातृ f. Indra's *Mutter* Ind. St. 1,114. Auch Pl.

इन्द्रमादन (sechssilbig) Adj. Indra *ergötzend*.

इन्द्रमार्ग m. N. pr. eines Tîrtha.

इन्द्रमार्गा f. N. pr. eines Flusses.

इन्द्रमेदिन् Adj. Indra *zum Genossen habend*.

इन्द्रय्, °यते *nach* Indra *verlangen* ṚV.

इन्द्रयज्ञ m. *eine Feier zu Ehren* Indra's Pâr. Gṛhj. 2,15,1.

इन्द्रयव m. *der haferähnliche Same der Wrightia antidysenterica*.

इन्द्रयष्टि m. N. pr. eines Schlangendämons (buddh.).

इन्द्रयाग m. = इन्द्रयज्ञ.

इन्द्रयु Adj. *nach* Indra *verlangend*.

इन्द्रयोग m. Indra's *verbindende Kraft*.

Digitized by Google

इन्द्रराज m. N. pr. eines Fürsten B. A. J. 1,217. 2,375. Ind. Antiq. 5,149.

इन्द्रराजन् Adj. Indra *zum Fürsten habend* TBa. 1,5,6,4.

इन्द्रराशि m. Indra's *Haufe* (von Fruchtkörnern) AV. Paipp. 12,1,2.

*इन्द्रलाजी f. ein Frauenname. इन्द्रलालि v. l.

इन्द्रलुप्त m. n. und *°क n. *krankhaftes Ausfallen der Haare.*

इन्द्रलोक m. Indra's *Welt.* इन्द्रलोकाभिगमन (ed. Bomb.) oder इन्द्रलोकागमन n. Titel eines Abschnittes im MBa.

इन्द्रवंश m. Indra's *Geschlecht.*

इन्द्रवंशा f. *ein best. Metrum.*

इन्द्रवज्र n. 1) Indra's *Donnerkeil.* — 2) Name eines Sâman.

इन्द्रवज्रा f. *ein best. Metrum.*

इन्द्रवन n. N. pr. einer Oertlichkeit.

इन्द्रवत् Adj. *von* Indra *begleitet, in seiner Gemeinschaft befindlich.*

*इन्द्रवर्मन् m. ein Kriegername.

*इन्द्रवल्लरी und °वल्ली f. *Koloquinthengurke.*

इन्द्रवस्ति m. *Wade.*

इन्द्रवाक (stark °वाकु) Adj. Indra *fahrend.*

इन्द्रवाटतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

इन्द्रवाततम (siebensilbig) Adj. *von* Indra *sehr begehrt.*

इन्द्रवायु m. Du. Indra *und* Vâju.

इन्द्रवारुण 1) n. *Koloquinthengurke* (die Frucht) Spr. 5943. — 2) f. ई *Koloquinthengurke* (die Pflanze).

*इन्द्रवारुणिका f. *Koloquinthengurke.*

इन्द्रवाह् m. N. pr. = पुरंजय Bhâg. P. 9,6,12.

इन्द्रवाहन n. Indra's *Fehikel* Vimâna 5,2,92.

इन्द्रवृत m. = इन्द्रहु Nigh. Pa. Davon *°तीय Adj.

इन्द्रवृद्धा f. *eine best. Art von Abscess.*

*इन्द्रवृद्धिक m. *eine best. Pferdeart.*

इन्द्रवैदूर्य n. *ein best. Edelstein.* °वैदूर्य geschr.

*इन्द्रवैरिन् m. Indra's *Feind, ein* Daitja Gal.

इन्द्रव्रत n. Indra's *Verfahren.*

1. इन्द्रशत्रु m. 1) Indra's *Ueberwinder.* — 2) Indra's *Feind,* Bez. Prahlâda's.

2. इन्द्रशत्रु Adj. Indra *zum Ueberwinder habend.*

*इन्द्रशमन् m. N. pr. eines Mannes.

इन्द्रशलभ m. N. pr. eines Mannes.

*इन्द्रशिर N. pr. einer Oertlichkeit.

इन्द्रशील m. N. pr. eines *Berges.*

इन्द्रश्रेष्ठ Adj. = इन्द्रज्येष्ठ.

इन्द्रसख Adj. Indra *zum Gefährten habend* Suparn. 19,5.

इन्द्रसखि Adj. (Nom. °खा) dass.

इन्द्रसंजय n. Name eines Sâman. इन्द्रस्य सं° Âsv. Ba.

इन्द्रसंधा f. *Vertrag mit* Indra.

इन्द्रसव m. *ein best. Form des* Soma-*Opfers* Kâṭh. 37,8.

इन्द्रसामन् n. Name eines Sâman.

इन्द्रसारथि Adj. Indra *zum Wagengenossen habend.*

इन्द्रसावर्णि m. Name Indra's im 14ten Manvantara Bhâg. P. 8,13,34.

इन्द्रसाक्थ m. = इन्द्रयव Kâraka 6,15.

इन्द्रसिक्त m. N. pr. eines Dichters.

*इन्द्रसुत m. 1) Patron. Arǵuna's, Ǵajanta's und des Affen Vâlin. — 2) *Terminalia Arjuna W. u. A.*

इन्द्रसुपर्ण m. Du. Indra *und* Suparṇa Suparn.

*इन्द्रसुरस m. *Vitex Negundo.*

इन्द्रसुरा f. *eine bittere Koloquinthe* Nigh. Pa.

*इन्द्रसुरिस m. = इन्द्रसुरस.

इन्द्रसेन m. N. pr. 1) verschiedener Männer. — 2) *eines Schlangendämons. — 3) eines Berges Bhâg. P. 5,20,4.

इन्द्रसेना f. 1) Indra's *Wurfgeschoss.* — 2) N. pr. *a)* einer Göttin. — *b)* verschiedener Frauen.

इन्द्रस्तुत् und °स्तोम m. Name eines Ekâha.

इन्द्रस्थान n. *die Stelle, an der* Indra's *Banner steht,* Varâh. Jogaj. 7,15.

इन्द्रस्वत् Adj. *dem* Indra *ähnlich.*

इन्द्रकर्व m. *Anrufung* Indra's.

*इन्द्रकस्त m. *eine best. Arzenei* (buddh.).

*इन्द्रकह m. N. pr. eines Mannes.

इन्द्रकहति f. *Anrufung* Indra's RV. 6,38,1.

इन्द्राकुत्स m. Du. Indra *und* Kutsa RV. 5,31,9.

इन्द्रात m. *eine best. Heilpflanze,* = ऋषभक Bhâvapr. 1,170. Madanav. 8,48.

इन्द्राग्नि (auch viersilbig) m. Du. Indra *und* Agni.

इन्द्राग्न्योरयनम् Tândja-Ba. 25,11,1. 4. °ग्न्योः कुलायः 19,15,1. स्तोमः 17,1.

*इन्द्राग्निदेवता f. *das Mondhaus* Viçâkhâ.

इन्द्राग्निदैव Adj. Indra *und* Agni *zur Gottheit habend.* युग n. *das 10te Lustrum im 60jährigen Jupitercyclus.*

इन्द्राग्निदैवत und *°दैवत्य (Gal.) n. *das Mondhaus* Viçâkhâ.

*इन्द्राग्निधूम m. *Schnee.*

*इन्द्राङ्क m. *eine Art Krabbe* Gal.

*इन्द्राणिका f. = इन्द्रसुरस.

इन्द्राणी f. 1) Indra's *Gattin.* — 2) *das auf dem Stern des linken Auges sich spiegelnde Bildchen* Çat. Br. 10,5,2,9. — 3) **quidam coeundi modus.* — 4) **Vitex Negundo* Râǵan. 4,155. — 5) **Kardamomen.* — 6) **eine bittere Koloquinthe* Nigh. Pa.

इन्द्राणीकर्मन् n. *eine best. Ceremonie* Ind. St. 5,293.

इन्द्राणीतन्त्र n. Titel eines Tantra.

इन्द्राणीशाक n. *eine best. Gemüsepflanze* Kâraka 6,20.

इन्द्राणीसामन् n. Name eines Sâman Âsv. Ba.

इन्द्रादित्य m. N. pr. eines Mannes B. A. J. 3,206.

*इन्द्रादृश gaṇa तात्वादि.

इन्द्रानुज m. Indra's *jüngerer Bruder,* Bein. Vishṇu's oder Kṛshṇa's.

इन्द्रापर्वत m. Du. Indra *und* Parvata RV.

इन्द्रापूषन् und इन्द्रापूषन् m. Du. Indra *und* Pûshan.

इन्द्राबृहस्पति m. Du. Indra *und* Bṛhaspati.

इन्द्राब्रह्मणस्पति m. Du. Indra *und* Brahmaṇaspati RV.

इन्द्राभ m. 1) *ein best. zu den Hühnerarten gezählter Vogel.* — 2) N. pr. eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra MBh. 1,94,59.

इन्द्रामरुत् m. Pl. Indra *und die* Marut RV.

ऐन्द्रायतन Adj. *auf* Indra *beruhend* Çat. Br. 12, 8,3,24. 3,25.

1. इन्द्रायुध n. 1) *Regenbogen.* — 2) **Diamant* Râǵan. 13,176.

2. इन्द्रायुध 1) m. *ein Pferd mit schwarzen Flecken an den Augen.* — 2) f. आ *eine Blutegelart.*

इन्द्रायुधमय Adj. *ganz aus Regenbogen bestehend* Kâd. 94,8.

*इन्द्रायुधशिखिन् m. N. pr. eines Schlangendämons (buddh.).

*इन्द्रारि m. Indra's *Feind, ein* Asura.

*इन्द्रालिश gaṇa तात्वादि.

ऐन्द्रावस् Adj. = इन्द्रवस्.

इन्द्रावरज m. = इन्द्रानुज VP.² 4,318.

ऐन्द्रावरुण m. Du. Indra *und* Varuṇa.

*इन्द्रावसान gaṇa उत्सादि.

ऐन्द्राविष्णु m. Du. Indra *und* Vishṇu.

*इन्द्राशन m. 1) *Hanf.* — 2) *Abrus precatorius.*

इन्द्रासन n. 1) Indra's *Thron.* — 2) *ein Fuss von fünf Moren.*

ऐन्द्रासोम m. Du. Indra *und* Soma.

इन्द्रासोमीय Adj. Indra *und* Soma *geweiht.*

इन्द्राह्व m. = इन्द्रयव Suçr. 2,224,4.

ऐन्द्रिय 1) Adj. *dem* Indra *gehörig, — angemessen, — ähnlich, — lieb.* — 2) m. *ein Genosse* Indra's. — 3) n. *a) ein ausserordentliches Vermögen wie das* Indra's, *potentia, Uebergewalt.* — *b)* Sg. und Pl. *Aeusserung des Vermögens, Kraftthat, gewaltige Erscheinung.* — *c)* Sg. und Pl. *körperliches Vermögen, Sinnesvermögen, sinnliche Kraft.* Häufig in

Digitized by Google

Verbindung mit वीर्य. — *d*) *Sinn, Organ* (sowohl *ein aufnehmendes*, बुद्धीन्द्रिय, als auch *ein verrichtendes*, कर्मेन्द्रिय). Nicht selten wird auch मनस् hinzugezählt. — *e*) Bez. *der Zahl fünf*. — *f*) *männlicher Same* MBh. 12,228,15. — *g*) *=धन. — *h*) *=प्रमाण Kull. zu M. 9,18. — *i*) इन्द्रस्येन्द्रियम् Name eines Sâman.

इन्द्रियकाम Adj. *nach Vermögen —, nach Kraft verlangend* Âpast.

इन्द्रियकृत Adj. *mit den Sinnesorganen gethan, — verübt* Ind. St. 9,26.

इन्द्रियग्राम m. *die Gesammtheit der Sinne* 287,33.

इन्द्रियघात m. *Schwäche der Sinnesorgane* Sâṁkhjak. 7.

इन्द्रियत्व n. *das ein Sinnesorgan Sein* Kap. 5,69.

इन्द्रियनिग्रह m. *Zügelung der Sinne.*

इन्द्रियप्रसङ्ग m. *das den Sinnen Fröhnen.*

इन्द्रियबोधन und °बोधिन् Adj. *die Sinne weckend, — schärfend.*

इन्द्रियमोचन n. *freiwilliger Nichtgebrauch der Sinne* Gobh. 3,1,26.

इन्द्रियवत् Adj. 1) *vermögend, kräftig.* इन्द्रियवत्तम Superl. — 2) *Sinnesorgane habend.*

इन्द्रियविषय m. *ein Object der Sinne* Cit. im Comm. zu TS. Prât. 21,15.

इन्द्रियवृत्ति f. *Sinnesthätigkeit* Kap. 2,32.

इन्द्रियशक्ति f. *Kraft der Sinne* 183,14. Kap. 5,113.

इन्द्रियसंयम m. *Zügelung der Sinne.*

*इन्द्रियस्वाप m. *Weltende.*

इन्द्रियकृत् m. Bez. *eines* Agni *im Wasser* Mantrabr. 1,7,1.

*इन्द्रियायतन n. *der Sitz der Sinne, Körper.*

इन्द्रियात्मन् Adj. *eines Wesens mit den Sinnen* VP. 5,18,50.

इन्द्रियार्थ m. Sg. (selten) und Pl. *ein Object der Sinne, Alles was die Sinne anregt.* °वाद् m. Titel eines Werkes.

इन्द्रियावत् und इन्द्रियाविन् Adj. *vermögend, kräftig.*

इन्द्रियासङ्ग m. *das den Sinnen Nichtfröhnen*, Pl. M. 6,75.

इन्द्रियेष्या f. *eine einjährige Kuh mit röthlichbraunen Augen* Tândja-Br. 21,1,5.6.

*इन्द्रीय् Denom. von इन्द्र. Davon Desid. *इन्द्रीयिषति.

*इन्द्रेज्य m. Bein. Bṛhaspati's.

इन्द्रेण Adj. (f. आ) in Verbindung mit इषीका *ein von selbst gekrümmtes Rohr* Tândja-Br. 15,5,20. Lâṭj. 4,1,7.

इन्द्रेश्वर und °तीर्थ n. N. pr. eines Tirtha.

इन्द्रेश्वरलिङ्ग n. Name eines Liṅga.

इन्द्रेषित Adj. *von* Indra *ausgesandt, — angetrieben.*

इन्द्रोत m. N. pr. eines Mannes.

इन्द्रोत्सव m. *ein Fest zu Ehren* Indra's.

इन्ध् s. इध्.

इन्ध 1) Adj. *entflammend.* — 2) *m. N. pr. eines Mannes.

इन्धन n. 1) *das Anzünden, Entflammen*, in अग्नीन्धन. — 2) *Brennstoff, Brennholz.*

इन्धनवत् Adj. *mit Brennholz versehen.*

इन्धनी Adv. mit कर् *zum Brennstoff machen* Kâd. 156,16.

इन्धन्वन् Adj. *flammend.*

इन्धूक m. N. pr. eines Mannes.

इन्व्, इन्, इन्वति, इनोति (इनीमसि v. l. für मिनीमसि) 1) *in Schwung —, in Bewegung setzen.* — 2) *von sich geben, ausgehen lassen.* — 3) *senden, zutheilen.* — 4) *fördern, begünstigen.* — 5) *eindringen, vordringen.* — 6) *fortdrängen, verscheuchen.* — 7) *bewältigen, bezwingen.* — 7) *= गतिकर्मन् und व्याप्तिकर्मन्. — Mit अव *herabsenden* RV. 7,64,2. — Mit आ *herbeisenden.* — Mit उप, उपेनित *eingezwängt, eingefügt.* — Mit प्र *emportreiben.* — Mit प्रति *Nachdruck geben.* — Mit वि 1) *wegdrängen, verscheuchen.* — 2) *Jmd* (Dat.) *Etwas* (Acc.) *zukommen lassen.* — Mit सम् 1) *zusenden, zutheilen.* — 2) *zusammenfügen, wieder herstellen* RV. 1,119,7.

इन्व Adj. in विश्वमिन्व.

इन्वक 1) n. Name eines Sâman. — 2) f. ई Pl. *das Mondhaus* Mṛgaçirsha.

इन्वगौ f. = इन्वका Maitr. S. 2,13,20.

इभ 1) m. oder n. *Gesinde, Dienerschaft, Hausgenossenschaft, Familie.* RV. 9,57,3 इभे zu vermuthen. — 2) m. *a) Elephant* Ragh. 4,47.59. °कुम्भ m. Ind. St. 14,373. Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b*) Bez. *der Zahl acht* Gaṇit. 2,5. — *c*) **Mesua Roxburghii* Nigh. Pr. — 3) *f. ई *Elephantenweibchen.*

*इभकणा f. *Scindapsus officinalis Sch.*

इभकेसर m. *Mesua Roxburghii Wight.*

*इभगन्धा f. *eine best. giftige Frucht.*

*इभदत्ता f. *Tiaridium indicum.*

*इभनिमीलिका f. *das Thun, als wenn man Etwas nicht sähe.*

इभप und *इभपालक m. *Elephantenwächter.*

*इभमाचल m. *Löwe.*

*इभमूलक m. *ein best. Gras* Nigh. Pr.

*इभाक्ष्य m. = इभकेसर.

*इभारि m. *Löwe.*

*इभावत् m. N. pr. eines Mannes.

इभ्य 1) Adj. *a) zum Gesinde gehörig, ein Höriger.* — *b) reich, ein reicher Mann* Spr. 7649. Pañkad. — 2) *f. इभ्या *a) Elephantenweibchen.* — *b) Boswellia serrata Stackh.*

*इभ्यका und *इभ्यिका Adj. Demin. f.

इभ्यतिल्विल Adj. *reich an Hörigen.*

इमे Pron. *dieser, —hier.* Davon इमेम्, इमेमाम्, इमेमस्य; इमौ oder इमा, इमे (f. n.); इमे, इमाम् (Nom. Acc.), इमान्, इमा und इमानि. In der klass. Spr. nur Acc. Sg. und Nom. Acc. Sg. Du. und Pl. इमे स्म: *da sind wir.* या: — इमास्ता: R. 5,13,31. इमेस् (!) MBh. 1,129, 23. Kâraka 607,5.

*इमक Demin. von इम in allen Casus mit Ausnahme des Nom. Sg.

इमेधा Adv. *auf diese Art.*

इम्मादिभारत्याचार्य und इम्मादिसच्चिदानन्दभारत्याचार्य m. N. pr. zweier *Lehrer.*

इयक्, इयदति, Partic. auch Med. 1) *Etwas* (Acc.) *erflehen, ersehnen, Jmd* (Acc.) *um Etwas* (Acc.) *bitten, nach Jmd* (Gen. Acc.) oder *nach Etwas* (Acc.) *sich sehnen, verlangen.* — 2) *= गतिकर्मन्. — Mit अभि *hinstreben —, verlangen nach* (Acc.). — Mit प्र dass.

इयक्तु Adj. *verlangend.*

इयच्चिरम् Adv. *so lange* Kathâs. 6,144. *bislang, bisher, bis jetzt* 13,137. 25,255. Chr. 136,24.

इयत्तक Adj. (f. °तिकी) *so klein, — winzig.*

इयत्ता f. *Quantität, Anzahl, Maass, Entfernung.* धवलिमन: so v. a. *Inbegriff, Summe* Kâd. 145,23.

इयधै Dat. Inf. *zu kommen* RV. 6,20,8.

इयन्त् Adj. *tantus, so gross, —viel, nur so gross, — viel, so klein, — unbedeutend* 136,4. 166,16. 248, 18. Spr. 7751. 7856.

इयम् Nom. Sg. f. *diese, —hier.* संध्या प्रवर्तते येयम् *da (hinweisend)* 70,8. येयम् 28,19. 244,3. सेयम् 248,10. 250,3. इयं सा 248,12. Ohne Beisatz so v. a. *diese Erde.*

इयर्ति s. ऋ.

इयसी f. *das Einschrumpfen.*

इयसित 1) Adj. *eingeschrumpft* — 2) n. = इयसा.

इयस्य्, °स्यते *einschrumpfen* Çat. Br.

इयेष 3. Sg. Perf. von 3. इष्.

*इर्, इरति *sich bewegen.*

इरज्य्, °ज्यति, °ज्यते 1) *anordnen, befehlen.* — 2) *lenken, leiten.* — 3) *verfügen —, gebieten über* (Gen.). — 4) इरज्यन् durch दीप्यमान *flammend* erklärt Çat. Br. 7,3,1,32. — 5) *= परिचरणाकर्मन्. — 6) *ईर्ष्यायाम्. — Mit प्र *zurichten.*

इरज्यु Adj. *mit Zurüsten beschäftigt.*

*इरण n. *salzhaltiges Land.*

Digitized by Google

इरध्, °धते, *इरध्यति zu gewinnen suchen.

(इरध्यै) इरधिये Dat. Inf. zu gewinnen.

इरंमद् Adj. = इरंमद 1) Maitr. S. 1,5,3.

इरंमद 1) Adj. im Trank schwelgend, Beiw. Agni's. — 2) m. Wetterleuchten Kâd. 78,11.

इरस्य, °स्यति missgönnen, Jmd (Dat.) neiden. — Mit अभि Jmd übelwollen.

इरस्या f. Uebelwollen.

इरा f. 1) Trunk, Labetrunk. — 2) Erquickung, Genuss, Wohlbehagen. Auch इरी. — 3) *Speise. — 4) *Wasser. — 5) ein berauschendes Getränk Bhâvapr. 4,37. — 6) *die Erde. — 7) *Rede, die Göttin der Rede. — 8) N. pr. einer Apsaras und einer Tochter Daksha's und Gattin Kaçjapa's VP. 1,15,25.

इरावतीर् Adj. (f. आ) deren Milch Sättigung (Befriedigung) ist.

*इराचर n. Hagel.

*इराज्ञ m. Bein. Kâma's ÇKDr. nach Hall., wo aber 1,34 इराज्ञः, d. i. इ und अज्ञ gelesen wird.

इराद् n. Name eines Sâman Ârsh. Br.

इरामय Adj. aus Saft bestehend Ait. Âr. 160,2 v. u.

इरामा f. N. pr. eines Flusses MBh. 3,188,104.

इरामुख n. N. pr. der Stadt der Asura unter dem Meru.

*इराम्बर (!) n. = इराचर.

इरावत m. N. pr. eines Schlangendämons.

इरावत् 1) Adj. a) mit Labetrunk —, mit Labung versehen. — b) Labung gewährend, erquickend Kauç. 20. — 2) m. a) *Meer. — b) N. pr. α) eines Sohnes des Arǵuna VP. 4,20,11. — β) v. l. für ऐरावत VP.² 2,293. — 3) f. इरावती a) *eine Art Basilicum oder dgl. Râǵan. 5,39. — b) N. pr. α) der Gattin eines Rudra Bhâg. P. 3,12,13. — β) der Tochter des Schlangendämons Suçravas. — γ) eines Flusses.

*इरिका f. eine best. Pflanze. *°वन n.

इरिण n. 1) Rinnsal. — 2) Bach, Quelle. — 3) Rinne, Vertiefung, Grube im Boden. — 4) Würfelbrett. — 5) kahles, insbes. salzhaltiges Land.

इरिण्य Adj. zu ödem Lande gehörig.

इरिन् m. Zwingherr.

इरिमेट् m. = अरिमेद Çâṅkh. Sâṃh. 2,9,34. Madanav. 59,34.

इरिम्बिठि m. N. pr. eines Ṛshi.

इरिविल्ला, °वेल्लिका (Bhâvapr. 6,35) und °वेल्ली (Çârṅg. Sâṃh. 1,7,65) f. ein best. Ausschlag am Kopf.

इरेश m. 1) *Fürst. — 2) Bein. Brahman's, *Vishṇu's und *Varuṇa's.

*इर्कट und davon Adj. *इर्कटिन् gaṇa प्रेक्षादि in der Kâç.

*इर्गल und davon Adj. *इर्गलीय, *इर्गल्य gaṇa अपूपादि.

*इर्य्, इर्यति, °ते = इरस्य्.

इर्य Adj. rührig, kräftig, energisch.

*इर्वारु m. f. Cucumis utilissimus Roxb.

*इर्वारुमुष्किका f. Cucumis momordica Roxb.

*इर्वालु = इर्वारु.

इल् 1) इलति a) kommen VP.² 3,234. — b) *स्वप्नेपणयोः. — 2) इलयति stillstehen, sich nicht rühren, zur Ruhe kommen. इळयति fehlerhaft. — Caus. *एलयति (प्रेरणे). — Mit अव (इलयति) zur Ruhe kommen.

इल und इला s. इड und इडा.

इलय Adj. in अनिलय.

इलव m. Pflüger, Bauer.

इलविल m. und f. आ (VP. 4,1,19,b) v. l. für इडविड, °डा.

इलसंवर्तम् Absol. in Erde eingehüllt Çâṅkh. Çr. 17,5,6.

इलादघ = इडादघ.

इलाडुर्ग n. N. pr. einer Oertlichkeit.

इलांद् n. Name eines Sâman Maitr. S. 4,2,1.7. Lâṭy. 7,7,12. 8,12. 10,9,6.

इलावृत N. pr. 1) m. eines Sohnes des Agnidhra VP. 2,1,17.20. — 2) n. eines Varsha VP. 2,2,14.22.

इलास्पद n. N. pr. eines Tîrtha MBh. 3,83,77.

*इलिका f. die Erde.

इलिना f. N. pr. einer Tochter Jama's VP.² 4,131.

इलिनी f. N. pr. einer Tochter Medhâtithi's. ईलिनी v. l.

इलिविल m. N. pr. eines Sohnes des Daçaratha VP. 4,4,38. Vgl. इडविड.

*इली f. v. l. für ईली.

इलीविंश m. N. pr. eines Dämons.

*इलीश m. = इल्लिश.

इलुर्वर्द् m. von unbekannter Bed. TBr. 3,8,20,5.

*इलूष m. N. pr. eines Mannes. Vgl. ऐलूष.

इल्य m. ein best. mythischer Baum.

इल्लाक m. ein Mannsname.

*इल्लाल m. ein best. Vogel.

*इल्लिश, इल्लिस (Bhâvapr. 2,12) und *इल्लीस m. Clupea alosa.

*इल्वका f. Pl. fehlerhaft für इन्वका.

इल्वल 1) m. a) *ein best. Fisch. — b) N. pr. eines Daitja, eines Bruders des Vâtâpi. — 2) *f. आ Pl. die fünf Sterne im Haupt des Orion. Vgl. इन्वका.

*इल्वलारि m. Bein. Agastja's Gal.

इव् Adv. Ausnahmsweise am Anfange eines Stollens 118,12. 1) gleichwie, wie. गुणानामिव रत्नानाम् sowohl der Tugenden als auch der Juwelen 123,26. — 2) gleichsam, gewissermaassen, so zu sagen. Nach einem Infin. so v. a. als wenn es sich darum handelte zu — 118,32. — 3) beinahe, fast, ungefähr, etwa. — 4) ein wenig, etwas. — 5) nach einem Interrogativum so v. a. irgend. — 6) oft wie एव durch eben, gerade, nur, oder bloss durch stärkere Betonung des vorangehenden Wortes wiederzugeben. उष्णमिव भस्म möglichst heisse Asche AV. Prâyaçc. 1,8.

इवर्ण m. der Laut इ oder ई VS. Prât. TS. Prât.

इवीलक m. N. pr. eines Sohnes des Lambodara. दिवीलक v. l.

1. इष्, इषति, °ते (mit अनु), ईष्यति und इच्छति (*अभीक्ष्णये). Auch Med. 1) in rasche Bewegung setzen, schnellen, schleudern. — 2) aussenden. — 3) aus sich entlassen, aussprechen, verkünden. — 4) Jmd antreiben, bewegen, erregen, anregen, aufmuntern, beleben, fördern. — 5) schleudernd treffen. — 6) vordringen, zustreben, hinstreben zu (Dat. Loc.). — 7) एषते suchen Bhâg. P. 3,13,44. 9,4,52. — Mit प्राधि in प्राध्येषणा. — Mit अनु, अन्विषति (MBh. 3,271,38), अन्वेषति, °ते und अन्विष्यति, °ते hinterhergehen, nachgehen, suchen, sich umsehen nach 39,8. 130,24. MBh. 1,125,24. Çiç. 32,13. durchsuchen. — Mit समनु (इष्यति) aufsuchen Bâlar. 107,22. — Mit अपि Med. nachstreben, nachzukommen suchen; mit Loc. — Mit परि (एषति) herumsuchen nach MBh. 13,85,19. Med. Sadbh. P. 4,34,b. — Caus. dass. Sadbh. P. 4,18,b. 31,b. — Mit प्र Act. Med. 1) forttreiben, antreiben; aussenden. — 2) auffordern (einen andern Priester) zu (einer Recitation oder Handlung, im Acc.). प्रेष्य mit Acc. oder Gen. fordere auf zur Recitation oder Darbringung von; bisweilen auch so v. a. bringe dar. Mit Dat. fordere auf zur Darbringung oder Recitation für. — Caus. प्रेषयति, °ते 1) schleudern, werfen. — 2) schicken, senden, entsenden in (Acc.), zu (Dat.), gegen (प्रति). — 3) fortschicken, entlassen. — 4) Jmd (Gen.) eine Botschaft senden. — प्रेषित auch fehlerhaft für प्रोषित. — Mit अनुप्र Caus. nachsenden, hinsenden, aussenden. — Mit अभिप्र 1) auffordern. — 2) anbefehlen, s. अनभिप्रेषित. — Mit उपप्र 1) antreiben. — 2) auffordern (in liturg. Sinne). — Mit निप्र in पृश्निनिप्रेषित. — Mit परिप्र Caus. aussenden. — Mit संप्र auffordern (in liturg. Sinne). — Caus. 1) senden, schicken, fortschicken, entlassen. — 2) Jmd (Gen.) eine Botschaft senden. — 3) richten (die Gedanken) auf (Loc.) Lalit. 216,16. — Mit सम् in समिष्.

2. इष् Adj. eilend, in अरमिष्.

3. इष्, इच्छति, °ते (in der älteren Sprache und im Epos) 1) suchen, aufsuchen. — 2) mit मनसा haben

Digitized by Google

wollen, herbeiwünschen, erwünschen. — 3) मन: Jmds Herz zu gewinnen suchen. — 4) zu gewinnen —, sich zu verschaffen suchen, erwünschen, wünschen, haben wollen, verlangen, belieben. *a*) mit Acc. — *b*) mit zwei Acc. wünschen, dass sei 41,21. 43,3. 71,26. Âpast. 2,23,4. 5. — *c*) mit Acc. und Abl. (90,22) oder Loc. Etwas von Jmd oder Etwas zu erhalten suchen, erwarten, sich Etwas von Jmd erbitten. Meistens Med. — *d*) mit Infin. Willens —, im Begriff sein, im Sinne haben zu. Mit न sich weigern zu 212,17. — *e*) mit Acc. und Inf. α) in act. Bed. यदि मां च त्रीवितुमिच्छसि (v. l. चेज्जीवत्तम्) wenn du wünschest, dass ich am Leben bleibe. — β) mit pass. Bed. यत्सर्वेणेच्छति ज्ञातुम् (man könnte ज्ञातम् vermuthen) wovon er wünscht, dass es Jedermann wisse. — *f*) mit Potent. oder Imperat. wünschen, dass. Zu belegen nur Potent. mit इति, wobei die Person, von der man Etwas wünscht, im Acc. steht. — *g*) ohne Ergänzung wollen, geneigt —, einverstanden sein. Mit न nicht einverstanden sein, sich weigern 42,13. — 5) nach Belieben wählen M. 8,384. — 6) anerkennen, annehmen, statuiren 238,9. mit zwei Acc. dafür halten, dass Etwas sei. — Pass. इष्यते (इष्यति MBu. 3,59 fehlerhaft) 1) gewünscht —, gern gesehen werden. ज्ञापयितुमिष्यमाण: von dem man Etwas zu wissen thun will 222,33. — 2) verlangt — gefordert werden, vorgeschrieben sein. — 3) gebilligt —, anerkannt —, angenommen werden, für Etwas angesehen werden, gelten. भर्तुरेव तदिष्यते das wird als dem Gatten angehörend angesehen. — Partic. इष्ट s. besonders. — Caus. 1) एषयति sondiren Soṃ. 2,7,15. — 2) इच्छयामि R. 7,59,2, 25 = इच्छामि ich bin Willens. — Mit अधि, Partic. अधीष्ट um Unterweisung freundlich angegangen (Lehrer). — Mit अनु suchen, forschen nach, aufsuchen, durchsuchen; zu erlangen suchen, streben —, verlangen nach. — Caus. अन्वेषयति 1) suchen. — 2) warten auf (einen Zeitpunkt). — Mit परानु umhersuchen. — Mit समनु durchsuchen. — Mit अभ्रस्र herbeiwünschen, begehren RV. 8,61,8. — Mit अभि 1) aufsuchen, erstreben. — 2) wünschen, wollen, beabsichtigen; mit Infin. — Partic. अभीष्ट erstrebt, erwünscht, genehm, lieb; m. Liebling, Geliebter. °वर्षिन् erwünschten Regen sendend Spr. 4365. °तम Adj. überaus lieb. — Mit परि herumsuchen nach (Acc.) Khând. Up. 1,11,2 (पर्येषिषम् zu lesen). — Mit प्रति 1) suchen RV. 10, 129,4. — 2) entgegennehmen, empfangen von (Gen.) 68,32. — 3) auffangen in (Loc.) Bâlar. 206,12. Prasannar. 118,23. — 4) annehmen (Worte, einen Befehl), so v. a. achten auf. — Mit वि suchen.

4. इष् 1) Adj. suchend u. s. w. in गविष्, नमस्विष्, पस्विष्. — 2) *f. Wunsch, in *इट्वर.

5. इष् f. Sg. und Pl. 1) Trank, Labung, Erquickung. — 2) Trankopfer, Spende. — 3) die erquickenden Gewässer des Himmels. — 4) Kraft, Frische; Wohlsein, Gedeihen, Wohlstand. In Verbindung mit ऊर्ज् so v. a. Saft und Kraft.

1. इष 1) Adj. suchend, in गविष.

2. इषे 1) Adj. *a*) wohlgenährt, fett RV. 10,106,5. — *b*) saftig, fruchtbar RV. 1,165,15. 169,8. — 2) m. *a*) ein best. Herbstmonat (Âçvina). — *b*) N. pr eines Ṛshi Bhâg. P. 4,13,12.

इषण् , °यते bewegen, anregen RV.

इषेण (für इष्षेण) optat. Inf. möge entlassen, — ausspritzen.

इषण्य्, इषण्यति zur Eile antreiben, herbeitreiben, anregen. Partic. इषण्यत्. — Mit सम् zusammentreiben.

इषण्या f. Anregung, Antrieb.

इषेध्यै Dat. Inf. anzutreiben, zu erregen RV. 7,43,1.

इषंधर m. Pl. Bez. der Çûdra in Plakshadvipa Bhâg. P. 5,20,11.

इषंभर m. der Hüter des Monats Âçvina.

इषय्, इषयति, °ते 1) frisch —, rege —, rührig —, kräftig sein. इषयते Dat. Partic. — 2) erfrischen, stärken, beleben.

इषयेध्यै Dat. Inf. um zu erfrischen, — laben.

इषयु Adj. frisch, kräftig.

इषव्य Adj. pfeilkundig. Vgl. अनिषव्य.

इषस्तुत् oder **इष:स्तुत्** f. Lob des Gedeihens, — Wohlstandes.

इषि 1) f. Erquickung, Labung. Dat. als Infin. RV. 6, 52,15. — 2) इषयस् Nom. Pl. v. l. im SV. zu इषस् im RV.

*इषिका f. = इषीका 1) Pinsel. — 2) Augapfel des Elephanten.

इषितवैता Instr. mit Begeisterung.

*इषितसेन m. N. pr. eines Mannes Nir. 2,11.

इषिधि f. Spende, Gabe.

इषिर 1) Adj. *a*) erquickend, erfrischend. — *b*) frisch, blühend. — *c*) kräftig, muthig, rüstig, rasch, munter. °म् Adv. — 2) *m. Bein. Agni's.

इषीक oder **ऐषीक** m. Pl. N. pr. eines Volkes.

इषीकतूल n. Schilfrispe.

इषीका f. 1) Rohr, Binse, Schilfhalm. Häufig besprochen und als Zaubermittel, insbes. als Pfeil, gebraucht. इषीकातूल n. Schilfrispe. इषीकास्त्र n. ein Schilfhalm als Wurfgeschoss. इषीकाटवी f. Röhricht. — 2) *Saccharum spontaneum. — 3) *Pinsel. — 4) Augapfel der Elephanten.

इषु m. f. 1) Pfeil. — 2) इषुत्रिकाण्ड: und °काण्डा ein best. Sternbild. — 3) Sinus versus. — 4) eine best. Soma-Feier. — 5) Bez. der Zahl fünf. — 6) eine best. Constellation.

इषुक 1) *Adj. pfeilartig. — 2) am Ende eines adj. Comp. (f. आ) Pfeil. — 3) f. इषुका *a*) Pfeil. — *b*) f. N. pr. einer Apsaras VP.² 2,61.

*इषुकामशमी f. N. pr. einer Oertlichkeit, in अपरेषु° (Kâç. zu P. 2,1,50) und पूर्वेषु°.

इषुकार m. Pfeilmacher Kap. 4,14.

1. इषुकृत् m. dass.

2. इषुकृत् (für इष्कृत्) Adj. zurüstend RV. 1,186,3.

इषुक्षेप m. Pfeilschussweite Lalit. 341,16.

इषुधि m. *f. Köcher.

इषुधिमत् Adj. mit einem Köcher versehen.

इषुध्य्, °ध्यति 1) flehen um (Dat.), Jmd (Acc.) anflehen. — 2) *शरधारणे.

इषुध्या f. das Flehen.

इषुध्यु Adj. flehend.

इषुप m. N. pr. eines Asura. इषुपद् v. l.

इषुपथ m. Pfeilschussweite.

इषुपद् m. (stark °पाद्) N. pr. eines Asura MBu. 1,67,26. इषुप v. l.

इषुपर्षिन् Adj. nach Sâj. Pfeile schleudernd Çat. Br. 13,4,3,5.

*इषुपुङ्खा und *°ङ्खिका f. die Indigopflanze Rigan. 4,73.

इषुबल Adj. durch Pfeile stark.

इषुभृत् Adj. Pfeile tragend, Bogenschütze.

इषुमत् und **इषुमत्** (einmal) Adj. mit Pfeilen versehen.

1. इषुमात्र 1) n. die Länge eines Pfeils Âpast. 1,15,19. — 2) °त्रम् so weit ein Pfeilschuss reicht.

2. इषुमात्र Adj. (f. ई) die Länge eines Pfeils (etwa drei Fuss) habend.

*इषुमार्ग m. Luftraum Gal.

इषुवध m. Tod durch einen Pfeil Çat. Br. 5,4,3,2.

इषुसाक्ष m. eine best. Pflanze.

इषुकृत Adj. durch einen Pfeil getödtet Tândya-Br. 22,14,3.

इषूय्, इषूयति streben, strebsam sein. इषूयते Dat. Partic.

*इषेवक Adj. die Worte इषे त्वा (VS. 1,1) enthaltend.

इषोवधीय n. Name eines Sâman Lâṭj. 3,4,15.

इष्कर्तर् Nom. ag. Zurüster, Anordner.

इष्कृताक्ष Adj. dessen Eimer bereit ist.

इष्कृति f. Heilung RV. 10,97,9.

1. इष्ट 1) Adj. *a*) gesucht. — *b*) erwünscht, gewünscht, gern gesehen, beliebt, genehm, lieb. °तर und °तम lieber als (Instr.) °तम mit einem passivisch auf-

Digitized by Google

zufassenden Inf. 224,32. — *c*) *günstig, faustus.* Tag 49,14. — *d*) *für gut erachtet, angenommen, Geltung habend, erachtet für* (Nom.) 252,28. °तम *für den besten erachtet.* — 2) * m. *Ricinus communis.* — 3) * f. ष्टा *Mimosa Suma Roxb.* Râǵan. 8,38. — 4) n. *Wunsch, Verlangen* 96,2. 116,6.

2. इष्ट 1) Adj. *geopfert.* — 2) m. *Opfer* Mâṇk. P. 13,15. (vielleicht इष्टञ्च पूर्तञ्च zu lesen). — 3) n. *a*) *das Opfern, Opfer* 320,7 (Pl.). — *b*) * = संस्कार. — *c*) * = योग.

इष्टकचित Adj. *mit Backsteinen belegt.*

इष्टकर्मन् n. *eine mathem. Operation mit einer beliebig angenommenen Zahl* Lîlâv. 14. fg. Colebr. Alg. 23.

इष्टका f. *Ziegel*, insbes. *gebrannter Backstein.*

इष्टकागृह n. *ein Haus aus Backsteinen* Spr. 1850, v. l.

इष्टकाचिति f. *Backsteinschichtung* Çat. Br. 10, 1,2,8.

इष्टकापथ (Bhâvapr. 1,193), *°थक und *°थिक (Râǵan. 12,52) n. *die Wurzel von Andropogon muricatus.*

इष्टकापशु m. *ein Thieropfer bei Gelegenheit der Backsteinbereitung* Maṇibh. zu VS. 27,29.

इष्टकापूराण n. Titel eines Werkes Ind. St. 13,263.

इष्टकामदुघ् f. (Nom. °धुक्) *die alle Wünsche melkende (gewährende) Wunderkuh.*

इष्टकामात्रा f. *das Maass der Backsteine* Çat. Br. 8,7,2,17.

इष्टकालय n. *ein Haus aus Backsteinen* Spr. 1850.

*इष्टकाव und *°वत् Adj. von इष्टका.

इष्टकासंपद् f. *Vollzahl —, Harmonie der Backsteine* Çat. Br. 10,4,2,8.

इष्टकृत् Adj. *das Opfer zu Stande bringend* Cit. im Comm. zu Kâtj. Çr. 5,9,10.

इष्टकैकशतविध Adj. *den 101 Backsteinen entsprechend* Çat. Br. 10,2,6,11.

इष्टगन्ध 1) Adj. *wohlriechend* Suçr. 2,480,5. — 2) *n. *Sand.*

*इष्टगन्धि Adj. *wohlriechend* Gal.

इष्टजन m. *geliebte Person, Geliebter, Geliebte.*

इष्टदर्पण m. Titel eines Werkes.

इष्टदेवता f. *die besonders verehrte Gottheit einer Person* oder *Secte, Schutzgottheit.*

इष्टनि Adj. *rauschend.*

इष्टपशुम् Adj. *der einen Opferspruch gesprochen hat.*

इष्टयामन् Adj. *dessen Gang dem Wunsche entspricht.*

इष्टरश्मि Adj. *dessen Zügel* (Zeug überh.) *dem Wunsche entsprechen.*

इष्टर्ग (für निष्टर्ग) n. *Vor- oder Nebenkämpfer zur Deckung des Hauptkriegers.*

इष्टव्रत Adj. *dem Wunsche gehorchend.*

इष्टसंपादिन् Adj. *Gewünschtes verschaffend.*

इष्टस्विष्टकृत् Adj. *dem ein* Svishṭakṛt *dargebracht ist* Çat. Br. 4,3,5,7.

इष्टाकृत MBh. 3,10513 fehlerhaft für इष्टीकृत.

इष्टापूर्त n. Sg. und Du. *Erstrebtes* (auch *Eropfertes*) *und Lohn, d. h. erworbener Schatz* (*Verdienst*) *frommer Werke; also Anspruch an den himmlischen Lohn.* Später aufgefasst als *Opfer und fromme Werke.*

इष्टापूर्ति f. *Opfer und fromme Werke* Brahmop. 243.

इष्टापूर्तिन् Adj. *das Verdienst der Opfer und frommen Werke habend* TS. 1,7,2,3.

1. इष्टार्थ m. *etwas Erwünschtes, — Angenehmes* AK. 3,1,9.

2. इष्टार्थ Adj. *der das gewünschte Ziel erreicht hat* MBh. 13,164,10. R. 2,25,38.

इष्टावत् Adj. *das Gewünschte besitzend.*

इष्टाश्व (viersilbig) Adj. *dessen Rosse dem Wunsche entsprechen.*

इष्टाकोत्रीय n. Name eines Sâman Lâṭj. 1,6,8.

इष्टाकोत्र्य n. dass. Maitr. S. 4,9,11.

1. इष्टि f. 1) *Beschleunigung, Antrieb, Anregung* — 2) *Aufforderung, Geheiss.* — 3) *Stärkung, Förderung.* — 4) *Förderer, Helfer.*

2. इष्टि f. 1) *das Suchen, Aufsuchen, Nachgehen.* Häufig nach Art eines Infin. construirt. — 2) *Wunsch, Bitte, Verlangen.* — 3) *Ausspruch einer Autorität.*

3. इष्टि f. *Opfer*, insbes. *die Darbringung eines einfachen, aus Butter, Früchten und dgl. bestehenden Opfers* im Unterschied vom *feierlichen Thier-* oder Soma-*Opfer.*

इष्टिका f. fehlerhaft für इष्टका.

*इष्टिकापथ m. = इष्टकापथ.

इष्टिकापुर n. N. pr. einer *Stadt.*

इष्टित्व n. Nom. abstr. von 3. इष्टि Ait. Br. 1,2. Gaim. 6,8,7.

इष्टिन् Adj. *der geopfert hat.*

*इष्टिपच und *इष्टिमुष् m. *ein* Asura.

इष्टियाजुक Adj. *ein* Ishṭi *genanntes Opfer darzubringen pflegend* Çat. Br. 14,4,2,3.

इष्टिरूप n. *die Eigenthümlichkeit des* Ishṭi-*Opfers* Çat. Br. 1,6,2,12.

इष्टिश्राद्ध n. *ein best. Todtenmahl* VP.^{2} 3,189. fg.

इष्टिहोत्र n. *Verrichtung des* Hotar *bei der* Ishṭi Comm. zu TBr. 3,5,1.

इष्टीकृत n. *eine best. grosse* Soma-*Feier* MBh. 3,129,1. 260,4.

*इष्टु f. *Wunsch, Verlangen.*

इष्टायन n. *eine ein Jahr lang dauernde Opferfeier.*

इष्ट्वा Absol. von यज्.

इष्वुच् *das Suffix* इषु 238,27.

*इष्म m. 1) *Frühling.* — 2) *Liebe, Liebesgott.*

इष्मिन् Adj. *treibend, eilig, stürmisch.*

*इष्य m. = इष्म 1).

इषयु n. *Pfeilspitze.*

*इषयीय Adj. von इषय.

*इषनीक n. *Pfeilspitze.* Davon *°कीय Adj.

इषासन n. *Bogen.*

इषास्त्र n. *Pfeile und andere Geschosse.*

इषायुध n. *Pfeil und Waffen.*

इषासु m. 1) *Pfeilschütze.* — 2) *Bogen* 228,1.

1. इस् Präp. = निस्.

2. *इस् Interj. कोपे, संतापे, दुःखभावनायाम्.

इह Adv. 1) *hier, hierher.* — 2) *hienieden.* In gebundener Rede oft als blosses Flickwort verwandt. — 3) in einem Buche *a*) *hier in diesem Lehrbuch* oder *System.* — *b*) *im Folgenden* 225,27. 228,15. 230,2. 231,16. 232,1. 234,25. — 4) vor einem Subst. im Loc. so v. a. अस्मिन्, अस्याम्. Auch substantivisch so v. a. *in —, an ihm* u. s. w.; statt Loc. Du. 181,2. — 5) *jetzt, nun, im Augenblick* 51,4. 61,20. 81,14. — 6) इहेह *hier und da; von da und dort; jetzt und jetzt*, d. i. *wiederholt.*

इहकार m. *das Wort* इह Lâṭj. 7,8,5.

इहक्रतु Adj. *dessen Wille hierher geht.*

इहचित्त Adj. *dessen Gedanken hierher gehen.*

इहत्य Adj. *hiesig.* *°क (f. °त्यिका) dass.

*इहत्र Adv. *hienieden.*

*इहद्वितीया und *इहपञ्चमी f. gaṇa मयूरव्यंसकादि.

इहभोजन Adj. *dessen Habe hierher kommt.*

इहलोक m. *die Welt hienieden* 264,9. Spr. 6771. °स्थ MBh. 14,35,18. 47,8.

इहवत् n. Name verschiedener Sâman Lâṭj. 7,8,9.

इहशिल्प n. *ein Kunstwerk von Menschenhand.*

इहस्थ Adj. (f. स्था) *hier seiend, — befindlich, — bleibend* 305,16. 322,15. 325,6. Bâlar. 156,3. 280,6.

इहस्थान Adj. *dessen Standort hier auf Erden ist.*

इहात्मतिका (sic) Kathâs. 108,117 in zwei selbstständige Worte (इह und आत्मनिका) zu zerlegen.

इहामुत्रफलभोगविराग m. *Gleichgültigkeit gegen die Genüsse des Lohns in dieser und in jener Welt* 255,18. 28.

इहार्थ Adj. *für diese Welt nützlich* MBh. 12,259,2.

इहेहमातृ Adj. Du. *von deren Müttern die eine hier, die andere dort ist.*

1. *ई Interj. क्रोधे, दुःखभावने, प्रत्यये, संनिधौ, विषादे, अनुकम्पायाम्.

2. ई in ईमहे s. 3. इ.

Digitized by Google

3. *ई (Nom. ईस् oder ईम्) f. Bein. der Lakshmi.

4. ईं = ईम्.

ईकार m. *der Laut* ई AV. Prât. 1,74.

ईक्ष्, ॐईक्षते (Act. selten) 1) *sehen, blicken, hinblicken, anblicken, erblicken;* mit Acc. oder Loc. — 2) *mit dem geistigen Auge schauen, bei sich denken, auf einen Gedanken kommen, eine Betrachtung anstellen* (insbes. von höhern Wesen). — 3) *Etwas* (Acc.) *mit dem geistigen Auge schauen, — wahrnehmen.* — 4) *achten —, Rücksicht nehmen auf* (Acc.) 112,28. — 5) *Etwas* (Acc.) *erwarten.* — 6) **Jmd* (Dat.) *wahrsagen* P. 1,4,39; vgl. Kâç. — Caus. ईक्षयति *hinsehen lassen nach* (Acc.). — Mit अधि (?) *erwarten, befürchten, besorgen* Spr. 6897, v. l. — Mit अनु und समनु 1) *in einer Richtung hinsehen, Jmd nachsehen.* — 2) *im Auge behalten.* — Mit अप 1) *wegsehen, sich umsehen.* — 2) *es auf Jmd* (Acc.) *abgesehen haben, lauern auf.* — 3) *achten —, Rücksicht nehmen auf* 163,29. — 4) *warten auf, erwarten* Spr. 7829. *harren auf* 436 (Conj.). — 5) *befürchten, besorgen* Spr. 6897. — 6) *erheischen, erfordern, voraussetzen* 282, 2. *bedingt sein durch* (Acc.) Karaka 3,3. — 7) mit न *nicht ansehen können, — leiden.* — Mit व्यप 1) *gehörig Acht geben* R. 2,86,22. — 2) *achten —, Rücksicht nehmen auf.* — Mit अभि *hinblicken auf* (Acc.). — Mit अव 1) *hinsehen nach, ansehen, betrachten.* — 2) *erblicken, wahrnehmen, bemerken* 104,16. *in Erfahrung bringen* Kathâs. 18,194. — 3) *sein Augenmerk richten auf, berücksichtigen, erwägen, in Betracht ziehen.* — 4) *erwarten, hoffen auf.* — Caus. *Jmd* (Acc.) *veranlassen hinzusehen.* — Mit अन्वव 1) *hinsehen auf* MBh. 14,50,23. सर्वतस् *nach allen Seiten ausschauen.* — 2) *in Augenschein nehmen, untersuchen.* — 3) *schauen, wahrnehmen, bemerken* — 4) *eine Betrachtung anstellen, bei sich denken.* — 5) *in Betracht ziehen, erwägen, berücksichtigen* 77,27. 78,11. — Mit अभ्यव *anblicken.* — Mit उपाव *hinblicken, hinunterblicken.* — Mit न्यव *erwägen* MBh. 12,137,64. — Mit निरव *in Betracht ziehen, berücksichtigen.* — Mit पर्यव 1) *von allen Seiten anschauen* MBh. 14,21,9. — 2) *hinabschauen auf* Kaush. Up. 1,4. — Mit प्रत्यव 1) *anschauen.* — 2) *besichtigen, in Augenschein nehmen, nachsehen wie es sich mit Jmd oder Etwas verhält, prüfen.* — 3) *in Betracht ziehen, erwägen, berücksichtigen.* — Mit समव 1) *ansehen, betrachten, um sich sehen, zu Gesicht bekommen.* — 2) *mit dem geistigen Auge betrachten, nachdenken.* — 3) *in Betracht ziehen, erwägen, berücksichtigen, sich kümmern um* Spr. 620. — 4) *Etwas anerkennen, für nöthig erachten.* — Caus. *sehen lassen.* — Mit आ *ansehen* MBh. 2,71,10. — Mit उद् 1) *hinaufblicken zu.* — 2) *ansehen, erblicken, schauen, sehen.* — 3) (eine Zeitlang) *zusehen, warten.* — 4) *erwarten.* — Caus. 1) *hinaufsehen lassen.* — 2) *zusehen, warten.* — Mit अभ्युद् *hinsehen nach, auf.* — Mit प्रत्युद् *anschauen, erblicken.* — Mit समुद् 1) *aufschauen, hinaufschauen* R. 3,73,2. — 2) *hinschauen nach* Spr. 1316. *ansehen* Chr. 57,15. *erblicken.* — 3) *wahrnehmen, bemerken.* — 4) *an Jmd denken, auf Jmd Rücksicht nehmen* MBh. 5,173,7. — Mit उप 1) *zusehen.* — 2) *hinblicken auf.* — 3) *erschauen.* — 4) *zusehen, zuwarten.* — 5) *übersehen, nicht beachten, vernachlässigen.* — 6) *nachsehen, Etwas geschehen lassen, leiden* Spr. 162. — 7) *es nicht genau mit Etwas* (Acc.) *nehmen, nicht bestehen auf* Spr. 7644. — 8) *harren auf* (fehlerhaft für अप) Spr. 436. — Mit अभ्युप *nachsehen, Etwas geschehen lassen* MBh. 15,6,18. — Mit समुप *nicht beachten, vernachlässigen.* — Mit निस् *hinsehen, schauen nach, umhersehen, ansehen, betrachten, gewahren.* Auch vom *aspectus planetarum.* — Mit सनिस् 1) *erblicken.* — 2) *einsehen, erkennen.* — Mit परा *hinblicken* (*neben sich*). — Mit परि 1) *um sich hinsehen, genau hinsehen nach, prüfen, untersuchen.* — 2) *erkennen, finden dass* Spr. 4854, v. l. — Caus. *prüfen —, untersuchen lassen.* — Mit उपपरि *erkennen, finden dass* Lalit. 216,14. — Mit प्र 1) *hinsehen, zusehen, ansehen, erblicken, gewahren.* — 2) *ruhig ansehen, zugeben dass* MBh. 3,12,66. — Mit अनुप्र *nachschauen* MBh. 3,268,23. — Mit अभिप्र *ansehen, hinsehen, erblicken.* — Mit समभिप्र dass. — Mit आप्र Hip. 3,21 fehlerhaft für संप्र. — Mit उत्प्र 1) *zu Jmd hinaufschauen um seinen Worten zu lauschen.* — 2) *ausschauen, hinschauen* Kâd. 135,18. — 3) *erwarten* Bâlar. 38,7. — 4) *mit Sehnsucht zurückdenken an* Spr. 2071. — 5) *uneigentlich —, bildlich gebrauchen, — benennen* 248,23. *übertragen auf* (Loc.). — 6) *Etwas* (Acc.) *irrthümlich für Etwas* (Acc.) *ansehen* Kâd. 264,19. *fälschlich voraussetzen, sich einbilden* Venis. 36. — 7) *Jmd* (Loc.) *Etwas zuschreiben, imputare* Çaṃk. zu Bâdar. 2,2,10. — Mit उपप्र *übersehen, nicht beachten* MBh. 1,74,35. — Mit विप्र 1) *hierher und dorthin schauen.* — 2) *betrachten* (?). — Mit संप्र 1) *ansehen, betrachten, erblicken, gewahr werden.* — 2) *in Betracht ziehen, erwägen.* — Mit अभिसंप्र *ansehen, gewahr werden.* — Mit प्रति 1) *zusehen.* — 2) *hinblicken auf.* — 3) *erblicken.* — 4) *erwarten, abwarten, warten auf.* प्रतीक्ष्य so v. a. *ganz allmählich* Mṛicch. 48,19. — 5) *Geduld mit Jmd* (Acc.) *haben* M. 9,77. — Mit संप्रति *warten, warten auf.* संप्रतीक्ष्य so v. a. *lange.* — Mit वि 1) *sehen, schauen, hinsehen, ansehen, erblicken.* Auch vom *aspectus planetarum.* हृदि *im Herzen schauen,* so v. a. *nachdenken.* Pass. *aussehen.* — 2) *sich über Etwas Gewissheit verschaffen, erfahren* 128,29. 315,5. *erkennen, unterscheiden.* — 3) *für angemessen erkennen.* — 4) *durchsehen,* so v. a. *lesen, studiren.* — 4) *ansehen als, sich gegen Jmd benehmen.* पितृवत् *wie gegen einen Vater.* — Mit अनुवि 1) *sich umschauen, hinsehen auf, nach, erblicken.* अन्ववीक्षेताम् = अनुव्यैक्षेताम् MBh. 4,38,5. — 2) *prüfen, untersuchen.* — Mit समनुवि *erblicken* Spr. 7813. — Mit अभिवि 1) *ansehen, erblicken, gewahren* 103,31. — 2) *sein Augenmerk auf Etwas richten, prüfen, untersuchen.* — 3) *auf Jmd schauen, sich gegen Jmd benehmen.* पितृवेन *wie ein Vater* MBh. 15,11,24. — Mit समभिवि *gewahr werden.* — Mit उद्वि 1) *hinaufschauen.* — 2) *schauen auf, nach, hinblicken auf* 297,4. — 3) *gewahr werden* R. 5, 8,8. *sich einer Sache bewusst werden* Spr. 892. — Mit समुद्वि *ansehen, erblicken.* — Mit उपवि 1) *hinschauen nach.* — 2) *für angemessen erkennen* Bhâvapr. 4,131. — Mit प्रतिवि *hinsehen auf, gewahr werden.* — Mit संवि *gewahr werden* Spr. 1381. — Mit अभिसंवि *anstarren* Kâd. 74,20. — Mit सम् 1) *hinsehen, hinblicken, anschauen, erblicken, sehen.* — 2) *gewahr —, inne werden, sich überzeugen von, Gewissheit erlangen.* — 3) *ausfindig machen, erdenken.* — 4) *sein Augenmerk richten auf, denken an, es abgesehen haben auf.* — 5) *in Betracht ziehen, untersuchen, prüfen, überlegen.* — 6) *Jmd* (Acc.) *bestimmen zu* (Acc.) R. 2,45,9. — समेक्षत MBh. 14,2201 fehlerhaft für समैक्षत. — Caus. Act. Med. 1) *Jmd* (Acc.) *Etwas* oder *Jmd* (Acc. oder Instr.) *sehen lassen.* — 2) *sich sehen lassen.* — Mit अनुसम् *im Auge haben.* — Mit अभिसम् 1) *erblicken.* — 2) *einsehen, gewahr —, inne werden* Suçr. 1,3,3. 60,14. 2,47,9. ṚV. Prât. 17,15. — 3) *in Betracht ziehen, bedenken.* °मीक्ष्य *mit Rücksicht auf* Karaka 3,8. 4,8. 6,1. Suçr. 1,30,21. — Mit प्रसम् 1) *sehen, ansehen, erblicken, gewahren.* — 2) *lauern auf.* — 3) *in Betracht ziehen, erwägen.* — 4) *erklären für* (Acc.) MBh. 3,180,30. 36. — Mit प्रतिसम् *ausharren.*

ईक्ष 1) Adj. (f. ई) *sehend, blickend,* in तिर्यगीक्ष. वधीक्षी: प्रति *zu den* (Weibern), *welche kommen, um die junge Frau zu sehen* Kaṭç. 77. — 2) m.

Digitized by Google

f. oder n. *Masche*, in तुन्नेत (v.l. तुन्नात) Adj. *feinmaschig*. — 3) f. या *a) Blick, Anblick. — b) Betrachtung, Erwägung.* — 4) ईत n. ein zur Erklärung von अन्तरित erfundenes Wort.

ईक्तक m. *Zuschauer* Gobh. 2,2,14.

ईक्षण n. 1) *das Sehen, Hinsehen, Erblicken, Gewahrwerden* Lâṭ. 5,5,2. Chr. 135,15. 299,28. यावदीक्षणम् so v. a. *einen Augenblick*. — 2) *das Nachsehen, Sichkümmern um, Besorgen.* — 3) *Auge.* Am Ende eines adj. Comp. f. या.

ईक्षणपत्र n. *Gesichtskreis* 311,26.

ईक्षणाग्रवम् m. *Schlange* MBh. 1,37,29.

ईक्षणिक (*f. या) und ईक्षणीक m. *Wahrsager.*

ईक्षणीय Adj. *zu sehen, zu Gesicht kommend* Spr. 6073.

ईति in वधीत्तीन् Kâṭj. 77 fehlerhaft für वधोतीः; s. u. ईत 1).

ईत्तित n. *Blick* Çân. 44. Prab. 108,14.

ईत्तितृ Nom. ag. *der da sieht, — schaut.* ब्रह्मेत्तितृ जगतः *das Brahman schaut die Welt* Çaṃk. zu Bâdar. S. 1035, Z. 4.

°ईत्तिन् (Conj.) Adj. *ein Auge habend für* Spr. 2904.

ईते 1. Sg. Med. von ईत् und 2. Sg. Med. von ईष्.

(ईतेण्य) ईतेणिष्ठ Adj. *sehenswerth.*

*ईख्, ईखति v. l. für ईङ्.

ईङ्, ईङ्गति, *ईङ्गते (गतिकर्मन्). — Caus. ईङ्गयति *schwankend bewegen, schaukeln.* — Mit समा, सम्वेङ् Ait Br. 8,9 fehlerhaft für सम्विक्स्व. — Mit परि, परीङ्खयते AV. v. l. für पर्यङ्क° des ṚV. — Mit प्र *erzittern.* Med. Ait. Âr. 409,12. — Caus. *schaukeln.* Med. *sich schaukeln.*

ईङ्खन n. *das Schaukeln.*

°ईङ्खय Adj. *in Bewegung setzend.*

ईङ्खयति Çat. Br. 14,9,2,22 fehlerhaft für इङ्खयति.

ईज्, *ईजति, *ईञ्जति (गतिकुत्सनयोः), ईज्यते. — Mit अप Med. *wegtreiben.* — Mit सम् Med. *zusammentreiben.*

ईजान Partic. Perf. von यज्.

ईजिक m. Pl. N. pr. eines Volkes MBh. 6,9,52.

ईजितुम् MBh. 2,33,6 = यष्टुम्, ईजिरे 3. Pl. Perf. Med. und ईजे 1te und 3te Sg. Perf. Med. von यज्.

1. ईड्, ईट्टे 1) *Jmd* (Acc.) *anflehen —, bitten um* (Acc., Gen. oder Dat.). — 2) *Jmd* (Dat.) *Etwas* (Acc.) *darbringen* ṚV. 5,12,6. — 3) *preisen, loben.* — 4) **in Bewegung setzen, erzeugen* (ईट्टे = ईर्ते). — Caus. ईडयति 1) *preisen, loben.* — 2) *ertönen lassen.* Vgl. ईड्. — Mit प्र, उपप्र, प्रति, सम् und प्रसम् *preisen, loben.*

2. ईड् und *ईडा f. *Preis, Lob.*

ईडितर् Nom. ag. *Lobpreiser* AV. ईळितर् ṚV.

ईड्न्य, ईळेनिष्ठ Adj. 1) *anzuflehen um* (Dat.). — 2) *zu preisen.*

ईड्य und ईडिष्ठ Adj. *zu preisen, preisenswerth.*

*ईणमत् Adj. von 2. ईष्.

1. ईति f. 1) *Noth, Plage, Landplage* Milav. 95. ईतिनाम् st. ईतीनाम्. — 2) * = प्रवास. — 3) * = डिम्ब.

2. ईति Adv. = इति *so.*

ईदृक्षा f. *Qualität.*

ईदृत्त (f. या), ईदृग्विध, ईदृश् (Nom. ईदृङ् und ईदृक्), ईदृश (f. ई) und ईदृशक Adj. *von diesem Aussehen, derartig, so beschaffen, ein solcher.* (यदि) ईदृगहम् *wenn ich in solche Lage gerathen bin.*

ईद्धात्, ईद्धात् oder ई° Adv. Lâṭ. 5,11,11.

ईधीय Adj. = वीध्य *zum heitern Himmel gehörig.*

ईध्य VS. Prât. aus वीध्य herausgenommen.

ईमिधन Adj. ई *zum Schlusssatz habend* (ein Sâman).

*ईम्, ईम्नाति (बन्धने).

ईप्स्, ईप्सति Desid. von आप्.

ईप्सा f. *Verlangen, Begehren, Wunsch.*

ईप्सित n. dass. 81,11. R. 1,55,18. Ragh. 1,79. 3,1. 5. Kathâs. 18,315. 22,170.

ईप्सिततमत्व n. *das Zunächststehen, das nächstes-Object-Sein einer Handlung* Comm. zu Nyâsam. 9,2,28.

ईप्सु Adj. *zu erlangen strebend, verlangend —, begehrend nach.* Die Ergänzung im Acc., Infin. oder im Comp. vorangehend.

ईप्सुयज्ञ m. *ein best.* Soma-*Opfer.*

ईम् nachgesetzte Verstärkungspartikel. Nach Relativen so v. a. *cunque.* कं ईम् so v. a. *wer wohl* ṚV. 10,40,14. *welche wohl* 7,56,1. किं चनेम् *gar nichts* 2,16,2. Häufig ganz bedeutungslos zur Vermeidung des Hiatus eingeschoben.

ईयचनम् Adj. *weithin schauend* ṚV.

ईयिवंस् (schwach ईयुस्) Partic. Perf. von 3. इ.

ईर्, ईर्ते (hier und da auch Act.) 1) *in Bewegung setzen, fördern.* — 2) *sich in Bewegung setzen, sich erheben, hervorgehen, erstehen, erschallen.* — 3) *sich auf und davon machen.* — Caus. ईरयति, °ते 1) *in Bewegung setzen, schleudern, anregen, hervorgehen —, erstehen lassen, in's Leben rufen.* — 2) *erschallen lassen*, ohne Object *ausrufen, verkünden* 105,6. Pass. *genannt werden.* — 3) *erheben, in die Höhe heben.* — 4) *sich erheben.* — Mit अभि Caus. *herbeischaffen.* — Mit व्यव Caus. *zertheilen.* — Mit आ Simpl. und Caus. Act. Med. 1) *herbeischaffen, verschaffen, hinschaffen.* — 2) *sich verschaffen, theilhaftig werden* ṚV. 1,6,4. — 3) *erheben* (einen Gesang u. s. w.). — Mit न्या 1) *Jmd* (Acc.) *einsetzen als* (Acc.). — 2) *richten* (das Verlangen) *auf* (Loc.). — Mit समा *zusammenfügen, schaffen* ṚV. 10,40,10. — Mit उद् 1) *herausholen* ṚV. 1,118,6. — 2) *Jmd ehren* ṚV. 4,2,7. — 3) *sich erheben, aufstehen, aufbrechen.* — 4) *in Bewegung kommen, aufsteigen, erstehen.* — Partic. उदीर्ण *erregt, zum Ausbruch gekommen, gesteigert, gehoben* (in übertr. Bed.), *von Selbstgefühl erfüllt.* — Caus. 1) *herausholen* ṚV. 1,112,5. 118,6. 10,39,9. — 2) *erheben, emporrichten; aufwirbeln* (Staub). — 3) *schleudern, werfen* (Geschosse, Würfel). — 4) *emportreiben, ansetzen* (Blüthe). — 5) *aus sich hervortreten lassen, an den Tag legen* Kumâras. 2,6. — 6) *anstimmen, ertönen lassen* ṚV. 1,168,8. 8, 90,16. 9,72,1. *aussprechen, enunciare.* Ohne Object *sprechen* LA. 28,1. Pass. *angegeben —, genannt werden* Chr. 274,10. *gelten für* (Nom.) 104,4. — 7) *verschaffen, bewirken, hervorbringen* ṚV. 1,48,2. 10,39,2. TS. 2,4,12,2. Suçr. 1,128,1. — 8) *erregen, steigern, verstärken, vermehren* Suçr. 1,152,15. 2, 312,17. Kumâras. 4,41. उदीरितधी Adj. *von aufgewecktem Verstande.* — 9) *Jmd erheben, verherrlichen* ṚV. 5,42,8. MBh. 3,134,21. — 10) *Jmd beleben, aufregen, höher stimmen* ṚV. 1,113,8. 117,24. 8,68,6. R. 2,7,9. — 11) *Jmd drängen, anstacheln* R. 5,49,19. — 12) *sich erheben aus* (Abl.) ṚV. 5, 55,5. *aufbrechen* 8,7,8. — Mit अभ्युद् Caus. 1) *ertönen lassen.* इति तयाभ्युदीरिते *nachdem sie so geredet hatte.* — 2) *erregen, steigern, verstärken.* — Mit प्रत्युद् Caus. *dagegen ertönen lassen, erwidern.* — Mit समुद्, Partic. समुदीर्ण *erregt, in Aufregung gerathen.* — Caus. 1) *hinausdrängen* MBh. 5,179,29. — 2) *aufwirbeln* (Staub). — 3) *schleudern, werfen.* — 4) *aussprechen, enunciare* 69,16. 144,11. — समुदीर्यति Çat. Br. wohl fehlerhaft für समुद्दीपयति. — Mit नि Caus. *herabschleudern auf* (Loc.). — Mit प्र *sich in Bewegung setzen, hervorkommen, zum Vorschein kommen, erstehen, erschallen.* — Caus. 1) *vorwärts treiben, — drängen, Jmd treiben, drängen* 122, 23. 148,7. 212,30. — 2) *entsenden, richten* (die Augen). — 3) *anstimmen, ertönen lassen, aussprechen* 181,5. — 4) *erregen, in Aufregung versetzen* Megh. 69, v. l. — 5) *vertreiben, verbringen* (die Zeit). — Mit अभिप्र Caus. *vorwärts treiben.* — Mit संप्र *sich zusammen erheben.* — Caus. *vorwärts drängen, stossen.* — Mit प्रति Caus. *aufhetzen.* — Mit वि *zerspalten.* — Caus. *zerspalten, zertheilen, theilen* Çat. Br. 3,3,1,13. — Mit सम् 1) *zusammenfügen, schaffen* ṚV. 3,55,20. 4,56,3. — 2) *bewirken, befördern* ṚV. 3,31,15. — Caus. 1) *zusammenfügen, schaffen, entstehen lassen.* — 2) *antreiben* ṚV. 10,

Digitized by Google

39,10. — 3) *wiederbeleben.* — 4) *ausstatten mit* (Instr.). — Mit अभिस् Caus. *in Bewegung versetzen.*

ईर m. *Wind.* °ञ m. Patron. Hanumant's.

ईरण 1) *Adj. *bewegend, treibend.* — 2) m. *Wind.* — 3) n. *a) das Drängen, Drücken* (bei Ausleerungen) Bhâvapr. 5,93. — *b) das Verkünden.*

ईरयाद् m. *Schlange* Ait. Âr. 136,5 v. u.

ईरयैध्ये Dat. Inf. *in Bewegung zu setzen, lebendig zu machen* RV. 4,2,1.

ईरामा f. N. pr. eines Flusses. इरामा v. l.

ईरिण n. *salzhaltiges, unfruchtbares Land* MBh. 3,179,54. Vgl. इरिण.

ईरिन् m. Pl. N. pr. eines Stammes.

ईरुगपदएउनाथ m. N. pr. eines Lexicographen.

*ईर्ख्य्, ईर्ख्यति = ईर्ष्य्.

ईर्त्स्, ईर्त्सति Desid. von अर्घ्.

*ईर्त्सु Adj. *Etwas* (Acc.) *zu vermehren wünschend* Bhatt. 9,32.

ईर्म m. 1) *Bug, Arm, Vordertheil eines Thiers.* ईर्मतस् Târ. Br. 21,1,7. — 2) m. n. *Wunde* Spr. 7615.

ईर्मन् = ईर्म 1) in दक्षिणेर्मन्.

ईर्मा (Padap. ईर्म) Adv. *auf der Stelle, hier, hierher.*

ईर्मात्त Adj. Pl. etwa *deren Büge dicht bei einander stehen.*

ईर्य 1) Adj. *anzuregen, — treiben.* Dazu Nom. abstr. ईर्यता f. Ait. Âr. 114,3. — 2) f. आ bei den Buddhisten und Gaina *vorsichtiges Gehen, so dass man keinem lebenden Wesen dabei ein Leid zufügt.* °पथ m.

*ईर्वारु m. f. = ईर्वारु.

ईर्षा, ईर्षालु, ईर्षित, ईर्षितव्य und ईर्षु fehlerhaft für ईर्ष्या u. s. w.

ईर्ष्य्, ईर्ष्यति *neidisch —, eifersüchtig sein.* Der Nebenbuhler im *Dativ, die Gattin im Gen. (Âpast.) oder * Acc.

ईर्ष्यक m. *eine Art Schwächling.*

ईर्ष्या f. *Neid, Eifersucht.*

ईर्ष्याभिरति m. *eine Art Schwächling* Karaka 4,2.

ईर्ष्याय् Denom. *Eifersucht an den Tag legen.* °यित n. Nom. act. Bâlar. 121,17.

ईर्ष्यारति m. = ईर्ष्याभिरति Karaka 4,2.

ईर्ष्यालु und ईर्ष्यावत् Adj. *neidisch, eifersüchtig.*

ईर्ष्याषण्ढ m. *eine Art Schwächling* Nâr. 12,13.15.

ईर्ष्यित n. *Eifersucht* Spr. 7336.

ईर्ष्यिन् Adj. *neidisch* Spr. 1149, v. l.

ईर्ष्यु Adj. *neidisch, eifersüchtig.*

*ईलि, *ईलिका und *ईली f. *eine Art Schwert.*

ईलिन 1) m. N. pr. eines Sohnes des Tamsu MBh. 1,95,27. 28. — 2) f. ई N. pr. einer Tochter Medhâtithi's Hariv. 1,32,6. इलिनी v. l.

ईवत् Adj. *so gross, — trefflich, tantus.*

1. ईश्, ईष्टे und ईशे 1) *zu eigen haben, besitzen;* mit Gen. (selten Acc.). — 2) *zu eigen sein, Jmd* (Gen.) *gehören, gebühren.* — 3) *verfügen können über, Ansprüche oder ein Recht haben auf* (Gen.). — 4) *können, vermögen zu* (Inf. auf तोस् oder तुम्, oder Nom. act. im Loc.), *Etwas* (Acc.) *vermögen.* Ohne Ergänzung auch so v. a. *männliches Vermögen haben.* — 5) *gebieten —, herrschen —, Gewalt haben über* (Gen. oder Acc.). — 6) (*als Gebieter*) *Erlaubniss ertheilen.* — Mit परि *vermögen zu* (Inf.). 2. ईश् m. 1) *Gebieter, Herr.* — 2) Bein. Çiva's.

ईश 1) Adj. Subst. (f. आ) *a) Eigenthümer.* — *b) verfügen könnend über* (Gen.), *Ansprüche oder ein Recht habend auf* (Gen.). — *c) vermögend —, im Stande seiend zu* (Infin.). — 2) m. *a) Herr, Gebieter von, der Oberste unter* (Gen. oder im Comp. vorangehend). — *b) *Gemahl.* — *c)* Bein. α) Vishṇu's VP. 5,20,91. — β) Çiva's. — γ) Kubera's. — *d) eine Form* Çiva's. — *e) ein* Rudra. — *f)* Bez. *der Zahl eilf.* — *g)* bei einigen Çaiva *eine best.* Çakti. — *h)* N. pr. eines Sâdhja VP.² 2,22. — 3) f. ईशा *a) Vermögen, Gewalt, Herrschaft.* — *b) eine best.* Çakti.

ईशखान m. N. pr. eines *Chans.*

ईशगीता f. Pl. Titel eines Abschnittes im Kûrmapurâṇa.

ईशत्व n. LA. 3,13 fehlerhaft für ईशित्व.

ईशन n. *das Gebieten, Herrschen.* — ईशनी fehlerhaft für ईशिनी.

*ईशय्, °यति = ईशमानमाचष्टे oder करोति.

ईशसंस्थ Adj. *als Herr erscheinend* Çvetâçv. Up. 6,17.

*ईशसखि m. Bein. Kubera's.

ईशसरस् n. N. pr. eines *Sees.*

ईशहृदय n. Titel eines Werkes.

ईशाखान m. N. pr. eines *Chans.*

ईशाध्याय m. = ईशोपनिषद्.

ईशान und ईशान 1) Adj. *a) zu eigen habend, besitzend.* — *b) vermögend.* — *c) herrschend, Herrscher.* — 2) m. *a)* Bein. α) Çiva-Rudra's. — β) *der Sonne,* als einer der acht Formen Çiva's. — γ) Vishṇu's. — *b)* Bez. *des 11ten* Muhûrta Ind. St. 10,296. — *c)* N. pr. α) eines Rudra VP. 1,8,6. — β) eines Sâdhja. — γ) eines Mannes. — δ) eines Berges in Çâkadvîpa Bhâg. P. 5,20,26. — 3) f. ईशाना *a)* Bein. der Durgâ. — *b) eine best.* Çakti. — 4) m. f. (ई) **Mimosa Suma* Roxb. — 5) *n. *Licht, Glanz.*

ईशानकल्प m. Name eines Kalpa VP.² 1,LVIII. LXVII.

ईशानकृत् Adj. *handelnd wie Einer der es vermag, seinen Besitz oder seine Macht gebrauchend.*

ईशानचन्द्र m. N. pr. eines Arztes.

*ईशानज्ञ m. Pl. *eine best. Götterordnung* bei den Gaina.

ईशानदेवी f. ein Frauenname.

ईशानबलि m. *ein best. Opfer* VP.² 3,114.

ईशानाधिप Adj. (f. आ) Çiva *zum Herrn habend.*

दिश् *Nordost.*

ईशान्य n. Name eines Liṅga.

ईशावास्य n. = ईशोपनिषद्.

ईशितर् Nom. ag. *Herr, Gebieter.* Nom. abstr. °तृत्व n. Comm. zu Njâjam. 6,7,2.

ईशितव्य Adj. *das Object eines Herrn oder Herrschers seiend, beherrscht werdend.* Davon Nom. abstr. °त्व n.

ईशितव्याय्, °यति *thun, als wenn man beherrscht würde.*

ईशिता f. *Allmacht* (eine der acht Siddhi).

ईशित्व n. dass. MBh. 14,38,12.

ईशिन् 1) Adj. *gebietend —, herrschend über.* — 2) f. °नी *Herrschermacht.*

ईशोपनिषद् f. Titel einer Upanishad.

ईश्वर 1) Adj. (f. आ) *vermögend, im Stande zu thun, — zu werden, in dem Falle seiend zu.* Die Ergänzung ein Infin. auf अम्, तोस्, तवै oder तुम्, ein Nom. act. im Loc., oder ein Potent. mit oder ohne यद्. Beim Infin. auf तोस् steht häufig der Nom. m. Sg. ohne Rücksicht auf Genus und Numerus des Subst. — 2) m. (adj. Comp. f. आ) *a) Besitzer, Eigenthümer von* (Gen., Loc. oder im Comp. vorangehend) 126,18. — *b) Gebieter, Fürst, König.* — *c) ein vornehmer —, reicher Herr* 166,4. — *d) Gemahl.* — *e) die oberste Gottheit.* — *f)* Bein. α) Brahman's 55,33. — β) Çiva's 130,3. — γ) Indra's. δ) **des Liebesgottes.* — *g) *die Seele.* — *h)* N. pr. α) eines Rudra. — β) eines Sohnes Brahman's VP.² 2,126. — γ) eines Fürsten MBh. 1,67,65. — *i)* Bez. *der Zahl eilf.* — *k) das 11te Jahr im 60jährigen Jupiter-Cyclus.* — 3) f. ईश्वरा und *ईश्वरी Bein. der Durgâ. — 4) f. ईश्वरी *a) Gebieterin, Fürstin.* — *b) eine best. übernatürliche Kraft.* — *c)* *Bez. *verschiedener Pflanzen* Nigh. Pr.

ईश्वरकृष्ण m. N. pr. eines Autors.

ईश्वरगीता f. Pl. 1) = भगवद्गीता. — 2) Titel eines Abschnittes im Kûrmapurâṇa.

ईश्वरग्रास Adj. *Gott* (die 3te Stufe des Âtman) *verschlingend* (d. i. *aufhebend*), Beiw. der 4ten Stufe des Âtman Nṛs. Up. in Ind. St. 9,126.

ईश्वरचन्द्रराय m. N. pr. eines Mannes.

Digitized by Google

ईश्वरता f. *Herrschaft, Oberherrschaft.*

ईश्वरतीर्थाचार्य m. N. pr. eines *Lehrers.*

ईश्वरत्व n. *Herrschaft, Oberherrschaft.*

ईश्वरदत्त m. N. pr. eines Fürsten.

ईश्वरप्रणिधान n. *Ergebung in den Willen Gottes* 285,30.

ईश्वरप्रत्यभिज्ञा f. Titel eines Werkes.

*ईश्वरमल्लिका f. *Mimusops Elengi* Nigh. Pr.

ईश्वरमीननाथसंवाद् m. Titel eines Werkes.

ईश्वरवर्मन् m. N. pr. eines Mannes.

ईश्वरवाद् m. Titel eines Werkes.

*ईश्वरसद्मन् n. *Tempel.*

ईश्वरसूरि m. N. pr. eines Gelehrten.

ईश्वरसेन m. N. pr. eines Fürsten VP.² 4,208.

ईश्वरानन्द् m. N. pr. eines Scholiasten.

ईश्वरी Adv. mit कर् *Jmd zu einem reichen Herrn machen.*

ईश्वरीतन्त्र n. und ईश्वरे (Loc.) नित्यमुखावस्थापनम् Titel von Werken.

1. ईष्, ईषति (meist mit Präpp.), °ते 1) *wegrücken, sich entziehen, weichen von* (Abl.). — 2) *abweichen von* (Abl.). — 3) *Jmd* (Acc.) *verlassen* RV. 10,89,3. — 4) *feindlich anrücken,* im Partic. ईषत्. — 5) Act. *उञ्छे. — 6) Med. *किंसायाम् und *दर्शने. — Mit अति *vorüberlaufen,* mit Acc. Maitr. S. 1,10,14. — Mit अप Act. *sich entfernen von* (Abl.). — Mit आ Act. (selten) und Med. 1) *anrücken, sich drängen an, zu.* — 2) *Etwas* (Acc.) *erstreben, begehren, hinstreben nach* (Loc.), *sich anschicken zu* (Infin. auf अम्). — 3) *bittend angehen, anflehen.* — Mit उपा Med. *angehen, anflehen.* — Mit प्रत्या Med. *sich fügen an, in* RV. 5,86,3. — Mit उद् Act. *emporsteigen* Maitr. S. 1,10,12. उदीषित *emporgestiegen, erhoben.* — Mit समुद् Act. *emporsteigen, auf die Oberfläche kommen.* — Mit उप Med. *losgehen auf.* — Mit प्रति, Partic. प्रतीषित *entgegengestreckt.* — Mit वि Act. *auseinandergehen, sich dehnen.* — Mit सम् *sich strecken.* समीषित *gestreckt.*

2. ईष् die als Nidhana verwandte Silbe ईष् Ârsh. Br.

ईष m. 1) *der Monat* Âçvina. — 2) N. pr. eines Sohnes des 3ten Manu. — Fehlerhaft für इष.

*ईषण 1) Adj. *eilend.* — 2) f. आ *Bestreben* und *Bitte* Gal.

*ईषणिन् Adj. *eilend.*

ईषच्छ्वास Adj. *mit geringem Hauch hervorgebracht.*

ईषत् Adv. *annähernd, obenhin, leichthin, ein wenig, etwas.*

ईषत्कर Adj. 1) *leicht zu vollbringen.* — 2) *ein wenig.*

ईषत्कार्य Adj. (f. आ) *leicht zu* (Loc. eines Nom. act.).

*ईषत्पान Adj. *leicht zu trinken.*

*ईषत्प्रमय Adj. etwa *leicht vergänglich.*

*ईषत्प्रलम्भ Adj. *leicht zu betrügen.*

ईषत्स्पृष्ट Adj. *leicht berührt.* Nom. abstr. °ता f.

ईषथुस् 2. Du. Perf. von 3. इष्.

ईषदसमाप्त Adj. *nicht ganz vollständig.* °स: पटु: so v. a. *nicht vollkommen geschickt, nahe daran geschickt zu heissen* P. 5,3,67, Sch.

ईषदसमाप्ति f. *das Fehlen von Wenigem, Nahekommen, Anstreifen* (in übertr. Bed.) P. 5,3,67.

*ईषदाढ्यंकर Adj. *leicht reich zu machen.*

*ईषदाढ्यंभव n. impers. *leicht reich zu werden.*

*ईषदुपदान Adj. *leicht zu Grunde gehend* Kâç. zu P. 6,1,50.

ईषद्धास Adj. (f. आ) *lächelnd.*

1. ईषद्धास्य n. *das Lächeln.*

2. ईषद्धास्य Adj. (f. आ) *lächelnd.*

*ईषद्बीज्ञा f. *eine Traubenart ohne Kerne* Nigh. Pr.

*ईषद्विलय Adj. *leicht vergänglich.*

*ईषद्वीर्य m. *Mandelbaum* Nigh. Pr.

ईषद्वाद् Adj. *schwach tönend.*

*ईषन्मिमय Adj. *leicht auszumessen.*

*ईषन्मर्ष und *°णा Adj. *leicht zu ertragen.*

*ईषल्लभ Adj. *leicht zu erlangen, — haben.*

ईषा f. 1) *Deichsel.* Du. *die doppelte, gabelförmige D.* ईषागुगानि. — 2) *Brett an einer Bettstelle.* — 3) *ein best. Längenmaass,* = 88 Aṅgula Çulbas. 1,10.

ईषादण्ड m. *Deichsel* VP. 2,8,2.

ईषादन्त Adj. *deichsellange Stosszähne habend.*

*ईषिका f. 1) *Saccharum spontaneum.* — 2) *Pinsel, Probirstäbchen.* — 3) *Augapfel eines Elephanten.* — Vgl. इषीका.

*ईषिर m. *Feuer.* Vgl. इषिर.

ईषिरे Âpast. = ईषुस्. ईषिरर्षय: metrisch richtig und in der älteren Sprache unanfechtbar.

ईषीका f. *Rohr, Schilf* Maitr. S. 3,6,3. Vgl. इषीका.

ईषुस् 3. Pl. Perf. von 3. इष्.

*ईष्म m. = इष्म.

*ईष्य m. *Lehrer.*

ईसराफ (arab.) m. in der Astrol. Bez. *des 4ten Joga.*

ईक्, ईकति (selten), ईकते *streben* —, *verlangen nach, sich Etwas* (Acc.) *angelegen sein lassen, im Sinne haben, gedenken zu* (Infin.). धनकेतोम् *sich des Geldes wegen abmühen* Spr. 3058. समारम्भान् *Etwas unternehmen.* ईकित *worauf man sein Streben gerichtet hat* 290,3. — *Caus. *Jmd antreiben.* — Mit प्रति in प्रतीक्. — Mit सम् = Simpl. समीकित *unternommen.*

ईक 1) m. *das Bestreben.* — 2) f. आ *a) das Streben, Anstrengung, Thätigkeit, Arbeit.* — *b) das Treiben, Thun.* — *c) Verlangen, Begehren, Wunsch.*

ईकामृग m. 1) *Wolf.* — 2) *eine Art Schauspiel.*

*ईकावृक m. *Wolf.*

ईकित n. 1) *Anstrengung, Bemühung.* — 2) *das Treiben, Thun.* — 3) *Vorhaben* Spr. 5889. — 4) *Verlangen, Begehren, Wunsch.*

---

1. उ Interj. Nach den Lexicographen रोषोक्ति, आमन्त्रणे (संबोधने), अनुकम्पायाम्, नियोगे, पदपूरणे und पादपूरणे.

2. उ (ऊ) Indecl. 1) *und, auch, und auch.* — 2) *doch, dagegen, anderseits, dafür.* — 3) *nun, schon, so eben, sogleich, alsbald.* — 4) besonders beliebt nach einem Pron. demonstr., relat. oder interrog., nach einigen Partikeln und am Ende eines Stollens nach einem Infin. auf तवै (तवा उ). Meistens nur durch eine stärkere Betonung wiederzugeben. — 5) उ — उ, उ — उत *einestheils — anderntheils, sowohl — als auch.* — 6) in der klass. Sprache nur nach अथ (s. u. अथ), न (s. नो) und किम्. किमु प्रतिकूले विधातरि न संभाव्यते *was wohl nicht?* so v. a. *Alles.* आभाषस्ते किमु न विदित: *ist dir etwa nicht bekannt?* किमु — स्यात् *ob wohl?* सुकृत्सार्थ: किमु त्यज्यते *warum doch, — wohl?* Spr. 4288. किमु सर्वमास्ताम् so v. a. *doch lieber sage ich Nichts* 4801. नेत्रतां किमु नेत्रताम् *oder* 3216, v. l. 7105. किमु — उत *utrum — an.* Häufig bedeutet किमु so v. a. *wie viel eher, — mehr* (schon im Çat. Br.). Auch *dagegen, jedoch* Bâlar. 42,1. 106,4. 276,18.

3. उ, उणोति und *अवते *rufen, schreien.* — उवै s. bes. — Mit आ Partic. ओत *angerufen, aufgefordert.* — Mit वि *zurufen, antreiben.*

4. *उ m. Bein. 1) Brahman's. — 2) Çiva's.

उवेक m. Maṇḍanamiçra's volksthümlicher Name.

*उक Indecl.

*उकण, f. *ई gaṇa गौरादि in der Kâç. उणक v. l.

*उकनाक् m. *ein hell- oder dunkelbraunes Pferd.*

उकार m. *der Laut* उ.

उक्त 1) m. N. pr. eines zu den Viçve Devâs gezählten Wesens Harîv. 2,12,51. उक्थ v. l. — 2) n. *Wort, Ausdruck für.* — 3) n. f. (आ) *ein best. Metrum.* — Vgl. वच्.

उक्तपुंस्क Adj. *wozu es ein nur durch den Begriff des Geschlechts sich unterscheidendes Masculinum giebt.*

उक्तपूर्व Adj. *ehemals* —, *sonst gesprochen* 60,5. 72,6. 73,24.

उक्तप्रत्युक्त n. *Rede und Gegenrede, Unterhaltung.* Auch *eine Art Wechselgesang.*

उक्तवत् Partic. Perf. von वच्.

उक्तवाक्य Adj. *gesprochen habend* 89,29.

Digitized by Google

उक्थानुशासन Adj. (f. आ) *dem eine Unterweisung zu Theil geworden ist* Çat. Br. 14,7,2,25.

उक्ति f. 1) *Ausspruch, Verkündigung, ausdrückliche Erwähnung, Rede, Wort, Ausdruck für.* उक्तिं कृ *seine Stimme erheben* 174,4. — 2) *kluger —, witziger Ausspruch.*

उक्थापनिषत्क Adj. *dem die* Upanishad *gelehrt worden sind* Çat. Br. 14,6,11,1.

उक्था Absol. von वच्.

उक्थ्य 1) m. *a) eine Form* Agni's MBh. 3,219, 25. — *b)* N. pr. α) eines zu den Viçve Devâs gezählten Wesens. उक्थ v. l. — β) eines Fürsten VP. 4,4,47. — 2) n. *a) Spruch, Preis, Lob.* — *b)* im Ritual *der Satz* oder *die Strophenreihe, welche die Recitation des* Hotar *und seiner Gehülfen bilden* (später शस्त्र genannt). मरुद्वत्कथम् oder बृहद्वत्कथम् = बृहतीमरुत्वदात्मकं शस्त्रम् Comm. zu Çat. Br. 10,1,2,1. — 3) n. f. (आ) *ein best. Metrum.*

उक्थवाच् f. *ein best. Theil eines* Çastra Âçv. Çr. 5,14,26. 15,23.

उक्थशेष m. *ein best. Schlusstheil eines* Çastra Ait. Âr. 454,18.

उक्थ्यपक्ष Adj. *Sprüche zu Flügeln habend* VS. 17,55. उक्थ्यपात्रम् Mahâbh. 6,1,10,*a*.

उक्थपात्र n. *Schalen, welche während der Recitation der* Uktha *aufgesetzt werden.*

उक्थभृत् Adj. *Sprüche darbringend.*

उक्थमुख n. *Beginn der* Uktha *genannten Recitation* Ait. Br. 2,35.37. Çâṅkh. Br. 7,9. 29,3. Ait. Âr. 52,6. Davon °मुखीय Adj. Çâṅkh. Br. 22,8. 25, 5. 6. 29,4. Ça. 12,3,5. Vaitân.

उक्थवत् Adj. *mit einem Spruch verbunden.*

उक्थवर्धन Adj. *an Lobpreis sich stärkend, — ergötzend.*

उक्थ्यवाहस् Adj. 1) *Sprüche darbringend.* — 2) *dem Sprüche dargebracht werden.*

उक्थविद् Adj. *der Sprüche kundig* Çat. Br. 14, 8,14,1.

उक्थविध Adj. *spruchartig* Çat. Br. 10,6,2,10.

उक्थवीर्य n. *ein best. Theil des* आज्यं शस्त्रम् Ind. St. 10,354. Ait. Âr. 416,4. 454,18.

उक्थशंसिन् Adj. 1) *lobpreisend.* — 2) *die* Uktha *sprechend.*

उक्थशंस् (stark °शाम्) und °शंसि Adj. *den Spruch sprechend, lobpreisend.*

उक्थशास्त्र m. Titel eines Werkes.

उक्थ्यपुष्प Adj. 1) *in Sprüchen dahin rauschend.* — 2) *dem rauschendes Lob dargebracht wird.*

उक्थसंपद् f. *eine best. Schlussrecitation eines* Çastra Ait. Âr. 454,17.

उक्थामद् n. Pl. *Preis und Jubel* Maitr. S. 1,9,2. 8.

उक्थायु Adj. *nach Lob verlangend* TS. 1,4,12,1. Maitr. S. 1,3,14.

उक्थार्क (viersilbig) n. Pl. *Spruch und Lied.*

उक्थावी Adj. *Sprüche liebend.*

उक्थाशस्त्र n. Pl. Uktha *und* Çastra.

उक्थिन् Adj. 1) *Sprüche sprechend, preisend, lobend.* — 2) *von Preis begleitet,* liturg. von Uktha (rit.) *b.*

उक्थ्य, उक्थिय 1) Adj. *a) des Preisens würdig, preisenswerth.* — *b) Preis enthaltend, preisend.* — *c)* von Uktha (rit.) *begleitet.* — 2) m. *a) eine best. Libation bei der Früh- und Mittagsspende.* — *b) eine der Grundformen der* Soma-*Feier.* Nom. abstr. °ता f. Lâṭj. 8,1,16.

उक्थ्यपात्र n. *der zur Darbringung der Libation* Uktha *bestimmte Becher* Çat. Br. 4,5,5,8. 12.

उक्थ्यस्थाली f. *der zur Bereitung der Libation* Uktha *dienende Topf* Çat. Br. 4,2,2,16.

1. उन्, उन्दति, °ते 1) *träufeln lassen, sprengen.* — 2) *beträufeln —, besprengen mit* (Instr.). उन्दित *besprengt, benetzt.* — 3) Med. *träufeln.* — 4) Med. *sprühen* (Funken). — 5) *harnen.* — 6) उन्दित *reichlich versehen mit* (im Comp. vorangehend). — Mit अनु Act. Med. *beträufeln, besprengen, besprühen.* — Mit अभि, अव und आ Act. *beträufeln, besprengen.* — Mit उद् Act. *hinauf —, hinaussprengen.* — Mit उप Act. *hinzusprengen.* — Mit निस् Act. *wegsprengen, wegspritzen.* — Mit परि *ringsum besprengen.* — Mit अनुपरि dass. Gobh. 1,3,11. 8,26. Gaut. 25, 4. — Mit अभिपरि *einen Guss machen um* Gobh. 1,3, 5. — Mit प्र Act. 1) *vor sich hinsprengen.* — 2) *besprengen, weihen.* — 3) *durch Besprengung zum Opfertode weihen, schlachten.* — Caus. *vor sich hinsprengen.* — Mit संप्र 1) *besprengen.* — 2) Med. *sich besprengen.* — Mit वि 1) Act. *vergiessen.* — 2) Med. *übertäufeln.* — Mit अभिवि *hinsprengen nach* (Acc.). — Mit सम् 1) *ausgiessen.* — 2) *besprengen, begiessen.* — 3) समुन्दित *übergossen —, so v. a. reichlich versehen mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend), 2. उन् Adj. in बृहदुन्.

3. उन्, उन्दति, उन्दमाण *heranwachsen, erstarken.* उन्दित *erwachsen, herangewachsen, erstarkt.* — Caus. उन्दयते *stärken.* — Mit सम्, Partic. संमुन्दित *zugleich gestärkt, — ermuthigt.* — Vgl. वन्.

4. उन् Adj. in साकमुन्.

उन्द 1) *Adj. *gross.* — 2) m. = उन्दन् in ज्ञातोन्द u.s.w.

उन्दण n. *das Besprengen, Weihen.*

उन्दण्य, °ण्यति etwa *nach Stieren* (*Rinderheerden*) *begierig sein.*

(उन्दण्यायन) उन्दण्यायन m. Patron.

उन्दण्यु Adj. etwa *nach Stieren* (*Rinderheerden*) *begierig.*

*उन्दतर m. *ein kleiner* (angeblich auch *grosser*) *Stier.*

उन्दन् 1) m. *a) Stier, Bulle.* Häufig bildlich gebraucht. — *b) der Stier im Thierkreise.* — *c) *ein best. Heilmittel.* — 2) *Adj. = मरुत्.

उन्दवर्श m. *Stierkalb.*

उन्दवेरुत् m. *ein zeugungsunfähiger Stier* Çat. Br. 12,4,4,6.

उन्दसेन m. N. pr. eines Fürsten.

उन्दाभ्र Adj. *Stiere verzehrend.*

उन्दोरन्ध्र m. N. pr. eines Ṛshi Tâṇḍja-Br. 13,9,19.

*उन्ध्, ओन्धति (गतौ).

उन्ध 1) m. *a) Kochtopf, Pfanne.* — *b) ein best. Theil des Oberschenkels.* — *c)* N. pr. eines Lehrers. — 2) f. उन्धा *a) Kochtopf, Pfanne.* — *b)* = 1) *b)* Kaṭhaka 4,7.

उन्धचिक्कुद् Adj. *brüchig wie ein Topf, morsch.*

उन्धड N. pr. einer Oertlichkeit.

*उन्धर्वल und *उन्धल m. *ein Andropogon* Rigan. 8,126.

उन्धसंभरण n. *Herstellung des Kochtopfes.* Titel des 6ten Buchs im Çat. Br. Davon Adj. °भरणीय Çâṅkh. Br. 19,1. Ça. 9,22,7. Âçv. Çr. 4,1,21. Vaitân.

*उन्धस्रम् (Nom. °स्रत्) Adj. *aus dem Topfe fallend.*

उन्ध्य 1) Adj. *a) in der Feuerschüssel befindlich.* — *b) *auf einer Pfanne gebraten.* — 2) m. N. pr. eines Grammatikers. — 3) *f. उन्ध्या gaṇa कत्र्यादि.

उन्गण Adj. (f. आ) in Verbindung mit सेना oder Subst. ohne सेना *breitgeschaart.*

उग्र 1) Adj. (f. आ) *gewaltig, heftig, über die Maassen stark, — gross, — streng, grausig.* Bez. best. Mondhäuser. — 2) m. *a) ein Gewaltiger, Grosser, Vornehmer; ein gewaltthätiger, leidenschaftlicher Mensch.* — *b)* Bein. Çiva's oder Rudra's. — *c)* N. pr. eines Rudra VP. 1,8,7. Bhâg. P. 6,6,17. — *d) der Sohn eines Kriegers* (Vaiçja Comm. zu Âpast.) *von einer Çûdrâ* Âpast. 1,7,20. 21. Gaut. 4,16. — *e) *Hyperanthera Moringa.* — *f)* N. pr. eines Dânava und verschiedener anderer Personen. — *g)* Pl. Name einer Çiva'itischen Secte. — 3) f. उग्रा *a)* Bez. *verschiedener Pflanzen* (*Artemisia sternutatoria Roxb., Coriandrum sativum,* = अतसा und वचा). — *b) die Tochter eines Kriegers von einer Çûdrâ.* — *c) eine best.* Çruti S.S.S. 23. — 4) f. उग्री Pl. Bez. *best. dämonischer Wesen* AV. 4,24,2. — 5) *n. *die Wurzel von Aconitum ferox Wall.*

Digitized by Google

उग्रक m. N. pr. eines Schlangendämons MBh. 1,35,7.

उग्रकर्णिक Adj. *einen gewaltig grossen Ohrschmuck tragend.* Kirâta R. 4,40,29.

*उग्रकाण्ड m. *Momordica Charantia Lin.*

उग्रकाली f. *eine Form der* Durgâ.

*उग्रगन्ध 1) m. *Knoblauch* (Râgân. 7,69), *Ocimum pilosum* (Râgân. 10,159), *Michelia Champaca* und *Myrica sapida* (Râgân. 9,19). — 2) f. आ *Carum Carvi, Apium involucratum, Artemisia sternutatoria, Ligusticum Ajowan* und = वचा. — 3) n. *Asa foetida.*

*उग्रगन्धिका f. *Apium involucratum* Râgân. 6,111.

उग्रगाध m. *eine Stelle* (in einem Flusse u. s. w.), *wo man schwer Fuss fassen kann,* Tândja-Br. 14, 8,4. 15,2,6.

उग्रचण्डा f. N. pr. einer Nâjikâ der Devî.

उग्रचारिन् 1) Adj. *sich heftig —, sich rasch bewegend* (Mond). — 2) *f. °रिणी Bein. der Durgâ.

उग्रजाति f. *ein Grauen erregender Stand* Varâh. Bṛh. S. 15,29.

उग्रजित् f. N. pr. einer Apsaras.

उग्रतपस् m. N. pr. eines Muni.

उग्रता f. *heftiges —, ungestümes Wesen.*

उग्रतारा f. N. pr. einer Göttin.

उग्रतेजस् 1) Adj. *von gewaltiger Energie.* — 2) m. N. pr. *a*) eines Schlangendämons MBh. 16,4,16. — *b*) eines Buddha Lalit. 5,18. eines Devaputra 43,18. eines Sohnes des Mâra 360,2.

उग्रत्व n. *Gewaltthätigkeit, grosse Strenge* 51,14.

उग्रदण्ड Adj. *strenge strafend.*

*उग्रदत्त् (H. 457) und *°दन्त (Gal.) Adj. *gewaltige Zähne habend.*

उग्रदर्शन Adj. (f. आ) *grausig anzusehen* MBh. 1,210,24.

*उग्रदुहितृ f. *Tochter eines Grossen.*

उग्रदेव m. N. pr. eines Mannes.

उग्रधन्वन् Adj. *einen gewaltigen Bogen führend.*

*उग्रनासिक Adj. *eine gewaltige Nase habend* H. 452.

1. उग्रपुत्र m. *Sohn eines Grossen.*

2. उग्रपुत्र Adj. (f. आ) *gewaltige Söhne habend* ṚV.

उग्रप्रदर्शन Adj. (f. आ) *grausig anzusehen* MBh. 3,42,4.

उग्रबाहु Adj. *gewaltige Arme habend.*

उग्रभट m. N. pr. eines Fürsten.

*उग्रभा f. *Vitis quadrangularis* Nigh. Pr.

उग्रभैरव m. N. pr. eines Kâpâlika.

उग्रमूर्ध 1) Adj. *schrecklich blickend,* als Beiw. der Würfel. — 2) f. ई N. pr. einer Apsaras.

उग्ररेतस् m. *eine Form* Rudra's Bhâg. P. 3,12,12.

उग्रवीर Adj. *gewaltige Männer habend.*

*उग्रवीर्य n. *Asa foetida* Râgân. 6,74.

उग्रव्यय m. N. pr. eines Dânava Harîv. 2282.

उग्रशक्ति m. N. pr. eines Fürsten.

*उग्रशेखरा f. Bein. der Gaṅgâ.

उग्रश्रवस् m. N. pr. eines Sohnes des Lomaharshaṇa.

उग्रसेन 1) m. N. pr. *a*) verschiedener Fürsten. — *b*) eines Gandharva VP.^{2} 2,285. — 2) f. उग्रसेनी (°सेना falsch) N. pr. der Gattin Akrûra's VP.^{2} 4,96.

*उग्रसेनज und *°सेनसुत (Gal.) m. Bein. Kaṁsa's.

उग्रसेनानी m. Bein. Kṛshṇa's MBh. 12,43,9.

उग्रसेवित Adj. *von gewaltthätigen Wesen bewohnt* R. 3,20,38.

उग्राचार्य m. N. pr. eines *Lehrers.*

उग्रादेव m. N. pr. eines Mannes.

उग्रायुध 1) Adj. *gewaltige Waffen führend.* — 2) m. N. pr. eines Fürsten.

उग्रेश m. 1) *der gewaltige Herr,* Bein. Çiva's MBh. 3,106,12. — 2) N. pr. eines von einem Ugra erbauten Heiligthums.

*उङ्कण m. = उत्कण.

*उङ्क्, उङ्कति (गतौ).

उच्, उच्यति *Gefallen finden an, gern thun, gewohnt sein.* — Partic. उचित 1) *Gefallen findend —, gewohnt an* (Gen., Loc. oder im Comp. vorangehend). — 2) *müssend, verpflichtet zu* (Infin.) Spr. 7685. — 3) *woran man Gefallen findet, — gewohnt ist, bekannt* Çiç. 10,81. — 4) *angemessen, entsprechend, passend.* गणयितुम् *aufgeführt zu werden verdienend.* उचितेन *auf eine entsprechende Weise* Spr. 2708. — Mit अभि *einen Zug haben zu, gern aufsuchen.* — Mit नि 1) *Gefallen finden an* (Acc. oder Loc.). — 2) *gern verweilen in, bei* (Loc.). — Mit सम् *Behagen finden an* (Instr.), *gern zusammensein mit.* — समुचित 1) *gewohnt an* (im Comp. vorangehend). — 2) *angemessen, passend zu* (Gen. oder im Comp. vorangehend) 133,29. 179,30.

उच्चैस् n. *Spruch, Preis, Loblied.*

उचथ्य, उचथ्र 1) Adj. *preiswürdig.* — 2) m. N. pr. eines Âṅgirasa.

उचितज्ञ Adj. *wissend was sich schickt.* Davon Nom. abstr. °ता f. Spr. 2748.

उचितत्व n. *Angemessenheit, Schicklichkeit* MBh. 1,204,6.

उच्च 1) Adj. *a*) *in der Höhe befindlich, hoch.* — *b*) *tief* (Sumpf). — *c*) *hoch,* so v. a. *vornehm.* — *d*) *laut.* — *e*) *hoch* (Ton), *hoch betont.* — *f*) *gesteigert, heftig* (Leidenschaft). — 2) m. *a*) *Höhe.* — *b*) *Höhestand eines Planeten.* — *c*) **Pinus longifolia* Râgân. 12,38. **Kokospalme* Nigh. Pr.

उच्चकैस् Adv. *laut.*

*उच्चनुस् Adj. *mit nach oben gerichteten Augen.*

*उच्चनू Adv. mit अस् und भू *die Augen nach oben gerichtet haben,* mit कृ *d. A. n. o. richten.*

उच्चगिर् Adj. *eine laute Stimme habend für* (im Comp. vorangehend), *laut ausposaunend* Spr. 6967.

उच्चटा f. 1) **Wandel, Benehmen.* — 2) **Stolz.* — 3) *eine Art Cyperus,* **eine Art Knoblauch,* **Abrus precatorius* und *Flacourtia cataphracta.*

उच्चण्ड Adj. 1) *überaus heftig, — stark, gewaltig, fürchterlich* Bâlar. 104,9. 145,7. Prasannar. 94,21. — 2) **rasch.* — 3) **ungebunden, ungezügelt* (in übertr. Bed.) Gal.

*उच्चतरु m. *Kokospalme* Râgân. 11,47.

उच्चता f. *Ueberlegenheit* MBh. 3,133,15.

*उच्चताल m. *Tanz bei Gelagen.*

उच्चत्व n. *Höhestand eines Planeten* Ind. St. 10,312.

*उच्चदेव m. Bein. Vishṇu's oder Kṛshṇa's.

*उच्चद्रु m. *Pinus longifolia* Râgân. 12,38.

उच्चघण्ट m. Name Çâkjamuṇi's als Lehrers der Götter.

*उच्चनासिक Adj. *hochnasig* Gal.

उच्चनीच 1) Adj. *eine hohe oder niedrige Stellung einnehmend* MBh. 14,16,21. — 2) n. *a*) *der Höhe- und Tiefestand eines Planeten.* — *b*) *Tonwechsel.*

उच्चनीचवृत्त n. *Epicyclus* Âryabh. 3,19.

*उच्चन्द्र m. *der zweite Theil der Nacht.*

*उच्चभाल Adj. (f. आ) *eine hohe Stirn habend* Gal.

उच्चय m. (adj. Comp. f. आ) 1) *das Aufliesen von der Erde.* — 2) *das Zulegen, Zuzählen.* — 3) *Ansammlung, Haufen, Fülle, Menge* 184,30. — 4) **der Knoten, mit dem das Untergewand aufgebunden wird.* — 5) **Kathete.*

उच्चयमान m. N. pr. eines Mannes. Pl. *seine Nachkommen.*

उच्चरित n. *Excremente* Bhâg. P. 5,5,32.

उच्चल m. 1) **der Geist.* — 2) N. pr. eines Fürsten Râgat. 8,14. fgg.

*उच्चललाट (f. आ) und *°क (f. °टिका) *eine hohe Stirn habend.*

उच्चशस् Adv. *aufwärts* Gop. Br. 1,3,9.

उच्चैस् Adv. *oben* (insbes. *im Himmel*), *von oben, nach oben.*

उच्चैश्चक्र Adj. *das Rad oben habend.*

उच्चार m. *das aus dem Wege Räumen eines Gegners* und *die darauf gerichtete Zauberhandlung.*

उच्चारन 1) Adj. (f. ई) *einen Gegner aus dem Wege räumend.* — 2) m. Name eines der 5 Pfeile des

Digitized by Google

Liebesgottes. — 3) n. *a) das Umwerfen.* — *b)* = उच्चार.

उच्चाटालघज्ञवत् Adj. *Fahnen auf den hohen Wachtthürmen habend* R. 1,5,17.

उच्चाप्राजापत्य n. Name eines Sâman.

उच्चैर्बुध्न Adj. *den Boden oben habend.*

*उच्चामन्यु m. N. pr. eines Mannes. Vgl. चैश्चामन्यव.

उच्चार् 1) Adj. *aufgehend.* यर्हि मेवादित्यमुच्चार् कुरुते *lässt die Sonne da aufgehen* TS. 2,3,12,2. — 2) m. *a) Ausleerung, Excremente* 229,2. मूत्रोच्चारे n. Du. Gaut. 9,37. — *b) das Aussprechen, Hörbarmachung.*

उच्चारक Adj. *aussprechend, hörbar machend.*

उच्चारण n. *das Aussprechen, Hörbarmachen.*

उच्चारयितर् Nom. ag. *der Etwas* (Acc.) *ausspricht* Comm. zu Nâjâm. 3,8,21.

उच्चारित 1) Adj. *der eine Ausleerung gehabt hat* Gaut. Suçr. 2,463,15. — 2) n. *das Geschäft der Ausleerung* Suçr. 2,148,19.

*उच्चारिन् Adj. *Töne ausstossend.* गर्दभो° *wie ein Esel.*

उच्चार्य Adj. *auszusprechen, ausgesprochen werdend.* Nom. abstr. °ता f. und °त्व n.

उच्चावच Adj. *hoch und niedrig, gross und klein, mannichfaltig, verschieden, bunt.*

*उच्चिङ्गट m. 1) *ein zorniger Mensch.* — 2) *eine Art Seekrabbe.*

उच्चिटिङ्ग m. *ein best. kleines giftiges Wasserthier.*

उच्ची Adv. mit कर् *in die Höhe heben.*

*उच्चूड und *उच्चूल m. *ein in die Höhe stehender Büschel.*

उच्चेय Adj. *zu pflücken, — lesen* Kâd. II,86,11.

उच्चैःकर Adj. *den Hochton bewirkend* TS. Prât.

*उच्चैःकारम् Adv. *mit lauter Stimme* P. 3,4,59, Sch.

उच्चैःकुल n. *hohes Geschlecht* Çâk. 92.

उच्चैःपद् n. *hoher Standort* Kumâras. 5,64.

उच्चैःपौर्णमासी f. *der Tag, an welchem der Vollmond am Himmel steht, ehe die Sonne untergegangen ist,* Gobh. 1,5,10.

उच्चैःश्रैःश्रवस् m. *der erhabene* Uććaiḥçravas Kumâras. 2,47.

उच्चैर्गोत्र n. *hohes Geschlecht, hohe Geburt.*

*उच्चैर्घुष्ट n. *lautes Verkünden.*

उच्चैर्घोष Adj. *laut tönend, — schreiend, — wiehernd, — brüllend, — rasselnd.*

उच्चैर्दिष् Adj. *mächtige Feinde habend* Kumâras. 3,14.

उच्चैर्धामन् Adj. *hoch —, stark strahlend* Spr. 3971.

उच्चैर्भाषण und °भाष्य n. *lautes Reden.*

उच्चैर्भुज Adj. *die Arme emporhaltend* Mbh. 36.

उच्चैर्मन्यु m. N. pr. eines Mannes. Pl. *seine Nachkommen.*

*उच्चैर्मुख Adj. *mit emporgerichtetem Gesicht.*

उच्चैःशिरस् Adj. *den Kopf hoch tragend, hochstehend, vornehm.*

उच्चैःश्रवस् 1) *Adj. etwa *laut wiehernd.* — 2) m. *a) *Ross.* — *b)* N. pr. des bei der Quirlung des Oceans hervorgekommenen Prototyps und Königs der Rosse. Nach den Lexicographen Indra's *Ross.*

उच्चैःश्रवस m. N. pr. 1) *= उच्चैःश्रवस् 2, *b).* — 2) eines Rosses des Sonnengottes.

उच्चैस् Instr. Pl. Adv. 1) *hoch, oben, nach oben, von oben.* — 2) *laut.* Als scenische Bemerkung 290,27. Mit *कर् *laut sprechen.* — 3) *hoch* (vom Tone). — 4) *in gesteigertem Maasse, in hohem Grade* 104,13. *stark, kräftig, gründlich, ganz genau* (wissen).

उच्चैस्तर n. *Abhang* Ind. St. 14,372.

*उच्चैस्तमाम् Adv. *überaus hoch* u. s. w.

उच्चैस्तर् 1) Adj. *a) höher, recht hoch.* Nom. abstr. °त्व n. — *b) *sehr laut.* — 2) °राम् Adv. *a) höher* Âpast. उच्चैरुच्चैस्तराम् *höher und höher* Spr. 1160. — *b) höher betont.*

उच्चैस्त्व n. Nom. abstr. von उच्चैस् *laut* Comm. zu Gaim. S. 278, Z. 2.

1. उच्चैःस्थान n. *hoher Standort* Spr. 1162.

2. उच्चैःस्थान Adj. *von hohem Range* M. 7,121.

उच्छादन n. *das Einreiben des Körpers mit Oel u. s. w.*

उच्छास्त्रवर्तिन् Adj. *ausserhalb der Gesetzbücher wandelnd, die G. übertretend.*

उच्छिंघ्रन n. = उच्छिङ्घन.

उच्छिख 1) Adj. *a) mit emporstehendem Kamme* (Pfau) Uttarar. 50,12 (65,8). — *b) mit der Flamme nach oben, hell lodernd.* — 2) m. N. pr. eines Schlangendämons.

उच्छिखण्ड Adj. *mit emporgerichtetem Schwanze* (Pfau).

उच्छिङ्घन n. *das Aufziehen in die Nase.*

उच्छित्ति f. *Zerstörung, Ausrottung, Vernichtung, das Zugrundegehen.*

उच्छिन्न m. (sc. संधि) *ein durch Abtretung fruchtbarer Ländereien erkaufter Friede* Spr. 4600.

उच्छिरस् 1) Adj. *mit erhobenem Haupte, das Haupt hoch tragend.* — 2) m. N. pr. eines Berges.

1. उच्छिलीध्र n. *ein aufgeschossener Pilz* Mbh. 11.

2. उच्छिलीध्र Adj. (f. आ) *mit aufgeschossenen Pilzen* Mbh. 11, v. l.

उच्छिष्ट 1) Adj. *a) übrig gelassen, als unbrauchbar liegen gelassen, übrig geblieben.* — *b) an dem noch ein Speiserest haftet, der nach vollbrachter Mahlzeit sich noch nicht den Mund gespült, die Zähne gereinigt und die Hände gewaschen hat, unrein* überh. (in rituellem Sinne) Gaut. 1,28. 41. Chr. 42,22. — 2) n. *Ueberbleibsel, Rest,* insbes. *Opferrest, Speiserest.*

उच्छिष्टक Adj. = उच्छिष्ट 1) *b)* MBh. 13,131,6.

उच्छिष्टगणपति und °गणेश m. *eine Form Gaṇeça's.* °पतिपञ्चाङ्ग n. Titel eines Tantra.

उच्छिष्टचाण्डालिनी f. N. pr. einer Göttin.

उच्छिष्टता f. Nom. abstr. zu उच्छिष्ट 1) *b)* und 2). °तां नी *zu einem Ueberbleibsel machen,* so v. a. *bis auf einen kleinen Rest verzehren.*

उच्छिष्टभाज् Adj. *die Speisereste erhaltend* Gobh. 4,3,28.

1. उच्छिष्टभोजन n. *das Geniessen der Speisereste.*

2. *उच्छिष्टभोजन m. *ein Brahman, der von den Ueberbleibseln der Opfer lebt, welche den ihm anvertrauten Götzenbildern dargebracht werden.*

*उच्छिष्टमोदन n. *Wachs.*

उच्छिष्टाशन n. *das Geniessen von Speiseresten* Gaut. 2,32.

उच्छिष्टित Adj. *verunreinigt* Pariç. 11,6.

*उच्छिष्य ved. Partic. fut. pass. von शिष् mit उद्.

उच्छीर्षक 1) Adj. *der den Kopf aufgerichtet hat.* — 2) n. *Kopfkissen.*

उच्छुष्क Adj. *ausgetrocknet, vertrocknet, ausgemergelt* Râǵat. 7,1574.

उच्छुम्प 1) Adj. etwa *aufzischend* AV. Pariç. 36. — 2) m. N. pr. einer Tantra-Gottheit (buddh.).

उच्छुम्पकल्प m. Titel eines Abschnittes in AV. Pariç. Verz. d. B. H. 91.

उच्छुम्पभैरव Titel eines Werkes.

उच्छुम्पमातृ m. Pl. 1) *eine best. Dämonenschaar* AV. Pariç. 36. — 2) N. pr. einer Çiva'itischen Secte.

उच्छून Partic. von श्या (श्यि), श्यायति.

उच्छृङ्खल Adj. *entfesselt, zügellos, keine Schranken kennend.*

उच्छेतर् Nom. ag. *Zerstörer, Vernichter.*

उच्छेतवै Dat. Inf. *abzuhauen* Çat. Br. 1,2,5,10.

उच्छेद् m. 1) *das Abhauen.* — 2) *abgebrochenes Stück.* — 3) *Zerstörung, Ausrottung, Vernichtung.* — 4) *Unterbrechung.*

उच्छेदन n. *das Zerstören, Vernichten, Zugrunderichten.*

उच्छेदनीय Adj. *abzuschneiden.*

°उच्छेदिन् Adj. *zerstörend, vernichtend.*

उच्छेद्य Adj. *zu zerstören, — vernichten, auszurotten.*

उच्छेष 1) Adj. *übriggeblieben.* — 2) m. *Ueberbleibsel.*

Digitized by Google

उच्छेषण n. *Ueberbleibsel, Rest.*

उच्छेषणी Adv. mit कर् *übriglassen, zurücklassen* Daçak. 40,3.

उच्छोचन Adj. *brennend.*

उच्छोथ m. *Anschwellung, Aufgedunsenheit* Mâlatîm. 70,16.

उच्छोषण 1) Adj. *austrocknend, ausdörrend.* — 2) n. *a) das Austrocknen, Trockenwerden.* — *b) das Austrocknen, Trockenlegen.*

उच्छोषुक Adj. *austrocknend, dürre werdend* Gop. Ba. 1,4,2.

उच्छ्राय m. (adj. Comp. f. आ) 1) *das in die Höhe Steigen, Sichemporheben, Erhebung.* — 2) *Höhe.* — 3) *Wachsthum, Zunahme, Steigerung.* — 4) *Kathete.*

उच्छ्रायण n. *das Erheben, Aufrichten.*

उच्छ्राय 1) m. (adj. Comp. f. आ *a) das in die Höhe Steigen, Aufsteigen, Sichemporheben.* — *b) Höhe.* — *c) Wachsthum, Zunahme, Steigerung.* — 2) f. ई *eine aufgerichtete Planke.*

उच्छ्रित Partic. von श्रि mit उद्. *m. *Pinus longifolia* Râgan. 12,38.

उच्छ्रिति f. 1) *das in die Höhe Steigen, Emporkommen.* — 2) *Wachsthum, Zunahme, Steigerung.* — 3) *Kathete.*

उच्छ्वर्ष m. Du. *ein best. Theil des menschlichen Leibes.*

उच्छ्वञ्च् m. *das Aufklaffen, Sichaufthun.*

उच्छ्वयन n. *das Aufschwellen* Çaṃk. zu Bâdar. 4,2,13.

उच्छ्वसत् m. *ein athmendes Wesen.*

उच्छ्वसित n. 1) *das Ausstossen des Athems.* — 2) *Athem, Lebenshauch.* — 3) *das Ausströmen feuchter Dünste.* — 4) *das Aufgehen, Sichlösen.*

उच्छ्वास m. (adj. Comp. f. आ) 1) *das Ausstossen des Athems.* — 2) *Athem, Hauch.* — 3) *das Verhauchen, Sterben.* — 4) *Seufzer.* — 5) *Gischt.* — 6) *das Aufschwellen, Sichheben.* — 7) *Abschnitt, Kapitel.*

उच्छ्वासिन् Adj. 1) *aushauchend.* — 2) *athmend.* — 3) *seufzend.* — 4) *aufschwellend, sich erhebend* Kumâras. 7,82 (उच्छ्वासिकाला° zu verbinden).

1. उज् s. वस्.

2. *उज्, उज्झति (विवासे, निवासे, विपाशे, बन्धसमापने, वर्जने, अतिक्रमे). — *Desid. उचिच्छिषति.

उज्जयन 1) m. N. pr. eines Mannes. — 2) f. ई = उज्जयिनी.

उज्जयन्त m. N. pr. eines Berges in Surâshṭra.

उज्जयिनी f. N. pr. der Hauptstadt der Avanti.

*उज्जिहीर्षु m. (Kâç. zu P. 2,1,72) und उज्जिहीर्षुक m. gaṇa मयूरव्यंसकादि.

उज्जागर Adj. *aufgeregt, aufgebracht* Kâd. 130,20. 153,19.

उज्जानक m. N. pr. eines Tîrtha.

उज्जालुक m. N. pr. einer Oertlichkeit.

*उज्जासन n. *das Morden, Tödten.*

*उज्जिघ्र Adj. Vop. 26,34.

उज्जिति f. 1) *Sieg.* — 2) Pl. Bez. *der Verse* VS. 9,31. fgg.

उज्जिहान 1) Adj. Partic. von हा, जिहीते mit उद्. — 2) m. *a) *N. pr. eines Mannes gaṇa पैलादि. — *b)* Pl. N. pr. eines Volkes Varâh. Bṛh. S. 14,2. — 3) f. आ N. pr. einer Stadt.

उज्जीवितमदालस m. Titel eines Schauspiels Daçar. Einl. 30.

उज्जीविन् m. N. pr. einer Krähe.

उज्जूटडिम्ब n. N. pr. einer Oertlichkeit. उत्कट° v. l.

उज्जूटित Adj. *der sich die Haarflechte aufgebunden hat.*

उज्जृम्भ Adj. 1) *gähnend.* — 2) *aufgeblüht.*

उज्जृम्भण 1) n. *a) das Gähnen, Schnappen.* — *b) das Hervorbrechen* Bâlar. 99,3. — 2) f. आ = 1) *b)* Bâlar. 249,17.

*उज्जृम्भित n. *Anstrengung, Bemühung.*

उज्जेन्द्र m. N. pr. eines Mannes.

उज्जेष Adj. *siegend.*

उज्जेषवत् Adj. *das Wort* उज्जेष *enthaltend.*

उज्जेषिन् m. N. pr. eines der 7 Marut.

उज्ज्य Adj. *mit abgespannter Sehne.* °धन्वन्.

उज्ज्वल 1) Adj. (f. आ) *glänzend, strahlend, prächtig, schmuck* Bhar. Nâṭyaç. 34,103. — 2) m. *a) *Geschlechtsliebe.* — *b)* N. pr. eines Autors. — 3) f. आ *ein best. Metrum.* — 4) *n. *Gold.*

उज्ज्वलदत्त m. N. pr. eines Scholiasten.

उज्ज्वलन scheinbar R. 2,40,14. अथो ज्वलन° ed. Bomb.

उज्ज्वलनरसिंह N. pr. eines Tîrtha.

उज्ज्वलनीलमणि m. Titel eines Werkes.

उज्ज्वलभाष्य n. und उज्ज्वलरसकणा f. Titel von Werken.

उज्ज्वलितत्व n. *das in Gluth Versetztsein* Kap. 1,99.

उज्ज्वालन n. *das in Gluth Versetzen* Kâtaka 1,12.

उज्झ्, उज्झति 1) *fahren lassen, aus der Hand —, von sich geben, aufgeben, verlassen.* उज्झित *fahren gelassen, verlassen —, frei von* (Instr. oder im Comp vorangehend). — 2) *hinablassen in* (Loc.). — 3) *Jmd aussetzen.* — 4) *vermeiden, entgehen.* — Mit प्र 1) *fahren lassen, aufgeben, verlassen.* प्रोज्झ्य *bei Seite lassend, mit Ausnahme von.* °प्रोज्झित *frei von.* — 2) *abziehen, subtrahiren.* — 3) mit उज्झ् verwechselt Spr. 5539. 6977. — Mit सम् *fahren lassen, aufgeben, verlassen.* °समुज्झित *frei von.*

°उज्झ Adj. *fahren lassend, aufgebend.*

*उज्झक m. 1) *Wolke.* — 2) *Mönch.*

उज्झटडिम्ब n. N. pr. einer Oertlichkeit. उज्जूट° v. l.

उज्झन n. 1) *das Wegschaffen.* — 2) *das Aufgeben, Meiden.*

उज्झिति f. *das Verlassen dieser Welt* Târan. Ba. 18,6,10.

उज्य fehlerhafte Schreibart für उज्झ्य.

उज्जदेश m. N. pr. eines *Landes.*

उञ्छ्, उञ्छति *nachlesen, liegen gebliebene Aehren auflesen.* तृणानि Çâṅkh. Gṛhj. 2,17. — Mit प्र *wegwischen.*

उञ्छ m. und उञ्छन n. *Nachlese, das Aufsammeln von liegen gebliebenen Aehren.*

उञ्छवर्तिन् Adj. *von Nachlese lebend.*

उञ्छवृत्ति 1) Adj. dass. — 2) m. Bein. Mudgala's.

उञ्छशिल n. = उञ्छ.

*उट m. *Laub, Gras.*

उटज m. n. (adj. Comp. f. आ) *Hütte aus Laub.*

उटजाङ्गन n. Nigân. 55,12.

उट्टङ्कन (उट्टङ्कण gedr.) n. *das Stempeln.*

*उट्ठ्, ओठति (उपघाते).

*उड् (संक्लेदे).

उडङ्गव m. *eine best. Körnerfrucht.*

उडिय und उडियान m. N. pr. eines Mannes.

उडु 1) f. n. *Stern.* — 2) n. *a) Mondhaus.* — *b) *Wasser.*

उडुगणाधिप m. *der Mond.* °र्क्ष n. *das Mondhaus Mṛgaçiras.*

उडुगोल m. *die Sphäre der Gestirne* Goladîp. 11,1.

उडुदायप्रदीप m. Titel eines astrol. Werkes.

उडुनाथ m. *der Mond.*

उडुप 1) m. n. (adj. Comp. f. आ) *Nachen.* — 2) m. *der Nachen am Himmel, der Mond.* — 3) n. *eine Art Tanz* S.S.S. 257.

उडुपति m. 1) *der Mond* 290,13. — 2) *eine Soma-Art* Sûtra. 2,164,19.

*उडुपथ m. *Luftraum.*

*उडुपप्रिया f. *bei Nacht blühender Lotus* Nigh. Pr.

उडुम्बर schlechte Schreibart für उदुम्बर.

उडुराज् und °राज m. *der Mond.*

*उडुलोम m. Pl. *die Nachkommen des* Uḍuloman.

*उडुलोमन् m. N. pr. eines Mannes.

*उडूप = उडुप.

उडुमर Adj. = उडुम्बर Bâlar. 124,3.

उडुमरित Adj. *in Aufruhr gebracht, aufgeregt* Bâlar. 267,12. 270,4.

उडुयन n. *das Auffliegen, Flug.*

उडुम्बर Adj. *aussergewöhnlich, absonderlich, heftig, stark.* Laut Bâlar. 22,6.

Digitized by Google

उड्डामरतन्त्र n. Titel eines Tantra.

उड्डामरिन् Adj. *einen entsetzlichen Lärm machend* Bâlar. 50,4.

उड्डामरेश्वरतन्त्र n. = उड्डामरतन्त्र.

उड्डियाण N. pr. einer Oertlichkeit.

उड्डियान *eine best. Fingerstellung.*

उड्डीन n. *Auffluug, Flug.*

उड्डीयकवि m. N. pr. eines *Dichters.*

उड्डीयन n. *das Auffliegen.*

उड्डीयान = उड्डियान.

*उड्डीविन् m. N. pr. einer Krähe. Vgl. उज्जीविन्.

*उड्डीश m. 1) Bein. Çiva's. — 2) Titel eines Werkes.

उड्र m. Pl. N. pr. eines Volkes.

*उणाक, f. ई gaṇa गौरादि. उकण v. l.

उणादि m. Pl. *eine best. Klasse von Suffixen.* Die °सूत्राणि behandeln dieselben. °वृत्ति f. *ein Commentar zu diesen Sûtra* Aufrecht, Uéévál. S. 1, Çl. 4.

उणुक m. 1) *Säckchen, Netz.* — 2) *Magen* Bhâvapr. 4,168.

उणेरकन्नख् f. *eine Art Gebäck.*

*उत् Indecl. = 2. उत.

1. उत Partic. von वा, वयति.

2. उत Indecl. 1) *und, auch.* उतो *und auch,* उत स्म *und zumal,* उत—उत, उतो—उत, उत—उतो, उतो—उतो *sowohl — als auch,* उत वा *oder auch,* वा—उत वा, उताहो वापि—वा, उत—वा (kann auch fehlen) *entweder — oder.* — 2) Fragewort. उत—आहो (*oder*). Sehr häufig in einer doppelten oder mehrfachen Frage an zweiter und folgender Stelle, d. i. *oder.* Kann auch durch वा, आहो, स्विद् und आहो स्विद् verstärkt werden und mit वा, अथ वा, आहो स्विद् wechseln. Selten wird an zweiter oder folgender Stelle किम् vor उत wiederholt 129,9. — 3) किमुत *wie viel mehr, — eher, — weniger* (in einem negativen Satze). — 4) im Epos häufig blosses Flickwort, insbes. am Ende eines Verses 52,4. 61,9. 163,20. — 5) *उताधीयीत soll so v. a. बाढमध्येष्यते sein.

उतङ्क fehlerhaft für उत्तङ्क.

उतथ in Verz. d. Oxf. H. vielleicht fehlerhaft für उतथ्य.

उतथ्य m. N. pr. eines Âṅgirasa. उचथ्य die ältere Form.

उतथ्यतनय m. Patron. Gautama's.

*उतथ्यानुज्ञ und *उतथ्यानुज्ञन्मन् m. Bein. Bṛhaspati's, *der Planet Jupiter.*

उताहो s. u. 2. उत 2).

उतूल m. 1) *Knecht* Pâr. Gṛhj. 3,7,1.2. — 2) Pl. N. pr. eines Volkes MBh. 6,361. उलूत v. l.

उत्क 1) Adj. (f. आ) *sich sehnend nach, heftig verlangend.* Die Ergänzung im Infin. oder im Comp. vorangehend. — 2) wohl n. *Sehnsucht, heftiges Verlangen.*

उत्कच Adj. 1) *haarlos.* — 2) *aufgeblüht.*

उत्कचय्, °यति *das Haar aufstecken, — aufputzen.*

उत्कच्छा f. *ein best. Metrum.*

उत्कञ्चुक Adj. *des Mieders beraubt* Spr. 2302.

उत्कट 1) Adj. (f. आ) a) *das gewöhnliche Maass überschreitend, überaus gross, — stark, — heftig.* करभोत्कटमूर्धज्ञ Adj. *dessen Haare die Dicke eines Elephantenrüssels haben* MBh. 3,280,46 (= उष्ट्रसदृशकेश Nîlak.). उत्कट° Adv. *in hohem Grade, heftig.* — b) *reichlich versehen mit, strotzend von* (im Comp. vorangehend). — c) *trunken, toll, rasend.* — 2) m. a) *die zur Brunstzeit aus den Schläfen des Elephanten träufelnde Flüssigkeit.* — b) *Saccharum Sara* oder *eine verwandte Grasart.* — c) N. pr. eines Dichters. — 3) f. आ a) *Laurus Cassia und *eine Art Pfeffer* (Râgân. 6,17). — b) N. pr. einer Stadt. — 4) n. a) *die Rinde von Laurus Cassia.* — b) *eine Art Tanz* S. S. S. 258.

उत्कटिका f. und °सन n. *das Sitzen auf dem Erdboden mit ausgestreckten Beinen (im rechten Winkel).* Vgl. उत्कुटक.

उत्कटुक s. उत्कुटक.

उत्कणिका f. fehlerhaft für उत्कलिका.

उत्कण्टकित Adj. *mit aufgerichteten Dornen, — Härchen* Kâd. 253,8. II,70,17. 79,10. 121,23.

उत्कण्टकिन् Adj. dass. Kâd. II,134,7.

उत्कण्ठ्, °ठते 1) *den Hals in die Höhe richten.* उत्कण्ठित *d. H. in d. H. richtend* Spr. 1753. — 2) *sich sehnen nach* (Dat.) Prasannar. 15,9. mit Infin. Pâṇ. 13,14. उत्कण्ठित *sich sehnend nach* (प्रति oder Dat. Prasannar. 23,5); *verliebt.* — Caus. उत्कण्ठयति 1) *machen, dass Jmd* (Acc.) *den Hals in die Höhe richtet.* — 2) *in Jmd* (Acc.) *Sehnsucht erwecken.* — Mit प्र Caus. *in Jmd* (Acc.) *Sehnsucht erregen.* — Mit सम् *sich sehnen, wehmüthig zurückdenken.*

1. उत्कण्ठ Adj. 1) *den Hals in die Höhe richtend.* — 2) *mit offener Kehle.* नद् so v. a. *aus vollem Halse schreien.* — 3) *sehnsüchtig.* °म् Adv. Spr. 1753.

2. उत्कण्ठ 1) m. a) *Sehnsucht.* — b) *quidam coeundi modus.* — 2) f. आ *Sehnsucht, wehmüthige Gedanken um einen geliebten Gegenstand, Verlangen nach* 163,3.

उत्कण्ठक Adj. *Sehnsucht erregend.*

उत्कण्ठमाहात्म्य n. Titel eines Werkes.

उत्कण्ठाय्, °यते *den Hals in die Höhe heben,* so v. a. *wieder Muth fassen.* °यित n. impers. Prasannar. 135,14.

उत्कण्ठेश्वरमाहात्म्य n. Titel eines Werkes.

उत्कता f. 1) *Sehnsucht, Verlangen nach.* — 2) *Pothos officinalis Roxb.*

*उत्कन्दक m. *eine best. Krankheit.*

उत्कन्धर Adj. *mit erhobenem Halse* Râgat. 8,3324.

उत्कम्प 1) Adj. *erzitternd, zitternd.* — 2) m. (adj. Comp. f. आ) *das Erzittern, Zittern* 290,3.

उत्कम्पन n. *das Erzittern.*

उत्कम्पिन् Adj. 1) *erzitternd* Spr. 4366. Kâd. 247, 18. II, 84,22. *wallend* (Busen) Chr. 316,30. — 2) am Ende eines Comp. *erzittern machend.*

उत्कर m. (adj. Comp. f. आ) 1) *Auswurf, Schutt, — haufen.* — 2) *Haufen, Menge.* — 3) *das Zappeln mit Händen und Füssen* Bhâvapr. 1,138.

उत्करणिका f. *Kehrichthaufen* Comm. zu Gobh. 1,4,11.

उत्करिका f. *ein best. süsses Gericht* Kull. zu M. 5,7 (तत्करिका gedr.).

*उत्करीय Adj. von उत्कर.

*उत्कर्कर m. *ein best. musikalisches Instrument.*

उत्कर्ण Adj. *die Ohren emporrichtend.*

उत्कर्णताल Adj. *mit den Ohren zu klatschen beginnend* (Elephant) Kathâs. 12,19.

उत्कर्तन n. *das Ausschneiden.*

उत्कर्तम् Asbol. *ausschneidend* Çat. Br. 13,7,2,9.

उत्कर्तृ Nom. ag. *Förderer.* Nom. abstr. °र्तृत्व n. Nṛs. Up. in Ind. St. 9,154.

उत्कर्ष 1) Adj. *prahlerisch.* — 2) m. a) *Aufschwung, Zunahme, Zuwachs; Erhebung zu etwas Besserem; das Hervorragen, Vorwiegen, Vorrang, Uebergewicht, Uebermaass.* — b) *das Ausnehmen, bei Seite Lassen.* — c) *Selbstüberhebung.* — d) *Aufschub* Njâjam. 5,1,23. 33. 35. Comm. zu 4,10.

उत्कर्षक Adj. *steigernd, hebend.*

उत्कर्षण 1) n. a) *das Hinaufziehen.* — b) *das Ausziehen* (eines Kleides). — 2) f. ई *eine best.* Çakti.

*उत्कर्षम् Absol. *auseinanderziehend.*

उत्कर्षसम m. im Njâja *das Sophisma: a und b haben eine Eigenschaft mit einander gemein, folglich auch eine andere.* Njâjas. 5,1,4. Sarvad. 114,10.

*उत्कर्षित Adj. von उत्कर्ष.

उत्कर्षिन् 1) Adj. *den Vorrang habend, vorzüglicher, besser* 249,14. — 2) f. °षिणी *eine best.* Çakti.

उत्कल m. 1) Pl. N. pr. eines Volkes. Sg. Name des Landes. — 2) N. pr. eines Sohnes des Dhruva und des Sudjumna. — 3) *Lastträger. Vgl. उतूल. — 4) *Vogelsteller.*

उत्कलखण्ड m. n. Titel eines *Abschnitts* im Skandapurâṇa.

Digitized by Google

उत्कलाप Adj. *mit emporgehobenem Schwanze, ein Rad schlagend* (Pfau).

उत्कलापन n. *das Heimführen der Frau* (Acc.) *aus dem väterlichen Hause.*

उत्कलापय्, °यति 1) *sich bei Jmd* (Acc.) *verabschieden* Pañcad. 33. 34. — 2) *seine Frau aus dem väterlichen Hause heimführen.*

उत्कलिका f. (adj. Comp. f. घ्रा) 1) *Sehnsucht, heftiges Verlangen nach einem geliebten Gegenstande* 300,25. Mâlatîm. 50,13. — 2) **Zärtlichkeiten, Tändeleien eines Verliebten.* — 3) *Knospe* 300, 25. — 4) *Welle* Mâlatîm. 50,13.

उत्कलिकाप्राय Adj. *von zusammengesetzten Wörtern strotzend* (Prosa) Vâmana 1,3,26.

उत्कषण n. *das Aufreissen.*

*उत्काका f. *eine Kuh, die jedes Jahr kalbt.*

*उत्काकुद् Adj. *einen hohen Gaumen habend.*

उत्कासि f. *überaus heller Schein* (des Mondes).

*उत्काय्, °यते = उत्सुकाय्.

*उत्कार् m. *das Schwingen* (des Korns).

उत्कारिका f. *warmer Brei.*

उत्कारिकोपनाह् m. *Breiumschlag* Kâraka 6,19.

उत्काश n. (!) *Hinausgang* Çâṅkh. Br. 2,5.

*उत्कास m. N. pr. eines Mannes. Pl. *seine Nachkommen.*

उत्कासन n. *das Aushusten, Sichräuspern.*

°उत्किर् Adj. *aufwerfend, aufwirbelnd.*

1. उत्किरण m. *heller Strahl.*

2. उत्किरण n. *Verbindung, Vereinigung.*

उत्कीर्तन n. *das Berichten, Bericht.*

उत्कील m. v. l. für घ्रत्कील.

उत्कीलक m. N. pr. eines Berges.

उत्कीलित Adj. *durch Herausziehen des Pflockes geöffnet* Kâd. II,15,3.

*उत्कुञ्चिका und *उत्कुञ्चिता f. *Nigella indica Roxb.*

*उत्कुट Adj. = उत्तान.

उत्कुटक Adj. *hockend, kauernd.* उत्कुटकासन n. *das Hocken, Kauern.* °प्रधान (vgl. Dhammap. 141) Burn. Intr. 324. उत्कुटुक und उत्कुडुक v. l.

उत्कुटुक s. उत्कुटक.

*उत्कुण m. = मत्कुण *Wanze.*

°उत्कुतुक Adj. *sich belustigend an* Prasannar. 100,4.

उत्कुमुद Adj. *mit emporgetretenen Lotusblüthen.*

उत्कुल Adj. (f. घ्रा) *vom Geschlecht ausgeartet, seiner Familie Unehre machend.*

उत्कूज n. *Gesang* (des Kokila).

*उत्कूट m. *Sonnenschirm.*

उत्कूर्दन n. *das Aufspringen.*

उत्कूल Adj. *über das Ufer gehend* (Wasser) Kâd. II,70,17.

उत्कूलगामिन् Adj. dass. Kâd. 71,24.

उत्कूलनिकूल Adj. Pl. *bergan und bergab gehend* VS. 30,14. Lalit. 340,12.

उत्कूलम् Adv. *bergan.*

उत्कूलित Adj. *an's Ufer geworfen.*

उत्कृति f. 1) *ein Metrum von 104 (4 X 26) und von 80 (4 X 20) Silben.* — 2) Bez. *der Zahl 26* Çatpati in Ganit. S. 31.

उत्कृष्टत्व n. *Vorzüglichkeit* Ind. St. 9,154.

उत्कृष्टवेदन n. *das Heirathen eines Mannes aus einer höheren Kaste.*

उत्कृष्टोपाधि Adj. *dessen Bedingendes hoch steht.* Nom. abstr. °ता f. 258,32.

उत्कोच m. 1) *das Abwinden, Ablösen.* — 2) *Bestechung.*

उत्कोचक 1) Adj. *der sich bestechen lässt.* — 2) n. N. pr. eines Tîrtha.

*उत्कोट m. Nom. act.

उत्कोटि Adj. *spitz zulaufend* Kâd. 149,24.

उत्कोठ m. *eine Art Ausschlag* Bhâvapr. 6,40.

उत्कोरकय्, °यति *mit hervorbrechenden Knospen versehen* Kâd. II,136,3.

उत्क्रम m. 1) *das Emporsteigen.* — 2) *das Hinausgehen.* — 3) *das Eingehen in* (Loc.) Comm. zu Çânp. 92. — 4) *umgekehrte Ordnung.* — 5) **Unordnung, Verwirrung.*

उत्क्रमग्रीवा (Comm. zu Ârjabh. S. 29) und °ग्रया f. *sinus versus.*

उत्क्रमण n. 1) *das Hinaufschreiten.* — 2) *das Hinaustreten, Hinausgang* 264,28. — 3) *Betrag des sinus versus* Ârjabh. 4,36.

उत्क्रमणीय Adj. *aufzugeben* (Absicht).

उत्क्रष्टव्य Adj. *zu verschieben, aufzuschieben* Nâsâm. 5,1,29. Comm. zu 36.

उत्क्राधिनी f. N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

उत्क्रान्तमेध Adj. *aus dem Saft und Kraft hinausgegangen ist* Çat. Br. 7,5,2,37.

उत्क्रान्तश्रेयस् Adj. *von dem das Glück gewichen ist* Vaitân.

उत्क्रान्ति 1) *a) das Hinaufschreiten.* — *b) Aufgang.* — *c) das Hinausschreiten, Hinausgang* Çaṅk. zu Bâdar. 4,2,1. — *d) das Scheiden aus dieser Welt.*

*उत्क्रान्त्यवस्थ Adj. *moribundus* Gal. — 2) m. इन्द्राविष्णो: उ° Name eines Ekâha.

उत्क्रो m. Name eines Ekâha.

उत्क्रोद् m. etwa *exsultatio.*

उत्क्रोदिन् Adj. etwa *exsultans* Maitr. S. 2,5,9.

उत्क्रोश m. *Meeradler.*

*उत्क्रोशीय Adj. von उत्क्रोश.

उत्क्लेद m. *das Nasswerden, Sichregen der Flüssigkeiten, Uebelkeit.* v. l. उत्क्लेश.

उत्क्लेदिन् Adj. *nässend, auflösend* Kâraka 1, 27, *a. b.*

उत्क्लेश m. *Aufregung, das Heraustreten einer der drei Flüssigkeiten des Leibes aus ihrem normalen Stande, Uebelkeit* Bhâvapr. 4,37,7. v. l. उत्क्लेद.

उत्क्लेशक m. *ein best. giftiges Insect.*

उत्क्लेशन und °उत्क्लेशिन् Adj. *aufregend.*

उत्क्वाथ m. *Absud* Kâraka 6,3,*d.*

उत्क्षिप्त m. (!) *die Frucht der Datura Metel oder fastuosa.*

उत्क्षिप्ति f. *das Heben* Pâṇ. 11,11.

*उत्क्षिप्तिका f. *ein best. Ohrschmuck.*

उत्क्षेप 1) m. *a) das in die Höhe Werfen, Heben, Emporrichten.* — *b) das Ausbreiten* (der Flügel). — *c)* Du. *die Stellen über den Schläfen.* — *d)* *N. pr. eines Mannes. — 2) *f. घ्रा N. pr. einer Frau Kâç. zu P. 4,1,112. v. l. für उत्क्षिप.

उत्क्षेपक m. *Kleiderdieb.*

उत्क्षेपण n. 1) *das in die Höhe Werfen, Heben, Erheben.* Dazu Nom. abstr. °ल n. — 2) *das Auswerfen.* — 3) **Dreschflegel.* — 4) **Fächer.* — 5) **16 Papa.*

उत्क्षेपलिपि m. *eine best. Schrift* (buddh.).

उत्क्षेलिन् m. N. pr. eines Devaputra (buddh.).

उत्क्षेली f. N. pr. einer buddh. Göttin.

उत्खी f. ein zur Erklärung von उखा erfundenes Wort Çat. Br. 6,7,2,23.

उत्खात n. 1) *das Untergraben, Unterwühlen* Spr. 860. — 2) *Ausrottung* Mudrâr. 6,12 (19,5). — 3) *unebener Boden.*

उत्खातिन् Adj. *uneben* (Boden).

उत्खीली f. N. pr. einer buddh. Göttin.

उत्त Partic. von उद्, उनत्ति.

उत्तंस m. (adj. Comp. f. घ्रा) *ein auf dem Scheitel getragener Kranz.* Uebertr. so v. a. *Zierde* Bâlar. 14,10.

उत्तंसक m. dass. Am Ende eines adj. Comp. in घ्रशोकोत्तंसिका.

उत्तंसय्, °यति *mit einem Kranze schmücken* Vikr. 21. — Partic. उत्तंसित *als Kranz verwendet, — getragen* Spr. 2303. *gleichsam mit einem Kranze geschmückt* Prasannar. 31,17. Mit उत्तंभित *verwechselt.*

*उत्तंसिक m. N. pr. eines Schlangendämons.

उत्तङ्क m. N. pr. eines Ṛshi 41,20. MBh. 3,201, 11. fgg. 14,53,7. fgg. Hariv. 1,11,27. °मेघा: *best. nach ihm benannte Wolken* MBh. 14,55,37.

Digitized by Google

उत्तट Adj. *aus den Ufern getreten.*

उत्तब्ध m. N. pr. eines Sohnes des Devadatta. Vgl. उतब्ध.

उत्तपन m. *ein best. Feuer.*

उत्तप्त *n. *gedörrtes Fleisch.*

उत्तब्ध und उत्तभित Partic. von स्तभ् mit उद्.

उत्तम 1) Adj. (f. आ) *a) der höchste, oberste.* — *b) die höchste Stelle einnehmend, der vorzüglichste, trefflichste, beste, summus.* Am Ende eines Comp. *der trefflichste unter.* — *c) höher stehend, vorzüglicher als* (Abl.). — *d) der höchste* (vom Tone). — *e) der äusserste, letzte* (im Raume, in der Reihenfolge, in der Zeit). — 2) m. *a) die erste Person* 241, 27. 29. — *b) der letzte Laut in einem* Varga, *ein Nasal.* — *c)* N. pr. α) eines Bruders des Dhruva, eines Vjâsa, eines Manu und eines Ṛshi unter dem 6ten Manu (VP. 3,1,28). — β) Pl. eines Volkes MBh. 6,9,41. — γ) eines Berges Ind. St. 10, 281. — 3) f. आ *a) eine Art Pustel.* — *b) Oxystelma esculentum R. Br.* — *c) die drei Myrobalanen* Bhâvapr. 3,98. — *d) die erste Nacht im* Karmamâsa Ind. St. 10,296. — 4) n. = उत्तमाङ्ग *Kopf*, in मृगोत्तम.

उत्तमज्ञान m. Pl. *ausgezeichnete Menschen* Spr. 4342.

उत्तमतेजस् Adj. *überaus glanzvoll* 49,12.

उत्तमदक्षिण Adj. in Verbindung mit कर *die Fingerspitzen der rechten Hand* R. 2,52,12.

उत्तमदर्शन Adj. *prachtvoll anzuschauen* MBh. 3, 234,3.

उत्तमपुरुष m. 1) *die erste Person.* — 2) *der höchste Geist* Gaut.

उत्तमपूरुष m. *der höchste Geist.*

*उत्तमफलिनी f. *Oxystelma esculentum R. Br.*

उत्तमबल Adj. *sehr stark* Karaka 1,13.

उत्तमम्, उत्तम° Adv. 1) *im höchsten Grade* R. 2, 30,2. — 2) *zuletzt* Cat. Br. 3,2,1,21.

*उत्तममणि m. *der Edelstein* Gomeda Gal.

*उत्तमरथ्य Adj. von उत्तम-रथ.

उत्तमर्ण m. 1) *Gläubiger* Spr. 7644. — 2) Pl. N. Pr. eines Volkes Mârk. P. 57,53.

उत्तमर्णिक m. *Gläubiger.*

उत्तमवयस् n. *der letzte Abschnitt des Lebens* Cat. Br. 12,9,1,8.

उत्तमवर्ण Adj. *die schönste Farbe habend, überaus schön gefärbt* 155,28.

उत्तमवेष Adj. *in prachtvoller Tracht* (Çiva).

*उत्तमशाख m. und davon Adj. *°खीय gaṇa गहादि.

उत्तमश्रुत Adj. *die grösste Gelehrsamkeit besitzend* R. 2,65,2.

1. उत्तमश्लोक m. *der höchste Ruhm.*

2. उत्तमश्लोक Adj. *hochberuhmt.*

उत्तमश्लोकतीर्थ m. N. pr. eines Lehrers.

उत्तमसुख m. N. pr. eines Mannes.

1. उत्तमाङ्ग n. 1) *Kopf.* — 2) = मुख *Antlitz* Sch. zu Çiç. Ça. 7,15,2.

2. उत्तमाङ्ग m. *eine Art Papagei* Gal.

(उत्तमाख्य) उत्तमाख्यिष Adj. *was zu oberst zu setzen ist.*

*उत्तमारणी f. *Asparagus racemosus Willd.*

उत्तमार्ध m. *der letzte Theil* Lâṭ. 7,12,6. 10.

*उत्तमीय Adj. von उत्तम gaṇa गहादि.

उत्तमोत्तम Adj. *der allervorzüglichste.*

उत्तमोत्तमक n. *eine Art Gesang.*

उत्तमोत्तरीय m. N. pr. eines alten Grammatikers.

उत्तमौजस् m. N. pr. eines Mannes.

उत्तमौदार्य Adj. *überaus edelmüthig* R. 4,44,104.

*उत्तम्भ m. Nom. act. von स्तम्भ् mit उद्.

उत्तम्भन n. *Stützbalken.*

*उत्तम्भितव्य Partic. fut. pass. von स्तम्भ् mit उद्.

1. उत्तर 1) Adj. (f. आ) mit Abl. 231,32.33. *a) der obere, höhere.* — *b) nördlich, vom Norden kommend* (Wind), *nach Norden gerichtet.* — *c) der linke.* — *d) folgend, der hintere, spätere, künftig, der letzte.* गुरूत्तर *auf eine Länge folgend.* दशोत्तर so v. a. *der elfte* MBh. 3,308,1. काव्य so v. a. *das letzte Buch des Poems* R. 1,3,38. — *e) superior, überlegen, siegreich, mächtiger.* — *f) im Process gewinnend.* — *g) besser, trefflicher* R. 2,103,20. — 2) m. *a) Beantwortung einer Klage.* — *b) gleichmässige Differenz der Glieder einer Prozession* Lilav. 103. — *c)* N. pr. α) *eines Schlangendämons.* — β) verschiedener Männer, insbes. eines Sohnes des Virâṭa. — γ) Pl. einer Schule. — δ) eines Berges. — 3) आ *a) Norden.* — *b) ein in seinem Namen mit dem Worte* उत्तर *verbundenes Mondhaus.* — *c)* Du. *der 2te und 3te Vers eines* Ṛk Nâmân. 9,2,6. — *d)* Pl. *der zweite Theil der* Sâmasaṃhitâ. — *e)* N. pr. α) einer Tochter Virâṭa's. — β) einer Magd Lalit. 335,2. fgg. — 4) n. (adj. Comp. f. आ) *a)* am Ende eines adj. Comp. *Oberfläche, Decke.* — *b) Norden.* — *c) das hintere Ende, der folgende Theil, der letzte Theil einer Zusammensetzung.* स्मोत्तर Adj. *gefolgt von* स्म 244,8. भवदुत्तरम् Adv. *so dass* भवत् *folgt.* — *d) Folge, ein späteres Stadium.* वर्षोत्तरेषु *in späteren Jahren* Suçr. 2,297,1. दुःखोत्तर Adj. *Leiden im Gefolge habend* Çik. 61, 18. — *e) Antwort* 136,1. Spr. 7826. — *f) Beantwortung einer Klage.* — *g) Widerrede, Behauptung des Gegentheils* Karaka 3,8. — *h)* in der Mîmâṃsâ Bez. des 4ten Gliedes eines Adhikaraṇa, *die Antwort*, d. i. *der bewiesene Schluss.* — *i) Oberhand, Ueberlegenheit.* उत्तरं कर् *den Sieg davontragen.* — *k)* am Ende eines adj. Comp. *Haupttheil, der grösste, überwiegende Theil, das Hervorragende.* कम्पोत्तर *heftig zitternd.* वृष्ण्युत्तरा निशा *sehr regnerisch* Râjat. 7,1675. जयोत्तर *voll des Sieges, des Sieges gewiss* MBh. 3,284,41. घर्मोत्तरम् Adv. *ganz in Thränen.* — *l) Uebermass, ein Plus.* शतमष्टोत्तरम् *hundertundacht* 212,28. Nur am Ende eines adj. Comp.; könnte also auch als m. gefasst werden. — *m) das im Stande Sein, Vermögen zu* (Nom. act. im Loc.) R. 5,70,18. — *n) ein in seinem Namen mit dem Worte* उत्तर *verbundenes Mondhaus.* — *o) ein best. Gesang.* — *p) eine best. rhetorische Figur.* — *q)* Bez. *des letzten Buchs im* Râmâjaṇa.

2. उत्तर in दुरुत्तर.

उत्तरक Adj. *aufgegangen* (beim Kochen).

उत्तरकल्प m. Titel eines Werkes.

उत्तरकाण्ड n. Titel *des letzten Buchs im* Râmâjaṇa und Adhjâtmarâmâjaṇa.

उत्तरकामाख्यतन्त्र n. Titel eines Werkes.

उत्तरकाय m. *Oberkörper* Ragh. 9,60.

1. उत्तरकाल m. *Folgezeit.* °म् Adv. *später, nach;* die Ergänzung im Abl. oder im Comp. vorangehend. °तस् *nach*, mit Gen.

2. उत्तरकाल Adj. (f. आ) *bevorstehend, zukünftig* MBh. 3,181,23. 9,62,23.

उत्तरकुरु m. Pl. *die nördlichen* Kuru.

उत्तरकोसल 1) m. Pl. *die nördlichen* Kosala. — 2) *f. आ Bez. *der Stadt* Ajodhjâ.

उत्तरक्रिया f. *die letzte —, Todtenceremonie.*

उत्तरखण्ड m. n. Bez. des *Schlussbuches* in verschiedenen Werken.

उत्तरग Adj. (f. आ) *nach Norden fliessend* R. ed. Bomb. 2,71,14.

उत्तरगार्ग्य m. Gârgja *der jüngere.*

उत्तरगीता f. Titel eines Abschnittes im 6ten Buche des MBh.

उत्तरग्रन्थ m. Titel eines buddh. Werkes. Auch verwechselt mit उत्तराग्रन्थ.

उत्तरघृत Adj. *mit* Ghṛta *begossen, geschmälzt* Gobh. 2,7,9.

उत्तरंग, °गते *wellenartig hervorbrechen* Kâd. II, 87,16. — Vgl. तरंग.

1. उत्तरंग m. *eine hochgehende Woge.*

2. उत्तरंग 1) Adj. *mit hochgehenden Wogen.* — 2) *n. *Sturz einer Thür.*

उत्तरंगय्, °यति *in eine wogenartige Bewegung versetzen, hinundher bewegen* (die Augen) Prasannar. 39,7.

उत्तरच्छद m. *Decke, Ueberwurf.*

Digitized by Google

उत्तरज Adj. *in der letzten (zuletzt genannten Ehe) geboren.*

***उत्तरज्या** f. *the versed sine of an arc.*

उत्तरज्योतिष n. N. pr. eines Landes.

उत्तरण 1) Adj. *überschreitend.* — 2) n. *a) das Uebersetzen —, Hinüberkommen über* (im Comp. vorangehend). — *b) das Herauskommen aus* (Abl.) *auf* (Acc.).

उत्तरतस्थायतन Adj. (f. आ) *zur Linken seinen Platz habend.*

उत्तरतउपचार Adj. *woran man von links herantritt.*

उत्तरतन्त्र n. Bez. der *Schlussstücke* in verschiedenen Werken.

उत्तरतर Adj. *weiter entfernt als* (Abl.).

उत्तरतस् Adv. 1) *nach Norden* R. 4,55,20. *nördlich von* (Gen.) Chr. 37,8. *von —, im Norden, in nördlicher Richtung.* **उत्तरतः पश्चात्** *nordwestlich.* — 2) *links,* — *von* (Gen.). — 3) *nachher* AV. Prâjâç. 1,1.

उत्तरतापनीय n. Titel des *zweiten* Theils der Nṛsiṁhatâpanîjopanishad.

उत्तरत्र Adv. 1) *in der Folge, weiter unten* (in einem Buche). — 2) *im andern Falle.*

उत्तरत्व AV. 3,8,3. Zu vermuthen **यक्ष्मोत्तरत्व**.

उत्तरदन्त m. *ein Zahn in der oberen Kinnlade* Comm. zu TS. Prât. 2,43.

उत्तरदायक Adj. *antwortend, widersprechend* 151,1.

उत्तरद्रु m. etwa *oberer Stein einer Mühle* oder *Presse* AV. 6,49,2.

उत्तरद्वारिक Adj. *einem kriegerischen Auszuge nach Norden günstig* Ind. St. 14,356.

उत्तरधर्म m. N. pr. eines buddh. Lehrers.

***उत्तरधुरीण** Adj. *links von der Deichsel angespannt.*

उत्तरनाभि f. *die Vertiefung am nördlichen Feuerheerd* Çat. Br. 14,3,2,16. Comm. zu Çulbas. 1,8.

उत्तरनारायण m. *der zweite Theil des* Purusha-*Liedes* (ṚV. 10,90) Çat. Br. 13,6,2,20. Vgl. Comm. zu Taitt. Âr. 3,13,1.

उत्तरपक्ष m. 1) *der nördliche* oder *linke Flügel (Seite).* — 2) *die Antwort desjenigen, der eine Thesis aufstellt, auf die vom Gegner gemachte Einwendung.* **°पक्षावली** f. Titel eines Werkes.

उत्तरपट m. *Obergewand* MBh. 1,137,1.

उत्तरपथ m. *Nordland.*

उत्तरपथिक (**त्तौत्तर°**?) Adj. *das Nordland bewohnend.*

उत्तरपद n. *das hintere Glied einer Zusammensetzung.*

उत्तरपदार्थप्रधान Adj. (ein Compositum) *in dem die Bedeutung des hintern Gliedes vorwaltet* P. 2,1,22, Sch.

***उत्तरपदिक** Adj. = **उत्तरपदमधीते वेद वा**.

उत्तरपर्वत m. N. pr. eines *Berges* im *Norden.*

***उत्तरपश्चार्ध** m. *der nordwestliche Theil.*

उत्तरपश्चिम m. und *f. (आ) *Nordwesten.*

उत्तरपाद m. *der zweite Theil des viertheiligen Processes, die Beantwortung einer Klage.*

उत्तरपुरस्तात् Adv. *nordöstlich von* (Gen.).

उत्तरपुराण n. Titel eines Gaina-Werkes.

उत्तरपूर्व 1) Adj. (f. आ) *a) nordöstlich.* — *b) *Nord für Osten haltend.* — 2) *f. आ *Nordost.*

***उत्तरप्रच्छद** m. = **उत्तरच्छद**.

उत्तरप्रोष्ठपदा f. *ein best. Mondhaus.*

उत्तरफल्गुनी und **°फाल्गुनी** f. desgl.

उत्तरबर्हिस् n. *die nördliche Opferstreu.*

उत्तरभक्तिक Adj. *nach dem Essen angewendet.*

***उत्तरभद्रपदा** f. = **°भाद्रपदा** Gal.

उत्तरभाग m. *der andere Theil* Ind. St. 1,20,2.6.

उत्तरभाद्रपदा f. *ein best. Mondhaus.*

उत्तरम् Adv. 1) *weiter hinaus, vorwärts.* — 2) *hinterher, darauf* 54,27. Spr. 5533. **इतः** *im Folgenden* (im Buche).

उत्तरमति m. N. pr. eines Mannes (buddh.).

उत्तरमद्र m. Pl. *die nördlichen* Madra.

उत्तरमन्द्रा f. *eine laute aber langsame Sangweise.*

उत्तरमन्द्राख्या f. *eine best.* Mûrkhanâ S.S.S. 31.

उत्तरमानस n. N. pr. eines Tîrtha.

उत्तरमार्ग m. (adj. Comp. f. आ) *der Weg nach Norden* Ind. St. 1,20. 395. Çaṁk. zu Khând. Up. 4,17,9.

उत्तरमीमांसा f. *der andere Theil der* Mîmâṁsâ, *die Untersuchung des* Brahman.

उत्तरमूल Adj. (f. आ) *die Wurzeln oben habend* Çat. Br. 1,2,4,16.

उत्तरय्, **°यति** *antworten,* insbes. *eine Klage beantworten.*

उत्तरयुग n. *13* Aṅgula Çulbas. 1,8.

उत्तररामचरित und **°चरित्र** n. Titel eines Schauspiels.

उत्तररूप n. *der zweite von zwei zusammenstossenden Vocalen* oder *Consonanten.*

उत्तरल Adj. *aufzuckend, erzitternd* Bâlar. 84,10. Kâd. 246,10. II,10,8.

उत्तरलक्षण Adj. (f. आ) *links gezeichnet.*

उत्तरलाय्, **°यते** *aufzucken, erzittern* Kâd. II,50,18.

उत्तरलित Adj. *in Aufregung versetzt* Bâlar. 292,8.

उत्तरली Adv. mit **कर्** *in eine hüpfende Bewegung versetzen.* Davon Nom. act. **°करण** n.

उत्तरलोमन् Adj. *mit den Haaren nach oben* Âçv. Gṛhj. 4,2,15.

उत्तरवयस् n. *das spätere Lebensalter.*

उत्तरवल्ली f. Titel der *zweiten* Abtheilung der Kaṭhopanishad.

उत्तरवस्ति m. *eine zu Einspritzungen in die Harnröhre dienende Blase* und *das Klystier selbst.*

उत्तरवस्त्र n. *Obergewand.*

उत्तरवादिन् Adj. 1) *antwortend, mit einer Antwort nicht verlegen.* — 2) in der Gerichtssprache *die späteren Ansprüche machend.*

उत्तरवासस् n. *Obergewand.*

उत्तरवीथि f. *die nördliche Bahn am Himmel.*

उत्तरवेदि und **°दी** f. *der nördliche Aufwurf, — Feuerheerd.* Nom. abstr. **°वेदित्व** n. Maitr. S. 3,8,3.

उत्तरशान्ति f. *Schlussweihe* Çâṅkh. Gṛhj. 6,2.

उत्तरशैल m. Pl. Name einer buddh. Schule.

उत्तरस् in **रेवोत्तरस्**.

***उत्तरसक्थ** n. *Oberschenkel.*

उत्तरसाधक m. *Gehülfe.* Nom. abstr. **°त्व** n. Ind. St. 15,276.

उत्तरसेन m. N. pr. eines buddh. Lehrers.

उत्तरहनु f. *die obere Kinnlade.*

उत्तरा Adv. *nach Norden,* ***nördlich von** (Gen. Abl.).

उत्तरांस m. *die linke Schulter.*

उत्तरागार n. *Giebelzimmer.*

उत्तरायन्थ m. *der zweite Theil der* Sâmasaṁhitâ Nâdâm. 9,2,6.

उत्तराङ्ग n. *der letzte Theil einer Consonantengruppe.*

***उत्तराचमन** n. *eine best. Ceremonie* Gal.

उत्तरात् Adv. 1) *von Norden her.* — 2) *von links her.*

***उत्तरातनय** m. Metron. Parîkshit's Gal.

उत्तरात्तात् Adv. *von Norden her.*

उत्तरात्व n. Nom. abstr. zu **उत्तर** 3) *c)* Comm. zu Nâdâm. 9,2,6.

उत्तरात्सद् Adj. = **उत्तरासद्** Maitr. S. 2,6,3.

***उत्तराद्रि** m. *der Himâlaja.*

उत्तराद्वात m. *Nordwind* Maitr. S. 2,7,20.

उत्तराधर 1) Adj. (f. आ) *darüber und darunter seiend.* — 2) n. *die Ober- und Unterlippe, die Lippen.*

उत्तराधरविवर n. *Mund* Daçak. 73,11.

***उत्तराधिकारिन्** Adj. *in zweiter Reihe auf Etwas Ansprüche habend.*

उत्तराध्ययनगीता f. und **°नसूत्र** n. (Pischel, de Gr. pr. 20) Titel von Gaina-Werken.

उत्तरापथ m. *Nordland.*

उत्तरापर Adj. (f. आ) *nordwestlich* Pân. Gaṇ. 2, 9,10. **°राभिमुख** Adj. *nach Nordwesten gewandt* Âçv. Gṛhj. 3,7,1.

उत्तराभास m. *Scheinantwort, eine ungenügende,*

Digitized by Google

unklare Antwort auf eine gerichtliche Klage.

उत्तराभिमुख Adj. nach Norden gewandt Ind. St. 9,30.

उत्तरात् Adv. weiter hinaus.

उत्तरामुख Adj. nach Norden gewandt.

उत्तराम्नाय m. Titel eines heiligen Buches der Çâkta.

उत्तरायण n. der Gang der Sonne nach Norden, das Halbjahr, in dem die Sonne sich von Süden nach Norden bewegt; Sommersolstitium.

उत्तरायणचक्र n. ein best. mystisches Diagramm.

उत्तरायता f. eine best. Mûrkhanâ S. S. S. 31.

उत्तरारणि f. das obere Reibholz bei der Feuererzeugung 30,33.

उत्तरार्क m. eine der 12 Formen der Sonne.

उत्तरार्चिक n. = उत्तरायन्थ.

उत्तरार्थ Adj. (f. आ) des Folgenden wegen geschehend Lâṭj. 1,4,9. Chr. 236,29. 240,6.

उत्तरार्ध m. 1) Oberkörper. — 2) der nördliche Theil. — 3) die letztere Hälfte.

उत्तरार्धपूर्वार्ध m. der vordere Theil der nördlichen Seite Çat. Br. 1,6,2,39.

उत्तरार्ध्य Adj. auf der nördlichen Seite befindlich.

उत्तरावत् Adj. 1) oben befindlich. — 2) überlegen, siegreich.

उत्तराशा f. Norden Hemâdri 1,127,23. *°धिपति und *°पति Bein. Kubera's.

उत्तराश्मन् 1) Adj. mit hochanstehenden Felsen Râgat. 4,157. — 2) *m. N. pr. einer Gegend. Davon *Adj. °श्मक.

उत्तराश्रमिन् Adj. in's nächstfolgende Lebensstadium eintretend Ind. St. 15,117.

उत्तराश्रित Adj. in nördlicher Richtung befindlich Bhâvapr. 1,140.

*उत्तराषाढा f. ein best. Mondhaus.

उत्तरासङ्ग m. Obergewand, Ueberwurf.

उत्तरासद् Adj. nördlich oder links sitzend.

*उत्तराह्न m. der folgende Tag.

उत्तराहि Adv. nördlich Çat. Br. 2,1,2,4. Daçak. 85,6. *— von (Abl.).

उत्तरिका f. N. pr. eines Flusses.

उत्तरिन् Adj. gesteigert. Wiederholt immer stärker und stärker (Stimme) Vaitân.

उत्तरीय n. (adj. Comp. f. आ) Obergewand, Ueberwurf Pâr. Gṛh. 1,4,13. Bettdecke Kâraka 8,3. Nom. abstr. °ता f. Gobh. 1,2,21.

उत्तरीयक n. (adj. Comp. f. आ) dass. VP. 3,9,20.

उत्तरेण Instr. Adv. mit Gen., Abl., Acc. oder am Ende eines Comp. 1) nördlich. — 2) links.

*उत्तरेतरा f. Süden.

उत्तरेद्युस् Adv. am folgenden Tage TS. 5,2,2,7.

उत्तरेला f. = अवान्तरेडा Ind. St. 9,226.

उत्तरेश्वरतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

उत्तरेश्वराश्रम n. Name eines Liṅga.

उत्तरोत्तर 1) Adj. (f. आ) je folgend, stets höher steigend Kap. 3,52. stets zunehmend, überbietend. °म् Adv. immer höher und höher, — mehr und mehr, in stetiger Folge Gaut. — 2) n. Erwiederung auf Erwiederung, das Hinundherreden.

उत्तरोत्तरपदव्याख्या f. Titel eines Abschnittes der Sâmavedakhalâ.

उत्तरोत्तरिन् Adj. stets sich steigernd, — zunehmend. Dazu Nom. abstr. °रिता f.

उत्तरोत्तरोक्त Adj. je später ausgesprochen 272,31.

उत्तरोष्ठ und °रौष्ठ m. 1) Oberlippe. — 2) der oberste Theil einer Säule.

उत्तर्जन n. heftiges Drohen.

उत्तान 1) Adj. (f. आ) a) in horizontaler Lage ausgestreckt, — ausgebreitet. Von Menschen: mit dem Gesicht nach oben, von Händen und Füssen: mit der inneren Fläche nach oben, von Gefässen, Muscheln und vom Schnabel: mit der Oeffnung nach oben. — b) flach, auf der Oberfläche sich befindend Kâraka 6,27. oberflächlich (eig. und übertragen). — c) ausgebreitet, weit offen Kâd. 161,12. so v. a. fertig daliegend Spr. 1189. — 2) m. N. pr. eines Âṅgirasa.

उत्तानक 1) *m. eine Cyperus-Art. — 2) f. °निका N. pr. eines Flusses.

उत्तानकूर्मक n. eine best. Art zu sitzen.

उत्तानचरण m. = उत्तानपाद 1). *°रणात्मज m. Patron. Dhruva's Gal.

उत्तानपत्रक m. rother Ricinus Bhâvapr. 1,201. Râgân. 8,58.

उत्तानपद् f. (deren Beine ausgebreitet sind) Name einer kosmogonischen Potenz.

उत्तानपर्ण Adj. ausgebreitete Blätter habend.

*उत्तानपर्णक m. eine best. Pflanze Gal.

उत्तानपाद m. 1) N. pr. eines Sohnes des Vira oder Manu Svâjambhuva und Vaters des Dhruva. *°ज m. Patron. Dhruva's. — 2) der Stern β im kleinen Bären.

उत्तानबर्हिस् m. N. pr. eines Sohnes des Çarjâti Bhâg. P. 9,3,27.

उत्तानरेचित und उत्तानवञ्चित (v. l.) m. eine best. Stellung der Hände.

*उत्तानशय 1) Adj. auf dem Rücken liegend. — 2) m. ein kleines Kind.

उत्तानशायिन् Adj. auf dem Rücken liegend Ind. St. 15,399.

उत्तानशीवरी Adj. f. ausgestreckt daliegend.

उत्तानाप: stehende Gewässer.

उत्तानकृप m. N. pr. eines Sohnes des Çatâgit VP.² 4,53.

उत्तानकृत Adj. die Hände ausbreitend, — ausstreckend (zum Gebet) Vaitân.

उत्तानार्थ Adj. flach —, oberflächlich dem Inhalt nach.

उत्तानी Adv. mit भू sich ausbreiten Kâd. II,37,21. mit कर् weit aufsperren (den Mund) Chr. 314,38.

उत्ताप m. grosse Hitze, Gluth (eig. und übertr.) Bâlar. 188,8. Spr. 4245.

*°उत्तापिन् Adj. brennend.

1. उत्तार m. 1) das Hinübersetzen über (im Comp. vorangehend). — 2) Rettung Spr. 4888. — 3) das Brechen, Vomiren.

2. उत्तार Adj. 1) mit herausgetretenem Augenstern. — 2) *ausgezeichnet.

उत्तारक Adj. rettend, Beiw. Çiva's.

उत्तारण 1) Adj. rettend (Çiva). — 2) n. a) das Hinüberschaffen über (im Comp. vorangehend). — b) das Hinausschaffen Weber, Kṛshṇaj. 288. — c) das Herausschaffen —, Befreien aus (Abl.).

उत्तारयितृ Nom. sg. trajecturus, mit Acc. Daçak. 79,11.

*उत्तारिन् Adj. beweglich, unbeständig.

उत्तार्य Adj. auszubrechen, von sich zu geben.

उत्ताल 1) Adj. a) heftig, ungestüm Vidḍh. 40,7. 42,3. — b) üppig (Locken) Bâlar. 62,21. — c) grausig, Grauen erregend Pañkad. 16. — d) *ausgezeichnet, vorzüglich. — 2) *m. Affe. — 3) n. eine best. hohe Zahl (buddh.).

उत्तालीभवन n. ungestümes Verfahren.

उत्तितीर्षु Adj. 1) herauszusteigen —, herauszukommen beabsichtigend aus (Abl.) Ind. St. 9,148. — 2) überzusetzen beabsichtigend Anukr. zu ṚV. 3,33 bei Sây. über (Acc.).

उत्तिष्ठासा f. die Absicht vor Vollendung einer heiligen Handlung aufzubrechen, — eine h. H. abzubrechen.

उत्तीर्णविकृति Adj. jeder Veränderung entronnen. Nom. abstr. °त्व n. Nṛs. Up. in Bibl. ind. 203. °कृतत्व n. Ind. St. 9,154 fehlerhaft.

उत्तुङ्ग Adj. emporragend, hoch 168,13. Spr. 7758. fg.

*उत्तुण्डिका f. Millotia piscidia Nigh. Pr.

उत्तुण्डित Adj. mit der Spitze hervorragend.

उत्तुद m. Aufstachler.

*उत्तुष m. (enthülstes) geröstetes Korn.

उत्तेजन n. das Anfeuern, Aufreizen.

उत्तेजित *n. der Gang eines Pferdes mit mittlerer Geschwindigkeit.

Digitized by Google

*उत्तेरित n. *Carriere eines Pferdes.*

उत्तोरण Adj. (f. आ) *mit aufgerichteten Bogen geschmückt.*

उत्तोरणपताक Adj. (f. आ) *mit aufgerichteten Bogen und Fahnen geschmückt.*

*उत्तोलन n. *das in die Höhe Heben.*

*उत्त्रास m. *Schreck.*

उत्त्रासक Adj. *schreckend.*

उत्थ 1) Adj. (f. आ) fast nur am Ende eines Comp. *a) aufstehend, sich erhebend.* Nom. abstr. °त्व n. Comm. zu Çat. Br. 887,10. — *b) hervorgehend, entstehend, entspringend* 304,27. — 2) *m. in आषूत्थ.

उत्थातर् Nom. ag. 1) *Aufsteher.* — 2) etwa *Beendiger, Beschliesser.*

उत्थानव्य n. impers. 1) *aufzustehen* Kâd. 77,2. — 2) *aufzubrechen.* — 3) *thätig zu sein* Spr. 1194.

उत्थान 1) m. *Urheber.* — 2) n. *a) das Aufstehen* Çâṅkh. Gṛhj. 1,24.25 (einer Wöchnerin). Gaut. (vom Mahl). *Sichaufrichten.* — *b) Aufgang* (der Gestirne). — *c) das Auferstehen eines Verstorbenen.* — *d) das Herauskommen, Emportauchen* Kap. 3,54. *das Aufschiessen* (von Pflanzen) Gaim. 6,5,36. — *e) Aufstand, Aufruhr* Râgat. 8,868. — *f) Bemühung, Anstrengung, Thätigkeit, Arbeit* Âpast. 2,28,1. — *g) Entstehung, Ursprung,* insbes. *einer Krankheit.* — *h) das Aufbrechen, Aufhören mit, Einstellung, Schluss.* — *i)* euphem. für *Ausleerung.* — *k) ein best. mit Mineralien vorgenommener Process.* — Nach den Lexicographen noch अङ्कन (प्राङ्क्षा), चैत्य, तल्प, पुस्तक, युध् (रण), वास्तवत्त, सैन्य und कर्ष.

उत्थानयुक्त Adj. *bemüht,* mit Loc. eines Nom. act.

उत्थानवत् Adj. *thätig, fleissig.*

उत्थानवीर m. *ein Mann der That* 168,17.18.

उत्थानशील und °शीलिन् Adj. *thätig, fleissig.*

उत्थानीय Adj. *den Schluss bildend* Tâṇḍja-Br. 23,19,11. Comm. zu Lâṭj. 9,3,8.

उत्थानैकादशी f. *der 11te Tag in der lichten Hälfte des Kârttika.*

उत्थापक m. 1) *Wecker, Kammerdiener* Kâraka 1,15. — 2) *eine best. Stilart.*

उत्थापन 1) n. *a) das Aufstehenmachen.* — *b) das Erwecken* 69,29. — *c) das Hervorgehenlassen, Hervortreiben.* — *d) das in's Werk Setzen.* — *e) das aufhören Machen, Beendigen.* — *f)* in der Mathem. *das Finden der gesuchten Quantität, Antwort auf eine Frage* oder *Substitution eines Werthes* Bîâg. 143. — 2) f. ई *ein beschliessender Vers.*

*उत्थापनीय Adj. = उत्थापनं प्रयोजनमस्य.

उत्थापयितर् Nom. ag. *Aufrichter.* Nom. abstr. °तृत्व n. Ind. St. 9,154.

उत्थाप्य Adj. 1) *wegzuschicken.* — 2) in der Math. *durch Substitution eines Werthes zu finden* Bîâg. 45.

*उत्थायम् Absol. *aufstehend.* शय्याया: *vom Lager* P. 3,4,52, Sch.

उत्थायिन् Adj. 1) *aufstehend* (vom Schlaf). — 2) *erscheinend.* — 3) *sich anstrengend, thätig* Spr. 1202. °त्व n. Nom. abstr. 2977.

उत्थित n. *das Aufstehen* AV. 3,15,4.

उत्थितता f. *das bei der Hand Sein, Dienstbereitheit.*

*उत्थिताङ्गुलि m. *die Hand mit ausgestreckten Fingern.*

*उत्थेय m. *Fächer aus einem Pfauenschweif* Gal.

उत्पत m. N. pr. eines Sohnes des Çvaphalka Hariv. 1,34,13. Vgl. अपेत und उपेत.

उत्पक्ष्मन् und °क्ष्मल Adj. *mit erhobenen Wimpern.*

*उत्पचनिपचा und *उत्पचविपचा f.

*उत्पचिष्णु Adj. P. 3,2,136.

उत्पट m. *der aus einer Baumwunde hervordringende Saft.*

*उत्पत m. gaṇa उत्सङ्गादि in der Kâç. *Vogel.*

उत्पतन 1) Adj. (f. ई) *aufliegend.* विद्या *ein Zauberspruch, mittels dessen man sich in die Lüfte erhebt.* — 2) n. *a) das Aufspringen, in die Höhe Springen.* — *b) das Entstehen.*

उत्पताक Adj. *mit aufgezogenen Fahnen.*

उत्पताका f. *eine aufgezogene Fahne.*

उत्पताकाध्वज Adj. *mit aufgezogenen Fahnen und Bannern.*

*उत्पतितर् Nom. ag. *der da aufliegt, in die Höhe springt.*

उत्पतितव्य n. impers. *sursum subvolandum.*

उत्पतिष्णु Adj. 1) *aufliegend.* — 2) *im Begriff stehend aufzuspringen* Spr. 5179.

उत्पत्तव्य n. impers. *zum Vorschein zu kommen, zu erscheinen, aufzutreten.* अनेन °व्यम् *er wird wiedergeboren werden* Kâd. II,90,20.

उत्पत्ति f. 1) *das zum Vorschein Kommen, Entstehung, Geburt, Ursprung, origo, Fundgrube* Kâd. 5,5. — 2) *Wiedergeburt.* — 3) *Ertrag, Ergiebigkeit* (eines Landes). — 4) *das Vorkommen,* insbes. *einer vedischen Stelle, ausdrückliches Erwähntsein in einer vedischen Stelle* Gaim. 1,1,24. 2,1,3. 2,21. 3,6,6. 7,26. 4,2,14.19. 3,2.37. 6,1,42.

उत्पत्तिकेतन n. *Geburtsort, — stätte.*

उत्पत्तिधामन् n. dass. 112,20.

उत्पत्तिमत् Adj. *entstanden, geboren.*

उत्पत्तिवाक्य n. *ein vedischer* und folglich *maassgebender Satz* Njâjam. 4,3,21. Comm. zu 1,4,32. 2,2,7 und zu Gaim. 2,2,22.

उत्पत्तिशिष्ट Adj. so v. a. *im Veda gelehrt* Nîlak. zu MBh. 12,201,12.

उत्पत्त्यपूर्व n. *die wunderthätige Wirkung einer einzelnen Handlung aus einem Aggregat von Handlungen* Comm. zu Njâjam. 2,1,9.

*उत्पत्यपाकला f. wohl fehlerhaft für *उत्पत्त्यव्याकुला f., wie die Kâç. liest.

उत्पत्सु *eine best. Zeitperiode.*

1. उत्पथ m. *Abweg* (eig. und übertr.) 228,25.

2. उत्पथ Adj. *vom rechten Wege gewichen* Bhâg. P. 1,17,16 (उत्पथानिक् zu verbinden).

उत्पथचारिकत्व n. Ind. St. 9,154 fehlerhaft für °वारिकत्व.

उत्पथवारिक (°वारक?) Adj. *von Abwegen zurückhaltend.* Nom. abstr. °त्व n. Nṛs. Up. 203.5.

*उत्पन्नबल Adj. *mächtig* Gal.

उत्पन्नबुद्धि Adj. *verständig, klug* 106,3.

उत्पन्नापवर्गिन् Adj. *entstehend und sogleich wieder vergehend* Comm. zu Njâjas. 3,2,44. fgg. Nom. abstr. °र्गित्व n. ebend.

1. उत्पल 1) n. *a) Lotusblüthe,* insbes. *eine blaue* 251,29. 252,3. 313,18. erscheint später als कमल 97,30. Auch *m. Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b) Samenkorn einer Nymphaea.* — *c) Costus speciosus* Bhâvapr. 1,175. Varâh. Bṛh. S. 77,10. — *d) *Blume* überh. — *e) eine best. Hölle* (buddh.). — 2) m. N. pr. *a)* eines Schlangendämons. — *b)* verschiedener Männer. — 3) f. आ N. pr. eines Flusses Hariv. 9511. — 4) *f. ई *ein best. Gebäck.*

2. *उत्पल Adj. *fleischlos.*

उत्पलक m. N. pr. 1) *eines Schlangendämons. — 2) eines Mannes, = उत्पल.

*उत्पलगन्धिक n. *eine Art Sandelholz.*

*उत्पलगोपा f. = उत्पलसारिवा Nigh. Pr.

*उत्पलपत्र n. 1) *Lotusblüthenblatt.* — 2) *eine durch den Fingernagel eines Frauenzimmers hervorgebrachte Wunde.* — 3) *Schminkfleck, Schönfleckchen.* — 4) = उत्पलपत्रक.

उत्पलपत्रक n. *ein best. chirurgisches Instrument.*

उत्पलपरिमल m. Titel eines Commentars zur Varâhasaṃhitâ Kumârasv. zu Prataṇḍap. 154,5.

उत्पलपुर n. Name einer von Utpala erbauten *Stadt.*

उत्पलभेषक m. *eine Art von Verband.*

*उत्पलमालभारिन् Adj. *einen Lotuskranz tragend* P. 6,3,65, Schol.

उत्पलमाला f. Titel von Utpala's Wörterbuche.

उत्पलराज m. N. pr. eines Dichters.

उत्पलवन n. *Lotusgruppe* 112,24.

Digitized by Google

उत्पलवर्णा f. N. pr. eines Frauenzimmers (buddh.).

उत्पलशाक n. *eine best. Pflanze.*

उत्पलश्रीगर्भ m. N. pr. eines Bodhisattva.

उत्पलसारिवा f. *Ichnocarpus frutescens Roxb.*

उत्पलस्वामिन् m. Name eines von Utpala erbauten Heiligthums.

उत्पलाक्ष 1) Adj. (f. ई) *lotusäugig* Dhûrtan. 18. — 2) m. N. pr. eines Fürsten. — 3) f. ई N. der Dâkshâjaṇi in Sahasrâksha.

उत्पलाचार्य m. N. pr. eines Autors.

उत्पलापीड m. N. pr. eines Fürsten.

उत्पलावती f. N. pr. eines Flusses MBh. 6,242. = ताम्रपर्णी Gal.

उत्पलावन n. N. pr. einer Oertlichkeit der Pâṇḍ. MBh. 3,87,15. 13,25,34.

उत्पलावर्तक N. pr. einer Oertlichkeit.

उत्पलिन् 1) Adj. *mit Lotusblüthen versehen.* — 2) f. °नी *a) eine Nymphaea, eine Gruppe von N. — b) ein best. Metrum. — c)* N. pr. eines Flusses MBh. 1,215,6. — *d)* Titel eines Wörterbuchs.

उत्पवन n. 1) *das Reinigen* Comm. zu Nyâyam. 9, 2,22. 4,14. — 2) *Werkzeug zum Reinigen.* — 3) **das Sprengen von geschmolzener Butter u.s.w. in's Feuer.*

उत्पवितृ Nom. ag. *Reiniger.*

*उत्पश्य Adj. *hinaufschauend.*

उत्पांसय्, °यति s. उत्पुंसय्.

उत्पाट m. *eine best. Krankheit des äusseren Ohres.*

उत्पाटक 1) m. dass. — 2) f. उत्पाटिका *die äussere Rinde eines Baumes.*

उत्पाटन 1) Adj. *verjagend, verscheuchend,* in *कसनोत्पाटन. — 2) n. *a) das Ausreissen, gewaltsames Herausziehen. — b) das Bersten, Reissen* AV. Paric. 71,7. — *c) das Verjagen, Fortjagen. — d) das Entthronen.*

उत्पाटयोग m. *ein best. astrol. Joga.*

°उत्पाटिन् Adj. *ausreissend, herausziehend.*

उत्पात m. 1) *Aufflug* Kâraka 1,30. — 2) *Sprung, Satz.* — 3) *das Steigen* (in übertr. Bed.) Spr. 3053. — 4) *plötzliche Erscheinung, etwas ganz Unerwartetes* Kâraka 1,30. Instr. so v. a. *plötzlich* MBh. 3, 181,25. — 5) *eine aussergewöhnliche, Unglück verheissende Erscheinung, portentum* Gaut. Gop. Br. 2,2,5. Ausnahmsweise auch n. — 6) fehlerhaft für उत्पाट Suçr. 2,149,10. 17.

उत्पातक 1) m. *ein best. Thier.* — 2) n. N. pr. eines Tîrtha.

उत्पाद m. *das Hervorkommen, Entstehung, Geburt.*

1. उत्पादक 1) Adj. *hervorbringend, bewirkend, herbeischaffend; productiv* (Dichter). — 2) m. *Erzeuger.*

2. उत्पादक 1) *m. *das fabelhafte Thier* Çarabha. — 2) f. °दिका *a) *ein best. Insect. — b) Enhydra Hingtscha DC., Basella cordifolia Lam.* Hariv. 2, 79,59.

उत्पादकत्व n. *das Hervorbringersein* Ind. St. 9,154.

उत्पादन 1) Adj. (f. ई) *erzeugend, hervorbringend, bewirkend.* — 2) n. *das Erzeugen, Gebären, Hervorbringen, Bewirken, Herbeischaffen.*

*उत्पादपूर्व n. Titel eines Gaina-Werkes.

उत्पादयितृ Nom. ag. *Erzeuger.*

उत्पादयितव्य Adj. *hervorzubringen, herbeizuschaffen* Comm. zu Gaim. 2,1,12.

*उत्पादशयन m. *eine Hühnerart.*

उत्पादिन् Adj. 1) *was entsteht —, geboren wird. — 2)* am Ende eines Comp. *hervorbringend, bewirkend.*

उत्पाद्य Adj. *hervorzubringen, herbeizuschaffen* Nyâyam. 2,1,12. *was hervorgebracht —, bereitet —, herbeigeschafft wird* Sarvad. 18,13. *was vom Dichter geschaffen —, — erdacht wird.*

उत्पाद्योत्पादकता f. *das Verhältniss von Erzeugtem und Erzeugendem.*

उत्पारण n. *das Hinübersetzen über, Retten.*

उत्पारपारम् Adv. *bis auf den tiefsten Grund des Meeres.*

*उत्पाली f. *Gesundheit.*

*उत्पाव m. *Reinigung.*

उत्पिञ्ज *Aufruhr.* Wohl m.

*उत्पिञ्जल 1) Adj. *wobei eine grosse Verwirrung herrscht, wo es drunter und drüber geht.* — 2) m. = रण Gal.

*उत्पिण्ड *Zuspeise* (buddh.).

उत्पित्सु Adj. 1) *sich erheben wollend, heraufstrebend* Çiç. 3,77. — 2) *im Entstehen begriffen* (Krankheit).

*उत्पिब Adj. *austrinkend.*

उत्पीड m. 1) *das Drücken, Druck* Kâd. 91,17. II, 125,15. — 2) *ein hervorbrechender Strom.* बाष्पोत्पीड Kâd. II,63,6. — 3) *Wunde* MBh. 3,21,8.

उत्पीडन n. 1) *das Drücken.* — 2) *das Entwurzeln.*

उत्पुंसय्, °यति *wegwischen.* Wohl fehlerhaft für उत्पांसय्.

*उत्पुच्छ Adj. 1) = उत्क्रान्तः पुच्छात्. — 2) = उद्गतं पुच्छमस्य. — 3) = पुच्छमुद्गस्यति Kâç. zu P. 6,2,196.

*उत्पुच्छय्, °यति und °यते *den Schwanz in die Höhe heben.*

*उत्पुट gaṇa उत्सङ्गादि und संकलादि.

उत्पुटक m. *eine best. Krankheit des äusseren Ohrs.*

*उत्पुत gaṇa उत्सङ्गादि. उत्पत v. l.

1. उत्पुलक n. *Haarsträuben.*

2. उत्पुलक (f. आ) und उत्पुलकित Adj. *mit Haarsträuben versehen.*

उत्पोषध (?) m. N. pr. eines alten Königs (buddh.).

उत्प्रबन्ध Adj. *ununterbrochen* Mâlatîm. 35,11.

*उत्प्रभ Adj. *Licht ausstrahlend, leuchtend.*

उत्प्रवाल Adj. *mit aufspriessendem Laube* Spr. 1218.

उत्प्रविष्टत्व n. *das tief Hineingedrungensein* Ind. St. 9,154. v. l. उत्प्रवेष्टृत्व.

उत्प्रवेष्टृ Nom. ag. *der tief hineindringt.* Nom. abstr. °ष्टृत्व n. Nṛs. Up. 203,5.

उत्प्रास m. und °न n. *Spott, Hohn.*

उत्प्रुष् f. *Aufsprützendes.*

उत्प्रेक्षक Adj. *betrachtend.*

उत्प्रेक्षण n. 1) *das Vorausssehen, Ahnen.* — 2) *bildliche Bezeichnung.*

उत्प्रेक्षणीय Adj. *bildlich gesagt werdend.*

उत्प्रेक्षा f. 1) *Nichtbeachtung, Gleichgültigkeit.* — 2) *Gleichniss, bildliche Redeweise* Vâmana 4,3,9. Kâvjapr. 10,6.

उत्प्रेक्षावयव m. in der Rhetorik *eine best. Form der* Upamâ.

उत्प्रेक्षावल्लभ m. N. pr. eines Dichters.

उत्प्रेक्षितोपमा f. *eine Art Gleichniss* 248,20.

उत्प्रेक्ष्य Adj. = उत्प्रेक्षणीय.

उत्प्लवन n. 1) *das Springen.* — 2) *das Ueberfliessen, Abfliessen.*

*उत्प्लवा f. *Nachen.*

उत्फणा Adj. *mit angeschwollener Haube* (Schlange) Ind. St. 14,374.

उत्फल in प्रोत्फल.

उत्फाल m. *Sprung, Bewegung in Sprüngen, Galopp.*

उत्फुलिङ्ग (उत्स्फु°) Adj. *Funken sprühend* Ind. St. 14,373.

उत्फुल्ल 1) Adj. *a) aufgeblüht. — b) weit geöffnet. — c) gedunsen, geschwollen, aufgeblasen* Kathâs. 20,109. Spr. 1219. Ind. St. 14,158,5. °फण Adj. Bilar. 109,19. — *d) *Jmd frech ansehend, unverfroren* Mahâbh. 8,39,*b*. — 2) *n. *quidam coeundi modus.*

उत्स m. *Quelle, Brunnen* (auch in übertr. Bed.).

उत्सक्थ Adj. *die Schenkel öffnend.*

उत्सङ्ग 1) m. (adj. Comp. f. आ) *a) Schooss. — b) horizontale Fläche. — c) Vertiefung* Suçr. 1,15, 18. 18,6. 63,1. 2,80,12. — *d) eine best. Stellung der Hände.* — 2) n. *eine best. grosse Zahl* Lalit. 168,16.

उत्सङ्गक m. = उत्सङ्ग 1) *d).*

उत्सङ्गवत् Adj. *vertieft* Suçr. 2,7,1.

*उत्सङ्गवल Adj. = उत्सङ्गो ऽस्यास्ति.

Digitized by Google

उत्सङ्गिन् 1) Adj. *vertieft, tiefsitzend* Kâraka 6, 13. — 2) f. °नी *Ausschlag am untern Augenlide.*

उत्सञ्जन n. *das Aufheben, Emporrichten.*

उत्सत्ति f. *Schwund.*

उत्सधि m. *Behälter —, Umfassung einer Quelle.*

उत्संधि Adj. *nicht in dem Falle gewesen* Bâlar. 129,11.

उत्सन्नयज्ञ m. *eine ausgesetzte, unterbrochene Opferfeier.*

उत्सर् 1) *ein best. Metrum.* — 2) m. **der Monat* Vaiçâkha Gal.

*उत्सरण n. *das Hinaufsteigen, —kriechen.*

उत्सर्ग m. 1) *das Ausstichenlassen, Vonsichgeben, Ausstossen.* — 2) *das Ablegen, Wegwerfen* (verdorbener Gegenstände) Gaut. 1,34. — 3) *Loslassung, Freilassung, Befreiung.* — 4) *das Fahrenlassen, Aufgeben, Aufhebung, Einstellung, Beendigung, Schluss* Çâṅkh. Gṛhs. 4,5. — 5) *das Wiederherausgeben* Gaut. 22,31. — 6) *das Spenden* MBh. 3,293, 41. *Spende* 14,85,38. — 7) *das Veranlassen* Gaim. 3,7,19. — 8) *stercus.* Personificirt als Sohn Mitra's von der Revatî. — 9) *allgemeine Regel* (Gegensatz *Ausnahme*). — 10) mit und ohne छन्दसाम् *eine best. Ceremonie bei Gelegenheit der Einstellung des Veda-Studiums.* — 11) Bez. *der Sprüche* VS. 13,47—51.

उत्सर्गनिर्णय m., उत्सर्गपद्धति f. und उत्सर्गमयूख m. Titel von Werken.

उत्सर्गसमिति f. bei den Gaina *behutsames Benehmen bei der Entleerung, so dass dabei keinem lebenden Wesen ein Leid widerfährt.*

उत्सर्गिन् Adj. *weglassend.*

उत्सर्जन 1) Adj. (f. ई) *ausstossend,* so heisst eine der drei Falten des Afters Bhâvapr. 1,28,2. = 2) n. *a) das Entlassen, Loslassen. — b) das Aufheben, Einstellung* Lâṭj. 4,8,8. छन्दसाम् *eine best. Ceremonie. — c) *das Spenden.*

उत्सर्जनप्रयोग und उत्सर्जनोपाकर्मप्रयोग m. Titel zweier Werke.

उत्सर्जम् Absol. *freilassend* Çat. Br. 5,2,2,7.

उत्सर्प n. Name eines Sâman.

उत्सर्पण n. 1) *das Aufgehen der Sonne.* — 2) *das Hinausgehen.* — 3) *das Vortreten.*

उत्सर्पिन् 1) Adj. *a) in die Höhe springend* Ragh. 16,62. — *b) hervorbrechend, zu Tage kommend* Kâd. 11,15. — *c) hinaufstrebend* Çâk. 101,5. — *d) eine Zunahme bewirkend* VP. 2,4,13. — 2) f. °णी *eine aufsteigende Zeitperiode* Âryabh. 3,9.

*उत्सर्या f. *eine erwachsene, belegbare Kuh.*

उत्सव m. 1) *Unternehmung, Beginn.* — 2) *Festtag, Fest, Jubel* (auch in übertr. Bed.). Compar. °तर n. *ein grösseres Fest als* (Abl.) Kâraka 6,12. Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 3) *Aufbruch* (einer Blume) Spr. 6418. — 4) *ein best. Tact* S. S. S. 213. — Nach den Lexicographen ausserdem = उत्सेक, अमर्ष (कोष), इच्छाप्रसव (°प्रसर).

उत्सवप्रताप und उत्सवविधि m. Titel zweier Werke.

उत्सवसंकेत m. Pl. N. pr. eines Volkes.

उत्सवाय्, °यते *ein Fest bilden für.* °लोचनोत्सवायमान Daçak. 88,8.9.

उत्सक् in उरुत्सक्.

उत्साद m. 1) *das zu Ende Gehen* MBh. 1,110,2. — 2) *Störenfried* VS. 30,10. — 3) *ein best. Theil des Opferthiers.*

उत्सादक Adj. *zu Grunde richtend, vernichtend.*

उत्सादन n. 1) *das Wegsetzen* Ind. St. 13,278. — 2) *das Aussetzen, Abbrechen, Einstellen.* उत्सादनार्थम् Adv. Çat. Br. 14,3,2,21. — 3) *das Vernichten, Zugrunderichten.* — 4) *das Ausreiben, Abreiben, Einreiben* Çâṅkh. Gṛhs. 4,7. — 5) *das Höhermachen einer Wunde u. s. w., ein Mittel dazu* Kâraka 6,13.

उत्सादनीय n. *ein Mittel zum Höhermachen von Wunden u. s. w.*

उत्सादिन् Adj. *einstellend, ausgehen lassend,* in अग्नयु°.

*उत्सारक m. *Thürsteher.*

उत्सारण n. und °णा f. (Mudrâr. 27,11) *das Wegtreiben des Volkes auf der Strasse.*

उत्सारणीय (Spr. 1676) und उत्सार्य Adj. *hinauszuweisen, fortzujagen, wegzutreiben.*

उत्साह m. (adj. Comp. f. आ) 1) *Vermögen, Kraft.* — 2) *fester Wille, — Entschluss.* — 3) *Lust zu, Freude an* (im Comp. vorangehend) R. 3,33,4. Çâk. 23,12. — 4) **Faden.*

*उत्साहक 1) Adj. am Ende eines Comp. — 2) f. °हिका = वर्धापन Gal.

*उत्साहन n. = गन्धन.

उत्साहयोग m. *Kraftanwendung, Uebung der Kräfte* 206,29.

उत्साहवत् Adj. *Willenskraft an den Tag legend.*

*उत्साहवर्धन Adj. *die Willenskraft steigernd.*

*उत्साहवल Adj. = उत्साहो ऽस्यास्ति.

उत्साहशक्ति f. *Willenskraft* Spr. 1222.

उत्साहशौर्यधनसाहसवत् Adj. *mit Willenskraft, Heldenmuth, Reichthum und Verwegenheit ausgestattet* Varâh. Bṛh. 13,7.

उत्साहिन् Adj. 1) *standhaft* (ein Kranker) Râgân. 20,32. — 2) *mächtig* Spr. 5248. — Vgl. अनुत्साहिन्.

उत्सिक्त *m. = राजमल्ल.

उत्सिसृप्सु Adj. *aufzugeben beabsichtigend.*

उत्सुक 1) Adj. (f. आ) *a) unruhig, aufgeregt, besorgt.* — *b) mit Ungeduld Etwas erwartend, gespannt.* — *c) mit Wehmuth an einen geliebten Gegenstand denkend, sehnsüchtig.* — *d) verlangend nach* (Loc., प्रति oder im Comp. vorangehend) 124, 32. 290,29. — *e) *für Etwas Sorge tragend, bedacht auf* (Loc. oder Instr.) 234,18. — 2) n. in निरुत्सुक und सोत्सुक *a) Sorge. — b) Sehnsucht. — c) Verlangen.*

उत्सुकता f. 1) *Unruhe, Hast, Eifer.* — 2) *Sehnsucht, Verlangen.*

उत्सुकय्, °यति *wehmüthig stimmen.*

*उत्सुकाय्, °यते *ein Verlangen bekommen.*

*उत्सुकी Adv. mit भू dass. Comm. II zu Bhaṭṭ. 5,74.

*उत्सूर m. *Abend.*

उत्सूर्य° Adv. *nach Sonnenaufgang.* °शायिन् — *noch schlafend.* Vgl. अनुत्सूर्यम्.

उत्सृष्टाग्नि Adj. *der das heilige Feuer hat ausgehen lassen* Gaut.

उत्सृष्टि f. *das Hinauslassen.*

उत्सृष्टिकाङ्क m. *eine Art einactiger Schauspiele.*

उत्सेक m. 1) *das Ueberfluthen, Uebermaass.* — 2) *Ueberhebung, Hochmuth, hochfahrendes Wesen.*

उत्सेकिन् in अनुत्सेकिन्.

°उत्सेक्य Adj. *über und über voll zu machen geeignet* Vidḍh. 12,5.

उत्सेद MBh. 1,4364 fehlerhaft für उत्साद.

उत्सेध m. (adj. Comp. f. आ) 1) *Erhebung* Kâraka 1,18 (der Haut). *Anhöhe.* — 2) *Höhe, Dicke.* Auch *n. — 3) *das Hervorragen über Andere, Ueberlegenheit.* — 4) **Körper.* — 5) Name verschiedener Sâman.

उत्सेधपरीणाहवृद्ध Adj. als Beiw. der Saṁhitâ des Agni Saṁhitopan. 10,6.

उत्सेधविस्तारतम् Adv. *nach Höhe und Breite.*

उत्स्तन Adj. (f. ई) *hohe Brüste habend.*

उत्स्थल n. N. pr. einer Insel.

उत्स्नान n. *das Auftauchen aus dem Wasser* Devatâdhs. Brâhm. 3.

उत्स्रेकन n. *das Ausgleiten, Gerathen auf einen falschen Weg* Kâraka 3,1.

उत्स्मय Adj. 1) *aufgeblüht, blühend.* — 2) *weit geöffnet* (Blick).

उत्स्मित n. *das Lächeln.*

(उत्स्य) उत्स्रोय Adj. *aus Quellen —, aus Brunnen stammend.*

उत्स्रष्टव्य Adj. 1) *auszuscheiden per anum.* — 2) *zu entlassen* Kid. II,86,20.

उत्स्वन m. *ein lauter Ton.*

उत्स्वप्राय्, °यते *im Schlafe sprechen.* °यित n.

Digitized by Google

das Sprechen im Schlafe.

1. उद् in Verbindung mit Verben und in Comp. mit Nominibus 1) *hinauf, auf.* — 2) *hinaus, aus.* — Zu उद् mit einem nachfolgenden Acc. ist ein Zeitwort zu ergänzen.

2. उद्, उन्द्, उनत्ति und उन्दति (auch Med.) 1) *quellen.* — 2) *benetzen, baden.* — Partic. 1) उन्न a) *benetzt, nass.* — b) **mitleidig.* — 2) *उत्त *benetzt, nass.* — Mit अनु und अभि *benetzen.* — Mit अव, in अवोद्. — Mit उप *benetzen.* Partic. उपोत्त. — Mit नि *eintauchen.* Partic. न्युत्त *eingetaucht, benetzt.* — Mit वि 1) *hervorquellen.* — 2) *beträufeln, benetzen.* Partic. व्युत्त. — Mit सम् *benetzen.* Partic. समुन्न *benetzt, nass gemacht* Spr. 6863.

उद् am Anfange eines Comp. und am Ende eines adj. Comp. (f. आ) *Wasser.*

उदंशु Adj. *hell strahlend.*

उदक् s. उदच्.

उदक n. (adj. Comp. f. आ) a) *Wasser.* उदकं दा, प्र-दा oder कर् (उदकं कृत्वा oder *उदकंकृत्य) *einem Verstorbenen* (Gen. oder Dat.) *die Wasserspende darbringen.* उदकं कर् auch *die vorgeschriebenen Abwaschungen vollbringen.* उदकमुप-स्पर्श् *die vorgeschriebenen Berührungen einzelner Theile des Körpers mit Wasser vollbringen.* — b) = उदककर्मन् Gaut. 20,2.16. — c) *ein best. Metrum.* — 2) *m. N. pr. eines Mannes. उदङ्क die richtige Lesart.

उदककर्मन् n. *die einem Verstorbenen dargebrachte Wasserspende.*

उदककार्य n. 1) dass. — 2) *Abwaschung des Körpers* 43,22.

*उदककुम्भ m. = उदकुम्भ.

उदकक्रिया f. = उदककर्मन् Gaut.

उदकक्रीडन n. *Belustigung im Wasser.*

उदकक्ष्वेडिका f. *ein best. Spiel, bei dem man sich mit wohlriechendem Wasser besprützt.*

*उदकगाढ Adj. *sich in's Wasser tauchend.*

*उदकगिरि m. *ein wasserreicher Berg.*

उदकघात m. *eine der 64 Kalâ.*

*उदकचन्द्र *eine best. Zauberkunst* (buddh.).

उदकतर्पण n. *Wasserlibation* Gaut. 26,11. Sâmav. Br. 1,2,5.

उदकदान n. 1) *die einem Verstorbenen dargebrachte Wasserspende* Gaut. 5,5. 14,34. — 2) *ein best. Fest.*

उदकदानिक Adj. *auf die Wasserspende bezüglich.*

उदकदायिन् Adj. *die Wasserspende darbringend.*

*उदकधर m. *Wolke.*

उदकधारा f. *Wasserguss.*

उदकपरीक्षा f. *Wasserprobe* (als Gottesurtheil).

*उदकपर्वत m. *ein wasserreicher Berg.*

उदकपूर्व Adj. (f. आ) 1) *mit einer Wasserausgiessung beginnend* Âpast. 2,9,8. — 2) *vorher gebadet.*

*उदकबिन्दु m. *Wassertropfen.*

*उदकभार m. *Wasserträger.*

*उदकभूम m. *feuchter Boden.* v. l. उद्गभूम.

उदकमञ्जरी f. Titel eines medic. Werkes.

उदकमञ्जरीरस m. *eine best. Mixtur gegen Fieber* Bhâvapr. 3,32. Mat. med. 284.

उदकमण्डलु m. *ein Krug mit Wasser.*

उदकमत n. *die Lehre der Verehrer des Wassers.*

*उदकमन्थ m. = उदमन्थ.

उदकमय Adj. *ganz aus Wasser bestehend* Kâd. 244,16.

उदकमेक m. *eine Art Harnruhr.* °मेकिन् Adj. *daran leidend.*

*उदकल Adj. *wasserhaltig.*

*उदकवज्र m. = उदकस्य वज्रः Kâç.

उदकवत् Adj. *mit Wasser versehen.*

उदकवाह्य n. *eine der 64 Kalâ.*

*उदकवीवध m. = उदकस्य वीवधः.

उदकशान्तिप्रयोग m. Titel eines Werkes.

उदकशील Adj. *Verstorbenen regelmässig die Wasserspende darbringend* MBh. 12,123,22.

*उदकशुङ्ग m. N. pr. eines Mannes.

*उदकसक्तु m. *Grütze mit Wasser.*

उदकसाधु Adj. *aus dem Wasser —, über das W. helfend* Gobh. 3,2,28.

उदकसेन m. VP. 4,19,13 fehlerhaft für उदक्सेन.

*उदकस्पर्श Adj. *Wasser berührend.*

उदकस्पर्शन n. *Berührung mit Wasser, Abwaschung* Âpast.

*उदकहार Adj. *Wasser holend, Wasserträger.*

उदकाञ्जलि m. *eine Handvoll Wasser* 107,23.

उदकात्मन् (!) Adj. *Wasser zum Wesen habend.*

उदकान्त 1) m. *Wassergrenze* Pân. Gṛhs. 3,10,10. सरस्वत्याः पश्चिम उदकान्ते (nach dem Comm.) *da wo die S. verschwindet.* आदकान्तात् *bis zu einem Wasser.* — 2) °म् Adv. *zum Wasser, bis z. W.* MBh. 3,187,11.

उदकार्गल n. v. l. für उदगार्गल.

उदकार्णव m. *Behälter der Gewässer* Spr. 184.

उदकार्थ 1) m. *Wasserhandlung* Pân. Gṛhs. 2,8,6. — 2) °म् Adv. *um eine Abwaschung zu vollbringen* 43,21.

उदकाहार Adj. *der Wasser zu holen hat* Comm. zu VS. Prât. 3,57.

*उदकिल Adj. *wasserhaltig.*

*उदकीय्, °यति Denom. von उदक.

उदकीर्ण und °कीर्य m. *Galedupa piscidia Roxb.* Bhâvapr. 1,206. °कीर्या f. wohl *eine* Karañja-*Art* Karaka 1,1. 3,8.

उदकुम्भ m. *ein Krug mit Wasser* 38,12.

उदकेचर m. *Wasserbewohner.*

*उदकविशीर्ण Adj. *im Wasser zu Grunde gegangen, so v. a. zwecklos z. G. g.*

उदकेशय Adj. *im Wasser liegend, — hausend.*

उदकोदरिन् Adj. *wassersüchtig.*

उदकोपस्पर्शन n. *Berührung von Wasser, Abwaschung* Gaut. 14,30. 19,15. 24,4. 26,10. Âpast.

उदकोपस्पर्शिन् Adj. *Wasser berührend, sich abwaschend* Gaut. 22,6.

उदकोष्ठ m. *Wassergefäss* Karaka 1,15.

*उदकौदन m. *in Wasser gekochter Reisbrei.*

उदक्स् und उदक्तात् Adv. *von oben —, von Norden her.*

उदकपथ m. *Nordland.*

उदकपाद् Adj. (f. ई) *dessen Füsse nach Norden gewandt sind* Kauç. 44.

उदकप्रवण Adj. *nach Norden geneigt.*

उदक्य Adj. 1) *im Wasser befindlich.* — 2) f. आ *menstruirend.* °गमन n. *Beischlaf mit einer m. Frau* Gaut. 23,34.

उदक्संस्थ Adj. *im Norden endigend* Âçv. Gṛhs. 1,3,1.

उदक्सेन m. N. pr. eines Fürsten.

उदग्र Adj. *mit den Spitzen nach Norden* Kâtj. Çr. 4,13,15. Lâṭj. 2,6,6.7.

*उदग्रि m. *der Himâlaja.*

उदग्रपवर्गम् Adv. *mit Abschluss im Norden* Âpast. 2,3,20.

उदगयन 1) n. *der Gang der Sonne nach Norden, das Halbjahr vom Winter- zum Sommersolstitium* Kauç. 67. — 2) Adj. *auf dem Wege liegend, den die Sonne auf ihrem Gange nach Norden geht.*

उदगायत Adj. *nach Norden gerichtet* Âçv. Gṛhs. 1,3,1.

उदगार्गल n. = दगार्गल.

उदगावृत्ति f. *die Wendung* (der Sonne) *nach Norden* Ragh. 8,33.

*उदगाढ Adj. = उदकगाढ.

उदग्गति f. = उदगयन 1).

उदग्दक्षिण Adj. (f. आ) *nördlich und südlich* AK. 1,1,3,13.

उदग्दश Adj. *dessen Saum nach oben oder nach Norden gewandt ist.*

उदग्द्वार Adj. *nach Norden den Eingang habend* Çâṅkh. Gṛhs. 6,2. °म् Adv. *nördlich vom Eingange* MBh. 3,219,21.

*उदग्भव Adj. *nördlich.*

*उदग्भूम m. *fruchtbares Land* Kâç. zu P. 5,4,75.

Digitized by Google

उद्यत Adj. 1) *in die Höhe gehoben, hoch, lang, gross.* — 2) *hoch, erhaben* (in übertr. Bed.), *überlegen, mächtig, erhöht—, gesteigert durch* (im Comp. vorangehend). उद्यत° *überaus.* — 3) *hochfahrend* (Rede) Prasannar. 77,21. — 4) *vorgerückt* (Alter). — 5) *laut tönend.* — 6) *aufgeregt, hingerissen durch* (im Comp. vorangehend).

उद्यतप्लुत Adj. *hohe Sprünge machend.* Nom. abstr. °त्व n. Çik. 7.

उद्याभ m. *der das Wasser umfasst, — einschliesst.*

उद्घोष m. *das Rauschen des Wassers.*

उद्ङ्क m. 1) **Schöpfgefäss.* — 2) N. pr. eines Mannes. *Pl. *seine Nachkommen.*

उद्ङ्ग m. N. pr. eines Dämons Kauç. 36.

उद्ङ्गुलीक Adj. *mit emporgehobenen Fingern* Vidde. 28,13.

उद्ङ्मुख Adj. 1) *nach oben gerichtet* Bâlar. 90,7. — 2) *mit nach Norden gewandtem Gesicht.*

*उद्ङ्मृत्तिक m. = उद्ग्भूम.

उद्चमस m. *eine Schale mit Wasser.*

1.*उद्न m. *das Hinaustreiben* (des Viehes).

2. उद्न n. *Lotusblüthe.*

उद्नलक m. N. pr. eines Wagners.

*उद्निन n. gaṇa निरुदकादि.

*उद्न्य m. N. pr. eines Mannes. उदन्य v. l.

उदञ् 1) Adj. (f. उदीची) *a) aufwärts gerichtet, nach oben gehend.* — *b) nach Norden gerichtet, nördlich.* — *c)* **später, nachfolgend.* — 2) Adv. उदक् *a) nördlich, gegen Norden.* — *b)* **später.* — 3) *m. N. pr. eines Mannes gaṇa बाह्वादि.

उदञ्चन 1) m. *Schöpfgefäss, — eimer.* — 2) *n. *Deckel.*

उदञ्जलि Adj. *die beiden hohl an einander gelegten Hände in die Höhe haltend.*

*उदएडपाल m. 1) *ein best. Fisch.* — 2) *eine best. Schlange.*

उदतन्तु m. *Wasserfaden*, so v. a. *ein zusammenhängender feiner Guss* AV. Paiçâc. 1,8.

उदतौलिक m. *ein best. Gewicht*, = भार Hemâdri 1,117,15.17.

उदधान 1) Adj. *Wasser enthaltend.* — 2) n. *Wasserbehälter* Âpast. Gobh. 1,4,9.

उदधारा f. *Wasserguss.*

उदधि 1) Adj. *Wasser enthaltend.* — 2) m. *a) Wasserbehälter*, von der Wolke, von Seen und Flüssen. Später *das Meer.* — *b)* N. pr. eines Sohnes des Vasudeva VP.^{2} 4,110.

*उदधिकुमार m. Pl. *eine best. Götterordnung* bei den Gaina.

*उदधिक्रा m. *Seefahrer.*

उदधिग्लमय Adj. *aus Meerwasser gebildet* Kâd. II,17,24.

*उदधिमल m. *os sepiae.*

उदधिमेखला f. *die Erde.*

उदधिराज m. *der Fürst der Wasserbehälter, das Meer, der Meergott* R. 2,52,80.

*उदधिवस्त्रा f. *die Erde* Riçan. 2,1.

उदधिषणा m. N. pr. eines der 7 Weisen im 11ten Manvantara. उरुधिष्ण्य v. l.

*उदधिसंभव n. *Seesalz* Nigh. Pr.

उदधिसुता f. Bein. 1) der Lakshmî. °नायक m. Bein. Vishṇu's Prasannar. 59,6. — 2) *der Stadt Dvâraká.

उदधीय्, °यति *Etwas* (Acc.) *für ein Meer halten.*

उदन् n. *Wasserwoge, Wasser.*

उदनिमत्त् Adj. *wogen —, wasserreich.*

उदनेमि Adj. *meerumfolgt* Comm. zu Nâiâs. 4,1,57.

1. उदर्त्त m. 1) *Ende der Arbeit, Erntezeit.* — 2) *Nachricht, Neuigkeit.* — 3) **das Opfern für Andere als Lebensunterhalt.*

2. उदर्त्त 1) Adj. *a) überlaufend* (beim Kochen). — *b)* **gut, brav* (साधु). — 2) °म् Adv. *bis zu Ende.*

*उदर्त्तक 1) m. *Nachricht.* — 2) f. °त्तिका *Befriedigung.*

उदर्त्य Adj. *jenseits der Grenze wohnend.*

उदर्न्य्, °न्यति 1) *herabströmen auf* (Loc.). °न्यत्त् Partic. — 2) **dürsten.*

उदर्न्य, उदर्निन्न 1) Adj. (f. आ) *wogend, wässerig.* — 2) *m. N. pr. eines Mannes gaṇa तिकादि in der Kâç. — 3) f. आ *Verlangen nach Wasser* Riçar. 1,167. *Durst.*

उदर्न्यज Adj. *wassergeboren.*

उदर्न्यु Adj. 1) *nach Wasser verlangend.* — 2) *Wasser ausströmend.*

उदर्वत्त् 1) Adj. *wogend, wasserreich.* — 2) m. *a) Meer* 109,1. Spr. 7863. — *b)* *N. pr. eines Ṛshi.

*उदर्प Adj. *aus dem Wasser schaffend.*

उदपात्र 1) n. *a) Wasserbecher, ein Gefäss mit Wasser* Âpast. — *b) Wasserspende.* — 2) f. °त्री = 1) *a).*

उदपान 1) m. n. *Brunnen.* — 2) m. *N. pr. eines Dorfes. v. l. उदयान.

*उदपानमण्डूक m *ein Frosch im Brunnen*, so v. a. *ein unerfahrener Mensch.*

उदपीति f. *ein Ort, an dem man Wasser zu trinken bekommt*, Kâd. II,49,7.

उदपूत Adj. *im Wasser sich reinigend, durch W. rein.*

उदपेषम् Absol. *im Wasser zerreibend* Pâr. Gṛhj. 1,13,1. 14,3.

उदप्लुत् Adj. *im Wasser schwimmend, plätschernd.*

उदप्लव m. *Wasserfluth.*

उदप्लुत Adj. *im Wasser schwimmend.*

उदबिन्दु m. *Wassertropfen* Kumâras. 5,24.

*उदबुद्ध m. N. pr. eines Mannes. S. औदबुद्धि.

*उदभार m. = उदकभार.

*उदभृङ्ग und *उदमङ्ग m. N. pr. zweier Männer.

उदमन्थ m. *ein best. Rührtrank* Çâṅkh. Gṛhj. 3,2.

उदमय 1) Adj. *aus Wasser bestehend.* — 2) m. N. pr. eines Mannes.

उदमेघ m. 1) *Wasserschauer.* — 2) *N. pr. eines Mannes Kâç.

*उदमेय m. N. pr. eines Mannes. Vgl. औदमेधि.

उदमेकिन् Adj. = उदकमेकिन् Kârara 2,4.

उदम्भस् Adj. *reichlich mit Wasser versehen.*

उदय m. (adj. Comp. f. आ) 1) *das Emporsteigen, Sichheben, Anschwellen.* — 2) *Aufgang* (von Gestirnen), *heliakischer Aufgang, Aufzug* (von Wolken). — 3) N. pr. eines fabelhaften Berges, hinter dem Sonne und Mond *aufgehen* sollen. — 4) *Hinausgang* R. 2,48,29. — 5) *das Hervorbrechen, Hervortreten, Sichtbarwerden, zur Erscheinung Kommen, Entstehung, Entfaltung.* — 6) *Ausgang, Erfolg, Folge.* — 7) *ein nachfolgendes Wort, ein nachfolgender Laut.* — 8) *das Emporkommen, Aufschwung, glückliche Lage, — Verhältnisse.* — 9) *Vortheil, Gewinn.* — 10) *Erwerb, Einkommen, Besitz.* — 11) *Zinsen.* — 12) *das erste astrol. Haus* Ind. St. 14,313. 315. 319. — 13) = उदयस्था. — 14) N. pr. verschiedener Männer.

उदयकर m. N. pr. eines Autors. Vgl. उदयाकर.

उदयगिरि m. = उदय 3) VP. 2,4,62.

उदयगुप्त m. N. pr. eines Mannes.

उदयंकर m. = उदयकर.

उदयजित् m. N. pr. eines Mannes.

उदयस्था f. *orient sine.*

उदयतट m. *der Abhang des Berges* Udaja 297,8.

उदयतुङ्ग m. N. pr. eines Fürsten.

उदयधवल m. desgl.

उदयन 1) n. (adj. Comp. f. आ) *a) Aufgang* (eines Gestirns). — *b) Ausgang.* — *c) Ausgang, Ende* Taṇḍja-Br. 2,15,3. 13,12,1. — *d) Erlösungsmittel* Kârara 4,5. — 2) m. N. pr. verschiedener Männer.

उदयनचरित n. Titel eines Schauspiels.

उदयनाचार्य m. N. pr. eines Philosophen.

उदयनीय 1) Adj. (f. आ) *zum Ausgang gehörig, schliessend.* — 2) m. f. oder n. je nachdem अतिरात्र, इष्टि oder कर्मन् zu ergänzen sind.

उदयनोपाधि m. Titel eines Werkes.

उदयपर्वत m. = उदय 3).

उदयपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

उदयप्राण m. Pl. *die Zeit des Aufganges eines Sternbildes, in dem ein Planet steht, nach Prâṇa berechnet*

Digitized by Google

उदयराज m. N. pr. eines Mannes.

उदयराय m. desgl. Kshitîç. 52,17.

उदयराशि m. = उदयलग्न 2).

उदयलग्न n. 1) *dasjenige Mondhaus, in welchem der heliakische Aufgang stattfindet.* — 2) *dasjenige astrologische Haus, in welchem ein am Horizont erscheinender Planet steht.*

उदयवत् 1) Adj. *aufgegangen* (Gestirn). — 2) f. °वती N. pr. einer Tochter Udajatuṅga's.

उदयशैल m. = उदय 3).

उदयसिंह m. N. pr. eines Fürsten.

उदयाकर m. N. pr. eines Mannes. Vgl. उदयकर.

उदयाचल m. = उदय 3).

उदयादित्य m. N. pr. verschiedener Männer.

उदयाद्रि m. = उदय 3).

*उदयान m. v. l. für उदपान 2) Kâç.

उदयास्त Adj. (f. आ) *mit dem Aufgang der Sonne endend* Spr. 818.

उदयास्तरकर्मन् n. *eine Correction, die vorgenommen wird, um den wahren Stand der Planeten für Laṅkâ zu berechnen, wenn man denselben zuvor durch den mittleren Ahargaṇa bestimmt hat.*

उदयावृत्ति f. *die Wendung nach dem Aufgange* (der Sonne) Kâm. Rasn. ed. Calc. 8,84.

उदयाश्व m. N. pr. eines Sohnes des Darbhaka.

उदयासु m. Pl. = उदयप्राण.

उदयिन् und उदयिभद्र m. = उदयाश्व.

उदयोन्मुख Adj. (f. ई) *gute Tage erwartend* Pañcad. 43.

उदयोर्वीभृत् m. = उदय 3) 314,2.

उदर् n. adj. Comp. f. आ und ई 1) *Bauch; Mutterleib* 73,9.11. 105,28. m. Karaka 1,20. — 2) *Wasserbauch* und überh. *Anschwellung des Leibes* (Bez. einer best. Krankheitsklasse). — 3) *der dicke Theil eines Dinges* (z. B. des Daumens, eines Korns). — 4) *Höhlung, das Innere eines Dinges.* — 5) *Kampf* Naish. 7,81.

*उदरग्रन्थि m. *krankhafte Anschwellung im Unterleibe.*

उदरण n. *das Sicherheben, Aufsteigen* Maitr. S. 1,9,7.

*उदरत्राण n. *Panzer.*

*उदरधि m. 1) *die Sonne.* — 2) *Meer.*

उदरदार m. *eine best. Unterleibskrankheit.*

उदरपात्र n. *der Bauch als Gefäss* Âruṇ. Up. 5.

*उदरपिशाच m. *der keinerlei Speise für seinen Bauch verschmäht.*

*उदरपूरम् Absol. *bis der Bauch gefüllt ist.*

उदरभर und *°भरि Adj. *der nur seinen Bauch nährt.*

उदररन्ध्र n. *ein best. Theil am Bauche des Pferdes* Kâd. 87,23.

उदररोग m. *Unterleibskrankheit.*

*उदरवत् Adj. *dickbäuchig.*

उदरवेष्ट m. *Zusammenschnürung des Bauches* Karaka 1,20.

उदरव्याधि m. *Unterleibskrankheit* Râéat. 6,90.

*उदरशय Abl. *auf dem Bauche liegend, —schlafend.*

उदरशाण्डिल्य m. N. pr. eines Ṛshi Vaṃçabr. 2.

उदरसर्पिन् Adj. *auf dem Bauche kriechend.*

उदरस्थ m. *das Feuer im Magen* Maitrjup. 6,17.

उदरात्त m. N. pr. eines Krankheitsdämons. उदारात्त v. l.

उदराग्नि m. *Verdauungskraft.*

उदराट m. *eine Art von Eingeweidewürmern* Karaka 1,9. 3,7.

उदराध्मान n. *Aufgeblasenheit des Unterleibes.*

उदरामय m. *Unterleibskrankheit.* * = अतीसार Nigh. Pr.

उदरामयिन् Adj. *eine Unterleibskrankheit habend.*

*उदरावर्त्त m. *Nabel.*

*उदरावेष्ट m. *Bandwurm.*

*उदरिक Adj. *dickbäuchig.*

उदरिन् Adj. 1) *an Leibesanschwellung leidend.* — 2) f. °णी *schwanger.*

*उदरिल Adj. *dickbäuchig.*

उदरेमुख Adj. *am Bauch den Mund habend.*

उदर्क m. (adj. Comp. f. आ) 1) *das Ertönen* RV. 1,113,18. — 2) *Folge, Zukunft, zukünftige Lage.* — 3) *glückliche Zukunft.* — 4) *Ausgang, Ende.* — 5) *Refrain.* — 6) *Thurm, Warte.* — 7) **Vanguiera spinosa* Roxb.

उदर्चिस् 1) Adj. *glänzend, strahlend.* — 2) m. *Feuer* Spr. 6122.

उदर्द् m. *Rothlauf, Rose* Bhâvapr. 6,40.

उदर्य 1) Adj. *zum Bauch gehörig, im B. befindlich* Karaka 1,4.20. 3,3. — 2) n. *Inhalt des Leibes* oder *was den Leib bildet.*

उदर्ष m. *Ueberlauf, Ueberschwang* TBr. 3,7,10,1.

उदल m. N. pr. eines Mannes.

उदलाकाश्यप m. N. pr. einer Gottheit des Ackerbaues.

*उदलावणिक Adj. *mit Salzwasser bereitet.*

उदवग्रक Adj. *dessen* Udâtta *auf dem ersten Bestandtheil des aufgelösten Wortes ruht.*

उदवज्र m. *Wasserdonnerkeil* Çiç. 8,89.

उदवसातर् Nom. sg. *der beim Abschluss der Feier die Opferstätte verlässt* Comm. zu Nâjâm. 10,2,18.

उदवसान n. *das Verlassen der Opferstätte nach Abschluss der Feier* Comm. zu Nâjâm. 19,2,16. Bhâg. P. 4,7,56.

उदवसानीय 1) Adj. (f. आ) *den Schluss eines Opfers bildend* Maitr. S. 4,8,6. — 2) f. आ *Schlussfeier.*

उदवसित n. *Wohnung, Haus* Mṛicch. 67,10, v. l.

*उदवाप m. N. pr. eines Mannes. v. l. richtig उदवाक्.

उदवास m. *Aufenthalt im Wasser.*

उदवासिन् Adj. *im Wasser sich aufhaltend* Kâd. 24,23.

उदवाक् 1) Adj. *Wasser bringend.* — 2) *m. N. pr. eines Mannes; vgl. औदवाकि.

*उदवाकृन Adj. *Wasser bringend* Kâç.

*उदवीवध m. = उदकवीवध.

उदश्वत् m. 1) *Behausung der Gewässer.* Nach Sâj. N. pr. einer Oertlichkeit. — 2) *N. pr. eines Mannes.

उदशराव m. *eine Schüssel mit Wasser.*

*उदश्रुद्ध m. N. pr. eines Mannes.

उदशोचा f. N. pr. einer Hexe Ind. St. 14,127.

उदश्रय्, °यति 1) *Thränen vergiessen* Supârn. 30, 7. — 2) *weinen machen* Spr. 1251.

उदश्रयण n. *das Weinenmachen.*

उदश्रु Adj. *weinend.*

उदश्वित् n. *halb Wasser und halb Buttermilch.*

*उदश्वित्वत् Adj. *reich an* Udaçvit.

*उदसक्तु m. = उदकसक्तु.

उदसन n. *das in die Höhe Werfen, Aufrichten.*

उदस्तात् Adv. *oberhalb*, mit Gen.

उदस्तोक m. *Wassertropfen.*

*उदस्थान n. N. pr. einer Oertlichkeit.

उदस्थालिन् f. *ein Kessel mit Wasser* Çat. Br. 12, 4,2,5. 8.

उदस्करण m. *Gefäss zum Wasserschöpfen.*

उदस्कार 1) Adj. (f. ई) a) *Wasser holend, Wasserträger* Ind. St. 13,485. — b) *Wasser zu holen beabsichtigend.* — 2) *m. *Wolke.*

उदस्कृत् Adj. *Wasser holend* Kauç. 60.

उदाचम् Absol. *aufhebend* Çat. Br. 3,3,3,14. fgg.

उदाचार m. *Spazierplatz* Âpast.

उदाज m. *kriegerischer Auszug* Maitr. S. 1,10,16.

उदात्त 1) Adj. a) *erhoben, hoch.* — b) *aufgegangen, zum Vorschein gekommen* Prab. 97,1. — c) *hochstehend, berühmt* (Geschlecht) 327,10. — d) *hochbetont.* °तर RV. Prât. 3,2. °तम Saṃhitopan. 27,3.5. — e) *grossmüthig, hochherzig.* — f) *hochfahrend, trotzig.* — 2) m. a) *Acut.* — b) **Gabe.* — c) **Geschäft.* — d) **eine best. Redefigur.* — e) **ein best. musikalisches Instrument.* — 3) n. *prunkhafte Rede* Kâvjâdarç. 10,29.

उदात्तता f. *Prunkhaftigkeit der Rede.*

उदात्तत्व n. *das Hochbetontsein.*

Digitized by Google

उदात्तमय Adj. *wie der Acut klingend.*

उदात्तय्, °यति *Jmd* (Acc.) *erheben, zu einem angesehenen Manne machen* Bâlar. 258,23.

उदात्तराघव n. Titel eines Schauspiels.

उदात्तवत् Adj. *mit dem Acut versehen.*

उदात्तश्रुति Adj. *wie der Acut klingend.* Nom. abstr. °ता f.

उदाश्वत्त Adj. *dem ein Acut vorangeht und folgt.*

उदानँ m. 1) *der sich von unten nach oben bewegende Wind im Körper* 264,20. 28. — *b*) **Nabel.* — *c*) **Augenwimpern.* — *d*) **eine Art Schlange.* — *e*) bei den Buddhisten α) *Herzensergiessung;* s. उदानय्. — β) *eine Klasse von Schriften, in denen* Buddha *ohne besondere Veranlassung spricht.*

उदानय्, °यति in Verbindung mit उदानम् *sein Herz vor Freude ausschütten* Lalit. 34,6. 118,8. 182,11.

उदापि m. N. pr. eines Sohnes 1) des Sahadeva Harîv. 1,32,99. — 2) des Vasudeva VP. 4,15,15.

उदापिन् v. l.

उदापेक्षिन् m. N. pr. eines Sohnes des Viçvâmitra.

(उदाप्यम्) उदापैप्यम् Adv. *gegen den Strom.*

उदामन्त्रण n. *lautes Anrufen, — Anreden.*

उदाय in ऋदाय.

उदायिन् m. N. pr. eines Sohnes 1) des Vasudeva VP.^{2} 4,110. — 2) des Kûnika VP.^{2} 5,391.

उदायुध Adj. *mit erhobenen Waffen.*

1. उदार 1) Adj. (f. आ und *ई) *a*) *erregend, bewirkend.* — *b*) *erhaben, edel, ausgezeichnet, vorzüglich, prächtig.* रथोदार *der trefflichste der Wagen.* — *c*) *laut.* °म् Adv. — *d*) als Bez. eines best. Kleça *beständig thätig, unablässig wirkend.* — 2) m. *a*) *aufsteigender Nebel, Dunst.* — *b*) Pl. *Nebelgeister, Dunstgestalten.* — 3) *f. आ N. pr. einer Apsaras Gal.

2. उदार m. Pl. Çiva's *Gattin* Spr. 7764.

उदारक m. *ehrender Bein. eines Mannes.*

उदारकीर्ति Adj. *hochberühmt,* von Çiva.

उदारचरित 1) Adj. *von edlem Benehmen, edel handelnd* 142,c.168,23. — 2) m. N. pr. eines Fürsten.

उदारता f. 1) *Edelmuth.* — 2) *edle Ausdrucksweise* Vâmana 3,1,20. 2,12.

उदारत्व n. 1) *edle Ausdrucksweise.* — 2) Nom. abstr. zu 1. उदार 1) *d*).

उदारर्धि 1) Adj. *dampfend.* — 2) *m. Bein. Vishṇu's.

उदारदर्शन Adj. (f. आ) *von edlem Aussehen.*

उदारधिषण m. N. pr. eines Astronomen.

उदारधी 1) Adj. *von ausgezeichnetem Verstande.* — 2) m. N. pr. des Vaters von Ripu VP.^{2} 1,178.

उदारभाव m. *Edelmuth* Spr. 7733.

उदारमति Adj. *von ausgezeichnetem Verstande.*

उदारवसु m. = उदावसु VP. 4,5,12.

उदारविक्रम Adj. *von vorzüglicher Tapferkeit* Spr. 1843.

उदारवृत्तार्थपद Adj. *dem Metrum, dem Sinne und den Worten nach vorzüglich* R. 1,2,45.

उदारशोभ Adj. (f. आ) *überaus prachtvoll.*

उदारसत्त्व Adj. *von edlem Charakter.*

उदारसत्त्वाभिजन Adj. *von edlem Charakter und edler Abkunft.*

उदाराक्ष m. N. pr. eines Krankheitsdämons MBh. 9,45,68. उदाक्ष v. l.

उदारार्थ Adj. *inhaltsvoll* (Rede).

उदावर्त 1) m. Bez. *einer Klasse von Krankheiten, wobei die natürlichen Ausscheidungen zurückgehalten werden* TS. 6,4,2,1. — 2) f. आ *schmerzhafte Menstruation mit schaumigem Blute.*

उदावर्तक Adj. *zurückhaltend* Bhâvapr. 4,170.

उदावर्तन n. *das Zurückhalten* Kâraka 6,30.

उदावर्तिन् Adj. *an Verhaltung leidend.*

उदावसु m. N. pr. eines Sohnes des Ganaka.

उदाशय m. *Wasserbehälter, Teich.*

उदास m. *das Auswerfen, Ausstossung* Taitt. Br. 11,5,19. गर्भस्य *Fehlgeburt.*

उदासर्पणी f. in अर्बुदोदा°.

*उदासारिन् Adj. Manu 3,68,*a.*

उदासिन् m. 1) N. pr. v. l. für उदास्य VP.^{2} 4, 182. — 2) Pl. *eine best. asketische Schule.*

उदासीन 1) Adj. *unbetheiligt, sich gleichgültig verhaltend in Bezug auf* (Loc.). — 2) m. *a*) *ein Gleichgültiger,* so v. a. *weder Freund noch Feind.* Auch in astrol. Sinne. — *b*) *Asket.*

उदासीनता f. *das bei einer Sache Unbetheiligtsein.*

उदास्त Adj. = उदासीन.

उदास्थित m. 1) *ein Mönch, der sein Gelübde gebrochen hat* (als Späher verwandt) Kull. zu M. 7, 154. — 2) **Thürsteher.* — 3) **Aufseher.*

उदास्यपुच्छ Adj. *mit erhobenem Gesichte und Schweife.*

उदाहरण n. 1) *das Sprechen, Reden.* — 2) *das Aussprechen, Hersagen* Gaut. — 3) *Beispiel* 241,16.

उदाहरणावली f. *Reihe von Beispielen* H. 5. — 4) *das dritte Glied eines fünftheiligen Syllogismus* Nyâyas. 1,32.36. — 5) *steigernde Rede, Uebertreibung im Ausdruck.*

उदाहरणचन्द्रिका f. Titel eines Werkes.

उदाहरणवस्तु n. Pl. *Alles was gesprochen wird.*

उदाहरणानुगम m. Titel eines Werkes.

उदाहरणीय n. impers. = उदाहार्य Comm. zu Nyâyam. 2,1,20.

उदाहरिन् Adj. *ausrufend, anrufend,* mit Acc. 1. *उदाहार m. 1) *Beispiel.* — 2) *Einleitung einer Rede.* 2. उदाहार 1) Adj. *Wasser zu holen die Absicht habend* 93,25. — 2) m. *das Herbeiholen von Wasser.*

उदाहार्य n. impers. *als Beispiel zu geben* 231,15.

उदाहित Adj. *erhöht.* Compar. °तर Çat. Br. 7,5,2,38.

उदाहृति f. 1) *Beispiel.* — 2) *steigernde Rede, Uebertreibung im Ausdruck.*

उदित्तण (!) m. *ein best. Tact* S. S. S. 210.

उदित Partic. 1) von इ mit उद्. — 2) von वद्. — 3) nachlässige Schreibart für उदित.

उदितउम्बार (!) m. N. pr. eines Mannes.

उदितहोमिन् Adj. *nach Sonnenaufgang das Feueropfer darbringend.*

उदितानुवादिन् Adj. *Andern nachsprechend.*

उदिति f. 1) *Aufgang* (der Sonne). — 2) *Weggang, Untergang* (der Sonne). — 3) *Ende, Schwund* RV. 6,15,11. AV. 18,2,10.

उदितोदित Adj. *in dem das Gesprochene aufgegangen ist, gelehrt.*

उदित्वर Adj. *hervorragend, aussergewöhnlich* Ind. St. 14,158,6.

उदीक्षा f. 1) *das Aufblicken, Hinblicken.* — 2) *das Warten* Çâṅk. zu Bâdar. 4,2,20.

उदीची s. उदञ्.

उदीचीन Adj. *nördlich gewandt.* °प्रवण *nach Norden sich neigend.* °दृश Adj. Çat. Br. 1,7,2,13. 4,3,5,21. °वंश Adj. (f. आ) 3,1,1,7. 6,1,2,3. उदीचीनाग्र Adj. (f. आ) 1,2,1,16 (falsch betont). 3,5,4,20. 6,1,1,4. 7,1,7.

(उदीच्य) उदीचिन und उदीच्य 1) Adj. *im Norden befindlich, — wohnend.* m. Pl. *die Bewohner des Nordlandes.* Am Anf. eines Comp. *Nordland* MBh. 3,237,3. — 2) m. Pl. *eine best. Schule.* — 3) n. *ein Parfum, Pavonia odorata* Bhâvapr. 1,190. 2,118.

*उदीच्यकाष्ठ *Smilax China* Nigh. Pr.

उदीच्यवृत्ति f. 1) *die Sitte der Bewohner des Nordlandes* Âpast. 2,17,17. — 2) *ein best. Metrum.*

उदीप m. *Hochwasser, Ueberschwemmung* Râgat. 7,1636. 8,2887.

उदीरण n. 1) *das Schleudern.* — 2) *das Ausstossen* Kâraka 1,15. — 3) *das Erregen* Kâraka 7,2. — 3) *das Aussprechen, Kundthun.*

उदीर्ण Partic. von ईर् mit उद्.

उदीर्णता f. *gesteigerter Zustand* Suçr. 1,353,9.

उदीर्णवाक्तीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

उदुम्बर 1) m. *Ficus glomerata.* Auch *die Frucht* 23,32. — *b*) *eine Art Aussatz* Kâraka 6,7. °कुष्ठ dass. 2,5. — *c*) *Schweife.* — *d*) **Eunuch.* — *e*) **penis.* — *f*) N. pr. α) *eines Mannes gaṇa नडादि. — β) Pl. eines Volks-

Digitized by Google

stammes. — 2) f. ई in काकोदुम्बरी *Ficus oppositifolia* Suçr. 2,67,12. — 3) n. *a) ein* Udumbara-*Wald.* — *b) die Frucht des* Udumbara. उदुम्बर Çat. Br. 14. — *c) Kupfer.* — *d) ein best. Gewicht,* = कर्ष.

*उदुम्बरकृमि m. *eine Raupe auf einem* Udumbara (als Gleichniss).

*उदुम्बरच्छदा (Nigh. Pr.), *उदुम्बरदला und उदुम्बरपर्णी (Karaka 7,12) f. *Croton polyandra Roxb.*

*उदुम्बरमशक m. *eine Mücke auf einem* Udumbaka (als Gleichniss).

उदुम्बरावती f. N. pr. eines Flusses Hariv. 9511.

उदुम्बरिका f. in काकोदु°.

उदुम्बरी Adj. *kupferfarben.*

उदुम्भर m. ein zur Erklärung von उदुम्बर erfundenes Wort.

उदुष्मुख Adj. *mit einer glühendrothen Schnauze* Çat. Br. 7,3,2,14.

उदूक TBa. 3,8,4,3 fehlerhaft für उदूक.

उदूखल = उलूखल n. 1) *Mörser.* — 2) **Bdellion.*

*उदूढ Adj. 1) = ऊढ. — 2) *dick, fett.*

उदूक m. 1) *Bündel von Ruthen, Besen.* — 2) *ein am höchsten gesprochener Accut* Sarvitopan. 27,6.

उद्‌ऽच् f. *Ausgang, Ende.* Loc. *zuletzt, schliesslich.*

*उद्‌ऽजय Adj. *zittern machend.*

उद्‌ऽतव्य n. impers. *aufzugehen* Kâd. 245,22.

उद्‌ऽतोस् Abl. Infin. mit पुरा *vor Aufgang* (der Sonne) 238,30. mit आ *bis zum A.* Tândja-Br. 9,1,38.

उद्‌ऽपुर n. N. pr. einer *Stadt.*

उद्‌ऽदात्तम् Adj. *übergewaltig.*

उद्‌ऽदन m. *in Wasser gekochter Reisbrei.*

*उद्‌ऽतशृङ्ग Adj. *bei dem die Hörner schon hervorgekommen sind.*

उद्‌ऽता f. *ein best. Metrum* Ind. St. 8,352. fgg.

उद्‌ऽति f. *das Hervorkommen.*

उद्‌ऽदिका f. *das Schluchzen* Kâd. II,99,15.

उद्‌ऽनृ (!) Nom. sg. *Hinausführer* Maitrjup. 6,31.

उद्‌ऽन्धि Adj. *wohlriechend.*

उद्‌ऽम m. (adj. Comp. f. आ) 1) *Aufgang* (von Gestirnen). — 2) *das Emporsteigen, Erhebung.* — 3) *das Hervortreten, — brechen, zum Vorschein Kommen* 300,26. 304,15. 326,1. — 4) *Hinaustritt, Entweichung.* — 5) *Schoss, Schössling.* — 6) *Horoskop* Ind. St. 14,312.

उद्‌ऽमन n. 1) *Aufgang* (von Gestirnen). — 2) *das Hervortreten, — brechen, zum Vorschein Kommen.*

उद्‌ऽमनीय n. *ein reines Gewand.*

उद्‌ऽर्भ Adj. *schwanger* Vâmana 41,13.

उद्‌ऽल Adj. *den Hals (Kopf) aufrichtend.*

उद्‌ऽर्तृ m. *derjenige Hauptpriester, der das Sâman singt.* °तृवेद् m. Comm. zu Kâts. Çr. 22,1,1.

उद्‌ऽतृदमन n. Name verschiedener Sâman Ârsh. Br.

उद्‌ऽथा f. *ein best. Metrum.*

उद्‌ऽर् m. 1) *das Ausspeien, Auswerfen, Vonsichgeben, Ausstossen, Ausströmen* Spr. 7682. — 2) *Auswurf, Speichel* Gaut. — 3) *eine heranstürzende Wassermasse, Fluth.* — 4) *Gebrüll, Getöse, lauter Ausruf.* व्यक्तोद्‌ऽरम् Adv. Spr. 2473.

*उद्‌ऽरकमणि m. *Koralle* Râgân. 13,161.

उद्‌ऽरचूडक m. *ein best. zu den* Pratuda *gezählter Vogel.*

उद्‌ऽरशोधन m. *schwarzer Kümmel* Bhâvapr. 1, 166. *°नी Nigh. Pr.

उद्‌ऽरिन् 1) Adj. am Ende eines Comp. *ausspeiend, auswerfend, von sich gebend, ausstossend, ausströmend.* सामो° *ertönen lassend* Bâlar. 53,17. — 2) m. *das 57ste Jahr im 60jährigen Jupitercyclus.*

उद्‌ऽरिम Adj. *ausströmend* Ind. St. 15,292.

उद्‌ऽरुमान *m. N. pr. eines Mannes gaṇa पैलादि.

उद्‌ऽरिण n. *das Ausspeien, Erbrechen* 265,3.

उद्‌ऽरिण्, °यति *ausstossen* (Laute).

उद्‌ऽरीत n. *Gesang.*

उद्‌ऽरीति f. *ein best. Metrum.*

उद्‌ऽरीथ् 1) m. und n. (ausnahmsweise) *das Singen des* Sâman, *das Geschäft des* Udgâtar; insbes. *der Gesang des eigentlichen* Sâman (ohne die Zuthaten) und *ein best. Theil eines* Sâman Mâdh. Kâlan. 82,*b*. — 2) m. N. pr. α) eines Sohnes des Bhuva (VP. 2,1,38) oder Bhûman. — β) eines Commentators Sây. zu ṚV. 10,46,5.

उद्‌ऽरेय n. impers. *zu singen* Tândja-Br. 6,7,23. 7,7,13.

*उद्‌ऽरेको f. *eine Ameisenart* Gal. Vgl. उद्‌ऽरिका.

उद्‌ऽथन n. *das Schürzen, Umbinden* (eines Gürtels) Ragh. ed. Calc. 19,41.

उद्‌ऽन्थ m. 1) **Kapitel, Abschnitt.* — 2) N. pr. eines Mannes (buddh.).

उद्‌ऽन्थि Adj. *frei von hemmenden Knoten* (bildlich).

उद्‌ऽभण n. *das in die Höhe Nehmen.*

उद्‌ऽर्कण n. 1) *das Herausnehmen.* — 2) **das Eintreiben* (einer Schuld).

उद्‌ऽर्कणिका f. *Einwand.*

उद्‌ऽर्भ m. *das Erheben, Emporheben, Erhöhen.*

उद्‌ऽसक Adj. *verschlingend.* Nom. abstr. °त्व n. Nṛs. Up. 203.

उद्‌ऽहार् m. 1) *Aufnahme.* — 2) **Einwurf.* — 3) *ein best. grammatischer* Samdhi. — 4) *der erste Theil einer Composition, Introduction, Vorspiel* S. S. S. 120.

*उद्‌ऽहारणिका f. *Einwurf.*

उद्‌ऽहारपदवृत्ति f. *ein best. grammatischer* Samdhi.

उद्‌ऽहारवत् n. desgl.

*उद्‌ऽहारिणी f. *Einwand.*

उद्‌ऽहीव Adj. 1) *den Hals in die Höhe richtend.* °म् Adv. Spr. 7812. — 2) *mit dem Halse nach oben gekehrt* (Gefäss) Kâd. 40,15.

उद्‌ऽहीविन् Adj. = उद्‌ऽहीव 1) Spr. 3780.

*उद्‌ऽह m. 1) *Ausbund —, Muster von.* — 2) *die hohle Hand.* — 3) *Feuer.* — 4) *der Wind im Körper.*

*उद्‌ऽहृक m. *ein best. Tact.*

उद्‌ऽहृन n. 1) *das Aufschlagen, Schlag* Mṛch. 61. — 2) *Ausbruch.* दर्पो° Kathâs. 18,88. अविनयो° Bâlar. 191,3. Ohne nähere Bez. *Ausbruch einer Leidenschaft* 25,20.

*उद्‌ऽहन m. *Werkbank eines Zimmermanns.*

उद्‌ऽहर्ष m. = उद्‌ऽहर्षण 2) Karaka 1,28. 6,7.

उद्‌ऽहर्षण n. 1) *das Schrammen* Suçr. 2,149,13. — 2) *Reibung, Friction* (als Heilmittel). — 3) *Prügel.*

*उद्‌ऽहस m. *Fleisch.*

उद्‌ऽहाट m. 1) *das Oeffnen, Offenlegen, Zeigen* (der Zähne). — 2) **Wachhaus.*

उद्‌ऽहाटक 1) m. *Schlüssel.* — 2) *n. *Schöpfeimer.*

उद्‌ऽहाटन 1) Adj. *öffnend, wegschiebend* (einen Riegel) Spr. 599. — 2) n. *a) das Oeffnen, Aufschliessen* Sây. zu ṚV. 1,13,6. — *b) das Blosslegen, Entblössen.* — *c) das Erschliessen, Offenbarmachen, Offenbaren* Mârk. P. 16,11. — *d) *Schöpfeimer.*

उद्‌ऽहाटनीय Adj. *zu öffnen.*

उद्‌ऽहाटितज्ञ Adj. (f. आ) *klug, verständig.*

*उद्‌ऽहाटिताङ्ग Adj. 1) *nackt.* — 2) *klug, verständig.*

उद्‌ऽहाटिन् Adj. *öffnend, aufschliessend* Prasannar. 43,7.

उद्‌ऽहात m. 1) *Stoss, Schlag.* — 2) **das Strauchcln der Füsse.* — 3) *Erhöhung, Höcker.* — 4) *Beginn.* — 5) *das zur Sprache Kommen* Kathâs. 17,3. — 6) **Kapitel, Abschnitt.* — 7) *eine best. Art zu athmen als Kasteiung.* — 8) **Hammer.* — 9) **Waffe.*

उद्‌ऽहातक n. *Wechselrede in kurzen, nur andeutenden Worten.*

*उद्‌ऽहातन n. *Schöpfeimer.*

उद्‌ऽहातिन् Adj. *höckerig, uneben.*

उद्‌ऽहात्य n. = उद्‌ऽहातक.

उद्‌ऽहात्यक 1) m. *diejenige Stelle in einem Prolog, in der ein Schauspieler Worte, die für ihn unverständlich sind, auf seine Weise auffasst, indem er selbst Etwas dazu ergänzt.* — 2) n. = उद्‌ऽहातक.

उद्‌ऽहूर्ण Adj. *in's Schwanken gerathen* Kâd. 225,12.

उद्‌ऽहाण Adj. *mit emporgehobener Nase, — Schnauze* Kâd. 29,19.

उद्‌ऽहोष m. *lautes Verkünden.* °डिण्डिम m. *eine*

Digitized by Google

Trommel, mit der man das Volk zusammenruft, um Etwas bekannt zu machen.

उद्घोषक m. 1) *Ausrufer.* — 2) N. pr. eines Bharaṭaka.

उद्घोषणा 1) n. *a) öffentliche Bekanntmachung.* **पटहो°** *mit Hülfe einer Trommel.* — *b) das Ausposaunen, Ausplaudern.* — 2) f. **आ** = 1) *b).*

***उद्ग्रंश** und ***°क** (Gal.) m. *Wanze.*

उद्ग्रथ 1) Adj. *a) mit erhobenem Stabe* Spr. 3719. — *b) mit emporstehendem Stile* Ragh. 16,46. Kathâs. 25,248. — *c) emporgehoben, —stehend* Spr. 1790. Prab. 81,13. — *d) emporragend, aussergewöhnlich.* **°कर्मन्** Adj. Daçak. 25,18. — 2) m. *ein best. Tact* S. S. S. 236.

***उद्ग्रथपाल** m. = **उद्ग्रथपाल.**

उद्ग्रथित Adj. 1) *emporgerichtet, — gehoben.* — 2) *hoch aufgesteckt,* so v. a. *für Jedermann sichtbar gemacht.*

***उद्ग्रदन्** Adj. 1) *hervorstehende Zähne habend.* — 2) *hoch.* — 3) *Schauder erregend.*

***उद्ग्रम** m. *Bändigung.*

***उद्ग्रर्शन** m. N. pr. eines Schlangendämons (buddh.).

उद्ग्रल m. N. pr. eines Schülers des Jâgñavalkja.

उद्ग्रलन 1) Adj. *ausreissend* Kâd. 130,1. — 2) n. *das Spalten* Ind. St. 14,389.

उद्ग्रान 1) n. *a) das Aufbinden, Aufreihen.* — *b) *das Bändigen.* — *c) *Taille.* — *d) *Ofen.* — *e) *das unterseeische Feuer.* — *f) *Eintritt der Sonne in ein Zodiakalzeichen.* — *g) *Inhalt.* — *h) *Abgaben, Gebühren* Gal. — 2) m. N. pr. eines Mannes.

***उद्ग्रानक** m. *Acacia Sirissa* Râgân. 9,59.

उद्ग्राम 1) Adj. (f. **आ**) *a) entfesselt, ungebunden, zügellos, schrankenlos, maasslos.* — *b) voll —, ganz erfüllt von* (im Comp. vorangehend). **रणोद्ग्राम** *kampfbegierig* Spr. 6045. — 2) **°म्** und **उद्ग्राम°** Adv. *ungezügelt, ausgelassen, ohne alle Grenzen, wild* Kâd. II,91,8. — 3) m. *a) ein best. Metrum.* — *b)* Bein. α) *Jama's.* — β) *Varuna's* Gal.

उद्ग्रामय्, °यति *in einen üppigen Zustand versetzen* Kâd. II,136,5.

उद्ग्राल m. 1) *Paspalum frumentaceum Rottl.* — 2) *Cordia Myxa oder latifolia.*

उद्ग्रालक 1) m. *a)* = **उद्ग्राल** 1). — *b)* = ***उद्ग्राल** 2). — *c)* N. pr. eines Lehrers. — 2) *n. *eine Art Honig.* Wohl fehlerhaft für **सौद्ग्रालक.**

***उद्ग्रालकपुष्पभञ्जिका** f. *ein best. Spiel bei den Prâṅkas.*

उद्ग्रालकव्रत n. *ein best. Gelübde* Comm. zu Âçv. Gṛhj. (Bibl. ind.) 1,19,6.

उद्ग्रालकायन m. Patron. von **उद्ग्रालक.** Vgl. **सौद्ग्रा°.**

उद्ग्रालन n. *Mittel zur Wegschaffung* Kâraka 6,7.

उद्ग्रालिन् m. N. pr. = **उद्ग्रल.**

***उद्ग्रास** m. gaṇa **बलादि.**

***उद्ग्रासिन्** Adj. gaṇa **बलादि** und **ग्राह्यादि.**

उद्ग्रीर्षा f. *das Verlangen zu entfernen* Comm. zu Njâjas. (1829) 5,49. Fehlerhaft für **उज्झिक्षीर्षा.**

उद्ग्रीर्षु Adj. *zu retten wünschend.* Fehlerhaft für **उज्झिक्षीर्षु.**

उद्ग्रीव f. *Aufgegend.*

उद्ग्रीष्ट n. *ein best. Tact* S. S. S. 216.

उद्ग्रीपक 1) Adj. *anfachend, erregend.* Nom. abstr. **°ता** f. und **°त्व** n. — 2) m. *ein best. Vogel.* — 3) f. **°पिका** *eine Ameisenart* AV. Pariç. 67,1.

उद्ग्रीपन 1) Adj. *a) anfachend, erregend.* — *b) stark wirkend.* Nom. abstr. **°ता** f. *Schärfe* (eines Giftes) Daçak. 12,10. — 2) n. *a) das Anfachen, Erregen.* — *b) das Anfeuern, Aufwiegeln.* — *c) Anregungsmittel.*

उद्ग्रीप्ति f. *das Entflammen, Erregtwerden.*

***उद्ग्रीप्र** n. *Bdellion.*

***उद्ग्रोश** m. = **उड्डीश** Bein. Çiva's.

उद्ग्रृष्ट n. *das Sichtbarwerden des Mondes.*

उद्ग्रेश m. (adj. Comp. f. **आ**) 1) *Hinweisung.* **कस्य चोद्ग्रेशः** so v. a. *für wen ist es bestimmt?* **°उद्ग्रेशेन** (Pâraśâd. 36) und **°उद्ग्रेशात्** (Kap. 2,7) *für, in Bezug auf, in Betreff —, zum Behuf —, in Folge von.* — 2) *Angabe.* **कृतोद्ग्रेश** Adj. *dem man Etwas angegeben hat.* — 3) *kurze Angabe, blosses Nennen, blosse Angabe des Namens* MBh. 3,45,15. 230,59. **उद्ग्रेशतस्** *in aller Kürze, in ganz geringem Maasse.* — 4) *Platz, Gegend.*

उद्ग्रेशक 1) *Adj. *auf Etwas hinweisend, E. angebend.* — 2) m. *Aufgabe* (in der Math.) Comm. zu Âryabh. 2,8.

***उद्ग्रेशकवृक्ष** m. *ein bedeutungsvoller, zu einem best. Zweck gepflanzter Baum.*

उद्ग्रेशन n. *das Hinausstrecken, Hinaushalten.*

उद्ग्रेशविधेयविचार m. Titel eines Werkes

***उद्ग्रेशवृक्ष** m. = **उद्ग्रेशकवृक्ष.**

उद्ग्रेशिन् Adj. *worauf zunächst hingewiesen wird, was z. angegeben wird.*

उद्ग्रेश्य Adj. 1) *worauf* oder *auf wen man hindeutet, — es abgesehen hat* Ind. St. 10,354. Comm. zu Gobh. 180,3. Nom. abstr. **°त्व** n. 4. — 2) *was zuerst angegeben* oder *gesagt wird* Kâtjâpr. S. 168, Z. 10. — 3) *für Jmd bestimmt* Âpast. — 4) *nur dem Namen nach anzugeben* Comm. zu Njâjam. 2,1,1.

उद्ग्रेश्यक am Ende eines adj. Comp. so v. a. *hinweisend auf.*

***उद्ग्रेश्यपाठ** m. = **उद्ग्रेशकवृक्ष.**

उद्ग्रेश्यविधेयबोधस्थलीयविचार m. Titel eines Werkes.

उद्ग्रैक्षिक 1) m. Pl. N. pr. eines Volkes. — 2) ***f. आ** *Termite.*

उद्ग्रोत 1) Adj. *aufleuchtend, strahlend.* — 2) m. *a) das Aufleuchten, Hellwerden, Erglänzen* (eig. und übertr.). — *b) aufstrahlendes Licht, Glanz.* — *c) Kapitel, Abschnitt* Verz. d. B. H. No. 648.

उद्ग्रोतक Adj. *anfeuernd, aufregend.*

उद्ग्रोतकर Adj. (f. **ई**) *erleuchtend, erhellend* (eig. und übertr.).

उद्ग्रोतकराचार्य m. N. pr. eines *Lehrers.*

उद्ग्रोतकारिन् Adj. = **उद्ग्रोतकर.**

उद्ग्रोतनसूरि m. N. pr. eines Gaina-Lehrers.

उद्ग्रोतमयूख m. Titel eines Werkes Verz. d. B. H. No. 1043.

उद्ग्रोतिन् Adj. *hinauf leuchtend.*

उद्ग्रष्टृ Nom. ag. *Erschauer.* **°ष्टृत्व** n. Nṛs. Up. in Ind. St. 9,154.

उद्ग्राव m. 1) Adj. *davonlaufend.* — 2) m. *a) *Flucht.* — *b)* Bez. *bestimmter Formeln.*

उद्घत 1) Adj. s. **हन्** mit **उद्.** — 2) m. *a) *ein königlicher Ringer.* — *b)* N. pr. eines Esels Pañcat. 247,25.

उद्घतत्व n. *Hochmuth* Maitrjup. 3,5.

***उद्घतमनस्क** Adj. *hochmüthig.* Nom. abstr. **°त्व** n. *Hochmuth.*

उद्घति f. *Stoss, Schlag.*

उद्घनन n. *das Aufschütten* Comm. zu Njâjam. 10,1,1.

उद्घनाय Dat. Inf. *aufzuschütten* Çat. Br. 13,8,2,20.

***उद्घम** Adj. Vop. 26,34.

***उद्घमचूडा** und ***उद्घमविधमा** f. gaṇa **मयूरव्यंसकादि.**

***उद्घय** Adj. Vop. 26,34.

उद्घर MBh. 3,11188 fehlerhaft für **उद्धुर.**

***उद्घरचूडा** f. gaṇa **मयूरव्यंसकादि.**

उद्घरण 1) n. *a) das Aufheben* MBh. 3,147,22 Çâṅg. Paddh. 47,*b*,1 (68,*b*,8). — *b) das Herausziehen, Ausreissen.* — *c) Mittel zum Ausreissen.* — *d) das Ausziehen* (eines Kleides). — *e) das Fortnehmen, Entfernen.* — *f) das Ausscheiden eines Theiles.* — *g) das Vorsetzen, Anbieten* Comm. zu Kâtj. Çr. 4,1,10. — *h) das Befreien, Erretten.* — *i) das Herausnehmen des Feuers,* d. h. *das Entzünden der andern Feuer durch aus dem Gârhapatja-Feuer entnommene Brände.* — *k) Näschereien, die man nach Hause bringt,* MBh. 13, 60,14 (**सोद्घरणा गृ°** zu vermuthen). — *l) *ausgebrochene Speise.* — 2) m. N. pr. eines Mannes.

Digitized by Google

उद्धरणीय Adj. *auszuscheiden* Comm. zu Nyâyam. 9,4,10.

*उद्धरावसृजा f. gaṇa मयूरव्यंसकादि.

उद्धर्तृ Nom. ag. 1) *Ausrotter, Vernichter.* — 2) *Erretter, Befreier.*

उद्धर्तव्य Adj. 1) *herauszuziehen* Kathâs. 18,299. — 2) *auszuscheiden* Comm. zu Nyâyam. 9,4,9.

उद्धर्म m. *Irrlehre.*

1. उद्धर्ष m. 1) *das mit Lust und Muth an Etwas Gehen.* — 2) **Fest.*

2. उद्धर्ष Adj. *erfreut, froh.*

उद्धर्षण 1) Adj. *ermuthigend.* — 2) f. ई *ein best. Metrum.* — 3) n. *a) Ermuthigung.* — *b) *Haarsträubung.*

उद्धर्षिन् 1) Adj. *dessen Haar sich sträubt.* — 2) f. °र्षिणी *ein best. Metrum,* = उद्धर्षणी.

उद्धव m. 1) **Opferfeuer.* — 2) **Freude.* — 3) **Fest.* — 4) N. pr. eines Jâdava.

उद्धवदूत und उद्धवसंदेश m. Titel zweier Gedichte.

उद्धस्त Adj. *die Hände ausstreckend* Suçr. 2, 533,10. v. l. उद्धत्त und प्रस्तब्ध.

1. उद्धान n. *das Verlassen,* in धनुद्धान.

2. *उद्धान 1) Adj. 1) *ausgebrochen, ausgespien.* — *b) einen Hängebauch habend.* — 2) n. *a) das Brechen, Ausspeien.* — *b) Ofen.*

*उद्धान्त 1) Adj. *ausgebrochen, ausgespien.* — 2) m. *ein Elephant, der nicht mehr brünstig ist.*

उद्धार 1) m. *a) das Herauf—, Herausziehen.* — *b) das Ausreissen* Gaut. 12,2. — *c) Entfernung, Tilgung* (einer Schuld). — *d) Wegnahme, Abzug* M. 10,85. *Auslassung* (in einem Schriftstück) Chr. 216,8. — *e) Widerlegung* Kârakâ 8,12. Comm. zu Nyâyas. 5,1,42. — *f) Auswahl, ein für Jmd ausgeschiedener, ausgewählter Theil* Agni-P. 115,15. *Auszug* (aus einer Schrift). — *g) Rettung, Befreiung.* — *h)* = उद्धरण 1) *f).* — *i) Anleihe, Schuld* Kâty. Bh. — 2) *f. आ *Cocculus cordifolius* DC. — 3) *n. *Ofen.*

उद्धारकविधि m. *Bezahlung, Bestreitung* (einer Ausgabe) Pâṇḍûr. ed. Bomb. II,38,18.

उद्धारकोश m. Titel eines Werkes.

उद्धारण n. 1) *das Herausziehen.* — 2) *das Bezahlen, Bestreiten* (einer Ausgabe) Pâṇḍûr. 138,14.

उद्धार्य Adj. 1) *wegzuschaffen, zu entfernen* Âpast. eine Krankheit Kârakâ 1,25. — 2) *zu retten.*

उद्धि m. 1) *Sitz eines Wagens.* — 2) *Untersatz an der* Ukhâ.

उद्धित Partic. von धा, दधाति mit उद्.

उद्धुर Adj. 1) *aus Rand und Band gekommen, vor Uebermuth vergehend.* — 2) in Comp. mit einem Nom. act. oder mit einem Infin. *bestrebt zu.* — 3) *alles Maass überschreitend, ganz aussergewöhnlich.* — 4) **hoch.*

*उद्धुषण n. *Haarsträubung.*

उद्धूत n. 1) *das Stampfen.* पादोद्धूत *mit den Füssen* MBh. 4,13,29 = Hariv. 4719. — 2) *das Wühlen.* वराहोद्धूत *eines Ebers* MBh. 4,13,28 = Hariv. 4718.

उद्धूनन n. 1) *das Rütteln, das in heftige Bewegung Versetzen* Vaṇis. 90,14. — 2) *eine Art Pulver.*

उद्धूपन n. *das Ausräuchern.*

उद्धूलन n. *das Bestreuen* Bâlar. 185,19.

उद्धूलय् °यति *bestreuen* Kâd. II,34,11.

*उद्धूष m. *eine Art Mehl* Gal.

उद्धूषित Adj. *schaudernd* Pañcat. 190,21. प्रोद्धूषित ed. Bomb.

उद्धृत Partic. von धृ mit उद्.

उद्धृति f. 1) *das Herausziehen* Spr. 2682. Çiç. 14,14. — 2) *das Herausnehmen* (des Feuers) Nyâyam. 9,4, 11. — 3) *Auszug* (aus einer Schrift). — 4) *Rettung.*

*उद्धान n. *Ofen.*

उद्ध्व m. 1) *Fluss.* — 2) *N. pr. eines Flusses.

उद्ध्वंस m. 1) *Vernichtung* Kârakâ 2,3,8. — 2) *Ueberzogenheit, das Bedecktsein.* कण्ठस्य oder कण्ठोद्ध्वंस (Kârakâ 6,1) so v. a. *Heiserkeit.* — 3) *Epidemie.*

उद्ध्वंसन n. = उद्ध्वंस 2) 3).

1. उद्बन्ध m. *das Sicherhängen.*

2. उद्बन्ध Adj. *des Bandes beraubt.*

उद्बन्धन 1) Adj. (f. ई) *zum Hängen dienend.* — 2) n. *a) das Hängen* (eines Verbrechers). — 3) *das Sicherhängen* Gaut.

उद्बन्धुक Adj. *der sich erhängt.*

उद्बल Adj. in उपोद्बलय्.

उद्बाष्प Adj. *Thränen vergiessend.* Nom. abstr. °त्व n. Vikr. 29.

उद्बाहु, °क und *°लक (!) Adj. *die Arme erhebend.*

उद्बिल Adj. *der die Höhle verlassen hat.*

उद्बुध्, °ध्यति *aufkeimen* Maitrjup. 7,11.

उद्बृंहण Adj. *verstärkend, vermehrend, fördernd.*

उद्बोध m. 1) *das Erwachen, so v. a. Hervorbrechen* (des Bartes, einer Gemüthsstimmung, Leidenschaft). — 2) *das Räuchern.*

उद्बोधक Adj. *erweckend, zum Ausbruch bringend.*

उद्बोधन n. *das Erwachen* Verz. d. Oxf. H. 16,*a*,17 (उद्बोधनं zu lesen).

उद्भङ्ग m. *das Brechen, Aufgeben* (einer Gewohnheit) Spr. 6349.

उद्भट 1) Adj. (f. आ) *hervorragend, ausgezeichnet, in seiner Art ungewöhnlich* Bhar. Nâṭyaç. 34,119. Vidḍh. 98,7. Adv. *heftig, leidenschaftlich* (geküsst). °त्व n. Nom. abstr. *gravitas* (eines Widerspruchs). — 2) m. *a) *Schildkröte.* — *b) *Schwingkorb.* — *c) *Sonne* (missverständlich). — *d)* N. pr. eines Autors.

उद्भव m. 1) *Entstehung, Geburt, Ursprung, Erscheinung, das zum Vorschein Kommen* Kap. 1,11. 2,36. 3,22. 5,31. — 2) *Geburtsstätte* Çvetâçv. Up. 3,4. Chr. 249,5. — 3) am Ende eines adj. Comp. (f. आ) *entstehend aus, herstammend von* 44,2. Nom. abstr. °त्व n. — 4) **Steppensalz* Gal. — 5) N. pr. eines Sohnes des Nahusha VP.² 4,46.

उद्भवक्षेत्र n. *Ursprungsstätte* Daçak. 79,14.

उद्भस m. Pl. N. pr. eines Volkes MBh. 6,50,53.

*उद्भार m. N. pr. eines Mannes; vgl. प्रोद्भारि.

उद्भाव m. gaṇa बलादि in der Kâç. zu P. 5,2,136. *das Aufsteigen* (von Tönen) Pushpas. 9,4,22.

उद्भावन n. 1) *das in die Höhe Bringen.* — 2) *Versäumniss* MBh. 1,129,41. 141,22.

उद्भावयितृ Nom. ag. *in die Höhe bringend.*

*उद्भाविन् Adj. von उद्भाव gaṇa बलादि in der Kâç. zu P. 5,2,136.

*उद्भास m. *Strahl, Glanz.*

*उद्भासवत् Adj. *strahlend, glänzend.*

उद्भासिन् Adj. 1) *strahlend —, glänzend durch, mit* Spr. 1269. — 2) *hervortretend —, sichtbar werdend durch* Spr. 6238. — 3) *Glanz verleihend, fördernd* Mâlatîm. 130,21.

उद्भासुर Adj. *strahlend* Spr. 283.

*उद्भिन्न fehlerhaft für उद्भिज्ज.

उद्भिज्ज Adj. *aus dem Erdboden emporschiessend* (von Pflanzen) Kap. 5,111. Chr. 268,12. 21.

उद्भिद् 1) Adj. *a) aus der Erde emporschiessend.* — *b) hervorbrechend, —quellend* (auch in übertr. Bed.), *siegreich durchdringend.* — 2) m. *ein best. Opfer.* — 3) f. *a) Spross, Sprössling, Pflanze.* — *b) Quelle.* — *c)* इन्द्रस्य Name eines Sâman.

उद्भिद् 1) Adj. = उद्भिद् 1) *a).* — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Gjotishmant und des von ihm beherrschten Varsha VP. 2,4,36. fg. — 3) n. *a) *Quelle.* — *b) *Steppensalz.* — *c)* Name eines Sâman.

उद्भू Adj. (f. उद्भ्वी, n. उद्भु) *ausreichend, Bestand haltend, dauernd.*

उद्भूतरसस्य कारणत्वविचार Titel eines Werkes.

उद्भूति f. 1) *Entstehung, Erscheinung, das zum Vorschein Kommen* Kap. 6,65. — 2) *das Emporkommen, Gedeihen.*

उद्भेद m. 1) *Durchbruch, das Hervorbrechen, zum Vorschein Kommen* Megh. X. — 2) **Spross, Sprössling* Gal. — 3) *Quelle.* — 4) *Verrath.* — 5) *Erwähnung* Prasannar. 100,9. — 6) in der Dramatik *die Entwickelung des Keims* (बीज).

उद्भेदन n. = उद्भेद 1) Kârakâ 1,12.

Digitized by Google

उद्यास् Adj. *erbebend.*

उद्यम m. 1) **Aufregung.* — 2) **Rausch* Gal. — 3) N. pr. einer Schaar Çiva's.

उद्यमण n. *das sich in die Luft Schwingen.*

उद्यात n. 1) *das Sicherheben* (eines Windes). — 2) *Schwertschwingen.*

उद्यातक 1) Adj. *umherirrend.* Nom. abstr. °त्व n. Nṛs. Up. in Ind. St. 9,154. — 2) n. *das sich in die Luft Schwingen.*

उद्रु Adj. *mit emporgezogenen Brauen* Bâlar. 36,1. 1. °उद्य 1) Adj. *auszusprechen, gesprochen werdend.* — 2) n. *Unterhaltung.*

2. उद्यै Adj. nachlässig für उद्य.

3. *उद्य m. fehlerhaft für उद्य.

उद्यत *m. 1) *ein best. Tact.* — 2) *Abschnitt, Kapitel.* Richtig उद्यात.

उद्यतस्रुच् Adj. *der den Opferlöffel erhoben hat.*

उद्यति f. 1) *Erhebung, Darbringung.* — 2) *Erhöhung* (in übertr. Bed.) Ait. Br. 5,3.

उद्यद्गिरि m. = उदयगिरि R. 7,36,44.

उद्यन् 1) m. *a) Gestirn (was aufgeht)* Pâr. Gṛhs. 1, 3,8. — *b)* in Verbindung mit पर्वत = उदयगिरि. — 2) f. °नी *eine best. steigende Recitationsweise* Tâṇḍya-Br. 2,1,1. 12,1. Lâṭj. 6,7,2.3.

उद्यन्तृ Nom. ag. *erhebend.*

उद्यम m. *n. (adj. Comp. f. आ) 1) *Erhebung, das in die Höhe Heben.* — 2) *das sich an Etwas Machen, Gehen an, Anstrengung, Bemühung, Fleiss* Spr. 1246. fgg. Die Ergänzung im Dat., im Acc. mit प्रति, im Infin. oder im Comp. vorangehend.

उद्यमन n. 1) *das Aufheben, Emporheben.* — 2) *das Bestreben zu* Daçak. 78,6.

उद्यमभृत् Adj. *sich anstrengend, — bemühend, arbeitend* Spr. 1460.

उद्यमिन् Adj. dass.

उद्यमीयस् Adj. (f. °यसी) *mehr in die Höhe hebend.*

उद्यष्ट Adj. *beim Singen schreiend* S. S. S. 117.

उद्यान n. 1) *das Hinausgehen.* — 2) *Lustgarten, Park* (auch *m.). Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — 3) **Beweggrund, Zweck.* — 4) N. pr. eines Landes im Norden Indiens. — 5) MBh. 12,137,14 fehlerhaft für उद्वान.

उद्यानक n. *Lustgarten, Park.*

उद्यानपाल (Spr. 7767) und °क m. *Gärtner,* °ली (Kâd. 212,5) und °लिका f. *Gärtnerin.*

उद्यानमाला f. *eine Reihe von Gärten* 249,2.

उद्यापन n. *das Vollbringen, Vollziehen.*

उद्यास् m. 1) *das Aufrichten, Aufspannen.* — 2) *Strang.*

उद्याव m. *Scheidewand* Kâṭh. 24,8.

उद्यास् m. *Anstrengung.*

उद्युग् m. oder n. wohl *eine best. Krankheit.*

उद्युज् wohl f. *Bemühung* Mân. Gṛhs. 1,4.

उद्योग m. *n. *das sich an Etwas Machen, Gehen an, Anstrengung, Bemühung, Uebung in* (im Comp. vorangehend).

उद्योगपर्वन् n. Titel des 5ten *Buchs* im MBh. und eines *Abschnitts* im 5ten Buche des Râmâjaṇa.

उद्योगिन् Adj. *sich Mühe gebend, — anstrengend, fleissig* Spr. 7769. Nom. abstr. °गिता f. Ind. St. 15,351.

उद्योत nachlässig für उद्द्योत.

उद्र् 1) m. *a) ein best. Wasserthier (Krabbe und Fischotter* die Erklärer). — *b)* in einer unbekannten ved. Schule angeblich = रुद्र. रुत VS. — 2) n. *Wasser,* in अनुद्र und उद्रिन्.

उद्रक m. N. pr. eines Ṛshi. v. l. रुद्रक.

*उद्रङ्क m. = उद्रङ्ग 2).

*उद्रङ्ग m. 1) in बृकोदरङ्ग so v. a. *das Sichbäumen* (eines Rosses) Nîlak. zu MBh. 5,155,20. — 2) *Stadt* und N. pr. der *in der Luft schwebenden* Stadt Hariçkandra's.

*उद्रथ m. 1) *Bolzen an einer Wagenachse.* — 2) *Hahn.*

उद्रपारक m. N. pr. eines Schlangendämons.

1. °उद्रिक्तचित्त n. *ein von — überfliessendes Gemüth* Pañcar. 1,6,12.

2. उद्रिक्तचित्त Adj. 1) *hochmüthig* Kathâs. 91,55. — 2) **berauscht.* Nom. abstr. *°ता f. Gal.

उद्रिक्तचेतस् Adj. *hochsinnig* Kathâs. 32,73.

उद्रिन् Adj. *wasserreich.*

°उद्रुज्ञ Adj. *unterwühlend,* in कूलमुद्रुज्ञ.

उद्रेक 1) m. *Ueberschuss, Ueberfluss, Uebergewicht, Uebermacht, das Ueberwiegen.* — 2) *f. आ *Melia sempervirens Sw.*

उद्रेकिन् Adj. 1) *übermässig, heftig.* — 2) am Ende eines Comp. *ein Uebermaass von — bewirkend.*

°उद्रेचक Adj. = उद्रेकिन् 2).

उद्रोधन n. *das Aufsteigen, Wachsen.*

उद्रोहण m. *das Besteigen eines Bettes* Mân. Gṛhs. 2,7.

*उद्र ved. Adj. (f. आ) Mahâbh. 5,51,*b.*

उद्रंश Adj. *hohen Geschlechts* (Rudra-Çiva) Hemâdri 1,210,20.

उद्रंशपुत्र m. 1) N. pr. eines Ṛshi. — 2) Name eines Sâman.

उद्रंशीय n. Name eines Sâman Lâṭj. 1,6,49. 8, 5,22. उद्रंशीयोत्तर n. desgl.

उद्रक्त Adj. *mit emporgehobenem Gesicht* (Rudra-Çiva) Hemâdri 1,203,16.

उद्रत् 1) f. *Höhe, Anhöhe.* — 2) उद्रत् Adj. (*f. °ती) Mahâbh. 5,51,*b. das Wort* उद् *enthaltend* Tâṇḍya-Br. 19,6,3. 12,3,2. — 3) n. Name zweier Sâman Lâṭj. 1,6,21.

उद्रत्सर् m. *das letzte Jahr in einem Lustrum* Maitr. S. 4,9,18. Davon Adj. °रीय.

उद्रन Adj. *ansteigend.*

उद्रपन n. *das Ausschütten.*

उद्रमन n. 1) *das Ausspeien, Vorsichgeben, Entlassen.* — 2) *das über die Ufer Treten* Kâraka 1,12. v. l. उद्वर्तन.

उद्रयस् Adj. *stärkend.*

उद्रर्ग m. *Vertilger.*

उद्रर्त Adj. *überschüssig.*

उद्रर्तक 1) Adj. am Ende eines Comp. *einreibend.* — 2) m. in der Mathem. *the quantity assumed for the purpose of the operation.*

उद्वर्तन n. 1) Adj. *zersprengend,* in कूद्योद्वर्तन. — 2) n. *a) das Aufspringen, Sicherheben.* — *b) das über die Ufer Treten* Kâraka 1,12. उद्रमन v. l. — *c) das Einreiben, Einreibung* (auch in concreter Bed.).

°उद्वर्तिन् Adj. *sich einreibend mit.*

उद्वर्त्मन् n. *Abweg.*

*उद्वर्घन n. *unterdrücktes Lachen.*

उद्रस 1) Adj. *a) unbewohnt, öde* Spr. 6005. — *b) geschwunden, dahingegangen* Vidḍh. 9,8. — 2) n. *Einöde.*

उद्रस्त्र Adj. *die Kleider abwerfend* Suçr. 2,533, 10 v. l. für उद्वस्त्र.

उद्वह् 1) Adj. *a) hinaufführend.* — *b) wegtragend,* in शवोद्वह्. — *c) fortreissend,* in कूलमुद्वह्. — *d) fortführend, fortsetzend,* in कुलोद्वह्. — 2) m. *a) das Heimführen einer Frau, Hochzeit.* — *b) Sohn —, Nachkomme des* (im Comp. vorangehend). — *c)* Name eines der sieben Winde. — *d)* Name einer der sieben Zungen des Feuers. — *e)* N. pr. eines Fürsten MBh. 1,67,64. — 3) *f. आ Tochter.

उद्वहन n. 1) *das Hinaufheben, — schaffen.* — 2) *das Tragen, Ziehen, Fahren.* — 3) mit Instr. *das Reiten auf.* — 4) *das Heimführen einer Frau, Heirath, Hochzeit.* — 5) *das Ansichhaben, Besitzen.* — 6) *der unterste Theil einer Säule.*

उद्वह्नि Adj. *Feuer sprühend.*

उद्वह्निज्वाल Adj. *mit aufsteigender Flamme.*

उद्वाचन Adj. AV. 5,8,8 vielleicht fehlerhaft für उद्वञ्चन *ausweichend.*

उद्वात Kathâs. 68,11 fehlerhaft für उद्वात.

उद्वादन n. *lautes Ausrufen* Vaitân. 2,2.

1. उद्वान n. *das Erlöschen* Nyâyam. 9,4,12.

2. *उद्वान 1) Adj. *ausgebrochen, ausgespien.* — 2) n. *a) das Ausbrechen, Ausspeien.* — *b) Ofen.*

उद्वात *m. *ein Elephant, dessen Brunstzeit vorüber ist.*

Digitized by Google

उद्हानि f. = उद्हमन 1).

उद्हाप m. 1) *das Hinauswerfen, Entfernen* Comm. zu Nyâyam. 5,3,8. 10,4,20. — 2) *Auswurf.* — 3) *das Subtrahiren* Weber, Gjot. — 4) *das Abstrahiren* Çâṅk. zu Bâdar. 3,4,52.

*उद्हाम m. und davon Adj. *°वत् gaṇa बलादि in der Kâç. zu P. 5,2,136.

°उद्हामिन् Adj. *ausspeiend* Kaṭaka 6,15.

उद्हार Adj. *mit emporgerichtetem Schwanze.*

उद्हालवत् m. N. pr. eines Gandharva.

1. उद्हास m. 1) *Entlassung.* — 2) **Schlachtung* Gal.

2. उद्हास Adj. (f. आ) in रक्तउद्हास.

उद्हासन n. 1) *das Herausnehmen, Wegnehmen vom Feuer.* — 2) **das Schlachten (Hinausführen zur Schlachtbank).*

*उद्हासवत् Adj. von 1. उद्हास.

उद्हासम् Adj. in मलोद्हासम्.

*उद्हासिन् Adj. von 1. उद्हास.

उद्हासीकारिन् Adj. *von Wohnungen leer machend.*

उद्हास्य Adj. 1) *abzunehmen, abzulegen.* — 2) *auf die Schlachtung des Opferthiers bezüglich.*

उद्हाक् m. (adj. Comp. f. आ) *das Heimführen einer Frau, Heirath, Hochzeit.* °तन्त्र n. Titel eines Tractats.

उद्हारक 1) n. *a) *das Hinaufheben.* — *b) ein Werkzeug zum Hinaufheben.* — *c) *das Hintragen des Feuers an seine Oerter.* — *d) *zweimaliges Pflügen.* — *e) **Angst, Besorgniss.* — 2) *f. ई *Strick.*

उद्हार्क्ष n. *ein für eine Heirath günstiges Mondhaus.*

उद्हार्क्षिक Adj. M. 9,65 fehlerhaft für श्रौद्हार्क्षिक.

*उद्हार्क्षिणी f. *Strick* Med. n. 772 fehlerhaft für उद्हारणी.

उद्हिकासिन् Adj. *aufgeblüht* Kâd. II,79,12.

उद्हिबर्हण n. *das Herausziehen.*

उद्हीक्षण n. *Blick, Anblick.*

उद्हृत 1) m. *eine best. Stellung der Hände beim Tanz* Verz. d. Oxf. H. — 2) n. = उन्मण्डल Ganit. Tripa. 39. °शङ्कु m. 64.

उद्हृत्य Adj. *sich umdrehend, — umwendend.*

उद्हृषभयज्ञ m. *ein best. Opfer* Comm. zu Gaim. 1,3, 15 und zu Nyâyam. 1,3,26.

1. उद्वेग 1) m. *a) das Zittern, Wogen* (des Meeres). — *b) innere Unruhe, Aufregung* 291,4. °गं कर् *beunruhigen* und *sich b., erschrecken* (intrans.). — *c) das Anstossnehmen an Etwas* 250,14. 20. — 2) *n. *die Nuss von Areca Faufel Gaertn.*

2. *उद्वेग Adj. 1) *mit grosser Geschwindigkeit gehend.* — 2) *die Arme in die Höhe haltend.* — 3) *unbeweglich.*

उद्वेगकर Adj. (f. ई) *beunruhigend, aufregend, in Angst versetzend.*

उद्वेगकारक Adj. dass. Pañkat. 123,20.

उद्वेगकारिन् Adj. dass. 83,13.

उद्वेगकृत् Adj. *Widerwillen erzeugend* Spr. 7631.

उद्वेगवाकिन् Adj. *Jmd* (Gen.) *beunruhigend.*

उद्वेगिन् Adj. *in Aufregung gerathend* Spr. 574.

उद्वेजिन् zu vermuthen.

उद्वेजक Adj. = उद्वेगकर Spr. 6219.

उद्वेजन 1) Adj. *in Unruhe —, in Angst versetzend* Kâm. Nitis. 3,16. — 2) n. *a) das Schaudern.* — *b) Aufregung, Angst.* — *c) das Aufregen, in Angst Versetzen.*

उद्वेजनकर Adj. = उद्वेगकर.

उद्वेजनीय Adj. *wovor oder vor dem man zusammenfährt, — erschrickt.*

उद्वेजिन् Adj. 1) = उद्वेगकर. — 2) *Widerwillen erzeugend, unangenehm berührend* Kathâs. 24,25.

उद्वेदि Adj. *worauf sich eine Opferbank erhebt.*

उद्वेल Adj. (f. आ) 1) *aus den Ufern getreten* Agni-P. 2,14. — 2) *übermässig* Kâd. 155,17. — 3) *frei von* (im Comp. vorangehend) Prasannar. 22,14.

उद्वेलय्, °यति *über die Ufer treten lassen* Prasannar. 148,14. उद्वेलित Hemâdri 1,1,11.

उद्वेष्ट m. = 1. उद्वेष्टन Kaṭaka 8,6.

1. उद्वेष्टन n. *das Zusammenschnüren, Beengen.*

2. उद्वेष्टन Adj. *dessen Band sich gelöst hat.*

उद्वेष्टनीय Adj. *aufzudrehen, aufzulösen* Megh. 89.

उद्धन् n. = ऊ° *Euter* Maitr. S. 1,3,26.

*उध्रस्, उध्रस्राति und उध्रासयति (उध्रेक्, उत्त्रेपे).

उनप् 2. Sg. Imperf. von उभ्.

उन्द् s. 2. उद्.

उन्दन n. *das Benetzen* Pân. Gaṇ. 2,1,14.

*उन्दरु, उन्दुर und उन्डुरु m. *Maus* oder *Ratte.*

उन्दुरकर्णिका und *°कर्णी f. *Salvinia cucullata.*

उन्न Partic. von 2. उद्.

उन्नेतृ 1) m. *a) ein grosshöckeriger Stier.* — *b) *eine grosse Schlange, Boa.* — *c)* N. pr. α) eines der 7 Ṛshi unter Manu Kâkshusha VP.² 3,12. — β) eines Buddha. — γ) eines Gebirges in Çâlmaladvîpa VP. 2,4,26. — 2) n. *a) Erhebung, Steigung.* — *b) Erhöhung, erhabener Theil.*

उन्नतकोकिला f. *ein best. Saiteninstrument* S. S. S. 177.

उन्नतत्व n. *Höhe, Erhabenheit, Majestät.*

उन्नतसत्त्वशालिन् Adj. *von hohem Wesen* Spr. 1128 (nach der richtigen Lesart).

उन्नति f. 1) *das Aufsteigen, Sicherheben* Spr. 7864 (von Wolken und Brüsten). — 2) *das Sicherheben über* (Loc.), *Aufschwung, hohe Stellung* Spr. 7778. — 3) N. pr. *a)* einer Tochter Daksha's und Gattin Dharma's Bhâg. P. 4,1,49. — *b) *der Gattin Garuḍa's.*

उन्नतिमत् Adj. 1) *hoch.* — 2) *eine hohe Stellung einnehmend.*

उन्नती Adv. mit भू *sich erheben* Comm. zu Mṛicch. 3,16. fgg.

*उन्नतीश m. Bein. Garuḍa's.

उन्नमन n. 1) *das Aufrichten.* — 2) *Aufschwung* Prasannar. 81,21.

उन्नम्र Adj. *sich erhebend.* Nom. abstr. °ता f.

उन्नय m. 1) **das in die Höhe Bringen, — Schaffen.* — 2) *Folgerung, Erschliessung* Sâh. D. 736.

उन्नयन n. 1) *das Hinaufheben* Âçv. Bṛ. — 2) *das Herausnehmen, Schöpfen.* — 3) *das Gefäss, aus welchem geschöpft wird.* — 4) *das Auseinanderstreifen, Abscheiden, Schlichten.* — 5) *das Folgern, Erschliessen.*

उन्नयनपङ्क्ति Adj. Pl. *deren Augenreihen nach oben gerichtet sind.*

उन्नस Adj. *eine hervorspringende Nase habend.*

उन्नकृन Adj. *entfesselt.*

उन्नाद m. 1) *Geschrei* MBh. 3,158,40. — 2) N. pr. eines Sohnes des Kṛshṇa.

उन्नाभ m. N. pr. eines Fürsten.

उन्नाम m. *das Aufsteigen, Sicherheben.*

*उन्नाय m. = उन्नय 1).

उन्नाल Adj. *mit emporgerichtetem Stengel* Kâd. 91,9. Bâlar. 229,5.

उन्नाक् m. 1) *Uebermaass, Fülle.* — 2) *zügelloses Wesen.* — 3) **saurer Reisschleim.* n. Gal.

उन्निद्र Adj. (f. आ) 1) *schlaflos, wach* Megh. 85. — 2) *aufgeblüht* 248,7. Ind. St. 14,372. Pris. 15,1. — 3) *am Himmel erwacht, scheinend* (Mond), von den Strahlen der aufgehenden Sonne Prasannar. 130,15. — 4) *sich sträubend* (Härchen) Naish. 8,1.

उन्निद्रक n. und उन्निद्रता f. *Schlaflosigkeit, das Wachen.*

उन्निद्रय्, °यति *Jmd* (Acc.) *erwecken.*

*उन्नी Adj. *in die Höhe bringend.*

उन्नीत n. *Ausschöpfung, Füllung.*

उन्नीतशिख Adj. *mit hinaufgekämmtem Haarstrang* Suparṇ. 16,5.

उन्नीतश्रुष्म Adj. *dessen Hauch oder Duft aufsteigt* Maitr. S. 1,1,11.

उन्नीतिन् Adj. *der die Ausschöpfung oder Füllung vollbracht hat.*

*उन्नीय ved. Adj.

उन्नीयम् (°य?) Absol. *herausschöpfend* Çâṅkh. Gṛhj. 4,14.

उन्नेतृ Nom. ag. *der Priester, welcher den* Soma *in die Becher giesst.*

Digitized by Google

उन्नेतव्य Adj. *zu folgern* Comm. zu Nyâyam. 2,2,7.

उन्नेत्र n. *die Verrichtung des* Unnetar.

उन्नेय Adj. *zu folgern, nach der Analogie zu bilden.* Nom. abstr. °त्व n. Comm. zu Nyâyam. 1,4,54.

उन्मकर m. *ein Ohrschmuck in der Gestalt eines sich aufrichtenden* Makara.

उन्मज्जन 1) m. N. pr. eines Fieberdämons. — 2) n. *das Auftauchen.*

उन्मणि m. *ein an der Oberfläche liegender Edelstein.*

उन्मण्डल n. *der Kreis am Himmel, auf der die Sonne um sechs Uhr steht.* °शङ्कु m. zu Sûryas. 3,34.

उन्मत्त m. 1) *Stechapfel* Spr. 7770 (zugleich *berauscht* oder *toll*). — 2) **Pterospermum acerifolium Willd.* — 3) *eine der acht Formen* Bhairava's. — 4) N. pr. eines Rakshas.

उन्मत्तक 1) Adj. (f. °त्तिका) *toll, nicht ganz bei Sinnen* MBh. 12,14,32. Kâd. II,85,7. — 2) *m. *Stechapfel* Dhanv. 4,4.

*उन्मत्तकीर्ति m. Bein. Çiva's.

*उन्मत्तगङ्गम् Adv. *wo die Gaṅgâ tobt* Mahâbh. 2,111,*b*.

*उन्मत्तप्रलपित n. *das Geschwätz eines Tollen.*

उन्मत्तभैरव 1) m. *eine Form* Bhairava's. °तन्त्र n. Titel eines Werkes. — 2) f. ई *eine Form der* Durgâ.

उन्मत्तवेष Adj. *als Toller angeputzt* (Çiva).

उन्मत्तावन्ति m. N. pr. eines Fürsten.

उन्मथन n. 1) *das Schütteln.* — 2) *das Quirlen.* — 3) *Aufreibung* Kâraka 2,7. — 4) *das Herunterschiessen.*

उन्मद् Adj. *trunken, toll, ausgelassen.*

उन्मदन Adj. *von Liebe entbrannt.*

उन्मादिष्णु Adj. *verrückt, toll* Spr. 1536.

उन्मन m. *ein best. Hohlmaass,* = द्रोण.

उन्मनय्, °यति *in Aufregung versetzen, verwirren.*

उन्मनस् 1) Adj. *a) aufgeregt, verwirrt. — b) heftig verlangend,* mit Infin. Spr. 2026. — 2) m. Bez. eines der 7 Ullâsa bei den Çâkta.

उन्मनस्क Adj. = उन्मनस् 1) *a*). Nom. abstr. °ता f.

उन्मनाय्, °यते *in Aufregung gerathen, verwirrt werden.* *°यित n. Nom. act. Gal.

उन्मनी Adv. 1) mit *अस् und भू = उन्मनाय्. — 2) mit कर् *in Aufregung versetzen, verwirren.*

उन्मनीभाव m. *Selbstvergessenheit* Brahmabindûp. 4.

उन्मन्थ m. 1) **Tödtung.* — 2) *eine best. Krankheit des äusseren Ohres.*

उन्मन्थक m. = उन्मन्थ 2).

उन्मयूख Adj. *Strahlen aussendend, strahlend, glänzend* Megh. III. Ind. St. 14,371. Kâd. 9,5. 125,20.

उन्मर्द् m. *das Einreiben.*

उन्मर्दन n. 1) dass. Gaut. — 2) *Wohlriechendes zum Einreiben.*

उन्मा f. *Maass nach oben* Maitr. S. 1,4,11. 2,8,14. 4,9,4.

उन्माथ m. 1) **Mörder.* — 2) *das Erschüttern.* — 3) **Tödtung.* — 4) *Falle.* — 5) N. pr. eines Wesens im Gefolge Skanda's.

°उन्माथिन् Adj. 1) *erschütternd* Nâgân. 52. — 2) *zerstörend, zu Grunde richtend* Bâlar. 20,16.

1. उन्माद् m. 1) *Geistesverwirrung, Tollheit* 219,28. भूतोन्माद् *durch Dämonen bewirkt,* दैवोन्माद् *durch Götter b.* — 2) *Steifheit* (des Gliedes).

2. उन्माद् Adj. *toll, verrückt.*

उन्मादक Adj. *toll machend.*

उन्मादन 1) Adj. dass. — 2) m. Name *eines der fünf Pfeile des Liebesgottes.*

उन्मादयन्ती f. N. pr. eines Mädchens Beitr. z. K. d. ig. Spr. 4,380.

उन्मादवत् Adj. *toll, verrückt.*

उन्मादिता f. *Tollheit* Harshaṅ. 25,2.

उन्मादिन् 1) Adj. *toll, verrückt* Spr. 1791. — 2) m. N. pr. eines Kaufmannes. — 3) f. °नी N. pr. *a*) einer Königstochter. — *b*) einer Statue Ind. St. 15,241.

उन्माडुक Adj. *Trunk liebend* Maitr. S. 1,8,2. 3,1,10.

उन्मान 1) m. *ein best. Hohlmaass,* = द्रोण. — 2) n. *a) Maass.* — *b) Höhenmaass, Länge einer Gestalt.* — *c) Gewicht.* — *d) Werth.*

1. उन्मार्ग m. *Abweg.* °गामिन्, °यात (Spr. 4671, v. l.), °वर्तिन् und °वृत्ति Adj. *auf Abwegen wandelnd.* °गमन n. *das Abseitsgehen* Suçr. 1,355,20.

2. उन्मार्ग Adj. 1) *über die Ufer getreten.* — 2) *auf Abwegen gehend.*

उन्मार्गिन् Adj. *abseits gehend, einen Ausweg nehmend.*

उन्मार्जन Adj. *verwischend.*

उन्मिति f. 1) *Höhenmaass* Comm. zu Âryabh. 2, 3. — 2) *Maass.* — 3) *Werth.*

°उन्मिश्र Adj. *vermengt —, vermischt mit.*

*उन्मिष m. *das Aufschlagen der Augen.*

उन्मील m. *das zu Tage Treten.*

उन्मीलन n. 1) *das Aufschlagen* (der Augen). — 2) *das zu Tage Treten.* — 3) *das Sichtbarwerden des Mondes nach einer Eklipse.*

उन्मीलित n. *unverdeckte, offene Beziehung* oder *Anspielung.*

उन्मुख 1) Adj. (f. ई) *a) das Gesicht emporrichtend, hinblickend auf.* — *b) emporgerichtet* Kathâs. 90, 44. — *c) verlangend nach, erwartend.* — *d) im Begriff stehend, nahe daran seiend zu.* — 2) °म् Adv. *hinauf* (blicken). — 3) m. N. pr. eines Brahmanen in seiner Verwandlung als Gazelle.

उन्मुखता f. Nom. abstr. zu उन्मुख 1) *c*) Kathâs. 25,248.

उन्मुखदर्शन n. *das Hinaufblicken* Spr. 4625.

उन्मुखर Adj. *laut tönend.*

उन्मुखीकरण n. (Daçar. 3,6) und °कार m. *das Hinlenken der Aufmerksamkeit Jmds auf Etwas.*

उन्मुच und उन्मुचु m. N. pr. eines Ṛshi.

उन्मुद्र Adj. 1) **aufgeblüht.* — 2) *ausgelassen* (vor Freude) Prasannar. 15,16.

*उन्मुद्रू Adj. (Nom. °द्रूः).

उन्मूल्, उन्मूलति *entwurzelt werden* Sharîr. Bh. 6,12. — Caus. उन्मूलयति 1) *entwurzeln, mit der Wurzel ausreissen.* — 2) *ausrotten, zu Grunde richten.* — 3) *entthronen* 132,20. — Caus. mit सम् 1) *entwurzeln, mit der Wurzel ausreissen* Spr. 4752. — *ausrotten, zu Grunde richten.*

उन्मूल Adj. (f. आ) *entwurzelt.*

उन्मूलन 1) Adj. *von Grund aus vernichtend.* — 2) n. *a) das Entwurzeln, Ausziehen* (der Wurzel). — *b) das Ausrotten, Vernichten.*

उन्मूलनीय Adj. *zu entwurzeln, mit der Wurzel auszuziehen.*

*उन्मृज्जावमृज्जा f. *wiederholtes Hinauf- und Hinabstreichen.*

उन्मृज्य Adj. in इत्युन्मृज्य.

*उन्मेय n. *Last.*

उन्मेष m. 1) *das Aufschlagen der Augen.* — 2) *das Zucken* (des Blitzes). — 3) *das Aufblühen.* — 4) *das zu Tage Treten, Erscheinen* Spr. 6887. 7750.

उन्मेषण n. = उन्मेष 4).

उन्मेषम् Absol. *in einem Augenblick.* Nach Nilak.

उन्मेष n. = उपबृंहण.

उन्मोचन n. 1) *das Auflösen.* °प्रमोचन Du. AV. 5,30,2. — 2) *das Fahrenlassen, Aufgeben* Kâd. II,3,8.

उन्मोटन n. *das Abknicken, Abbrechen.*

उप 1) Adv. *a)* in Verbindung mit Verben *herzu, hinzu, herbei.* Bisweilen ist im Veda ein Zeitwort der Bewegung zu उप zu ergänzen. — *b) dazu, ferner.* — 2) Präp. *a)* mit Acc. α) *zu — her, zu — hin.* — β) *in der Nähe von, bei.* — γ) **unter* (zur Bezeichnung der Unterordnung). — *b)* mit Loc. α) *in der Nähe von, an, bei, auf.* — β) *zur Zeit von, an.* — γ) *zu — hin. zu — hinauf.* — δ) *in.* — ε) **über, mehr als.* — *c)* mit Instr. α) *mit, in Begleitung von, gleichzeitig mit.* — β) *in Gemässheit von.* — *d)* in Comp. mit einem Nom. *in der Nähe von* (eig. und übertr.).

Digitized by Google

*उपक m. Hypokoristikon aller mit उप anlautenden Eigennamen. Auch Pl.

उपकक्ष 1) Adj. *bis zur Achsel reichend.* — 2) n. *die Haare in der Achselgrube* Gop. Br. 1,3,7. 9. Könnte auch Adj. *in der A. befindlich* sein.

उपकण्ठ n. 1) *Nähe, Nachbarschaft* 112,5. — 2) **Carrière eines Pferdes.*

उपकनिष्ठिका f. *Ringfinger.*

*उपकन्या f. gaṇa गौरादि zu P. 6,2,104.

उपकन्यापुरम् Adv. *in der Nähe des Gynaeceums.*

उपकरण n. (adj. Comp. f. आ) 1) *das Erweisen eines Dienstes, einer Gefälligkeit, das Fördern.* — 2) *Zuthat, Zubehör, Geräthe, Werkzeug.* m. Bhâg. P. — 3) *Zugabe, Beitrag, Hülfsmittel.* — 4) **Gefolge eines Fürsten.*

उपकरणवत् Adj. *mit Hülfsmitteln versehen, vermögend* Karaka 3,8.

उपकरणार्थ Adj. *dienlich, erforderlich* Karaka 1,15.

उपकरणी Adv. mit कर् *zu einem Werkzeug machen, so v. a. ganz von sich abhängig machen* Harsha. 21,15. Kâd. 229,18. Mit भू so v. a. *ganz abhängig werden* 222,21.

उपकरणीय Adj. in अनुप°.

*उपकर्णम् Adv. *in der Nähe des Ohres.*

उपकर्तर् Nom. ag. (f. °त्री) *Jmd einen Dienst oder eine Gefälligkeit erweisend, Förderer.*

उपकर्षण n. *das Herbeischleppen.*

*उपकलापम् Adv. *in der Nähe des Gürtels.*

उपकल्प m. *Zubehör.*

उपकल्पन 1) n. *das Zurüsten.* — 2) f. आ *Zubereitung.*

उपकल्पनीय Adj. 1) *vorzubereiten, zuzurüsten, herbei —, anzuschaffen* Karaka 1,15. — 2) *über Herbeischaffung handelnd* ebend.

उपकल्पयितवै Dat. Inf. *zuzurüsten, herbeizuschaffen.*

उपकल्पयितव्य Adj. = उपकल्पनीय 1).

उपकार 1) m. (adj. Comp. f. आ) *a) Diensterweisung, Dienst, Gefallen, das Beitragen zu Etwas, von Nutzen Sein* Kap. 3,68. 5,3. °रे वर्त् *Jmd einen Dienst erweisen können, — erwiesen haben.* — *b) Zurüstung, Ausschmückung.* — 2) *f. ई = उपकार्य 2) *a*).

उपकारक 1) Adj. (f. °रिका) *a) einen Dienst erweisend, zu Etwas beitragend, nützlich, behülflich* 107,5. 161,1. 224,3. Nom. abstr. °त्व n. — *b) accessorisch.* — 2) *f. °रिका *a*) = उपकार्य 2) *a*). — *b) eine Art Gebäck.*

उपकारिन् Adj. *der Jmd einen Dienst oder einen Gefallen erweist, Wohlthäter, beitragend zu Etwas, nützlich, förderlich* 253,21. Nom. abstr. °रित्व n.

उपकार्य 1) Adj. *dem ein Gefallen oder eine Wohlthat erwiesen wird* Râgat. 7,821. *dem Hülfe geleistet werden muss, was ohne andere Factoren nicht zu Stande kommen kann, was gefördert wird.* — 2) f. आ *a) ein königliches Zelt.* — *b) *Leichenacker* Gal.

*उपकाल m. N. pr. eines Schlangendämons.

उपकालिका f. *Nigella indica* Bhâvapr. 1,166.

उपकिरण n. *das Verschütten, Vergraben in.*

उपकीचक m. *ein Anhänger des* Kîčaka.

*उपकुञ्चि f. *Nigella indica Roxb.*

उपकुञ्चिका f. 1) dass. — 2) **kleine Kardamomen.*

*उपकुम्भ 1) °म्, °म्भे, °म्भेन *in der* oder *die Nähe des Topfes.* *°म्भात् *vom Topfe her.* — 2) f. आ *Croton polyandrum* Nigh. Pr.

उपकुर्वाण (Çabd. zu Khând. Up. S. 137) und °क (Kull. zu M. 9,94, wo °दृश्योप° zu lesen ist) m. *ein Schüler, der nur bis zur Beendigung des* Veda-*Studiums beim Lehrer wohnt und dann* Gṛhastha *wird.*

उपकुल्य n. *Nebengeschlecht,* Bez. *best. Mondhäuser* Ind. St. 10,289. 292.

उपकुल्या f. *Piper longum L.*

उपकुश m. 1) *Abscess am Zahnfleisch* Karaka 1,25. 6,17. — 2) *N. pr. eines Sohnes des Kuça (buddh.).

*उपकूप m. 1) *ein kleiner Brunnen.* — 2) °पे und उपकूप° *in der Nähe eines Brunnens.*

उपकूल Adj. *am Ufer sich befindend,* — *wachsend* Kâd. II,75,1. Auch in Comp. mit einem Flussnamen.

उपकूलक m. N. pr. eines Mannes.

उपकूलतस् und °कूलम् Adv. *am Ufer von.*

उपकृति f. *Erweisung eines Dienstes* oder *Gefallens* Spr. 7748. 7753.

*उपकृतिन् Adj. *der Jmd einen Dienst erwiesen hat.*

*उपकृष्ण m. gaṇa गौरादि zu P. 6,2,194.

उपकृष्णक m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Skanda's.

उपकेतु m. N. pr. eines Mannes.

उपकोण m. *Zwischengegend* Bâlar. 273,7.

उपकोशा f. N. pr. der Gattin Vararuki's.

उपकोसल m. N. pr. eines Mannes.

*उपक्रत्तर् Nom. ag. Vop. 26,28.

उपक्रम m. (adj. Comp. f. आ) 1) *Herannahung, Herbeikunft.* — 2) *Anwendung* (einer Arzenei). — 3) *das Thun für Etwas, Befördern.* — 4) *Behandlung* (medic.) — 5) *Antritt, Anfang, Beginn* Lâṭ. 4,6,1. — 6) *Anschlag, überlegter Plan.* — 7) *der erste Gedanke zu einem Werke.* *n. am Ende eines Comp. — 8) *Mittel.* — 9) *Radkranz* Hemâdri 1,326, 16. — 10) *= विक्रम. — 11) fehlerhaft für अपक्रम.

उपक्रमण 1) Adj. (f. ई) *nachkommend, willfahrend.* — 2) n. *das Behandeln* (medic.).

उपक्रमणीय Adj. 1) *zu behandeln* (eine Krankheit). — *b) die Behandlung betreffend.* द्विविधोप° *die zweifache Art der B. b.*

उपक्रमपराक्रम Titel eines Werkes.

उपक्रमितव्य Adj. *womit der Anfang zu machen ist.*

उपक्रम्य und °क्राम्य Adj. *zu behandeln, behandelt werdend* (medic.).

उपक्रिया f. 1) *Zuführung, Mittheilung.* — 2) *Dienstleistung.* — 3) *Heilmittel* Karaka 6,24.

उपक्रीडा f. *Spielplatz.*

उपक्रुष्ट m. *Zimmermann* Âçv. Çr. 2,1,13.

उपक्रोश m. *Tadel, Vorwurf.*

उपक्रोशन n. *das Tadeln, Schmähen.* कुलोपक्रोशनकरी *das Geschlecht beschimpfend.*

उपक्रोष्टर् m. *Esel.*

उपक्लेश m. *ein kleinerer* Kleça (buddh.).

*उपक्वण m. *Ton einer Laute.*

उपक्वास m. *ein best. Wurm* AV. 6,50,2.

उपक्ष m. = उपक्षत्र VP.² 4,96.

उपक्षत्र m. N. pr. eines Fürsten VP. 4,14,2.

उपक्षप्रयितर् Nom. ag. *Zunichtemacher* Sâj. zu RV. 7,83,1.

उपक्षय m. 1) *Abnahme, Verminderung, Schwund.* — 2) als Beiw. Çiva's nach Nîlak. *ein intermediärer Weltuntergang.*

उपक्षित् Adj. *anhaftend, anhängend.*

उपक्षुद्र Adj. (f. आ) *minusculus.*

उपक्षेतर् Nom. ag. *Anhänger.*

उपक्षेप m. 1) *Andeutung, Erwähnung* Vidh. 5,1. — 2) **poetical or figurative style or composition.*

उपक्षेपक Adj. *andeutend,* in अर्थोपक्षेपक.

उपक्षेपण n. 1) *das Andeuten.* — 2) *das Kochenlassen von Speisen eines* Çûdra *im Hause eines Brahmanen.*

उपखातम् Adv. *am Graben.*

उपखिल n. *ein Supplement zu einem Supplement.*

°उपग Adj. (f. आ) 1) *sich hinbegebend zu, in;* s. अच्छोपोपग. — 2) *befindlich —, stehend in, auf* (Çiç. 16,68). — 3) *gehörig zu, sich anschliessend an* AK. 3,6,8,43. — 4) *geeignet —, dienend zu* MBh. 13,14,398. Karaka 1,4.6,5. — 5) *versehen mit.* — 6) f. *belegt —, besprungen von* H. 1266. — Vgl. उपगा.

उपगण 1) *Adj. *keine sehr grosse Zahl bildend.* — 2) m. N. pr. eines Mannes (buddh.).

उपगत n. *Empfangschein.*

उपगति f. *Herbeikunft.*

उपगन्तवै Dat. Inf. *herbeizukommen* RV. 10,160,5.

Digitized by Google

उपगन्तव्य Adj. *worein man sich zu fügen hat* Kâd. II,91,22.

उपगम m. 1) *Hinzutritt, Ankunft, das Sichhinbegeben —, Hingelangen zu* Bâlar. 95,10. मकरोपगमे रवेः *wenn die Sonne in den Steinbock tritt* Hemâdri 1,538,7. — 2) *das Eintreten, Hinzutreten* (eines Verhältnisses) Çâk. 14. — 3) *ehrfurchtsvolles Herantreten, so v. a. Verehrung.* — 4) **Einwilligung.* — 5) *das Gewahr—, Innewerden.* — 6) **eine best. hohe Zahl* (buddh.).

उपगमन n. 1) *das Gelangen in, zu.* — 2) *das Sichhingeben.* — 3) *das Gewahr—, Innewerden.*

उपगम्य Adj. *zugänglich.*

उपगर्कन m. N. pr. eines Ṛshi.

उपगा f. *Begleitung eines Gesanges* Lâṭj. 1,11, 24. Gaim. 3,7,30.

उपगातृ Nom. ag. *der den Gesang* (des Udgâtar) *begleitet, Chorsänger.*

उपगान n. *begleitender Gesang.*

उपगामिन् Adj. *herbeikommend, sich einstellend.*

उपगायन n. *das Singen.*

*उपगिरम् Adv. *am Berge.*

उपगिरि 1) m. *an ein Gebirge angrenzendes Land.* — 2) *Adv. *am Berge.*

उपगीति f. *ein best. Metrum.*

उपगीथ dass. Maitr. S. 2,13,4.

उपगु 1) m. N. pr. eines Fürsten. — 2) *Adv. *bei der Kuh.*

*उपगुड (Kâç.) und *उपगुध m. gaṇa गौरादि zu P. 6,2,194.

उपगुप्त m. N. pr. eines Fürsten.

1. उपगुरु m. desgl. VP.^{2} 3,334.

2. उपगुरु Adv. *beim Lehrer* Ind. St. 15,291.

उपगूढ n. *das an die Brust Drücken Jmds, Umarmen* Venis. 115.

*उपगूढक Adj. von उपगूढ.

उपगूहन n. 1) *das Verstecken.* — 2) = उपगूढ. — 3) in der Dramatik *das Eintreten eines wunderbaren Ereignisses.*

उपगेय n. *Gesang.*

उपगोक्ष m. *ein best. als unrein geltendes Feuer* Mantrabr. 1,7,1.

*उपगोर m. P. 6,2,194.

उपग्रन्थ m. *eine best. Gattung von Werken.*

1. उपग्रह m. 1) **Ergreifung, Gefangennehmung.* — 2) *Handvoll* (insbes. Kuça-Gras) Kâtj. Śrâuas. 1. — 3) **ein Gefangener.* — 4) *Anfügung* (eines Bindevocals). — 5) *ein als* Nidhana *bei einem* Sâman *angefügtes* ए. — 6) *Veränderung, Modification* Saṃhitopan. 17,4 (vgl. 21,6). — 7) *Geneigtmachung, Zufriedenstellung, das Schmeicheln.* — 8) *ein Bündniss* oder *Friede, die man, um das Leben zu retten, durch Hingabe von Allem erkauft,* Spr. 7329. — 9) *genus verbi* (*Act. Med.*).

2. उपग्रह m. 1) *Nebenplanet, Meteor, Sternschnuppe.* — 2) *ein best. Krankheitsdämon* Hariv. 9562.

उपग्रहण n. 1) *das Unterfangen, Unterstützen.* — 2) *das Fördern, Befestigen.* — 3) **das Gefangennehmen.*

उपग्राह m. *Geschenk, Gabe* MBh. 2,52,40.

*उपग्राह्य n. dass.

उपघात m. 1) *Schlag, Verletzung, Beschädigung.* — 2) *Verkümmerung, Beeinträchtigung, Erleidung eines Schadens.* — 3) *das Nehmen, Fassen.*

उपघातक 1) Adj. *verkümmernd, beeinträchtigend, schädigend, schädlich* Karaka 5,12. — 2) m. = उपघात 2).

उपघातम् Absol. *nehmend, fassend* Pâr. Gṛhj. 2,14,13.

उपघातिन् Adj. 1) *verletzend, beschädigend.* — 2) *verkümmernd, beeinträchtigend, schädigend.*

उपघोषण n. *das Verkünden, Bekanntmachen.*

उपघ्न m. 1) *Stütze.* — 2) **Zufluchtsstätte.*

उपच Adj. in आचोपच.

उपचक्र m. *ein zu den* Vishkira *gezählter Vogel.*

*उपचक्षुस् n. *ein über Raum und Zeit hinwegsehendes Auge.*

*उपचतुर Adj. Pl. *beinahe vier.*

उपचय m. 1) *Ansammlung, Zunahme, Vermehrung, Wachsthum, das Gedeihen, Wohlergehen.* °यं कर् *Jmds* (Gen.) *Wohlergehen fördern, Jmd Hülfe gewähren.* उपचयावह Adj. *Vortheil bringend* 164, 29. — 2) *Zusatz.* — 3) *das 3te, 6te, 10te und 11te Haus vom* Lagna.

उपचर 1) Adj. *hinzutretend.* — 2) m. in सूपचर *a) Zugang.* — *b) Behandlung* (medic.)

उपचरण n. *das Hinzutreten,* in सूपचरण.

उपचरणीय Adj. *zuzuschreiben* Comm. zu TBr. 1,126,5 v. u.

*उपचरध्यै Dat. Inf. P. 3,4,9, Sch.

उपचरित n. = उपाचरित.

उपचरितव्य Adj. 1) *zu behandeln* (Person) 175, 22. — 2) *dem man höflich begegnen muss, — Verehrung zu bezeigen hat* Spr. 3956, v. l.

*उपचर्म Adv. *an der Haut, am Fell* oder *am Schilde.*

उपचर्य 1) Adj. = उपचरितव्य 1) (Karaka 4,8) und 2). — 2) f. आ *a) Bedienung, Aufwartung* Spr. 7665. — *b) Behandlung* (medic.).

*उपचाकु m. N. pr. eines Mannes.

उपचायमृड Adj. zu क्रियण Kâṭj. 11,1. Vgl. उपचाय्यपृड.

°उपचायित्व MBh. 14,2198 fehlerhaft für °अपचायित्व.

°उपचायिन् Adj. 1) *gedeihen machend, fördernd.* — 2) *ehrend.*

*उपचाय्य und *°क (Gal.) m. *ein best. Opferfeuer.*

*उपचाय्यपृड Adj. v. l. für उपचायमृड Mahâbh. 3,60,*a.*

उपचार^{3} m. (adj. Comp. f. आ) 1) *das Betragen, Benehmen, Verhalten Jmds* (Gen.); *das Verfahren mit Jmd* oder *Etwas* (Gen.) 29,23. 35,32. Âpast. — 2) *zuvorkommendes Betragen, Aufwartung, Bedienung, Höflichkeitsbezeigung.* Bei der Verehrung eines Götterbildes 16 derselben aufgezählt Hemâdri 1,111,2. fgg. Weber, Kṛshṇaj. 255. — 3) *Behandlung* (medic.). — 4) *Ceremonie.* — 5) **Darbringung, Geschenk.* — 6) *Schmuck, Verzierung* Ragh. 7,4. Kumâras. 7,88. — 7) *ein glücklicher Umstand.* — 8) *Sprachgebrauch, Redeweise* Nâjâs. 2,2,14.15. 31.32. — 9) *uneigentliche, conventionelle Benennung eines Gegenstandes.* — 10) *das Erscheinen von* स *und* ष *an Stelle des* Visarga. Vgl. उपाचार. — 11) Titel eines Pariçishṭa des SV.

उपचारक 1) am Ende eines adj. Comp. (f. °रिका) = उपचार 2) 117,13. — 2) m. = उपचार 2) Hemâdri 1,756,8.

उपचारक्रिया f. *Höflichkeitsbezeigung* M. 8,357.

उपचारच्छल n. *das Verdrehen der Meinung eines Andern, indem man ein Wort nach dem Sprachgebrauch in einem andern Sinne auffasst,* Nâjâs. 1,1,52.55.

उपचारपद n. *ein höfliches Wort, blosse Schmeichelei* Kumâras. 4,9.

उपचारपरीत Adj. *überaus höflich.* Nom. abstr. °ता H. 65.

उपचारवत् Adj. *verziert, geschmückt* Ragh. 6,1.

°उपचारिक Adj. *zu Etwas dienend, —gehörig.*

उपचारिन् Adj. 1) *Jmd* (Acc.) *dienend, aufwartend, Ehre erweisend* Maitrjup. 6,30. — 2) am Ende eines Comp. *gebrauchend* (medic.) Karaka 1,18.

*उपचारु und °मत् m. N. pr. zweier Ćakravartin (buddh.).

उपचार्य 1) Adj. *dem man den Hof machen muss* Spr. 7343, v. l. — 2) *m. *Behandlung* (medic.).

उपचिकीर्षु Adj. *Jmd einen Dienst zu leisten beabsichtigend* Bâlar. 243,18.

उपचित्^{1} f. *eine best. Krankheit,* etwa *Anschwellung.*

उपचिति f. 1) *Zunahme, Vermehrung* Spr. 2810. 3474 (Conj.). — 2) *Gewinn* Spr. 914. — 3) *Scheiterhaufen* MBh. 3,231,21. — 4) *arithmetische Pro-*

Digitized by Google

gression Ârsabh. 2,21.

उपचितो Adv. mit भू *zunehmen, wachsen.*

उपचित्र 1) Adj. *buntfarbig* Ind. St. 8,358. — 2) m. N. pr. eines Mannes. — 3) f. आ a) **Salvinia cucullata* Roxb. — b) *Croton polyandrum* Spr. — c) Name *verschiedener Metra.*

उपचित्रक n. *ein best. Metrum.*

उपचोका f. so v. a. उपजीक AV. Paipp. 9,2,5. schädliche Wesen 19,8,4.

उपचूडन und °चूलन n. *das Abflammen, Sengen* Pârâç. 5,6. Âçvâlâyanagṛhya und Mit. 3,83,a,2 v. u.

*उपचेय Partic. fut. pass. von चि mit उप. *°पृड Mahâbh. 3,60,a. Vgl. उपचाय्य°.

उपच्छन्द् m. *Bedarf* MBh. 13,63,12.

उपच्छन्दन n. *das Bereden, Ueberreden* Bâlar. 118,2.

उपच्छन्दोरूपोठ N. pr. einer Oertlichkeit.

उपजँ 1) Adj. a) *hinzukommend, hinzuzurechnen zu* (Gen.). — b) *entstanden—, hervorgegangen aus, herkommend von* (im Comp. vorangehend) Gaut. — 2) m. *eine best. Gottheit.*

उपजगती f. *ein best. Metrum.*

उपजन m. 1) *Hinzutritt* Comm. zu Nâjas. 2,2,53. — 2) *Zusatz, Zuwachs, Anhängsel.* — 3) *hinzutretender Laut, — Silbe, Suffix.*

उपजनन n. *Zeugung* Mân. Gṛhj. 1,14.

उपजन्धनि m. N. pr. eines Mannes. Vgl. श्रोप°.

उपजप्य Adj. *aufzuwiegeln, zu seiner Partei herüberzuziehen.*

उपजला f. N. pr. eines Flusses.

उपजल्पित्वन् Adj. *zu Jmd redend, Rath ertheilend.*

उपजा f. *entferntere Nachkommenschaft.*

उपजाति f. *ein gemischtes Metrum.*

उपजातिका f. dass. Utpala zu Varâh. Bṛh. 26 (24),2. 27 (25),8.

*उपजानु Adv. *am Knie.*

उपजाप m. *das Zuraunen, Aufwiegeln, Herüberziehen zu seiner Partei* MBh. 12,140,64.

उपजापक Adj. *aufwiegelnd.*

उपजिगमिषु Adj. *zu gehen beabsichtigend nach* (Acc.).

उपजिघ्रण n. oder °णा f. *das Beriechen* Kâraka 7,7.

उपजिज्ञासु Adj. *kennen zu lernen wünschend.*

उपजिज्ञास्य Adj. *räthselhaft.*

उपजिघृक्षा f. *die Absicht zu rauben* MBh. 3,300,11.

उपजिह्वा f. 1) *Zäpfchen im Halse.* — 2) *Abscess auf der unteren Seite der Zunge.* — 3) **eine Ameisenart.*

उपजिह्विका f. = उपजिह्वा 1)*, 2) und 3).

उपजीक m. Bez. von *Nixen.* Vgl. Ind. St. 13,139.

उपजीव 1) Adj. Nebenbegriff zu जीव in einer Formel. — 2) f. ई *Lebensmittel.*

उपजीवक Adj. 1) *lebend von, seinen Lebensunterhalt habend von* (Instr. oder im Comp. vorangehend). — 2) *von einem Andern seinen Lebensunterhalt beziehend, auf Kosten Anderer lebend, ein Untergebener.*

उपजीवन n. 1) *Lebensunterhalt.* — 2) *vollkommene Abhängigkeit von, demüthige Verehrung* Prasannar. 30,4.

उपजीवनीय Adj. *Lebensunterhalt gewährend, dazu dienend.*

उपजीविन् Adj. 1) *lebend—, seinen Lebensunterhalt habend von* (Acc., Gen. oder im Comp. vorangehend). — 2) *vollkommen abhängig von, demüthig verehrend* 290,16. — 3) = उपजीवक 2).

उपजीव्य 1) Adj. a) = उपजीवनीय. — b) *das wovon etwas Anderes abhängt, worauf Etwas beruht.* Nom. abstr. °त्व n. — 2) n. *Lebensunterhalt.*

उपजोष 1) m. *Gefallen, arbitrium,* in यथोपजोषम्. — 2) Adv. a) **nach Belieben.* — b) *still, ruhig.*

उपजोषण n. *das Gebrauchen, Geniessen* (einer Speise).

उपज्ञा f. *eine Kenntniss, auf die man selbst gelangt ist, eigene Erfindung.* Am Ende eines adj. Comp. *erfunden —, erdacht vor —, vor — nicht gekannt.*

उपज्मन् m. etwa *Bahn.*

उपज्योतिष N. pr. eines Landes Varâh. Bṛh. S. 14,3.

*उपट m. Hypokoristikon, = उपक.

*उपठौकन n. *Darbringung, Geschenk.*

उपतट्ट und °क m. N. pr. eines Schlangendämons.

उपतटम् und उपतट° Adv. *am Abhange, — Ufer* Kâd. 24,20.

उपतप्त und *°तप्तर् m. *innere Hitze, Krankheit.*

उपतत्त्वम् Adv. *an den Thürmen, an die Thürme* Çiç. 3,39.

उपतल्प्य m. *Auftritt, Bank.*

*उपतस्विन् m. N. pr. eines Mannes.

उपताप m. 1) *Hitze, Wärme, Erwärmung.* — 2) *Schmerz, Leid.* — 3) *Erkrankung, Krankheit, Beschädigung.*

उपतापक Adj. *Schmerz bereitend* Hem. Joc. 4,9 (nach der richtigen Lesart).

उपतापिन् Adj. 1) *krank.* — 2) am Ende eines Comp. *Schmerz bereitend* 252,29. Nom. abstr. °पित्व n.

उपतारक Adj. (f. आ) *überschwemmend.*

उपतिष्ठासु Adj. *sich hinbegeben wollend.* °अत्तिकम् Daçak. 8,13.

उपतिष्य m. N. pr. *eines Sohnes des* Tishja.

*उपतीरम् Adv. *am Ufer.*

उपतीर्थ *Steg zum Wasser,* in सूपतीर्थ.

*उपतूलम् Adv. *an der Rispe* u. s. w.

उपतृण्य m. *eine best. Schlange* AV. 5,13,5.

*उपतैल und *उपतैष gaṇa गोरादि.

उपत्यका f. *am Fusse eines Berges gelegenes Land.*

उपदंश m. 1) *Gewürz, Zukost.* — 2) *eine best. Krankheit der Geschlechtstheile.* — 3) **Moringa pterygosperma Willd.* — 4) **ein best. Strauch.*

*उपदंशक m. *eine best. Pflanze* Gal.

*उपदंशम् Absol. mit einem Instr. oder am Ende eines Comp. *mit einem Zubiss von.*

उपदधि Adj. *darauf legend.*

*उपदर्शक m. *Thürsteher.*

उपदर्शन n. *das vor Augen Führen, Vergegenwärtigen.*

*उपदश Adj. *gegen—, beinahe zehn.*

उपदा 1) Adj. *nur Kost* (nicht Lohn) *empfangend.* — 2) f. *Darbringung, Geschenk.*

1. उपदातर् Nom. ag. *Gewährer, Ertheiler, Verleiher.*

2. *उपदातर् Nom. ag. von दो mit उप Kâç. zu P. 6,1,50.

*उपदातव्य Partic. fut. pass. von दो mit उप Kâç. zu P. 6,1,50.

*1. उपदान n. *Darbringung, Geschenk.*

*2. उपदान n. Nom. act. von दो mit उप.

*उपदानक n. *Darbringung, Geschenk.*

उपदानवी f. N. pr. einer Tochter Vṛshaparvan's und Vaiçvânara's.

उपदामुक Adj. (f. आ) *ausgehend, versiegend.*

°उपदिग्धता f. *das Beschmiertsein, Belegtsein mit.*

उपदिदिक्षा f. *die Absicht anzuweisen, — zu belehren* Çaṃk. zu Bâdar. 3,4,8.

1. उपदिश् Adj. *anzeigend, anweisend,* in मार्गोपदिश्.

2. उपदिश् f. *Zwischengegend.*

उपदिश m. N. pr. eines Sohnes des Vasudeva.

*उपदिशम् Adv. *in einer Zwischengegend.*

उपदिशा f. *Zwischengegend.*

उपदिष्ट n. in der Dramatik *Worte der Ermahnung der Vorschrift gemäss.*

1. *उपदी f. *Schmarotzerpflanze.*

2. उपदी Adv. mit कर् *Jmd* (Dat.) *Etwas* (Acc.) *darbringen, schenken.*

उपदीक m. (Taitt. Âr. 5,10,6) und °का f. *eine Ameisenart.*

उपदीक्षित् Adj. *an der Weihe Theil nehmend, nahe verwandt.*

उपदुक् m. *Melkeimer.*

उपदृश् f. *Anblick, Aussehen.*

उपदेव 1) m. a) *eine untergeordnete Gottheit.* — b) N. pr. verschiedener Männer VP. — 2) f. आ und

Digitized by Google

ई N. pr. einer Gemahlin Vasudeva's.

*उपदेवता f. = उपदेव 1) a).

उपदेश m. (adj. Comp. f. आ) 1) *Hinweisung, Verweisung auf.* — 2) *Anweisung, Unterweisung, Belehrung, Rathertheilung, Vorschrift.* — 3) *die in grammatischen Lehrbüchern angenommene Bezeichnungsweise einer Wurzel, eines Themas, Suffixes u. s. w.* — 4) *eine best. Klasse von Schriften bei den Buddhisten.* — 5) fehlerhaft für अपदेश *Vorwand.*

उपदेशक 1) Adj. *Etwas lehrend.* — 2) *m. *Handwerker* Gal.

उपदेशकर्णिका f. Titel eines Werkes.

उपदेशता f. Nom. abstr. zu उपदेश 2).

उपदेशन n. und उपदेशना f. *Anweisung, Unterweisung, Lehre.*

उपदेशनवत् Adj. *mit einer Anweisung versehen* Tândja-Br. 6,2,1.2.

उपदेशपञ्चक n., उपदेशमाला f., उपदेशसाहस्री f. und उपदेशामृत n. Titel von Werken.

1. उपदेशिन् Adj. *unterweisend, lehrend, Lehrer.*

2. उपदेशिन् m. *ein Wort, Thema, Suffix u. s. w. in der in grammatischen Lehrbüchern angenommenen Form.*

(उपदेश्य) उपदेशिष्य, उपदेश्य Adj. *was gelehrt wird.*

उपदेष्टर् Nom. ag. *Anweiser, Unterweiser, Lehrer.* Nom. abstr. °ष्टृत्व n.

उपदेष्टव्य Adj. *anzuweisen, zu unterweisen, — lehren* (Etwas).

उपदेह m. 1) *Ueberzug, eine sich ansetzende Aussonderung* (an kranken Körpertheilen). — 2) *Umschlag, Pflaster* Comm. zu Karaka 1,1 (S. 357).

°उपदेहवत् Adj. *mit einem Ueberzug von — versehen* Suçr. 2,304,6.

*उपदेहिका f. *eine Ameisenart.*

उपदोह m. (adj. Comp. f. आ) und °न n. (adj. Comp. f. आ) *Melkeimer.*

उपद्रव m. (adj. Comp. f. आ) 1) *widerwärtiger Zufall, Unfall, Widerwärtigkeit, Calamität, Uebel, Gebrechen.* — 2) *Sonnen- oder *Mondfinsterniss* Gal. — 3) *eine hinzukommende Krankheitserscheinung, Krankheitszufall.* — 4) *Scheusal* (?) MBh. 12, 60,44. — 5) *der vierte Satz in einer* Sâman-*Strophe* Comm. zu Ait. Âr. 227,3 v. u.

उपद्रष्टर् Nom. ag. *Zuschauer, Zeuge.*

उपद्रष्टृमत् Adj. *mit Zeugen versehen.* Loc. so v. a. *vor Zeugen.*

उपद्रुत n. *ein best.* Samâdhi.

उपद्वार n. *Nebenthor, — thür* Agni-P. 29,37. 47.

उपद्वीप m. *ein kleinerer* Dvîpa.

उपधमन n. *das Anblasen* Gaut.

उपधर्म m. 1) *eine untergeordnete Verpflichtung.* — 2) *Aftergesetz, falscher Glaube.*

उपधा f. 1) *Betrug, Schelmerei, Ränke.* — 2) *das auf die Probe Stellen.* — 3) *der vorletzte oder vorangehende Laut.*

उपधातु m. 1) *Halbmetall.* — 2) *ein untergeordneter Bestandtheil des Körpers.*

उपधान 1) Adj. *aufsetzend, beim Aufsetzen angewendet.* — 2) n. (adj. Comp. f. आ) *a) das Aufsetzen* Çulbas. 3,46. — *b) das Hinzufügen* Comm. zu Lâṭ. 7,9,8. — *c) Kissen, Polster.* — *d) Einschlagtuch* (für Stoffe, die unter die Presse kommen) Karaka 1,15. — *e) Deckel* Hemâdri 1,416,15. — *f)* etwa *Zapfen an der* Vîṇâ. — *g) Ausserordentlichkeit, Ungewöhnlichkeit.* प्रेमोप° *eine ungewöhnliche Liebe* Bâlar. 92,19. फलोपधान Siddh. K. — *h) *Zuneigung.* — *i) *Gelübde.* — *k) *Gift.* — 3) f. उपधानी *Kissen.*

उपधानक n. *Kissen, Polster* Hemâdri 1,657,20.

उपधानविधि m. Titel eines Werkes.

उपधानीय n. *Kissen.*

°उपधायिन् Adj. *Etwas* (als Kissen) *unterlegend.*

उपधारण n. *das in Betracht Ziehen, Erwägung.*

उपधार्य Adj. *zu begreifen* Karaka 1,15.

उपधालोपिन् Adj. *einen Ausfall des vorletzten Lautes erleidend* P. 4,1,28.

उपधि m. 1) *Hinzufügung* Lâṭ. 7,9,8. — 2) *Betrug, Schelmerei.* — 3) *der Theil des Rades zwischen Nabe und Radkranz.* — 4) = उपाधि *Bedingung, Attribut* (buddh.).

उपधिक M. 9,258 fehlerhaft für औपधिक.

*उपधृति f. *Lichtstrahl.*

उपधेय Adj. *aufzusetzen, aufgesetzt werdend.*

उपध्मा f. *Anhauch, die Thätigkeit, durch welche der* Upadhmânîja *hervorgebracht wird.*

उपध्मानिन् Adj. *anhauchend.*

उपध्मानीय m. *der* Visarga *vor* प *und* फ.

उपध्वंसन MBh. 13,2617. fgg. fehlerhaft für अप°.

उपनक्षत्र n. *Nebenstern.*

उपनख n. *eine best. Krankheit der Nägel.*

उपनगर *n. *Vorstadt.* Adv. in °भव Adj. *in der Nähe der Stadt befindlich* Daçar. 60,17.

उपनति f. 1) *Zuneigung.* — 2) *das Zutheilwerden.*

*उपनदम् Adv. *am Fluss.*

उपनद्धव्य Adj. *mit einem Umschlag zu versehen.*

उपनन्द m. N. pr. eines Schlangenfürsten und verschiedener Männer.

उपनन्दक m. N. pr. 1) eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra. — 2) eines Wesens im Gefolge Skanda's. — 3) einer Trommel Judhishṭhira's.

उपनन्दन m. *eine Form Çiva's* VP.² 1,79.

उपनन्दसंज्ञा f. N. pr. einer der Kumârî an Indra's Banner.

उपनम्र Adj. *sich einstellend* Naish. 2,12. 3,134.

उपनय m. 1) *Zuführung, Verschaffung.* — 2) *Erlangung.* — 3) *Anwendung.* — 4) *Einführung* (in eine Wissenschaft). — 5) *das vierte Glied in einem Syllogismus* Karaka 3,8. — 6) = *उपनयन 4).

उपनयन n. 1) *das Zuführen, Bringen.* — 2) *das Anwenden.* स्नेहस्य Karaka 1,29. — 3) *das Einführen* (in eine Wissenschaft), *das Vertrautmachen mit.* — 4) *Aufnahme eines Schülers in die Lehre, wodurch dieser in die Stellung eines vollberechtigten Mitglieds der religiösen Gemeinde einzutreten beginnt.* — 5) *Einleitung, introductio.*

उपनयनचिन्तामणि m. und उपनयनलक्षण n. Titel zweier Werke.

*उपनर् m. N. pr. eines Schlangendämons (buddh.).

उपनद्धन n. *Tuch zum Einbinden.*

उपनागर Adj. Bez. *eines best.* Apabhramça-*Dialects.*

उपनामुक Adj. *sich zuneigend.*

उपनार्य m. 1) *Führer, Anführer.* — 2) *= उपनयन 4).

उपनायक m. *Nebenheld* (im Drama).

उपनायन n. = उपनयन 4).

उपनायिक Hariv. 4417 fehlerhaft für औप°.

उपनासिक n. *Umgebung der Nase.*

उपनाह m. 1) *Bündel.* — 2) *Pflaster, Umschlag.* °स्वेद m. *Schweiss durch heisse Umschläge* Mat. med. 19. — 3) *Augenwinkelgeschwulst.* — 4) *das obere Ende des Halses der* Vîṇâ. — 5) *anhaltende Feindschaft* Gal.

उपनिक्षेप m. *Depositum, anvertrautes Gut.*

उपनिधातर् Nom. ag. *niedersetzend.*

उपनिधान 1) *das Danebensetzen* Comm. zu Lâṭ. 9,7,16. — 2) *= उपनिधि 1).

उपनिधि m. 1) *anvertrautes Gut,* insbes. *ein mit einem Siegel versehenes.* — 2) *Lichtstrahl* Gal. Vgl. उपधृति. — 3) N. pr. eines Sohnes des Vasudeva.

उपनिपात m. (adj. Comp. f. आ) 1) *Hinzutritt.* — 2) *Eintritt, das Eintreffen* Çâṅk. zu Bâdar. 3,4,51. *plötzliches Eintreffen, das Hervorbrechen* Mudrâr. 132,3 (197,3). Kâd. 152,14. 171,3. — 3) *Ueberfall.*

उपनिपातन n. *das Hereinbrechen, plötzliches Erscheinen* Comm. zu Njâyas. 2,1,24.

°उपनिपातिन् Adj. *hereinbrechend —, sich stürzend in.*

उपनिबन्धृ Nom. ag. *Abfasser, Redacteur.* Nom. abstr. °न्धृत्व n.

उपनिबन्धन 1) Adj. *offenbarend, an den Tag le-*

Digitized by Google

gend. — 2) n. *das Schildern, Beschreiben.*

°उपनिभ Adj. *gleich, ähnlich.*

उपनिमन्त्रण n. *das Einladen* Vaitân. 25.

*उपनिर्गम m. *Hauptstrasse.*

उपनिवपन n. *das Hinwerfen auf Etwas.*

उपनिवेश m. (adj. Comp. f. आ) *Vorstadt.*

°उपनिवेशिन् Adj. *zukommend* (ein Name einem Dinge).

उपनिषद् f. 1) *das sich in die Nähe Setzen. — 2) esoterische Lehre, Geheimlehre, Geheimniss.* *उपनिषत्कर् wohl *mit Etwas geheim halten.* — 3) *eine Klasse von Schriften, welche die Auffindung des geheimen Sinnes des Veda zur Aufgabe haben.*

उपनिषद् n. = उपनिषद् 3).

उपनिषद्ब्राह्मण n., °षत्त्र n. und °षद्विवरण n. Titel von Werken.

उपनिषादिन् Adj. *zu Jmds Füssen sitzend, unterthänig.*

*उपनिष्कर् m. *Hauptstrasse.*

उपनिष्क्रमण n. 1) *das Hinaustreten zu Etwas. — 2) das erste Hinauskommen eines Kindes in die freie Luft* Hemâdri 1,231,6. — 3) *freier Platz* Gaut. — 4) **Hauptstrasse.*

उपनीति f. = उपनयन 4) Nâjâm. 2,3,8.

*उपनीवि Adv. *am Schurz* Comm. zu Çiç. 10,60.

उपनृत्य n. *Tanzplatz.*

उपनेतर् Nom. ag. (f. °त्री) 1) *Zuführer, Herbeibringer.* — 2) *der einen Schüler bei sich aufnimmt, Erzieher* Spr. 2328.

उपनेतव्य Adj. *zu bringen.*

उपनेय Adj. Nâr. 4,51 fehlerhaft für अपनेय.

उपन्यसन n. *das zur Sprache Bringen, Etwas Predigen* Çiç. 16,51.

उपन्यास 1) Adj. *das Nöthige herbeischaffend* MBh. 12,100,28,*b*. — 2) m. *a) Beisetzung, Beifügung.* — *b) das Herbeischaffen des Nöthigen* MBh. 12,100, 28,*a*. — *c) eine hingeworfene Aeusserung, gelegentliche Erwähnung, — Ausspruch, Andeutung, Angabe* Bâdar. 1,2,23. 4,6. *Anführung. Citat* Utpala zu Varâh. Bṛh. 7,3. — *d) Begründung.* — *e) eine best. Art von Bündniss* oder *Frieden* Spr. 4566. — *f)* in der Dramatik *Beschwichtigung, Besänftigung.* — *g) *Pfand.*

°उपन्यासम् Absol. *unter Aeusserung von* Spr. 2665.

उपपक्ष m. 1) *Achselgrube.* उपपक्षदघ्न Adj. *bis dahin reichend.* — 2) Du. *die Haare in der Achselgrube.*

उपपक्ष्म Adv. *an den Augenwimpern* Suçr. 2,338,3.

(उपपक्ष्य) उपपक्षिक Adj. *an der Achsel befindlich.*

उपपतनीय n. = उपपातक.

उपपति m. *Nebenmann, Buhle.*

उपपत्ति f. 1) *das Eintreffen, Sichereignen, zu Stande —, zum Vorschein Kommen.* — 2) *das Zutreffen, Sichergeben, Begründetsein, Bewiesensein, Begründung, Beweis.* °युक्त *begründet, bewiesen.* °परित्यक्त *unbegründet, unbewiesen.* — 3) *Angemessenheit.* Instr. Sg. und Pl. (MBh. 13,23,8) *auf angemessene Weise.*

उपपत्तिमत् Adj. *mit Beweisen versehen, bewiesen.* Nom. abstr. °मत्त्व n. *Beweisbarkeit* Çaṃk. zu Bâdar. 2,2,32.

उपपत्तिसम m. im Njâja *das Sophisma: einem Dinge kann die eine von zwei grundverschiedenen Eigenschaften zukommen, wenn die Verschiedenheit in der Ursache des Dinges begründet ist.* Njâjas. 5,1,1.25.

उपपथ 1) m. etwa *Anhang, Ergänzung.* — 2) *°म् Adv. *am Wege.*

उपपद् f. *das Eintreffen, Eintreten.*

उपपद् n. 1) *ein Wort in untergeordneter Stellung, das als Begleiter eines andern Wortes auftritt.* — 2) **ein Bischen.*

*उपपरीक्षण n. und उपपरीक्षा f. *genaue Betrachtung, Untersuchung, Erforschung.*

उपपर्चन 1) *Adj. *dicht berührend.* — 2) n. *Begattung.*

उपपर्वन् n. *der Tag vor* oder *nach einem* Parvan Çâṅkh. Gṛhj. 6,1.

उपपल्वलम् Adv. *am Teiche* Naish. 1,121.

उपपात m. 1) *das Hinzukommen, von Neuem Entstehen* Ind. St. 10,311. — 2) *Zufall, Unfall.*

उपपातक n. *eine kleinere Sünde* Gaut.

°उपपातिन् Adj. *sich stürzend auf.*

उपपाद in द्रुरुपपाद und यथोपपादम्.

उपपादक Adj. *bewirkend, dass Etwas sich ereignet, —zu Stande kommt, bedingend, ermöglichend.*

उपपादन 1) Adj. *vorbringend, zur Sprache bringend* H. 255. — 2) n. *a) das Herbeischaffen.* — *b) das Erscheinen.* — *c) das Beweisen.*

उपपादनीय Adj. *zu behandeln* (medic.) Kâraka 3,7.

उपपादुक Adj. *von selbst entstehend.*

उपपाद्य Adj. *was zur Erscheinung gebracht wird.*

उपपाप n. = उपपातक.

उपपार्श्व m. wohl *Schulterblatt* MBh. 3,71,16.

उपपीडन n. *das Quälen, Martern.*

उपपीडम् Absol. *unter Drücken, an sich drückend* Naish. 6,78. उरसि Çiç. 10,47. *पार्श्वोप°, *पार्श्वाभ्यामुप° oder *पार्श्वयोरुप° P. 3,4,49, Sch.

*उपपुर n. und °पुरी f. *Vorstadt.*

उपपुराण n. *Neben-Purâṇa, eine best. Klasse von Schriften, die den 18 Purâṇa zur Seite gestellt werden.*

*उपपुष्पिका f. *das Gähnen.*

*उपपूर्वरात्रम् Adv. *gegen Anfang der Nacht* P. 6, 2,33, Sch.

उपपृच् Adj. *fest angeschmiegt an* (Gen.).

उपपौरिक Adj. *in der Nähe der Stadt gelegen.*

*उपपौर्णमासम् und *°मासि Adv. *um die Zeit des Vollmondes.*

उपप्रति Inf. *um sich zu begatten.*

उपप्रदर्शन n. *das Hinweisen auf.*

उपप्रदान n. *das Beschenken, Geschenk* VP. 5,22,17.

उपप्रलोभन n. *das Verführen, Verlockung.*

उपप्रुत् Adj. *heranwallend.*

उपप्रेक्षण n. *ruhiges Zusehen, das Nichtbeachten.*

उपप्रेष m. *Aufforderung.*

उपप्लव m. 1) *Heimsuchung, widerwärtiger Zufall, Unfall, Unglück, Störung;* insbes. von *widerwärtigen Naturereignissen* und *Finsternissen.* — 2) *Kampfplatz* MBh. 2,23,25. — 3) *Rand* Çulbas. 2,37.

उपप्लविन् Adj. *von einem Unfall betroffen.* Zugleich *verfinstert* Kâd. 234,6.

उपप्लव्य n. N. pr. der Hauptstadt der Matsja.

उपबन्ध m. 1) *Verbindung.* — 2) *Band, Strick.* — 3) *Anführung, Citat* Taitt. Prât. 1,59. — 4) *Anwendung, Gebrauch* (eines Wortes u. s. w.) Bâdar. 3,4,24. — 5) *eine best. Art zu sitzen.* — 6) *Suffix.*

उपबन्धन n. = उपबन्ध 4) Çaṃk. zu Bâdar. 3,4,24.

*उपबर्ह m. *Kissen.*

उपबर्हण 1) Adj. (f. आ) *mit einem Polster versehen* Vaitân. 36,7. — 2) m. *a)* Bein. des Gandharva Nârada VP.² 2,20. — *b)* N. pr. eines Gebirges. — 3) f. ई *Kissen, Polster.* — 4) n. dass.

उपबर्हिण m. v. l. für उपबर्हण 2) *b*).

*उपबहु Adj. *ziemlich viel.*

उपबाहु m. 1) *Unterarm.* — 2) *N. pr. eines Mannes.

उपबाह्वकसृञ्जयी und उपबाह्वा f. N. pr. einer Gattin des Bhuǵamâna Hariv. 1,37,3. 4.

*उपबिन्दु m. N. pr. eines Mannes gaṇa बाह्वादि in der Kâç.

उपबिल Adj. *neben der Oeffnung befindlich* Mânava im Comm. zu Kâtj. Çr. 9,9,25.

उपबृंहण n. *das Befestigen, Kräftigen, Fördern* R. ed. Bomb. 1,4,6.

उपबृंहिन् Adj. *kräftigend, fördernd.*

उपबर्ह 1) m. *Geräusch, Geklapper, Gerassel* u. s. w. — 2) f. उपबर्हा oder m. उपबर्हि *ein best. giftiges Thier* AV. 2,24,6.

उपबर्हि m. = उपबर्ह 1).

उपबर्हिमत् Adj. *geräuschvoll, laut.*

उपभङ्ग m. *Glied einer Strophe.*

Digitized by Google

उपभाषा f. *ein untergeordneter Provincialdialect.*

उपभुक्तधन Adj. *der sein Vermögen genossen hat* und zugleich m. N. pr. eines Kaufmanns.

उपभुक्ति f. *die tägliche Bewegung eines Gestirns.*

उपभूषण n. *Schiff und Geschirr.*

उपभृत् f. *eine hölzerne Opferkelle.*

उपभेद् m. *Unterart, Species.*

उपभैमि Adv. *neben* Bhaimî (Damajantî) Naish. 3,1.

उपभोक्तर् Nom. ag. *Geniesser, Niessbraucher, Gebraucher.*

उपभोग m. *Genuss, Niessbrauch, Gebrauch* (vom *coitus* 108,4); *Genuss*, so v.a. *Genussmittel.* Bei den Gaina *wiederholter Genuss desselben Gegenstandes.*

उपभोगवत् Adj. *Genüsse gewährend* zu Spr. 4491.

°उपभोगिन् Adj. *geniessend, niessbrauchend.*

उपभोग्य Adj. 1) *zu geniessen, — niessbrauchen, —gebrauchen, was genossen u. s. w. wird.* Nom. abstr. °त्व n. — 2) n. *Object des Genusses* MBh. 1,204,20.

उपभोजिन् Adj. *geniessend, essend.*

°उपभोज्य Adj. *sich zum Genuss für — eignend.*

उपमं Adj. (f. आ) 1) *der oberste, höchste.* — 2) *der höchste, herrlichste, trefflichste.* — 3) *der nächste, erste.*

उपमज्जन n. *Bad, Abwaschung.*

उपमद्गु m. N. pr. *eines jüngern Bruders des* Madgu.

उपमन्त्रण n. *das Bereden, Beschwatzen.*

1. उपमन्त्रिन् Adj. *ermunternd, antreibend.*

2. उपमन्त्रिन् m. *ein fürstlicher Rath zweiten Ranges.*

उपमन्थनी f. *Rührstab.*

उपमन्थितर् Nom. ag. *der* (Butter u. dgl.) *rührt.*

उपमन्यु 1) Adj. *eifrig, anstrebend.* — 2) m. N. pr. eines Mannes. Pl. *seine Nachkommen.*

उपमर्द m. 1) *heftiger Druck.* — 2) *Zufügung eines Leids, — Schadens, Beeinträchtigung.* — 3) *Vernichtung* Comm. zu Nyâyas. 4,1,14. — 4) *Unterdrückung, das Verschwindenlassen* (eines Lautes) Nyâyas. 2,2,59.

उपमर्दक Adj. 1) *vernichtend, zu Grunde richtend.* — 2) *unterdrückend, aufhebend.*

उपमर्दन n. 1) *Zufügung eines Leids, Beleidigung* Comm. zu Mânâ. 18,20. — 2) *das Unterdrücken, Aufheben.*

°उपमर्दिन् Adj. *vernichtend, zu Grunde richtend.*

उपमन्यवम् 1) Adj. *hochberühmt.* — 2) m. N. pr. eines Mannes.

1. उपमा Adv. *in nächster Nähe.*

2. उपमा f. 1) *Verhältniss der Aehnlichkeit* oder *Gleichheit, Vergleichung, Gleichniss* (auch rhet.). Am Ende eines adj. Comp. (f. आ) so v. a. *ähnlich, gleichend.* अलब्धोपम *keinen Vergleich zulassend.* — 2) *Vergleichungswort.* — 3) *ein best. Metrum.*

उपमात् = उपमित्.

*उपमातर् f. *Amme.*

उपमाति f. 1) *das Angehen mit einem Wunsche, — einer Bitte, Ansprache, Anrede.* — 2) *der Anrede zugänglich, affabilis.*

उपमातिवेनि Adj. *eine Ansprache gern aufnehmend.*

उपमाद् m. *Belustigung, Erheiterung.*

उपमान n. 1) *Vergleich, Aehnlichkeit, Analogie.* Am Ende eines adj. Comp. so v. a. *ähnlich, gleichend.* — 2) *das womit Etwas verglichen wird.* — 3) *Vergleichungswort.*

उपमानचिन्तामणि m. Titel eines Werkes.

उपमानता f. 1) *Gleichheit.* °तां प्राप् *einem Dinge* (Gen.) *in Etwas* (Loc.) *gleich werden.* — 2) Nom. abstr. zu उपमान 2).

उपमानत्व n. Nom. abstr. zu उपमान 2) Comm. zu Vâmana 4,3,15.

उपमानवत् Adj. *ähnlich* Çatr. 14,162.

उपमाम् Adv. *am Höchsten.*

उपमारण n. *das Untertauchen* (trans.).

उपमालङ्कार m. in der Rhet. *ein best. Gleichniss.*

उपमालिनी f. *ein best. Metrum.*

उपमाव्यतिरेक m. in der Rhet. *ein best. Gleichniss* 252,24.

उपमास्य Adj. *allmonatlich.*

उपमिति f. *Strebepfeiler, Stützbalken.*

उपमिति f. 1) *Aehnlichkeit.* — 2) *Schlussfolge nach Analogie.*

*उपमित्र n. *ein Freund in zweiter Reihe.*

उपमीमांसा f. *das Bedenken, Besinnen.*

उपमुखम् Adv. *am Munde* Lâṭ. 4,2,6.

उपमूलम् und उपमूल° (Gobh. 1,5,7) Adv. *an der Wurzel.*

*उपमेत m. *Vatica robusta W. u. A.*

उपमेय Adj. *zu vergleichen mit* (Instr. oder im Comp. vorangehend), *was verglichen wird;* n. *der verglichene Gegenstand.* Nom. abstr. °त्व n. Comm. zu Vâmana 4,3,15.

उपमेयोपमा f. *ein Gleichniss von der Form: a gleicht b, und b gleicht a* Kâvjapr. 10,5.

उपयम् f. (Nom. °यंच्) Bez. von *elf Zusatzsprüchen beim Thieropfer* (VS. 6,21) Maitr. S. 3,10,4.

उपयन Katyâs. 14,31 fehlerhaft für उपायन.

उपयन्तर् Nom. ag. *Gemahl.*

उपयन्त्र n. *chirurgisches Hülfswerkzeug.*

उपयम m. (adj. Comp. f. आ) *das Sichzulegen, Heirathen* (einer Frau) und *das Anlegen* (eines Feuers) Gaut.

उपयमन 1) Adj. *unterfassend, zum Unterfassen dienend.* — 2) f. ई a) *Unterlage.* — b) *Schöpflöffel.* — 3) n. *das Heirathen, zur Frau Nehmen.* — Fehlerhaft für उपगमन Kâd. II, 141,12.

उपयष्टर् Nom. ag. *der bei der* Upajaǵ *thätige Priester.*

उपयाचन, °याचित und *°यातिक n. *Bitte, Forderung.*

उपयाज m. 1) = उपयज्. — 2) N. pr. *eines jüngern Bruders des* Jâǵa.

उपयान n. *das Herankommen, Herbei—, Ankunft.*

उपयापन n. *das Hinführen zu, Zusammenführen mit* (Instr.).

उपयाम m. 1) *ein best. irdenes Geschirr* AV. Paiṇaç. 37,14. Comm. zu TS. 3,2,8,1. — 2) Pl. *die mit* उपयामगृहीत: *beginnenden, beim* Soma-*Schöpfen dienenden Sprüche.* — 3) **das Heirathen einer Frau* (obj.). — 4) von unbekannter Bed. VS. 25,2.

उपयामगृहीत Adj. *mit* Upajâma 1) *geschöpft* VS. 7,4.12.20. Ind. St. 2,99.

*उपयामवत् und *°यामिन् Adj. von उपयाम.

उपयायिन् Adj. *herankommend.*

उपयुत m. N. pr. eines Fürsten VP.^{2} 3,334.

उपयुयुत्सु Adj. *anzuwenden beabsichtigend.*

उपये Dat. Inf. *zu kommen* RV. 8,47,12.

उपयोक्तर् Nom. ag. *der da anwendet, Gebrauch macht* (von einer Nahrung).

उपयोक्तव्य Adj. *zu geniessen* 40,4.

उपयोग m. 1) *Anwendung, Verwendung, Gebrauch, Genuss* (von Speisen und Getränken). °गं व्रज्, इ oder गम् (Spr. 7630) *zur Anwendung kommen.* — 2) *Erwerbung, Erlernung* Gaut.

उपयोगिन् Adj. 1) *zur Anwendung kommend, dienlich, förderlich, angemessen.* Nom. abstr. °गिता f. (Naish. 2,48) und °गित्व n. — 2) am Ende eines Comp. *anwendend, gebrauchend.*

उपयोग्य Adj. = उपयोज्य Bâlar. 254,6.

उपयोजन n. 1) *das Anspannen.* — 2) *Gespann.*

उपयोज्य Adj. *anzuwenden, zu gebrauchen, was angewandt oder gebraucht wird* 217,10.

*उपयोषम् Adv. v. l. für उपजोषम्.

उपर 1) Adj. (f. आ) a) *unterhalb gelegen, der untere.* — b) *der hintere.* — c) *der spätere.* — d) *der nähere, benachbarte.* — 2) m. a) *der untere Stein, auf welchem der* Soma *mit den Handsteinen ausgeschlagen wird.* — b) *der untere Theil des Opferpfostens.* — c) **Wolke.* — d) **Weltgegend.* — 3) f. आ Pl. Loc. *in der Nähe.*

Digitized by Google

*उपरक्तता n. *Piquet, Feldwache.*

उपरञ्जक Adj. 1) *färbend.* — 2) *einem Dinge eine Färbung gebend, auf dasselbe Einfluss übend.*

उपरञ्ज्य Adj. *dem eine Färbung gegeben wird, worauf ein Einfluss geübt wird.*

उपरतशोणिता Adj. f. *deren menses aufgehört haben* Gobh. 2,5,8.

उपरैतात् f. *Nähe.* Nur im Loc.

उपरति f. 1) *das Aufhören.* — 2) *Quietismus* 256,1. 11. — 3) *Tod* Kâd. II,100,17. 112,12.

उपरत्न n. *ein Edelstein niederer Gattung.*

उपरन्ध्र n. *ein best. Theil des Körpers beim Pferde.*

उपरम m. 1) *das Aufhören, zu Ende Gehen, Ablauf.* Nom. abstr. °त्व n. 259,15. — 2) *das Abstehen von, Aufgeben.* — 3) *Hingang, Tod* Kâd. II,141,22.

उपरमण n. *das zur Ruhe Kommen* 256,11.

उपरवे m. *Schallloch;* so heissen *Gruben, über welchen der* Soma *ausgeschlagen wird, damit der Schall der Steine verstärkt wird.*

उपरस m. *Halbmetall.*

उपराग m. 1) *Färbung.* — 2) *Verfinsterung, Finsterniss.* — 3) *Einfluss* Çâṅk. zu Bâdar. 2,2,20.

उपरागदर्पण m. Titel eines astron. Tractats.

उपराज 1) *m. *Unterkönig.* — 2) °म् Adv. *in Gegenwart des Königs* Ind. St. 15,287.

*उपराधय Adj. gaṇa ब्राह्मणादि.

*उपराम m. *das Aufhören.*

*उपराव m. Nom. act.

उपरि 1) Adv. *a) oben, darauf, nach oben.* Wiederholt *über einander* 268,3. Suçr. 1,258,18. — *b) überdies, dazu, ferner.* Wiederholt *immer wieder* Kâd. 188,18. II,89,17. — *c) nachher.* — 2) Praep. *a) über, oberhalb, über — hinaus, auf, hinauf in;* mit Acc., Gen., Abl., Loc. und am Anfange oder Ende eines adv. Comp. उपर्युपरि mit Acc. *unmittelbar über* Tâṇḍja-Br. 6,5,14. mit Gen. *hoch über* MBh. 3,33,2. — *b) über* (der Zahl, dem Werthe nach); mit Gen. oder am Ende eines adv. Comp. — *c) nach* (zeitlich), mit Gen. oder am Ende eines adv. Comp. — *d) in Bezug auf, in Betreff von, wegen;* mit Gen.

उपरिकाण्ड n. Titel des 3ten Kâṇḍa in Maitr. S.

*उपरिकुटी f. *Bodenkammer.*

उपरिग Adj. *darüber sich bewegend, — fliegend.*

उपरिचर m. Bein. des Königs Vasu.

°उपरिचिक्रित Adj. *oben mit — gekennzeichnet.*

उपरिज Adj. *hervorwachsend, herausragend.*

उपरिज्ञानु Adv. *oberhalb des Knies* Âpast.

उपरितन Adj. (f. आ) 1) *der obere* Mârk. 51,18, v. l. Comm. zu Tâṇḍja-Br. 3,6,2. — 2) in einem Buche so v. a. *nachfolgend, nächstfolgend* Comm. zu Nyâjam. 2,2,5. 3,21. 9,2,16.

उपरितल n. *superficies* Mârk. 51,18. Daçak. 85,4.

उपरितस् Adv. *darüber* Hemâdri 1,306,7.

उपरिदंष्ट्रिन् Adj. *in der oberen Kinnlade Schneidezähne habend.*

उपरिनाभि Adv. *über dem Nabel.*

उपरिन्यस्त Adj. *darauf gesetzt.*

उपरिपात्र n. *Oberschale, Deckel* Hemâdri 1,231,9. Vgl. ऊर्ध्वपात्र.

उपरिपुरुष m. *ein darauf befindlicher Mann.*

उपरिप्रुत् Adj. *von oben herkommend.*

उपरिबभ्रव m. N. pr. eines Ṛshi.

उपरिबुध्न Adj. *über den Boden emporragend.*

उपरिभक्त Adj. *nach dem Essen angewendet* Karaka 6,20. 25.

उपरिभाग m. *Obertheil* Comm. zu TS. Prât. 2, 37. 41. Hemâdri 1,190,7.

उपरिभाव m. *das Darübersein, Höhersein.*

उपरिभूमि Adv. *über dem Boden.*

(उपरिमर्त्य) °मर्तिय Adj. *über die Sterblichen sich erhebend.*

*उपरिमेखल m. N. pr. eines Mannes. Pl. *seine Nachkommen.*

उपरियान n. *das nach oben Gehen, in den Himmel Kommen.*

उपरिशयन n. *erhöhte Lagerstatt.*

उपरिशय्या f. dass. Âpast. Gobh. 3,1,18.

उपरिशायिन् Adj. *auf einem erhöhten Lager ruhend.*

उपरिश्रेणिक Adj. *in der oberen Reihe stehend.*

उपरिषट् und °षद्य (Tâṇḍja-Br. 5,5,1) = °सट् und °सद्य.

उपरिष्टाज्योतिष्मती f. und °ज्योतिस् *ein best. ved. Metrum.*

उपरिष्टात् 1) Adv. *a) oben, oberhalb* 116,12. *von oben her.* — *b) hinten.* — *c)* in einem Buche u. s. w. *weiterhin, später, im Folgenden.* — *d) nachher.* — 2) Praep. *a) über, auf, hinab auf;* mit Acc. oder Gen. (Çulbas. 1,39). — *b) hinter,* mit Gen. — *c) über, in Bezug auf, in Betreff von;* mit Gen.

उपरिष्टात्स्वाकृति Adj. *mit hinterher folgendem* Svâhâ-*Ruf* Çat. Br. 3,8,2,16. 13,2,11,2.

उपरिष्टादुपयाम Adj. *mit hinterher folgenden* Upajâma-*Sprüchen* TS. 6,5,10,3.

उपरिष्टाद्बृहती f. *ein best. ved. Metrum.*

उपरिष्टाद्वात m. *Wind von oben* Maitr. S. 2,7,20.

उपरिष्टाल्लक्षण Adj. (f. आ) *hinten das Merkmal habend* Çat. Br. 1,7,2,19.

उपरिष्ठ Adj. = उपरिस्थ Daçak. 16,2.

उपरिसद् Adj. *oberhalb sitzend, — wohnend.*

उपरिसंस्थ n. *das Sitzen in der Höhe.*

उपरिस्थ (!) Adj. (f. आ) *oben —, darüber stehend, darauf befindlich* Maitrâjup. 2,4. *stehend auf* (Gen. oder im Comp. vorangehend) Hemâdri 1,591,1. 13.

उपरिस्थापन n. *das Daraufliegen.*

उपरिस्थायिन् Adj. *höher stehend, überragend* Comm. zu TS. Prât. 21,1.

उपरिस्थित Adj. = उपरिस्थ.

उपरिस्पृश् Adj. *emporragend.*

उपरिहस्त m. *eine höher stehende Hand* (unter vieren) Hemâdri 1,285,8.

उपरीतक m. *quidam coeundi modus.*

उपरूप n. *ein schlechtes Symptom* Karaka 5,12.

उपरूपक n. *ein Schauspiel von untergeordneter Gattung.*

उपरोध m. 1) *Versperrung, Obstruction, Hemmung.* — 2) *Störung, Schädigung, Beeinträchtigung.* — 3) *Zwistigkeit, Missheiligkeit.* — 4) = अनुरोध *Rücksicht.*

*उपरोधक n. *ein inneres Gemach.*

उपरोधन n. 1) *Belagerung.* — 2) *Hemmniss.*

°उपरोधिन् Adj. 1) *gehemmt —, gestört —, unterbrochen durch.* — 2) *hemmend, störend, beeinträchtigend.*

उपर्यासन n. *das Sitzen in der Höhe.*

उपर्यासीन Adj. *erhöht sitzend* Ait. Âr. 468,3 v. u.

उपल 1) m. (adj. Comp. f. आ) *a) Stein.* — *b) Edelstein* Jâṇ. 3,36. — *c) *Wolke.* — 2) f. उपला *a) der obere, kleinere Mühlstein.* — *b) * = शर्करा.*

उपलक m. *Stein.*

उपलक्त in डुरुपलक्त.

उपलक्तक Adj. 1) *implicite bezeichnend, — ausdrückend.* Nom. abstr. °त्व n. Comm. zu TS. Prât. 4,23. 8,34. — 2) *wahrnehmend, errathend* Spr. 4976.

उपलक्षण 1) n. *a) Bezeichnung.* — *b) das implicite Bezeichnen, elliptische Bezeichnung.* Nom. abstr. °ता f. und °त्व n. (267,21). — *c) Merkmal.* — *d) das Schauen nach.* — 2) f. आ = 1) *b).*

उपलक्षयितव्य Adj. *worauf man zu achten hat* Suçr. 1,43,9.

उपलक्ष्य Adj. *erkennbar.*

*उपलधिप्रिय m. fehlerhaft für वाल्धिप्रिय.

उपलप्रक्षिन् Adj. *mit dem Mühlstein hantirend.*

उपलब्धृ Nom. ag. *Wahrnehmer* Nṛs. Up. in Ind. St. 9,162. Çaṅk. zu Bâdar. 2,2,25.

उपलब्धव्य Adj. *wahrzunehmen.*

उपलब्धार्थ Adj. (f. आ) *was man vernommen hat.*

उपलब्धि f. 1) *Erlangung.* — 2) *Auffassung, Wahrnehmung, das Gewahrwerden, Verständniss.* — 3) *Vernehmbarkeit.*

Digitized by Google

उपलब्धिमत् Adj. 1) *wahrnehmend.* °मत्त्व n. *Fähigkeit der Wahrnehmung.* — 2) *vernehmlich, verständlich.*

उपलब्धिसम m. *im* Njâja *das Sophisma: dagegen ist einzuwenden, dass die Erscheinung nicht immer dieselbe Ursache hat.* Njâjas. 5,1,27. Sârvad. 114,12.

*उपलभेदिन् m. *Coleus scutellarioides Benth.*

उपलभ्य Adj. 1) *zu erlangen.* — 2) *wahrzunehmen.*

उपलम्भ m. 1) *Erlangung.* — 2) *Wahrnehmung, Empfindung.* — 3) fehlerhaft für उपालम्भ.

उपलम्भक Adj. 1) *wahrnehmend.* — 2) *wahrnehmen lassend.*

उपलम्भन n. 1) *Wahrnehmung.* Nom. abstr. °त्व n. Gaim. 1,1,4. — 2) *Intellect.*

उपलम्भ्य Adj. *was man sich zu eigen zu machen hat.*

उपलकस्त m. N. pr. eines Kâṇḍâla.

उपलाभ m. *Erhaschung,* in अनुपलाभ.

उपलालन n. und °ना f. *das Hätscheln* Comm. zu R. ed. Bomb. 2,77,12.

*उपलिङ्ग n. *ein Unglück verheissendes Zeichen.*

उपलिप्सा f. *das Verlangen nach* Spr. 2337.

उपलिप्सु Adj. *zu erfahren begierig,* mit Acc.

उपलेख m. Titel eines gramm. Tractats. °पञ्जिका f. und °भाष्य n. *Commentare* dazu Ind. St. 1,82.

*उपलेट gaṇa गौरादि.

उपलेप m. 1) *das Bestreichen mit Kuhmist.* — 2) *Verschleimung* Suçr. 1,155,15. — 3) *Abstumpfung, Stumpfheit.*

उपलेपन n. 1) *das Bestreichen, Beschmieren,* insbes. *mit Kuhmist* Agni-P. 38,42. — 2) *Kuhmist* Kâraka 3,8.

उपलेपिन् Adj. 1) *zur Salbe dienend.* — 2) *verstopfend.*

*उपलोट gaṇa गौरादि. = कोष्ठ Nigh. Pr.

उपलोहक m. n. etwa *Halbmetall.*

उपवक्तृ Nom. ag. 1) *Zusprecher, Ermunterer.* — 2) Bez. *eines best. Priesters* Comm. zu TBr. 2, 411,15. 412,2. Âçv. Çr. 5,7,3.

उपवङ्ग m. Pl. N. pr. eines Volkes.

उपवञ्चन in सूपवञ्चन.

*उपवट m. *Buchanania latifolia Roxb.*

उपवन n. (adj. Comp. f. आ) *Wäldchen, Hain.*

उपवनविनोद m. Titel eines Werkes.

उपवत्त् Adj. *das Wort* उप *enthaltend.* f. °ती (sc. ऋच्) Çat. Br. 2,3,4,9. 16. Lâṭj. 4,5,19. Tândja-Br. 11,1,1-2.

उपवर्णन n. 1) *das Schildern, Beschreiben, genaues Angeben.* f. आ dass. Hemâdri 1,533,9. — 2) *das Verherrlichen, Lobrede auf* Bâlar. 183,4.

*उपवर्त *eine best. hohe Zahl* (buddh.).

उपवर्तन n. 1) *das Vorführen.* — 2) **Tummelplatz, Land.*

उपवर्ष m. N. pr. *eines jüngern Bruders des* Varsha.

*उपवल्लिका f. = अमृतस्रवा.

उपवक्त्र् m. *Herausforderung zum Wettstreit.*

उपवसथ् m. 1) *Fasttag,* Bez. *des Vorabends des* Soma-*Opfers* und *der Feier dieses Tages.* — 2) **Dorf.*

उपवसथ्य und °वसथ्य Adj. *zum* Upavasatha 1) *bestimmt.*

उपवसन in पयोप° und पीवोप°.

उपवसनीय Adj. = उपवसथ्य.

*उपवस्त n. *Fasten.*

*उपवस्तृ Nom. ag. *der da fastet.*

उपवस्तव्य Adj. *mit Fasten zu begehen* Gobh. 1,5,5.

*उपवस्ति gaṇa वेतनादि.

उपवक्र् n. *Unterlage des Joches auf dem Nacken eines Stieres, um diesen einem höhern Jochgenossen gleichzumachen.*

उपवा f. *das Anwehen.*

1. उपवाक् m. *Anrede, Preis.*

2. उपवाक m. und °का f. Indra-*Korn* (इन्द्रयव).

उपवाकसक्त्व:.

(उपवाक्य) °वाक्त्य und (°वाक्य) °वाक्त्य Adj. *anzureden, zu preisen.*

उपवाजन n. *Fächer.*

उपवात Adj. *trocken.* Holz Âçv. Gṛhj. 3,8,4.

उपवाद् m. *Tadel, Anfahrung* Ait. Âr. 315,1 (अप° gedr.).

उपवादिन् Adj. *tadelnd, schmähend.*

उपवास m. *n. 1) *Fasten* (religiös und diätetisch) Gaut. Spr. 7623. 7802. — 2) *das Anlegen des heiligen Feuers.*

उपवासक m. = उपवास 1).

उपवासन n. *Anzug, Ueberwurf.*

उपवासव्रतिन् Adj. *in Folge eines Gelübdes fastend* Naish. 3,101.

उपवासिन् Adj. *fastend.*

उपवाक् m. Pl. N. pr. eines Volkes VP.² 2,165.

°उपवाकिन् Adj. *hinfliessend zu* MBh. 1,63,35.

उपवाह्य 1) Adj. *a) herbeizuführen.* — *b) zum Fahren oder Reiten dienend.* °करेणुका Kâd. II,47, 11. — 2) m. *a) Reitthier.* — *b) *ein von einem Fürsten geritteter Elephant.*

*उपविचार m. *Umgegend* (buddh.).

उपविद् f. *das Aufsuchen, Erkunden.*

*उपविन्ध्य m. *das an den* Vindhja *grenzende Land* Gal.

*उपविपाशम् Adv. *an der* Vipâç.

उपविमोकम् Adv. *mit Wechsel der Zugthiere.*

उपविष 1) n. *ein leichteres Pflanzengift.* Sieben aufgezählt Bhâvapr. 2,109. — 2) *f. आ *Aconitum ferox.*

*उपविषाणिका f. *ein Aconitum* Nigh. Pr.

उपविष्टक Adj. von einer Leibesfrucht, *die über die Zeit bleibt.*

उपवीणय्, °यति *Jmd* (Acc.) *auf der* Vînâ *vorspielen* Kâd. 117,15.

उपवीत n. 1) *das Behängtsein mit der heiligen Schnur.* — 2) *die heilige Schnur.*

उपवीतक n. = उपवीत 2).

उपवीतिन् Adj. *die heilige Schnur über die linke Schulter tragend.*

उपवीर m. *ein best. böser Geist* Pâr. Gṛhj. 1,16,23.

उपवृत्त n. *ein best. mit dem ersten Verticalkreis parallel laufender Kreis* Comm. zu Golâdhj. 8,67.

उपवृत्ति f. *das an seine Stelle Rücken.*

उपवेणा f. N. pr. eines Flusses MBh. 3,222,21.

उपवेणु m. etwa *gewöhnliches Rohr.* Am Ende eines adj. Comp. °क Hemâdri 1,363,2.

उपवेद् m. *Neben-Veda, eine den 4 Veda untergeordnete Klasse von Werken.*

उपवेदनीय Adj. *ausfindig zu machen* Comm. zu Njâjas. 1,1,37.

उपवेश् m. 1) *das Sichniederlassen.* — 2) *das Obliegen, Sichhingeben.* — 3) N. pr. eines Ṛshi.

उपवेशन n. 1) *das Niedersitzen.* — 2) *Sitz.* — 3) *das Obliegen, Sichhingeben.* — 4) *Stuhlgang.*

उपवेशि m. N. pr. eines Mannes.

°उपवेशिन् Adj. 1) *obliegend, sich hingebend.* — 2) *Stuhlgang habend* Kâraka 6,18.

उपवेष् m. *Schürhaken* Gaim. 6,4,47.

उपवेष्टन n. *das Umwickeln mit Windeln* Kâraka 3,6.

उपवेष्टितिन् Adj. *der ein Tuch um die Lenden geschlagen hat* Âpast.

*उपवैणव n. *die drei Tageszeiten.*

उपव्याख्यान n. *Erklärung* Nṛs. Up. in Ind. St. 9,125.

*उपव्याघ्र m. *der kleine Jagdleopard* Râgân. 19,6.

उपव्युषम् (Âpast. und Kâraka 3,8) und °व्युषसम् Adv. *um das Morgenroth.*

उपव्रजम् Adv. *in der Nähe der Kuhhürde.*

उपव्लय m. *die Gegend um das Schlüsselbein* Lâṭj. 1,5,7.

उपशद् m. 1) **Aufhebung eines Zeugungshindernisses.* — 2) *ein best.* Ekâha Âçv. Çr. 9,8,22. Vaitân.

Digitized by Google

उपशफ m. *Afterklaue.*

उपशम m. 1) *das zur Ruhe Gelangen, Nachlassen, Aufhören, Erlöschen.* — 2) *Ruhe,* — *des Gemüths* MBh. 3,102,17. — 3) Bez. *des 20ten Muhûrta* Ind. St. 10,296.

उपशमक्षय m. bei den Gaina *das Zunichtewerden des Thätigkeitsdranges in Folge des zur Ruhe Kommens.*

उपशमन 1) Adj. (f. ई) *zur Ruhe bringend, stillend.* — 2) n. *a) das Erlöschen.* — *b) das zur Ruhe Bringen, Stillen* Spr. 7701.

उपशमनीय Adj. 1) *zur Ruhe zu bringen,* — *stillen.* Nom. abstr. °त्व n. — 2) *zur Beruhigung geeignet* Karaka 6,10.

उपशमवत् Adj. *im Gemüth beruhigt.*

उपशमायन Adj. *auf dem Wege zur Ruhe des Gemüths seiend.*

उपशय्य 1) Adj. *daneben —, daliegend.* — 2) m. *a) *das daneben Liegen.* — *b) das Wohlbekommen, Zuträglichkeit, begünstigender Umstand.* — *c) Vorliebe.* — *d)* Bez. *des 12ten Jûpa* TS. 6,6,3,4. Nom. abstr. उपशयत्व n. ebend. — 2) f. ई *ein bereit liegendes Stück Thon.*

*उपशरदम् Adv. *zur Herbstzeit.*

उपशल्य n. 1) *ein Pfahl mit eiserner Spitze* (Nilak. und zwar m.) MBh. 3,15,6. — 2) *offener Platz vor einer Stadt oder einem Dorf; nächste Umgebung* überh.

उपशल्यक n. *ein offenes Plätzchen in der Umgebung* Kâd. 56,1.

उपशाक m. etwa *Helfer.*

उपशाखा f. *Zweig* Sîs. zu ṚV. 7,33,6.

उपशान्ति f. *das zur Ruhe Gelangen, Nachlassen, Aufhören, Schwinden.*

उपशामक Adj. *zur Ruhe bringend* Lalit. 250,20.

*°उपशाय m. *die Reihe bei Jmd zu schlafen, abwechselndes Schlafen bei Jmd.*

उपशायक 1) *Adj. (f. °यिका) *abwechselnd bei Jmd schlafend.* — 2) m. N. pr. eines Mannes.

उपशायिन् Adj. 1) *liegend an* (Acc.). — 2) *liegend, schlafend.* — 3) *sich schlafen legend.*

उपशाल 1) n. *Vorhof.* — 2) *°म् *am Hause.*

उपशिक्न n. *Riechmittel.*

उपशिक्षा f. 1) *Erlernung.* — 2) *Lernbegierde.*

उपशिरस् Adv. *am Kopfe* Kauç. 86.

*उपशिव m. N. pr. eines Mannes.

उपशिष्य m. *ein Schüler vom Schüler.*

उपशीर्षक n. *eine Krankheit des Kopfes* Çâṅg. Saṃh. 1,7,86. 108.

उपशेवरी Adj. f. *daneben liegend* Maitr. S. 2, 13,16. Kâṭh. 39,9.

*उपशुनम् Adv. *in der Nähe eines Hundes.*

उपशूनम् s. उपसूनम्.

उपशैल m. *ein kleinerer Berg* Hemâdri 1,496,15.

उपशोभन 1) Adj. *schmückend.* — 2) n. *das Aufschmücken.*

उपशोभा f. *Schmuck* Çiç. 13,36. *Nebenschmuck,* — *verzierung* Agni-P. 29,15. 16. 18. 46. 30,16. Hemâdri 1,177,17. 194,17.

उपशोभिका f. *Schmuck, Verzierung* Agni-P. 29,48.

उपशोभिन् Adj. *ein schönes Aussehen habend.*

उपशोषण Adj. *austrocknend, austörrend.*

उपश्री f. *Decke, Ueberwurf.*

उपश्रुति 1) m. N. pr. eines bösen Geistes Pâr. Gṛhj. 1,16,23. — 2) f. *a) das Aufhorchen, Lauschen.* — *b) das Hören.* — *c) Bereich des Hörens.* — *d) Gerücht* MBh. 5,30,5. — *e) Orakelstimme.* शकुनोप° dass. Prasannar. 135,1. — *f)* N. pr. einer Göttin, die Verborgenes enthüllt, MBh. 5,13,26. 27.

उपश्रोतृ Nom. ag. *Zuhörer, Lauscher* Vaitân.

उपश्लाघा f. *Grossthuerei.*

उपश्लेष m. 1) *unmittelbare Berührung.* — 2) *Umarmung.*

उपश्लेषण n. *das Anschliessen, Anheften.*

उपश्लोक m. N. pr. des Vaters des 10ten Manu.

*उपश्लोकय्, °यति *in Çloka besingen.*

उपश्वास Adj. *dröhnend.*

उपष्टम्भ und °क s. उपस्तम्भ und °क.

उपष्टुत् Adv. *auf den Ruf, zu Befehl, zur Hand.*

उपसद् *Schooss.* Nur Loc. उपसि.

उपसंयोग m. *Nebenbeziehung, Modification.*

उपसंरोह m. *Verwachsung.*

उपसंवाद m. *das Uebereinkommen.*

उपसंव्यान n. *Untergewand.*

उपसंस्कार m. *ergänzende Behandlung.*

उपसंस्थान n. etwa *eine secundäre Erscheinungsform.*

उपसंकर्तव्य Adj. *herbeizuschaffen* Lalit. 225,18. 232,11.

उपसंकार m. 1) *das Ansichziehen, Einziehen* (einer gezückten Waffe) MBh. 3,168,67. — 2) *Annäherung* TS. Prât. 2,24. 31. — 3) **Bändigung* (buddh.). — 4) *Zusammenfassung am* und *als Schluss, Résumé.* — 5) *Ende, Abschluss, Epilog.*

उपसंकारप्रकरण n. Titel eines Werkes.

उपसंकारिन् in अनुप°.

उपसंकृति f. *Abschluss, Katastrophe* (im Schauspiel).

उपसंक्रमण n. *das Hinschreiten zu* Lalit. 39,18.

उपसंक्रान्ति f. *das Hinübergelangen,* — *geschafft-werden* Râǵat. 8,722.

उपसंक्षेप m. *gedrängte Zusammenfassung.*

उपसंख्य Adj. etwa *annäherungsweise der Zahl nach zu bestimmen.*

उपसंख्यान n. *das Hinzuzählen,* — *fügen.*

उपसंख्येय Adj. *hinzuzuzählen,* —, — *fügen zu* (Loc.).

उपसंगमन n. *fleischliches Beiwohnen* Gaut.

उपसंग्रह m. 1) *das Umfassen* (z. B. der Füsse). — 2) **das Umfassen der Füsse als ehrerbietige Begrüssung.* — 3) *das Nehmen* (einer Frau). — 4) *Zusammenbringung,* — *schaarung.* — 5) *Anreihung.* — 6) *Polster, Matratze.*

उपसंग्रहण n. 1) = उपसंग्रह 1) Gaut. 1,52. 6,1. — 2) = उपसंग्रह 2) Âpast. Gaut. 6,8.

उपसंग्राह्य Adj. *dessen Füsse man umfassen soll* Âpast.

उपसंघात m. *das Zusammenfassen im Geiste* Comm. zu Njâjas. 1,1,22.

उपसंचार m. *Zugang, Eingang* Gobh. 4,2,7.

उपसत्क am Ende eines adj. Comp. = उपसद् 3) *d).*

उपसत्तृ Nom. ag. 1) *der Nahende, Verehrer.* — 2) *Bewohner.*

*उपसत्ति f. 1) = सङ्ग. — 2) = सेवा. — 3) = प्रतिपादन.

उपसत्त्व n. Nom. abstr. zu उपसद् 3) *d)* Maitr. S. 3,8,1.

उपसद् 1) Adj. *aufwartend, dienend.* — 2) m. Bez. *best. Feuer.* — 3) f. *a) Belagerung, Berennung* Kâṭh. 24,10. — *b) Aufspeicherung.* — *c) Aufwartung.* — *d) eine best. der Sutjâ vorangehende mehrtägige Feier beim Soma-Opfer.* उपसत्पर्ण m., उपसद्गृह n. Çat. Br. 11,2,3,26.

उपसद् 1) m. = उपसद् 3) *d).* — 2) f. उपसदी *Dienerschaft oder Nachkommenschaft.*

उपसदन n. 1) *ehrfurchtsvolle Begrüssung* MBh. 1,132,5. — 2) *das Gehen an Etwas, Verrichten* Gaut. — 3) *das bei Jmd* (Gen.) *in die Lehre Gehen,* mit Loc. des zu Erlernenden MBh. 3,309,17. — 4) *Feier* (eines Opfers) R. 1,50,14.

उपसद्य Adj. *dem man verehrend nahen, dienen muss.*

उपसदृन् Adj. *der Verehrung geniesst.*

उपसदृतिन् Adj. *die Uebungen der Upasad-Feier einhaltend.*

उपसंतान m. *unmittelbare Verbindung, das Anhängen.*

उपसंध्यम् Adv. *um die Zeit der Dämmerung.*

उपसंन्यास m. *das Aufgeben, Fahrenlassen.*

उपसपत्नि Adv. *in Gegenwart der Nebenfrau* Çiç. 10,45.

उपसमाधान n. *das Aufeinanderlegen.*

उपसमाकार्य Adj. *zusammenzubringen, zuzurü-*

Digitized by Google

sten.

*उपसमिद् und *°समिधम् Adv. *beim Brennholz.*

उपसमिन्धन n. *das Anzünden* Comm. zu TBr. 2,387,5.

उपसमूहन n. *das Hineinschieben.*

उपसंपत्ति f. *das Sichbegeben in eine Lage* u. s. w.

उपसंभाषा f. *freundliches Zureden.*

*उपसर m. *das Belegen, Befruchten.*

*उपसरज्ञ Adj. Mahâbh. 6,81,*b.*

उपसरण n. 1) *das Herantreten an* Megh. 81. — 2) *das Anströmen, krankhafter Andrang.* — 3) *Zufluchtsstätte.*

उपसर्ग m. (adj. Comp. f. आ) 1) *Zusatz.* — 2) *Widerwärtigkeit, Unfall, Ungemach* 292,5. — 3) in der Med. *Anfall, das Besessensein.* — 4) *eine hinzukommende Krankheitserscheinung.* — 5) *Verfinsterung* (eines Gestirns) Kull. zu M. 4,105. — 6) *Präposition.*

उपसर्गवाद् m. Titel eines Werkes.

उपसर्गकारस्तोत्र n. Titel eines Werkes.

उपसर्गिन् Adj. *zu den 30 Tagen des sâvana-Monats einen 31sten hinzufügend* Lâṭj. 4,8,21.

उपसर्जन 1) n. (adj. Comp. f. आ) *a) das Zugiessen, Zuguss* Karaka 7,1. — *b) Verfinsterung* (eines Gestirns) M. 4,105. — *c) etwas Untergeordnetes* (Nom. abstr. °त्व n. Comm. zu Njâjas. 1, 4,19), *Nebenperson;* in der Gramm. *ein Wort, das in der Zusammensetzung oder in der Ableitung seine ursprüngliche Selbstständigkeit einbüsst, indem es zur näheren Bestimmung eines Andern verwendet wird.* — 2) f. ई Pl. *Aufguss.*

उपसर्तव्य Adj. 1) *um Hülfe anzugehen.* — 2) *woran man zu gehen hat, womit man sich befassen soll.*

उपसर्पण n. *das Herantreten, Sichnähern,* insbes. *geräuschloses Hinzugehen; das Hinausgehen auf* (z. B. die Strasse).

उपसर्पितक n. *das Herantreten.* Instr. als scenische Bemerkung *sich nähernd* Bâlar. 146,22.

उपसर्पिन् Adj. *herankriechend.*

*उपसर्या Adj. f. *zu belegen, —befruchten.*

उपसाद Padmap. 8,19 fehlerhaft für 2. उपाङ्ग.

उपसादन n. 1) *das Hinsetzen.* — 2) *ehrfurchtsvolles Hinzutreten zu, das Verehren.*

उपसाधक Adj. *zubereitend,* in भक्तोपसाधक.

उपसान्त्वन n. *freundliches Zureden* P. 1,3,47, Sch. Pl. *freundliche Worte* Kâd. 197,22. 257,2.

*उपसार्य Adj. *woran man heranzutreten hat.*

उपसिन्धु Adv. *am Indus.*

*उपसीरम् Adv. gaṇa परिमुखादि.

उपसुन्द m. N. pr. eines Daitja, *eines jüngern Bruders des* Sunda.

उपसुपर्णम् Adv. *auf* Suparṇa Bhâg. P. 8,5,29.

उपसूचक Adj. *angebend, verrathend.*

उपसूतिका f. *Geburtshelferin, Gehülfin einer Wöchnerin.*

उपसूनम् (so zu lesen) Adv. *an der Schlachtbank* Hem. Joc. 2,94.

*उपसूर्यक 1) m. *Elater noctilucus* Râgân. 19,125. — 2) n. *Hof um die Sonne.*

*उपसूर्यग m. = उपसूर्यक 1) Gal.

उपसृप्य Adj. *adeundus* Bâdar. 1,3,2. Nom. abstr. °त्व n. Comm.

उपसृष्ट *n. *Beischlaf.*

उपसेक्तर् Nom. ag. *Begiesser.*

उपसेचन 1) Adj. *zugiessend, zum Zugiessen dienend.* — 2) f. ई *Löffel* oder *Schale zum Zugiessen.* — 3) n. *a) das Zugiessen, Begiessen, Sprengen mit* (Instr.) *in* (Loc.) Pâr. Gṛhj. 3,3,11. — *b) Zuguss, Brühe.* क्षीरोप° *mit Milch übergossener Reis.*

*उपसेन m. N. pr. eines Schülers des Çâkjamuni.

°उपसेवक Adj. *huldigend, hofirend.*

उपसेवन n. 1) *das Huldigen, Hofiren.* — 2) *das Sichhingeben einer Sache, häufiges Gebrauchen, — Geniessen.* — 3) *das Erfahren, Erleiden.*

उपसेवा f. 1) *Huldigung, Verehrung.* — 2) *Hingabe an Etwas, das Obliegen, häufiger Gebrauch, — Genuss.*

°उपसेविन् Adj. 1) *huldigend, dienend, verehrend.* — 2) *sich einer Sache hingebend.*

*उपसोम P. 6,2,194, Sch.

उपस्कर 1) m. und ausnahmsweise n. (adj. Comp. f. आ) *Zuthat, Zubehör, Geräthe, Ausrüstung.* — 2) m. *Gewürz. — 3) m. N. pr. eines Ṛshi.

उपस्कार m. *Ergänzung.*

*उपस्कृति f. Nom. act.

उपस्तम्भ m. 1) *Stütze, Hülfsmittel.* — 2) *Aufregung.*

उपस्तम्भक Adj. *stützend, fördernd.* Nom. abstr. °ता f.

उपस्तम्भन n. *Stütze.*

उपस्तरण n. 1) *das Untergiessen* Comm. zu Njâjam. 10,2,2. — 2) *das Aufsagen eines das Wort* उपस्तृणुते *enthaltenden* Mantra. — 3) *Unterlage, Matratze* Âpast.

उपस्तव m. *Lob* (des Lehrers) Saṃhitopan. 36,4.

उपस्तार m. *Unterguss* Njâjam. 10,2,2.

उपस्ति und उपस्ति m. *Untergebener, Dienstbote.*

उपस्तितरम् Adv. *untergeordneter.*

उपस्तिर् 1) f. *Decke.* — 2) °स्तिरे Dat. Inf. *auszubreiten.*

उपस्तुत् f. *Anrufung.*

उपस्तुत m. N. pr. eines Ṛshi. Pl. *sein Geschlecht.*

उपस्तुति f. *Anrufung, Preis.*

उपस्तुत्य Adj. *zu preisen.*

उपस्तृणीषणि optat. Inf. *hinzubreiten* RV. 6,44,6.

*उपस्त्री f. *Nebenfrau.*

उपस्थ 1) m. (adj. Comp. f. आ) *Schooss* (eig. und übertr.). उपस्थं कर् so v. a. *mit angezogenen Beinen sitzen.* उपस्थकृत (Âçv. Ça. 6,5,5) und °पाद् (Çâṅkh. Gṛhj. 4,8) Adj. *so sitzend.* पिप्पलोपस्थे so v. a. *im Schatten eines Feigenbaumes.* उर्व्युपस्थे, धरोपस्थे *auf dem Erdboden.* — 2) m. n. *die Geschlechtstheile,* insbes. *des Weibes.* उपस्थनिग्रह m. *Bezähmung des Geschlechtstriebes.* — 3) m. *Schooss* (*Fond*) *des Wagens.* — 4) m. *anus.* — 5) *Adj. *dabeistehend, nahe.*

*उपस्थक m. *penis* Gal.

उपस्थदघ्न Adj. *bis an den Schooss reichend.*

*उपस्थपत्त्र m. *der indische Feigenbaum.*

उपस्थपदा f. *ein best. zu den Geschlechtstheilen führendes Gefäss.*

उपस्थसद् Adj. *im Schoosse von — sitzend.*

उपस्थ्य Adj. *auf Etwas stehend.*

उपस्थातर् Nom. ag. 1) *sich einstellend* 214,15. — 2) *Pfleger, Wärter.*

उपस्थातव्य n. impers. 1) *sich einzustellen* Bâlar. 91,6. — 2) *aufzuwarten.*

उपस्थान n. 1) *das zur Seite Stehen, Dasein, Gegenwart.* Am Ende eines adj. Comp. °क Hemâdri 1,697, 1. — 2) *das Hinzutreten, Nahen, Erscheinen.* उपस्थानं कर् *Jmd* (Dat.) *Zutritt, Gelegenheit zu Etwas geben.* — 3) *Aufwartung, Verehrung.* — 4) *das Herbeischaffen der Effecten des Schuldners* Jolly, Schuld. 305. — 5) beim Kṛshṇa-Dienst *das Erwecken des Gottes.* — 6) *Aufenthalt. — 7) *Versammlung.* — 8) *Standort* (eines Gottes) Pâr. Gṛhj. 3,4,9.

उपस्थानगृह n. und उपस्थानशाला f. *Versammlungszimmer, Audienzsaal.*

उपस्थानसाकल्पी f. Titel eines Werkes.

*उपस्थानीय Adj. 1) *dem aufzuwarten ist.* — 2) *der Jmd* (Gen.) *aufzuwarten hat.*

उपस्थापन in अनुप°.

उपस्थापयितव्य Adj. *herbeizuholen, — schaffen.*

उपस्थाप्य Adj. *was zuwegegebracht wird* P. 2, 3,65, Sch.

उपस्थायक m. *Diener* (buddh.).

उपस्थायम् Absol. *sich an Etwas haltend* RV. 1, 145,4.

उपस्थायिक m. *eine Art von Diener* Bhar. Nâṭjaç. 34,55. *Krankenwächter* Râgat. 7,1081.

उपस्थायिन् Adj. = उपस्थातर् 1) Gaut. 5,10.

Digitized by Google

उपस्थावर् Adj. *stillstehend.*

उपस्थित 1) *m. *Thürsteher* Gal. — 2) f. आ *ein best. Metrum.* — 3) n. *a)* Name *zweier Metra.* — *b) das im* Padapâṭha *von* इति *gefolgte Wort.*

उपस्थितप्रचुपित n. *ein best. Metrum.*

उपस्थिति f. 1) *das Dabeistehen, Dasein.* — 2) *Vollständigkeit,* in अनुप°.

*उपस्थूणम् Adv. *am Pfosten.*

उपस्थेय 1) Adj. *dem man aufzuwarten hat.* — 2) n. impers. *aufzuwarten.*

*उपस्निक्ति f. Nom. act.

उपस्नेक् m. *Befeuchtung, Feuchtwerdung.*

*उपस्पर्श m. 1) *Berührung.* — 2) *Abwaschung.* — 3) *Ausspülung des Mundes.*

उपस्पर्शन n. 1) *das Berühren* Saṁhitopan. 42,5. उदकोप° Gaut. 19,15. 24,4. 26,10. — 2) *Abwaschung, Bad.* — 3) *Ausspülung des Mundes.*

°उपस्पर्शिन् Adj. 1) *berührend.* उदकोप° Gaut. 22,6. — 2) *badend in.*

उपस्पिञ्ज् f. etwa *Scherz.*

उपस्पृश् 1) Adj. *berührend.* — 2) f. *Liebkosung.*

उपस्मारम् in यथोपस्मारम्.

उपस्मृति f. *ein Rechtsbuch niederen Ranges* Hemâdri 1,529,3.

उपस्रवण n. *das Fliessen der monatlichen Reinigung.*

उपस्रोतस् Adv. *am Fluss* Cit. bei Vâmana 5,2,47.

*उपस्वत्व n. *Einkünfte.*

उपस्वाप (Hariv. 1,38,46) oder उपस्वावत् (Hariv. 2077) m. N. pr. eines Sohnes des Satrâǵit.

उपस्वेद् m. *Feuchtigkeit* Kâraka 7,1.

उपस्वेदन n. *künstliche Schweisserzeugung.*

उपकृत *n. संज्ञायाम् Kâç. zu P. 6,2,146. उपकित v. l.

उपकृतात्मन् Adj. *verblendet* Kâraka 1,17. Kathâs. 114,100.

उपकृति f. 1) *Unterdrückung, Schädigung.* दृगुप° so v. a. *Blindheit* Naish. 4,85. — 2) *Kehricht* Comm. zu Tâṇḍya-Br. 1,6,5.

उपकृत्नु Adj. *anfallend, angreifend.*

उपकृत्या f. *Verblendung* (der Augen).

उपकृदन n. *das Bescheissen.*

उपकृत्तर् Nom. ag. *entgegenwirkend, verderblich.*

उपकृत्तव्य Adj. *zu tödten.*

उपकरण n. *das Darbringen, Darreichen.*

उपकर्तर् Nom. ag. *Darbringer, Darreicher.*

उपकर्तव्य Adj. *darzubringen, darzureichen.*

उपकर्व् m. *Herbeirufung, Einladung.* °र्वम् इष् *Einladung bei Jmd* (Loc.) *begehren, Zutritt wünschen.* भारद्वाजस्योपकर्वौ Name zweier Sâman Ârsh. Br.

उपकल्प्य m. *eine best. Feier* Gaim. 2,4,28.

उपकम्पित n. *ein Lachen, bei dem der Kopf sich schüttelt.*

*उपकस्त gaṇa वेतनादि.

उपकस्तिका f. *Betelbehälter.*

उपकास्वन् Adj. *spottend, Spötter.*

उपकार m. (adj. Comp. f. आ) 1) *Darbringung* (insbes. *an eine Gottheit*), *Geschenk* 92,17. 136,22. 257,22. °रं वि-धा *Jmd* (Acc.) *als Opfer darbringen* 136,23. Nom. abstr. °ता f. und °त्व n. — 2) *ein best. durch Opferbringen erkauftes Bündniss* oder *Frieden.* — 3) bei den ekstatischen Pâçupata *eine best. Observanz.*

उपकारक 1) m. = उपकार 1). Auch am Ende eines adj. Comp. — 2) f. °रिका dass.

उपकारपशु m. *Opferthier.* Nom. abstr. °ता f.

उपकारवर्मन् m. N. pr. eines Mannes.

उपकारी Adv. mit कर् *Jmd* (Acc.) *als Opfer darbringen.*

उपकारीचिकीर्षु Adj. *Jmd* (Acc.) *als Opfer darzubringen beabsichtigend.*

उपकार्य 1) Adj. *darzubringen, was dargebracht wird.* — 2) n. *Darbringung.*

*उपकालक m. Pl. N. pr. eines Volkes.

उपकास m. 1) *Gelächter, Spott.* — 2) *Lächerlichkeit* Varâh. Brh. S. 2,18. — 3) *Tändelei, Scherz, Spass, nicht ernstlich Gemeintes.*

उपकासक m. *Posse.*

*उपकासगिर् f. *Scherz* Gal.

°उपकासिन् Adj. *verlachend, verspottend* Vetâl. 52,9.

उपकास्य Adj. *zu verspotten, dem Spott anheimgefallen.* Nom. abstr. °ता f. und °त्व n.

उपकित 1) Adj. *a)* Partic. s. धा, दधाति mit उप. — *b) gut in zweiter Reihe,* n. *ein secundäres Gut.* — 2) *n. संज्ञायाम् gaṇa याचितादि. उपकत v. l.

उपकितव n. *das Bedingtsein* 266,7.17.

उपकिति f. 1) *das Aufsetzen* Nârâyaṇa 10,1,22. — 2) *das Anhängen.*

उपकृत *m. 1) Bein. Çâkalja's Kâç. zu P. 6,2, 146. — 2) Pl. *best. Manen* Gal.

उपकृति f. *Herausforderung* (zum Kampfe) Çiç. 13,30. 17,49.

उपकोम m. *Zusatzopfer.*

उपकूर् 1) m. *a) Abhang* (eines Berges oder Flussufers). — *b) *Wagen.* — 2) n. *a) ein einsamer Ort.* Nur °रे so v. a. *insgeheim* MBh. 1,167,9. 178,23. — *b) Nähe.* Nur °रे *in der Nähe, nahebei* MBh. 3,165,5. 12,29, 68. 15,5,7.

उपकूजन n. *das Einladen.*

उपा f. *das Finale* upâ *in einem* Sâman Lâṭj. 7,10,1. fgg. Comm. zu Tâṇḍya-Br. 3,1,1. 9,17.

उपांशु 1) Adv. *a) leise, ohne Stimme.* — *b) im Stillen, — Geheimen.* — 2) m. *a) ein ohne Stimme gesprochenes Gebet.* — *b) der erste* Graha, *der beim* Soma-*Opfer gekeltert wird.*

उपांशुयक् m. = उपांशु 2) *b).* °क्राम m. Vaitân.

उपांशुता f. und °त्व n. (Comm. zu Nârâyaṇa 3,1,9) Nom. abstr. zu उपांशु 1) *a).*

उपांशुदण्ड n. *eine heimliche Strafe.*

उपांशुपात्र् n. *der Becher für den* उपांशु 2) *b).*

उपांशुयाज् m. *ein leise dargebrachtes Opfer* Gaim. 2,2,9. 6,5,10. Vaitân.

उपांशुवध m. *ein heimlicher Mord* Mudrâr. 74,17.

उपांशुव्रत n. *ein im Stillen gethanes Gelübde.*

उपांशुसवन n. *der Stein, mit dem der für den* उपांशु 2) *b) bestimmte* Soma *gekeltert wird,* Lâṭj. 1,10,13.

उपांशुकृविस् Adj. *wobei die Opfergabe ohne zu reden gereicht wird.*

उपांशुयत्तर्याम् m. Du. Bez. *zweier best.* Soma-*Füllungen* Çat. Br. 4,1,2,3. 18. 4,2,4. 2,10. 5,5,12.

उपांशुयतन Adj. *eine lautlose Stätte habend* Çat. Br. 10,3,5,15.

उपाक und उपाक् 1) Adj. (f. आ) *mehr zusammengerückt, verbunden, benachbart.* — 2) Loc. उपाके *in nächster Nähe, gegenwärtig, coram;* mit Gen.

उपाकचक्षस् Adj. *nahe vor Augen stehend.*

उपाकरण n. 1) *das Herbeiholen* Pâr. Gṛhj. 3,11, 2.5. — 2) *Vorbereitung zu, Beginn* Âpast. 1,11,7. — 3) *Beginn des* Veda-*Studiums.* — 4) *ein best. Spruch* Kâtj. Ça. 3,3,17.

उपाकरणविधि m. Titel eines Werkes.

उपाकर्मन् n. = उपाकरण 2) und 3).

उपाकर्मप्रयोग und °कर्मविधि m. Titel zweier Werke.

उपाकृत *m. 1) *ein geschlachtetes Opferthier.* — 2) *Widerwärtigkeit.*

*उपाकृति f. = उपाकरण 2) Gal.

*उपाकृतिन् Adj. = उपाकृतमनेन.

उपाक्ष m. *ein an der Achse befindlicher Theil des Wagens.* Auch °क m.

*उपाक्षम् Adv. *vor Augen.*

उपाख्य 1) Adj. in अनुपाख्य und निरुपाख्य. — 2) f. आ *Beiname.*

उपाख्यान n. 1) *eine kleinere Erzählung, Episode.* Auch °क n. — 2) *Erzählung einer von einem Andern gehörten Begebenheit.*

*उपागम m. 1) *Herankunft.* — 2) *Einwilligung.*

*उपाग्नि Adv. *am Feuer.*

Digitized by Google

उपाग्निक Adj. (f. आ) *bei dem die Feuerceremonie angewendet worden ist.*

उपाग्र n. 1) *der der Spitze —, dem Ende vorangehende Theil.* — 2) **ein untergeordnetes Glied.*

उपाग्रकृणा n. = उपाकरण 2).

उपाग्रकृष्णाम् und **°णि** *um den Vollmondstag im Monat Agrahâjaṇa.*

उपाग्र्य n. = उपाग्र 2).

उपाङ्कपृष्ठ m. *ein best.* Ekâha.

1. उपाङ्ग m. *das Schmieren* Kâraka 1,5. Vgl. अनु°.

2. उपाङ्ग n. 1) *ein untergeordnetes Glied des Körpers.* — 2) *Unterabtheilung.* — 3) *ein Anhang —, ein ergänzendes Werk von geringerer Bedeutung.* Ausnahmsweise m. — 4) *ein trommelartiges Instrument* S. S. S. 192.

उपाङ्गगीत n. etwa *Chorgesang* Spr. 6279. Râgat. 7,607.

उपाङ्गललितावत n. *eine best. Begehung.*

उपाचरित m. n. *ein best. grammatischer* Saṁdhi.

उपाचार m. 1) *das Verfahren.* — 2) *Sprachgebrauch* Nir. 1,4. — 3) = उपचरित.

उपाचिकीर्षु Adj. *an Etwas zu gehen beabsichtigend.*

उपाच्युतम् Adv. *in Akjuta's (Kṛshṇa's) Nähe.*

उपाजिन n. etwa *Lederhaut.*

उपाजे Adv. mit कर् *unterstützen.*

उपाञ्जन n. *das Salben, Bestreichen.*

उपातङ्क n. *Lab.*

उपात्त 1) Adj. s. दा, ददाति mit उपा. — 2) *m. *ein Elephant ausser Brunst.*

उपात्यय m. *Versäumniss.*

उपादान n. 1) *das Fürsichnehmen, Sichzueignen.* — 2) *das Aufnehmen mit den Sinnen, mit dem Verstande.* — 3) *das Annehmen, Anerkennen, Nichtausschliessen* 231,15. Sâh. D. 11,21. Siddh. K. 248,*b*,4. — 4) *das Gebrauchen, Anwenden.* — 5) *das Erwähnen, Aufführen* 210,2. 211,32. 283,4. — 6) **das Ablenken der Sinne von der Sinnenwelt.* — 7) bei den Râmânuǵa *das Herbeischaffen von zur Verehrung der Gottheit erforderlichen wohlriechenden Dingen und Blumen.* — 8) bei den Buddhisten *Aufnahme, Empfängniss.* — 9) *= उपदान *Geschenk, Darbringung.* — 10) *materielle Ursache* 262,24. Nom. abstr. °ता f. Kap. 5,109. 6,32. °त्व n. 1,81.

उपादानक am Ende eines adj. Comp. = उपादान 10).

उपादानलक्षणा f. *eine elliptische Ausdrucksweise, bei der ein Wort auf das zu ihm hinzuzudenkende Wort selbst hinweist und seine eigene Bedeutung dabei bewahrt.*

उपादानोपलम्भकता f. *das die materielle Ursache und zugleich das der Wahrnehmende Sein* Bhâg. P. 6,9,41.

उपादिक m. *ein best. Insect* Taik. 2,5,13.

उपादित्सा f. *Bereitwilligkeit anzunehmen, anzuerkennen.*

उपादेय Adj. 1) *anzunehmen, nicht zurückzuweisen* Spr. 2473. Nom. abstr. °त्व n. — 2) *enthalten in.* — 3) *vorzüglich.* Nom. abstr. °त्व n.

उपाद्य Adj. *auf den ersten folgend.*

उपाध्यायपूर्वक Adj. *mit einem Besatz oder Durchzug* (einer rothen Schnur) *versehen, verbrämt, praetextus.*

1. उपाधि m. 1) *Stellvertretung* R. 2,111,29. *Surrogat.* — 2) *Alles was den Namen von Etwas trägt, — für Etwas gelten kann.* °मात्रायाम् so v. a. *zum blossen Schein.* — 3) *Beiname.* — 4) *Bedingung, Voraussetzung, Postulat; das Bedingende.* — 5) *Betrug* MBh. 3,190,9. Vgl. उपधि.

2. उपाधि m. 1) *Augenmerk* Kâraka 3,4. — 2) **Pflichterwägung.* — 3) **ein für den Unterhalt der Familie besorgter Mann.*

1. उपाधिक am Ende eines adj. Comp. = 1. उपाधि 4).

2. उपाधिक Adj. *überzählig.*

उपाधिखण्डन n., उपाधिदूषकताबीज n., उपाधिन्यायसंग्रह m., उपाधिविवृति f. und उपाधिसिद्धान्तग्रन्थ m. Titel von Werken.

उपाध्याय 1) m. *Lehrer.* उपाध्यायस्य सर्वस्वम् und °सर्वस्व n. Titel einer Grammatik. — 2) *f. आ *Lehrerin.* — 3) *f. ई *Lehrerin und Frau eines Lehrers.*

उपाध्यायानी f. *Frau eines Lehrers.*

उपाध्यायी Adv. mit कर् *zum Lehrer nehmen* Bâlar. 85,18.

उपाघ्रर्पु m. *ein zweiter* Adhvarju, *ein die Stelle eines A. vertretender Mann.*

उपानत्क am Ende eines adj. Comp. = उपानह्.

उपानयन n. *das Heimführen.*

उपानस् 1) Adj. *auf dem Wagen befindlich.* — 2) n. *der Raum auf einem Wagen oder das auf einem Wagen Geladene.*

उपानह् f. (Nom. °नत्) *Sandale, Schuh.*

उपानह् m. = उपानह्, insbes. am Ende eines copul. und adv. Comp.

उपानहिन् Adj. *beschuht* Âpast.

उपानुवाक्य 1) Adj. als Beiw. eines Agni. — 2) n. *ein best. Abschnitt in* TS.

1. उपान्त n. (adj. Comp. f. आ) 1) *Nähe des Endes, Saum, Rand.* — 2) *vorletzte Stelle.* — 3) *unmittelbare Nähe.* उपान्ते und उपान्त° *in der Nähe von* (Gen. oder im Comp. vorangehend), *nahebei.* °उपान्तम् und °उपान्तात् *zu — hin.*

2. उपान्त Adj. = उपान्त्य.

उपान्तभाग m. *Saum, Rand.*

उपान्तिक n. *Nähe.* °कम् zu (Gen.) *hin.* °कात् *aus der Nähe, in d. N.* कर्णयोरुपान्तिके *in's Ohr* (sagen).

उपान्तिम (Bigâg. 48) und उपान्त्य Adj. *der vorletzte.*

उपाप in दुरुपाप.

उपाप्ति f. *Erreichung, Erlangung* Ait. Âr. 84,13.

उपाभिगद् Adj. *dem das Sprechen schwer fällt* Kaush. Up. 2,15.

उपाभृति f. *das Herzubringen.*

उपाय m. 1) *Annäherung* Spr. 3772, v. l. — 2) *Mittel* Gaut. *Weg zu, fein angelegtes Mittel, Kunstgriff, List.* उपायेन und उपायतस् (136,5) *auf die rechte Weise, auf kluge Weise.* — 3) *das Anstimmen eines Gesanges* Çâṅkh. Çr. 5,12,4.

उपायन n. 1) *das Herbeikommen.* — 2) *das in die Lehre Treten* Âpast. उपायनकीर्ति f. — 3) *das Antreten, Unternehmen.* — 4) *Geschenk, Darbringung.*

उपायनी Adv. mit कर् 1) *als Geschenk darbringen* Daçar. 16,20. — 2) *ehrerbietig anbieten,* so v. a. *die Ehre haben mitzutheilen* Prasannar. 10,3.

उपायम Kathâs. 13,166 fehlerhaft für उपायन.

उपायवत् Adj. *wobei ein Gesang angestimmt wird* Lâṭj. 7,6,5.

उपायशोभद्र m. N. pr. eines Gelehrten (buddh.).

उपायापेत m. in der Rhet. *eine durch Angabe des Mittels, durch welches ein Uebel wieder gutgemacht werden könnte, abgegebene Erklärung, dass man mit Etwas nicht einverstanden sei.*

उपायात n. *Ankunft.*

उपायिन् Adj. 1) *hinzutretend.* Nom. abstr. °यित्व n. — 2) *Jmd zukommend* (Gegens. *abgehend*). — 3) *sich fleischlich vereinigend mit.* — 4) *Jmd erreichend,* in अनुपायिन्.

उपायु Adj. *herbeikommend.*

उपायोपन्यास m. Titel des 1ten Acts im Madhurâniruddha.

उपार m. und उपारण n. *Verfehlung, Zufügung eines Unrechts.*

उपारम m. *das Aufhören, Nachlassen.*

उपाराम m. *das Ausruhen.*

उपारुक् f. *Schoss.*

उपार्जन n. und °ना f. *das Herbeischaffen, Erwerben, Erlangen.*

उपार्ज्य Adj. *zu erwerben, acquirendus.*

उपार्ध n. 1) *die erste Hälfte* Ind. St. 15,160. — 2) *Hälfte* Lalit. 242,1.

उपालब्धव्य (Kâd. II,84,6) und उपालभ्य Adj. *zu*

Digitized by Google

tadeln, mit Vorwürfen zu empfangen.

उपालम्भ m. 1) *Zurechtweisung, Vorwurf, Tadel* (auch einer Sache). — 2) *Verbot.*

उपालम्भन n. = उपालम्भ 1).

उपालम्भ्य Adj. *zum Opfer hinzuzunehmen.*

उपालात्य Adj. *zu hätscheln.*

1. उपालि m. N. pr. eines Schülers Buddha's.

2. उपालि Adv. *in Gegenwart der Freundin* Çiç. 10,26.

*उपाव m. N. pr. eines Mannes.

उपावरोकण n. *das Wiederhervorholen* Çiñkh. Gṛhj. 5,1.

उपावर्तन n. *das Zurückkehren.*

उपावर्तितर् Nom. ag. als Fut. *wird herantreten zu* (Acc.).

उपावसायिन् Adj. *sich Jmd* (Gen.) *fügend, — anschliessend.*

उपावसित Partic. von सा, स्यति mit उपाव.

उपावसु Adj. *Gutes herbeibringend, — verschaffend.*

उपावकरण n. *das Herabnehmen.*

उपावि m. N. pr. eines Mannes Ait. Br. 1,25. Vgl. सोपावि.

उपावी Adj. *ermunternd, anziehend.*

उपावृत् f. *Wiederkehr.*

उपावृत्त m. Pl. N. pr. eines Volkes MBh. 6,9,48.

उपावृत्ति f. *Wiederkehr* Tâṇḍya-Br. 7,9,7. 15,5,35.

उपाव्यार्ध m. *verwundbare, offene Stelle.*

उपाशंसनीय Adj. *zu hoffen.*

उपाशार् m. *Schutz* Kâṭh. 29,8.

उपाश्रय m. 1) *Lehne, Stützkissen.* — 2) *Anschluss.* — 3) *Zuflucht.* Richtiger अपाश्रय.

उपासक Adj. Subst. 1) *dienend, Diener.* — 2) *Verehrer, Anhänger;* insbes. Buddha's. — 3) *einer Sache obliegend.* — 4) **ein Çûdra* Râǵân. 18,12.

उपासकदश m. Pl. Titel eines Gaina-Werkes.

उपासङ्ग m. *Köcher.*

उपासन 1) n. *a) *das Danebensitzen, in der Nähe Sein.* — *b) Sitz* Vaitân. — *c) das Dienen, Aufwarten, Pflegen, Ehrerweisen* Gaut. Âpast. — *d) das Verehren einer Gottheit, Cult, fromme Hingebung* 254,4. 30. 255,1. — *e) das Obliegen, Sichüben in.* — *f) Uebungen im Bogenschiessen.* — *g) das häusliche Feuer.* — 2) f. आ = 1) *a)* (Naish. 1,34), *c)* und *d).*

उपासनाखण्ड n. Titel des 11ten *Theils* im Gaṇeçapurâṇa.

उपासनाचन्द्रामृत n. Titel eines Werkes.

उपासनीय Adj. *dem man obzuliegen hat.*

उपासा f. *Verehrung.*

*उपासादितिन् Adj. = उपासादितमनेन.

उपासितर् Nom. ag. *Ehrenerweiser, Verehrer* Kâraka 6,1.

उपासितव्य Adj. 1) *dem man Ehre zu erzeigen hat.* — 2) *dem man obzuliegen hat.*

उपास्तमनवेला f. *die Zeit um Sonnenuntergang.*

उपास्तमयम् Adv. *um Sonnenuntergang.*

उपास्तरण n. Kâṭy. Ça. 9,9,24 Druckfehler für उपस्त°.

1. उपास्ति f. *Verehrung, Cult.*

2. उपास्ति m. fingirte 3. Sg. Praes. von 2. आस् mit उप als Bez. *dieses Verbums* Çaṅk. zu Bâdar. 4,1,1.

उपास्त्र n. *eine untergeordnete Waffengattung.*

*उपास्नात n. N. pr. eines Tîrtha.

उपास्य Adj. 1) *zu verehren* Kap. 4,32. Nom. abstr. °त्व n. Çaṅk. zu Bâdar. 4,1,5. — 2) *dem man obzuliegen hat.* — 3) *wozu man seine Zuflucht zu nehmen hat.*

उपास्कित 1) Adj. Partic. von घा, ग्घाति mit उपा. — 2) *m. *eine feurige Lufterscheinung.*

*उपिक m. Hypokoristikon für alle mit उप anfangenden Eigennamen.

उपित Partic. von वप् *säen.*

*उपिय und *उपिल m. = उपिक.

उपेक्ष 1) m. N. pr. eines Sohnes des Çvaphalka. — 2) f. आ *Nichtbeachtung, Gleichgültigkeit, Vernachlässigung,*

उपेक्षक Adj. *nicht beachtend, sich gleichgültig verhaltend.*

उपेक्षण n. 1) *das Nichtbeachten, Sichgleichgültigverhalten.* — 2) *Unterlassung* Lâṭy. 1,1,26. — 3) *Schonung* Kâraka 1,9.

उपेक्षणीय Adj. 1) *nicht zu beachten, zu übersehen.* — 2) *wogegen man gleichgültig ist* Comm. zu Nyâyas. 3,1,59.

उपेक्षितव्य und उपेक्ष्य Adj. 1) *zu beachten, worauf zu sehen ist.* — 2) *nicht zu beachten, zu übersehen.*

उपेतपूर्व Adj. *der sich schon zum Lehrer in die Lehre begeben hat* 38,15.

उपेतर् Nom. ag. *Unternehmer.*

उपेतव्य Adj = उपेत्य Comm. zu Tâṇḍya-Br. 4,10,3.

उपेति f. *Annäherung.*

उपेत्य Adj. *anzutreten, zu beginnen* Tâṇḍya-Br. 4,10,3. 4.

उपेन्द्र 1) m. *a)* Bein. Vishṇu's. — *b) N. pr. eines Schlangendämons (buddh.). — 2) f. आ N. pr. eines Flusses MBh. 6,9,27.

उपेन्द्रगुप्त m. N. pr. eines Mannes B. A. J. 7,59.

*उपेन्द्रदत्त m. N. pr. eines Mannes. *°क m. Hypokoristikon.

उपेन्द्रबल m. N. pr. eines Mannes.

उपेन्द्रवज्रा f. *ein best. Metrum.*

उपेन्द्रशक्ति m. N. pr. eines Kaufmanns.

*उपेन्ध्य Adj. *anzufachen, zu entflammen.*

उपेप्सा f. *der Wunsch Etwas zu erlangen.*

उपेय Adj. 1) *was unternommen wird.* — 2) *dem oder der man sich fleischlich nahen darf.* — 3) *was man erreichen möchte,* n. so v. a. *Ziel* Naish. 6,93. Utpala in der Einleitung zu Varâh. Bṛh.

उपेयिवंस् Partic. Perf. von 3. इ mit उप.

उपेषस् m. N. pr. eines bösen Geistes AV. 8,6,17.

उपेक्षवत् Adj. वच् *mit* उप *enthaltend* Âçv. Ça. 2,14,19.

उपेक्षारिन् Adj. *dazu ertönend, — gesprochen werdend.*

उपोह 1) Adj. Partic. von ऊह् oder वह् mit उप. — 2) *m. *Schlachtordnung.* — 3) f. आ *eine Hinzugeheirathete, Nebengattin.*

उपोत 1) Adj. Partic. von वा, वयति mit उप. — 2) *f. ई = उपोदिका.

उपोत्तम 1) Adj. *der vorletzte.* — 2) n. *der vorletzte Vocal.*

उपोदक 1) Adj. *am Wasser befindlich.* — 2) उपोदिका f., उपोदकी f. und उपोदक n. *Basella cordifolia Lam.*

उपोदयम् Adv. *um Sonnenaufgang.*

*उपोदित 1) m. N. pr. eines Mannes. — 2) f. आ N. pr. einer Frau.

उपोदिति m. N. pr. eines Gaupâleja.

*उपोदीका f. *Basella cordifolia Lam.*

उपोद्घात 1) m. *Einleitung* Nyâyam. S. 1, Çl. 18. *Beginn.* Nom. abstr. °त्व n. — 2) m. n. *ein à-Propos.*

उपोद्घातपाद m. Titel des 3ten *Abschnitts* im Vâjapurâṇa.

उपोद्बलक Adj. 1) *unterstützend, fördernd.* Nom. abstr. °त्व n. Mallin. zu Kir. 2,4. — 2) *bekräftigend, bestätigend.*

उपोद्बलन n. *das Bekräftigen, Bestätigen.*

उपोद्बलय्, °यति 1) *unterstützen, fördern* Mit. 3, 45,b,6. — 2) *bekräftigen, bestätigen* Comm. zu Nyâyam. 2,3,27.

उपोपक्रम Adj. *mit* उप *beginnend.* Nom. abstr. °त्व n. Çaṅk. zu Kmânḍ. Up. 2,8,2.

उपोलपर् (Maitr. S. 1,7,2) und उपोलव (Kauç. 18) Adj. *buschartig.* Vgl. उलप.

उपोषण n. *Fasten.*

उपोषध m. N. pr. eines Mannes (buddh.).

उपोषय्, °यति *unter Fasten zubringen.*

उपोषित n. *Fasten.*

उपोष्य Adj. *unter Fasten zuzubringen.*

उपोर्ह् m. *das Zulegen, Anhäufen.*

उप्त 1) Adj. Partic. von वप् *scheeren* und वप् *bestreuen, säen.* — 2) *n. *Saatfeld* Gal.

Digitized by Google

*उप्तकृष्ट Adj. *besäet und alsdann gepflügt.*

*उप्तगाढ Adj. gaṇa राजदन्तादि.

उप्ति f. *das Säen.*

*उप्तिम Adj. *was gesäet wird.*

उप्य Adj. *zu streuen, streubar.*

उब्ज्, उब्जति 1) *niederhalten, niederdrücken.* — 2) *आर्जवे. — *Caus. उब्जयति. — *Desid. उब्जिज्ञिषति. — Mit उद् 1) *auseinanderbiegen, aufbrechen.* — 2) *aufrichten.* — Mit नि 1) *niederdrücken, umbiegen.* — 2) *umstürzen.* — Mit अभिनि *niederdrängen, niederhalten.* न्युब्जित *zusammengebogen, gehauert.* — Mit निस् *loslassen.* — Mit वि *aufmachen, aufdecken.* — Mit सम् 1) *zuhalten, zudecken.* — 2) *zusammendrücken.* — Mit अभिसम् *decken auf* (Acc.) Tāṇḍja-Br. 8,5,16.

उब्ध Partic. von उभ्.

उब्बण m. N. pr. eines Mannes Ind. St. 14,135.

उभ्, *उभति, उम्भति, उम्भाति, उनत्ति 1) *zusammenschnüren, verschliessen.* — 2) *stützen.* Partic. उम्भित. — 3) **bedecken.* — Mit अप *binden, fesseln.* — Mit नि *zusammenhalten.* — Mit प्र *binden.* — Mit सम् 1) *zusammenhalten.* — 2) *zuschliessen, zudecken.*

उभ Adj. (f. आ) Du. *beide.* उभौ nachlässig für द्वौ, उभावपि st. द्वावपि.

उभय 1) Adj. (f. ई) Sg. und Pl. *beides, beide, beiderseitig, von beiderlei Art* Comm. zu Nyāyas. 4,1,6. उभयमत्तरेण so v. a. *in der* Krama-*Weise* (hersagen) Ait. Ār. 314,19. 22. Nom. abstr. °त्व n. Nyās. Up. in Ind. St. 9,133. — 2) f. ई *ein best. Backstein* Śulbas. 3,129.

उभयकाम Adj. *Beides wünschend* Śat. Br. 9,3,3,14.

उभयंकर Adj. *Beides bewirkend.*

उभयचारिन् Adj. *sowohl bei Tage als bei Nacht wandelnd.*

उभयच्छन्ना f. *eine Art Räthsel.*

उभयतउक्थ्य Adj. *zwischen zwei* Ukthja-*Tagen befindlich.*

उभयतऋत Adj. *auf beiden Seiten bunt* Kāṭh. 34,1. °र्नी f. TS. 7,1,6,5.

उभयतःकालम् Adv. *zu beiden Zeiten*, d. i. *vor und nach dem Essen* Kāraka 4,8.

उभयतःदन्त् Adj. *zweischneidig* Lāṭy. 8,2,6.

उभयतःपत्त Adj. (f. आ) *beiderseitig* Weber, Nax. 1,312.

उभयतःपद् (stark °पाद्) Adj. *beide Füsse gebrauchend* Ait. Br. 5,33.

उभयतःपरिगृहीत Adj. *von beiden* (elterlichen) *Seiten umfasst* Śat. Br. 2,3,1,32. 33.

उभयतःपाश Adj. (f. आ) 1) *an beiden Seiten eine Leiste habend* Kauç. 76. — 2) *an beiden Seiten verschlungen* Sarvad. 133,3.

उभयतःप्रउग (उभयतःप्रौउग Śat. Br.) Adj. *auf beiden Seiten mit einem* Prauga *versehen.* Subst. *eine solche geometrische Figur* Śulbas. 1,57. 3,172. fg.

उभयतःप्रज्ञ Adj. *dessen Erkenntniss nach beiden Seiten* (d. i. *nach innen und aussen*) *gerichtet ist.*

*उभयतःप्राण Adj. *auf beiden Seiten einen Lebenshauch habend* Tāṇḍja-Br. 7,3,28.

उभयतश्चक्र Adj. *rechts und links mit Rädern versehen* Ait. Br. 5,33.

उभयतःशीर्षन् Adj. (f. °शीर्ष्णी) *nach beiden Seiten einen Kopf habend.* Nom. abstr. °र्षत्व n. Maitr. S. 3,7,5.

उभयतस् Adv. *von beiden Seiten aus, auf b. S., nach b. S. hin;* mit Gen. oder Acc.

उभयतस्तीक्ष्ण Adj. (f. आ) *auf beiden Seiten scharf* M. 8,315.

उभयतःसंश्यायिन् Adj. *von beiden Seiten schwellend* TS. 2,6,8,4.

उभयतःसस्य Adj. *zu beiden Zeiten Frucht tragend* Āçv. Gṛhj. 1,5,5.

उभयतःसुप्रात Adj. *von Seiten des Vaters und der Mutter wohlgeboren* Çāṅkh. Gṛhj. 1,16,8.

उभयतःस्तोभ Adj. *auf beiden Seiten Träller habend* Lāṭy. 7,5,14. Tāṇḍja-Br. 10,9,1. 12,2. 12,3,17.

उभयतोऽङ्ग Adj. *nach beiden Seiten Antheil habend* Weber, Nax. 1,312.

उभयतोज्योतिस् Adj. *auf beiden Seiten Licht — und — einen* Gjotis-*Tag habend* Śat. Br. 12,2,2,1. 13,6,1,5. 9. Ait. Br. 4,15.

उभयतोऽतिरात्र Adj. *zwischen zwei* Atirātra *befindlich* Vaitān.

उभयतोदन्त् (Maitr. S. 2,3,3) und उभयतोदत्त (f. आ) Adj. *unten und oben Schneidezähne habend.*

उभयतोद्वार Adj. *auf beiden Seiten eine Thür habend.*

उभयतोनमस्कार Adj. *auf beiden Seiten* नमस् *habend* Śat. Br. 9,1,1,20.

उभयतोनाभि Adj. *auf beiden Seiten eine Nabe habend* Bhāg. P. 5,7,9.

उभयतोबार्हतम् Adv. *beiderseits mit* Bṛhatsāman-*Ton* Śat. Br. 11,4,3,12.

उभयतोभाग und °कर Adj. *nach beiden Seiten treibend*, d. i. *vomitiv und purgativ* Suçr. 1,135, 20. 152,7. 145,3.

उभयतोभाज् Adj. dass. Kāraka 1,26.

उभयतोभाष Adj. *sowohl* Parasmaipada *als* Ātmanepada *habend.*

उभयतोमुख Adj. 1) *auf beiden Seiten eine Schnauze habend* (Gefäss). — 2) f. ई *trächtig* Hemādri 1,476, 20. 477,2. Subst. *eine trächtige Kuh.*

उभयतोह्रस्व Adj. *aus zwei Kürzen entstanden.*

उभयत्र Adv. *an beiden Orten, beiderseits, in beiden Fällen, beide Male.*

उभयथा Adv. *auf beiderlei Weise, in beiden Fällen.*

*उभयदत्त् ved. Adj. = उभयादत्त् Kāç. zu P. 5,4,142.

उभयद्युस् Adv. *an beiden*, d. i. *zwei aufeinanderfolgenden Tagen.*

उभयपद् (stark °पाद्) Adj. *beide Füsse habend.*

उभयपदार्थप्रधान् Adj. (ein Compositum) *in welchem beide Theile einander coordinirt sind* P. 2,2, 29, Sch.

उभयपदिन् Adj. = उभयतोभाष.

उभयभाग Adj. *an Beidem Theil habend* Ind. St. 10,287. fg.

उभयभाज् Adj. = उभयतोभाज् Kāraka 1,15.

उभयमुखी Adj. und Subst. f. = उभयतोमुख 2) Hemādri 1,466,19. 479,15. 20.

उभयवंश्य Adj. *zu beiden (Königs-) Geschlechtern gehörig.*

उभयवत् Adj. *mit Beidem versehen, Beides enthaltend.*

उभयवासिन् Adj. *an beiden* (Orten) *wohnend* Pat. zu P. 1,1,3.

उभयविध Adj. *von beiderlei Art* Comm. zu Nyāyam. 1,3,15.

उभयविपुला f. *ein best. Metrum.*

उभयवेतन Adj. *von beiden Seiten Lohn empfangend, zweien Herren dienend.* Vgl. Nom. abstr. उभयवेदणत्तण Bālar. 35,4.

*उभयव्यञ्जन n. *Zwitter.*

उभयशिरस् Adj. und Subst. f. = उभयतोमुख 2) Hemādri 1,480,5. 481,4.

उभयसप्तमी f. *ein best. siebenter Tag.*

1.*उभयसंभव m. *die Möglichkeit von Beidem, Dilemma.*

2. उभयसंभव Adj. *von Beidem* (einem lebenden Wesen und einem Instrument) *herrührend* (Ton) S. S. S. 21.

उभयसामन् Adj. *wobei beide* Sāman (Bṛhat und Rathaṁtara) *angewendet werden.* m. *ein solcher Tag* Ait. Br. 8,1. Āçv. Çr. 8,5,2. 9,3,8. Lāṭy. 10, 13,8. Ind. St. 9,235.

उभयस्तोभ n. Name verschiedener Sāman.

उभयस्नानक Adj. *der das Bad nach Beidem* (d. i. *nach Abschluss der Lehrzeit und des Gelübdes*) *genommen hat* Kull. zu M. 4,31.

उभयस्पृष्टि f. N. pr. eines Flusses Bhāg. P. 5,20,27.

उभयो Adv. *in beiderlei Weise.*

*उभयाकर्णि und *उभयाञ्जलि Adv.

Digitized by Google

उभयात्मक Adj. *von beiderlei Wesen* M. 2,92. Sâṁkhjak. 27. Vidḍh. 16,3.

उभयाँद् (AV. 5,19,2) und उभयाँदत् Adj. *unten und oben Schneidezähne habend.*

*उभयादत्ति, *उभयापाणि und *उभयाबाकु Adv.

उभयाय् *Beide darstellen.* °यित Partic. *B. darstellend.*

उभयायिन् Adj. *für beide* (Welten) *bestimmt.*

उभयालंकार m. und °कृति f. *eine rhetorische Figur der Form und dem Inhalte nach.*

उभयाविंन् Adj. *beiderseitig, an Beidem theilnehmend.*

उभयावृत्ति f. in der Rhet. *Wiederkehr gleichbedeutender und gleichlautender Wörter.* Beispiel Spr. 2418.

उभयाकृस्ति Adv. *beide Hände voll.*

(उभयाकृस्त्यँ) °कृस्तिय् Adj. *beide Hände füllend.*

उभयीय Adj. *Beiden gehörig.*

उभयेद्युस् Adv. *an zwei aufeinanderfolgenden Tagen.*

*उभाकर्णि. *उभाञ्जलि, *उभादत्ति, *उभापाणि, *उभाबाकु und उभाकृस्ति Adv.

*उम् Interj. प्रश्ने, रोषोक्तौ, सङ्कीकृतौ.

उम 1) *m. *a) Stadt.* — *b) Landungsplatz.* — 2) f. ऊमा *a) Flachs.* °फल n. Kauç. 33. — *b) Gelbwurz* Karaka 6,13. — *c) *Glanz.* — *d) *Ruhm.* — *e) *Ruhe.* — *f) *Nacht.* — *g)* N. pr. α) einer Tochter des Himavant und Gattin Çiva-Rudra's. — β) verschiedener Frauen. — *h)* Bez. *eines 6jährigen Mädchens, das bei der* Durgâ-*Feier diese Göttin vertritt.*

*उमाकट n. *der Blüthenstaub vom Flachs.*

उमाकान्त m. Bein. Çiva's MBh. 13,17,137.

उमागुरु m. *Vater der* Umâ, Bein. des Himavant.

उमागुरुनदी f. N. pr. eines *Flusses* Harîv. 9516.

उमाचतुर्थी f. *der 4te Tag in der lichten Hälfte des* Gjaishṭha.

उमातिलक m. *eine Art Composition* S.S.S. 163. °ताल m. *ein best. Tact.*

उमानाथ m. Bein. Çiva's.

उमापति m. 1) dass. Taitt. Âr. 10,18. — 2) N. pr. eines neueren Grammatikers.

उमापतिदत्त m. N. pr. eines Mannes.

उमापतिधर m. N. pr. eines Dichters.

उमापत्य *eine Art Flöte* S.S.S. 179.

उमापरिणयन n. Titel eines Werkes.

*उमापुष्पकषाय n. P. 6,2,10, Sch.

उमामहेश्वर und °व्रत n. *eine best. Begehung.*

*उमावन n. N. pr. einer Stadt.

उमासंहिता f. Titel eines Werkes.

उमासहाय m. Bein. Çiva's.

उमासुत m. Bein. Skanda's Ind. St. 15,234.

उमास्वातिवाचकाचार्य m. N. pr. eines *Lehrers.*

उमेश m. 1) Bein. Çiva's. — 2) Çiva *mit* Umâ (als Statue).

उम्बर m. 1) * *Schwelle;* vgl. उदुम्बर. — 2) N. pr. eines Gandharva. दुम्बर v. l.

*उम्बिका f. = उम्बी Nigh. Pr.

उम्बी f. *eine grüne Gersten- oder Weizenähre, über einem Grasfeuer halb geröstet,* Bhâvapr. 2,30.

*उम्बुर = उम्बर 1).

उम्बेक m. N. pr. eines Mannes. Vgl. उंबेक.

उम्भ् s. उभ्.

*उम्भि gaṇa कत्र्यादि.

*उम्य n. 1) *Flachsfeld.* — 2) *ein Feld mit Gelbwurz.*

उम्लोचा f. N. pr. einer Apsaras.

उरःकपाट *eine breite Brust* Kâd. 5,23.

उरःक्षतकास m. *schwindsüchtiger Husten* Çârṅg. Saṁh. 1,7,14.

उरःक्षय m. *Lungenschwindsucht.*

उरःपार्श्वार्धमण्डलिन् m. *eine best. Stellung der Hände beim Tanz.*

उरःप्रतिपेषम् Absol. *Brust an Brust gedrückt* Çiç. 10,46.

उरग 1) m. *a) Schlange, Schlangendämon* Suparṇ. 8,5. — *b) das unter den Schlangen stehende Mondhaus* Âçleshâ Varâh. Jogaj. 5,3. — *c) *Blei.* — *d) *Mesua Roxburghii* Nigh. Pr. — 2) f. आ N. pr. einer Stadt. Auch उरगाख्यं पुरम्. — 3) f. ई *Schlangenweibchen.*

*उरगभूषण m. Bein. Çiva's.

उरगयव m. *ein best. Gerstenkorn als Maass* (buddh.).

उरगसारचन्दन *eine best. Sandelart* Lalit. 73,1. 2. °चूर्ण n. 249,16. 367,6. Adj. °चन्दनमय *daraus verfertigt* 143,14.

*उरगस्थान n. Pâtâla, *der Aufenthaltsort der Schlangen.*

उरगारि m. Bein. Garuḍa's. °केतन m. Bein. Vishṇu's oder Kṛshṇa's VP. 4,13,53.

*उरगाशन m. Bein. Garuḍa's.

उरगास्य *eine Art Spaten.*

उरंग und °म m. *Schlange.*

उरण m. (adj. Comp. f. आ) 1) *Widder, Lamm.* — 2) *ein best. dämonisches Wesen.*

उरणाक m. *Widder, Lamm.* °वत्स m. *Lamm.*

*उरणात und *°क, *उरणाख्य und *°क m. *Cassia alata* oder *Tora.*

उरध m. 1) *Widder.* — 2) *ein best. giftiges Insect.*

उररी Adv. mit कर् 1) *ausbreiten.* — 2) *empfangen* Daçak. 17,10. — 3) *annehmen, bei sich zur Erscheinung bringen, an den Tag legen* Çiç. 10,14. — 4) *zugeben, einräumen, annehmen.* — 5) *zusagen, versprechen* Naish. 5,114.

उररीकरण n. und *°कार m. *Einräumung, Annahme.*

*उरल und davon Adj. *उरल्य gaṇa बलादि.

उरश 1) *m. N. pr. eines Mannes. — 2) f. आ N. pr. einer Stadt.

उरस्कर m. *Brustharnisch.*

उरःशूलिन् Adj. *an Brustschmerzen leidend* Kâraka 6,8.

उरस् 1) n. *a) Brust.* उरसा धा (Med.) *auf der Brust tragen* Kâd. 191,5. *उरसि कर् *an die Brust drücken,* getrennt oder componirt *einwilligen.* — 2) **der Beste in seiner Art.* — 3) *m. N. pr. eines Mannes.

उरस 1) *Adj. *eine breite* oder *starke Brust habend.* — 2) *m. v. l. für उरश. — 3) f. आ v. l. für उरशा. — 4) *n. *das Beste in seiner Art.*

उरसास्पृष्टम् Adv. *ohne dass eine Berührung mit der Brust stattfindet* Kâts. Ça. 17,4,10.

उरसिज und *उरसिरुह m. *die weibliche Brust.*

*उरसिल Adj. = उरस 1).

*उरसिलोमन् Adj. *auf der Brust behaart.*

उरस्क am Ende eines adj. Comp. = उरस् 1) *a).*

*उरस्कर m. *die über die Brust getragene Opferschnur.*

उरस्तस् Adv. *aus der Brust* Taṇḍja-Br. 6,1,8.

*उरस्त्र und *उरस्त्राण n. *Brustharnisch.*

*उरस्य, °स्यति *kräftig sein.*

उरस्य 1) Adj. *a) wobei die Brust betheiligt ist.* कर्मन् so v. a. *anstrengend.* Von einem Laute so v. a. *daher kommend.* — *b) *in der Richtung der Brust gelegen.* — *c) *leiblich* (Kind). — *d) *vorzüglich.* — 2) m. *die weibliche Brust.*

*उरस्वत् Adj. = उरस 1).

*उरःसूत्रिका f. *ein über die Brust herabhängender Perlenschmuck.*

उरःस्तम्भ m. *Brustbeklemmung.*

उरा f. *Schaf.*

उराण Partic. von वर्, वृणाति.

उरामेथि Adj. *Schafe würgend.*

उरारि oder °री f. *ein best. Spiel* Comm. zu Kâts. Ça. 15,7,18 (ungedr.).

*उराक् m. *ein Schimmel mit schwarzen Beinen.*

1. उरी Adv. mit कर् 1) *empfangen, theilhaftig werden.* — 2) *annehmen, bei sich zur Erscheinung bringen, an den Tag legen* Naish. 4,84. — 3) *zur Verfügung stellen, hingeben.* — 4) *zusagen, versprechen* Naish. 5,117.

Digitized by Google

2. उरी f. N. pr. eines Flusses.

उरु 1) Adj. (f. उर्वी) *weit, geräumig, ausgedehnt, weit reichend, sich weithin verbreitend, breit, gross.* — 2) Adv. *weit, weithin.* — 3) m. N. pr. *a)* eines Âṅgirasa Âasn. Br. — *b)* eines Sohnes des 14ten Manu VP. 3,2,43. Bhâg. P. 8,13,34. — 4) उर्वी *a) die Erde, der Erdboden, Erde als Stoff.* Du. *Erde und Himmel.* — *b)* Pl. mit षष् *die sechs Weiten (die vier Himmelsgegenden, Oben und Unten; aber auch anders gedeutet).* — *c)* *Pl. *Flüsse.* — 5) n. *das Weite, Unbeengte.* उरु कर् *Raum schaffen, Unbeengtheit —, Gelegenheit geben.*

उरुक Adj. = उरु 1) Maitr. S. 1,5,4. 11.

*उरुकाल und *°क m. *eine best. kriechende Pflanze.*

उरुकीर्ति Adj. *dessen Ruf weit reicht.*

उरुकृत् Adj. *Raum schaffend.*

उरुक्रम 1) Adj. *weit schreitend.* — 2) Bein. *Vishṇu's und Çiva's.

उरुक्रिय m. N. pr. eines Fürsten.

उरुक्षय (RV.) und उरुक्षय (AV.) 1) *weite Räume einnehmend.* — 2) m. N. pr. eines Fürsten.

*उरुक्षयस् m. = उरुक्षय 2); vgl. ग्रैरुक्षयस.

उरुक्षिति f. *geräumiger Wohnsitz.*

उरुक्षेप (?) m. N. pr. eines Fürsten.

उरुग (!) m. = उरग *Schlange* Suparn. 4,5.

उरुगव्यूति Adj. *ein weites Gebiet habend.*

उरुगाय 1) Adj. *weit schreitend, sich weithin verbreitend, weit* (Weg). — 2) m. Bein. Vishṇu's. — 3) n. *weiter Raum zur Bewegung, Unbeengtheit, freie Bewegung.*

उरुगायवत् Adj. *unbeengt.*

उरुगूला f. *eine Art Schlange.*

उरुग्राह fehlerhaft für ऊरु°.

उरुचक्र Adj. *weiträderig.*

उरुचक्रि 1) Adj. *Unbeengtheit schaffend.* — 2) m. N. pr. eines Âtreja.

उरुचक्षस् Adj. *weitschauend.*

उरुजन्मन् Adj. *weitläufig* AV.

उरुजयम् und °यि Adj. *auf weiter Bahn sich bewegend.*

उरुञ्जिरा f. Name des Flusses Vipâç.

उरुण्ड m. N. pr. 1) eines Dämons. — 2) eines Mannes.

उरुता f. *Weite.*

उरुधा Adv. *vielfach.*

उरुधार Adj. (f. आ) *einen breiten Strom gebend, reichlich milchend.*

उरुधिक्ष्य m. N. pr. eines der 7 Weisen im 11ten Manvantara Hariv. 1,7,71.

उरुपुण्यकोश m. *ein grosser Schatz von guten Werken* Cit. im Comm. zu Gobh. 1,1,18.

*उरुपुष्पिका f. *eine best. hanfartige Pflanze* Nigh. Pr.

उरुप्रथस् und उरुप्रथस् Adj. *ausgebreitet.*

उरुबिन्दु m. N. pr. eines Flamingo.

उरुबिल Adj. (f. ई) *eine weite Oeffnung habend.*

उरुबिल्वा f. N. pr. eines Dorfes.

उरुबिल्वाकल्प N. pr. einer Oertlichkeit Lalit. 528, 5.

उरुबिल्वाकाश्यप m. Bein. eines Kâçjapa.

उरुब्ज Adj. *weit geöffnet.*

उरुमाण m. *Crataeva religiosa* Nigh. Pr. Karaka 1,27 (S. 62).

उरुमुण्ड m. N. pr. eines Berges.

उरुयी Instr. Adv. *weithin* Maitr. S. 3,2,1.

उरुयुग Adj. *ein weites Joch habend.*

उरुरात्रि f. *späte Nacht* Cit. im Comm. zu Gobh. 1,5,26 (S. 214).

*उरुरी Adv. = उररी.

उरुलोक Adj. *weiträumig.*

उरुवल्क m. N. pr. eines Sohnes des Vasudeva.

उरुवस् m. N. pr. eines Mannes VP.² 4,69.

उरुवास m. Name eines buddh. Klosters.

उरुविक्रम Adj. *von grossem Muth* MBh. 2,45,1. 3,224,23. Vaṇis. 162.

उरुवु, *°क und उरुवूक m. n. *Ricinus communis.*

उरुव्यचस् 1) Adj. *weitumfassend, vielfassend, capax.* — 2) *m. *ein* Rakshas.

उरुव्यञ्च् 1) Adj. (f. उरूची) *a) weitumfassend, weit ausgedehnt.* — *b) weitreichend* (Stimme). — 2) f. उरूची *die Erde.*

उरुव्रज Adj. (f. आ) *ein weites Gebiet habend.*

उरुशंस Adj. 1) *laut preisend.* — 2) *weithin gebietend.*

उरुशर्मन् Adj. *eine weite Zuflucht habend.*

उरुशृङ्ग m. N. pr. eines Berges in Çâkadvîpa Bhâg. P. 5,20,26.

उरुश्रवस् m. N. pr. eines Mannes VP.² 3,335.

उरुषा Adj. *Unbeengtheit gewährend.*

उरुष्य्, °र्यति 1) *das Weite suchen, sich davonmachen.* — 2) *sich abwenden von* (Abl.). — 3) *entgehen,* mit Acc. — 4) *in Sicherheit bringen, retten, beschutzen vor* (Abl.). — 5) *abwenden, abwehren.*

उरुष्या Instr. *mit rettender Hand.*

उरुष्यु Adj. *rettend.*

उलूक nach Einigen m. = उलूक *Eule,* nach Andern n. *omentum* Nilak. 9,4,8.

उरूची s. उरुव्यञ्च्.

उरूणस Adj. *breitnasig.*

उरोगम m. *Schlange* Suparn. 4,4.

उरोग्रह m. *Brustfellentzündung* Çâṅg. Saṃh. 1, 7,37.

*उरोघात m. *Brustschmerzen.*

*उरोज्ञ m. *die weibliche Brust.*

उरोबृहती f. *ein best. Metrum.*

*उरोभूषण n. *Brustschmuck.*

उरोमण्डलिन् m. *eine best. Stellung der Hände beim Tanz.*

उरोविबन्ध m. *Brustbeklemmung* Karaka 6,12.

उर्ङ्किकाना f. N. pr. einer Stadt. उज्जिकाना v. l.

*उर्दि m. oder f. N. pr. einer Person Mahâbh. 4,71,b.

*उर्द्र m. = उद्र 1) *a).*

उर्मिला f. fehlerhaft für ऊर्मिला.

उर्व m. 1) N. pr. eines Mannes. *Pl. *sein Geschlecht.* — 2) AV. 16,3,3 wohl fehlerhaft für उख.

*उर्वङ्ग m. 1) *Berg.* — 2) *Meer.*

(उर्वञ्च) उरुवञ्च m. *weite Flur.*

*उर्वट m. *Jahr.*

उर्वरा f. 1) *Fruchtfeld, Saatland* RV. 8,80,5. 6. — 2) *die Erde* Bâlar. 239,16. 241,17. Spr. 4936. — 3) N. pr. einer Apsaras. — उर्वराय Kâṭy. Ça. 25,6,10 und Çâṅkh. Ça. 3,17,1 fehlerhaft für उरुर्वराय.

उर्वराजित् Adj. *Felder gewinnend.*

उर्वरापति m. *Herr des Saatlandes* RV.

उर्वरासा Adj. *Felder verschaffend.*

उर्वरित Adj. *übrig geblieben, entkommen, gerettet* Prasannar. 26,7 (im Prâkrit).

उर्वरी f. *Werg, die aus dem Rocken gezogenen Fäden.*

उर्वरीवत् m. N. pr. eines Ṛshi VP. 1,10,10. 3,1,11.

उर्वर्य (Maitr. S. 2,9;6) und उर्वर्य Adj. *zum Saatland gehörig.*

उर्वशी f. 1) *Begierde, Inbrunst, heisser Wunsch.* — 2) N. pr. einer Apsaras, der Geliebten des Purûravas. — 3) Name der Dâkshâjanî und der Badarî.

उर्वशीतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

उर्वशीनाममाला f. Titel eines *Wörterbuchs.*

*उर्वशीरमण und *उर्वशीवल्लभ m. Beiname des Purûravas.

उर्वारु *m. und उर्वारू f. *eine Kürbisart.* उर्वारु und °रुक n. *die Frucht* Hemâdri 1,196,8. 629,11.

उर्विया Instr. Adv. *weit, weithin, weit und breit, in die Breite.* Vgl. उरुया.

उर्वी s. und उरु.

उर्वीतल n. *Erdboden, die Erde* 329,1. Spr. 7705.

उर्वीपति m. *Fürst, König* Spr. 1317. Naish. 3,73.

उर्वीभुज् m. dass. Prasannar. 75,7.

उर्वीभृत् m. *Berg.*

उर्वीश und उर्वीश्वर m. *Fürst, König.*

Digitized by Google

उर्व्यच् Adj. TS. 4,4,6,2 gegen das Metrum für उरुव्यच्.

1. उर्व्या f. *Unbeengtheit, Sicherheit.*

2. उर्व्या Adv. VS. 12,1. TS. 1,3,14,5 gegen das Metrum st. उर्विया.

(उर्व्यूति) उर्व्यूति Adj. *weithin Hülfe bringend.*

उर्ण m. 1) *ein best. wildes Thier* Maitr. S. 3,14,12. — 2) **halbreife Hülsenfrucht über leichtem Feuer geröstet* Nigh. Pa. — 3) N. pr. eines Ṛshi.

*उलण्ड्, °ण्डयति = ग्रोलण्ड्.

*उलन्द् gaṇa ग्रारीकणादि.

*उलन्दक m. Bein. Çiva's Gal. Vgl. उलिन्द्.

उलप 1) m. *Staude, Buschwerk; Büschel.* — 2) m. n. **eine sich weit ausbreitende kriechende Pflanze.* — 3) m. *Eleusine indica Gaertn.* Mahidh. zu VS. 16,45. — 4) m. **Saccharum cylindricum.* — 5) m. N. pr. eines Schülers des Kalâpin Cit. in der Kâç. zu P. 4,3,104. — 6) f. ग्रा *eine best. Grasart* Bâlar. 164,8.

उलपवाहि (Mânava im Comm. zu Kâts. Ça. 9, 7,7,) °का (Nâiâm. 3,1,31) und °त्री (Lâṭj. 8,8,39) f. *ein Büschel Gras.*

*उलपिन् m. = उलुपिन्.

उलप्य Adj. von उलप 1).

*उलभ m. Pl. N. pr. eines Kriegerstammes Kâç. zu P. 5,3,116.

*उलिन्द् m. 1) N. pr. einer Gegend. — 2) Bein. Çiva's. Vgl. उलन्दक.

*उलुण्ड m. N. pr. eines Mannes.

*उलुप m. n. = उलप 2) und 3).

*उलुपिन् m. *Meerschwein* oder *ein ähnliches Thier.*

उलुप्य Adj. = उलप्य.

*उलुम्बा f. = उम्बी Nigh. Pa.

उलुलि Adj. *ululabilis* oder m. *ululatus.*

उलूक 1) m. a) *Eule, Käuzlein.* Nom. abstr उलूकत्व n. — b) Pl. N. pr. eines Volkes, Sg. *der Fürst desselben.* — c) Bein. Indra's (vgl. कौशिक) Vâmana 2,1,13. — d) N. pr. α) eines Muni. — β) eines Schlangendämons Suparn. 23,8 (oxyt.). — 2) f. उलूकी Bez. *der Ureule.* — 3) *n. *eine Grasart.*

उलूकचेटी f. *eine Art Eule.*

उलूकजित् m. 1) **Krähe* Nigh. Pa. — 2) N. pr. = इन्द्रजित् 1) Vâmana 2,1,13.

*उलूकपत्त्र Adj. (f. ई) *die Gestalt eines Eulenflügels habend* Mahâbh. 4,29,b.

*उलूकपाक m. *eine junge Eule.*

*उलूकपुच्छ Adj. (f. ई) *die Gestalt eines Eulenschwanzes habend* Mahâbh. 4,29,b.

उलूकयातु m. *ein Dämon in Gestalt einer Eule.*

उलूखल 1) n. *Mörser.* उलूखलमुसले n. Du. *Mörser und Stösser.* उलूखलबन्ध Adj. उलूखलाङ्ग m. *der Fuss —, die untere Fläche eines Mörsers.* — 2) n. Bez. *gewisser* Soma-*Becher, der neun* Grahapâtra. — 3) m. Bez. *eines best. Ohrenschmuckes bei einer* Piçâkî. — 4) m. n. **ein bei besonderen Gelegenheiten getragener Stock aus* Udumbara-*Holz.* — 5) n. **Bdellion.* — 6) m. N. pr. eines bösen Dämons Pâr. Gṛhj. 1,16,23.

उलूखलक 1) m. N. pr. eines Muni. — 2) n. a) *Mörserchen* RV. — b) **Bdellion.*

उलूखलवत्त्व Adj. *die Gestalt eines Mörsers habend.* Nom. abstr. °त्वता f. Çat. Br. 7,5,2,15.

उलूखलमुत Adj. *in einem Mörser ausgestampft.*

°उलूखलिक Adj. *als Mörser gebrauchend.*

उलूट m. Pl. v. l. für उलूत 1) b).

उलूत 1) m. a) **Boa.* — b) Pl. N. pr. eines Volkes MBh. 6,9,54. Vgl. उतूल. — 2) *f. ई N. pr. einer Geliebten Garuḍa's Gal. *उलूतीश m. Bein. Garuḍa's ebend.

उलूप 1) m. *eine best. Pflanze* 168,14. Vgl. उलप, उलुप. — 2) f. ई N. pr. einer Tochter des Schlangendämons Kauravja und Gattin Arǵuna's.

उलूलि und उलूलु = उलुलि.

उल्क 1) m. N. pr. eines Fürsten Hariv. 1,13,35. — 2) f. उल्का a) *eine feurige Erscheinung, Meteor.* — b) *Feuerbrand.* — c) Titel einer Grammatik.

उल्काग्रिक m. N. pr. eines Rakshas.

उल्कानवमी f. *ein best. 9ter Tag.*

उल्कानिर्क्रत (AV. 19,9,8) und उल्काभिक्रत (AV. 19,9,9) Adj. *von einem Meteor getroffen.*

उल्कामालिन् m *ein best. Krankheitsdämon* Hariv. 9559.

उल्कामुख 1) m. a) *eine Art Gespenst* Mâlatîm. 78,4 (70,3). — b) N. pr. α) eines Nachkommen des Ikshvâku. — β) eines Affen. — γ) eines Rakshas. — 2) *f. ई *Fuchs.*

उल्कुषी f. 1) *eine feurige Erscheinung, Meteor.* उल्कुष्यन्त Adj Çat. Br. 11,2,3,25. — 2) *Feuerbrand.*

उल्कुषीमत् Adj. *von feurigen Erscheinungen begleitet.*

उल्ब m. (selten) und n. 1) *Hülle des Embryo, Eihaut.* इन्द्राण्या उल्बजरायुणी Name zweier Sâman. — 2) *Gebärmutter.* — 3) **Höhle.*

उल्बण 1) Adj. (f. ग्रा) *übermässig, zu viel, — gross, — stark, aussergewöhnlich, ungeheuer.* — b) am Ende eines Comp. *reich an, voll von* Nom. abstr. °ता f. — c) **offenbar.* — 2) m. a) *eine best. Stellung der Hände beim Tanz.* — N. pr. eines Sohnes des Vasishṭha. — 3) *f. ग्रा *ein Gericht aus dem Mark von Bananen, Melonen u. s. w. mit Milch und Gewürz* Nigh. Pa. — 4) n. उल्बण a) = उल्ब *Eihaut.* — b) *Absonderlichkeit* Ait. Âr. 346,15.

उल्बणिष्ठु Adj. *an's Absonderliche streifend* Ait. Âr. 250,4.

उल्ब्य Adj. mit ग्रापस् *Fruchtwasser.*

उल्मुक 1) n. *Feuerbrand.* — 2) m. N. pr. eines Sohnes a) des Balarâma. — b) des Manu Kâkshusha VP.² 1,178.

उल्मुकमथ्य Adj. *aus einem Feuerbrand zu reiben.*

उल्मुकावदानिका n. *eine Zange* oder *Schaufel für einen Feuerbrand.*

उल्मुक्य Adj. *von einem Feuerbrand herrührend.*

*उल्य Adj. von उल gaṇa बलादि.

*उल्ल m. und *उल्ली f. *weisses Arum* Nigh. Pa.

*उल्लकासन n. *Haarsträubung.*

उल्लङ्घन n. 1) *das Hinübersetzen über.* — 2) *das Uebertreten, Brechen* (einer Verpflichtung u. s. w.).

उल्लङ्घनीय und उल्लङ्घ्य Adj. *zu übertreten.*

*उल्लम्फन n. *Sprung.*

°उल्लम्बिन् Adj. *hängend auf.*

*उल्लसत्फल m. *Mohn* Nigh. Pa.

उल्लाघ 1) Adj. a) *von einer Krankheit genesen.* °ता f. *Genesung* Spr. 7802. — b) **geschickt.* — c) **rein.* — d) **böse.* — e) **froh.* — 2) *m. *schwarzer Pfeffer.*

उल्लाघय्, °यति *gesund machen, zu neuem Leben erwecken* Spr. 543. — Mit *प्र P. 8,2,55, Sch.

उल्लाङ्गूल Adj. *mit erhobenem Schweife* Dhn. V. 29,2.

उल्लाप m. *ein hartes Wort* Spr. 2047.

उल्लापक n. *Schmeichel—, Lobrede.*

उल्लापन 1) Adj. *vergänglich* Lalit. 258,20. — 2) n. *das Liebkosen.* Zu den Kalâ gezählt bei Gal.

उल्लापिक *eine Art Gebäck.*

उल्लापिन् Adj. *ausrufend, rufend* Spr. 2102.

उल्लाप्य n. *eine Art von Schauspielen.*

उल्लाल *das Couplet in der* Shaṭpadikâ.

उल्लास m. 1) *das Erscheinen, zum Vorschein Kommen* Kap. 2,36. Spr. 4711. Kathâs. 14,13. Sâh. D. 198. 258,21. 305,20. — 2) *Freude, Lust* Kathâs. 72,28. — 3) *Zunahme, Wachsthum.* — 4) in der Rhet. *Hervorhebung durch Vergleichung oder Entgegensetzung.* — 5) *Kapitel, Abschnitt.* — 6) Bez. *der sieben Grade in den Mysterien der* Çâkta.

उल्लासन 1) n. *das Erglänzen* Râǵat. 5,343. — 2) f. ग्रा *das Erscheinenlassen* Bâlar. 244,5.

उल्लासिन् Adj. *spielend, hüpfend* Vâs. 31.

उल्लिखन n. *Brechmittel* Bhâvapr. 4,102.

उल्लिङ्गनाष्टक n. Titel eines Werkes.

उल्लिङ्ग्, °यति *aus Merkmalen erschliessen* Kir. 14,2.

उल्लुञ्चन n. *das Zu[illegible]*

Digitized by Google

(z. B. der Haare).

उल्लुण्ठा f. *Ironie, Sarkasmus.*

*उल्लू Adj. *aufschneidend.*

उल्लेख 1) Adj. in Verbindung mit युद्ध Bez. *einer der 4 Arten des* Grahajuddha, *wobei die Sterne sich gleichsam ritzen.* — 2) m. *a) Erwähnung, Angabe, Schilderung, anschauliche Darstellung* Râgat. 7,1133. — *b) das Hervortretenlassen, in den Vordergrund Stellen* Prasannar. 32,6. — *c) das Vomiren* Karaka 6,26. — *d)* in der Rhet. *malende Beschreibung eines Objectes nach der Verschiedenheit der Eindrücke, welche seine Erscheinung hervorbringt.* — 3) *f. आ *Strich, Linie.*

उल्लेखन 1) Adj. *abmalend, anschaulich ausdrückend, darstellend.* — 2) n. *a) das Einritzen, Ziehen von Linien* Kâṭj. Çr. 7,4,9. — *b) das Aufkratzen, Abscharren.* — *c) das Vomiren* Karaka 6,5.11.19. — *d) Brechmittel* Karaka 1,13. — *e) das Erwähnen, Angeben.*

उल्लेखरेखा f. *eine Etwas deutlich bezeichnende Linie.* S. सोल्लेखरेखम्.

उल्लेखिन् Adj. 1) *kratzend an, so v. a. berührend, reichend bis* Kâd. 55,13. — 2) = उल्लेखन 1) Sarvad. 20,15.

उल्लेख्य Adj. 1) *einzuritzen, aufzuschreiben.* — 2) *was abgemalt —, anschaulich ausgedrückt wird.*

*उल्लोच m. *Traghimmel.*

उल्लोपिक m. und °का f. v. l. für उल्लापिक Ind. St. 14,329, N.

उल्लोल 1) Adj. *baumelnd.* — 2) *m. *eine hohe Welle.*

उवट m. N. pr. eines Scholiasten.

उवर्ण m. *die Vocale* उ *und* ऊ VS. Prât. TS. Prât. AV. Prât.

उवै Interj. RV. 10,86,7.

उशङ्कव m. N. pr. eines Fürsten.

उशत m. N. pr. eines Sohnes des Sujaǵña Hariv. 1,36,6. उषत् v. l.

उशदृघ् Adj. (Nom. °धक्) *nach Wahl erreichend, beliebig sich ausdehnend.*

*उशनःप्रिय m. *der Edelstein* Gomeda Nigh. Pr.

उशनस् m. (Nom. °ना, ved. Acc. °नाम्, ved. Dat. und Loc. °ने) N. pr. eines Frommen der mythischen Vorzeit, mit dem Patron. Kâvja. Später wird er mit Çukra, dem Lehrer der Asura, identificirt, und bezeichnet wie dieser den *Planeten Venus.* उशनसः स्तोमः *eine best. Recitation,* welche anzuwenden ist, wenn sich Jmd vergiftet glaubt.

उशना f. 1) Instr. (gleichlautend) *begierig, freudig, eilig.* — 2) N. pr. der Gattin eines Rudra VP.² 1,117.

उशन्त्स. u. वश्, वष्टि. उशती v. l. für उषती, रुशती.

उशाना f. *eine best. Pflanze.*

उशिक m. 1) N. pr. eines Fürsten. — 2) Name *des 12ten* Kalpa.

उशिज् 1) Adj. *a) heischend, eifrig strebend, zugethan, bereitwillig.* — *b) reizend, schön* Bhâg. P. — 2) *m. *a) Feuer.* — *b) zerlassene Butter.* — 3) f. N. pr. der Mutter des Kakshîvant.

*उशिज m. N. pr. des Vaters Kakshîvant's Comm. zu Tândja-Br. 14,11,17.

*उशी f. *Wunsch.*

उशीनर m. Pl. N. pr. eines Volkes im Mittellande. Sg. *ein Fürst dieses Volkes.*

उशीनरगिरि m. N. pr. eines *Berges.*

उशीनराणी f. *eine Fürstin der* Uçînara.

उशीर 1) m. n. *die wohlriechende Wurzel von Andropogon muricatus.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ Hemâdri 1,53,3. — 2) *f. ई *eine best. Grasart.*

*उशीरक n. = उशीर 1).

उशीरगिरि m. N. pr. eines *Berges.*

उशीरबीज m. desgl.

*उशीरिक Adj. (f. ई) *mit* Uçîra *handelnd.*

(उशन्य) उशनिम्ब Adj. *wünschenswerth.*

उशायुस् (!) m. N. pr. eines Sohnes des Purûravas VP.² 4,13.

1. उष्, ओषति und उष्णाति 1) *brennen* (trans.). उष्यते intrans. Karaka 1,18. — 2) *züchtigen.* — 3) *verzehren, zu Grunde richten.* — Mit अभि *anbrennen.* — Mit उद् *durch Gluth vertreiben.* — Mit उप *aufbrennen, verbrennen* Vaitân. — Mit समुप *zusammenbrennen.* — Mit नि *niederbrennen.* — Mit प्रति *versengen.* — Mit सम् *verbrennen.*

2. उष्, उच्छति s. वस्, उच्छति.

3. उष् f. *Frühlicht, Morgenröthe.*

1. उष 1) Adj. *begierig, verlangend.* — 2) *m. *Liebhaber.*

2. उष 1) *m. *a) salzhaltige Erde.* — *b) Bdellion.* — 2) f. आ *das Brennen, Glühen.* — 3) *n. *fossiles Salz.*

3. उष 1) *m. *Ende der Nacht* Med. sh. 4. — 2) f. उषा *a) Frühlicht, Morgenröthe.* — *b) Nacht* Karaka 6,18. VP. 2,8,48. — *c) *Kuh.* — *d)* N. pr. einer Tochter Bâṇa's und Gattin Aniruddha's Agni-P. 12,46. 52. — 3) उषा *Adv. *a) bei Anbruch des Tages.* — *b) in der Nacht.*

*उषःकल m. *Hahn* Gal. Vgl. उषाकल.

उषङ्गु m. 1) N. pr. *a)* eines Ṛshi. — *b)* eines Fürsten. — 2) Bein. Çiva's.

*उषण 1) n. *a) Pfeffer.* — *b) die Wurzel von Piper longum.* — 2) f. आ *a) Piper longum* oder *Chaba.* — *b) getrockneter Ingwer.* — Vgl. ऊषण.

उषती f. *eine verletzende Rede* MBh.

*उषदश्व m. N. pr. eines Mannes; vgl. औषदश्वि.

उषद्गु m. N. pr. eines Sohnes des Svâhi.

उषद्रथ m. N. pr. eines Sohnes des Titikshu.

उषन् 1) m. N. pr. eines Sohnes des Sujaǵña. उशत v. l. — 2) f. उषती in Verbindung mit वाच् *eine verletzende Rede* MBh. 12,236,10. 241,9. An beiden Stellen उशती: उषती ed. Calc. Die richtige Form ist wohl रुशती.

*उषप m. 1) *Feuer.* — 2) *die Sonne.*

उषर्बुध् Adj. *früh wach.*

*उषर्बुध m. 1) *Feuer.* — 2) *Kind.*

उषस् 1) f. (stark auch उषास् im Veda) *a) Frühlicht, Morgenröthe, Morgen.* Personificirt als *Tochter des Himmels* und *Schwester der* Âditja. उषसः साम Ârsh. Br. — *b) Abendröthe.* — *c)* Du. *Nacht und Morgen.* — *d)* N. pr. der Gattin Bhava's (einer Form Rudra's) VP. 1,8,9. — 2) n. *a) Tagesanbruch, Dämmerung.* — *b) *Ohrhöhle.* — *c) *das Gebirge Malaja.* — Vgl 2. ऊष.

उषस्ति und उषस्ति m. N. pr. eines Mannes.

*उषस्य्, °स्यति *tagen.*

उषस्य Adj. *der Morgenröthe geweiht* Âçv. Ça. 4,14,1.

उषाकर m. *der Mond.*

*उषाकल m. *Hahn.* Vgl. उषःकल.

उषापति (Agni-P. 12,41) und *उषारमण m. Bein. Aniruddha's.

उषारागोदय m. Titel eines Schauspiels.

उषोमानक्ता Nom. Du. f. *Morgenröthe und Nacht.*

*उषासासूर्य n. Sg. *die Morgenröthe und die Sonne.*

उषिज्ञ m. N. pr. eines Sohnes des Ûru.

उषित Partic. von उष्, ओषति und वस्, वसति.

*उषितंगवीन Adj. *wo früher Kühe sich aufgehalten haben.*

उषितव्य n. impers. *zu übernachten* Kâd. II,31,6.

उषेश m. 1) *Mond.* — 2) *Bein. Aniruddha's.

उषोज्ञल n. Pl. *Thau.*

उषोराग m. *Morgenröthe* Daçak. 43,13.

उष्टर् und उष्ट्र m. *Pflugstier.*

उष्ट्र 1) m. *a) Büffel.* — *b) Kamel.* उष्ट्रवरम् *K. und Esel* Gaut. *उष्ट्रशशम् *K. und Hase.* — *c) *Lastwagen.* — *d)* N. pr. eines Asura. — 2) f. उष्ट्री *a) Kamelweibchen.* — *b) ein irdenes Gefäss von best. Form.* — *c) *Urtica interrupta* und *eine Art* मेषशृङ्गी Nigh. Pr.

उष्ट्रकर्णिक m. Pl. N. pr. eines Volkes.

*उष्ट्रकाण्डी f. *Echinops echinatus* Râgân. 10,142.

उष्ट्रकुङ्कुमवरुन n. *das Safran-Schleppen eines Kamels.* °वत् Adv. Kap. 3,58. 6,40.

Digitized by Google

*उष्ट्रक्रोशिन् Adj. *wie ein Kamel schreiend.*

उष्ट्रग्रीव m. *eine Form der Mastdarmfistel.*

उष्ट्रजिह्व m. N. pr. eines Wesens im Gefolge Skanda's.

उष्ट्रत्व n. Nom. abstr. zu उष्ट्र 1) *b*) Hemâdri 1,675,20.

उष्ट्रदत्त MBh. 12,3717 fehlerhaft für ग्रोष्ठदत्त.

*उष्ट्रधूसरपरिच्छदा f. *Tragia involucrata L.*

उष्ट्रनिषदन n. *eine best. Art des Sitzens bei den Jogin.*

*उष्ट्रपादिका f. *Jasminum Sambac Ait.*

*उष्ट्रपाल m. *Kamelhirt* Gal.

*उष्ट्रप्रमाण m. *das fabelhafte Thier* Çarabha Nigh. Pr.

*उष्ट्रभक्ता (Gal.) und *°भक्तिका f. *eine best. der Alhagi verwandte Pflanze* Râgân. 4,57.

उष्ट्रवामी f. *Kamelstute.* *°वामि n. (auch Kâç.) schwerlich richtig.

*उष्ट्रवाहिन् Adj. *von Kamelen gezogen* (Wagen).

उष्ट्रशिरोधर m. = उष्ट्रग्रीव.

*उष्ट्रसादि m. *ein Reiter zu Kamel.* n. (auch Kâç.) schwerlich richtig.

1.*उष्ट्रस्थान n. *Kamelstall.*

2.*उष्ट्रस्थान Adj. *in einem Kamelstall geboren.*

*उष्ट्राकृति m. = *das fabelhafte Thier* Çarabha Gal.

उष्ट्राल m. N. pr. eines Mannes. Pl. *sein Geschlecht.*

उष्ट्रिका f. 1) *Kamelstute.* — 2) *ein irdenes Gefäss von best. Form.* — 3) **eine best. Staude.*

उष्ण 1) Adj. (f. ग्रा; ई nur Kauç.) *a) heiss, warm* Gaut. Auch von einem Seufzer. — *b) heftig* (Conj.). — *c) *rasch zu Werke gehend.* — 2) उष्णम् Adv. *heiss* seufzen) 50,29. *Mit कर् componirt. — 3) m. *a) *Zwiebel.* — *b)* N. pr. zweier Männer VP. 2,4,48. 4,21,3. — 4) *f. ग्रा *a) Hitze.* — *b) Auszehrung.* — *c) Galle.* — *d) *eine Art Momordica* Nigh. Pr. — 5) n. (*m.) *a) ein heisser Gegenstand.* — *b) Hitze, Wärme.* — *c) die heisse Jahreszeit.* — *d)* Bez. *der rückläufigen Bewegung des Mars, wenn sie stattfindet im 7ten, 8ten oder 9ten Mondhause von dem Mondhause, in welchem er heliakisch aufging.* — *e)* N. pr. eines von Ushṇa beherrschten Varsha in Kuçadvîpa VP. 2,4,48.

*उष्णक 1) Adj. *a) fieberkrank.* — *b) rasch zu Werke gehend.* — 2) m. *a) Hitze, die heisse Jahreszeit.* — *b) Brand* (Krankheit) Gal. — 3) **Betelnuss* Nigh. Pr.

उष्णकर m. *die Sonne* Kâd. II,49,15.

उष्णकाल m. *die heisse Jahreszeit* Spr. 1320.

उष्णकिरण und *उष्णकृत् (Gal.) m. *die Sonne.*

उष्णग m. Sg. und Pl. *die heisse Jahreszeit.* Auch उष्णगः कालः.

*उष्णगन्धा f. *Alpinia Galanga* Nigh. Pr.

उष्णगु m. *die Sonne.*

*उष्णघ्न n. *Sonnenschirm.*

*उष्णंकरण Adj. *erhitzend, erwärmend.*

उष्णता f. 1) *Hitze, Wärme.* — 2) am Ende eines Comp. *grosses Verlangen nach.*

उष्णतीर्थ n. N. pr. eines Tirtha.

उष्णत्व n. *Hitze, Wärme.*

*उष्णनदी f. Bein. des Höllenflusses Vaitaraṇî.

उष्णप fehlerhaft für ऊष्मप.

*उष्णफला f. *eine Art Momordica* Nigh. Pr.

*उष्णभृत् m. *die Sonne* Gal.

*उष्णभोजिन् Adj. *warme Speisen geniessend.*

उष्णय्, °यति *heiss machen.*

उष्णरश्मि und उष्णरुचि m. *die Sonne.*

उष्णवात m. *eine best. Blasenkrankheit* Wisr 365. Çâṅg. Saṁh. 1,7,40.

उष्णवारण (*m.) n. *Sonnenschirm.*

उष्णविदग्धक m. *eine best. Augenkrankheit* Çâṅg. Saṁh. 1,7,94.

उष्णवीर्य 1) Adj. *erwärmende Kraft besitzend* Kâraka 1,14. 6,3. — 2) *m. *Delphinus gangeticus.*

उष्णवेताली f. N. pr. einer Hexe Hariv. 9542.

उष्णसमय m. *die heisse Jahreszeit.* Davon Denom. °समयाय्, °समयायते *zur h. J. werden* Bâlar. 129,3.

*उष्णसुन्दर m. *Momordica Charantia, Averrhoa Carambola* und *Terminalia Bellerica* Nigh. Pr.

उष्णस्पर्शवत् Adj. *heiss anzufühlen* Tarkas. 8.

उष्णांशु m. *die Sonne* 172,7. Hemâdri 1,156,22.

*उष्णागम m. *Beginn der heissen Jahreszeit.*

उष्णाता m. *Ende der heissen Jahreszeit* R. 6,69,31.

*उष्णाभिगम m. = उष्णागम.

उष्णाभिप्राय Adj. *mit Hitze endend* (Fieber) Kâraka 1,19. Davon °प्रायिन् Adj. *an einem solchen Fieber leidend* 6,3,*d*.

उष्णालु Adj. *von der Hitze leidend.*

*उष्णासक् m. *Winter* Râgân. 21,67 (उष्णापक् Hdschr.).

उष्णि Adj. *brennend*, in ग्रभ्युष्णि.

*उष्णिका f. *Reisbrei.*

उष्णिग्गर्भ Adj. f. (ग्रा) in Verbindung mit गायत्री *ein best. Metrum.*

उष्णिमन् m. *Hitze.*

उष्णिह् f. (Nom. उष्णीक्) 1) *ein best. Metrum.* — 2) *ein diesem Metrum geweihter Backstein.* — 3) wie andere Metra Name *eines der Rosse des Sonnengottes* VP. 2,8,8.

उष्णिहककुभ् f. Du. *die Metra* Ushṇih *und* Kakubh.

उष्णीका f. 1) Pl. *Genick.* — 2) = उष्णिह् 1).

उष्णी Adv. mit कर् *erhitzen, erwärmen.*

उष्णीगङ्ग wohl n. N. pr. eines Tirtha.

उष्णीनाभ m. N. pr. eines göttlichen Wesens.

उष्णीष 1) m. n. *Kopfbinde, Turban, Binde* überh. उष्णीषपट् dass. 290,10. — 2) Bez. *eines Auswuchses auf Çâkjamuni's Kopfe.*

उष्णीषार्पणा f. N. pr. einer buddh. Göttin.

उष्णीषिन् Adj. *mit einer Kopfbinde versehen.*

1. उष्णोदक n. 1) *warmes Wasser* Spr. 6775. — 2) *eingekochtes Wasser* Bhâvapr. 3,14.

2. उष्णोदक m. R. 2,83,18 nach dem Comm. *Gliederreiber.*

*उष्णोपगम m. = उष्णागम.

*उष्म m. 1) *Hitze.* — 2) *die heisse Jahreszeit.* — 3) *Frühling.* — 4) *Zorn.*

*उष्मक = ऊष्मक.

उष्मता MBh. 1,103,17 fehlerhaft für उष्णता *Hitze.*

उष्मन्, उष्मप und उष्मस्वेद् s. ऊष्मन् u. s. w.

*उष्मागम m. schlechte Lesart für उष्णागम oder ऊष्मागम.

*उष्माय् und *उष्मोपगम s. ऊष्माय् und ऊष्मोपगम.

उष्य in मुखोष्य.

उष्यल n. *Rahmen* (eines Ruhebettes).

उस् f. = उषस् *Frühlicht, Morgenröthe.*

उस्र 1) Adj. (f. ग्रा) *a) morgendlich.* — *b)* etwa *hell, klar* (Gaṅgâ) MBh. 13,26,95. *Kuh* nach Nilak. — 2) m. *a) Strahl.* — *b) Stier.* — 3) f. ग्रा *a) Frühlicht, Morgenröthe, Helle.* — *b) Kuh.* — *c) *eine best. Pflanze.*

उस्रयामन् Adj. *im Frühlicht ausgehend, bei Tageshelle gehend.*

उस्रि f. *Morgen, Helle.*

उस्रिक m. *Oechslein.*

उस्रिध Adj. TBr. 2,7,13,2 wohl fehlerhaft.

उस्रिय 1) Adj. (f. ग्रा) *a) röthlich.* — *b) taurinus.* — 2) m. *a) Stier.* — *b) Kalb.* — 3) f. ग्रा *a) Helle, Licht.* — *b) Kuh.* — *c) Milch* und *Anderes von der Kuh Kommende.*

उस्रियावर्त n. Nom. abstr. zu उस्रिय 3) *b)* Maitr. S. 4,2,12.

*उस्रीय्, °यति *sich eine Kuh wünschen.*

1. ऊ s. ऊक्, ऊकति.

2. ऊ s. वक्.

3.*ऊ, ग्रोकति (वधे).

*ऊकान m. N. pr. einer Gegend.

ऊकवायिवासिष्ठ n. Name eines Sâman.

ऊक्ष Adj. wohl *uhu schreiend.*

ऊक्षगान n. = ऊक्षगान.

1. ऊ = 1. उ; s. d.

2.*ऊ Interj. वाक्यारम्भे, ग्रनुकम्पायाम्, रक्षायाम्.

3.*ऊ Adj. von ग्रव्, ग्रवति und von वा, वयति.

Digitized by Google

4.*ऊ m. 1) *der Mond.* -- 2) Bein. Çiva's.

ऊग्र m. N. pr. = उग्र.

ऊँ (ऊं) im Padapâṭha vor hinzugefügtem इति = 2. उ.

ऊकार् m. *der Laut* ऊ TS. Prât. AV. Prât.

ऊखर् m. Pl. N. pr. einer Çiva'itischen Secte.

ऊघ्य AK. 2,9,45 fehlerhaft für उध्य.

ऊङ् mit नि in न्यूङ् und न्यूङ्मानक.

*ऊठ्, ऊठति = *उठ्, ओठति.

ऊढ 1) Adj. Partic. von 1. und 2. ऊह् und वह्. — 2) f. आ *eine Heimgeführte, Gattin.*

*ऊढकङ्कट Adj. *gepanzert*, v. l. für व्यूढ°.

*ऊढभार्य Adj. *der eine Gattin heimgeführt hat.*

*ऊढ्य्, °यति Denom. von ऊढ und ऊढि.

*ऊढरथ Adj. *einen Wagen ziehend* L. K. 1037.

ऊढवयस् Adj. *erwachsen* Bhâg. P. 4,9,66.

ऊढि f. *das Tragen* Râgat. 7,1090.

ऊर्णि v. l. für ओर्णि.

ऊर्णोतेनस् Lalit. 5,14 wohl fehlerhaft für ऊर्णितेनस्.

ऊत Partic. 1) von अव्. — 2) von वा, वयति.

1. ऊति f. im Çat. Br. einmal m.) 1) *das in Gang Bringen, Fortbewegung.* — 2) *Gang, iter.* — 3) *Förderung, Begünstigung, Unterstützung, Hülfe, Wohlwollen.* — 4) *Helfer, Förderer.* — 5) *Labung, Erquickung, Stärkung.* — 6) Pl. *Lebensmittel, erquickende Dinge.* — 7) *Spiel, Scherz, Belustigung* Bhâg. P. — 8) *= तारुण.

2. ऊति f. *Gewebe.*

3. ऊति m. N. pr. eines Daitja.

ऊतीक m. = पूतीक *ein als Surrogat für die Soma-Pflanze dienendes Kraut.*

ऊदक und ऊदर = उदक und उदर in अनूदक und अनूदर.

ऊदल n. Name eines Sâman Lâṭj. 4,6,17.

ऊधन्, ऊधर्, ऊधस् n. 1) *Euter.* — 2) *ein verehrter, geheimer oder nur dem Freunde zugänglicher Ort, Busen.* — 3) *Wolke* (als *Euter des Himmels*), *bewölkter Himmel.* — 4) *Nacht. — 5) Bez. einer best. Stelle in den* Mahânâmnî.

ऊधन्य Adj. *im Euter enthalten* Maitr. S. 1,10,5.

ऊधर् und ऊधस् s. ऊधन्.

ऊधस्य 1) Adj. (f. आ) *milchend* Hemâdri 1,470, 17. 23. उ° gedr. — 2) n. *Milch.*

ऊधस्वती Adj. f. *ein volles Euter habend.*

ऊन Adj. *woran Etwas fehlt, unter dem Maasse bleibend, unzureichend, zu klein, — wenig, nachstehend; der kleinste.* Mit einem Abl. *weniger —, geringer als;* mit einem Instr. *um — weniger;* am Ende eines Comp. in beiden Bedeutungen. °विंश so v. a. एकोनविंश *der 19te.* Nom. abstr. ऊनता f. Hemâdri 1,15,14. ऊनत्व n. 17.

ऊनक Adj. dass. Golâdhj. 7,25.

ऊनकोटिलिङ्ग n. Name eines Liṅga.

ऊनय्, °यति *unerfüllt lassen.* ऊनित *vermindert um* (Instr.).

ऊनरात्र m. und °रात्रि f. Pl. *die überschüssigen lunaren Tage in einem* Juga, *die man ausscheiden muss, um die richtigen solaren Tage zu erhalten.*

ऊनाईतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

ऊनाक्षर Adj. *eine Silbe zu wenig habend* Lâṭj. 7,9,8.

ऊनाय m. *der kleinere von den zwei als Multiplicatoren zu verwendenden Ueberschüsse bei der Kuṭṭâkâra genannten Operation* Âryabh. 2,32.fgg.

ऊनातिरिक्त Adj. *zu wenig oder zu viel.*

ऊनाह् m. = ऊनरात्र Ganit. Pratjabd. 5.

ऊनी Adv. mit कर् *subtrahiren.*

ऊनबध्य s. ऊनवध्य.

ऊभाव m. *das zu* ऊ *Werden* TS. Prât.

*ऊम् Interj. रुषेक्तौ, प्रश्ने und स्पर्धायाम्.

ऊम 1) m. *guter Freund, Genosse, Mitglied einer Verbindung* oder *Verbrüderung.* — 2) *n. a) *Stadt.* — b) N. pr. einer Gegend.

*ऊय्, °यते = वा, वयति.

*ऊरी Adv. = उरी.

*ऊरव्य m. *ein* Vaiçja.

ऊरी Adv. = उरी. Mit कर् *einräumen, anerkennen.*

ऊरु m. 1) *Schenkel, Lende.* Am Ende eines adj. Comp. f. ऊरु und ऊरू. — 2) N. pr. a) eines Âṅgirasa. — b) eines Sohnes des Manu Kâkshusha. कुरु v. l.

ऊरुक m. *Schenkellähmung* Karaka 6,25.

ऊरुकिन् Adj. *an Schenkellähmung leidend* Karaka 6,25.

ऊरुघाक m. = ऊरुक.

ऊरुज 1) Adj. *aus einer Lende entsprossen.* — 2) *m. *ein* Vaiçja.

ऊरुजन्मन् m. Bein. Aurva's.

ऊरुदघ्न Adj. *bis zum Schenkel reichend.*

*ऊरुद्वयस Adj. (f. ई) dass. P. 4,1,15, Sch.

*ऊरुपर्वन् m. n. *Knie.*

ऊरुफलक n. *Lendenschild.*

ऊरुबलिन् Adj. *lendenstark* Çat. Br. 13,2,2,8.

*ऊरुभिन्न Adj. (f. ई) *am Schenkel durchstochen.*

*ऊरुमात्र Adj. (f. ई) *bis zum Schenkel reichend* P. 4,1,15, Sch.

*ऊरो Adv. = उरी.

ऊरुष्कम्भ m. = °स्कम्भ Karaka 1,19. 20. 6,25.

ऊरुसाद m. *Schenkelschwäche, — lähmung* Karaka 1,20.

ऊरुस्कम्भ m. *Schenkellähmung.* °गृहीत Adj. Maitr. S. 1,10,14.

ऊरुस्तम्भ m. (adj. Comp. f. आ) dass.

*ऊरुस्तम्भा f. *Musa sapientum* Râgân. 11,37 (ऊरु° Hdschr.).

ऊरूपपीडम् Absol. *unter Schenkeldruck* Daçak. 91,6.

ऊर्ज् f. *Nahrung, Stärkung; Kraftfülle, Saft und Kraft.*

ऊर्ज 1) Adj. (f. आ) *kräftig.* — 2) m. a) *Kraftfülle, Kraft und Saft.* — b) *Leben. — c) *ein best. Herbstmonat, October — November.* — d) N. pr. verschiedener Männer. Pl. *ihr Geschlecht.* — 3) f. आ a) *Kraftfülle, Saft und Kraft.* — b) = 2) c) Karaka 8,6. — c) N. pr. einer Tochter Daksha's und Gattin Vasishṭha's. — 4) *n. *Wasser.*

*ऊर्जन n. Nom. act. von ऊर्जय्.

ऊर्जमेध Adj. (f. आ) *von gewaltiger Einsicht* MBh. 13,76,10. Vgl. Hemâdri 1,469,18.

ऊर्जय्, ऊर्जयति 1) *nähren, kräftigen* Karaka 1,26. Partic. ऊर्जयत् *nährend, kräftig.* Med. *sich kräftigen, kraftvoll sein.* Partic. ऊर्जयमान = ऊर्जयत्. — 2) *leben. — Partic. ऊर्जित *kräftig, mächtig, üppig, gewaltig, bedeutend.*

ऊर्जयत् m. N. pr. 1) eines Lehrers. — 2) eines Gebirges in Guzerat Ind. Antiq. 7,261.

ऊर्जयोनि m. N. pr. eines Sohnes des Viçvâmitra MBh. 13,4,59.

ऊर्जवह् und °वाह् m. N. pr. eines Fürsten VP.[2] 3,233.

(ऊर्जव्य) ऊर्जविन्य Adj. *nahrungsreich, kraftreich.*

ऊर्जस् n. *Macht, Kraft* Sâh. D. 341,12.

ऊर्जसनि Adj. *Kraft verleihend* Ṛ V.

ऊर्जस्कर Adj. *Kraft bewirkend.*

ऊर्जस्तम्भ m. N. pr. eines Ṛshi im 2ten Manvantara.

ऊर्जस्वत् 1) Adj. a) *nahrungsreich, saftig, strotzend.* — b) *mächtig, kräftig, stark.* — 2) f. ऊर्जस्वती N. pr. verschiedener Frauen.

ऊर्जस्वल 1) Adj. *mächtig, kräftig, stark.* — 2) N. pr. eines Ṛshi im 2ten Manvantara.

ऊर्जस्विन् 1) Adj. *mächtig, kräftig, stark* Bâlar. 285,20. — 2) n. in der Rhet. *Schilderung einer Gewaltthat, — Ungebührlichkeit.*

ऊर्जाद (dreisilbig) Adj. *saftige Nahrung geniessend* Ṛ V.

ऊर्जानी f. *Nahrung, Stärkung* als Personification.

ऊर्जावत् Adj. 1) *Macht —, Kraft verleihend* MBh. 13,26,84.* — 2) *mächtig, kräftig* Pâr. Grhj. 1,15,6.

ऊर्जाकृति Adj. (f. ई) *saftige —, nährende Opfer-*

Digitized by Google

gaben bringend.

ऊर्जित 1) Adj. s. ऊर्ज्. — 2) m. N. pr. eines Fürsten.

ऊर्जिन् Adj. *fruchtbar* Pân. Gaṇ. 1,16,6.

ऊर्णा 1) m. N. pr. eines Jaksha. — 2) ऊर्णा f. *a) Wolle. — b) die Fäden einer Spinne. — c) Haarwirbel zwischen den Augenbrauen* Kâd. 9,20. 81,9. Lalit. 290,3 (ऊर्णा gedr.). °कोश m. dass. 375,16. — *d)* N. pr. verschiedener Frauen. — 3) n. *Wolle* in einigen Compp.

ऊर्णनाभ m. 1) *Spinne.* — 2) *eine best. Stellung der Hand.* — 3) N. pr. *a)* eines Sohnes des Dhṛtarâshṭra. — *b)* *Pl. eines Volksstammes gaṇa राजन्यादि. — *c)* eines Dânava.

ऊर्णनाभि m., °नाभी f. (Kshudrak. 9) und ऊर्णापट m. *Spinne.*

ऊर्णामृदु Adj. *wollenweich.*

ऊर्णावाभि m. *Spinne.*

ऊर्णामय Adj. (f. ई) *wollen.*

ऊर्णायु 1) Adj. *wollig.* — 2) m. *a)* **Widder.* — *b)* **Spinne.* — *c)* **wollene Decke.* — *d)* *= लता-भङ्ग. — *e)* N. pr. eines Gandharva. — 3) f. *Schaf* Hemâdri 1,714,21.

ऊर्णावत् 1) Adj. *wollig.* — 2) m. *a) Spinne.* — *b)* *N. pr. eines Mannes. — 3) f. ऊर्णावती *Schaf.*

ऊर्णावर्त Adj. *wollig.*

ऊर्णासूत्र n. *Wollenfaden.* — °सूत्री Çâṅkh. Gṛhj. 2,1 fehlerhaft für शौर्णा°.

ऊर्णास्तुका f. *Büschel von Wolle* TS. Comm. 1,357.

ऊर्णितेजस् m. N. pr. eines Buddha.

ऊर्णु, ऊर्णोति und ऊर्णौति, ऊर्णुते *umgeben, umhüllen.* Med. *sich einhüllen.* — *Desid. ऊर्णुनूषति, ऊर्णुनविषति und ऊर्णुनुविषति. — *Intens. ऊर्णोनूयते. — Mit अप 1) *aufdecken, enthüllen.* Med. auch *sich enthüllen, — entblössen.* — 2) *öffnen.* — Mit प्रत्यप Med. *sich in Gegenwart Jmds* (Acc.) *enthüllen.* — Mit अभि *bedecken, verhüllen.* Med. auch *sich verhüllen.* — Mit आ *bedecken mit.* — Mit परि Med. *sich einhüllen* Maitr. S. 3,6,6. — Mit प्र *bedecken, verhüllen.* Med. *sich verhüllen.* — *Intens. *vollständig bedecken.* — Mit संप्र *ringsum bedecken.* — Mit वि 1) *aufdecken, enthüllen.* — 2) *öffnen.*

ऊर्णोदर m. N. pr. eines Lehrers.

*ऊर्द् (उर्द्), ऊर्दति (माने, क्रीडायाम्, आस्वादने).

*ऊर्द् und *ऊर्दी gaṇa गौरादि. ऊर्दी = विमान Gaṇar. 1,48.

ऊर्दर m. 1) *ein Gefäss zum Messen des Getreides, Scheffel.* — 2) **Held.* — 3) **ein* Rakshas.

*ऊर्दि N. pr. उर्दि richtiger.

ऊर्ध und ऊर्धक fehlerhaft für ऊर्ध्व, ऊर्ध्वक.

ऊर्ध्व 1) Adj. (f. आ) *a) aufwärts gehend, nach oben gerichtet, aufrecht, erhoben, oben befindlich.* — *b) aufgerichtet,* so v. a. *in Gang gebracht* RV. 7,2,7. 8, 45,12. — 2) ऊर्ध्वम्, ऊर्ध्व° Adv. *a) aufwärts, nach oben, oben, oberhalb* (mit Abl.). Mit गम् s. v. a. *sterben.* अश्रूणि संकृ so v. a. *die Thränen unterdrücken* 298,27. — *b) in der Folge, weiterhin, hinter, über — hinaus, von — an, nach* (mit Abl.). अत ऊर्ध्वम् *von da an, von nun an, hierauf.* इत ऊर्ध्वम् *von nun an* (in einem Buche) 221,7. 226,25. इकात् so v. a. *nach dem Tode.* — *c) nach dem Tode,* — von (Gen). — *d) ansteigend, crescendo* Çat. Br. 12,2,3,8. — *e) laut.* — 3) n. *Höhe, ein oberhalb gelegener Theil;* mit Abl.

ऊर्धक 1) Adj. *erhoben.* Arm Saṅgj. Up. 3. — 2) m. (adj. Comp. f. आ) *eine Art Trommel* Naish. 7,66.

*ऊर्धकण्ठ m. *der niedersteigende Knoten.*

ऊर्धकण्ठ 1) m. Pl. N. pr. eines Volkes. — 2) *f. आ *eine Asparagus-Species* Râǵân. 4,123.

*ऊर्धकण्ठक 1) m. *Alhagi maurorum* Dhanv. 1,5. — 2) f. °कण्ठिका = ऊर्धकण्ठ 2) Nigh. Pr.

ऊर्धकपाल Adj. (f. आ) *oben in eine Schale auslaufend* Maitr. S. 1,8,3. Kâṭj. Çr. 4,14,1.

1. ऊर्धकर् m. *eine obere Hand* (unter vieren) Hemâdri 1,237,7. 738,15. 740,4.

2. ऊर्धकर् Adj. *mit erhobenen Händen* und zugleich *aufwärts strahlend* 314,3.

ऊर्धकर्ण 1) Adj. *die Ohren spitzend* Çiç. 8. — 2) N. pr. einer Oertlichkeit.

1. ऊर्धकर्मन् n. *eine Bewegung nach oben.*

2. *ऊर्धकर्मन् m. Bein. Vishṇu's.

ऊर्धकाय m. (adj. Comp. f. आ) *Oberkörper* Naish. 7,66.

ऊर्धकृत Adj. *emporgerichtet* Kathâs. 18,148.

ऊर्धकृशन 1) Adj. *oben perlend.* — 2) *m. angeblich N. pr. eines Ṛshi.

ऊर्धकेतु m. N. pr. eines Mannes.

ऊर्धकेश 1) Adj. *dessen Haare emporstehen.* — 2) m. N. pr. eines Mannes. — 3) f. ई N. pr. einer Göttin.

ऊर्धक्रिया f. = 1. ऊर्धकर्मन्.

ऊर्धग 1) Adj. *a) nach oben gehend, aufwärts dringend.* — *b) oben, — in der Höhe befindlich.* — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Kṛshṇa.

1. ऊर्धगति f. 1) *springende Bewegung.* — 2) *Gang, —, Drang nach oben.*

2. ऊर्धगति 1) Adj. *a) in die Höhe stehend* MBh. 1,146,78. — *b) in den Himmel gelangend* oder *gelangt* R. 1,2,40. Ind. St. 14,384. — *b) nach oben strebend.* — 2) *m. *Feuer* Gal.

ऊर्धगमन n. 1) *das Aufgehen* (von Gestirnen). — 2) *Hebung.* — 3) *das Aufsteigen zum Himmel* Naish. 5,15. — 4) *das Aufsteigen zu einer höheren Stellung.*

ऊर्धगमनवत् Adj. *sich nach oben bewegend* 264,28.

ऊर्धगात्मन् Adj. *dessen Natur nach oben strebt* (Çiva) MBh. 13,17,136.

ऊर्धगामिन् Adj. *nach oben gehend, aufwärts dringend.*

ऊर्धगुद m. *eine best. Krankheit des Mundes* Çâṅg. Saṃh. 1,7,80.

ऊर्धयावन् 1) Adj. *der den* Soma-*Stein erhoben hat.* — 2) m. N. pr. eines Ṛshi.

ऊर्धचित् Adj. *aufschichtend.*

ऊर्धज्ञ Adj. *der obere.*

ऊर्धजत्रु n. *was oberhalb des Schlüsselbeines liegt.*

ऊर्धजानु und *°क Adj. *die Kniee in die Höhe richtend.*

ऊर्धजु Adj. und °ता f. Nom. abstr. fehlerhaft für °जु und °जुता.

*ऊर्धज्ञ und ऊर्धज्ञु Adj. = ऊर्धजानु Maitr. S. 1, 10,9. Ait. Âr. 468,1 v. u. Nom. abstr. °ता Âçv. Çr. 2,16,14 nebst Comm. °ज्ञु und °ज्ञुता gedr.

ऊर्धजानु Adv. *oberhalb des Knies.*

ऊर्धतरण n. *das Austreten* (von Flüssen).

ऊर्धतस् Adv. *aufwärts, nach oben* Hemâdri 1, 250,12. 14. 544,22.

ऊर्धताल m. *ein best. Tact.*

ऊर्धतिलकिन् Adj. *mit einem senkrecht stehenden Sectenzeichen auf der Stirn versehen.*

ऊर्धधा Adv. *aufwärts, aufgerichtet.*

ऊर्धदंष्ट्रकेश Adj. *mit aufwärts gerichteten Spitzzähnen und Haaren* (Çiva) MBh. 12,284,85.

*ऊर्धदिश् f. *Zenith.*

ऊर्धदृश् und °दृष्टि 1) Adj. *nach oben sehend.* — 2) *m. °दृश् *Krebs* Râǵân. 19,76.

*ऊर्धदेव m. Bein. Vishṇu's.

ऊर्धदेह n. *Todtenceremonie.*

ऊर्धद्वार n. *das nach oben* (zum *Himmel*) *führende Thor* Amṛt. Up. in Ind. St. 9,33.

ऊर्धनभस् Adj. *über den Wolken befindlich.*

*ऊर्धनयन m. *das fabelhafte Thier* Çarabha Gal.

ऊर्धनाभन् m. N. pr. eines Ṛshi.

ऊर्धनाल Adj. *mit dem Stiele nach oben* Jogat. Up. 9.

*ऊर्धदम Adj. *emporgerichtet.*

ऊर्धपथ m. *der Luftraum.*

ऊर्धपवित्र Adj. *oben rein* Taitt. Âr. 7,10 (Taitt. Up. 1,10).

ऊर्धपाठ m. *das im Folgenden Gesagte* Comm. zu Ait. Âr. 13,10.

ऊर्धपातन n. *Sublimation von Quecksilber* Bhâ-

Digitized by Google

VAPR. 2,99. °यन्त्र n. *ein dazu dienender Apparat.*

ऊर्धपात्र n. 1) *ein hohes Gefäss* JÂGN. 1,182. — 2) *Oberschale, Deckel* HEMÂDRI 1,228,3. 7. 19.

1. ऊर्धपाद् m. *Fussspitze* HEMÂDRI 1,697,18. 19.

2. ऊर्धपाद् 1) Adj. *die Füsse in die Höhe haltend.* — 2) *m. *das fabelhafte Thier* Çarabha.

ऊर्धपुण्ड्र und °क m. *eine mit Sandel u. s. w. senkrecht gezogene Linie auf der Stirn eines Brahmanen.* °माहात्म्य n. Titel eines Werkes.

*ऊर्धपूरम् Absol. *bis oben voll.*

ऊर्धपृष्ठि Adj. *nach oben zu gesprenkelt* MAITR. S. 3,13,5.

ऊर्धप्रमाण n. *Höhenmaass, Höhe* ÇULBAS. 2,13.

ऊर्धबर्हिस् Adj. *über der Streu befindlich.*

ऊर्धबाहु 1) Adj. *mit erhobenen Armen.* — 2) N. pr. *a*) Pl. einer Çiva'itischen Secte. — *b*) verschiedener Ṛshi.

ऊर्धबिन्दु Adj. *oberhalb mit dem Minuszeichen versehen* BHÁG. 1.

ऊर्धबुध्न Adj. *dessen Boden oben ist.*

ऊर्धबृहती f. *ein best. Metrum.*

ऊर्धभक्तिक Adj. *nach oben wirkend, Erbrechen bewirkend* KÁRAKA 6,20.

ऊर्धभरस् Adj. *nach oben tragend, hebend* TÂṆḌYA-BR. 1,1,6.

1. ऊर्धभाग m. 1) *Obertheil.* — 2) *ein höher als* (Abl.) *gelegener Theil* HEMÂDRI 1,250,8. — 3) *ein hinter Etwas* (Abl.) *gelegener Theil.*

2. ऊर्धभाग und °भागिक Adj. = ऊर्धभक्तिक KÁRAKA 6,23. 7,1. 8,11.

ऊर्धभाज् 1) Adj. *a*) *nach oben strebend* MAITRJUP. 4,3. MBH. 3,219,20. — *b*) = ऊर्धभक्तिक KÁRAKA 1,26. — 2) m. *eine Form* Agni's MBH. 3,219,20.

ऊर्धभाम् in अनूर्धभाम्.

ऊर्धभूमि f. *das oberste Stockwerk* PÁRAD.

ऊर्धमण्डलिन् m. *eine best. Stellung der Hände beim Tanz.*

ऊर्धमन्थिन् Adj. = ऊर्धरेतस्.

ऊर्धमान n. *Höhenmaass, Höhe.*

ऊर्धमायु Adj. *Gebrüll erhebend.*

ऊर्धमारुत n. *Andrang des Windes* (in med. Sinn) *nach oben* (was Auswurf veranlasst).

ऊर्धमुख Adj. 1) *mit nach oben gerichtetem Gesicht.* — 2) *mit der Oeffnung nach oben gekehrt.* — 3) *nach oben gerichtet.* तेजस् so v. a. *Feuer, der Gott des Feuers* NAISH. 9,28.

ऊर्धमुण्ड Adj. *auf dem Scheitel rasirt* 106,10.

ऊर्धमौहूर्तिक Adj. *was nach einer kurzen Weile geschieht.*

ऊर्धरक्तिन् Adj. *dessen Blut nach oben steigt* BHÂVAPR. 2,114.

ऊर्धराजि f. *ein von unten nach oben laufender Strich* 217,7.

ऊर्धरेखा f. *eine von unten nach oben laufende Linie* RAGH. 5,44. 7,55. NAISH. 1,18. PÁRÁD.

ऊर्धरित Adj. = °रेतस् 1) TAITT. ÂR. 10,12. NṚS. UP. in Ind. St. 9,84.

ऊर्धरेतस् 1) Adj. *dessen Same oben bleibt, des Beischlafs sich enthaltend* GAUT. Nom. abstr. °स्त्व ÇAṄK. zu BÂDAR. 3,4,17. — 2) m. Bein. *a*) Çiva's. — *b*) *Bhishma's.

ऊर्धरेतस्तीर्थ n. pr. eines Tîrtha.

ऊर्धरोमन् Adj. 1) *dessen Haare auf dem Körper in die Höhe stehen.* — 2) m. N. pr. eines Berges.

ऊर्धलिङ्ग Adj. *dessen penis sich oben befindet* (Çiva). Statt dessen °लिङ्गिन् HEMÂDRI 1,203,20.

ऊर्धलोक m. *Oberwelt, der Himmel.*

ऊर्धवक्त्र m. Pl. *eine best. Götterordnung* VP.² 3,149.

ऊर्धवपस् Adj. *hochkräftig* MAITR. S. 3,12,14.

*ऊर्धवर्त्मन् n. = ऊर्धपथ.

ऊर्धवाच् Adj. *eine laute Stimme habend* Ind. St. 10,147.

ऊर्धवात m. = ऊर्धमारुत.

ऊर्धवाल Adj. (f. आ) *mit dem Schwanz nach oben* GAUT. PÂR. GṚHJ. 3,12,7.

ऊर्धवृत् Adj. *oben —, über die Schulter getragen.*

ऊर्धवेणीधर 1) Adj. (f. आ) *oben aufgebundene Flechten tragend* MBH. 9,46,34. — 2) f. आ N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

ऊर्धशायिन् Adj. *auf dem Rücken liegend* (Çiva).

ऊर्धशोचिस् Adj. *nach oben flammend* ṚV. 6,15,2.

*ऊर्धशोधन n. *das Vomiren.*

*ऊर्धशोषम् Absol. *so dass Etwas oben trocken wird.*

ऊर्धश्वास m. 1) *tiefes Aufathmen* HÎS. 1. — 2) *eine Form von Asthma* SUÇR. 2,498,8. BHÂVAPR. 4,84.

ऊर्धश्वित् Adj. *nach oben leuchtend* AV. PAIPP. 12,6,1.

ऊर्धसंकनन Adj. *von hohem und kräftigem Körperbau* (Çiva) MBH. 13,17,180.

ऊर्धसद्मन् m. N. pr. eines Âṅgirasa.

ऊर्धसद्मन n. TÂṆḌYA-BR. 9,2,10. 11 fehlerhaft für ऐर्ध°.

ऊर्धसस्य Adj. (f. आ) *mit hochstehendem Getraide* MBH. 1,109,2.

ऊर्धसानु Adj. *den Nacken hoch tragend.*

ऊर्धस्तनी Adj. f. *deren Brüste in die Höhe stehen.*

ऊर्धस्तोम Adj. *mit ansteigenden* Stoma. Daçarâtra ÇAT. BR. 12,2,2,8. 9. VAITÂN. 31,14.

ऊर्धस्थिति f. *aufrechte Stellung, das Bäumen.*

1. ऊर्धस्रोतस् n. *die Laufbahn nach oben, Bez. eines best. Schöpfungsactes.*

2. ऊर्धस्रोतस् m. Bez. *der aufwärts* (zum *Himmel*) *gezogenen Geschöpfe* VP. 1,5,21.

ऊर्धस्वप्न Adj. *stehend schlafend.*

ऊर्धाङ्ग n. = ऊर्धजत्रु.

ऊर्धाङ्गुलि Adj. *mit nach oben gerichteten Fingern* 37,30. MBH. 1,152,6.

ऊर्धाम्नाय m. Titel einer heiligen Schrift der Çâkta und einer Vishṇu'itischen Secte.

ऊर्धाय्, °यते *in die Höhe steigen* BHÂVAPR. 4,83.

1. ऊर्धायन n. *das Auffliegen* NAISH. 2,68.

2. ऊर्धायन m. Pl. Bez. der Vaiçja in Plakshadvîpa.

ऊर्धारोह m. *das Emporsteigen* Spr. 1326.

ऊर्धाशिन् Adj. *in aufrechter Stellung essend.*

*ऊर्धासित m. *Momordica Charantia L.*

ऊर्धी Adv. mit कर् *in die Höhe heben.*

ऊर्धेड n. Name eines Sâman TÂṆḌYA-BR. 10,12,4. 11,9,7. Adj. mit वाष्टीसामन् desgl.

ऊर्धेक्ष m. *das Bestreben sich aufzurichten.*

ऊर्धेच्छ्वासिन् Adj. *den letzten Athemzug thuend* ÇAT. BR. 14,7,2,44.

ऊर्मि m. f. 1) *Welle, Woge.* — 2) Pl. *andringende —, überfluthende Menge* (von Pfeilen, Kummer u. s. w.). — 3) *das Wogen, Wallen* (der Sturmwinde) TBR. 2,5,2,1. — 4) *schnelle Bewegung* ÇIÇ. 5,1. — 5) *sechs Wogen*, d. i. *Leiden*, bedrängen das Leben: *Hunger und Durst, Kälte und Hitze, Gier und Irrthum* Spr. 6470. Oder: *Hunger und Durst, Alter und Tod, Kummer und Irrthum* Comm. zu VP. 1,15,37. Wer diese überwunden hat, heisst ऊर्मिषट्कातिग. — 6) Bez. *der Zahl sechs.* — 7) *Falte im Kleide.* — 8) *Reihe, Linie.* — 9) *Sehnsucht. — 10) *das Sichtbarwerden.*

ऊर्मिका f. 1) *Woge. — 2) *Fingerring* RÂÇAT. 7,785. 802. — 3) *Falte im Kleide. — 4) *Bienengesumme. — 5) *Sehnsucht.*

ऊर्मिन् Adj. *wogend.*

ऊर्मिमत् Adj. 1) *wogend* (auch vom Haupthaar). — 2) am Ende eines Comp. *strotzend von* MBH. 1,23,19. Nach NÎLAK. m. *Meer.* — 3) *krumm.

ऊर्मिमाला f. 1) *Wogenreihe.* — 2) *ein best. Metrum.*

ऊर्मिला f. N. pr. 1) einer Tochter Janaka's und Gattin Lakshmaṇa's. — 2) der Gattin Jama's. — 3) der Mutter der Gandharvî Somadâ.

ऊर्म्य 1) Adj. *wogend, wallend.* — 2) f. ऊर्मिका *Nacht.*

*ऊर्व् (*उर्व्), ऊर्वति (क्रियार्थ).

ऊर्व, ऊर्घ्र m. 1) *Behälter*, insbes. *ein Ort wo*

Digitized by Google

sich Wasser sammelt, Becken; daher auch so v. a. *Wolke.* — 2) *Verschluss, Stall für's Vieh; Gehege.* — 3) *Gefängniss, Gefangenschaft.* — 4) Pl. Bez. *der Manen bei der Mittagsspende.* — 5) Bez. Agni's. — 6) N. pr. eines Heiligen, dessen Name auf ऊर्व zurückgeführt wird, weil Aurva, *das unterseeische Feuer,* aus seinem *Schenkel* entsprungen sein soll. Du. Tâṇḍja-Br. 21,10,6. = ऊर्वपुत्रौ, ज्ञामदग्न्यौ Comm. — 7) **das unterseeische Feuer.*

ऊर्वरा f. = ऊर्वरा 1).

ऊर्वशी f. fehlerhaft für उर्वशी.

ऊर्वष्ठीव n. *Kniescheibe.*

ऊर्वस्थ n. *Schenkelknochen* Çat. Br. 8,7,2,17.

ऊर्वस्थमात्र Adj. (f. ई) ebend.

ऊर्वी f. *Mitte des Schenkels* oder *eine dort befindliche Hauptader.*

ऊर्व्य Adj. *in Wasserbehältern* (Seen u. s. w.) *befindlich.* Nach Andern *auf der Erde* (ऊर्वी) oder *im unterseeischen Wasser befindlich.*

ऊर्व्यङ्ग n. *Pilz.*

ऊर्षा f. *eine best. Pflanze.*

ऊलुपिन्, *ऊलूक und **ऊवट** m. = उ°.

ऊवध्य n. *der Inhalt des Magens und der Gedärme.* ऊवध्यगोह m. *der Ort, wo diese versteckt werden,* Vaitân. ऊबध्य AV.

ऊष्, ऊषति (रुजायाम्).

1. **ऊष** 1) m. *a) salzige Erde, Steppensalz.* — *b) Vieh* (nach den Brâhmaṇa). — 2) f. ऊषा = 1) *a)* Kâtj. Çr. 4,8,16. — 3) ऊषी *mit Salz geschwängerter, unfruchtbarer Boden.*

2. **ऊष** 1) *m. *a) Morgendämmerung.* — *b) Spalte, Höhle.* — *c) Ohrhöhle.* — *d) das Gebirge* Malaja. — Vgl. उषस्. — 2) f. आ N. pr. v. l. für 3. उष 2) *c).*

1. **ऊषक** n. *Salz* oder *Pfeffer.*

2. ***ऊषक** n. *Tagesanbruch.*

ऊषण 1) n. *Pfeffer verschiedener Arten* (vgl. ऋषण) Bhâvapr. 1,162. — 2) *f. आ = उषणा.

ऊषपुट m. *Salzdüte,* d. i. *Salzstücke in ein Blatt gewickelt* Maitr. S. 1,11,8.

ऊषर Adj. (f. आ) *salzhaltig;* Subst. *salziger Boden.*

***ऊषरज** n. 1) *Steppensalz.* — 2) *eine Art Magnet* (?).

ऊषराय्, °यते *einen salzhaltigen, unfruchtbaren Boden darstellen.* °यितम् n. impers.

***ऊषवत्** Adj. = ऊषर.

ऊषसिकर्त wohl n. *Salz in Körnern* Çat. Br. 6,1,2,13. f. °आ Mân. Gṛhj. 1,23.

ऊषाय् (wohl ऊष्माय्), °यते *dampfen* Karaka 1, 15. 6,18.

***ऊष्ण** fehlerhaft für उष्ण.

ऊष्म Ârsh. Br. 583 fehlerhaft für उष्ण.

***ऊष्मक** m. *die heisse Jahreszeit.*

ऊष्मज Adj. *aus heissen Dünsten entstanden* (niedere Thiere) Kap. 3,111.

***ऊष्मण** und (ऊष्मण्य) **ऊष्मणिष्ठ** Adj. *dampfend.*

ऊष्मत्व n. Nom. abstr. von ऊष्मन् 3) Comm. zu TS. Prât.

ऊष्मन् m. 1) *Hitze, Gluth, Dampf.* Häufig wird dem Gelde eine *Hitze* zugeschrieben, die den Menschen versengt. — 2) **die heisse Jahreszeit.* — 3) Bez. *der drei Sibilanten, des क्, des* Visarġanîja, Gihvâmûlîja, Upadhmânîja *und des* Anusvâra. **ऊष्मप्रकृति** Adj. ṚV. Prât. 6,9.

ऊष्मप 1) Adj. *den blossen Dampf der Speisen schlürfend* Kâd. 52,22. — 2) m. *a)* Pl. *eine best. Klasse von Manen.* — *b) Feuer.*

ऊष्मपुर n. Name eines buddh. Tempels Târân.

ऊष्मभाग Adj. *dessen Antheil der Dampf ist* TBr. 1,3,10,6.

ऊष्मवत् Adj. *glühend heiss* Suçr. 1,289,18.

ऊष्मस्वेद m. *Dampfbad* Suçr. 2,181,12 (उ° gedr.).

ऊष्मा f. *Dampf* MBh. 13,85,46.

***ऊष्मापक** m. *Winter* Râġân. 21,67.

***ऊष्माय्, °यते** *dampfen.* Vgl. ऊषाय्.

***ऊष्मायण** m. *die heisse Jahreszeit* H. ç. 24.

***ऊष्मोपगम** m. *Beginn der heissen Jahreszeit.*

1. **ऊह्, ऊहति, ऊहते** (der Wurzelvocal häufig gekürzt) 1) **schieben, rücken, streifen.* — 2) *verändern, modificiren* Comm. zu Nâjâm. 9,1,18. बकुवद्वचस्क *in den Plural umsetzend* Gobh. 2,5,4. — Mit अति *hinüberschaffen.* — Mit व्यति *umstellen, je den Platz wechseln lassen.* — Mit अधि 1) *überziehen, überstreifen, überlegen.* Med. *sich mit Etwas* (Acc.) *überziehen.* — 2) *draufsetzen, erheben über* (Loc.). — Mit अप 1) *abstreifen, zurückschieben, fortstossen, verscheuchen, entfernen, fernhalten, heilen* (eine Krankheit). — 2) *jagen,* so v. a. *rasch folgen auf* (Acc.). — 3) *von sich fern halten, fahren lassen, aufgeben.* — 4) *absprechen, negiren.* — Mit अवाप Suçr. 1,344,11 fehlerhaft. संदेहमपेक्षाभते क्रियाम् v. l. — Mit व्यप 1) *auseinanderschieben, — treiben, entfernen, wegschaffen, vertreiben, verscheuchen, zu Nichte machen, heilen* (eine Krankheit). — Mit समप *vollständig vertreiben.* — Mit अभि *überziehen —, zudecken mit.* — Mit अव *hinabschieben.* — Mit उद् 1) *hinauf —* oder *hinausschieben, —rücken, —schaffen, herausholen* Vaitân. — 2) *erhöhen* (einen Ton) Sâmavidhân. 27,4. — Mit अपोद् *wegstreifen.* — Mit अभ्युद् *hinausschieben, —rücken.* — Mit प्रत्युद् *anhäufen.* — Mit व्युद् 1) *auseinanderschieben, hinausrücken.* — 2) *ausfegen, auskehren.* — Mit उप 1) *heranschieben, heranrücken.* — 2) *zulegen, anhäufen.* — 3) *unterschieben, einschieben.* — 4) *herbeitreiben.* — 5) Pass. *heranrücken, sich nähern* (von einem Zeitpuncte). — उपोढ 1) *nahe gerückt, nahe.* — 2) *begonnen.* — 3) *zum Vorschein gekommen, den Sinnen sich darbietend* 169,3. Vikr. 26. Çik. 169. — Mit समुप, समुपोढ 1) *begonnen* (ein Kampf). — 2) *sich darbietend.* — Mit नि Med. *für sich hineinschieben, in seinen Stall hineintreiben* Tâṇḍja-Br. 13,6,13. — Mit निस् 1) *herausschieben, — ziehen, wegziehen, bei Seite bringen.* निर्ऊढ *abgesondert, für sich stehend* Gaut. — 2) निर्ऊढ *der nach einem Klystier purgirt hat* Karaka 6,18. — Caus. निर्ऊकयति *Jmd mittels Anwendung eines Klystiers purgiren lassen* Karaka 6,18. — Mit परि *rings anlegen, umhäufen, mit angelegter Erde* u. s. w. *umfangen, befestigen.* — Mit विपरि *einzeln befestigen.* — Mit प्र 1) *fortschieben.* — 2) *hinwerfen.* — 3) *durch* 1. ऊह् 2) *zu Stande bringen* Tâṇḍja-Br. 9,2,10. 5,9. — Mit प्रति 1) *zurückschieben, —streifen, abstreifen.* — 2) *zurückbringen.* — 3) *zurückdrängen, abhalten, verdrängen* Bhâg. P. 4,22,38. — 4) *zurückweisen, verschmähen.* — 5) *unterbrechen.* — 6) *zuweisen, übergeben.* — Mit वि 1) *auseinanderschieben, — rücken, — breiten, zertheilen.* — 2) *in Schlachtordnung stellen.* — 3) *auf eine andere Stelle versetzen.* — 4) *vertheilen, durch Auseinanderschieben ausgleichen.* — 5) *auflösen* (Vocalverschlingungen). — 6) *anlegen, umlegen* (Rüstung, Schwert) LA. 90,8. — 7) व्यूढ *a) breit, ausgedehnt* 321,7. — *b) *zusammengetrieben, fest.* — Mit अनुवि *verschieben nach* Tâṇḍja-Br. 6,1,11. — Mit निर्वि 1) *hinausdrängen, — jagen.* — 2) *in Schlachtordnung stellen.* — 3) *vollbringen.* — 4) निर्व्यूढ *a) der Erfolg gehabt —, seine Sache gut gemacht hat* Bâlar. 4,16. — *b) *verlassen, aufgegeben.* — Mit प्रतिवि 1) *in Gegenschlachtordnung stellen.* प्रत्यव्यूकृत् st. प्रतिव्यूकृत्. — 2) *wieder in Ordnung bringen.* — 3) *abhalten, zurückhalten.* — 4) प्रतिव्यूढ *breit.* — Mit सम् 1) *zusammenstreifen, — rücken, —kehren.* — 2) *zusammenbringen, vereinigen.* — 3) *an der gewohnten Stelle zusammenbringen.* — Caus. *zusammenkehren, — fegen.* — Mit अभिसम् 1) *zusammenkehrend bedecken.* — 2) *zusammenhäufen* Tâṇḍja-Br. 8,5,2. — Mit उपसम् 1) *zusammenziehen, einziehen, zusammenraffen.* — 2) *herbeischaffen.* — Mit परिसम् *zusammenkehren* Vaitân.

2. **ऊह्, ऊहते, ऊहति, °ते** 1) *beachten, merken auf* (Acc.). — 2) *rechnen auf* (Loc.) ṚV. 8,7,31.

Digitized by Google

— 3) *warten auf* (Acc.), *lauern auf* (Loc.). — 4) *ahnen, vermuthen, voraussetzen.* — 5) *begreifen, verstehen* Spr. 1236. — 6) *bei sich selbst in Gedanken weiter ausführen, bedenken, erschliessen.* — 7) *bemerkt werden.* — 8) *für Etwas geachtet werden, gelten für* (Nom.). — Caus. 1) *bedenken.* — 2) **Jmd* (Acc.) *zu denken —, zu vermuthen geben.* — Mit अति *verachten.* — Mit अनु *erwarten.* — Mit अपि *auffassen, verstehen, erschliessen.* — Mit अभि 1) *auflauern, nachstellen.* — 2) *überlegen* Daçak. 89,1. — 3) *erschliessen, errathen* Gaut. — Mit व्या *empfinden.* — Mit नि *bemerkt werden.* — Mit निस् in 2. निऊक्. — Mit वि *ahnen, empfinden* RV. 2,23,16. — Mit *सम् *bedenken.*

1. **ऊक्** m. 1) *Hinzufügung* Kâraka 6,27. — 2) *Veränderung, Modification, Verschiebung* (von Wörtern in einem Mantra) Lâṭj. 1,8,2. 2,7,19. Mahâbh. (K.) 1,14. 16.

2. **ऊक्** m. und *ऊका f. *Ueberlegung, Prüfung, das Bedenken, weiteres Verfolgen einer Sache in Gedanken, Erschliessung* Gaim. 1,2,52. Kap. 3,44.

ऊकगान n. und °**गीति** f. Titel des 3ten *Gesangbuches* im SV.

ऊकच्छला f. Titel eines Kapitels in der Sâmavedakkhalâ.

1. **ऊकन** 1) m. = 1. ऊक् 2) Njâjam. 9,1,19. 3,10. — 2) *f. °**नी** *Besen.*

2. **ऊकन** n. = 2. ऊक् Amṛtan. Up. 16.

1. **ऊकनीय** Adj. *zu verändern, — modificiren* Njâjam. 9,1,16.

2. **ऊकनीय** Adj. *bei sich selbst in Gedanken weiter auszuführen, zu finden, — erschliessen.*

ऊकवत् Adj. *gut begreifend, scharfsinnig* Gaut. 28,48. Spr. 4275.

ऊकितव्य Adj. *zu verändern, — modificiren* Njâjam. 9,1,20. n. impers. Comm. zu Lâṭj. 2,7,19.

***ऊकिनी** f. 1) *Besen* Gal. — 2) angeblich in अतीकिणी Mahâbh. 6,42,a.

ऊकिवंस् (schwach ऊकुस्) Partic. von वक्.

1. **ऊक्य** 1) Adj. = 1. ऊकनीय Njâjam. 9,1,17. fgg. — 2) n. wohl = ऊक्यगान.

2. **ऊक्य** Adj. = 2. ऊकनीय.

ऊक्यगान n. Titel des 4ten *Gesangbuches* im SV.

ऊक्यच्छला f. Titel eines Kapitels in der Sâmavedakkhalâ.

1. ***ऊ** Interj. *des Tadels* und *des Lachens*, वाक्ये und वाक्यविकारे.

2. ***ऊ** f. Bein. der Aditi.

ऊकार m. *der Laut* ऊ TS. Prât.

ऊकऊम् Adv. *je nach einzelnen* Ṛk.

***ऊकण** n. = ऊकथ, रिक्थ.

ऊकणावत् Adj. (f. ई) *kahle Schultern habend, vom Ziehen kahl gerieben, geschunden.*

ऊकंऊम् Adv. *von Seiten —, in Betreff der* Ṛk.

ऊकत्त n. Titel eines Werkes. °**व्याकरण** n. Titel eines Pariçishṭa des SV.

ऊक्ति in सुवृक्ति.

ऊकथ s. रिक्थ.

ऊक्ता, **ऊंक्तन्** und **ऊंक्तत्** Adj. *lobpreisend, jubelnd, Sänger.*

ऊक्थम् Adv. = ऊकऊम्.

1. **ऊर्त** Adj. (f. आ) 1) *kahl* Maitr. S. 1,6,9. ऊर्ततंस्. — 2) **durchbohrt.*

2. **ऊर्त** 1) Adj. *arg, schlimm.* — 2) m. *a) Bär.* — *b) eine Affenart.* Vielleicht in dieser Bed. R. 1,16, 19. 31 (vgl. 21). 2,54,28. Ragh. 13,72. — *c)* Pl. *das Siebengestirn.* — *d)* *am Ende eines Comp. so v. a. *der beste unter.* — *e)* **Bignonia indica* oder *eine verwandte Species.* — *f)* N. pr. α) verschiedener Männer. Pl. *ihr Geschlecht.* — β) eines Gebirges. — 3) m. n. *Stern, Sternbild, Mondhaus.* — 4) f. आ N. pr. *a)* einer Gattin Agamidha's. — *b)* einer der Mütter im Gefolge Skanda's. — 5) f. ई *Bärin.* — 6) n. *ein Zwölftel der Ekliptik, astrologisches Haus.*

ऊर्तक m. = 2. ऊर्त 2) *f)* β) VP.² 2,113.

***ऊर्तगन्धा** f. 1) *Argyreia argentea Sweet.* — 2) = ऊर्तगन्धिका.

***ऊर्तगन्धिका** f. *Batatas paniculata Chois.*

ऊर्तग्रीव m. *ein best. gespenstisches Wesen.*

ऊर्तजिह्व n. *eine Form des Aussatzes.*

ऊर्तनाथ m. *der Mond.*

***ऊर्तनेमि** m. Bein. Vishṇu's.

ऊर्तपति m. 1) *Herr der Bären* oder *Affen* R. 5, 63,5. — 2) *der Regent (Planet) eines astrologischen Hauses.*

ऊर्तम n. Name eines Sâman.

ऊर्तमन्त्र m. *ein Spruch auf die Mondhäuser* Verz. d. B. H. No. 1252.

ऊर्तर 1) m. *a) Spitze, Dorn*, in अनूर्तर. — *b)* *= ऊर्तविज्. — 2) *n. *Regenguss.*

ऊर्तरजस्, °रजस und °**राज्** f. N. pr. des Vaters der Affen Vâlin und Sugrîva.

ऊर्तराज m. 1) *König der Bären* oder *Affen.* — 2) *der Mond.*

ऊर्तराजन् m. = ऊर्तरजस्.

ऊर्तला f. *Fessel* (bei Hufthieren).

ऊर्तवत् m. N. pr. eines Gebirges.

ऊर्तवत्त n. N. pr. einer Stadt.

ऊर्तविडम्बिन् m. *ein Charlatan von Astrolog.*

ऊर्तिका f. Bez. *böser, gespenstischer Wesen.*

***ऊर्तीश** m. *der Mond.*

ऊर्तेष्टि f. *ein Opfer an die Mondhäuser* M. 6,10.

***ऊर्तोद** m. N. pr. eines Gebirges.

ऊंक्संशित Adj. *von* Ṛk *getrieben.*

ऊक्संहिता f. *die geordnete Sammlung der* Ṛk.

ऊंक्साम n. = ऊंक्साम.

ऊक्सामन् n. Du. *die* Ṛk *und die* Sâman Çâṅ. zu Bâdar. 4,4,6.

ऊक्स्था (so zu lesen) Adj. *in* Ṛk *bestehend* Tândja-Br. 16,8,4.

***ऊगयन** n. = ऊचामयनम्.

ऊगर्थसार n. Titel eines Werkes.

ऊगशीति f. Pl. *achtzig* Ṛk Çat. Br. 9,5,1,63.

ऊगात्मक Adj. Ṛk-*artig* P. 7,4,38, Sch.

ऊगावानम् Absol. *so dass man die* Ṛk *anheftet, zwischen denselben nicht absetzt.*

ऊगागम m. Pl. *die Gesammtheit der* Ṛk.

ऊगाथा f. *der* Ṛk-*Gesang.*

ऊगब्राह्मण n. *das zum* Ṛgveda *gehörige* Brâhmaṇa.

ऊगभाज् Adj. *an einer* Ṛk *Theil habend* (eine Gottheit).

ऊगभाष्य n. Titel eines *Commentars zum* Ṛgveda.

ऊगम Adj. *den Charakter der* Ṛk *habend.*

***ऊगमत्** Adj. *zur Erklärung von* ऊगिमय.

ऊगिमन् Adj. *preisend, jubelnd.*

ऊगिमय und **ऊंगिमय** Adj. 1) *preiswürdig, löblich.* — 2) *aus* Ṛk *bestehend.*

ऊग्य Adj. = ऊगिमय 2).

ऊग्यजुष n. *die* Ṛk *und die* Jagus Gaut.

ऊग्यजुःसामवेदिन् Adj. *mit dem* Ṛg-, Jagur- *und* Sâmaveda *vertraut.*

ऊग्विध् Adj. *den* Ṛgveda *kennend* Vaitân.

ऊग्विधान n. 1) *die Verwendung der* Ṛk Agni-P. 258. — 2) Titel eines (von Rudolf Meyer herausgegebenen) Werkes.

ऊग्विराम m. *Verspause* TS. Prât. 22,13.

ऊग्वेद m. *die Gesammtheit derjenigen heiligen Poesien, welche nach ihrer Anwendung im Cultus* ऋच: *heissen im Unterschied von den* यजूंषि *und* सामानि. In weiterem Sinne auch *die dazu gehörigen liturgischen und speculativen Werke.* °**भाष्य** n. Titel verschiedener *Commentare.*

ऊग्वेदिन् Adj. *mit dem* Ṛgveda *vertraut.*

ऊग्वेदीय Adj. *zum* Ṛgveda *gehörig.*

ऊघ in कर्मर्घ.

ऊघाय्, ऊंघायति und °**ते** 1) *beben* RV. 2,25,3. — 2) *vor Leidenschaft beben, toben, rasen.*

ऊंघावत् und °**वस्** Adj. *tobend, stürmisch.*

Digitized by Google

ऋङ्ग im मनऋङ्ग.

ऋङ्मय Adj. *aus* Ṛk *bestehend.*

ऋच् f. 1) *Glanz.* — 2) *heiliges Lied,* — *Vers;* insbes. im Unterschied vom *gesungenen* (सामन्) und von der *Opferformel* (यजुस्). — 3) *der Vers,* so v. a. *der Text, auf welchem eine Handlung beruht* oder *auf welchen eine Erklärung sich beruft.* — 4) *die Sammlung der* Ṛk, *der* Ṛgveda; gewöhnlich Pl. — 5) *der Text des* Pûrvatâpanîja.

ऋच m. 1) am Ende eines Comp. = ऋच् 2). — 2) N. pr. eines Fürsten.

*ऋचत्क m. N. pr. eines Mannes.

ऋचस् in शतर्चस्.

ऋचसे Dat. Inf. *zum Preisen.*

*ऋचाभ m. N. pr. eines Schülers des Vaiçampâjana Kâç. zu P. 4,3,104.

ऋचीक m. N. pr. 1) des Vaters des Gâmadagni. — 2) eines Landes.

*ऋचीष n. = ऋक्षीष 1) *Bratpfanne.* — 2) *eine best. Hölle.*

ऋचीषम Adj. als Beiw. Indra's.

ऋचेयु m. N. pr. = ऋतेयु.

*ऋच्कका f. vielleicht *eine best. Landplage.*

ऋच्छरा f. 1) = ऋतला. — 2) *Buhldirne.

ऋच्छा f. in यदृच्छा.

ऋजिप्य Adj. *ausgreifend, sich streckend.*

*ऋजिमन् m. Nom. abstr. zu ऋजु.

ऋजिश्वन् m. N. pr. eines Schützlings von Indra.

*ऋजिष्ठ Superl. zu ऋजु.

ऋजीक 1) Adj. *a) schimmernd,* in आविर्ऋजीक, गो° und भा°. — *b)* *= उपकृत. — 2) *m. *a) Rauch.* — *b)* Bein. Indra's. — *c)* N. pr. eines Berges.

ऋजीति Adj. *glühend, sprühend.*

ऋजीपिन् Adj. = ऋजिप्य.

ऋजीयस् Compar. zu ऋजु.

ऋजीष 1) Adj. *a)* = ऋजीषिन् 1). — *b) schlüpfrig.* — 2) n. *a)* Soma-*Trester* Comm. zu Nâiâm. 4,2, 15. — *b)* *Bratpfanne. — *c) eine best. Hölle.*

*ऋजीषित Adj. = ऋजीषं संजातमस्य.

ऋजीषिन् Adj. 1) *vorstürzend, eilend.* — 2) *aus Trestern bestehend.*

ऋजु 1) Adj. (f. ऋज्वी) *a) gerade.* — *b) richtig, recht, gerecht.* — *c) rechtlich, aufrichtig.* — 2) Adv. *a) gerade.* — *b) richtig.* — 3) m. N. pr. eines Sohnes des Vasudeva. — 4) f. ऋज्वी *das Stadium, in dem ein Planet einen geraden Lauf hat.*

ऋजुकाय 1) Adj. *geraden Körpers.* — 2) *m. Bein. Kaçjapa's.

ऋजुकृत Adj. *richtig gestellt* Ait. Br. 3,3.

ऋजुक्रतु Adj. *das Rechte wollend.*

ऋजुगे Adj. *geradeaus gehend.*

ऋजुगाथ Adj. *richtig singend* Ṛv.

ऋजुता f. 1) *gerade Richtung, Geradheit.* — 2) *gerades, offenes Wesen.*

ऋजुत्व n. = ऋजुता 2).

ऋजुदारुमय Adj. (f. ई) *aus geradem Holze gemacht* Hemâdri 1,644,18.

ऋजुदास m. N. pr. eines Sohnes des Vasudeva.

ऋजुदृश् Adj. *richtig sehend* Naish. 4,66.

ऋजुधी Adv. 1) *geradesweges.* — 2) *richtig.*

ऋजुनीति f. *richtige Führung.*

ऋजुपत्त Adj. *gerade Flügel habend* Ind. St. 13, 239. 263.

ऋजुपालिका f. N. pr. eines Flusses.

ऋजुबुद्धि Adj. *aufrichtig* (von Personen). Nom. abstr. °ता f.

ऋजुमितानरा f. Titel eines Commentars.

ऋजुमुष्क Adj. *dessen Glied straff ist.*

ऋजुरश्मि Adj. *gerade Stränge habend.*

*ऋजुरोहित n. Indra's *gerader rother Bogen.*

ऋजुलेख Adj. *geradlinig* Çulbas.

ऋजुलेखा f. *ein gerader Strich* Sîs. zu Çat. Br. 10,2,4,8.

ऋजुवेनि Adj. *gerade zustrebend.*

ऋजुसर्प m. *eine Schlangenart.*

ऋजुहस्त Adj. *die Hand ausstreckend.*

ऋजू Adv. mit कर् 1) *gerade machen.* — 2) *berichtigen.*

*ऋजूक m. N. pr. eines Gebirges.

ऋजूकरण n. *das Geraderichten.*

ऋजूनस् m. N. pr. eines Mannes.

ऋजूय् Partic. 1) ऋजूयेत् *redlich verfahrend.* — 2) ऋजूयमान *sich gerade aufrichtend.*

ऋजूया Instr. *gerades Weges.*

ऋजूयु Adj. *redlich.*

ऋण्व (auch dreisilbig) 1) Adj. (f. आ) *röthlich, braunroth.* — 2) *m. *Führer.*

ऋण्वाश्व (auch viersilbig) m. N. pr. eines Mannes.

(ऋत्वेच्) ऋजुवेच् Adj. *geradeaus gehend.*

ऋत्वालिखित Adj. *mit geraden Strichen geritzt* Çat. Br. 10,2,4,8.

ऋत्वाह्व m. N. pr. eines Ṛshi.

ऋञ्जसान 1) Adj. Partic. von रञ्ज्, ऋञ्जति. — 2) *m. *Wolke.*

ऋण 1) Adj. (f. आ) *schuldig.* — 2) n. *a) Verschuldung, Verpflichtung, Schuldigkeit, Schuld, Geldschuld.* Unter drei *Verpflichtungen* sind die gegen die Ṛshi, Götter und Manen gemeint. Die vierte ist die gegen die Menschen, die fünfte die gegen die Gäste. अन्त्य *die letzte Verpflichtung* ist *die gegen die Manen,* d. i. *die Erzeugung eines Sohnes.* ऋणं धारय् *Jmd* (Gen.) *Etwas schuldig sein;* कर् *eine Schuld machen, borgen von* (Abl.); प्र-यम् und नी *e. Sch. abtragen;* दा dass. und *Jmd* (Loc.) *borgen;* प्र-आप् *e. Sch. auf sich laden;* परि-ईप्स् *e. Sch. einfordern;* मृगय्, याच् *um ein Darlehn bitten.* — *b) eine negative Grösse.* — *c) *Wasser.* — *d) *Burg, Feste.*

ऋणकर्तर् Nom. ag. *Schulden machend* MBh. 13, 23,21. Spr. 1330.

ऋणकाति Adj. *Schuld rächend.*

*ऋणकृत् 1) Adj. *Schulden machend.* — 2) m. *das Schuldenmachen.*

*ऋणग्राकृण n. *das Eintreiben einer Schuld.*

*ऋणग्राकिन् Adj. *Schulden machend.*

ऋणचित् Adj. *Schuld rächend.*

ऋणच्छेद् m. *Tilgung einer Schuld.*

ऋणच्युत् Adj. *Schuld tilgend.*

ऋणञ्य m. N. pr. eines Vjâsa VP. 3,3,15.

ऋणंचय m. N. pr. eines Fürsten und eines Âṅgirasa.

ऋणता f. *Schuldhaftigkeit.*

ऋणदातर् Nom. ag. *Geldverleiher* Spr. 2477, v. l.

ऋणदास m. *Einer der, um eine Schuld zu tilgen, sich in Sclaverei begeben hat.*

ऋणनिर्मोक्त m. *Befreiung von einer Verpflichtung gegen* (Gen.) Ragh. 10,2.

ऋणप्रदातर् Nom. ag. *Geldverleiher* Spr. 2477.

ऋणभङ्गाध्याय m. Titel eines Werkes.

*ऋणमत्कुण und *ऋणमार्गण m. *Bürge für eine Schuld.*

*ऋणमुक्ति f., *°मोक्त m. und °मोचन n. *das Abtragen einer Schuld.*

ऋणमोचनतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

ऋणयी, °यीत् und °यीवन् Adj. *Schuld verfolgend,* — *rächend.*

ऋणवन् Adj. *schuldbeladen, verschuldet.*

ऋणवत् 1) Adj. *eine Verpflichtung gegen Jmd* (Gen.) *habend, verschuldet, in Schulden steckend.* — 2) m. Bez. *des 26sten* Muhûrta Ind. St. 10,296.

*ऋणशोधन n. und ऋणसमुद्धार m. (Spr. 7487) *Tilgung einer Schuld.*

ऋणादान n. *das Eintreiben einer Schuld* M. 8,4. Jolly, Schuld. 287.

*ऋणात्तक m. *der Planet Mars.*

ऋणापनय (Kull. zu M. 9,107) und *ऋणापनोदन n. *das Abtragen einer Verpflichtung,* — *Schuld.*

*ऋणार्ण n. wohl N. pr. einer Oertlichkeit Maitrâjan. 6,42,a.

ऋणावन् Adj. = ऋणवन्.

ऋणिक m. *Schuldner.*

Digitized by Google

ऋणाधनि und °चक्र n. *ein best. mystisches Diagramm.*

ऋणिन् 1) Adj. *eine Verpflichtung habend, verschuldet.* — 2) m. *Schuldner.*

ऋणी Adv. mit कर् *borgen, entlehnen* Naish. 7,33.

*ऋणोद्धरण n. *das Eintreiben einer Schuld.*

ऋणोद्धार m. *Tilgung einer Schuld* Spr. 7487.

ऋत 1) Adj. (f. आ) *a) getroffen, betroffen.* प्रुचा TS. 5,2,9,5. — *b) gehörig, ordentlich, recht, passend.* — *c) rechtschaffen, wacker, tüchtig.* — *d) wahr.* — *e) *geehrt.* — *f) *= दीप्त. — 2) ऋतम् Adv. *recht, richtig; gehörig, nachdrücklich.* Mit इ *richtig —, den richtigen Weg gehen* (eig. und übertr.). — 3) m. *a) eine best. Personification,* später N. pr. eines Rudra. — *b)* N. pr. eines Sohnes α) des Manu Ákákshusha Bhâg. P. 4,13,16. — β) des Viǵaja VP. — 4) n. *a) feste Ordnung, Bestimmung, Entscheidung.* — *b) die Ordnung in heiligen Dingen: heiliger Brauch, Satzung, frommes Werk; göttliches Gesetz, Glaube als Inbegriff der religiösen Wahrheiten.* — *c) das Rechte, Wahre, Wahrheit.* — *d) Gelöbniss, Versprechen, Eid, Schwur;* vgl. सत्य. — *e)* bildliche Bez. *des Aehrenlesens.* — *f) *Wasser.* — *g) *= धन. — 5) ऋतेन Instr. als Adv. *a) nach der Ordnung, gehörig, richtig, regelmässig, rite.* — *b) von Rechtswegen, billig.* — *c) wahr, aufrichtig, der Wahrheit gemäss.* — *d)* einfach bekräftigend wie *sane.*

ऋतचित् Adj. *des heiligen Gesetzes u. s. w. kundig.*

ऋतजा Adj. *recht geartet.*

ऋतजात Adj. (f. आ) 1) *rechtzeitig.* — 2) *richtig erzeugt.* — 3) *recht geartet.*

ऋतजातसत्य Adj. *das recht Geartete verwirklichend.*

ऋतजित् 1) Adj. *das Rechte erkämpfend.* — 2) m. N. pr. eines Jaksha.

ऋतजुर् Adj. *vollkommen gealtert.*

ऋतज्ञा Adj. *des heiligen Gesetzes u. s. w. kundig.*

ऋतज्य Adj. *wohlbesehnt* (Bogen).

ऋतंजय m. N. pr. eines Vjâsa.

ऋतद्युम्न Adj. *für die Wahrheit begeistert* Ṛv.

ऋतधामन् 1) Adj. *die Wahrheit liebend.* — 2) m. *a)* Bein. Vishṇu's. — *b)* N. pr. α) eines Manu. — β) des Indra im 12ten Manvantara.

ऋतधी Adj. *von richtiger Einsicht.*

ऋतधीति Adj. *heilig —, wahrhaft gesinnt.*

ऋतध्वज m. N. pr. 1) eines Rudra. — 2) verschiedener Männer.

ऋतनि Adj. *richtig führend.*

ऋतनिधन n. Name eines Sâman.

ऋतपर्ण m. N. pr. = ऋतुपर्ण.

ऋतपा Adj. *das heilige Gesetz u. s. w. wahrend.*

ऋतपात्र n. *ein vollkommenes Gefäss* Tândja-Br. 1,2,3.

ऋतपेय m. *ein best.* Ekâha.

ऋतपेशस् Adj. *von vollkommener Gestalt.*

ऋतप्रजात Adj. (f. आ) 1) *rechtzeitig.* — 2) *richtig erzeugt.* — 3) *recht geartet.* — 4) f. *rechtzeitig entbunden, —gebärend.*

ऋतप्रवीत Adj. *richtig befruchtet, — erzeugt.*

ऋतप्सु Adj. *von gehörigem Aussehen* Ṛv.

*ऋतबोध m. N. pr. eines Mannes.

ऋतभाग m. desgl. Pl. *sein Geschlecht.*

ऋतभुज् Adj. *die Frucht seiner frommen Werke geniessend* Maitrjup. 2,7.

ऋतंभर 1) Adj. (f. आ) *die Wahrheit in sich enthaltend.* — 2) m. Bein. Vishṇu's Bhâg. 6,13,17. — 3) f. आ *a) die die Wahrheit in sich enthaltende Vernunft.* Auch personif. als Göttin. — *b)* N. pr. eines Flusses.

ऋतंभरप्रज्ञ und ऋतंभराप्रज्ञ Adj. Bez. *eines Jogin auf der zweiten Stufe.*

ऋतंभवा f. v. l. für ऋतंभर 3) *a).*

ऋतय्, °यते *Etwas recht machen* Ṛv. Partic. ऋतयत् und ऋतयत् *die Ordnung einhaltend, regelrecht.*

ऋतया Instr. Adv. *richtig.*

ऋतयु Adj. *die Ordnung einhaltend, regelrecht.*

ऋतयुक्ति f. *rechte Verbindung.*

ऋतयुज् Adj. 1) *richtig angeschirrt.* — 2) *wohl verbündet.*

ऋतवत् Adj. *Recht habend, wahr sprechend.*

ऋतवाक् m. *rechte, fromme Rede.*

ऋतवादिन् Adj. *recht —, wahr redend.*

ऋतवीर्य m. N. pr. eines Mannes VP.² 4,55.

ऋतव्य 1) Adj. *den* Ṛtu *geweiht.* — 2) f. आ Bez. *bestimmter Backsteine.*

ऋतव्यवत् Adj. *mit den* ऋतव्या *genannten Backsteinen versehen.*

ऋतव्रत 1) Adj. *der Wahrheit ergeben.* — 2) m. Pl. Bez. *der Brahmanen in* Çâkadvîpa.

ऋतसत्य n. Du. *Recht und Wahrheit* Çat. Br. 11,2,3,9.

ऋतसद् Adj. *auf der Wahrheit thronend.*

ऋतसदन n. und °नी f. *der rechte, gewohnte Sitz.*

ऋतसप् (nur stark °साप्) Adj. *frommes Werk und Sinn pflegend, glaubenseifrig.*

ऋतसमात v. l. für ऋतसप्.

ऋतसामन् n. Name zweier Sâman Âsn. Br.

ऋतसेन m. N. pr. eines Gandharva.

ऋतस्तुभ् Adj. *recht preisend,* oder m. N. pr. eines Mannes.

ऋतस्था Adj. *richtig stehend.*

ऋतस्पति m. *Herr des heiligen Gesetzes* u. s. w. Ṛv.

ऋतस्पृश् Adj. *dem heiligen Gesetz u. s. w. ergeben.*

ऋताय्, Partic. ऋतायत् *lenkend* Ṛv. 7,87,1. *den richtigen Gang —, die Ordnung einhaltend, gehorsam, fromm.*

ऋतायिन् und ऋतायु Adj. = ऋतायत्.

ऋतायुस् m. N. pr. eines Sohnes des Purûravas VP.² 4,18.

ऋतावन् Adj. (f. °वरी) 1) *die Ordnung einhaltend, gesetzmässig, regelrecht.* — 2) *dem heiligen Gesetz treu, gerecht, fromm, gläubig.* — 3) *gerecht, heilig.*

ऋतावस् Adj. *reich an Glauben, fromm, gläubig* Ṛv. 8,90,5.

ऋतावृत् Adj. Vaitân. fehlerhaft für °वृध्; vgl. Ṛv. 10,66,1.

ऋतावृध् Adj. *am heiligen Gesetz u. s. w. sich erfreuend, heilig gesinnt.*

ऋताषाह् (stark °षाट्) Adj. *die heilige Ordnung aufrecht erhaltend.*

ऋति und ऋती f. 1) *Angriff, Streit.* — 2) *Gang, Weg.* — 3) *Glück, Heil.* — 4) *Wetteifer. — 5) *Abscheu, Widerwille.* — 6) *Erinnerung* (स्मृति). — 7) *Schutz.* — 8) *Unglück.

*ऋतिंकर Adj. P. 3,2,43.

ऋतीय् 1) ऋतीयते *sich streiten.* — 2) ऋतीयति *einen Abscheu haben, sich scheuen* (buddh.).

*ऋतीया f. *Verachtung, Geringschätzung.*

ऋतीषाह् (stark °षाट् und °षाह्) Adj. 1) *Angriff aushaltend, widerstandsfähig.* — 2) *ausdauernd, nicht zu Ende gehend* (Reichthum).

ऋतु m. 1) *zutreffende Zeit, Zeitpunct, zugemessene Zeit.* Instr. Sg. und Pl. *zu seiner Zeit, in den rechten Zeiten, zur Opfer-* oder *Festzeit.* — 2) *Zeitabschnitt,* insbes. *Jahresabschnitt, Jahreszeit.* Es werden deren 5, 6 (so stets in der späteren Literatur), 7, 12 (= *Monat*) oder 24 (= *Halbmonat*) angenommen. ऋतौ *in der entsprechenden Jahreszeit.* Sg. auch in collect. Bed. — 3) Bez. *der Zahl sechs.* — 4) *die Regeln der Weiber,* insbes. *die unmittelbar darauf folgenden, zur Empfängniss geeigneten Tage* (nach Bhâvapr. *die 16 Tage nach dem Erscheinen der menses*). — 5) *der Beischlaf zu dieser Zeit.* — 6) *bestimmte Folge, Ordnung, Regel.* — 7) *Glanz. — 8) *schwarzes Schwefelantimon.* — 9) N. pr. *a)* eines Ṛshi. — *b)* des 12ten Manu.

ऋतुकाल m. 1) *die entsprechende Jahreszeit.* — 2) *die Zeit der Menstruation,* insbes. *die unmittelbar*

Digitized by Google

darauf folgenden, zur Empfängniss geeigneten Tage.

ऋतुकालातिवर्तिनी Adj. f. *schwanger* R. 7,48,19.

ऋतुगामिन् Adj. *der Frau in der richtigen Zeit beiwohnend.*

ऋतुग्रह m. *Libation an die Ṛtu.*

ऋतुचर्या f. Titel eines Werkes.

ऋतुजित् m. N. pr. eines Fürsten von Mithilâ.

ऋतुतुष् Adj. f. *in der zur Empfängniss günstigen Periode sich befindend.*

ऋतुथा Adv. 1) *regelrecht, — mässig, gehörig.* — 2) *deutlich, bestimmt, genau.*

ऋतुधामन् m. Bein. Vishṇu's.

ऋतुधन्न m. N. pr. eines Fürsten Ind. St. 14,107.

ऋतुपति m. *Herr der Zeiten.*

ऋतुपर्ण m. N. pr. eines Fürsten von Ajodhjâ.

ऋतुपशु m. *das je in einer best. Jahreszeit zu opfernde Thier* Çat. Br. 13,5,4,28. Vaitân.

ऋतुपा Adj. *regelmässig trinkend, — zur Libation kommend.*

ऋतुपात्र Adj. *der zur Libation für die Ṛtu bestimmte Becher* Vaitân.

*ऋतुप्राप्त Adj. *fruchttragend.*

ऋतुप्रेष m. *die Aufforderung zum Opfer an die Ṛtu* Ait. Br. 5,9.

ऋतुभाग m. *Sechstel* Hemâdri 1,135,7. 13.

ऋतुभाज् Adj. *an einer Jahreszeit Theil habend* Çat. Br. 10,4,4,4.

ऋतुमत् 1) Adj. *a) an regelmässige Zeiten sich haltend* Tândja-Br. 14,12,9. — *b) den Genuss der Jahreszeiten habend.* — *c)* f. °मती *α) die Regeln habend, so v. a. mannbar.* — *β) in der Zeit der monatlichen Reinigung —, in der zur Empfängniss geeigneten Periode sich befindend.* — 2) n. N. pr. des Lusthains von Varuṇa.

ऋतुमय Adj. *aus Ṛtu bestehend.*

ऋतुमाला f. N. pr. v. l. für कृतमाला VP.² 2,132.

ऋतुमुख n. *Beginn —, erster Tag eines Ṛtu.*

ऋतुमुखिन् Adj. *in den Beginn eines Ṛtu fallend* TBr. Comm. 2,477,9.

ऋतुयाज m. *Opfer an die Ṛtu (eine best. Ceremonie).*

ऋतुयाजिन् Adj. *am Anfange jeder Jahreszeit opfernd* Maitr. S. 1,10,8.

ऋतुयाज्या f. *eine best. Ceremonie* Vaitân.

ऋतुराज m. *Frühling.*

ऋतुर्जनित्रीय n. *das Lied* ṚV. 2,13 Çâṅkh. Çr. 11,14,10. 22.

ऋतुलिङ्ग n. *charakteristisches Zeichen einer Jahreszeit.*

ऋतुलोका Adj. f. Bez. *bestimmter Backsteine* Çat. Br. 10,4,3,19.

*ऋतुवृत्ति f. *Jahr.*

ऋतुवेला f. = ऋतुकाल 2).

ऋतुशस् Adv. *regelrecht, gehörig.*

ऋतुशान्ति f. Titel eines Werkes.

ऋतुषामन् n. Name eines Sâman.

ऋतुष्ठा Adj. *in festen Zeiten stehend* Maitr. S. 3,3,4.

ऋतुष्टायज्ञायज्ञीय n. Name eines Sâman Ârsh. Br. Lâṭj. 1,5,15.

ऋतुसंवत्सर m. *ein Jahr von 360 Tagen* Ind. St. 10,300.

ऋतुसंहार m. Titel eines dem Kalidâsa zugeschriebenen Gedichts.

ऋतुसंधि m. *Uebergangszeit zweier Jahreszeiten* Gop. Br. 2,1,19.

ऋतुसमय m. *die Zeit der Menstruation, die zur Empfängniss geeignete Periode.*

ऋतुसहस्र n. *tausend Jahreszeiten* Çat. Br. 10,4,4,4.

ऋतुसारणा f. *ein best. an Metallen vorgenommener Process.*

ऋतुस्थला f. N. pr. einer Apsaras. Vgl. क्रतु°.

ऋतुस्था Adj. = ऋतुष्ठा.

ऋतुस्नाता Adj. f. *die sich nach der Menstruation gebadet hat, zum Beischlaf vorbereitet.*

ऋतुस्नान n. *das Baden nach der Menstruation.*

ऋतुहारिका f. N. pr. einer bösen Fee, die den Weibern *die menses benimmt.*

ऋतूक्थ m. *eine best. Spende* Vaitân.

ऋते Loc. Praep. *mit Ausschluss von, ausser, ohne, wenn nicht — da ist;* mit vorangehendem oder folgendem Abl. oder Acc. Mit folgendem यतस् *ausgenommen dass.*

ऋतेकर्मन् Adv. *ohne Werk.*

ऋतेज्ञा Adj. *im heiligen Gesetz u. s. w. lebend, gesetzgetreu.*

ऋतेबर्हिष्क Adj. *ohne die Barhis-Litanei.*

ऋतेमूल Adj. *ohne Wurzeln* Maitr. S. 1,10,17.

ऋतेयज्ञम् Adv. *ausserhalb des Opfers* Maitr. S. 1,11,5.

ऋतेयु m. N. pr. 1) eines Ṛshi. — 2) eines Sohnes des Raudrâçva.

ऋतेरक्षस् Adj. *wobei die Rakshas ausgeschlossen sind.*

ऋतेवाच्य n. *wahre Rede, Wahrhaftigkeit.*

ऋत्व n. *der zeitige Same* Tândja-Br. 10,3,1.

1. ऋत्वक्त m. *Ende einer Jahreszeit* M. 4,26.

2. ऋत्वक्त Adj. (f. आ) *das Ende einer Jahreszeit bildend* (Tag) M. 4,119.

ऋत्विक्क n. Nom. abstr. zu ऋत्विज् 2) Tândja-Br. 10,3,1.

ऋत्विकपथ m. *Priesterweg* Lâṭj. 2,4,4.

ऋत्विकफल n. *Priesterlohn* Gaim. 3,8,25.

ऋत्विगपोक्षणीय m. *eine best.* Soma-*Feier von dreierlei Art* Kâtj. Çr. 22,6,21.

ऋत्विज् 1) Adj. *nach Vorschrift und Zeitfolge —, regelmässig opfernd.* — 2) m. *Priester.*

1. ऋत्विय Adj. 1) *gehörig, regelmässig, zeitig, den Regeln des Cultus angemessen.* — 2) *der Regeln des Cultus kundig.*

2. ऋत्विय 1) Adj. (f. आ) *menstruirend, in der zur Empfängniss geeigneten Periode befindlich.* — 2) n. *monatliche Reinigung, die zur Empfängniss geeignete Periode.*

ऋत्वियवत् Adj. = 2. ऋत्विय 1).

ऋत्वियावत् Adj. *gesetzmässig, regelrecht, förmlich, feierlich.*

ऋत्व्य (ऋत्विय) Adj. (f. आ) und n. (Âpast. 2,5,17) = 2. ऋत्विय.

ऋदूदर Adj. *mild, sanft, gnädig.*

ऋदूपा f. *Biene* oder *ein anderes Süssigkeit saugendes Thier.*

ऋदूवृध् Adj. *an Süssem sich ergötzend.*

ऋद्ध 1) Adj. Partic. s. u. ऋध्. — 2) *n. *a) aufgespeichertes Korn.* — *b) bewiesene Wahrheit.*

ऋद्धि f. 1) *das Gelingen, Gedeihen, gedeihlicher Zustand, Vollkommenheit, Wohlfahrt, Wohlstand, Glück.* सत्रस्य Name eines Sâman Ârsh. Br. — 2) *Vollkommenheit, übernatürliche Kraft.* — 3) *eine best. Heilpflanze (Knolle)* Kâraka 4,1. — 4) N. pr. der Gattin Kubera's. — 5) *Bein. der Pârvatî.

ऋद्धिकाम Adj. *Gedeihen —, Wohlstand begehrend.*

ऋद्धिपाद् m. *einer der vier Bestandtheile der übernatürlichen Kraft* Lalit. 9,4. 37,2.

ऋद्धिमत् Adj. 1) *in einem gedeihlichen Zustande —, im Wohlstande befindlich, ansehnlich, wohlhabend, reich an* (im Comp. vorangehend). — 2) *Glück bringend.*

ऋद्धिल m. N. pr. eines Mannes (buddh.).

ऋधक् und ऋधक् Adv. 1) *abgesondert, abseits.* — — 2) *je einzeln.* — 3) *vor Andern ausgezeichnet, sonderlich.* — 4) *ungeschickt* ṚV. 4,18,4.

ऋधक्ष Adj. *dem die Rede fehlt.*

ऋधद्री m. N. pr. eines Mannes.

ऋधद्वार Adj. *Güter mehrend.*

*ऋधुक Adj. = क्रुस्व.

ऋधुक Adj. *Gedeihen verleihend.*

ऋधोस n. 1) *Erdspalte, Schlund.* — 2) *Erdwärme.*

ऋभु 1) Adj. *a) anstellig, geschickt, kunstfertig, erfindsam, klug.* — *b) geschickt, so v. a. handlich, leicht zu gebrauchen.* — 2) m. *a) Künstler, Bildner,* insbes. *in Schmiedearbeit und Wagenbau.* —

Digitized by Google

b) Bez. dreier mythischer als *Künstler* gepriesener Wesen. — *c*) N. pr. des ersten unter diesen. — *d*) Pl. später *eine best. Götterordnung.* — *e*) **Gottheit* überh.

**ऋभुक्षन्* m. 1) Bein. Indra's. — 2) Indra's *Himmel.* — 3) Indra's *Donnerkeil.*

**ऋभुक्षिन्*, °क्षी und **°क्षिन्* 1) m. *a*) N. pr. des ersten Ṛbhu. — *b*) = ऋभु 2) *b*). — *c*) Beiw. *a*) Indra's. — *b*) der Marut. — 2) Adj. = मरुत्वत् ṚV. 8,82,34, wo aber die Lesart falsch ist.

**ऋभुक्षीणि*, °क्षीणति Denom. von **ऋभुक्षिन्*.

ऋभुमत् Adj. 1) *anstellig, verständig.* — 2) *mit den* Ṛbhu *verbunden, von ihnen begleitet.*

ऋभुष्ठिर Adj. *stark wie die* Ṛbhu ṚV. Vielleicht ist ऋभुः स्थिरैः (sc. Pfeil) zu lesen.

ऋभ्व, ऋभ्वन् und ऋभ्वस् Adj. = ऋभु 1) *a*). Das letzte auch *kunstreich gemacht.*

ऋल्लक (कल्लक?) m. *Spieler auf einem best. musik. Instrument.*

ऋल्लरी (कल्लरी?) f. *ein best. musik. Instrument.*

ऋवर्ण n. *die Laute* ऋ *und* ॠ AV. Prāt.

ऋश 1) m. = ऋश्य 1) AV. — 2) **f.* ई *das Weibchen des* Ṛcja gaṇa गौरादि.

ऋशत् Kāṭhāṣ. 106,181 fehlerhaft für टशत् oder टसत्.

ऋश्य m. 1) *der Bock einer Antilopenart.* — 2) N. pr. *a*) eines Ṛshi Ārṣṭi. Br. — *b*) eines Sohnes des Devātithi.

ऋश्यक Adj. *die Farbe des* Ṛcja *habend.*

**ऋश्यकेतन* und **°केतु* m. Bein. Aniruddha's.

ऋश्यगन्धा f. = ऋक्षगन्धा 1) Kāraka 1,4.

ऋश्यजिह्व n. *eine Art Aussatz* Kāraka 2,5. 6,7.

ऋश्यदं *Fanggrube für Antilopen.*

ऋश्यपद् Adj. (f. °दी) *antilopenfüssig.*

ऋश्यमूक m. N. pr. eines Gebirges im Süden von Indien. Ueberall ऋष्य° geschr.

ऋश्यलोम m. N. pr. eines Mannes.

ऋश्यशृङ्ग m. N. pr. verschiedener Männer.

**ऋश्याङ्क* m. Bein. Aniruddha's.

ऋषङ्गु m. N. pr. eines Mannes. उषङ्गु u. s. w. v. l.

ऋषभ 1) m. (adj. Comp. f. आ) *a*) *Stier.* — *b*) in Comp. mit andern Thiernamen *Männchen.* — *c*) *der Beste, Edelste unter* (Gen. oder im Comp. vorangehend), *ein Held* (z. B. in der Rede). — *d*) *die zweite Note der indischen Tonleiter.* — *e*) Name *des 15ten* Kalpa. — *f*) **Ohrhöhle.* — *g*) **Schwanz eines Ebers.* — *h*) **Schwanz eines Krokodils.* — *i*) *eine best. auf dem* Himavant *wachsende Knolle.* — *k*) *ein best. Antidoton.* — *l*) *ein best.* Ekāha. — *m*) in Verbindung mit einem Gen. (z. B. रुद्र-स्य) oder verschiedener Adjj. Name von Sāman. — *n*) Pl. Bez. *der Kriegerkaste in* Krauńkadvīpa. — *o*) N. pr. α) Pl. eines Volkes. — β) verschiedener Männer. — γ) eines Affen. — δ) eines Schlangendämons. — ε) eines Gebirges. — ζ) eines Tīrtha. — 2) f. ऋषभी *a*) **Mannweib.* — *b*) **Wittwe.* — *c*) *Carpopogon pruriens* (Kāraka 1,4) und *= सिरालता.

ऋषभक m. 1) **Stier* Nigh. Pr. — 2) *eine best. auf dem* Himavant *wachsende Knolle* Bhāvapr. 1,170. Kāraka 6,1. — 3) N. pr. *a*) eines Fürsten. — *b*) eines Gebirges.

ऋषभकूट m. *eine Bergkuppe im Gebirge* Ṛshabha MBh. 3,110,8.

ऋषभगजविलसित n. Bez. *zweier Metra.*

**ऋषभतर* m. *kleiner Stier.*

ऋषभता f. *das Obenanstehen.*

ऋषभदायिन् Adj. *einen Stier schenkend.*

ऋषभदेव m. N. pr. eines Tīrthaṁkara bei den Gaina.

ऋषभद्वीप m. N. pr. einer Oertlichkeit MBh. 3,84,160.

**ऋषभध्वज* m. 1) Bein. Çiva's. — 2) N. pr. eines Arhant bei den Gaina.

ऋषभपञ्चाशिका f. Titel eines Werkes.

ऋषभपूजा f. *eine best. Ceremonie mit dem Stiere* Gobh. 3,6,12.

ऋषभवत् Adj. *das Wort* ऋषभ *enthaltend* Tāṇḍja-Br. 10,6,3. 5. 6.

ऋषभस्तव m. Titel eines Werkes.

ऋषभानन m. N. pr. eines Gina.

ऋषि m. 1) *Sänger heiliger Lieder, Dichter, ein Heiliger der Vorzeit.* Pl. *eine best. Klasse hochverehrter Wesen,* deren Zahl häufig als sieben bestimmt wird. In der späteren Kosmologie hat jedes Manvantara seine besondern sieben Ṛshi. — 2) *ein von einem Sänger der Vorzeit gedichtetes Lied.* — 3) später *eine durch Frömmigkeit und Weisheit geheiligte Person,* insbes. *ein solcher Einsiedler.* — 4) Pl. *die sieben Sterne des grossen Bären.* — 5) Bez. *der Zahl sieben.* — 6) *der Mond.* — 7) **Lichtstrahl.* — 8) *an imaginary circle.* — 9) **Cyprinus Rishi.*

ऋषिक, 1) m. *a*) *ein* Ṛshi *niederen Ranges* Ārṣav. 38,10. fgg. — *b*) Pl. N. pr. eines Volkes. Sg. *ein Fürst dieses Volkes.* — 2) f. आ *a*) *ein weiblicher* Ṛshi *niederen Ranges* Ārṣav. 39,13. — *b*) N. pr. eines Flusses.

ऋषिकुल्या f. 1) *ein* Ṛshi-*Bach, — Fluss.* Bez. geheiligter Flüsse. Auf die Sarasvatī als *Göttin der Rede* bezogen, so v. a. *reich an heiligen Liedern.* — 2) N. pr. *a*) eines Flusses MBh. 6,9,36. — *b*) der Gattin Bhūman's.

ऋषिकृत् Adj. *zum heiligen Dichter machend, begeisternd.*

ऋषिगिरि m. N. pr. eines *Berges* in Magadha.

ऋषिगुप्त m. N. pr. eines Buddha.

ऋषिचान्द्रायण n. *eine best. Kasteiung.*

ऋषिचित्ति f. Ṛshi-*Schichtung* Çat. Br. 8,4,4,12.

ऋषिचोदन Adj. *den Sänger antreibend.*

ऋषिच्छन्दस् n. *eine best. Klasse von Metren.*

**ऋषिजाङ्गलिका* f. *eine best. Pflanze.*

ऋषितर्पण n. 1) *Libation an die* Ṛshi. — 2) Titel eines Werkes.

ऋषितीर्थ n. N. pr. eines Tīrtha.

ऋषित्व n. *der Stand eines* Ṛshi.

ऋषिदेव m. N. pr. eines Buddha.

ऋषिद्रोण m. N. pr. einer Oertlichkeit.

ऋषिद्विष् Adj. *dem frommen Sänger übelwollend.*

ऋषिपञ्चमी f. *der fünfte Tag in der lichten Hälfte des* Bhādrapada.

ऋषिपतन m. N. pr. eines Wildparks in der Nähe von Vārāṇasī Lalit. 20,12 (°पत्तन). 331,13. 522,14. 529,2.

ऋषिपुत्र m. 1) *der Sohn eines* Ṛshi 57,30. 58,1. — 2) Bez. *bestimmter Hymnendichter* Ārṣav. 38, 10. — 3) N. pr. eines Autors.

**ऋषिपुत्रक* m. *Artemisia vulgaris* Nigh. Pr.

ऋषिप्रशिष्ट Adj. *vom* Ṛshi *angewiesen.*

**ऋषिप्रोक्ता* f. *Glycine debilis.*

ऋषिबन्धु Adj. *dem Sänger verwandt.*

ऋषिब्राह्मण n. Titel eines Werkes.

ऋषिमनस् Adj. *eines heiligen Sängers Sinn habend, begeistert.*

ऋषिमुख n. *der Anfang eines* Maṇḍala oder Sūkta Ind. St. 10,131.

ऋषियज्ञ m. *das den* Ṛshi *darzubringende Opfer, das Studium des* Veda.

ऋषिलोक m. *die Welt der* Ṛshi. Zwischen देवलोक und ब्रह्मलोक AV. Pariç. 38,3.

ऋषिवत् Adv. *einem* Ṛshi *gleich.*

ऋषिशृङ्ग m. N. pr. wohl fehlerhaft für ऋश्यशृङ्ग.

ऋषिषेक (stark °षाक) Adj. *den Sänger überwältigend.*

ऋषिषाण Adj. *zum frommen Sänger sich hingezogen fühlend* ṚV.

ऋषिष्टुत Adj. *von den* Ṛshi *gepriesen.*

ऋषिसंहिता f. *die* Saṁhitā *der* Ṛshi Saṁhitopan. 6,5. 7.

ऋषिसाङ्कृत्य Adj. *nach den* Ṛshi *genannt.* वनवत् so v. a. ऋषिपतन Lalit. 523,3. 5.

Digitized by Google

ऋषिस्तोम m. *eine best. Recitation.*

ऋषिस्वर् Adj. *von heiligen Sängern besungen.*

ऋषिस्वाध्याय m. Titel eines Werkes Çâṅku. Gṛhj. 2,7.

*ऋषीक m. *eine Grasart* Nigh. Pa.

ऋषीतत (!) Adj. R. 3,78,31.

ऋषीवत् 1) Adj. *der mit Sängern gern zu thun hat* RV. — 2) *f. °वती संज्ञायाम्.

*ऋषीवक् Adj. P. 6,3,121, Sch.

ऋषु (bloss Gen. Pl.) *Gluth, Flamme.*

ऋष्टि f. 1) *Speer.* — 2) **Schwert.*

ऋष्टिक m. Pl. N. pr. eines Volkes R. ed. Bomb. 4,41,10.

ऋष्टिमत् Adj. *mit Speeren versehen.*

ऋष्टिविद्युत् Adj. *Speer-blitzend.*

ऋष्टिषेण m. N. pr. eines Mannes.

ऋष्य spätere Schreibart für ऋश्य.

*ऋष्यगता f. = ऋष्यप्रोक्ता.

ऋष्यङ्ग m. N. pr. v. l. उषङ्ग.

ऋष्यप्रोक्ता (!) f. 1) *Carpopogon pruriens.* — 2) *Asparagus racemosus.* — 3) *Sida cordifolia* oder *rhombifolia* Kâraka 1,4 (= माषपर्णी Comm.). 4,1.

ऋष्व Adj. (f. ऋ्वी) 1) *emporragend, hoch.* — 2) *erhaben, sublimis.*

ऋष्ववीर Adj. *mit erhabenen Helden bevölkert.*

ऋष्वौजस् Adj. *hohe Kraft besitzend.*

ऋष्वोक्त् Adj. *schwach, klein.*

*ऋ 1) Interj. *des Tadels, der Furcht,* रत्नायाम् und वाक्यारम्भे. — 2) *Brust, Gedächtniss, Gang, ein* Dânava, Bhairava, *die Mutter der Götter* und *die der Ungötter.*

ऋकार m. *der Laut* ऋ TS. Prât. Davon Denom. *°रीयति und mit उप — उपर्कारीयति.

*ऋ *Erde, Berg, die Mutter der Götter.*

ऋकार m. *der Laut* ऋ RV. Prât. TS. Prât.

*ऋतक m. erfundenes N. pr.

ऋवर्ण n. *der Laut* ऋ AV. Prât.

*ऋ Çiva, *Mutter, Gottweib, weibliche Natur, die Mutter der* Dânava, *Frau eines* Daitja, *die Mutter der* Kâmadhenu.

1. *ए Interj. *des Sichbesinnens auf Etwas, der Anrede* oder *des Anrufs, des Ungehaltenseins* und *des Mitleidens.*

2. *ए m. Vishṇu.

एक 1) Adj. (f. आ) *a) ein, unus.* न — एकश्चन, न — एक (121,15), एको ऽपि न (130,15), नैको ऽपि (250,5) *keiner.* एकया न, एकस्यै न, एकान्न und *एकेन न vor Zehnern so v. a. *weniger eins.* — *b) solus, alleinig, einzig, einmalig, dieser allein, nur der.* In Zusammensetzungen wie धर्मैकरत्न Adj. und स्वर्गैकसंमुख Adj. ist एक mit dem vorangehenden Worte zu verbinden: *einzig und allein das Gute, nur gen Himmel.* — *c) ein und derselbe.* — *d) einer unter zweien* oder *mehreren* (Gen. [148,6], Abl. oder im Comp. vorangehend). एक — एक, अन्य, अपर oder द्वितीय *der eine — der andere.* एक — द्वितीय — तृतीय — चतुर्थ, एक — अन्य — एक — चतुर्थ. एके *einige, manche.* एके — एके oder अपरे *einige — andere.* एके — एके — अपरे, एके — अन्ये — एके — अपरे — अपरे. — *e)* zwei neben einander stehende, auf dasselbe Substantiv bezogene एक (das zweite unbetont) bedeuten *je einer, einer um den andern.* — *f) einzig in seiner Art, vorzüglich.* — *g) ein* (als unbest. Artikel), *Jemand.* — 2) m. N. pr. eines Lehrers Âpast. 1,19,7. eines Sohnes des Raja. — 3) f. आ Bein. der Durgâ. — 4) n. *Einheit.* कर्पदिकहीनक *einer Hand und eines Fusses beraubt* Jâgn. 2,274. पलैक so v. a. *ein* Pala Hemâdri 1,573,11. 599,11. 12.

एकऋतु m. *die eine Zeit.*

एकऋषि m. 1) *der einzige, oberste* Ṛshi. — 2) N. pr. eines Ṛshi.

एकक Adj. (f. एककाऔ und एकिका) *einzig, alleinig, allein seiend, — stehend.*

*एककएटक n. *eine Art Wels* Gal.

एककएठ Adj. *einstimmig* Lalit. 167,20.

एककपाल Adj. *auf einer Schale befindlich.*

*एककार Adj. (f. ई) P. 3,2,21.

एककल्प Adj. *denselben Ritus habend* Ind. St. 10,93.

एककशत n. *ein Procent* Bîâg. 101.

1. एककार्य n. *ein und dasselbe Geschäft, — Vorhaben.*

2. एककार्य Adj. *ein und dasselbe vorhabend.*

एककाल Adj. *gleichzeitig.* Nom. abstr. °ता f. und °त्व n.

एककालम् und °लिकम् Adv. *nur einmal am Tage.*

एककालिन् Adj. *nur einmal am Tage stattfindend.*

*एककुण्डल m. Bein. 1) Kubera's. — 2) Balabhadra's. — 3) des Schlangendämons Çesha.

एककुष्ठ n. *eine Art Aussatz* Bhâvapr. 6,20. 23. Kâraka 6,7.

*एककृष्ट Adj. *einmal gepflügt* Gal.

*एककीर n. *Milch von einer und derselben Kuh* P. 6,3,62, Sch.

एकखुर Adj. *einhufig.* m. *ein Thier mit ungespaltenen Hufen* Âpast.

एकगु m. *ein best.* Agnishṭoma.

*एकगुरु m. *Studiengenosse.*

एकगृह्यपतिक Adj. *denselben* Gṛhapati (beim Opfer) *habend* Çat. Br. 4,6,8,18.

एकग्राम m. *dasselbe Dorf* Sâmav. Br. 2,6,14.

एकग्रामीण (Çâṅkh. Gṛhj. 2,16) und *°ग्रामीय Adj. *in demselben Dorfe wohnhaft.*

एकचक्र 1) Adj. (f. आ) *a) einräderig* 311,10. — *b) nur von einem Fürsten beherrscht.* — 2) m. N. pr. eines Dânava. — 3) f. आ N. pr. einer Stadt der Kîkaka.

एकचक्रवर्तिन् 1) Adj. *auf einem Rade sich drehend.* — 2) m. *Alleinherrscher.* — Nom. abstr. °र्तिता f. zu Beidem Kathâs. 18,70.

एकचक्षुस् Adj. *einäugig* und zugleich *einöhrig* (Nadel) Spr. 7776.

एकचत्वारिंश Adj. *der 41ste.*

एकचत्वारिंशत् f. *41.*

एकचन्द्रा f. N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

एकचर 1) Adj. (f. आ) *a) allein wandelnd, nicht in Gesellschaft lebend, allein stehend.* — *b) zu gleicher Zeit schreitend.* — 2) m. *a)* Bein. α) Çiva-Rudra's Gaut. — β) *Baladeva's Gal. — *b) *Rhinoceros.*

एकचरण 1) Adj. *einfüssig.* — 2) m. Pl. N. pr. eines fabelhaften Volkes.

एकचारिन् 1) Adj. = एकचर 1) *a)* VP. 5,4,4. — 2) *m. *ein* Pratjekabuddha. — 3) f. °रिणी *eine treue, nur an Einem hängende Geliebte* oder *Gattin* Daçak. 49,18.

एकचिति Adj. *einschichtig* Gaim. 4,4,17.

एकचितिक Adj. dass. Çat. Br. 9,4,3,3.

एकचितीक Adj. dass. TS. 5,2,3,7. Çulbas. 2,73. Nom. abstr. °त्व n. Comm. ebend.

1. एकचित्त n. 1) *ein und derselbe Gedanke, ein Herz und eine Seele.* — 2) *der nur auf einen Gegenstand gerichtete Gedanke.*

2. एकचित्त Adj. (f. आ) 1) *einen und denselben Gedanken habend, einmüthig.* Nom. abstr. °ता f. — 2) *nur auf einen Gegenstand seine Gedanken gerichtet habend.* Nom. abstr. °ता f. Häufig in Comp. mit der Ergänzung. तदेकचित्त *nur an ihn denkend.*

एकचित्ती Adv. mit भू *eines Sinnes werden.*

एकचित्तन n. *gemeinsames Ueberlegen von* (Gen.).

एकचिन्मय Adj. *einzig aus Geist bestehend.*

एकचूर्णि m. N. pr. eines Autors.

एकचेतस् Adj. *einmüthig.*

1. एकचोदन n. *eine einen einzelnen Gegenstand betreffende Anweisung* Kâtj. Çr. 5,6,8.

2. एकचोदन Adj. (f. आ) *auf einer gemeinschaftlichen Anweisung beruhend.*

एकच्छत्र Adj. (f. आ) *nur einen fürstlichen Sonnenschirm habend, nur von einem Fürsten be-*

Digitized by Google

herrscht Spr. 1338. Hemâdri 1,504,17. *allein herrschend* Ind. St. 15,278.

एकच्छत्रा f. *eine Art Räthsel.*

एकच्छाय Adj. *ganz finster.*

ऐकज Adj. 1) *einzeln geboren.* — 2) *allein stehend.* — 3) *einzig in seiner Art.* — 4) *einartig, sich gleich bleibend.*

एकजट N. pr. 1) m. eines Wesens im Gefolge Skanda's. — 2) f. आ einer Göttin.

*एकजन्मन् m. 1) *Fürst, König.* — 2) *ein* Çûdra.

एकजात Adj. 1) *von demselben Vater* —, *von denselben Eltern erzeugt.* — 2) *in ebenbürtiger Ehe erzeugt.*

एकजाति 1) Adj. *a) nur eine Geburt habend* (Gegens. द्विजाति) Gaut. — *b) zu einem und demselben Geschlecht* —, *zu einer und derselben Art gehörig.* — 2) m. *ein* Çûdra.

एकजातीय Adj. = एकजाति 1) *b).*

*एकज्या f. *der Sinus von 30 Grad.*

एकज्योतिस् n. *das einzige Licht,* Beiw. Çiva's.

ऐकत m. N. pr. 1) eines göttlichen Wesens neben Dvita und Trita. — 2) eines Brahmanen.

एकतन्त्रिका und °तन्त्री f. *eine einsaitige Laute* S. S. S. 177.

ऐकतम und एकतमै Adj. (f. आ) *einer unter vielen.*

ऐकतय Adj. (f. ई) *einzeln, singulus* Maitr. S. 2,2,1.

एकतर Adj. 1) *einer unter zweien.* — 2) ungenau = एकतम Kâd. 36,5.

एकतस् Adv. 1) = Abl. von एक *ein und derselbe.* — 2) *von* —, *auf einer Seite.* एकतस् — एकतस्, अन्यतस्, अपर° (im Loc.) oder bloss वा *auf der einen Seite — auf der anderen Seite, hier — dort.* — 3) *in eins, zusammen* Suçr. 1,163,13. 16.

ऐकता f. *das Einssein, Einheit, Vereinigung, das Zusammenfallen, Identität.* एकतामपि-या *sich vereinigen mit* (Instr.) 104,5.

एकतान 1) Adj. *nur auf Eines gerichtet, seine Aufmerksamkeit nur auf Eines richtend.* Häufig in Comp. mit seiner Ergänzung. Nom. abstr. °ता f. — 2) m. *a) die auf Eines gerichtete Aufmerksamkeit.* — *b)* * = एकताल *Harmonie.*

एकतायन n. *Vereinigungspunkt, Sammelplatz.*

1. एकताल m. *Einklang, Harmonie.*

2. एकताल 1) Adj. *nur mit einer Weinpalme versehen.* — 2) f. ई *a) ein best. Tact* S. S. S. 211. Verz. d. Oxf. H. 87,*a*,12 (°लीविधि zu verbinden). — *b)* * *ein best. musikalisches Instrument.*

एकतालिका f. = एकताल 2) *a)* S. S. S. 211.

एकतीर्थिन् Adj. *dieselbe Einsiedelei bewohnend.*

एकतुम्ब Adj. (f. ई) *nur mit einer Flaschengurke* (als Resonanzboden) *versehen* S. S. S. 178.

ऐकतेजन Adj. *einen Schaft habend.*

एकतोदत् Adj. *nur im Unterkiefer Schneidezähne habend.*

एकत्र Adv. 1) = Loc. von एक *ein.* — 2) *an einer Stelle.* एकत्र — अपरत्र *hier — dort.* एकस्यां दिशि — एकत्र — कुत्रापि Pañkad. 53. — 3) *an einem und demselben Orte, zusammen, vereinigt.*

ऐकत्रिंश Adj. *der 31ste.*

एकत्रिंशक Adj. *aus 31 bestehend* Ind. St. 9,17.

ऐकत्रिंशत् f. *einunddreissig.* ऐकत्रिंशदत्तर Adj. (f. आ) *31stilbig* Çat. Br. 3,1,4,23.

एकत्रिक m. *ein best.* Ekâha.

एकत्व n. 1) = एकता. °त्वं गम् *sich vereinigen mit* (Instr.). — 2) *Einzahl, Singular* 226,32. 234,29. — 3) *das Alleinsein,* — *stehen.*

*एकदंष्ट्र m. 1) Bein. Gaṇeça's. — 2) *ein best. Fieber* Gal.

एकदण्डिन् m. 1) Bez. *einer best. Art von Mönchen.* — 2) Pl. *eine best.* Vedânta-*Schule.*

एकदण्डिसंन्यासविधि m. Titel eines Werkes.

एकदा Adv. 1) *auf einmal, zu gleicher Zeit* 156,7. — 2) *zu Zeiten, bisweilen.* नो — एकदापि *niemals.* — 3) *eines Tages, einstmals.*

एकदिश् Adj. *in derselben Richtung wie* (Instr.) *befindlich,* — *gelegen.*

एकदीक्ष Adj. *wobei nur eine einmalige Weihe stattfindet* Lâṭj. 8,5,19.

एकदुःख Adj. *dieselben Leiden habend* 50,1.

*एकदृश् 1) Adj. *einäugig.* — 2) m. *a) Krähe.* — *b)* Bein. Çiva's.

एकदृश्य Adj. *allein anzusehen,* — *sehenswerth* Kumâras. 7,64. Naish. 6,8.

1. एकदृष्टि f. *ein nur auf einen Gegenstand gerichteter Blick.*

2.* एकदृष्टि m. *Krähe* Nigh. Pr.

एकदेवत und °दैवत्य (TS. 3,4,2,1) Adj. *nur einer Gottheit geweiht, nur an eine G. gerichtet.*

1. एकदेश m. 1) *irgend ein Ort,* — *eine Stelle* 133,19. 174,17. 227,24. Spr. 7646. — 2) *Theil, Etwas unter Vielem* Kâtj. Çr. 14,2,14. Chr. 234,5. Nom. abstr. °त्व n. Gaim. 1,3,29. — 3) *eine und dieselbe Stelle.*

2. एकदेश Adj. (f. आ) *an demselben Ort sich befindend.*

एकदेशविवर्तिन् Adj. *partiell* Kâtjâpr. 10,8.

एकदेशिन् 1) Adj. *aus Theilen bestehend;* m. *ein Ganzes* Çaṁk. zu Bâdar. 4,3,14. — 2) m. *Sectirer, Separatist.*

एकदृश् m. N. pr. eines Mannes.

एकद्रव्य n. 1) *ein einzelner Gegenstand* Kâtj. Çr. 1,10,6. — 2) *ein und derselbe Gegenstand* Kâtj. Çr. 1,7,9.

1. एकधन n. *ein Theil der Habe* Âpast.

2. ऐकधन 1) m. *ein best. Krug, mit dem zu einer best. gottesdienstlichen Handlung Wasser geschöpft wird.* — 2) f. आ Pl. *das damit geschöpfte Wasser.*

एकधनविद् Adj. *einen Theil der Habe erhaltend.*

एकधनिन् Adj. *die* Ekadhana *genannten Krüge tragend.*

एकधर्म Adj. (f. आ) *gleichartig* 248,6.

एकधर्मिन् Adj. dass.

एकधा Adv. *vereint, einfach, auf ein Mal, zusammen mit* (Instr.) Kâraka 1,26. *in Einem fort* TBr. 1,3,2,4.

एकधातु Adj. *eintheilig* (Musikstück) S. S. S. 131.

एकधाभूय n. *das zu eins Werden.* °यं भू *zu eins werden.*

एकधार, Instr. °रेण *mit einem Gusse,* so v. a. *m. e. Male* Tândja-Br. 14,4,7.

एकधारक m. N. pr. eines Berges.

ऐकधिष्ण्य Adj. *eine und dieselbe Feuerstelle habend* Çat. Br. 4,6,8,18.

*एकधुर, *°धुरावह् und °धुरीण (Naish. 6,65) Adj. *zu demselben Anspann tauglich;* so v. a. *entsprechend, gleichend* Naish.

ऐकधेनु f. Pl. wohl Bez. *bestimmter mythischer Wesen.*

एकनक्षत्र n. *ein aus einem einzigen Sterne bestehendes Mondhaus* oder *ein M., das nur einfach* (ohne पूर्व und उत्तर) *erscheint.*

*एकनट m. *Hauptschauspieler.*

*एकनयन m. *der Planet Venus* Gal.

एकनवत Adj. *der 91ste.*

एकनवति f. *einunddneunzig.* °तम Adj. *der 91te.*

एकनाथ 1) m. N. pr. eines Autors. — 2) f. ई Titel eines von ihm verfassten Commentars.

एकनायक m. Bein. Çiva's.

एकनिबद्धवेणी Adj. f. *deren Haar zu einem einzigen Zopf zusammengebunden ist* Hariv. 7042. एव नि° v. l.

1. एकनिश्चय m. *gemeinschaftlicher Beschluss.*

2. एकनिश्चय Adj. *ein und denselben Beschluss gefasst habend, dasselbe Ziel verfolgend.*

ऐकनीड Adj. 1) *eine gemeinsame Heimat habend.* — 2) *nur einen inneren Raum habend* (Wagen).

एकनेत्र 1) *Adj. *einäugig* Gal. — 2) m. *a)* *Bein. Çiva's. — *b)* bei den ekstatischen Çaiva Bez. *einer der 8 Arten von* Vidjeçvara.

एकनेत्रक m. = एकनेत्र 2) *b)* Hemâdri 1,611,8. 823,5.

ऐकनेमि Adj. *nur eine Radfelge habend.*

Digitized by Google

*एकपत्त Adj. *zu derselben Partei gehörig.*

एकपत्ती Adv. mit भू *nur die eine Seite einer Sache sein.*

एकपत्तीभाव m. *das als eine These Gelten* Comm. zu Nyâyas. 3,2,16.

एकपञ्चाश Adj. *der 51ste.*

एकपञ्चाशत् f. *einundfünfzig.*

एकपति m. *ein und derselbe Gatte* Bhâg. P. 4,26,27.

एकपतिका Adj. f. *denselben Gatten habend.*

*एकपत्त्र m. *ein best. Knollengewächs* Râgan. 7,108.

*एकपत्त्रिका f. *Ocimum gratissimum.*

एकपत्नि Adj. *nur eine Gattin habend.* बहुनामेकपत्निता f. *Polyandrie.*

1. एकपत्नी f. *nur eine Gattin.* °व्रतधर Adj.

2. एकपत्नी Adj. f. 1) *nur einen Eheherrn habend, d. i. dem Gatten treu.* Subst. *eine treue Ehefrau.* Nom. abstr. °त्व n. — 2) Pl. *einen und denselben Gatten habend.*

एकपत्नीक Adj. *nur eine Gattin habend* Comm. zu Nyâyam. 9,3,8.

एकपद् und एकपाद् 1) Adj. (stark °पाद्, f. °पदी) *a. einfüssig, hinkend.* — *b) unvollständig.* — 2) m. *a)* Bein. α) Vishṇu's. — β) *Çiva's. — *b)* N. pr. eines Dânava. — 3) f. एकपदी *Fussstieg.*

1. एकपद् n. 1) *eine und dieselbe Stelle.* Nur im Loc. °पदे *plötzlich, im Nu.* — 2) *ein und dasselbe Fach* oder *Feld* Agni-P. 40,12. — 3) *ein einzelnes —, einziges Wort.* — 4) *ein und dasselbe Wort.* — 5) *ein einfaches Wort, eine einfache Nominalbildung.*

2. एकपद् 1) Adj. (f. आ) *a) nur einen Schritt gross* Spr. 7671. — *b) einfüssig.* — *c) ein Fach* oder *Feld einnehmend* Hemâdri 1,653,2.3. — *d) nur aus einem Worte bestehend* Tândja-Br. 12,13,22. °म् Adv. *mit einem Worte, kurz ausgedrückt.* — 2) m. *a)* Pl. N. pr. eines mythischen Volkes. — *b) quidam cosundi modus.* — 3) f. एकपदा *a) ein aus einem* Pâda *bestehender Vers.* — *b)* = पूर्वभाद्रपदा Varâh. Bṛh. S. 6,12.

*एकपदि Adv. gaṇa हिदण्ड्यादि.

एकपदिक Adj. = 2. एकपद् 1) *c)* Hemâdri 1,651,12.

एकपर् Adj. *über Alles gehend.*

*एकपरि Adv. *mit Ausnahme eines* (Würfels u.s.w.).

एकपर्णा f. 1) N. pr. einer jüngeren Schwester der Durgâ. — 2) *Bein. der Durgâ.

एकपर्णिका f. *eine Form der* Durgâ.

एकपर्वतक m. N. pr. eines *Gebirges.*

*एकपलाश m. Davon Adj. °शीय gaṇa गह्यादि.

एकपशुक Adj. *dasselbe Opferthier erhaltend* Âçv. Çr. 3,6,18.

एकपाकोपजीविन् Adj. *von einer Küche speisend* Comm. zu Gobh. 1,4,24.

एकपाटला f. 1) N. pr. einer jüngeren Schwester der Durgâ. — 2) *Bein. der Durgâ.

एकपातिन् Adj. 1) *allein seiend, — stehend.* — 2) *zusammen gehörig, zusammenfallend* RV. Prât. Âçv. Çr. 5,18,11. 6,5,6. 12,6,23. — 3) Pl. *zusammengenommen* Ait. Br. 1,19.

1. एकपाद् m. 1) *ein Fuss.* — 2) *Viertel* MBh. 12, 232,21. — 3) *ein und derselbe* Pâda.

2. एकपाद् 1) Adj. (f. आ) *einfüssig; nur einen Fuss gebrauchend.* — 2) m. Pl. N. pr. eines mythischen Volkes. — 3) m. oder n. N. pr. einer Oertlichkeit. — 4) f. एकपदी Titel des 2ten Buches im Çat. Br.

एकपादक 1) m. Pl. eines mythischen Volkes R. ed. Bomb. 4,40,26. — 2) f. °दिका *a) ein Fuss* Naish. 1,121. — *b)* = 2. एकपाद् 4).

एकपार्थिव m. *Alleinherrscher* 97,20.

एकपिङ्ग und °ल m. Bein. Kubera's *(ganz braun).*

एकपिङ्गलाचल m. Kubera's *Berg,* d. i. *der Himavant* Daçak. 42,21.

एकपीत Adj. (f. आ) *ganz gelb* 292,19.

एकपुण्डरीक n. *die einzige Lotusblüthe,* so v. a. *der absolut Beste* Çat. Br. 14,9,3,14.

एकपुत्रक m. *ein best. Vogel.*

1. एकपुरुष m. 1) *nur ein Mann.* — 2) *der eine Urgeist* (एष पु° bessere Lesart).

2. एकपुरुष Adj. *nur aus einem Menschen bestehend.*

एकपुरोडाश Adj. *denselben Opferkuchen erhaltend* Çat. Br. 4,6,6,18.

*एकपुष्पा f. *eine best. Pflanze.*

एकप्रख्य Adj. (f. आ) *gleichartig* Mṛch. XI.

एकप्रतिकार Adj. *nur mit einer* Pratihâra *genannten Silbe versehen* Lâṭj. 6,12,4.

एकप्रदान Adj. (f. आ) Pl. *ihre Gaben in einer durch eine gemeinsame* Jâgjâ *eingeleiteten Darbringung empfangend.*

*एकप्रस्थ m. N. pr. einer Stadt.

एकप्राणभाव m. *einmaliges Athemholen* TS. Prât.

एकप्राणयोग m. *das Verbinden* (von Lauten) *mittels eines einzigen Athemzuges.*

एकप्रादेश Adj. (f. आ) *eine Spanne lang* Çat. Br. 6,5,2,10.

*एकफला f. *eine best. Pflanze.*

एकबुद्धि 1) Adj. *a) einmüthig* Kathâs. 18,136. — *b) von schlichtem Verstande.* — 2) m. N. pr. eines Fisches.

एकभक्त 1) Adj. (f. आ) *nur Einem ergeben, treu* M. 8,363. — 2) n. *einmaliges Essen am Tage* Kauç. 38.

एकभक्ति f. = एकभक्त 2).

एकभक्तिक Adj. *nur eine Mahlzeit am Tage einnehmend* Gaut.

1. एकभाव m. 1) *das Einssein.* — 2) *Einfalt, schlichtes und ehrliches Benehmen* Spr. 1878.

2. एकभाव Adj. 1) *eines und desselben Wesens.* — 2) *sich einfach und offen benehmend gegen* (Gen.).

एकभाविन् Adj. *zu eins werdend, zusammenfliessend.*

एकभूत Adj. *ein und ungetheilt, ganz aufmerksam.*

एकभूमिक Adj. *einstöckig* Hemâdri 1,672,2.

एकभूय n. *Einswerdung* Kaush. Up. 3,2.

एकभोजन n. 1) = एकभक्त 2). — 2) *gemeinsames Mahl.*

एकभोजिन् Adj. *nur einmal am Tage essend.*

1. एकमति f. *der auf einen Gegenstand gerichtete Sinn.*

2. एकमति Adj. *einmüthig.*

एकमनस् Adj. 1) *der seinen Sinn nur auf einen Gegenstand gerichtet hat, nur einem Gedanken nachgehend, aufmerksam* 298,17. Auch mit der Ergänzung componirt. — 2) *einmüthig.*

°एकमय Adj. (f. ई) *nur aus* oder *in — bestehend, ganz erfüllt von.*

एकमात्र Adj. *nur eine Mora habend.*

एकमुख Adj. 1) *nur einen Mund habend* Hemâdri 1,808,22. — 2) *demselben Ziele zugewandt.* — 3) *zu einer Kategorie gehörig.* Nom. abstr. °त्व n. Comm. zu TBr. 1,60. — 4) *von Einem beaufsichtigt.*

एकमूर्धन् Adj. (f. °र्धी) = एकमुख 2).

एकमूल 1) Adj. *eine einzige Wurzel habend* 38,11. — 2) *f. आ *a) Linum usitatissimum. — b) Desmodium gangeticum.*

एकयम Adj. *eintönig* TS. Prât. 15,9.

*एकयष्टि und *°का f. *ein Perlenschmuck aus einer einzigen Schnur.*

एकयवन् m. N. pr. eines Fürsten.

एकयूप m. *ein einziger —, ein und derselbe Opferpfosten* Maitr. S. 3,4,8. Tândja-Br. 21,4,13.

एकयोनि Adj. 1) *von derselben Mutter geboren.* — 2) *von derselben Herkunft, — Kaste.*

*एकरज m. *Verbesina scandens Roxb.*

*एकरद् m. Bein. Gaṇeça's Gal.

1. एकरस m. *die einzige Neigung, das s. Vergnügen.*

2. एकरस Adj. (f. आ) 1) *nur einen Geschmack* (obj.) *habend* Ragh. 10,17. — 2) *nur an Einem Gefallen findend* Ragh. 8,64. Gewöhnlich in Comp. mit der Ergänzung 9,42. Çik. (Pisch.) 62,8. — 3) *sich stets gleich bleibend, unwandelbar* Mâlatîm. 71,7 (63,19) = Uttarar. 79,6 (102,3).

एकराज् 1) Adj. *allein sichtbar.* — 2) m. *a) der Fürst allein.* — *b) Alleinherrscher.*

Digitized by Google

एकाराज् m. *Alleinherrscher* TBr. 2,8,2,7.

एकाराज्ञी f. *Alleinherrscherin* AV. Paipp. 7,3,2.

एकरात्र 1) m. *eine eine Nacht lang dauernde Feier.* — 2) n. *die Dauer einer Nacht (eines Tages)* Gaut.

एकरात्रिक Adj. 1) *für eine Nacht (einen Tag) ausreichend.* — 2) *eine Nacht (einen Tag) verweilend* MBh. 12,192,3. ग्रामैक° *in einem Dorfe* 14, 46,26. — Vgl. ऐक°.

एकरात्रीण Adj. *eine Nacht während* Lâṭj. 8,4,3.

एकरिक्थिन् Adj. *gleiche Ansprüche auf eine Erbschaft habend.*

एकरुद्र m. 1) Rudra *allein* Ind. St. 13,271. — 2) bei den ekstatischen Çaiva Bez. *einer der 8 Arten von* Vidjeçvara Hemâdri 1,611,9. 823,6.

1. एकरूप n. *nur eine Art und Weise* Ind. St. 15, 364. °तस् *immer in derselben Weise.*

2. ऐकरूप 1) Adj. (f. आ) *a) einfarbig.* — *b) von gleicher Gestalt, von gleichem Aussehen, einförmig, einartig.* Nom. abstr. °ता f. *Gleichförmigkeit, Unveränderlichkeit* Spr. 1237. — 2) n. Bez. *zweier Metra.*

*एकरूप्य Adj. *von Einem oder Einer herrührend.*

*एकरोणभू m. Bein. Kakshîvant's Gal.

एकर्च 1) Adj. *aus einem Verse bestehend.* — 2) n. *ein aus einem Verse bestehendes Lied.*

एकर्तु m. *die eine Zeit.*

एकर्षि m. 1) *der einzige, oberste* Ṛshi. — 2) N. pr. eines Ṛshi. एकर्षे राज्ञम् Name eines Sâman Ârsh. Br.

एकल 1) Adj. *a) ein, der Eine.* — *b) allein.* — 2) m. *Solosänger* S. S. S. 118.

एकलक्ष्यता f. *das das einzige Ziel Sein* Daçak. 82,2.

एकलव्य N. pr. 1) m. eines Fürsten der Nishâda. — 2) f. आ einer Stadt.

1. एकलिङ्ग n. *ein isolirt stehender Phallus.*

2. ऐकलिङ्ग 1) *m. Bein. Kubera's. — 2) n. N. pr. eines Tîrtha.

*एकलू m. N. pr. eines Mannes.

एकवक्त्र N. pr. 1) m. eines Dânava. — 2) f. आ einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

एकवक्त्रक Adj. *eingesichtig* Hemâdri 1,824,2.

एकवचन n. *Einzahl, Singular.*

एकवचनान्त Adj. *auf eine Casusendung des Singulars ausgehend.* Nom. abstr. °ता f. und °त्व n. Comm. zu Mâṇḍ. 63,2.

एकवत् Adv. *wie Eines, wie wenn es sich um Einen handelte* Âpast.

एकवद्भाव m. *das Sichdarstellen als Einheit* Comm. zu Kâtj. Çr. 2,3,8.

1. एकवर्ण m. *ein einziger Laut.*

2. एकवर्ण 1) Adj. *a) einfarbig, gleich* — Spr. 1375. Nom. abstr. °ता f. Brahmabindûp. 19. — *b) einförmig* Bhâg. P. 8,5,29. — *c) nur eine Kaste habend.* — *d) nur aus einem Laute bestehend.* — 2) *f. ई *ein best. musik. Instrument.*

एकवर्णक Adj. *einsilbig.*

एकवर्णसमीकरण n. *eine Gleichung mit einer unbekannten Grösse.*

एकवर्त्मन् n. *Pfad* Naish. 6,24.

*एकवर्षिका f. *eine einjährige Kuh.*

एकवस्त्र Adj. *nur mit einem Untergewand angethan* Âpast. Hemâdri 1,90,22. Nom. abstr. °ता f.

एकवस्त्रस्नानविधि m. Titel eines Werkes.

एकवाक्य n. 1) *ein Ausdruck, — Wort.* Nom. abstr. °त्व n. Comm. zu den Çivasûtra. — 2) *ein einziger Satz.* Nom. abstr. °ता f. und त्व n. Ind. St. 13,500. Comm. zu Gaim. S. 132,1. 131,18. — 3) *ein und derselbe Satz* Kâvjâd. 3,131.

एकवाचक Adj. *dasselbe besagend, synonym* Comm. zu Varâh. Bṛih. S. 78.

एकवाचकानुप्रवेशसंकर m. *eine best. rhetorische Figur.*

*एकवाद् m. *eine Art Trommel.*

एकवाद्यी f. *ein best. gespenstisches Wesen.*

एकवारम् Adv. 1) *nur ein Mal.* अद्याप्येकवारम् *heute noch e. M.* — 2) *auf ein Mal.*

एकवास Adj. *an demselben Orte lebend* Spr. 2149.

एकवासविधि m. Titel eines Werkes.

एकवासस् Adj. = एकवस्त्र Âpast. MBh. 3,61,6.

एकविंश 1) Adj. (f. ई) *a) der 21ste.* — *b) aus 21 bestehend.* — *c) mit dem* Ekavimçastoma *verbunden.* — 2) m. *a)* = एकविंशस्तोम. — *b)* Bez. *eines der 6* Pṛshṭhjastoma.

एकविंशक 1) Adj. (f. °शिका) *a) der 21ste* Hemâdri 1,416,1. 426,6. — *b) aus 21 bestehend.* — 2) n. *21-Zahl.*

एकविंशत् f. Pl. *einundzwanzig.* Am Anf. eines Comp. Hemâdri 1,293,5.

ऐकविंशति f. Sg. und Pl. (selten) dass. एकविंशत्यमी (!) स्वर्गाः Hemâdri 1,164,1. Als Adj. in °यूपाः. एकविंशतिगृहीत *21 Mal geschöpft.* ऐकविंशतिनिर्बाध Adj. Çat. Br. 6,7,1,2. 7,4,1,10. ऐकविंशत्यरात्रि Adj. एवविंशत्यरु m. Lâṭj. 4,6,12. एकविंशतिसंस्थ Adj. Ind. St. 10,326. *एकविंशतिभरद्वाजम् Mahâbh. 2,411,*b*.

एकविंशतितम Adj. *der 21ste.*

एकविंशतिधा Adv. *21fach, in 21 Theile.*

ऐकविंशतिविध Adj. *21fach* Maitr. S. 3,2,3.

एकविंशतिस्थान n. Titel eines Werkes.

एकविंशत्क n. *21-Zahl.*

एकविंशत्यनुगान n. Name eines Sâman.

एकविंशस्तुत् Adj. *mit dem* Ekavimçastoma *verbunden.*

एकविंशसंपद् f. *Herstellung einer 21-Zahl* Çat. Br. 7,1,2,15. 8,5,2,8.

एकविंशस्तोम m. *ein aus 21 Gliedern bestehender* Stoma.

एकविंशिनी f. *21-Zahl* Tândja-Br. 21,4,13.

ऐकविध Adj. 1) *einfach.* — 2) *identisch.*

एकविभक्ति Adj. *immer in demselben Casus stehend* P. 1,2,44.

एकविलोचन m. Pl. N. pr. eines mythischen Volkes.

एकवीर 1) m. *a) ein unvergleichlicher Held.* — *b) *ein best. Baum* Râgân. 8,17. — 2) f. आ *a) *eine Gurkenart* Nigh. Pr. — *b)* N. pr. einer Tochter Çiva's.

एकवीरकल्प m. Titel eines Werkes.

एकवीर्य Adj. *von gleicher Kraft* Tândja-Br. 5,1,12.

एकवृक m. *ein allein wandernder Wolf* Cit. im Comm. zu Taitt. Âr. 4,28,1.

एकवृक्ष m. 1) *ein isolirt stehender Baum* Varâh. Jogaj. 6,20. °सद् Adj. Mân. Gṛihj. 1,13. — 2) *ein und derselbe Baum* Spr. 1376. — Davon *Adj. °क्षीय.

एकवृत् Adj. *einfach.*

एकवृत्तमय Adj. *in einem und demselben Metrum abgefasst.*

एकवृन्द m. *eine best. Krankheit des Schlundes.*

एकवृष 1) m. *der einzige Stier, Herrscher der Heerde.* — 2) n. Name eines Sâman.

1. एकवेणि und °णी f. *eine einzige Flechte* (als Zeichen der Trauer) Megh. XII. °वेणीधरा Adj. f. °वेणीधरत्व n. Nom. abstr.

2. एकवेणी Adj. f. *aus einer Flechte bestehend* Megh. 89.

एकवेश्मन् n. *ein einziges Bauwerk* Çat. Br. 1,3,2,14.

ऐकव्याख्यान Adj. (f. आ) *dieselbe Begründung habend* Çat. Br. 6,2,2,27. 33. 7,2,6. 7,2,2,28.

एकव्यावहारिक m. Pl. Name einer buddh. Schule.

एकव्रत Adj. (f. आ) 1) *allein befehlend* AV. Paipp. 7,3,1. — 2) *nur Einem ergeben, treu.*

एकव्रात्य m. *der eine, oberste* Vrâtja.

1. ऐकशत n. *hundertundeins.* ऋषभैकशतं गाः *hundert Kühe und einen Stier* MBh. 12,165,57.

2. एकशत Adj. *der hundertunderste.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ Gaut.

एकशततम Adj. dass.

एकशतधा Adv. *101fach, in 101 Theile.*

ऐकशतविध Adj. *101fach.*

ऐकशफ 1) Adj. *einhufig, dessen Huf nicht gespalten ist.* — 2) m. *a) Einhufer.* — *b) *Pferd.* — 3) n. *das Geschlecht der Einhufer.*

Digitized by Google

*एकशरीर Adj. *blutsverwandt.*

एकशलाका f. *ein einzelnes Stäbchen* Çat. Br. 2,6,2,6.

एकशस् Adv. *einzeln* 130,27.

*एकशाख Adj. *zu derselben Schule gehörig.* Davon *Adj. °शाख.

एकशायिन् Adj. *allein* (ohne Frau) *schlafend.*

एकशाल 1) n. *a) ein Haus aus einem Zimmer.* — *b)* N. pr. einer Oertlichkeit. °साल v. l. — 2) f. आ N. pr. *a)* einer Oertlichkeit. — *b)* einer Stadt.

*एकशालिक Adj. = एकशाला.

एकशाल्मलीस्पृक्यत्तीव्रत n. *ein best. Spiel.*

एकशितिपद् Adj. (stark °पाद्) *einen weissen Fuss habend.*

एकशिला f. N. pr. einer Stadt. °नगरी f. Bhoǵa-Pr. 56,74.

एकशीर्षन् Adj. = एकमुख 2).

एकशील Adj. *von gleicher Sinnesart* MBh. 12, 273,11.

एकशीला f. v. l. für एकशाल 2) *b*).

एकशुङ्ग Adj. (f. आ) *eine Knospendecke habend.*

एकशृङ्ग m. Pl. Bez. *bestimmter Manen* MBh. 2,11,47.

एकशेप m. N. pr. eines Mannes.

एकशेष m. 1) *der einzige Rest, das allein übrig Bleibende* Naish. 3,82, v. l. 7,59. Am Ende eines Comp. *allein übrig geblieben von* Vens. 68,8. 69,2. — 2) *eine elliptische Bezeichnungsweise, bei der von zwei oder mehreren Wörtern nur eins übrig bleibt,* so z. B. der Dual und der Plural.

एकश्रुतधर Adj. *ein Mal Gehörtes im Gedächtniss behaltend.* Nom. abstr. °त्व n.

1. एकश्रुति f. 1) *ein Ausspruch in der Einzahl* Lâṭj. 1,1,4. Nom. abstr. °त्व n. Gaim. 4,1,12. — 2) *das Hören eines einzigen Tones, Eintönigkeit.* = तान Comm. zu Nyâyam. 9,2,15. Nom. abstr. °त्व n. ebend.

2. एकश्रुति Adj. Adv. *eintönig, gleich* —.

एकश्रुत्युपदेश m. Titel eines Vedânta-Werkes.

एकश्रुष्टि Adj. *einem Befehle gehorsam.*

एकषष्ट Adj. 1) *der 61ste.* — 2) *mit 61 verbunden, + 61.*

एकषष्टि f. *einundsechzig.* °तम Adj. *der 61ste.*

एकसंवत्सर m. *ein Jahr.* Acc. *ein Jahr lang* Maitr. S. 1,9,7.

1. एकसंश्रय m. *das Zusammenhalten, friedliches Zusammenleben* Spr. 3941.

2. एकसंश्रय Adj. Pl. *zusammenhaltend* Spr. 4404.

एकसती Adj. f. *in der Treue zum Gatten einzig dastehend* Naish. 9,55.

एकसप्तत Adj. *der 71ste.*

एकसप्तति f. *einundsiebenzig.* चतुर्युगानि — एकसप्तति (!) यावता Hemâdri 1,561,14.

एकसप्ततिक Adj. *aus 71 bestehend.*

एकसप्ततितम Adj. *der 71ste.*

एकसर्ग m. *Sammelpunct für Alles.*

*एकसर्ग Adj. = एकतान 1).

एकसहस्र 1) n. *tausendundein.* ऋषभैकसहस्रा गाः *tausend Kühe und einen Stier* MBh. 12,165,56. — 2) Adj. *der tausendunderste.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. ऋषभैकसहस्रा गाः so v. a. *tausend Kühe und einen Stier* Gaut. M. 11,127.

एकसार्थप्रयात Adj. *mit* (सह) *Jmd ein und dasselbe Ziel verfolgend* MBh. 10,5,32. Râǵat. 5,374.

एकसाल n. N. pr. einer Oertlichkeit R. ed. Bomb. 2,71,6. °शाल v. l.

*एकसूत्र n. *eine Art Trommel.*

एकसृक m. *Schakal.*

एकस्तम्भ Adj. *auf einem Pfeiler ruhend* 61,24.

एकस्तोम Adj. *nur mit einem* Stoma *gefeiert* Lâṭj. 9,7,8. Gaim. 5,3,43. °क dass. Comm.

एकस्थ Adj. 1) *zusammenstehend, in Einem vereint, vereint.* Nom. abstr. एकस्थता f. — 2) *ein Fach oder Feld einnehmend* Agni-P. 40,7. — 3) *alleinstehend,* so v. a. *selbstständig* AV. Paipp. 7,3,2.

1. एकस्थान n. 1) *ein und derselbe Ort* 154,19. — 2) °स्थाने — अन्यस्मिन् so v. a. *ein Mal — das andere Mal* Spr. 1403, v. l.

2. एकस्थान Adj. *mit demselben Organ ausgesprochen werdend.* Nom. abstr. °त्व n. Comm. zu TS. Prât.

एकस्फ्या f. *ein mit einem Holzspan gezogener Strich* Çat. Br. 3,5,3,2. 9,2,3,1.

एकस्मात्रपञ्चाश m. *ein aus 49 sutja-Tagen bestehendes Opfer* TS. 7,4,3,1.

एकहंस 1) m. *der einzige, höchste* Haṁsa, allegorische Bez. *der Seele.* — 2) wohl n. N. pr. eines Tîrtha.

*एकहल्य Adj. *ein Mal gepflügt* Gal.

एकहस्त Adj. (f. आ) *die Länge einer Hand habend.* Agni-P. 42,22. Hemâdri 1,782,16. 825,1.

एकहायन 1) Adj. (f. ई) *einjährig.* — 2) f. एकहायनी *eine einjährige Kuh.* — 3) n. *Zeitraum eines Jahres.*

एकहार्य Adj. (f. आ) 1) *von Einem aufzuführen* (Schauspiel). — 2) als Beiw. von युग *Zeitalter* MBh. 3,13049. एकाहार्य v. l.

एकहेला f. Instr. °हेलया *mit einem Schlage, auf ein Mal* Ganit. 7. Paṇḍat. 256,24.

एकांश m. *Theil.* Nom. abstr. °ता f.

*एकांशमल m. *Zuckerrohrsaft* Gal.

एकाकिकेसरिन् m. N. pr. eines Bhilla.

एकाकिन् Adj. *alleinig, einsam.* Nom. abstr. °किता f. Instr. *allein.*

1. एकाक्ष Adj. *nur eine Achse habend.*

2. एकाक्ष 1) Adj. *einäugig* Varâh. Jogaj. 6,23. — 2) m. *a)* *Krähe. — *b)* Bein. Çiva's. — *c)* N. pr. α) eines Wesens im Gefolge Skanda's. — β) eines Dânava.

1. एकाक्षर n. 1) *das einzige Unvergängliche.* — 2) *eine einzige Silbe* Spr. 1400.

2. एकाक्षर 1) Adj. *einsilbig.* Nom. abstr. °त्व n. — 2) wohl m. Titel einer Sammlung *einsilbiger Wörter.* — 3) n. *a) ein einsilbiges Wort.* °कोश m., °नाममाला f., °निघण्ट m., °मालिका f. und एकाक्षराभिधानकोश m. Titel von Sammlungen solcher Wörter. — *b) die Silbe* ओम्. — *c)* Titel einer Upanishad.

एकाक्षरगणपतिकवच n. Titel eines *Gebetes zu* Ganeça.

एकाक्षरीभाव m. *Zusammenziehung zweier Silben in eine.*

एकाक्षरीभाविन् Adj. *in einer Contraction von Silben bestehend.*

1. एकाग्नि m. *ein und dasselbe Feuer* Lâṭj. 4,9,2.

2. एकाग्नि Adj. *nur ein Feuer unterhaltend* Âpast.

एकाग्निक m. = 1. एकाग्नि Hemâdri 1,20,4.

एकाग्निकाण्ड n. Titel eines *Abschnitts* im Kâṭhaka Ind. St. 3,387 (vgl. 12,354).

एकाग्र 1) Adj. (f. आ) *auf einen Punct —, auf einen Gegenstand gerichtet, seine Aufmerksamkeit auf einen Gegenstand richtend.* °दृष्टि, °धी und °मनस् Adj. Häufig in Composition mit der Ergänzung. °म् und °तस् Adv. °ता f. und °त्व n. Nom. abstr. — 2) wohl n. *the whole of the long side (in an excavation) which is subdivided.*

एकाग्रमति m. N. pr. eines Mannes Lalit. 391,11.

*एकाग्र्य Adj. = एकाग्र 1).

*एकाङ्क m. N. pr. eines Mannes.

1. एकाङ्ग n. *ein einzelnes Glied, — Theil.*

2. एकाङ्ग 1) m. *a)* Pl. *Leibwache.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. — *b)* *der Planet Mercur. — *c)* *der Planet Mars. — *d)* *Bein. Vishṇu's. — 2) f. ई *ein best. wohlriechender Stoff* (aus Guzerat kommend) Bhâvapr. 1,191. 3,100. — 3) *n. *Sandelholz.*

एकाङ्गरूपक n. *ein unvollständiges Gleichniss* 251,31.

1. एकात्मन् m. *der einzige Geist.*

2. एकात्मन् Adj. 1) *auf sich allein beschränkt, alleinstehend* MBh. 13,107,4. — 2) *eines und desselben Wesens mit* (Gen.). Nom. abstr. °त्मता f.

एकात्म्य fehlerhaft für एकात्मन् und ऐकात्म्य.

एकादश 1) Adj. (f. ई) *a) der eilfte.* Am Ende eines adj. Comp. f. आ. ऋषभैकादशा गाः so v. a. *zehn Kühe*

Digitized by Google

und einen Stier Gaut. 22,16. Hemâdri 1,467,8 (वृषभै-कादशाश्च zu lesen). वृषभैकादशी f. Sg. dass. 1. 3. — *b) mit eilf verbunden, + 11.* — *c) aus Eilfen bestehend.* — *d)* = एकादशन् Hemâdri 1,627,14. 628,4. — 2) f. ई *der eilfte Tag in einem Halbmonat.* — 3) n. *Eilfzahl.*

एकादशक 1) Adj. *a) der eilfte* Kap. 2,18. 19. Sâṁkhjak. 25. — *b) aus Eilfen bestehend, eilftheilig.* — 2) n. *Eilfzahl.*

एकादशकपाल Adj. *auf eilf Schüsseln vertheilt.*

एकादशकृत्वस् Adv. *eilf Mal.*

एकादशत्व n. *Eilfzahl.*

एकादशधा Adv. *eilffach, in eilf Theile* Çat. Br. 10,4,2,10.

एकादशन् Adj. Pl. *eilf.*

एकादशम Adj. *der eilfte.*

एकादशमारिका f. ein Frauenname (*Mörderin von Eilfen*).

एकादशरात्र *ein Zeitraum von eilf Nächten (Tagen)* Gaut.

एकादशविध Adj. *eilffach.*

एकादशविष्णुगणश्राद्ध n. *ein best.* Çrâddha.

एकादशस्कन्धार्थनिरूपणाकारिका f. Titel einer Kârikâ zum Bhâg. P.

एकादशात्त m. N. pr. eines Mannes.

एकादशात्तर Adj. (f. आ) *eilfsilbig.*

एकादशारत्नि Adj. *eilf Ellen lang.*

1. एकादशाह n. *ein Zeitraum von eilf Tagen* R. 1,19,14.

2. एकादशाह m. *ein eilftägiges Opfer* MBh. 13,103,32.

एकादशिन् 1) Adj. *aus Eilfen bestehend.* — 2) f. °शिनी *Eilfzahl.*

एकादशिन fehlerhaft für एका°.

*एकादशोत्तम m. Bein. Çiva's.

एकादेश m. 1) *die Substitution eines einzigen Lautes für zwei oder mehrere.* — 2) *ein aus einem einzigen Laute bestehendes Substitut, das an die Stelle von zwei oder mehreren tritt.*

एकाधिप m. *Alleinherrscher* Spr. 3568.

एकाध्यायिन् Adj. *allein studirend* Âpast.

एकानंशा f. Bein. 1) der Kuhû. — 2) der Durgâ.

एकानर्थ Adj. *dieselben Nachtheile empfindend* 50,1.

एकानुगान n. Name eines Sâman Ârsh. Br.

एकानुदिष्ट n. *ein einem einzigen* (kürzlich) *Verstorbenen geltendes* Çrâddha.

एकानेकस्वरूप Adj. *einfach und zugleich vielfach* VP. 1,2,3.

1. एकान्त m. 1) *ein einsamer, abseits gelegener Ort.* °तम् *in der Einsamkeit.* — 2) *Theil, Bestandtheil.* Nom. abstr. °ता f. und °त्व n. — 3) *Beschränkung auf Eins, Ausschliesslichkeit.* नैष एकान्तो यत् *es ist keine absolute Nothwendigkeit, dass* Pañcat. ed. Bomb. III,56,18. °न्तम्, °न्तेन, °न्तात् (Kap. 5,115), °न्ततस् und एकान्त° (°लाभ *absoluter Gewinn* Bhâg. P. 3,6,37) *ausschliesslich, absolut, durchaus, schlechterdings, vollkommen.* °न्ते Pañcat. 247,18 wohl fehlerhaft für °न्तं. — 4) *das Aufgehen in Einem, absolute Einheit.* — 5) *Dogma* Comm. zu Njâjas. 4,1, 28. 34. 36. संख्यैकान्त Adj. *ein Anhänger der Sâṁkhjâ-Lehre* 40. 43.

2. एकान्त Adj. *ganz in Etwas* oder *Jmd* (Loc. oder im Comp. vorangehend) *aufgehend, nur Einem hingegeben.* Nom. abstr. °ता f.

एकान्तग्रकृण n. *einseitige Auffassung* Karaka 3,3.

एकान्तग्राहिन् Adj. *einseitig auffassend* Karaka 3,8.

*एकान्तडुःषमा f. bei den Gaina Bez. *zweier Speichen im Zeitrade.*

एकान्तभाव m. = एकान्त 4) MBh. 12,336,28.

एकान्तभूत Adj. *ganz allein stehend.*

एकान्तर Adj. (f. आ) *nur durch ein Zwischenglied getrennt* Gaut.

एकान्तरकल्प n. Titel eines Werkes.

*एकान्तराज् m. N. pr. eines Bodhisattva.

एकान्तशील Adj. *einen einsamen Ort aufsuchend, sich in die Einsamkeit zurückziehend* MBh. 1,36,4. 14,19,19.

*एकान्तसुषमा f. bei den Gaina Bez. *zweier Speichen im Zeitrade.*

एकान्तिन् Adj. = 2. एकान्त. Die Ergänzung im Gen. oder Loc. °न्तित्व n. Nom. abstr.

एकान्तीतीर्थ (!) n. N. pr. eines Tîrtha.

एकान्नत्रिंश Adj. *aus 29 bestehend* Vaitân. 29,7 (nach der richtigen Lesart).

एकान्ननक्तभोजन n. *das nur einmal am Tage — oder das nur in der Nacht Speisen* Hemâdri 1,156,13.

एकान्नपञ्चाशद्रात्र Adj. *49 Tage während;* m. n. *ein solches Opfer* Kâtj. Çr. 24,2,37. 3,36. Comm. zu 24,2,38.

एकान्नभोजिन् Adj. *nur einmal am Tage essend* Hemâdri 1,164,21.

एकान्नविंश m. *ein 19theiliger* Stoma Lâtj. 6,7,14.

एकान्नविंशतिधा Adv. *19fach, in 19 Theile* Çat. Br. 10,4,2,15.

एकान्नादिन् Adj. *die Speise Eines essend.*

एकान्वय Adj. *von derselben Familie wie* (Gen.) Çiç. 104,8.

एकापचय m. *Abnahme um Eins* Gaut. 27,12.

*एकाब्दा f. *eine einjährige Kuh.*

एकाम्र, °क, °वन und °कवन n. N. pr. eines geheiligten Waldes.

1. एकायन n. 1) *ein nur für Einen gangbarer, schmaler Pfad.* — 2) *Vereinigungspunct, Sammelplatz.* — 3) *das Aufgehen in Einem, absolute Einheit.* — 4) *das einzige, richtige Verfahren, Lebensklugheit.*

2. एकायन Adj. 1) *nur für Einen gangbar, überaus schmal.* — 2) **nur auf einen Gegenstand gerichtet, nur an e. G. denkend.*

एकायनगत Adj. 1) *auf einem schmalen Pfade sich befindend* MBh. 1,176,3. — 2) *= 2. एकायन 2).

एकायनी Adv. mit भू *zum Vereinigungspunct von Etwas* (Gen.) *werden.*

एकायु m. *der vornehmste Lebendige.*

एकार m. *der Laut* ए TS. Prât. Tândja-Br. 5,7,9.

एकारत्नि Adj. *eine Elle lang* Çat. Br. 11,7,4,1.

एकाराम Adj. *nur an Einem sich ergötzend* Jâgñ. 3,58. Nom. abstr. °मता f.

एकार्णव m. *ein einziges Meer, nichts als Meer.*

1. एकार्थ m. *ein und derselbe Gegenstand* Spr. 5329.

2. एकार्थ 1) Adj. (f. आ) *a) gleichen Zweck —, gleiches Ziel habend* MBh. 3,55,7. Spr. 1407 (°र्थौ zu lesen). — *b) dieselbe Bedeutung habend, ein und dasselbe ausdrückend;* n. in der Rhetorik *ein best. Fehler des Ausdrucks* Vâmana 2,2,11. Kâvjâd. 3, 125. 135. — *c) die Bedeutung eines Ganzen habend, nur einen Begriff bildend.* — 2) m. Titel eines *synonymischen* Wörterbuchs.

एकार्थता f. Nom. abstr. zu 2. एकार्थ 1) *a).*

एकार्थत्व n. Nom. abstr. zu 2. एकार्थ. 1) zu 1) *a)* 216,4. — 2) zu 1) *c)* Mahâbh. 2,368,*a.*

एकार्थनाममाला f. Titel eines *Wörterbuchs.*

एकालापक n. *Wortspiel* Bâlar. 6,1.

एकावम Adj. *um Eins geringer.*

एकावर्त Adj. *einen Wirbel bildend* Vâgbh. 1, 7,13.

एकावलि und °ली f. 1) *ein aus einer einzigen Perlenschnur bestehender Schmuck* Kâd. 232,7. Bâlar. 279,6. Naish. 6,69. Am Ende eines adj. Comp. f. ई Chr. 218,13. — 2) in der Rhet. *eine Reihe von Sätzen, in denen ein regelmässiger Uebergang eines Prädicats in ein Subject oder umgekehrt erfolgt,* Kâvjâpr. 10,45. — 3) Titel eines rhet. Werkes. °तरल (Kumârasv. zu Pratâpar.) und °प्रकाश m. Titel von Commentaren dazu.

एकावाच् Adj. *um Eins abnehmend.*

एकाशिन् Adj. *allein speisend, das Mahl nicht mit Andern theilend* Suçr. 1,335,17.

एकाशीत Adj. *der 81ste.*

एकाशीति f. *einundachtzig.* °तम Adj. *der 81ste.*

एकाग्रित Adj. *an Einem haftend, einem einzel-*

Digitized by Google

[illegible]nstande zukommend.

एकाष्टका f. *der achte Tag nach dem Vollmonde*, insbes. im Monat Mâgha Vaitân.

एकाष्ठील 1) *m. f. (आ) angeblich *Agati grandiflora*. — 2) f. आ a) *eine Art Calotropis* Karaka 8, 10. — b) *Clypea hernandifolia*.

एकास्य Adj. *nur ein Gesicht habend* Hemâdri 1, 823,17.

एकाह् m. 1) *Zeitraum eines Tages* Gaut. — 2) *Eintagsfeier*. Unter den Soma-Feiern *diejenigen, welche an einem einzigen Tage Trankbereitung haben*. Bei den Commentatoren oft so v. a. *der Agnishṭoma als Grundform der anderen*.

एकाहगम m. *Tagereise*.

एकाहन् n. *ein einziger Tag*. °हा *in einem Tage*.

एकाहतानँ m. *die Schnur*, d. i. *die ununterbrochene Reihe von Ekâha* Çat. Br. 13,5,1,9.

1. एकाहार m. *eine einmalige Mahlzeit am Tage* Spr. 1408.

2. एकाहार Adj. *nur einmal am Tage essend*.

एकाहार्य Adj. nach Nilak. *nur zu einerlei Speise geeignet* MBh. 3,190,41. एकाकार्य v. l.

एकिन् Adj. *einfach*; m. *ein aus einem Verse hergestellter* Stoma Lâṭj. 6,5,18. 6,12.

एकी Adv. 1) mit कर् *vereinigen, verbinden, sammeln* Daçak. 40,13. — 2) mit भू *zu Eins werden, sich vereinigen, — vermischen*.

एकीकरण n. *das Vereinigen, Verbinden* Comm. zu TS. Prât.

एकीभाव m. *das Einswerden, Vereinigung*.

एकीभाविन् Adj. *auf das Verschmelzen von Vocalen bezüglich*.

एकीय Adj. 1) *von Einem herrührend, nur eine Autorität habend*. — 2) *zu derselben Partei gehörig*.

एकेन्द्रिय Adj. *nur ein Organ habend* H. 21.

एकेष Adj. *nur eine Deichsel habend*.

एकेष्टक Adj. *einen Backstein habend* Çat. Br. 6,1,2,30. 10,5,2,22.

एकेष्टका f. *ein Backstein* Çat. Br. 2,1,2,14.

एकैक Adj. (f. आ) *je einer, jedes Mal einer, jeder einzelne*. Pl. 161,7. °म् Adv. °तर् *einer unter Mehreren* Bhâg. P.

एकैकवृत्ति Adj. *sich an einem einzelnen Gegenstande befindend*.

एकैकशस् Adv. *einzeln, je nach der Reihe, je und je*.

एकैकश्य n. Nom. abstr. von एकैकशस्. Instr. = एकैकशस्. °शेन (!) Karaka 3,1. Wohl fehlerhaft für ऐ°.

एकैश्वर्य n. *Alleinherrschaft* Mâlav. 1.

एकैषिका f. *Ipomoea Turpethum* oder *Cissampelos hexandra* Madanav. 95,46.

एकोक्ति f. *ein einziger Ausdruck, ein Wort*.

एकोच्छ्राय m. *Zunahme um Eins* Gaut. 27,13.

एकोति Adj. *einem und demselben Ziele zustrebend* Çat. Br. 12,2,2,4.

एकोत्तर Adj. *um Eins grösser, — mehr, — zunehmend*. °क्रमशस् Adv. *der Reihe nach stets um Eins mehr*.

एकोत्तरिका f. oder °गम m. Titel eines buddh. Âgama.

एकोद्क Adj. *mit Jmd in dem Verwandtschaftsgrade stehend, dass man mit ihm die Wasserspende für einen und denselben Verstorbenen darbringt*.

एकोदात्त Adj. *einen Acut habend* VS. Prât. 2,1.

एकोद्दिष्ट und °श्राद्ध n. = एकानुद्दिष्ट.

एकोन Adj. (f. आ) *woran Eins fehlt* Spr. 1428.

एकोनविंशति f. *neunzehn*.

एकोन्नत Adj. *eine Erhöhung habend* TS. 6,2,6,2.

एङ् Bez. *der Vocale* ए *und* ओ 235,11.

एज् 1) एजति *sich rühren, — bewegen, — in Bewegung setzen, erbeben*. Partic. एजत् *beweglich*; n. *das Bewegliche, Lebendige*. — 2) *एजते (दीप्ति). — Caus. एजयति, °ते *in Bewegung setzen*. — Mit उद् *sich rühren, — erheben*. — Caus. in *उदेजय. — Mit *प्र प्रेजते. — Mit सम् *sich in Bewegung setzen* 44,6.

एजत्क 1) Adj. *zitternd* (vor Alter). — 2) m. *ein best. Insect*.

एजथु m. *das Beben* (der Erde).

°एजय Adj. mit vorangehendem Acc. *in Bewegung setzend, erzittern machend*.

*एजि (!) m. N. pr. eines Mannes.

एज्य Adj. (f. आ) *darzubringen*.

*एठ्, एठते (विबाधायाम्).

एड 1) *Adj. *taub*. — 2) m. *eine Art Schaf*. — 3) f. ई N. pr. einer der Mütter im Gefolge Skanda's.

एडक 1) m. a) *ein breithörniges fettschwänziges Schaf* Bhâvapr. 2,10. °रजस् n. *ein Staubkörnchen auf einem Schafhaare*. — b) *eine best. Heilpflanze*. — 2) f. *एडका und एडिका (Bhâvapr. 2,10) f. zu 1) a).

*एडकमुख m. *ein* Kiṁnara Gal.

*एडकीय्, °यति Denom. von एडक. — Mit *उप, उपेड° oder उपैड°.

एडगज m. *Cassia Tora* oder *alata* Karaka 6,7.

*एडमूक Adj. 1) *taubstumm*. — 2) *blind* Gal. — 3) *böse, schlecht*.

एडिकाक्षी f. *eine best. Pflanze* Utpala zu Varâh. Bṛh. S. 48,41.

*एडुक n. = एडूक.

एडूक m. *n. *Beinhaus, Reliquientempel* (der Buddhisten).

*एडोक 1) Adj. *taub* Gal. — 2) n. = एडूक.

एण 1) m. a) *eine Antilopenart*. — b) *der Steinbock im Thierkreise*. — 2) f. एणी *das Weibchen des* एण Spr. 7618. 7783.

एणक m. = एण 1) a).

एणाङ्क m. N. pr. eines Läufers Daçak. 42,21.

*एणातिलक m. *der Mond*.

एणादृश् 1) f. *Gazellenauge* Naish. 7,32. — 2) m. *der Steinbock im Thierkreise*.

एणनाभि m. *Moschus* Hâs. 15.

एणनेत्रा f. *eine Gazellenäugige* Hâs. 20.

*एणभृत् m. *der Mond*.

एणमद् m. *Moschus* Naish. 2,92.

एणशिरस् n. = मृगशिरस् Weber, Nax. 2,391 (एन° gedr.).

एणाक्षी f. *eine Gazellenäugige* Spr. 1443. Vidḍh. 82,7.

एणाङ्क m. *der Mond*.

एणाङ्कमणि m. *der Mondstein* (चन्द्रकान्त).

एणीकृत Adj. Bez. *einer best. fehlerhaften Aussprache der Vocale* Mahâbh. (K.) 13,23. 26.

एणीदाह m. *eine Form des Fiebers* Bhâvapr. 3,79.

एणीदृश् f. *eine Gazellenäugige* Bâlar. 190,8. Prasannar. 37,14. Vidḍh. 28,9. 83,2.

एणीनयना f. dass. Spr. 7628.

*एणीपचन m. Pl. N. pr. eines Volkes. Davon *Adj. °नीय.

एणीपद् m. *eine Schlangenart*.

एणीपदी f. *ein best. giftiges Insect*.

एणोत्तमा f. *eine Gazellenäugige* Naish. 6,40. Vidḍh. 63,5.

1. एत Pron. (f. ऐ) *dieser hier, dieser*. Davon alle Casus mit Ausnahme des Nom. Sg. m. und f. Diese lauten एष(स्) und एषा. Weist häufiger auf etwas Vorangehendes als auf etwas Folgendes hin. एतस्मिन् *in diesem Falle* 308,14. एष याति शिवः पन्थाः *hier geht*, एष कालः *jetzt ist die Zeit*, एष त्वां नयामि स्वर्गम् *wie ich hier stehe, stracks*. Congruirt als Subject in genere und numero in der Regel mit dem Prädicat ohne Rücksicht auf das zu ergänzende Nomen. Häufig mit andern Demonstrativen, mit dem Relativum und Interrogativum verbunden, und wie त in Correlation mit dem Relativum. एतेन — यतस् *deshalb — weil*.

2. ऐत 1) Adj. (f. *एती und ऐनी) *bunt, schimmernd, schillernd*. — 2) m. a) *eine Hirschart*. — b) *Hirschfell*. — 3) f. एता *Hirschkuh*. — 4) ऐनी *Fluss*.

3. ऐत Partic. von 3. इ mit आ.

1. *एतक (f. एतिका) Demin. zu 1. एत.

2. *एतक Adj. (f. एतिका und एनिका) Demin. zu 2. एत.

Digitized by Google

एतग्व Adj. *bunt schimmernd.*

एतत्पर Adj. *ganz damit beschäftigt* Kull. zu M. 3,127.

*एतत्प्रथम Adj. *dieses zum ersten Male thuend* P. 6,2,162.

एतद् 1) Nom. Acc. Sg. n. von 1. एत. — 2) Adv. *auf diese Weise, so, also* 35,32. 36,2. Spr. 2163.

एतदत्त Adj. (f. आ) *damit schliessend* M. 1,50.

एतदर्थम् Adv. *zu diesem Endzweck, deshalb.* In Correlation mit यद् *zu dem E. — dass.*

एतदवस्थ Adj. *in dieser Lage sich befindend* 310, 13. *derartig* Vikr. 135.

एतदात्म्य n. Khând. Up. 6,8,7 fehlerhaft für ऐ°.

एतदायतन Adj. *diesen Standort habend* Tândja-Br. 12,10,16.

एतदीय Adj. 1) *diesem, dieser* oder *diesen gehörig, sein, ihr* Hemâdri 1,2,7. 13. 3,10. Kathâs. 18, 119. — 2) *darauf bezüglich.*

एतद्रु m. N. pr. eines Asura.

एतद्दा Adj. *dieses verleihend* Çat. Br. 9,2,1,17.

एतद्देवत्य Adj. *diese zur Gottheit habend* Çat. Br. 8,3,3,6.

*एतद्द्वितीय Adj. *dieses zum zweiten Male thuend* P. 6,2,162, Sch.

*एतन m. 1) *der ausgestossene Athem.* — 2) *Silurus pelorius.*

एतन्मय Adj. (f. ई) *daraus bestehend, so geartet.*

*एतय्, °यति = एनीमाचष्टे.

एतर् Nom. ag. 1) am Ende eines Comp. *der da geht.* — 2) एतरी (एतरि Padap.) von unbekannter Bed.

एतर्हि 1) Adv. *a) jetzt, nunmehr, heut zu Tage.* — 2) *dann* in Correlation mit यर्हि. — 3) n. *ein best. Zeitmaass,* = 15 इदानि.

एतवे, एतवै Dat. Inf. von 3. इ RV.

एतव्य 1) Adj. *dem man sich hinzugeben hat* Tândja-Br. 8,1,11. — 2) n. impers. *vorzugehen mit* (Instr.) Tândja-Br. 4,4,2. 5. 11.

एतश und एतश 1) Adj. *bunt, schimmernd.* — 2) *a)* m. *buntes Ross, Schecke;* insbes. *Sonnenross.* — *b)* **ein Brahman.* — *c)* N. pr. eines Mannes.

*एतशम् und *एतस m. *ein Brahman.*

एतादृत्त und °दृग्म् Adj. *ein solcher, derartig.*

एतादृश Adj. (f. ई) dass. v[illegible]derselben *Art* Spr. 3802. In Correlation mit einem Relativum.

एतावच्चकृस् Adv. *so oft* Maitr. S. 1,9,8 (°वञ्शस्).

एतावत्त्व n. *Quantität, Anzahl, Grösse, Umfang.* Mit folgendem यद् *das Soweitgehen, dass.*

एतावद्धा Adv. *so vielfach.*

एतावत् 1) Adj. *so gross, — viel, von solchem Umfange, so gross und nicht grösser, so viel und nicht mehr, so weit und nicht weiter, nur so weit sich erstreckend, nur insofern Etwas seiend.* Häufig in Correlation mit einem Relativum. एतावति *in solcher Entfernung.* — 2) °वत् Adv. *so viel, — weit, bis hierher, so, tam.*

एतावन्मात्र Adj. *dieses Maasses, so gross, — viel, — wenig.*

एति f. *Ankunft.*

एतिवत्त् Adj. *eine Form von* 3. इ *enthaltend* TBr. 1,4,6,1 (vgl. Comm.).

एतु in स्वेतु.

एतोस् Abl. Inf. von 3. इ RV.

एतद् (आ + इद्) mit folgendem Acc. als Ausruf der *Ueberraschung.* एत्तिरोभूताम् *sieh da, sie war verschwunden* 29,30. 30,23 (vielleicht ज्ञगामेद्विरण्य° zu lesen). 80. एत्पुरोडाशमेवं कूर्मं भूत्वा सर्पन्तम् Çat. Br. 1,6,3,3. 2,2,3,3. 4,12. 3,4,2. 4,1,3,4. 11,6,1,3. एत् (so Hdschrr., wohl एत् zu lesen) पप्रुमेव निरात्तं शयानम् Ait. Br. 2,13.

एदिधिषुःपतिं m. *der Gemahl einer jüngeren Schwester, deren ältere noch nicht verheirathet ist.*

एध्, एधते (selten एधति) *gedeihen, Wohlergehen finden, glücklich sein* (insbes. mit सुखम्); *gross werden, um sich greifen* (von Feuer und Leidenschaften), *anschwellen* (von Wasser). Partic. एधित (oder zum Caus.) *erstarkt, verstärkt, gross geworden, aufgewachsen, angewachsen, angeschwollen.* — Caus. एधयति *gedeihen machen, verstärken, kräftigen.* आशीर्भिः *mit Segenswünschen Jmd hoch leben lassen.* — Mit अधि, Partic. अध्येधित (oder zum Caus.) *erstarkt, verstärkt.* — Mit *उप und *प्र, उपैधते, प्रैधते. — Mit सम् *gedeihen, Wohlergehen finden, erstarken.* समेधित (oder zum Caus.) *erstarkt, gekräftigt, verstärkt.* — Caus. *gedeihen machen, kräftigen, beglücken, vermehren, anschwellen.*

एध 1) Adj. *entzündend,* in अग्न्येध. — 2) m. Sg. Pl. *Brennholz.* एधोदक n. *Brennholz und Wasser.*

एधतु 1) m. f. (Çat. Br.) *Gedeihen, Wohlfahrt.* — 2) *m. *a) Mensch.* — *b) Feuer.* — 3) *Adj. = एधित.

एधमानद्विष् Adj. *dem im Glück Uebermüthigen feind.*

एधवत् Adj. *mit Brennholz genährt* Ragu. 13,41.

1. एधस् n. Sg. Pl. *Brennholz.*

2. एधस् n. und *एधा f. *Gedeihen.*

एधि 2. Sg. Imper. von 1. अस्.

1. एन् Pron. subst. der 3ten Person (*er, sie, es*). Davon folgende oblique Casus: एनम्, एनाम् (einmal im RV. एनाम् am Anfange eines Stollens), एनद्, एनेन, एनया: एनौ, एने, एनयोस् und एनोस् (ved.); एनान्, एनास्, एना, एनानि. In der späteren Sprache häufig mit एत verwechselt.

2. एन् und एना Instr. von 1. अ. In der Bed. *dann, alsdann* 17,16. Vgl. एनाँ.

3. एन m. *Hirsch,* in अनेन.

एनप् Bez. der Casusendung एन in den Advv. दक्षिणेन u. s. w. 232,9.

एनशिरम् s. एणा°.

एनस् n. 1) *Frevel, Unthat, Fluch, Unglück* AV. 2,35,2. — 2) *Sünde, Sündenschuld.* — 3) **Tadel.*

एनस्य, एनस्विन्, एनस्विन् Adj. 1) *durch Frevel veranlasst.* — 2) *sündig, unrecht.*

एनस्वत् und एनस्विन् Adj. *sündig, frevelhaft.*

एनाँ Adv. 1) *hier, da.* — 2) *dann.* — 3) *auf diese Weise, so.* — 4) एनाँ परः *weiterhin.* — 5) परः एनाँ mit Instr. *hinaus über.*

एनी s. 2. एत.

एनोमुच् Adj. von *Sünde befreiend* Maitr. S. 3,15,11.

एम m. und एमन् n. *Gang, Weg, Bahn.*

एमुष s. u. 1. अम्.

एमूष m. Nom. entstellt aus एमुषम्.

एरक 1) m. N. pr. eines Schlangendämons. — 2) f. आ *Typha angustifolia, eine knotenlose, sehr harte Grasart* Bhâvapr. 1,210. Mat. med. 297. VP. 5,27,11. 39. — 3) f. ई *a) eine best. Pflanze.* — *b)* N. pr. eines Flusses. — 4) *n. *wollener Teppich* (buddh.).

एरङ्ग m. *ein best. Fisch* Bhâvapr. 2,13.

एरण्ड 1) m. *Ricinus communis.* °तैल n. *Ricinusoel.* — 2) *f. आ *langer Pfeffer.*

*एरण्डपत्रक 1) m. = एरण्ड 1). — 2) f. °त्रिका = एरण्डफला.

*एरण्डफला f. *Croton polyandrum Spr.*

एरण्डीतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

एरमत्तक m. N. pr. eines Mannes. Auch ऐर°.

एरिरे 3. Pl. Perf. von ईर् mit आ.

एरु m. (?) AV. 6,22,3.

एर्वारु m. f. und °क m. *Cucumis utilissimus;* n. *die Frucht; Melone* Mat. med. 297.

*एल n. *eine best. Zahl* (buddh.).

*एलक m. = एडक *eine Art Schaf.*

*एलङ्ग m. *ein best. Fisch.*

*एलद n. *eine best. Zahl* (buddh.).

एलवालु und °क n. *die wohlriechende Rinde von Feronia elephantum; ein rothes Pulver* (*der Same einer best. Pflanze*) Mat. med. 297.

*एलविल m. = ऐलविल.

एला f. 1) *Kardamomen.* — 2) *ein best. Metrum.* — 3) N. pr. eines Flusses Hariv. 9512. ऐला v. l.

*एलाक m. N. pr. eines Mannes.

Digitized by Google

एलाकपुर n. N. pr. einer *Stadt*.

*एलागन्धिक n. = एलवालु Râǵan. 4,127.

*एलान n. *Orange* Nigh. Pr.

एलापत्र m. N. pr. eines Schlangendämons.

एलापर्त्या f. *die dritte Nacht im* Karmamâsa Ind. St. 16,296.

*एलापर्णी f. *Mimosa octandra Roxb.*

एलापुर n. N. pr. einer *Stadt* LA. 17,9. Ind. St. 14,115. 127.

*एलाफल n. = एलवालु Râǵan. 4,127.

*एलाय्, °यति (विलासे).

*एलावल्ली f. *eine best. Pflanze.*

*एलाह्व n. = एलवालु Râǵan. 4,127.

*एलीका f. *kleine Kardamomen.*

*एलु n. *eine best. Zahl* (buddh.).

एलुक *eine best. Pflanze* oder *Arsenicistoff.*

*एल्ववालुक (Râǵan. 4,126), एल्वालु (Bhâvapr. 1, 194) und एल्वालुक (Karaka 6,9) n. = एलवालु.

1. एवँ, एवाँ Adv. 1) *so, gerade so.* Im MBh. einmal = इव. — 2) *allerdings, ja wohl, wirklich.* — 3) das unmittelbar vorangehende Wort mit Nachdruck hervorhebend und durch *gerade, eben, kaum, nur, noch, schon* u. s. w. wiederzugeben. Oft genügt der blosse Nachdruck, und bisweilen, insbes. nach einigen Partikeln, ist एव ganz bedeutungslos. Ausnahmsweise am Anfange eines Stollens 122,9.

2. एव 1) Adj. (f. आ) *eilig, rasch.* — 2) m. *a) Lauf, Gang;* meist Instr. Pl. — *b)* Pl. *das Gebaren, Handlungsweise, Gewohnheit.* Instr. *more suo, wie es hergebracht ist* u. s. w. — *c) die Welt.*

एवंरूप Adj. (f. आ) *so gestaltet, derartig.* Nom. abstr. एवंरूपता f. Comm. zu Tândja-Br. 13,4,5.

एवंविद् Adj. *so oder Solches wissend, wohlunterrichtet, des Richtigen kundig.*

एवंविद्वँस् Adj. dass. Çat. Br. 14. Sonst stets एवंवि°.

एवंविध Adj. (f. आ) *derartig.*

एवंविशेषण Adj. *so prädicirt, — definirt* Comm. zu Nyâyas. 1,1,43.

एवंविषय Adj. (f. आ) *darauf gerichtet, — sich beziehend* Kull. zu M. 2,3.

एवंवीर्य Adj. 1) *darin stark* Çat. Br. 13,8,2,11. — 2) *solche Kraft besitzend.*

एवंवृत्त (f. आ) und °वृत्ति Adj. *sich so benehmend, so verfahrend, — beschaffen.*

एवंव्रत Adj. 1) *diese Pflichten erfüllend.* — 2) *so verfahrend.*

एवंसंस्थितिक Adj. (f. आ) *von dieser Beschaffenheit* MBh. 3,32,59.

एवंसंज्ञक Adj. *so benannt, diesen terminus technicus habend* Mahâbh. (K.) 81,3.

एवंसमृद्ध Adj. *so vollkommen* Çat. Br. 5,1,2,10.

*एवंकारम् Adv. *auf diese Weise.*

एवंकार्य Adj. *dieses bezweckend* Karaka 3,8.

एवंकाल Adj. *so viele Moren enthaltend* P. 1,2, 27, Sch.

एवंकर्तृ Adj. *so gesinnt.*

एवंगत Adj. (f. आ) *in solchem Zustande befindlich, sich so verhaltend, so beschaffen.* °गते *bei so bewandten Umständen.*

1. एवंगुण° *solche Eigenschaften, — Vorzüge.*

2. एवंगुण Adj. *mit solchen Eigenschaften oder Vorzügen ausgestattet.*

एवंगुणजातीय Adj. dass. MBh. 13,22,37.

एवंजातीय Adj. *derartig* Liṭ. 2,6,2. Gobh. 2,1, 20. °क dass.

एवंधा Adv. = 1. एव.

एवंद्रव्य Adj. *von solchem Stoff* Karaka 1,12.

एवंनामन् Adj. *so genannt.*

एवंन्यङ्ग Adj. (f. आ) *von dieser Art* Ait. Br. 6,14.

एवंन्याय Adj. *nach dieser Regel gehend.*

एवम् Adv. *so, auf diese Weise.* यथा — एवम्, एवम् — यथा *wie — so, so — wie.* एवमेवैतत् *so verhält sich dieses, so ist es.* नैतदेवम् *damit verhält es sich nicht so.* एवमस्तु, एवं भवतु und एवम् allein (323,7) *so geschehe es, gut.* अस्त्येवम् *so ist es.* यद्येवम् *wenn es sich so verhält.* किमेवम् *inwiefern?* मैवम् (134,3) und मा मैवम् *nicht so!* Nicht selten in der Bed. von एवंविध.

एवमभ्यनूक्त Adj. *in Bezug worauf Solches gesagt worden ist.*

एवमर्थीय Adj. *darauf bezüglich.* In Correlation mit यथा Nir. 3,1.

एवमवस्थ Adj. *in solcher Lage sich befindend.*

एवमाकृति Adj. *so gestaltet* Daçak. 87,18.

एवमाचार Adj. *solchen Wandel führend* Gaut.

एवमात्मक (f. °त्मिका) *so beschaffen.*

एवमादि und एवमाद्य Adj. *von der eben erwähnten Art, — Beschaffenheit.*

एवंपूर्व Adj. *dem dieses vorangeht* 223,26.

एवंप्रकार Adj. *derartig.*

एवंप्रभाव Adj. *von solcher Macht.*

एवंप्राय Adj. (f. आ) *derartig.*

एवंभूत Adj. (f. आ) *so beschaffen, ein solcher.*

एवयाँ Adj. *rasch gehend.*

एवयामरुत् 1) als Refrain in RV. 5,87 wohl ein Ausruf. — 2) Bez. *des Liedes* RV. 5,87. — 3) angeblich N. pr. des Verfassers dieses Liedes.

एवयामरुत m. = एवयामरुत् 3) Âçv. Br.

एवयावन् Adj. *rasch gehend.*

एवार Adj. *so bereitstehend, fertig.*

एवावद् Adj. *wahr redend, wahrhaftig.* Nach Sây. N. pr.

एष्, एषति, *°ते *schleichen, gleiten* AV. — Mit अति *hingleiten über.* — Mit उप *herbeischleichen, herbeikommen.*

1. एष s. u. 1. एत.

2. एष m. *das Hineilen.*

3. एष 1) Adj. *suchend,* in नष्टेष. — 2) m. *das Aufsuchen.*

4. एष m. *Wunsch, Wahl.*

5. एष Adj. *hingleitend, eilend.*

*एषक (f. एषका und एषिका) Demin. von 1. एष.

1. एषण n. oder °णा f. *Drang, Trieb.*

2. एषण 1) Adj. *suchend, wünschend.* — 2) *m. *ein eiserner Pfeil.* — 3) f. एषणा *a) das Suchen, Ersuchen um, Wunsch, Verlangen.* — *b)* = एषणासमिति. — 4) f. एषणी *a) Sonde.* — *b)* **Goldschmidtswage.* — 5) n. *a) das Suchen.* — *b) das Sondiren.*

एषणासमिति f. *tadelloses Benehmen beim Betteln* Hem. Jog. 1,37.

*एषणिका f. *Goldschmidtswage.*

*एषणिन् Adj. *suchend, strebend.*

एषणीय Adj. 1) *wünschenswerth, erwünscht.* — 2) am Ende eines Comp. *zur Untersuchung von gehörig.*

*एषवीर m. *ein best. verachtetes Brahmanengeschlecht.*

*एषिक gaṇa पुरोरुतादि in der Kâç.

*एषितृ Nom. ag. *der Etwas sucht, — haben will* Bhaṭṭ. 9,31.

एषितव्य Adj. 1) *zu suchen* Çaṅk. zu Bâdar. 2, 2,10. — 2) *als wahr anzunehmen* Comm. zu Nyâyas. 2,1,27. 3,2,33.

एषिन् Adj. *suchend, nachgehend, wünschend.* Meist in Comp. mit der Ergänzung.

(एषेण्य) एषेषिण्य Adj. *suchenswerth, wünschenswerth.*

एष्ट n. Pl. *das Erbetene* RV. 1,184,2.

1. एष्टृ Nom. ag. *der da vordringt* Maitr. S. 2,2,13.

2. *एष्टृ Nom. ag. = एषितृ Bhaṭṭ. 9,31.

एष्टवै Dat. Inf. *aufzusuchen* Çat. Br. 4,5,2,1. 12,5,2,4.

एष्टव्य Adj. 1) *aufzusuchen, wünschenswerth, erwünscht.* — 2) *als wahr anzunehmen.*

एष्टि f. *Aufsuchung, Begehr, Wunsch.*

1. एष्य Adj. *zukünftig.*

2. एष्य, एषिष्य Adj. 1) *aufzusuchen* Tândja-Br. 13, 9,11. 11,20. — 2) *zu sondiren.*

एष्यत्कालीय und एष्यत् Adj. *zukünftig.*

Digitized by Google

एकै Adj. (f. या) *begierig, verlangend.*

एकस् n. = *क्रोध. Vgl. अनेकस्.

*एकि m. N. pr. eines Mannes.

*एकिकटा und *एकिद्वितीया f. gaṇa मयूरव्यंसकादि.

ऐकिमाय Adj. fehlerhaft für ऐकिमाय.

*एकियव n. und *एकियेयाकिरा f. gaṇa मयूरव्यंसकादि.

एकिवत् Adj. *das Wort* एकि *enthaltend* Taṇḍja-Br. 11,11,1.

*एकिवाणिजा f., *एकिविधसा f., *एकिस्वागता f. und *एकीड n. gaṇa मयूरव्यंसकादि.

*1. ए Interj. *des Anrufens, der Anrede* und *des Sichbesinnens.*

*2. ए m. Bein. Çiva's.

*एक gaṇa गकादि.

ऐककर्म्य n. *Einheit der Handlung* Gaim. 6,1,17. 3,12.

ऐककाल्य n. *Gleichzeitigkeit* Gaim. 5,4,24.

*ऐकगविक Adj. *nur eine Kuh habend.*

ऐकगुण्य n. *einfacher Betrag, einfaches Maass.*

ऐकध्य n. *das auf ein Mal.* °म् und °तस् *auf ein Mal, zusammen.*

ऐकपत्य n. *Alleinherrschaft über* (Gen.).

ऐकपदिक Adj. 1) *zu einem einfachen Worte gehörig.* — 2) *in einzelnen Wörtern bestehend.*

ऐकपद्य n. *Worteinheit.*

*ऐकभाव्य n. *das Einssein.*

ऐकभौतिक Adj. *aus einem einzigen Element bestehend.*

ऐकमत्य n. *Einmüthigkeit, Einstimmigkeit* Spr. 1479. 1481.

ऐकराज्य n. *Alleinherrschaft.*

ऐकरात्रिक Adj. *eine Nacht verweilend* Gaut.

ऐकरूप्य n. *Einartigkeit, Identität.*

*ऐकलव Adj. von ऐकलव्य.

*ऐकलव्य m. Patron. von एकलू.

ऐकवर्णिक Adj. *nur einer Kaste zukommend* MBh. 3,150,34.

*ऐकशतिक Adj. *mit 101 versehen.*

ऐकशफ Adj. *von Einhufern kommend* Gaut.

ऐकशब्द्य n. *Worteinheit, Identität des Wortes* Gaim. 1,4,8. 2,1,30.

*ऐकशालिक Adj. = एक°.

ऐकश्रुत्य n. *Gleichkönigkeit.*

*ऐकसहस्रिक Adj. *mit 1001 versehen.*

ऐकस्वर्य n. 1) *das nur einen Accent Haben.* — 2) *Gleichkönigkeit.*

ऐकागारिक m. *Dieb.* f. ई *Diebin.*

ऐकाग्निक Adj. *ein einziges Feuer betreffend.*

*ऐकाय H. 1458 fehlerhaft für एकाय.

ऐकाय्य n. *die auf einen Gegenstand gerichtete Aufmerksamkeit.*

ऐकाङ्कायन m. Patron. von एकाङ्क.

ऐकाङ्क m. *ein Soldat von der Leibwache.*

ऐकात्म्य n. *Wesenseinheit* Bhâg. P. 4,13,8. 21,29.

ऐकादशात्त m. Patron. von एकादशात्त.

ऐकादशिन Adj. *zu einer Elfzahl gehörig.*

ऐकाधिकरण्य n. *Einheit des Bezuges.*

ऐकान्तिक Adj. (f. ई) *alles Andere ausschliessend, ausschliesslich, absolut.*

ऐकान्त्य n. *Ausschliesslichkeit, ein absolutes Verhältniss* Sarvad. 42,4.

*ऐकान्यिक Adj. *der beim Hersagen einen Fehler gemacht hat.*

*ऐकायन m. Patron. von एक.

ऐकार m. *der Laut* ए TS. Prât. AV. Prât.

ऐकार्थ्य n. 1) *Einheit der Absicht, — des Zwecks.* — 2) *Begriffseinheit* Mahâbh. 2,368,a. — 3) *Gleichheit der Bedeutung* Gaim. 2,1,30.

ऐकाश्रम्य n. *das Bestehen nur eines Stadiums im religiösen Leben* Gaut. Comm. zu Njâjas. 4,1,61. fg.

ऐकाकिक Adj. (f. ई) 1) *eintägig, quotidianus* (Fieber) Agni-P. 31,18. — 2) *zur Eintagsfeier gehörig, dem einfachen* Soma-*Opfer eigen, — entsprechend.*

ऐकाक्ष्य n. Nom. abstr. von एकाक्ष Çâñkh. Br. 29,3.

*ऐकीय Adj. von ऐक.

ऐकैकश्य n. richtiger als ऐकैकश्य, aber nicht zu belegen.

ऐक्य 1) *m. Patron. von एक. — 2) n. *a) Einheit, das Einssein, Identität.* — *b) Summe.* — *c) aggregate; the product of the length and depth of the portions or little excavations differing in depth.*

ऐक्याभावयत् (!) Partic. *vereinigend* Ait. Âr. 346,16.

ऐक्यारोप m. *Gleichsetzung, Identification.*

ऐक्षव 1) Adj. (f. ई) *aus Zuckerrohr gemacht, vom Z. kommend* Çat. Br. 3,4,2,18. 6,2,10. Kâty. Çr. 8,1,4. Hemâdri 1,428,20. Bâlar. 62,15. — 2) n. *Zucker.*

*ऐक्षुक 1) Adj. *a) für das Zuckerrohr gut.* — *b) Zuckerrohr tragend.* — 2) m. Pl. *die Bewohner von* Ikshukîja.

ऐक्ष्वाक 1) *Adj. (f. ई) *dem* Ikshvâku *gehörig u. s. w.* — 2) m. Patron. von Ikshvâku Çat. Br. 13,5,4,5. MBh. 12,29,130. 13,3,9. R. ed. Bomb. 1,24,18. Pl. Viṣṇu-P. in VP.² 3,70. — 3) f. ई f. zu 2).

ऐक्ष्वाकु m. fehlerhaft für ऐक्ष्वाक.

ऐक्षुद 1) Adj. (f. ई) *von der Pflanze* Iṅguda *herrührend* Kâraka 3,8. — 2) *n. *die Frucht des* Iṅguda.

ऐच्छिक Adj. *der Wahl anheimgestellt.*

*ऐज्य m. Patron. von एजि.

ऐत n. Name verschiedener Sâman Âsu. Br. 1.

ऐड 1) Adj. (f. ई) *a) Labung —, Stärkung enthaltend.* — *b) von der* Iḍâ *abstammend* Viṣṇu-P. in VP.² 3,69. — 2) m. *a)* Patron. des Pâkajaǵña Gobh. 1,9,17. — *b)* Metron. des Purûravas. Pl. *sein Geschlecht* Viṣṇu-P. in VP. — 3) n. Name verschiedener *auf* इडा *ausgehender* Sâman.

2. ऐड Adj. *vom* एड *genannten Schaf kommend* MBh. 3,44,29.

ऐडक 1) Adj. (f. ई) in अनैडक. — 2) m. *eine Art Schaf;* vgl. एडक.

ऐडकाव, ऐडकौत्स, ऐडकौश्च, ऐडयाम und ऐडवासिष्ठ n. Namen von Sâman.

ऐडविड m. 1) Metron. Kubera's. — 2) N. pr. eines Sohnes des Daçaratha.

ऐडबुद्धाबुद्धीय, ऐडसैन्धुक्षित und ऐडसौपर्ण n. Namen von Sâman.

*ऐडूक n. = एडूक.

ऐण Adj. (*f. ई) *von der schwarzen Antilope herrührend.*

*ऐणिक Adj. *schwarze Antilopen jagend.*

*ऐणिकोय Adj. Mahâbh. 4,75,b.

*ऐणीपचन Adj. (f. ई) von एणीपचन.

ऐणेय 1) Adj. *a) von einer schwarzen Antilopenart herrührend.* — *b) *herrührend von Etwas, das von einer schwarzen Antilopenart herrührt.* — 2) m. = एण *eine schwarze Antilopenart.* — 3) *n. *quidam coeundi modus.*

ऐतदात्म्य n. *das dessen-Wesen-Sein* 283,5.

*ऐतर Adj. von इतर.

ऐतरेय 1) m. Patron. oder Metron. des Mahidâsa. — 2) Adj. *von* Aitareja *verfasst.*

ऐतरेयक und ऐतरेयब्राह्मण n. *das von Aitareja verfasste* Brâhmaṇa.

ऐतरेयिन् m. Pl. *die Schule des* Aitareja.

ऐतरेयोपनिषद् f. Titel einer Upanishad.

ऐतवाध्य n. Name eines Sâman Âsu. Br.

ऐतश m. N. pr. eines Muni. °प्रलाप m. Bez. eines Bestandtheils der Kuntâpa-Lieder Vaitân.

ऐतशायन m. Patron. von ऐतश.

ऐतिकायन m. Patron. von इतिक. Pl. Sâṅkh. Ç. 184,a,7 (ऐनि° gedr.).

ऐतिकायनीय Adj. von ऐतिकायन.

ऐतिशायन m. Patron. von इतिश Gaim. 3,2,43. 6,1,9.

ऐतिह्य n. = ऐतिह्य.

ऐतिहासिक 1) Adj. (f. ई) *auf eine alte Legende zurückgehend* Sâj. zu RV. 3,31,5. — 2) m. *Erzähler oder Kenner von Legenden.*

ऐतिह्य n. *Ueberlieferung* Taitt. Âr. 1,2,1. MBh. 12,218,27.

Digitized by Google

ऐतोस् Gen. Inf. (abhängig von ईश्वरः) *zu erreichen* Ait. Br. 8,7.

ऐदंयुगीन Adj. *in diesem Zeitalter lebend* Çaṃk. zu Khând. Up. 1,9,4.

ऐदंपर्य n. *Hauptsache, Zweck, Ziel* Çaṃk. zu Bâdar. 2,2,1.

ऐधि m. *Gedeihen* ṚV. 1,166,1 (ऐधेव = ऐधमिव).

ऐध्मकाणव, ऐध्मवाह und ऐध्मकार n. Namen von Sâman.

ऐन m. Pl. MBh. 13,2126 fehlerhaft für ऐल.

*ऐनस n. = एनस्.

ऐनिकायन s. ऐतिकायन.

ऐन्द्व 1) Adj. (f. ई) *lunaris.* — 2) m. *der Planet Mercur.* — 3) *f. ई *Serratula anthelminthica* Râgân. 4,64. — 4) n. *a) das Mondhaus* Mṛgaçiras. — *b) eine best. Kasteiung,* = चान्द्रायण Parâç. 4,12,6.

ऐन्दुमतेय m. Metron. Daçaratha's Bâlar. 268,18.

ऐन्दुशेखर 1) Adj. *dem* Çiva *gehörig* Bâlar. 22, 10. 78,9. — 2) n. *die Geschichte, wie der Mond zu* Çiva's *Diadem wurde,* Bâlar. 29,15.

ऐन्द्र 1) Adj. (f. ई) *dem* Indra *gehörig, ihm geweiht, von ihm ausgehend* u. s. w. अम्बु, जल, तोय *Regenwasser* Kâraka 1,27. 6,30. कार्मुक, धनुस् *Regenbogen.* दिश् *Osten.* — 2) m. *der für* Indra *bestimmte Opfertheil.* — 3) f. ई *a) ein an* Indra *gerichteter Vers.* — *b) Osten.* — *c) *das Mondhaus* Gjeshṭhâ. — *d) der 8te Tag in der dunkelen Hälfte des Monats* Mârgaçîrsha (oder Pausha). — *e)* Indra's *Energie,* personif. als *seine Gattin.* Auf die Durgâ übertragen Mârk. P. 88,34. — *f) *böses Geschick.* — *g) Koloquinthengurke* Bhâvapr. 1,141. Kâraka 6,27. — *h) *Kardamomen.* — 4) n. *a) das Mondhaus* Gjeshṭhâ. — *b) *wilder Ingwer.* — *c)* Name verschiedener Sâman. — *d)* N. pr. eines Gebiets in Bhâratavarsha VP.² 2,112.

ऐन्द्रजाल n. *Zauberei.*

ऐन्द्रजालि m. *Zauberer* Ind. St. 15,428.

ऐन्द्रजालिक 1) Adj. (f. ई) *mit Zauberei sich abgebend, auf Z. bezüglich.* — 2) m. *Zauberer, Gaukler* 321,23. Utpala zu Varâh. Bṛh. 18,5.

*ऐन्द्रजाल्य m. Patron. von इन्द्रजालि gaṇa कुर्वादि in der Kâç.

ऐन्द्रतुरीय Adj. *zum Viertel dem* Indra *gehörig.*

ऐन्द्रद्युम्न Adj. *auf* Indradjumna *bezüglich.*

ऐन्द्रद्युम्नि m. Patron. Ganaka's MBh. 3,133,4.

ऐन्द्रनील Adj. (f. ई) *aus Sapphir gemacht* Spr. 6039.

*ऐन्द्रमकिक Adj. (f. ई) von इन्द्रमक्.

ऐन्द्रमारुत Adj. *zu* Indra *und den* Marut *in Beziehung stehend.*

*ऐन्द्रलाज्य m. Metron. von इन्द्रलाजी.

*ऐन्द्रलुप्तिक Adj. *dessen Haare ausfallen.*

ऐन्द्रवायव 1) Adj. Indra *und* Vâju *gehörig.* — 2) m. *der* I. *und* V. *gehörige* Graha. °वायवपात्र n. Çat. Br. 4,1,5,19. °वायवीय Adj. 4,4,1,17. 5,9,1. fgg.

ऐन्द्रशिर m. *eine Elephantenart.*

ऐन्द्रसेनि m. Patron. von इन्द्रसेन.

*ऐन्द्रकव Adj. von ऐन्द्रकव्य.

*ऐन्द्रकव्य m. Patron. von इन्द्रकव्.

ऐन्द्राग्न 1) Adj. (f. ई) Indra *und* Agni *geweiht, — gehörig, von ihnen kommend.* विधान MBh. 12, 60,39. — 2) n. *das Mondhaus* Viçâkhâ. Auch ऐन्द्राग्नाध्य n.

ऐन्द्राग्नकुलाय m. *ein best.* Ekâha Kâtj. Çr. 22, 11,13.

ऐन्द्राग्न्य v. l. für ऐन्द्राग्न.

ऐन्द्राजागत Adj. *an* Indra *gerichtet und im* Gagatî-*Metrum verfasst* Vaitân. Gop. Br. 2,6,16. Vgl. Ait. Br. 6,25.

*ऐन्द्रादृश Adj. (f. ई) von इन्द्रादृश.

ऐन्द्रनैर्ऋत Adj. Indra *und* Nirṛti *gehörig.*

ऐन्द्रपौष्ण Adj. Indra *und* Pûshan *gehörig.*

ऐन्द्राबार्हस्पत्य Adj. Indra *und* Bṛhaspati *gehörig* Maitr. S. 2,1,12.

ऐन्द्रामारुत Adj. Indra *und den* Marut *gehörig* Kâtj. Çr. 23,4,10.

ऐन्द्रायण 1) *wohl m. als Patron. von इन्द्र. — 2) f. ई ein Frauenname.

*ऐन्द्रायणक Adj. von ऐन्द्रायण.

*ऐन्द्रायुध Adj. (f. ई) von इन्द्रायुध.

ऐन्द्रार्भव Adj. *zu* Indra *und den* Ṛbhu *in Beziehung stehend.*

*ऐन्द्रालिश Adj. (f. ई) von इन्द्रालिश.

ऐन्द्रावरुण Adj. *zu* Indra *und* Varuṇa *in Beziehung stehend* Ait. Br. 6,14. 25. 26. Vaitân.

ऐन्द्रावली f. Bez. *des Lautes* ल.

ऐन्द्रावसान Adj. (f. ई) von इन्द्रावसान.

ऐन्द्रावारुण Adj. = ऐन्द्रावरुण Tândja-Br. 3,8,6.

ऐन्द्रावैष्णव Adj. (f. ई) Indra *und* Vishṇu *gehörig.*

ऐन्द्रासोम्य Adj. Indra *und* Soma *gehörig.*

ऐन्द्रि m. 1) Patron. *a)* Apratiratha's. — *b)* Gajanta's. — *c)* Arguna's. — *d) des Affen* Vâlin. — 2) *Krähe.*

ऐन्द्रिय (Comm. zu Njâjas. 2,2,14) und °क (Kâraka 4,1. VP. 1,5,19) Adj. *die Sinne betreffend, sinnlich wahrnehmbar;* n. *Sinnengenuss.* Nom. abstr. °कत्व n. Comm. zu Njâjas. 2,2,14. 15. 5,1,14.

ऐन्द्रियेधी Adj. *nur an Sinnengenuss denkend.*

ऐन्द्रोत m. und °ति m. Patron. von Indrota.

ऐन्धन Adj. *aus Brennstoff entstanden* (Feuer). Auch fehlerhaft für इन्धन.

*ऐन्धायन m. Patron. von इन्ध.

ऐन्य m. 1) *Patron. von इन. — 2) इन्द्रस्यैन्यौ Name zweier Sâman Ârsh. Br.

ऐन्वक n. Name zweier Sâman Ârsh. Br.

ऐभ 1) Adj. (f. ई) *einem Elephanten gehörig* Mudrâr. 66,18 (108,5). Çiç. 18,71. — 2) *f. ई *ein grosser Kürbis.*

ऐभावत Patron. Pratîdarça's.

ऐयत्य n. *Quantität, Ansahl, Werth.*

ऐषेस् 3. Sg. Aor. von इष्.

ऐरं Adj. von इरा.

*ऐरक्य m. Metron. von एरका.

ऐरण्ड und °क Adj. *aus Ricinus communis gewonnen.* तैल Kâraka 1,27. 6,8.

ऐरमत्तक s. एरमत्तक.

ऐरंमद 1) Adj. *von Wetterleuchten stammend* Bâlar. 41,10. — 2) m. Patron. Devamuni's.

ऐरंमदीय n. N. pr. eines Sees in Brahman's Welt.

ऐरय n. Name eines Sâman Ârsh. Br.

ऐरावण m. N. pr. des Elephanten Indra's Lalit. 249,8.

ऐरावत 1) m. *a)* N. pr. α) eines Schlangendämons. — β) des Elephanten Indra's 322,27. °पथ m. MBh. 3,162,34. — *b) eine Elephantenart.* — *c) Artocarpus Lacucha Roxb.* — *d) *Orangenbaum.* — *e)* = ऐरावती *d).* — *f)* Name *einer Sonne* Ind. St. 10, 275. — 2) m. n. *eine Art von Regenbogen.* — 3) f. आ = ऐरावती *d);* VP.² 4,276. — 4) f. ई *a)* N. pr. α) des Weibchens von Indra's Elephanten. — β) eines Flusses. — *b) *Blitz* überh. oder *eine bes. Art Blitz.* — *c) ein Farnkraut.* — *d) die Strecke der Mondbahn, welche die Mondhäuser* Punarvasu, Pushja *und* Âçleshâ *umfasst.* — 5) n. *a) die Frucht von Artocarpus Lacucha.* — *b)* N. pr. eines Varsha. *Pl. H. 946.

ऐरावतक 1) *Adj. P. 4,2,121, Sch. — 2) n. = ऐरावत 5) *a).*

ऐरिण n. 1) *Steppensalz. — 2) Name eines Sâman.

*ऐरेय n. *ein berauschendes Getränk.*

ऐर्म्य Suçr. 2,86,2 wohl fehlerhaft.

ऐल 1) m. Metron. des Purûravas. Pl. *sein Geschlecht* MBh. 13,34,17. — 2) f. आ N. pr. eines Flusses Hariv. 2,109,25. एला v. l. — 3) *n. *eine best. Zahl* (buddh.).

ऐलक Adj. *vom* एडक *genannten Schafe herkommend* Âpast.

ऐलधान 1) m. N. pr. eines Dorfes. — 2) f. ई N. pr. eines Flusses Kataka im Comm. zu R. ed. Bomb. 2,71,3.

ऐलबिल m. *Lärm, Getöse, Geschrei.*

Digitized by Google

ऐलबकार् Adj. *lärmend.*

ऐलबृद् und ऐलमृड् (Maitr. S. 2,9,9) Adj. *Nahrung bringend* (?).

*ऐलवालुक n. = एलवालु.

ऐलविल m. 1) Patron. Dilipa's. — 2) Metron. Kubera's Bâlar. 119,10. 290,5.

*ऐलाक 1) Adj. von ऐलाक्य. — 2) m. N. pr. eines Mannes.

*ऐलाक्य m. Patron. von ऐलाक.

*ऐलि m. und *°शाला f. Kâç. zu P. 6,2,86.

ऐलिक m. Metron. von इलिनी oder ईलिनी.

ऐलूष m. Patron. des Kavasha, der auch ऐलूषीपुत्र genannt wird.

*ऐलेय n. = एलवालु.

1. ऐश Adj. *von* Çiva *herrührend, ihm gehörig* Agni-P. 27,73.

2. ऐश 3. Sg. Imperf. von 1. ईश् Maitr. S. 1,6,8.

ऐशान 1) Adj. (f. ई) *a) zu* Çiva *in Beziehung stehend. — b) nordöstlich.* — 2) f. ई *Nordost.*

*ऐशानज m. Pl. = ईशानज.

ऐशिक Adj. *zu* Îça *in Beziehung stehend* R. ed. Gorr. 1,57,6. ऐषीक v. l.

ऐश्य n. *Herrschaft, Macht.*

ऐश्वर 1) Adj. (f. ई) *a) einem Gebieter —, grossen Herrn angemessen, mächtig, majestätisch. — b)* Çiva *gehörig.* — 2) n. *Herrschaft, Oberherrlichkeit.*

ऐश्वरि m. Patron. von ईश्वर.

ऐश्वर्य n. 1) *der Stand eines grossen Herrn, Herrschaft, Oberherrlichkeit über* (Gen., Loc. oder im Comp. vorhergehend). पुत्रैश्वर्ये *unter der Herrschaft des Sohnes.* — 2) *eine übernatürliche Kraft.* — 3) *Herrschaft, so v. a. Reich.*

ऐश्वर्यविवरण n. Titel eines Werkes.

ऐश्वर्यवत् Adj. *in Besitz der Herrschaft, — Oberherrlichkeit.*

ऐष n. Name verschiedener Sâman.

ऐषमम् Adv. *heuer.*

*ऐषमस्तन und *ऐषमस्त्य Adj. *heurig.*

ऐषावीर् m. *der ein Mann sein will, es aber nicht ist, ein unbedeutender Mann.*

ऐषिक Adj. = ऐषीक. ऐषिकास्त्र n. Agni-P. 6, 36. 14,22.

*ऐषिक्य n. Nom. abstr. von ऐषिक gaṇa पुरोहितादि in der Kâç.

ऐषिर n. Name verschiedener Sâman.

ऐषीक 1) Adj. *a) aus Halmen bereitet, aus Rohr geflochten.* अस्त्र n. *ein solches Geschoss.* — *b) über aus Halmen bereitete Geschosse handelnd.* — 2) m. Pl. N. pr. eines Volkes.

ऐषीकाहस्ति (wohl so zu lesen) m. Patron. Verz. d. B. H. 58,5.

ऐषीरथि m. Patron. des Kuçika.

*ऐषुकारि m. wohl Patron. von इषुकार. *°भक्त adj. *von solchen Leuten bewohnt.*

ऐषुमत 1) *Adj. (f. ई) von इषुमत्. — 2) m. Patron. des Trâta.

ऐष्टक् 1) Adj. *aus Backsteinen gemacht.* गृह Hemâdri 1,648,5. — 2) n. *a) die Gesammtheit der Backsteine. — b) das Schichten der Backsteine* Çulbas. 2,41.

*ऐष्टकावत Adj. von इष्टकावत्.

ऐष्टिक Adj. (f. *ई) *was zum* Ishṭi *genannten Opfer gehört, dient u. s. w.* Hemâdri 1,7,16. *nach Art einer I. zu feiern* Paddh. zu Kâtj. Çr. 547,15.

ऐष्टिकपौर्तिक Adj. *was sich auf Opfer und fromme Werke bezieht* Hemâdri 1,7,14.

ऐष्य Adj. = 1. एष्य *zukünftig.*

ऐष्यत्सूर्य (Ind. St. 10,202) und ऐष्यदर्क Adj. (f. आ) *wohin die Sonne alsbald kommen wird.*

ऐहलौकिक Adj. (*f. ई) *von dieser Welt, in d. W. erfolgend, zu d. W. in Beziehung stehend.*

ऐहिक Adj. dass.

---

*1. ओ Interj. *der Anrede, des Anrufs, des Sichbesinnens auf Etwas und des Mitleids.*

*2. ओ m. Bein. Brahman's.

3. ओ 6,7. 18,22 = 2. ओ + 2. उ.

ओक *m. 1) *Wohnstätte.* — 2) *Zodiakalbild.*

ओकज Adj. *im Hause geboren, selbstgezüchtet.* Kühe Hemâdri 1,448,1. 5.

*ओकण und *ओकणि m. = मत्कुण *Wanze.*

ओकस् n. 1) *Behagen, Gefallen.* — 2) *Ort des Behagens, gewohnter Ort, Heimatsstätte, Wohnstätte.* द्वारकोकस् Adj. so v. a. *Bewohner von* Dv.

ओकःसारिन् Adj. *den gewohnten Ort besuchend.*

ओकार m. *der Laut* ओ Lâṭj. 7,2,11. AV. Paiṭ.

ओकारी Adv. mit कर् *zu* ओ *machen.*

ओकिवंस् Adj. *Gefallen findend.*

*ओकुल m. *grün geröstete Weizenkörner* Râgan. 16,96.

ओकूलक (!) m. N. pr. eines Mannes.

*ओकोदनी f. *Wanze.*

ओकोनिधन n. Name eines Sâman.

*ओक्काणी f. *Wanze.*

(ओक्य) ओकिंय 1) Adj. *heimatlich.* — 2) n. *a) Behagen, Gefallen.* — *b) gewohnter, behaglicher Platz, Heimatstätte.*

*ओख्, ओखति (शोषणालमर्थयोः). — Mit *परा, परोखति.

ओगर्ण Adj. *alleinstehend, verachtet.*

ओगीयंस् Adj. = ओजीयंस्.

ओघ m. (adj. Comp. f. आ) 1) *Fluth, Strömung, Strom.* — 2) *Fluth, Schwall, Menge, Masse.* — 3) *schneller Tact. — 4) *Ueberlieferung. — 5) *Unterweisung.

ओघनिर्युक्ति f. Titel eines Werkes.

ओघरथ m. N. pr. eines Sohnes des Oghavant.

ओघवत् 1) Adj. *einen starken Strom habend.* — 2) m. N. pr. eines Fürsten. — 3) f. °वती N. pr. *a) eines Flusses.* — *b)* einer Tochter (Schwester) des Oghavant.

ओंकार (ein vorangehendes अ + ओं° giebt ओं°) 1) m. *a) die heilige Silbe* ओम्. स्वविज्ञयोंकारं कर् so v. a. *sein Dankgebet verrichten für.* कृतोंकार Adj. *an den man sich mit einem Gebet gewendet hat.* Mit einem Gen. *ein Glück verheissender Anfang* Bâlar. 269,12. Wird auch personificirt. — *b)* Name eines Liṅga. — 2) *f. आ *eine best. buddh.* Çakti.

ओंकारग्रन्थ m. Titel eines Werkes.

ओंकारतीर्थ n. N. pr. eines Tîrtha.

ओंकारपीठ n. N. pr. einer Oertlichkeit.

ओंकारभट्ट m. N. pr. eines Mannes.

ओंकाराख्य? Davon Adj. °मय Hemâdri 1,827,1.

ओंकारी Adv. Lâṭj. 6,10,16 fehlerhaft für ओकारी.

*ओंकारीय्, °यति Denom. von ओंकार.

ओंकारेश्वर Name eines Liṅga.

*ओज्, ओजति (वृद्धौ), ओजयति (बलतेजसोः).

ओज 1) Adj. *ungerade, der erste, dritte u. s. w. in einer Reihe.* — 2) m. *a) *= ओजस् 1) a). — b)* N. pr. eines Sohnes des Kṛshṇa.

ओजस् 1) n. *a)* Sg. und Pl. *Kraft, Stärke, Tüchtigkeit, Lebensfrische, Energie;* in der Med. *Lebenskraft.* ओजसा *mit Macht, kräftig, muthig, entschlossen, nachhaltig. — b) eine kraftvolle, schwungvolle Ausdrucksweise* Vâmana 3,1,4. 5. 2,2. — *c) ein mit zusammengesetzten Wörtern reich ausgestatteter Stil. — d) *Wasser. — e) *Glanz, heller Schein. — f) *Stütze.* — 2) m. N. pr. eines Jaksha.

ओजसीन Adj. *sich kraftvoll erweisend.*

*ओजस्तर Adj. Compar. zur Erklärung von ओगीयंस्.

*ओजस्य्, °स्यते Denom. von ओजस्.

ओजस्य (Maitr. S. 2,3,1) und ओजस्वत् Adj. *kraftvoll.*

ओजस्विता f. *eine kraftvolle, schwungvolle Ausdrucksweise.*

ओजस्विन् 1) Adj. *kraftvoll, energisch, muthig.* — 2) m. N. pr. eines Sohnes des Manu Bhautja VP.² 3,29.

ओजाय्, °यते *sich anstrengen, Kraft anwenden.* °यित n. *kraftvolles Benehmen* Bâlar. 175,10.

ओजिष्ठ 1) Adj. Superl. *der kräftigste unter* (Gen.)

Digitized by Google

...kräftig, ...gewaltig. — 3) m. N. pr. ... Pl. seine Geschlecht.

... Adj. *kräftig, — gewaltiger als* (Abl.), ...kräftig, — gewaltig.

...दा Adj. *Kraft verleihend, stärkend.*

...ति m. N. pr. einer Gottheit des Bodhi-... 347,8.

...ला wohl so zu verbinden und नीवृद्धि: ... m. f. desgl. ebend. 411,16.

...मानी f. *eine best. Pflanze* Kauç. 53. 54.

...मन् m. *Kraft.*

आड m. N. pr. eines Mannes.

आडक m. = आडव.

आडदेश m. N. pr. einer *Gegend.*

आडव m. = आडव.

आडिका und *आडी f. *wilder Reis.*

आडीयदेश m. N. pr. einer *Gegend.*

आड़ु m. 1) Pl. N. pr. eines Volkes, Sg. des Landes. 2) *= आड़ुपुष्प.

आड़ुकाष्ठ्या f. *Hibiscus rosa sinensis* Râgân. 10,124.

आड़ुपुष्प n. *die Blüthe von Hibiscus rosa sinensis.*

आढ Partic. von वह् mit आ.

आढीय्, °यति Denom. von आढ.

आढ़ fehlerhaft für आड़.

*आण, °णाति (अपनयने, अपसारणे).

आणि m. oder f. *ein best. Soma-Gefäss;* gewöhnlich Du. Nach den Comm. *Himmel und Erde.*

आणि v. l.

आणड़ m. Pl. N. pr. eines Volkes MBh. 6,9,57 (आड़ v. l.). Sg. *ein Fürst dieses Volkes* Bâlar. 76,12.

आत Partic. von 3. उ mit आ und von वा, वयति mit आ.

आतप्रोत Adj. *ein- und angewebt* Çiva-Up. 6.

आतवे und आतवै Dat. Inf. zu *weben* RV.

आतु 1) m. *Einschlag eines Gewebes* Kauç. 107. — 2) m. f. **Katze.* — 3) n. Name eines Sâman Ârsh. Br.

आतूर्यम् Adv. *bis die Sonne am Himmel steht* AV. 4,5,7.

आथामेदिवे ein Ausruf in der Litanei Çat. Br. 4,3,2,13. Vgl. Ind. St. 10,37.

आदक Adj. Taitt. Âr. 1,26,7 fehlerhaft für आ°.

आदती Partic. f. 1) Adj. *quellend, wallend.* — 2) f. **Morgenröthe.*

आदन 1) m. n. *Mus, Brei.* Häufig in Composition mit dem Stoffe, aus welchem oder mit welchem der Brei gekocht wird. — 2) m. **Wolke.* — 3) *f. ई *Sida cordifolia.*

आदनपचन m. *das südliche Altarfeuer* Kâṭh. 36,12.

आदनपाकी f. *Barleria caerulea* Nigh. Pr. Kara 3,8.

*आदनपाणिनीय m. Pl. *Schüler des* Pâṇini, *denen es nur um den Brei zu thun ist.*

आदनवत् Adj. *mit Brei versehen.*

आदनसव m. *ein best. Opfer* Comm. zu TBr. 2,766.

*आदनाह्वया und *आदनाह्वा f. *eine best. Pflanze.*

*आदनिक 1) Adj. (f. आ) *dem regelmässig Brei gereicht wird* Kâç. zu P. 4,4,67. — 2) f. आ *Sida cordifolia* Râgân. 4,96.

आदनीय्, °यति *Brei wünschen.*

*आदनीय und *आदन्य Adj. von आदन.

आदरिक MBh. 7,6390 fehlerhaft für आ°.

*आदभ m. und आदभन् n. *das Wogen, Fluthen.*

*आदघस् n. = ऊधस् *Euter.*

आदर्श m. 1) *Haarbusch, Zopf, Flechte.* — 2) *Horn.*

आदर्शदा Adj. *Flechten —, Locken gebend* Kâṭh. 39,9.

आदर्शिन् Adj. *gelockt.*

आदाप्य Absol. von वप् mit आ.

आदाम् Interj. *der feierlichen Bekräftigung* und *ehrfurchtsvollen Anerkennung*, dem Sinne nach oft ἀμήν entsprechend. Wird im Gottesdienst als ein heiliger Ausruf viel gebraucht und beim Beginn und Schluss der Recitation heiliger Werke, sowie vor dem Namen der Gottheit, die angerufen wird, und auch als Gruss ausgesprochen. Erhält später einen mystischen Charakter und wird zum Gegenstand einer religiösen Betrachtung und Vertiefung. आमिति ब्रुवन् so v. a. *bejahend* Comm. zu Nâjas. 3,2,78.

आदाम m. *Genosse* RV.

1. आदामन् m. *Gunst, Freundlichkeit, Beistand.*

2. आदामन् m. *Genosse.*

आदामन्वत् Adj. (f. °न्वती) 1) *freundlich, annehmlich.* — 2) *günstig, gnädig* Maitr. S. 4,3,9.

आदामला f. *ein best.* Çakti Ind. St. 9,98. आदापला v. l.

आदामात्रा f. *Freundlichkeit, Bereitwilligkeit zur Hülfe.*

आदामिल m. N. pr. eines Mannes.

आदाम्या f. *Gunst, Schutz, Hülfe* Maitr. S. 1,8,9.

(आदाम्यावत्) आदामिआवत् Adj. *freundlich, annehmlich.*

आदारिमिका f. Titel eines Abschnittes in der Kaṭhaka-Recension des Jagurveda.

*आदाल 1) Adj. *nass, feucht.* — 2) m. *Arum campanulatum Roxb.*

*आदालड़्, °ड़यति und *आदाल्ड्, आदाल्डयति (उत्क्षेपणे).

*आदाल्ल Adj. und n. = आदाल.

आदावा f. ein Ausruf in der Litanei Lâṭj. 7,2,9.12. 9,8.

आदाविली f. = आदावीली Karmapr. 7,2.5.

आदावीली f. *das Holzstück, in welchem der obere Theil der Spindel läuft* (bei der Feuererzeugung).

आदाष m. *das Brennen.*

*आदाषण 1) m. *scharfer Geschmack.* — 2) f. ई *eine best. Gemüsepflanze.*

आदार्दावन् (Conj.) Adj. *rasch gebend.*

आदाषधि und °धी f. *Kraut, Pflanze,* insbes. *Heilkraut.* Im System *eine einjährige Pflanze.* Der Mond gilt als *Herr der Kräuter,* und einige Kräuter sollen leuchten. *Heilmittel* überh. Suçr. 1,4,15.

*आदाषधिगर्भ m. *der Mond.*

आदाषधिज Adj. *unter Kräutern geboren, — lebend.*

आदाषधिपति m. 1) *der Mond* Kâd. 226,6. — 2) *Arzt.*

आदाषधिप्रस्थ m. N. pr. einer mythischen Stadt.

आदाषधिलोक m. *die Welt der Kräuter.*

आदाषधिवनस्पति n. Sg. und m. Pl. (in einem unaccentuirtem Texte) *Kräuter und Bäume.*

आदाषधीपति m. 1) *das Haupt der Kräuter* (die Soma-Pflanze) Suçr. 2,173,1 (आ° gedr.). — 2) *der Mond.*

आदाषधीमत् Adj. *mit Kräutern verbunden.*

*आदाषधीश m. *der Mond.*

आदाषधीसंशित Adj. *von Kräutern getrieben.*

आदाषधीसूक्त m. *eine best. Hymne.*

आदाषध्यनुवाक m. *ein best.* Anuvâka.

1. आदाषम् Adv. *geschwind, sogleich.*

2. आदाषम् Absol. *brennend,* so v. a. *gar machend.*

आदाषस् in दुरादाषस्.

आदाषसी f. = आदाषसी.

आदाषिष्टदावन् Adj. *sehr rasch gebend.*

आदाषिष्टदृन् Adj. *sehr rasch treffend* TS. 1,4,36,1.

आदाष्ट्र m. v. l. für उष्ट्र *Pflugstier.*

आदाष्ठ 1) m. (adj. Comp. f. *आ und ई; ein vorangehendes अ giebt mit आ — आ oder आ) *a) Oberlippe, Lippe* überh. — *b)* bei einer Feuergrube so v. a. पार्श्वय Hemâdri 1,136,13. fgg. — 2) *f. आष्ठी *Coccinia grandis W. u. A.*

आदाष्ठक 1) am Ende eines adj. Comp. = आदाष्ठ 1) *a).* — 2) *Adj. *auf die Lippen Sorgfalt verwendend.*

आदाष्ठकर्णक m. Pl. N. pr. eines Volkes R. ed. Bomb. 4,40,26.

आदाष्ठकोप m. *Lippenkrankheit.*

*आदाष्ठजाड्य n. = आदाष्ठस्य मूलम्.

आदाष्ठपुट m. *die Höhlung zwischen den geschlossenen Lippen.*

*आदाष्ठपुष्प m. *Pentapetes phoenicea* Râgân. 10,120.

आदाष्ठप्रकोप m. *Lippenkrankheit.*

*आदाष्ठफला f. = आदाष्ठोपमफला Nigh. Pr.

*आदाष्ठरोग m. *Lippenkrankheit.*

आदाष्ठापिधान Adj. *von den Lippen bedeckt* Man-

Digitized by Google

[illegible] 1,7,15. Âçv. Âr. 364,17.

*ओष्ठापमर्दला f. *Coccinia grandis W. u. A.*

ओष्ठ्य 1) Adj. *an den Lippen befindlich, mit d. L. hervorgebracht.* — 2) m. *Lippenlaut* Pân. Gaṇ. 3,16.

*ओष्ण Adj. *lauwarm.*

ओंकृ m. etwa *Aufmerksamkeit, so v. a. Erweisung derselben, Gefälligkeit, officium.*

ओंकृब्रह्मन् m. *ein echter Priester.*

ओंकृल (!) m. N. pr. eines Mannes.

ओंकृस् n. *Gewährung der Anwartschaft, — der Aussicht auf Etwas.*

---

1. *ओ Interj. *der Anrede, des Anrufs, Widerspruchs* und *der Entscheidung.*

2. *ओ 1) m. *a) Laut.* — *b)* Bein. Çeshа's. — 2) f. *die Erde.*

ओकार m. *der Laut* ओ TS. Prât. AV. Prât.

*ओकथ Adj. von ओकथ्य.

*ओकिथक Adj. *der die* Uktha *kennt, — hersagt.*

*ओकिथक्य n. *der Text —, die Richtschnur der* Aukthika.

ओकथ्य 1) *m. Patron. von उकथ. — 2) n. मरुद्दे° Name eines Sâman.

ओक्षन् Adj. (f. ई) *vom Stier kommend, taurinus.*

*ओक्षक n. *eine Menge von Stieren.*

ओक्षगन्धि f. N. pr. einer Apsaras.

ओक्षण m. Patron. von उक्षन्. Pl. *sein Geschlecht.*

ओक्षण und ओक्षर्ण (Çat. Br. 14) 1) Adj. *taurinus.* — 2) *m. Patron. von उक्षन्.

ओक्षणोऽनुयान n. und ओक्षणोरन्ध्र m. n. Namen verschiedener Sâman.

ओखीय, ओखेय und ओख्य m. Pl. *die Schule* Ukha's.

*ओख्येयक Adj. von उख्या.

ओग्रसेनि, *°सेन्य und °सेन्य m. Patron. von उग्रसेन.

*ओग्रेय m. Patron. von उग्र.

ओघ्र n. *grausiges, furchtbares Wesen.*

ओघ m. *Fluth.*

ओचथ्य (°थिन्) m. Patron. von उचथ्य.

ओचिती f. *Angemessenheit, Schicklichkeit* Naish. 2,89. 3,107. 5,61. 6,85. Râgat. 7,1534.

ओचित्य n. 1) *das Gewohntsein an* (im Comp. vorangehend). °मात्रतस् Ind. St. 15,268. — 2) *Gewöhnlichkeit.* — 3) *Erfahrung* Ind. St. 15,349. — 4) *Angemessenheit, Schicklichkeit.*

ओचित्यालंकार m. Titel eines Werkes.

ओच्चामन्यव m. Patron. von उच्चामन्यु.

ओच्चैःश्रवस m. N. pr. von Indra's Rosse.

ओच्च n. *Höhe, Entfernung* (eines Planeten).

*ओजस n. *Gold.*

[illegible]

ओजस्य 1) Adj. *der Lebenskraft zuträglich.* — 2) n. *Energie,* in अनो°.

ओजागरि m. Patron. eines Sundara.

*ओज्जयनक Adj. von उज्जयनी.

ओज्जयनिक m. *ein Fürst von* Uggajant.

*ओज्झिकानि m. Patron. von उज्झिकान.

ओज्झिकायनक m. Pl. N. pr. einer grammatischen Schule.

ओज्ज्वल्य n. 1) *Glanz, heller Schein.* — 2) *Pracht, Schönheit.*

*ओड und f. *ओडी gaṇa गौरादि.

ओडव 1) Adj. (f. ई) *stellaris* Kâd. 200,22. — 2) m. *ein nur aus fünf Tönen bestehender* Râga S. S. S. 32. 100. — 3) f. आ *eine best.* Râgiṇî S. S. S. 38. fgg. 47. 48. 54.

*ओडवि m. Pl. N. pr. eines Kriegerstammes.

*ओडवीय m. *ein Fürst der* Audavi.

*ओडायन n. Patron. *°भक्त von Audâjana *bewohnt.*

*ओडुप und *ओडुपिक Adj. von उडुप.

ओडुम्बर schlechte Schreibart für औडुम्बर.

ओडुलोमि m. Patron. eines Philosophen.

*ओडुलोम्या f. zum Patron. ओडुलोमि.

ओड्र m. Pl. N. pr. eines Volkes, = ओड्र MBh. 6,365. ओड्रा: ed. Bomb.

ओतङ्क fehlerhaft für औतङ्क.

ओतथ्य m. Patron. von उतथ्य Bâlar. 17,23.

ओतथ्येश्वर n. Name eines Liṅga.

ओत्कण्ठ्य n. 1) *Sehnsucht, Verlangen.* — 2) *hoher Grad.*

ओत्कण्ठ्यवत् Adj. *sehnsüchtig, verlangend.*

ओत्कर्ष (Prân. 30,20) und *ओत्कर्ष्य n. = उत्कर्ष 2) *a).*

ओत्क्य n. *Sehnsucht.*

*ओत्क्षेप m. Patron. von उत्क्षेप.

ओत्तङ्क Adj. (f. ई) *dem* Uttaṅka *eigen* MBh. 14,56,3.

ओत्तम und ओत्तमि m. Patron. des 3ten Manu.

ओत्तमिक Adj. *auf die am höchsten Orte (im Himmel) befindlichen Götter bezüglich.*

ओत्तमेय m. Patron. von ओत्तमि.

ओत्तर Adj. *im Norden wohnend.*

*ओत्तरपथिक Adj. *vom Nordland kommend, dahin gehend.*

ओत्तरपदिक Adj. *am hintern Gliede einer Zusammensetzung erscheinend.*

ओत्तरभक्तिक Adj. = उत्तर° Karaka 6,24. 8,9.

ओत्तरवेदिक Adj. *zur* Uttaravedi *gehörig.*

ओत्तराधर्य n. *ein Drüber und Drunter, so v. a. 1) das Uebereinanderstehen.* — 2) *ein Pêle-mêle* P. 3,3,42.

*ओत्तराह्न Adj. *vom folgenden Tage.*

ओत्तरेय m. Metron. von उत्तरा.

ओत्तानपाद und °पादि m. Patron. Dhruva's.

ओत्थानिक Adj. *auf das Sichaufrichten (eines Kindes) bezüglich.*

ओत्थासनिक Adj. Bein. Gojîkandra's.

ओत्पत्तिक Adj. (f. ई) *ungeboren, naturgemäss, natürlich, ursprünglich* Gaim. 1,1,5. Lâṭj. 7,10. °केन in der Bed. eines Adv. Buâc. P. 5,2,20.

*ओत्पात Adj. *über portenta handelnd.*

ओत्पातिक 1) Adj. (f. ई) *eine ausserordentliche Erscheinung bildend, prodigiosus, portentosus.* — 2) m. Titel des 3ten Actes im Mahânâṭaka.

*ओत्पाद Adj. *den* उत्पाद *betreffend, davon handelnd.*

*ओत्पुट und *ओत्पुटिक Adj. von उत्पुट.

*ओत्पुतिक Adj. von उत्पुत.

ओत्र Adj. bei den Mathematikern *grob, roh, ungenau.*

*ओत्स Adj. (f. ई) *in einem Brunnen geboren* u. s. w.

*ओत्सङ्गिक Adj. (f. ई) *auf den Schooss nehmend, in den Busen steckend.*

ओत्सर्गिक Adj. *allgemeine Geltung habend.* Nom. abstr. °त्व n.

*ओत्सायन m. Patron. von उत्स.

ओत्सुक्य n. (adj. Comp. f. आ) 1) *Sehnsucht, Verlangen.* — 2) *Ungeduld.* — 3) *Diensteifer.*

ओत्सुक्यवत् Adj. *mit Ungeduld Etwas* (Dat.) *erwartend.*

ओदक 1) Adj. (f. ई) *a) im Wasser lebend (Wasserthier), — wachsend (Wassergewächs), mit W. zu thun habend, — in Beziehung stehend.* — 2) f. आ *eine von Wasser umgebene Stadt.*

ओदकज Adj. *von Wassergewächsen herrührend.*

*ओदकि m. Patron. von उदक. Pl. N. pr. eines Kriegerstammes.

*ओदकीय m. *ein Fürst der* Audaki.

*ओदङ्कि m. Patron. von उदङ्क. Pl. N. pr. eines Kriegerstammes.

*ओदङ्कीय m. *ein Fürst der* Audañki.

*ओदज्ञायनि m. Patron. von उदज्ञ.

ओदञ्चन Adj. *in einem Schöpfgefäss enthalten.*

*ओदञ्चनक Adj. von उदञ्चन.

*ओदञ्चि m. Patron. von उदञ्च् gaṇa बाह्वादि und पैलादि.

*ओदनिक Adj. (f. ई) *sich auf das Breikochen verstehend.*

ओदन्य्य und ओदन्यव्य m. Patron. des Muṇḍibha.

*ओदन्यायनि (gaṇa तिकादि in der Kâç.) und

Digitized by Google

औदन्वत 1) Adj. *marinus* Bâlar. 267,9. — 2) *m. Patron. von उदन्वत्स् Kâç. zu P. 8,2,13.

*औदपान Adj. (f. ई) von उदपान.

*औदबुद्धि m. Patron. gaṇa पैलादि in der Kâç.

*औदभृज्जि und *औदमज्जि m. Patron.

*औदमेघ m. 1) Pl. *die Schüler der* Audameghjâ. — 2) = औदमेघ्यानां संघः.

*औदमेघि m. Patron. Kâç. zu P. 6,3,57.

*औदमेघीय Adj. *dem* Audameghi *gehörig.*

*औदमेघेय Adj. von औदमेघ्या.

*औदमेघ्या f. zu औदमेघि Mahâbh. 4,33,*a.*

*औदमेयि m. Patron. gaṇa रैवतिकादि in der Kâç.

औदयक m. Pl. Name einer astronomischen Schule.

औदयन Adj. *von* Udajana *herkommend, ihm eigen.*

औदयिक Adj. 1) *von Sonnenaufgang zu rechnen* Comm. zu Ganit. Grah. 5. — 2) bei den Gaina *aus dem Thätigkeitsdrange hervorgehend, beim Erscheinen der Thätigkeit sich bildend.*

औदर Adj. *im Bauche befindlich* Suparn. 17,1. Krankheiten Hemâdri 1,725,4. 5.

औदरिक Adj. (*f. ई) 1) *den Genüssen des Bauches fröhnend, Schlemmer* MBh. 7,148,3. Suçr. 1, 335,17. — 2) *dem Bauche zusagend* (Speise) Lalit. 331,5. 6. 337,11. — 3) *wassersüchtig* Hemâdri 1, 768,11. — 4) *ganz hingegeben.* कार्यविषये Comm. zu Gaṇar. 2,101.

औदर्य Adj. *im Bauche —, im Mutterleibe sich befindend.*

औदल 1) m. Patron. von उदल. — 2) n. Name verschiedener Sâman Ârsh. Br.

*औदवापि m. Patron. von उदवाप. °वाकि Kâç.

औदवाक् (AV. Pariç. 43,4) und औदवाकि (!) m. Patron. von उदवाक्.

औदवज्र Adj. (f. ई) von Udavraǵa *herrührend* Ind. St. 14,160.

औदव्रजि m. Patron. von उदव्रज.

*औदप्रुढि m. Patron. von उदप्रुढ.

*औदश्वित und *°श्वित्क Adj. *mit* Udaçvit *zubereitet.*

*औदस्थान Adj. von उदस्थान.

औदात्त्य n. *Hochbetontheit.*

औदारिक m. bei den Gaina *der gröbere Körper der Seele.*

औदार्य n. 1) *edles, würdevolles Wesen, Adel.* — 2) *Freigebigkeit.* — 3) *edle Ausdrucksweise.*

औदार्यता f. *Freigebigkeit* Pañkad. 35.

औदासीन्य und औदास्य n. *der Zustand des Unbetheiligten, Gleichgültigkeit* Kâd. II,115,11.

औदीच्य Adj. *aus dem Norden stammend, nördlich.*

औदीच्यप्रकाश m. Titel eines Rechtsbuches.

औडुम्बर 1) Adj. (f. ई) a) *vom Baume* Udumbara *herrührend, aus dessen Holze gemacht.* Nom. abstr. °ता f. und °त्व n. Njâyam. 1,2,5 und Comm. — b) *kupfern* Sâmav. Br. 2,5,3. — c) °री संहिता Titel eines Werkes. — 2) m. a) *eine an* Udumbara *reiche Gegend.* — b) *ein best. Wurm* Kâraka 1,19. — c) Bein. Jama's. — d) Pl. N. pr. eines Volkes. — e) Pl. N. pr. eines Geschlechts. — f) Pl. Bez. *einer Art von Asketen.* — 3) f. ई a) *ein Zweig vom* Udumbara Lâṭj. 1,7,1. Njâyam. 1,3,4. — b) *ein best. Saiteninstrument* S. S. S. 185 (औडुम्बरी). — 4) n. a) *ein Gehölz von* Udumbara. — b) *ein Holzstück von* U. — c) *Frucht des* U. — d) *eine Art Aussatz.* — e) **Kupfer.*

*औडुम्बरक m. *das von den* Udumbara *bewohnte Gebiet.*

*औडुम्बरच्छद् m. *Croton polyandrum* Nigh. Pr.

औडुम्बरायण m. Patron. von उडुम्बर. N. pr. eines Grammatikers.

औडुम्बरायणि m. Patron. von औडुम्बरायण.

*औडुम्बरि m. *ein Fürst der* Udumbara.

औद्गात्र 1) Adj. *den* Udgâtar *betreffend.* — 2) n. *die Function des* U.

औद्गात्रसारसंग्रह m. Titel eines Werkes.

औद्दालकायनि m. Patron. von उद्दालकायन Gobh. 3, 10,7. 13. *f. °नी.

*औद्दालकायनीय Adj. von औद्दालकायनि.

औद्भर्ण (Maitr. S. 3,6,5. औद्भरण्य n. Nom. abstr. ebend.) und औद्धर्ण n. Bez. *gewisser Libationen.*

*औद्दण्डक Adj. von उद्दण्ड.

औद्दालक n. 1) *Honig von Bienen, welche in die Erde bauen,* Bhâvapr. 2,62. Rigan. 14,118. — 2) *ein best. Gelübde.* — 3) N. pr. eines Tîrtha.

*औद्दालकायन m. Patron. von औद्दालकि.

औद्दालकि m. Patron. von उद्दालक.

औद्देशिक Adj. *aufweisend, aufzählend.*

औद्धत्य n. *Aufgeblasenheit* und *die damit verbundene Geringschätzung Anderer.*

औद्धारिक Adj. *zum ausgeschiedenen, ausgewählten Theil gehörig.*

औद्धित्य n. *ausgelassene Freude* (buddh.).

औद्भट m. Pl. *die Schüler des* Udbhaṭa.

औद्धारि m. Patron. von उद्धार.

औद्भिज्ज 1) Adj. *aus der Erde hervorkommend* Hariv. 11122. — 2) *n. *Steppensalz* Rigan. 6,108.

औद्भिद 1) Adj. *durch einen Durchbruch zu Tage tretend* MBh. 3,197,28. *hervorsprudelnd.* लवण *Steppensalz.* — b) *zum Ziel durchdringend, sieg-*

[illegible] (Âpast. Ça. 6,20) n. *Sieghaftigkeit.*

*औद्याव Adj. (f. ई) von उद्याव.

औद्वाहिक Adj. *mit der Hochzeit in Verbindung stehend, bei dieser Gelegenheit geschenkt* 192,11 (Conj.).

*औद्वेप Adj. von उद्वेप.

औधस Adj. *im Euter enthalten.*

औधेय m. Pl. N. pr. eines Geschlechts und einer Schule des weissen Jaǵus Ârsh. 46.

औन्नत्य n. *Höhe.*

*औन्नेत्र n. *die Function des* Unnetar.

औन्मुख्य n. *das sehnsüchtige Hinaufblicken nach, das Erwarten von* Spr. 5888.

*औपकर्णिक Adj. *am Ohr befindlich.*

*औपकलाप्य n. Adj. von उपकलापम्.

औपकायन m. Patron. von उपक. N. pr. eines Autors Hemâdri 1,52,16. Auch im *Pl.

औपकार्य n. (?) und °या f. *ein königliches Zelt.*

औपकुर्वाणक m. = उपकुर्वाणक.

*औपकूल Adj. *am Ufer gelegen.*

औपगव 1) *Adj. *dem* Upagu *gehörig.* — 2) m. Patron. von Upagu. Auch im Pl. *f. ई. — 3) n. Name zweier Sâman Lâṭj. 7,10,10.

*औपगवक 1) Adj. *von den* Aupagava *kommend* Ind. St. 13,416. — 2) m. *ein Verehrer* Upagu's P. 4,3,99, Sch.

औपगवि m. Patron. von औपगव.

*औपगवीय m. Pl. *die Schüler des* Aupagavi.

औपगात्र n. Nom. abstr. von उपगातर् Çâṅkh. Br. 12,5.

*औपग्रस्तिक und *औपग्रहिक m. *die Sonne* oder *der Mond während einer Finsterniss.*

औपचन्धनि m. = औपजन्धनि.

*औपचाकवि m. Patron. von उपचाकु.

औपचारिक Adj. (f. ई) 1) *auf Höflichkeit beruhend.* नामन् *Ehrenname.* — 2) *uneigentlich gemeint, nicht wörtlich aufzufassen.*

औपच्छन्दसक (wohl falsch) und °दसिक 1) Adj. *dem* Veda *gemäss.* — 2) n. *ein best. Metrum.*

औपजन्धनि m. Patron. eines Lehrers.

*औपजानुक Adj. *am Knie befindlich.*

औपतस्विनि m. Patron. eines Râma.

औपदेशिक Adj. (*f. ई) 1) **vom Unterricht lebend.* — 2) *auf besonderer Vorschrift (ad hoc) beruhend* Paribh. 120,2. Nom. abstr. °त्व n. Comm. zu Kâṭj. Ça. 5,11,21.

औपद्रविक Adj. *die Symptome betreffend, davon handelnd.*

औपद्रष्ट्र n. *Augenzeugenschaft, Aufsicht.*

Digitized by Google

उपधर्म्य n. *falsche Lehre, Ketzerei.*

उपधिका Adj. *betrügerisch;* m. *Betrüger, Schelm* Kâraka 4,8. *Erpresser von Geld* (Koll.) Chr. 204,13.

उपधेनव m. N. pr. eines Arztes.

*उपधेय 1) Adj. *zu dem* उपधि *genannten Theile des Rades dienend.* — 2) n. = उपधि 3).

उपनायक (wohl °यिक) Adj. *zur Darbringung bestimmt.*

उपनायनिक Adj. *das* Upanajana 4) *betreffend, dafür bestimmt.*

उपनासिक Adj. *an der Nase befindlich.*

उपनिधिक Adj. *ein Depositum bildend.*

*उपनिषत्क Adj. *von einer* Upanishad *lebend.*

उपनिषद् 1) Adj. (f. ई) *in einer* Upanishad *enthalten, — gelehrt.* — 2) m. *ein Anhänger der* Upanishad, d. h. *ein* Vedântin Çaṁk. zu Bâdar. 2,2,10.

उपनिषदक Adj. Upanishad-*artig.*

उपनीविक Adj. *am Schurz befindlich* Çiç. 10,60.

उपपक्ष्य Adj. *in der Achselhöhle befindlich.*

उपपत्तिक Adj. *was gerade vorhanden ist.*

उपपत्य n. *ein Verhältniss mit einem Nebenmanne.*

उपपातिक 1) Adj. *der eine kleinere Sünde begangen hat.* — 2) n. Titel eines Upâṅga bei den Gaina.

उपपादक (?), °पादिक (Kâraka 4,3 neben den beiden anderen Formen) und °पादुक (Lalit. 145, 12) Adj. = उपपादुक.

*उपबाकृवि m. Patron. von उपबाकु.

*उपबिन्दवि m. Patron. von उपबिन्दु.

उपभृत Adj. *zum* Upabhṛt-*Löffel gehörig, darin enthalten* u. s. w. Gaim. 4,1,44.

उपमन्यव m. 1) Patron. von Upamanju. — 2) Pl. Name einer Jagus-Schule Ârsav. 44,19.

उपमानिक Adj. *auf Induction beruhend* Comm. zu Nyâyas. 2,1,19.

उपमिक Adj. *zur Vergleichung dienend, V. bildend* Daiv. Br. 3.

उपमित Adj. *dem Jmd gleichkommt, erreicht, aequatus* Daçak. 5,21.

उपम्य n. (adj. Comp. f. आ) *das Verhältniss der Aehnlichkeit* oder *Gleichheit, Vergleichung.* बीजोपम्येन *in der Weise des Samens,* आत्मोपम्येन *als wenn es die eigene Person beträfe,* वात्योपम्या Adj. f. *einem Sturmwind ähnlich.*

उपयज्ञ Adj. *zu dem* Upajag *gehörig* Âçv. Çr. 4,12,3.

उपयिक Adj. (f. ई) 1) *schicklich, passend, angemessen.* Nom. abstr. °ता f. (Comm. zu Âçv. Çr. 1, 1,1) und °त्व n. — 2) *Jmd gehörend.*

°उपयोगिक Adj. *die Anwendung von — betreffend.*

उपर् m. Patron. des Daṇḍa Maitr. S. 3,8,7.

उपरव Adj. v. l. उपरव Comm. zu Kâtj. Çr. 8,5,7.

*उपरायिक Adj. (f. आ und ई) von उपराय.

*उपराधिष्य n. Nom. abstr. von उपराधिय.

*उपरिष्ट Adj. *supremus.*

उपरिष्टिक Adj. dass. रत n. = विपरीतरत.

*उपरैधिक und *उपरोधिक m. *ein Stab von Pîlu-Holz.*

उपल 1) Adj. *a) steinern.* — *b) von Steinen (Mühlsteinen, erhoben (Abgabe).* — 2) f. आ N. pr. einer Çakti Nâs. Up. (Bibl. ind.) 66. उपमला v. l.

उपवसथिक 1) Adj. *zum* Upavasatha *gehörig, — bestimmt* Gobh. 1,5,26. 6,1. — 2) Titel eines Pariçishṭa zum SV.

उपवसथ्य Adj. = उपवसथिक 1).

उपवस्त und °क (Comm. zu Kâtj. Çr. 176,2) n. *Einleitungsfeier am Vortage, in Fasten* u. s. w. *bestehend* Âpast.

*उपवस्तिक Adj. *von* उपवस्ति *lebend.*

*उपवस्त्र n. *Fasten.*

*उपवस्त्रक n. *Fastenspeise.*

उपवस्थ n. = उपवस्त.

*उपवास Adj. (f. ई) *zu den Fasten in Beziehung stehend.*

*उपवासिक Adj. (f. ई) 1) *für die Fasten geeignet.* — 2) *die Fasten zu halten im Stande seiend.*

उपवाह्य 1) Adj. *zum Fahren* oder *Reiten bestimmt.* — 2) *m. *ein von einem Fürsten geritteter Elephant.*

उपवीतिक n. *das Umhängen der heiligen Schnur.*

उपवीली f. v. l. für ग्रोवीली.

उपवेशि m. Patron. des Aruṇa.

*उपवेशिक Adj. (f. ई) *vom* उपवेश *lebend.*

उपश = ग्रोपश in स्वोपश.

उपशट् m. *ein best.* Ekâha.

उपशमिक Adj. bei den Gaina *aus dem zur Ruhe Gekommensein hervorgehend.*

*उपशाल Adj. *an der Halle gelegen.*

उपशिव Adj. (f. ई) *zu* Upaçiva *in Beziehung stehend.*

उपशिवि m. Patron. eines Grammatikers.

उपश्लेषिक Adj. *mit unmittelbarer Berührung verbunden.*

*उपसंक्रमण Adj. (f. ई) von उपसंक्रमण.

उपसंख्यानिक Adj. *auf einer Hinzufügung, Ergänzung beruhend, in einer E. erwähnt.*

1. उपसद् Adj. 1) *mit* Upasad *beschäftigt* u. s. w. — 2) *das Wort* उपसद् *enthaltend.*

2. उपसद् m. fehlerhaft für उपशद्.

उपसंध्य Adj. *zur Dämmerungszeit in Beziehung stehend.*

उपसर्गिक Adj. 1) *Widerwärtigkeiten —, störenden Erscheinungen* u. s. w. *gewachsen.* — 2) *hinzutretend, aus einem Andern sich entwickelnd* (eine Krankheitserscheinung). — 3) *ansteckend* (Krankheit) Suçr. 1,271,13.

*उपसीर्य Adj. *am Pflug befindlich.*

*उपस्थान und *उपस्थानिक Adj. (f. ई) von उपस्थान.

*उपस्थिक Adj. (f. ई) *von Hurerei lebend.*

*उपस्थूणय Adj. *an einem Pfosten befindlich.*

उपस्थ्य n. *Geschlechtsgenuss.*

उपस्वस्ती f. Patron. °पुत्र m. N. pr. eines Lehrers.

*उपकृस्तिक Adj. von उपकृस्त.

उपकारिक n. *Darbringung.*

उपाकरण 1) Adj. *die Vorbereitung betreffend.* — 2) n. *Beginn des* Veda-*Studiums* Âpast.

उपादानिक Adj. von उपादान.

उपाधिक Adj. *von einer bestimmten Bedingung abhängig, nur unter gewissen Bedingungen wahr und gültig, nicht zum Wesen einer Sache gehörig* Sarvopan. S. 402. Nom. abstr. °त्व n.

*उपाध्यायक Adj. *vom Lehrer stammend.*

*उपानक्य Adj. *zur Bereitung von Schuhen dienend.*

उपानुवाक्य 1) Adj. *im* Upânuvâkja *erwähnt* Gaim. 5,3,15. — 2) n. = उपानुवाक्य 2) Comm. zu TS. 1,14,22 und zu Gaim. 5,3,15.

उपापिक fehlerhaft für ग्रोपयिक.

उपावि m. Patron. des Gânaçruteja.

1. उपासन n. 1) *das für häuslichen Gottesdienst bestimmte Feuer.* °प्रयोग m. *das betreffende Ritual.* — 2) *ein für die Manen bestimmter kleiner Kloss.*

2. उपासन Adj. (f. आ) *was mit dem* Aupâsana-*Feuer vollbracht wird.*

उपासनिक m. = 1. उपासन 1).

उपेय (!) m. Patron.

उपोदिति m. Patron. des Tumiṅga.

उपोदितेय m. Metron. von उपोदिता.

उपोद्घातिक Adj. *gelegentlich, durch Etwas veranlasst* Sâj. zu Shadv. Br. 2,9.

उब्ज wohl m. Patron.

ओम् Indecl. *die heilige Silbe der Çûdra.*

ओम Adj. (*f. ई) 1) *flächsen.* — 2) *zur* Umâ *in Beziehung stehend.*

*ओमक Adj. *flächsen.*

ओमापत 1) Adj. Çiva *gehörig* Bâlar. 77,10. — 2) n. *die Geschichte, wie* Çiva *der Gemahl der* Umâ *wurde,* Bâlar. 29,14.

*ओमिक Adj. (f. ई) von उमा.

*ओमीन n. *Flachsfeld.*

*ओम्भेयक Adj. von उम्भि.

Digitized by Google

ऐराग 1) Adj. *zu den Schlangen in Beziehung stehend, serpentinus* Naish. 8,44. — 2) *n. *das Mondhaus* Âçleshâ.

ऐराध 1) Adj. *vom Widder —, vom Schaf kommend.* — 2) m. *a) *eine wollene Decke. — b)* N. pr. eines Arztes.

*ऐराधक m. *Schafheerde.*

ऐराधिक m. *Schafhirt.*

ऐराव 1) m. Patron. des Arga. — 2) *n. *Weite, Geräumigkeit, Ausgedehntheit, Grösse.*

ऐराश m. *ein Bewohner von* Uraça oder Uraçâ.

ऐरास Kâç.

1. ऐरास 1) Adj. (f. ई) *a) aus der Brust kommend* (Laut). — *b) angeboren, eigen* (बल). — *c) selbsterzeugt, leiblich.* — 2) m. *a) Brustlaut* Pân. Gaṇ. 3,16. — *b) ein leiblicher Sohn.* — 3) f. ई *eine leibliche Tochter* Naish. 9,72.

2. *ऐरास Adj. *aus* Urasâ *stammend.* Vgl. ऐराश.

*ऐरासायनि m. Patron. von उरस् und ऐरास.

ऐरासि m. Patron. Auch Pl.

ऐरास्य Adj. 1) *aus der Brust kommend* (Laut). — 2) *selbsterzeugt, leiblich* Spr. 1496, v. l.

ऐरा f. N. pr. einer Frau.

*ऐरिण n. *Steppensalz* Râgân. 6,108.

ऐरुक्तय n. Name eines Sâman.

ऐरुक्तयस m. Patron. von उरुक्तयस् Âçv. Çr. 12,13,2.

ऐरुस्य n. *eine best. lobenswerthe Eigenschaft des rednerischen Ausdrucks.*

ऐरुत्य n. *Vollkraft, Fülle* Comm. zu Kâtj. 1,71.

ऐर्ण Adj. (*f. ई) *wollen.*

*ऐर्णक Adj. dass.

*ऐर्णनाभ m. Patron. von ऊर्णनाभ.

*ऐर्णनाभक Adj. *vom Stamme der* Ûrṇanâbha *bewohnt.*

ऐर्णवाभ m. Patron. von ऊर्णवाभ. Auch Pl. Insbes. N. pr. 1) eines Dämons. — 2) eines Grammatikers.

ऐर्णायव n. Name eines Sâman.

*ऐर्णावत und *ऐवत्य m. Patron. von ऊर्णावत्.

ऐर्णासूत्र Adj. (f. ई) *aus wollenen Fäden bestehend* Çâṅkh. Gṛhj. 2,1 (ऊर्णा° gedr.).

ऐर्णिक Adj. (*f. ई) *wollen.*

*ऐर्दायनी f. Patron. oder Metron. von उर्दि.

*ऐर्धकालिक Adj. (f. आ und ई) *aus der späteren Zeit.*

ऐर्धदेह n. *das künftige Leben.*

ऐर्धदेहिक Adj. (f. आ) *was mit dem künftigen Leben in Verbindung steht; n. Vorbereitungen zum künftigen Leben, Todtenceremonie, Gaben, welche bei einem Todesfalle vertheilt werden.* क्रियतामैर्धदेहिकम् *so v. a. bereite dich zum Tode.*

ऐर्धदेहिककल्पवल्लि f., °निर्णय m. und °पद्धति f. Titel von Werken.

*ऐर्धदैहिक Adj. = ऐर्धदेहिक.

*ऐर्धदमिक Adj. von ऊर्धदम.

ऐर्धभक्तिक Adj. *nach dem Essen angewendet.*

ऐर्धसमन n. Name eines Sâman.

*ऐर्धस्नातसिक m. *ein Verehrer* Çiva's.

ऐर्मिलेय m. Metron. von ऊर्मिला.

ऐर्म्य m. *eine best. Personification.*

1. ऐर्व 1) Adj. (f. ई) *zur Erde gehörig.* छाया *der Schatten der Erde.* — 2) *n. *Steppensalz* Râgân. 6,108.

2. ऐर्व m. Patron. (von उर्व) verschiedener Ṛshi 105,25. Pl. Bez. *bestimmter Manen.* *f. ऐर्वी.

3. ऐर्व 1) Adj. *den Ṛshi* Aurva *betreffend.* — 2) m. *das unterseeische Feuer* (das in's Meer gefahrene Zornesfeuer des Aurva Bhârgava). Pl. 169,25.

ऐर्वदृक्न m. = 3. ऐर्व 2).

ऐर्वभृगुवत्(ऐरुभ्र°) Adv. *wie* Aurva *und* Bhṛgu Ṛv. 8,91,4.

ऐर्वर Adj. *von der Erde kommend* (Staub) Spr. 5903.

*ऐर्वश Adj. *das Wort* उर्वशी *enthaltend.*

ऐर्वशेय 1) Adj. *von der* Urvaçî *stammend.* — 2) *m. Metron. Agastja's.

ऐर्वाग्नि und ऐर्वानल (Kâd. 48,2. II,50,10) m. = 3. ऐर्व 2).

ऐर्वाय्, °यते *wie das unterseeische Feuer sich gebaren* Veṇis. 60.

*ऐल m. = ऐल 2) Nigh. Pr.

*ऐलन्दक Adj. von उलन्द.

*ऐलपि m. Patron. von उलप. Pl. N. pr. eines Kriegerstammes.

*ऐलपिन् m. Pl. *die Schüler des* Ulapa.

*ऐलपीय m. *ein Fürst der* Aulapi.

*ऐलभीय m. *ein Fürst der* Ulabha gaṇa दाम्न्यादि in der Kâç.

ऐलानि m. nach Sâj. Patron. = शांतनव.

*ऐलुपड m. Patron. des Supratîta.

1. *ऐलूक 1) m. N. pr. eines Dorfes Ind. St. 13, 393. — 2) n. *eine Menge von Eulen.*

2. *ऐलूक Adj. (f. ई) von ऐलूक्य.

*ऐलूकीय Adj. von 1. ऐलूक.

ऐलूक्य m. 1) Patron. von उलूक. — 2) *ein Anhänger der* Vaiçeshika-*Lehre.*

ऐलूखलि Adj. *vom Mörser kommend u. s. w.*

ऐवीली f. v. l. für ऐवीली.

ऐवेणाक n. *ein best. Gesang.*

ऐवेली f. = ऐवीली Comm. zu Kâtj. Çr. 25,7,33.

ऐशत m. Patron. von उशत Hariv. 1,36,7 (ऐषत gedr.).

ऐशन 1) *Adj. (f. ई) = ऐशनस. — 2) n. Name verschiedener Sâman Comm. zu Njâjam. 9,2,9.

ऐशनस 1) Adj. (f. ई) von Uçanas *herrührend, ihm eigenthümlich* Mudrâr. 8,9. — 2) m. Patron. von Uçanas. f. ई. — 2) n. *a) das von Uçanas verfasste Gesetzbuch.* — *b)* N. pr. eines Tîrtha.

ऐशनस्य (!) Adj. *von* Uçanas *herrührend* Mudrâr. (1926) 24,9.

ऐशानि Adj. Ṛv. 10,30,9 vielleicht = आजिशान.

ऐशिज्ञि 1) Adj. *begierig, eifrig, verlangend.* — 2) m. Metron. oder Patron. des Kakshîvant.

ऐशीनर 1) Adj. (f. ई) *zum Volk der* Uçînara *gehörig.* — 2) f. ई N. pr. einer Gemahlin des Purûravas.

ऐशीनरि m. *ein Fürst der* Uçînara.

ऐशीर 1) Adj. *aus* Uçîra *gemacht.* — 2) m. n. *der Griff eines Fliegenwedels.* — 3) n. *a) eine aus* Uçîra *bereitete Salbe.* — *b) ein Bett, welches zugleich als Sitz gebraucht wird.*

*ऐशीरिका f. 1) *Schössling.* — 2) *Napf.* — Buddh.

*ऐषण n. *brennender Geschmack.*

ऐषत s. ऐशत.

ऐषदश्वि m. Patron. des Vasumant.

ऐषधि 1) Adj. *aus Kräutern bestehend.* — 2) f. ऐषधी Bein. der Dâkshâjaṇî. — 3) n. *a) das Kraut, die Gesammtheit der Kräuter.* — *b) Heilstoff aus Kräutern, Arzenei.* — *c) Kräutergefäss.*

ऐषधपेषक m. *Arzeneireiber* Karaka 1,15.

ऐषधावली f. Titel eines Werkes.

ऐषधि und ऐषधी f. in der Bed. von *Kraut* fehlerhaft für ऐ°.

ऐषधी Adv. mit कर् *in eine Arzenei umwandeln.*

*ऐषर n. 1) *Steppensalz.* — 2) *eine Art Magnet.*

*ऐषरक n. *Steppensalz.*

ऐषसि 1) Adj. *morgendlich.* — 2) f. ई *Tagesanbruch.* — 3) n. Name verschiedener Sâman.

*ऐषिक Adj. *in der Nacht wandelnd.*

ऐषिज्ञ und ऐषीज्ञ fehlerhaft für ऐशिज्ञ.

ऐष्ट्र 1) Adj. *a) vom Büffel oder Kamel kommend* Gaut. — *b) *reich an Büffeln oder Kamelen.* — 2) n. *a) Büffelfell* Vaitân. — *b) *das Kamel* (als Gattung).

*ऐष्ट्रक 1) Adj. *vom Kamel herrührend.* — 2) n. *eine Menge Kamele.*

*ऐष्ट्ररथ Adj. *zu einem von Kamelen gezogenen Wagen gehörend.*

ऐष्ट्रात्ति m. Patron. von उष्ट्रात्त.

*ऐष्ट्रायण m. Patron. von उष्ट्र.

ऐष्ट्रिक 1) Adj. *vom Kamelweibchen herrührend.* — 2) m. *Oelmüller* (nach Nilak.).

ऐष्ठि Adj. *lippenförmig.*

ऐष्णिक् 1) Adj. *aus* Ushṇih *bestehend, mit U.*

Digitized by Google

beginnend u. s. w. — 2) *n. = उक्षिक् gaṇa प्रज्ञादि in der Kâç.

औक्षीक m. Pl. N. pr. eines Volkes.

औक्ष्य n. *Wärme, Hitze, Brennen.*

औष्म्य n. fehlerhaft für औक्ष्य.

Nachträge und Verbesserungen.

2. अ°, अस्वप्नम् Tâṇḍya-Br. 10,4,4.

अंश 1) केनांशेन so v. a. *in welchem Stücke?* Daçak. 51,7. — 3) *Nenner eines Bruchs.*

अंशसवर्णन n. *das Reduciren von Brüchen auf einen gemeinschaftlichen Nenner* Lîlâv. S. 8.

अंशस्वर m. *Haupt- oder Leitton in einem Musikstücke* S. S. S. 34.

अंशु 1) auch *eine best.* Soma-*Libation* Çat. Br. 4,1,2,2. 6,2,1. fgg. अंशुवत् Adv. Kâtj. Çr. 12,5,19. 15,8,22. अंशुचमस m. 22,8,23. — 4) *Faden* Kâraka 4,1.

अंशुधारय m. *Lampe* Maitrjup. 6,35.

अंशूदक n. *Wasser, das den Strahlen der Sonne oder des Mondes ausgesetzt war,* Bhâvapr. 3,15.16.

अंसदघ्न Adj. (f. आ) *bis zur Schulter reichend* Çat. Br. 14,1,2,10.

अंकोमुच् m. N. pr. eines Ṛshi Ârsh. Br.

अकण्ठ auch *keine Stimme habend, heiser* Spr. 4913.

*अकत Adj. P. 5,1,121.

अकत्थन 1) Adj. *nicht prahlend* MBh. 3,45,10. — 2) n. auch *vieles Reden* Suçr. 2,363,18.

अकपिल Adj. (f. आ) *nicht bräunlich* Hemâdri 1, 681,17.

अकम्पित auch *nicht in eine zitternde Bewegung versetzt.*

अकम्प्य Adj. *nicht zum Zittern zu bringen, — von der Stelle zu rücken.*

अकराल Adj. (f. आ) 1) *nicht schartig* Suçr. 1,27, 14. — 2) *sanft, milde.* Augen Bhâg. P. 3,13,28.

अकर्णप्रावृत Adj. *bis zu den Ohren exclusive verhüllt* Âpast. im Comm. zu Tâṇḍya-Br. 8,7,7.

अकलित Adj. *unbekannt, unbestimmbar* Mâlatîm. 40,3 (96,1). Kathâs. 123,339.

अकल्माष Adj. (f. ई) *nicht bunt* Çat. Br. 6,3,1,32.

अकल्य (so zu lesen) Adj. *nicht zu errathen* Daçak. 42,19.

*अकशाप m. N. pr. eines Mannes gaṇa प्रुधादि in der Kâç.

अकस्यविद् Adj. *nicht auf Etwas merkend* Maitr. S. 1,5,12.

अकाञ्चन Adj. *ohne Gold, — Goldschmuck* Naish. 9,28.

अकामयमान Adj. *nicht wünschend* Çat. Br. 14, 7,2,8.

अकाम्य Adj. *nicht begehrenswerth* Kap. 1,85.

1. अकारण, °तस् = अकारणात् u. s. w. Çiç. 10,16.

अकार्षण्य definirt Hemâdri 2,*a*,9,6.7.

अकावङ्क n. = अङ्काङ्क Maitr. S. 2,8,7.

अकिंचिज्ञ Adj. *Nichts wissend* Spr. 5188.

अकिंचिद् *Nichts.* उक्ता MBh. 13,41,27.32,36.55,3.

अकुण्ठ Adj. *nicht stumpf, scharf* (eig. und übertr.).

अकुण्ठधिष्ण्य n. = वैकुण्ठलोक Bhâg. P. ed. Bomb. 3,5,45.

अकुण्ठित Adj. = अकुण्ठ.

अकुष्ठिपृषत् Adj. *weder aussätzig noch gesprenkelt* Âçv. Gṛhj. 4,8,4.

अकूजन n. *das Schweigen* MBh. 12,109,15.

अकृत 1) *a*) Nom. abstr. °त्व n. Kâtj. Çr. 20,4,6.

अकृतकृत्य Adj. *der seine Pflicht nicht gethan hat.* Nom. abstr. °त्व n. Ind. St. 15,348.

अकृतव्यूह Adj. *eine Sache nicht weiter verfolgend, sich über Etwas nicht aussprechend* Pariç. 56.

अकृतश्मशान Adj. *der keine Leichenstätte angelegt hat* Çat. Br. 13,8,1,1.

अकृप Adj. (f. आ) *mitleidlos, grausam* Daçak. 80,5.

अकृष्ट 1) *c*) *nicht gezogen,* von einer best. Aussprache der Vocale Saṃhitopan. 29,3. 6. 7.

अकृष्ण Adj. *nicht schwarz* Kâtj. Çr. 22,4,18.

अकोपन Adj. (f. आ) *nicht zornig, — böse.* Kuh Hemâdri 1,456,2.

अकौद्रेय m. *kein* Kaudreja Kâtj. Çr. 10,2,21.

अकौशल Mudrâr. 70,19. 20 (117,11. 12).

अक्का *Hurenwirthin* Pañkad.

2. अक्रम, °म् Adv. *gleichzeitig* Naish. 8,4.

अक्रमशस् Adv. dass. Kap. 2,32.

अक्रिमि m. *kein Wurm* Çat. Br. 5,4,1,2.

अक्रीत Adj. *nicht gekauft* Çat. Br. 3,2,4,7. Tâṇḍya-Br. 9,5,1.

अक्रुद्ध Adj. *nicht erzürnt* Taitt. Âr. 1,4,2.

अक्रुध्यत् Adj. *nicht zürnend* Çat. Br. 14,2,2,30.

अक्रूर 1) Çat. Br. 5,4,3,12.

अक्रूरपरिवार Adj. *eine milde Umgebung habend.* Nom. abstr. °ता f. Kâm. Nîtiç. 8,11.

1. अक्रोध Çat. Br. 3,2,2,24.

2. अक्रोध, f. आ Hemâdri 2,*a*,92,9.

अक्लिष्ट 3) *keine Pein verursachend* Kap. 2,33.

अक्लोश Adj. dass. Hemâdri 1,15,3.

3. अक्ष 1) n. auch *sinnliche Wahrnehmung* Nyâyam. 1,1,17.

अक्षतामय m. *eine Krankheit ohne Verletzung* Çat. Br. 13,3,2,3.

अक्षत्रिय m. *kein* Kshatrija Çat. Br. 6,6,2,12.

अक्षदाय m. *Zug mit einer Spielfigur* Naish. 6,71.

अक्षद्वार n. *Achsenloch* Sây. zu ṚV. 5,30,1.

*अक्षभार m. gaṇa वंशादि.

अक्षमालामय Adj. *aus Rosenkränzen gebildet* Hemâdri 2,*a*,104,14.

अक्षय 2) f. *b*) N. pr. einer Jogini Hemâdri 2,*a*,93,18.

अक्षयवट m. N. pr. eines Tîrtha Comm. zu Vishṇus. 85,5.

अक्षय्य, अक्षय्योदक n. *Wasser, begleitet von dem Wunsche, dass es nie mangeln möge,* Jâgñ. 1,242. Vishṇus. 21,4. 73,27. अक्षय्यस्थाने Çâṅkh. Gṛhj. 4, 2. Jâgñ. 1,251.

अक्षर 2) m) Name eines Sâman Ârsh. Br.

अक्षरशस् Maitr. S. 3,1,1.

अक्षरशिक्षा f. *das Abece* Daçak. 15,12.

अक्षरस्था Adj. *in Silben bestehend* Tâṇḍya-Br. 16,8,4.

अक्षर्य, °र्यवत् Name eines Sâman Ârsh. Br.

अक्षशील Adj. *dem Würfelspiel ergeben* Âpast.

अक्षसङ्गम् Adv. *so dass die Achse hängen bleibt* Maitr. S. 3,9,2.

अक्षसूत्र Adj. (f. आ) *mit einem Rosenkranz versehen* Hemâdri 2,*a*,105,7. 16.

अक्षसूत्रक n. = अक्षसूत्र Hemâdri 1,285,6.

अक्षान्त Adj. *nicht geduldet* Naish. 6,18.

अक्षावली f. *Rosenkranz* Kâd. 166,22.

अक्षित् Adj. *unvergänglich, nicht verloren* Maitr. S. 1,8,6.

अक्षिदुःख n. *Augenübel* Taitt. Âr. 1,4,1.

*अक्षिनिकाणाम् Absol. *mit zugekniffenen Augen.*

अक्षिबन्ध m. *Verblendung* Naish. 8,31.

अक्षिरोगवत् Adj. *augenkrank* Hemâdri 1,745,7.

अक्षिलक्षी Adv. mit कर् *zum Ziel der Augen machen, hinblicken auf* Naish. 2,107.

अक्षीब 2) lies m. statt f.

अक्षु ist = अक्ष *Wagenachse.*

अक्षेत्रज्ञ Adj. *nicht ortskundig* Çat. Br. 13,2,2,2.

अक्षेत्रतर n. *eine zum Bebauen oder Bewohnen sehr ungeeignete Gegend.*

अक्षेम n. *Leid* R. Gorr. 2,6,14.17.

अक्षोधुक Adj. *nicht hungernd* Maitr. S. 1,6,5.

अक्षोभ्य 3) f. आ N. pr. einer Jogini Hemâdri 2,*a*,93,2.

अक्षौणीकृत Adj. *verkehrt gethan* Çat. Br. 14,4,2,26.

अक्षौहिणीतन्त्र Adj. *dessen Befehle nicht verletzt werden.* Nom. abstr. °त्व n. Râgat. 6,229.

अक्षौर्व 1) auch *nicht klein, gross, bedeutend* Daçak. 4,15. Naish. 2,21.

अक्षौर्वन् (!) Adj. *unverstümmelt* Hemâdri 2,*a*,75,19.

अगणयत् Adj. *nicht achtend auf* (Acc.) R. 4,10,4.

अगणितप्रतियात Adj. *heimgekehrt, weil nicht beachtet,* Çiç. 10,20.

Digitized by Google

1. अगति Adj. 1) *nicht gehend.* Nom. abstr. °ता f. *Stillstand* Mudrâr. 151,5(220,7). — 2) *hülflos, unglücklich* Daçak. 12,15.

अगदंकार Naish. 4,116.

अगन्धसेविन् Adj. *nicht den Wohlgerüchen ergeben* Âpast.

अगम्यगा Adj. f. *verbotenen Umgang mit einem Manne pflegend* Varâh. Bṛh. 24(22),5.

अगर्भ Adj. *nicht in einem andern Baume wurzelnd* Kâtj. Çr. 4,7,23.

अगस्ति 3) lies *grandiflora.*

अगस्त्याश्रम m. N. pr. eines Tîrtha Vishṇus. 85,29.

अगाध 1) °रुधिर *eine grosse Menge Blut* Daçak. 5,23. Nom. abstr. °ता f. Naish. 2,31.

अगार, क्रोधागारं प्र-विश् so v. a. *in Zorn gerathen* R. Gorr. 2,8,18.

अगुञ्जिन् Adj. *keinen brummenden Laut von sich gebend* Bâlar. 151,5.

अगुरु 3) m. *kein Lehrer* Âpast.

अगुरुक n. = अगुरु 2) *a)* Hemâdri 1,423,18.

अगुरुतल्प n. *kein Ehebruch mit der Frau eines Lehrers* Âpast.

अगृह Adj. *hauslos.* Nom. abstr. °ता f. Târḍja-Br. 10,5,16.

*अगृहपति und *°क gaṇa चार्वादि.

अगृहीत Adj. *nicht geschöpft* Çat. Br. 3,9,3,8. 4,2,2,3. 5.

अगृह्यमानकारण (!), आर्यसमय Âpast.

अगो f. *keine Kuh* Pâr. Gṛhj. 3,11,1.

अगोत्रचरण Adj. *ohne Geschlechter und Schulen* Agni-P. 1,18.

1.*अगोप m. *kein Kuhhirt* P. 2,2,14, Sch.

2. अगोप Adj. (f. आ) *hirtenlos.*

अगोरस Adj. *ohne Milch.* Hemâdri 1,639,14.

अगौपवन m. *kein* Gaupavana Kâtj. Çr. 10,2,21.

अग्नाविष्णु Çat. Br. 12,1,3,1.

अग्निक 4) = आग्निक 2) Paṇḍad.

अग्निर्ड 1) Maitr. S. 3,7,5.

अग्निज्वाल Adj. *wie Feuer flammend* Hemâdri 1, 206,16.

अग्निदेव Adj. Agni *zur Gottheit habend.* भ *das Mondhaus* Kṛttikâ Hemâdri 1,792,18.

अग्निपूजा f. *Verehrung des Feuers* Âpast.

अग्निमेय Çat. Br. 10,5,2,11.

अग्निमुख Adj. (f. ई) Agni *zum Munde habend* Çat. Br. 7,1,2,4. 13,4,2,12.

अग्निरत्न vielleicht fehlerhaft für अग्निरेत: *bewegliches Feuer.*

अग्निरूप n. *eine Form des Feuers* Çat. Br. 6,1, 3,18. 19.

अग्निवेताल m. N. pr. eines Vetâla Ind. St. 15,273.

अग्निशिख 2) *e)* N. pr. eines Vetâla Kathâs. 121, 23. 203. fgg.

अग्निष्टुत् Çat. Br. 13,7,1,3.

अग्निष्टोम 3) = अग्निष्टुत् 2) VP.² 1,177. fgg.

अग्निष्ठ 1) *a)* Çat. Br. 3,7,3,4.

अग्निस्पर्श Adj. (f. आ) *glühend heiss* Âpast.

अग्निहुत Adj. *im Feuer geopfert* Vaitân.

1. अग्निहोत्र 1) °देवता f. Âçv. Gṛhj. 1,2,2. Nom. abstr. °त्व n. Maitr. S. 1,8,1.

अग्निहोत्रिन् Çat. Br. 11,3,1,5.

अग्निहूर्ड Adj. etwa *beim Feuer(-Opfer) fehlgehend,* d. h. *keinen Theil erlangend* Maitr. S. 1,3,35.

अग्नीविष्णु Çat. Br. 4,4,5,17. 19.

अग्न्यगार Çat. Br. 13,4,1,8.

अग्न्यर्चिस् f. oder n. *Feuerflamme* Çat. Br. 14,5, 2,10.

अग्न्याधेय, °देवता f. Pâr. Gṛhj. 1,2,9.

अग्न्युत्पात *Feuersbrunst* Pâr. Gṛhj. 2,11,2.

अग्र n. auch *Rest* Lilâv. 133. °क n. dass. 134.

अग्रगणना f. *das obenan Stellen, — Stehen* Comm. zu Naish. 1,53.

*अग्रग्रासिका f. *der Anspruch auf den ersten Bissen* Kâç. zu P. 3,3,111.

अग्रतलसंचार m. *eine best. Stellung beim Tanz* S.S.S. 241.

*अग्रभोजन n. *der erste Bissen* P. 4,4,66, Sch.

अग्रसारा f. *eine best. hohe Zahl* Lalit. 169,13.

अग्रसूची f. *Nadelspitze* Naish. 1,80.

अग्रकृण Adj. Maitr. S. 1,8,4.

अग्रकृण n. *das Nichtmeinen, — Daruntersverstehen* Paribh. 72.

अग्रकोम m. *eine best. Spende* Hemâdri 1,195,8.

अग्राप्त *the product added to the ultimate term* Colebr. Alg. 326.

अग्रिमवती f. *der Vers* RV. 9,62,25 Lâṭj. 4,5,19.

अग्रेदुस् m. = अग्रेदिधिषु 1) Maitr. S. 4,1,9.

अग्लास्नु auch *unverdrossen* Âpast. 1,3,22.

अघ m. N. pr. eines Asura Bhâg. P. 10,12,18.

अघटित Adj. *nicht zu Stande gebracht, — hervorgebracht* Ind. St. 15,332.

अघन auch *wolkenlos* Kâvjâd. 3,88.

अघभेद Hemâdri 1,619,8.18 fehlerhaft für अर्धभेद.

अघातुक Maitr. S. 1,8,5.

अघोरकल्प m. Name eines Kalpa Hemâdri 1, 536,21.

अघ्यात्व n. Nom. abstr. von अघ्या Maitr. S. 4,2,12.

अङ्कता f. Nom. abstr. zu अङ्क 5) Naish. 1,8.

अङ्कपाश m. *Combination* (math.) Lilâv. S. 110.

अङ्कुरार्पणविधि m. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 561.

अङ्कुश 1) *a)* वसिष्ठस्याङ्कुशौ Name zweier Sâman Ârsh. Br.

अङ्कुशखेटिन् Adj. *mit einem Haken und einem Schilde versehen* Hemâdri 2,*a*,93,16.

अङ्गक्रिया f. *das Einreiben des Körpers mit Salbe u. s. w.* Daçak. 49,1.

अङ्गज 2) *b)* *Haar am Körper* Karaka 6,15.

अङ्गवादा f. N. pr. der Gattin Bhava's Hemâdri 1,799,2.

अङ्गविलेप Paṇḍad.

अङ्गशुश्रूषक m. *Leibdiener.* f. आ Ind. St. 15,444.

अङ्गारकलिका f. N. pr. einer Surâṅganâ Ind St. 15,241.

अङ्गिरोधामन् Adj. *bei den* Aṅgiras *seine Stätte habend* Maitr. S. 3,2,9.

अङ्गुलिमात्र Adj. *fingergross* Maitr. S. 3,9,4.

अङ्गुष्ठक n. = अङ्गुष्ठ 1) und 2) Agni-P. 23,21. 24,13.14.

अङ्घ्रि 5. = पद् *Fach, Feld* Agni-P. 40,14. 17.

अङ्घ्रयवनेजन Adj. (f. ई) *zum Abwaschen der Füsse dienend* Bhâg. P. 10,41,15.

अचकित Adj. *nicht zitternd, fest.* Gang Daçak. 45,6.

अचण्ड Adj. *nicht ungestüm, gemessen.* Gang Kir. 6,25.

अचण्डमरीचि m. *der Mond* Naish. 4,105.

अचन्दन Adj. *ohne Sandel* Mṛṇâl. 161,22.

अचयन n. *das Nichtschichten* Çat. Br. 9,5,2,11.

अचरण Adj. (f. आ) *apathisch* (ein Fehler der weiblichen Geschlechtstheile) Karaka 1,19. 6,30.

अचल 1) Nom. abstr. °त्व n. Bâdar. 4,1,9. — 2) *c)* N. pr. eines Devarshi VP.² 3,68.

अचलदत्त m. N. pr. eines Schreibers Mudrâr. 69,1 (114,2).

अचलेन्द्र m. *der Himavant* Kir. 13,18.

अचलेश्वर m. dass. Çiç. 4,64.

अचातुर्मास्य Adj. *ohne* Kâturmâsja-*Opfer* Mund. Up. 1,2,8.

अचापल n. *Gesetztheit, Besonnenheit* MBh. 12, 329,19.

अचापल्य n. dass. Spr. 3870.

2. अचित् ist f. *das Nichtwissen,* also = 1. अचित्.

अचित्तपात्रस् und अचित्तमनस्.

अचित्तनीय Adj. *woran man nicht zu denken braucht, worauf man nicht zu achten hat* Spr. 1823.

अचित्त्य Maitrjup. 6,19.

अचिरांशु Çiç. 6,71. अचिराभा Kir. 4,24.

अचेतन, Nom. abstr. °त्व n. Kap. 3,59.

Digitized by Google

अचेतित Adj. 1) *unbeachtet, unberücksichtigt* Kâd. 69,15. II,121,9. 140,14. — 2) *gedankenlos* Kâd. 67, 9. °म् Adv. 13,10.

अचैत्रभानव Adj. *nicht vom Feuer kommend* Bâlar. 33,20.

अच्छत्रक Adj. *ohne Sonnenschirm* Naish. 9,79.

अच्छद्मन् n. *keine Hinterlist* MBh. 1,118,13.

अच्छन्दस्क Adj. *ohne Metrum* Maitr. S. 4,7,5.

अच्छभल्ल Bâlar. 167,1.

अच्छायोपग Adj. *sich nicht in den Schatten begebend* Âpast.

अच्छिद्रु Adj. *ununterbrochen* Naish. 8,61.

अच्छिद्रत्व n. = अच्छिद्रता Maitr. S. 3,8,7. 10,4.

अच्छिन्न 3) *ununterbrochen* Agni-P. 27,7.

अच्छेर (अच्शेर) Adj. (f. आ) als Beiw. von Wassern Maitr. S. 4,4,1.

अच्युत 1) *c) vom rechten Wege nicht abgewichen* Kâvjâd. 2,322.

अच्युतलोक Adj. *im Besitz von Vishṇu's Welt.* Nom. abstr. °ता f. Agni-P. 38,3. 47.

अच्युति f. *das Nichtwandern aus einer Welt in eine andere* Kâlak. 4,128.

*अजक्रन्द् m. Pl. N. pr. einer Völkerschaft Kâç. zu P. 4,2,125.

अजतीर Maitr. S. 3,1,8.

अजगाव oder आज° m. N. pr. eines Schlangendämons Tândja-Br. 25,15,3.

अजङ्गम Adj. *unbeweglich* Hemâdri 1,368,15.

अजडप्रमातृसिद्धि f. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 433.

अजनवाद्शील Adj. *nicht dem Geklatsch ergeben* Âpast.

अजनाग्रीय Adj. *nicht den Blicken der Leute ausgesetzt* Çâṅkh. Gṛhj. 6,2.

*अजनाशम् Absol. *wie eine Ziege verloren geht* P. 3,3,45, Sch.

*अजनबन्धु m. N. pr. eines Mannes Kâç. zu P. 4,1,96.

अजारक *Indigestion* Kâraka 6,18.

अजातगुण Adj. *nicht wieder hergestellt* Ind. St. 15, 305.

अजापाल m. N. pr. eines Fürsten Hemâdri 1,717,12.

अजिनरत्न n. *Glückssäckel* Daçak. 63,15. 65,5.

अजिह्म 1) auch *nicht träge* Naish. 2,102.

अजीर्ण Adj. (f. आ) *nicht gealtert, — alternd* Pâr. Gṛhj. 3,3,5.

अजीर्णि f. *Indigestion* Comm. zu Njâjam. 6,8,10.

अजीवातृ Nom. ag. *Etwas nicht wissend* Naish. 6,91.

अज्यायंस् Adj. *nicht grösser als* (Abl.) TBr. 3,7,5,6.

अज्ञनाभ m. auch Bein. Râhu's Kâlak. 1,126.

*अज्ञनिक gaṇa पुरोक्तादि.

अटन Adj. *herumzuschweifen gewohnt* Varâh. Bṛh. 16,9. 17,1.7.10. 18,1.4.17.

2. अटृक्रास 2) *c*) N. pr. einer Stadt Hemâdri 1,83,10.

अणिक Adj. *vom Sohne lernend* Âpast.

अणिमतँस् Adv. *an der dünnen Seite* Maitr. S. 3,10,4.

अणु n. auch = अणुतैल Kâraka 6,24.

अणुज्योतिस् Adj. *trübsinnig* Kâraka 5,11.

अणड auch *Kuppel* Varâh. Bṛh. S. 56,22. 24. 28.

अणडत्तर und अणडात *eine Art Tanz* S. S. S. 261.

*अणडारक m. N. pr. eines Mannes. Pl. *sein Geschlecht* Kâç. zu P. 2,4,69.

अणिडका f. *ein best. Gewicht*, = 4 Java Kâraka 7,12.

अतच्छ्रुत् m. *kein vedischer Beleg dafür* Bâdar. 1,3,3.

अतच्छ्रुति f. dass. Bâdar. 2,3,21.

अतद्धित Adj. *kein* Taddhita-*Suffix habend* Gobh. 2,8,15.

अतद्भाव m. *das Nichtdasein, Anderswerden* Bâdar. 3,4,40.

अतद्रूप Adj. *nicht wie es sein sollte, verkehrt* Bâdar. 3,4,40.

अतद्विद् Adj. *dieses nicht verstehend* Bhâg. P. 4,9,4.

अतनुबल Adj. (f. आ) *stark* Mudrâr. 157,1 (231,5).

अतत्त्व, गोतमस्य तत्त्वातत्त्वे Name zweier Sâman Ârsh. Br.

अतन्त्रित Adj. 1) *durch Nichts gebunden, sich vollkommen frei fühlend* Cit. im Comm. zu Gobh. 1,5,26 (S. 214). — 2) häufig fehlerhaft für अतन्द्रित.

अतमाविष्ट Adj. *nicht in Finsterniss gehüllt* Maitrjup. 6,24.

अतरुण Adj. *nicht jung* P. 1,2,73.

अतर्कावचर Adj. *sich nicht in spitzfindigen Erwägungen bewegend* Lot. de la b. l. 353.

अतस्थान Adj. *sich in Etwas* (Dat.) *nicht fügend* Çat. Br. 12,5,2,1. fgg.

अताच्छील्य n. *das Nichtgewohntsein an Etwas* P. 3,2,79, Sch.

अतापभृत् Adj. *keine Glut in sich bergend* Naish. 4,78.

अतिकठिन Adj. *überaus hart.*

अतिकातर Adj. *gar ängstlich* Mâlatîm. 62,10.

अतिकात्ति f. *grosse Anmuth.* Personif. Agni-P. 33,39.44.

अतिगरीयंस् Adj. *zu theuer.* °यसा क्री — *kaufen* Daçak. 59,7.

अतिचण्डिका f. = अतिचण्डा Hemâdri 2,*a*,85,5.

अतिचार 3) *Vergehen* Vaitân.

अतिजटाधर Adj. *starke Flechten tragend* Hemâdri 2,*a*,121,12.

अतिजितकाशिन् Adj. *sich zu sehr als Sieger gebarend* Mudrâr. 82,18 (137,9).

अतितृप्त Adj. *vollkommen befriedigt.* Nom. abstr. °ता f. Naish. 2,49.

अतिथी Adv. 1) mit कर् *a) Etwas* (Acc.) *einem Gaste gewähren* Naish. 5,28. — *b) Etwas* (Acc.) *gelangen lassen in* (Loc.) Naish. 1,134. श्रुतेरतिथी कृता *zu Ohren gebracht* Comm. zu 2,56. — 2) mit भू *Jmds* (im Comp. vorangehend) *Gast werden* Naish. 4,91.

अतिदुर्नय m. *eine grosse Gemeinheit* Naish. 4,91.

अतिदुर्बल, f. आ Hemâdri 2,*a*,100,6.

अतिदुःसह् Adj. *überaus schwer zu ertragen* Hemâdri 1,744,1.

अतिदूषित Adj. *sehr gemissbilligt* Bṛhasp. in Comm. zu Âpast. 2,27,3.

अतिधर्म m. *die strengste Pflicht* Hemâdri 1,54,20.

अतिधवल Adj. *sehr weiss* Daçak. 73,15.

अतिधूम Adj. *starken Rauch gebend* Varâh. Jogaj. 8,9.

अतिनिभृतम् Adv. *ganz im Geheimen* Mudrâr. 55, 19 (88,12).

अतिनिरोध m. *vollkommene Unterdrückung, — Vernichtung* Hemâdri 1,735,2; vgl. 733,21. 734,1.

अतिनिर्मल Adj. *überaus rein* Hemâdri 1,164,6. 183,12.

अतिनिर्वृत Adj. *überaus erfreut* Bhâg. P. 1,6,18.

अतिनील Adj. *dunkelblau* Hemâdri 2,*a*,118,9.

अतिनेद् in अनतिनेद्.

अतिपावन Adj. *in hohem Grade entsündigend* Hemâdri 1,83,8.

अतिपौरुष Adj. *überaus mannhaft* Mudrâr. 154, 12 (227,9).

अतिप्रतिलोम Adj. (f. आ) *überaus widrig, — unangenehm* Naish. 6,95.

अतिप्रथित Adj. *weitberühmt* Naish. 4,79.

अतिप्रभावती f. N. pr. einer Surâṅganâ Ind. St. 15.

अतिप्रमाण auch *von grosser Autorität* Hemâdri 2,*a*,19,6.

अतिप्रमाद् Adj. *sehr fahrlässig, — unachtsam* MBh. 5,37,37.

अतिप्रिय Adj. *überaus lieb* P. 8,1,13, Sch.

अतिबल m. oder n. = अतिबल 3) *a*) Varâh. Jogaj. 9,18.

अतिबहु auch *zu viel* Maitr. S. 2,4,5.

अतिभक्ति f. *grosse aus Glauben entspringende Liebe* Hemâdri 1,578,9. 613,13.

अतिभयानक Adj. *gar fürchterlich* Bhâg. P. 5,9,19.

अतिभारवत् Adj. *schwer belastet* Naish. 5,88.

अतिभीत Adj. *sehr furchtsam* Kâlak. 3,142.

Digitized by Google

अतिमञ्जुल Adj. *überaus lieblich* Daçak. 86,12.

अतिमतिमत्त् Adj. *überaus klug* Mudrâr. 86,15 (141,9).

अतिमद् m. *heftige Aufgeregtheit* Çiç. 10,32.

अतिमहत्त् Adj. *überaus gross* (Baum) Daçak. 46, 16. *allzulang* (Erzählung) 79,3.

*अतिमहिमन् Adj. *überaus gross* P. 4,1,11, Sch.

*अतिमाल Adj. *schöner als eine Perlenschnur* Laghuk. 1017.

अतिमूर्ख Adj. *sehr thöricht* Kâlâk. 3,143.

अतिम्लानि f. *tiefe Schwärze* Naish. 5,62.

अतियात्रा f. *Ueberfahrt* Çaṅk. zu Bâdar. 4,3,5.

अतिरमणीय, Nom. abstr. °ता f. Mudrâr. 59,15 (96,7).

अतिरय Adj. *überaus schnell laufend* Daçak. 21,4.

अतिराग m. *dunkles Roth* und *starke Zuneigung* Naish. 7,39.

अतिरेच in अनतिरेच.

अतिरोकँ m. *Lichtloch, Durchblick* Maitr. S. 3,6,1.

अतिरोक् Adj. als Beiw. von Rudra-Çiva Hemâdri 1,210,9.

अतिल्ल auch *keinen Sesam habend* Hemâdri 1, 594,17.

अतिवक्र auch *sehr krumm* und zugleich *sehr unverständlich* Naish. 7,62.

अतिवाम Adj. *überaus hart, — grausam gegen* (Loc.) und zugleich *um Weiber sich nicht kümmernd* Naish. 9,93.

अतिवितथवाच् Adj. *stark lügend* Mudrâr. 63,10 (103,3.)

अतिवितीर्ण Adj. *in hohem Grade gewährt* Naish. 5,11.

°अतिविद्वंस् Adj. *überaus erfahren in* Hemâdri 1, 319,11.

अतिविमल Adj. *überaus rein* Naish. 2,103.

अतिविश्रम्भ m. *grosses Vertrauen* Naish. 2,7.

अतिविश्व Adj. (f. आ) *Alles übertreffend* Naish. 7,107.

अतिवीर्य Adj. *überaus mächtig* Hariv. 1558.

अतिवृद्ध m. N. pr. des Weltelephanten des Westens Garga in J. R. A. S. 1871, S. 274.

अतिवैचक्षण्य n. *sehr grosse Erfahrenheit* Daçak. 69,15.

अतिवैष्णव Adj. *dem* Vishṇu *sehr ergeben* Agni-P. 19,7.

अतिव्यपकार m. Âpast. schlechte Lesart für अतिव्यत्कार.

अतिव्यवकार m. *zu vieler Verkehr* Âpast. 1,28,4.

अतिशंसन n. = अतिशंसना Vaitân.

अतिशयवत्त् Adj. *übermässig* Daçak. 85,17.

अतिशिष्ट Adj. *sehr gelehrt* Hemâdri 1,724,18.

अतिशीघ्र, °म् Adv. Saṁhitopan. 9,1.

अतिशुभ्र Adj. *überaus weiss* Hemâdri 1,725,19.

अतिशृत Adj. *zu stark gekocht* Maitr. S. 1,8,2.

अतिश्लक्ष्ण Adj. (f. आ) *überaus glatt* Hemâdri 1, 728,14.

अतिश्वास m. *Kurzathmigkeit* Agni-P. 31,20.

अतिष्टिँघम् Acc. Inf. *bemeistern* Maitr. S. 1,6,3.

अतिसंसिद्धि f. *ein überaus vollkommener Zustand* Saṁhitopan. 36,1.

अतिसंहृष्ट Adj. *überaus erfreut* Hemâdri 1,473,7.

अतिसत्वरम् Adv. *überaus eilig* Daçak. 42,13.

अतिसंप्रीति f. *grosse Freude, — Befriedigung* Hemâdri 1,15,1.

अतिसदृप Adj. *überaus ähnlich* Naish. 8,46.

अतिसर्ग 3) *Abschied.* °र्गँ दा *Jmd* (Dat.) *Lebewohl sagen* Maitr. S. 2,13,22.

अतिसुन्दर Adj. (f. ई) *sehr hübsch* Hemâdri 2,a,87,13.

अतिसृष्टप्रतिबद्ध Adj. *zu lose oder zu fest* Karaka 3,6.

*अतिस्वन् v. l. für अतिश्वन् gaṇa पत्तादि in der Kâç.

अतिहर्ष m. *grosse Freude* Naish. 6,53.

अतिहार m. *Hinzufügung* (Gegens. लोप) Saṁhitopan. 16,2.

अतिहास Adj. *laut lachend* (Rudra-Çiva) Hemâdri 1,206,8. Vgl. अट्टहास.

*अतिहिमम् Adv. *nach Ablauf des Winters* Laghuk. 972.

अतिहृष्ट Adj. *sehr erfreut* Daçak. 72,5.

अतुल्य Adj. *verschieden* P. 2,4,26, Sch.

अतोय Adj. (f. आ) *wasserlos* Hemâdri 1,500,11.

अत्यँ RV. 2,34,13 *flüchtig.*

अत्यग्निष्टोमक m. = अत्यग्निष्टोम Agni-P. 30,5.

अत्यँणु Adj. *sehr dünn* Maitr. S. 3,9,4.

अत्यब्ज Adj. *schöner als eine Lotusblüthe* Naish. 3,34.

अत्यल्पबुद्धि Adj. *von sehr geringem Verstande* Mahâk. 136,12.

अत्यसदृश Adj. *überaus unangemessen* Naish. 5,115.

अत्याकुलित Adj. *sehr verworren* LA. 37,17.

अत्याचार m. *zu feines Benehmen* Spr. 156 (lauter Acc. anzunehmen).

अत्यायु n. *ein best. Gefäss* Tâṇḍya-Br. 1,2,4.6,5,3.7.

अत्यारोक् m. *das zu hoch Hinauswollen.*

अत्यार्ति f. *heftiger Schmerz* Kathâs. 52,226.

अत्यावेग m. *heftige Aufregung* Prab. 92,8.

अत्याशित Adj. *übersatt* Maitr. S. 3,6,2.

अत्यासन्नता f. *ausserordentliche Nähe* Sûrjas. 12,46.

अत्युच्च Adj. *überaus hoch* Kathâs. 17,135. Ind. St. 15,296.

अत्युत्क Adj. (f. आ) *ein heftiges Verlangen empfindend* Kathâs. 52,401. 65,228.

अत्युत्तम Adj. (f. आ) *ganz vorzüglich* Kathâs. 87,4.

अत्युदार Adj. 1) *ganz vorzüglich* Daçak. 56,15. — 2) *allzufreigebig.* Nom. abstr. °ता f. Daçak. 57,12.

अत्युन्नति f. *sehr bedeutende Höhe* Siṁh. D. 41,13.

अत्युष्णता f. *allzugrosse Hitze* Daçak. 18,14.

अत्येतवेँ Dat. Inf. *zu durchschreiten* RV. 5,83,10.

अत्यौत्सुक्य n. *grosse Ungeduld* Kathâs. 89,55.

अत्रपुँस् Adj. *unverzinnt* Maitr. S. 1,8,2.

अत्रामुकँ Adj. *sich nicht fürchtend* Maitr. S. 4,2,3.

अत्रिज्ञ m. = 1. आत्रेय 1) *a)* Karaka 1,3.

अत्रिनेत्रप्रजात m. *der Mond* Hemâdri 1,432,11.

अदक्षिणीय auch = अदक्षिणेय Tâṇḍya-Br. 6,1,5.

अदग्ध Adj. *nicht verbrannt* R. 5,51,5.

अदण्डवासिक Adj. *ohne Dorfältesten* Hemâdri 1,639,16.

अदरिद्र Adj. (f. आ) *nicht arm, reich* Hemâdri 2, a,2,10.

अदर्श Adj. *ohne* Darça-*Feier* Muṇḍ. Up. 1,2,3.

अदर्शन 1) *das Nichtansehen* Pâr. Gṛhj. 2,8,3.

अदर्शीय Adj. (f. ई) *Jenem —, Jener gehörig* Naish. 7,36. 54.

अदाभ्यवँ.

अदाम्भिक Adj. *nicht heuchelnd* Âpast.

अदाम्भोल Adj. *nicht von* Indra's *Donnerkeil herrührend* Bâlar. 53,19.

अदासीक Adj. *ohne Sclavinnen* Hemâdri 1,639, 14. 16.

अदाक्रुकँ.

अदितिकुण्डलाकरणनाटक n. Titel eines *Schauspiels* Bühler, Rep. No. 104.

अदिवाशिन् Adj. *nicht am Tage essend* Âpast.

अदिवास्वापिन् Adj. *nicht am Tage schlafend* Âpast.

अदीन auch *mit vollem Tone ausgesprochen.* °तम Saṁhitopan. 8,1.

अदुःखिन् Adj. *kein Leid empfindend, nicht unglücklich.* Nom. abstr. °त्व n. Hemâdri 1,151,22.

अदुःस्पृष्ट Adj. *nicht falsch articulirt* Saṁhitopan. 9,3. 6.

अदूर m. N. pr. eines Sohnes des 12ten Manu Hariv. 1,7,77. अकूर v. l.

अदृढभक्तिक Adj. *nicht anhänglich* MBh. 5,37,37.

अदृश्यता f. und अदृश्यत्व n. *Unsichtbarkeit* Daçak. 11,4. 5,10. Bâdar. 1,2,21.

अदृष्टि f. 1) *das Nichtsehen* Kap. 1,156. — 2) *das Nichtgesehenwerden, Nichtangetroffenwerden* Kap. 3,20. 5,129.

अदेवदेव Adj. *nicht den Leib eines Gottes habend, menschlich gestaltet* Naish. 6,94.

Digitized by Google

अदेवमातृक Adj. (f. आ) *regenlos, des Regens nicht bedürfend.*

2. अदोष Adj. *tadellos* Kap. 1,123.

अदोषता, lies *das Nichtfehlersein.* In der angegebenen Bed. Naish. 3,97.

अद्भुतकर Adj. (f. ई) *in Staunen versetzend* Naish. 4,55.

अद्भुताय्, °यते *als Wunder erscheinen* Daçak. 88,16.

अध्योतक Adj. *nicht ausdrückend, — bezeichnend.*

अध्रुव, Nom. abstr. °त्व n. Kâlak. 5,119.

अध्रुव्यार्थ und °क Adj. *keine Substanz bezeichnend* Sch. zu P. 1,4,57. 58.

अध्रिजतु Karaka 6,19.

अध्रिपति m. *der* Himavant. °कन्या f. Bez. der Pârvati Daçak. 15,22.

अध्रुताली f. *ein best. Tact* S. S. S. 213.

अध्रुवाद् m. *der Ausspruch, dass es keinen Zweiten gebe,* Naish. 5,65.

अद्विवर्ष Adj. *noch nicht zwei Jahre alt* Pâr. Gṛhj. 3,10,2.

अधःकर auch *eine niedriger gelegene Hand* (unter vieren) Hemâdri 1,237,7.

अधःपात्र n. *Unterschale* Hemâdri 1,228,2. 5. 18.

अधनवत् Adj. *besitzlos, arm* Agni-P. 38,11.

अधमर्णता f. Nom. abstr. von अधमर्ण Naish. 9,3.

अधरत्व n. Nom. abstr. zu अधर 1) *b*) und 2) *a*) Naish. 7,39.

अधरसपत्न.

अधर्म° = अधर्मेण Âpast. 1,28,11.

अधर्मचर्या f. *Nichterfüllung der Pflichten* Âpast.

अधर्मशरण vor अधर्मिष्ठ zu setzen.

अधर्मोत्तरता f. *das Vorwalten des Unrechts* MBh. 1,37,20.

अधस् 1) *b*) mit कर् auch *mit Geringschätzung behandeln* Naish. 5,64.

अधासनशायिन् (st. अधआसन°) Adj. *auf dem Erdboden sitzend und schlafend* Âpast.

1. अधि 2) *e*) α) *unter* Daçak. 79,10.

अधिकण्ठम् Adv. *am Halse* Naish. 7,67.

अधिकमासफल n. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 45.

अधिकर्णम् Adv. *am Ohr* Çiç. 7,59.

अधिकाधि Adj. *voller Sorgen* Daçak. 6,12.

अधिकारवत् m. *Beamter* Mudrâr. 65,18 (106,3).

अधिकारिता auch Nom. abstr. zu अधिकारिन् 1) *b*) Naish. 1,20.

अधिकारित्व dass. Kap. 5,123.

अधिक्षिति Adv. *auf der Erde* Naish. 5,100.

अधिगणपति m. *oberster Schaarführer* Kâlak. 2,154.

अधिगुण, f. आ Naish. 3,126.

*अधिगोपम् Adv. *auf dem* oder *den Kuhhirten* Laghuk. 970.

अधिजङ्घम् Adv. *an den Beinen* Naish. 7,96.

अधितल्पम् Adv. *auf die Thürme* Çiç. 3,29, v. l.

अधिदैवत, adj. Comp. f. आ Hemâdri 1,643,15.

अधिदैवत्व n.

अधिधो (Nom. °धीस्) f. Bez. *eines best. Backsteins* Maitr. S. 2,8,14.

अधिपतिवती.

अधिरजनि Adv. *in der Nacht* Çiç. 11,51.

°अधिरुक् Adj. *reitend auf* Çiç. 12,20.

अधिरूढक m. *Schmarotzerpflanze* Hemâdri 2,*a*, 47,15.

अधिरूढार्कर्णा Maitr. S. 2,6,13.

अधिरूढि f. *Zunahme —, das Dickerwerden von unten nach oben* Naish. 7,96.

अधिरोक् Adj. *reitend auf,* mit Acc. Çiç. 11,7.

°अधिरोहिन् Adj. *aufsteigend —, hinaufführend* zu Daçak. 85,4.

अधिलीलागृहभित्ति Adv. *auf die Wand des Lusthauses* Naish. 1,38.

अधिवाद्.

अधिवासनक n. = अधिवासन 2) Hemâdri 1,232,11.

अधिवासनीय Adj. *zu weihen* Hemâdri 1,252,12.

°अधिवासिन् Hemâdri 1,254,9.

अधिविवाहम् Adv. *in Bezug auf die Hochzeit, bei der H.* Çâṅkh. Gṛhj. 2,15. Pâr. Gṛhj. 1,3,30.

अधिष्ठ n. *Sitz, Wohnort* Hemâdri 1,605,20 (wenn nicht स्वानि धिष्ण्यानि zu lesen ist).

अधिष्ठिति f. *Herrschaft* Kap. 5,115.

अधिस्त्रि *in Bezug auf eine Frau* Naish. 9,22.

अधीतपूर्व Adj. *der vorher schon studirt hat* Âçv. Çr. 8,14,22.

अधीमांस m. (!) *Hypertrophie der Fleischtheile* Karaka 6,13. Vgl. अधिमांस.

अधीरम् Adv. *ängstlich* Daçak. 40,13.

अधीश्वर 1) Naish. 2,1.

अधीष्ट n. *freundliches Angehen eines Lehrers um Unterweisung* P. 3,3,161. 166. Mahâbh. 3,88,*a*.

अधूत Adj. *nicht bewegt* Tâṇḍya-Br. 7,9,9.

अधून्वत् Adj. *nicht bewegend* Tâṇḍya-Br. 7,9,9.

अधृति 1) *Verzagtheit* Kathâs. 121,107. 123.

अधोगामिन् Adj. *herab —, zur Erde kommend* Naish. 6,99.

अधोगुडा f. *Argyreia speciosa* Karaka 1,1.

अधोनाभि Adv. *unterhalb des Nabels* Maitr. S. 3,2,1. Âpast.

अधोबाण m. N. pr. eines Berges Divjâv. 168.

अधोमुख 1) f. आ Çiç. 10,17.

अधोवाम m. *eine niedriger gelegene linke Hand* Hemâdri 2,*a*,127,4.

अधोहस्त m. *eine niedriger gelegene Hand* (unter vieren) Hemâdri 1,285,8.

अध्ययनमात्रवत् Adj. *der nur studirt hat* Bîdar. 3,4,12.

अध्यर्चिकाचार m. *eine best. Stellung beim Tanz* S. S. S. 241.

अध्याचार m. *Bereich* Pâr. Gṛhj. 2,14,5.

अध्यासन s. अनध्यासन.

अध्यूधी Maitr. S. 3,10,4.

अध्येय auch zu *erlernen* Naish. 1,67.

2. अध्येय Adj. *woran man nicht denken soll* Hemâdri 1,624,3.

अध्रियमाण Adj. *nicht mehr am Leben seiend* Mayr, Ind. Erb. 18.

अधरत्व n. Nom. abstr. zu अधर 2) *a*) Maitr. S. 3,6,10.

अधरमय, lies अधरम.

अधशील Adj. *reiselustig* Âpast.

अधसक् Adj. *ein unermüdlicher Fussgänger* Varâh. Bṛh. 17,11.

अधापन्न Adj. *auf der Reise befindlich* Âpast.

अनक्ताशिन् Adj. *nicht in der Nacht essend* Âpast.

अनक्षज्ञ Adj. *das Würfelspiel nicht verstehend* MBh. 3,52,44.

अनक्षसङ्गम्.

अनक्षिगत Adj. *kein Dorn im Auge seiend* Harshak. 148,18.

अनग्निसाक्षिक Adj. *wobei* Agni *nicht Zeuge ist* Naish. 9,80.

2. अनङ्ग 2) *d*) *ein best. Tact* S. S. S. 211.

अनङ्गजया f. N. pr. einer Surâṅganâ Ind. St. 15.

अनङ्गता f. = अनङ्गत्व Naish. 8,66.

अनङ्गद्विष् m. Bein. Çiva's Harshak. 188,15.

अनङ्गधजा f. N. pr. einer Surâṅganâ Ind. St. 15.

अनङ्गन m. N. pr. eines Mannes Divjâv. 109.

अनङ्गीकरण n. *das Nichteinräumen* und zugleich *das Jmd körperlos Machen* Naish. 8,41.

अनङ्गीकृत 2) auch *was man sich nicht hat angelegen sein lassen* Naish. 7,64.

अनणु 1) auch *nicht klein, — unbedeutend* Naish. 3,37. 9,59.

अनत auch *der sich vor Niemand neigt* Ait. Âr. 354,3.

अनतित्रस्नु Adj. *nicht sehr furchtsam* Daçak. 70,2.

अनतिदर्शन n. *kein häufiges Sehenlassen* Daçak. 49,3.

अनतिदेश m. *keine Uebertragung* Paribh. 101.

अनतिनिद्.

अनतिपात m. *Nichtversäumniss, Nichtvernach-*

Digitized by Google

Zässigung P. 3,3,38, Sch.

अनतिपाद् m. *das Nichtüberschreiten, — springen* Tāṇḍja-Br. 4,5,12. 7,3,23.

अनतिपीडम् Absol. *unter sanftem Drucke* Daçak. 87,6.

अनतिप्रयोजन Adj. *keinen besondern Zweck habend, ziemlich unnütz* Naish. 9,8.

अनतिरेच n. *das Nichtzuvielsein* Maitr. S. 4,1,2.

अनतिवलित Adj. *nicht sehr gewölbt* (Bauch) Daçak. 73,7.

अनतिवादिन् Maitr. S. 4,1,13.

1. अनत्यय auch *das Nichtverstrichensein, Nichtzuspätsein* Âpast. 1,1,21 (अना° fehlerhaft).

अनधर् Adj. (f. आ) *nicht geringer, — nachstehend* Naish. 3,42.

अनधीतपूर्व Adj. *der vorher noch nicht studirt hat* Âçv. Çr. 8,14,21.

अनधीतवत् Adj. *der Etwas* (Acc.) *nicht studirt hat* Hemâdri 1,524,20.

अनधीयान Adj. *nicht studirend* Âpast.

अनध्याय m. *das Schweigen* Naish. 9,61.

अनध्यायक Adj. *die Einstellung des Studiums veranlassend* Çāṅkh. Gṛhj. 6,1.

अनध्यासन n. *das Nichtbetreten* Ind. St. 13,472.

अननियोगपूर्व Âpast. fehlerhaft für अननुयोग°.

अननुख्याति.

अननुज्ञात Adj. *wozu man nicht die Erlaubniss hat* M. 2,116.

अननुयाज् Maitr. S. 3,7,2.

अननुयोग Adj. *wonach man sich nicht erkundigt hat* Âpast. 1,19,12, v. l. °पूर्व Adj. *w. m. s. n. zuvor e. h.* ebend. (Conj.)

अननुशस्त Adj. *wonach nicht recitirt worden ist* Tāṇḍja-Br. 4,9,13.

अनन्त 2) *b*) α) auch eines Vidjeçvara Hemâdri 1,823,5. 18. 2,*a*,126,11.

अनन्तकाय Adj. *unvergänglich* als Bez. *bestimmter Pflanzen.*

अनन्तधूप m. *ein best. Räucherwerk* Hemâdri 2,*a*,50,13.

अनन्तधृज्ञा f. N. pr. einer Surâṅganâ Ind. St. 15.

अनन्तर् 1) *e*) *nicht ablassend von* (Abl.) Âpast.

अनन्तर्गर्भक (Hemâdri 2,*a*,41,2) und अनन्तर्गर्भिन् (Cit. im Comm. zu Gobh. 1,7,6. 2,7,5) Adj. = अनन्तर्गर्भ.

अनन्तर्हिति f. *das Nichtverdecktwerden* Maitr. S. 3,2,5.

अनन्तवात m. *eine best. rheumatische Krankheit* Karaka 8,13.

अनन्तसीर् m. N. pr. eines Mannes Daçak. 90,20.

अनन्त्य Adj. so v. a. अनन्त Âpast. अनन्तर् v. l.

2. अनन्य् *keinem Andern zugethan* TS. 3,2,8,2.

अनन्यगति Adj. *hülflos* Daçak. 50,11.

अनन्यथावृत्ति Adj. *mit nichts Anderm beschäftigt* Daçak. 84,10.

अनन्यनारीकमनीय Adj. *wonach kein anderes Weib verlangen kann* Kumâras. 1,37.

अनन्यप्रतिम Adj. (f. आ) *mit Anderm nicht zu vergleichen* Naish. 2,82.

अनन्यविषय Adj. (f. आ) *keinen andern Ruhepunct habend* Naish. 1,11.

अनन्यव्यापार् Adj. (f. आ) *mit nichts Anderm beschäftigt* Daçak. 80,15.

अनन्यशासन Adj. (f. आ) *unter keines Andern Befehlen stehend* Daçak. 3,14.

अनन्वग्भाव und अनन्ववसाय.

अनन्ववाय m. *das Nichtnachschleichen* Maitr. S. 1,10,20. 2,5,6. 3,2,4. 6,1.

अनन्वित Adj. *in keiner logischen Verbindung mit etwas Anderm stehend* Sâh. D. 9.

अनन्विष्यत् Adj. *nicht nachforschend nach* (Acc.) 120,20.

अनपक्रामुक.

अनपच्छाद्यमान Adj. *nicht geheim haltend* Âpast.

अनपजय्य Adj. *nicht abzuerobern* Tāṇḍja-Br. 11, 10,21.

अनपयात् Adj. *sich nicht entfernend* Harshak. 107,4.

अनपकरण n. *das Nichtabhalten* Tāṇḍja-Br. 13, 10,14.

अनपविधान° *ohne dass ein Schutz dagegen wäre* Naish. 4,9.

अनपसिद्ध Adj. *nicht Rede stehend* Kâṭh. 13,1.

अनपुंसक n. *kein Neutrum* P. 1,2,69. 2,4,4.

अनपेक्षमाण Adj. *keine Rücksicht nehmend auf* (Acc.) Ragh. 5,67.

अनभिगीत Adj. *nicht mit dem zweiten* Svara *beginnend und mit dem ersten endend* Saṃhitopan. 17,2.

अनभिघ्नत् Adj. *nicht darauf schlagend* Âpast. 2,22,13.

अनभिज्ञात Adj. *von dem man Nichts weiss.* Nom. abstr. °ता f. Daçak. 8,14.

अनभिधृज्ञुवत् Adj. *nicht bezwingend* Maitr. S. 1,10,14.

अनभिनन्दत् Adj. *sich über Etwas nicht freuend* Tāṇḍja-Br. 5,9,3.

अनभिभव m. *das Nichtunterliegen* Bâdar. 3,4,35.

अनभिमुख Adj. (f. ई) *abgewandt* Mudrâr. 67,1 (109,2).

अनभियुक्त Adj. *sich um Etwas* (Loc.) *nicht kümmernd* Mudrâr. 68,3. 69,19 (112,3. 115,8).

अनभिरूप 3) *hässlich* Daçak. 54,6.

अनभिलक्षित Adj. *ungesehen, unbemerkt.*

अनभिसंधिपूर्व Adj. *unbeabsichtigt* Âpast.

अनभ्यवचारुक Adj. (f. आ) *nicht andringend gegen* (Acc.) Maitr. S. 3,8,7.

अनभ्यसूया f. = अनसूया Hemâdri 2,*a*,7,19.

अनभ्याकृतम् Adv. *ohne Unterbrechung, — Wiederholung* Âçv. Çr. 4,15,11.

अनर्क m. *etwas Anderes als die Sonne* Naish. 3,76.

अनर्गल, lies *ungehemmt, frei.*

अनर्चिस् Adj. *nicht flammend* Hemâdri 1,138,8.

अनर्थमय Adj. (f. ई) *unheilvoll* und zugleich *sinnlos* Naish. 4,107.

अनर्धार्धविभागभाज् Adj. *sich nicht halbiren lassend* Naish. 8,4.

2. अनल m. *ein Anderer als* Nala Naish. 3,77 (zugleich *Feuer*).

1. अनलता f. Nom. abstr. von अनल *Feuer* Naish. 5,62.

2. अनलता f. Nom. abstr. von 2. अनल ebend.

अनवकर्णित Adj. *nicht überhört, — in den Wind geschlagen* Kâd. II, 115,4.

अनवक्राम m. *das Nichtentfliehen* Maitr. S. 4,1,14.

2. अनवग्रक् Adj. *ungehemmt* Mâlatîm. 24,7. Naish. 1,120.

अनवधानक Adj. *der die* Varṇa *verwechselt* (Sänger) S. S. S. 118.

अनवधि Naish. 2,60.

अनवन Adj. (f. ई) *nicht erquickend* Çiç. 6,37.

अनवपाद् m. *das Nichtdaruntergerathen* Tāṇḍja-Br. 4,5,12.

अनवर्ण Adj. (f. आ) *schön, prächtig* Taitt. Âr. 1,8,2.

अनवर्ति Adj. *nicht in Noth seiend* Tāṇḍja-Br. 7,9,21.

अनवलम्ब Adj. *keine Stütze —, keinen Halt bietend* Naish. 2,52.

अनवलम्बित Adj. *in keiner Beziehung zu Etwas stehend* Naish. 2,79.

अनवशेषम् Adv. *ohne dass ein Rest übrig bliebe* Âpast.

अनवेत Adj. *nicht abgelaufen* TS. 2,6,3,5.

अनवेष्ट Adj. *nicht durch Opfer abgewendet* Maitr. S. 1,10,11.

अनशनायुक Adj. (f. आ) *keinen Hunger leidend* Tāṇḍja-Br. 2,7,7. 13,6,3.

अनश्नील Adj. *anständig* Nom. abstr. °ता f. Hemâdri 2,*a*,18,1.

अनष्ट n. mit अनष्टम् *hast du Nichts verloren?* begrüsst man einen Vaiçja Âpast.

अनष्टद्रव्य Adj. *dem Nichts abhanden kommt.* Nom. abstr. °ता f. VP. 4,11,3.

Digitized by Google

अनसूयिन् Adj. = अनसूय 1). Nom. abstr. °यिता f. Hemâdri 2,*a*,6,5.

अनस्तंगत Adj. *nicht untergegangen* R. 5,3,41.

अनस्थक (!).

अनस्थिचिन् Adj. *nicht wie Knochen geschichtet* Maitr. S. 3,5,1.

अनस्थिमत्त् = अनस्थ Gaut. 22,21.

अनर्कृकृति Adj. *nicht der Meinung seiend, dass man Ich sei*, Bhâg. P. 11,9,30.

अनर्कबुद्धि Adj. *ohne Hochmuth* MBu. 13,108,6.

अनाकाङ्क्ष्य n. *das Nichtfordern einer Ergänzung* P. 3,4,23.

अनाकाशीकरण n. *das Nichtveröffentlichen* Saṁhitopan. 36,5. 46,4.

अनाकृष्ट Adj. *nicht behäufelt* (Korn).

अनाक्रन्द् Adj. (f. आ) *keinen Freund —, keinen Beschützer habend.*

अनाक्रम m. *das nicht über Einen Kommen* Maitr. S. 4,1,14.

अनाक्रमण n. *das Nichtbetreten* Ind. St. 13,472.

अनाक्रम्य Adj. *unerreichbar für* (Gen.) Kathâs. 72,337.

अनाक्रोश्य Adj. *den man nicht anfahren darf* Âpast.

अनागति f. *das Nichtkommen* Naish. 5,18.

अनागम m. *das Nichtwiederkommen* MBh. 3, 107,20.

अनागमन n. dass. Paṇḍat. 89,8.

अनाग्रयण Adj. *ohne die Libation* Âgrajaṇa Mund. Up. 1,2,3.

अनाङ् Adj. *nicht das Thema betreffend* P. 1,1, 63, Sch.

अनाचार्य m. *kein Lehrer* (mehr) Âpast.

अनाचार्यसंबन्ध m. *keine Beziehung von Schüler zu Lehrer* Âpast.

अनाच्छादित Adj. *nicht unter Dach seiend* Vaitân.

अनाज्यभोजन Adj. *wo es kein Âgja zu essen giebt* Hemâdri 1,639,17.

अनात्मपरज्ञ Adj. *weder sich noch Andere kennend* Naish. 4,78.

अनात्म्य n. *Mangel an Selbstbeherrschung* Âpast.

अनात्यय m. Âpast. fehlerhaft für अनत्यय.

*अनाथकुटी und *अनाथसभा f. P. 2,4,24, Sch.

अनाथी Adv. 1) mit कर् *schutzlos machen* Nâgân. 70,5 (90,16). — 2) mit भू *schutzlos werden, verwaisen* Harshaç. 140,4.

अनादान n. *das Nichtempfangen* MBh. 3,32,10.

अनादि Adv. so v. a. *immerwährend* Naish. 6,102.

अनादिनिधन Adj. *ohne Anfang und Ende* Hemâdri 1,311,23.

अनादिमध्यान्त Adj. *ohne Anfang, Mitte und Ende* Ind. St. 15,290.

अनादेशन n. *Nichtangabe* Mahâbh. 2,311,*b*.

अनाधार् Adj. *ohne Halt* Agni-P. 3,7.

अनानम्य Adj. *nicht zu biegen* MBh. 1,185,9.

अनानर् Nom. *der nicht theilhaftig wird* Çiç. 16,38.

अनाबाध, f. आ Hemâdri 1,507,15.

अनाभास Adj. *lichtlos* Kâr. 48 zu Mâṇḍ. Up.

अनाभोगिन् Adj. *aller Genüsse bar* Taitt. Âr. 1,8,5.

अनामा Hemâdri 2,*a*,51,20.

अनामिष Adj. *uneigennützig* MBh. 3,271,38.

अनामृष्ट Adj. *unberührt* Daçak. 74,16.

अनायम्य Adj. *nicht zu spannen* MBh. 1,6953. अनानम्य v. l.

अनारब्ध Adj. *nicht begonnen* Bâdar. 4,1,15.

अनारोप्य Adj. *nicht mit einer Sehne zu beziehen* Hariv. 4504.

अनार्यव n. *Unehrenhaftigkeit* Âpast. Vgl. आर्यव.

अनालक्ष्य Adj. *unsichtbar* Kathâs. 88,32.

अनालम्ब m. und °नता f. *Wüstheit des Kopfes* Sâh. D. 222.

अनालस्य Adj. *unverdrossen* Hemâdri 1,552,11.

अनालोक Adj. *finster, dunkel* MBh. 13,64,10.

अनावश्यकत्व n. *keine Unumgänglichkeit* Sâh. D. 123,14.

अनाविष्कुर्वत्त् Adj. *nicht kund thuend* Bâdar. 3, 4,50.

अनाविःस्रगनुलेप Adj. *keine Kränze und keine Salbe zur Schau tragend* Âpast. 1,32,5.

अनावृत 2) °वृतार्गल Adj. so v. a. *unverschlossen* MBh. 3,3,37.

अनाश Adj. (f. आ) *aller Erwartungen baar.* आशामनाशां कर् *allen E. entsagen* Spr. 7078. Vgl. निराश.

अनाश्रमधर्मिन् Adj. *seinem* Âçrama *untreu* Prab. 97,4.

अनाश्रव Adj. (f. आ) *ungehorsam*, mit Gen. Ragh. 19,49. Naish. 6,88.

अनासवाख्य Adj. *nicht Liqueur heissend* Kumâras. 1,31.

अनासित Adj. *dem man nicht obliegt* R. 2,71,35. अनाशित v. l.

अनास्थित Adj. *nicht eingenommen* (Platz) Bhâg. P. 4,12,26.

अनास्माकिन् Adj. *nicht unser* AV. 19,57,5.

अनास्वाद्य Adj. *nicht schmackhaft* (übertr.) Sâh. D. 117,4. Nom. abstr. °त्व n. 6.

अनाकृतस्य Adj. *nicht schamlos, züchtig* (Kleid) Çâṅkh. Gṛhj. 2,1.

अनाकृत Adj. *nicht aufgefordert, — eingeladen.*

अनिङ्गन Adj. *unbeweglich.*

अनिचित Adj. *nicht besäet mit* (Instr.) MBh. 3,21,7.

अनिच्छ् Adj. *keine Wünsche habend* MBh. 12, 237,36.

अनिट Adj. *nicht das Wort* इट् *enthaltend* Tâṇḍja-Br. 6,9,23.

अनितिपर् Adj. *worauf kein* इति *folgt* P. 1,4,62.

अनिधन Adj. *ohne den* निधन *genannten Schlusssatz* Tâṇḍja-Br. 7,3,5. 12.

अनिबद्ध 4) *in seinen Theilen unzusammenhängend* (Musikstück) S. S. S. 120.

1. अनिमित्त n. *schlechtes Vorzeichen* Mṛicch. 129,14.

2. अनिमेष 1) f. आ Naish. 5,19.

अनियसित Adj. *nicht eingeschrumpft* Çat. Br. 2,1,4,27.

अनियुक्त Adj. *durch Metrum und Tact nicht beschränkt* S. S. S. 121. 138 (अनिर्युक्त).

अनिराकरण 2) *das Nichtvergessen* Pâr. Gṛhj. 3,16,1.

अनिराकरिष्णु Adj. *nicht vergesslich* Pâr. Gṛhj. 2,4,3.

अनिराकृतिन् Adj. *der das Gelernte nicht vergessen hat* Âçv. Çr. 8,14,1.

अनिरुक्त, streiche 1).

अनिरुद्धक m. = अनिरुद्ध 2) *a*) Agni-P. 25,1.

अनिरुद्धभट्ट m. N. pr. eines Autors Pischel, de Gr. pr. 17.

अनिरुद्धमय Adj. Aniruddha *darstellend* Agni-P. 37,10.

अनिर्दाह m. *Nichtverbrennung* Maitr. S. 3,3,3.

अनिर्दाहक Adj. *nicht verbrennend, — versengend* Maitr. S. 1,4,8.

अनिर्भुग्न Adj. (f. आ) *wobei man die Hände auf die Kniee legt* Saṁhitopan. 9,3. 10,1. 12,17.

अनिर्भेद m. *das Nichtverrathen* Daçak. 72,10.

अनिर्मार्ग m. *Nichtverwischung* Maitr. S. 1,8,5. 2,3,1.

अनिर्मुक्त Adj. *nicht befreit von* (Abl.) MBh. 1,120,16.

अनिर्युक्त s. अनियुक्त.

अनिर्वृत Adj. *nicht froh, traurig* Naish. 4,87.

अनिवृत्त 1) auch *nicht abstehend von* (Abl.), — *aufgebend, — vernachlässigend* Hemâdri 1,25,13.

अनिश्चित Adj. *unbestimmt, ungewiss.* Nom. abstr. °ता f. Daçak. 12,18.

अनिष्कृत Adj. *ungesühnt* M. 11,53.

अनिष्टसोम Adj. *der kein Soma-Opfer dargebracht hat* Vaitân.

अनिसृष्ट Adj. *nicht ermächtigt* MBh. 3,215,7.

अनीकत्व n. Nom. abstr. zu अनीक 1) Maitr. S. 1,10,14.

अनीक्षा f. *das Nichtsehen, nicht zu Gesicht Be-*

Digitized by Google

kommen Naish. 6,43.

अनीदृश् Adj. *nicht gleichkommend, nachstehend* Naish. 1,61.

अनीक् Adj. 1) *sich nicht anstrengend, unthätig* MBh. 3,32,40. — 2) *ohne Bemühung erlangt* MBh. 3, 2,48.

अनीक्षमान Adj. *Nichts verlangend* Jâán. 2,116.

अनुकम्पित m. *Mitleiden, Mitgefühl.*

अनुकर्षण 2) *c) das Spannen* (eines Bogens) R. Gorr. 1,69,10.

अनुकार् 1) auch *nachzuahmen verstehend* S. S. S. 118.

अनुकारानुकारिन् Adj. *gleichend*, mit Gen. Hemâdri 2,*a*,88,7.

अनुकूलकारिन् Adj. *Liebes erweisend* Çâk. ed. Pisch. 61,1.

अनुक्ति f. *Verschweigung* Sâh. D. 688.

अनुक्रोशिन् Adj. *sympathisch* (Person) Âçv. Çr. 8,14,1. 16.

*अनुखड्गम् Adv. gaṇa परिमुखादि in der Kâç.

अनुग्रहीतर् Nom. ag. *Förderer, beitragend zu Etwas* Çaṁk. zu Bâdar. 3,4,38.

अनुच्च Adj. *niedrig* (Geschlecht) Râgat. 5,479.

अनुच्छास्त्रवर्तिन् Adj. *die Gesetze nicht übertretend.*

अनुच्छित्ति f. *Unzerstörbarkeit* Kap. 6,13.

अनुच्छ्वसमान Adj. *nicht athmend* R. 1,65,8.

अनुच्छ्वास m. *das Nichtathmen* R. 1,65,7.

अनुच्यमान Adj. *nicht gesagt, — angegeben werdend* Karmapr. 15,1.

अनुज्ञापन n. *das Sichverabschieden* Ind. St. 15,441.

अनुज्येष्ठम् Maitr. S. 1,8,4.

अनुतापक Adj. (f. °पिका) *Jmd* (Acc.) *Reue verursachend* Naish. 6,96.

अनुतोदन n. *das Nachstossen, häufiges Wiederholen* Comm. zu Tâṇḍja-Br. 12,10,11.

अनुतोदवत् Adj. von अनुतोद Tâṇḍja-Br. 10,6,4.

अनुत्कीर्ण Adj. *nicht ausgehöhlt.*

अनुत्खात n. *kein unebener Boden* Çâk. 192, v. l.

1. अनुत्तर n. *eine mangelhafte Antwort in einem Process* Kâts. in Mit. 16. Nom. abstr. °त्व n. ebend.

2. अनुत्तर 1) *e) mit keiner Stipulation verbunden* Nâr. 1,5.

अनुत्तरंग Adj. *nicht wogend* Kumâras. 3,48.

अनुत्तरप्रकाशपञ्चाशिका f. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 436.

अनुत्थित Adj. (f. आ) *nicht aufgestanden* (Wöchnerin) Âpast.

अनुत्साकिन् Adj. *willenlos.* °नी मति: *Indolenz in Bezug auf* (Loc.) Kathâs. 72,118.

अनुत्सृष्ट auch *nicht ausgesetzt, unausgesetzt gefeiert* Tâṇḍja-Br. 5,10,2. 3.

अनुदक n. *Nichtwasser, das Trockene* MBh. 12, 68,11.

अनुदय m. *Nichtaufgang* MBh. 12,68,10.

°अनुदेशक Adj. *zeigend, weisend* Hemâdri 2,*a*,23,14.

अनुद्भव m. *das Nichthervortreten* Kap. 1,11.

अनुद्भासिन् Adj. *nicht glänzend* Âpast. 1,30,12, v. l.

अनुद्भिन्न Adj. *nicht zu Tage getreten* Kâvjâd. 2,264.

अनुद्रिक्त Adj. *nicht überschüssig, nirgends ein Uebermaass zeigend.*

अनुध्यायिन् Adj. *Vieles vermissend* Maitr. S. 1, 8,4. 5.

अनुनायक Adj. (f. °यिका) *versöhnend* Çiç. 6,7.

अनुन्मत्त Adj. *nicht verrückt* Daçak. 75,9.

अनुन्माद Maitr. S. 3,1,10 (nicht 2).

अनुन्मुक्त Adj. *nicht befreit* Maitr. S. 3,7,8. 9,7.

अनुपकारणीय Adj. *dem kein Dienst zu erweisen ist von* (Gen.) Ind. St. 15,329.

अनुपकुर्वाण Adj. *keinen Dienst —, keine Gefälligkeit erweisend.*

अनुपक्रमणीय, °क्रम्य und °क्राम्य Adj. *nicht zu behandeln, — heilbar.*

अनुपगम m. *das Nichtkommen* Naish. 5,25.

अनुपगृहीत Adj. *unverändert* Saṁhitopan. 17,4.

अनुपदेश m. *keine Anweisung* Kap. 1,9.

अनुपदेष्टव्य Adj. *nicht anzugeben, — mitzutheilen* Mâlatîm. 38,5 (93,2).

अनुपधि Adj. *bedingungslos* Burn. Intr. 590. fgg.

अनुपनम Adj. *sich nicht verneigend und zugleich nicht zur Hand seiend.* Nom. abstr. °ता f. Naish. 8,22.

अनुपनीत Adj. *nicht in die Lehre aufgenommen* Kâvjâd. 3,178.

अनुपन्यास m. *Nichtbeifügung* P. 3,3,154, Sch.

अनुपपत्ति Adj. *nicht zutreffend, unstatthaft, unmöglich* Spr. 6005.

अनुपपत्तिमत् Adj. dass. Naish. 4,110.

अनुपपन्न, Nom. abstr. °त्व n. Vâmana 4,2,20.

अनुपयोग m. *Nichtverwendung* Hemâdri 1,327,5.

अनुपराग Adj. *nicht unter dem Einfluss irgend einer Leidenschaft stehend* MBh. 5,129,32.

अनुपर्वत m. *Vorberge* Hemâdri 1,315,17.

अनुपलक्ष्य Adj. *nicht erkennbar* Naish. 4,26.

अनुपलक्ष्यमाण Adj. *unbemerkt* Ind. St. 15,273.

अनुपलब्धिसम Z. 1 lies *auf die.*

अनुपविष्ट Adj. *nicht sitzend* Hemâdri 1,253,16.

अनुपवीत Adj. *nicht mit der heiligen Schnur behängt* Hemâdri 2,*a*,38,19.

अनुपशय m. *keine Vorliebe für Etwas* Karaka 3,8.

अनुपश्रुति f. *das Nichthören* Bhâg. P. 10,42,29.

अनुपसर्ग m. *keine Praeposition.* Nom. abstr. °त्व n. Sch. zu P. 1,4,90. 94.

अनुपस्कृत Adj. 1) *unbearbeitet, nicht präparirt, im natürlichen Zustande sich befindend.* — 2) *schlicht, einfach.* — 3) *nicht versehen mit* (Instr.). — 4) *uneigennützig.*

अनुपह्रियमान.

अनुपात्यय n. *Nichtversäumniss, Nichtvernachlässigung* P. 3,3,38.

अनुपादेय Adj. *nicht anzunehmen, — zu beherzigen.* Nom. abstr. °त्व n. Sâh. D. 118,10.

अनुपाध्याय m. *kein Lehrer* MBh. 14,88,26.

अनुपाय, °येन so v. a. *zwecklos* MBh. 12,88,13.

अनुपायिन् Adj. *das Ziel nicht erreichend, verhallend* (Laut) Weber, Râmat. 336.

अनुपालभ्य Adj. *nicht zu tadeln* Kâm. Nitis. 11,39.

अनुपेक्षण n. *das Nichtunbeachtetlassen* Mudrâr. (n. A.) 120,3.

अनुपेत Adj. *nicht die Beistimmung von* (Instr.) *habend.* Nom. abstr. °त्व n. Kull. zu M. 3,127.

अनुप्रदान m. *darauf folgende Spenden* Âpast.

अनुबन्धिका f. *ungünstiges Symptom, Todesanzeichen* Harshak. 124,4.

अनुबन्ध्य 3) *primär, natürlich, günstig* (Krankheitssymptom) Karaka 3,6.

अनुबिम्ब m. n. Naish. 8,46.

अनुबिम्बित Adj. *wiedergespiegelt* Naish. 2,79.

अनुमन्तर् TBr. 3,10,4,3. 9,7. 10,3.

अनुमास° Adv. *allmonatlich* Naish. 8,37.

अनुयाज्यवत् Maitr. S. 3,7,2.

अनुयायिन् 1) Nom. abstr. °यित्व n. Kull. zu M. 9,109.

अनुयोज्य 3) *der Kritik unterliegend* Karaka 3,8.

अनुरणन n. *das Nachtönen* S. S. S. 21. 22.

अनुराधवती f. N. pr. einer Surâṅganâ Ind. St. 15,444.

अनुरोद्ध Maitr. S. 2,8,8.

अनुत्वण, Nom. abstr. °ता f. Vâmana 3,2,4.

अनुल्लङ्घनीय Adj. *nicht zu übertreten* Pañcat. 247,19.

अनुवी f. *das Nachwehen* TS. 3,5,2,3. 4,4,2,1. Vgl. अन्वा.

अनुवाक्य n. *Wiederholung* Âpast. 1,11,6.

अनुविलेपन n. *Salbe* Hemâdri 1,155,6 fehlerhaft; vgl. MBh. 13,57,38.

*अनुविष्णु Adv. *nach* Vishṇu Laghuk. 972.

अनुवृत् Maitr. S. 2,8,8.

अनुवृत्ति 7) *Dienst* Hemâdri 1,42,8. 11.

अनुव्रजन Hemâdri 1,476,7.

अनुशंसन n. *nachfolgendes Hersagen* Comm. zu Tâṇḍja-Br. 4,9,13.

Digitized by Google

अनुशयिन् 4) *gleichgültig gegen Alles* Kap. 5,125.

अनुशँसे Dat. Inf. etwa *mit einzustimmen* ṚV. 5,50,2.

अनुष्टुँप्छन्दस् Adj. *die* Anushṭubh *zum Metrum habend* Maitr. S. 2,3,3.

अनुष्ठान 1) auch *das Jmd* (Gen.) *zu Diensten Stehen* MBh. 13,33,2.

अनुसँतति Maitr. S. 2,4,5.

अनुस्तनित n. *anhaltender Donner* Âpast.

अनूढता f. *das Nichtverheirathetsein einer Frau mit* (im Comp. vorangehend) Naish. 3,46.

अनूत्सर्ग m. angeblich = अनुत्सर्ग *Nichteinstellung* Âpast.

अनूद्देश auch *hinterherfolgende Angabe* Kâtjâd. 3,144.

अनूद्वासिन् Adj. angeblich = अनुद्वासिन् Âpast.

अनूपरेखा und अनूपवती f. N. pr. zweier Surâṅganâ Ind. St. 15.

अनूर्जित Adj. *nicht vollkräftig, matt* Kâtjâd. 1,71.

अनूर्ध्वकर्मन् n. und °क्रिया f. *keine Handlung nach oben* P. 1,3,24 und Sch.

अनूर्ध्वजानु Adj. *die Kniee nicht in die Höhe richtend* Çâṅkh. Gṛhj. 1,10.

अनूषर, f. आ Hemâdri 1,507,15. 650,19.

1. अनूक् m. *keine Veränderung, — Modification.*

2. अनूक् Adj. *nicht lange überlegend, kein Bedenken tragend.*

अनूक्तँ.

2. अनूक्त Adj. *nicht zu verändern, — modificiren* Âçv. Çr. 3,2,20.

अनृचँम् Maitr. S. 3,3,5.

अनृणी Adv. mit भू *sich von einer Schuld befreien* Pañkad.

अनृतपशुँ Maitr. S. 1,10,12.

अनृतसंगर Adj. *eine Zusage nicht haltend* Âpast. 1,19,16 (°संकर Text und Comm.).

अनृतुँ Adv. *zu unrechter Zeit* Maitr. S. 3,6,7.

अनृषभ Adj. *ohne Männchen* Tâṇḍja-Br. 13,5,18. 10,11. 15,3,17.

अनेकधृत् Adj. Beiw. Rudra-Çiva's Hemâdri 1,206,1.

अनेकाग्र Adj. (f. आ) *keine Aufmerksamkeit auf Etwas wendend.*

अनेकान्त auch *kein Bestandtheil* Pariṣ. 4.

अनेकार्थकैरवकौमुदी f. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 702.

अनेजत् Adj. *sich nicht bewegend* Bhâg. P. 7,3,32.

*अनेष (Nom. °स्) *nicht dieser hier* P. 6,1,132, Sch.

अनैन्दव Adj. *nicht vom Monde kommend* Bâlar. 53,20.

अनैरंमद् Adj. *nicht von Wetterleuchten kommend* Bâlar. 53,19.

अनैश्वारिक Adj. *nicht ablenkend, — zerstreuend* Âpast.

अनैषध m. *ein Anderer als* Nala Naish. 3,79.

अनोकशायिन् Adj. *nicht in einem Hause schlafend* MBh. 1,91,5.

अनौचिती f. *ungebührliches Benehmen* Naish. 3,97.

अनौपम (Hemâdri 1,368,22) und अनौपम्य Adj. *mit Nichts zu vergleichen.*

अनौपयिक Adj. *unangemessen.* Instr. in der Bed. eines Adv. Naish. 5,115.

अनौपाधिक Adj. *uneigennützig.*

अनौशीर Adj. *ohne* Auçîra-*Salbe.*

अन्तःकोटरपुष्पी Karaka 1,1.

अन्तःकरण 1) Adj. (f. ई) Hemâdri 1,514,9.

अन्तर्दीपक n. *eine best. rhetorische Figur.* Beispiel Bhaṭṭ. 10,23.

अन्तर्नामन् Adj. *das Ende bezeichnend* Tâṇḍja-Br. 5,9,4. 5.

अन्तर्प्लुत Adj. *am Ende mit dem* Pluta *gesprochen* Vaitân.

अन्तर्क्रीडा f. *ein best. Tact* S. S. S. 213.

अन्तरा 1) *a*) wiederholt Daçak. 56,8.

अन्तरात्मकँ.

अन्तरात्मँन् Maitr. S. 1,9,3.

अन्तरान्तरतस् Adv. *je dazwischen* Hemâdri 1, 329,21.

अन्तरित Adj. (f. आ) Tâṇḍja-Br. 1,3,2 fehlerhaft für आन्त°.

अन्तरिति Maitr. S. 3,10,1.

अन्तरीप Naish. 7,73. °नगर Ind. St. 15,343.

अन्तरीप Gobh. 1,2,21.

°अन्तर्गण m. *ein* (im Gaṇa —) *enthaltener* Gaṇa Scb. zu P. 1,1,74. 3,1,55.

अन्तर्जाता Adj. f. *trächtig* Hemâdri 1,447,23. 448,3.

अन्तर्जानु 2) *mit den Händen zwischen den Knieen* Hemâdri 1,100,11.

अन्तर्जानुकर Adj. = अन्तर्जानु 1) Hemâdri 1,94,15.

अन्तर्भाव m. *das Verschwinden.* °वं गम् *verschwinden* Daçak. 38,14.

अन्तर्मन्दिर n. *Gynaeceum* Daçak. 38,18.

अन्तर्मीस Adj. *mit der Fleischseite nach innen gekehrt* Hemâdri 1,703,9.

अन्तर्मुख n. *das Innere des Mundes* Vâmana S. 23, Z. 2.

अन्तर्यामीय Adj. *zum* Antarjâma *gehörig* Vaitân.

अन्तर्लोम Maitr. S. 3,6,6.

अन्तःश्वास m. *eine best. Krankheit der Athmungsorgane* Agni-P. 31,20.

अन्तःसामिक Adj. *innerhalb eines* Sâman *erscheinend* Saṃhitopan. 27,2.

अन्त्यपत् zu streichen.

अन्त्रकूजन n. *Kollern im Leibe.*

अन्त्रवृद्धिमत् Adj. *einen Leistenbruch habend* Hemâdri 1,732,12.

अन्त्रापीडप्रकर्षिन् Adj. *heftiges Leibkneifen habend* MBh. 6,59,17.

अन्धंकरण Naish. 1,87. 8,28.

अन्धस्वत् Adj. *das Wort* अन्धस् *enthaltend* Tâṇḍja-Br. 12,3,3.

अन्नद्रवशूल n. *eine Form der Kolik* Bhâvapr. 5, 10. Çâṅkh. Saṃh. 1,7,34. Wise 347.

अन्नपत्य.

अन्नपर्यायम् (wohl so zu lesen st. °पर्याय) Adv. *so dass alle Speisen der Reihe nach umgehen* Pâr. Gṛhj. 1,19,13.

अन्नप्राशनक n. = अन्नप्राशन Hemâdri 1,231,1.

अन्नकार Adj. *Speise enthaltend* Hemâdri 2,*a*,108,7.

अन्नाशन n. = अन्नप्राशन Agni-P. 32,3.

अन्यतरतोऽतिरात्र Adj. *nur von einer Seite einen* Atirâtra *habend* Vaitân.

अन्यत्रकरण m. *der Sohn eines Buhlen* Çâṅkh. Gṛhj. 3,13.

अन्यपर Adj. *zu etwas Anderm dienend.* Nom. °त्व n. Kap. 5,64.

अन्योऽन्याश्रय, Nom. abstr. °त्व n. Kap. 5,14.

अन्वक्तरम् Adv. *je nach dem Laut* Saṃhitopan. 25,3.

अन्वारम्भणीयदेवता f. *eine Gottheit der Eingangsceremonie* Çâṅkh. Gṛhj. 1,3.

अन्वेतवेँ Dat. Inf. *einzuholen* ṚV. 7,33,8.

अपकर्षसम Z. 2 lies *folglich.*

अपकात्मघ, f. आ Râgat. 2,55.

अपकारक Adj. *Jmd Schaden zufügend, wehe thuend* Naish. 9,14.

अपक्रान्त n. *das Hinwegschreiten* und Name eines Sâman Tâṇḍja-Br. 5,8,3.

अपक्रान्ति.

अपक्षपात m. *Unparteilichkeit* Ind. St. 15,277.

अपगृह्य Adj. *ausser dem Hause befindlich* Çâṅkh. Gṛhj. 5,2. उपगोह्य Pâr. Gṛhj.

1. अपघन Naish. 8,11.

अपचायिन्, वृद्धापचायित्व n. (so zu lesen) MBh. 14,2198.

अपतनीय Adj. *nicht zu Fall bringend, — zum Verlust der Kaste führend* Âpast.

अपतन्त्र n. = अपतन्त्रक Hemâdri 1,709,6.16. °त्रिन् Adj. *daran leidend* 707,22.

अपतरँम्.

अपत्यद् n. *die Frucht der* Apatjadâ Karaka 6,25.

अपत्रपिष्णु Naish. 3,111.

Digitized by Google

अपदर्प Adj. (f. आ) *frei von Selbstüberschätzung* Naish. 1,31.

अपदान्त m. *nicht der Auslaut eines Wortes* P. 8,3,24.

अपदान्तस्थ Adj. *nicht am Ende eines Wortes stehend* P. 8,3,24, Sch.

अपदृष्टि f. *ein Blick des Missfallens* Naish. 5,120.

अ॒पद्यमान Adj. *nicht fallend* TS. 4,1,6,3.

अपनिद्ध auch *sich sträubend* (Härchen am Körper) Naish. 6,78.

अपनिद्धत्त् Adj. *sich öffnend* Naish. 6,101.

अपनुत्ति f. *Vertreibung, Verscheuchung* Tândja-Br. 12,4,10. Vaitân.

अपनेय auch *zurückzunehmen* Nâr. 4,51.

अपभाषण n. *ungrammatische, falsche Ausdrucksweise* Kâvjâd. 3,151.

अपमार्जनक Adj. = अपमार्जन 1) Agni-P. 31,48.

*अपरकाय m. *Hinterkörper* Laghuk. 993.

अपरागत Adj. *nicht weggegangen* Tândja-Br. 1,5,17.

अपराजित 3) *h) ein best. Backstein* Maitr. S. 2, 8,14. — *i)* N. pr. einer Surâṅganâ Ind. St. 15. — *k)* Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 47. — 4) *b) ein best. Spruch* Varâh. Jogaj. 8,6.

अपरादित्य m. N. pr. eines Fürsten Ind. St. 15,192.

अपराद्धृ Nom. ag. *eines Vergehens schuldig* Çiç. 10,14.

अपराद्धेषु Naish. 3,70.

अ॒परापात m. *das Nichtverstreichen* Maitr. S. 3,6,7.

अपराबाध Adj. *wobei einem Andern kein Leid geschieht* Hemâdri 1,15,3.

अपरावाप m. *Nichtzerstreuung* Maitr. S. 1,4,2.

अपरिक्षीणशक्ति Adj. *von ungeschwächter Kraft.* Nom. abstr. °त्व n. Daçak. 44,5.

अपरिगृहीत Adj. 1) *nicht eingepfercht* Tândja-Br. 6,8,10. — 2) *von Niemand in Besitz genommen, N. gehörend* Âpast.

2. अपरिग्रह 3) *Niemand gehörend* Hemâdri 1,446,18.

अपरिच्छेद्य Adj. *nicht genauer zu bestimmen.*

अपरिजीर्ण Adj. *unverdaut* Suçr. 2,188,2.

अपरिनिर्मित Adj. *nicht geschaffen.* Vishṇu Vishnus. 98,50.

अपरिनिर्वाण Adj. *nicht ganz zu Ende gegangen* (Tag).

अपरिभूताज्ञ Adj. *dessen Befehle beachtet werden* Mudrâr. 67,11 (110,5).

अ॒परिमितकृ॒त्वस् Adv. *unzählige Male* Taitt. Âr. 4,28,1.

अपरिश्रान्त Adj. *unermüdet, unermüdlich.*

अपरिश्रित n. *kein eingeschlossener Platz* Tândja-Br. 6,8,10.

अपरिक्षित Adj. = परिषेचनकीन (Nîlak.) MBh. 13,104,90, v. l.

अपरिक्षीयमाण Adj. *nicht mangelnd* 41,21.

अपरीक्षित Adj. *unbekannt* R. 5,81,7. Spr. 543.

अ॒परीत्त (अ॒परित्त Hdschrr.) Adj. *nicht übergeben* Maitr. S. 3,1,8.

अपरेष्यु॒स् Maitr. S. 3,7,8.

*अपरेषुकाषशमी f. N. pr. Kâç. zu P. 2,1,50.

अपरे॒धुक.

अपरोपतापिन् Adj. *Andern keinen Schmerz bereitend.* Nom. abstr. °पिता f. Hemâdri 2,*a*, 18,1.

अपर्येषित und अपर्येष्ट Adj. *nicht gesucht* Saddh. P. 4,31,*b*. 7,*b*.

अपर्वभङ्गनिपुण richtig. अपर्वभङ्ग m. *das Brechen* (intrans.) *an einer Stelle, wo kein Gelenk ist,* d. h. das *Brechen* im Gegensatz zum *Biegen;* vgl. अथापर्वणि भज्येत न नमेतेक् कस्य चित् MBh. 12,133,10.

अपलपन n. *das Schmeicheln* Mudrâr. (n. A.) 102,8.

अपलपनीय Adj. *zu läugnen, — verneinen* Kap. 3,128.

अपलायिन् Adj. *nicht fliehend.*

अपविद्धि f. *Verwerfung* Karaka 1,26.

अपव्यवस्थ Adj. *schwankend, bald so bald anders seiend* Naish. 6,106.

अपशब्दनिराकरण n. Titel eines gramm. Werkes Bühler, Rep. No. 271.

अपशालीन Adj. *nicht verlegen.* Nom. abstr. °ता f. Naish. 8,18.

अपश्रम Adj. *unermüdlich* Naish. 7,41.

अपस्कन्द् Adj. *wegschnellend* AV. Paipp. 2,5,4.

अपस्वर Adj. *einen falschen Ton singend* S.S.S. 117.

अपहस्तक Adj. *handlos* Çâṅkh. Gṛhj. 2,12. 6,1.

अपहार्य Adj. *dem Etwas* (Acc.) *wegzunehmen ist* Âpast.

अपक्लव 4) R. Gorr. 2,24,12.

अ॒पाकर्तो॒स् Maitr. S. 1,4,5.

अपाटित Adj. *nicht gespalten* Hemâdri 2,*a*, 75,19.

अपापक Adj. = अपाप Naish. 4,62.

अपापरोगिन् Adj. *mit keiner bösen Krankheit behaftet* Hemâdri 1,14,16.

अ॒पामंभवित्नु.

अपामि॒त्य n. *Aequivalent* Maitr. S. 1,10,2.

अपार्थय्, °यति *unnütz machen* Naish. 9,80.

अपास in दुरपास.

अपासु Adj. *entseelt* Naish. 4,46.

अपिङ्गाक्ष Adj. (f. ई) *nicht gelbäugig* Hemâdri 1, 681,17.

अपिन्वमान Adj. *nicht mehr tropfend* Çâṅkh. Gṛhj. 6,3.

अपिपासित Adj. *keinen Durst empfindend* Saṁhitopan. 42,6.

अपिशं॒सस् Maitr. S. 4,13,4.

अ॒पिकिति.

अपुत्र्यपशव्य Adj. (f. आ) *für Söhne und Vieh nicht dienlich* Saṁhitopan. 8,7.

अ॒पुनराभाव m. *das Nichtwiedererscheinen* Maitr. S. 3,8,4.

अपुनर्भव Adj. (f. आ) *ohne Wiedergeburt* Hemâdri 1,215,5.

अपुरस्कृत Adj. *hintangesetzt* Naish. 2,20.

अपुरुषार्थ m. *nicht das Ziel des Menschen, — der Seele* Kap. 1,47. 82. 3,78.

अपुष्कल Adj. auch *inhaltsleer, nichtssagend* Harshak. 138,7.

अ॒पूतभृत् m. *kein* Pûtabhṛt Maitr. S. 2,11,5.

अपूर्व 1) *b)* Z. 3 lies प्रज्ञापतेस्तनूः. — *e) früher nicht verheirathet* Âpast.

अपृथग्धर्मचरण Adj. *in Bezug auf Pflicht und Lebenswandel nicht seinen eigenen Weg gehend* Agni-P. 18,23.

अपृष्ठ n. *kein richtiges* Pṛshṭha Tândja-Br. 5,2,4.

अपेानप्तीय Maitr. S. 2,3,3.

अपेारुषेय, Nom. abstr. °त्व n. Kap. 5,41. 46.

अपेार्णमास Adj. *ohne Vollmondsfeier* Mund. Up. 1,2,3.

अ॒पुमंत्त्.

अप्रकाशित Adj. *nicht offenbar gemacht* Çiç. 10,15.

अप्रकृतिस्थ Adj. (f. आ) = अप्रकृति Hemâdri 1,680,1.

अप्रचोदित Adj. *nicht angekündigt.*

अ॒प्रज्ञनिष्णु.

अ॒प्रज्ञात TS. 6,3,4,3.

अप्रज्ञान n. *Unkenntniss* Vaitân.

अप्रणामित Adj. *nicht mit dem zweiten Svara beginnend und dem dritten endend* Saṁhitopan. 17,3.

अप्रतिक्रियमाण Adj. *nicht ärztlich behandelt werdend* (Krankheit).

अप्रतिगृहीत Adj. *nicht angenommen* Tândja-Br. 13,7,12. 13.

अप्रतिग्राहिन् Adj. *Nichts annehmend.*

अप्रतिनन्दत्त् Adj. *Nichts wissen wollend von* (Acc.) MBh. 3,60,8.

अ॒प्रतिनोद् Maitr. S. 3,3,8. 6,6.

2. अप्रतिपत्ति Adj. *verblüfft, rathlos* Harshak. 131,20.

1. अप्रतिबन्ध m. *Ungehemmtheit.*

2. अप्रतिबन्ध Adj. *ungehemmt.*

अप्रतिभट Adj. *unwiderstehlich* Daçak. 4,11.

अप्रतिरथ 3) अ॒प्रतिरथत्व.

अप्रतिरुद्ध Adj. *ungehemmt.*

अप्रतिलोमयत् Adj. *sich nicht widersetzend.* वा-

Digitized by Google

घा so v. a. *nicht widersprechend* Âpast.

अप्रतिविधान n. *das Nichttreffen von Maassregeln* Mudrâr. 70,21 (117,13). Am Anf. eines Comp. *ohne alles Hinzuthun* Çiç. 10,37.

अप्रतिषिक्त und अप्रतिषेक्य.

अप्रतिष्ठा f. *Unbestand* TBr. 1,2,5,1.

अप्रतिष्ठायुक.

अप्रतिकृत Adj. *nicht vom* Pratihartar *unterbrochen* Tândja-Br. 7,1,4.

अप्रत्त Adj. *nicht zurückgegeben* Tândja-Br. 6,10,18.

अप्रत्रास m. *das Nichterzittern* Tândja-Br. 6,7, 10. 18.

अप्रथमयज्ञ m. *nicht das erste Opfer* Vaitân.

अप्रदुष्ट Adj. *nicht verdorben* (moralisch) Jâgn. 3,269.

अप्रधान Adj. (f. आ) Hemâdri 1,514,20.

अप्रपूजित Adj. *nicht hoch geehrt* Hemâdri 1,689,2.

अप्रयुक्त Adj. *nicht in Gebrauch genommen* Maitr. S. 1,9,7.

अप्रयोग auch *Nichtanwendung* Tândja-Br. 8,9,21.

अप्रलय° *ohne dass die Welt zu Grunde ginge* Ragh. 10,35.

अप्रवेदित Adj. *nicht angekündigt* Âpast.

अप्रसन्न 3) *unversöhnt, grollend auf* (Loc.) Çiç. 10,14.

अप्रस्रंस m. *das Nichthinfallen.*

अप्रकावरी.

अप्राकृत auch *nicht in normalem Zustande sich befindend* Hemâdri 1,19,5. 11.

अप्राण m. *kein Lebenshauch* Maitrjup. 6,19.

अप्राप्तवत् Adj. *nicht erlangt habend* MBh. 14, 90,31.

अप्राप्ति f. *das Nichterreichen* Kap. 5,104.

अप्रायश्चित्त Adj. *ohne Sühne* Âpast.

अप्रास्ताविक Adj. (f. ई) *zur Unzeit vorgebracht* Mâlatîm. (1876) 95,1.

अप्रियंकर Adj. (f. ई) *Unliebes erweisend* Agni-P. 6,24.

अप्रीतिकृत् Adj. = अप्रियकर Hemâdri 1,552,21.

अप्लोष m. *Nichtverbrennung* Naish. 7,25.

अप्सराय्, Partic. f. °यिता Naish. 1,115.

अप्सव्य.

अप्सुषदम् n. *Sitz in den Wassern* Maitr. S. 2,7,15.

अबद्ध 1) auch *ungezügelt.* मनस् TS. 3,1,1,2.

अबलिष्ठ Adj. *überaus schwach* Tândja-Br. 7,3,18.

अबकुपाद् Adj. *nicht vielfüssig* (Sitz) Âpast.

अबाधमान Adj. *nicht hemmend* Naish. 6,54.

अबान्धवकृत Adj. *nicht durch die Angehörigen bewirkt* Çân. 92.

अबिभृत् Adj. *nicht ernährend* MBh. 12,10,22.

अब्ज 4) f. आ N. pr. einer Tochter Bhârgava's VP.² 3,238.

अब्जाक n. *Lotusblüthe* Agni-P. 29,12.

अब्जनाभक m. = अब्जनाभ Agni-P. 30,1.

अब्जाभू m. Bein. Brahman's Daçak. 30,18.

अब्जयोनि Hemâdri 1,789,21.

अब्रह्मवर्चसिन् Adj. *kein hervorragender Geistlicher* Maitr. S. 3,6,5.

1. अब्राह्मण 1) auch so v. a. *kein ächter Brahman* Hemâdri 1,28,3. fgg.

अभक्षणीय Adj. *ungeniessbar* Tândja-Br. 9,9,9.

1. अभय 2) *b*) eines Sohnes des Idhmagihva Bhâg. P. 5,20,2. 3. Das Kind Dharma's ist eine Personification von 4) *a*), also n. Bhâg. P. 4,1,50. — 3) *c*) N. pr. eines Flusses in Krauńkadvîpa Bhâg. P. 5,20,22. — 4) *c*) hierher vielleicht Hemâdri 1,725, 18. 727,4. 790,19. 2,*a*,81,14. 82,1.2. 84,5. 99,3. — *d*) N. pr. des von Abhaja beherrschten Varsha in Plakshadvîpa Bhâg. P. 5,20,3.

अभयप्रदानसार Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 409.

अभर्तृक Adj. *keinen Ernährer habend* Bṛhasp. im Comm. zu Âpast. 2,27,3.

अभवदीय Adj. *nicht dir (dem Herrn) gehörig* Daçak. 40,6.

अभस्मीकरण Adj. *nicht in Asche verwandelnd,* so v. a. *wobei man nicht verbrennt* Harshak. 126,2.

अभाग, f. आ Tândja-Br. 6,7,5.

अभावग्रन्थव्याख्या f. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 703.

अभिक auch *verliebt* Naish. 4,5. 7,19.

अभिकर्णकूपम् Adv. *in den Gehörgang* Naish. 7,62.

अभिक्रान्त n. *das Hinzuschreiten* und Name eines Sâman Tândja-Br. 5,8,3.

अभियकीर्तिर्.

अभिघात 3) fehlerhaft für अभिघ्रात.

अभिज्ञनितोस् liesse sich anders fassen, wenn man ईश्वर: dazu ergänzte.

अभिज्ञात m. N. pr. eines Sohnes des Jagńabâhu; n. N. pr. des von ihm beherrschten Varsha Bhâg. P. 5,20,9.

अभितर्म्.

अभिद्रवण n. *feindseliges Losgehen auf* (Gen.) Kâraka 2,7.

अभिधर्षयितव्य Adj. *zu entehren.* परस्त्रिय: Kâraka 3,8.

अभिनामिन् m. N. pr. eines Ṛshi im 6ten Manvantara VP.² 3,13.

अभिपर्यावर्त m. *Beschleichung* Maitr. S. 2,4,3.

अभिपूर्य Adj. *zu füllen* Maitr. S. 1,10,7.

अभिपूर्व Z. 2 lies अभिपूर्वम्.

अभिप्रियतमम् Adv. *in Gegenwart des Liebsten* Çiç. 10,18.

अभिभावुक Adj. *überlegen* Sây. zu ṚV. 3,34,4.

अभिभूति 1) *c*) *ein best.* Ekâha Vaitân.

अभिमङ्गल Adj. *glückbringend* Pâr. Grhj. 3,5,2.

अभिमत्त् Adj. *das Wort* अभि *enthaltend* Tândja-Br. 10,6,5.

अभिमन्युक m. = अभिमन्यु N. pr. eines Sohnes des Manu Kâkshusha Agni-P. 18,9.

°अभिमर्शिन् Adj. *berührend, antastend* Daçak. 68,8.

अभिमी.

अभिमातिषक्, lies °षाक्.

अभिमान 7) N. pr. eines Ṛshi im 6ten Manvantara VP.² 3,12.

अभिमृशे Dat. Inf. *zu berühren* ṚV. 2,10,5.

अभिमेथन n. *das Schmähen* Vaitân.

अभियुक्त m. Pl. Bez. der Vaiçja in Kuçadvîpa.

अभिरुङ्गना s. अभ्युङ्गना.

अभिरोढर्.

अभिलक्षण n. *das Kennzeichnen* Hemâdri 1,366,13.

अभिवन्द्य Adj. *preisenswerth* Naish. 3,57.

अभिवयस् eher *kräftig, frisch.*

अभिवाञ्छित n. *Wunsch.*

1. अभिवासस्, °वास Ârsh. Br., aber wohl fehlerhaft.

अभिव्यक्ती Adv. mit भू *offenbar werden* Naish. 5,136.

अभिशास्तर् Nom. ag. *Anweiser, Anordner* TBr. 3,10,1,3. 9,7. 10,3.

अभिषेच् auch *sorgend, Jmds wartend.*

अभिषव 3) VP. 3,16,15.

अभिषवण 1) °क्रोम m. Vaitân.

अभिसंधक्ष्णिन्.

अभिसिद्धि f. *das Zustandekommen* Agni-P. 29,12.

अभिसिसारयिषु Adj. f. *den Geliebten* (Acc.) *zu besuchen beabsichtigend* Çiç. 10,20.

अभिकवन n. *das Beopfern* Âçv. Çr. 4,8,28.

अभिक्रोतवे *zu beopfern, —begiessen* Maitr. S. 1,8,6.

अभिक्रोम m. *Beopferung* Vaitân.

अभीष्टि f. *Wunsch* Tândja-Br. 6,4,15.

अभूत auch *nicht vorhanden* Mudrâr. 63,9 (103,2).

अभूमि m. N. pr. eines Sohnes des Kitraka VP.² 4,96.

अभूरि Adj. *nicht viel, gering* Varâh. Jogaj. 7,3.

अभोक्तर् Nom. ag. *Nichtgeniesser.* Nom. abstr. °क्तव n. Kap. 3,58.

अभोजित Adj. *ungespeist* Hemâdri 1,675,21.

अभ्यधिकाधिक Adj. (f. आ) *stets zunehmend* Naish. 4,6.

Digitized by Google

अभ्यवकर्षणा S. 92, Sp. 3, Z. 2 steht an falscher Stelle.

अभ्यवचारुक in अनभ्य°.

°अभ्यवायिन् Adj. *hinabgehend in* Âpast.

अभ्याहार्य m. *das dem Feuer der Vedi nahegekommene und mit diesem sich mischende wilde Feuer* Maitr. S. 1,8,9.

अभ्यारोङ्कक.

अभ्याह्वावण n. *das Zurufen im Ritual* Vaitân.

अभ्यासङ्ग m. *ein best.* Ekâha.

अभ्युत्थिति f. = अभ्युत्थान 1) Naish. 8,7.

अभ्युद्गता, gedr. अभिउद्गता; statt dessen अभिरुद्गता Haug, Acc. 59.

अभ्युद्गति f. *das Entgegengehen* Daçak. 27,10.

अभ्युपपादन n. = अभ्युपपत्ति 1) Daçak. 79,2.

अभ्युपाय 1) Nom. abstr. °ता f. Daçak. 92,14.

अभ्युपेतोस् Gen. Inf. (abhängig von ईश्वरः) *zu erlangen* Ait. Br. 7,29.

अधग m. *Vogel* Agni-P. 8,14.

अधगिरि m. N. pr. eines *Berges* Hemâdri 1,315,18.

अमत्सर n. *Uneigennützigkeit* Hemâdri 2,*a*,8,6.

अमत्सरिन् Adj. = अमत्सर Hemâdri 1,563,5.

अमनाक् Adv. *nicht in geringem Maasse* Naish. 2,17.

अमनीभाव.

अमर्त्तर्.

अमन्दहृदय Adj. (f. आ) *munteren Herzens* Daçak. 6,1.

अमरगिरि m. *der Berg* Meru Kâlak. 2,33. 4,162.

अमरधुनी f. *die Gangâ* Ind. St. 15,296.

अमरनाथमाहात्म्य n. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 48.

अमरपर्वत Bez. des Meru Hemâdri 1,353,22.

अमरपुर n. = अमरपुरी Daçak. 2,14 (am Ende eines adj. Comp.).

अमरवधू f. *eine* Apsaras Hemâdri 1,301,6. 345,9.

अमरस्त्री f. dass. ebend. 1,344,20.

अमरेश्वरकल्प m., अमरेश्वरमाहात्म्य n. und अमरेश्वरयात्रा f. Titel von Werken Bühler, Rep. No. 49. fgg.

अमस्वरी Adj. f. Maitr. S. 2,4,7. 8 st. तमस्वरी der TS.

2. अमांस, auch *ohne Fleisch* Pâr. Grhj. 1,3,29.

अमात् Adj. *keinen Raum habend in* (Loc.) Çiç. 3,73. 13,2.

अमाष auch *mit Ausnahme von Bohnen* Hemâdri 1,793,7.

अमिति auch *Unbegrenztheit* Naish. 4,63.

अमित्रकर्षिन् Adj. = अमृतकर्षण R. Gorr. 2,6,27.

अमिथुन Adj. Pl. *nicht beide Geschlechter untereinander* Âçv. Grhj. 4,2,2.

अमी Adv. mit कर् *mit dem Namen* अमा *belegen* Naish. 4,63.

अमुक्त 4) *wobei man nicht alle Finger ausser Spiel lässt* Saṃhitopan. 16,4.

अमुच्चमान Adj. = अमुच्चत् Naish. 6,105.

अमुत्रार्थ Adj. *für das Jenseits nützlich* MBh. 12, 259,2.

अमृत 3) *f*) γ) eines Flusses Hemâdri 1,314,12.

अमृतचित्त् Adj. *wie Nektar geschichtet* Maitr. S. 3,4,4.

अमृतद्युति Naish. 2,101.

अमृतप्राश n. *eine best. Mixtur* Kâraka 6,16.

अमृतवर्षिन् Adj. *Nektar regnend* Çâk. ed. Pisch. 64,9.

अमृतापिधान n. *eine unvergängliche Decke* Taitt. Âr. 10,35.

अमृतासङ्ग Kâraka 6,7. 9.

अमृतोपस्तरण n. *eine unvergängliche Unterlage* Taitt. Âr. 10,32.

अमृत्पात्रप.

अमृत्युशङ्कित Adj. *den Tod nicht fürchtend* Naish. 9,57.

अमृन्मय TBr. 3,7,*a*,14.

अमोघ 1) Nom. abstr. °ता f. Daçak. 32,14.

अम्बिका 6) *f*) zweier Flüsse Hemâdri 1,314,11. 315,18.

अम्बुकुक्कुटिका f. *Wasserhuhn* Suçr. 1,205,14.

अम्बुजन्मन् Naish. 1,122.

अम्बुजात Adj. *im Wasser geboren.* Rudra-Çiva Hemâdri 1,207,21.

अम्बुजासना f. Bein. der Lakshmî Daçak. 40,8.

अम्बुजिनी f. *eine Gruppe von am Tage blühenden Lotusen* Naish. 3,45. 7,57.

अम्बुदागम m. *Beginn der Regenzeit* Naish. 2,46.

अम्भःश्यामाक m., so zu lesen.

अम्भोजबन्धु m. Bein. *der Sonne* Hemâdri 1,760,5.

अम्लान 2) Hemâdri 1,284,15. 285,9.

अयज्ञुस्, अयज्ञुषा Maitr. S. 3,8,9.

अयत्त Adj. *nicht angereiht, — angeschlossen* Maitr. S. 1,8,6.

अयमदेवत्य Adj. *nicht* Jama *zur Gottheit habend* Maitr. S. 3,2,3.

अयसे Dat. Inf. *zu gehen* RV. 1,57,3.

अयस्कील m. N. pr. eines Berges Divjâv. 43.

अयाचितव्रत Adj. *von freiwillig gereichten Speisen lebend* Âpast.

अयाच्य Adj. *nicht mit einer Bitte anzugehen von* (Gen.) Ind. St. 15,329.

अयाशय.

अयुद्धमनस् Adj. *nicht kampflustig* R. 7,8,3.

अयुपित.

1. अयोग 9) *Zerstreutheit* Âpast.

अयोगिन् Adj. (vom geliebten Gegenstande) *getrennt* Naish. 4,49. 97.

अयोमिश्र Adj. (f. आ) *mit Eisen besetzt* Âpast.

अयोरजस् und am Ende eines adj. Comp. °स्क Kâraka 6,7.

अयोरजोमय Adj. *aus Eisenrost, — Eisenfeilicht* Kâraka 6,19.

अर् Caus. 9) *Jmd* (Acc.) *versehen mit* (Instr.) TS. 5,1,*a*,3.

अरक्तक Adj. (Bedrängte) *nicht schützend* Agni-P. 18,11.

अरक्तस्य Adj. *frei von* Rakshas Maitr. S. 3,7,7.

अरङ्गक wohl *eine best. Frucht* Hemâdri 1,621, 8. 622,5.

अरन्ध्र Adj. *keine Oeffnung habend* Naish. 3,44.

अरशन Adj. *ohne Gurt* Maitr. S. 3,9,4.

अरमयितर्.

अरागिता f. *Gleichgültigkeit gegen* (Loc.) Sâh. D. 22.

अरीणा Adj. *nicht ermangelnd, voll von* Naish. 6,65.

अरुणत्व n. *Röthe* Hemâdri 1,288,18.

अरुणीत Adj. *gelb gesprenkelt* TS. 5,6,*a*,8,1.

अरुष्क am Ende eines adj. Comp. = अरुस् *Wunde* Kâraka 6,24.

अव्रत Maitr. S. 1,8,5.

अरोचकिन् Adj. *keinen Appetit habend zu* (Loc.) Hemâdri 1,3,20.

अरोमश Adj. *unbehaart* Varâh. Bṛh. S. 70,5.

अर्ककर m. *Sonnenstrahl* Naish. 2,100.

अर्कनेत्र Adj. *zwölfäugig* Kâlak. 4,16.

अर्कवत् auch *dem zu Ehren der* Arka *dargebracht wird* (Maitr. S. 2,2,9) und *das Wort* अर्क *enthaltend* (Tâṇḍja-Br. 5,1,8).

अर्कोपल Naish. 2,87.

°अर्जितत्व n. *das Erworbensein durch* Kap. 2,46.6,55.

अर्जुनार्चपारिजात, lies अर्जुनार्चा°.

अर्थकर्तर् Nom. ag. *Nutzen stiftend* Kâlak. 5,259.

अर्थकारणात् *eines Vortheils wegen* Hemâdri 1, 89,20.

अर्थकारिन् Adj. *Nutzen schaffend.* Rudra-Çiva Hemâdri 1,208,1.

अर्थग्राहिन् Adj. *den Nutzen wählend* Âpast.

अर्थदान auch *das Spenden mit egoistischer Absicht* Hemâdri 1,14,5.

अर्थपर Adj. *habsüchtig* R. Gorr. 2,16,24.

अर्थबकुल Adj. *dem Inhalte —, dem Stoffe nach reich* Kâraka 3,8.

अर्थमत्त Adj. *geldstolz* Daçak. 66,12.

अर्थय् mit अभि, अभ्यर्थसि = प्रेरयसि Comm. zu R. ed. Bomb. 2,21,56. Vielleicht ist अभ्यर्हसि gemeint.

Digitized by Google

अर्थयितृ Nom. sg. *ein Bittender* Naish. 5,132.

अर्थराशि m. *Reichthum* Daçak. 83,6.

अर्थलुब्ध Adj. *geldgierig* Daçak. 67,18.

अर्थलोल Adj. dass. Kâlaṁ. 3,121.

अर्थशास्त्रक n. = अर्थशास्त्र Agni-P. 1,17.

अर्थापय् *wie Geld behandeln*, so v. a. *ängstlich verbergen* Naish. 3,63.

अर्थालंकार m. auch Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 225.

अर्थोत्सर्ग m. *Geldausgabe* Mudrâr. 67,20 (111,10).

°अर्दिन् Adj. *hart mitnehmend* Naish. 2,10.

अर्ध्, ऋद्ध 3) *gelungen* VS. 18,11. — Mit वि, व्यृद्ध *sündlich* Âpast.

अर्धक auch *Hälfte* Hemâdri 1,479,18.

अर्धकपाटसंधिक Adj. Bez. *eines best. Verbandes* Suçr. 1,56,1.

अर्धकर्ण m. *Radius*.

अर्धचन्द्र Adj. *halbmondförmig* Hemâdri 2,*a*,61,3.11.

अर्धचन्द्रधर Adj. *einen Halbmond tragend*. Rudra-Çiva Hemâdri 1,204,3.

अर्धनागरी f. *eine best. Schriftart*.

अर्धनारीश्वरस्तोत्र n. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 107.

अर्धपतित Adj. *halb zerfallen*. Haus Agni-P. 38,16.

अर्धपद् auch *ein halbes Fach*, — *Feld* Agni-P. 40,4.5.

2. अर्धपद् Adj. *ein halbes Fach* oder *Feld einnehmend* Varâh. Bṛh. S. 53,55.

अर्धपाद् auch *Viertel* Hemâdri 1,612,7.

अर्धप्रसूता Adj. f. *noch im Gebären begriffen* Hemâdri 1,82,2.

अर्धवर्त्मन् n. = अर्धपथ Naish. 5,28.

अर्धशंभु Adj. f. *deren halber Körper Çiva ist* Naish. 3,29.

अर्धशाणी f. *ein halbes hänfenes Gewand*. °पत्त m. *die Hälfte davon* Âpast.

अर्धषष्ठ Adj. Pl. *sechstehalb* Pâr. Gṛhj. 2,11,10.

अर्धसप्तम Adj. Pl. *siebentehalb* Pâr. Gṛhj. 2,11,11.

अर्धसमस्या f. *Ergänzung eines nur halb ausgesprochenen Gedankens* Naish. 4,101.

अर्धस्थ Adj. *ein halbes Fach* oder *Feld einnehmend* Agni-P. 40,7.

अर्धार्चशस्य n. *das Recitiren nach Halbversen* Vaitân.

अर्धावभेद m. = अर्धभेद Karaka 1,15. °क m. dass. 2.7.

अर्भकौकस् Adj. *ein kleines Haus habend*. Nom. abstr. °स्त्व n. Bâdar. 1,2,7.

अर्यमनन्दन m. Patron. Jama's Naish. 8,58.

अर्शसिन् Adj. = अर्शस Hemâdri 1,440,15.

°अर्ह्यक Adj. *Ansprüche habend auf* Hemâdri 1, 675,4. 6.

अलघु 4) *nicht unbedeutend* Daçak. 51,1.

अलंकारराजाकार m. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 277. fgg.

अलंकारिक s. आलं°.

अलंकारिन् Adj. *sich auf Schmuck verstehend* Ind. St. 15,295.

अलंकारोदाहरण n. Titel zweier Werke Bühler, Rep. No. 240. fg.

अलङ्घनीय auch *unerreichbar für* (Instr.) Hemâdri 1,282,16.

अलज्जा f. आ Naish. 3,59.

अलमर्थवचस् n. *ein Wort der Abwehr, ein Nein* Çiç. 10,75.

अलाक m. = अलर्क 3) Karaka 8,10.

अलिङ्गसंख्य Adj. *ohne Genus und Numerus* Comm. zu Gaṇar. 2,68.

अलीक 1) f. आ Naish. 6,16.

अलीकनलो Adv. mit कर् *zum Schein Nala's Gestalt annehmen* Naish. 6,61.

अलीकवादशील Adj. *lügenhaft* Daçak. 90,19.

अलोठ Adj. *unbeleckt* Varâh. Jogaj. 8,8.

अलोन Adj. *nicht in Etwas steckend* Spr. 3250.

अल्पतपस् Adj. *der wenig Kasteiungen geübt hat* Varâh. Jogaj. 8,13.

अल्पप्रचार Adj. *sich selten zeigend*.

अल्पवत्त् Adj. *wenig besitzend* Hemâdri 1,433,9.

अल्पवित्तवत्त् Adj. dass. ebend. 1,361,19.

अल्पवीर्य Adj. *schwach* Kâlaṁ. 5,80.

अल्पश्रुत Adj. *ungelehrt* Hemâdri 1,529,18.

अवक m. = अवका Maitr. S. 3,15,1.

अवकेशिन् m. *ein unfruchtbarer Baum* Naish. 2,45.

अवक्राम in अनवक्राम.

अवगाढ् 1) auch so v. a. *das in der Erde Stecken* (eines Berges) Hemâdri 1,297,14.

अवतंस 1) Nom. abstr. °ता f. Daçak. 87,9.

अवतंसन auch *das Stossen* (eines Wagens) Karaka 6,26.

अवतंसय् *als Kranz verwenden*. प्रलावतंसित so v. a. *gepfählt* Daçak. 41,16.

अवतर् m. *Gelegenheit, günstiger Augenblick* Naish. 3,53.

अवतारप्रेक्षिन् m. N. pr. eines Mannes Lalit. 391,14.

अवधानवत्त् Adj. *aufmerksam*. Nom. abstr. °वत्ता f. Comm. zu Naish. 8,9.

°अवधिक Adj. *nach — erfolgend* Daçak. 60,12.

अवधी Adv. 1) mit कर् *zum Grenzpunct machen, sich erstrecken lassen bis* (Acc.) Hemâdri 1, 130,14. 15. — 2) mit भू *zum Grenzpunct werden, Einhalt gebieten* Naish. 3,131.

अवधूलय्, °यति *bestreuen* Hemâdri 1,545,4.

अवधेय n. impers. = अवधानव्य ebend. 1,492,11.

अवनाटनासिक Adj. *mit einer herabhängenden Nase* Harshaṁ. 199,15.

अवनिपातम् Absol. mit पत् *zu Boden fallen* Daçak. 48,13.

अवनिभृत् *Berg* und zugleich *Fürst, König* Naish. 4,11.

अवनीभुज् m. *Fürst, König* Naish. 1,107.

अवनीभृत् m. dass. Naish. 2,66.

अवन्तीकुमार m. N. pr. des Gründers von Avanti Ind. St. 15,269.

अवन्तीपुरी f. = अवन्ती 1) Ind. St. 15,313.

अवन्तीसुकुमाल m. N. pr. eines Mannes Ind. St. 15,290. fg.

अवन्द्य 1) Nom. abstr. °ता f. Daçak. 5,3.

अवपदम् Abl. Inf. mit आ *vor dem Herabfallen schützen* ṚV. 2,29,6.

अवपन n. *das Nichtscheeren* Pâr. Gṛhj. 2,1,25.

अवपूरण n. *Ueberschüttung mit* (im Comp. vorangehend) Karaka 6,12.

अवभृथ 1) °यसूषि TS. 6,6,8,1. °सोम m. Vaitân.

अवम m. n. und °वासर m. *ein mit drei lunaren Tagen zusammenstossender Wochentag* Hemâdri 1,77,15. 19. 21.

अवये Dat. Inf. *fortzugehen* ṚV. 8,47,12.

अवरुणागृहीत Adj. *nicht von Varuṇa ergriffen* Maitr. S. 1,10,12. 2,5,6.

°अवरोधिन् auch *hemmend* Naish. 1,6.

अवर्षिन् Adj. *nicht regnend* Hemâdri 1,11,7.

अवर्ष्य (f. आ) Maitr. S. 2,9,7. *nicht vom Regen kommend* TS. 7,4,12,1.

अवलम्बक Adj. *herabhängend* Hemâdri 1,194,5.

अवलम्बनक n. *Halt, Stütze* ebend. 1,191,22.

अवलम्ब्य Adj. *anzuhängen* ebend. 1,173,11. 16. 177,13.

अवलुप्ति f. *Abfall* Tâṇḍja-Br. 6,3,12.

अवसथ 1) Hemâdri 1,675,4. 9.

अवसथिन् Adj. *eine Wohnung habend* ebend. 1, 674,20.

अवसर्पिन् Z. 3 lies 3,9.

अवसितार्थ Adj. (f. आ) *zufriedengestellt* Daçak. 86,19.

अवसे Dat. (Abl.) Inf. आवसे *bis zur Einkehr* ṚV. 3,53,20.

अवस्फूर्ज m. = °थु Pâr. Gṛhj. 2,11,2.

अवस्वदृत्त् Adj. *mit Strebenden vereint* Maitr. S. 2,6,3.

अवस्वन्य Adj. *rauschend, tosend* Maitr. S. 2,9,5.

Digitized by Google

अवकृनन 2) genauer *die linke Lunge* Comm. zu Vishṇus. 96,91.

अवकृतत्व n. *Aufmerksamkeit* Naish. 5,19.

अवाङ्मुख 1) *a*) Nom. abstr. °त्व n. Naish. 2,105.

अवाचीनबिल Adj. (f. आ) *mit der Oeffnung nach unten* Tâṇḍja-Br. 2,13,1.2. Nom. abstr. °त्व n. Comm.

अवाच्यवचनयुद्ध n. *ein Wettstreit im Sagen von Unanständigkeiten* Harshaṅ. 98,23.

अवाप्त n. *Quotient* Utpala zu Varâh. Bṛh. 7,1.

अवामन m. *kein Zwerg* Agni-P. 4,10.

अवारक (?) Mârk. P. 49,17.

अवारितद्वार Adj. *dem der Eingang nicht verboten ist.* Nom. abstr. °ता f. Naish. 3,41.

अवारितम् Adv. *ungehemmt* Mudrâr. 79,7(133,7).

अविकम्पित Adj. *nicht zitternd, unerschüttert* Kathâs. 60,188.

अविकृष्ट Adj. auch *unberaubt* Ait. Br. 8,11.

अविक्षिप्त Adj. *nicht vereitelt* MBh. 12,237,37.

अविक्षोभ m. *das nicht aus der Ordnung Kommen* Maitr. S. 2,5,3.

अविचलत्त् Adj. *sich nicht bewegend* Naish. 4,93.

अविच्युत Adj. 1) *unverlierbar.* — 2) *fehlerlos.*

अवितथ 1) Nom. abstr. °ता f. Naish. 5,130.

अवितर्कयत्त् Adj. *sich nicht lange bedenkend* Hemâdri 1,685,2.

अविदाक्षिन् Adj. *nicht brennend* Karaka 6,18. Nom. abstr. °क्षित्व n.

अविदोक्.

अविधिज्ञ Adj. *die Vorchrift nicht kennend* Hemâdri 1,471,18.

अविधेय, Nom. abstr. °ता f. *Widerspänstigkeit (des Schicksals)* Mudrâr. 78,5 (130,9).

अविनिर्यत्त् Adj. (f. °ती) *nicht hinausgehend* Naish. 4,24.

अविभिन्नकालम् Adv. *zu derselben Zeit* Mudrâr. 63,15 (103,8).

अविमुच्यमान Adj. *nicht ausgespannt werdend* Ait. Br. 6,23.

अविमोक्त m. *Nichterlösung* Bâdar. 2,1,11.

अविरेचनीय Adj. *dem man keine Abführung geben darf* Suçr. 2,188,4.6.

अविरोधित Adj. *nicht ungern gesehen* Çiç. 10,69.

अविश्रम° *ohne auszuruhen* Naish. 3,19.

अविस्मृत Adj. *nicht vergessen* Mudrâr. 107,17 (166,19).

अवीक्षित Adj. 1) *vorher nicht gesehen* Naish. 1, 40. 8,12. — 2) *nicht erkannt* Spr. 6213.

°अवीक्षित् Adj. *nicht sehend* Naish. 1,28.

अवीर्यवत्त् Adj. *schwach, machtlos* Maitr. S. 3,8,1.

अवेक्षण 4) *das Hinabblicken in* Pâr. Gṛhj. 2,7,6.

अवेदनीय Adj. *unerkennbar* Hemâdri 1,209,16.

अवैदिक Adj. *nicht mit dem Veda vertraut* Hemâdri 2,*a*,73,21. 23.

1. अव्यङ्ग, f. आ Agni-P. 41,17.

अव्यथिष्ये Kâṭh. 3,7. अव्यथिषे (!) Maitr. S. 1,2,17.

अव्ययवृत्ति f. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 272.

अव्यवस्थितचित्त Adj. *unbeständigen Sinnes* Spr. 1988.

अव्यवानम् Absol. *ohne dazwischen zu athmen, ununterbrochen* Maitr. S. 1,10,9.

अव्याक्त Adj. *nicht geöffnet.* Mund Agni-P. 44,19.

अव्याधिज्ञ Adj. *Nichts mit einer Krankheit zu thun habend* MBh. 2,64,18.

अव्यायुक Adj. *nicht entlaufend* Maitr. S. 4,1,5.

अव्युत्क्रान्त Adj. *keiner Uebertretung schuldig,* mit Loc. Hemâdri 1,32,5.

अव्युप्तकेश Adj. *mit ungeschorenem Haar* Maitr. S. 2,9,5.

अव्रणा, f. आ Karmapr. 15,11.

2. अश्नु mit संप्र *geniessen* Hemâdri 1,396,6. 464,12.

अशकलीकरण Adj. *wobei keine Zerstückelung stattfindet* Harshaṅ. 126,3.

अशकुनी Adv. mit भू *zu einem bösen Omen werden* Naish. 3,9.

अशक्तिमत्त् Adj. *unvermögend* Hemâdri 1,335,3.

अशङ्कम् Adv. *ohne Bedenken* ebend. 1,792,2.

अशतवर्ष Adj. *noch nicht hundert Jahre alt* Pâr. Gṛhj. 3,10,4.

अशनीश m. Beiw. Rudra-Çiva's Hemâdri 1, 203,14.

अशयान Adj. *nicht liegend* ebend. 1,253,16.

अशरण्य (f. आ) 3) *schutzlos* Daçak. 7,16.

अशात्त 1) Maitr. S. 3,1,6.

अशितव्य n. impers. Maitr. S. 1,5,7.

अशिथिर Adj. = अशिथिल. Nom. abstr. °त्व n. Maitr. S. 2,2,3. 3,5,2. 7,2.

अशिरःस्नान n. *das Nichtnassmachen des Kopfes* Suçr. 2,363,13.

अशिरोग्रीव Adj. *ohne Kopf und Hals* R. 3,74,14.

अशिल Adj. (f. आ) *steinlos* R. 5,74,15. 6,82,182.

अशिल्पजीविन् Adj. *von keinem Handwerk lebend* MBh. 1,91,5.

अशीति, अशीत्यक्षर Adj. und अशीत्यक्षरत्व n. Nom. abstr. Maitr. S. 3,2,5.

अशीर्णाग्र Adj. *mit nicht abgebrochener Spitze* Karmapr. 15,19.

अशुभचित्तक m. N. pr. eines Wahrsagers Kautukar.

1. अशून्यार्थ m. *Aufklärung* Mudrâr. 168,4 (n. A.). °म् Adv. *zur A.* 108,2. 115,15 (176,9).

2. अशून्यार्थ Adj. *klar, verständlich* Mudrâr. (s. A.) 109,2.

अशोकवर्ण Adj. N. pr. eines Kakravartin Divjâv. 55.

अशोकाप्य n. *das Açoka-Wäldchen auf Laṅkâ* Agni-P. 7,18.

अशौचक Adj. *unrein* Hemâdri 1,603,7.

अश्मजतु n. *Erdharz* Karaka 6,18.

अश्मशानचित्त् Adj. *nicht wie eine Leichenstätte geschichtet* Maitr. S. 3,5,1.

अश्रावयत्त् Adj. *Jmd* (Acc.) *Etwas nicht hören lassend* Hemâdri 1,525,1.

अश्रुत 1) *a*) Nom. abstr. °ता f. *Unbekanntheit* Daçak. 12,16.

अश्रुमय Adj. *aus Thränen bestehend* Naish. 4,36.

अश्रूयमाण Adj. *was nicht gehört oder gelehrt wird* Hemâdri 1,238,13.

अश्रोतर्.

अश्वक्रान्त Adj. *von Rossen betreten* Taitt. Âr. 10,1,8.

*अश्वक्रीत Adj. (f. ई) *für ein Pferd gekauft.*

अश्वतीर्थक m. N. pr. eines Schlangendämons Divjâv. 72.

अश्वत्थ 1) *a*) °शाखी f. Maitr. S. 2,6,6. Nom. abstr. अश्वत्थत्व n. 1,6,12.

अश्वपद् (stark °पाद्) m. *Pferdefuss* Vaitân.

अश्वमेधवत्.

अश्ववत् Adj. *das Wort* अश्व *enthaltend* Tâṇḍja-Br. 12,4,15.

1. अश्ववार = अश्ववाल 2); vgl. आश्ववार.

अश्वशीर्ष m. *eine Form Vishṇu's (mit einem Pferdekopf)* Agni-P. 43,2; vgl. Hemâdri 1,309,1.

अश्वकृन m. *Nerium odorum* Karaka 1,3.

अश्वकृविम्.

अश्वामुख m. *das unterseeische Feuer* Naish. 8,81.

अश्वावत्, lies अश्वावती.

अष्टकोण Adj. *achteckig* Hemâdri 2,*a*,60,18. °क dass. 61,5.

अष्टमकृसिद्धिमय Adj. *den acht grossen Vollkommenheiten gleichkommend* Ind. St. 15,390.

अष्टलोक् n. = °क Hemâdri 1,215,11.

अष्टवार्षिक Adj. (f. ई) *acht Jahre dauernd* ebend. 1,66,14.

अष्टशती f. *achthundert* Sûrjas. 2,64.

अष्टस्तनौ (so zu lesen) Maitr. S. 3,1,7.

अष्टाङ्गप्रणिपात m. *das Niederfallen zur Erde mit acht Theilen des Körpers* Hemâdri 1,244,13.

अष्टाचत्वारिंशक Adj. *48 (Jahre) während* Pâr. Gṛhj. 2,6,2.

Digitized by Google

अष्टादशता f. Nom. abstr. von अष्टादशन् Naish. 1,5.

अष्टादशवक्त्र m. N. pr. eines Berges Divjâv. 43.

अष्टादिश् (!) f. Pl. *die acht Weltgegenden* Hemâdri 2,*a*,61,21.

अष्टानिधन n. Name zweier Sâman Ârsh. Br.

अष्टाप्रुष् Adj. (Nom. °प्रूट्) *achttropfig.* Gold TS. 3,4,8,4.

अष्टामृड Adj. zu किराण्य Kâṭh. 13,10.

अष्टास्तना Adj. f. *achtsitzig* TS. 5,1,6,4.

अष्टील m. oder n. = अष्टीला 3) Hemâdri 1,725,5.

2. अस् mit उद् 2) auch *schleudern* (eine Waffe) Naish. 4,39. — Mit अभिसम् *zusammenstellen* Kâraka 1,4.

3. अस् Interj. am Ende eines Sâman Tâṇḍja-Br. 12,3,21.

*अस (Nom. °स्) *nicht er* P. 6,1,132.

असंयोगोपध Adj. *dessen vorletzter Laut kein Doppelconsonant ist* P. 4,1,54.

असंवर Adj. *nicht verborgen,* — *zu verbergen* Naish. 1,53.

असंयुद्ध Adj. *nicht bereinigt,* — *bezahlt.*

असंस्कार m. *keine Einweihung* Pâr. Gṛhj. 2,5,42.

असंस्यूत Adj. *unzerbissen* Pâr. Gṛhj. 2,14,25.

असंकार्य auch *nicht zu beseitigen, dem kein Einhalt zu thun ist.* °म् Adv. *so v. a. auf Nimmerwiedersehen* Tâṇḍja-Br. 9,1,21. 22.

असक्त 2) *c*) *im Nu* Daçak. 45,14.

असंक्रान्त m. *Schaltmonat* Hemâdri 1,79,20.

असंख्य 1) Nom. abstr. °ता f. Ind. St. 15,364.

असंख्यक Adj. = असंख्य 1) Agni-P. 10,5.

असंयाक् Adj. *sich nicht bäumend.*

असंचेतयमान Adj. *nicht gewahr werdend* Spr. 6125.

असत्यवाद् m. *Lüge* Daçak. 72,13.

असपत्नेष्टका f. = असपत्न 2) Vaitân.

असब्रह्मचारिन् m. *kein Mitschüler* Pâr. Gṛhj. 2, 11,9.

असमता f. *das Keinen seines Gleichen Haben* Naish. 5,128.

असमर्पण n. *das Nichtabliefern, Nichtbezahlen* Hemâdri 1,19,7. 46,6.

असमशर m. Bein. *des Liebesgottes* Naish. 3,133.

असमान Adj. *mit keinem Andern gemeinsam, unvergleichlich* Daçak. 19,2.

असमावेश m. *Nichtbesetzung* Mahâbh. in Ind. St. 13,472.

असमाशुग m. *der Liebesgott* Naish. 4,118.

असमीलित Adj. *dem Auge sich entziehend* R. 5,81,8.

असंपत्ति f. *das Nichtausreichen, Zuwenigsein* Hemâdri 1,645,10.

असंप्रकीर्ण Adj. *unvermengt.*

असंप्रमाण Adj. *nicht zu geräumig* Çâṅkh. Gṛhj. 6,2.

असंभिन्दत् Adj. (f. °ती) *nicht verletzend* Tâṇḍja-Br. 7,9,11.

असंभृत Adj. *nicht gemacht, natürlich* Kumâras. 1,31.

असरूप Adj. *ungleichartig* P. 3,1,94.

असत्कचरित Adj. *kein Genoss seiend* Paribh. 103.

असत्कृमान Adj. *nicht ertragend,* — *duldend* Mudrâr. 82,18 (137,10).

असापत्न्य n. *Feindlosigkeit* Naish. 7,17.

असाधर्म्य n. *Formverschiedenheit* Paribh. 8.

असार्वत्रिक, f. ई Bâdar. 3,4,10.

असितपुच्छक m. *ein best. Thier,* = कालपुच्छक Kâraka 6,12.

असितवर्त्मन् m. *Feuer, Gott* Agni Harshaṅ. 170,11.

असिपुत्रिका Hemâdri 1,647,17. °पुत्री 763,2.

असीम Adj. (f. आ) = असीमन् Naish. 3,98.

असुदर्शन Adj. *nicht leicht zu erblicken.* Nom. abstr. °ता f. Hemâdri 1,333,15.

असूत Adj. *ohne Wagenlenker* R. ed. Bomb. 6,91,28.

असूय्, statt des blossen Acc. auch Acc. mit प्रति MBh. 12,109,13. — Mit अभि *ungehalten sein* Naish. 3,102.

असूयिन् in अनसूयिन्.

अस्तर्य Maitr. S. 1,5,10.

अस्ताभिलाषिन् Adj. *zum Untergang sich neigend* Mudrâr. 95,8 (153,8).

अस्तेयता f. = अस्तेय Hemâdri 2,*a*,7,21.

अस्तोम m. *kein rechter* Stoma Tâṇḍja-Br. 3,9,3.

अस्थिचित् Adj. *nicht wie Knochen geschichtet* Maitr. S. 3,5,1.

अस्थुषम् in einem best. Falle zu sprechen für तस्थुषम् Tâṇḍja-Br. 7,7,16.

अस्नान n. *das Nichtbaden* MBh. 14,49,6. = नैष्ठिकब्रह्मचर्य Nîlak.

अस्नायिन् Adj. *der sich nicht gebadet* oder *gewaschen hat* Hemâdri 1,99,1 v. u.

अस्पृक्, Nom. abstr. °क्त्व n. Hemâdri 2,*a*,8,15.

अस्फुटित auch *nicht geöffnet* (Augen) Naish. 1,141.

अस्फुरत् Adj. *nicht zitternd* Hemâdri 1,681,17.

अस्मद्देवत्य Adj. *uns zur Gottheit habend* Tâṇḍja-Br. 9,1,36.

अस्रीवी (Nom. °स्) = अस्रीवि Maitr. S. 2,8,3. 13,14.

अस्वधर्म m. *Pflichtvergessenheit* Daçak. 55,9.

अस्वाङ्गपूर्वपद Adj. *dessen erstes Glied* (in der Zusammensetzung) *kein Körpertheil ist* P. 4,1,53. 1. अह्नक्त्व Maitr. S. 2,9,3.

अह्नर्पति 1) Maitr. S. 1,11,3.

अह्नस्थर Adj. *am Tage wandelnd* Çâṅkh. Gṛhj. 2,14.

अहिर्बुध्न्यस् 2) अहिर्बुध्न्याय Pâr. Gṛhj. 2,15,2.

अह्रष्ट Adj. *betrübt* Naish. 5,124.

अहेतुक, f. आ Naish. 4,105.

अहेलि m. *etwas Anderes als die Sonne* Naish. 3,80.

अहेलिन् Adj. *nicht tändelnd* ebend.

अहेतव्य Adj. *nicht zu opfern* Maitr. S. 1,6,10.8,7.

अहोमक Adj. *ohne Spende* Comm. zu Gobh. 1, 9,27 (Karmapr. 9,7). Nom. abstr. °त्व n. ebend.

अकृत्त Adj. *unverkürzt* Vaitân.

आकर्णांतर° Adv. *bis zum Ohrknorpel* Naish. 8,57.

आकर्णादेशात्तम् Adv. *bis zur Gegend des Ohres* MBh. 3,99,53.

°आकर्णिन् Adj. *hörend* Naish. 1,28.

आकर्षफलक n. *Würfelbrett* Pâr. Gṛhj. 2,10,17.

आकर्षिन् 1) *mit sich fortschleppend* Daçak. 77,17.

आकल्यसार Adj. *putzsüchtig* Daçak. 68,9.

आकल्ल, lies *Anthemis.*

आकीटम् Adv. *vom Wurm an* Naish. 6,106.

आकुमार° *vom Knaben an* Ragh. 4,20.

आकृतिलोष्ट ? Vaitân.

आकैटभवैरि Adv. *bis zum Feinde* Kaiṭabha's, d. i. *bis* Vishṇu Naish. 6,106.

आकोष्ठम् Adv. *bis zum Unterleibe* Bhâg. P. 10, 83,22.

आक्षिद् Adj. *der ansichreisst* Maitr. S. 2,9,8.

आख्या 2) lies *Betrag, Belauf.*

आगति 1) Nom. abstr. °त्व n. Daçak. 65,14.

आगारव Adj. = आगुरव Harshaṅ. 184,19.

आगर्भम् Adv. *bis zum Kinde im Mutterleibe* Ind. St. 14,104.

आग्निवारुणी Adj. (f. ई) Maitr. S. 2,1,4.

आग्रयणदेवता f. *eine Gottheit des Erstlingsopfers* Çâṅkh. Gṛhj. 3,8.

आघर्घरम् Adv. *knurrend* Mâlatîm. 78,7 (171,5).

आचन्द्रतारकम्, lies *so lange Mond und Sterne bestehen* und füge Hemâdri 1,661,18 hinzu.

आचमनक Harshaṅ. 115,7. 121,15.

आचमनीयक Agni-P. 34,21. Hemâdri 1,787,13.

आचारकालकूट m. N. pr. eines Priesters Kautukar.

°आडम्बरित Adj. *auf's Höchste gesteigert* Ind. St. 15,371.

आतपनिवारण n. *Sonnenschirm* Varâh. Jogaj. 8,13.

आतपवारण Adj. *vor Hitze schützend.* वृष्टेरातप° *vor Regen und H. sch.* Hemâdri 1,157,19.

आतिच्छन्दस् Maitr. S. 3,15,10.

आतिजगत Adj. *im Metrum* Atigagatî *verfasst* Comm. zu Tâṇḍja-Br. 12,10,2.

आतियात्रिक Adj. von आतियात्रा Çâṅk. zu Bâdar. 4,3,5.

आतिशयिक Adj. *in Ueberfluss vorhanden* Çiç. 10,23.

Digitized by Google

आतिसारिक Adj. (f. ई) *gleich wie beim Durchfall* Kâraka 3,5.

आत्मदेवता f. N. pr. einer Gottheit Hemâdri 2,*a*,84,11.

आत्मयोनि 4) Vishṇu's Mudrâr. 157,1 (231,5).

आदधीचि Adv. *mit Einschluss von* Dadhîki Naish. 5,111.

आदरिन् Adj. *ein grosses Gewicht auf Etwas legend, nicht gleichgültig* Naish. 3,62. Am Ende eines Comp. *berücksichtigend, hervorhebend* 6,95.

आदर्श 4) *Musterbild.* Nom. abstr. °ता f. Naish. 4,56.

आदशकण्ठबन्धम् Adv. *bis zur Gefangennahme* Râvaṇa's Bâlar. 183,5.

आदार्य Adj. Maitr. S. 2,10,4 fehlerhaft für अदर्य RV. 10,103,7.

आदिचक्रिन् Adj. *der zuerst den Discus führte.* Vishṇu-Kṛshṇa Agni-P. 31,10.

2. आदित्य 2) अहस् *Sonntag* Vishṇus. 77,1.

आदित्यवर्त्म.

आदित्यधामन् Adj. *bei den* Âditja *seine Stätte habend* Maitr. S. 3,2,9.

आदिदीप m. *die erste Leuchte.* Rudra-Çiva Hemâdri 1,205,14.

आदेकदाहम् Adv. *seit der Verbrennung des Körpers* Naish. 8,43.

आद्यन्तस्थायिक Adj. *von Anfang bis zu Ende dauernd* Ind. St. 15,392.

आद्वादशवर्षभाविन् Adj. *zwölf Jahre während* Ind. St. 15,410.

आधारक m. = आधार 2) Hemâdri 1,192,12.

आधिकारिक 1) (f. आ!) auch *zu den einzelnen Abschnitten gehörig* Çâṅkh. Gṛhj. 6,4. *vorschriftmässig, ordinär* Bâdar. 3,4,41. — 2) füge m. hinzu.

आधीतयजुस्, Nom. abstr. °जुष्ट्व n. Maitr. S. 3,6,4.

आध्यात्मिकी Adv. mit कर् *zur Allseele in Beziehung bringen* Agni-P. 27,61.

आनन auch *Eingang, Thür* Hemâdri 1,169,9.12.

आनन्द 9) auch ein Name der Gaurî Hemâdri 1,395,16.

आनन्दकाव्य n. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 108.

आनन्दप्रभा f. N. pr. einer Surâṅganâ Ind. St. 15.

आनर्तक m. Pl. = आनर्त 1)c) Hemâdri 2,*a*,29,20.

आनीलनिषधायत Adj. *vom Gebirge* Nîla *bis zum Gebirge* Nishadha *sich erstreckend* Hemâdri 1,295,21. 296,6.

आनीलनिषधायाम Adj. dass. ebend. 1,307,19.

आन्तर 3) n. *Herz* Naish. 9,100.

आन्दोल = °क Hemâdri 1,386,1.

आप् mit अव Caus. *Jmd* (Acc.) *Etwas* (Acc.) *erlangen lassen* Naish. 8,89.

आपत्तर्त्त *eine best. Körnerfrucht* Maitr. S. 2,6,6.

आपत्तिसम m. = उपपत्तिसम Sarvad. 114,12.

आपर्वभङ्गनिपुण zu streichen; vgl. oben अपर्व°.

आपादन Adj. *bewirkend* Agni-P. 43,13.

°आपादिन् Adj. *gerathend in, unterliegend* Lâṭj. 2,7,19.

आपीठान्तम् Adv. *bis zum Ende des Piedestals* Hemâdri 1,259,7.

आपीड 2) am Ende eines adj. Comp. f. आ Hemâdri 2,*a*,90,21. 119,12.

आपुङ्खशिखम् Adv. *bis zum untersten Ende des Pfeils* Naish. 8,3.

आपृच्छ, lies *wonach man zu fragen* —, d. h. *sich zu richten hat.*

आप्तच्छन्दस् Adj. *dem Metrum nach vollständig* Tâṇḍja-Br. 4,8,7.

आप्तमीमांसालंकृति, °मीमांसाविवृति und °मीमांसावृत्ति f. Titel von Werken Bühler, Rep. No. 564. fgg. आप्ता° in den zwei letzten Titeln.

आप्तर् in अनाप्तर्.

आप्तवाद् m. *der Ausspruch einer Autorität* Ind. St. 15,335.

आप्तविभक्तिक Adj. *in den Casusendungen vollständig* Tâṇḍja-Br. 4,8,7.

आप्तस्तोम Adj. *in den* Stoma *vollständig* ebend. °क Comm.

आप्यानवत्, so zu lesen.

आप्यायिनी f. *eine best.* Çakti Hemâdri 1,198,1.

आप्सर् Adj. *den* Apsaras *gehörig* Hemâdri 1,164,13.

आब्रह्मभुवनात्तिकम् Adv. *bis zu* Brahman's *Welt* Hemâdri 1,273,3.

आब्रह्माण्ड° Adv. *so lange die Welt besteht* Hemâdri 1,700,11.

आभरणी Adv. mit भू *zum Schmuck werden* Naish. 6,3.

आभिज्ञानिक Adj. *auf das Erkennen sich beziehend* Daçak. 92,4.

आभिरामिक Adj. *liebenswürdig* Mudrâr. 82,8 (136,15).

1. आभोग 8) Harshaṃ. 183,21. °गाढ्य 182,10.

3. आभोग Adj. *aller Genüsse theilhaftig* Taitt. Âr. 1,8,5.

आम Adj. *von Talk* Naish. 6,62.

आमज्ञम् Adv. *bis in's Mark* Naish. 8,51.

आमपेष Adj. *roh zerstampfend* Maitr. S. 1,10,11.

आमृणालम् Adv. *bis zur Wurzel* (eines Lotus) Naish. 8,69.

आमेखलम् auch *bis zum Gürtel*, so v. a. *bis zur schmalsten Stelle* (eines Kuṇḍa) Hemâdri 1,130,14.

आम्बुद Adj. *von einer Wolke kommend* Naish. 4,39.

आयासन wohl *das Reizen, Aufbringen.*

आयुर्वेदिन् Ind. St. 15,295.

आयुष्य 2) *e) ein best. Spruch* Yâjñ. Jogaç. 8,6.

आरत n. *quidam coeundi modus* Cit. im Comm. zu Kir. 5,23.

आरूढ n. *das Bespringen* Hariv. 4104.

आरोग्य Adj. 1) *gesund* Hemâdri 1,609,2. — 2) *Gesundheit verleihend* ebend. 1,576,19. 619,19. 766,19. 797,20.

आरोग्यय्, °यति *salutare, begrüssen* Divjâv. 52.

आरोग्यवत् Adj. *gesund* Hemâdri 1,741,5.

आर्णव Adj. *aus dem Meere gekommen* Naish. 4,61.

आर्तरव m. *Nothgeschrei* Daçak. 67,10.

आर्तस्वन m. dass. Pâr. Gṛhj. 2,11,6.

आर्थत् Tâṇḍja-Br. 11,8,10. 13,6,10. 11,10 fehlerhaft für आर्क्त्, wie die Hdschrr. haben.

आर्द्रता f. Nom. abstr. zu आर्द्र 1)*a*) Çiç. 10,49. zu *d*) 36.

आर्यपुत्रीय Adj. von आर्यपुत्र Naish. 9,68.

आर्कत 2) auch *ein Buddhist* Agni-P. 16,4.

आलंकारिक (so zu lesen) m. *Rhetoriker* Comm. zu Çiç. 10,21.

आलम्भम् Absol. *anfassend*, mit Acc. Tâṇḍja-Br. 3,6,2.

आलिङ्गना f. = आलिङ्गन n. Naish. 6,78.

आलोकक m. *Zuschauer* Naish. 2,68.

आलोकाचल m. N. pr. eines *Gebirges* Hemâdri 2,*a*,28,16.

आवामदेव्यम् Adv. *mit Einschluss des* Vâmadevja Çâṅkh. Gṛhj. 6,2.

आविर्भूय Adj. *das Offenbarwerden* Maitr. S. 1,8,6.

आविर्शम्, lies 2,24,6.

आविर्ष्पृष्ठ Adj. *dessen Rücken sichtbar ist* Maitr. S. 1,10,7.

°आशंस Adj. *erwartend* Daçak. 14,1.

आशातिक Adj. Taitt. Âr. 1,8,7. = आगत्य शात्यमानः, अस्माभिरेव बाध्यमानः Comm.

आशापति m. = आशापाल Naish. 8,71.

आशापल्ली f. N. pr. eines *Dorfes* Ind. St. 15,225.

आशापाल, lies 3,12,4.

आशापुरा f. N. pr. einer Gottheit Ind. St. 15,313.

आशिखम् auch so v. a. *vom Fusse bis zum Scheitel* Naish. 5,27.

आशीयस् Adv. *schneller* Tâṇḍja-Br. 18,6,10.

आप्रुगी Adv. mit भू *zu Jmds* (im Comp. vorangehend) *Pfeil werden* Naish. 6,67.

आप्रूर Adj. Suçr. 1,335,17 fehlerhaft für आसुर.

आश्याम Adj. *dunkelfarbig* Hemâdri 1,681,16.

1. आम्रव 1) Nom. abstr. °ता f. Naish. 3,84.

Digitized by Google

आश्रवणम् Adj. *bis zum Ohr* Naish. 4,93.

आश्लिनेय 2) Naish. 8,39.

आष्टादंष्ट्र, so zu betonen.

2. आस् 9) कथमास्ते तातः so v. a. *wie geht es dem Vater?* Harshaṅ. 126,9. — Mit अनु 1) *sich in Jmds* (Gen.) *Nähe aufhalten* Hemâdri 1,35,20.

आसकृत्कर्तृत्वम् Adj. *bis tausend Mal* Taitt. Âr. 4,28,1.

आस्फाल auch *das Zurückprallen* Naish. 8,68.

आहृत्य Adj. 1) *herbeizuholen* Tâṇḍja-Br. 9,5,2. — 2) *darzubringen* (ein Opfer) ebend. 6,7,14.

3. ई mit अधि Caus. Med. *veranlassen, dass Jmd Jmd* (Acc.) *lehrt,* Hemâdri 1,525,8. — Mit प्राधि *weiter studiren* Çâṅkh. Gṛhj. 6,2. — Mit उद् 9) उदीत = उदित Naish. 1,83. 6,52. 74. — Mit अभिपला *einen Fliehenden* (Acc.) *verfolgen* Tâṇḍja-Br. 9,1,20.

1. इक्षुकाण्ड Maitr. S. 3,7,9.

इक्षुदण्डमय Adj. *aus Zuckerrohrstengeln gemacht* Hemâdri 1,404,17.

इक्षुमय Adj. *aus Zuckerrohr gemacht* Hemâdri 1, 341,19.

इक्षुयष्टि f. *Zuckerrohrstengel.* °मय Adj. *daraus gemacht* Hemâdri 1,413,10. 416,17.

इडात्व n. Nom. abstr. von इडा Maitr. S. 4,2,3.

इदंयुगीन Adj. *zu dieser Weltperiode gehörig* Ind. St. 15,294.

इदमीय Adj. *ihm —, ihr gehörig* Naish. 4,12. 7,82.

इध्मप्रस्थान m. = इध्मप्रव्रश्चन Agni-P. 34,27.

इन्डुका f. N pr. eines Flusses Hemâdri 1,315,20.

इन्डुगौर m. Bein. Çiva's Ind. St. 15,210.

इन्डुता f. Nom. abstr. zu इन्डु 2) Naish. 6,26.

इन्द्रगृक्, vgl. Pâr. Gṛhj. 3,4,18.

इन्द्रत्रय m. wohl = इन्द्रजित् 1) Agni-P. 40,15.

इन्द्रदैवत्य Adj. Indra *zur Gottheit habend* Pâr. Gṛhj. 2,13,1.

इन्द्रनीलक Hemâdri 1,399,9.

इन्द्रनीलमणिमय Adj. = इन्द्रनीलमय Hemâdri 1, 280,7.

इन्द्रपाश m. Indra's *Schlinge* Pâr. Gṛhj. 3,7,3.

इन्द्रपुरुष m. Indra's *Diener.* Pl. Âçv. Gṛhj. 1,2,5.

इन्द्रप्रस्थमाहात्म्य n. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 53.

इन्द्रसवँ Maitr. S. 3,4,3.

इन्द्राशन *Hanf* Kautukar.

इन्धन्वत्, lies *auf dem Feuer stehend, heiss.*

इम् Interj. Maitr. S. 4,9,22.

इषुमुख n. *Pfeilspitze* Taitt. Âr. 1,4,2.

इषुवर्ष m. *Pfeilregen* Daçak. 84,10.

इषुविक्षेप m. *Pfeilschussweite.*

इष्टकामय Adj. (f. ई) *aus Backsteinen gemacht* Hemâdri 1,169,20.

इष्टत्व n. Nom. abstr. zu 1) इष्ट 1) *b*) Naish. 6,106.

इष्टेउ n. Name eines Sâman Tâṇḍja-Br. 10,12,4. 1. ई als Nidhana eines Sâman Tâṇḍja-Br. 10,10, 1. 12,13. 12,11,26.

ईक्षति (ungirte 3. Sg. Praes.) *die Bedeutung der Wurzel* ईक्ष् Bâdar. 1,1,5. 3,18.

ईकारकृत् Adj. *den Laut* ईम् *hervorbringend* TS. 7, 1,19,1.

ईकृत Adj. *der den Laut* ईम् *hervorgebracht hat* ebend.

ईदृशभूत Adj. *ein derartiger seiend.* Nom. abstr. °ता f. Naish. 4,55.

ईशक m. Çiva. Loc. so v. a. *in Nordost* Agni-P. 43,3.

ईशगोचर m. Çiva's *Bereich,* so v. a. *Nordost* Agni-P. 43,2. Hemâdri 1,125,9. 2,*a*,62,15. 63,17.

ईशत्व n. Nom. abstr. zu ईश 2) *a*) Hemâdri 1,823,3.

ईशानदिश् f. *Nordost* Hemâdri 1,138,1.

ईश्वरकारणिन् m. *Deist* Çaṅk. zu Bâdar. 1,1,12.

ईश्वरकारिन् m. dass. Harshaṅ. 204,7.

ईश्वरशतक n. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 109.

उक्तिपोष m. *Pleonasmus* Comm. in Mâlatîm. ed. Bomb. S. 2.

उक्तत्व n. Nom. abstr. von उक्तन् 1) *a*) Maitr. S. 2,5,4. 7.

उग्रदण्ड 2) f. आ N. pr. einer Nâjikâ der Devî Hemâdri 2,*a*,85,6.

उग्रदृपिन् Adj. *von grausigem Aussehen* Hemâdri 2,*a*,100,15.

उग्रवंशकर Adj. *ein gewaltiges Geschlecht erzeugend.* Rudra-Çiva Hemâdri 1,208,3.

उच् mit अभि, अभ्युचित *entsprechend, passend* R. Gorr. 1,75,12.

उच्चतरता f. *Uebermaass* Naish. 5,104.

उच्चनासिक Naish. 2,28.

उच्चल Adj. *hervorspringend* Hemâdri 1,2,18.

उच्चाटनीय Adj. *zu verscheuchen, verscheucht werdend* Naish. 3,7.

उच्चैर्मान m. *grosser Hochmuth* Naish. 5,47.

उच्चैर्वाद् m. *ein hochfahrendes Wort.*

उच्चैर्विस्मय m. *grosses Erstaunen* Naish. 5,2.

उच्छूसन n. *das Schlaffwerden* Mâlatîm. 35,9 (88,2).

उच्छ्वास 2) auch *Athemzug.* °पञ्चक n. Hemâdri 1, 221,8.

उज्ज्वलीकर Adv. 1) mit कर् *glänzend —, schmuck machen* Harshaṅ. 128,5. 142,22. — 2) mit भू *aufstrahlen, hell prangen* Harshaṅ. 159,4.

उत्क 1) Nom. abstr. °ता Naish. 1,126.

2. उत्क Adj. *dessen Wasser sich erhoben hat.* Nom. abstr. °ता f. ebend.

उत्कर्षवत् Adj. *hervorhebend, steigernd* Kâvjâd. 1,76.

उत्कुटिल Adj. *nach oben schief, — verzogen* S. S. S. 117,8.

उत्खानम् Absol. *ausgrabend* Lâṭj. 8,2,5.

उत्तब्धि f. *Befestigung* Maitr. S. 5,3,1.

उत्तमता f. Nom. abstr. zu उत्तम 1) *b*) Hemâdri 1, 367,2.

उत्तरधारय Adj. *Jmd* (Dat.) *eine Antwort schuldend* Naish. 9,3.

उत्तरली mit भू *in eine hüpfende Bewegung gerathen* Naish. 3,55.

उत्तरवती f. Bez. *einer best. Schichtung* Maitr. S. 3,3,2. 4,8.

उत्तराङ्ग auch *das Querholz über den zwei Pfeilern einer Wage* Hemâdri 1,173,4. 8.

उत्तराशापति Hemâdri 1,769,16.

उत्तापन n. *das Kasteien* Hemâdri 2,*a*,6,10.

उत्थापनीय n. etwa *ein Mittel auf die Beine zu bringen* Maitr. S. 1,10,14.

उत्थापितोत्प्रेक्षा f. *eine Art Gleichniss* Comm. zu Naish. 1,80.

उत्पातिन् Adj. *auffliegend* Naish. 1,126.

उत्प्लव m. *das Auffliegen* Naish. 1,125.

उत्फुल्लतनूरुही Adv. mit कर् *bewirken, dass bei Jmd die Härchen* (*Federn*) *sich erheben* Naish. 2,2.

उत्सव 2) पुत्रोत्सव so v. a. *Geburt eines Sohnes* Pariśiṣ. 122.

उत्सृज्य Adj. *auszusetzen, nicht zu feiern* Tâṇḍja-Br. 5,10,4.

उदकमण्डलु m. = उदकमण्डलु Hemâdri 2,*a*,79,9.

उदकपात्र n. = उदपात्र 1) *a*) Hemâdri 2,*a*,77,5.

उदकपूर्व 1) °म् Adv. Hemâdri 1,820,2.

उदकमणि m. *Wassertopf* Divjâv. 27.

उदपुरा f. Bez. *eines best. Backsteins* Maitr. S. 2,8,14.

उदरभेदिन् Adj. *Oeffnung des Leibes bewirkend.*

उदश्र Adj. *Thränen vergiessend* Naish. 8,34.

उदारचरित्र Adj. = उदारचरित 1) Kautukar.

उदारचित्त Adj. *edelmüthig* Kautukar.

उदित्वर auch *aufgegangen* Naish. 4,38.

उदेतोस् mit पुरा Maitr. S. 1,6,10.

उद्गमनीय auch Adj. °ये डुकूले Harshaṅ. 142,3.

उद्घावन 3) *das Verkünden, Mittheilen* Naish. 9,19.

उद्वमन् n. *das Wogen, Fluthen* VS. 13,53. Maitr. S. 2,7,16 18. 8,14.

उद्वह् 1) Adj. (f. आ) *e*) *tragend, haltend* Hemâdri 2,*a*,89,6. 7.

उन्नति 1) *erectio* (*penis*) Kautukar. 68.

Digitized by Google

उन्मत्तीकरण n. *das Berauschen* Kautukar. 98.

उन्मदिष्णु auch *toll machend* Naish. 7,79.

उन्मुक्ति f. *Befreiung* Maitr. S. 3,6,7.

उन्मुक्ती f. dass. Maitr. S. 3,9,7.

*उपकर्षम् Absol. *heranziehend.*

उपक्षेप 3) *Herbeischaffung* R. 2,15 in der Unterschr.

उपदेशरत्नमाला f. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 568.

उपदेशरसायन n. desgl. ebend. No. 704.

उपदंष्ट्रिका f. *Zeugin* Maitr. S. 3,2,4.

उपप्रातर् Adv. *kurz vor Tagesanbruch* Mahidh. zu VS. 35,1.

2. उपमातर् Nom. ag. *Vergleicher* Naish. 7,16.

उपयुक्ततमत्व n. *das ganz besonders am Platze Sein* Hemâdri 2,*a*,31,17.

उपवत्स्यदहन n. *Speise vor Beginn des Fastens* Kauç. 1. 8. Vaitân. 6,12.

उपरिष्टाल्लक्ष्मन् Adj. = उपरिष्टाल्लक्षण Maitr. S. 3,2,7.

उपवासक, füge n. hinzu.

*उपस्कारम् Absol. *spaltend.*

*उपस्कीर्ण n. etwa *das Geschundenwerden.*

उपाकर्तव्य n. impers. *an die Eröffnungsfeier zu gehen* Çâṅkh. Grhj. 4,5.

उपाक्ति f. *Gebrauch, Anwendung* Comm. zu Kâts. Çr. 1,8,2.

उपासकाध्ययन n. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 569.

उपेप्सा Maitr. S. 2,9,8.

उभयंदत्त् Maitr. S. 1,8,1.

उररी mit कर् 6) *vorangehen lassen, beginnen mit* (Acc.) Mâlav. ed. Bomb. 108,7.

उरी mit कर् 5) dass. Mâlav. 71,22.

उरोविदारम् Absol. *mit Aufschlitzung der Brust* Çiç. 1,47.

उलप्सा Maitr. S. 2,9,8.

ऊतिमती f. *der Vers* RV. 1,30,7 Maitr. S. 3,1,3.

ऊनी mit भू *sich vermindern, abnehmen* Kâlak. 1,25.

ऊरुक am Ende eines adj. Comp. (f. आ) = ऊरु 1) Hemâdri 2,*a*,84,16.

ऊर्जय्, ऊर्जितम् Adv. *stolz, mit Selbstbewusstsein* Nâgân. 62,21 (82,9).

ऊर्णामृदु Adj. *wollenweich* TBr. 3,7,6,5.

ऊर्ध्वज्योतिस् Adj. *dessen Licht nach oben strebt* Maitr. S. 2,13,19.

ऊर्ध्वमूल Adj. *mit den Wurzeln nach oben* Taitt. Âr. 1,11,5.

ऊर्ध्वस्तक n. = 1. ऊर्ध्वकर् Hemâdri 2,*a*,127,4.

ऊष्माय् Harshak. 139,5. 160,5.

1. ऋक् mit प्रतिवि 4) *aus einander schieben* R. Gobh. 2,12,26.

ऋतकर्णी f. N. pr. einer Jogini Hemâdri 2,*a*,93,4. 6.

ऋगुत्तम Adj. *mit einer Ṛk schliessend* Maitr. S. 3,1,1.

ऋत्तक Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 6. 7.

ऋषभनाथचरित्र n. desgl. ebend. No. 570.

ऋषिदेश m. = ब्रह्मर्षिदेश Hemâdri 2,*a*,27,18.

ऋषिमण्डल n. Titel eines Werkes Bühler, Rep. No. 571.

ऐ Interj. Maitr. S. 4,9,21.

ऐकर्ण Adj. (f. ई) *einohrig.*

ऐकधारक m. N. pr. eines Berges Divjâv. 167.

2. ऐकवर्ण 1) *e*) *zu derselben Kaste gehörig* Kâlak. 5,196.

ऐकाशीतिचक्रोद्धार m. Titel eines Werkes.

ऐकीभावस्तोत्र n. desgl. Bühler, Rep. No. 572.

ऐ Interj. Maitr. S. 4,9,21.

ऐरावतक 3) m. N. pr. eines Berges Divjâv. 168.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Stanford University Libraries
3 6105 011 833 758

PK
935
G5B73
f
v.1

Stanford University Libraries
Stanford, California

Return this book on or before date due.

Digitized by Google

Digitized by Google